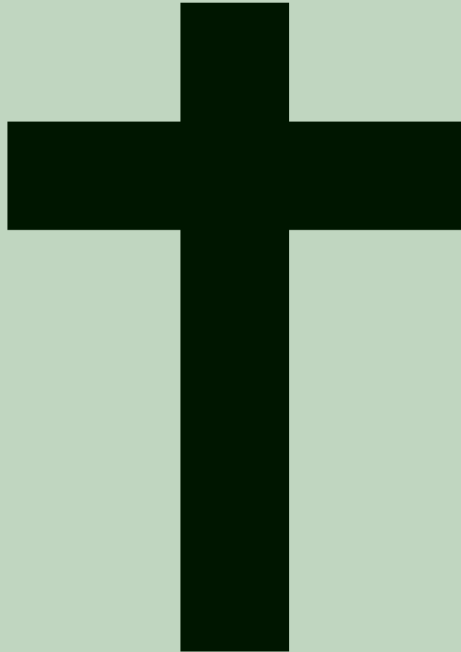

El Nuevo Testamento
en mixe de
Guichicovi

New Testament in Mixe, Isthmus (MX:mir:Mixe, Isthmus)

El Nuevo Testamento en mixe de Guichicovi New Testament in Mixe, Isthmus (MX:mir:Mixe, Isthmus)

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Isthmus

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Guichicovi [mir], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Isthmus

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

4e564219-157f-5807-b810-47a15308b8b8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	53
San Lucas	91
San Juan	144
Hechos	190
Romanos	253
1 Corintios	285
2 Corintios	309
Gálatas	326
Efesios	334
Filipenses	344
Colosenses	349
1 Tesalonicenses	355
2 Tesalonicenses	361
1 Timoteo	364
2 Timoteo	372
Tito	377
Filemón	380
Hebreos	382
Santiago	398
1 Pedro	403
2 Pedro	412
1 Juan	417
2 Juan	422
3 Juan	423
Judas	424
Apocalipsis	426

San Mateo

¹ Yaa jaduñ myiñ cujaay nebiaty ja'a Jesús yhap tieedyhajxy jecy xiøhajty. Abraham xiøhajty ja'a jawyiinhájtábä. David xiøhajty ja'a cujecy jaac miiñäbä.

² Ja'a Abraham yhuung, Isaac je'e xiøhajty. Ja'a Isaac yhuung, Jacob je'e xiøhajty. Ja'a Jacob yhuung tu'ug, Judá je'e xiøhajty. May ja'a Judá ja'a piuhya'ay hñajty miøødä. ³ Ja'a Judá yhuunghajxy, Fares hajxy xiøhajty møødä Zara. Ja'a Fares tiajhajxy, Tamar je'e xiøhajty. Ja'a Fares yhuung, Esrom je'e xiøhajty. Ja'a Esrom yhuung, Aram je'e xiøhajty. ⁴ Ja'a Aram yhuung, Aminadab je'e xiøhajty. Ja'a Aminadab yhuung, Naasón je'e xiøhajty. Ja'a Naasón yhuung, Salmón je'e xiøhajty. ⁵ Ja'a Salmón yhuung, Booz je'e xiøhajty. Ja'a Booz tiaj, Rahab je'e xiøhajty. Ja'a Booz yhuung, Obed je'e xiøhajty. Ja'a Obed tiaj, Rut je'e xiøhajty. Ja'a Obed yhuung, Isaí je'e xiøhajty. ⁶ Ja'a Isaí yhuung, David je'e xiøhajty. Mänitä David tiägøøyy gobiernähajpä. Mänitä Urías yajyagho'cä mänaa ja'a tsip jiadyiijän. Coó ja'a Urías yho'cy, mänitä David ja'a Urías tio'oxiøjc wyiingpøjcä. Mänitä David yaghuungpaaty. Salomón ja'a yhuung hajxy yajxøhajty.

⁷ Ja'a Salomón yhuung, Roboam je'e xiøhajty. Ja'a Roboam yhuung, Abías je'e xiøhajty. Ja'a Abías yhuung, Asa je'e xiøhajty. ⁸ Ja'a Asa yhuung, Josafat je'e xiøhajty. Ja'a Josafat yhuung, Joram je'e xiøhajty. Ja'a Joram yhuung, Uzías je'e xiøhajty. ⁹ Ja'a Uzías yhuung, Jotam je'e xiøhajty. Ja'a Jotam yhuung, Acáz je'e xiøhajty. Ja'a Acáz yhuung, Ezequías je'e xiøhajty. ¹⁰ Ja'a Ezequías yhuung, Manasés je'e xiøhajty. Ja'a Manasés yhuung, Amón je'e xiøhajty. Ja'a Amón yhuung, Josías je'e xiøhajty. ¹¹ Ja'a Josías yhuung tu'ug, Jeconías je'e xiøhajty. Jimä Jeconías ja'a piuhya'ay hñajty miøødä. Mänitä judíoshajxy hadsip yajnøcxä jäguem Babilonia-naaxooty.

¹² Jim hajxy chánaadiaacpøjcy Babilonia. Jimä Jeconías ja'a yhuung yajxøhajty Salatiel. Ja'a Salatiel yhuung, Zorobabel je'e xiøhajty. ¹³ Ja'a Zorobabel yhuung, Abiud je'e xiøhajty. Ja'a Abiud yhuung, Eliaquim je'e xiøhajty. Ja'a Eliaquim yhuung, Azor je'e xiøhajty. ¹⁴ Ja'a Azor yhuung, Sadoc je'e xiøhajty. Ja'a Sadoc yhuung, Aquim je'e xiøhajty. Ja'a Aquim yhuung, Eliud je'e xiøhajty. ¹⁵ Ja'a Eliud yhuung, Eleazar je'e xiøhajty. Ja'a Eleazar yhuung, Matán je'e xiøhajty. Ja'a Matán yhuung, Jacob je'e xiøhajty. ¹⁶ Ja'a Jacob yhuung, José je'e xiøhajty. Coó ja'a María yhuung hñajty tøø myiñ tøø quia'ay, ja'a Jesúsajpä, mänitä José ja'a María wyiingpøjcy. Ja'a Jesús, Cristo je'e xiøhajty; paady yaa quiejxä hádaa yaabä naaxwiin maa højtscøxpän.

¹⁷ Nämajmacts ja'a Jesús ja'a yhap ja'a tieedy hñajty miøødä, møødä Abraham møødä David. Y jaac nämajmacts ja'a yhap ja'a tieedy hñajty miøødä, møødä Salomón møødä Jeconías. Mänitä judíoshajxy yajnøcxä Babilonia-naaxooty. Y jaac nämajmacts ja'a Jesús ja'a yhap ja'a tieedy hñajty miøødä, møødä Salatiel møødä José. Mänitä Cristo myiñguiahy.

¹⁸ Yaa jaduñ myiñ cujaay nebiä Jesucristo myiñguiahyän. Ja'a Jesucristo tiaj, María hñajty je'e xiøhaty. Tøø hñajty tiødiägø'oy coó ja'a Maríahajxy hñajty piøga'añ møødä José. Pero cajnä hajxy hñajty piøcyñä, mänitä María quiähxø'cy coó hñajty yhuungmøødä. Ja'a Dioshéspirituhaam hñajty tøø yhuungpaady. ¹⁹ Jaduhñ ja'a judíoshajxy hñajty quiuhdujthaty, coó ja'a to'oxiøjc yhuungpáadät jabiøcy, mänit jaduhñ yhøxmájtšanät. Pero miøødä ja'a José hojioot hñajty; cabä María hñajty ñäxø'øwø'øwa'añ. Mänitä José wyiinmahñdyhajty coó ja'a María yhøxmádsät hamee'ch, nebiä María jaduhñ quia'a yajtsähdiúnät. ²⁰ Yhuuc wiinmahñdyhajpy ja'a José hñajty, mänit miaaho'cy. Mänitä Diosmoonsä wyiinhijxy cuma'ayhaam. Tsajpootyp hñajty chooñ. Mänitä José ñämaayyä:

—José, David miich hijty mhaphajpy mdeedyhajpy. Ca'a mdajy ca'a mmay. Hoy jaduhñ coo ja'a María mwiingpógät. Dioshéspirituhaam jaduhñ tøø yhuungpaady. ²¹ Ya'ayhäna'c jaduhñ yhuunghadaamby, ja'a Jesúsajpä. Coo ja'a quiu'ug ja'a piojpä quiädieey yajnähw'aadsanä, paady jaduhñ xiøhata'añ Jesús.

²²⁻²⁵ Coo ja'a José mia'abiädø'cy, mänit quiudiuuñ neby hänajty tøø ñäma'ayijäm ja'a Diosmóonsäm. Mänitä María wyiingpøjcy. Pero cab hajxy ñimiøødmaawä høxtä coonä ja'a María ja'a Jesús yajmiññä. Ja'a coobhuung, je'eds jaduhñ miingahw. Jesús jaduhñ xiøhajty. Coo ja'a Jesús jaduhñ myiñguiahy, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ nebiä Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy jecy quiujahyyän:

Huungpaadaamb ja'a cäxyihäna'c tu'ug.

Ya'ayhäna'c yhuunghadaamby.

Jue'e xiøhata'añ, Emanuel.

Je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dios hajxy xmiøødhajtäm.

2

¹ Ja'a Jesús, jim jaduhñ myiñguiahy maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Belén, jim Judeanaaxooty. Ja'a Herodes, je'e hänajty tuumb gobiernä. Jim je'e hänajty chäna'ay maa ja'a møjcajptän Jerusalén. Mänitä jäya'ayhajxy jim näje'e miehch maa ja'a Heródesän. Jäguem hajxy hänajty tøø choon maa ja'a xøø piädsømiän. Madsa'ahøxtabiä hajxy hänajty wiädity. ² Mänit hajxy yajtøøyy:

—Maa ja'a judíos guiobiernähajxy, ja'a tøø myiñ tøø quiá'ayäbä. Jäguem højts ja'a miadsa'a tøø nnäheebøøyyä, jim maa ja'a xøø piädsømiän. Paady højts yaa tøø nmiñ tøø nmech neby højts jaduhñ nwiingudsähgø'øwät.

³ Coo ja'a gobiernä Herodes jaduhñ miädoyhajty møødä Jerusalénpä-jäya'ayhajxy nägøxiä, mänit hajxy tiägøøyy tajpä maabiä. ⁴ Mänitä Herodes miøjyaaxy ja'a teedywiindsøñhajxy møødä ley-yajnahixøøbiähajxy. Mänitä Herodes yajtøøyy:

—Maa ja'a Cristo myina'añ quia'awa'añ, ja'a Dios quiexaambiä.

⁵ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Beléncajptóotiäc jaduhñ myina'añ quia'awa'añ yaa Judeanaaxooty. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä jecy cujahy nebiä Dios miänaañän:

⁶ Ja'a cajpt jaduhñ xøhajpä Belén, jim Judeanaaxooty,

jimä wiindsøn tu'ug myina'añ quia'awa'añ;

je'eéch ja'a ngu'ug xyhane'emáañäp, ja'a judíoshajxy; paadiä Beléncajpt jaduhñ yajmäbaada'añii nebiä møjcajptän.

⁷ Mänitä Herodes miøjyaaxy hamee'ch ja'a madsa'ahøxtabiähajxy. Mänitä Herodes yajtøøyy:

—Mäduhnajtä ja'a madsa'a quiähxø'tsohñ.

⁸ Coo ja'a Herodes tøyhajt miooyyä, mänitä miänáangumbä:

—Nøcx ja'a pigäna'c hajxy jim yajtøw Belén. Naxy hajxy hoy mdehm yajtøwät. Coo mbáadät, mänitøch hajxy min xyhawaanä, nébiøch jim nøcxy nwiingudsähgøøbiä.

⁹⁻¹⁰ Mänitä madsa'ahøxtabiähajxy tiu'ubøjcy. Jim hajxy ñøcxy Belén nebiä Herodes hänajty tøø miäna'añän. Mänitä madsa'a hajxy jadähooc yhiñxcumbä, ja'a hajxy hänajty tøø yhuug hijxpä jäguem maa ja'a xøø piädsømiän. Mänit hajxy jiaanç tehñ xioonndaacy. Mänitä madsa'a hajxy piadu'ubøjcy. Mänitä madsa'a jim tøyyä tiänaaxiøjpy maa ja'a pigäna'c-huung hänajty yhitiän naaxyp. Tøyyä ja'a madsa'a hänajty quiuhjajnaaxy maa hänajty quio'na'ayän. ¹¹ Mänitä madsa'ahøxtabiähajxy tiøjtägøøyy. Jimä regalo hajxy hänajty miøødä caajäjooty. Mänitä pigäna'c-huung hajxy yhiñxy møødä tiaj María. Mänitä pigäna'c hajxy wyiinjiçädaacy; wyiingudsähgøøyy hajxy jaduhñ. Mänitä quiaajä hajxy yaghawaach. Mänitä oro hajxy yajpädsøomy møødä poom møødä mirraperfume. Pa'agxuu'p je'e; tsow ñøcxy. Mänitä pigäna'c hajxy jaduhñ ñä'ä mooyy. ¹² Mänit hajxy

wyiimbijnä. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a quiajpthajxiän. Wiingtuum hajxy ñøcxøøñä; cab hajxy jim ñaxøøñä maa ja'a Heródesän. Hix, tøø hajxy hánajty yhawáañäxä cuma'ayhaam coo hajxy jim quia'a naxøøñät.

¹³ Coo ja'a madsa'ahøxtaabiähajxy hánajty tøø wyiimbijnä, mänitä José ja'a Diosmoonsä tu'ug wyiinhijxy cuma'ayhaam, ja'a tsajpootypä. Mänitä José ñämaayyá:

—José, pädø'øg. Nøcx hajxy jim Egiptonaaxooty møødä mhuung møødä mdo'oxy. Jim hajxy mmähmø'owät høxtä coonä nhawáañämät coo hajxy mwiimbídät. Paady hajxy mbäyø'ögät neby yø'ø mhuung xquia'a yaghó'cät. Ja'a Herodes, xyhøxta'awáañäp yø'ø mhuung jaduhñ; xyajyagho'ogáañäp jaduhñ.

¹⁴ Mänitä José piädø'cy. Mänitä Joséhajxy jim jiaančh nøcxy Egipto møødä yhuung møødä tio'oxy. Mänitcoods hajxy tiehm tiu'ubøjcy. ¹⁵ Jim hajxy hánajty miähmø'owa'añ Egipto. Høxtä ja'a Herodes hó'ogäp, mänit hajxy hánajty wyiimbijtagatsa'añ. Jequiän ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä hánajty tu'ug tøø quiujaay nebiä Dios miänaañän: “Nhøxyaaxpädsømäambiøch ja'a nhuung jilby Egiptonaaxooty.” Y coo ja'a Joséhajxy jim jiaančh nøcxy Egipto, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ.

¹⁶ Coo ja'a Herodes ñajuøøyy coo hánajty tøø wyiinhøøñii ja'a madsa'ahøxtaabiädøjc, mänitä Herodes jiootma'ty. Mänitä Herodes ja'a pigäna'c yajyagho'cä nägøxiä, pønjaty ja'a mejtsjumøjt pä hánajty ca'a yaghabejpnä, ja'a hajxy hánajty tsänaabiä Belén møødä Belén mäwiingón. Hix, tøø hánajty mejtsjumøjt yhiñä coo ja'a madsa'a quiähxø'tsohñ, ja'a madsa'ahøxtaabiädøjc-hajxy hánajty tøø yhiñiäbä. ¹⁷⁻¹⁸ Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy tiøjiajcumbä nebiä Jeremías hánajty jecy tøø quiujaayän:

Jim maa xiøhatiän Ramá,

jimä Raquel ja'a yhuung ñäjøøyy ñaxuu'ch.

Coo ja'a yhuung yaghó'cäxä, paady quia'a jootcapxmøcpøgaanä.

Ja'a Jeremías, je'e ja'a Diosmädia'agy jecy yajwa'x.

¹⁹ Coo ja'a Herodes yho'nä, jimnä ja'a Joséhajxy hánajty Egiptonaaxooty. Mänitä José ja'a Diosmoonsä tu'ug wyiinhijxcumbä cuma'ayhaam, ja'a tsajpootypä. Mänitä José ñämaayyá:

²⁰ —Pädø'øg, wiimbit hajxy møødä mhuung møødä mdo'oxy. Nøcx hajxy Israelnaaxooty. Tøø jäya'ayhajxy yho'nä, ja'a mhuung hajxy hijty xyagho'ogáañäbä.

²¹ Mänitä Joséhajxy piädø'cy møødä yhuung møødä tio'oxy. Mänit hajxy jim jiaančh nøcxy Israelnaaxooty. ²² Mänitä José miädoyhajty coo Arquelao hánajty guiobiernähajnä jim Judeanaaxooty maa ja'a tieedy Herodes hánajty tøø guiobiernähatiän. Mänitä José chähgøøyy. Cab hánajty jim ñøcxaanä Judeanaaxooty. Wiingtuum hajxy ñøcxy Galileanaaxooty, nebiä José hánajty tøø yhawáañäxän cuma'ayhaam. ²³ Coo hajxy jim miejch Galileanaaxooty, mänit hajxy jim chänaadiaacpøjcy maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret. Coo hajxy jim chänaadiaacpøjcy, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ maa jaduhñ myiñän cujaay coo ja'a Jesús hánajty ñäma'awa'añii coo jim chooñ Nazaret. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy jaduhñ jecy cujahy.

3

¹ Cujecy ja'a Juan ja'a mäyajnäbejpä jim miejch Judeanaaxooty pactuum. Ja'a Diosmädia'agy hánajty yajwa'xyp. ² Mänitä Juan tiägøøyy mädiaacpä. Mänit miänaañ:

—Najtshixø'ow ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy; habaadáañäp jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

³ Ja'a Isaías, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä, je'e hánajty jaduhñ jecy tøø quiujaay: Jimä jäya'ay tu'ug yaaxwädity pactuum:

“Najtshixø'ow ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy, nebiä mwiindsón hajxy hoy mjøbhíxät; hoy hajxy jaduhñ mwiingudsähgø'owät.”

Ja'a Juan jaduhñ nänøømä.

⁴ Ja'a Juan, camellopøjt hänajty wyithajpy; wajhac hänajty wiøønhajpy. Chu'chp mu'u hänajty je'e; yhuucypy cunaaxmøjtsiinnøø hänajty. ⁵ Majiäya'ay ja'a Juan hänajty ñämechii. Jerusalén hajxy hänajty näje'e chooñ. Näje'e hajxy hänajty chohm̄bä Judeanaaxooty møødä Jordánmøjnøøbaha. Yhamädoowhidáañp ja'a Juan miädia'agy hajxy hänajty. ⁶ Mänitä piojpä quiädieey hajxy ñägäpxy. Mänitä hajxy jim̄ yajnäbejtä ja'a Juángäm maa ja'a Jordánmøjnøøjän.

⁷ Mänitä Juan yhiixy coo hänajty ñämechii ja'a fariseoshajxy nämay møødä saduceoshajxy. Ja wi'i ñäbetaamb hajxy hänajty je'ebä. Ja'a fariseoshajxy, hoy hajxy hänajty jiaanç teh̄m̄ quiudiuñ ja'a Moisés miädia'agy. Ja'a saduceoshajxy, wiingä cuhdujt hajxy hänajty miøødä; cab hajxy hänajty miäna'añ coo hajxy jiuypiojtagatsa'añ. Mänitä Juan miänaañ:

—Hay, møjcu'u, caj mijts hoguihdujt mnä'ägädä møødä. Paady hajxy mja wi'i ñäbetaambä nebiä Dios hajxy jaduhñ xquia'a yajcumädówät, túhmäts. ⁸ Hoy hajxy mwädität neby hajxy jaduhñ myajcähxó'ögät coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy hänajty tøø mjaanç najtshixø'oy. ⁹ Cab hajxy jaduhñ mmäná'anät: “Abrahámhøch hijty nhaphajpy ndeedyhajpy, páadyhøch ja'a Dios jaduhñ xquia'a yajcumädowa'añ.” Mänitä Dios jaduhñ xyajnáhwá'adsät coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixó'owät, ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty. ¹⁰ Pøñ hoy ca'a wädiip, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä quepychaajän, ja'a ca'a tøømhajpä. Piuxaamby hajxy je'e; mänit hajxy ño'oga'añ. Paady hajxy hoy mwädität nebiä Dios hajxy jaduhñ xquia'a yajcumädówät. ¹¹ Tøyhajt mijts nyajnäbety nøøhaam neby hajxy jaduhñ myajcähxó'ögät coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy tøø mnajtshixø'oy. Pero xii jäya'ay tu'ug jiaac miñ høxhaam; je'eds mabøjnbä ja'a Dioshespíritu hajxy xmio'owaamb. Xyajnáhwa'ads xyajcuhwa'adsaamb hajxy jaduhñ. Maas mōcä cuhdujt je'e miøødä quejeech høøch. Cábøch cuhdujt nnä'ägä møødä ni weeñtiä maa jaaya'aguiøxpän. ¹² Ja'a jäya'ayhajxy, coo ja'a trigo hajxy hänajty tøø tiexy, tøgooty hajxy nøcxy piäda'agy. Pero ja'a trigohac, naaxwiin je'e quia'ay. Jaduhñ mäwíinäts jäya'ayhajxy quia'awa'añ haxøøgtuum, ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ca'a najtshixø'owaambä. Cøjxta'axiøø hajxy jiiby chaachpøga'añ.

¹³ Mänitä Jesús miejch maa ja'a Juan hänajty miäyajnäbetiän jim̄ maa ja'a Jordánmøjnøøjän. Galilea ja'a Jesús hänajty tøø chooñ. Näbetaamb hänajty je'ebä.

¹⁴ Mänitä Juan ja'a Jesús ñämaayy:

—Cab jaduhñ yhahixø'oy cooç miich nyajnäbétät; maas hoy hijty jaduhñ cooç miich cu xyajnäbejty.

¹⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch yajnäbéjtäc neby jaduhñ ngudiúunämät nebiaty ja'a Dios xyhanéhmäm.

Mänitä Juan jaduhñ miänaañ:

—Ween nyajnäbétät.

¹⁶ Mänitä Jesús ñäbejty. Mänit je'e tiø'ødspädsøømy. Mänitä tsajt yhawaach. Mänitä Jesús ja'a Dioshespíritu yhiixy coo hänajty miänacy nebiä palomän, coo hoy yhäñaaguiäda'agy ja'a Jesús quiuhduum. ¹⁷ Mänitä Dios jim̄ quiapxy tsajpootyp:

—Høøch nHuong yø'ø. Njaanç teh̄m̄ chójpiøch jaduhñ. Jaanç teh̄m̄ jiootcújc-høch nnijiäwø'oyii ja'a nHuongcøxpøch.

4

¹ Mänitä Dioshespíritu ja'a Jesús wioonøcxy pactuum. Jim̄ä Jesús hänajty jia wi'i ñäma'awa'añii ja'a møjcu'ugóngäm coo haxøøg jiatcó'owät.

² Juxychägui'xxøø ja'a Jesús hänajty jim̄ tøø yhity jaguiay. Ni xøøm ni coods hänajty tøø quia'a cay. Mänit yäho'pøjcä. ³ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a møjcu'ugóngäm. Ja wi'i yagjatcø'owáañp ja'a Jesús hänajty haxøøg. Mänitä møjcu'ugong miänaañ:

—Pø miich ja'a Dios tøyhajt xyHuonghajp, nämaw yø'ø tsaac coo ween chaj-caagyquiojy.

⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ: “Ca'a quiaaguiähajtiä ja'a jäya'ayhajxy miädsänaaby hädaa yaabä naaxwiin; mөөдä Diosmädia'agy hajxy miädsäna'ay.”

⁵ Mänitä mөjcu'ugong ja'a Jesús wioonөcxy jim Jerusalén. Ja'a Dioscajpt je'e jim. Mänitä Jesús miөөdwimbejtä ja'a mөjtsajtөjcuhduum. ⁶ Mänit ñämaayyä:

—Pө miich ja'a Dios төyhajt xyHuunghajp, cuhdөpxnax jii. Caj miich nej mjädät. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ:

Ja'a Dios ja'a mioonsä hane'emaamb, ja'a hajxy jim tsajpootypä coo miich xcwieendähädät.

Xchehñhidaamb miich hajxy nej miich tsaajooty jaduhñ mga'a cuhnébät.

⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pero nөm ja'a Diosmädia'agy miänaambä: “Cabä Dios ja'a mWiindsön mjөjcapxө'өwät.”

⁸ Mänitä mөjcu'ugong ja'a Jesús wioonөcxcumbä maa ja'a tunän, ja'a jaanч tehñ quiөxpä. Mänitä Jesús yajñähixөyyä ja'a naax ja'a cajpt cөxiä hädaa yaabä naaxwiin, coo ja'a jäya'ayhajxy miөjjä jiaanчä. ⁹ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Hөөч nje'e yө'өduhñ cөxiä mäduhñtiä jii quiähxө'өgy. Cooч miich jijna'a xwyiin-gudsähgө'өwät, mänitäts yө'өngөxy mó'owät.

¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jäwa'ads miich jim, mөjcu'u. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ: “Dios hajxy mwiingudsähgө'өwäp, ja'a hajxy mWiindsөnhajpiä. Cab jaduhñ wiingpä mwiin-gudsähgө'өwät.”

¹¹ Mänitä mөjcu'ugong wyiimbijnä; nidiuhñ ja'a Jesús miähmөyy. Mänitä Jesús ñägädaacä ja'a Dios miöonsäm ja'a tsajpootypä. Mänit je'e piuhbejtä.

¹² Coo ja'a Jesús miädoyhajty coo ja'a Juan hänajty төө chumyii, mänit jim ñөcxy Galileanaaxooty. ¹³ Mänitä Jesús jim ñaxөyy maa ja'a Nazaretcajptän, pero cab jim miähmөyy. Mänit jim chänaadiaacpөjcy maa ja'a cajpt jaduhñ xiөhatiän Capernaum. Jimäts je'e Galileamejypia'a maa ja'a Zabolón yhap yhoc-hajxy chäna'ayän. Jimä Neftalí ja'a yhap yhoc-hajxy chänaabiä. ¹⁴ Coo Ja'a Jesús jim chänaadiaacpөjcy Capernaum, төjjajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ nebiä Isaías hänajty jecy төө quiujaayän, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwä'xäbä:

¹⁵ Ja'a naax maa ja'a Zabolón yhap yhoc-hajxy chäna'ayän, maa ja'a Neftalí yhap yhoc-hajxy chänaabiän,

jimä tu'u ñaxө'өy mejypia'a, jim Galilea, jim maa ja'a ca'a judíoshajxy chäna'ayän.

¹⁶ Ja'a jäya'ayhajxy hijty haxөөgwädijpä, төө ja'a piojpä quiädieey hajxy yajñähwäatsäxä. Ja'a jäya'ayhajxy hijty hagogdstuum ca'awaambä, nөcxaamb hajxy je'e jim tsajpootyp, coo ja'a piojpä quiädieey hajxy төө yajñähwäatsäxäbä.

¹⁷ Mänitä Jesús tiägөyy yajwiingapxөөbiä ja'a Diosmädia'agy. Mänit miänaañ:

—Najtshixө'өw ja'a mhaxөөгcuhdujt hajxy. Habaadaañpä jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxө'өga'añ.

¹⁸ Jimä Jesús hänajty miejypia'ayo'oy maa ja'a Galileamejjiän. Mänitä jäya'ay metsc yhijxy, ja'a Simón, ja'a xөhajpä Pedro, mөөдä piuhya'ay Andrés. Hacxmats hajxy hänajty tiuunghajpy. Jimä yhacxjohmд hajxy hänajty miejypiäda'aga'añ. ¹⁹ Mänitä Simönhajxy ñämaayyä ja'a Jesúsäm:

—Jam hajxy wädíjtäm. Jue'e mijts mduunghajpy, hacxmats; wiingtuunг mijts nmo'owaamby. Nyajñähixө'өwaamby mijts nebiä jäya'ay hajxy myajwiingapxө'өwät ja'a Diosmädia'agy.

²⁰ Tuunä je'eduhñ ñä'a mänaañ, mänitä ja'a yhacxjohmд hajxy ñajtswidсөyy; mänit ja'a Jesús hajxy piadu'ubөjcy.

²¹ Mänitä Jesús jiaag hädaacy mejypia'a. Mänitä Zebedeo yhijsy mөөдä yhuunghajxy, ja'a Jacobo mөөдä Juan. Jiiby hajxy hänajty yhäña'ay barcojooty. Yhacxjohmд hajxy hänajty yhaxodsөөby. Mänitä Jesús ja'a Jacobo miөjyaaxy mөөдä Juan. ²² Tuunä hajxy jaduhñ ñä'ä mädooyy, mänitiä hajxy piädsөөmy barcojooty; mänit ja'a Jesús hajxy piadu'ubөjcy; yajmähmөөyy ja'a tieedy hajxy jiiby barcojooty.

²³ Mänitä Jesús tiägөөyy wädijpä cajpt-cajpt jim Galilea. Mädia'agy-yajwa'xpä jaduhñ wiädijty coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxө'өga'añ. Homiädyyi cajptä hänajty ñөcxy, jiiby hänajty yajnähixө'өy maa ja'a judíos chajtөjc-hajxiän. May ja'a jäya'ay yajmөcpөjcy. Homiädyyi pa'amä jaduhñ yajnaxjy. ²⁴ Mänitä mädia'agy jaduhñ wiädijty ja'a Jesúsөxpä jim maa jaduhñ xiөhatiän Siria. Mänitä pa'amjäya'ayhajxy yajmejtsä maa ja'a Jesúsän, pөnjaty ja'a mөjcu'u mөөд, mөөд pөnjaty ja'a pojpa'am mөөд. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay quiөxy yajmөcpөjcy. ²⁵ Mänitä Jesús piadu'ubөjcä ja'a majiäya'ay. Jim Galilea hajxy hänajty näje'e chooñ. Näje'e hajxy hänajty chooñ maa ja'a majc-hagajptän, näje'e Jerusalén, mөөдä Judea mөөдä Jordánmөjnө'өwiimb.

5

¹ Coo ja'a Jesús ja'a majiäya'ay yhijsy, mänit ñөcxy tunguhduum. Mänit yhөxtaacy naaxwiin. Mänit nämejtsä ja'a jiamiөdhajxy. ² Mänit tiägөөyy yajnähixөөbiä. Mänit miänaañ:

³ —Jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ pөnjaty jaduhñ yajpejxp. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo hajxy jim ñөcxa'añ maa ja'a Diosän.

⁴ Jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ pөnjaty jootmayhajp. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy quiapxmөcpөga'añijäm.

⁵ Jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ pөnjaty mee'xxieemy hidaamb. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy mio'owa'añijäm nebiaty ja'a Dios tөө yajwiinwaanө'өy.

⁶ Jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ pөnjaty ja'a jioot tsojp coo hajxy hoy quiudiünät. Puhbedaanäp hajxy jaduhñ Diósäm.

⁷ Jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ pөnjaty hojioot mөөд. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy ñäxuudsä'añijäm.

⁸ Jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ pөnjaty haxөөгwiinmahñdy ca'a mөөд. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy yhixa'añ.

⁹ Jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ pөnjaty capxcuhgädaacp maa ja'a tsip piädө'өguiän. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy yhuunghada'añijäm.

¹⁰ Tsaächpөjp ja'a jäya'ayhajxy näje'e coo hoguiuhdujt hajxy miөөдä; pero jootcujc hajxy jaduhñ yhida'añ. Paady hajxy jootcujc yhida'añ, coo hajxy jim ñөcxa'añ maa ja'a Diosän.

¹¹ Jootcujc hajxy mhida'añ, hoy ja'a jäya'ayhajxy hänajty xjia näma'ay haxөөг, hoy ja'a jäya'ayhajxy hänajty xjia tuna'añ haxөөг, hoy ja'a jäya'ayhajxy hänajty xjia nähөөнө'өwa'añ hoñejpiä ja'a hөөchөxpä.

¹² Jaanä jaduhñ hajxy jecy tөө chaächpөjpa, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. Pero xoonä'ag hajxy, jootcugө'өw hajxy; jimä hoybä weenbä hajxy mjaanч tehñ piaada'añ jim tsajpootyp.

¹³ Ja'a caan, coo ja'a tiaamspä tiägöyyät, cab jaduhñ mänaa tiaamdsөñät. Tөө jaduhñ mia'ady. Mänitä jäya'ayhajxy yhөxwөjy, mänit hajxy yajteen. Jaduhñ mäwíinäts mijts nebiä caanän hädaa yaabä naaxwiin; coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mnajt-shixө'өwät, mmá'adäp hajxy jaduhñ.

¹⁴⁻¹⁶ Ja'a cajpt, ja'a tunguhduum hijpä, caj mänaa yhijxtägoyyii. Y coo ja'a cera hajxy ñө'ogy, cab hajxy jaduhñ ñähjupety cachpa'c. Caj pues. Jiiby hajxy jaduhñ piäda'agy cөxp maa ja'a ceratoyөhñdiän, nebiä jäya'ayhajxy nägөxiä quiudө'өxөjät jiiby tөгooty. Jaduhñ mäwíinäts mijts, hoy hajxy mwädítät nebiä jäya'ay hajxy jaduhñ xyhíxät coo

hajxy hänajty hoy mwädity. Mänitä jäya'ayhajxy wyiingudsähgó'owät ja'a nDeedyhajtäm jim tsajpootyp.

¹⁷ 'Páadyhøch yaa tøø nmiñ tøø nmech hädaa yaabä naaxwiin nébiøch mijts jaduhñ nyajnähiç'owät nebiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, ja'a Diosmoonsähajxy yajwá'xäbä, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. Cábøçhä Diosmädia'agy nyajcuhdägoyya'añ. Cab hajxy jaduhñ mmäná'anät cooçh nyajcuhdägoyya'añ. ¹⁸ Tøyhájthøch mijts nnäma'ay, mäduhñtiä ja'a tsajtwiing miähmø'owa'añ, mäduhñtiä hädaa yaabä naaxwiin miähmø'owa'añ, cabä Diosmädia'agy quiuhdägoyya'añ, ni weeñtiä, ni tu'lí'xytiädä, høxtä coonä hänajty tøø quiøxy habejnä. ¹⁹ Pønjaty ja'a Diosmädia'agy jaduhñ cudiuumb, pønjaty ja'a wiinghäna'c jaduhñ yajnähiçøøby coo hajxy quiudiúumbät, je'eds hajxy møj jaançh päda'agáanäp coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ. Pero pønjaty ja'a Diosmädia'agy ni weeñtiä ca'a cudiuumb, pønjaty ja'a wiinghäna'c yajnähiçøøby coo hajxy quia'a cudíúnät, cab hajxy je'e møj jaançh piäda'aga'añii coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ. ²⁰ Míjtshøch jaduhñ nnämaaby, cabä ley-yajnähiçøøbiädøjc-hajxy hoy wiädity ni ja'a fariseodøjc-hajxy. Coo mijts maas hoy mwädítät, mänit hajxy jim mnøcxät cøxp maa ja'a Diosän. Pø cab hajxy hoy mwädita'añ, cab hajxy jim mnøcxät.

²¹ "Tøø hajxy mmädoyhaty nebiä mhap mdeedyhajxy hijty jecy miäna'añän: "Ca'a hajxy mjäya'ay-yagho'ogy coo ja'a cuduung hajxy xyajcumädówät." ²² Pero høøch mijts nnämaaby, pøn ja'a miäjøøn miädøjc mäjootma'p, je'eds cumädowaamb maa ja'a cuduungän. Pøn ja'a miäjøøn miädøjc nähwaambejp, je'eds cumädowaamb maa ja'a gobiernän. Pøn ja'a miäjøøn miädøjc nämaaby coo je'e quiuhmañø'y, je'eds jii by ca'awaamb haxøøgtuum, maa ja'a jøøn mänaa quia'a pi'ichän.

²³ 'Entonces, coo hajxy hänajty tii mänaa myoxa'añ jii by tsajtøgooty maa ja'a altarän, y coo hajxy mänit mjahmiédsät coo ja'a mmäjøøn mmädøjc hajxy hänajty tøø xmiädsibø'y hotyiguixpä, ²⁴ jim hajxy mnajtsconó'owät altarwiinduum, tijaty hajxy hänajty myoxaamby. Mänit hajxy jim mnøcxät maa ja'a mmäjøønän maa ja'a mmädøjcän, neby hajxy jaduhñ myajtødiägó'owät. Mänit hajxy mwiimbídat. Mänit hajxy mnøcxtägátsät maa ja'a altarän. Mänit hajxy myójxnät.

²⁵ 'Coo pøn hänajty mänaa xñäxø'owø'owa'añ maa ja'a cuduungän, jayøjp myajtødiägó'owät tu'haamnøcxpä. Coo jim mga'a yajtødiägó'owät tu'haamnøcxpä, mänit hajxy xyajmédsät cuduungwiinduum. Mänitä cuduung xyajcø'ødägó'owät ja'a policiahajxy. Mänit hajxy xchúmat. ²⁶ Jii by jaduhñ mmähmø'owät pujxtøgooty. Cab jaduhñ mdsoj pädsómät. Mänit jaduhñ mbädsómät coo hänajty pedyii tøø mniyhøxjuubiädsømyii. Tøyhajt jaduhñ.

²⁷ "Tøø hajxy mmädoyhaty coo jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miäna'añ coo hajxy mga'a tu'udägóyyät. ²⁸ Pero høøch mijts jaduhñ nnämaaby, coo pøn wiingto'oxiøjc mänaa yhadsoy, nä'ägädä tu'udägooby je'eduhñ.

²⁹⁻³⁰ 'Coo tii hoyhadsojnä mhíxät, cab jim mmøjhée'pnät ni mga'a nähdonät. Jaduhñ mnibiäda'agøøjät nebiä wiindspän nebiä cø'øducpan. Pø caj, jii by hajxy mga'awa'añ haxøøgtuum.

³¹ 'Jaduhñä jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miänaambä: "Coo pøn ja'a tio'oxiøjc mänaa yhøxmádsät, mänitä haguypøjnocy quió'otsnät." ³² Pero høøch mijts jaduhñ nnämaaby, coo pøn tio'oxiøjc mänaa yhøxmádsät, y cabä tio'oxiøjc hänajty nej tøø jiatcø'y, coo ja'a to'oxiøjc wiingya'adiøjc jøjpøgø'owät, pues tu'udägóyyäp ja'a to'oxiøjc jaduhñ. Ja'a ya'adiøjc, ja'a hänajty jawyiin tøøbä yhøxmächäbä, je'edsä pojpa møød. Y ja'a ya'adiøjc tøø jiaac jøjpøgø'yäbä, jaanä tu'udägooby je'ebä.

³³ 'Jaduhñä jecyjiäya'ayhajxy hijty ñäma'ayii: "Pø tøø ja'a Dios hajxy mnäma'ay hamuumdu'joot coo hajxy hotyijä mgudiuna'añ, tsipcøxp hajxy jaduhñ mgudiúnät." ³⁴⁻³⁶ Pero høøch mijts nnämaaby coo hajxy tii mga'a yajwiinwaanø'owät nä'ä nägoobä.

Coo hajxy hānajty tii myajwiinwaanø'owa'añ, cabä tsajpootypä hajxy mgapxpáadät, ni ja'a naaxwiimbä, ni ja'a Jerusalén, ni ja'a mgopc-hajxy. Hix, paadiä tsajpootypä hajxy mga'a capxpáadät je'eguiøxpä coo ja'a Dios jim yháña'ay. Møød hädaa yaabä naaxwiin hajxy mga'a capxpáatpät je'eguiøxpä coo ja'a Dios yajtánaabiety. Møødä Jerusalén hajxy mga'a capxpáatpät je'eguiøxpä coo je'e Dyioscajptä. Møødä mhamdsoo copc hajxy mga'a capxpáatpät je'eguiøxpä coo ja'a mguhwaay hajxy hoy mga'a yajpó'owät, ni hajxy hoy mga'a yagjiñ'owät. ³⁷ Jaduhyyä hajxy mmáná'anät pø tøyhajt, pø caj. Coo hajxy waamb mjaac máná'anät, ja'a møjcu'ugong hajxy jaduhñ xyajmänaamb.

³⁸ 'Tøø hajxy hijty mmädoyhaty nebiä jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miäna'añ: "Coo pøn cøxypänejpä xñä'a túnät, myaghawiimbídäp jaduhñ." ³⁹ Pero høøch mijts nnämaaby: cab jaduhñ myaghawiimbídät; coo pøn xyhala'pø'ogät tu'nax, mjaac yégäp jaduhñ ja'a tu'naxpä, ween xjiaac hala'pø'ogy. ⁴⁰ Coo pøn mänaa xñäxø'owó'owät, coo ja'a mgamiixy hānajty xpiøgaanä, myégäp jaduhñ møødä mnähgäjén. ⁴¹ Coo pøn hānajty tii xyajtsømnøcxa'añ tu'kilómetro hadsip, mejtskilómetro mnä'ägä tsømnøcxät. ⁴² Coo pøn hānajty tii xmiäyujwa'ana'añ, mmó'owäp jaduhñ. Tsipcøxp jaduhñ hotyijä mmó'owät.

⁴³ 'Tøø hajxy hijty mmädoyhajpä nebiä jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miänaambä: "Hoy ja'a mmägu'ughajpä mdsoc mba'häyowät; pero ja'a mmädsip, mmähahädäp je'e." ⁴⁴ Pero høøch mijts nnämaaby: ca'a mmähahahaty pønjaty jaduhñ xmiädsiphajp. Hoy hajxy mnänömät pønjaty haxøøg xñänøomb. Mnäxúudsäp hajxy pønjaty xmiähahajp. Mānuu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ween mio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt pønjaty xwyiinwohmb xyhawohmb, pønjaty xyhäyoowhijxp. ⁴⁵ Jaduhñä Dios hajxy hoy xyhuunghädät, ja'a jim hijpä tsajpootyp. Jaayá'ayäts jaduhñ yajxøøhaamb maa ja'a jäya'ay hoybän chaads jim maa ja'a jäya'ay ca'awiindøybän. Jaayá'ayäts jaduhñ yajtuub maa ja'a jäya'ay hoybän chaads jim maa ja'a jäya'ay ca'awiindøybän. ⁴⁶ Cab hajxy tii mbáadät nä'a tægø'øbä coo ja'a mmägu'ughajpähajtiä mmøødnijootpaadøjät. Høxtä ja'a yajnähjuudiutpädøjc-hajxy niçhojc nibia'häyowäp. Pero coo ja'a mmädsip hajxy mmée'xät, mänitä Dios hajxy xyhuunghädät. ⁴⁷ Cab jaduhñ ñejpiä coo ja'a mmägu'ughajpä hajxy mmøødnijootpaadyii. Hopiønä ñijootpaadyii, hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy quia'a ja mæbøcy. Pero coo ja'a mmädsip hajxy mmée'xät, hoy hajxy mgudiuñ. ⁴⁸ Ja'a nDeedyhajtäm, ja'a jim tsajpootypä, jaançh tehñ ñä'ägä hoy je'eduhñ yhity. Hoy hajxy jaduhñ mbahíjxpät.

6

¹ 'Näje'e ja'a jäya'ayhajxy jia wi'i yajcumaya'añ, paady hajxy jaduhñ ñibiäda'agyii nebiä hojiäya'ayän. Pero cab jaduhñ yhooyä coo hajxy jaduhñ yajcumáyät. Cab hajxy jaduhñ mbahix mbadúnät. Coo hajxy jaduhñ mbahix mbadúnät, cabä Dios hajxy xyhuunghädät, ja'a jim tsajpootypä. ² Jii jäya'ayhajxy näje'ebä, coo ja'a häyoobäya'ay ja'a xädø'øn hajxy hānajty tøø mio'oy, mänit hajxy tiägø'øy mädiaacpä jiiby tsajtøgooty møød jim tu'haam. Paady hajxy jaduhñ miädia'agy, yajcumayaamb hajxy jaduhñ maa ja'a cu'ugän. Pero cabä Dios hajxy jaduhñ quiumayíjäm, je'eguiøxpä coo hajxy hānajty jim tøø yajcumay maa ja'a cu'ugän. ³ Pero mijts, coo ja'a häyoobäya'ay xädø'øn hajxy hānajty tøø mmo'oy, cab hajxy waamb mmáná'anät. Ni pøn hajxy mga'a hawáanät, ni ja'a mmägu'ughajpähajxy. ⁴ Hamee'ch ja'a xädø'øn hajxy jaduhñ myégät. Dios hajxy jaduhñ xyhíxäp; mänit hajxy jaduhñ xyhuunghädät.

⁵⁻⁶ 'Jii jäya'ayhajxy näje'ebä, täna'a ja'a Dios hajxy naxy pia'ya'axy jiiby tsajtøgooty møød jim maa ja'a tu'uxeñän. Pero cabä Dios hajxy tu'joot pia'ya'axy. Nä'a yajcumayaamb hajxy jaduhñ maa ja'a cu'ugän. Pero cabä Dios hajxy jaduhñ quiumaya'añijäm. Tøyhajt jaduhñ. Pero mijts, hamee'ch ja'a Dios hajxy mba'yá'axät. Xyhíxäp xmiädowäp hajxy je'eduhñ; mänit hajxy xyhuunghädät.

7-8 'Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, cab hajxy ñajuø'øy waambaty ja'a Dios hajxy jia pa'ya'axy. Ja capxp hajxy jaduhñ ja naañ ja tsojc. Paady hajxy jaduhñ jia capxy cooc tyijy ja'a Dios hajxy jaduhñ miädowna'añijäm. Pero mijts, cab hajxy jaduhñ mbahix mbadúnät. Hix, jäguemiä ja'a Dios ñajuø'øy tijaty hajxy hänäjty myajmaajiajpy.

9 Jaduhñä Dios hajxy mba'yá'axät:

Teedy, jim̄ miich̄ mdsäna'ay tsajpootyp;

ween miich̄ ja'a cu'ughajxy xwyiingudsähgø'øy.

10 Ween ja'a mmäjaa min̄ yaa myajcähxø'øgy hädaa yaabä naaxwiin.

Ween ja'a jäya'ay ja'a mmädia'agy hajxy yaa xquiudiuunä hädaa yaabä naaxwiin,

neby jim̄ xquiudiuunän tsajpootyp.

11 Højts ja'a caayyøøc huucøøc móoyyác jabom̄-jabom̄.

12 Højts ja'a nbojpä ngädieey mé'e'xác neby højts tøø nmämee'xiän ja'a højts tøø xñägädieeyø'øyäbä.

13 Ca'a højts xyajcädieey; pero pädáacác højts hodiium neby højts jaduhñ nga'a cädiéeyät. Miich̄ hanehm̄b; miich̄ ja'a mäjaa mmøød; miich̄ møj jaančh homiänaajä. Amén.

14 'Coo mijts jaduhñ mmämée'xät ja'a hajxy tøø xñägädieeyø'øyäbä, mänitä Dios hajxy jaduhñ xmiée'xpät, ja'a nDeedyhajtäm ja'a jim̄ tsänaabiä tsajpootyp. 15 Pero coo wiinghäna'c hajxy jaduhñ mga'a mämée'xät, cabä Dios ja'a mbojpä mgädieey hajxy jaduhñ xmiée'xät.

16 'Jii jäya'ayhajxy näje'e, coo hajxy hänäjty yhayuuhada'añ, jaduhñ hajxy ñibiäda'agyii nebiä jootmayhajpän. Paady hajxy jaduhñ ñibiäda'agyii, jaduhñ hajxy quiähxø'øga'añ jäya'awyiinduum coo hajxy hänäjty yhayuuhaty. Tøyhajthøch mijts nnäma'ay, cab hajxy jaduhñ tii piaada'añ. 17 Pero mijts, cab hajxy jaduhñ mnibiäda'agøøjät nebiä jootmayhajpän. Coo hajxy hänäjty mhayuuhada'añ, yajxón hajxy mniyhonøøjät mniwyiimbujøøjät. 18 Jaduhñ hajxy mga'a yajcähxø'øgät maa ja'a cu'ugän pø mhayuuhajp hajxy hänäjty. Hamee'ch ja'a Dios hajxy jaduhñ xyhíxät, ja'a ca'a cähxø'pä. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xmio'owaamb ja'a hoyhajt ja'a weenhajt.

19 'Cabä mjoot hajxy yaa mbädá'agät tijaty yaabä naaxwiin. Haagä ma'adaamb jaduhñ cøxiä mäduhñtiä hädaa yaabä naaxwiin. Y jaančh tehñ wiädijp ja'a mee'tspähajxy. 20 Pero jaduhñ hajxy mwiinmahñdyhädät neby hajxy hoy mwädítät. Jaduhñ hajxy jootcujc mhídät jim̄ tsajpootyp; caj pøn̄ jim̄ xyagjootmayhädät. 21 Pøn̄ jaduhñ ja wi'i miäyøøhadaamb hädaa yaabä naaxwiin, jimä jioot hajxy jaduhñ piäda'agy maa ja'a xädø'øñän. Pero pøn̄ hoy wäditaamb, jimä jioot jaduhñ piäda'agy maa ja'a Diosän.

22 'Pø mmøødä howyiinmahñdy hajxy, mänit hajxy hoy mwädítät nebiä Dios choquiän.

23 Pero pø cabä mwiinmahñdyhajxy yhoyyä, cab hajxy hoy mwädítät nebiä Dios jia tsoquiän.

24 'Cabä wiindsón̄ hoy metsc mmøødtúnät. Mxøøghadaamb by tu'ug; jatu'ugpä jaduhñ mdsogaamb by. Hoy ja'a miädia'agy jaduhñ mgudiunaanä. Jaanä jaduhñduhm̄bä, coo ja'a mjoot mbädá'agät maa ja'a xädø'øñän, cabä Dios jaduhñ hoy mwiingudsähgø'øwät.

25 'Jaduhñäts mijts nnäma'ay, ca'a hajxy mwili' tiäy mwili' miay tijaty hajxy mnäjyghädäp, tii hajxy mwithädäp. Maas tsoobaatp ja'a jugyhajt jaduhñ quejee ja'a cay, y maas tsoobaatp ja'a ni'x jaduhñ quejee ja'a wit. 26 Høxtahm̄dsä muuxyhajxy, cab hajxy ñi'iby tiuñ, cab hajxy tii piäda'agy tsehñjooty. Pero ja'a nDeedyhajtäm ja'a jim̄ tsajpootypä, je'eds jaduhñ yagjøø'xp yajpøjp. Y mmaas tsoobaatp mijts quejee ja'a muuxyhajxy. 27 Ni pøn̄ jaduhñ hamdsoo quia'a yajnijiugyhädøøjät.

28 'Cabä wit hajxy mnädaj mnämáyät. Høxtahm̄dsä pøjy hujts, cab tii tiuñ. 29 Pero maas yajxón̄ je'e quejee ja'a rey Salomón̄ hijty; jaančh tehñ yajxón̄ ja'a Salomón̄ hijty jegyhajty ñibiäda'agyii. 30 Ja'a pøjy hujts, yajxón̄ ja'a Dios jaduhñ tøø quiunuu'xy. Y häyaa jaboom hajxy jaduhñ ño'oga'añ. Y mijts, xmiaas cunuu'xaamb mijts ja'a Dios, hoy

hajxy mga'a ja mǎbøcy. ³¹ Ca'ads hajxy mdajy mmay; ca'a hajxy mwi'i miäna'añ: “Tii ngáayyǎmb, tii nhúucǎmb, tii mwithájtǎmb.” ³² Yø'øduhmǎbǎ hajxy yhøxtaaby ja'a Dios hajxy ca'a wiingudsáhgøøbiä. Pero ja'a nDeedyhájtǎm jim tsajpootypǎ, ñajuøøby je'eduhñ coo mijts myajmaajiaty. ³³ Mhøxtá'awǎp hajxy jayøjp neby hajxy hoy mwädítǎt, neby hajxy jaduhñ jim mnøcxǎt maa ja'a Diosǎn. Jaduhñǎ Dios chocy. Mǎnit hajxy jaduhñ cøxiǎ xmió'owǎt. ³⁴ Ca'a hajxy mwi'i tiajy mwi'i miay ja'a jaboomgøxpǎ; ween hamdsoo yhuuc habaady. Mǎdøyyǎ ja'a tsaachpǎ hajxy xpiaada'añ ja'a jäda'agøxpǎ.

7

¹ 'Cabǎ wiinghǎna'c hajxy mnähójtǎt, coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xñǎ'ǎ yajcumǎdówǎt. ² Jaduhñ hajxy xyajcumǎdówǎt nej mijts wiinghǎna'c hǎnajty tøø mnähøjjiǎn. ³⁻⁴ Coo ja'a mmǎgu'ughajpǎ weeñtiǎ quiädiéeyǎt, y coo miich hǎnajty maas hanaxiǎ tøø mgädieey, cab jaduhñ yhawiinmatsǎ coo ja'a mmǎgu'ughajpǎ waamb mnámá'awǎt. ⁵ Mǎnitǎ mmǎgu'ughajpǎ jaduhñ hawiinmats mwiingapx mjøjcapxó'owǎt, coo miich hǎnajty tøø myajniñähwa'açhii.

⁶ 'Cabǎ jäya'ay hajxy hadsip mnámá'awǎt coo ja'a Diosmǎdia'agy hajxy miäbøgǎt. Pø cab hajxy jaduhñ miädowa'añ, ca'a hajxy hadsijpc mduñ, coo hajxy jaduhñ ñǎ'ǎ jootmǎ'adǎt.

⁷⁻⁸ 'Coo ja'a Dios hajxy tii mmǎyujwǎ'anǎt, mǎnit hajxy jaduhñ xmió'owǎt; coo hajxy mmǎnuu'xtǎ'agǎt, mǎnit hajxy jaduhñ xpiuhbédǎt.

⁹ 'Coo ja'a mhuung ja'a tsajcaagy xmiäyujwǎ'añ, je'eds jaduhñ mmooby, túhmǎts. Cabǎ tsaammo'oy. ¹⁰ Y coo hacx jaduhñ xmiäyujwǎ'añ, je'eds jaduhñ mmooby, túhmǎts. Cabǎ tsahñdy mmo'oy. ¹¹ Hoorǎ, je'edsǎ mhuung hajxy mmooby ja'a hoybǎ, hoy mijts mja haxøøgiäya'ayǎ. Pero ja'a nDeedyhájtǎm jim tsajpootypǎ, hojiäya'ay je'e. Xmió'owaamb ja'a hoyhajt hajxy jaduhñ coo hajxy mmǎyujwǎ'anǎt.

¹² 'Jaduhñǎts mijts ja'a jäya'ayhajxy mnäxúu'tspǎt nej mijts myajnäxuudsa'añǎn. Jaduhñǎ Moisés jecy miänaañ coo hajxy ngudiúunǎmǎt. Jaduhñ hajxy jecy miänaambǎ, ja'a Diosmǎdia'agy hajxy jecy yajwǎ'xǎbǎ.

¹³⁻¹⁴ 'Hamǎjaa jim mnøcxǎt Dioswiinduum. Jaduhñ mǎwíinǎts jim nebiǎ xu'udstu'ujǎn; cab hajxy jaduhñ nǎmay piaady. Pero coo jiiby mhǎdá'agǎt haxøøgtuum, cab jaduhñ yhamǎjaajǎ. Jaduhñ mǎwíinǎts je'e nebiǎ møjtu'ujǎn; nǎmay hajxy jiiby yhǎda'agy.

¹⁵ 'Mnigwieendähadøøjǎp hajxy maa ja'a jäya'ayhajxy tyijy Diosquexypǎn. Nǎ'ǎ høhñdaacp hajxy jaduhñ. Jaduhñ hajxy ñibiäda'agyii nebiǎ mǎbøjpǎn, pero cab hajxy tiehm miäbøcy; jaançh tehñ quia'awiindøyy hajxy jaduhñ. ¹⁶ Haxøøg hajxy jiatcø'øyy; jaduhñ hajxy mhøxcábǎt coo haxøøgwiinmahñdy hajxy miøødǎ. Jaduhñ mǎwíinǎts hajxy je'e nebiǎ hujts nebiǎ haptiǎn. Ja'a wǎdsats, cab jaduhñ tiøømhaty nebiǎ tsaatypǎn. Ja'a hapy, cab jaduhñ tiøømhaty nebiǎ piidsǎn. ¹⁷⁻¹⁸ Mǎdyii quepychaa hoy, hoy tiøømhaty; mǎdyii ca'a hoy, cab hoy tiøømhaty. ¹⁹ Mǎdyii quepychaa jaduhñ hoy ca'a tøømhajp, piujxyp hajxy jaduhñ; mǎnit hajxy ño'ogy. ²⁰ Ja'a jäya'ayhajxy haxøøg jatcøøbiä, jaduhñ mǎwíinǎts hajxy je'e nebiǎ quepychaa hoy ca'a tøømhajpǎn. Jaduhñ hajxy mhøxcábǎt coo haxøøgwiinmahñdy hajxy miøødǎ.

²¹ 'Námáyhøch ja'a jäya'ayhajxy xjia nǎma'ay: “Wiindsón.” Pero cab hajxy nägøxiǎ jim tiägø'øwa'añ Dioswiinduum jim tsajpootyp. Pønjátyhøch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy xquiudiúunǎp, je'eds jim tægø'øwaamb. ²² Coo ja'a naaxwiimbǎ hǎnajty wyiimbida'añ, mǎnitøch hajxy nǎmay xjia nǎma'awa'añ: “Wiindsón, tøø højts ja'a Diosmǎdia'agy nyajwǎ'xy ja'a miich mmǎjaagøxpǎ; tøø højts ja'a møjcu'u ngøxy yajpǎyø'ogy ja'a miich mmǎjaagøxpǎ; tøø højts ja'a hoy-yagjuøøñǎjatypǎ may nyajcähxø'ogy ja'a miich mmǎjaagøxpǎ.” ²³ Mǎnitøch hajxy nnǎma'awa'añ: “Cábøch mijts mǎnaa tøø nhixyhaty. Jua'ads hajxy jim; haxøøg ja'a mwiinmahñdyhajxy jaduhñ.”

²⁴ Pónhøch nmädia'agy xmiädóowäp, coo jaduhñ quiudiúnät nébiøch nhane'emiän, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay ja'a tiøjc tøø quiojjiän tsaawiing. ²⁵ Mänit com tiuuyy. Mänitä møjnøø quiomgådaacy. Mänitä tøjc møc miøjpojpejty. Pero cabä tøjc ñä'a jijty, je'eguiøxpä coo tsaawiing quiojjiä. ²⁶ Pero pónhøch nmädia'agy tøø xquia'a cudiuunä nébiøch nhane'emiän, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay ca'a jajpän. Jiibiä tiøjc quiojy tsabiu'ujooty. ²⁷ Mänit com tiuuyy. Mänitä møjnøø quiomgådaacy. Mänitä tøjc miøjpojpejty møc. Mänit piuumy.

²⁸ Mänitä Jesús miädiaacpádøøyy. Mänitä jäya'ayhajxy yagjuøøyy nebiaty ja'a Jesús hänajty tøø yajnähiø'øyy. ²⁹ Jaduhñ hänajty yajnähiø'øyy nebiä møjcuhdujtmøødpän. Ja'a cu'ug wyiindsønñhajxy, cab hajxy hänajty jiaty jaty.

8

¹ Tunguhduum ja'a Jesús hänajty tøø yajnähiø'øyy. Mänit miänajnä. Mänit majiäya'ay piadu'ubøjcä. ² Mänit pa'amjäya'ay Jesús ñämejch. Haxøøgpa'am hänajty miøød. Mänitä Jesús wyiinijcädaacä, wyiingudsähgøøyyä. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsøn, pø chojpy ja'a mjoot jaduhñ, hóyhøch jaduhñ xyajnähwa'ads xyajcuhwá'adsät.

³ Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñähdoonñ. Mänit ñämaayy:

—Chójpjøch ja'a njoot jaduhñ; tøø jaduhñ mnähwa'açh mguhwa'açh.

Mänitiä ja'a mähdiøjc jiaançh nähwaach jiaançh cuhwaach. ⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Huuc mäadow, ca'a pøn mnä'ägädä hawaanä. Nøcx jim Jerusalén maa ja'a teediän. Jim myajcähxø'øgät coo tøø mnähwa'açh coo tøø mguhwa'açh. Jimä xädø'øn mguyoxø'øwät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Jaduhñä hijxtahnd myajcähxø'øgät coo tøø mnähwa'açh coo tøø mguhwa'açh.

⁵ Mänitä Jesús miehch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Capernaum. Coo quiajptägøøyy, mänit ja'a Jesús ja'a soldadowiindsøn ñämejch. ⁶ Mänit Jesús ñämaayyä:

—Jimhøch ja'a nmoonsä tu'ug quio'na'ay tøgooty. Tøø ja'a tiicy miucy. Hanaxiä jaduhñ chaaçhpøcy tehngajnä.

⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nøcxy nhuuc yaghoyø'øyy.

⁸ Mänitä soldadowiindsøn yhadsooyy:

—Pero Wiindsøn, cab jaduhñ yhähiø'øyy coo miich jiiy mdägø'øwät maach ndøgootiän, je'eguiøxpä coo miich mmøjjä mjaançhä. Nägooyyä miich jaduhñ mmäná'anät cooçh nmoonsä yhoyø'øwät, pues hoyø'øwäp. ⁹ Hané'emyhøch nhity; jimhøch nwiindsønñä, y jimhøch nsoldado. Cooçhä nsoldado tu'ug nnämä'awät coo homiaajä ñøcxät, nøcxäp jaduhñ; y cooçh nnämä'awät coo myínät, mínäp jaduhñ. Y cooçhä nmoonsä waamb nnämä'awät, quiudiúnäp jaduhñ.

¹⁰ Mänitä Jesús jiaançh tehñ yagjuøøyy. Mänit ñämaayy ja'a hajxy hänajty pawädiipä:

—Cábøchä nmägunaaxhajxy jaduhñ miäböcy neby yø'ø craa miäböquiän, y jäguem yø'ø choonñ. Tøyhajt jaduhñ. ¹¹ Coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ, mänit hajxy hänajty nämay miedsa'añ, ja'a hajxy hänajty mäbøjpä. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty choona'añ. Mänit hajxy hänajty miøødhida'añijäm ja'a Abraham møødä Isaac møødä Jacob. ¹² Pero ja'a judiøshajxy ca'a mäbøjpä, cab hajxy hänajty jim quioda'añ Dioswiinduum. Jiiby hajxy jaduhñ quihjuijpnaxa'añii møjcu'uhaam maa yhagoodsän. Jiiby hajxy jaduhñ chaaçhpøga'añ tehngajnä.

¹³ Mänitä Jesús ja'a soldadowiindsøn ñämaayy:

—Nøcx maa ja'a mdøjcän. Tøø jaduhñ mmäböcy, tøø ja'a mmoonsä jaduhñ yhoyø'øyy.

Mänitä ja'a mioonsä jiaançh hoyøøyy.

¹⁴ Mänitä Jesús ñøcxy maa ja'a Pedro tiøjcän. Jiibiä Pedro miø'ødhoc hänajty quio'na'ay tomioød. ¹⁵ Mänitä Jesús ja'a tajiäya'ay ja'a quiø'ø ñahdoonä. Mänitä tiøy tiøjch. Mänitä tajiäya'ay piädø'cy. Mänitä tiägøøyy mayhajtuumbä ja'a Jesúscøxpä.

¹⁶ Coø quioodsøøyy, mänitä pa'amjäya'ayhajxy may yajmejtsä maa ja'a Jesúsän. Tøø hajxy hänajty näje'e miächii ja'a mõjcu'ujäm. Mänitä Jesús quiapxy. Manityä hajxy yhøxmajtsä ja'a mõjcu'ujäm. Jaduhñä pa'amjäya'ayhajxy quiøxy yajmøcpøjcä; ja'a Jesús jaduhñ yajmøcpøjc. ¹⁷ Tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ maa jaduhñ myiñän cujaay, mänaa ja'a Isaías jecy miäna'añän: "Jaaya'ay ja'a nba'amhajtäm tøø xyajñahwáatsäm tøø xyajcuhwáatsäm." Ja'a Isaías, je'eds ja'a Diosmädia'agy jaduhñ jecy yajwa'x.

¹⁸ Coø ja'a Jesús yhijsy coø hänajty cujc tøø piäda'agyii ja'a majiäya'ay, mänitä miänaañ coø hajxy ñáxät mejyhawiimb mõødä jiamiøødhajxy. ¹⁹ Cajnä hajxy hänajty tiu'ubøcyñä, mänitä Jesús jäya'ay tu'ug ñämejtsä. Yajñahixøøby hänajty je'ebä maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, miñ nhuuc jamiøødhaty. Homiaajä mnøcxät, quipxy nbawädítät.

²⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a xøøgaa, jimä jiut je'e; ja'a muuxy, jimä pie'eñ je'e; pero høøch, ja'a Diosquexypä, cábøch ndøjc maaçh nboo'x nhäñá'awät.

²¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød tu'ug miänaañ:

—Wiindsøn, mäniøch miich nbadu'ubøga'añ coöchä ndeedy hänajty tøø yho'nä, coöch hänajty tøø nyajnaaxtägøøñä.

²² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ween ja'a mjujy ja'a mmägu'ughajxy yajnaaxtägø'øyy. Cáboch ja'a nmädia'agy hajxy xpianøcxaanä. Pero miich, ween quipxy nwädíjtäm.

²³ Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy barcojooty mõødä jiamiøødhajxy. Tiu'ubøjnä hajxy barcojooty. ²⁴ Mänitä poj mõc piädø'cy, høxtä cugujjøøyy ja'a nõø jiiby barcojooty. Pero tøø ja'a Jesús hänajty miaaho'nä. ²⁵ Mänitä hoy yuxyijäm ja'a miägu'ughajpä tu'ug. Mänitä ñämaayyä:

—Wiindsøn, højts yajñahwáatsäc. Cham højts nnøøho'ogø'øwa'añ.

²⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tii hajxy coø mwi'i chähgø'øyy. Cáboch mijts ja'a nmädia'agy hajxy jaduhñ xñä'a mäbøjcä, paady hajxy mdsähgø'øyy.

Mänitä piädø'cy. Mänitä poj jiojcunäma'awøøyy mõødä mejy coø quia'a miinnät. Mänitä jaduhñ yuungøøyy. Caj ñä'ägädä pojnä. ²⁷ Mänitä miägu'ughajpähajxy yagjuøøyy. Mänitä hajxy ñiñämaayyä:

—Nebiäda'a jaduhñ coø miädia'agy miäbøjcäxä høxtä ja'a poj mõødä mejy.

²⁸ Mänitä Jesús hajxy jim miejch mejyhawiimb maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Gadara. Jimä cabäsantä hänajty tu'ug. Mänitä Jesús jäya'ay nämetsc ñämejtsä. Jim hajxy hänajty tøø choon maa ja'a cabäsantän. Tøø hajxy hänajty miächii ja'a mõjcu'ujäm. Jaanç tehñ quia'awiindøyy hajxy hänajty ñibiäda'agyii. Ni põñ hajxy hänajty quia'a yajnaxa'añ maa ja'a tu'ujän. ²⁹ Mänitä Jesús tiägøøyy wiinguyaxøøyyäbä:

—Jesús, tii højts xwia'ana'añ, miich Dioshuung. Cajnä yhabaady coø højts xyajcumädówät.

Ja'a mõjcu'uhajxy jaduhñ mänaañ, ca'a jiäya'ayä.

³⁰ Jim mayhädsøm hänajty wiädity tunwiinmänac jäguemjuøøby. ³¹ Mänitä Jesús miänuu'xtaacä ja'a mõjcu'uhajxy:

—Pø xyajpädsømaamb højts yaa maa hädaa jäya'ayän nämetscä, na'añ højts jiiby nhuuc tægø'øyy maa yø'ø hädsøm jioodootyhajxiän.

³² Mänitä Jesús miänaañ:

—Nøcx hajxy jiiby tægø'øw.

Mänitä møjcu'uhajxy ñähwaach ja'a jäya'ay nämetspä. Mänitä hädsøm hajxy ñämejch. Cøjx ja'a hädsømhajxy wyiinmänacpäyø'ogy. Cøjx hajxy quiuhcahnaxy naaxøjpcøxp. Mejjiooty hajxy hoy quiuga'awø'oy. Cøjx hajxy jüby yho'ogy mejjiooty.

³³ Mänitä hädsømgüeendähajpähajxy chähgø'øbäyø'cy. Coö hajxy jim miejch maa ja'a cajptän, mänit hajxy miädiaacy nebiaty hajxy hänajty tøø yhixy, coö ja'a møjcu'uhajxy hänajty tøø ñähwa'açh ja'a jäya'ay nämetspä. ³⁴ Cøjx ja'a cu'ughajxy ñøcxy päyø'oguiä maa ja'a Jesúsän. Coö ja'a Jesús hajxy piaaty, mänit hajxy miänuu'xtaacy coö ja'a Jesús jim chóonät maa ja'a ñaaxhajxiän.

9

¹ Mänitä Jesús hajxy tiägøøguiumbä barcojooty, ñajxtägajch hajxy jadähooc mejyhawiimb maa ja'a quiajphajxiän. ² Mänitä tecymiucypiä tu'ug quiøømiejtsä tsaajiooty maa ja'a Jesúsän. Ja'a mähdijc ja'a miägu'ughajpähajxy jaduhñ cøømiejtsä. Coö ja'a Jesús yhiixy coö hajxy hänajty miäböcy, mänitä Jesús ja'a mähdijc ñämaayy:

—Huung, jootcugø'ow; tøø ja'a mbojpa mgädieey xñähwa'açh.

³ Jimä ley-yajnahixøøbiädøjc hänajty näje'e tiäna'ay ja'a Jesús ñähmøjc. Coö hajxy jaduhñ miädooy nebiä Jesús miänaañän, mänit hajxy näje'e quiopcooty tiägøøyy mädiaacpä: “Capxtägooby hädaa craa jaduhñ maa ja'a Dioscøxpän.” ⁴ Ñajuøøby ja'a Jesús hänajty neby hajxy hänajty miädia'aguiän quiopcooty. Mänit miänaañ:

—Tii haxøøgwiinmahñdy hajxy coö mmøødhaty mgopcooty. ⁵ Mädyii mädia'agy maas tsip, coöch hädaa mähdijc nnämä'awät: “Tøø ja'a mbojpa mgädieey xñähwa'açh”, tögä maas tsip jaduhñ coöch nnämä'awät: “Tänaayyø'og, yo'oyø'og.” ⁶ Nyajcähxø'ogáambiøch coöchä cuhdujt jaduhñ nmøødä hädaa yaabä naaxwiin coöchä pojpa cädieey nya-jnähwá'adsät, høøch ja'a Diosquexypä.

Mänitä Jesús ja'a tecymiucypiä ñämaayy:

—Tänaayyø'og, widsø'og yø'ø mdsaa, nøcxnä maa ja'a mdøjcän.

⁷ Mänitä tecymiucypiä tiänaayyø'cy. Mänit ñøcxnä maa ja'a tiøjcän. ⁸ Coö ja'a cu'ughajxy jaduhñ yhiixy coö ja'a tecymiucypiä tøø yhooyø'oy, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. Mänitä Dios hajxy wyiingudsähgøøyy, je'eguiøxpä coö ja'a Jesús ja'a mäjaa hänajty tøø mio'oyii, ja'a Diosquexypä. Cab hajxy hänajty ñajuø'oy pø Dioshuung hänajty je'e, ja'a Jesús.

⁹ Mänitä Jesús jim chohñ. Mänitä jäya'ay tu'ug yhiixy, ja'a xøhajpa Mateo. Jimä Mateo hänajty yhäña'ay maa hänajty yajnahjuudiu'udiän. Mänitä Mateo ñämaayyä:

—Jam quipxy wädjätäm.

Mänitä Mateo tiänaayyø'cy. Mänit ja'a Jesús piadu'ubøjcy.

¹⁰ Jimä Jesús hänajty quiay tøgooty møødä miägu'ughajpähajxy. Mänitä yajnahjuudiuutpähajxy may miejch mägaabiä, møødä jäya'ayhajxy ca'a panøcxpä ja'a judíos quiuhdujt. Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy møødcabiä. ¹¹ Jimä fariseoshajxy hänajtypä, ja'a hajxy hänajty hoy jaançh tehñ pianøcxpä ja'a Moisés miädia'agy. Mänitä fariseoshajxy miänaañ:

—Tii yø'ø mwiindsøn coö miøødcay ja'a yajnahjuudiuutpähajxy møødä cubojpa cugädieeyhajxy —nømä Jesús miägu'ughajpähajxy ñämaayyä.

¹²⁻¹³ Miädoow ja'a Jesús jaduhñ. Mänit miänaañ:

—Pøn jaduhñ møc, caj yajtsooyø'oy; pøn jaduhñ pa'ammøød, je'eds jaduhñ yajtsooyøøby. Jaduhñ mäwínøch høøch nebiä mädsøoyøøbiän. Páadyhøch yaa tøø nmiñ tøø nmech, nébiøch ja'a cubojpa cugädieeybahajxy nnämä'awät coö ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ween ñajtshixø'oy. Ja'a hojiäya'ayhajxy, cábøch hajxy je'e waamb nnäma'awa'añ. Nøcx hajxy habøc tii ja'a Diosmädia'agy jaduhñ ñänøømby: “Chójpíøch ja'a njoot jaduhñ coö hojiot hajxy mmøødhädät; cábøch jaduhñ nmänaañnä coö animal hajxy myóxät maa ja'a høøchcøxpän.”

14 Mänitä Jesús ñámejtsä ja'a Juan mäyajnäbejpä miägu'ughajpähajxy. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Tii miich mmägu'ughajpähajxy jaguiay quia'a nä'ägädä hida'añ. Naxy højts jaguiay tu'xøøjaty nhity tähoocjaty; jaduñ højts ja'a Dios nwiingudsähgøøy. Jaanä jaduñä fariseoshajxy yhiipä jaguiay.

15 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo ja'a jäya'ayhajxy mänaa piøcy yhu'ugy, cabä woyba wichpä hajxy jiøøy xiuuuch. Xoondaacp hajxy jaduñ, je'eguiøxpä coo ja'a jamiøød jyijä. Jaduñ mäwíinøch høøch nebiä jamiøødän. Páadyhöch nmägu'ughajpähajxy jaguiay quia'a hity. Habaadaamb jaduñ cooçh yaa ndsoonaanä; mänit hajxy mäbøcypiä jaguiay yhida'añ.

16 'Cab jaduñ pøn tuwit yhägyøøy jemýwyithaam. Múgäp ja'a jemýwyit jaduñ y maas hanaxiä ja'a tuwit jaduñ quiøødsät. 17 Jaanä jaduñduhmbä, cabä pøn jemývyino quiudemøøy tuwajhacxujooty. Cøødsäp ja'a wajhacxuy jaduñ y høxyögäp ja'a vino jaduñ. Haagä tågóyyäp ja'a wajhacxuy jaduñ møødä vino. Pero jiibiä jemývyino hajxy quiudemøøy maa ja'a wajhacxuy jemýbiän. Jaduñ ni mädyii quia'a tågóyyät.

18 Cajnä ja'a Jesús hänajty miädiaacpädøøy, mänitä tsajtøjcwindsøn tu'ug miehch. Mänitä Jesús wyiingo'naaguiädaacä. Mänit ñämaayyä:

—Naamhø'ogyhöchä nhuung ja'a to'oxypä. Coo miich nøcxy mnähdoñ, mänit jiu-yypiøjtägätsät.

19 Mänitä Jesús piädø'cy. Mänit jaaya'ay miøødtu'ubøjcy møødä Jesús miägu'ughajpähajxy. 20-21 Jimä tajiäya'ay hänajty tu'ug høxhaam pianøcxy. Pa'ammøød hänajty je'e. Majmetscjumøjt ja'a ñø'ty hänajty tøø wyi'i xiee'xy, weenjaty weenjaty. Jaduñä tajiäya'ay hänajty miädia'agy quiopcooty: “Nägóyyøch ja'a wyitpa'a nnähdoñät, mänitøch nmøcpøgät.” Coo ja'a Jesús ja'a tajiäya'ay jägyohdiägøøyyä, mänitä wyitpa'a ñähdoñäxä. 22 Mänitä Jesús yhee'pwiimbijty, Mänit ja'a tajiäya'ay yhiixy. Mänit miänaañ:

—Huong, jootcugøøw; tøø jaduñ nmøcpøcy, je'eguiøxpä coo tøø mmäbøcy.

Mänitiä ja'a tajiäya'ay miøcpøjcy. 23 Mänitä Jesús hajxy jim miehch maa ja'a tsajtøjcwindsøn tiøjcän. Jiibiä xuuxpädøjc-hajxy hänajty yho'ogyjiäya'awyiinxu'uxy. Jiibiä jäya'ayhajxy hänajty wyi'i yhaamhaty. 24 Mänitä Jesús miänaañ:

—Pädsøm hajxy jiiby. Cab yøø tøø yho'ogy, nä'a maab yøøduñ.

Mänitä Jesús ñäxiicä. 25 Cøjx hajxy jaduñ piädsømy. Mänitä Jesús tiøjtägøøyy. Mänitä to'oxyhäna'c quiøømajch. Mänitä to'oxyhäna'c yhäñaayyø'cy. 26 Mänitä mädia'agy wiädijty wiinduhmyhagajpt coo ja'a to'oxyhäna'c tøø yagjuypiogyii.

27 Coo ja'a Jesús hajxy jim chohñ, mänitä wiindshajxy nämetsc piadu'ubøjcy yáaxäp:

—Højts näxúu'tsäc. David miich hijty mhaphajpy mdeedyhajpy.

28 Coo ja'a Jesús tiøjtägøøyy, mänitä wiindshajxy miäwiingooñ. Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, mmäbøjpy hajxy jaduñä cooçhä mäjaa nmøødä coo hajxy nyaghixøøgädä.

Mänit hajxy miänaañ:

—Wiindsøn, mmäbøjpy højts.

29 Mänitä Jesús ja'a wiinds wyiinhajxy ñähdoñä. Mänitä Jesús miänaañ:

—Ween hajxy mhixøøgy coo hajxy tøø mmäbøcy.

30 Mänit hajxy yhiixø'cy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a pøn hajxy mnä'ägädä hawaanä.

31 Coo ja'a wiindshajxy jim chohñ, mänit hajxy tiägøøyy mädia'agy-yajwädijpä coo hajxy tøø yaghixøøgyii ja'a Jesúsäm.

32 Mänitä huum tu'ug yajmejtsä maa ja'a Jesúsän. Tøø hänajty miächii ja'a møjcü'ujäm.

33 Mänitä Jesús ja'a møjcu'u jiiby yajpæyø'cy. Mänitiä ja'a huum quiapxø'cy. Yagjuøøyy ja'a jäya'ayhajxy jaduñ. Mänit hajxy miänaañ:

—Ni mänaa jaduñ pøñ tii quia'a yagjadyii nebiä hädaajän yaa Israelnaaxooty.

³⁴ Mänitä fariseoshajxy miänaañ:

—Paady yø'øya'ay ja'a møjcu'u yajpäyø'øgy, coo ja'a møjcu'ugong miäjaa miøødhajtä.

³⁵ Cøjx ja'a Jesús wiädity wiinduhmyhagajpt. Homiaajä hänajty wiädity, jii by hänajty yajnähiçø'øy tsajtøgooty coo ja'a Dios ja'a miäjaa mobädajp yajcähxø'øga'añ. Yajnajxyp hänajty homiädyyi pa'amä. ³⁶ Nãxuu'chp ja'a Jesús ja'a majiäya'ay hänajty. Jaduhñ mäwíinäts hajxy hänajty nebiä meegän, ja'a cajpä wyiindsøn. Nebiä tägowiädijpän hajxy hänajty je'e. Nebiä jootmayhajpän hajxy hänajty je'e. ³⁷ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Yø'ø majiäya'ayhajxy, hoy jaduñ cooçhä nmädia'agy hajxy xmiäbøjçät. Pero cab højts nnämäyyäm, højts ja'a mädia'agy nyajwá'xämbä. ³⁸ Mänuu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ween ja'a mägu'ughajpähajxy xjiaac móoyyämät, neby højts ja'a mädia'agy hajxy xmiøødyajwá'xämät.

10

¹ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy miøjyaaxy ja'a nämajmetspä. Mänitä cuhdujt miooyy coo ja'a møjcu'u hajxy yajpäyø'øgät, coo homiädyyi pa'amä hajxy yajnäxät.

² Jaduhñä nämajmetspähajxy hänajty xiøhaty: Simón Pedro møødä piuhya'ay Andrés; ja'a Zebedeo yhuunghajxy, Jacobo møødä Juan; ³ Felipe; Bartolomé; Tomás; Mateo ja'a yajnähuudiuutpä; Jacobo, ja'a Alfeo yhuung; Lebeo Tadeo; ⁴ Simón ja'a cananista; Judas Iscariote, ja'a Jesús hänajty yajyagho'ogáañäbä.

⁵ Mänitä Jesús ja'a nämajmetspähajxy quiejxy mädia'agy-yajwa'xpä. Mänit ñämaayy:

—Ca'a hajxy jim mnøcxy maa ja'a ca'a judiøshajxy çhäna'ayän, y ca'a hajxy jim mnøcxy Samarianaaxooty. Yaayyä hajxy jaduñ mwädítät, yaa Israelnaaxooty. ⁶ Ja'a jäya'ayhajxy yaabä, jaduñ mäwíinäts hajxy je'e nebiä meeg tägowiädijpän. ⁷ Mnägápxäp hajxy jaduñ coo ja'a Dios ja'a miäjaa mobädajpähajxy yajcähxø'øga'añ. ⁸ Myajnáxäp hajxy homiädyyi pa'amä møødä haxøøgpa'am. Myagjujyppiøgäp ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy. Myajpäyø'øgäp ja'a møjcu'u hajxy. Nnä'ä móobiøch mijts hädaa cuhdujt; cáboch mijts nyagjuya'añ; jaduñ mijtspä, cab hajxy myagjúubiät.

⁹ Cabä xädø'øñ hajxy mgónät ni weeñtiä. ¹⁰ Cabä morral hajxy mwídsät. Tu'uquiiä camiixy hajxy mwídsät. Cabä cø'øg hajxy mejtstehng mmänøcxät. Cabä cuhdajt hajxy mgábät. Jim hajxy mmägaya'añ mmähu'uga'añ maa hajxy hänajty mhamejtsta'aga'añän.

¹¹ Coo hajxy maa mgajptägø'øwät, jimä jäya'ay hajxy mhøxtá'awät ja'a hojiootmøødpä; jim hajxy mhamejtstá'agät. Jii by hajxy mhídät høxtä coonä hajxy hänajty mdu'ubøga'añ.

¹² Coo hajxy mdøjtägø'øwät, mänit hajxy myajpóo'xät. ¹³ Coo hajxy jaduñ xya-jtøjtägø'øwät hamuumdu'joot, mänit hajxy jaduñ quiunuu'xøøjät ja'a Diósam; pø caj, cab hajxy jaduñ quiunuu'xøøjät. ¹⁴ Coo hajxy jaduñ xquia'a nä'ägä jøjpøgø'øwät, coo ja'a mmädia'agyhajxy xquia'a nä'ägä mädóowät, mänit hajxy jim mdsóonät. Mänitä mdecy hajxy mwiinwop mwiinxídät, nebiä hijxtahnd jaduñ miähmø'øwät coo mijts jaduñ tøø xquia'a yajtøjtägø'øy. ¹⁵ Tøyhájtäts mijts nnäma'ay, coo yhabáadät coo ja'a jäya'ayhajxy quiumädo'wa'añ, maas hanaxiä yø'ø cajpt jaduñ quiumädo'wa'añ quejee ja'a Sodomacajpt møødä Gomorracajpt.

¹⁶ 'Maaç mijts nwiinguexiän, haxøøgwiinmahñdy ja'a jäya'ayhajxy jim miøød. Paady hajxy nähix hahixø'ø mnibiäda'agøøjät. Mee'xxieemy hajxy jaduñ mwädítät.

¹⁷ Mniyajcopcø'øwøøjäp mijts. Xyajcø'ødägø'øwäp mijts maa ja'a tuuñgmøødpän. Mänitäts hajxy xwyiinwop xjijwóbät maa ja'a çajtøgootyhajxiän. ¹⁸ Høxtä jim hajxy xyajmedsa'añ maa ja'a gobiernä wyiinduumhajxiän, møød jim maa ja'a ca'a judiø wyiinduumhajxiän. ¹⁹ Pero coo hajxy jaduñ xyajmédsät maa ja'a wyiinduumhajxiän, cab hajxy mdaj mmáyät waambaty hajxy hänajty mmädia'aga'añ. Coo jaduñ yhabáadät,

mänitä Dios jaduhñ xyhawáanät waambaty hajxy jaduhñ mmänä'anät. ²⁰ Cab hajxy hamdsoo mmädia'aga'añ. Dioshespírituhaam hajxy jaduhñ mmädia'aga'añ.

²¹ 'Haxøøg jaduhñ jiada'añii. Hamdsoo hajxy ñiñahanuu'xø'øwa'añii ja'a tu'que'expä-jäya'ay. Jaduhñ ja'a tieedyhajxy jiatcø'øwaambä møødä yhuunghajxy. ²² Ja'a høøçhcøxpä mijts ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä xmiähanhada'añ. Pøn jaduhñ mee'xtujp cøjxta'axiøø, je'eds jaduhñ mähmø'øwaamb hodium. ²³ Coø mijts hajxy xchaaçhtiúnät mädu'ughagajpt, mänit hajxy mbäyø'øgät, mänit hajxy mnøcxät wiingtuum. Tøyhájtäts mijts nnäma'ay, coøch hänäjty ngäda'aga'añ, høøçh ja'a Diosquexypä, cahnä cajpt hajxy hänäjty mwiinwädityñä maa ja'a judíoshajxy chána'ayän.

²⁴ 'Cabä pøn jaduhñ jiaty nebiä wyiindsøn jiatian. ²⁵ Coø hajxy jaduhñ mjádät nebiä mwiindsøn hajxy jiatian, jootcuyc hajxy jaduhñ mhídät. Coøchä jäya'ayhajxy jaduhñ tøø xñäma'ay: "Møjcu'u", jaduhñ mijts hajxy xñäma'awaambä.

²⁶ 'Cabä cu'ug hajxy mdsähgø'øwät. Nebiaty hajxy jaduhñ jiatcø'øy hamee'ch, cähxø'øgaamb jaduhñ. ²⁷ Waambátyhøch mijts hamee'chhaam nnajtscapxø'øyyäm, majäya'ayhagujc hajxy myajcapxø'øwät. ²⁸ Cab hajxy mdsähgø'øwät pøn ja'a mnaaxni'x hajxy xyaghó'cäp; cabä mháañämä hajxy jaduhñ xyaghó'cät. Ja'a Dios hajxy mdsähgø'øwäp; je'edsä cuhdujt jaduhñ møød coø hajxy jiiby xquiéxät haxøøgtuum. Jiiby ja'a mnaaxni'xhajxy quiuhdägóyyät møødä mháañämähajxy.

²⁹ 'Ja'a muuxyhuunghajxy, coø hajxy quia'ay, yhiixyp ja'a nDeedyhájtämhajxy jaduhñ, hoy hajxy quia'a ja tsowä. ³⁰ Jaaná jaduhñ mijts xyhiixpä, høxtä xñajuøøyyäp mijts naag mijts mguhwaay. ³¹ Cabä jäya'ay hajxy mdsähgø'øwät; hiix, mmaas tsoobaatp mijts quejee ja'a muuxyhajxy.

³² 'Pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiøødyajtu'ugøøby maa ja'a cu'ugwiinduumän, mänitøch ja'a miädia'agyhajxy nmøødyajtu'ugø'øwaambä maaçhä nDeedy wyiinduumän jim tsajpootyp. ³³ Pero pønjátyhøch jaduhñ tu'ugmädia'agy tøø xquia'a møødhity maa ja'a cu'ugwiinduumän, ni høøçh jaduhñ tu'ugmädia'agy nga'a møødhidaambä maaçhä nDeedy wyiinduumän jim tsajpootyp.

³⁴ 'Coøch yaa tøø ngäda'agy, paadiä jäya'ayhajxy jaduhñ ñimiädsibø'øwa'añii ja'a høøçh nmädia'agyquiøxpä. Cab hajxy jootcuyc yhida'añ. ³⁵⁻³⁶ Tu'tøjc hajxy jaduhñ ñimiädsibø'øwa'añii, møødä tiaj møødä tieedy, møødä ñøøx møødä miajc, møødä jiaxie'eb møødä xiocy.

³⁷ 'Pønä tiaj pønä tieedy maas tsojp quejeech høøçh jaduhñ xchocy, cábøch ja'a nmädia'agy hoy xpianøcxät. Y pønä ñøøx pønä miajc maas tsojp quejeech høøçh jaduhñ xchocy, ni je'eçh ja'a nmädia'agy hoy xquia'a panøcxäbät. ³⁸ Pønä jioot tsojp coøch høøçh xpianøcxät, pero cabä jioot jaduhñ chocy coø chaaçhpøgät nébiøch jaduhñ ndsaaçhpøga'añän, cábøch nmädia'agy jaduhñ hoy xpianøcxät. ³⁹ Pønä jiugyhajt jaduhñ ja wi'i yaghoyø'øwaamb, tägóyyäp ja'a jiugyhajt jaduhñ. Pero pønä jiugyhajt najtshixø'øwaamb ja'a høøçhcøxpä, je'eds hodium nøcxaamb.

⁴⁰ 'Pøn mijts jaduhñ xchojp, jaduhñ mäwíinøch høøçh xchojpä. Y pøn høch høøçh jaduhñ xchojp, jaduhñ mäwíinädsä Dios jaduhñ chojpä, ja'açh tøø xquiéxiäbä. ⁴¹ Ja'a Diosquexyhajxy, hodium hajxy ñøcxa'añ. Jaaná jim hajxy ñøcxaambä pøn jaduhñ tsojp ja'a Diosquexy. Paady hajxy chogyii coø hajxy jaduhñ Dyiosquexiä. Jaaná jim hajxy ñøcxaambä hodium pøn jaduhñ tsojp ja'a hojiäya'ay. ⁴² Coø hädaa häyoobäya'ay tøchñøø ñä'ä mo'owøøjät je'eguiøxpä coøch jaduhñ xpianøcxy, mänit jaaya'ay piäda'agøøjät hodium, ja'a nøø tøø yéquiäbä. Tehm tiøyhajt jaduhñ.

11

¹ Coø ja'a Jesús ja'a jiamiøødhajxy yajwiingapxøøbiädøøyy, mänit jim chohñ. Mänit tiägøøyy yajnähixøøbiä maa ja'a cajpt mäwiingonän.

² Ja'a Juan, tsumyħãñaaby hãnajty je'e. Coo miãdoyhajty coo ja'a Cristo hãnajty wiãdity yajñähixøøbiã, mãnitã miãgu'ughajpã metsc quiejxy maa ja'a Jesúsän. ³ Mãnitã Jesús hajxy miãyajtøøyy:

—Nej, miičh ja'a Crístoja, ja'a Dios jaduhñ quiexaambiã, tøgã wiinghãna'c je'ejã.

⁴ Mãnitã Jesús yhadsooyy:

—Nøcx ja'a Juan hajxy hawaanã neby hajxy xii mhix mmãdoyy. ⁵ Nøcx hajxy yajmøødmãdia'ag coo ja'a wiindshajxy tøø yhiixø'øgy, coo ja'a tecymia'adpãhajxy tøø yo'oyø'øgy, coo ja'a haxøøgpa'ammøødpãhajxy tøø ñãhwa'ačh, coo ja'a cuhnatpãhajxy tøø miãdoowø'øgy, coo ja'a ho'ogyjiãya'ayhajxy tøø jiuypioçy, coo ja'a häyoobãya'ayhajxy tøø yajmøødmãdia'agyii ja'a Diosmãdia'agy. ⁶ Jootcuçc hajxy jaduhñ yhity ja'ačh nmãdia'agy hajxy hamuumdu'joot tøø xmiãbøçbã.

⁷ Coo ja'a Juan miãgu'ughajpãhajxy wyiimbijty, mãnitã Jesús ja'a cu'ug tiãgøøyy møødmãdiaacpã ja'a Juancøxpã.

—Coo hajxy tøø mhoy pactuum, ja'a Juan miãdia'agy hajxy hãnajty mmãdowaãñãp, túhmãts. Cabã tsajcapy pojyu'xpã hajxy hoy mhixy. Caj pues, paady hajxy jim tøø mhoy coo ja'a Juan ja'a miãdia'agy hajxy hãnajty mmãdowaãñã. ⁸⁻⁹ Diosquexy je'e, paadiã miãdia'agy hajxy hoy tøø mmãdoowã, hoy ja'a howyit hãnajty quia'a ja møødã nebiã mãyøøjãya'ayhajxy miøødã. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Juan ja'a Diosmãdia'agy yajwiingapxø'øy. Pero ja'a Diosmãdia'agy hajxy nã'ã jaac yajñähixøøbiã, je'edsã cuhdujt hajxy maas may tøø mio'oyii ja'a Diósãm. ¹⁰ Ja'a Diosmãdia'agy jecy mãdiãacãbã, Juan je'e. Nømã Dios jecy miãnaañ coo ja'a quiuguexy hãnajty jayøjp quiexa'añ maa ja'a cu'ugãñ, ween yajwiinxiic yajwiingapxø'øy coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwãt. Høxháamhøch hãnajty ngãda'aga'añ. Jayøjp ja'a Juan jiaančh quejã; høxháamhøch njaančh cãdaacy. ¹¹ Ni pøn jaduhñ jãda'ahaty quia'a mãbaady hädaa yaabã naaxwiin nebiã Juan mãyajnãbejpã ja'a cuhdujt miøødã. Tøyhajt jaduhñ. Pero cooçh hãnajty tøø nho'nã, cooçh hãnajty tøø nnøcxtãgach maačh nhuuc tsohmãñ, pønjaty ja'a Diosmãdia'agy mãbøgaamb ja'a høøchcøxpã, maas mayyã cuhdujt hajxy hãnajty miøødhada'añ quejee ja'a Juan miøødã, hoy ja'a møjcuhtdujt hajxy hãnajty quia'a ja møødã.

¹² 'Coo ja'a Juan tiãgøøyy mãyajnãbejpã, høxtã je'enã jãda'anãbaadyñã, nãgø'ø nãdecypiã ja'a jãya'ayhajxy jia wi'i tiãgø'øwa'añ maa ja'a Dios wyiinduumãñ. ¹³⁻¹⁴ Ja'a Diosquexyhajxy jecypiã, jaduhñ hajxy jecy miãnaañ coo ja'a Dios ja'a miãjaa yajcãhxø'øga'añ. Jaduhñã Moisés miãdia'agy miãnaambã. Pero jayøjpãc ja'a Elías hijty myina'añ. Y coo ja'a Juan tøø miech, Elías je'e, pø mwiinjuø'øwaamby hajxy jaduhñ.

¹⁵ Pøn mãdohnd møød, ween miãdoy.

¹⁶ Pãnébiøch jãya'ayhajxy nyajmãbãadãt ja'a jãda'ahatypã. Cab hajxy tii yho-jiãwø'øwa'añ. Jaduhñ mãwíinãts hajxy je'e nebiã pigãna'c wiinhecpãñ. Coo hajxy naxy miech häyø'pã tøjpa'c, mãnitã miãbigãna'c hajxy ñãma'ay: ¹⁷ “Tøø højts nja xu'uxy, pero cab hajxy tøø mhech. Tøø højts hojiøøñã nja høy, pero cab hajxy tøø mjø'øy.” ¹⁸ Coo ja'a Juan miejch, cab hãnajty quiaya'añ yhu'uga'añ. Mãnit mijts mnãnøømy coo je'e quiu'umañøøbiã. ¹⁹ Mãnitøch nbamejtspã, høøch ja'a Diosquexypã. Mãnitøch ndãgøøyy caabiã huucpã. Jadúhñhøch mijts xñãnøømbã cooçh nwi'i quiaya'añ cooçh nwi'i yhu'uga'añ, cooçhã cubojpã cugãdieeybã nmãgu'ughaty møødã yajñãhjuudiutpãdøçc. Pero yajcãhxø'øgaamby ja'a Dios jaduhñ ja'a wyiinmahñdyhaam cooçh ja'a tøyhajt jaduhñ nmøødã.

²⁰ Mãnitã Jesús tiãgøøyy hamãñajpã. Ja'a cajptjãya'ayhajxy jaduhñ hojjã, ja'a hajxy hãnajty tsãnaabiã maa ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñãjatypã hãnajty tøø jia yajcãhxø'øguiãñ. Paady jaduhñ yhamãñajty, coo yhaxøøgwiinmahñdy hajxy hãnajty tøø quia'a najtshixø'øy. Mãnitã Jesús miãnaañ:

²¹ —Haxøøg mijts mjada'añ mhabeta'añ, mijts yaa tsãnaabiã Corazín møødã Betsaida. Ja'a jecyjiãya'ayhajxy hijty jim tsãnaabiã Tiro møødã Sidón, coo hajxy häxøpy tøø yhiçy

ja'a hoy-yagjuoõñäjatypä nej mijts tõe mja hixiän, tõe ja'a yhaxoõgwiinmahñdy hajxy häxopy ñajtshixø'oy. ²² Tøyhajt jaduhñ, coo ja'a Dios yaghabáadät, maas haxoõgtuum mijts jaduhñ xpiäda'aga'añ quejee ja'a jäya'ayhajxy jim jecy tsänäayyäbä Tiro mõeä Sidón. ²³ Y mijts jim tsänaabiä Capernaum, mja wi'i yajcumayaamb hajxy jaduhñ. Pero cabä Dios hajxy jaduhñ xquiumaya'añ. Ja'a jecyjäya'ayhajxy hijty jim tsänaabiä Sodoma, coo ja'a hoy-yagjuoõñäjatypä hajxy häxopy tõe yhixy nej mijts tõe mja hixiän, cab hajxy häxopy tõe quiuhdägoy. ²⁴ Tøyhajt jaduhñ, coo ja'a Dios yaghabáadät, maas haxoõgtuum mijts xpiäda'aga'añ quejee ja'a jäya'ayhajxy jim jecy tsänäayyäbä Sodoma.

²⁵ Mänitxøø ja'a Jesús miänaañ:

—Teedy, miich nba'yaaxyp. Miich jim häñaaby tsajpootyp; miich yaa Dioshajp maa hädaa yaabä naaxwiinän. Dioscujú'uyäp coo ja'a tøyhajt tõe myajnahixø'oy ja'a hajxy tii ca'a jajpä. Caj tõe myajnahixø'oy ja'a hajxy tyijy jajpä. ²⁶ Tøyhajt jaduhñ, Teedy, je'eguiøxpä coo miich mjoot jaduhñ chocy.

²⁷ Mänitä Jesús miänängumbä:

—Tøøchä nDeedy ja'a tøyhajt xquiøxy yajcø'ødägø'oy. Cábøch pøn xyhixyhaty, høøch ja'a Dioshuung. Tøyhajt jaduhñ. Jagóoyyøch nDeedy xyhixiä. Y cápøch ja'a nDeedy pøn xyhixyhajtä. Jagóoyyøch jaduhñ nhixiä, høøch ja'a Dioshuung. Nyajnähdjábøch pønjátyhøch nDeedy hixyhädäp. ²⁸⁻³⁰ Mijts, pøn jaduhñ ca'a mee'xtugaamb neby hajxy hijty mguhdujthatiän, høøch nguhdujt habójcäc. Hojióothøch nmøød; cápøch nya-jcumaya'añ. Mänitäts ja'a hoybä weenbä hajxy mbáadät. Cábøch ja'a jemçpä mapxypä jaduhñ nbäda'aga'añ.

12

¹ Mänitxøø ja'a Jesús hajxy hänäjty wiädity trigoni'ibyquijc poo'xxiøøjooty. Yähó'cäp ja'a Jesús jiamiøødhajxy hänäjty. Mänit hajxy tiägøøyy trigotøjpä. ² Coo ja'a fariseoshajxy jaduhñ yhijxy, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Huug hix, xiidsä mmägu'ughajpä trigo hajxy wyi'i tiøjy. Cabä cuhdujt jaduhñ myiñ coo hajxy tii ndúunämät ja'a poo'xxiøøjooty.

³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxiä. Jim jaduhñ myiñ cujaay coo ja'a Davidhajxy yäho'pøjcä. ⁴ Mänit hajxy tiägøøyy Diostøgooty. Mänitä Diostajcaagy hajxy quiaayy, ja'a teedyhajxy hänäjty tõe quiuyoxø'oyäbä. Cabä cuhdujt hänäjty pøn miøødä coo hajxy quiáyät ni ja'a Davidhajxy. Jagooyyä teedy ja'a cuhdujt hajxy hänäjty miøødä coo hajxy quiáyät. ⁵ Jaduhñ cujaay myiimbä maa ja'a Moisés miädia'aguiän coo ja'a teedyhajxy tsajtøgootypä quia'a nä'ägädä poo'xy ja'a poo'xxiøøjooty; y cab jaduhñ ñejpiä. ⁶ Y høøch, maas móc-høch ja'a cuhdujt jaduhñ nmøødä quejee ja'a tsajtøjc. ⁷ Caj mijts mwiinjuø'oy waamb ja'a Diosmädia'agy jaduhñ miäna'añ: “Mänäambøch jaduhñ coo hojiot hajxy mmøødhädät; cápøch jaduhñ nmäna'añ coo animal hajxy myóxät ja'a høøchcøxpä.” Coo hajxy jaduhñ mwiinjuø'owät, cabä jäya'ay hajxy nä'a nägoodä mwiingapxpédät. ⁸ Høøch ja'a Diosquexypä, nmøødhøch cuhdujt jaduhñ høxtä maa ja'a poo'xxiøøbaadiän.

⁹ Mänitä Jesús jim chohñ. Mänit tiägøøyy tsajtøgooty. ¹⁰ Jiibiä mähdiøjc hänäjty tu'ug; cø'ødø'øds hänäjty tu'nax. Jiibiä fariseoshajxy hänäjty näje'e tiänaabiä. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Nej, hoy jaduhñ coo ja'a pa'amjäya'ay myajmøcpøgät ja'a poo'xxiøøjootiä.

Paadiä fariseoshajxy jaduhñ miänaañ, yhöxtaaby ja'a wiinmahñdy hajxy hänäjty nebiä Jesús hajxy yajtsumøøjät. Coo ja'a Jesús ja'a pa'amjäya'ay yajmøcpøgät ja'a poo'xxiøøjooty, mänitä Jesús hajxy hänäjty yajtsuma'añii. ¹¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hoy pues. Coo pøn mieeg quiuga'awø'øy nøøjutjooty ja'a poo'xxiøøjooty, mänit hajxy nøcxy yajpædsømy, túhmäts. ¹² Y maas tsoobaatp ja'a jäya'ay quejee ja'a meeg. Hoy jaduhñ coo jäya'ay mnäxúudsät ja'a poo'xxiøøjooty.

¹³ Mänitä Jesús ja'a mähdiojc ñämaayy:

—Xajtøw yø'ø mgø'ø.

Mänit xiajtøøyy. Mänit miäbaaty nebiä tu'ugpän. ¹⁴ Mänitä fariseoshajxy tiøjpædsøømy. Mänit hajxy quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät.

¹⁵ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädoyhajty, mänit jim chohñ. Mänitä jäya'ay may piadu'ubøjcy. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay yajmøcpøjcy nägøxiä. ¹⁶ Mänit jaduhñ miänaañ coo hajxy quia'a nägápät pøn je'e. ¹⁷ Jaduhñsä tiøjiajty nebiä Isaías jecy miänaañän, ja'a Diosquexypä. Dios jaduhñ mänaamb:

¹⁸ Høøchä nmoonsä hädaa, ja'açh tøø nwiimbíyyäbä.

Ndsøjpiøch jaduhñ. Jootcújc-høch nnijiäwø'øyii yø'øgøxpä.

Nbäda'agáambiøch ja'a nhEspíritu maa yø'øjän.

Høøch nguhdujt jaduhñ xyajwiingapxø'øwáanäp maa ja'a jäya'ayhajxy nägøxiän.

¹⁹ Caj chiptuna'añ; caj ya'axa'añ caj jioga'añ.

Hahuum jaduhñ wiädita'añ cajptooty.

²⁰⁻²¹ Jootcapxmøcpøgaamby pøn hobiä nejpiä mæbøjp.

Mæbøgáanäxäp ja'a miädia'agy ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä.

Mänit jaduhñ tiägø'øwa'añ hoyhanehmbä.

²² Mänitä mähdiojc tu'ug yajmejtsä maa Jesúsän. Wiindsä mähdiojc hänajty, møød hänajty yhuumä, møød ja'a møjcu'uba'am hänajty miøødä. Mänitä Jesús jaduhñ yajnhwaach, yaghijxø'cy, yajcapxø'cy. ²³ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä yagjuøøyy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Nej, David yhap yhocäda'a yø'øduhñä.

²⁴ Coo ja'a fariseoshajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy miänaañ:

—Coo yø'ø craa ja'a møjcu'uwiinmahñdy jaduhñ miøødä, paadiä møjcu'uba'am jaduhñ yajnhwa'açh.

²⁵ Ñajuøøbiä Jesús hänajty nebiä fariseoshajxy hänajty wyiinmahñdyhaty. Mänit miänaañ:

—Coo ja'a tu'hagajtpä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp ja'a quiajpthajxy jaduhñ. Y coo ja'a tu'ugtøgootypä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät, cab hajxy hoy yhijnät tu'ugtøgooty. ²⁶ Jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a møjcu'uhajxy ñimiädsibø'øwøøjät, tægóyyäp ja'a wyiinmahñdyhajxy jaduhñ. ²⁷ Hoorä, mijts jaduhñ mänaamb coøch ja'a møjcu'uba'am nyajnhwa'açh ja'a møjcu'uwiinmahñdyhaam. Coo häxøpy jiaduhñä, maa mijts ja'a mjamiøød ja'a wiinmahñdy hajxy piaady coo ja'a møjcu'uba'am hajxy yajnhwa'açh. Hamdsoo hajxy myajcähxø'øgy coo ja'a tøyhajt hajxy mga'a møødä. ²⁸ Pero høøch, DioshEspirituháamhøch ja'a møjcu'uba'am nyajnhwa'açh. Cähxø'p jaduhñ coo tøø yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

²⁹ 'Coo ja'a møjcu'u xquia'a yajmäjädá'agät, cabä miäjaa jaduhñ mbøjcät.

³⁰ 'Pøn høch jaduhñ xquia'a møødpædø'p, høøch nmädsip je'e. Y pøn høch jaduhñ xquia'a møødtuumb, xmiähänhájpøch je'e.

³¹⁻³² 'Je'eguiøxpøch mijts jaduhñ nnäma'ay, coo pøn jaduhñ tiu'udägóyyät, hoy jaduhñ ñähwá'adsät, hóyhøch jaduhñ xjia nänømy, høøch ja'a Diosquexypä. Pero coo pøn jaduhñ ñänømät ja'a DioshEspíritu, cab jaduhñ mänaa ñähwa'adsa'añ.

³³ 'Mhøxcábäp hajxy jaduhñ pøn ja'a howyiinmahñdy møød; je'eds hoy wädijp. Pøn ja'a howyiinmahñdy ca'a møød, cab hoy wiädity. ³⁴ Jaduhñ mäwíinäts mijts hajxy mjatcø'øy nebiä tsahñdiän. Paadiä hoybä hajxy mga'a mädia'aga'añ, coo ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy mmøødä. Haagä mgopcooty ja'a mmädia'agyhajxy jaduhñ chohñda'agy. ³⁵ Jaaya'ay hojiäya'aybä, hoy jaduhñ quiapxy miädia'agy je'eguiøxpä

coo ja'a howyiinmahñdy miøødä quiopcooty. Pero jaaya'ay ca'a hoybä, haxøøg jaduhñ quiapxy miädia'agy je'eguiøxpä coo ja'a haxøøgwiiinmahñdy miøødä quiopcooty. ³⁶ Chaaçh mijts nnäma'ay, coo jaduhñ yhabáadät coo ja'a Dios hänajty yajnähdija'añ, mänitä Dios hajxy xmiäyajtøwa'añ waambaty hajxy hänajty tøø mgapxtägoy, hoy hajxy jaduhñ tøø mja nä'a wiingapxnaxy. ³⁷ Pø haxøøg hajxy hänajty tøø mmädia'agy, mänitä Dios hajxy xpiäda'aga'añ haxøøgtuum. Pø hoy hajxy hänajty tøø mmädia'agy, mänitä Dios hajxy xpiäda'aga'añ hodium.

³⁸ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a fariseoshajxy näje'e møødä ley-yajnähixøøbiähajxy:

—Wiindsøn, højts ja'a hijxtahñd huuc yaghíxác ja'a hoy-yagjuøøñäbä.

³⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, haxøøg hajxy jiatcøø; cabä Dios hajxy chocy. Ja'a hijxtahñd hajxy mja wi'i yhixaamby. Jagooyyä hajxy jaduhñ mhixa'añ nebiä hijxtahñd jecy quiähxø'quiän ja'a Jonáscøxpä, ja'a Dios jecy quiéjxäbä. ⁴⁰ Ja'a ballenajoodooty ja'a Jonás yhiyty tægøøgxøø tægøøgtsuhm. Jaduhñäts høøch nhidaambä naaxjutjooty tægøøgxøø tægøøgtsuhm, høøch ja'a Diosquexypä. ⁴¹ Coo ja'a Jonás jaduhñ piädsøømy ballenajoodooty, mänitä Diosmädia'agy hoy yajwa'xy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Nínive. Coo hajxy jim miädooyy, mänitä hajxy miäbøjcy. Mänitä yhaxøøgwiiinmahñdy hajxy ñajtshixøøyy. Y cabä Jonás møjtuunghijty jaduhñ jiaty møødä. Maas møjtuunghøch nmøødä høøch. Pero cábøch nmädia'agy hajxy xmiädowaanä, ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä. Coo jaduhñ yhabáadät coo hajxy hänajty yajnähdija'añii, mänitä hajxy ñäma'awa'añii coo hajxy jaduhñ piäda'agøøjät haxøøgtuum. Ja'a jecyjiäya'ayhajxy jaduhñ mäna'anaamb, ja'a hajxy hijty jegyhajty tsänaabiä Nínive. ⁴² Jaduhñdsä to'oxiøjc miäna'anaambä, ja'a jecy gobiernähajtäbä jäguemnaax ja'a jøømbojmanajpä. Mänitä Salomón hoy miämädoowhity, je'eguiøxpä coo ja'a Salomón hänajty jiaançh tehñ quiuh-wijjiä. Y cabä Salomón ja'a møjtuunghijty jiaty møødä. Maas møjtuunghøch nmøødä høøch. Pero cábøch nmädia'agy hajxy xmiädowaanä, ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä.

⁴³⁻⁴⁵ 'Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, haxøøgwiiinmahñdy hajxy miøød. Y cooçh nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjçät, maas haxøøg hajxy jaduhñ jiädät. Jaduhñ mäwíinäts hajxy jiädät nebiä jäya'ay møjcu'umøødpän. Coo ja'a møjcu'u jiihy piädsøømät maa jaaya'ay quiopcän, mänitä poo'xtaact nøcxy jäguemduum yhøxta'ay maa ja'a tøødsnähgapan. Coo ja'a poo'xtaact jim quia'a páadät, mänitä miäna'ana'añ: “Mejor nnä'ägä nøcxtägáçhøch maaçh nhuuc tsohmän.” Coo jaduhñ wyiimbídät, mänitä jäya'ay quiopc jaduhñ piäatät nebiä yajwa'adstøjcän, ja'a yajxón tøø pie'edyíjábä. Mänitä jiamiøød nøcxy juxtujc jiaac woy, ja'a maas haxøøgpä. Mänitä hajxy nägøxiä tiägøøy maa jaaya'ay quiopcootiän. Y maas haxøøg jaaya'ay jaduhñ jiada'añ quejee hijty yhity.

⁴⁶ Jimnä ja'a Jesús ja'a cu'ug hänajty miøødmädia'agynä, mänitä tiajhajxy miejch møødä piuhya'ayhajxy. Jim hajxy miähmøøyy tøba'am. Ja'a Jesús hajxy hänajty miøødmädia'agaamby. ⁴⁷ Mänitä Jesús hoy ñäma'ayii:

—Xiidsä mdaj xmiøødmädia'aga'añ tøba'am møødä mbuhya'ayhajxy.

⁴⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønñhøch ndajhajpy; pønñhøch nbuhya'ayhajpy.

⁴⁹ Mänitä jiamiøød ñädsiiwøøyy. Mänitä miänaa'ñ:

—Høøch ndaj yøø; høøch nbuhya'ay yøø. ⁵⁰ Pønñhøch ja'a nDeedy miädia'agy xquiudiúunäp ja'a tsajpootypä, jaduhñ mäwíinäts hajxy je'e nébiøch nbuhya'ayän, nébiøch nbuhdo'oxiän, nébiøch ndajjän.

13

¹ Mänitxøø ja'a Jesús jim chohñ tøgooty. Mänitä jim miejch mejypia'a. Hoy jim yhäñaaguiäda'agy. ² Mänitä jäya'ay may miejch maa ja'a Jesús hänajtiän. Mänitä Jesús

tiägøøyy barcojooty. Hoy jii by yhxøta'agy. Cøjxä jäya'ayhajxy jim miähmø'øyy pu'uwiing.
³Mänitä Jesús tiägøøyy yajnähi xøøbiä madiu'u. Mäbaadyhaam jaduhñ yajnähi xøøyy. Mänit miänaañ:

—Mänitä jäya'ay tu'ug tiu'ubøjcy niippä. ⁴⁻⁸ Coo ja'a tøømd tiägøøyy wøjpä, näje'e ja'a tøømd quiahy tu'haam, näje'e quiahy tsaanähgøxp, näje'e quiahy haptiooty, näje'e quiahy maa ja'a hoñaaxän. Ja'a jim cáhwäbä tu'haam, yajpädø'c ja'a muuxyhajxy je'e. Ja'a jim cáhwäbä tsaanähgøxp, paquiä jaduhñ jia mujxy, je'eguiøxpä coo ja'a naax quia'a jaty cøøcä. Coo quiøxxøøjøøyy, mänitä tiøøch, coo ja'a tyicts hänajty quia'a møødä. Ja'a cáhwäbä haptiooty, ja mujx jaduhñ. Ja yee'c jaduhñ, pero cabä ñä'ä tøømbejty. Hi x, ja'a hapyt je'e xaam. Y ja'a cáhwäbä maa ja'a hoñaaxän, may jaduhñ tiøømha jty, näje'e mägo'xhaam, näje'e tägøøghii'xhaam, näje'e hii'xmajc-haam. ⁹ Pøñ jaduhñ wiinjuøøby, weençh hädaa nmädia'agy xmiäbøjcä.

¹⁰ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a jiamiøødhajxy. Mänit miäyajtøøwä:

—Tii ja'a cu'ug coo myajnähi xø'øyy yajmäbaadyhaam.

¹¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøø mijts ja'a Dios xyajwiinjuø'øyy nebiaty yhane'emy. Cab hijty yajwiinjuø'øyy. Y yø'ø cu'ughajxy, cab hajxy hoy wyiinjuø'øwa'añ. ¹² Pøñ madiu'u jaduhñ møød, maas may jaduhñ mio'owa'añii. Pero pøñ weenñtiä møød, pøgáanaxäp je'e mäduhñtiä jim miøødä. ¹³ Páadyhöch jaduhñ nmädia'agy yajmäbaadyhaam. Jia wi'i yhee'py hajxy, cab hajxy tii yhi xy. Jia wi'i miämädoowhi jpy hajxy, cab hajxy wyiinjuø'øyy, neby hajxy tii quia'a mädoybän.

¹⁴ 'Tøjiajp jaduhñ yø'øya'aguiøxphajxy nebiä Isaías jecy miänaañän, ja'a hijty jegyhajty wädijpä Diosquexy:

Mmädowaamby hajxy jaduhñ, cab hajxy mwiinjuø'øwa'añ;

Mheebaamby hajxy, cab hajxy mhixa'añ.

¹⁵ Tøø hädaa jäya'ayhajxy quiuhxexy;

nebiä cuhnatpän, nebiä wiimbi'idspän hajxy jaduhñ ñibiäda'agyii neby hajxy jaduhñ quia'a wiinjuø'øwät,

nébiøch nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcät.

Cooçh nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät,

mänitøch hajxy jaduhñ nyajnähwá'adsät.

¹⁶ 'Jootcu jc jaduhñ mhity je'eguiøxpä coo hajxy jaduhñ mhixy, coo hajxy jaduhñ mmädoy. ¹⁷ Tøyháthøch mijts nnäma'ay, may ja'a Diosquexypähajxy, may ja'a ho-

jiäya'aybähajxy jia hixaañ nej mijts cham mhixiän. Jia mädownaan hajxy nej mijts cham mmädoyän.

¹⁸ 'Huuc mädown hajxy waamb ja'a niippä cwieento miädia'agytiägø'øyy. ¹⁹ Näje'e ja'a jäya'ayhajxy, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miädoy nebiä Dios yhane'emiän, cab hajxy wyiinjuø'øyy. Mänitä Diosmädia'agy hajxy piøjcäxä ja'a møjcu'ugong. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd quiahyän tu'haam. ²⁰⁻²¹ Näje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot yhuuc ja mäbøcy. Pero coo hajxy chaachtiiñii ja'a Diosmädia'agy quiøxpä, mänit hajxy piädsøømnä. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd quiahyän tsaanähgøxp. Paquiä jaduhñ tiø'øch je'eguiøxpä coo ja'a tyicts quia'a hity. ²² Näje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy yhuuc ja mädooy. Pero jiaançh tehñ jiahmiejchp hajxy jaduhñ hädaa yaabä naaxwiimbä. Jiaançh tehñ yhadsojpy ja'a xädø'øñ hajxy, paadiä Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a panøcxa'añ. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd quiahyän haptiooty. ²³ Näje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy wyiinjuø'øyy. Hoy hajxy jaduhñ pianøcxy hamuumdu'joot. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd quiahyän hoñaaxooty.

²⁴ Mänitä Jesús tiägøøguiumbä mädiaacpä yajmäbaadyhaam:

—Coo ja'a Dios yhane'emy, jadúhnhøch nyajmäbaada'añ nebiä tu'jäya'ay hodiøømd tøø wiøjjiäbän maa ja'a ñaaxän. ²⁵ Mänitcoods hajxy quiøxy maaho'cy. Mänitä miädsip ja'a cizañatøømd hoy wiøjy maa ja'a trigotøømd hänajty tøø wiøjjiän. ²⁶ Tu'cuhdujt ja'a trigo miujxy møødä cizaña. Coo ja'a trigo xiäbaajøøyy, mänitä cizaña quiähxø'pä. ²⁷ Mänitä jäya'ay hoy ñäma'ayíjäm ja'a mioonsähajxy: “Wiindsón, hodiøømd miich mwøj, túhmäts. Pämaadä yø'ø cizañahujts tøø chooñ.” ²⁸ Mänitä wyiindsón miänaañ: “Nmädsiphøchäda'a jaduñ tøø jiatcø'oy.” Mänitä mioonsä miänaañ: “Nej, nõcxäp højts yø'ø cizañahujts nwiñä.” ²⁹ Mänitä wyiindsón miänaañ: “Caj, cab hajxy mwíxät coo ja'a trigo jaduñ ñä'a mädäð'øgø'øwät. ³⁰ Ween yhity; ween tu'cuhdujt yeegy. Coo ja'a trigopux jaduñ yhabáadät, mänitøch nmoonsä nguexa'añ, weenä cizañahujts hajxy jayøjp quiøxy yajpädø'ogy. Ween hajxy quiøxy haxoch. Mänít hajxy jaduñ ñó'ogät. Mänitä trigo hajxy ñähmädsät. Mänit hajxy piädä'agät tsehxiooty.”

³¹ Mänitä Jesús tiägøøguiumbä mädiaacpä yajmäbaadyhaam:

—Coo ja'a Dios yhane'emy, jadúhnhøch nyajmäbaada'añ nebiä mostazapajcän. Jim tu'jäya'ay tøø ñi'iby maa ja'a ñaaxän. ³² Tøyhajt jaduñ coo ja'a mostazapajc jiaanç tehñ chayyá. Pero coo yeegy, cruty jaduñ jiaty nebiä quepychaajän. Mädøyyä ja'a muuxyhajxy nõcxy jim mia'ay yhaajiooty.

³³ Mänitä Jesús miänaangumbä yajmäbaadyhaam:

—Coo ja'a Dios yhane'emy, jadúhnhøch nyajmäbaada'añ nebiä to'oxiøjc ja'a tsaj-caagyochooy yajmädið'øyabän harinajooty tägøøgquipxøhñdy. Mänit jaduñ cøxiä yajmäyäbicø'oy.

³⁴ Jaduhñä Jesús ja'a cu'ug yajnähiçøøyy haagä yajmäbaadyhaam. ³⁵ Jaduhñds tiøjiajty nebiä Diosquexypä jecy quiujahyyän:

Mäbaadyháamhøch nmädia'aga'añ.

Nyajcähxø'øgåambihøch mädyiijaty hänajty yu'uçhtium hijp mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän; cahnä quiähxø'øgyñä.

³⁶ Mänitä Jesús ja'a cu'ughajxy quiejxwiimbijty. Mänit tiøjtägøøyy. Mänit ja'a jiamioødhajxy miehç. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Højts capxwíjjäc ja'a cizañahujtsøxpä.

³⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch ja'a Diosquexypä, jaduñ mäwínhøch høøch nebiä jaaya'ay hodiøømd tøø wiøjjiäbän. ³⁸ Y hädaa yaabä naaxwiin, jaduñ mäwíinäts hädaa nebiä naaxän maa ja'a hodiøømd wiøjjiän. Jaaya'ayhajxy hanéhmäbä ja'a Diósäm, jaduñ mäwíinäts hajxy je'e nebiä hodiøømdän. Jaaya'ayhajxy hanéhmäbä ja'a mõjcu'ugong, jaduñ mäwíinäts hajxy je'ebä nebiä cizañahujtsän. ³⁹ Y ja'a mõjcu'ugong, jaduñ mäwíinäts je'e nebiä jaaya'ay ja'a cizañahujts tøø wiøjjiäbän. Coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ, jaduñ mäwíinäts je'e nebiä trigo hajxy yajpädø'quiän møødä cizañahujts. Y ja'a Dios ja'a mioonsähajxy tsajpootypä, jaduñ mäwíinäts hajxy je'e nebiä jaaya'ay ja'a trigo hajxy yajpädø'quiän.

⁴⁰ Coo ja'a naaxwiimbä jaduñ wyiimbida'añ, jaduñ mäwíinäts je'e nebiä cizañahujts hajxy ñó'quiän. ⁴¹ Mänitøch nmoonsä nhane'ema'añ coo hajxy ween nõcxy yajpädsømy pønjaty ja'a haxøøgwiinmahñdy møød, møødä pønjaty jaduñ ja wi'i yhadugaamb ja'a Diosmädia'agy. Jim hajxy yajpädsøma'añii maaçh hänajty nhane'ema'añän, høøch ja'a Diosquexypä. ⁴² Mänit hajxy hänajty quiujuipø'øwa'añii jøønjooty. Jiiby hajxy jiø'øwa'añ xiuudsa'añ. ⁴³ Ja'a hajxy jaduñ howiädijpä, jaanç tehñ miøj jaanç tehñ jiaanç hajxy yhida'añ maa ja'a Tieedyhajxy yhane'ema'añän. Pø jii mmädohndhajxy, mmädówäp hajxy jaduñ.

⁴⁴ 'Coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduñ mäwíinäts je'e nebiä jäya'ay maxiädø'øñ tiajø'øyabän naaxpa'c. Coo pøn piädät, mänitä tiajøødiägatsa'añ.

Xoon_{da}'agaamb jaduh_n. Mänit nõcxy tioogy tijaty jim miøød. Mänitä naax nõcxy jiuy maa ja'a maxiädø'õñ tøø piaadiän.

⁴⁵ 'Coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduh_n mäwíinäts je'e nebiä perlatsaaha-juubiän, ja'a jaanč teh_m yajxonbä. Ja'a perlatsaa, pic je'e møød pioobä. ⁴⁶ Coo jaduh_n tu'ug piädät jaanč teh_m chowbä, mänit nõcxy tioogy tijaty jim miøød. Mänitä perlatsaa nõcxy jiuy.

⁴⁷ 'Coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduh_n mäwíinäts je'e nebiä hacxjohm_d hajxy piädá'aguiäbän mejjiooty coo hacx hajxy hánajty jiooma'añ madiu'u. ⁴⁸ Coo ja'a hacxjohm_d jaduh_n yhúdsät, mänit hajxy yhøxwohm_bädsømy. Mänitä hacx hajxy wyiimb_y ja'a hojiatypä. Mänit hajxy piäda'agy cachjooty. Mänitä ca'a hojiatypä hajxy ñøøga'adsø'øy. ⁴⁹ Jaduh_n mäwíinäts jiada'añ coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ. Mänitä Dios ja'a mioonsähajxy wyiimbiwa'añ ja'a hojiäya'aybä. ⁵⁰ Pøñ ca'a hojiäya'ay, je'e hajxy cujuipø'øwáanäp jøønjooty. Jiiby hajxy jio'øwa'añ xiuudsa'añ.

⁵¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, mwiinjuøøby hajxy jaduh_nä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Wiindsøñ, nwiinjuøøby højts jaduh_n.

⁵² Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Coo ja'a ley-yajnähxøøbiähajxy tiägó'øwät habøjpä nebiä Dios yhane'emiän, mejt-stu'u ja'a mädia'agy jaduh_n jiada'añ møødä jecyp_{iä} møødä jemybiä. Jaduh_n mäwíinäts je'e nebiä cudøjc madiu'u miøødhátiäbän, møødä jemybiä møødä jecyp_{iä}.

⁵³ Coo ja'a Jesús jaduh_n miädiaacpädøøyy, mänit jim chohñ. ⁵⁴ Mänit miejch maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänit tiägøøyy yajnähxøøbiä tsajtøgooty. Mänitä jäya'ayhajxy jiaanč teh_m yagjuøøyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Maa yø'ø wiinmahñdiäda'a tøø yhabøcy. Nebiä hoy-yagjuøøñäjatypä jaduh_n yajcähxø'øgy. ⁵⁵ José yhuung yø'ø, yø'ø tsejtspä pujxpä. María ja'a tiaj xiøhaty. Jue'e piuhya'ayhajxy xiøhaty, Jacobo, José, Simón, møødä Judas. ⁵⁶ Yaa hajxy chäna'ay maa højts ngajptän møødä piuhdo'oxyhajxy. Pämaadä yø'ø wiinmahñdy yø'øduhm_{bä} tøø yajtsoñ.

⁵⁷ Mänitä Jesús miädia'agy quia'a mabøjcäxa. Mänitä Jesús miänaañ:

—Homiaajä ja'a Diosquexy wiädity, cumáayyap jaduh_n. Pero cab jim quiumayii maa yhamdsoo naax maa yhamdsoo tøjcan.

⁵⁸ Cabä Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä jim jiaty yajcähxø'ocy, je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hánajty quia'a mabøjcäxa.

14

¹ Mänitä Herodes miädoyhajty coo ja'a Jesús hánajty jim wiädity. Ja'a Herodes, jim hánajty je'e guobernadorhaty Galileanaaxooty. ² Mänitä Herodes ja'a mioonsä ñämaayy:

—Juan mäyajnäbejpäda'a je'e. Tøøda'a jiuypioøcy. Paadiä møcmäjaa jiaanč teh_m miøødä.

³⁻⁴ Tøø ja'a Herodes ja'a Juan hánajty yajtsumy_{ii}. Tøø ja'a Juan hánajty quio'øxoçhii cadenahaam. Paadiä Juan jaduh_n chuumä coo ja'a Herodes hánajty tøø ñäma'ay coo jaduh_n quia'a hoyyä coo ja'a Herodes ja'a piuhya'ay tio'oxioøc miøødtsänáayyät. Jue'e ja'a Herodes piuhya'ay hánajty xiøhaty, Felipe. Jue'e ja'a Felipe tio'oxioøc hánajty xiøhaty, Herodías. ⁵ Jaduh_{nä} Herodes hánajty tiajy miay coo ja'a Juan hánajty yagho'oga'añ. Pero jaanč teh_m chähgøøby ja'a Herodes hánajty. Ja'a cu'ug hánajty chähgøøby je'eguiøxpä coo ja'a cu'ughajxy hánajty miäna'añ coogä Juan ja'a Diosmädia'agy hánajty yajwa'xy.

⁶ Mänitä Herodes jiumøjt jaduh_n piejtä. Jimä Herodes hánajty yhäña'ay møødä pawoy pawichpähajxy. Mänit hajxy tiägøøyy wiinhéjtsäbä. Ja'a Herodías yhuung jaduh_n tægøøyy

hejtspä. Mänitā Herodes xiooŋdaacy nägø'ø nädecypiä. ⁷ Mänitā Herodes ja'a quixy vajwiinwaanøøyy:

—Hotyijjā miich xmiäyujwá'anät, nmó'owäbøch miich jaduhñ.

⁸ Mänitā quixy ja'a tiaj hoy yhawaanä. Mänitā tiaj jaduhñ miänaañ coo ja'a Juan mäyajnäbejpä quiopc jaduhñ miäyujwá'anät. Mänitā quixy ja'a Herodes hoy ñäma'ay:

—Høøchä Juan mäyajnäbejpä quiopc móoyyāc texyjooty.

⁹⁻¹⁰ Mänitā Herodes jiootmadiägøøyy nägø'ø nädecypiä. Pero tøø hānajtj miāna'añ jāya'awyiinduum coog hānajtj yega'añ hotyijatiä. Mänit yhanehmy coo ja'a Juan quiopc yhxpxäxät jii by pujxtøgooty. ¹¹ Mänitā Juan quiopc yajnøcxäxä texyjooty maa ja'a Herodeshajxiän. Mänitā quixy mioooyä. Mänitā quixy ja'a tiaj hoy mio'oy.

¹² Mänitā Juan ñäxäwa'ay yo'tuc hoy quiøøyyäxä; ja'a Juan miägu'ughajpähajxy jaduhñ hoy quiø'øy. Mänitā Juan hajxy hoy yajnaaxtägø'øy. Mänitā Jesús hajxy hoy yhawaanä cooc ja'a Juan hānajtj tøø yagho'ogyii.

¹³ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädoyhajty cooc ja'a Juan tøø yagho'ogyii, mänit jim choñ barcojooty nidiuhm. Mänit ñøcxy hanidiuhmduum. Mänitā cu'ughajxy miädoyhajty cooc ja'a Jesús hānajtj jim tøø choñ. Mänitā Jesús hajxy piadu'ubøjcy cajptooty. Tecy-yo'oy hajxy pianøcxy. Jayøjp hajxy jim miejch maa ja'a Jesús hānajtj ñøcxiän. Mänitā Jesús piamejch høxhaam. ¹⁴ Coo ja'a Jesús piädsøømy barcojooty, mänitā majiäya'ay yhijsy. Mänit ñäxuu'ch. Mänitā pa'amjäya'ay yajmøcpøjcy. ¹⁵ Mänittsuu ja'a Jesús miägu'ughajpähajxy piamejch. Mänitā Jesús hajxy ñämaayy:

—Tøø chuujø'øy y cabä tøjc yaa. Quejxwiimbit yø'ø jāya'ayhajxy; weenä caagy hajxy nøcxy jiiuy cajptooty.

¹⁶ Mänitā Jesús miänaañ:

—Caj, ween hajxy yhity. Mijts jaduhñ ween myajcáyät.

¹⁷ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab højts tii nmøødä. Jagooyyā højts ja'a tsajcaagy mägooxyä nmøødä chaadsä hacx metscä.

¹⁸ Mänitā Jesús miänaañ:

—Mämiñxä yø'ø.

¹⁹ Mänitā Jesús ja'a majiäya'ay ñämaayy coo hajxy ween yhxøta'agy møøwyiing. Mänitā tsajcaagy quiøøchooyy møødä hacx. Mänit yuughee'py cøxp. Mänit miänaañ:

—Dioscujú'uyäp.

Mänitā Jesús ja'a tsajcaagy yhaguidøøyy. Mänitā miägu'ughajpähajxy mioooyy. Mänit hajxy hoy yajwa'xy majiäya'ayhagujc. ²⁰ Nägøxiä hajxy jaduhñ quiaayy cu'uxiä. Mänitā Jesús miägu'ughajpä tsajcaagyhaguijc hajxy yajpädø'cy majmejtscach. ²¹ Nämägooxmil hajxy quiaayy haagä ya'adiøjc. Hawiingä to'oxiøjc-hajxy møødä pigäna'c-hajxy.

²² Mänitā Jesús ja'a miägu'ughajpä ñämaayy coo hajxy ween tiägø'øy barcojooty, coo hajxy ween ñøønajxø'øgy. Mänitā Jesús ja'a majiäya'ayhajxy quiejxwiimbijty. ²³ Mänitā Jesús ñøcxy nidiuhm tunnähgøxp Diospa'yaaxpä. Coo quioodsøøyy, jimnä Jesús hānajtj nidiuhm tunnähgøxp. ²⁴ Ja'a Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy, mejyquiujc hajxy hānajtj tøø miech barcojooty. Møc hajxy hānajtj jiojcbuøjø'øy; paadiä nøø hānajtj miøjjädseembejty barcomøjc. ²⁵ Coodsnä Jesús tiu'ubøjcy tecy-yo'oy. Mejywyiing jaduhñ yohy. Mänit miejch maa ja'a miägu'ughajpähajxiän. ²⁶ Coo ja'a Jesús hajxy yhijsy coo hānajtj yo'oy mejywyiing, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. Mänit hajxy chähgø'øyaaxy:

—Haañämäda'a yø'ø.

²⁷ Mänitā Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy. Høøch ja'a Jesús.

²⁸ Mänitā Pedro miänaañ:

—Wiindsøn, pø miich ja'a Jesús, høøch huuc hanéhmac cooch jim mnøcxät yo'oy maa miichän.

²⁹ Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Minxä.

Mänitā Pedro piädsøømy barcojooty. Mänit tiägøøyy yohbiä mejywyiing. Jim hänajty ñøcxa'añ maa ja'a Jesúsän. ³⁰ Coø jiäwøøyy coø møc piojy, mänit chähgøøbiøjcy. Mänit tiägøøyy quiimbä. Mänit yaaxy:

—Wiindsøn, høøch yajpädsøømäc.

³¹ Mänitiä ja'a Jesús ja'a Pedro quiø'ø miajtsä. Mänit miänaañ:

—Caj miich mhuuc mäbøjpä. Tiich nmädia'agy coø xquia'a mäbøjcä.

³² Coø ja'a Jesús tiägøøyy barcojooty møødä Pedro, mänitā poj yuungøøyy. ³³ Mänitā Jesús hajxy wyiinjiçädaacy. Mänitā Jesús hajxy ñämaayy:

—Tøyhajt miich mDioshuungä.

³⁴ Mänit hajxy miejch mejyhawiimb maa hänajty xiøhatiän Genesaret. ³⁵ Coø ja'a Jesús yhøxcajpä ja'a jäya'ayhajxy jimä, mänitā mädia'agy tiägøøyy wädijpä coø ja'a Jesús jim tøø miech Genesaret. Mänitā pa'amjäya'ayhajxy may yajmejtsä maa ja'a Jesúsän.

³⁶ Mänitā Jesús hajxy miänuu'xtaacy coø ja'a wyitpa'a hajxy ween ñähdoonä. Coø hajxy jaduñ ñähdoon, mänit hajxy miøcpøjcy.

15

¹ Mänitā Jesús ñämejtsä ja'a fariseoshajxy näje'e møødä ley-yajñähixøøbiähajxy näje'e. Jerusalén hajxy hänajty choon. Mänitā Jesús hajxy miäyajtøøyy:

² —Yø'ø mmägu'ughajpähajxy, tii ja'a cuhdujt hajxy coø quia'a cudiuñ nebiä jecyjiäya'ayhajxy xyajmämähmøøyyäm. Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, cø'øbujp hajxy hijty coø hajxy hänajty quiaya'añ. Jaduhñ hajxy hijty quiuhdujthaty. Pero yø'ø mmägu'ughajpähajxy, cab hajxy jaduñ quiuhdujthaty.

³ Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Pero mijts, cabä Dios miädia'agy hajxy myajtuunä. Ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy myajtuumbä. ⁴ Ja'a Dios jaduñ mänaañ coø ja'a ndaj ndeedy hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Jaduhñ miänaambä, coø pøn ja'a tiaj ja'a tieedy haxøøg ñänömät, tsipcøxp jaduñ yho'oga'añ. ⁵⁻⁶ Pero wiing mijts mmänaambä. Mijts jaduñ mänaamb coø jaduñ yhooyä coø ja'a mdaj ja'a mdeedy jaduñ mnämä'awät: “Cábøchä xädø'øñ nmøødä cooch mijts nbuhbédät. Tøøchä Dios ngøxy mo'oy mäduhñtiä mijts hijty nmo'owa'añ.” Coø hajxy jaduñ mmäna'añ, cabä Diosmädia'agy hajxy hänajty myajtuñ. Ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy hänajty myajtuumbä. ⁷ Jaduhñ mäwíinäts mijts mnibiäda'agyii nebiä hoyhäna'cän. Pero cab hajxy mhoyhäna'cä. Mijtsøxpä ja'a Isaiás Diosquexypä jecy miänaañ:

⁸ Nä'ä mänaamb hajxy jaduñ cooc tyijy hajxy xwyiingudsähgø'øy hamuumdu'joot.

⁹ Xiøøbä hajxy jaduñ ñä'ä mäna'añ; cábøch nmädia'agy hajxy xñä'ä panøcxä.

Yhamdsoo wiinmahñdy hajxy yajwiinhixøøby, nømä Dios miäna'añ.

¹⁰ Mänitā Jesús jäya'ay may miøjyaaxy. Mänit miänaañ:

—Huuc mädoñ hajxy, huuc wiinjuø'øw hajxy. ¹¹ Mädyiijaty tægøøby mhaawjooty, cab jaduñ xyajtägøyyät. Je'eduhñ xyajtägøyyäp mädyiijaty pädsøømb mhaawjooty.

¹² Mänitā Jesús ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Cabä fariseoshajxy yhojiäwø'øy coø jaduñ tøø mmäna'añ.

¹³ Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Mädyiijátyhøch nDeedy tsajpootypä tøø quia'a päda'agy, cab jaduñ yhojø'øwa'añ.

¹⁴ Weends yø'ø fariseoshajxy yhity. Jaduhñds hajxy wiädity nebiä haagä wiindspän coø hajxy ñibiawoyii. Nämetsc hajxy nøcxy wiocca'ay.

¹⁵ Mänitā Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Cab hōjts ndu'jootwiinjuø'ø. Hōjts capxwíjjäc.

¹⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, ni mijts tii mga'a wiinjuø'øyñä. ¹⁷ Jaduhñds je'e, mädyiiijaty tægøøby mhaawjooty, jiiby jaduhñ yhäda'agy mjoodooty. Mänitä jaduhñ piädsøømdägach. ¹⁸ Pero mädyiiijaty jaduhñ pädsøømb mhaawjooty, jiiby jaduhñ chohnda'agy mgopcooty. Je'eduhñ xyajtägóyyäp. ¹⁹ Haagä jiiibiä haxøøgwiinmahñdy chohnda'agy mgopcooty hoñä'ä mädyiibä. Je'eduhñ xøhajt ja'a haxøøgwiinmahñdy, ja'a jäya'ay-yagho'ogyiibä, møødä meečiibä, møødä coo wiingjäya'ay tio'oxiøjc mmøødtsänäyät, møødä coo mhøhnda'agät, møødä coo häna'c haxøøg mnänómät. ²⁰ Je'eds jaduhñ xyajtägóyyäp. Pero coo mgáyät jaguiø'øbuju, cab jaduhñ ñejpiä; cab jaduhñ xyajtägóyyät.

²¹ Mänitä Jesús jim chohñnä. Mänit ñøcxnä Canaán maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Tiro møødä Sidón. ²² Mänitä Jesús tajjäya'ay tu'ug ñämejtsä. Jim hänajty chäna'ay Canaán. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, miich ja'a David hijty mhaphajpy mdeedyhajpy. Høøch näxúu'tsäc. Tøøch ndo'oxyhuung miächii ja'a møjcu'u. Hanaxiä jaduhñ chaächtiüñii —nøm je'e yaaxy.

²³ Cabä Jesús yhadsooyy. Mänitä ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Huuc quejxwiimbit yø'ø tajjäya'ay. Tsaächyáaxäp jaduhñ xpiawädíjtäm.

²⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Yáayyøchä Dios tøø xquiexy maa hädaa judíoshajxiän. Cábøch wiingtuum tøø xquiexy.

²⁵ Mänitä tajjäya'ay ja'a Jesús wyiinjiicädaacy. Mänit ñämaayy:

—Wiindsøn, tunä mayhajt. Høøch puhbéjtäc.

²⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduhñ yhooyä coöchä huc tsajcaagy nmó'owät mädyii ja'a pigäna'c-hajxy quiayaamby.

Ja'a judíos Jesús yajmäbaat nebiä pigäna'cän. Ja'a ca'a judíoshajxy, je'eduhñ yajmäbaat nebiä hucän. ²⁷ Mänitä tajjäya'ay miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ. Pero quiaaby ja'a huc ja'a tsajcaagyhawaagy coo jim quia'ay maa ja'a wyiindsøn ja'a mieexän.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhájthøch miich nmädia'agy xmiäbøjca. Weenä mhuing miøcpøcy.

Mänitiä ja'a yhuung jiaanç møcpøjcy.

²⁹ Mänitä Jesús jim chohñnä. Mänit ñøcxnä maa ja'a mejypia'ajän, ja'a xøhajtä Galilea. Mänit hoy piety tunñähgøxp. Mänit yhøxtaacy. ³⁰ Mänitä jäya'ay may miejch maa ja'a Jesúsän, møødä pa'amjäya'ay, møødä cø'ømucypiä tecymiucypiä, møødä wiindspä, møødä huumbä. Mänitä Jesús yajmäbaadøoyy. ³¹ Mänitä jäya'ayhajxy yagjuøoyy coo hajxy jaduhñ yhiixy coo ja'a huumbähajxy tøø quiapxø'øgy, coo ja'a cø'ømucypiähajxy tøø yhooyø'øgy, coo ja'a tecymiucypiähajxy tøø yo'oyø'øgy, coo ja'a wiindspähajxy tøø yhiixø'øgy. Mänit hajxy miänaañ coogä Dios miøjjä jiaançhä.

³² Mänitä Jesús miøjyaaxy ja'a miägu'ughajpähajxy. Mänit miänaañ:

—Nnäxúu'chpøch yø'øya'ayhajxy. Tægøøgxøøjøch hajxy tøø xpiawädity, y cabä caayyøøc hajxy miøødä. Cábøch hajxy nguejxwiimbida'añ jaguiay maa tiøjcän coo hajxy maa tiu'ugädáwät.

³³ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy miänaañ:

—Pero maadsä cay hajxy jaduhñ nnä'ä páatämät maa yø'øya'aguiøxphajxiän. Pactu-umäda'a yaa.

³⁴ Mänitä Jesús miäyajtøoyy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Naag tsajcaagy hajxy jii mmøødä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Juxtujc, chaadsä hacxhuung mejtstägøøg.

³⁵ Mänitá Jesús miänaañ coo ja'a jäya'ayhajxy yhöxtá'agät naaxwiin. ³⁶ Mänitá tsajcaagy quioon̄dsooyy mөөдä hacxhuung. Mänitá Dios ñämaayy:

—Dioscujú'uyäp.

Mänitá Jesús ja'a miägu'ughajpä ja'a tsajcaagy hajxy yajnägüidөөyy mөөдä hacxhuung. Mänit hajxy yajwa'xtägajch maa ja'a jäya'ayhajxiän. ³⁷ Mänit hajxy quiaayy cu'uxiä nägөxiä. Mänitá Jesús miägu'ughajpä ja'a tsajcaagyhaguijc hajxy yajpádө'cy juxtujcach. ³⁸ Nämädaaxmil ja'a ya'adiөjc-hajxy quiaayy. Pagaayy ja'a to'oxiөjc-hajxypä mөөдä pigäna'c-hajxy. Pero cab jaduhñ yajnajuө'өy nänäagä hajxy hänäjty je'ebä. ³⁹ Mänitá Jesús ja'a jäya'ayhajxy quiejxwiimbijty. Mänit tiägөөyy barcojooty. Mänit ñөcxy Magadánnaaxooty.

16

¹ Mänitá Jesús ñämejtsä ja'a fariseoshajxy näje'e mөөдä saduceoshajxy. Mänitá Jesús ñämaayy coo hijxtahñd ween yajcähxө'өgy jim tsajpootyp. Paady hajxy jaduhñ miänaañ coo ja'a Jesús hajxy hänäjty jia w'i'i jiojcapxө'өwa'añ. ² Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Coo hänäjty chuujө'өy, mänit hajxy naxы mmäna'añ: “Wa'ads ja'a tsajt; wa'ads jaboom yhida'añ.” ³ Y coo hänäjty jiojө'өy, mänit hajxy naxы mmäna'añ: “Tөө wyiimbөcy; tu'uwaamb.” Mnajuөөby hajxy jaduhñ nebiä tsajt yhida'añ, pero cabä hijxtahñd hajxy mwiinjuө'өy ja'ačh chaa nyajcäjxө'өpiä. Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, haxөөг hajxy jiäya'ayhajnä; cabä Dios hajxy chocy. ⁴ Hijxtahñd hajxy jaduhñ yujwaambы, pero cab hajxy mio'owa'añii. Jagooyyä hajxy jaduhñ yaghixa'añii nebiä Jonás jecy jiajty yhabejtiän.

Mänitá Jesús jim jiäwaach. Mänit jim tiu'ubөjcy.

⁵ Mänitá Jesús hajxy miejyñajxy. Pero jiahdiägooyy ja'a quiaayyөөc hajxy, ja'a Jesús miägu'ughajpähajxy. ⁶ Mänitá Jesús miänaañ:

—Huuc mädow hajxy. Cabä fariseos chajcaagychooyhajxy yhooyä, ni ja'a saduceos chajcaagychooyhajxy quia'a hoyyä.

⁷ Mänitá miägu'ughajpähajxy tiägөөyy mädiaacpä:

—Paady jaduhñ miäna'añ, coo ja'a caayyөөc hajxy nga'a jahmiejtsäm.

⁸ Ñajuөөby ja'a Jesús hänäjty nebiaty hajxy hänäjty miädia'agy. Mänit miänaañ:

—Tii hajxy jaduhñ coo mwi'i miädia'agy coo ja'a caayyөөc hajxy mga'a mөөдä. Cábөčhä nmädia'agy hajxy jaduhñ xñä'ägädä mäbөjcä. ⁹ Cahnөch nmädia'agy hajxy xwyiinjuөөyyä. Cab hajxy jaduhñ mjahmiejtsnä nébiөch ja'a mägooxpä tsajcaagy nyajnäwa'xөөyyän ja'a nämägooxmilpä jäya'ay, y coo hajxy maguiach myajpádө'cy. ¹⁰ Ni jaduhñ hajxy mga'a jahmiejtsnä nébiөch ja'a juxtujpä tsajcaagy nyajnäwa'xөөyyän ja'a nämädaaxmilpä jäya'ay, y coo hajxy maguiach myajpádө'cumbä. ¹¹ Cooč jaduhñ nmänaañ coo ja'a fariseos chajcaagychooyhajxy quia'a hoyyä, coo ja'a saduceos chajcaagychooyhajxy quia'a hoyyä, cábөch tsajcaagychooy hänäjty ndehmñ ñänөөmy. Pero caj mijts mwiinjuөөyy.

¹² Mänit hajxy wyiinjuөөñä tii Jesús hänäjty miädiaacypy. Ca'a chajcaagychooyä hänäjty tiehmñ miädiaacypy, ja'a hajxy yajtsajcaagyquiojpiä. Jaduhñ hänäjty miädia'agy cooc ja'a fariseos miädia'agyhajxy quia'a hoyyä, cooc ja'a saduceos miädia'agyhajxy quia'a hoyyä.

¹³ Mänitá Jesús hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hänäjty xiөhatiän Cesarea de Filipo. Mänitá Jesús miäyajtөөyy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Waambátyhöch ja'a cu'ughajxy xñänөmy pөñhöch hөөčh ja'a Diosquexypä.

¹⁴ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Näje'e ja'a cu'ughajxy miäna'añ cooc miičh mJuan mäyajnäbejpä; näje'e hajxy miänaambä cooc miičh mhElíasä; näje'e hajxy miänaambä cooc miičh mJeremíasä, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä; näje'e hajxy miänaambä cooc miičh mDiosquexiä.

¹⁵ Mänitá Jesús miänaañ:

—Míjtsäts, wáambøch mijts xñänøømbä.

¹⁶ Mänitä Simón Pedro miänaañ:

—Miičh je'e ja'a Cristo. Miičh ja'a Dios tøø xquiexy, ja'a jim tsajpootypä. MDioshuung miičh.

¹⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Miičh Simón, Jonás miičh xyhuunghajp. Caj miičh pøn tøø xyhawaanä cooč nDioshuungä. Ja'a nDéedyhøch tøø xyhawaanä, ja'a jim tsajpootypä. Paady miičh hoyhajt weenhajt mbaada'añ. ¹⁸ Miičh jaduhñ nnämaaby coo miičh mxøhata'añ Pedro; je'edu'unñ nänøømby “tsaa.” Miičhcøxpøch ja'a jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy may xmiäbøgaanä. Hoy hajxy cu jia ho'og, cab hajxy jaduhñ quiuhdägoyya'añ. Cøjxta'axiøø hajxy jim yhida'añ tsajpootyp. ¹⁹ Nmo'owáambiøch miičh cuhdujt cooč miičh nmädia'agy xyajwá'xät nébiøch ja'a jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbøjcat. Dios jaduhñ xñajtsapxø'owáanäp nebiaty ja'a jäya'ayhajxy mhané'emät coo hajxy jaduhñ ween quiudiunñ, coo ja'a yhaxøøgwiiinmahñdy hajxy ñajtshixø'owät.

²⁰ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä yhanehmy coo hajxy ween quia'a mädia'agy coo je'e Cristo.

²¹ Mänitxøø ja'a Jesús tiägøøyy hawáanäbä ja'a miägu'ughajpähajxy cooc hänajty jim ñøcxa'añ Jerusalén, cooc hänajty jim yajtsaachpøga'añijäm ja'a martuumädøjc møødä teedywiindsøn hajxy møødä ley-yajnahixøøbiädøjc. Mänit miänaambä cooc hänajty yagho'oga'añii, pero cumáaxcäc hänajty jiuypioøga'añ.

²² Mänitä Pedro ja'a Jesús yajwooduuty. Mänitä Jesús wyiingugapxøøyyä:

—Wiindsøn, cab jaduhñ yhoyyä miäbaadä coo jaduhñ mjädät mhabétät.

²³ Mänitä Jesús wia'wiimbijty. Mänitä Pedro yhojjä:

—Jua'ads jim, møjcu'u. Náxyhøch miičh xjiøjcapxø'øy. Jaduhñ miičh mwiiinmahñdy nebiä jäya'ayhajxy wyiinmahñdyhatiän. Caj miičh mwiiinmahñdy tiuhñä nebiä Dios wyiinmahñdiän.

²⁴ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpä:

—Pøn høch nmädia'agy jaduhñ xpiadu'ubøgáanäp, weenä yhamdsoo cuhdujt ñajtshixø'øy; ween jaduhñ chaachpøjpät nébiøch ndsaachpøga'añän; weenčh nmädia'agy xjiøjtägøøyyä. ²⁵ Pøn yhamdsoo wiinmahñdy ja wi'i yaghidaamb, cuhdägoyyaamb je'e. Pero coo pøn jaduhñ yho'ogät ja'a høøchcøxpä, nä'ägä hodium je'e nøcxy miähmø'owa'añ. ²⁶ Coo pøn jaduhñ quiuhdägoyyät, hoy jaduhñ yaa tøø jia mäyøøhaty hädaa yaabä naaxwiin, caj tii piaada'añ. Cabä jiugyhajt jaduhñ piaadaanä, homiäduhñtiä xädø'øn cu jia yec.

²⁷⁻²⁸ Cädaactägatsáambøch yaa, høøch ja'a Diosquexypä. Ja'a Diosmóonsøch nmøødcäda'agaamby, ja'a hajxy jim tsajpootypä. Møødhøch nDeedy quiuhdujt jaduhñ ngädaactägatsa'añ. Mänitøch ja'a jugyhajt hänajty njaac mo'owa'añ pønjaty hänajty hoy tøø wiädity. Pero pønjaty hänajty hoy tøø quia'a wädity, je'eds hajxy hänajty yajcumädowáanäp. Mänitøch ndägø'owa'añ hanehmbä. Tøyhajt mijts nnäma'ay, cooč hänajty ngädaactägatsa'añ, mänitøch hajxy näjé'eyyäm xyhixa'añ, ja'a hajxy yaa tänaabiä. Cajnä hajxy hänajty yho'ogyñä.

17

¹ Cudädujxøø ja'a Jesús ja'a Pedro wioonøcxy tunnähgøxp møødä Jacobo møødä Jacobo yhuch Juan. Nämädaaxc hajxy jaduhñ ñøcxy møødä Jesús. ² Mänitä Jesús wiing jiajty maa ja'a Pedro wyiinduumhajxiän. Jaduhñdsä wyiin jiojp cøjx jiaty nebiä haambän. Mänitä wyit hobioob jiajty. ³ Mänitä Moisés hajxy ñäguehxtø'xy møødä Elías. Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy møødmädiacpä. Coo hajxy yhiixä, ⁴ mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, hoyooyy jaduñ coo hõjts yaa tõe nbéjtäm. Pø chojpiä mjoot jaduñ, ween hõjts tøjquemyhuung tägøøg nhuuc hädiuñ ja'a mijtscøxpä cøjtu'ug; tu'ug miich mje'e, tu'ug ja'a Moisés jie'e, tu'ug ja'a Elías jie'e.

⁵ Mädiaaccujc ja'a Pedrohajxy ñähgädaacejtä ja'a näma'a. Hajajp ja'a näma'a hänajty. Mänit hajxy miädooyy quiapxy näma'ajooty:

—Høøch nHuung hädaa; njaanç tehñ chõjpiøch. Xyagjootcugøøbiøch. Huuc mädoowä ja'a miädia'agy hajxy.

⁶ Coø ja'a Pedrohajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy miägutscädaacy naaxwiin. ⁷ Mänit hajxy ñähdoonä ja'a Jesús. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Pädø'øg hajxy; ca'a hajxy mdsähgø'øy.

⁸ Mänit hajxy piädø'cy. Mänit hajxy yhiixwädiyty. Cab hajxy pøn yhiixy; jagooyyä ja'a Jesús hajxy nidiuhñ yhiixy.

⁹ Mänit hajxy miänajcy tunñähgøxp. Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Cab hajxy pøn mhawáanät nebiaty hajxy jim tõe mhixy tunñähgøxp, høxtä cóonøch hänajty tõe njujypiøjtägach, høøch ja'a Diosquexypä.

¹⁰ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøoyy:

—Yø'ø ley-yajñähixøøbiädøjc, tii hajxy coo miäna'añ cooc ja'a Elías miejtsø'øga'añ.

¹¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduñ coo ja'a Elías hijty miejtsø'øga'añ. Mänit hijty cøxiä wiinä yaghoyø'øwa'añ. ¹² Pero mijts jaduñ nnämaaby coo ja'a Elías tõe jia hoy; pero caj yhøxcajpä. Jaduñ tiuunä nebiä jäya'ay jioothajxy chojquiän. Jaduñch hajxy xchaachtuunaambä, høøch ja'a Diosquexypä.

¹³ Mänitä Pedrohajxy wyiinjuøøñä coo ja'a Jesús ja'a Juan mäyajñäbejpä hänajty miädia'agy.

¹⁴ Mänitä Jesús hajxy miejch maa ja'a jäya'ayhajxy miayyän. Mänitä tu'jäya'ay ja'a Jesús wyiinjiicädaacy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

¹⁵ —Wiindsón, høøch nhuung näxúu'tsäc. Mayhooc jaduñ tõe quiäday pojmoød. Hanaxiä jaduñ chaaçhpøcy. Naxy jiøøngädaawø'øy; naxy ñøøgädaawø'øy. ¹⁶ Yaaç tõe nja yajmech maa miich mmägu'ughajpädøjcän, pero cab hajxy hijty yajñähwa'adsa'añ.

¹⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Caj mijts mnä'ägä mæbøcy. Cábøch nmee'xtugaannä cooch mijts njaac møødhídat. Mämín ja'a pigäna'c yaa.

¹⁸ Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhojy. Mänitiä ja'a pigäna'c ñähwaach.

¹⁹ Mänitä Jesús hawiing ñämaayyä ja'a miägu'ughajpädøjc.

—Tii hõjts ja'a møjcu'u hijty coo nga'a yajpædsøma'añ.

²⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Caj mijts hijty mnä'ägädä mæbøcy. Tøyhajt mijts nnäma'ay, coo hajxy jaduñ mmæbøgät howieeñtiä, mänit hajxy hotyijä mjádät. Høxtáhmäts yø'ø tun, coo yø'ø tun hajxy mnämá'awät: “Jua'ads jim, nøcx wiingtuum”; mänitæts yø'ø tun jiaanç jäwá'adsät. Hotyijä hajxy jaduñ mjádät coo hajxy tøyhajt mmæbøgät. ²¹ Mänitä møjcu'u hajxy myajpædsømat coo ja'a Dios hajxy mba'yá'axät, coo hajxy mhamajtschádät.

²² Jimä Jesús hajxy hänajty wiädity Galileanaaxooty. Mänitä Jesús miänaañ:

—Xyajcø'ødägø'øwáambøch ja'a cu'ughajxy, høøch ja'a Diosquexypä. ²³ Mänitøch hajxy xyagho'øga'añ. Pero cudägøøgxøøch njujypiøjtägatsa'añ.

Mänitä miägu'ughajpädøjc-hajxy jiootmadiägøoyy.

²⁴ Mänitä Jesús hajxy miejch Capernaum. Mänitä Pedro miäyajtøøwä ja'a yajñähjuudiutpædøjc:

—Nej, cabä mwiindsøn hajxy ñähjuudi'uudy maa ja'a tsajtøjcänä.

²⁵ Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Ñähjuudiutyp pues.

Mänitä Pedro tiøjtägøøyy maa ja'a Jesús hänajty yhäña'ayän. Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Simón, nej miičh mmäna'añ, ja'a gobiernähajxy, pøn hajxy yajnahjuudiutyp, yhamdsoo cu'ug, tøgä wiingjäya'ay.

²⁶ Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Wiingjäya'ay hajxy yajnahjuudiutyp.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Entonces, cabä yhamdsoo cu'ug hajxy yajnahjuudi'udy. ²⁷ Pero cábøch pøn nyagjootma'ada'añ. Nøcx mejypia'a. Jiibiä xuhñdy mnøøwobø'øwät. Coö hacx mxúyät, mänit myajpädsömät. Jiibiä xädø'øñ mbaada'añ hacxhaawjooty. Mädøyhadaamb jaduhñ coö nämetsc nyajniñähjuudiúutämät. Mänitäts nøcxy mnähjuudi'udy.

18

¹ Mänitä Jesús miägu'ughajpædøjc-hajxy miejch maa ja'a Jesús wyiinduumän. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Pønjaty ja'a møjtuung møød maa ja'a Dios yhane'emiän.

² Mänitä Jesús ja'a pigäna'c tu'ug miøjyaaxy. Mänitä pigäna'c cujc piädaacä. ³⁻⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a pigäna'c-hajxy, cabä møjtuung hajxy ñiyhøxtáayyähä. Pøn ja'a møjtuung yaa niyhøxtáayyähäp hädaa yaabä naaxwiin, cab jim tiägø'øwa'añ maa ja'a Dios wyiinduumän. Pero pøn ja'a møjtuung jaduhñ ca'a høxtaaby, nebiä hädaa pigäna'c jaduhñ quia'a høxta'ayän, je'eds ja'a møjtuung jaduhñ jim paadaamb maa ja'a Dios yhane'emiän. Tøyhajt jaduhñ. ⁵ Pøn jaduhñ mägu'ugpøgäp hädaa pigäna'c jaduhmbä maa ja'a høøhcøxpän, jaduhñ mäwíinhøch høøch xmiägu'ughaty.

⁶ 'Hädaa pigäna'c-høch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäbä, coö hajxy pønjaty jøjcapxø'øwøøjät, maas hoy hit jaduhñ coö ja'a mäjøjcapxøøbiä paan yajyo'xodsø'øwøøjät y coö miejjiäwipø'øwøøjät hagamduum. ⁷ Hanaxiä hajxy yaa chaačhpøcy ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiin tsänaabiä. Paady hajxy chaačhpøcy coö ja'a jøjcapxøøbiä hajxy piaady. Pero Dios jaduhñ yajcumädowaamb ja'a mäjøjcapxøøbiä.

⁸⁻⁹ 'Coo tii hoyhadsojnä mhíxät, cab jim mmøjhée'pnät ni mga'a nähdonät. Jaduhñ mnibiäda'agøøjät nebiä wiindspän, nebiä cø'øducpä. Pø caj, jim haxøøgtuum mga'awa'añ.

¹⁰ 'Ca'a yø'ø pigäna'c hajxy mxøøghaty. Cueendähjätöp hajxy jaduhñ. Ja'a Diosmoonsähajxy ja'a Dioswiinduumbä, je'edsä pigäna'c hajxy cueendähajp. ¹¹ Høøch møjhajp. Yaač tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nébøch ja'a jäya'ayhajxy nyajnahwá'adsät coö hajxy hijty quiuhdägoyya'añ.

¹² 'Tsøc mädiäacäm. Jii tu'jäya'ay meeg mägo'x miøødä. Coö tu'ug tiägóyyät, mänit nøcxy yhøxta'ay. Jimä meeghajxy miähmø'øy tunhøjx, ja'a hajxy tøø quia'a tægóyyäbä. ¹³ Y coö piädät, mänit xioonda'aga'añ nägø'ø nädecypä. Tøyhajt jaduhñ. ¹⁴ Jaduhñ mäwíinät je'e neby højts nDeedyhajtäm ja'a jim tsajpootypä; cabä jioot chocy coö ni mädyii pigäna'c quia'a cuhdägóyyät.

¹⁵ 'Coo ja'a mmäjøøn coö ja'a mmädøjc jaduhñ xmiägädiéyät, mänit hamee'ch mmägäp mhané'emät. Coö jaduhñ xmiäbøjcät, mänit jaduhñ yhoyø'øwät. ¹⁶ Pero coö jaduhñ xquia'a mæbøjcät, mänitä jäya'ay mmøjyá'axät mejtstägøøg neby hajxy jaduhñ tiestigohädät waambaty hajxy hänajty mmädia'agy. ¹⁷ Y coö ni jaduhñ quia'a mæbøgät, mänitäts ja'a hermanodøjc mhawáanät. Y coö ni jaduhñ quia'a mæbøgät, mänit hajxy mbuhwá'adsät.

¹⁸ 'Tøyhajt mijts nnäma'ay coö ja'a Diosmädia'agy hajxy yaa myajwá'xät hädaa yaabä naaxwiin nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ hoy yhidät. Dios hajxy jaduhñ xyhané'emäp nebiaty hajxy mmädiä'agät.

¹⁹ 'Jaduhñ mijts nnämaabiä, coo hajxy nämetsc mnócxät tu'ugmädia'agy hädaa yaabä naaxwiin, y cooch nDeedy hajxy homiädyiibä xmiäyujwáañät ja'a jim tsajpootypä, mänit jaduhñ xmió'owät. ²⁰ Coo hajxy nämetsc nädägøøg tiu'ugmúgät maa ja'a høøchcøxpän, jimhøch jaduhñ nhidaambä cujc.

²¹ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, cooch nmäjøøn cooch nmädøjc jaduhñ xmiägädieeyät, naaghóoc-høch jaduhñ nmämée'xät. Nej, mädøyyä jaduhñ cooch juxtujc-hooc nmämée'xädä.

²² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduhñ miädøyyä. Cunaaghooc hänajty xmiägädieey, mänit mmämée'xät.

²³ 'Neby hajxy hoy mwiinjuó'owät nebiä Dios yhane'emiän. Tsøc yajmäbátäm nebiä rey tu'ugän. Mänitä rey wyiinmahñdyhajty coo ja'a mioonsähajxy ñuu'xycápxät.

²⁴ Naamñä hänajty ñuu'xycapxtsooñ coo ja'a mioonsä tu'ug miejch. Mamyillón hänajty miänuu'xyhadyii. ²⁵ Pero cabä mioonsä xädø'øñ hänajty miøødä neby jaduhñ yajñähwá'adsät. Mänitä rey miänaañ coo ween tioogóøjät møødä yhuung møødä tio'oxy, møødä chømy møødä tiajy, cøxiä nebiä ñuu'xy jaduhñ ñähwá'adsät. ²⁶ Mänitä rey wyiinji-jcädaacä ja'a mióonsäm. Mänit miänuu'xtaacä: “Wiindsón, mee'x. Cøxáambøch nyega'añ.”

²⁷ Mänitä wyiindsón hojiot ñä'a møødhajty. Mänit miänaañ coo tøø ñähwa'açh, coo ween yhawa'adspädsømy. ²⁸ Coo ja'a moonsä jim chohñ, mänitiä miämoonsä tu'ug piaaty. Mejtsmil tægøøgmil hänajty miänuu'xyhadyii. Mänitä miämoonsä yo'mämadsøyy. Mänit miänaañ: “Høøch móoyyác mädúhñtiøch miich xmiänuu'xyhaty.”

²⁹ Mänit wyiinji-jcädaacä. Mänit miänuu'xtaacä: “Mee'x, cøxáambøch nyega'añ.” ³⁰ Pero cabä craa hojiot ñä'a møødhajty. Mänitä mähdiøjc yajtsuumä. Jiiby jaduhñ yhida'añ pujxtøgooty høxtä coonä quiøxy yégät. ³¹ Coo ja'a moonsädøjc-hajxy yhijxy, ja'a hajxy hänajty jaac jimä, mänit hajxy jiootmabiøjcy. Mänitä wyiindsón hajxy hoy yhawaanä nebiaty hänajty tøø jiaty tøø yhabety. ³² Mänitä rey ja'a mioonsä miøjyaaxy, ja'a hänajty tøø ñähwá'açhäbä. Mänit miänaañ: “Haxøøghäna'c miich. Tøøch miich cøxiä nyajñähwa'açh mädúhñtiøch miich hijty xmiänuu'xyhaty. Páadyhøch miich tøø nyajñähwa'açh, cooch miich tøø xmiänuu'xta'agy. ³³ Jaduhñ miich mmämoonsä cu mnäxuu'ch nébiøch miich tøø nnäxuuçhän.”

³⁴ Hoyhoy ja'a rey jaduhñ yhawa'andaacy. Mänit miänaañ coo ja'a mioonsä quiumädówät høxtä coonä hänajty tøø yajñähwa'açh mäduhñtiä hänajty miänuu'xyhadyii. ³⁵ Jaduhñch nDeedy mijts xyajcumädowaambä, ja'a jim tsajpootypä, coo ja'a mmäjøøn coo ja'a mmädøjc hajxy mga'a mämée'xät hamuumdu'joot.

Mänitä Jesús jaduhñ miädiaacmaayy.

19

¹ Mänitä Jesús jim chohñ Galilea. Mänit jim ñøcxy Judeanaaxooty. Jímäts je'e Jordánmøjnøøhawiimb maa ja'a xøø piädsømiän. ² Mänitä jäya'ayhajxy may piadu'ubøjcy. Mänit hajxy yajmøcpøjcä ja'a Jesúsäm.

³ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a fariseoshajxy näje'ebä. Mänitä Jesús hajxy miäyajtøoyy:

—Nej, hoy jaduhñ coo jäya'ay ja'a tio'oxiøjc nä'a nägoobä yhøxmädsädä.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ, jia jøjcaxø'øwaañ ja'a Jesús hajxy jaduhñ. ⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nej, cajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxyñä. Jiiby jaduhñ myiñ coo ja'a Dios jäya'ay jecy quiunuu'xy ya'adio'oxy. ⁵ Paadiä ya'adiøjc ja'a tiaj ja'a tieedy hajxy ñähgueecnä, coo ja'a to'oxiøjc hajxy wyiingpøjnä. Nämetsc hajxy jaduhñ ñimiøødtsäna'awáañänä. ⁶ Jaduhñ hajxy yhidaannä nebiä tu'que'expän. Cab jaduhñ yhooyy coo hajxy myajniyhøxmadsóøjät pønjaty ja'a Dios jaduhñ tøø quiunuu'xy coo hajxy ñimiøødtsäna'awóøjät —nømä Jesús miänaañ.

⁷ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøgumbä:

—Tii ja'a Moisés jaduhñ coo miänaañ coo ja'a to'oxiøjc yhøxmadsóøjät cuhdujthaam.

⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a mgopc-hajxy jaduhñ wyi'i xiexä, paadiä Moisés hajxy jaduhñ xquiuhdujt-mooyy coo ja'a mdo'oxiøjc hajxy mhøxmádsät. Pero cabä Dios jaduhñ quiunuu'xy. ⁹ Cab jaduhñ yhooyä coo wiingto'oxiøjc mwiingpøjtägätsät, pø nä'ä nägoobä ja'a mdo'oxiøjc hänajty tøø mhøxmach. Ni jaduhñ quia'a hoyyä coo høxmachtio'oxiøjc mwiingpøgät.

¹⁰ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Maas hoyyäda'a jaduhñ coo mga'a nä'ägädä pøgät.

¹¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cab hajxy nägøxiä wyiinjuø'øwa'añ hädaaduhmbä. Jayooyyä hajxy jaduhñ wyiinjuø'øwa'añ pønjaty ja'a Dios jaduhñ tøø yajwiinjuø'øy. ¹² Näje'e ja'a ya'adiøjc-hajxy ma'ad myiñguia'ay; paady hajxy quia'a ñibiøgyii. Näje'e hajxy yajtsucy. Coo ja'a Dios hajxy wyiingudsähgø'øwa'añ, paady hajxy näje'e quia'a nibiøgyii. Pøn jaduhñ mee'xtugaamb, ween miee'xtucy.

¹³ Mänitä pigäna'c-hajxy näje'e wiomejtsä maa ja'a Jesús wyiinduumän nebiä Jesús ja'a hoyhajt jaduhñ mió'owät. Pero cabä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy jaduhñ yhojjiäwøoyy. Mänit hajxy yhojjä, ja'a pigäna'c hajxy hänajty tøø wioméchébä. ¹⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Caj, wéenhøch ja'a pigäna'c-hajxy xñämech. Ca'a hajxy mhojy. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ mmäbøgät nebiä pigäna'c-hajxy miäbøquiän, mänitä Dios hajxy jaduhñ xyhuunghädät.

¹⁵ Coo ja'a Jesús ja'a pigäna'c-hajxy hänajty tøø mio'oy ja'a hoyhajt, mänit jim chohñ.

¹⁶ Mänitä Jesús jäya'ay tu'ug ñämejtsä. Mänit miäyajtøwä:

—Wiindsøn, tii hóybøch ndúnäp nébiøch njugyhádat cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhätian.

¹⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tiich ja'a hoybä coo xmiäyajtøy. Caj pøn jaduhñ yhooyä; jagooyyä Dios jaduhñ yhooyä. Pø chojpy ja'a mjoot jaduhñ coo mjugyhádat cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhätian, mgudiúnäp ja'a Diosmädia'agy jaduhñ.

¹⁸ Mänitä craa miänaañ:

—Mädyiibä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Caj mjäya'ay-yaghó'ogät; caj mméedsät; caj pøn mnähøønø'owät; ¹⁹ mwiingudsähgø'øwäp ja'a mdaj ja'a mdeedy; mmøødnijootpaadøøjäp ja'a mmäjøøn ja'a mmädøjc hamuumdu'joot.

²⁰ Mänitä craa miänaañ:

—Tøøch jaduhñ ngøxy cudiuñ. Múutsnøch hänajty coøch jaduhñ ngudiuundsøhñ. Tijátyhøch jaduhñ nga'a cudiuumyñä.

²¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pø mjaançh cudiunaamby hoy yajxón, nøcx yø'ø mje'e cøxy toog. Mänitä häyoobädøjc mnä'ä mó'owät cøxiä. Jaduhñ jim mdägø'owät tsajpootyp. Mänitøch jaduhñ xpiadu'ubøgät.

²² Coo ja'a craa jaduhñ miädooyy, mänit jaduhñ jiootmadiägøøyy. Hix, mäyøø ja'a craa hänajty. Mänit wyiimbijnä.

²³ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Nä'ägä tøyhajt mijts nnäma'ay, tsip jaduhñ coo mäyøøhäna'c jim ñócxät tsajpootyp.

²⁴ Tøyhajt jaduhñ, cab jaduhñ jiaty tsipä coo ja'a camello ñáxät xuhñdyjutjooty. Maas tsip coo mäyøøhäna'c jim ñócxät tsajpootyp.

²⁵ Coo hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy yagjuøøyy. Mänit hajxy ñimiäyajtøwä:

—Pønds jaduhñ nähwá'adsäp.

²⁶ Mänit hajxy wyiinhee'ppejtä ja'a Jesúsäm. Mänitä Jesús miänaañ:

—Cabä jäya'ayhajxy jaduhñ ñä'ä jájpät; pero hotyijä ja'a Dios jaduhñ jiaty.

²⁷ Mänitä Pedro miänaañ:

—Wiindsón, tøø hõjts cõxiä nnähgue'egy nhøxyo'oy. Tøø hõjts miich nbadu'ubõjnä. Tii hõjts jaduhñ nbaadaamby.

²⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nä'ägä tøyhajt mijts nnäma'ay, coo ja'a xøøwiimbä naaxwiimbä cõxiä jieemdagátsät, mänitõch jim nõcxy nhøxta'aga'añ maa ja'a Dios wyiinduumän, høøch ja'a Diosquexypä. Jimhøch nhane'ema'añ. Y mijts, jim hajxy jaduhñ nõcxy mhøxta'agaambä pønjätyhøch yaa tøø xpiawädity. Cødu'ug häñaabiejt hajxy jim mbaada'añ, majmetspä. Jim mijts ja'a judíoshajxy mhane'ema'añ, ja'a majmetsc-hagajtpä. ²⁹ Pønjäty ja'a tiõjc jaduhñ tøø ñähgue'egy ja'a høøchcøxpä, o ja'a piuhya'ay ja'a piuhdo'oxy, o ja'a tiaj ja'a tieedy, o ja'a yhuung ja'a tio'oxy, o ja'a ñaax, majiäduhñtiä piaattägatsa'añ, y cõjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatian. ³⁰ Ja'a hajxy mõjtuungmøødpä jäda'ahaty, nämay ja'a tiuung hajxy yajtägoyya'añ; y ja'a mõjtuung hajxy jäda'ahaty ca'a møødpä, nämay hajxy miõjtuungpaada'añ.

20

¹ Maa ja'a Dios yhane'emiän, tsøc yajmäbátäm nebiä cudsatypcamän tu'ug. Jopy jaduhñ tiu'ubõjcy moonsähøxtaabiä, pøn jaduhñ miøødtúnäp ja'a chaatypcamjooty. ² Coo piaaty, mänit hajxy quiojyquiapxtiuun coo ja'a xiøøhajxy jiuyáanäxä mägooxmiljaty. Mänit hajxy quiejxä tuumbä maa ja'a tsaatypcamän. ³ Mõjpetyxioø ja'a cudsatypcam tiu'ubõjcumbä moonsähøxtaabiä. Mänitä jäya'ay jim yhijxy maa halaplaazän. Nämetsc nädägøøghajxy hänajty jim tiäna'ay. Cabä tuung hajxy hänajty miøødá. ⁴ Mänit hajxy ñämaayyá: “Jam hajxy cudún maaçh ndsaatypcamän. Nä'ä mädøyyäjuøøbyhøch jaduhñ njuya'añ.” Mänit hajxy nõcxy cuduumbä. ⁵ Mänitä cudsatypcam yhöoguiumbä moonsähøxtaabiä cujyxioøho'ogy. Mänit yhöoguiumbä mänacyxiøø. ⁶ Mõjmänacyxiøø tiu'ubõjcumbä. Jimä jäya'ay yhijxy halaplaaz. Cabä tuung hajxy hänajty miøødá. Mänit hajxy ñämaayyá: “Tii mijts coo myaajä. Tii hajxy yaa coo mwil'i xiunaxy.” ⁷ Mänit hajxy miänaañ: “Cab hõjts pøn waamb tøø xñäma'ay.” Mänit hajxy ñämaayyá: “Jam hajxy cudún maaçh nnaaxootiän. Nä'ä mädøyyäjuøøbyhøch jaduhñ njuya'añ.” ⁸ Coo chuujøøyy, mänitä cudsatypcam ja'a moonsäwiindsón mõjhajpä ñämaayy: “Mmøjyá'axäp yø'ø moonsähajxy. Mänit hajxy mmäjúyät. Pønjäty hõxhaam tøø jiaac tågø'øy cuduumbä, je'eds hajxy jawyiin mmäjuuuchóonäp. Y pønjäty jawyiin tågøøyy cuduumbä, je'eds hajxy hõxhaam mmäjúyäp.” ⁹ Mänit hajxy yajmäjuuyy. Jawyiin hajxy yajmäjuuyy ja'a hajxy hänajty tøø tiägø'øyábä mänacyxiøø. Pedyii hajxy jaduhñ miooyyä mägooxmiljaty. ¹⁰ Ja'a hajxy hänajty tøø tiägø'øyábä jayøjp, jaduhñ hajxy hänajty tiajy miay coo hajxy maas majiaty mio'owa'añii. Pero jaduhñ hajxy mióoyyábä mägooxmiljaty. ¹¹ Coo hajxy jaduhñ yajmäjuuyy tu'cuhdujtä, paadiä cudsatypcam hajxy miäjootma'ty. ¹² Mänit hajxy miänaañ: “Yø'ø häna'c-hajxy hõxhaam tøø jiaac tehñ tiägø'øyábä, tu'hóráyyä hajxy jaduhñ ñä'ä tuuñ. Pero jaduhñ miich tøø mmäjuy neby hõjts tøø xmiäjúyyän. Cab jaduhñ yhöyyä. Tøø hõjts tu'xøø nmee'xtucy. Jaançh tehñ yhan jaduhñ. Hamäjaa hõjts jaduhñ tøø nmänaxy.” ¹³ Mänitä cudsatypcam yhadsooyy: “Mägu'ughajpä, cábøch miich tøø nyajniwyyiindoyii. Jaduhñ ngojyquiapxtiuunäm cooch miich mägooxmil nmo'owa'añ. ¹⁴ Chaadsä mmäjuhñdy. Nøcxnä. Chõjpiøch njoot jaduhñ cooch yø'ø craa nmó'owät nébiøch miich tøø nmo'oyän, yø'ø craa hõxhaam tøø jiaac tågø'øyábä. ¹⁵ Nej, cábøch ja'a cuhdujt jaduhñ nmøødá cooch nxädø'øñ jaduhñ nyajwá'xät nébiøch njoot choquiän. Tøgä paady jaduhñ mjootma'adiä, cooch hojioot nmøødá.” ¹⁶ Pønjäty hõxhaam tågøøby, copc-hadaamb je'e. Pønjäty jawyiin tågøøby, hõxhaamø'øwaamb je'ebä. Nämay hajxy jaduhñ tøø jia mõjya'axyii, pero näweeñtiä hajxy tøø wyiimbiiyii.

17 Mänitä Jesúshajxy jim chohñ, ñøcxy hajxy Jerusalén. Nämaj ja'a cu'ughajxy hánajty ñøcxy. Tu'haamnøcxpä ja'a Jesúshajxy yohwia'xy møødä miägu'ughajpádøjc-hajxy nämajmetspä. Mänitä Jesús miänaañ:

18 —Yam hajxy nnøcxäm Jerusalén. Høøch ja'a Diosquexypä, jimhøch häna'c xya-jcø'ødägø'øwa'añ maa ja'a teedywiindsønbä. Mänitøch hajxy xwyiinwoona'añ. Mänitøch hajxy xwiobho'oga'añ. Mänitøch hajxy xmiøjpahbeda'añ cruzcøxp. Pero cudägøøgxøøch jaduhñ njujypiøga'añ cooch hánajty tøø nho'ogy.

20 Jaduhñä Jesús miägu'ughajpähajxy hánajty xiøhaty metscä, Jacobo møødä Juan. Zebedeo ja'a tieedyhajxy hánajty xiøhaty. Coo ja'a Jesúshajxy hánajty ñøcxy Jerusalén, jimä Jacobo tiajhajxy hánajty piawädijpä. Mänit miejch maa ja'a Jesús wyiinduumän. Mänitä Jesús wyiinjiicádaacä, miäyujwaanä ja'a mayhajt.

21 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii mayhájthøch jaduhñ ndúnäp.

Mänitä tajiäya'ay yhadsooyy:

—Coo miich hánajty tøø mgoody maa mhane'ema'añän, mänit mhané'emät cooch nhuunghajxy yaghøxta'agøøjät hahooyhaampiä møødä hanajtyhaampiä maa miich mwiinduumän.

22 Mänitä Jesús ja'a nämajmetspä ñämaayy:

—Cab hajxy jaduhñ mnajuø'øy tii hajxy jaduhñ myujwaamby. Nej, hoy hajxy jaduhñ mjada'añ mhabetä'añä nébiøch jaduhñ njada'añ nhabetä'añän.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Hoy pues.

23 Mänitä Jesús miänaañ:

—Nä'ägä tøyhajt jaduhñ coo mijts jaduhñ mjadaambä mhabetäambä nébiøch njada'añ nhabetä'añän. Pero cábøch cuhdujt jaduhñ nmøødä coo hajxy jim mhøxtä'agät maach nwiinduumän, hahooyhaampiä møødä hanajtyhaampiä. Pønjátyhøch ja'a nDeedy jaduhñ tøø yajnahdijy, je'eds jaduhñ jim høxta'agaamb maach nwiinduumän.

24 Coo ja'a Jesús miägu'ughajpádøjc-hajxy jiaac mädooyy ja'a jaac nämajcpä, mänitä Jacobo hajxy miäjootma'ty møødä Juan. 25 Mänitä Jesús jiämiøød quiøxy møyjaaxy. Mänit miänaañ:

—Mnajuøøby hajxy coo ja'a gobiernähajxy yhane'emy maa hajxy tiuñän. Ja'a hajxy møytuungmøødpä, je'eds hajxy maas hanehmb. 26 Pero mijts, cab hajxy jaduhñ mhane'ema'añ. Pøn ja'a møytuunng jaduhñ tsojp maa mijtsän, tsipcøxp ja'a miägu'ughajpä piuhbédät. 27 Y jaaná jaduhñduhmbä, pøn jaduhñ yajcumayaamb maa mijtsän, tsipcøxp ja'a miägu'ughajpä yajtunøøjät. 28 Høøch ja'a Diosquexypä, puhbéjpoç jaduhñ tøø ngäda'agy. Cáboch jaduhñ nyajpuhbeda'añ. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy nébiøch ja'a jäya'ay jaduhñ may nnähho'tú'udät.

29 Tøø hajxy hánajty quiody maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Jericó. Coo hajxy quiajptpádsøømy, mänitä jäya'ayhajxy may piadu'ubøjcy. 30 Jimä wiindspähajxy hánajty quihxna'ay tu'uba'a nämetscä. Coo ja'a Jesús hajxy miädooyy ñajxy, mänit hajxy yaaxy:

—Wiindsøn, miich ja'a David jecy mhaphajt mdeedyhajt. Højts näxúu'tsac.

31 Mänit hajxy yhojjä ja'a cú'ugäm, ween hajxy jaduhñ yhamoñ. Pero cab hajxy miäbøjcy. Mänit hajxy tehngajnä yáaxy:

—Wiindsøn, miich ja'a David jecy mhaphajt mdeedyhajt. Højts näxúu'tsac.

32 Mänitä Jesús tiänaaxiøjpy. Mänitä wiindspähajxy miøjyaaxy:

—Tii mayhajt hajxy jaduhñ mdsojpy.

33 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Højts yaghixó'cäc.

³⁴ Mänit hajxy ñäxuu'tsä. Mänit hajxy wyiingudsiiwøøyyä. Mänit hajxy jiaanč hijxø'cy. Mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy.

21

¹ Mäwiingoomb ja'a Jesúshajxy hānajty jim Jerusalén. Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt hānajty xiøhatiän Betfagé, jim mädøyyä maa ja'a Olivostuñän. ² Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä nāmetsc ñāmaayy:

—Nøcx hajxy maa yø'ø cajpt ximhaampiän. Jimä burrataj hajxy mbaada'añ cuxoch møødä yhuung. Mmäguejó'øwäp hajxy jaduñ. Mänit hajxy yaa mwitsmínät. ³ Coø hajxy pøn waamb xñámá'awät, jaduñ hajxy mnámá'awät coø ja'a wiindsøn jaduñ yajmaajiaty, coø hajxy mänit mmoodiägatsa'añ.

⁴ Jaduñds tiøjiajty nebiä Diosmädia'agy-yajwa'xpä jecy quiujahyyän:

⁵ Jaduñdsä cu'ug hajxy mhawáañät ja'a hajxy jim tsānaabiä Jerusalén:

“Huuc heeb hajxy, xiidsä mgobiernä hajxy jaduñ xñāgoody burrohuungnāhgøxp møødä burrataj.

Cab jaduñ yajcumaya'añ.”

⁶⁻⁷ Mänitä burrataj hajxy hoy wyich møødä burrohuung, neby hajxy hānajty tøø ñāma'ayijän. Mänitä Jesús miägu'ughajpä wyithajxy yagjäbe'enøøyy ja'a burrohuung. Mänitä Jesús yajpejty. ⁸ Jimä cu'ughajxy hānajty may tøø yhamugø'øyy. Mänitä wyit hajxy ye'py tu'haam maa ja'a Jesús hānajty ñaxø'owa'añän. Ja'a jäya'ayhajxy näje'ebä, mänitä hujtshaa'x hajxy hoy ñäbuxy. Mänitä hujtshaa'x hajxy hoy ñajtswidso'øyy tu'haam. ⁹ Mänit hajxy nägøxiä tiägøøyy hayaaxpä:

—¡Viva ja'a rey David yhap yhoc! Tsøg hajxy wiingudsāhgøøyyäm, ja'a Dios tøø quiéxiabä. Weenä Dios jim wyiingudsāhgø'øyyii tsajpootyp.

¹⁰ Mänitä Jesúshajxy quioo'ty Jerusalén. Coø hajxy tiägøøyy cajptooty, mänitä cu'ughajxy tiägøøyy haamhajpä. Mänit hajxy nāmāy ñimiäyajtøøwä:

—Pøn jäya'ay yø'øduñ.

¹¹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Jesús yø'ø. Nazaret chooñ Galileanaaxooty. Ja'a Diosmädia'agy jaduñ yajwa'xyp.

¹² Mänitä Jesús tiägøøyy Diostsajtøgooty. Jiibiä jäya'ayhajxy hānajty may jiuydiogy. Mänit hajxy yhøxquejxpädsøømä. Mänitä xädø'øñguiuwijtspädøjc ja'a mieexä hajxy yajtsitø'cäxä møødä palomatoopädøjc ja'a yhäñaabiejthajxy. ¹³ Mänitä Jesús miānaañ:

—Jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Jue'eč ndøjc hajxy xwiāañät cooç hajxy jaduñ jiiby xpia'yá'axät.” Dios jaduñ mānaañ; pero mijts jaduñ mwa'añ meedsøhñdy podøhñdy.

¹⁴ Mänitä Jesús ñāmejtsä ja'a wiindspä møødä tecymia'adpä. Jiiby hajxy hānajty ñā'ägä hity tsajtøgooty. Mänit hajxy yajmøcpøjcä yajmäbaadøøyyä. ¹⁵ Jiibiä pigāna'c-hajxy hānajty wyl'i ya'axy tsajtøgooty: “¡Viva ja'a rey David yhap yhoc!” Ja'a teedy-wiindsøn hajxy møødä ley-yajñähixøøbiädøjc-hajxy, coø hajxy yhiixy nebiä Jesús ja'a hoy-yagjuøøñājatypä hānajty yajcāhxø'øguiän, coø hajxy miädooyy coø pigāna'c-hajxy hānajty wyl'i ya'axy, mänit hajxy yhawa'andaacy. ¹⁶ Mänitä Jesús ñāmaayyä:

—Nej, mmädooby jaduñ waambaty hajxy ya'axiä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jexio'ch, nmädøobiøch jaduñ. Pero mijts, nej, cajnä hajxy jaduñ mmädoyhatyñä nebiä Diosmädia'agy myiñän cooc ja'a Dios jaduñ tøø miāna'añ coø ja'a pigāna'c-hajxy ween yhøy maa ja'a Diosøxpän.

¹⁷ Mänitä Jesúshajxy jim choñ. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a cajpt hānajty xiøhatiän Betania. Jim hajxy jaduñ chuunajxy.

¹⁸ Coo jio**b**øøyy, mänitä Jesúshajxy wyiimbijty. Yáhó'cäp hajxy hánajty. ¹⁹ Tu'haamnøcxpä piids hajxy jaduhñ piaaty. Pero cabä tii tøm hánajty miøødä. Haagä haay hánajty je'e. Mänitä Jesús ja'a piids ñämaayy:

—Ni mänaa miich mga'a tømbejtägatsaannä.

Mänitiä ja'a piids jaduhñ jiaanč tøöch. ²⁰ Coo ja'a Jesús miägu'ughajpähajxy jaduhñ yhijxy, mänit hajxy jiaanč tehñ yagjuøøyy. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Neby yø'ø piids jaduhñ paquiä jiaanč tøöch.

²¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nä'ägä tøyhájthøch mijts nnäma'ay, coo hajxy hamuumdu'joot mjaanč mábögät, hotyijä hajxy jaduhñ mjádät, nébiøch yø'ø piids jaduhñ tøm nyajtø'øčhän. Coo yø'ø tun hajxy jaduhñ mnämä'awät: “Jua'ads jim, nøcx mejjiooty tægø'øw”, mänit jaduhñ jiaanč tægø'øwät. ²² Pø mjaanč mábøjy hajxy jaduhñ, coo ja'a Dios hajxy tijaty mmäyujwá'anät, mänit hajxy jaduhñ xmió'owät.

²³ Mänitä Jesús tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy yajnáhixøøbiä. Mänitä teedywi-indsøn**h**ajxy miehch møødä martuumädøjc. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Pøn miich cuhdujt tøm xmió'oy coo miich yaa mhané'emät.

²⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cooch mijts ja'a tøyhajt xmió'owät nébiøch mijts cham nmäyajtøwa'añän, mänitøch mijts ja'a tøyhajt nmoodiägätsät pøn**h**øch ja'a cuhdujt tøm xmió'oy cooch yaa nhané'emät.

²⁵ Pønä Juan jaduhñ quejx mäyajnäbejpä, Dios tögä jäya'ayä.

Cab hajxy ñä'a hadsooyy. Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä:

—Coo hajxy nhadsóowämät coo ja'a Dios quiejxy, mänit hajxy xmiäyajtøwáañäm tii ja'a Juan miädia'agy hajxy coo tøm nga'a mábøjcam. ²⁶ Ni jaduhñ quia'a hoyy coo hajxy nhadsóowämät coo jäya'ay jaduhñ quiejxy; cabä cu'ughajxy jaduhñ yhojiäwø'owät. Jaduhñ hajxy miäna'añ cooc ja'a Juan Dyiosquexiä.

²⁷ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Cab højts nnajuø'øy.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Cábøch nnägäpaxaambä pøn**h**øch ja'a cuhdujt tøm xmió'oy cooch yaa nhané'emät.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Chaads mijts cuento tu'ug nyajmøødmädia'aga'añ. Jii jäya'ay hijty tu'ug; metscä yhuung hánajty. Mänitä yhuung ñämaayy tu'ug: “Huung, nøcx jim huuc tun maäch ndsaatypcamän.” ²⁹ Mänitä yhuung yhadsooyy: “Cábøch nnøcxa'añ.” Pero mänit wyiin-mahñdyhajty jadähoc coo jaduhñ ñøcxáangumbä. ³⁰ Mänitä yhuung tu'ug ñämáaguiumbä coo ñøcxät tuumbä. Mänit yhadsooyy coo ñøcxa'añ. Pero cab jaduhñ ñä'a nøcxy. ³¹ Mädyii craa jaduhñ cudiuun nebiä tieedy hánajty tøm miäna'añ.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a jawyiinhajpä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Nä'ägä tøyhájthøch mijts nnäma'ay, jawyiin ja'a yajnáhjuudiutpädøjc-hajxy tiägø'øwa'añ Dioswiinduum møødä cuhñindo'oxiøjc-hajxy. Pero mijts, høxhaam mijts mdägø'øwa'añ. ³² Ja'a Juan mäyajnäbejpä, hoy mijts xjia yajnáhixøøyy neby hajxy hoy mwädität, cab hajxy mmábøjcy. Ja'a yajnáhjuudiutpädøjc-hajxy møødä cuhñindo'oxiøjc-hajxy, je'eds hajxy jaduhñ mábøjcy. Hoy mijts mja hijxy coo hajxy miábøjcy, caj mijts mwiiinmahñdyhajty jadähoc coo hajxy mmábøjpat.

³³ 'Chaads mijts cuento tu'ug nyajmøødmädia'agáangumbä. Jii jäya'ay hijty tu'ug naaxmøød. Mänitä tsaatypcam quiojy. Mänit curaa piädaacy. Mänitä tsaatyñøøxee'xøhñdy ñädajøøyy tsaajooty. Mänitä häña'awøhñdy cøxp quiojy.

'Mänitä wiingjäya'ay ja'a tsaatypcam hajxy yaghajoodiujcä. Mänita cudsatypcam jim chohñ, ñøcxy jäguem. ³⁴ Coo ja'a tsaatyptuc yhabaaty, mänitä cudsatypcam

miejtstägajch. Mänitā mioonsä quiejxy coo ja'a tsaatyp hajxy yajmédśāt mäduhñtiä hajxy hānajty mio'owa'añii. ³⁵ Mänitā mioonsāhajxy miájtsäxä; ja'a naaxhajoodiujpāhajxy jaduhñ māmajts. Wojpā mähdiøjc tu'ug; yagho'cā tu'ugpä; ca'tsä tu'ugpä. ³⁶ Mänitā cudsatypcam ja'a mioonsä quiejxy maas may. Jaanā jaduhñ hajxy yhayoowhíxäbä.

³⁷ Mänitā yhamdsoo huung jaduhñ quiejxy coo tyijy jaduhñ wyiingudsāhgóoyyāxät. ³⁸ Pero coo yhuung jaduhñ yhíxäxä, mänitā naaxhajoodiujpāhajxy ñiñāmaayyā: “Coo yø'ø craa ja'a tieedy yhó'ogät, mänit yø'ø craa ja'a tsaatypcam miāmāhmø'owa'añ. Tsøg hajxy yaghó'cām. Mänit højts ja'a tsaatypcam jaduhñ nmāmāhmøoyyāmät.” ³⁹ Mänit hajxy jiaanč majch. Mänit hajxy yhøxjuijpādsøomy. Mänit hajxy yagho'cy. ⁴⁰ Hoorā, coo ja'a cudsatypcam jaduhñ miédśāt, nebiä naaxhajoodiujpāhajxy tiuna'añii.

⁴¹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Yagho'tägatsāanāp hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo hajxy quia'awiindøyyä. Mänitā wiingjäya'ay ja'a naax yaghajoodiuga'añ, pønā tsaatyp jaduhñ yegaamb coo ja'a tsaatyptuc yhabáadät.

⁴² Mänitā Jesús miānaañ:

—Nej, cajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxyñā maa jaduhñ myiñän cujaayä: Ja'a tśaa mädyii ja'a tøjcojpāhajxy quia'a nā'ägä cumaayy, je'e nā'ägä tuundsohn.

Dios jaduhñ pädaac, paady højts njaanč tehñ yagjuø'øy.

(Jesús jaduhñ hamdsoo niyajmäbaatā nebiä tśaajän je'eguiøxpä coo hānajty quia'a tśocy quia'a mee'xyíjäm ja'a cu'ug. Pero mo'owāanāp ja'a Jesús ja'a møjtuung ja'a hodiung hānajty.) ⁴³ Paady, xpiøgāanāp ja'a mguhdujt hajxy coo hajxy jim mdägó'owät Dioswiinduum. Wiingjäyá'ayäts jaduhñ tægø'owaamb pønjaty jaduhñ howiädijp. ⁴⁴ Pøn jaduhñ cá'awāp yø'ø tśaanāhgøxp, tægóyyāp jaduhñ. Y coo pøn jaduhñ ñāhgahbedøjät yø'ø tsāajäm, jaanā tægóyyāp je'ebä.

⁴⁵ Coo ja'a teedywiindsøn hajxy jaduhñ miādooyy møødä fariseodøjc-hajxy, mänit hajxy ñajuøoyy coo hajxy hānajty tøø miādia'agyii ja'a Jesúsäm. ⁴⁶ Mänitā teedywiindsøn ja'a Jesús hajxy jia madsaan; cab hajxy ñā'ä majch je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug hajxy hānajty chāhgø'øy; hiñ, jaduhñä cu'ughajxy hānajty miāna'añ cooc ja'a Jesús ja'a Diosmädia'agy hānajty yajwa'xy.

22

¹ Mänitā Jesús tiägøøguiumbä mädiaacpä. Mänit miānaañ:

² —Maa ja'a Dios yhane'emiän, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä rey tu'ugän. Yajpøgaamby ja'a yhuung hānajty je'e. Yagjadāanāp ja'a cay ja'a hu'ug hānajty je'e. ³ Mänitā mioonsāhajxy quiejxy woobä wijtspä; pero cabä jäya'ayhajxy hānajty ñøcxa'añ mägaabiä.

⁴ Mänitā rey ja'a mioonsä quiejxcumbä. Mänit miānaañ: “Nøcx hajxy nāma'aw coo ja'a cay ja'a hu'ugy tøø quiøñä, coočhä waj tøø nyajyagho'ogyii ja'a ni'xpä. Tøø ja'a cayiibä yhabaady; weends hajxy min quiaay.” ⁵ Pero cabä jäya'ayhajxy ñā'ägädä mabøjcy. Tu'jäya'ay ñøcxy maa ja'a quiamän; tu'jäya'ay ñøcxy too'pä. ⁶ Mänitā rey mioonsāhajxy miájtsäxä ja'a jäya'ayhajxy hānajty jaac jimä. Mänit hajxy yaghäyoowhijxy; yagho'cā hajxy jaduhñ. ⁷ Mänitā rey yhawa'andaacy. Mänitā soldadohajxy quiejxä mäyagho'pä. Ja'a hajxy hānajty tøø mioonsāyaghó'oguiäbä, je'e hajxy nøcxy yagho'ogyii; møødä quiajpthajxy nøcxy ñó'cäxä. ⁸ Mänitā rey ja'a mioonsāhajxy ñāmaayy: “Tøø jaduhñ yhabaady coočhä nhuung jaduhñ piøga'añ. Pero ja'a jäya'ayhajxy tøø nja woy tøø nja wíchäbøch, cab hajxy hawiinmats myínät. ⁹ Nøcx hajxy wow wits pønjaty hajxy mbaatyp jim tu'haam.” ¹⁰ Mänitā mioonsāhajxy hoy wioy wyich nägøxiä, pønjaty hajxy jaduhñ piaatyp, møødä hojiäya'ay møødä haxøøgjäya'ay. Mänitādsä tøjc jaduhñ yhujch.

¹¹ Mänitā rey tiøjtägøøyy woybä wichpä hijxpä. Mänitā craa tu'ug yhiñä, cabä wyit hānajty yhooyä. ¹² Mänit ñāmaayyā: “Mägu'ughajpä, cab yø'ø mwit yaa hawiinmäts

mmädäg'owät maa ja'a pøc jadhun̄ jiadyiijän." Pero cabä craa ñä'a hadsoowiimbijty. ¹³ Mänitä rey ja'a mioonsä ñämaayy, ja'a hajxy hänäjty texycøøbiä: "Cø'øxots tecyxiots yø'ø craa. Mänit hajxy mhøxjuipädsømat maa wyiingoodsän. Jim̄ jadhun̄ jiø'øwa'añ xiuudsa'añ." ¹⁴ Nämäy hajxy jia mõjya'axa'añii, pero näweeñtiä hajxy jadhun̄ wyiim-biwa'añii.

¹⁵ Mänitä fariseoshajxy jim̄ chohñ. Mänit hajxy quiojyquiapxytiuuñ coo ja'a Jesús hajxy jøjcapxø'øwa'añ neby hajxy jadhun̄ yajnähdsømat. ¹⁶ Mänitä miägu'ughajpähajxy quiejxy mõdä Herodes miägu'ughajpähajxy. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, nnajuøøby højts coo miich ja'a tøyhajt myecy, coo ja'a Diostu'u mya-jnähixø'øy. Caj miich mmøjpäda'agy nebiaty ja'a cu'ughajxy miädia'agy; caj miich mmøjpäda'agy pøn tyijy mõjcuhtjtmøød. ¹⁷ Højts capxwíjjäc. Nej, hahixøøby jadhun̄ coo ja'a gobiernä xädø'øñ mmó'owädä, ja'a jim̄ tsänaabiä Roma.

¹⁸ Najuøøbiä Jesús hänäjty coo hänäjty jia jøjcapxø'øwa'añii. Mänit miänaañ:

—Haxøøg mijts mwiiinmahñdyhajxy, hoy hajxy mja nibiäda'agyii nebiä hojiäya'ayän. Tiih hajxy coo xjia jøjcapxø'øwa'añ. ¹⁹ Tsøgä xädø'øñ tu'ug huuc híxäm.

Mänitä Jesús wa'xxiädø'øñ miooyy. ²⁰ Mänit miänaañ:

—Pøn yhahädiuunxaxy hädaaduhñ; pøn xiøø hädaaduhñ.

²¹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a gobiernä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Mmó'owäbä gobiernä hajxy mädyii je'e jie'e; y mmó'owäbä Dios hajxy mädyii je'e jie'e.

²² Coo hajxy jadhun̄ miädooyy, mänit hajxy yagjuøøyy. Mänit hajxy wyiimbijnä.

²³ Mänitxøø ja'a saduceodøjc-hajxy näje'e miejch maa ja'a Jesúsän. Jadhun̄ hajxy hänäjty miäna'añ cooc tyijy hajxy nga'a juypijøjtägatsáañäm. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

²⁴ —Wiindsøn, ja'a Moisés jecy mänaañ, coo ja'a pøcy-ya'adiøjc yhó'ogät, ja'a cajpä yhuung, mänitädsä piuhya'ay ja'a yaamgto'oxy wyiingpøgät, nebiä yaamgto'oxy jadhun̄ yhuungpäädat ja'a ya'adiøjcøxpä, ja'a tøø yhó'oguiäbä. ²⁵⁻²⁶ Bueno, näjxutjyc hajxy hijty tu'que'ex, haagä ya'adiøjc. Ja'a coobhuung, jayøjp jadhun̄ piøjcy; mänit yho'cy. Cabä yhuung hänäjty. Mänitädsä jiädsømy ja'a yaamgto'oxy wyiingpøjcy. Mänitäts je'e yhó'cumbä. Mänitädsä miädägøøgpä jadhun̄ jiäjcumbä. Jadhun̄ hajxy nägøxiä jiajty mõdä miäjxutjycpä. ²⁷ Mänitä to'oxiøjc yho'pä høxhaam. ²⁸ Bueno, coo hajxy jadhun̄ jiu-jypijøgät, mädyii tehñ tiøybä hänäjty to'oxiøjc-hadaamb, ja'a näjxutjycpä puhya'ayhajxy, ja'a hajxy hänäjty tøø jia pøquiäbä.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Caj mijts ja'a tøyhajt mnä'ägädä mõdä. Cabä Diosmädia'agy hajxy mhixiä ni ja'a Diosmäjaa. ³⁰ Coo ja'a jäya'ayhajxy jiuypijøga'añ, cab hajxy hänäjty piøga'añ, ni cabä yhuung hajxy hänäjty yajpøga'añ. Jadhun̄ hajxy yhida'añ nebiä Diosmoonsähajxiän, ja'a hajxy jim̄ tsajpootypä. ³¹ Hamdsoo ja'a Dios hajxy jadhun̄ tøø xñäma'ay cujaayhaam coo ja'a jäya'ayhajxy jiuypijøga'añ: ³² "Xwyiingudsähgøøbiøch ja'a Abraham mõdä Isaac mõdä Jacob." Hoorä, wiingudsähgøøyap ja'a Dios ja'a jujcyjiäya'ayhájxiäm. Cab jadhun̄ wyiingudsähgø'øyii ja'a ho'ogyjiäya'ayhájxiäm.

³³ Coo ja'a cu'ughajxy jadhun̄ miädooyy nebiä Jesús hänäjty yajnähixø'øy, mänit hajxy yagjuøøyy.

³⁴ Coo ja'a fariseoshajxy jadhun̄ miädooyhajt coo ja'a Jesús quia'a yajmäjädaacy ja'a saduceos, mänitä fariseoshajxy yhamugøøyy. ³⁵ Jimä fariseo hänäjty tu'ug; ley-yajnähixøøby hänäjty je'e. Ja'a Jesús hänäjty jøjcapxø'øwáañäp. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

³⁶ —Wiindsøn, mädyii cuhdujt maas mõj maa ja'a ley myiñän.

³⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—“Wiingudsähgø'øw ja'a nDioshájtam hamuumdu'joot; mábøjcä ja'a miädia'agy; mjahmiédsäp cøjxta'axiøø.” ³⁸ Hädaa cuhdujt, jawyiin jaduñ myiñ maa ja'a leyän y maas møj jaduñ. ³⁹ Jaanä jaduñ ja'a miämetspä miänaambä: “Møødnijootpaadøø ja'a mmäjøøn ja'a mmädøjc hamuumdu'joot.” ⁴⁰ Hädaa cuhdujt metspä, ja'a ley yhöjx tiecy jaduñ møødä cøxiä mäduhñtiä ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy tøø miädia'agy.

⁴¹ Jimnä ja'a fariseoshajxy hänajty tiäna'ayñä. ⁴² Mänitä Jesús miäyajtøøyy:

—Waamb mijts mmäna'añ ja'a Cristocøxpä. Pøn je'e yhaphajpy tieedyhajpy.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—David yhap yhoc je'eduhñ.

⁴³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pero ja'a Dioshëpíritucøxpä ja'a David ja'a Cristo ñämaayy: “Wiindsøn.” Jaduhñä David miänaañ:

⁴⁴ Tøøchä Dios ja'a nWiindsøn xñämaayyä:

“Häña'aw yaa hahooyhaamby høxtä coonä ja'a mmädsip jaduñ quia'a mäjädá'agät”, nømä Dios miänaañ.

⁴⁵ Bueno, pø tøø ja'a David ja'a Cristo ñäma'ay: “Wiindsøn”, nébiäts jaduñ yhaphat yhoc-hädät.

⁴⁶ Caj pøn waamb ñä'ägädä hadsooyy. Y cabä Jesús waamb miäyajtøøwänä høxtä coonä hänajty yho'oga'añ.

23

¹ Mänitä Jesús ja'a cu'ug ñämaayy møødä jiamiøødhajxy:

² —Ja'a ley-yajnahixøøbiädøjc møødä fariseoshajxy, cuhdujtmø'oy hajxy jaduñ coo ja'a Moisés miädia'agy hajxy yajnahixøøyyä. ³ Mgudiúnäp hajxy jaduñ waambaty hajxy xñäma'ay. Pero cab hajxy mbahixät nebiaty hajxy jiatcø'oy. Cabä yhamdsoo mädia'agy hajxy quiudiuñ. ⁴ Hanaxiä hajxy tsipjaty yajnahixø'oy; y mänaamb hajxy jaduñ coo ja'a cu'ug tsipcøxp quiudiúnät. Pero cab hajxy hamdsoo quiudiuñ. ⁵ Jaanç tehñ yajcumayaamb hajxy maa ja'a cu'ugwiinduumän. Paadiä nocyquiujayyabä hajxy yajxon yajniwyiinnähgopxodsø'oyii; paady hajxy yajniguiø'oxodsø'oyii. Paadiä wit hajxy piägø'oy ja'a høxyoñbä. ⁶ Coo hajxy maa miägay, häña'awaamb hajxy hänajty maa ja'a meexäteecän. Y coo hajxy ñøcxy tsajtøgooty, häña'awaamb hajxy hänajty maa ja'a häñaabiejt yajxonbän. ⁷ Coo hajxy maa wiädity cajptooty, yajwiingudsähgø'øwaamb hajxy hänajty maa ja'a cu'ugän. Yajnäma'awaamb hajxy hänajty: “Wiindsøn.”

⁸ Pero mijts, cab hajxy mmäná'anät coo ja'a cu'ug hajxy xñämä'awät: “Wiindsøn.” Tu'ugä mWiindsøñhajxy jaduñ; ja'a Cristo je'e. Jaduhñ hajxy mnijiäwø'øwøjät nebiä tu'que'expän. ⁹ Cab hajxy pøn mnämä'awät: “Teedy”, hädaa yaabä naaxwiimbä. Tu'ugä mDeedyhajxy jim cøxp. ¹⁰ Cab hajxy mmäná'anät coo pøn xñämä'awät coo hajxy xquiopc-hädät. Tu'jaya'ay hajxy jaduñ xyhané'emät; ja'a Cristo je'e. ¹¹ Pøn jaduñ puhbejp ja'a jiamiøødhajxy, je'edsä møjtuuñg jaduñ paadaamb maa mijtsän. ¹² Hix, pøn jaduñ yajcumayaamb, cabä møjtuuñg jaduñ piaada'añ. Pero pøn jaduñ ca'a yajcumayaamb, je'edsä møjtuuñg jaduñ paadaamb.

¹³ Mänitä ley-yajnahixøøbiädøjc-hajxy ñämaayyä møødä fariseoshajxy:

—Jaduñ mijts mnibiäda'agyii nebiä hoyhäna'cän; pero cab hajxy mhoyhäna'cä. Haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Cab hajxy jim mdägø'øwa'añ maa ja'a Dioswiinduumän, y cab hajxy jaduñ mmäna'añ coo wiinghäna'c jim tiägø'øwät, hoy hajxy hänajty hamdsoo jia mäna'añ coo hajxy jim tiägø'øwa'añ.

¹⁴ Xiøøbä ja'a Dios hajxy jejcy tøø mnä'a pa'ya'axy. Mänitä yaamgto'oxy ja'a tiøjc hajxy mbøjcä. Paady hajxy hoyhoy mdsaaçhpøga'añ.

¹⁵ 'Wiinduhmyhagajpt jamiøød hajxy naxy mhøxta'ay pøn jaduhñ xmiøødtúnäp maa ja'a mguhdujthajxiän. Y coo hajxy hñajty tøø mbaady, mänitå haxøøgcuhdujt hajxy myajñähixø'ø. Maas haxøøg hajxy jaduhñ jiatcø'øwa'añ quejee mijts.

¹⁶ 'Cab hajxy hoy mnä'ägä yajñähixø'ø. Jaduhñ hajxy mmäna'añ; coo hajxy hñajty tii myajwiinwaanø'øwa'añ, coo ja'a tsajtøjc mgapxpáadät, cab tyijy jaduhñ ñejpiä coo hajxy mga'a cudiúnät neby hajxy hñajty tøø myajwiinwaanø'øyän. Pero jaduhñ hajxy mmänaambä, coo ja'a oro hajxy mgapxpáadät, ja'a jii by tsajtøgootypä, tsipcøxp hajxy tyijy mgudiúnät. ¹⁷ Mguhmänøøby hajxy jaduhñ; cab hajxy tii mwiinjuø'ø. Haa ca'a, maas tsoobaatp ja'a tsajtøjc quejee ja'a oro. Hix, Dios ja'a tsajtøjc jaduhñ cunuu'x. Ja'a oro, ñä'ä yajmägunu'u'xøøyy je'eduhñ. ¹⁸ Jaanä jaduhñ hajxy mmänaambä, coo mgapxpáadät ja'a cuyoxøhñdy, cábc tyijy jaduhñ ñejpiä coo mga'a cudiúnät. Pero jaduhñ hajxy mmänaambä, coo hajxy mgapxpáadät tijaty tøø mguyoxø'ø, tsipcøxpäc tyijy jaduhñ mgudiúnät. ¹⁹ Nej, cab hajxy mnajuø'øyä coo ja'a cuyoxøhñdy miaas tsoobaady quejee tijaty hajxy mguyoxøøby. ²⁰ Pøn jaduhñ capxpaatp ja'a cuyoxøhñdy, jaanä jaduhñ quiapxpaatpä tijatycøxpä ja'a jäya'ayhajxy jii by tøø quiuyoxø'ø. ²¹ Pøn jaduhñ capxpaatp ja'a tsajtøjcøxpä, jaanä Dios quiapxpaatpä, ja'a jii by tsänaabiä tsajtøgooty. ²² Pøn jaduhñ capxpaatp ja'a tsajpootyp, jaanä Dios yhäñaabiejt quiapxpaatpä, møødä Dios ja'a jim häñaabiä.

²³ 'Mijts myajcopcøøby mädyii ca'a tsoobaatp coo hajxy hñajty tii mguyoxø'øwa'añ maa ja'a tsajtøjcän. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy myajcopcø'ø coo jaduhñ miäna'añ coo mhojiäya'ayhadät, coo hojioot mmøødhädät, coo ja'a Diosmädia'agy mmäbögät. Maas hoy jaduhñ coo hajxy mgudiúnät ca'xy pedyii. ²⁴ Jaduhñ mäwíinäts hajxy myajwiinhixø'øy nebiä wiindspän; cab hajxy myajcopcø'øy mädyii tsoobaatp.

²⁵⁻²⁸ 'Jaduhñ mijts mja wi'i quiähxø'øga'añ nebiä hoyhäna'cän maa ja'a cu'ugwiinduumän. Pero haxøøgwiinmahñdy hajxy mmøød. Tsipcøxp ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajts hixø'øwät, jaduhñ hajxy tøyhajt hoy mhídät.

²⁹ 'Naxy hajxy yajxon mguhmuuch maa ja'a Diosquexypähajxy jecy ñaaxtägøøyyän. Hojiäya'ayhajxy hijty. ³⁰ Mänit hajxy mmäna'añ: "Coo højts häxøpy jecy tøø njugyhajtäm, cabä nhap ndeedy hajxy häxøpy tøø nbuhbéjtäm coo ja'a Diosquexypä hajxy yagho'cy." ³¹ Cab jaduhñ tiøyyä. Tøø ja'a mhap mdeedy hajxy häxøpy mbajatcøøbiä; ³² y jaduhñ hajxy mjaanç pajatcø'øwaambä.

³³ 'Jaduhñ mäwíinäts hajxy mga'awiindøyyä nebiä tsahñdiän. Hoyhoy hajxy jaduhñ jii by mdsaaçpøga'añ møjcu'uhaam. ³⁴ Nguexáambiøch ja'a Diosquexypä maa mijtsän, møødä cuhwijypä, møødä yajñähixøøbiä. Naje'e hajxy myagho'oga'añ; naje'e hajxy mmøjpahbedaañ cruzcøxp; naje'e hajxy mwobho'oga'añ tsajtøgooty. Naje'e hajxy mbäbo'owa'añ cajpt-cajpt. ³⁵ Mijts jaduhñ mmøødhadaamby ja'a pojpa coo ja'a hojiäya'ayhajxy nägøxiä yagho'cä møødä Abel møødä Zacarías, ja'a Berequías yhuung. Tsajtøgooty ja'a Zacarías yagho'cä; ja'a mhap ja'a mdeedyhajxy jaduhñ jecy jatcøøyy. ³⁶ Tehm tiøyhajt jaduhñ, mijts ja'a pojpa mmøødhadaamby.

³⁷ 'Mijts Jerusalénpäjäya'ay, tøø ja'a Diosquexypä hajxy mguhga'açh. Jaduhñ mäwíinhøch mijts mayhooc tøø nja näwa'añ nebiä tseey ja'a yhuung ñähmuhxtägøyyän; pero caj mijts myajnäwa'ana'añ. ³⁸ Mobädájpoçh mijts nnähgue'ega'añ, ³⁹ y cáboch jaduhñ xyhixaannä høxtä cónonch hñajty ngädaactägatsa'añ. Mänit hajxy mmäna'ana'añ: "Tsøc yø'øya'ay wiingudsähgøøyyäm, yø'øya'ay Diosquexypä."

24

¹ Mänitå Jesús hajxy piädsøømy tsajtøgooty. Mänitå Jesús ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Huug hix yø'ø møj tsajtøjc.

² Mänitå Jesús yhadsooyy:

—Tehm̄ tiøyhájthøch mijts nnäma'ay, yø'ø møj tsajtøjcä, cøxaamb jaduhñ piuma'añ; cøxaamb jaduhñ quiuhdägoyya'añ.

³ Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a Olivostunän. Mänitä Jesús yhøxtaacy naaxwiin. Mänitä Jesús hamee'ch ñämaayyá ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Højts hawáanäc mänaa yø'ø tsajtøjc jaduhñ piuma'añ. Mädyii hijxtahñd jaduhñ cähxø'øgaamb coo hánajty mgädaactägatsa'añ, coo ja'a naaxwiimbä hánajty wyiimbida'añ.

⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy myajwiinhøøñ. ⁵ Minaamb hajxy nämay. Jaduhñ hajxy ñibiäda'aga'añii nébiøch høøchän. Jaduhñ hajxy miäna'ana'añ: “Høøch je'e Cristo.” Nämayyá jäya'ay yajwiinhøøna'añ. ⁶ Mänit hajxy mmädoyhada'añ coo ja'a tsip jaduhñ tøø piädø'øgy. Pero cab hajxy mdsähgø'øwät. Tsipcøxpä häyohn jaduhñ jiada'añii. Pero cajnä hánajty yhabaady coo ja'a naaxwiimbä hánajty wyiimbida'añ. ⁷ Cajpthaam hajxy jaduhñ ñimiädsibø'øwa'añii. Naxaambä yuuba'am wiinduhmyhagajpt møødä hujx. ⁸ Pero nä'ä tsohñdaacnä ja'a tsø'ty hánajty jaduhñ.

⁹ Mänit mijts myaghäyoowhixa'añ myajyagho'oga'añ. Mänit mijts myajmähanhada'añ maa ja'a høøchcøxpän wiinduhmyhagajpt. ¹⁰ Mänitä Dios hajxy ñajtshixø'øwa'añ nämay. Mänit hajxy ñimiähänhada'añii hamiñ haxøpy møødä hajxy tijaty yajniñähdsøma'añii. ¹¹ Wäditaambä høhñdaacpähajxy hánajty may. Mäna'anaamb hajxy hánajty cooc tyijy hajxy wiädity ja'a Dioscøxpä. Nämayyá cu'ughajxy yajwiinhøøna'añ. ¹² Cab hajxy ñimiägu'ughadäänänä je'eguiøxpä coo ja'a haxøøgpä hánajty jiaanç tehñ wiädity. ¹³ Pero pønjaty jaduhñ ca'a jøjwa'adsaamb, je'eds ja'a hoybä paadaamb. ¹⁴ Wiinduhmyhagajpt ja'a mädia'agy wiädita'añ mädyii jaduhñ mänaamb coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. Cøxaambä cu'ughajxy miädoyhada'añ; mänitäts ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ.

¹⁵ (Pøñ hädaa nocy capxp, ween jaduhñ wyiinjuø'øy.) Ja'a Daniel, Dios jaduhñ jecy quejx. Je'eduhñ cujahy coo ja'a haxøøgpä miedsa'añ maa ja'a Diostøjcän, y coo mänit jaduhñ yajma'ada'añ. Coo ja'a haxøøgpä hajxy mhíxät, ¹⁶ mänit hajxy päyø'øguiä mnøcxät maa ja'a tunän, mijts yaa tsänaabiä Judeanaaxooty. ¹⁷ Y ja'a hajxy hijpä tøjwiing, jaduhyyä hajxy piäyø'tøwät, cab hajxy jaduhñ tii yajpädsømät tøgooty. ¹⁸ Y ja'a hajxy jim hijpä camjooty, jaduhyyä hajxy piäyø'tøøbät, cab hajxy jaduhñ nøcxy tii wyich maa ja'a tiøjcän. ¹⁹ Pobre ja'a to'oxiøjc-hajxy hánajty maaxhuungmøødpä, møød hajxy hánajty huungyajtstspä. ²⁰ Mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios hajxy coo hajxy ween mga'a päyø'øgy coo hánajty tiøøhcä, ni ja'a poo'xxiøjooty. ²¹ Porque jaanç tehñ miøc ja'a tsaächpä ñaxa'añ. Ni mänaa jaduhñ tøø quia'a jadyii nebiä jaduhñ jiada'añijän. Y caj mänaa jiajtägatsa'añii jadähoocän. ²² Pero Dios jaduhñ tøø yajnähdiyy coo ja'a tsaächpä jecy quia'a jadø'øjät, je'eguiøxpä coo chocy ja'a tøøbä wyiimbíyyäbä. Coo häxøpy jaduhñ tøø quia'a yajnähdiyy, caj pøñ häxøpy cho'oga'añ.

²³ 'Coo mijts pøñ xñámá'awät: “Huug hix, chaadsä Cristo”, o “Huug hix, xiids je'e”, cab hajxy mmäbøgät. ²⁴ Hix, minaambä wiinhøhmbähajxy; jaduhñ mäwiin hajxy ñibiäda'aga'añii nebiä Criston; jaduhñ mäwíinäts hajxy ñibiäda'aga'añii nebiä Diosquexypän. Yajcähxø'øgaamb hajxy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä nebiä cu'ug hajxy jaduhñ wyiinhøønät; høxtä ja wiinhøønánäp hajxy je'ebä, ja'a Dios tøø wyiimbíyyäbä. ²⁵ Chaads mijts nnäma'ay jäguemiä. ²⁶ Coo pøñ xñámá'awät: “Huug hix, jim wiädity pactuum”, cab hajxy jim mnøcxät; o coo hajxy xñámá'awät: “Huug hix, jii by je'e yu'uçhtium”, cab hajxy mmäbøgät. ²⁷ Cooch hánajty nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä, jaduhñ mäwiin quiähxø'øga'añ nebiä wädsucän. Wiinduhmyhagájpthøch ja'a jäya'ayhajxy xyhixa'añ. ²⁸ Tsipcøxp jaduhñ jiada'añii nébiøch chaa nmäna'añ.

²⁹ 'Coo ja'a tsaächpä hánajty tøø ñajxnä, mänitiä hánajty wyiingoodsø'øwa'añ; cabä po'o hánajty yhana'añ. Chaadsä madsa'a may quia'awa'añ; chaadsä tsajt chäyuyya'añ.

³⁰ Mänitøch ja'a nhijxtahñd jim quiähxø'øga'añ tsajpootyp cooch hánajty nwiimbida'añ,

høøch ja'a Diosquexypä. Mänitä jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajpt jiø'øwa'añ xiuudsa'añ. Mänitøch hajxy xyhixa'añ cooçh hänajty ngäda'aga'añ jocjooty. Diosmäjaaháamhøch jaduhñ ngäda'aga'añ hajájjäp. ³¹ Mänitøch ja'a nmoonsä tsajpootypä nhane'ema'añ coo ween hajxy møc xiu'uxy xuuxthaam. Mänitøch ja'a nwiimbibyahajxy xyajtu'ugmugaanä wiinduhmyhagajtpä.

³² 'Tsøg ja'a tsø'ty jaduhñ yajmäbáatäm nebiä piidsquepiän. Coø yhaabiädsømy, mänit hajxy mnajuø'ø y coo piødtägøøñä. ³³ Jaduhñ mäwínäts je'e, coo ja'a tsø'ty hajxy jaduhñ mhíxät, mänit hajxy mnajuø'øwät cooçh hänajty mobädajpä nwiimbida'añ. ³⁴ Tøyhájtäts mijts nnäma'ay, cooçh hänajty nwiimbida'añ, cajnä jäya'ayhajxy hänajty quiøxy ho'ogy, ja'a hajxy jäda'ahaty jugyhajpä. ³⁵ Ja'a tsajtwiing jaduhñ tägoyyaamb møødä naaxwiimbä. Tøjiadaamb jaduhñ nébiøch cham nmädia'aguiän.

³⁶ 'Pero ni pøn jaduhñ quia'a najuø'ø y mänaaxøø jiada'añii ni mäduhnajtä. Ni ja'a Diosmoonsä tsajpootypä hajxy quia'a najuø'ø y. Ni høøch nga'a najuø'ø y, høøch ja'a Dioshuung. Jagooyyä Dios jaduhñ ñajuø'ø y, ja'a nDeedyhájtäm.

³⁷ 'Cooçh jaduhñ nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä, jaduhñ mäwínäts hänajty jiada'añii nebiä Noé jecy jiajtiän. ³⁸ Cajnä Dios ja'a nøøgomdägoy hänajty quiexyñä. Jimä jäya'ayhajxy hänajty quia y yhu'ugy, piøcy yhu'ugy, høxtä coo ja'a Noé hänajty tøø tiägø'ø y barcojooty. ³⁹ Ni mänit hajxy hänajty quia'a najuø'ø yñä høxtä coonä ja'a nøøgomdägoy miejch. Mänit hajxy øjx chømdu'ubøgyii. Jaduhñ mäwínäts jiadaañäbä cooçh hänajty nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä. ⁴⁰ Mänitxøø ja'a ya'adiøjc-hajxy hänajty nämetsc yhida'añ camjooty. Tu'ug hänajty yajnøcxa'añii; tu'ug hänajty yajmähmø'øwa'añii. ⁴¹ Metscä to'oxiøjc-hajxy hänajty jiøch. Tu'ug hänajty yajnøcxa'añii; tu'ug hänajty yajmähmø'øwa'añii.

⁴² 'Nähix hahixø'ø hajxy mhídät; cab hajxy mnajuø'ø y mänaa ja'a mWiindsøn hajxy quiäda'aga'añ. ⁴³ Jaduhñ mäwínäts ja'a cudøjc-hajxy, coo hajxy jaduhñ ñajuø'øwät mäduhnajtä ja'a mee'tspä miedsa'añ coods, jujcy hajxy jaduhñ yhidät, y cabä mee'tspä hajxy jaduhñ yajtøjtägø'øwät. ⁴⁴ Jaduhñ mäwínäts mijtspä, nähix hahixø'ø hajxy mhídät. Cábøch mijts xñä'ägä najuø'øwät mänáajøch jaduhñ ngäda'aga'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

⁴⁵ 'Ja'a moonsäwiindsøn, je'edsä miämoonsä yajcaaby maa ja'a wyiindsøn tiøjcän. Hoy jaduhñ coo ja'a wyiindsøn miädia'agy miäbøjcät, coo cuhwijy tiünät. ⁴⁶ Coø ja'a wyiindsøn miädsät, jootcuyc ja'a moonsä ñijiäwø'øwa'añii mädyii jaduhñ cudiumb. ⁴⁷ Tøyhájtäts mijts nnäma'ay, jaduhñä moonsä piäda'aga'añii nebiä wyiindsønän jim maa ja'a wyiindsøn tiøjcän, mäduhñtiä ja'a wyiindsøn hänajty miøødä. ⁴⁸ Pero ja'a moonsä ca'a hoybä, je'eds jaduhñ mäna'anaamb cooc tyijy ja'a wyiindsøn quia'a tsoj medsa'añ. ⁴⁹ Mänitä miämoonsä tiägø'øwa'añ häyoowhiixpä. Mänitä mu'ugyjiäya'ay miøødtägø'øwa'añ caabiä huucpä. ⁵⁰ Cabä wyiindsøn jaduhñ yhuuc jahmiedsaannä coo wyiimbida'añ. Coø ja'a wyiindsøn jaduhñ jiaançh médsät, ⁵¹ mänitäts ja'a craa hoyhoy quiumädo'øwa'añ møødä miäga'awiindøybä. Mänit hajxy jiø'øwa'añ xiuudsa'añ.

25

¹ 'Coo ja'a Dios ja'a miäjaa jaduhñ yajcähxø'øga'añ, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä pøc hu'ug tøø jiadyiijän. Jimä cäxyiidøjc ja'a jamiø'ød hajxy hänajty yhahixy. Nämajc hajxy hänajty. Candilcøn hajxy hänajty yhahixy. ²⁻⁴ Nämägoøxc-hajxy, cab hajxy hänajty nähix hahixø'ø tøø tiu'ubøcy. Cabä guiaastä hajxy hänajty nä'ä tägø'øbä tøø jiuy. Pero ja'a jiamioødhajxy ja'a jaac nämägoøxpä, nähix hahixø'ø hajxy hänajty tøø tiu'ubøcy mäbøjpä. Nä'ä tägø'øbä ja'a guiaastä hajxy hänajty tøø jiuy. ⁵ Coø ja'a jamiø'ød jaduhñ quia'a tsoj mejch, mänitä cäxyiidøjc-hajxy øjx miaaho'ogy. ⁶ Coø quiuptsuhmdäjøøyy, mänitä jäya'ay tu'ug yaaxy: "Xiidsä jamiø'ød miech; nøcx hajxy jøjcubaadø'øw." ⁷ Mänitä cäxyiidøjc-hajxy øjx piädø'øgy. Mänitä quiandilhajxy quiuhdø'øxøøyy. ⁸ Mänit hajxy

miänaañ, ja'a hajxy hänajty nähix hahixø'ø tøø quia'a tu'ubóquiäbä: “Højtsä gaastä weeñtiä móoyyäc; pi'idsaamb højtsä ngandil jaduñ.” ⁹ Mänit hajxy yhadsooyy, ja'a hajxy hänajty nähix hahixø'ø tøø tiu'ubóquiäbä: “Caj, ni jaduñ quia'a mädøyhada'añ maa ja'a højtscøxpän. Nøcx hajxy jaduñ ñijiúuyyaxä maa tioogyiijän.” ¹⁰ Mänit hajxy ñøcxy juubiä. Mänitä jamiø'ød jaduñ miejch. Ja'a cäxyiidøjc-hajxy gaastämøødpä, mänitä jamiø'ød hajxy miøødtägøøyy tøgooty. Mänitä tøjc hajxy yhagøøñä. ¹¹ Mänitä cäxyiidøjc-hajxy jia mejtsnä, ja'a gaastä hajxy hoy tøø jiúyyäbä. Mänitä hajxy jia cu-gapxøøyy: “Wiindsøn, huuc yaghawa'ads hädaa tøjc.” ¹² Mänit hajxy ñämaayyä: “Cábøch mijts jaduñ nhixiä. Tøyhajt jaduñ.”

¹³ Coo ja'a Jesús jaduñ miädiaacpäðøøyy, mänit miänaañ:

—Jaduñ hajxy mnibiäda'agøøjät nähix hahixø'ø. Caj mijts mnajuø'øy mänájøch nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

¹⁴ Coo ja'a Dios ja'a miäjaa jaduñ yajcähxø'øga'añ, jaduñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay tu'ugpä. Nøcxaamb hänajty je'e wiingnaaxooty. Mänitä mioonsähajxy miøjyaaxy. Mänitä xiädø'øñ yajmämähmøøyy.

¹⁵ Tu'ug jaduñ yajmämähmøøyyä mägooxmillón. Paady may miooyyä coo hänajty jiaty xädø'øñyajmayø'øw. Tu'ug jaduñ yajmämähmøøyyä mejtsmillón. Tu'ug jaduñ yajmämähmøøyyä tu'millón. Mänitä wiindsøn tiu'ubøjcy. ¹⁶ Jaaya'ay ja'a mägooxmillón wiingpøjcäbä, yajtägøøyy jaduñ niyhajjätbä. Yajmayøøyy ja'a xädø'øñ jaduñ; mägooxmillón jaduñ jiaac paaty. ¹⁷ Jaanä jaduñduhmbä, jaaya'ay ja'a mejtsmillón wiingpøjcäbä, mejtsmillón jaduñ jiaac paaty. ¹⁸ Pero jaaya'ay ja'a tu'millón wiingpøjcäbä, hoy ja'a jut jaduñ tiajy. Mänitä wyiindsøn xiädø'øñ hoy yú'tsänä jutjooty.

¹⁹ 'Cujecy ja'a wyiindsøn hajxy miejtstägajch. Mänit hajxy tiägøøyy cueentäyajpädsøømbä. ²⁰ Jayøjp jaaya'ay miejch ja'a mägooxmillón hänajty tøø wyiingpøquiäbä. Mänitä wyiindsøn miooyy cøxiä møødä mägooxmillón tøø jiaac páadiäbä. Mänit miänaañ: “Wiindsøn, mägooxmillónhöch jaduñ xmiooyy; chaads je'e møødä mägooxmillónhöch tøø njaac yajmayø'øyäbä.” ²¹ Mänitä wyiindsøn miänaañ: “Hoy miich jaduñ tøø mgudiuñ. Wéeñtiøch miich nyajmämähmøøyy. Maas máyhøch miich ja'a xädø'øñ jaduñ njaac mo'owa'añ neby jaduñ mjaac yajmayø'øwät. Tøjtägø'øw tøgooty, ween nxoondáacäm.” ²² Mänitä craa jiaac mejch ja'a mejtsmillón hänajty tøø wyiingpøquiäbä. Mänit miänaañ: “Wiindsøn, mejtsmillónhöch jaduñ xmiooyy; chaads je'e møødä mejtsmillónhöch tøø njaac yajmayø'øyäbä.” ²³ Mänitä wyiindsøn miänáangumbä: “Hoy miich jaduñ tøø mgudiuñ. Wéeñtiøch miich jaduñ nyajmämähmøøyy. Maas máyhøch miich ja'a xädø'øñ jaduñ njaac mo'owa'añ neby jaduñ mjaac yajmayø'øwät. Tøjtägø'øw tøgooty, ween nxoondáacäm.” ²⁴ Mänitä craa jiaac tehñ miejch ja'a tu'millón hänajty tøø wyiingpøquiäbä. Mänit miänaañ: “Wiindsøn, nnajuøøbiøch coo miich hojioot mga'a møødä. Miich ja'a xädø'øñ jaduñ mbaadaamby maa tøø mga'a tuñän. ²⁵ Páadyhøch hijty ndsähgø'øy. Páadyhøch ja'a xädø'øñ hoy nyu'uch naaxjutjooty. Huug hix, chaads je'e.” ²⁶ Mänitä wyiindsøn yhadsooyy: “Caj miich hoy mgudiuñ. Mjaanç tehñ ñuux miich. Mnajuøøby miich jaduñ coøch hojioot nga'a møødä, coøchä xädø'øñ nbaada'añ maach tøø nga'a tuñän. ²⁷ Páadyhøch nxädø'øñ jaduñ cu xpiädaacä bancojooty. Jiiby cu miayøøyy. Mänitøch nxädø'øñ cu xmiooyy møødä xädø'øñhuung.” ²⁸ Mänitä hajxy ñämaayyä, ja'a hajxy jim tanaabiä: “Pøjcä yø'ø craa xädø'øñ hajxy tu'millón; mo'ow yø'ø craa hajxy ja'a majcmillónmøødpä. ²⁹ Pøñ may nä'ägä møød, maas may jaduñ mio'owa'añii. Hanaxiä jaduñ miøødhada'añ. Pero pøñ jaduñ weeñtiä møød, pøgáanäxäp je'e mäduhñtiä miøødä. ³⁰ Yø'ø craa jaanç tehñ ñuuxpä, høxwijtspädsøm hajxy hagogostuum. Jiiby jaduñ jiø'øwa'añ xiuudsa'añ.”

³¹ Cooch jaduñ ngädá'agät hanehmbä, høøch ja'a Diosquexypä, jimhøch jaduñ nhäña'awa'añ maa ja'a hoyhänäbiejtän ja'a yajxonbä. Quípxyhøch nmoonsä tsajpootypähajxy xmiøødcäda'aga'añ nägøxiä. ³² Mänitøch ja'a jäya'ayhajxy

xwyiingumedsø'øwa'añ ja'a wiinduhmyhagajtpä. Mänitøch hajxy jaduhñ nyajwa'xa'añ nebiä meegän nebiä chiübän. ³³ Nbäda'agáambiøch näje'e maäch nhahooguiø'øjän, näje'e maäch nhanajtycø'øjän. ³⁴ Ja'a hajxy hijpä hahooguiø'ø, mänitøch hajxy nnäma'awa'añ: “Min hajxy yam; tøøch mijts nDeedy xwyiimbiy coo hajxy mhané'emät. Jequiän hajxy jaduhñ xwyiimbiiyy, cajnä ja'a naaxwiin hänajty yhädiuñ. ³⁵ Mänájøch hijty nyäho'ogyiijän, mänitøch hajxy xyajcaayy. Mänájøch hijty ndødsø'yijän, mänitøch hajxy xyajnøøhuucy. Mänájøch hijty nwäditiän nebiä jäguembäya'ayän, mänitøch hajxy xyaghamejtstaacy. ³⁶ Mänájøch wit hijty nga'a møødän, mänitøch hajxy xñäxoxjy. Mänájøch hijty mba'amgo'na'ayän, ndsumyhäña'ayän, mänitøch hajxy hoy xquiuhixy.” ³⁷ Ja'a hajxy hijpä hahooguiø'ø, mänit hajxy yhadsowa'añ: “Wiindsøn, mänaa højts miich tøø nyajcay; mänaa højts miich tøø nyajnøøhu'ugy; ³⁸ mänaa højts miich tøø nyaghamejtsta'agy; mänaa højts miich tøø nnähxoxjy; ³⁹ mänaa højts miich hoy tøø nguhixy.” ⁴⁰ Mänitøch nhadsowa'añ: “Tøyhajt mijts nnäma'ay, coöch mijts ja'a njamiøødhajxy tøø xñäxuu'tsä, hoy hajxy quia'a ja møjtojca, jaduhñ mäwíinhøch tøø xñäxuu'tspä.”

⁴¹ Mänitøch hajxy nnäma'awa'añ ja'a hajxy hanajtycø'øbä: “Jua'ads hajxy jim, mijts haxøøgtuum hijpä. Häda'ag hajxy jiiby maa ja'a jøøn mänaa quia'a pi'ichän. Paadiä jøøn tøø piäda'agyii, jiibiä møjcu'uhajxy chaaçhpøga'añ. ⁴² Mänájøch hijty nyäho'ogyiijän, cáboch hajxy xyajcaayy; mänájøch hijty ndødsø'yijän, cáboch hajxy xyajnøøhuucy; ⁴³ mänájøch hijty nwäditiän nebiä jäguembäya'ayän, cáboch hajxy xyaghamejtstaacy; mänájøch wit hijty nga'a møødän, cáboch wit hajxy xmiooyy; mänájøch hijty nba'amgo'na'ayän, ndsumyhäña'ayän, cáboch hajxy hoy xquiuhixy.” ⁴⁴ Mänit hajxy miäna'ana'añ: “Wiindsøn, mänaa højts miich nga'a puhbejty; mänaa højts miich nhixy coo hänajty myäho'ogyii, coo hänajty mdødsø'yii, coo hänajty mwädity nebiä jäguembäya'ayän, coo wit hänajty mga'a møødä, coo hänajty mba'amgo'na'ay, coo hänajty ndsumyhäña'ay.” ⁴⁵ Mänitøch nhadsowa'añ: “Tøyhajt mijts nnäma'ay, coöch mijts ja'a njamiøødhajxy tøø xquia'a näxuu'tsä, hoy hajxy quia'a ja møjtojca, jaduhñ mäwíinhøch tøø xquia'a näxuu'tspä.” ⁴⁶ Yø'øds hajxy jiiby häda'agaamb maa hajxy chaaçhpøga'añän cøjxta'axiøø. Pero pøjátyhøch tøø nwiimbiy, je'eds hajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatian.

26

¹ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädiaacpäðøyy, mänit ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

² —Mnajuøøby hajxy jaduhñ coo ja'a pascuaxøø cumaaxc yhadsuujø'øwa'añ. Mänitøch hajxy xyajcø'ødägø'øwa'añ, høøch ja'a Diosquexypä. Mänitøch hajxy xmiøjpahbeda'añ cruzcøxp.

³ Mänitä teedywiindsøn hajxy yhamugøøyy møødä ley-yajnahixøøbiähajxy møødä jäya'ayhajxy martuumähajpä maa ja'a judiøshajxiän. Jim hajxy yhamugøøyy maa ja'a Caifás tiøjcän, ja'a hänajty møjcuhudjtmøødpä maa ja'a teedyhajxiän. ⁴ Mänit hajxy quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy miädsät, neby hajxy jaduhñ yaghó'ogät. ⁵ Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy nmájtsämät ja'a xøøjooty coo ja'a cu'ughajxy ñä'ä haamhadät.

⁶ Jimä Jesús hänajty maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Betania, maa ja'a Simón tiøgootiän, ja'a hänajty tøø ñähwa'açhíjábä ja'a haxøøgpa'am. ⁷ Jimä Jesús hänajty quiaay, mänitä to'oxiøjc tu'ug miejch, perfumecón, ja'a jaançh tehñ chowbä. Mänitä Jesús ja'a perfume yajcuhda'xøøyyä. ⁸ Coo ja'a Jesús jiamiøødhajxy jaduhñ yhiixy, cab hajxy jaduhñ yhojiäwøøyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tii yø'ø perfume jaduhñ coo yaghäyooyy. ⁹ Coo jaduhñ cu tiøocy, mänitä häyoobäya'ay jaduhñ cu ñä'ägä puhbejty.

¹⁰ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädooyy, mänit miänaañ:

—Ca'a yø'ø to'oxiøjc hajxy mhadsipy. Ca'a yhaxøøgpä jaduhñ tøø tiuñ maa ja'a høøçhcøxpän. ¹¹ Ja'a häyoobädøjc, homiänaajä mijts jaduhñ xmiøødhida'añ; pero høøçh, cáboçh mijts jejcy nmøødhida'añ. ¹² Páadyhøch yø'ø to'oxiøjc perfume xyajcuhda'xøøyy, cooçh mobädajpä nho'oga'añ. ¹³ Tøyháltäts mijts nnäma'ay, homiaajä hädaa hoguiapxy hädaa homiädia'agy hajxy yaghawa'xø'øwät maa hädaa yaabä naaxwiinän, mänit hajxy jaduhñ miädia'aga'añ nébiøch yø'ø to'oxiøjc perfume tøø xyajcuhda'xø'øy. Jaduhñds yø'ø to'oxiøjc jiahmiedsa'añii.

¹⁴⁻¹⁵ Ja'a Jesús jiamiøødhajxy ja'a nämajmetspä, tu'ug hänajty xiøhaty Judas Iscariote. Mänitä Judas ja'a teedywiindsønñhajxy hoy ñäma'ay:

—Mädúhñtiøch hajxy xmiäjúyät cooçh ja'a Jesús hajxy nyajcø'ødägø'øwät.

Mänitä Judas miooyy ä hii'xmajc plataxädø'øñ. ¹⁶ Mänit wyiinmahñdyhajty nebiä Jesús yajcø'ødägø'øwät.

¹⁷ Ja'a tehñ xiøøhadsuujø'ø hajxy hänajty quiuhdujthaty coo ja'a tsajcaagy hajxy hänajty quiay ja'a ca'a tsoomiøødpä. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämejtsä. Mänit miäyajtøøwä:

—Maa hajxy ndsuugáayyämät ja'a pascuaxøøjooty.

¹⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nøcx hajxy cajtooty maaçh nmägu'ughajpä tiøjcän. Mänit hajxy mnämä'awät: “Nøm højts nWiindsønñ miäna'añ cooc tøø yhabáatäxä, y cooc højts yaa ndsuugaya'añ ja'a pascuaxøøjooty maa miiçh mdøgootiän.”

¹⁹ Mänit hajxy jiaançh cudiuuñ neby hajxy ñämaayyän. Mänitä jøø'xy hajxy yhädiuuñ.

²⁰ Coo quioodsøøyy, jimä Jesús hajxy hänajty quiay møødä nämajmetspä. ²¹ Mänitä Jesús miänaañ caaguiujc:

—Tøyháltäts mijts nnäma'ay cooçh mijts mjamiøød tu'jäya'ay xyajcø'ødägø'øwa'añ maaçh nmädsipän.

²² Mänit hajxy jiootmadiägøøyy. Mänit hajxy tiägøøyy yajtøøbä:

—Wiindsønñ, nej, høøçh je'ejä.

²³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'açh tu'ugtexy xmiøødcaamiujpä, jé'eçhäts jaduhñ xyajcø'ødägø'øwaamb.

²⁴ Jadúhñhøch njada'añ nhabeta'añ, høøçh ja'a Diosquexypä, nebiä Diosmädia'agy jaduhñ miäna'añän. Pero jaançh tehñ chaaçhpøgaamb jaaya'ay häyoobä ja'açh tøø xyhawaanø'øyabä. Mejor häxøpy tøø quia'a miñ tøø quia'a ca'ay.

²⁵ Mänitä Judas miänaañ, ja'a hänajty tøø yhawaanø'øyabä:

—Wiindsønñ, nej, høøçh je'ejä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Miiçh je'e.

²⁶ Jimnä hajxy hänajty quiayñä, mänitä Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy. Mänitä tsajcaagy qyijwa'xy. Mänitä jiamiøød miooyy. Mänit miänaañ:

—Cay hajxy; jaduhñ mäwiin hädaa tsajcaagy nébiøçhä nni'x nébiøçhä ngopçän.

²⁷ Mänitä Jesús taza quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yéjcumbä. Mänitä jiamiøød ja'a taza miooyy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Hu'ug hädaa vino hajxy nägøxiä.

Mänitä vino hajxy yhuucmujcy tu'ugtaza.

²⁸ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Jaduhñ mäwiin hädaa vino nébiøçhä nnø'tiän. Hijxtahñd jaduhñ cooçhä jemyguiuhdujt nyajwiimbädsøma'añ cooçhä jäya'ayhajxy may nnähho'tu'uda'añ, cooçh jaduhñ nyajnähwa'adsaanä ja'a piojpä quiädieey. ²⁹ Pero nnämäabiøch mijts cooçh hädaa

vino nga'a huuctägatsa'añ hõxtä cóonõch hãnajty tøø nho'ogy. Mänítõch mijts jaduñ nmøødhuucmujtägatsa'añ jim maachã nDeedy jaduñ yhane'emiän.

³⁰ Mänitä Dioshøy hajxy yhøøyy. Mänit hajxy ñõcxy maa ja'a Olivostunän. ³¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Hädaa coods, cábõch mijts ja'a nmädia'agy hajxy hoy xmiäbøgáañänä. Mänítõch hajxy jaduñ xñähgue'ega'añ. Jaduñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Nyagho'ogáambiõch ja'a meegcueendähajpä. Mänitä meeghajxy xii yaa ñõcxø'øwa'añ.” ³² Pero coõch hãnajty tøø njujypiõcy, mänítõch nnõcxø'øga'añ jim Galilea; mänit mijts hõxhaam mnõcxa'añ.

³³ Mänitä Pedro miänaañ:

—Hoy miich hajxy nägøxiä xjia nähgué'egät, cábõch miich nnähgué'egät.

³⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhájthõch miich nnäma'ay, coo ja'a tseey hãnajty quia'a ya'axyñä hädaa coods, tøø miich hãnajty tågøøghooc mnijjögapxyii cóogõch tyijy jaduñ xquia'a hixiä.

³⁵ Mänitä Pedro miänaañ:

—Høyhõch miich näguipxy nja møødhó'ogät, cábõch jaduñ nnijjögapxøjät.

Jaduñ hajxy nägøxiä piamánaambä.

³⁶ Mänitä Jesús hajxy miejch maa hãnajty xiõhatiän Getsemaní. Mänitä Jesús miänaañ:

—Yaa hajxy hõxta'ag naaxwiin; nõcxyhõch jimhaamby nhuuc Diospa'ya'axy.

³⁷ Mänitä Jesús ja'a Pedro wioonõcxy hawiing møødä Zebedeo yhuunghajxy nämetscä. Mänitä Jesús tiägøøyy jootmayhajpä hoyhoy. ³⁸ Mänit miänaañ:

—Jaançh tehñ jootmayhájþõch jaduñ. Jadúñhõch nnijjãwø'øyii nebiä ho'ogaambän. Yaa hajxy mmähmø'øwät. Tsøg hajxy jujcy hjtäm.

³⁹ Mänitä Jesús weeñtiä jiaac nõcxy. Mänit miägutscädaacy. Mänit Dyiospa'yaaxy:

—Teedy, miich mee'x, ca'a yhndijy jaduñ cu ndsaachþøjcy. Pero ca'a yhøõchã nghudujt jaduñ nyajtunaamby; miichã mguhdujt nyajtunãñäm.

⁴⁰ Mänitä Jesús wyiimbijty maa ja'a nädägøøgpä hãnajty tøø ñähgue'eguiän. Jim hajxy hãnajty mia'ay coo ja'a Jesús jim miejch. Mänitä Pedro ñämaayyã:

—Nej, ni tu'horã hajxy jujcy mga'a hida'añä. ⁴¹ Jujcy hajxy mhídät. MDiospa'yá'axäp hajxy jaduñ nebiä mõjcu'u hajxy jaduñ xquia'a jøjcapxø'øwät. Jia tsojpiä mjoothajxy jaduñ coo hajxy jujcy mhídät, pero ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy jaduñ ca'a mee'xtugaamb.

⁴² Ja'a miämetsc-hoocpä Jesús ñõcxy Diospa'yaaxpä:

—Teedy, miich mee'x, cábõch ndijy jaduñ cu ndsaachþøjcy. Pero ween miichã mguhdujt nyajtunãñäm.

⁴³ Mänit wyiimbjicumbä maa ja'a Pedrohajxiän. Tøø hajxy hãnajty miaahó'cumbä. Jaançh tehñ mia'awaamb hajxy hãnajty hanaxiä. ⁴⁴ Mänitä Jesús ñähguéeccumbä. Mänit ñõcxcumbä miädägøøghoocpä Diospa'yaaxpä. Mänit jaduhyyã miänãngumbä. ⁴⁵ Mänit miéjtscumbä maa ja'a Pedrohajxiän. Mänit miänaañ:

—Ma'awxã hajxy, poo'xxã hajxy. Tøøds je'e yhabaady coõch hajxy xyajcø'ødägø'øwa'añ maa ja'a cubojpä cugädiejiäya'ayän, høõch ja'a Diosquexyypä.

⁴⁶ Pädø'øg hajxy, jamds hajxy. Xiids je'e myiñ ja'a høõch jaduñ xyegaambä.

⁴⁷ Mädiaacnä ja'a Jesús hãnajty coo ja'a Judas miejch, ja'a Jesús hãnajty tøø miøødwädítiäbä ja'a miämajmetspä. Jaançh tehñ miay ja'a jäya'ay hãnajty miøødä, pujxtmøødpä, paxycappä. Ja'a teedywiindsøñhajxy jaduñ quejx møødä martuumädøjc.

⁴⁸ Ja'a Judas ja'a Jesús hãnajty yegaamb. Tøø ja'a Judas ja'a jäya'ay hãnajty ñäma'ay:

—Ja'a høõch hãnajty ndsu'xaambiä, je'eds hajxy mmádsäp.

⁴⁹ Mänitä Judas ja'a Jesús ñämejch. Mänitä yajpoo'xy. Mänit chu'xy. ⁵⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mägu'ughajpä, tiich xwia'ana'añ.

Mänitä Jesús hajxy miajch.

⁵¹ Mänitá Jesús jiamiøød ja'a piujxt jiuu'ty. Mänitá teedywiindsøn mioonsä tu'ug tiaatspujxtúutäxä. ⁵² Mänitá Jesús miänaañ:

—Cuyuugø'ow yø'ø mbujxt. Pønjaty jaduhñ pädø'p pujxthaam, jaanä pujxthaam yho'ogaambä. ⁵³ Nej, caj miich mnajuø'oyä, coochä nDeedy jaduhñ nnämä'awät cooch ween xpiuhbety, mänitøch ja'a mioonsä tsajpootypä milhaam xyajnäguéxät. ⁵⁴ Pero cooch jaduhñ nnämä'awät, cabä Diosmädia'agy jaduhñ tiøjiädät maa jaduhñ myiñän cujaay cooch jaduhñ tsipcøxp njada'añ nhabetä'añ.

⁵⁵ Mänitá Jesús ja'a majiäya'ay ñämaayy:

—Pujxtmøød paxycap hajxy tøø mbädø'ogy. Jadúhñhøch hajxy tøø xmiach nebiä mee'tspän. Jabom-jabómhøch mijts hijty nyajñähixø'oy tsajtøgooty, y cábøch hajxy mänaa tøø xmiach. ⁵⁶ Pero páadyhøch jaduhñ njaty nhabety, jaduhñä Diosmädia'agy jaduhñ tiøjiädät, nebiä Diosquexypähajxy jecy quiujahyyän.

Mänitá Jesús jiamiøødhajxy quiøxy päyø'cy. Nidiuhmä Jesús jaduhñ ñähgueecä.

⁵⁷ Mänitá Jesús yajmejtsä maa ja'a Caifás tiøjcän, ja'a møjcuhdujtmøødpä maa ja'a teedyhajxiän. Jimä ley-yajñähixøøbiähajxy hänajty tøø yhamugø'oy møødä martu-umädøjc-hajxy. ⁵⁸ Ja'a Pedro, jäguemjuøøby hänajty pianøcxy. Mänit jii by tiägøøyy maa ja'a Caifás tiøjwiingän. Mänitiä yhøxtaacy maa ja'a policiahajxiän. Yhixaamby hänajty je'e nebiä Jesús hänajty tiuna'añii.

⁵⁹ Ja'a Jesús, tøø hänajty yajtøjtägø'oyii maa ja'a teedywiindsønhajxy hänajty tøø yhamugø'oyän møødä ley-yajñähixøøbiähajxy møødä møjtøjc-hajxy. Jii by hajxy hänajty wyiinmahñdyhaty nebiä Jesús hajxy jaduhñ ñähøønø'owät, hoy jaduhñ quia'a ja tøyä, nebiä Jesús hajxy jaduhñ yajyagho'ogøøjät. ⁶⁰ Pero cabä tøyhajt hajxy piaaty, hoy jäya'ay may jia wi'i ñähøønøøyy. Mänitá hønndaacpä metsc piädsøømy. ⁶¹ Mänit hajxy miänaañ:

—Nøm yø'ø craa miänaañ coogä Diostøjc jaduhñ yajma'ada'añ; mänitac cumaaxc wiingpä yajpädø'ogáangumbä.

⁶² Mänitá teedywiindsøn tiänaayyø'cy. Mänitá Jesús ñämaayyä:

—Nej, caj mhadsowa'añä. Tii hajxy jaduhñ coo xñäxø'owø'oy.

⁶³ Pero cabä Jesús waamb ñä'a mänaañ. Mänitá teedywiindsøn miänáangumbä:

—Ja'a Dioscøxpä miich ja'a tøyhajt myégät; højts hawáañac pø tøyhajt jaduhñ coo miich ja'a Dios tøø xquiexy, coo ja'a Dios xyHuunghaty.

⁶⁴ Mänitá Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ nej miich mmäna'añän. Jadúhñhøch mijts nnämaabiä, høøch ja'a Diosquexypä, cooch hajxy xyhixa'añ häña'a maa ja'a Dios yhahooyhaampiän, ja'a mäjaamøødpä; y cooch jaduhñ nmänajtagatsa'añ jocjooty.

⁶⁵ Mänitá teedywiindsøn ja'a wyit quiøø'ch. Paady quiøø'ch coo hänajty yhawa'anda'agy. Mänit miänaañ:

—Tøø hädaa craa quiapxtägoy ja'a Dioscøxpä. Tii testigo hajxy njaac wáañämät. Hamdsoo hajxy tøø mmädoy nej tøø quiapxtägoyyän. ⁶⁶ Neby hajxy mmäna'añ.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Tøø jaduhñ quiapxtägoy ja'a Dioscøxpä; ween yho'ogy.

⁶⁷ Mänitá Jesús wyiingudsujøøyyä. Mänit wiojpä. Mänit wyiingugoxøøyyä. ⁶⁸ Mänit ñämaayyä:

—Pø tøyhajt jaduhñ coo Dios tøø xquiexy, najuø'ow pøn tøø xquioxy.

⁶⁹ Jimnä ja'a Pedro hänajty yhäña'ay tøjwiing. Mänitá Pedro ñämejtsä to'oxymoonsä tu'ug. Mänit ñämaayyä:

—Miiich ja'a Jesús hijty mmøødwädiipy, túhmäts, ja'a Galileatsohmä.

⁷⁰ Mänitá Pedro ñijiøgapxä maa ja'a jäya'ayhajxiän:

—Pätiidä jaduhñ mnä'a mädiaacypy.

⁷¹ Tøjpädsømäännäp ja'a Pedro hänajty, mänit yhiixägumbä ja'a to'oxymoonsä tu'ug. Mänitá moonsä ñämaayy ja'a hajxy hänajty jimä:

—Yø'ø mixy ja'a Jesús hijty møødwädijp ja'a Nazarettsohm̄bä.

⁷² Jadähooc ja'a Pedro ñijjogapxä:

—Tøyhajt, cábøch ja'a craa nhixiä.

⁷³ Mänitjuøøby ja'a Pedro ñämäáyyägumbä, ja'a hajxy hänäjty jim̄bä:

—Tøyhajt jaduñ coo miich ja'a Jesús hijty mmøødwädity; jaduñ miich mmädiaacpä nebiä Galileatsohm̄bän.

⁷⁴ Mänitä Pedro miänaañ:

—Pø cábøch tøyhajt nmädia'agy, wéenhøch ja'a Dios jaduñ xyajcumädoy. Cábøch ja'a craa nhixiä.

Tuunä ja'a Pedro jaduñ ñä'ä mänaañ, mänitiä tseey yaaxy. ⁷⁵ Mänitä Pedro quiøxy jahmiejch nebiaty ja'a Jesús hänäjty tøø miäna'añän: “Cajnä ja'a tseey hänäjty ya'axy, tøø miich hänäjty tägøøghooc mnijjogapxyii cóogøch tyijy xquia'a hixiä.” Mänitä Pedro jim̄ chohñ. Mänit tiägøøyy jøøbiä hoyhoy.

27

¹ Coo jioøøyy, mänitä teedywiindsøn̄hajxy quiojyquiapxytiuuñ møødä martuumädøjc-hajxy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. ² Mänitä Jesús hajxy cø'øxoch hoy yajcø'ødägø'øy maa ja'a Poncio Pilatän, ja'a hänäjty tuumbä gobernador.

³ Ja'a Judas ja'a Jesús hänäjty tøø yhawaanø'øy. Coo ja'a Judas yhijxy coo ja'a Jesús hänäjty yagho'oga'añii, cabä jioot jaduñ ñä'ä møc-hajty. Mänitä hii'xmajcpä plataxädø'øñ hoy yajwiimbity maa ja'a teedywiindsøn̄hajxiän, maa ja'a martuumädøjc-hajxiän. ⁴ Mänit miänaañ:

—Tøøch jaduñ ngädieey coöchä craa ho'cøøc tøø nhawaanø'øy, ja'a cajpä pojpä cädieemiøødpä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ca'a yhøjts ngüeendä yø'øduñ. Miiçh mgüeendä yø'øduñ.

⁵ Mänitä Judas ja'a xädø'øñ ñajtsxäbapøøyy jii by tsajtøgooty. Mänit hoy ñiyo'tøøyyänä.

⁶ Mänitä teedywiindsøn̄ ja'a xädø'øñ hajxy pyiwø'cy. Mänit hajxy miänaañ:

—Cab hädaa xädø'øñ hajxy hawiinmats nbädáacämät maa ja'a xädø'øñ hajxy quiuy-oxø'øyän, je'eguiøxpä coo jäya'ay jaduñ tøø tioogyii ho'cøøc.

⁷ Mänit hajxy quiojyquiapxytiuuñ coo ja'a naax hajxy hänäjty jiuuya'añ, ja'a xøhajpä Tu'tspojtstaact, ja'a xädø'øñhaam ja'a Judas hänäjty hoy tøø ñajtsxäbapø'øyäbä. Je'e hajxy hänäjty wia'ana'añ cabäsantä maa ja'a jäguembäjäya'ayhajxy ñaaxtägø'øwät. ⁸ Coo ja'a naax hajxy jaduñ jiuuyy ja'a xädø'øñhaam ja'a Judas hänäjty hoy tøø ñajtsxäbapø'øyäbä, paady jaduñ xiøhaty Nø'ñaax høxtä jäda'anäbaadyñä. ⁹ Jadhñdsä tiøjiajty nebiä Jeremías jecy miänaañän, ja'a Diosquexypä: “Mänitä plataxädø'øñ hajxy miooyy hii'xmajc (nebiä judiøshajxy tøø ñägäpxiän). ¹⁰ Mänitä tu'tspojtstaact hajxy hoy jiuuy nébiøch ja'a Dios tøø xyhane'emiän.”

¹¹ Mänitä Jesús yajmejtsä maa ja'a gobernadorän. Mänit miäyajtøøwä:

—Nej, miich ja'a judiøshajxy xguiobiernähajpä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduñ nej miich mmäna'añän.

¹² Mänitä Jesús ñähwaambejtä ja'a teedywiindsøn̄hajxy møødä martuumädøjc-hajxy. Pero cabä Jesús waam̄b ñä'ägä mänaañ. ¹³ Mänitä Pilato miänaañ:

—Nej, caj miich jaduñ mmädoyyä nebiaty hajxy jaduñ xñänø'miänä.

¹⁴ Pero cabä Jesús ñä'ä hadsooyy; paadiä gobernador jiaançh tehñ yagjuøøyy. Cab hänäjty ñajuø'øy nebiaty jaduñ wyiinmahñdyhädät.

¹⁵ Jadhñdsä gobernador hänäjty quiuhdujthaty coo ja'a tsumyjiäya'ay hänäjty tu'ug yhøxmach xøøjooty pøn̄ ja'a cu'ug jaduñ ñänømäp coo yhøxmadsøøjät. ¹⁶ Jiibiä craa

hänajty tu'ug chumyčhäna'ay ja'a xøhjäpä Barrabás. Tøø ja'a Barrabás xiøø hänajty wyi'i wia'xy. ¹⁷ Coo ja'a cu'ughajxy hänajty tøø quiøxy hamugø'øy, mänitä Pilato yajtøøyy:

—Pøñ mijts jaduhñ mnänøømby cooçh nhøxmádsät, Barrabás tøgä ja'a Jesús ja'a Cristohjäpä.

¹⁸ Ñajuøøbiä Pilato hänajty coo ja'a Jesús jaduhñ yajcø'ødägøøyyä je'eguiøxpä coo ja'a quiuhdujt hänajty quia'a yajmädsójcäxä.

¹⁹ Jimnä ja'a Pilato hänajty yhäña'ayñä maa hänajty tiuñän, mänitä Pilato quiapxyñäguejxä ja'a tio'oxiójcäm: “Cab jaduhñ cu mdsaaçhtiuuñ; hoyhäna'c yø'øduhñ. Tøøçh haamyquiods haxøøg nguma'ay yø'øgøxpä.”

²⁰ Mänitä teedywiindsón ja'a cu'ug hajxy jiojcapxøøyy coo ween hajxy miäna'añ coo ja'a Barrabás yhøxmdsøøjät, y coo ja'a Jesús yagho'ogóøjät. ²¹ Mänitä gobernador ja'a cu'ug miäyajtøøgumbä:

—Mädyii häna'c mijts mnänøømby cooçh nhøxmádsät.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Barrabás.

²² Mänitä Pilato yajtøøyy:

—Ja'a Jesúsäts, ja'a xøhjäpä ja'a Cristo, nébiøch je'e ndúnät.

Mänit hajxy nägøxiä yhadsooyy:

—Møjpahbet cruzcøxp.

²³ Mänitä Pilato miänaañ:

—Tii haxøøgpä jaduhñ tøø tiuñ coo jaduhñ yagho'ogóøjät.

Mänit hajxy jaduhñ yáaxcumbä:

—Møjpahbet cruzcøxp.

²⁴ Coo ja'a Pilato jaduhñ yhiyxy coo ja'a cu'ughajxy hänajty quia'a mädowna'añ, coo hajxy maas hanaxiä yhaamhada'añ, mänitä nøø yujwaañ. Mänit quiø'øbujy cu'ugwiinduum. Mänit miänaañ:

—Ca'a yhøøçh jaduhñ mänaamb coo yø'ø hoyhäna'c jaduhñ yagho'ogóøjät; mijts jaduhñ mänaamb.

²⁵ Mänitä cu'ughajxy nägøxiä miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ. Højts jaduhñ mänaamb møød højts nnøøx møød højts nmajc.

²⁶ Mänitä Pilato ja'a Barrabás yhøxmajch. Mänitä Jesús yajwojpä. Mänit yajcø'ødägøøyy coo nøcxy miøjpahbedyii.

²⁷ Mänitä Jesús yajnøcxä ja'a gobernador soldadohajxy. Mänitä Jesús jiuhibigøøyyä ja'a soldadohajxy nägøxiä. ²⁸ Mänitä wyit yajtsíjjäxä. Mänitä tsaptswit yajpägøøyyä.

²⁹ Mänitä haptycoronä piädaacä maa ja'a quiuhduumän. Mänitä paxy yajcø'øgabøøyyä yhaooyhaampiäcø'ø. Mänit wyiinjiicädaacä. Mänit wyiingapxpejtä:

—¡Viva ja'a judíos ja'a guiobiernähajxy, viva!

³⁰ Mänitä Jesús wyiingutsujøøyyä. Mänitä paxy piójcäxä. Mänit wiojpä quiuhduum.

³¹ Coo yhuuc wiingapxpéjtäbä, mänit tsaptswit yajtsíjjägumbä. Mänit yhamdsoo wit yajpägøøyyägumbä. Mänit yajnøcxänä maa hänajty miøjpahbeda'añiijän.

³² Tu'haamnøcxpä jäya'ay hajxy tu'ug jiojcbaadøøyy ja'a Cirenetsohmä. Simón hänajty xiøhaty. Mänitä Simón ja'a cruz hadsip yajcajtsoowä.

³³ Mänit hajxy miejch maa jaduhñ xiøhatiän Gólgota. Je'eduhñ ñänøømby: “Maa ja'a ho'ogyjiäya'aguiopc ñähgäda'aguiän.” ³⁴ Mänitä Jesús tsaatyñøø jia yaghuucä ja'a jaançh tehñ tiahmä. Coo jaduhñ yhuucmajch, cab jaduhñ chojcy.

³⁵ Mänitä Jesús miøjpahbéjtänä cruzcøxp. Mänitä soldadohajxy yhäyø'cy dadoshaam nebiä Jesús ja'a wyit hajxy yajwá'xät. Jaduhñdsä tiøjiajty nebiä Diosquexypä jecy miänaañän: “Dadoshaam hajxy yhäyø'cy nébiøch nwit hajxy jaduhñ xyajwá'xät.”

³⁶ Mänitä soldadohajxy jim yhøxtaacy nebiä Jesús hajxy jaduhñ wyiinhäñá'awät. ³⁷ Mänit

hajxy jim̄ yuugjahy cruzcuhduum tiiguiøxp ja'a Jesús coo tøø miøjpahbedyii: “Jesús hädaa, ja'a judíos guobiernohajxy.”

³⁸ Jim̄ä mee'tspä metsc miøjpahbéjtäbä. Cujc ja'a Jesús miähmøøyy, tu'ug hanajty-haamby, tu'ug hahooyhaamby. ³⁹ Ja'a jäya'ayhajxy hänajty najxpä, wyl'i wyiingapx-pejpy hajxy hänajty møød hajxy hänajty wyl'i quiuhjägøñ. ⁴⁰ Jaduhñ hajxy hänajty ñiñäma'ayii:

—Ja'a, miich jaduhñ mänaañ coo mahñdy ja'a tsajtøjc myagjida'añ, y cumaaxc mahñdy mhädiuna'añ wiingpä. Niyajmänacøjätš hamdsoo pø tøyhajt jaduhñ coo miich Dios xyHuunghaty.

⁴¹ Jaduhñ ja'a teedywiindsøn̄hajxy piamänaambä møødä ley-yajnähiçøøbiähajxy, møødä fariseoshajxy, møødä martuumädøjc-hajxy.

⁴² —Tøø jaduhñ yhuuc wi'i miäyajnähwa'açh, y caj hamdsoo ñiyajnähwa'adsa'añii. Pø tøyhajt jaduhñ coo jaduhñ guobiernähaty maa ja'a judíosahajxiän, ween jaduhñ hamdsoo ñiyajmänaqyii cruzcøxp neby højts jaduhñ nmäbøjcämät. ⁴³ Jaduhñ tøø xnämäayyäm coo yHuunghadyii ja'a Diósäm y coo ja'a Dios jaduhñ cwieendähada'añ. Pø tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios jaduhñ jiaançh tsoçy, ween jaduhñ yajnähwa'açh.

⁴⁴ Jaduhñsä mee'tspähajxy piamänaambä, ja'a hajxy jim̄ møjpahbetypä cruzcøxp.

⁴⁵ Mänitcujyxioø ja'a naaxwiimbä wyiingoodsøøyy. Tägøøghorä jaduhñ yhiçty wiingoods. ⁴⁶ Mänitmänacyioø ja'a Jesús møc yaaxy: “Elí, Elí, lama sabactani”, je'eduhñ ñänøømby: Dios mee'x, Dios mee'x, tiich jaduhñ coo tøø xñajtshixø'oy.

⁴⁷ Ja'a hajxy hänajty jim̄ wi'i tiänaabiä, coo hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy näje'le miänaañ:

—Elías yøø craa jaduhñ jia wi'i miøjyaaxyp.

⁴⁸ Mänit tu'jäya'ay xo'od hoy quioñ päyø'øguiä. Mänit quiumadsøøyy ja'a tsaatyñøøxunjooty. Cøjx je'e chomø'oy. Mänit paxy yagjøjwøønonøøyy ja'a xo'od. Mänitä Jesús yaghaguubøøyyä neby jaduhñ miúugät. ⁴⁹ Mänitä häna'c-hajxy wiingpä miänaañ:

—Huug hahijxnä, ween yhuuc cähxø'ogy pø minaambä Elías yajnähwa'adsa'añ.

⁵⁰ Mänitä Jesús jadähooc møc yáaxcumbä. Mänit yho'nä. ⁵¹ Mänitä tsajtøjc-hadøødiuc quiøø'tswa'xy cuçjiä. Cøxp jaduhñ quiøø'tsohñ. Mänitä hujx ñajxy. Mänitä tsaaj jaduhñ wia'xy. ⁵² Mänitä ho'ogyjiäya'ajiut may yhawaach. Mänitä ho'ogyjiäya'ayhajxy may jiuypiojcy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø miäbøquiäbä. ⁵³ Coo ja'a Jesús hänajty tøø jiuypioçy, mänitä ho'ogyjiäya'ayhajxy yhawa'adspädsøømy, ja'a hajxy hänajty tøø jiuypioçy. Mänit hajxy quiajptägøøyy Jerusalén. Jim̄ hajxy jaduhñ yhiçxä nämay.

⁵⁴ Jim̄ä soldadowiindsøn̄ ja'a Jesús hänajty cwieendähaty møødä soldadohajxy. Coo ja'a tsø'ty hajxy jaduhñ yhiçxy, mänit hajxy jiaançh tehñ chähgøøyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tøyhajtäm hijty coo hädaa craa hijty Dyioshuungä.

⁵⁵ Jim̄ä tajiäya'ay ja'a Jesús hajxy hänajty wyl'i ñäheebø'oy jäguemduum. Jim̄ä Jesús hajxy hänajty tøø piadsooñ Galilea. Tøø hajxy hänajty piuhbety. ⁵⁶ Jim̄ä María hänajtypä ja'a Magdalatsohmbä, møødä María ja'a Jacobo tiajhajxy, møødä Zebedeo tio'oxiojç.

⁵⁷ Coo quioodsøøyy, mänitä mäyøøjäya'ay tu'ug miejch, ja'a xøhjäpä José. Jim̄ hänajty chooñ Arimatea. Pianøcxäbä ja'a Jesús miädia'agy hänajty je'e. ⁵⁸ Mänitä José ja'a Pilato cuhdujt hoy miäyujwa'añ coo ja'a ho'ogyjiäya'ay yajmänácät cruzcøxp. Mänitä José ja'a cuhdujt miooyy. ⁵⁹ Mänit jaduhñ yajmänaçy. Mänitä poobwit yajnähbijty.

⁶⁰ Mänit jaduhñ jiiçy piädaacy tsaajutjooty ja'a naamdaçypä. Paadiä José ja'a tsaajut hänajty tøø yajtajyii, jiiçy hänajty piäda'aga'añii coo hänajty tøø yho'ogy. Mänitä tsaajut yhähamoomtägøøyy tsaahaam maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'oyän. Mänitä José wyiimbijty. ⁶¹ Jim̄ä María Magdalatsohmbähajxy miähmøøyy møødä María tu'ugpä. Jim̄ hajxy hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'oyän.

⁶² Viernes ja'a Jesús jaduhñ yho'cy. Cujaboom ja'a teedywiindsøn̄hajxy miejch maa ja'a Pilatän møødä fariseoshajxy. ⁶³ Mänitä Pilato ñämaayyä:

—Miičh møjteedy, ja'a craa häxøøy hó'cäbä, tøø hijty miäna'añ cooc tyijy cumaaxc hijty jiuypioğa'añ. Pero nä'ä høhndaac jaduhñ. ⁶⁴ Entonces, quex ja'a soldado jim maa tøø ñaaxtägø'øyän, jaduhñ hajxy jaduhñ jim yhadäná'awät jadu'tsuhm. Jaduhñdsä Jesús miägu'ughajpä ja'a ñaaxni'x hajxy nøcxy quia'a yajpädsøømä. Jaduhñdsä cu'ug hajxy quia'a nämá'awät cooc tyijy tøø jiuypioçy. Maas hanaxiä hajxy jaduhñ cu yhøhndaacy quejee ja'a Jesús hijty yhøhnda'aguiän.

⁶⁵ Mänitä Pilato miänaañ:

—Xiidsä soldadohajxy. Ween hajxy jim nøcxy yhadäna'ay neby jaduhñ quia'a pädsømat.

⁶⁶ Mänitä soldadohajxy jim quiejxä hadänaabiä. Mänitä tsaaj haajy xiøøjøøyy ja'a jim hämoomnaabiä maa ja'a tsaajuthaawän. Mänitä hajxy jim miähmøøyy.

28

¹ Cujaboom näxøø jopynä, mänitä María Magdalatsohmä jim miehch maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän møødä María tu'ugpä. ² Mänitiä hujx møc ñajxy. Jimä Dios ja'a mioonsä hänajty tu'ug tiäna'ay. Tsajpootyp hänajty tøø choon. Mänitä tsaaj jiohmoomy ja'a hijty hijpä juthaguum. Mänitä yhøxtaacy tsaanähgøxp. ³ Jaanč tehñ yhaamb hänajty je'e. Jaanč tehñ pioob ja'a wyit hänajty. ⁴ Cooc ja'a soldado ja'a Diosmoonsä hajxy yhiixy, mänitä hajxy tiägøøyy tsäyuubiä. Jaanč tehñ chähgøøby hajxy hänajty. Mänitä hajxy quiaadaay. Jaduhñ hajxy miähmøøyy nebiä ho'ogyiän. ⁵ Mänitä María hajxy ñämaayy ja'a Diosmoonsäm:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy. Nnajuøøbiøch jaduhñ cooc ja'a Jesús hajxy mhøxta'ay, ja'a hijty tøø miøjpahbedyijäbä. ⁶ Cabä jii; tøø jiuypioçy neby hijty tøø miäna'añän. Min hajxy huug hix maa tøø ñaaxtägø'øyän. ⁷ Cooc hajxy jaduhñ mhixät, mänitä miägu'ughajpä hajxy nøcxy paquiä mhawaanä cooc jaduhñ tøø jiuypioçy, cooc jaduhñ ñøcxø'øğa'añ Galilea. Jim hajxy jaduhñ mbaada'añ. Jaduhñhöch mijts nhawaanam.

⁸ Mänitä María hajxy hoy yhiixy paquiä maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Jiiäbä hajxy chähgø'øy, jiiäbä hajxy xioonda'agy. Mänitä miägu'ughajpä hajxy hoy yhawaanä päyø'øguiä. ⁹ Tu'haamnøcxpä ja'a Jesús ñäguexxtø'xy. Mänitä María hajxy yajpoo'xä. Mänitä Jesús hajxy wyiingumedsøøyy. Mänitä hajxy tiecymiämäneñøøyy. Jaduhñ hajxy wyiingudsähgøøyy. ¹⁰ Mänitä hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy. Nøcxhöch ja'a nmägu'ughajpä hajxy hawáanäc cooc hajxy jim ñøcxät Galilea, cooch hajxy jim xpiaada'añ.

¹¹ Cooc ja'a María hajxy hänajty tøø wyiimbity maa ja'a Jesús hänajty tøø jiuypioquiän, mänitä soldadohajxy näje'e ñøcxy cajpooty, ja'a hajxy hänajty tøø yhadäná'ayäbä. Mänitä teedywiindsøn hajxy hoy yhawaanä nebiaty hajxy hänajty tøø yhiixy. ¹² Mänitä teedywiindsøn hajxy hoy miøødmädia'agy ja'a martuumädøjc-hajxy neby hajxy jaduhñ quiojyquiapxytiünät. Mänitä soldado xädø'øn hajxy may miooyyä. ¹³ Mänitä soldadohajxy ñämaayyä:

—Jaduhñ hajxy mmäná'anät cooc hajxy coods mmaaho'cy, y cooc ja'a Jesús ja'a miägu'ughajpä hajxy hoy yajpädsømyii. ¹⁴ Y coodsä gobernador jaduhñ miädoyhädät, højts jaduhñ nyajmäböögäp. Jaduhñ hajxy xquia'a capxpädät.

¹⁵ Mänitä soldado ja'a xädø'øn hajxy wyiingpøjcy. Mänitä hajxy hoy jiatcø'øy neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayijän. Jaduhñdsä judiøshajxy miädia'agyñä høxtä jäda'anäbaadyñä.

¹⁶ Mänitä Jesús miägu'ughajpä hajxy jim ñøcxy Galilea, ja'a nämajtu'ugpä. Mänitä hajxy jim miehch maa ja'a tunän maa ja'a Jesús hänajty tøø ñägäpxiän. ¹⁷ Cooc ja'a Jesús hajxy yhiixy, mänitä hajxy wyiingudsähgøøyy, hoy hajxy hänajty näje'e quia'a ja mäböcy hamuumdu'joot. ¹⁸ Mänitä hajxy wyiingumedsøøyyä. Mänitä hajxy ñämaayyä:

—Tøøchä Dios cuhdujt cøxiä xmio'oy jim tsajpootyp, møød hädaa yaabä naaxwiin.

¹⁹ Nøcx hajxy wiinduhmyhagajpt. Yajwiingapxø'ow hajxy nébiøch nmädia'agy hajxy

xmiäbøjcät. Jadhun hajxy myajnäbétät ja'a Diosteedycøxpä, møødä høøhcøxpä, møødä Dioshespíritucøxpä. Høøch ja'a Dios xyHuunghajp. ²⁰Jadhun hajxy myajnähixø'øwät coo hajxy jadhun miäbøgät nebiátyhøch mijts tøø nhane'emiän. Mjahmiédsäp hajxy jadhun coöch mijts nmøødhida'añ cøjxta'axiøø høxtä coonä naaxwiimbä wyiimbídät.

San Marcos

¹ Jaduhnä Diosmädia'agy chohnäda'agy ja'a Jesucristocøxpä, neby jiajty, neby yhabejty. Dioshuungä Jesucristo je'eduhn.

² Jaduhn jim cujaay myiñ nocyjiooty, ja'a Isaías jecy quiujáhyäbä. Ja'a Isaías, je'e ja'a Diosmädia'agy jecy yajwa'x. Jaduhnä Dios ja'a yHuung jecy ñämaayy: Huuc mäadow, chámhøchä nguguexy nguejxø'øga'añ maa miich mnøcxø'øwa'añän. Je'e ja'a mädia'agy nøcxy yajwa'xa'añ coo miich jim nøcxy mwäditaambä.

³ Mänitä Dios jiaac mänaañ:

“Pactúumhøchä nguguexy nøcxy wiädita'añ. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhn miädoyhada'añ coo ja'a wiingapx jøjcapxøøbiä jim tøø quiäda'agy pactuum, mänit hajxy nøcxy wyiingapx jøjcapxø'øwa'añii coo ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'ød,

coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy miäbøjcat, ja'a hajxy mWiindsønähadaambiä.”

Ja'a Juan jaduhn nänøømä, ja'a hänäjty mäyajnäbetaambä.

⁴⁻⁵ Mänitä Juan je'e jiaančh tægøøyy mäyajnäbejpä jim jäguemduum, maa ja'a mõjnøø hänäjty xiøhatiän Jordán. Mänitä jäya'ayhajxy may miejch maa ja'a Juan hänäjtiän. Jim hajxy hänäjty choon maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Judea, møød jim maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Jerusalén. Mänitä Juan ja'a cu'ug tiægøøyy yajwiingapxøøbiä coo hajxy ñäbétät, weenä jiootä wyiinmahñdy hajxy yajtagach. Jaduhnä Dios ja'a piojpa quiädieey hajxy yajnähwaatsät. Mänitä cu'ugä piojpa quiädieey hajxy ñägapxy. Jaduhn hajxy hänäjty miäna'añ cooc ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy hänäjty ñajtshixø'øwa'añ. Mänit hajxy ñäbejnä.

⁶ Ja'a Juan, camellopøjt hänäjty wyithajpy. Wajhac hänäjty wiøønhajpy. Mu'u hänäjty chu'uchhajpy. Møjtsiinnøø hänäjty yhu'ugyhajpy. ⁷ Mänitä Juan ja'a cu'ug yajwiingapxøøyy: “Jimhøchä njamiøød tu'ug jiaac medsa'añ yajwiingapxøøbiä. Maas mäjaamøød je'e miedsa'añ quejeech høøch. Cábøch cuhdujt jaduhn njaty møødä nebiä cuhdujt je'e miøødän, ja'a jaac medsaambä. ⁸ Coo mijts nyajnäbejty, nøøhaam mijts nyajnäbejty. Pero ja'a jaac minaambä, Dioshespírituhaam hajxy jadähooc xyajnäbejtägatsa'añ.” Jaduhnä Juan miänaañ.

⁹ Cujequiä Jesús jim miejch maa ja'a Juan hänäjty miäyajnäbetiän, jim maa ja'a mõjnøø hänäjty xiøhatiän Jordán. Jimä Jesús hänäjty tøø choon maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret, jim maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Galilea. Mänitä Juan ja'a Jesús yajnäbejty.

¹⁰ Tuunä Jesús ñä'a tø'ødspädsøømy, mänit yhijsy coo ja'a tsajt yhawaach. Mänitä Jesús ja'a Dioshespíritu yhijsy coo hänäjty ñägäda'agyii nebiä paloman. ¹¹ Mänitä Dios jim quiuhgapxnajxy tsajpootyp. “Høøch miich tu'uquiä nHuunghajpy. Miich njaančh tehñ chojpy. Miich njaančh tehñ quiumaaby.” Jaduhnä Jesús ñämaayyä.

¹² Mänitä Jesús miødhajtä pactuum ja'a Dioshespíritu. ¹³ Mänitä Jesús jim piuhwaatsä. Nidiuhñ jim miähmøøyy. Jagooyyä animalhajxy hänäjty jim wiädity. Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a mõjcu'ugong. Mänitä Jesús jia tægøøyyä jøjcapxøøyyäbä. Juxychägui'xxøø ja'a Jesús jim yhijsy jäguemduum. Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a Diosmoonsähajxy ja'a jim tsajpootypä. Mänitä Jesús piuhbejtä.

¹⁴ Ja'a Juan, cujecy je'e chuumä. Coo je'e jaduhn chuumä, mänitä Jesús jim ñøcxtägajch Galilea. Mänitä Jesús ja'a cu'ug tiægøøyy yajwiingapxøøbiä ja'a Diosmädia'agy cooc hänäjty yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa hänäjty yajcähxø'øga'añ.

¹⁵ “Habáatnäp jaduhn coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa yajcähxø'øga'añ. Paadiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcat. Weenä mjootä mwiinmahñdy hajxy myajtagach. Weenä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'øy.” Jaduhnä Jesús miänaañ.

16 Cujequiä Jesús tiägøøyy wädijpä maa ja'a mejy hänajty xiøhatiän Galilea. Jim hänajty wiädity mejypia'a, mänitä jäya'ay metsc yhiixy, ja'a Simón møødä piuhya'ay Andrés. Hacxmats ja'a Simónghajxy hänajty tiuunghajpy. Jiibiä yhacxjohmd hajxy hänajty piäda'agy mejjiooty. 17 Mänitä Simónghajxy ñämaayä:

—Jam hajxy wädijtam. Je'e mijts hijty mduunghajpy, hacxmats. Wiingtuung høøch mijts nmo'owaamby. Nyajnahixø'øwáambioch mijts nebiä cu'ugä Diosmädia'agy hajxy myajwiingapxø'øwät —nømä Jesús miänaañ.

18 Tuunä jaduhñ ñä'a mänaañ, mänitä Simón ja'a yhacxjohmd hajxy hoy ñajtswidso'øy mejypia'a. Mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy. 19 Weeñtiä ja'a Jesús hajxy hänajty tøø miejypia'ayo'oy, mänitä Jesús ja'a Zebedeo yhiixy møødä yhuunghajxy, ja'a Santiago møødä Juan. Barcohuungooty ja'a Zebedeohajxy hänajty yhäña'ay. Jiibiä yhacxjohmd hajxy hänajty yhaxodsø'øy. 20 Mänitä Jesús ja'a Santiago miøjyaaxy møødä Juan. Mänitä Santiago ja'a Jesús hajxy piadu'ubøjpä. Ñahgueec ja'a tieedy hajxy jiiby barcohuungooty møødä mioonsähajxy.

21 Mänitä Jesús hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Capernaum. Coö ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänit hajxy jiiby tiägøøyy tsajtøgooty. Mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy yajwiingapxøøbiä. 22 Mänitä cu'ughajxy yagjuøøyy coogä Jesús hänajty hoy yajnahixø'øy nebiä møjcuhdjtmøødpän. Maas hóyyäc hänajty yajnahixø'øy quejee ja'a häna'c-hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty naxy yajnahixøøbiä tsajtøgooty. 23 Jiibiä mähdiøjc hänajty tu'ug tsajtøgooty, tøø hänajty yajtägø'øyii ja'a møjcu'u. Mänitä møjcu'u tiägøøyy yaaxpä møc:

24 —Miič Jesús, Nazaret miič mdsoñ. Tii højts coö xmiädsibø'øy. Højts jaduhñ xjia wi'i yajcuhdägoyyaamb, túhmäts. Nnajuøøbioch pøn miič. Miičhä Dios xyHuunghajp —nømä mähdiøjcä møjcu'u yajmänaañ.

25 Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhojy:

—Hamón, jua'ads jim maa yø'ø mähdiøjcän —nømä Jesús miänaañ.

26 Mänitä møjcu'u ja'a mähdiøjc je'e yajpojpaaty. Yáaxäbä mähdiøjc ñähwaatsä. Ja'a møjcu'u jaduhñ yajyaax. 27 Coö ja'a Jesús ja'a mähdiøjc jaduhñ yajnahwaach, jiaanč tehñ yagjuøøyy ja'a cu'ughajxy jaduhñ nägøxiä. Mänit hajxy tiägøøyy niñamáayyabä:

—Maa yø'ø craa cuhdjyt jaduhñ tøø ñä'a mahñ piøcy coö yø'ø mähdiøjcä møjcu'u jaduhñ yajnahwaatsä. Nej, hawiinjemyguiuhdujtäda'a miøødäjä —nømä Jesús ñänøømä.

28 Paquiä mädia'agy jim wia'xy Galileanaaxooty wiinduhmyhagajpt coö ja'a Jesús ja'a miøcmäjaa hänajty tøø yajcähxø'øgy.

29 Coö ja'a Jesús hajxy jiiby chajtøjpdsoømy møødä jiamiøødtøjc, mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a Simónghajxy hänajty chäna'ayän møødä Andrés. Quipxiä Santiagohajxy hänajty choonä møødä Juan. 30 Ja'a Simón ja'a miø'ødhoc, pa'amgo'naaby hänajty je'e. Tobia'am hänajty miøød. Coö ja'a Jesús jim miejch maa ja'a Simón tiøjcän, mänitä Jesús yhawáañäxä coö ja'a pa'amjäya'ay hänajty jiiby tøgooty. 31 Coö ja'a Jesús tiøjtägøøyy, mänitä pa'amjäya'ay wyidsø'cy. Mänitiä ja'a tiøy tiøjch. Mänitä Jesús yajcaayy yaghuucä ja'a Simón ja'a miø'ødhoc.

32 Mänittsuu, coö ja'a xøø hänajty tøø quiuhnaxy, mänitä Jesús pa'amjäya'ay may yajnamejtsä, jim maa ja'a Simón tiøjcän, møødä møjcu'umøødpähajxy. 33 Jimä cu'ughajxy hänajty may tiäna'ay tøghaawjooty. 34 Mänitä Jesús jäya'ay may yajpa'amnajxy. Madiu'ujä pa'am hajxy hänajty miøødä. Møødä møjcu'umøødpähajxy, yajnahwaatsä hajxy je'ebä. Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhanehmy coö hajxy quia'a cápxät, je'eguiøxpä coö ja'a Jesús hänajty ñajuø'øyii pøn je'e.

35 Cujaboom, je'enä hänajty wyiingoodsä, mänitä Jesús piädø'cy. Mänit tiøjpdsoømy. Mänit jim ñøcxy jäguemduum. Mänitä Tieedy hoy pia'ya'axy. 36 Coö jioboøyy, mänitä Simónghajxy yhiixy coö Jesús hänajty tøø tiu'ubøcy. Mänit hajxy tiu'ubøjcy høxtabiä.

37 Coö ja'a Jesús piaatä, mänit ñämaayyä:

—Jim miichä cu'ug xjia wi'i yajtøy maačhä ndøjcän.

³⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jam hajxy wiingtuum wädíjtäm maa ja'a cajpt wiingonbän. Jadúhnhøchä cu'ugä Diosmädia'agy jim nyajwiingapxøøbiät. Jadúhnhøch nwiinguexiä coočhä Diosmädia'agy wiinduhmyhagajpt nmäwädítät.

³⁹ Mänitä Jesús tiägøøyy wädijpä tsajtøjc-tsjatøjc wiinduhmyhagajpt jim Galileanaax-ooty. Ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwiingapxøøby, møødä pa'amjäya'ay hänajty yajnähwatspä, ja'a hajxy møjcu'umøødpä.

⁴⁰ Mänitä Jesús pa'amjäya'ay nämejtsä tu'ug, ja'a leprapa'ammøødpä. Mänitä Jesús wyiinjiicädaacä, miänuu'xtaacä:

—Pø chojpy miichä mjoot jaduñ, høøch hädaa nba'am yajnähwáatsäc —nømä Jesús nämaayyä.

⁴¹ Mänitä mähdiøjc näxuu'tsä. Mänit nähdoonä. Mänit nämaayyä:

—Tii coo quia'a cabä. Tøø jaduñ mnähwa'ačh.

⁴² Tuunä ja'a Jesús jaduñ nä'ä mänaañ, mänitiä mähdiøjcä pia'am nähwaatsä.

⁴³⁻⁴⁴ Mänit miägäp xhanehmä:

—Huuc mädown, cab jaduñ pøn mhawáanät coo tøø mba'amnähwa'ačh. Tu'uda'aquiä jim mnøcxät maa ja'a teediän, ween jaduñ xyhixy coo tøø mjaančh pa'amnähwa'ačh. Mänit mguyoxó'owät nebiä Moisés jecy yhanehmiän, jaduñä cu'ughajxy ñajuó'owät coo tøyhajtä mba'am tøø jiaančh naxy —nømä Jesús miänaañ.

⁴⁵ Pero cabä craa nä'ä mädia'agymiäbøjcy, ja'a pia'am hänajty tøø yajnähwä'ačhíijäbä. Coos tiu'ubøjcy, mänit tiägøøyy mädiaacpä nebiaty hänajty tøø jiaty. Wiinduhmyhagajptä mädia'agy jaduñ wia'xy. Coos ja'a pa'amjäya'ayhajxy jaduñ miädoyhajty coos ja'a Jesús hänajty miäyapa'amnaxy, mänitä Jesús hajxy tiägøøyy høxtaabiä coos ja'a pia'amhajxy yajnäxäxät. Paadiä Jesús hänajty quia'a cajptägø'owaanä coos ja'a pa'amjäya'ayhajxy hänajty jia wi'i nämech. Paadiä Jesús miähmøøñä jäguemduum maa jäya'ay quia'a hitiän. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay may nämejtsä. Wiinduhmyhagajptjaty hajxy hänajty chooñ.

2

¹ Cujequiä Jesús jadähooc quiajptägøøyy Capernaum. Mänitä mädia'agy wia'xy coos hänajty jim tøø miéjtscumbä. ² Mänitä jäya'ayhajxy may miejch maa ja'a Jesús hänajty miejtsta'aguiän. Paquiä ja'a tøjc jaduñ yhujch. Høxtä tøguubiaady hajxy miejch. Mänitä Jesús ja'a cu'ugä Diosmädia'agy tiägøøyy yajwiingapxøøbiä. ³ Mänitä pa'amjäya'ay tu'ug quiøømiejtsä cø'ømucy tecymiucy. Nämädaaxcä jäya'ayhajxy hänajty quiø'øy tsaajiooty. ⁴ Cabä pa'amjäya'ay hänajty hoy yajmedsa'añii maa ja'a Jesúsän, coos ja'a jäya'ayhajxy hänajty jiaančh tehñ miayyä. Mänitä mähdiøjc miäbejtä cuhjodiøjnähgøxp. Mänitä tøjc hajxy weeñtiä yajcuhwaach, jim mädøyyä maa ja'a Jesús hänajty pia'täna'ayän, mäduhñtiä pa'amjäya'ay hoy nänaxy. Mänit jaduñ quiuhdøøñaxä tsaajiooty. Jiiby hoy quiäda'agy maa ja'a Jesús wyiinduumän. ⁵ Paadiä pa'amjäya'ay yajmejtsä maa ja'a Jesúsän, ñajuøøby hajxy hänajty coos ja'a pia'am hänajty yajnäxáañäxä. Coos ja'a Jesús jaduñ yhiixy coos ja'a miädia'agy hänajty miäbøgáañäxä coos hänajty miäyajtso'oga'añ, mänitä pa'amjäya'ay nämaayyä:

—Mägu'ughajpä, tøø ja'a mboj tøø ja'a mgädieey xñähwa'ačh —nømä Jesús miänaañ.

⁶ Jiibiä häna'c-hajxy hänajty näje'e piahäña'ay, ja'a Diosmädia'agy hajxy naxy yajnähxøøbiä tsajtøgooty. Jiiby hajxy hänajty miämädoonaabiä. Mänit hajxy näje'e miänaañ quiopcooty: ⁷ “Tii yø'ø craa jaduñ coos miäna'añ cooc tyijy yø'ø pa'amjäya'ay piojpä quiädieey tøø yajnähwáatsäxä. Cap pøn cuhdujt miøødä coos jäya'ayä piojpä quiädieey yajnähwáatsät; jagooyyä Dios tu'uquiä miøødä.” ⁸ Ñajuøøyy ja'a Jesús jaduñ waambaty hajxy hänajty miädia'agy quiopcooty. Mänit hajxy nämaayyä:

—Tii hajxy jaduhñ coo mwi'i miädia'agy mgopcooty. ⁹⁻¹¹ Høøch, Diosquexyhøch høøch, páadyhøch cuhdujt nmøødä coochä jäya'ayä piojpa quiädieeyhajxy yaa nyajnáhwáatsät hädaa yaabä naaxwiin. Hädaa mähdijc, nyajpa'amnaxáambiøch hädaa. Jaduhñhøch nyajcähxø'øga'añ cooch njaanç Diosquexiä. Jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhájpät cooch cuhdujt njaanç møødä coochä jäya'ayä piojpa quiädieeyhajxy nyajnáhwáatsät —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä pa'amjäya'ay ñämaayyä:

—Tänaayyø'øg. Widsø'øg yø'ø mdsaa. Nøcxnä maa ja'a mdøjcän.

¹² Tuunä ja'a Jesús jaduhñ ñä'a mänaañ, mänitä pa'amjäya'ay jiaanç møcpøjcy. Mänit tiänaayyø'cy. Mänitä chaay wyidsø'cy. Mänit tiu'ubøjnä. Coö ja'a cu'ughajxy jaduhñ yhiixy, mänit hajxy nägøxiä jiaanç tehñ yagjuøøyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Ni mänaa højts jaduhñ nga'a híxäm.

Mänitä Dios hajxy wyiingudsähgøøyy.

¹³ Mänitä Jesús ñøcxtägajch maa ja'a mejjiän. Mänitä jäya'ay jim may ñäméjtsägumbä. Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxøøyyä. ¹⁴ Jimä Jesús hänajty miejypia'ayo'oy, mänitä Leví yhiixy, ja'a Alfeo yhuung. Jim hänajty yhäña'ay meexäpa'a maa hajxy hänajty yajnáhuudi'udiän. Mänitä Leví ñämaayyä:

—Jam wädíjtäm —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä Leví tiänaayyø'cy. Mänit piadu'ubøjcy.

¹⁵ Mänitä Jesús hajxy wioowä mägaabiä maa ja'a Leví ja'a tiøjcän, møødä jiamiøødtøjc. Nämäyvä jäya'ayhajxy jim piamejch, ja'a Jesús hajxy hänajty pawädijpä. Jiibiä yajnáhuudiutpädøjcä Jesús hajxy hänajty may miøødcaamiucy miøødhuucmucy, møødä cuboj cugädieediøjc. ¹⁶ Jiibiä fariseoshajxy hänajty näje'e miähee'pna'ay, møødä häna'c-hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty naxy yajnáhixøøbiä tsajtøgooty. Coö ja'a Jesús hajxy jaduhñ yhiixy coö ja'a yajnáhuudiutpädøjc-hajxy hänajty miøødcaamiugyii møødä cuboj cugädieejäya'ayhajxy, mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñämaayyä:

—Yø'ø mwiindsøn, tii yø'ø yajnáhuudiutpädøjc coö miøødcaamiucy, møød yø'ø cuboj cugädieejäya'ay —nømä fariseoshajxy miänaañ.

¹⁷ Miädoow ja'a Jesús jaduhñ coö hajxy jaduhñ miänaañ. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Pøn jaduhñ møc, cab hajxy yajtsooyø'øy. Pøn jaduhñ pa'ammøød, je'eds hajxy jaduhñ yajtsooyøøby. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin coochä cuboj cugädieebiähajxy nnämä'awät coö ja'a yhaxøøgwinnmahñdy hajxy ween ñajtshixø'øy. Pønäc tyijy pojpa cädieey ca'a møød, cábøch hajxy je'e waamb nnäma'awa'añ —nømä Jesús miänaañ.

¹⁸ Cujecy, jimä Juan ja'a jiamiøødhajxy hänajty jaguiay yhity, møødä fariseoshajxy näje'e. Mänitä jäya'ayä Jesús hajxy hoy näje'e miäyajtøy:

—Yø'ø Juan ja'a jiamiøødhajxy, jaguiay hajxy yø'ø yhity, møød yø'ø fariseoshajxy. Pero miichä mjamiøødhajxy, cab hajxy jaduhñ yhiijpä. Tisän —nømä Jesús ñämaayyä.

¹⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coö ja'a pøc ja'a hu'ug naxy jiadyii, cabä jäya'ayhajxy yhity jaguiay, ja'a hajxy woybä wichpä, coö ja'a jamiøød hajxy hänajty wyiingay wyiinhu'ugy. Cab hajxy hänajty jiootmayhaty. ²⁰ Pero habaadäannäp jaduhñ cooch yaa ndsoonaannä. Mänitøch mäbøjnäbä ja'a njamiøødhajxy yhida'añ jaguiay. Jootmayhadaamb hajxy hänajtiän.

²¹ 'Ni pønä tucwit quia'a hagøyø'øy jemyywitaam. Ja'a jemyywit, múgäp je'e. Ja'a tucwit, cóødsäp je'ebä. Maas hanaxiä jiaac pagøødsät. ²² Jaanä jaduhñduhmbä, ni pønä jemyyvino quia'a cudemø'øy tucwajhacxujiooty. Jaac xúnäp ja'a jemyyvino jaduhñ. Mägøødsø'øb ja'a tucwajhacxuy jaduhñ. Cøxäp ja'a jemyyvino yhøxyocy. Nä'ägä tågóyyäp jaduhñ nämetsc. Tågóyyäp ja'a tucwajhacxuy. Jaanä tågóyyäbä jemyyvínäbä. Páadiädsä jemyyvino hajxy quiudemø'øy jemyywajhacxujiooty —nømä Jesús miänaañ.

²³ Poo'xxiøøjooty hänajty je'e, jimä Jesúshajxy hänajty wiädity trigocamjooty, møødä jiamiøødtøjc. Mänitä jiamiøødhajxy yohguiujc tiägøøyy trigowiingädsujtspä. Je'e hajxy hänajty jiøø'xaamby. ²⁴ Jimä Fariseoshajxy hänajty näje'e piawädijpä. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Tii yø'ø mjamiøødhajxy coo trigowiingädsuch poo'xxiøøjooty. Nej, cab hajxiäda'a ñajuø'øyä coo ja'a cuhdujt jaduhñ myiñä coo hajxy jaduhñ mga'a tünät poo'xxiøøjootiä —nømä fariseoshajxy miänaañ.

²⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahnä Diosmädia'agy hajxy mgapxiä coo ja'a Davidhajxy jecy yäho'pøjcä møødä jiamiøødtøjc. ²⁶ Ja'a Abiatar hänajty tuumb teedywiindsøn. Mänitä David jii by tiägøøyy Diostøgooty. Mänitä tsajcaagy quiaayy, ja'a teedyhajxy hänajty tøø quiuyoxó'øyabä Dioswiinduum. Mänitä David ja'a jiamiøødtøjc piuhmooyy. Hoorä, cabä cuhdujt hänajty myiñ coo ja'a David ja'a tsajcaagy hajxy jaduhñ quiáyät. Jagooyyä teedy cuhdujt hajxy hänajty miøødä coo hajxy quiáyät.

²⁷ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Paadiä Dios ja'a poo'xxiøø quiunuu'xy, weenä jäya'ayhajxy mänit pioo'xy. Mijts jaduhñ ja mänaamb, paadiä Dios ja'a jäya'ay piäda'agy cooc tyijy ja'a poo'xxiøø hajxy wyiingudsähgó'øwät. Cab jaduhñ ñä'ä tøyä. ²⁸ Cooch jaduhñ nDiosquexiä, páadyhöch cuhdujt nmøødä cooch nmähané'emät høxtä poo'xxiøøjootypaady —nømä fariseoshajxy ñämaayyä.

3

¹ Mänitä Jesús jadähooc tiøjtägøøyy tsajtøgooty. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug cø'øma'ad. ² Jimä fariseos ja'a Jesús hajxy hänajty miähee'pna'ay pø jaanç mäyajpa'amnaxaamb hänajty je'e poo'xxiøøjooty. Wiinmahñdy hajxy hänajty yhöxtaaby nebiä Jesús hajxy yajtsumøøjät. ³ Mänitä cø'øma'adpä ñämaayyä:

—Tänaayyø'øg. Miñ yam cujc täna'aw —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä mähdiøjc jaduhñ quiudiuuñ. ⁴ Mänitä fariseoshajxy ñämaayyä:

—Nebiä cuhdujt myiñ coo hajxy nduunämät poo'xxiøøjooty, hoy tøgä haxøögä. Nej, jaduhñä cuhdujt myiñ coo jäya'ay hajxy nyajtsóocämät poo'xxiøøjootiä, tøgä jaduhñ myiñ coo jäya'ay hajxy nyaghó'cämädä —nømä Jesús miänáangumbä.

Pero cabä fariseoshajxy waamb ñä'ägä hadsooyy. ⁵ Mänit hajxy wyiinhee'ppejtä, mäduhñtiä Jesús hajxy hänajty jiuhdänaawiädity. Jootmayhajpä Jesús hänajty coo ja'a fariseos ja'a cø'øma'adpä hajxy hänajty quia'a näxuuch. Cabä Jesús hänajty jiootcuja. Mänitä mähdiøjc ñämaayyä:

—Xajtøw yø'ø mgø'ø.

Mänitä quiø'ø jiaanç xajtøoyy. Tuunä jaduhñ ñä'ä xajtøoyy, mänitiä quiø'ø yhooyøoyy. ⁶ Mänitä fariseoshajxy wyiimbijty. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a Herodes jiamiøødhajxiän. Ja'a Herodes, gobiernä hänajty tiuumby. Mänitä fariseoshajxy nägøxiä quiojyquiapxy-hajty nebiä Jesús hajxy yajyagho'ogóøjät.

⁷ Coo ja'a Jesús hajxy jii by chohñ tsajtøgooty møødä jiamiøødtøjc, mänit hajxy jim ñøcxtägajch maa ja'a mejypia'ajän. Jimä jäya'ayhajxy hänajty may piawädity. Galilea hajxy hänajty chooñ. ⁸ Tøø ja'a mädia'agy hänajty wia'xy wiinduhmyhagajpt coo ja'a Jesús madiu'u hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty yajcähxø'øgy. Coo ja'a jäya'ay ja'a mädia'agy hajxy jaduhñ miädooyy wiinduhmyhagajpt, mänitä Jesús jäya'ay may ñämejtsä. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty chooñ, møød jim Judeanaaxooty, møød jim Jerusalén, møød jim Idumea, møød jim Jordánmøjnøøhawiimb, møød jim Tiro, møød jim Sidón. ⁹⁻¹⁰ Coo ja'a pa'amjäya'ayhajxy hänajty may tøø yajmøcpøgyii, paadiä Jesús hänajty jia wi'i ñähdonañii ja'a jäya'ayhajxy jaac pa'ammøødpä, ween hajxy jaduhñ ñähwaatspä. Høxtä niyhanø'tsmüjcäp hajxy hänajty. Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy coo barcohuung

hajxy jim nähix hahixøø miähäñá'awät, jaduñä Jesús jiiby paquiä piédät coo hänajty pianø'øds'añii ja'a cu'ug.

11 Jimä jäya'ayhajxy hänajty wiädijpä ja'a møjcu'umøødpä. Homiaajä Jesús hajxy hänajty yhixy, mänitä Jesús hajxy hänajty wyiinjjicäda'agy, mänitä Jesús hajxy hänajty ñäma'ay:

—Dios miich xyHuunghajp —jaduñä møjcu'umøødpähajxy hänajty wyi'i ya'axy.

12 Mänit hajxy yhanehmä coo ja'a Jesús hajxy quia'a nägäpxät majiäya'ayhagujc. Ja'a Jesús jaduñ hanehm.

13 Mänitä Jesús jim ñöcxy tunguhduum. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød miøjyaaxy, pøn hänajty hoy quipxy miøødwäditaamby. Coo hajxy jim quioo'ty maa Jesús hänajtiän, 14 mänit hajxy nämajmetsc wyiinguejxä coo ja'a Jesús hajxy quipxy miøødwädität, møød coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nøcxy yajwa'xy. 15 Mänitä cuhdujt hajxy miooyyä coo jäya'ay hajxy yajnähwá'adsät, ja'a hajxy møjcu'umøødpä. 16 Jaduñä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty xiøhaty, ja'a hajxy nämajmetspä. Tu'ug hänajty xiøhaty Simón. Je'e ja'a Jesús yajxøbejt Pedro. 17 Jimä Zebedeo yhuunghajxy hänajtypä, ja'a Santiago møødä Juan. Jue'e hajxy yajxødägøoyyä Boanerges. Jaduñ hänajty miädia'agytiägø'øy coo hajxy hänajty paquiä jiaanč tehñ yhawa'anda'agy nebiä häneejän. 18 Ja'a hajxy hänajty jaac jimä, jaduñ hajxy hänajty xiøhaty Andrés, møødä Felipe, møødä Bartolomé, møødä Mateo, møødä Tomás, møødä Santiago, ja'a Alfeo yhuung, møødä Tadeo, møødä Simón, ja'a hänajty xøhajpä ja'a celote. 19 Ja'a miämajmetspä hänajty xøhajp Judas Iscariote. Je'e ja'a Jesús cujecy too'c; ja'a Jesús miädsiphajxy cø'ødägøoyyä. 20 Mänitä Jesús hajxy ñöcxy maa tiøjcän møødä jiamiøødhajxy.

Mänitä jäya'ayhajxy may miéjtscumbä maa ja'a Jesús hajxy hänajtiän. Paadiä Jesús hajxy hänajty quia'a näbaadøoyyaxä mänaa hajxy jaduñ quiáyät møødä jiamiøød, coo ja'a pa'amjäya'ayhajxy hänajty wyi'i yhadsipy coo ja'a pia'amhajxy yajnäxäxät. 21 Coo ja'a Jesús ja'a jiuju miägu'ughajxy jaduñ miädoyhajty coo ja'a Jesús hänajty jiaanč tehñ yhadsibyii, mänitä Jesús hajxy ñämejch. Mänitä Jesús hajxy jia yajnøcxaañ hadsip. Jaduñ hajxy hänajty miäna'añ cooc tyijy ja'a Jesús hänajty tøø quiuhhiñ.

22 Mänitä häna'c-hajxy näje'e quiädaacy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty naxy ya-jnähixøøbiä tsajtøgooty. Jerusalén hajxy hänajty tøø chohnda'agy. Mänit hajxy miänaañ:

—Yøø Jesús, puhbéjtäp yøø ja'a møjcu'ugong, paadiä mäjaa miøødä coo jäya'ay ya-jnähwa'ačh, ja'a hajxy møjcu'umøødpä. Haa ca'a, ja'a møjcu'ugong ja'a møjcu'u hajxy wyiindsøn hajpiä —nømä Jesús wyiingapxpejtä.

23-26 Mänitä yajnähixøøbiädøjc-hajxy miøjyaaxä. Mänitä Jesús tiägøoyy yajnähixøøbiä cuento yajmäbaadyhaam.

—Coo jäya'ayhajxy ñimiädsibø'owøøjät quipxyjiaty tu'cajpt, cab hajxy hoy ñimiøødtunáañä. Jaanä jaduñduhmbä, coo jäya'ayhajxy ñimiädsibø'owøøjät quipxyjiaty tu'que'ex, cab hajxy hoy tøgooty ñimiøødhidáañä. Jaanä jaduñduhmbä, coo ja'a møjcu'uhajxy ñimiädsibø'owøøjät quipxyjiaty møjcu'u, cab hajxy jaduñ hoy wiäditaañä. Cøxäp hajxy jaduñ quiuhdägoyy. Jaduñä tøyhajt hajxy mmøødhádät coočhä møjcu'ugong xquia'a puhbety.

27 'Jaanä jaduñduhmbä, ni pønä møcjäya'ay hoy mga'a mäméedsät tijaty jiiby miøød tiøgooty. Mänit mæbøcypiä coo jawyiin mgø'øxots mdecyxiódsät, mänitäs hoy mmäméedsät.

28 'Tøyhajt jaduñ coo ja'a Dios jäya'ay miämee'xa'añ nebiatiä pojpä cädieey hajxy miøødä, waambatiä Dios hajxy tøø miägaptägoy. 29 Pero pønä Dioshespíritu tøø miägaptägoy, je'e mæbøcypiä, cab hajxy mänaa miämee'xáañä. Homiänaaxøø ja'a piojpä quiädieey hajxy miäwädita'añ —nømä Jesús miänaañ.

30 Paadiä Jesús jaduñ miänaañ, coo hänajty tøø ñänømyii cooc tyijy ja'a møjcu'ugong hänajty miøødwädity.

³¹⁻³² Jimä Jesús hānajt̄y miādia'agyñā, mānitā tiajhajxy miejch mōōdā piuhya'ayhajxy. Coō jāya'ayhajxy hānajt̄y jiaanč̄ teh̄m̄ miayyā tōgooty, paadiā tiajhajxy tōguum miāhmōōyy. Mānitā capxy hajxy quiejxy tōgooty coō ja'a Jesús ween yhuuc pādsōmy. Jiibiā Jesús jāya'ay hānajt̄y may jiuhhāñaawiādityii tōgooty. Mānit hajxy miānaañ:

—Ximā mdaj xwyi'i yajtōy mōōdā mbuhya'ayhajxy mōōdā mbuhdo'oxyhajxy.

³³ Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Pōnhōch ndajhajpy; pōnhōch nbuhya'ayhajpy.

³⁴⁻³⁵ Mānitā Jesús jāya'ay wyiinhee'ppejty māduhñtiā hānajt̄y jiuhhāñaawiādityii. Mānit miānaañ:

—Pōnjātyhōch nDeedy miādia'agy cudiúunāp, je'eč̄ ndajhajpy, je'eč̄ nbuhya'ayhajpy —nōmā Jesús miānaañ.

4

¹ Mānitā Jesús jadāhooc yhadāaccumbā mejypia'a Diosmādia'agy-yajwiingapxōōbiā. Mānitā jāya'ayhajxy may miejch maa je'e hānajt̄iān. Coō hawa'adspā hānajt̄y jim̄ quia'a hity pu'uwiing, paadiā Jesús barcohuungooty tiāgōōyy mejywyiing. Mānit jiīby yhāñaaguīdaacy. Jimā jāya'ayhajxy miāhmōōyy pu'uwiing hamādoowhijpā waambatiā Jesús hānajt̄y miādia'agy. ² Mānitā Jesús tiāgōōyy yajnahixōōbiā cuento-yajmābaadyhaam.

³ —Huuc madow hajxy, mānitā jāya'ay tu'ug tiu'ubōjcy trigowōjpā. ⁴ Nāje'e trigotōōmd quiah̄y tu'haam. Mānitā muuxyhajxy hoy pyiwōōgy. ⁵ Wiingtuumā trigotōōmd hoy quiāhgumbā tsaajoot maa naax̄ hānajt̄y quia'a mōōdān. Paquiā trigotōōmd miujxy coō naax̄ hānajt̄y quia'a cōōcā. ⁶ Pero nāgooyyā xōō piādsōmy, cōjxā trigohuung tiō'ōč̄ coō tyicts hānajt̄y cōōc tōō quia'a hāda'agy. ⁷ Wiingtuum hoy quiāhgumbā maa hapy hānajt̄y jiaanč̄ teh̄m̄ miayyān. Coō hapy jaduh̄n̄ yee'cy, cōjx̄ jaduh̄n̄ ñāhdāna'ayii. Ni tiōōm ja'a trigo quia'a pejty. ⁸ Wiingtuum hoy quiāhgumbā maa ja'a naax̄ hānajt̄y jiaanč̄ teh̄m̄ tioo'quiān. Jaanč̄ teh̄m̄ yhoyōōyy ja'a trigo jim̄. Nāje'e hii'xmajcpajc miōōdā tu'wipā; nāje'e tāgōōghii'xpajc miōōdā; nāje'e māgo'xpajc miōōdā tu'wipā.

⁹ Mānitā Jesús jiaac mānaañ:

—Pōñ hādaaduh̄n̄ wiinjuōōby, wéenhōch nmādia'agy xmiābōjčā.

¹⁰ Coō majiāya'ayhajxy wyiimbijty, jimā Jesús ja'a jiamioōd miōōdmāhmōōyy, ja'a hajxy hānajt̄y nāmajmetspā, mōōdā wiingjāya'ay ja'a nāwéeñtiābā. Mānitā Jesús ñāmaayyā coō quiapxtōwāt waambaty hānajt̄y tōō miādia'agy. ¹¹ Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Jaduh̄nā Dios jioot chocy coō mijts mwiinjuō'ōwāt nebiā miājaa yajcāhxō'ōga'añ. Hijty, cap pōñ hijty wyiinjuō'ōy. Yō'ō wiinghāna'c-hajxy, ni yō'ōhajxy quia'a wiinjuō'ōy. Pāadyhōch yō'ō hāna'c-hajxy nyajnahixō'ōy cuento-yajmābaadyhaam. ¹² Hoy hajxy jia mādoy, cab hajxy wyiinjuō'ōy; jaduh̄nā Dios hajxy quia'a jōjpōgō'ōwāt; jaduh̄nā piojpa quiādieey hajxy quia'a yajnahwāatsāxāt.

¹³ Mānitā Jesús jiaac mānaañ:

—Mijts, pō cab hajxy jaduh̄n̄ hoy mwiinjuō'ōwa'añ waambátyhōch naamñā tōō ngapxy cuento-yajmābaadyhaamā, ni jaduh̄n̄ hajxy hoy mga'a wiinjuō'ōwa'añ waambátyhōch njaac yajmōōdmādia'aga'añ cuento-yajmābaadyhaam. ¹⁴ Ja'a jāya'ay trigowōjpā, jaduh̄n̄ māwīnāts miābaady nebiā Diosmādia'agy-yajwa'xpān. ¹⁵ Ja'a trigotōōmd cāhwābā tu'haam, jaduh̄n̄ māwiin miābaady nebiā jāya'ay ja'a Diosmādia'agy hajxy nāje'e jia mādoyyān. Pero nāgooyyā ja'a mōjcu'u ñāmech, mānitā hajxy yagjahdiāgōōyyāxā waambaty hajxy tōō yajwiingapxō'ōyii. ¹⁶ Ja'a tōōmd cāhwābā tsaajoot, jaduh̄n̄ māwiin miābaady nebiā jāya'ay ja'a Diosmādia'agy hajxy nāje'e paquiā miābōquiān, Jaanč̄ teh̄m̄ xioōndaacp hajxy jaduh̄n̄. ¹⁷ Pero cab hajxy jejcy miābōcy. Nāgooyyā hajxy jaduh̄n̄ chaächtiiñii ja'a Diosmādia'agyquiōxpā, mānit hajxy ñajtshixōōñā. ¹⁸ Ja'a tōōmd cāhwābā maa hapy jiaanč̄ teh̄m̄ miayyān, jaduh̄n̄ māwiin miābaady nebiā jāya'ay ja'a Diosmādia'agy hajxy nāje'e jia mādoyyān. ¹⁹ Pero jiaanč̄

tehm̄ jiahmiejchp hajxy jaduh̄n ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä. Je'e hajxy jaduh̄n wyi'i ñädajpy wyi'i ñämaaby neby hajxy hoy chänä'awät, neby hajxy hoy yhäyówät, møød maa mäyøøhadyiibän. Yajtägoobiä Diosmädia'agy hajxy jaduh̄n. ²⁰ Ja'a tøm̄d cáhwäbä maa naax jiaanč teh̄m̄ tío'quiän, jaduh̄n mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e hamuumdu'joot miäbøquiän. Hoy hajxy jiaanč teh̄m̄ quiudiuñ. Jaduh̄n hajxy miäbaady nebiä trigo hii'xmajcpajc miøødän tu'wipä, møød nebiä tägøøghii'xpajc miøødän, møød nebiä mägo'xpajc miøødän tu'wipä.

²¹ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Coo jäya'ay jøøn hajxy quiudøø'xø'øy, cøxp hajxy yujcoñ. Cab hajxy jiiby quiuhjupy cubetapa'c. Ni jiiby hajxy quia'a päda'agy maabejtpa'c. ²² Jaanä jaduh̄nduhmbä, tijaty jaduh̄n hijp yu'učh, tsipcøxp jaduh̄n quiøxy cáhxø'øga'añ. ²³ Pøñ jaduh̄n wiinjuøøby, wéenhøch nmädia'agy xmiäbøjcä.

²⁴ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Huuc wiinjuøøw hajxy nébiøch cham̄ nyajmøødmädia'aga'añ; pøñ hädaa mädia'agy hoy wiinjuøøby, maas hoy jaduh̄n jiaac yajwiinjuøøwa'añii. ²⁵ Pøñhøch nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, je'ečh njaac yajnähixøøwaamby. Pero pøñhøch nmädia'agy tøø xquia'a mäbøjcä, cábøch je'e tii nyajnähixøøwaannä. Høxtä jiahdiägoyyaamby je'e mädyii tyijy tøø jia wiinjuøøy.

²⁶ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduh̄n mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ñi'ibiän. ²⁷ Coo ñiippädø'øy, mänit nøcxy miaanä coo tøø quioodsø'øy. Cujaboom, coo jioabø'øy, mänit piädø'cumbä. Pero cab jaduh̄n ñajuø'øy nebiä tøm̄d miuxy. Hix, hamdsoo ja'a tøm̄d miuxy yeegy. ²⁸ Ja'a tøm̄d, jiibiä miäjaa piaady naaxooty. Coo miuxy, mänit yeegy. Coo yeegy, mänit piøjy. Coo piøjy, mänit tiøømbety. Coo tiøømbety, mänit miäjay. ²⁹ Coo miäjay, mänit hajxy chucy. Tøø jaduh̄n yhabaatnä coo hajxy yajpädø'øgät.

³⁰ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Nebiaduh̄n njaac yajmäbáatämät coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa jaduh̄n yajcähxø'øga'añ. ³¹⁻³² Coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduh̄n mäwiin miäbaady nebiä mostazapajcän. Jaanč teh̄m̄ chay ja'abi' mostazapajc jaduh̄n. Ni mädyii hujts piäjc jaduh̄n quia'a tsayyä nebiä habi' mostazapajc chayyän. Pero coo mní'ibät, jaanč teh̄m̄ piaquiä jaduh̄n yeegy cøxp. Mäjatyjaty yhaa'x yeegy. Høxtä hoyyä muuxyhajxy jim̄ pie'eñ yhaa'xjooty.

³³⁻³⁴ Haagä hädaaduhmbä cuento-yajmäbaadyhaamä Jesús ja'a cu'ug hänajty yajwiin-gapxø'øy, mäduhñtiä hajxy hänajty hoy wyiinjuøøwa'añ. Pero coo ja'a cu'ug hänajty tøø wyiimbijnä, mänitä Jesús ja'a jiamiøød hawiing ca'xy quiapxtøønä, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä.

³⁵ Coo chuujøøyy, mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Tsøc hajxy jáamäm barcojooty; jam̄ hajxy jim̄haamby mejyhawiimb.

³⁶ Jiibiä Jesús hajxy hänajty yhäña'ay barcojooty møødä jiamiøødhajxy. Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Jiibiä jäya'ayhajxy näje'e piadu'ubøjpä wiingbarcojooty. Pero ja'a majiäya'ay, jim̄ hajxy miähmøøyy mejypia'a. ³⁷ Mänit møc tiägøøyy pojpa. Mänitä mejy tiägøøyy ja'tspä. Mänitä barco ñähja'tspejtä. Mänitä nøø com̄ tiägøøyy barcojooty. Høxtä hujts ja'a barco jaduh̄n. Quinaambä barco hänajty. ³⁸ Pero ja'a Jesús, maab hänajty je'e jiiby barcohøjxhaam. Cuhnø'øxø'øy hänajty jiiby mia'ay. Jaanč teh̄m̄ chähgøøbiä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty. Mänitä Jesús hajxy hoy yuxy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, nej, caj mdajy mmayyä coo hajxy nguhdägoyyáañämä.

³⁹ Coo ja'a Jesús mia'abiädø'cy, mänitä poj yhojy møødä mejy coo yuungø'øwät. Mänitä poj jiaanč mooñ; møødä mejy, yuungøøyy je'ebä. ⁴⁰ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Tii hajxy hijty coo mwi'i chähgø'øy. Nej, cab hajxy mmäbøquiä cooçh møcmäjaa nmøødä.

⁴¹ Jaançh tehñ chähgøøby hajxy hänajty. Mänit hajxy hamee'ch ñiñämaayyä:

—Pøñäda'a yø'ø; høxtä poj møødä mejy, cudiúunäxäbä miädia'agy yø'ø.

5

¹ Mänitä Jesúshajxy jim miejch mejyhawiimb, maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Gerasa. ² Coo hajxy miänajcy barcojooty, jimä jäya'ay hänajty tu'ug tiäna'ay jäguemjuøøby. Møjcu'u hänajty tøø yajtägø'øyii. ³ Jutjooty hänajty chäna'ay maa ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy hänajty ñaaxtägø'øyän. Jaançh tehñ miøcä craa hänajty. Ni cadenahaamä jäya'ayhajxy hänajty hoy quia'a cø'øxots quia'a tecyxiotsa'añ. ⁴ Mayhooc hajxy hänajty tøø jia cø'øxoch tøø jia tecyxioch cadenahaam. Pero wyi'i yaghapodøøbiä cadena hänajty. Ni pøñ hänajty quia'a mäjäda'aga'añ. ⁵ Xøømdsuhñ hänajty jim ya'axy jiocy cabäsantäjooty møød tunjooty. Naxy hänajty tsaahaam hamdsoo ñiçhugyii. ⁶ Coo ja'a Jesús jaduhñ yhiixä jäguem, mänit päyø'øguiä ñänøcxä. Mänit hoy wyiinjiçäda'agyii. ⁷⁻⁸ Mänitä Jesús ja'a møjcu'u ñämaayy:

—Jua'ads miich jiiby maa yø'ø craajän.

Mänitä møjcu'u møc yaaxy:

—Miich Jesús, miichä Dios xyHuunghajp, ja'a jim tsajpootypä. Nej mnijiäwø'øyii møød høøçhcøxpä. Tunä mayhajt, ca'açh xchaaçhtiuñ. Dios, cøxp je'e.

⁹ Mänitä Jesús ja'a møjcu'u miäyajtøøyy:

—Tii mxøhaty.

Mänitä møjcu'u yhadsooyy:

—Legiõnghøch nxøhaty. Páadyhøch jaduhñ nxøhaty coo højts jaduhñ njaançh tehñ ñämayyä.

¹⁰ Mänitä Jesús miänuu'xtaacä coo ja'a møjcu'uhajxy quia'a høxquexøøjät jäguem.

¹¹⁻¹³ Jim wiingón maa ja'a Jesúshajxy hänajtiän, jim mejypia'a, jimä hädsømhajxy hänajty may yuumydiajy tunmøjc. Námejtsmil hajxy hänajty wiädity. Mänitä Jesús jadähooc miänuu'xtaacä coo ja'a møjcu'uhajxy ween jim quiexyii maa ja'a mayhädsømän, weenä hädsømhajxy nøcxy yajtägø'øyii. Mänitä møjcu'uhajxy jiaançh quejxä maa ja'a hädsømän. Mänitä craa ñähwaach, ja'a hänajty tøø miøjcu'uyajtägø'øyijäbä. Mänitä hädsømhajxy cøjx yajtägø'øyii. Mänit hajxy päyø'øguiä yhädaacy mejjiooty. Cøjx hajxy jiiby ñøøji'xø'øy.

¹⁴ Ja'a häna'c-hajxy hänajty jim hädsømgüeendähajpä, cøjx hajxy piäyø'øgy. Hoyyä mädia'agy hajxy jim yajwa'xy cajpooty møød cajtpa'a neby hänajty tøø jiadyii tøø tiuñii. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy hoy yhiixy. ¹⁵ Coo hajxy jim miejch maa ja'a Jesús hänajtiän, mänitä craa hajxy yhiixy, ja'a hijty pa'ammøødpä, coo hänajty tøø ñähwáatsänä ja'a møjcu'u. Jim je'e hänajty witmøød yhäñaañä. Coo hijty pia'ammøødä, nähwa'ads høxwa'ads hijty wiädity. Tøø hänajty wyiinmahñmejtsnä. Jaançh tehñ yagjuøøyy ja'a cu'ughajxy jaduhñ coo ja'a craa hajxy yhiixy coo ja'a pia'am hänajty tøø ñähwáatsänä. Høxtä tsähgøøyy hajxy jaduhñ. ¹⁶ Mänit hajxy cøjx yajmøødmädia'agyii neby hänajty tøø jiadyii tøø tiuñii. Ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ híxäbä coo ja'a hädsøm ja'a møjcu'u hajxy yajtägøøyyä, je'edshajxy jaduhñ mädiaac. ¹⁷ Mänitä cu'ug ja'a Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo jim chóonät maa ja'a quiajpthajxiän.

¹⁸ Coo ja'a Jesús hänajty wyiimbidaannä barcojooty, mänit jaduhñ ñämaayyä coo ween piadu'ubøgyii. Ja'a craa jaduhñ mänaañ, ja'a pia'am hänajty tøø yajnájxäxäbä. ¹⁹ Mänitä Jesús ja'a craa ñämaayy:

—Caj, ca'açh xpianøcxy. Nøcx jim maa ja'a mdøjcän, maa ja'a mjujy maa ja'a mmägu'ugän. Nøcxä mädia'agy yajwa'x coo miichä Dios tøø xñäxuuch, coo miichä Dios ja'a møjcu'u tøø xyajñähwa'açh.

²⁰ Mänitā craa jiaančh nøcxy maa ja'a tiøjcän. Mänitā mädia'agy jim tiägøøyy ya-jwa'xpä maa naaxh hänajty xiøhatiän Decápolis. Jaduhñ je'e miädia'agytägøøyy majc-cajpt. Jaduhñä miädia'agy hänajty yajwa'xy coo ja'a Jesús ja'a mähdiojc møjcu'umøødpä hänajty tøø yajnähwa'ačh. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jiaančh tehñ yagjuøøyy.

²¹ Mänitā Jesús hajxy wyiimbijnä barcojooty møødä jiamiøødhajxy. Coo hajxy jim miéjtscumbä mejyhawiimb maa hajxy hänajty tøø chohnda'aguiän, mänit hajxy jim biarcomänajcy mejypia'a. Mänitā Jesús jäya'ay may ñämejtsä. ²² Mänitā Jesús jäya'ay tu'ug wyiinjiicädaacä. Jairo hänajty xiøhaty. Je'e hänajty jim tuumb wiindsøn maa ja'a tsajtøjcän. ²³ Mänitā Jesús miänuu'xtaacä:

—Wiindsøn, møjtá'agyhøch nhuung. To'oxiäna'c je'e. Majmetscjumøjt miøødä. Jámhøch nhuung cø'ønähgájpäc, ween jaduhñ miøcpøcy —nømä Jairo miänaañ.

²⁴ Mänitā Jairo ja'a Jesús miødhajty. Jimä jäya'ay ja'a Jesús hajxy hänajty may pi-anø'øch piabooñ. ²⁵ Jimä tajiäya'ay hänajty tu'ug pa'ammøød majiäya'ayhagujc. Majmetscjumøjtä ñø'ty hänajty tøø xiee'xy jabom-jabom. ²⁶ Tøø ja'a mähdiojc hänajty jejcy jia yajtsooyø'øyy maa ja'a doctorhajxiän. Pero cábädsä pia'am hänajty ñä'ägä yajnájxäxä. Tøø ja'a xiädø'øñ hänajty quiøjxnä tii jaduhñ ñä'ä jaac yajniñämäjuyø'øwøøjöp. Coo hänajty jaduhñ ñä'ägä yajtsooyø'øyy tehngajnä, maas hanaxiä pia'am hänajty jaduhñ jiaac tehñ miøjta'agy. ²⁷⁻²⁸ Coo ja'a mähdiojc jaduhñ miädoyhajty coo ja'a Jesús hänajty wiädity mäba'amyajnajxpä, mänit jaduhñ wyiinmaayy quiopcooty: “Coočh yø'ø wyit häyaa nnä'ä nähdoonät, náxäbøch nba'amäda'a häyaajä.” Mänitā Jesús jioyohdiägøøyyä. Mänitā wyit jiaančh nähdoonäxä. ²⁹ Mänitiä tajiäya'ay ñø'ty jiaančh hadujcy. Mänit ñijiäwøøyyä coo ja'a pia'am hänajty tøø ñaxy. ³⁰ Mänitā Jesús ñijiäwøøyyä coo tu'jäya'ay hänajty tøø miøcpøcy ja'a miäjaahaam. Mänitā Jesús ja'a jäya'ay cøjx wyiinhee'ppety. Mänit miänaañ:

—Pøñhøch nwit tøø xñähdoonä.

³¹ Mänitā jiamiøødhajxy yhadsooyy:

—Tii jaduhñ coo myajtøyy pø tøø miich jäya'ay mwit xñähdoonä. Haa ca'a, majiäya'ay hajxy jaduhñ xwyi'i pianø'tsämä —nømä Jesús ñämaayyä.

³² Pero jimä Jesús hänajty yhøxta'ayñä pønä wyit hänajty tøø nähdoonäxä. ³³ Ja'a tajiäya'ayä, jaančh tehñ chähgøøby hänajty je'e. Paady hänajty chähgø'øyy coo hänajty ñajuø'øyy neby hänajty tøø miøcpøcy. Mänitā Jesús hoy wyiinjiicäda'agyii tsäyúuyyöp. Mänitā tajiäya'ay ñägapxy neby hänajty tøø miøcpøcy. ³⁴ Mänitā Jesús miänaañ:

—Huung, paady miich mba'am tøø ñaxy coo tøø mmäbøcy cooçh mäjaa nmøødä cooçhä jäya'ay tøy njaančh yajpa'amnaxy. Nøcxnä jootcujc.

³⁵ Jimä Jesús hänajty miädia'agyñä, mänitä jäya'ayhajxy näje'e miehch. Jim hajxy hänajty tøø chohnda'agy maa ja'a Jairo tiøjcän. Mänitā Jairo ñämaayyä:

—Tøø ja'a mhuung yho'nä. Ca'a Jesús mhadsijpnä. Tii jaduhñ jim ñä'ä jaac túnäp. Tøø ja'a mhuung yho'nä.

³⁶ Coo ja'a Jesús jaduhñ yhamädoonajxy, mänitä Jairo ñämaayyä:

—Ca'a mga'a mäbøcy. Ca'a mjootmayhaty —nømä Jesús miänaañ.

³⁷ Mänitā Jesús miänaañ coo pøn jim quia'a panøcxät maa ja'a Jairo tiøjcän. Jagóoyyägä Pedrohajxy jim ñøcxät møødä Santiago møødä Juan, ja'a Santiago piuhya'ay. ³⁸ Coo hajxy jim miehch maa ja'a Jairo tiøjcän, jaančh tehñ jioøby jaančh tehñ yaaxpä jäya'ayhajxy hänajty jim. ³⁹ Mänitā Jesús hajxy tiøjtägøøyy. Mänitā Jesús miänaañ:

—Cajxä yø'ø to'oxiäna'c ñä'ä hó'oguiäbä. Tii hajxy coo mwi'i jioøyy coo mwi'i ya'axy. Nä'ä maab yø'øduhñ.

⁴⁰ Coo ja'a Jesús jaduhñ miänaañ, mänit ñäxiicä. Mänitā Jesús ja'a jäya'ay cøjx yhøxquejxpädsømy tøghaguuy. Mänitā Jesús ja'a to'oxiäna'c hajxy ñänøcxy maa to'oxiäna'c

hänajty quio'na'ayän, mөөдä Jesús ja'a jiamiөөdhajxy, mөөдä to'oxiäna'cä tiaj tieedyhajxy. ⁴¹ Mänitä Jesús ja'a to'oxiäna'c wyidsø'cy. Mänit ñämaayy:

—Quixyhuung, pädø'øg.

⁴² Tuunä ja'a Jesús jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä to'oxiäna'c jiaanč pädø'cy. Mänit yo'oyø'cy. Jiaanč tehñ yagjuөөyy ja'a Jairohajxy jaduhñ mөөдä Jesús ja'a jiamiөөdhajxy.

⁴³ Mänitä Jairohajxy yhanehmä coo hajxy jaduhñ quia'a mädiä'agät coogä yhuung hänajty tөө jiuypio'cy. Mänit hajxy ñämäayyäbä coo yhuung hajxy yajcáyät. Ja'a Jesús jaduhñ mänaañ.

6

¹ Coo ja'a Jesúshajxy jim chónhngumbä mөөдä jiamiөөdhajxy, mänit hajxy jim ñöcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Nazaret. Jimä Jesús hänajty ñä'ägädä tsooñ. ² Coo ja'a poo'xxiөө yhabaaty, mänitä Jesús jim ñöcxy maa ja'a tsajtøjcän. Mänit tiägөөyy yajñähixөөbiä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jiaanč tehñ yagjuөөyy. Mänit hajxy tiägөөyy niñämäayyäbä:

—Maa yø'ø craa mädia'agy jaduhñbä tөө ñä'ä maañ yhabøcy coo jaduhñ jiaanč tehñ jiaty jiaanč tehñ ñajuø'øy, coo jaduhñ hoy-yagjuөөññäjaty yajcähxø'øgy. Haa ca'a, højts nmägunaaxhájtäm yø'øjä. ³ Je'e yø'ø, ja'a hijty tsejtspä pujxpä. Ja'a María yhuung yø'ø. Hajchhájtäp yø'ø, ja'a Santiago, mөөдä José, mөөдä Judas, mөөдä Simón. Yaa ja'a piuhdo'oxyhajxy chäna'ay maa højts ngajptän.

Coo ja'a Jesús hänajty jim chooñ Nazaret, paady hänajty jim quia'a mämøjø'øy quia'a mämayø'øyii.

⁴ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädooyy, mänit miänaañ:

—Homiaajä ja'a Dioswiingueypähajxy wyiingudsähgø'øyii. Jagooyyä hajxy jim quia'a wiingudsähgø'øyii maa yhamdsoo cajpthajxiän, maa yhamdsoo tøjc-hajxiän.

⁵ Coo ja'a Jesús hänajty jim quia'a mämøjø'øy quia'a mämayø'øyii, paady hänajty jim madiu'u hoy quia'a yajcähxø'øga'añ. Nämets nädägөөquiä pa'amjäya'ayhajxy jim ñä'ä maañ yajpa'amnajxä cø'ønähgapyhaam. ⁶ Jiaanč tehñ yagjuөөbiä Jesús hänajty jaduhñ coo ja'a miädia'agy jim quia'a jøjpøgø'øyyäxä.

Mänitä Jesús ja'a mädia'agy jim tiägөөyy yajwa'xpä mäduhñjatiä cajpthuung wiingonbä. ⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamiөөd wyiinguejxy, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä, coo hajxy wiädítät cajpt-cajpt, coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajñähwá'adsät, ja'a hajxy hänajty møjcu'umөөdpä. Nämetscjaty hajxy hänajty wiädita'añ. ⁸ Mänitä Jesús ja'a jiamiөөd jiaac nämäayy coo hajxy tii quia'a mänøcxät, ni tsajcaagy, ni morral, ni xädø'øñ. Jagooyyä yomybiaxy hajxy quiábät tu'uquiä. ⁹ Tu'tehñquiä cø'øg hajxy miänøcxät mөөд tu'xojxyä wit. ¹⁰ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Coo hajxy jim mmédsät homiädyii cajptä, jimä tøjc hajxy tu'ug myujwá'anät maa hajxy hänajty mmejtsta'aga'añän. Jimiä hajxy jaduhñ mhídät. Cabä tøjc hajxy myajtagátsät.

¹¹ Majaty mijtsä cu'ugä mmädia'agy hänajty xquia'a jøjpøgø'øwaañä, mänitä mdecy hajxy mwiinxit mwiinwóbät, weenä naaxoc jaduhñ quiøxy ca'ay. Jaduhñä hijxtahñd miähmø'øwät coo ja'a cu'ugä Diosmädia'agy hajxy hänajty tөө quia'a jøjhadsowø'øy. Mänit hajxy jim mdsóonät.

¹² Mänitä Jesús ja'a jiamiөөdhajxy tiu'ubøjnä mädia'agy-yajwa'xpä. Jaduhñä cu'ug hajxy hänajty yajwiingapxø'øy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy piadu'ubøjnät, mөөд coo ja'a yhaxөөgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'øñät. ¹³ Mayyä jäya'ayhajxy hänajty yajñähwa'ačhii, ja'a hajxy hänajty møjcu'umөөdpä. Mayyä pa'amjäya'ayhajxy hänajty yajmøcpøgyii coo hon hajxy hänajty yajñähjaaxyii.

¹⁴ Jimä Herodes hänajty guiobiernähaty maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Galilea. Mänitä Herodes miädooyhajty coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuөөññäjatypä hänajty yajcähxø'øgy. Mänitä Herodes miänaañ cooc tyijy ja'a Juan mäyajnäbejpä tөө jiuypio'jtägach. Ja'a Juan, je'e

ja'a Herodes yhajodhajt cooc tyijy hānajtj je'e Jiesúsä; páadiägä hoy-yagjuøøñājatypä yajcāhxø'øgy ja'a wyiinmahñdycøxpä, cooc tyijy hānajtj tøø jiuypiojtägach.

¹⁵ Wiingatiä jäya'ayhajxy hānajtj miānaambä. Nāje'e hajxy hānajtj miāna'añ cooc tyijy Jesús hānajtj je'e yhElíasä. Nāje'e hajxy hānajtj miānaambä cooc tyijy ja'a Jesús hānajtj wiādity nebiä jecyjiāya'ayhajxy hānajtj tøø Dyiosmädia'agy-yajwa'xiān jegyhajty. ¹⁶ Pero ja'a Herodes, tehngajnā je'e hānajtj miāna'añ cooc tyijy je'e Jwiangä, ja'a hānajtj tøø vajyo'puxyíjābä. Je'eg tyijy jaduhñ tøø jiuypiojtägach.

¹⁷⁻¹⁸ Hix, haxøögä Herodes hānajtj jiāya'ayhaty; ja'a yhamdsoo puhya'ay tio'oxiøjc hānajtj miøødtsānaayyāp. Felipe ja'a Herodes piuhya'ay hānajtj xiøhaty. Herodías ja'a Felipe tio'oxiøjc hānajtj xiøhajpä, ja'a Herodes hānajtj miøødtsānaabiä. Mānitä Juan ja'a Herodes yhojy: “Cab jaduhñ yhojyā coo ja'a mhamdsoo puhya'ay tio'oxiøjc jaduhñ mmøødtsānaayyāt.” Coo ja'a Herodes jaduhñ yhojjä, paadiä Juan yajmajtsä. Mānitä Juan chuumā.

¹⁹ Cabä Herodías hānajtj yhojwiø'øy coo ja'a Herodes jaduhñ yhojjä, paadiä Herodías ja'a Juan hānajtj jia wi'i yajyagho'oga'añii. ²⁰ Pero cabä Herodes hānajtj jaduhñ miāna'añ coo ja'a Juan yagho'ogøøjtät. Hix, wyiingudsähgøøbiä Herodes ja'a Juan hānajtj. Nājuøøbiä Herodes hānajtj coo ja'a Juan hānajtj jiaanč tehñ yhojhāna'cä. Jaanč tehñ yhomiādoonā ja'a Herodes ja'a Juan miādia'agy hānajtj miādoowä. Pero cabä Herodes hānajtj ñajuø'øy neby jiatcø'øwät. ²¹ Cabä Herodías wiinmahñdy hānajtj ñäl'ägädä paady nebiä Juan yajyagho'ogøøjtät. Mānit yhabaaty coo ja'a Herodes xiøø hānajtj jiada'añii. Mānitä Herodes ja'a jiamiøødtøjc miøødcaayy miøødhuucy, møødä mioonsähajxy, møødä generalhajxy, møødä mäyøødøjc-hajxy, ja'a hajxy hānajtj jim tsānaabiä Galilea. ²²⁻²³ Jim hajxy hānajtj quiaiy yhu'ugy, mānitä Herodías yhuung jii by tiøjtägøøyy. Mānitä quixy tiägøøyy hejtspä puppä. Jaanč tehñ yajxon yehech piujty. Jaanč tehñ xioondaac ja'a Herodeshajxy jaduhñ møødä wioy bā wyichpä. Mānitä Herodes ja'a quixy ñāmaayy:

—Tehñ tiøy nnāmá'awät, høøch yajmäyujwāanāc tii mdsogaamby, nmó'owäbøch miich je'e, hotyijä, høxtä nmó'owäbøch miich naax cupc maač yaa ngobiernähatiän.

Paadiä Herodes jaduhñ miānaañ, jaanč tehñ xioondaacp hānajtj jaduhñ coo ja'a quixy hānajtj yajxon yehech. ²⁴ Mānitä quixy piädsøømy. Mānitä tiaj hoy miāyajtøy tiig jaduhñ yujwā'anāp. Mānitä Herodías wiinmahñdy piaaty nebiä Juan mäyajnābejpä yajyagho'ogøøjtät. Mānitä yhuung ñāmaayy coo ja'a Juan ja'a quiopc yujwāanāxät. ²⁵ Mānitä quixy ja'a Herodes hoy ñāma'ay:

—Høøchä Juan quiopc móoyyāc texyjooty.

²⁶ Coo ja'a Herodes jaduhñ ñāmaayyā, mānit jiaanč tehñ jiootmadiägøøyy. Mānit jaduhñ ñāhadsooyy. Hix, tøø hānajtj jaduhñ miāna'añ cooc hānajtj hoy ñä'a tiijä yega'añ. Hix, tøø ja'a wioy bā wyichpä hānajtj jaduhñ yajmādoy. ²⁷ Mānitä Herodes ja'a mioonsä jii by quiejxy pujxtøgooty coo ja'a Juan nøcxy yo'puxyii. ²⁸ Mānit hoy jiaanč yo'puxyii. Mānitä quixy ja'a Juan quiopc hoy yajcø'ødägø'øyyii texyjooty. Mānitä tiaj hoy miøodiägach.

²⁹ Coo ja'a Juan jiamiøødhajxy jaduhñ miādoyhajty coo ja'a Juan hānajtj tøø yagho'ogyii, mānitä Juan ñi'x hajxy hoy yajpādø'cä. Mānit hajxy hoy yajnaaxtägø'øy.

³⁰ Mānitä Jesús ñāmejtstägajtsä ja'a jiamiøød, ja'a hajxy nāmajmetspä. Cøjxä Jesús yhawāanāxä, nebiaty hajxy hānajtj tøø miāba'amyajnaxy, møød waambaty hajxy hānajtj tøø yajnāhixø'øy. ³¹ Jaanč tehñ miayyā Jesús jäya'ay hajxy hānajtj ñāmechii. Wiimbijp hadøjpä majiāya'ayhajxy hānajtj. Coo ja'a jäya'ayhajxy may wyl'i miech, paadiä Jesúshajxy hānajtj quia'a nābaadøøyyāxä māduhnajtä hajxy quiaiy yhú'ugät. Mānitä Jesús miānaañ:

—Jam hajxy paquiä póo'xām wiingtuum maa majiāya'ay hajxy xquia'a paadāanām.

³² Mänitä Jesúshajxy tiägøøyy barcojooty. Tsohn hajxy jimän. Mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a majiäya'ayhajxy hänajty quia'a jadyhitiän. ³³ Coö ja'a Jesúshajxy jaduhñ yhi-jxtu'ubøjcä, mänitä majiäya'ayhajxy wyl'i piadu'ubøjpä. Ñajuøøby hajxy hänajty jaduhñ maa ja'a Jesúshajxy hänajty ñøcxa'añ. Päyø'øguiä hajxy jaduhñ ñä'ägä nøcxy. Jawyiin hajxy jim ñä'ägä mejch maa ja'a Jesúshajxy hänajty ñøcxiän. Wiinduhmyguiajpt hajxy hänajty chooñ. ³⁴ Coö ja'a Jesús jii by piädsøømy barcojooty, mänitä jäya'ay yaghixøøyy may. Mänit näxuu'tscapxy miøødhajty. Jaduhñ yhi jxy nej coö meeg wyiindsøn ca'a hijpän, coö ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty quia'a yajnähixø'øyyii. Mänitä Jesús madiu'u tiägøøyy yajnähixøøbiä. ³⁵ Tøø hänajty chuujøøñä. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñámejtsä. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Jue'e jaduhñ yaa, pactuum. Cabä cajpt yaa maa ja'a cu'ug quiaaayyøøc hajxy häyaa jiiüyät. Tøø jaduhñ hoyhoy jiaanç tehñ chuujø'øy. ³⁶ Näma'aw yø'ø cu'ug, ween hajxy nøcxy quiahyøxta'ay maa ja'a cajpt yaa wiingonbän —nømä Jesús ñämaayyä.

³⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tsøg hajxy nä'ägä yajcäayyäm højtshájtäm.

Mänit hajxy yhadsoögumbä:

—Haa tii hajxy jaduhñ nhuuc nä'ä yajcäayyämbäp. Cajx nä'ä caayyøøcpä nä'ä huucøøcpä. Nej, jaduhñ miich mmäna'añä coö højts tsajcaagy nøcxy njuy mejtsmägo'x denario —nømä Jesús jiamiøød ñämáayyägumbä.

³⁸ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Huuc mäyajtøw yø'ø cu'ug pøn caayyøøc møød. Pøn jaty jaduhñ møød, ween hajxy yajmucy.

Coö hajxy hänajty tøø yajmujnä, mänitä Jesús ñämaayyä:

—Jagooyyä højts tsajcaagy mägooxyä tøø nbaady møødä hacx metsyä.

³⁹⁻⁴⁰ Mänitä Jesús miänaañ coö ja'a cu'ughajxy yhøxtá'agät necchooty tu'hagøøbiäjaty, nämägo'xhaam møød näjuxychägui'xmajc-haam. Mänit hajxy jaduhñ jiaanç yhøxtaacy. ⁴¹ Mänitä Jesús ja'a tsajcaagy mägooxpä quioondsooyy møødä hacx metspä. Coö chajhee'py, mänitä Dioscujú'uyäp yejcy ja'a tsajcaagy quiooxpä møødä hacx quiooxpä. Mänitä tsajcaagy tiägøøyy haguiddøøbiä. Mänitä jiamiøød tiägøøyy moobiä ja'a tsajcaagy møødä hacx, ween hajxy jaduhñ yajwa'xy maa ja'a cu'ugän. Tehngajnä Jesús ja'a tsajcaagy hänajty yajwa'añguiojy møødä hacx. Jiaac tehñ yajmayøøby hänajty jaduhñ. ⁴² Cu'uxiä jäya'ayhajxy jaduhñ jiaanç tehñ quiaayy. ⁴³⁻⁴⁴ Hoyyä jäya'ayhajxy hänajty jaduhñ jia mayyä, majmetscachä tsajcaagy quiunajxy møødä hacx. Ja'a Jesús jaduhñ yajwa'añguioj. Nämägooxmil ja'a ya'adiøjc-hajxy jaduhñ quiaayy yhuucy.

⁴⁵ Mänitiä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy coö hajxy tiägø'øwät jii by barcojooty, wéenäc hajxy jim ñøcxø'øgät mejyhawiimb maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Betsaida. Coögä Jesús ja'a majiäya'ay jaduhñ ñähguéecnät, mänitäc hajxy jim ñibiaadøøjät. ⁴⁶ Coö ja'a Jesús ja'a majiäya'ay ñähgueecy, mänit jim ñøcxy tungøxp Diospa'yaaxpä. ⁴⁷⁻⁴⁸ Coö quioodsøøyy, jimä Jesús hänajty tøø miähmø'øy mejypia'a nidiuhñ. Ja'a barco, jagooyyä hänajty mejyquiuyc tøø ñä'ä mahñ miech. Jiaanç tehñ miøcä barco hänajty jiojcujo'øyyii. Tøø ja'a Jesús jiamiøødhajxy hänajty jiaanç tehñ yhanuu'xøøñä coö ja'a barco hajxy hänajty jia wi'i quiaaby. Coö ja'a Jesús jaduhñ yhi jxy coö hajxy hänajty tøø yhanuu'xøøñä, mänit yo'oyhaam tiu'ubøjcy nøøwiing. Mobädajpä hänajty jiojbo'øwaañnä, tøø ja'a Jesús ja'a jiamiøød hänajty ñajtspaadøøñä. Wyiinnaxáannäbä Jesús ja'a jiamiøød hänajty jaduhñ. ⁴⁹ Coö ja'a Jesús yhi jxä coö hänajty yo'oy nøøwiing, mänitä jiamiøødhajxy miänaañ cooc tyijy hänajty je'e yháañämä. Mänit hajxy møc chaachyaaxy. ⁵⁰ Nägøxiä hajxy hänajty chähgø'øy coö ja'a Jesús hajxy jaduhñ yhi jxy coö hänajty yo'oy nøøwiing. Cab hajxy choj høxcajpy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Møcä mjoot hajxy päda'ag; høøçh hädaa; ca'açh hajxy xchähgø'øy.

⁵¹ Coo ja'a Jesús tiägøøyy barcojooty, mänitä poj miooñ. Jiaanč tehñ yagjuøøyy ja'a Jesús jiamiøødhajxy jaduhñ coo poj miooñ. ⁵² Hoy hajxy hänajty tøø jia hixy coo ja'a Jesús ja'a tsajcaagy yajwa'añguiojy møødä hacx, cab hajxy hänajty ñajuø'oy coo ja'a Jesús møcmäjaa miøødä ja'a Dioscøxpä. Jaanč tehñ quiuhxex hajxy hänajty.

⁵³ Coo ja'a Jesús hajxy jim miejch mejyhawiimb maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Genesaret, mänitä barco hajxy jim quiuxojch mejypia'a. ⁵⁴ Tuunä hajxy jaduhñ ñä'ä barcopädsøømy, mänitiä Jesús yhøxcajpä ja'a cu'ug. ⁵⁵⁻⁵⁶ Paquiä mädia'agy jim wia'xy coo ja'a Jesús hänajty jim tøø miech. Mänit tiägøøyy wädiipä cajpt-cajpt. Mänitä pa'amjäya'ayhajxy tiägøøyy cøømiéjtsäbä tsaajiooty maa ja'a Jesús hänajty wiäditiän. Jimä pa'amjäya'ayhajxy hänajty tøø ñajtsçoyø'oyii møjtu'uba'a maa ja'a Jesús hänajty ñaxø'øwa'añän. Mänitä Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a pa'amjäya'ayhajxy ya-jpa'amnaxójät. Pønjiatiä Jesús wyitpa'a hänajty nä'ä nähdoonäxäp, tehñ ñajxpä pia'amhajxy hänajty mänitiä.

7

¹ Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy ñämejch, møødä häna'c ja'a Diosmädia'agy hajxy yajnahixøøbiä. Jim hajxy hänajty chooñ Jerusalén. ² Mänitä fariseoshajxy yhijxy coo ja'a Jesús jiamiøød ja'a cuhdujt hajxy hänajty näje'e quia'a yajtuñ, coo hajxy quia'a cø'øbuju coo hajxy hänajty tiägø'øwa'añ caabiä huucpä. Ja'a fariseoshajxy, jaanč tehñ yhooyä judíocuhdujt hajxy hänajty quiudiuñ. ³ Hix, jaduhñä judíoshajxy hänajty nägøxiä quiuhdujthatyñä nebiä yhapä tieedyhajxy hänajty jegyhajty tøø yajnahixø'oyii. Naaghooc hajxy hänajty quiaya'añ, tsipcøxpä quiø'ø hajxy hänajty hoyhoy ñä'ägä puju wa'ads. ⁴ Møød coo hajxy hänajty tøø yhooy halaplaaztøjpa'c, cab hajxy hänajty quiaya'añ jaguiø'øbuju. Madiu'u cuhdujt hajxy hänajty miøødä coo hajxy cøxiä wiinä ñähbuju ñähje'ečh, møødä cayøhñdy hu'ugøhñdy, møødä tu'ts, møødä pujxtu'ts. ⁵ Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Tii yø'ø mjamiøødhajxy jaguiø'øbuju coo quiay. Cabä jecyquiuhdujt hajxy yajtuñ neby jäya'ayhajxy hijty jegyhajty quiuhdujthatiän.

⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jue'e mijts, mjaanč tehñ miähane'emaamb mijts, pero cab hajxy mnä'ä cudiuñ waambaty hajxy hamdsoo mja hane'emy. Mijtsçøxpä ja'a Isaías jecy quiujahy, mänitä Dios miänaañ:

Hädaa jäya'ayhajxy, ja mänaamb hajxy jaduhñ cóogøch tyijy hajxy xwyiingudsähgø'oy, pero cábøch hajxy hamuumdu'joot xñä'ä tsoy.

⁷ Xiøøbøch hajxy xjia wi'i pia'häyoy.

Jaduhñ hajxy jia mäna'añ cóogøch tyijy nmädia'agy hajxy xjia yajnahixøøyyä, pero yhamdsoo mädia'agy hajxy ñä'ä wi'i miädiaacy, nømä Isaías jecy quiujahy.

⁸ Mijts, tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mnajtshixøøñä. Ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy jaduhñ myaghijnäp —nømä Jesús ja'a fariseos ñämaayy.

⁹⁻¹⁰ Mänitä Jesús ñämáaguiumbä:

—Paadiä Diosmädia'agy hajxy tøø mnajtshixø'oy, jaduhñä mhamdsoo cuhdujt hajxy hoy myaghida'añ. Jaduhñä Moisés jecy miänaañ coo ja'a mdaj coo ja'a mdeedy hajxy mwiingudsähgø'øwät. Pero pønägä tiaj ja'a tieedy haxøøg nänøømb, yajcuyagho'ogø'øwáañäbäc jaduhñ. ¹¹⁻¹² Pero wiing mijts mja mäna'añ cooc tyijy jaduhñ yhawinmatsä cooc pønä tiajjä tieedy haxøøg ñämá'awät: “Cábøch mijts nbuhbedaanä. Hix, tøøchä Dios nnäma'ay cooch je'e cøxiä nmo'owa'añ ja'ačh mijts hijty nmo'owaambiä.” ¹³ Coo hajxy jaduhñ mmäna'añ, myajcähxø'py hajxy jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a yajtuunnä, møød coo ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy yajnahixøøñä. Madiu'u hajxy jaduhñ myajcähxø'ogy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy

tøø mnajtshixøøñä, møød coo ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy myajtuunnä —nømä fariseoshajxy ñämaayyä.

¹⁴ Mänitä Jesús ja'a cu'ug yajwiingapxóøguiumbä:

—Høøch nmädia'agy hajxy hamädoowhíjtäc. ¹⁵ Tijaty hajxy mgaaby mhuucypy, cab hajxy xyajcädieey. Pero ja'a haxøøgwiinmahñdy, je'eds hajxy mæbøcy xyajcädieeyäp. ¹⁶ Pøn jaduhñ wiinjuøøby, wéenhøch nmädia'agy xmiäbøjcä.

¹⁷ Coo ja'a Jesús ja'a quiapxy miädia'agy jaduhñ yajmaayy, mänitä cu'ughajxy quiøxy wiimbijnä. Mänitä Jesús hajxy tiøjtägøøñä møødä jiamioødtøjc, ja'a hajxy hånajty ja'a nämajmetspä. Mänitä Jesús miäyajtøøwä neby hånajty jaduhñ miädia'agytiägø'øy ja'a hånajty jaduhñ jim tøø miädiá'aguiäbä majiäya'ayhagujc. Ja'a Jesús jiamioødhajxy jaduhñ yajtøøw yajtøø'x. ¹⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nej, ni mijtshajxy jaduhñ tøø mga'a wiinjuø'øyä waambátyhøch tøø nja mädia'aguiä. Jaduhñds je'e, tijaty hajxy mgaaby mhuucypy, cab hajxy xyajcädieey. ¹⁹ Hix, ja'a jøø'xy ja'a pøcy, jiiby jaduhñ yhäda'agø'øy maa ja'a mjøø'xytiøjc-hajxiän. Jadähooc nøcxy piädsømy. Cab jaduhñ jiiby tiehm tiägø'øy maa ja'a mjuøhñdyhajxiän —nømä Jesús miänaañ.

Jaduhñ hädaaduhñ miädia'agytiägø'øy coo ni mädyii jøø'xy pøcy quia'a hamajtsäc.

²⁰ Mänitä Jesús miänáaŋgumbä:

—Pero ja'a haxøøgwiinmahñdy, je'eds hajxy mæbøjnäbä xyajcädieeyäp. ²¹⁻²² Coo ja'a jäya'ay haxøøgwiinmahñdy hajxy jiaanč tehñ miøødä, paady hajxy haxøøgaty jiaanč tehñ jiatcø'øy; paady hajxy miämeech, paady hajxy ñiyagho'ogyii, paadiä jäya'adio'oxiøjc hajxy miøødtsäna'ay, paadiä jäya'ajie'e hajxy yhadsoy, paady hajxy miäwiinhøøñ, paady hajxy ñiñähojyii, paady hajxy jiaanč tehñ yajcumaya'añ, paady hajxy quia'a nä'ägädä wiinmahñmech. Coo hajxy naxy miu'ugyii, paadiä hadsojwiinmahñdy hajxy miøødä. ²³ Jaduhñds je'e, jaanč tehñ miadiu'u ja'a haxøøgwiinmahñdy jii. Je'eds hajxy jaduhñ mæbøcy xyajcädiehby.

Mänitä Jesús miädiaacpädøøñä.

²⁴ Coo ja'a Jesús jim chohñ, mänit jim ñøcxy maa ja'a naax jaduhñ xiøhatiän Tiro møød Sidón. Mänitä tøjc tu'ug piaaty maa hånajty miejtsta'aga'añän. Hamee'ch jim jia hidaañ. Pero miädoow ja'a cu'ughajxy jaduhñ coo ja'a Jesús hånajty jim tøø miech. ²⁵⁻²⁶ Jimä tajjäya'ay hånajty tu'ug chäna'ay. Hagriego hånajty miädia'agy. Ca'a hånajty je'e jiidíosä. Jimä yhuung hånajty tu'ug, to'oxiäna'c. Tøø ja'a to'oxiäna'c hånajty pia'ambety. Møjcu'u hånajty tøø yajtägø'øyii. Coo ja'a quixiä tiaj jaduhñ miädoyhajty coo ja'a Jesús hånajty jim tøø miech, mänitä Jesús hoy wyiinjiicäda'agyii. Mänitä Jesús miänuu'xtaacä coo ja'a to'oxiäna'c nøcxy yajpa'amnájxäxä. ²⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cab jaduhñ yhäxø'øy coochä huc-huung tsajcaagy nmó'owät, ja'a pigäna'c-hajxy hijty quiayaambiä.

Coo ja'a Jesús jaduhñ miänaañ, ja'a judíosahajxy jaduhñ yajmäbaatä nebiä pigäna'cän. Ja'a ca'a judíosahajxy jaduhñ yajmäbaatä nebiä hucän. ²⁸ Mänitä tajjäya'ay yhadsooyy:

—Wiindsøn, tøyhajt jaduhñ. Pero jibiä huc-huunghajxy pia'piy pia'coñ meexäpa'c tijaty ja'a pigäna'c-hajxy yajwiinga'awøøby.

²⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo jaduhñ tøø mmäna'añ, cähxø'p jaduhñ cooch nmädia'agy xmiäbøjcä. Tøø ja'a mhuungä møjcu'u ñähwáatsänä. Nøcxnä jootcujc maa ja'a mdøjcän.

³⁰ Mänitä tajjäya'ay wyiimbijty. Coo jim miejch maa ja'a tiøjcän, tøø ja'a yhuungä møjcu'u hånajty jiaanč nähwáatsänä. Jimä yhuung hånajty quio'na'ay maabejtcøxp hoy weenän.

³¹ Mänitä Jesús jim wyiimbijtägajch maa ja'a naax xiøhatiän Tiro. Mänit jim ñaxøoyy maa ja'a cajpt hånajty xiøhatiän Sidón. Mänit jim ñøcxøoyy maa ja'a naax hånajty xiøhatiän Decápolis. Mänit jim miedsøoyy maa ja'a mejy hånajty xiøhatiän Galilea. ³² Mänitä

mähdiøjc tu'ug yajmejtsä maa ja'a Jesús ja'a wyiinduumän. Cabä mähdiøjcä mädia'agy hänajty hoy yhabädsømy, møød hänajty quiuhnätä. Mänitä Jesús miänuu'xtaacä coo ja'a quiø'ø yajnähgábät maa ja'a mähdiøjc cuhnatpän. Ja'a mähdiøjcä jiamiøødhajxy jaduhñ mänaañ. ³³ Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc jäguemjuøøby miødhajty nidiuhñ. Mänitä Jesús ja'a mähdiøjcä tiaatsc piadsihwä. Mänitä Jesús ja'a quiø'øwahxc chujyñähbo'ty. Mänitä mähdiøjc tiaatsc chujyhabo'odøøyyäxä. ³⁴ Mänitä Jesús chajhee'py. Mänit miänaañ: “Efata.” Jaduhñ hädaa miädia'agytägø'øy: “Hawa'ads.”

³⁵ Tuunä ja'a Jesús jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä mähdiøjc quiapxø'cy miädoowø'cy. Jaanç tehñ yhoy jaduhñ miädiaacnä. ³⁶ Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy quia'a mädiá'agät coo ja'a mähdiøjc jaduhñ tøø yhoyø'øy. Pero cab hajxy jaduhñ jioodhajty. Mänitiä hajxy jaduhñ hoy yhamädiaagø'øy. Hoyyä Jesús mayhooc jia hanehmy coo hajxy quia'a hamädiaagø'øwät, maas hanaxiä ja'a mähdiøjc hajxy yhamädiaagøøyy. Cabä Jesús miädia'agy jaduhñ ñä'ä yajtúunäxä. ³⁷ Jiaanç tehñ yagjuøøbiä cu'ughajxy hänajty jaduhñ. Mänit hajxy tiägøøyy mänaambä: “Jaanç tehñ miøjmayhajt jaduhñ tiuumby coo ja'a cuhnatpä yajmädoowø'øgy, møød coo ja'a huumbä yajcapxø'øgy.”

8

¹ Cujaboom cumaaxc, mänitä jäya'ayhajxy nämay yhamugøøguiumbä maa ja'a Jesús hänajtiän. Ja yähó'cäp hajxy hänajty, cabä caayyøøc hajxy hänajty ñä'ägädä møødä. Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc yaaxmuicy, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä. Mänitä Jesús miänaañ:

² —Nnäxúu'chpøch hädaa jäya'ayhajxy. Tägøøgxøøjøch hajxy tøø xpiawädijnä. Tøø ja'a quiay tøø ja'a yhu'ugyhajxy quiøjxnä. Tii hajxy jaduhñ ñä'ä jaac cáyäp. ³ Cooç hajxy jaguiay nguejxwiimbídät, wehñdä hajxy jim tiu'uyuugädáwät. Hix, näje'e hajxy jäguem tøø choñda'agy.

⁴ Mänitä Jesús yhadsoowä ja'a jiamiøødtøjc:

—Tii hädaa jäya'ay hajxy häyaa nnä'ä yajcáayyamb. Cabä cajpt yaa. Maa tsajcaagy hajxy häyaa nnä'ä páatämät —nømä Jesús jiamiøødhajxy miänaañ.

⁵ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc miäyajtøøyy:

—Naag tsajcaagy hajxy jii mmøødä.

—Juxtujc —nøñ hajxy yhadsooyy.

⁶ Mänitä Jesús miänaañ coo ja'a majiäya'ayhajxy yhøxtá'agät naaxwiin. Mänitä Jesús ja'a tsajcaagy quioononsooyy. Mänitä Dioscujú'uyäp yeicy. Mänitä tsajcaagy tiägøøyy haguidøøbiä. Mänitä jiamiøødtøjc miooyy. Mänitä majiäya'ayhajxy miooyy. Coo ja'a Jesús ja'a tsajcaagy hänajty yhaguidø'øy, yajwa'añguiojpy hänajty tehngajnä. ⁷ Jimä hacxhuung hajxy hänajty miøødäbä mejtstägøøg. Mänitä Jesús quiunuu'xy. Mänit miänaañ coo ja'a majiäya'ayhajxy mio'owøøjät. Jaduhñ je'e may yajwa'añguiojpä. ⁸ Mänitä jäya'ayhajxy tiägøøyy caabiä. Høxtä cuuxä hajxy hoyhoy. Høxtä jiaac piwø'c hajxy juxtujcach, ja'a hänajty tøø quiunáxiäbä. ⁹ Nämädaaxmil jäya'ayhajxy jaduhñ quiaayy yhuucy. Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy wyiimbijnät. ¹⁰ Mänitä Jesús hajxy jadähooc biarcopéjcumbä møødä jiamiøødtøjc. Mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Dalmanuta.

¹¹ Mänitä Jesús ja'a fariseos näje'e ñamejtsä. Mänitä fariseos ja'a Jesús ja'a Diosmädia'agy hajxy miøødyajtsibøøyy. Mänitä Jesús jia nämaayyä:

—Huuc yajcähxø'øgä hijxtahñd hoy-yagjuøøñäbä ja'a tsajpootypä. Jaduhñ højtsä tøyhajt nmøødhädät coo miichä Diosmäjaa mjaanç møødä —nømä fariseoshajxy miänaañ.

¹² Mänitä Jesús jiootmaxiey. Jootmadiägøøyy jaduhñ. Mänit miänaañ:

—Tii ja'a Diosmäjaa hajxy coo mwi'i yhixa'añ. Tøyhajt mijts nnämä'awät coo hajxy mga'a hixa'añ —nømä fariseoshajxy ñämaayyä.

¹³ Mänitá Jesúshajxy wyiimbijnä mөөдä jiamiөөдтөjc. Mänit hajxy tiägөөyy barcojooty. Mänit hajxy tiu'ubөjcy. Mejyhawiimb hajxy hänajty ñөcxa'añ.

¹⁴⁻¹⁵ Mänitá Jesús ja'a jiamiөөдтөjc ñämaayy:

—Mnigwieendähadөjөp hajxy. Ca'a ja'a Herodes chajcaagychooy hajxy mmäwädijtä, ni ja'a fariseos jie'ehajxy.

Mänitá Jesús jiamiөөdhajxy yhijxy coo ja'a tsajcaagy hajxy hänajty төө quia'a jaac juy. Jagooyä tsajcaagy hajxy hänajty tu'uquiä miөөдä barcojooty. ¹⁶ Mänit hajxy tiägөөyy niñämäayyäbä:

—Paady hajxy jaduһñ xñämäayyäm, coo tsajcaagy hajxy төө njahdiägöoyyäm.

¹⁷ Coo ja'a Jesús jaduһñ yhamädoonajxy waambatiä jiamiөөdhajxy hänajty ñiñäma'ayii, mänit hajxy ñämaayyä:

—Nej, jaduһñ hajxy mwiinjuө'öyä coochä tsajcaagy төө nmädia'aguiä, ja'a hajxy төө njahdiägöoyyäbä. Cab hajxy төө mnä'ägädä wiinjuө'öy tijátyhöch төө nmädia'agy. Mjaanč tehм quiuhxex mijts jaduһñ. ¹⁸ Xiidsä mwiin hajxy mja mөөдä, cab hajxy tii mhijxmähmө'öy. Xiidsä mmädohnd hajxy mja mөөдä, cab hajxy tii mmädoomähmө'öy.

¹⁹ Mänájөчhä nämägooxmilpä jäya'ay nyajcayyän ja'a mägooxtsajcaagy, naac cachä caadiuc hajxy mbiwө'cy.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Majmetsc.

²⁰ Mänitá Jesús miänángumbä:

—Jaanä mänájөчhä nämädaaxmilpä jäya'ay nyajcayyän ja'a juxtujtsajcaagy, naag cach hajxy mbiwө'pä.

Mänit hajxy yhadsógumbä:

—Juxtujc.

²¹ Mänit hajxy ñämäayyägumbä:

—Caj mijts төө mnä'ägä wiinjuө'öy tijátyhöch төө nmädia'agy —nөmä Jesús miänaañ.

²² Mänitá Jesúshajxy jim miejtstägajch maa ja'a cajpt hänajty xiөhatiän Betsaida. Mänitá wiinds tu'ug wyitsmejtsä maa ja'a Jesúsän. Mänitá Jesús miänuu'xtaacä coo ja'a wiinds ween ñähdoñii, ween jaduһñ yhixө'ögy. ²³ Mänitá Jesús ja'a wiinds wyijstsooyy. Mänitá wiinds cajtpa'a quipxy miөdhajtä. Mänitá wiinds wyiingutsujөöyyä. Mänit wyiingumo'xөöyyä. Mänit miäyajtөөwä pө төө hänajty yhixө'ögy. ²⁴ Mänit tiägөөyy hijxө'pä weenjaty. Mänit miänaañ:

—Tөөч weenjaty nhixө'ögy. Cábөчhä jäya'ay hoy nhөxcaba'añ. Nnajuөbiөch jaduһñ coo jiäya'ayä, pero jadúhnhөch nhixy nebiä quepychaajän.

²⁵ Mänitá Jesús ja'a wiinds jadähooс wyiingumo'xөöguiumbä. Mänitá wiinds hoy tiägөөñä hijxpä. Hotyijä hänajty jäguemjaty yhixnä. ²⁶ Mänitá Jesús miänaañ:

—Tu'uda'aquiä mnөcxät maa ja'a mdөjcän. Ca'a cajptooty mguyo'oy mgubөгө'öy —nөmä craa ñämaayyä, ja'a hänajty төө yhixө'öguiäbä.

²⁷ Mänitá Jesúshajxy jim tiu'ubөjcy mөөдä jiamiөөдтөjc. Jim hajxy hänajty ñөcxa'añ maa ja'a naax hänajty xiөhatiän Cesarea de Filipo. Cajpt-cajpt hajxy hänajty wiädita'añ. Tu'haamnөcxpä, jimä Jesús ja'a jiamiөөдтөjc miäyajtөөyy:

—Hөөч, pөnhөчhä cu'ugäda'a xtyijp.

²⁸ Mänitá Jesús yhadsoowä:

—Näje'e hajxy miäna'añ cooc tyijy miich mJuan mäyajnäbejpä. Näje'e hajxy miänaambä cooc tyijy miich mhElíasä. Näje'e hajxy jiaac mänaambä cooc tyijy miich mDiosquexiä, cooc tyijy miichä Diosmädia'agy jecy myajwa'xy.

²⁹ Mänitá Jesús yajtөөгumbä:

—Mijtsäts, pөnhөch mijtshajxy jaduһñ xtyijp.

Mänitá Pedro yhadsooyy:

—Jue'e miich, Cristo. Dios miich төө xwyiinguexy.

³⁰ Mänitá Jesús ja'a jiamioødtøjc ñämaayy coo ja'a Jesús hajxy quia'a mädiá'agät pøn hánajty je'e.

³¹ Mänitá Jesús ja'a jiamioødtøjc tiägøøyy yajwiingapxøøbiä:

—Høøch, Diosquéxyhøch høøch. Madiú'ujøchä tsaächpä nøcxy nhabaada'añ. Xmiähanhadáambøchä jäya'ayhajxy, ja'a hajxy jiiby wiindsønhaajpä maa ja'a tsajtøjcän, møødä teedywiindsønhaajxy, møødä häna'c-hajxy jiiby Diosmädia'agy-yajnahixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. Mänithøch hajxy jaduhñ xjia yajyagho'oga'añii. Pero cooch hajxy hánajty tøø xyajyagho'ogyii, cudägøøgxøøyyä, mänithøch njujypiøjtägatsa'añ.

³² Howyiinjuøøñä ja'a Jesús jaduhñ miädiaacy. Mänitá Pedro ja'a Jesús hawiingtuum wioonøcxy. Mänitá Pedro miänaañ:

—Wiindsøn, ca'ads jaduhñ mwi'i miäna'añ. Caj miich nej mjada'añ mhabeta'añ —nømä Jesús ñämaayyä.

³³ Mänitá Jesús wia'wiimbijty. Mänitá jiamioødtøjc wyiinhee'ppejty. Mänitá Pedro yhojjä:

—Møjcu'u, jua'ads yaa maaçh nwiinduumän. Jaduhñ miich mwiinmahñdyhaty nebiä jäya'ayhajxy wyiinmahñdyhaajpä. Caj miich jaduhñ mwiinmahñdyhaty nebiä Dios wyiinmahñdyhatiän —nømä Jesús miänaañ.

³⁴ Mänitá Jesús ja'a cu'ug miøjyaaxy møødä jiamioødtøjc. Mänitá Jesús miänaañ:

—Pøn jioot tsojp cooch xjamiøødhádät, weenä yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixø'øy, weenä jioot hajxy piäda'agy coo hajxy chaaçhpøjpät nébiøch ndsaächpøga'añän. Wéenhøchä nmädia'agy hajxy tehngajnä xmiäbøjcä. ³⁵ Pønä jioot ja pädaacp coo hajxy hoy jiugyhádät, cab hajxy cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän. Pero pønä jioot pädaacp coo hajxy yhó'ogät ja'a høøchcøxpä møødä Diosmädia'agyquiøxpä, je'edshajxy homiänaajä jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. ³⁶ Coo hajxy hodium mga'a mähmø'øwät coo hajxy hánajty tøø mho'ogy, cab hajxy jaduhñ mniyaghoyø'øwøøjät, hoy hajxy hánajty yaa tøø mja mäyøøhaty hädaa yaabä naaxwiin. ³⁷ Ni tii yaa quia'a nä'ägädä tsoobaady hädaa yaabä naaxwiin nebiä mjugyhajthajxy choobaada'añän, coo hajxy homiänaajä mjugyhádät nebiä Dios jiugyhatiän. ³⁸ Pøn høch xmiädsähdiuumb møødhøchä nmädia'agyquiøxpä maa hädaa jäya'ay wyiinduumhajxiän, hädaa pojmoødpä cädieemiøødpähajxy, hädaahajxy ca'a Diosmädia'agymiäbøjpä, cooch yaa ngädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänitøch hajxy jadähooc nmädsähdiuundägatsa'añ, pønjátyhøch hánajty yaa tøø xmiädsähdiuñ. Diosquéxyhøch høøch. Diosmøcmäjaamøødhøch hánajty yaa ngäda'aga'añ, näguipxy møødä Diosmoonsähajxy, ja'a hajxy jim hijpä Dioswiinduum —nømä Jesús miänaañ.

9

¹ Mänitá Jesús miänáangumbä:

—Chaads mijts tøyhajt ndehm ñämä'awät, mijts xii tänaabiä, näje'e hajxy hánajty mga'a ho'ogyñä coo hánajty quiähxø'øga'añ coo ja'a Dios hánajty yhane'ema'añ ja'a miøcmäjaahaam.

² Cudädujxøø, mänitá Jesús ja'a Pedro wioonøcxy maa ja'a tun jaançh tehñ quiøxpän, näguipxy møødä Santiago møødä Juan. Nämädaaxyä hajxy hánajty jim. Mänitá Jesús wyiin jiojp wiing jiajty maa ja'a Pedro wyiinduumhajxiän. ³ Høxtä haamb høxtä tsämaambä Jesús hánajty møødä wyit møødä tiucxy. Jaançh tehñ pioobä wyit hánajty nägø'ø nädecypiä. ⁴ Mänitá Elíashajxy jim ñäguehxtø'øxy møødä Moisés. Jimä Jesús hajxy hánajty wyl'i miøødmädia'agy. Nägoojä Pedrohajxy hánajty ñä'a hijxcäda'agy ñä'a hee'pcäda'agy. ⁵⁻⁶ Jaançh tehñ chähgøøbiä Pedrohajxy hánajty. Cab hajxy hánajty ñajuø'øy waamb hajxy jaduhñ ñä'a mäná'anät. Mänitá Pedro nä'a nägoobä miänaañ:

—Wiindsón, hoyooy jaduh coo hajxy yaa tøø nbéjtäm. Nhuuc hädiuñ højts tøjquemyhuung tägøøg maa mijtshajxy häyaa cødu'ug myaghäña'awó'øwät, møød miich, møødä Moisés, møødä Elías —nømä Jesús ñämaayä.

⁷ Tuunä ja'a Pedro jaduh ñä'ä mänaañ, mänit hajxy ñäma'anähbejty. Mänitä Dios jii by quiapxy näma'ajooty: “Høøch nHuung hädaa. Njaanç tehñ chójpiøch hädaa. Mäbøjcä miädia'agy hajxy.” ⁸ Coo ja'a näma'a chajpejty, tøø ja'a Moisés hajxy hänajty yhadägoyyø'oy møødä Elías. Coo ja'a Pedro hajxy jia hijxwädiyty, cabä Moisés hajxy yhiixnä ni ja'a Elías; jagooyä ja'a Jesús hajxy jiaag hijxy nidiuhñ.

⁹ Jimä Jesús hajxy hänajty wyiinmänacy tunñähgøxp møødä jiamiøød nädägøøgpä, mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy pøn mnä'ägädä hawaanä tijaty hajxy yaa tøø mhixy tøø mmädoy høxtä cónøch hänajty tøø njuyjpiøjtägach coöch hänajty tøø nho'ogy. Diosquexyhøch høøch —nømä Pedro hajxy ñämaayä.

¹⁰ Coo ja'a Pedro hajxy jaduh ñämaayä, paadiä mädia'agy hajxy jaduh miäbøjcy. Jioodhajt hajxy jaduh nebiaty hajxy hänajty tøø yhiixy tøø miädoy. Hamiñ haxøpy hajxy hänajty jia ñimiäyajtøyyi waambä Jesús hänajty jaduh jia mäna'ana'añ coo jaduh miänaañ cooc hänajty jiiuyjpiøjtägatsa'añ. ¹¹ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøoyy:

—Ja'a häna'c hajxy jii by yajñähixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän, jaduh hajxy miäna'añ coogä Elías tsipcøxp jawyiin quiädä'agät. Mänitägä Cristo høxhaam jiaac tehñ quiäda'aga'añ. Tii hajxy jaduh coo miäna'añ. Nej, tøyhajt jaduhñä.

¹²⁻¹³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmädia'agy jiaanç mäna'añ coogä Elías jawyiin quiäda'aga'añ. Tøyhajt jaduhñ. Mänitägä cøxiä wiinä yagjema'añ yajtägatsa'añ. Tøø ja'a Elías jia cäda'agy. Pero tøø jaduhñ jiaanç tehñ chaächtiunñi nebiatiä jäya'ay jioothajxy chocy. Tøjiajt jaduhñ nebiä Diosquexyhajxy jecy quiujahyyän. Nej, mnajuøøby hajxy jaduhñä waambátyhøchä Diosmädia'agy xmiädiaacpä, høøch ja'a Diosquexypä, coöchä jäya'ayhajxy xchaächtiunaambä, møød coöch hajxy xquia'a jaac hixaanñä.

¹⁴ Coo ja'a Jesús hajxy jii by quiädaacy maa ja'a jiamiøødhajxy hänajty tøø miähmø'oyän, ja'a hajxy hänajty jii by nädaaxtuppä, mänitä Jesús yhiixy coo ja'a jiamiøødhajxy hänajty piquiä tøø piäda'agyii ja'a majiäya'ay. Jimä häna'c hajxy hänajty miøødniyhojyii, ja'a häna'c-hajxy jim yajñähixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. ¹⁵ Nägoo ja'a cu'ugä Jesús hajxy jiojcuhihøoyy, mänit hajxy jiaanç tehñ xioondaacy. Mänitä Jesús jiojcuübäyø'ogøoyyä. Mänit yajpoo'xä. ¹⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy mwi'i yajñiguiuhøjøoyyap.

¹⁷ Mänit tu'jäya'ay yhadsooyy:

—Wiindsón, chaächä nhuung tøø nja møødmech. Møjcu'u jaduhñ miøød. Ja'a møjcu'u wi'i yaghuñb. ¹⁸ Naxy jaduhñ yajcädayyii. Mänit tiägø'oy hahoo'pä. Mänitä tiøøts tiägø'oy yajcädajpä. Mänit møc-häwøønä jiaty. Tøøchä mjamiøødtøjc nja mänuu'xta'agy coöch nhuung hajxy cu xyajpa'amñähwaatsä. Pero cab hajxy tøø miäjäda'agy —nømä Jesús ñämaayä.

¹⁹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy:

—Ja'a! Cábøch mijtsä nmädia'agy xñä'ä mäbøjcä coöch nDiosquexiä. Tøøch mijts jejcy nja møødwädity, y cahnä hajxy tii mnä'ägädä habøcyñä. Jaanç tehñ yhanaxiä mijts jaduhñ mguhxexä. Nébiøch mijts nnä'ä tünät. Hoorä, witsminxä ja'a pa'amjäya'ay yaa —nømä Jesús miänaañ.

²⁰ Mänitä Jesús miädia'agy quiudiüunäxä. Coo ja'a Jesús yhiixä ja'a møjcu'u, mänitä mähdiojca pia'am tiehñ ñämejtsä. Mänitä mähdiojca quiädaayy naaxwiin. Mänit piayajch piadøø'py. Mänit tiägøoyy hahoo'pä. ²¹ Mänitä craa tieedy miäyajtøøwäxä:

—Mänaa hädaa mhuung tøø pia'ambety.

Ja'a Jesús jaduhñ yajtøøw.

—Muutsnä hänajyñä —nømä craa tieedy yhadsooyy.

²² Mänitä tieedy miänáaṅgumbä:

—Náxyhøch hädaa nhuung jiøøngädaw jiøømbøgø'øy coo pia'am jaduhñ naxy ñähbaadyii. Naxy ñøøgädaw ñøøbøgøøbiä. Ja weenjaty jaduhñ quiaa yagho'ogyii. Tunä mayhajt. Pø jii miich møcmäjaa mmøødä, højts näxúu'tsäc, højts puhbéjtäc —nømä Jesús ñämaayy.

²³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, jaduhñhøch miich xmiøyajtøyyä pø nmøødhøch møcmäjaajä. Pøñ jaduhñ mäbøjp, hotyijä jaduhñ yhoj'øwáaṅxä.

²⁴ Mänitä pa'amjäya'ay tieedy yaaxy:

—Nmäbøjpjøch. Høøch puhbéjtäc, jaduhñhøch maas hoy njaac mäbøgät.

²⁵ Jimä jäya'ayhajxy hänajty may wyl'i miamiucy. Coo ja'a Jesús ja'a majiäya'ay jaduhñ yhjxy, mänitä Jesús ja'a møjcu'u ñämaayy:

—Høøch miich nhanehmby coo hädaa craa mhøxmájtsnät. Cab jaduhñ mänaa mnämejtstägátsnät. Naxy miich hädaa mähdiøjc myaghuumy myajnaty —nømä møjcu'u yhojjä.

²⁶ Mänitä mähdiøjc møc yajtsaaçhyaaxä. Mänit jäwijpø'cy xiäyaayyø'cy. Mänit ñähwaatsä quiuhwaatsä. Nebiä ho'ogypiän jiajty. Coo jaduhñ yhjxä, mänitä jäya'ayhajxy may miänaañ cooc tyijy hänajty tøø yho'ogy. ²⁷ Mänitä Jesús ja'a craa wyidsø'cy. Mänitä craa hoy tiänaayyø'nø.

²⁸ Mänitä Jesúshajxy tiøjtägøøyy møødä jiamiøødtøjc. Mänitä Jesús hamee'ch miäyajtøøwä ja'a jiamiøød:

—Tii højts jaduhñ coo tøø nga'a mäjädaacpä.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo Dios hajxy mjaançh tehñ miänuu'xtá'agät, mänit yø'øduhmbä pa'am hajxy hoy myajnáxät. Pero pø caj, cab hajxy myajnáxät.

³⁰ Coo ja'a Jesúshajxy jim chohñ, mänit hajxy ñøçxy Galilea. Cabä Jesús hänajty yajnajuø'øwa'añii maa hänajty nøçxy wiädita'añ. ³¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc tiägøøyy yajwiingapxøøbiä:

—Høøch ja'a Diosquexypä, nøcxáambøch nniñähduga'añii coochä jäya'ayhajxy xyaghó'ogät. Y cooch hänajty tøø nho'ogy, cumáaxc-høch hänajty njujypjøjtägatsa'añ —nømä Jesús miänaañ.

³² Cabä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñä'ägädä wiinjuøøyy waambatiä Jesús hänajty tøø miädia'agy. Cab hajxy hänajty jia nä'a wi'i miäyajtøwaambä. Hix, tsähgøøby hajxy hänajty.

³³ Mänit hajxy jim miejch Capernaum maa hajxy hänajty chäna'ayän. Coo hajxy hänajty tøø tiøjtägø'øy, mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc miäyajtøøyy:

—Tii hajxy hijty mwi'i yajcapxiøøby jim tu'haam-miimbä.

³⁴ Pero cab hajxy waamb ñä'ägädä hadsooyy. Hix, jue'e hajxy hänajty tøø yajtsibø'øy tu'haam-miimbä, pøñä cuhdujt hänajty maas møc møød. Tsähdiuumb hajxy hänajty, paady hajxy quia'a nä'ägädä hadsooyy. ³⁵ Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy, Mänitä jiamiøødtøjc ñämaayy, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä:

—Yam hajxy weeñtiä huuc møjwa'ag. Pøñ jaduhñ pøc-juøøby coo møjcuhdujt miøødhädät, cabä cuhdujt jaduhñ ñä'ägädä møødhada'añ. Moonsä jaduhñ ñä'ägä tu-naamby.

³⁶ Mänitä Jesús pigäna'c-huung tu'ug miøjyaaxy. Mänit piädaacy cujc maa ja'a jiamiøødhajxy hänajtiän. Mänit chehñø'cy. Mänitä jiamiøødtøjc ñämaayy:

³⁷ —Pøñ hädaa pigäna'c hädaaduhmbä tsojp ja'a høøhcøxpä, jaduhñ mäwíinhøch xchojpa. Jaaná jaduhñhøchä nDeedy hajxy xchójcäbä —nømä Jesús miänaañ.

³⁸ Mänitä Juan ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, tøø hõjts jäya'ay tu'ug nbaady. Jimä pa'amjäya'ay hänajty yajpa'amnaxy, ja'a hajxy mójcu'umøødpä. Miičhä mxøø hänajty xquiapxpáatäp. Mänit hõjts nnämaayy coo quia'a yajpa'amnájxnät. Paady hõjts jaduñ nnämaayy, coo hõjts näguipxy xquia'a møødwädjätäm.

³⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cábäts hajxy waamb cu mnämaayy. Põnhõčhä nxøø xquiapxpáatäp coo ja'a hoy-yagjuõñäbä hänajty yajcähxø'øgy, cáboch jaduñ xchoj mägapxtägoyya'añ. ⁴⁰ Põñ hõjts jaduñ xquia'a mädsiphájtäm, je'eds hajxy jaduñ xmiägu'ughájtäm. ⁴¹ Coo mijts põñ xyajnøøhú'ugät je'eguiøxpä cooçh mijts xpiawädity, høøch ja'a Cristo, jimä hoyhajtä weenhajt piaada'añ Dioswiinduum.

⁴² 'Põnjátyhõčhä nmädia'agy xmiäbójcäp, hoy hajxy quia'a jagä hõxpøquiä, coo hajxy jiojcapxø'øwøøjät, ja'a häna'c-hajxy jaduñ mäjjojcapxøøbiä, mejor paandsaa hajxy häxøpy tøø yajyo'xodsø'øyii, jaduñds hajxy häxøpy tøø miejjiäwipø'øyii. ⁴³⁻⁴⁴ Pø jimä mgø'ø hänajty xyajcädieey, maas hoy jaduñ coo mnä'ägädä hõxpúxät, jaduñ tehngajnä xquia'a yajcädiéhñät. Jadúñnätš homiänaajä mjygyhädät nebiä Dios jiugyhatiän, hoyyä mgø'ø hänajty metsc mga'a jagä møødä. Hix, coo tehngajnä mjaac cädiéeyät, jiiyby mhädä'agät haxøøgtuum maa ja'a jøøn mänaa quia'a nä'ägädä pi'ichän, hoyyä mgø'ø hänajty jia ca'xiä. ⁴⁵⁻⁴⁶ Jaanä jaduñduhmbä, pø jimä mdecy hänajty xyajcädieey, maas hoy jaduñ coo mnä'ägädä hõxpúxät, jaduñ tehngajnä xquia'a yajcädiéhñät. Jadúñnätš homiänaajä mjygyhädät nebiä Dios jiugyhatiän, hoyyä mdecy hänajty metsc mga'a jagä møødä. Hix, coo tehngajnä mjaac cädiéeyät, jiiyby mhädä'agät haxøøgtuum, hoyyä mdecy hänajty jia ca'xiä. ⁴⁷ Jaanä jaduñduhmbä, pø jimä mwiin hänajty xyajcädieey, maas hoy jaduñ coo mnä'ägädä yajpädsømät, jaduñ tehngajnä xquia'a yajcädiéhñät. Jadúñnätš homiänaajä mjygyhädät nebiä Dios jiugyhatiän, hoyyä mwiin hänajty metsc mga'a jagä møødä. Hix, coo tehngajnä mjaac cädiéeyät, jiiyby mhädä'agät haxøøgtuum, hoyyä mwiin hänajty jia ca'xiä. ⁴⁸ Jiiyby haxøøgtuum, cabä tøønghajxy jiiyby mänaa ñä'ägä ho'ogy, møød cabä jøøn jiiyby mänaa ñä'ägä pi'tspä.

⁴⁹ 'Põñ jiiyby hijp haxøøgtuum, cab hajxy jaduñ jiiyby mänaa quiøxy toya'añ. Jaduñ mäwíinätš je'e nebiä tsu'učh caanø'øybän, cabä jøøn jaduñ jiiyby mänaa pyi'ich. ⁵⁰ Ja'a caan, tuunḡpaatp je'e. Pero coo ja'a tiaamdspä quiøxät, cab jaduñ mänaa tiuunḡpáatnät. Jaduñ mäwíinätš mijtspä, hoy yajxón hajxy mnimiøødhidóøjät. Cab hajxy jaduñ mänaa myajniḡuiudsip myajniḡuiuma'adø'øwøøjät.

10

¹ Mänitä Jesús jim chõhngumbä Capernaum. Mänit ñøcxy Judea-naaxooty, ja'a xøøbädsømyhaampiä, jim Jordán-møjnøøhawiiimb. Mänitä jäya'ay may ñäméjtsägumbä. Mänitä Jesús tiägøøguiumbä yajnähixøøbiä, neby hänajty naxy yajnähixø'øyhatiän.

² Mänitä fariseodøjc-hajxy näje'e miejch. Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Nej, miimbä cuhdujt jaduñä coo jäya'ayhajxy ñiyhøxmadšøøjädä.

Paadiä Jesús jaduñ miäyajtøøwä, hijxmadšáanäp hänajty jaduñ waamb hänajty yhadšowa'añ. ³ Mänitä Jesús yajtøødägajch:

—Nej, jaduñä Moisés jecy quiujahyyä coo hajxy mnijhøxmadšøøjädä.

⁴ Mänitä fariseoshajxy yhadsooyy:

—Jaduñä Moisés jecy quiujahy coogä cuhdujt jaduñ myiñ coo jäya'ayhajxy ñiyhøxmadšøøjät.

⁵ Mänitä Jesús miänáaḡgumbä:

—Coo mijts mjaančh tehñ quiuhxexä, paadiä Moisés ja'a cuhdujt jaduñ jecy yejcy coo mdo'oxiøjc hajxy mhøxmädsät. ⁶ Mänaa ja'a naaxwiimbä jecy yhawijy tiøø'xta'aguiän, mänitä Dios jäya'ay metsc quiunuu'xy ya'adio'oxy. ⁷⁻⁸ Coo ja'a Dios ja'a jäya'ay jaduñ jecy quiunuu'xy ya'adio'oxy, paadiä ya'adiøjc jaduñ tio'oxiøjwiingpøgät.

Jaduhñ hajxy jaduhñ yhíjnät nebiä tu'que'expän. Hawiingøøby hajxy jaduhñ. Cab hajxy wioowhíjtänä ja'a tiaj ja'a tiéediäm. ⁹ Pønjataiä Dios jaduhñ tøø quiunuu'xy coo hajxy ñimiøødtsäna'awøød nämetsc, cab hajxy jaduhñ ñiyhøxmadsøøjät —nømä Jesús miänaañ.

¹⁰ Mänitä Jesúshajxy tiøjtägøøyy møødä jiamiøødtøjc. Mänitä Jesús jadähooc miäyajtøøwä ja'a jiamiøød waambatiä Jesús ja'a fariseodøjc hänäjty tøø miøødmädia'agy.

¹¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønä tio'oxiøjc høxmajtsp, y mänitä wiingto'oxiøjc wyiingpøcy, miägädiehbiä tio'oxiøjc jaduhñ. Haxøøg jaduhñ jiatcø'øy. ¹² Jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a to'oxiøjc ñihyhap yhøxmädsät, y coo wiingya'adiøjc wyiingpøgät, jaduhñä ñihyhap miägädiehbiä. Jaanä haxøøg je'eduhñ jiatcøøbiä —nømä Jesús miänaañ.

¹³ Mänitä Jesús pigäna'c mejtstägøøg yajnämejtsä, coo hajxy ween quiunuu'xyii. Coo ja'a Jesús jiamiøød hajxy jaduhñ yhiixy cooc tyijy ja'a Jesús hänäjty yhadsiba'añii, mänitä pigäna'cä tiajhajxy yhadújcäxä coo ja'a Jesús hajxy jaduhñ quia'a nänøcxät. ¹⁴ Coo ja'a Jesús jaduhñ yhiixy coo ja'a pigäna'c-hajxy hänäjty wyl'i yhadugyii, mänitä Jesús ja'a jiamiøød yhojy:

—Ca'a yø'ø pigäna'c hajxy mwil'i yhaducy. Wéenhøch hajxy jaduhñ xñämiñ. Coo mijtsä Diosmädia'agy jaduhñ mmäbøgät neby hädaa pigäna'c-hajxy miäbøquiän, mänit mijtsä Dios jaduhñ xyhuunghädät. ¹⁵ Hix, ja'a pigäna'c-hajxy, cab hajxy tii quia'a nä'ä mäbøcy. Tsipcøxp hajxy jaduhñ ñä'ägä mäbøcy. Jaduhñds je'e, coo mijts mmäbøgät nebiä pigäna'c-hajxy miäbøquiän, mänit hajxy jaduhñ mjugyhädät cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. Tøyhajt jaduhñ —nømä Jesús miänaañ.

¹⁶ Mänitä Jesús ja'a pigäna'c tiägøøyy cunuu'xpä tu'ugjaty-tu'ugjaty. Cø'ønähgäjpäp hajxy hänäjty.

¹⁷ Mänitä Jesús jim chohñ. Jim hänäjty tiu'uyo'oyñä, mänitä Jesús jäya'ay tu'ug päyø'øguiä ñajtspaadøøyyä. Mänit wyiinjiçädaacä. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsøn, mjaanç tehñ yhoyhäna'c miich. Nébiøch ngudiúnät cooçh cøjxta'axiøø njugyhädät nebiä Dios jiugyhatiän —nømä Jesús miäyajtøøwä.

¹⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tiich miich jaduhñ coo xñäma'ay cooçh nhoyhäna'cä. Ni pøn jaduhñ quia'a hoyhäna'cä. Jagooyyä Dios tu'uquiä yhoyhäna'cä. ¹⁹ Mnajuøøby miich jaduhñ nebiatiä Moisés cuhdujt jecy yejcy, túhmäts. “Cab hajxy mniyagho'ogøøjät. Cabä wiingto'oxiøjc hajxy mmøødtsäná'awät. Cab hajxy mméedsät. Cab hajxy mhøhñdá'agät. Cab hajxy mmäméedsät høhñda'agymiädia'agyhaam. Mwiingudsähgø'øwäbä mdajjä mdeedy hajxy” —nømä Jesús miänaañ.

²⁰ Mänitä Jesús ñämaayyägumbä:

—Pero Wiindsøn, homiänájøch jaduhñ ngudiuñ. Múutsnøçhä hoguiuhdujt nmädsøhñdaacy —nømä Jesús ñämaayyä.

²¹ Mänitä Jesús ja'a craa wyiinhee'ppejty. Jiaanç tehñ chójcäbä craa hänäjty je'e. Mänitä Jesús miänaañ:

—Tu'tu'uyyä mga'a cøxy cudiuñ. Nøcx cøxy toog tijaty jim mmøød, jaduhñds mmó'owät pønjaty hajxy häyoob. Coo jaduhñ ngudiúnät, mänit jim mnøcxät Dioswiinduudum. Jim miichhä hoybä weenbä mbäadät tsajpootyp. Hoorä, høøch padu'ubøjcäc.

²² Coo ja'a craa jaduhñ ñämaayyä, mänit jiootmadiägøøyy. Mänit wyiimbijnä tájjäp máayyap. Hix, jaanç tehñ miäyøø hänäjty je'e.

²³ Jimä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänäjty piadäna'ay. Mänitä Jesús wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Jaanç tehñ chip jaduhñ coo yø'ø mäyøødøjc-hajxy jim ñøcxät Dioswiinduudum. Tehñ tiøyhajt jaduhñ.

²⁴ Coo ja'a Jesús jaduhñ miänaañ, jiaanç tehñ yagjuøøyy ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ. Mänitä Jesús miänänagumbä:

—Mägu'ughajpädøjc, pønhatiä xiädø'õñ hajxy hajoodhajp, jaanč tehṃ chip jaduhṃ coo hajxy jim̄ ñócxät Dioswiinduum. ²⁵ Maas paquiä camello tu'ug jiiḃy ñaxó'owät xuhñdyjutooty quejee ja'a mäyøøhäna'c-hajxy jim̄ tiägó'owät Dioswiinduum.

²⁶ Coo ja'a Jesús jaduhṃ miänáangumbä, mänitä jiamiøødhajxy maas hanaxiä yagjuøøguiumbä. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Pønxada'aduhṃ jaanč tøḃ nähwa'adsaamb.

²⁷ Mänitä Jesús wyiinhee'ppéjcumbä. Mänit miänaañ:

—Ja'a jäya'ayhajxy, cab hajxy hamdsoojoot hoy yajniñähwa'adsóøjät. Pero Dios, je'eds mäyajnähwaatsp. Hotyijä Dios jaduhṃ jiaty.

²⁸ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Huuc mädown, coo højts miich nbadu'ubøjcy, cøjx højts nnähgue'egy tijaty højts hijty nmøød.

²⁹⁻³⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønhaty cøxiä tøø ñähgue'egy ja'a høøchcøxpä møødä Diosmädia'agyquiøxpä, maas may hajxy jaduhṃ jiaac paada'añ hädaa yaabä naaxwiin tijaty hajxy hänajty tøø ñähgue'egy tøø yhøxyo'oy, tiøjc, piuhya'ay, piuhdo'oxy, tiaj tieedy, yhuung, ñaax. Møød jim̄ hajxy ñócxä'añ tsajpootyp. Jim̄ hajxy jaduhṃ homiänaajä yhida'añ, hoy hajxy hänajty yaa tøø jia tsaachpøcy ja'a høøchcøxpä hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt jaduhṃ. ³¹ Pønhatiä møjtuung jäda'ahaty ca'a møød, nämay hajxy miøjtägø'owa'añ. Pero pønhatiä møjtuung jäda'ahaty ja møød, nämayyä tiuunghajxy piøgáañäxä —nømä Jesús miänaañ.

³² Mänitä Jesús hajxy jim̄ tiu'ubøjcy møødä jiamiøødtøjc. Jerusalén hajxy hänajty ñócxä'añ. Jawyiinä Jesús hänajty yo'oy. Mayyä jäya'ayhajxy hänajty pianøcxy møødä Jesús jiamiøødhajxy, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä. Jaanč tehṃ yagjuøøby hajxy hänajty. Høxtä tsähgøøby hajxy hänajty. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød hawiing wioonøcxy. Mänitä Jesús tiägøøyy mädiaacpä nebiaty hänajty jiada'añ yhabeta'añ:

³³ —Huuc mädown hajxy, yam̄ hajxy nnócxäm Jerusalén. Coo hajxy jim̄ ngoodáañäm, mänitøchä teedywiindsøn hajxy xyajcø'ødägø'owa'añ, møødä häna'cä Diosmädia'agy hajxy jim̄ yajnahixøøbiä tsajtøgooty, høøch ja'a Diosquexypä. Mänitøch hajxy jaduhṃ xyajnahdija'añ cooch hajxy xyagho'oga'añ. Mänitøch hajxy xyajcø'ødägø'owa'añ ja'a häna'c-hajxy jim̄ tsohm̄bä Roma. ³⁴ Madiú'ujøch hajxy xchaačhtiuna'añ. Xñäxi'igáambøch hajxy. Xwyiinwoonáambøch hajxy. Xwyiingutsujø'owáambøch hajxy. Xwiobho'ogáambøch hajxy. Mänitøch hajxy xjia yagho'oga'añ. Pero cudägøøgxøøyyøch njujypiøjtägatsa'añ, —nømä Jesús miänaañ.

³⁵ Mänitä Jesús wyiinguwa'agøøyyä ja'a Santiago møødä Juan. Ja'a Zebedeo yhuung-hajxy hänajty je'e. Mänit hajxy miänaañ:

—Wiindsøn, huuc tunä mayhajt ja'a højtscøxpä.

³⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tii mayhájthøch ndúnäp.

³⁷ Mänitä Santiagohajxy miänáangumbä:

—Coo miich hänajty tøø mmøjtägø'øy, coo hänajty tøø mdägø'øy hanehm̄bä, mänit højts cuhdujt xmió'owät coo højts jim̄ nhäñá'awät miichä mnähmøjc, hahooyhaampiä møød hanajtyhaampiä.

³⁸ Mänitä Jesús yhadsoogumbä:

—Mijts, cab hajxy mnajuø'øy tii hajxy jaduhṃ mnänøømby. Nej, mmee'xtúgäp hajxy jaduhm̄bä nébiøch ndsaačhpøgá'añänä.

³⁹ Mänitä Santiagohajxy yhadsooyy:

—Nmee'xtúgäp højts jaduhṃ.

Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Jaduhṃ mijts mjaanč tsaachpøgaambä nébiøch ndsaačhpøga'añän. Tøyhajt jaduhṃ.

⁴⁰ Pero cábøchä cuhdujt jaduhṃ nmøødä coo mijtsä cuhdujt nmó'owät coo hajxy jim̄

mhãñá'awät hõöchä nnähmøjc mänáajøch hãnajty tøø ndägø'øyan hanehm̄bã. Dios ja'a cuhdujt møød pøn yajnãhdijaamby coo hajxy jim yhãñá'awät. Je'edshajxy jaduhñ jim hãña'awaamb —nømã Jesús miãnaañ.

⁴¹ Coo Jaha Jesús jiamiøødhajxy jaduhñ miãdooyy, ja'a hajxy hãnajty jaac nãmajcpã, mänitã Santiagohajxy miäjootma'tã møødã Juan. ⁴² Mänitã Jesús miøjyaaxy ja'a hajxy hãnajty jaac nãmajcpã. Mänitã Jesús miãnaañ:

—Ja'a gobiernãhajxy, møødã hãna'c-hajxy yaa møjtuungmøødpã hädaa yaabã naaxwiin, ja'a hãná'cãtshajxy jaduhñ yaa hanehm̄b. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, túhmãts. ⁴³⁻⁴⁴ Pero mijts, cab hajxy mbøc-juø'øwät coo møjtuung hajxy mmøødhãdãt. Pønã jioot tsojp coo wyiingudsãhgø'øwøjãt, weenã jioot piãda'agy coo jiamiøød piuhbãdãt. ⁴⁵ Hõøchpaady, hõøch ja'a Diosquexypã, mãbuhbéjpøch jaduhñ yaa tøø ngãda'agy. Høxtã nnãhho'tu'udãambiøchã jãya'ayhajxy nãgøxiã. Cãbøch jaduhñ nmãna'añ coochã jãya'ayhajxy xpiuhbãdãt.

⁴⁶ Mänitã Jesúshajxy quioo'ty maa ja'a cajpt hãnajty xiøhatiã Jericó. Coo hajxy jim chóhngumbã, mayyã jãya'ay hajxy piadu'ubøjcã. Jimã wiinds hãnajty tu'ug yhãña'ay tu'haam. Bartimeo hãnajty xiøhaty. Timeo ja'a tieedy hãnajty xiøhaty. Xãdø'øñyujwaambã Bartimeo hãnajty. ⁴⁷ Coo ja'a Bartimeo jaduhñ miãdooyy coo hãnajty je'e Jiesúsã, ja'a hãnajty tsohm̄bã Nazaret, mänitã Bartimeo møc yaaxy:

—Jesús, David miich jecy mhaphajt mdeedyhajt. Hõøch nãxúu'tsãc.

⁴⁸ Mänitã Bartimeo yhojmujcã nãmay coo cu yhamooñ. Pero cab jaduhñ ñã'ã hamooñ. Tehngajnã maas møc tiãgøøyy yaaxpã:

—Jesús, miichã David jecy mhaphajt mdeedyhajt. Hõøch nãxúu'tsãc.

⁴⁹ Mänitã Jesús tiãnaaxiøjpy. Mänitã miãnaañ coo ja'a Bartimeo miøjya'axøøjãt. Mänitã Bartimeo tu'jãya'ay ñãmaayyã:

—Xoonda'ag, tãnaayyø'øg. Ximã Jesús xmiøjya'axy.

⁵⁰ Mänitã Bartimeo paquiã tiãnaayyø'cy. Mänitã yoñwit yajniñãhnajptuutã. Mänitã Jesús päyø'øguiã hoy wyiingumedsø'øy. ⁵¹ Mänitã Jesús ja'a Bartimeo miãyajtøøyy:

—Tii mayhajt jaduhñ myajtunãañãp.

Mänitã Bartimeo yhadsooyy:

—Wiindsøn, hõøch yaghijxø'cãc.

⁵² Mänitã Jesús miãnaañ:

—Ja'a hoy, tisãn coo quia'a cabã. Coochã nmãdia'agy tøø xmiãbøjcã, paady tøø mhijxø'nø.

Tuunã Jesús jaduhñ ñã'ã mãnaañ, mänitiã Bartimeo jiaanç hijxø'cy. Mänitã Jesús piadu'ubøjnã.

11

¹ Jimã Jesúshajxy hãnajty quioodaannã maa ja'a cajpt hãnajty xiøhatiãn Betfagã møød Betania, jim mãdøyyã maa ja'a tun hãnajty xiøhatiãn Olivos. Jim hãnajty miãwiingón Jerusalén. Mänitã Jesús ja'a jiamiøød metsc ² ñãmaayy:

—Nøcx hajxy jimhaamby maa yø'ø cajpthuungã. Coo hajxy jim mmedsa'añ, jimã burro hajxy tu'ug mbaada'añ cuxoch. Cahnã pøn yajpejmachñã. Mmãgøjø'øwãp hajxy. Jaduhñds hajxy yaa mwitsmínãt. ³ Y pø jimã jãya'ay hajxy xmiãyajtøy tii hajxy jaduhñ coo mmãgøjø'øy, mänit hajxy mnãmã'awät: “Ja'a nwiindsøn højts cham yajmaajiajp. Paquiã højts nnã'ã yajtuna'añ. Mänit højts min nãajtswidso'øy.” Jaduhñ hajxy mmãná'anãt —nømã Jesús ñajtsapxøøyy.

⁴⁻⁵ Mänitã burro hajxy hoy jiaanç paady cuxoch jim møjtu'haam, jim tøjnãhmøjc mãdøyyã. Jimã jãya'ayhajxy hãnajty nãje'e tiãna'ay. Coo ja'a Jesús jiamiøødhajxy tiãgøøyy burromãgøjøøbiã, mänit hajxy ñãmaayyã:

—Tii yø'ø burro hajxy jaduhñ coo mmãgøjø'øy.

⁶ Mänit hajxy jaduhñ yhadsooy waambaty hajxy hänajty tøø yhane'emyii coo hajxy jaduhñ yhadsówät. ⁷ Mänitá Jesús ja'a burro yajnáméjtsäxä. Mänitá jiamiøødä wyit hajxy jim̄ piädaacy burronähgøxp. Mänitá Jesús jim̄ piejty. ⁸ Jaanč tehñ miayyä jäya'ayhajxy hänajty pianøcxy. Mänitá wyit hajxy näje'e chijy. Jaduhñds hajxy tu'haam ñajtsye'ebøøyy maa ja'a Jesús hänajty burronähgøxp ñaxø'owa'añän. Näje'e hujtsaay hajxy hänajty piujxpä. Jim̄ hajxy hänajty piädaacpä tu'haam. ⁹ Cu'ughagujcä Jesús hänajty ñøcxy. Mänitá cu'ughajxy nägøxiä tiägøøyy yaaxpä jojpä:

—¡Viva Jesús, viva! ¡Gloria a Dios! Diosquexy hädaa Jesús jaduhñ. ¹⁰ ¡Gloria a Dios tsajpootypä! Jaduhñ hädaa Jesús yhane'emaambä nebiä David jecy yhanehmiän, ja'a hajxy jecy nhaphajt ndeedyhájtäm.

¹¹ Mänitá Jesús hajxy jim̄ quioo'nä Jerusalén, møødä jiamiøødä ja'a nämajmetspähajxy. Mänit hajxy jim̄ ñøcxøøyy maa ja'a tsajtøjcän. Coo hajxy jiiby chajtøjtägøøyy, mänit hajxy yhiwxwädiyty tijaty hänajty jiiby. Mänit hajxy wyiimbíjcumbä. Mänit hajxy jiiby yhädáaccumbä Betania. Hix, tøø hänajty chuujø'oy, y jiiby hajxy hänajty miejtsta'aga'añ Betania.

¹² Cujaboom, mänitá Jesús hajxy jim̄ tiu'ubójcumbä. Mänitá Jesús yäho'pøjcä. ¹³ Mänitá piids tu'ug ñäheebøøyy coo hänajty jim̄ tiäna'ay picxumñä. Coo wiingón ñämejch, mänit yhiyx coo tiøøm hänajty quia'a nä'ägädä hity. Haagä haay hänajty je'e. Cahnä yhi'its hänajty yhabaadyñä mänaabä hänajty naxy tiøømbetiän. ¹⁴ Mänitá Jesús piids ñämaayy:

—Ni mänaa miich mga'a tømbejtägatsaanñä.

Coo ja'a Jesús jaduhñ miänaañ, miädoow ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ.

¹⁵ Coo ja'a Jesús hajxy jim̄ miejtstägajch Jerusalén, mänitá Jesús jiiby chajtøjtägøøguiumbä. Mänitá Jesús ja'a too'pädøjc juubiädøjc tiägøøyy høxpäboobiädsøømbä jiiby tsajtøgooty. Mänitá meexä tiägøøyy høxjuipä maa xädø'øñ hajxy hänajty quiuwichän, møødä häñaabiejt maa hajxy hänajty yhäña'ayän coo hajxy hänajty pialomatoogy. ¹⁶ Mänitá Jesús tiägøøyy hadujpä coo ja'a jäya'ayä tioogy hajxy jiiby quia'a mädägøøñät tsajtøgooty. ¹⁷ Mänitá Jesús tiägøøyy yajwiingapxøøbiä:

—Jaduhñ jim̄ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Pa'yaaxtáacthøchä ndøjc hajxy nägøxiä xwiáanät, ja'a jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajtpä.” Jaduhñä Dios jecy miänaañ. Pero mijts, wiing mijtsä tsajtøjc mwa'añ. Jaduhñ hajxy mwa'añ nebiä mee'tstaactän —nømä Jesús miänaañ.

¹⁸ Coo ja'a teedywiindsøn hajxy jaduhñ miädooyy, møødä häna'cä Diosmädia'agy hajxy hänajty jiiby yajnähixøøbiä tsajtøgooty, mänit hajxy tiägøøyy cojyquiapxytiumbä nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. Hix, chähgøøbiä Jesús hajxy hänajty je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hänajty jiaanč tehñ yhamädoowhíjtäxä ja'a cu'ug. ¹⁹ Pero coo quioodsøøñä, mänitá Jesús hajxy jiiby yhädáaccumbä Betania.

²⁰ Cujaboomä Jesús hajxy ñøcxtägajch Jerusalén. Coo hajxy jim̄ ñaxøøguiumbä maa ja'a Jesús ja'a piids hänajty tøø ñäbogø'oyän, mänitá piids hajxy yhiyx coo hänajty tøø quiøxy tø'øch. ²¹ Coo ja'a Pedro jaduhñ jiahmiejtstaacy, mänitá Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, huug hix yø'ø piids. Häxøoy miich yø'ø mnäbogøøyy coo ni mänaa quia'a tømhájnät. Tøø yø'ø quiøxy tøøtsnä —nømä Pedro miänaañ.

²² Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Mäbøjcä ja'a Dios miädia'agy coo jiaanč tehñ tiømiädia'aguiä. ²³ Coo hajxy hamuumdu'joot mmäbøgät, høxtä yø'ø tun ja'a mmädia'agyhajxy xquiudiúunäp coo hajxy mnämä'awät coo ween nøcxy miejyquia'awø'oy. Mänitá mmädia'agyhajxy jaduhñ xquiudiúunät coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøjcät coo tiømiädia'aguiä. Tøyhajt jaduhñ. ²⁴ Coo mijtsä Dios tijaty mmäyujwá'anät, xmió'owäp hajxy jaduhñ, coo ja'a miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøjcät coo tiømiädia'aguiä. ²⁵ Coo mijtsä Dios hänajty mba'ya'axa'añ, tsipcøxpä häna'c hajxy jayøjp mmämée'xät, ja'a mijts hänajty tøø xñägädieeyø'oyäbä, jaduhñä Dios hajxy jaduhñ xmiämée'xpät tijaty

hajxy hānajtŷ mgādieeyhajpy. ²⁶ Pero pø cab hajxy mmāmee'xa'añ, ni mijtsā mDeedy tsajpootypā xquia'a māmee'xtāgatsa'añ —nømä Jesús miānaañ.

²⁷ Coo ja'a Jesúshajxy jim̄ quioo'tāgajch Jerusalén, mānitā Jesús jadāhooç tiägøøyy tsajtøgooty. Jiibiā Jesús hānajtŷ wiādity, mānit ñāmejtsā ja'a teedywiindsøn, møødä hāna'c-hajxy jiiby yajñähixøøbiā tsajtøgooty, møødä majjāya'adiøjc. ²⁸ Mānitā Jesús hajxy miāyajtøøyy:

—Pøn̄ miich̄ cuhdujt tøø xmiø'oy coo miich̄ häxøøyy yaa tsajtøgooty tøø mdsiptuñ.

²⁹⁻³⁰ Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Nhadsóowābøch häyaa jaduhñ cooçh mijts häyaa jayøjp xyhadsóowät. Pøn̄ä Juan mäyajnābejpä quejx, Diosä tøgä jäya'ayä. Hadsóowägøch hajxy. Cooçh hajxy häyaa xyhadsóowät, mānitøch mijts häyaa nhadsoodägājtspät —nømä Jesús miānaañ.

³¹ Cabä teedywiindsøn̄hajxy hānajtŷ ñajuø'øy waambä Jesús hajxy yhadsóowät. Mānit hajxy tiägøøyy niñāmāyyäbä: “Coo hajxy häyaa nmānāñāmät coo ja'a Dios ja'a Juan quiejxy, jaduhñ jadāhooç xyhadsowāñām: Aa, pø tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios ja'a Juan jiaançh quejxy, tii ja'a Juan miādia'agy hajxy coo tøø mga'a mājøjcä. ³² Y coo hajxy häyaa nmānāñāmät coo ja'a Dios ja'a Juan quia'a quejxy, mānitā cu'ug hajxy häyaa xmiādsibøøyyāmät.” Hix, jaduhñä cu'ughajxy hānajtŷ miāna'añ coogä Juan hānajtŷ Dyiosquexiä. ³³ Mānitā Jesús hajxy ñāmaayy coo hajxy hānajtŷ quia'a najuø'øy. Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Pues, ni høøch̄ jaduhñ nga'a nägapxaambä pøñhøchä cuhdujt tøø xmiø'oy.

12

¹ Mānitā Jesús tiägøøyy yajñähixøøbiā cuentāyajmābaadyhaam:

—Mānitā jäya'ay tsaatypcam̄ tu'ug piādaacy. Mānit̄ jiuhguraajøøyy. Mānitā tsaatyñøøxee'xøhñdy ñādajøøyy. Mānitā nähbettøjc tu'ug yhädiuuñ coo hajxy jim̄ yhäñä'awät coo ja'a tsaatypcam̄ hajxy hānajtŷ cwieendähada'añ. Mānitā wiingjäya'ay ja'a tsaatypcam̄ hajxy yajcø'ødägøøyyäxä coo hajxy cøguipxyjiaty cwieendähädät. Mānitā cudsatyp jäguemnaax̄ ñøcxy. ² Coo ja'a tsaatyptuc yhabaaty, mānitā cudsatyp ja'a mioonsä quiejxy coo hajxy cøgujiä ween yajwa'xy. ³ Coo ja'a craa jim̄ miejch, mānit̄ hoyhoy quioxho'cä. Mānit̄ piäboowyiimbijtä cø'øwa'ads. ⁴ Mānitā cudsatyp ja'a mioonsä mäwiingpä jia quéjxcumbä. Maas hanaxiä craa je'e wiobhó'cäbä. Høxtä yajtsäbijtäxä ja'a quiopc jaduhñ. Hoyhoy jaduhñ chaächtiuuñä. ⁵ Mānitā cudsatyp ja'a mioonsä mäwiingpä jia quéjxcumbä. Mānit̄ hajxy je'e yagho'cy. Maas mayyā mioonsä jia jaac tehñ quiejxy. Nāje'e hajxy wiobho'cä; nāje'e hajxy yagho'cä.

⁶ 'Jim̄ä cudsatyp ja'a yhuung hānajtŷ tu'ug. Jiaançh tehñ chojpiä yhuung hānajtŷ. Mānit̄ ñāmaayy: “Nhuuc quéxyhøch̄ miich̄ jim̄. Wehñdä miich̄ hajxy häyaa xñä'ä wiingudsähgø'øwät.” ⁷ Coo ja'a cudsatyp yhuung jim̄ miejch, mānit̄ hajxy tiägøøyy niñāmāyyäbä, ja'a tsaatypcam̄ hajxy hānajtŷ tøø miāmähmø'øyäbä: “Coo hädaa craa tieedy häyaa ñä'ä hó'ogät, hädaa craa jaduhñ cøxiä māmähmø'øwaamb̄ mäduhñtiä hädaa tsaatypcam̄. Tsøc hädaa craa hajxy jaduhñ nä'ägä yaghó'cäm, jaduhñ højts hädaa tsaatypcam̄ nje'ehājtmät.” ⁸ Mānitā cudsatyp yhuung miājtsäxä. Mānit̄ yagho'cä. Mānit̄ hajxy hoy yhøxchømy jäguemjuøøby.

⁹ 'Haa, nebiä cudsatypäda'a hānajtŷ jiatcø'øwa'añ. Nøcxaambäda'a hajxy yagho'tägatsa'añii, ja'a hajxy hānajtŷ tøø miāyaghó'oguiäbä. Mānitā wiinghāna'cä tsaatypcam̄ hajxy hānajtŷ yajcø'ødägø'øwa'añii.

¹⁰ 'Jaduhñ jim̄ myiñ̄ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ja'a tsaa mädyii ja'a tøjmuu'tspädøjc-hajxy quia'a nä'ägä cumaayy, je'e nä'ägä tuuñdsohñ maa ja'a tøjteecän.

¹¹ Ja'a Dios jaduhñ mānaañ coo ja'a tsaa jaduhñ jim̄ tiuñdsóonät.

Paady hajxy jaduhñ jaançh tehñ yajxon̄ nhíxām

—nømä Jesús miädiaacy.

¹² Ja'a teedywiindsøn_nhajxy, ñajuøøby hajxy hānajt_y jaduh_n coo hajxy hānajt_y tøø ya-jmäbaadyii nebiä cahwiindøyhāna'cān, ja'a hajxy hānajt_y tsaatypcueendāhajpā. Coo hajxy jaduh_n ñajuøøyy, paadiä Jesús hajxy hānajt_y jia wi'i miadsa'añ. Pero cab hajxy jaduh_n ñā'ä majch, je'eguiøxpā coo ja'a cu'ug hajxy hānajt_y chāhgø'øy. Mānitä Jesús hajxy ñāhgueecnā. Mānit hajxy wyiimbijnā.

¹³ Mānitä fariseoshajxy näje'e wyiinguejxä, møødä Herodes quiu'ughajxy näje'ebä, coo ja'a Jesús hajxy yajcapxtägóyyät, jaduh_n hajxy hoy ñāxø'øwø'øwät. ¹⁴ Mānitä Jesús ñāmejtsä. Mānit ñāmaayyā:

—Nñajuøøby hōjts coo miich tøy mjaanč_n teh_m miädia'agy. Caj miich jaduh_n mnä'ägä mōjpäda'agy waambatiä cu'ug xjia nāma'ay. Tu'cuhdujt miichä jäya'ay mhixy, pōnjaty hajxy mäyøø, pōnjaty hajxy häyoob. Tøyhajt hōjts miich xyajnāhixø'øy coo hōjts hoy njäya'ayhādät nebiä Dios choquiän. Hoorä, coo hōjtsä gobiernä Rómabä hānajt_y xyajnāhjuudi'uda'añ, nej, hahixøøby jaduh_n coo hōjts nñāhjuudiú'udädä —nømä Jesús miäyajtøøwä.

¹⁵ Mānitä Jesús yhadsooyy:

—Tiich hajxy jaduh_n coo xjia wi'i yajcapxtägoyya'añ. Høøchä xädø'øñ tu'ug huuc yaghjxäc.

Paadiä Jesús jaduh_n miānaañ, ñajuøøby hānajt_y jaduh_n coo hānajt_y jia wi'i yajcapxtägoyya'añii. ¹⁶ Mānitä Jesús xädø'øñ jiaanč_n yaghjxä. Mānit miānaañ:

—Pøn wyiin jioj_p yø'øduh_n. Pøn xiøø yø'øduh_n jim miimb.

Mānit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a gobiernä wyiin jioj_p yø'ø, ja'a jim tuumbä Roma. Jaaya'ay xiøø yø'øbä.

¹⁷ Mānitä Jesús miānāangumbä:

—Tøyhajt jaduh_n. Mo'owxä ja'a gobiernä hajxy pø je'e jie'e yø'ø. Pero mädyii ja'a Dios jie'e, mo'ow hajxy je'ebä.

Coo ja'a Jesús jaduh_n yhadsooyy, jaanč_n teh_m yagjuøøyy ja'a fariseoshajxy jaduh_n.

¹⁸ Mānitä Jesús ja'a saduceos näje'e ñāmejtsä. Cabä saduceoshajxy hānajt_y miäböcy coogä ho'ogyjiäya'ayhajxy hānajt_y jiuypiojtägatsa'añ. Jaduh_nä saduceoshajxy hānajt_y miāna'añ cooc tyijy ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy quia'a juyypiojtägatsa'añ. ¹⁹ Mānitä saduceos ja'a Jesús hajxy ñāmaayy:

—Wiindsøn, jaduh_nä Moisés jecy quiujahy neby hōjts nguhdujthajtämät, hōjts judiojäya'ayhajtäm. Hoorä, coogä ya'adiøjc tu'ug yhó'ogät, coog hānajt_y piøquiä, pø cáhnäg hajxy hānajt_y yhuungpaadyñä, pø jímägä piuhya'ay, wéenägä piuhya'ay ja'a yaamgto'oxy wyiingpøcy, jaduh_näc hajxy jaduh_n yhuungpáadät. Jaduh_näc quiähxø'øgät coog hānajt_y je'e yhuungä, ja'a hānajt_y tøø yhó'oguiäbä. ²⁰ Hoorä, jii jäya'ayhajxy hānajt_y nājuxtujya'ay, haagä tu'que'ex. Mānitä teh_m quioobhuung tio'oxiojwiingpøjcy. Cab jejcy miøødtsānaayy, mānitä craa yho'cy. Cabä huung hajxy ñā'ä paaty. ²¹ Mānitä jiojdsømy ja'a yaamgto'oxy wyiingpøjcy. Ni je'ehajxy quia'a huungpaatpā. Mānitä craa yho'pä. Jaduh_nä jiojdsømy je'ebä jia wiingpøj_ccumbä. Jaanä jaduhyyä je'e jiajpä nebiä yhajchhajxy jiajtiän. ²² Jaduh_n hajxy nājuxtujc jia møødtsānaayy, ni pøn je'e quia'a yaghuungpaaty. Nāgøxiä hajxy jaduh_n yho'cy. Høxtä ja'a to'oxioj_c, jaac teh_m yho'c je'ebä. ²³ Bueno, coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy hānajt_y nāgøxiä jiuypiojtägatsa'añ, pōnda'a je'e teh_m tiøybä møødtsāna'awaamb, ja'a hajxy hānajt_y nājuxtujcpä. Hix, nājuxtujc hajxy hānajt_y tøø jia møødtsāna'ay. Paady hōjtsä tøyhajt ndsocy —nømä Jesús ñāmaayyā.

²⁴ Mānitä Jesús yhadsooyy:

—Caj mijsä tøyhajt hajxy mnä'ägä møødä, je'eguiøxpā coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a nä'ägädä wiinjuø'øy. Møød cab hajxy mñajuøøbiä nebiatiä Dios ja'a miøcmājaa yajcāhxø'øgy. ²⁵ Coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy hānajt_y jiuypiojtägatsa'añ, cab hajxy mānit piøga'añ, cab hajxy mānit yhu'uga'añ. Jaduh_n hajxy yhida'añ nebiä Diosmoonsāhajxy

jim yhitiän tsajpootyp. ²⁶ Tii mijts coo mga'a mabøga'añ coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypiojtägatsa'añ. Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coogä Dios tähooc miøødnibiaatä jim pactuum maagä hujts haptymøødpä hänajty tioyyän. Mänitägä Dios ja'a Moisés ñämaayy: “Høøchä Abraham xDyioshajp, møødä Isaac, møødä Jacob.” ²⁷ Coo ja'a Dios jaduhñ jecy miänaañ, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Abrahamhajxy hänajty tøø jiuypiojtägach, møødä Isaac, møødä Jacob. Hix, jujcyjiäya'ay ja'a Dios jaduhñ Dioshájtäp, ca'a yho'oguiäya'ayä. Coo mijts jaduhñ mmäna'añ cooc tyijy ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy quia'a jujypiojtägatsa'añ, caj mijtsä tøyhajt hajxy mnä'ägä møødä —nømä Jesús miänaañ.

²⁸ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug yhamädoowhity. Tsajtøgooty hänajty tiuñ. Coo miädooyy coo ja'a Jesús hänajty hoy tøø yhadsoy, mänitä Jesús hoy wyiinguwa'agø'oyii. Mänit ñämaayyä:

—Madiu'u ja'a Moisés hajxy jecy xyhanéhmäm. Mädyii jaduhñ maas tuunpapatp —nømä Jesús miäyajtøøwä.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñ je'e miäna'añ: “Pønjetiä Israel jecy haphajt teedyhajt, hamädoowhit hajxy. Ja'a Dios hajxy nWindsøn'hájtäm. Tu'uquiiä Dios jaduhñ Dyioshaty. ³⁰ Hamuumdu'jootä Dios hajxy mjaanç tehñ wyiingudsähgø'øwät nägø'ø nädecypiä. Mäbøjcä miädia'agy hajxy homiänaajä. Jahmiets hajxy jaduhñ cøjxta'axiøø.” ³¹ Jaduhñä miämetspä miänaambä: “Mdsógäbä jäya'ay hajxy nägø'xiä nej mijts hamdsooyyä mniçhogyijän. Ni mädyii mädia'agy jaduhñ quia'a mäbaady neby hädaa mädia'agy metspä tiuunpapaadiän” —nømä Jesús miänaañ.

³² Mänitä craa miänáangumbä, ja'a hänajty tuumbä tsajtøgooty:

—Wiindsøn, jaanç tehñ yhoy miich mhadsooyy. Tøyhajt jaduhñ nej miich mmäna'añän coo Dios tiu'uquiiä. Cabä wiingDios jyijä. Xjiaanç tehñ tiuunpapatäm hajxy jaduhñ ³³ coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot nwiingudsähgø'øyyämät, møød coo jäya'ay hajxy nägø'xiä ndsójcämät neby hajxy hamdsooyyä nniçhójcäm. Pero cab hajxy xjiaty tuunpapatäm coo animal hajxy jii by nøcxy nnä'a hayójaxäm tsajtøgooty no'cøøc —nømä Jesús ñämaayyä.

³⁴ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädooyy coo ja'a craa hänajty najuøøyyhaamby tøø quiapxy, ja'a hänajty tuumbä tsajtøgooty, mänitä craa ñämaayyä:

—Jaac mabøc ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot, jaduhñds miich jim mnócxät Dioswiinduum —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä häna'c-hajxy yhamoonnä, ja'a Jesús hajxy hänajty jia wi'i yagho'ogaambä. Cabä Jesús hajxy waamb miäyajtøønä je'eguiøxpä coo ja'a Jesús hajxy hänajty chähgø'øy.

³⁵ Jiibiä Jesús hänajty yajnähiçø'øy tsajtøgooty. Mänit miänaañ:

—Yø'ø häna'c-hajxy jii yajnähiçøøbiä tsajtøgooty, tii hajxy jaduhñ coo miäna'añ coogä David ja'a Cristo yhaphaty yhoc-haty. ³⁶ Haa ca'a, jaduhñ jim myiñ cujaayä maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a David hamdsooyyä jecy miänaañ:

Mänitøchä Dios ja'a nWiindsøn xñämaayyä:

“Yaa min häña'aw maachä nhahooyhaampiän,

höxtä cóonøchä mmädsip nga'a yajmäjäädácämät.”

Ja'a Dioshëpírituhaamä David jaduhñ jecy miänaañ. ³⁷ Jaduhñä David jecy miänaañ coogä Cristo hänajty wyiindsønhaty. Hoorä, pø tøyhajt jaduhñ coo ja'a David ja'a Cristo jaduhñ jecy wyiindsønhaty, tii yø'ø jäya'ayhajxy coo miäna'añ coogä David ja'a Cristo ñä'a haphaty ñä'a hoc-haty —nømä Jesús miänaañ.

Jaanç tehñ yhomiädoonä ja'a jäya'ayhajxy hänajty miädoy nebiä Jesús hänajty yajnähiçø'øyän. Nämayyä jäya'ayhajxy hänajty.

³⁸ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Yø'ø häna'c-hajxy jii yajnähiçøøbiä tsajtøgooty, cab yø'ø miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Yoñwitmøød hajxy naxy wiädity cajpooty je'eguiøxpä coo hajxy wyi'i yajcumaya'añ.

Wi'i yajwiingudsähgø'øwaamb hajxy jaduhñ. ³⁹ Jiiby hajxy jia wi'i yhäñ'a'awa'añ maa ja'a häñaabiejt yajxonjatypän, hädaa yaabä tsajtøgootypä, møød jim maa ja'a cay hu'ugy naxy jiadyiijän. ⁴⁰ Pero cabä quiuhdujthajxy nä'ägädä hoyyä. Hix, pøjcäxäbä yaamgto'oxiä tiøjc-hajxy. Hoy hajxy jaduhñ jia jatcø'øy, jejcyjatiä Dios hajxy jia wi'i pia'ya'axy. Pero jaanč tehñ yhoyhoy hajxy jaduhñ yajcumädowa'añii —nømä Jesús miänaañ.

⁴¹ Mänitä Jesús jim mädøyyä hoy yhöxta'agy maa ja'a jäya'ay xädø'øn hajxy hänajty naxy quiuyoxø'øyän. Ja'a mäyøøjäya'ayhajxy, majiatiä xädø'øn hajxy hänajty piäda'agy. Jimä Jesús hänajty miähee'pna'ay. ⁴² Mänitä yaamgto'oxy tu'ug miejch. Jaanč tehñ yhäyoob hänajty je'e. Mejtsmägo'xä häyoobä je'e quiugonøøyy. ⁴³⁻⁴⁴ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy:

—Huug hix yø'ø yaamgto'oxy hajxy. Cøxiä yø'øduhñ tøø yecy mäduhñtiä hijty miøødä, ja'a hijty ñägayaambiä. Pero yø'ø mäyøøhäna'c-hajxy, weeñtiä hajxy jaduhñ nä'a puhyejcy.

13

¹ Coö ja'a Jesúshajxy jiiby chajtøjpädsøømy, mänitä jiamiøød tu'ug miänaañ:

—Wiindsøn, huug hix yø'ø tsajtøjc, jaanč tehñ yajxon yø'øduhñ miuuchä.

² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hoy huuc tehñ yheeb. Hoy yø'ø tøjc jaduhñ jia cruundä, cøxaamb yø'øduhñ jyida'añ. Haxit hatajø'øy yø'ø muuch jiada'añ.

³ Mänitä Jesúshajxy jim ñøcxy maa ja'a tun hänajty xiøhatiän Olivos, jim Jerusalén-woc-hawiimb. Coö hajxy jim miejch, mänitä Jesús haniduihmduum hoy yhöxta'agy. Mänitä Pedro ja'a Jesús hajxy ñänøcxy, møødä Santiago, møødä Juan, møødä Andrés. Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

⁴ —Mänaads yø'ø tsajtøjc jaduhñ jyida'añ. Mädyii hijxtáhndäts jaduhñ cähxø'øgaamb coö hänajty jaduhñ yhabaada'añ.

⁵ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy. Cab hajxy myajwiinhøønät. ⁶ Mayyä jäya'ayhajxy min miäwiinhøøna'añ. Jaduhñ hajxy hänajty miäna'ana'añ: “Høøch je'e Cristo.” Mayyä jäya'ayhajxy hänajty jiaanč tehñ miäbøga'añ.

⁷ Coö hajxy mmädoyhädät coö tsip pleetä hänajty xii yaa tøø piädø'øgy, cab hajxy jaduhñ mmäná'anät cooc tyijy ja'a naaxwiimbä hänajty wyiimbida'añ. Homiänaajä tsip pleetä jiadyii. ⁸ Nimiädsibø'øwáanäp hajxy hänajty wiinghagajptjaty. Wiinduhmyhagajpt hujx hänajty ñaxa'añ. Jadáanäbä yuuxøø hänajty wiinduhmyhagajpt. Coö jaduhñ jiada'añii, hijxtahnd jaduhñ cähxø'tsoonaamb coö tsø'ty häyohn høchähgøøñäjaty hänajty jiada'añii.

⁹ Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy mänit. Mäjahñdium hajxy hänajty mhida'añ. Xmiadsaambä mmädsip hajxy hänajty. Mänit hajxy jim xyajnøcxa'añ haguyc. Møød jim maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän, xwiobho'ogaamb hajxy hänajty jim. Xyajnøcxaamb hajxy hänajty jim maa ja'a gobiernä wyiinduumhajxiän, je'eguiøxpä coöch mijts xpiawädity. Jimhöch hajxy jaduhñ xmiädiá'agät gobiernäwiinduum. ¹⁰ Hix, cahnä naaxwiimbä hänajty wyiimbityñä, cøxaambä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy miädowa'añ wiinduhmyhagajpt. ¹¹ Y coö hajxy jim xyajnøcxät haguyc, cab hajxy mänit mnädaj mnämáyät waambaty hajxy mhadsówät. Hix, ja'a Dios ja'a mädia'agy hajxy hänajty xmio'owaamb. Cab hajxy hänajty hamdsoo mmädia'aga'añ; ja'a Dioshespíritu hajxy hänajty xyajmädia'agaamb. ¹² Hamiñ haxøpiä jäya'ayhajxy hänajty tu'que'ex ñiñähduga'añii coö hajxy yagho'ogøøjät. Jaanä jaduhñä yhuung hajxy hänajty ñähdugaambä. Ja'a muutsc-häna'c-hajxy, jaanä jaduhñä tieedy hajxy hänajty tiunaambä. ¹³ Nägøxiä mijtsä jäya'ay xmiähanhada'añ je'eguiøxpä coöch mijts xpiawädity. Pero pøn hänajty tøø miee'xtucy, hoy hänajty tøø jia ho'ogy, nähwa'adsaamb hänajty je'e.

14 'Habaadaamb jaduhñ coo ja'a haxøøgpä ca'a hoybä miedsa'añ maa ja'a Diostøjcän —pøn hädaa nocy capxp, ween jaduhñ wyiinjuø'oy—. Mänitä Diostøjc jaduhñ yajma'ada'añii. Coo ja'a haxøøgpä hajxy jaduhñ mhíxät, mänit hajxy päyø'øguiä mnøcxät tunjoot, pønjaty yaa tsänaaby Judeanaaxooty. 15 Pønjaty hänajty häñaaby tøjnähgøxp, ween ñä'ägä päyø'øgy, cap nøcxy tii jiiby yajpädsømy tøgooty. 16 Pønjaty hänajty camjooty, cab jaduhñ jim ñøcxät maa ja'a tiøjcän. Cap nøcxy jiiby tii yajpädsømy, ni wyit ni tii. 17 Jaanç tehñ chaachpøgaambä to'oxiøjc-hajxy hänajty, ja'a hajxy hänajty co'na'awaambä, møød ja'a hajxy hänajty huungyajtstspä. 18 Mmänuu'xtá'agäbä Dios hajxy coo tsø'ty häyohn ween quia'a jadyii coo hänajty jiaanç tehñ tiøøhcä. 19 Jaanç tehñ yhoyhoyyä jäya'ayhajxy hänajty chaachpøga'añ. Ni mädyii tsaachpä jaduhñ quia'a mäbaada'añ neby hänajty jiada'añiijän, ni ja'a jecy näjxäbä, ni ja'a jaac minaambä. 20 Tøø ja'a Dios jaduhñ miäna'añ coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty jejcy quia'a tsaachpøga'añ, je'eguiøxpä coo chocy pønjaty jaduhñ tøø wyiimbiy. Coo ja'a Dios häxøpy jaduhñ tøø quia'a mäna'añ, jejquiä jäya'ayhajxy häxøpy chaachpøga'añ. Ni pøn häxøpy quia'a nähwa'adsa'añ.

21 'Coo mijts pøn xñämä'awät coog tyijy ja'a Cristo hänajty jii wiädity, cab hajxy mmäbøgät. 22 Hix, mayyä jäya'ayhajxy hänajty wiädita'añ mäwiinhøhmbä, cooc tyijy hajxy hänajty je'e Cristo, møød cooc tyijy hajxy hänajty Dyiosquexiä. Piayajcähxø'øgaambiä hijxtahñd hajxy hänajty hoy-yagjuøñäbä. Jaduhñä jäya'ayhajxy hänajty jia wi'i wyiinhøøna'añii, møød ja'a hajxy hänajty Dioswiimbíyyäbä. 23 Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy. Jäguemiä hajxy chamñ nnäma'ay coo hajxy mniyajcopcø'øwøøjät.

24 'Mänitxøøbä, coo ja'a tsaachpä hänajty tøø ñajxnä, mänitä xøø wyiingoodø'øwahñ møødä po'o. 25 Mänitä mamiadsa'a hänajty quia'awa'añ. Tsäyuyyaamb hänajty jaduhñ, tijaty jimñ cuhdujtmøød tsajtcøxp. 26 Mänitøch hänajty ngäda'aga'añ jocjooty, høøch ja'a Diosquexypä. Møcmäjaamøødhøch hänajty ngäda'aga'añ. Yajxønhøch hänajty mänit ngäda'aga'añ. Mänitøchä jäya'ayhajxy hänajty may xpia'hee'ptägø'øwa'añ. 27 Mänitøchä nmoonsä tsajpootypähajxy hänajty nguexa'añ coo hajxy jaduhñ quiøxy yajtu'ugmúgät pønjátyhøch hänajty tøø nwiimbiy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty wiomuga'añii.

28 'Høxtahñdsä higueraquepy, coo jaduhñ wiámät, hijxtahñd jaduhñ coo hänajty tøø pioodtägøøñä. 29 Jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a tsø'ty hajxy jaduhñ mhíxät nébiøch naamñä tøø nmädia'agy, hijxtahñd hänajty jaduhñ cooch hänajty mobädajpä ngädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, høøch ja'a Diosquexypä. 30 Cøxaamb jaduhñ jiada'añii nébiøch naamñä tøø nmädia'agy, cahnä jäya'ayhajxy hänajty quiøxy ho'ogyñä, ja'a hajxy jäda'ahaty jugyhajpä. Tøyhajt jaduhñ. 31 Cuhdägoyyaambä tsajt møødä naaxwiimbä. Pero tsipcøxp jaduhñ tiøjiada'añ nébiøch chamñ nmädia'aguiän.

32 'Ni pøn jaduhñ quia'a najuø'oy mänaa jaduhñ jiada'añii. Jagooyyä Dios nidiuhñ ñajuø'oy, ja'a hajxy nDeedyhájtäm. Ni ja'a Diosmoonsähajxy jaduhñ quia'a najuø'oy, ja'a hajxy jimñ tsajpootypä. Ni høøch nga'a najuø'oy, høøch ja'a Diosquexypä.

33 'Paady, nähix hahixø'ø hajxy mhídät homiänaajä, je'eguiøxpä coo hajxy mga'a najuø'oy mänaa jaduhñ jiada'añii. 34 Jii jäya'ay hänajty tu'ug, coo hänajty ñøcxa'añ jäguemnaax, mänitä mioonsä ñämaayy coo ja'a tiøjc cwieendähájtäxät. Nägøxiä hajxy jaduhñ yhaagä nä'a tuungmooyyä. Jaduhñä tu'jäya'ay ñämäayyäbä coo jimñ tiúnät maa ja'a tøghaawän, weenä tøjc yaghawa'açh jopy; tsuu jadähooc yhagøøguiumbät. 35-36 Ja'a cudøjcä mioonsähajxy, cab hajxy hänajty ñajuø'oy mänaa ja'a wyiindsøn hajxy hänajty miejtstägatsa'añ, pø coodsøñäp hänajty jaduhñ, o pø tsuhñdä hänajty, o pø tu'tseey-yaaxø'øgy hänajty, o pø jobøøñäp hänajty. Nähix hahixø'ø ja'a wyiindsøn hajxy jaduhñ yhahíxät. Pø caj, coo hajxy jaduhñ jaguiapxiä ñähmejtspedøøjät, wehñdä hajxy hänajty mia'ay. Jaduhñ mäwíinäts mijtspä, cab hajxy jaduhñ mnajuø'oy mänájøch yaa ngädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Paady hajxy nähix hahixø'ø homiänaajä mnä'ägä hídät. 37 Jaduhñhøøchä jäya'ayhajxy nägøxiä nnämaabiä coo hajxy nähix hahixø'ø ñä'ägä hídät homiänaajä.

14

¹ Mejtsxøø ja'a pascuaxøø hānajt̃y quia'a habaady mānaa ja'a judíos tsajcaagy hajxy hānajt̃y quiayyān, ja'a cajpā tsoomiøødpā. Ja'a teedywiindsøñhajxy, møødā hāna'c-hajxy, ja'a hajxy hānajt̃y jiĩby yajnāhixøøbiā tsajt̃ogooty, cojyquiapxytiuum̃b hajxy hānajt̃y jaduh̃n nebiā Jesús hajxy yajtsumøøjāt hōhnda'agymiādia'agyhaam, jaduh̃n hajxy jaduh̃n hoy yajyagho'ogøøjāt. ² Mānit̃ hajxy nāje'e ñiñāmaayyā:

—Cab hajxy tsøc nej jatcøøyyām coo ja'a cu'ug hajxy jaduh̃n xñā'ä nāhbädø'cāmāt.

³ Tøø ja'a Jesús hānajt̃y yhäda'agy Betania. Jim̃ hānajt̃y miädsuugay maa ja'a Simón tiøjcān, ja'a hijty leprapa'ammøødpā. Mānitā to'oxiøjc tu'ug miehch. Jimā nardoperfume hānajt̃y quiø'ogoñhaty alabastro-vidrijooty. Jaanč teh̃m chowā nardoperfume hānajt̃y ñøcxy. Mānitā to'oxiøjcā perfume-vidrio piuhy. Mānitā Jesús ja'a perfume ya-jcuhtemøøyyā. ⁴ Mānitā jāya'ayhajxy nāje'e jiootma'ty, ja'a hajxy hānajt̃y jim̃ pahāñaabiā. Mānit̃ hajxy ñiñāmaayyā:

—Cap yø'ø perfume jaduh̃n cu yaghäyooyy. ⁵ Coo jaduh̃n cu ñā'ägā too'cy, tsoobaadaam̃b yø'ø hijty, tægøøgmägo'x-xøøguduñ. Jimā häyoobädøjcā chow hajxy jaduh̃n cu miooyyā coo jaduh̃n cu ñā'ägā too'cy.

Jaduh̃nā to'oxiøjc yhojjā.

⁶ Mānitā Jesús miānaañ:

—Weends yhity. Ca'a hajxy mwi'i yhojy. Nébiøch yø'ø jaduh̃n tøø xtiuñān, cab jaduh̃n ñejpiä; hoy jaduh̃n. ⁷ Homiānaajā mijtsā häyoobājāya'ay mhixy. Homiānaajā hajxy jaduh̃n mbuhbédāt. Pero høøch, cábøch mijts jejcy xyhixa'añ. ⁸ Xwyiingudsähgøøbiøch yø'øya'ay jaduh̃n, páadyhøchā perfume jaduh̃n xyajcuhtemøøyy. Jaduh̃n miäbaady nej cooçh häxøpy tøø nho'oguiān. Jaduh̃nhøch yø'ø hijty xyajnāhdema'añ. ⁹ Majatiā Diosmädia'agy wiädita'añ wiinduh̃myhagajpt ja'a høøchcøxpā, jaduh̃nā jāya'ayhajxy miädia'aga'añ nébiøch yø'øya'ay naam̃nā tøø xtiuñ. Jaduh̃n yø'ø homiānaajā jiahmiedsāanānā. Tøyhajt̃ jaduh̃n.

¹⁰ Jimā Jesús ja'a jiamiøød hānajt̃y tu'ug xiøhaty Judas Iscariote, ja'a hajxy hānajt̃y nāmajmetspā. Mānitā Judas ja'a teedywiindsøñ hoy miøødcojyquiapxytiuiñ coo ja'a Judas ja'a Jesús hānajt̃y tiooga'añ. ¹¹ Coo ja'a teedywiindsøñhajxy jaduh̃n miädooyy, mānit̃ hajxy jaduh̃n jiaanč teh̃m xioondaacpøjcy. Mānitā Judas yajwiinwaanøøyyā coo xädø'øñ hānajt̃y mio'owa'añii. Mānitā Judas tiägøøyy wiinmaabiā nebiā Jesús paquiā yajcø'ødägø'øwāt.

¹² Mānitā pascuaxøø yhabaatnā. Jaduh̃nā judiøshajxy hānajt̃y quiuhdujthaty coo tsajcaagy hajxy naxy quiay, ja'a cajpā tsoomiøødpā. Jaduh̃n hajxy hānajt̃y quiuhdujthajpā coo meeghuung hajxy naxy yoxy ja'a pascuaxøøjooty. Mānitā Jesús ja'a jiamiøød miäyajtøøwā:

—Maada'a yhooyyā coo pascuaxøø hajxy häyaa nwiindsuugáayyāmāt.

¹³ Mānitā Jesús ja'a jiamiøød nāmetsc ñāmaayy:

—Nøcx hajxy jim̃ Jerusalén. Jimā jāya'ay hajxy tu'ug mbaada'añ nøøgón. ¹⁴ Je'eds hajxy mbadu'ubøgāp. Mānit̃ hajxy mbadøjtägø'øwāt. Mānitā cudøjc hajxy mnāmá'awāt: “Ja'a nWiindsøñ hōjts jaduh̃n tøø xwyiinguexy coo hōjts nyajtøwāt maa hōjtsā pascuaxøø häyaa tsuu nwiindsuugáyāt.” ¹⁵ Mānit̃ mijtsā cudøjc cuarto nøcxy xyajnāhixø'øwa'añ nāhbettøjcøxp. Jaanč teh̃m quiäruundā ja'a cuarto jaduh̃n møød yajxonā. Jimā cay hu'ugy hajxy mnāhix̃ mhahixø'øwāt coo hajxy jim̃ ndsuugayāanām —nømä Jesús miānaañ.

¹⁶ Mānit̃ hajxy nāmetsc jiaanč nøcxy jim̃ cajptooty. Jiaanč paat hajxy jaduh̃n neby hajxy hānajt̃y tøø ñāma'ayiiñ. Mānitā tsuugay hajxy tiägøøyy nāhix̃ hahixøøbiā.

¹⁷ Coo quioodsøøñā, mānitā Jesús hajxy jim̃ ñøcxy maa ja'a pascuaxøø hajxy hānajt̃y wyiindsuugaya'añān, møødā jiamøødhajxy ja'a jaac nāmajcpā. Mānit̃ hajxy tiägøøyy caabiā. ¹⁸ Mānitā Jesús miānaañ:

—Tú'ughøch mijts mjamiøød xñäxø'øwø'øwa'añ. Quipxy hajxy je'e cham xmiøødcaamiújcäm. Tøyhajt jaduhñ —nømä Jesús miänaañ.

¹⁹ Mänit hajxy nägøxiä jiootmadiägøøyy. Mänit hajxy tiägøøyy niñámáayyábä:

—Nej, høøch je'eda'a tyijy xñänøømbä.

²⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mijts mjamiøød jaduhñ tu'ug jatcø'øwaamb, näguipxiä tsajcaagy hajxy jaduhñ jii by xmiøødpaguhmá'tsäm texyjooty. ²¹ Høøch, ja'a Diosquexypä, jadúhñhøch njada'añ nhabeta'añ nepy jim myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. Tøjiadaambä Diosmädia'agy jaduhñ. Pero ja'a crájøch jaduhñ xñähdugaambä, jaanç tehñ yhoyhoy jaduhñ chaächpøga'añ. Maas hoy häxøpy coo quia'a nä'ägä naaxwiimbädsøømy —nømä Jesús miänaañ.

²² Caabyñä ja'a Jesúshajxy hänäjty, mänitä Jesús ja'a tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dios ñämaayy: “Dioscujú'uyäp.” Mänitä jiamiøødä tsajcaagy nägøxiä yajnäguidøøyy. Mänit miänaañ:

—Cay hädaa hajxy; høøch nni'x ngopc hädaa —nømä Jesús miänaañ.

²³ Mänitä Jesús ja'a vaso quionø'cy, ja'a hänäjty vinomøødpä. Mänitä Dios ñämáaguiumbä: “Dioscujú'uyäp.” Mänitä Jesús ja'a vino yhuuctsohñ. Mänitä jiamiøød miooyy. Nägøxiä hajxy jaduhñ yhuucy. ²⁴ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Høøch nnø'ty hädaa. Hijxtahñd hädaa jaduhñ coöchä nnø'ty nyajxee'xa'añ coöchä jäya'ayhajxy hänäjty nnähho'tu'uda'añ. Jadúhñhøchä cuhdujt nyajtødiägø'øwa'añ, ja'a Dios ja'a Abraham jecy miøødyajcuhdújcäbä. ²⁵ Tøyhájthøch jaduhñ nnämä'awät, cábøchä vino nhuuctägatsa'añ høxtä cóonøch hänäjty jim tøø nnøcxtägach maächä nDeediä wyiinduuman. Mänitøchä vino jembybiä nhuucmadsa'añ —nømä Jesús miänaañ.

²⁶ Mänitä Jesús ja'a Dioshøy hajxy yhøøyy, møødä jiamiøødtøjc. Mänit hajxy jim choññ. Mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a tun hänäjty xiøhatiän Olivos. ²⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy:

—Nägøxiøch mijts xñähgue'ega'añ, je'eguiøxpä coöch nmädia'agy hajxy xquia'a mabøgaanä. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Nyagho'ogáambiøchä meegcuaeendähajpä. Cøxaambä meeghajxy piäyø'øga'añ. Xii yaa hajxy ñøcxø'øwa'añ.”

²⁸ Cooch hänäjty tøø nho'ogy, mänitøch jadähooç njujypiøjtägatsa'añ. Mänitøch jim nnøcxa'añ Galilea. Mänitøch mijts jim nøcxy xpiaada'añ —nømä Jesús miänaañ.

²⁹ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Høøch mabøcypä, cábøch miich mänaa nbuhwa'adsa'añ, hoy miich hajxy nägøxiä xjia puhwá'adsät.

³⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhájthøch miich nnämä'awät, häyaa coods miich tægøøghooç mniguiugapxa'añii coöch tyijy xquia'a hixiä.

³¹ Pero Pedro, tehñgajnä je'e jiaac miänaañ:

—Cábøch mänaa nniguiugapxa'añii coöch tyijy miich nga'a hixiä, hóyhøch miich quipxy nja møødhó'ogät —nømä Pedro miänaañ.

Jaduhñ hajxy nägøxiä piahadsoobä.

³² Mänitä Jesúshajxy jim ñøcxy maa hänäjty xiøhatiän Getsemaní. Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy:

—Jiids hajxy huuc häña'aw, nøcxy nhuuc Diospa'ya'axy.

³³ Mänitä Jesús ja'a Pedro hawiing miøødnøcxy, møødä Santiago, møødä Juan. Mänitä Jesús hoyhoy jiaanç tehñ jiootmabiøjcy. ³⁴ Mänitä Pedrohajxy ñämaayyä:

—Hoyhóyhøch jaduhñ njaanç tehñ jiootmayhaty. Høxtä ho'ogáambiøch nnijiäwø'øyii. Huuc mähmø'øw hajxy yaa. Cab hajxy mmaahó'ogät. Jujcy hajxy mhídät —nømä Jesús miänaañ.

³⁵⁻³⁶ Mänitá Jesús weeñtiá jiaac nõcxy. Mänit jaduhñ miägutscädaacy. Mänitá Dios tiägøøyy mänuu'xtaacpä: “Teedy, mee'x, coo miich jaduhñ cu mga'a mänaañ, cáboch häxøpy ndsaächpøga'añ nébiøch chamñ nmánaxa'añän. Pero cábochá nguhdujt yhidät nébiøchá njoot jia tsoquiän. Miiçhä mguhdujt jaduhñ nä'ägädä hidaamb.”

³⁷ Mänitá Jesús jimñ nõcxtägajch maa ja'a Pedrohajxy hánajty tøø miähmø'øyän. Coo jimñ miejch, mänit jaduhñ yhiçxy coo hajxy hánajty tøø quiøxy maaho'ogy. Mänitá Pedro ñämaayyá:

—Simón, nej, mmaabä. Nidu'hora miich tøø mga'a mee'xtucy. ³⁸ Jujcy hajxy hit. Tehngajnä ja'a Dios hajxy mba'yá'axät. Jaduhñä møjcu'ugong hajxy xquia'a jøjcaxø'øwät. Jia tsojpiä mjoothajxy jaduhñ coo hajxy jujcy mhídät, pero cabä mni'x ja'a mgopc-hajxy jaduhñ miee'xtuga'añ.

³⁹ Mänitá Jesús ja'a Dios hoy pia'yáaxcumbä. Jaduhñ jadähooc ñämánaanøøguiumbä. ⁴⁰ Mänit jadähooc miéjtscumbä maa ja'a Pedrohajxy hánajty tøø miähmø'øyän. Tøø hajxy hánajty miaahó'cumbä. Hiç, tøø hajxy hánajty jiaanç tehñ yhanuu'xø'øy. Coo hajxy jaduhñ yujxä, cab hajxy hánajty ñä'ägä najuø'øy waamb hajxy yhadsówät. ⁴¹ Coo ja'a Jesús jaduhñ miejch ja'a miädägøøghoocpä, mänit miánaañnä:

—Nej, je'enä hajxy mwi'i mia'ayñä. Ween tiuhñä. Tøø yhabaatnä coöchä cahwi-indøyhäna'c-hajxy xquiø'ødägø'øwaannä, høøch ja'a Diosqueçypä. ⁴² Pädó'näts hajxy. Jamñ hajxy. Ximä craa myiñ ja'açh jaduhñ xyajcø'ødägø'øwaambä.

⁴³ Jimä Jesús hánajty miädia'agyñä, mänitá Judashajxy miejch, møødä majiäya'ay, haagä espada-cap. Näje'e hajxy hánajty wiojptcappä. Ja'a teedywiindsønñhajxy jaduhñ mäguejx, møødä häna'c-hajxy jiiby yajñähixøøbiä tsajtøgooty, møødä majiäya'adiøjc-hajxy. ⁴⁴ Tøø ja'a Judashajxy hánajty quiojyquiapxytiuhñ: “Ja'açh hánajty ndsu'xaambiä, je'e hánajty je'e. Mänit hajxy mmádsät. Mänit hajxy nõcxy mdsumy”, nõmä Judas hánajty tøø miäna'añ. ⁴⁵ Mänitá Judas ja'a Jesús ñämejch. Mänit ñämaayy:

—jWiindsøn!

Mänitá Judas ja'a Jesús jiaanç tsu'xy. ⁴⁶ Mänitá Jesús miajtsä.

⁴⁷ Ja'a Jesús ja'a jiamiøød tu'ug, jimä espada hánajty miøjnädawhaty. Coo jaduhñ yhiçxy coo ja'a Jesús hánajty tøø miächii, mänitá yhespada jiuu'pädsøømy. Mänitá teedywiindsønñä mioonsä tu'ug tiaatspujxtuutä.

⁴⁸ Mänitá Jesús ja'a majiäya'ay ñämaayy:

—Tiiçh hajxy jaduhñ coo tøø xñämiñ espada-cap wojptcap. Tiiçh hajxy xyhiçy, mee'tspäjä. ⁴⁹ Tiiçh hajxy jimñ coo xquia'a majtspä tsajtøgooty. Nébyhøch hajxy jaduhñ høxtä yaa tøø xñämiñ. Nej, ca'a, jabom-jabómhøch hijty jimñ nõcxy nyajñähixø'øyä. Pero páadyhøch chamñ njaty nhabety, jaduhñä Diosmädia'agy tiøjiädät ja'a høøchcøxpä.

⁵⁰ Nidiuhmä Jesús hánajty jiaac mädia'agy. Tøø ja'a jiamiøødhajxy hánajty quiøxy päyø'ogy. ⁵¹ Jimä høxcujc-häna'c ja'a Jesús hánajty tu'ug piawädijpä, poobwit-nähcäjeenä. Mänit jaduhñ jia madsaanä. ⁵² Mänitá poobwit yajniñähnajptuutä. Nähwa'ads høxwa'ads je'e piäyø'cy.

⁵³ Mänitá Jesús yajñøcxä maa ja'a teedywiindsønñ wyiinduumän, ja'a jaac tehñ miøjpä. Mänitá teedywiindsønñhajxy jiaac tehñ miejch, møødä majiäya'adiøjc-hajxy, møødä häna'c-hajxy jiiby yajñähixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. ⁵⁴ Jimä Pedro hánajty jäguemjuøøby piadäna'ay maa ja'a teedywiindsønñ tiøjwiingøn. Mänit jimñ piahøxtacy maa ja'a hadänaabiähajxy hánajty jiøømba'axamiän.

⁵⁵ Jimä teedywiindsønñhajxy hánajty jia wi'i wyiinmahñdyhaty nebiä Jesús hajxy yajyagho'ogøøjät. Pero cab hajxy hánajty ñä'ägä wiinmahmybiaady. ⁵⁶ Hiç, hoyyá Jesús hajxy hánajty nämay jia nähøønø'øy, wiingaty hajxy hánajty miädia'agy; cab hajxy hánajty tiu'ugmädia'aguia. ⁵⁷⁻⁵⁸ Mänitá wiinghänä'c-hajxy tiänaayyø'cy; nõm hajxy je'e miänaambä:

—Tøø hõjts jaduñ nmädoy coo jaduñ miänaañ: “Hädaa tsajtøjc, jäya'ayhajxy hädaa hädiuun. Pero hõöch, nyajnajtsjidø'owäbøch hädaa. Cudägøøgxøøyyøchä wiingpä nhädiuundägätsät. Ca'a jäya'ayhajxy je'e hädiünäp” —jaduñ hajxy je'e yhøñdaacpä.

⁵⁹ Ni je'e hajxy hänajty quia'a tu'ugmädiá'aguiäbä.

⁶⁰ Mänitä teedywiindsøn tiänaayyø'cy majiäya'ayhagujc, ja'a tehñ miøjpä. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Nej, cab jaduñ mnä'ä hadsowa'añä waambaty hajxy miäna'añä.

⁶¹ Pero cabä Jesús waamb ñä'ägä hadsooyy. Mänit ñämäayyägumbä:

—Nej, tøyhajt jaduñä coo miichä Dios tøø xquiexiä, Nej, miichä Dios xyHuunghajpä.

⁶² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduñ. Hõöch je'e. Xyhixáambøch mijts jaduñ coöch jim nhäña'awa'añ Dioswiinduum, maa ja'a yhahooyhaampiän. Mänitøch hajxy jadähooc xyhixáangumbä coöch hänajty yaa ngädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jøcjøtyhøch hänajty nmänaca'añ.

⁶³ Mänitä teedywiindsøn ja'a wyit quiøø'ch. Paady jaduñ jiatcøoyy coo hänajty jiaanç tehñ jiootma'ady. Mänit miänaañ:

—Tii testigo hajxy jaduñ nnä'ä jaac wáanämät. ⁶⁴ Tøø hajxy jaduñ mhamdsoo mädoy coo ja'a Dios tøø miägapxtägoy. Waamb hajxy jaduñ mmäna'añ, neby hajxy ndúunämät.

Haagä jaduñ hajxy miänaañ cooc tyijy ja'a Jesús tøø quiädieey, møød cooc ween yagho'ogyii.

⁶⁵ Mänitä Jesús tiägøøyyä wiingutsujøøyyäbä. Mänit wyiinguxødsøøyyä. Mänit wyiingutexøøyyä. Mänit ñämaayyä:

—Najuø'øw pøn xquiojx.

Mänitä hadänaabiädøjc ja'a Jesús hajxy wyiingula'abøøyy.

⁶⁶⁻⁶⁷ Y ja'a Pedro, jiiby hänajty je'e hanaaxyp jøømba'axamy maa ja'a tøjwiingän. Mänitä teedywiindsønä qyixymoosä tu'ug miejch maa ja'a Pedro hänajtiän. Coo ja'a Pedro jaduñ yhijxä, mänit wyiinhee'ppejtä. Mänit ñämaayyä:

—Naxy miich yø'ø Jesús mmøødwädity, túhmäts. Haagä Nazaret hajxy mdsooñ nämetsc, túhmäts.

⁶⁸ Mänitä Pedro ñijjøgapxä:

—Ni nga'a híxiøch yø'ø. Ni nga'a najuø'øyhøch jaduñ tiich jaduñ xjia wi'i yajmøødmädiaacp —nømä Pedro yhøñdaacy.

Mänitä Pedro quiuraabädsøømy. Mänitiä tseey tu'ug jiaanç yaaxø'cy. ⁶⁹ Mänitä quixymoosä ja'a Pedro yhijxcumbä. Mänitä jäya'ayhajxy ñämaayyä, ja'a hajxy hänajty jim jaac padänaabiä:

—Xii Jesús jiamiøød tu'ug. Je'e yø'ø —nømä quixymoosä miänaañ.

⁷⁰ Mänitä Pedro jadähooc ñiguiugäpxägumbä. Cab jaduñ ñä'ä jegøøyy, mänitä Pedro ñämäayyägumbä:

—Mbawädijpy miichä Jesús pä, túhmäts. Nyo'mädooby hõjts jaduñ coo miich jim mdsooñ Galilea.

⁷¹ Mänitä Pedro jadähooc miänáangumbä:

—Tøyhajt, cábøch jaduñ nnä'ägä híxiä pøn hajxy jaduñ mja mädiaacy.

Tähoocapxiä ja'a Pedro jaduñ miänaañ cooc tyijy ja'a Jesús hänajty quia'a nä'ägädä híxiä. ⁷² Mänitiä tseey miämetsc-hoocpä yáaxcumbä. Mänitä Pedro jiahmiejtstaacy coo ja'a Jesús hänajty tøø miäna'añ: “Cahnä tseey hänajty miämetsc-hoocpä ya'axy, tøø miich hänajty tægøøghooc mniguiugapxyii coöch miich hänajty xquia'a híxiä.” Mänitä Pedro jøøguioo'ty coo ja'a tseey miämetsc-hoocpä jiaanç yaaxy.

15

¹ Coo jio**b**øøyy, mänit**ä** teedywiindsøn**h**ajxy nägøxi**ä** yhamugóøguiumbä, møødä ma-jj**ä**ya'adiøjc-hajxy, møødä häna'c-hajxy jii**by** yaj**n**ähixøøbiä tsajtøgooty. Mänit hajxy quiojyquiapxytiuu**ñ** nebiä Jesús hajxy hä**n**ajty tiuna'a**ñ**. Mänit**ä** Jesús hajxy quiø'øxojch. Mänit**ä** Pilato hajxy hoy yajcø'ødägø'øy maa je'e hä**n**ajty guiobiernähatiän. ² Mänit**ä** Pilato ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Nej, tøyhajt jaduh**ñ**ä coo miichä judíos**h**ajxy xguiobiernähatiä.

Mänit**ä** Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduh**ñ**.

³ Madiu'u ja'a teedywiindsón ja'a Jesús hajxy hä**n**ajty jia wi'i **ñ**äxø'øwø'øy. Pero cabä Jesús hä**n**ajty waamb **ñ**ä'ägä hadsooyy. ⁴ Mänit**ä** Pilato miäná**ñ**gumbä:

—Nej, caj mhadsowa'a**ñ**ä. Madiu'u miich hajxy x**j**ia wi'i **ñ**äxø'øwø'øy —nø**m**ä Jesús **ñ**ämaayyä.

⁵ Pero cabä Jesús waamb **ñ**ä'ägädä hadsooyy. Jiaan**ch** teh**m** yagjuøøyy ja'a Pilato jaduh**ñ** coo ja'a Jesús jaduh**ñ** quia'a nä'ägädä hadsooyy.

⁶ Jaduh**ñ**ä Pilato hä**n**ajty jomøjt-jomøjt quihdujthaty coo xøø hä**n**ajty jiadyii, mänit**ä** tsumyjiäya'ay naxy tu'ug yajpädsø**m**y, ja'a judíos**h**ajxy hä**n**ajty yaj**n**ähdi**j**piä. ⁷ Jiibiä jäya'ayhajxy hä**n**ajty näje'e chumy**ch**häna'ay. Tsip hajxy hä**n**ajty tøø yagjadyii. Tøø hajxy hä**n**ajty miäjäya'ay-yagho'ogy. Tu'ugä tsumyjiäya'ay hä**n**ajty xiøhaty Barrabás. ⁸ Coo ja'a cu'ughajxy jim**m** miejch maa ja'a Pilato wyiinduumän, mänit**ä** Pilato hajxy jaduh**ñ** **ñ**ämaayy coo ja'a tsumyjiäya'ay tu'ug yhøxmádsät. ⁹ Mänit**ä** Pilato yhadsooyy:

—Nej, jaduh**ñ** hajxy mmäna'a**ñ**ä coo**ch**ä Jesús nhøxmádsädä, ja'a tyijy hajxy mgob-iernähajpiä.

¹⁰ Paadiä Pilato jaduh**ñ** miänaa**ñ**, **ñ**ajuøøby hä**n**ajty je'eduh**ñ** tiiguiøxpä ja'a Jesús coo yajcø'ødägøøyyä ja'a teedywiindsón. Paadiä Jesús jaduh**ñ** yajcø'ødägøøyyä je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hä**n**ajty quia'a yajmädsó**j**cäxä. ¹¹ Mänit**ä** teedywiindsón ja'a cu'ug hajxy jiojcapxøøyy coo ja'a cu'ughajxy jaduh**ñ** miäná'anät coo ja'a Jesús ween quia'a høxma**ch**ii, weenä Barrabás **ñ**ä'ägä høxma**ch**ii. Coo ja'a cu'ughajxy jaduh**ñ** jiaan**ch** mänaa**ñ**, ¹² mänit**ä** Pilato ja'a cu'ug jadähooc miäyajtøøyy:

—Y yø'ø Jesúsäts, ja'a tyijy hajxy mgobiernähajpiä, neby hajxy yø'ø myaj**n**ähdi**j**y nébiøch yø'ø ndúnät.

¹³ Mänit**ä** cu'ughajxy møc yaax**y**:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp.

¹⁴ Mänit**ä** Pilato miäná**ñ**gumbä:

—¡Pero tisän! Tii tøø quia**d**ieey.

Mänit hajxy maas møc yáaxcumbä:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp.

¹⁵ Mänit**ä** Pilato jiaan**ch** mänaa**ñ** coo ja'a Barrabás hajxy ween nøcxy yajpädsø**m**y pujxtøgooty. Hix, cabä Pilato ja'a cu'ug hä**n**ajty yagjootma'ada'a**ñ**. Mänit**ä** Pilato miänaa**ñ** coo ja'a Jesús wiobho'ogó**j**ät. Mänit miäná**ñ**gumbä coo ja'a Jesús hajxy nøcxy cruzcøxp miøjpahbety.

¹⁶ Mänit**ä** soldado ja'a Jesús hajxy yaj**n**øcxy maa ja'a hagu**j**cän. Mänit**ä** soldado ja'a jiamiøød hajxy quiøxy møjyaax**y**. ¹⁷ Mänit**ä** Jesús hucywyit yaj**n**ähtämoogøøyyä. Mänit**ä** haptycorona yajcuhjenøøyyä. ¹⁸ Mänit**ä** Jesús tiägøøyyä wiinyáaxä**b**ä:

—¡Viva ja'a Jesús, ja'a judíos**h**ajxy jaduh**ñ** guiobiernähajpiä! ¡Viva!

Jaduh**ñ**ä Jesús hä**n**ajty wyiinwoo**ñ**ii. ¹⁹ Mänit hoyhoy wioj**p**ä quihduum paxyhaam. Møød wyiingutsujøøyyä. Mänit wyiinji**c**ädaacä. Jaduh**ñ**ä soldadohajxy hä**n**ajty jiatcø'øy nebiä wyiingudsähgøøbiän. ²⁰ Pero wyiinwohm**i**ä Jesús hajxy hä**n**ajty jaduh**ñ**. Mänit**ä** hucywyit hajxy yajtsi**j**y. Mänit**ä** yhamdsoo wit yajpøgøøyyäxä. Mänit hajxy yaj**n**øcxy maa hajxy hä**n**ajty miøjpahbeda'a**ñ**än.

²¹ Mänitä jäya'ay hajxy tu'ug jiojcubaadøøyy. Camjooty hänajty tøø yhoy. Simón hänajty xiøhaty. Jim hänajty chooñ Cirene. Jue'e yhuunghajxy hänajty xiøhaty Alejandro møødä Rufo. Jimä Jesús cruz hänajty chømä. Mänitä Simón hadsip ñämaayyä coo ja'a Jesús ween piuhdsømø'øy. Mänitä Simón ja'a cruz jiaanč tsømø'cy.

²² Mänitä Jesús yajmejtsä maa ja'a nähgaphuung hänajty xiøhatiän Gólgota. Jaduhnä nähgaphuung hänajty quiähxø'øgy nebiä ho'ogyjiäya'aguiopcän, paady hajxy jaduhn yajxøbejty Gólgota. ²³ Mänitä Jesús vino jia mooyyä. Mirra ja'a vino hajxy hänajty tøø yajmädemø'øy. Pero cabä Jesús jaduhn ñä'ägä huucy. ²⁴⁻²⁵ Mänitä Jesús miøjpahbejtä cruzcøxp. Møjpetyxiøø hänajty jaduhn. Tøø ja'a Jesús ja'a wyit hänajty jadähooc yajtsijjäxä. Mänitä soldado ja'a Jesús ja'a wyit hajxy tiägøøyy yajniguiuhäyø'cäbä. ²⁶ Mänit hajxy jim yuugjahy cruzcopcuhduum tiiguiøxpä ja'a Jesús jaduhn coo miøjpahbejtä: “Hädaa ja'a judíoshajxy guiobiernähajpy”, nøm hajxy jim quiujahy. ²⁷ Mänitä mee'tspähajxy nämetsc miøjpahbéjtäbä. Tu'jäya'ay miøjpahbejtä maa ja'a Jesús yhahooyhaampiän. Jatu'ug miøjpahbéjtäbä maa ja'a Jesús yhanajtyhaampiän. Cujcä Jesús jaduhn hoy piäda'agyii. ²⁸ Coo ja'a Jesús ja'a mee'tspä jaduhn näguipxy miøødho'cy, jaduhnä Diosmädia'agy tiøjiajty maa jaduhn myiñän cujaay: “Haxøøghäna'c jaduhn pianänøømä.”

²⁹ Ja'a jäya'ayhajxy hänajty jaduhn jim naxøøbiä, høxtä yagjuøøby hajxy hänajty coo ja'a Jesús hajxy jim yhijsy cruzcøxp. Møød hajxy hänajty wyiinwooñ:

—Ja'a, miich mahñdy ja'a tsajtøjc mwi'i yagjidaamby, y cudägøøgxøøyyä mahñdy miich je'e mhädiuundägätsät. ³⁰ Pø tøy miich møcmäjaa mjaanč møødä, tiids miich jim coo mga'a mänacy cruzcøxp. Jaduhnäts mbäyø'øgät —nømä Jesús ñämaayyä.

³¹ Jaanä jaduhnä teedywiindsøn hajxy hänajty miäwiingapxpejpä, møødä häna'c-hajxy hänajty jim yajnahixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. Jaduhn hajxy hänajty ñiñäma'ayii:

—Tøø yø'ø wiinghäna'c may yajnahwa'ač, pero caj yø'ø hamdsoo hoy yajniñhwa'adsa'añii. Jaduhn hijty ñibiäda'agyii nebiä Dioshuungän. Jaduhn hijty niñänømyii cooc tyijy ja'a judíoshajxy guiobiernähaty. ³² Mänit hajxy häyaa njaanč mabøjcamät, nägooyyä jim miänácät cruzcøxp.

Jaanä jaduhnä mee'tspähajxy hänajty miäwiingapxpejpä, ja'a Jesús hajxy hänajty näguipxy tøø miøødmøjpahbedyijäbä.

³³ Nägooyyä quiujyxiøøjøøyy, mänit jaduhn cøjx wyiingoodsø'øy. Tägøøghora jaduhn yhijsy wiingoods. ³⁴ Coo ja'a xøø jaduhn wyiinajjtúutcumbä, mänitä Jesús møc yaaxy: “Eloi, Eloi, lema sabactani.” Jaduhn miädia'agytiägø'øy: “Diostedy, Diostedy, tiich coo tøø xñähgue'egy.”

³⁵ Jimä jäya'ayhajxy hänajty näje'e miähee'pna'ay. Coo hajxy jaduhn miädooyy, mänit hajxy miänaañ:

—Mäadow, Elíasäda'a møyjáaxäp.

³⁶ Mänit tu'jäya'ay esponja hoy quioñ päyø'øguiä. Mänit jiiby piama'tsnajxy xunvinojooty. Mänitä esponja yujxojch paxyjøbhaam. Mänitä Jesús yaghagaabøøyyä coo jaduhn wyiinmúugät. Mänit jaaya'ay miänaañ:

—Tsøc huuc híxäm pø minaambä Elías, pø yajmänacáañäbä Jesús cruzcøxp.

³⁷ Mänitä Jesús møc yáaxcumbä. Mänit yho'nä. ³⁸ Tuunä ja'a Jesús jaduhn ñä'ä ho'cy, mänitä tsajtøjc-hadøødiujt cujiä quiøø'tswa'xy. Quiuhduum chohndaacy, høxtä yhøxhaam jaduhn yhagøødsøøyy. ³⁹ Jimä capitán ja'a Jesús hänajty tu'ug wyiindäna'ay. Coo yhijsy coo ja'a Jesús hänajty tøø yho'ogy, mänit miänaañ:

—Tøyhajt yø'øduhn hijty Dyioshuungä.

⁴⁰ Jimä tajiäya'ayhajxy hänajty näje'e miähee'pna'ay jäguemjuøøby. Jimä María hänajtypä, ja'a hänajty jim tsohmäbä Magdala, møødä Salomé. Ja'a María, ja'a Santiago møødä José tiaj, jim hänajty je'ebä. Ja'a muutspä Santiago jaduhn ñänøømby. ⁴¹ Hädaa tajiäya'ayhajxy, quipxiä Jesús hajxy hänajty tøø piawädity jim Galilea. Tøø hajxy hänajty

piuhbety mänaa hänajty jim̄ tøø yhitiän. Y coo ja'a Jesús jaduñ piejnä Jerusalén, quipxy hajxy piabejty, näguipxy møødä wiingjäya'ayhajxy nämay.

⁴²⁻⁴³ Ja'a viernes hänajty tsuujøøby. Ja'a poo'xxiøø hänajty tsohnda'agaamb, ja'a pascuaxøø. Nähix yhahixøøbiä judíoshajxy hänajty ja'a pascuaxøøgøxpä. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chooñ Arimatea. José hänajty xiøhaty. Jim̄ hänajty miøjtuungmøødä tsajtøgooty. Jaanč tehñ yhojiäya'ayä José hänajty. Jiøbhijxyp hänajty jaduñ coo ja'a Dios ja'a møcmäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ. Mänitä José ja'a Pilato ja'a Jesús ñaaxni'x hoy miäyujwaanä. Hix, cabä José ja'a Pilato hänajty chähgø'øy. ⁴⁴ Cahnä Pilato hänajty miädoyhatyñä coo ja'a Jesús hänajty tøø yho'nä. Yagjuøøyy je'eduhñ coo ja'a Jesús paquiä yho'cy. Mänitä Pilato ja'a capitán miøjyaaxy. Mänit miäyajtøøyy mäduhnajtä ja'a Jesús yho'cy. ⁴⁵ Coo ja'a Pilato jaduñ yhawáañäxä coo ja'a Jesús hänajty tøø jiaanč ho'ogy, mänit miänaañ coo ja'a José ja'a ho'ogyjäya'ay ween yajmånacy cruzcøxp. ⁴⁶ Mänitä José sábanä hoy jiuy. Mänitä Jesús hoy yajmånacy cruzcøxp. Mänit ñähbijty ñähmojch sábanahaam. Mänit hoy yajnaaxtägø'øy tsaajutjooty. Mänitä tsaajut ja'a tsaajut hajxy yaghadäguejtägooyy. ⁴⁷ Jimä Maríahajxy hänajty miähee'pna'ay, møødä Magdala-tsohm̄bä, møødä José tiaj.

16

¹ Coo ja'a poo'xxiøø hänajty tøø ñajxnä, mänitä María perfume hajxy hoy jiuy, møødä Magdala-tsohm̄bä, møødä Santiago tiaj, møødä Salomé. Ja'a Jesús ja'a perfume hajxy hänajty yajnähjaaxaamby. ² Cujaboom jopy ja'a Maríahajxy jim̄ ñøcxy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Näxøø hänajty je'e. Tøø ja'a xøø hänajty piädsøømnä. ³ Tu'haamnøcxpä hajxy tiägøøyy niñämäayyäbä:

—Pønä tsaajut hääyaa hadäguejtú'udäp.

⁴ Tehñ miejtsp hajxy hänajty jim̄, mänitä tsaajut hajxy yhiixy coo hänajty yhawá'adsän. Tøø häna'cä tsaajut hänajty yagjua'ač, hoyyä tsaajut hänajty jia cruundä. ⁵ Coo hajxy jiiby chaajuttägøøyy, mänitä muutsc-häna'c hajxy tu'ug yhiixy. Jiiby hänajty yhäña'ay hahooyhaamby. Yomybioobwit hänajty miøød. Coo ja'a Maríahajxy jaduñ yhiixy, mänit hajxy chähgøøyy. ⁶ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy. Ja'a Jesús hajxy mhøxtaaby, ja'a jim̄ tsohm̄bä Nazaret, ja'a tøø miøjpahbedylijäbä cruzcøxp. Tøø jiuypijøjtägach. Tøø yaa choññä. Huuc tehñ yhiix hajxy, cab je'e yaajän maa je'e piädaacän. ⁷ Nøcx ja'a jiamiøød hajxy hawaanä. Møødä Pedro, mhawáañäp je'ebä. Jaduñ hajxy mhawáañät cooc jim̄ ñøcxa'añ Galilea. Jimäc hajxy nøcxy piaady, neby hajxy hijty tøø yajmøødmädia'agyijän —nømä muutsc-häna'c miänaañ.

⁸ Päyø'øguiä Maríahajxy jiuutpädsøømy. Tsähgøøyyäp tsäyúuyyap hajxy piädsøømy. Cab hajxy jaduñ pøn ñä'ägädä hawaanä. Hix, jaanč tehñ chähgøøby hajxy hänajty.

⁹ Näxøø jopy ja'a Jesús jiuypijøjtägajch. Mänitä María jayøjp yhiixtsohññä, ja'a hänajty jim̄ tsohm̄bä Magdala, ja'a møjcu'u juxtuyc-hooc yajnähwáatsäbä. Ja'a Jesús jaduñ mäyajnähwaats. ¹⁰ Mänitä María ja'a Jesús jiamiøød hoy jia hawaanä. Wi'i jioøby wi'i xiuu'tsp ja'a Jesús jiamiøødhajxy hänajty. ¹¹ Hoy hajxy jia ñämaayyä coogä Jesús hänajty tøø jiuypijøjcy, møød coogä María hänajty tøø yhiixy hajujcy, cab hajxy ñä'ägä mäbøjcy.

¹² Cujecy, jimä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty nämetsc ñøcxy camjooty. Mänitä Jesús ñäguehxtøø'xy maa wyiinduumhajxiän. ¹³ Mänitä jiamiøød hajxy hoy jia hawáañäbä. Ni je'e ja'a miädia'agyhajxy jaduñ quia'a mäbøjcäxä.

¹⁴ Cujequiä Jesús jiamiøødhajxy hänajty quiaay, ja'a hajxy hänajty nämajtu'ugpä. Mänitä Jesús jim̄ ñäguehxtøø'xcumbä maa hajxy hänajty quiaayyän. Mänit hajxy jaduñ ñämaayyä:

—Tii mijtsä miädia'agy hajxy coo tøø mga'a mäbøjcä, ja'a mijts tøø xjia hawáañäbä cóogøch hajxy tøø yhiixy hajujcy, cóogøch tøø njuyypijøjtägach. ¹⁵ Nøcx hädaa

mädia'agy hajxy yajwa'x wiinduhmyhagajpt. Jaduhnä jäya'ay hajxy nägøxiä myajwiin-gapxó'owät neby hajxy ñähwá'adsät. ¹⁶ Pønjaty jaduñ mábøjp, pønjaty jaduñ näbejp, je'edshajxy jaduñ nähwa'adsaamb. Pero pønjaty jaduñ ca'a mábøjp, haxøøgtuum hajxy je'e miähmø'owa'añ. ¹⁷ Pønjaty jaduñ mábøjp, hijxtahnd hajxy yajcähxø'øgaamby hoy-yagjuøøñäbä. Ja'a høøhcøxpä, jaduñä pa'amjäya'ay hajxy yajnähwá'adsät, ja'a hajxy mõjcu'umøødpä. Wiinghayuuc hajxy miädia'agáannäp. ¹⁸ Hoyyä tsahñdy hajxy tiehm wyidsó'ogät, cab hajxy nej tiunóøjät. Hoyyä veneno hajxy tiehm yhú'ugät, ni jaduñ hajxy nej quia'a jádät. Y coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy quiø'onähgábät, náxäbä pia'amhajxy.

¹⁹ Coo ja'a Jesús ja'a jiamiøødtøjc miøødmädiaacpädøøyy, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä, mänit ñøcxnä tsajpootyp. Mänit hoy yhøxta'agy maa ja'a Tieediä yhahooyhaampiän. ²⁰ Mänitä jiamiøødhajxy jiaanç tu'ubøjcy. Mänitä mädia'agy hajxy hoy yajwa'xy wiinduhmyhagajpt. Pihbejpiä Jesús ja'a jiamiøødtøjc hänajty. Majaty hajxy hänajty wiädity, yajcähxø'piä hijxtahnd hajxy hänajty hoy-yagjuøøñäjaty. Jaduhn hänajty yajnajuø'øy coo hajxy hänajty tiømiädia'agy. Amén.

San Lucas

1-4 Mägu'ughajpä Teófilo, miichcǝxpǝch hädaa nocy nhädiuñ nej miich ja'a tøyhajt jaduhñ mmøødhádät ja'a Jesucristocǝxpä, nej jiajty nej yhabejty, nej ñbianǝcxyii. Pedyijǝch jaduhñ tǝø nhabǝcy. Jaduhñ miich tǝø mmädoyhajpä. Nämaj jäya'ay ja'a nocy capxy hajxy tǝø yajpädǝǝgy ja'a Jesucristocǝxpä. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy, je'eds hajxy jaduhñ tǝø xyajmädoyhájtäm. Yhamdsoo wiinhaam hajxy tiehm yhijxy.

5 Coö ja'a Herodes hänajty jim guobiernähaty Judeanaaxooty, jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiǝhaty Zacarías. Teedy ja'a Zacarías hänajty tiuumby maa ja'a judíos ja'a quiuhdujthajxy hänajty myiñän. Ja'a Abías ja'a quiuhdujt hänajty yajtuñäxäp neby hänajty jecy tǝø yhane'emiän. Ja'a Zacarías ja'a tio'oxiǝjc, Elisabet hänajty xiǝhaty. Ja'a Aarón yhap yhoc ja'a Elisabet jaduhñ. 6 Pedyii ja'a Zacarías hajxy hänajty quiudiuiñ ja'a Diosmädia'agy. Hoy hajxy hänajty yajtuñ nebiä Dios choquiän. 7 Pero cabä yhuunghajxy hänajty nitu'ugtä. Cahnä Elisabet hänajty ñä'ägädä huungpaadyñä. Tǝøds hajxy hänajty miäjaanä.

8 Tu'ugxǝbä, jiibiä Zacarías hänajty tiuñ möjtsajtǝgooty. 9 Mänitä piaatä coö ja'a poom jiiby jiögät maa ja'a poomjojtaactän, jim Dioswiinduum. Jaduhñä teedyhajxy hänajty quiuhdujthaty. 10 Mänit yhabaaty coö ja'a Zacarías ja'a poom hänajty jiiby jioga'añ. Mänitä cu'ughajxy yhamugǝǝyy möjtsajtǝghaguuy. Mänit hajxy tiägǝǝyy Diospa'yaaxpä. 11 Jimä Zacarías hänajty piomjocy, mänitä Dios mioonsä tu'ug ñäguehxtǝǝ'xy hahooyhaamby maa ja'a poom hänajty jioquiän. Jim hänajty tǝø chooñ Dioswiinduum. 12 Coö ja'a Zacarías jaduhñ yhijxy, mänit chähgǝǝyy. Cabä wiinmahñdy piaaty nej jiatcǝ'ǝwät. 13 Mänit ñämaayä:

—Zacarías, ca'a mdsähgǝ'ǝy. Tǝø ja'a Dios miädoy nej tǝø mmägapxiän coö huung xmió'owät. Huungpaadaamb ja'a mdo'oxiǝjc jaduhñ. Juan ja'a mhuung myajxǝhátät. 14 Mxoonä'agaamb miich jaduhñ ja'a mhuungcǝxpä. Nämaj ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ xioonda'agaambä coö mhuung myínät miédsät. 15 Cumaj ja'a mhuung piädsǝma'añ ja'a Dioscǝxpä. Miøødhadaambiä Dioshespíritu; jaduhñ miämin miäga'awa'añ. Cabä jocnǝø yhu'uga'añ ni ja'a vino. 16-17 Jaduhñsä cuhdujt miøødhada'añ nebiä Elías jecy miøødhajtiän. Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ yajwa'xaamby. Mänitä judíos ja'a Dios hajxy jiahmiejtstaactägatsa'añ jadähooc. Jaduhñä Juan yajwiingapxǝ'ǝwa'añ coö ja'a yhuung hajxy quia'a møødnimiädsiphájtänät, y coods hajxy miäbǝjnät ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy pǝñ yhamdsoo cuhdujt ja wi'i yajtunaamb. Coö hajxy jaduhñ quiudiünät, mänitä Dios jaduhñ quiuhbǝga'añ.

18 Mänitä Zacarías miänaañ:

—Nébiǝch ja'a tøyhajt jaduhñ nmøødhádät coöch nhuung myina'añ. Tǝø höjts nmäjaanä möødhǝch ndo'oxiǝjc.

19 Mänitä Dios mioonsä yhadsooyy:

—Gabriélhǝch nxǝhaty. Jimhǝch ndsooñ Dioswiinduum. Je'eçh tǝø xquiexy coöch miich min nhawaanä coö ja'a mhuung jaduhñ myina'añ. 20 Coöch miich ja'a nmädia'agy tǝø xquia'a mäbǝjcä, huum miich mmähmǝ'ǝwa'añ. Höxtä coonä ja'a mhuung myínät, mänit mgapxǝ'ǝga'añ. Tǝøjiadaamb jaduhñ nébiǝch cham nmädia'aguiän.

21 Jimä cu'ug ja'a Zacarías hajxy hänajty jia wi'i yhahixy möjtsajtǝghaguuy. Yagjuǝǝby hajxy hänajty coö ja'a Zacarías jiiby wyi'i jecy tsajtǝgooty. 22 Coö ja'a Zacarías tiǝjpädsǝmnä, tǝø hänajty jiaanç huumy. Mänitä cu'ughajxy ñajuǝǝyy coö ja'a Zacarías ja'a tsǝ'ty hänajty tǝø yhixy. Hix, cǝ'ǝhaam yajñahixǝñä.

23 Hoorä, coö ja'a Zacarías yaghabejty mäduhñtiä hänajty tiuna'añ tsajtǝgooty, mänit ñǝcnä maa ja'a quiajptän. 24 Mänitä tio'oxiǝjc jiaanç mähmǝǝyy maaxhuungmøød.

Jiiby ñä'ägä mähmøøyy tøgooty mägooxpo'o. Caj ñä'ägä tøjpädsøømnä. Jaduhñ hänäjty wyi'i miädiaacta'agy quiopcooty: ²⁵“Páadyhøch ja'a Dios jaduhñ tøø xñäxuuch nébiøch ja'a cu'ughajxy jaduhñ xquia'a péjxnät.”

²⁶ Tädujpo'o ja'a Elisabet hänäjty tøø yhity maaxhuungmøød, mänitä Dios ja'a Gabriel quiéjxcumbä. Jimä Gabriel quiejxä maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret jim Galileanaaxooty.

²⁷ Ja'a María jaduhñ yajnäguejxä. Cäxyihajpnä hänäjty je'enä. Tøø hänäjty tiødiägø'øy coo ja'a José hänäjty piøga'añ. Jue'e ja'a José, David yhap yhoc je'e, ja'a hijty jegyhajty gobiernātuumbä. ²⁸ Mänitä Gabriel tiøjtägøøyy maa ja'a María hänäjtiän. Mänitä María ñämaayyä:

—Diøshøch tøø xquiexy cooçh miich jaduhñ nmägápxät. Miihcøxpä ja'a Dios ja'a mayhajt tiuna'añ. Xmiøødhijp miich ja'a Dios. Maas hoy miich ja'a Dios xyhixy quejee ja'a mmädo'oxiøjc-hajxy.

²⁹ Cabä María hänäjty ñajuø'øy tii jaduhñ coo tøø ñäma'ayii ja'a Dioscøxpä. Tsähgøøyy jaduhñ siémpräm. ³⁰ Mänitä ñämáayyägumbä:

—María, ca'a mdsähgø'øy. Møj ja'a Dios ja'a mayhajt tiuna'añ ja'a miihcøxpä.

³¹ Mhuungpaadaamb miich jaduhñ. Jesús ja'a mhuung myajxøhata'añ. ³² Møj jaançh jaduhñ yhida'añ. Høxcabáañäp jaduhñ coo Dyioshuungä. Dios jaduhñ päda'agaamb gobiernä nebiä David jecy tiuunñän, ja'a Jesús yhap tieedy. ³³ Paady jaduhñ piäda'aga'añii gobiernä nebiä judiøshajxy yhané'emät cøjxta'axiøø. Nimänaa jaduhñ quia'a hanehmbädø'øwa'añ.

³⁴ Mänitä María yajtøøyy:

—Nébiøch jaduhñ nnä'ä huungpáadät; cáhnøch ya'adiøjc nhixyhatyñä.

³⁵ Mänitä Gabriel yhadsooyy:

—Minaambä Dioshespíritu xyhuungmo'owa'añ. Dioshuung jaduhñ minaamb ca'awaamb. Cabä pojpä cádieey mänaa tiuna'añ. ³⁶ Y miich mhocmaam, ja'a Elisabet, jaduhñ je'e miaaxhuungpaadaambä, hoy jaduhñ jia majjä jia petiä. Tädujpo'ohájnäp je'e. Cábäc tyijy hijty miaaxhuungpaada'añ; jaduhñä cu'ughajxy hijty miäna'añ. ³⁷ Pero cabä Dios tii tsip ñä'ägä juø'øy. Hotyijjä jaduhñ tiuna'añ.

³⁸ Mänitä María miänaañ:

—Wéenhøch ja'a Dios jaduhñ xñä'ägä moonsähaty. Wéenhøch jaduhñ njaty nébiøch tøø xñäma'ayän.

Mänitä Gabriel wyiimbijnä.

³⁹⁻⁴⁰ Mänitä ja'a María ñøcxy maa ja'a Elisabethajxiän. Judeanaaxooty hajxy hänäjty chäna'ay tunjooty. Mänitä María tiøjtägøøyy. ⁴¹ Mänitä Elisabet yajpoo'xä. Mänitä maaxhuung jiiby yu'xy Elisabet jioodooty. Mänitä Elisabet ja'a Dioshespíritu ñämejtsä.

⁴² Mänitä Elisabet møc yaaxy:

—Maas hoy miich ja'a Dios xyhixy quejee ja'a mmädo'oxiøjc-hajxy. Jaduhñ miich mhuung xyhixáañabä. ⁴³ Ja'a miich mhuung, nwiindsønhadáambiøch je'e. Nyagjuøøbiøch jaduhñ cooçh miich xwyiingudsähgø'øy. ⁴⁴ Túunøch miich xñä'ä yajpoo'xy, mäniøch nhuung yaaby jiaançh tehñ yu'xy njoodóotyhøch. Jootcujc jaduhñ ñijiäwø'øyii, paady yu'xy. ⁴⁵ Tøjiadaamb jaduhñ nej miich ja'a Dios tøø xñäma'ayän. Coo jaduhñ mmäbøcy, jootcujc mhida'añ —nømä Elisabet ja'a María ñämaayy.

⁴⁶ Mänitä María miänaañ:

Tøyhajtä Dios miøjjä jiaançhä.

⁴⁷ Jootcujc-høch nnijiäwø'øyii cooçh je'e xyhixy.

⁴⁸ Xjiahmiéjtspøch jaduhñ, hóyhøch nja häyoy.

Jootcujc-høch ja'a jäya'ayhajxy xñä'ägä nänømaanñä,

⁴⁹ je'eguiøxpä cooçh ja'a Dios tøø xyhuungmo'oy.

Møj jaançh ja'a Dios.

⁵⁰ Pønjaty ja'a Dios jaduhñ wiingudsähgøøby,

Dios jaduhñ näxuudsamb cøjxta'axiøø.

⁵¹ Tøø ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øgy; tøø hajxy quia'a mäjäda'agy, ja'a hajxy hijty yajcumayaambä.

⁵² Tøø ja'a gobiernä quiuhdujthajxy piøjcäxä, tøø ja'a häyoobäjäya'ayhajxy miøjtägø'øy.

⁵³ Tøø ja'a häyoobäjäya'ayhajxy cøxiä wiinä mio'oyii; cabä mäyøøjäya'ayhajxy tii tøø piaady.

⁵⁴ Pihbejt ja'a Dios ja'a judíoshajxy.

Cøjxta'axiøø ñäxuuch pia'häyoy,

⁵⁵ nebiä Abrahamhajxy jecy ñämaayyän, ja'a nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtäm.

⁵⁶ Tägøøgpø'o ja'a María jim jiaac hijty maa ja'a Elisabetän. Mänit yhädaacnä maa ja'a quiajptän.

⁵⁷ Mänitä Elisabet miaaxhuungpaatnä; ya'ayhäna'c jaduhñ miingahw. ⁵⁸ Mänitä Elisabet hoy quiuhixyíijäm ja'a jiuju ja'a miägu'ughajxy møødä miädøjc-hajxy. Mänit hajxy nägøxiä xioondaacy coo Dios ja'a mayhajt jaduhñ tøø tiuñ. ⁵⁹ Cuductujxøø ja'a pigäna'c hajxy hoy yajcircuncidarhadyii nebiä judíoshajxy hänajty quiuhdujthatiän. Mänit hajxy jia yajxøhataañ Zacarías nebiä tieedy hänajty xiøhatiän. ⁶⁰ Mänitä tiaj miänaañ:

—Cábøch jaduhñ nyajxøhata'añ. Juánhøch jaduhñ nyajxøhata'añ.

⁶¹ Mänitä Elisabet ñämaayyä:

—Tii jaduhñ coo myajxøhata'añ. Caj pøn jaduhñ xiøhaty maa miich mjuju maa miich mmägu'ugän.

⁶² Mänitä Zacarías miäyajtøøwä cø'øhaam nebiä yhuung xiøhátät. ⁶³ Mänitä pu'uyhuung ñädsiiwøøyy coo mio'owøøjät. Mänit yuugjahy pu'uguiøxp: “Juan xiøhata'añ.” Mänit hajxy nägøxiä yagjuøøyy. ⁶⁴ Mänitä Zacarías quiapxø'nä. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp miooyy. ⁶⁵ Jaanč tehñ yagjuøøyy ja'a cu'ughajxy jaduhñ. Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädijpä jim Judeanaaxooty jim tunjooty nebiaty ja'a Zacarías tøø jiaty. ⁶⁶ Coo ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä miädoyhajty, mänit hajxy tiägøøyy najuøødiaacpä. Mänit hajxy miänaañ:

—Pätiidä yø'ø pigäna'c tiunaamby coo hänajty tøø yeegy.

Tøyhajtä Dios hänajty pihbedä'añ.

⁶⁷ Mänitä Zacarías ñämejtsä ja'a Dioshespíritu. Mänitä Zacarías jiomädiaacnajxy neby hänajty tøø miøødmädia'agyíijän ja'a Diósäm:

⁶⁸ Møj jaanč ja'a Dios;

paady jaduhñ tøø quiäda'agy coo højts xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsáanäm, højts judíoshájtäm.

⁶⁹ Tøø højts ja'a yajnähwaatspä yajcuhwaatspä xyajnäguéjxäm; je'edsä møjcuhdajt jaduhñ møød; ja'a David yhap yhoc je'e.

⁷⁰⁻⁷³ Jaduhñä Dios jecy miänaañ coo højts xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsáanäm højts nmädsiphájtäm.

Jaanä jaduhñ miänaambä coo xñäxuuds xpia'häyowáanäm.

Yajtøjiadaamby jaduhñ nebiä Abrahamhajxy jecy miøødyajcuhdujquiän, ja'a nhap ja'a ndeedyhájtämhajxy.

Ja'a Diosquexyhajxy jaduhñ jømädiaacnajx.

⁷⁴ Coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xñäwáanäm maa ja'a nmädsiphájtämhajxiän, paady hajxy nga'a tsähgøøyyänä. Hoyyä Dios hajxy nbanøcxämät.

⁷⁵ Hawa'adstuum hajxy xyaghidáanäm cøjxta'axiøø.

⁷⁶ Huung, miich nnämaaby coo Diosmädia'agy-yajwa'xpä mwädita'añ.

⁷⁷ Myajwiingapxø'øwaamby ja'a Dios quiu'ughajxy neby hajxy jaduhñ ñähwa'ads quiuhwá'adsät.

Coo ja'a Dios ja'a piojpa quiädieey hajxy yajmøødmädiá'agät, mänit hajxy yajnahwa'ads yajcuhwa'adsøøjät.

⁷⁸ Xñäxúu'tsäm ja'a Dios hajxy jaduhñ, paadiä yajnahwaatspä yajcuhwaatspä quiejxy.

⁷⁹ Xpiädáacäm hajxy hawa'adstuum, xmióoyyäm ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy, nõmä Zacarías miánaañ.

⁸⁰ Hoorä, yee'c mõjjooyy ja'a Juan jaduhñ. Wiinmahñdymejts jaduhñ. Ñajuøøyy jaduhñ mädyii hoy mädyii mäbaad. Miøødhajt ja'a Dioshespíritu jaduhñ. Coo miøjjooyy, mänit tiägøøyy wädijpä hanidiuhmduum. Jim yhiyty høxtä coonä tiägøøyy Diosmädiá'agy-yajwa'xpä.

2

¹ Coo ja'a xøø jomøjt yhabaaty, mänitä gobiernä Augusto yhanehmy coo ja'a jäya'ayhajxy ween nõcxy nägøxiä ñiguiujaayii maa ja'a yhamdsoo cajpthajxiän, ja'a hajxy wiinduhmyhagajtpä. ² Ja'a Augusto jaduhñ hanehmduohñ; cahnä põñ hänäjty jaduhñ yhane'emyñä. Ja'a Cirenio, je'e hänäjty jim tuumb gobernador Sirianaaxooty. ³ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiaançh cudiuuñ nebiä Augusto hänäjty tøø yhane'emiän. ⁴⁻⁵ Jue'e ja'a José hänäjty, ja'a David yhap yhoc hänäjty je'e. Belén ja'a cajpt hänäjty xiøhaty maa ja'a David hänäjty tøø myiñ tøø quia'ayän, jim Judeanaaxooty. Coo ja'a David hänäjty jim tøø myiñ tøø quia'ay, paadiä Joséhajxy hänäjty jim nõcxy ñiguiujaaya'añii møødä María. Tøø hänäjty tiødiägøøñä coo hajxy hänäjty piøgaannä. Maaxhuungmøød ja'a María hänäjty. Galileanaaxooty hajxy hänäjty tøø chohnda'agy maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret. ⁶ Coo hajxy jim miejch Belén, mänitä María miaaxhuungpaaty. ⁷ Ja'a quioobhuung jaduhñ miingahw. Mänitä María ñähbijty ñähmojch. Mänit quiugo'ogøøyy wajjøø'xøhñdyjooty. Hix, cabä mejtstaact hajxy hänäjty maa tøø ñä'ägädä paady jim cajptooty. Paady hajxy jim ñä'ä nõcxøøyy tøjpa'c maa häna'c ja'a waj hajxy hänäjty yajtäna'ayän.

⁸ Jim häna'c-hajxy hänäjty näje'e mieegcueendähaty cajtpa'a. Coods hänäjty je'e. ⁹ Mänitä Dios ja'a cujajpä cudøø'xpä yajcähxø'cy maa hajxy hänäjty mieegcueendähatiän. Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy maa wyiinduumhajxiän; jim hänäjty tøø chooñ tsajpootyp. Mänit hajxy chähgøøyy. ¹⁰⁻¹¹ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgøø'y. Naamnä ja'a Cristo tøø myiñ tøø quia'ay jim Belén. Mi-jts jaduhñ xyajnahwa'ads xyajcuhwa'adsaamb. MWiindsøn'hadaamby hajxy jaduhñ. Páadyhöch nhawáañäm nebiä jäya'ayhajxy nägøxiä xioondá'agät. ¹² Coo ja'a pigäna'c hajxy jaduhñ mbáadät nähbity nähmoch wajjøø'xøhñdyjooty, jaduhñ hajxy mnajuó'øwät coo hänäjty jie'ejä.

¹³ Mänitä Diosmoonsähajxy nämay jiaac näguehxtøø'xy; haagä jim hajxy hänäjty tøø chooñ tsajpootyp. Mänit hajxy miánaañ:

¹⁴ Møj jaançh ja'a Dios; tsajpootyp jaduhñ yhity.

Jootcujc ja'a jäya'ayhajxy yaa yhida'añ hädaa yaabä naaxwiin põnjaty ja'a Dios quiu-maaby.

¹⁵ Mänitä Diosmoonsä hajxy wyiimbijnä, ñøcxnä hajxy tsajpootyp. Mänitä meegcueendähajpähajxy ñiñämaayyä:

—Jam hajxy híxäm Belén nebiä Diosmoonsä hajxy tøø xyhawáañäm.

¹⁶ Päyø'øguiä hajxy tiu'ubøjcy. Mänitä Jesucristo hajxy hoy jiaançh paady møødä María møødä José. Jiibiä Jesucristo hänäjty quio'na'ay nähbity nähmoch wajjøø'xøhñdyjooty.

¹⁷ Mänitä mädiá'agy hajxy hoy yajwa'xy nebiaty hajxy hänäjty tøø yhiyty tøø miädoy ja'a Jesucristocøxpä. ¹⁸ Ja'a jäya'ayhajxy jaac mädoyhajtäbä, yagjuøøyy hajxy jaduhñ.

¹⁹ Pero cabä María jaduhñ yagjuøøyy. Tøø hänäjty miøødmädiá'agyii coo jaduhñ jia-da'añ yhabeta'añ. Jiiby quioopcooty miädiaactaacy. Caj põñ yajmøødmädiacy. ²⁰ Haa

ja'a meegcueendähajpähajxy, mänit hajxy wyiimbijnä, ñøcxnä hajxy. Mänitä Dios ja'a Dioscujú'uyäp hajxy mioooy coo hajxy tøø yhixy tøø miädooy nebiaty hajxy hänajty tøø miøødmädia'agyii.

²¹ Cuductujxøø ja'a Jesús hajxy yajcircuncidarhajtä. Mänit hajxy yajxøbejty Jesús nebiä María hänajty tøø ñäma'ayii coo hänajty quia'a huungmo'oyiinä. Ja'a Diosmoonsä tsajpootypä hänajty hoy tøø ñäma'ay.

²² Coo ja'a xøø hänajty tøø yhabejnä, mänit hajxy hoy chi'iy nebiä ley myiñän, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Mänitä Jesús hajxy jiiby chehñhādaacy Jerusalén jim møjtsajtøgooty. ²³ Jaduhñ jiiby myiñ maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Ja'a coobhuung ya'ayhäna'cpähajxy, Diostuung hajxy tiunaamby.” ²⁴ Mänitä paloma hajxy metsec yojxy nebiä jiiby myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

²⁵ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chāna'ay Jerusalén; Simeón hänajty xiøhaty. Hojiäya'ay hänajty je'e. Hoyyā Dios hänajty wyiingudsähgø'ø. Miøød ja'a Dioshespíritu hänajty je'e.

²⁶ Tøø hänajty miøødmädia'agyíjäm ja'a Dioshespíritu coo hänajty quia'a tsoj ho'oga'añ høxtä coonä ja'a Cristo hänajty tøø yhamdsoo hixy, ja'a Dios hänajty quiexaambiä.

²⁷ Mänitä Simeón ñämaayyā ja'a Dioshespíritu coo jim ñøcxät tsajtøgooty. Mänitä Jesús hoy jiiby piaady møødä tiajhajxy. Cahnä hajxy hänajty wyiimbityñä. ²⁸⁻²⁹ Mänitä Simeón ja'a Jesús chehñdsoooy. Mänitä Simeón miānaañ:

Diosteedy, Dioscujú'uyäp, jootcújc-høch nhó'ogät, je'eguiøxpä coo tøø myajtøjiaty nébiøch hijty tøø xmiøødmädia'aguiän.

³⁰ Hamdsóojøch tøø nhixy ja'a yajnähwaatspä, ja'a yajcuhwaatspä,

³¹ ja'a miich tøø mguéxiäbä hädaa yaabä naaxwiin.

³² Ja'a hajxy ca'a judíospä, yajwiingapxø'øwáañäp ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy hajxy.

Ja'a judíoshajxy, cumayáañäp hajxy je'e;

møj jaançh hajxy piäda'aga'añii.

³³ Mänitä Jesús tiajhajxy yagjuøøoy coo yhuunghajxy hänajty jaduhñ tøø ñänøømäxä.

³⁴⁻³⁵ Mänit hajxy ñämaayyā:

—Weenä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt xmio'oy.

Mänitä María nidiuhm ñämaayyā:

—Näje'e ja'a judíoshajxy yhida'añ tu'ugmädia'agy møød miich mhuung. Piaadaamby ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy je'e. Pero nämay hajxy jaduhñ quia'a møødhida'añ tu'ugmädia'agy. Ñähwaambedaamby hajxy je'e. Tu'udägoyyaamb hajxy jaduhñ. Cähxø'øgaambä wyiinmahñdyhajxy jaduhñ neby hajxy tiajy miay.

³⁶⁻³⁷ Jiibiä yaamgto'oxy hänajty tu'ug tsajtøgooty; Ana hänajty xiøhaty. Fanuel ja'a tieedy hänajty tøø xiøhaty. Aser ja'a yhap ja'a tieedy jegyhajty xiøhaty. Juxtujcjomøjt ja'a ñihyhap hänajty tøø miøødtsāna'ay. Mänitä ñihyhap yho'nä. Mänitāts hänajty tøø jiaac jugyhaty mädaaxc-hii'xcumädaaxcjomøjt nidiuhm. Tøø hänajty miäjaanä. Ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwa'xyp. Jiiby hänajty ñä'ägä tuñ tsajtøgooty. Xøømdsuhm ja'a Dios hänajty wyiingudsähgø'ø. Hayuu hänajty yhity tähoocjaty nebiä Diosmädia'agy jaduhñ maas hoy wyiinjuó'øwät. ³⁸ Coo ja'a Ana jaduhñ miädooy nebiä Simeón ja'a Jesús ñänøømiän, mänitä Dios mioooy Dioscujú'uyäp. Mänitä mädia'agy tiägøøoy yajwa'xpä jim Jerusalén coo ja'a Cristo tøø quiäda'agy. Nägøxiä jäya'ayhajxy miädooyhajty, ja'a Cristo hajxy hänajty yhahijxypä.

³⁹ Coo ja'a Maríahajxy hänajty tøø quiudiuñ nebiä Diosley myiñän, mänit hajxy wyiimbijnä, yhädaacnä hajxy Nazaret jiiby Galileanaaxooty, maa hajxy hänajty tøø chooñän.

⁴⁰ Yee'c møjjøøoy ja'a Jesús jaduhñ. Wiinmahñdymejts jaduhñ. Dios jaduhñ mooyy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt.

⁴¹ Wiingujomøjt ja'a judíos ja'a xøø hajxy hänajty yagjadyii jim Jerusalén mänaabä ja'a meeghuung hajxy hänajty yoxiän. ⁴² Coo ja'a Jesús majmetsecjomøjt yaghabejty,

mänitä Maríahajxy ñøcxy xøøhajpä Jerusalén møødä Jesús, nebiä cuhdujt hajxy hänajty miøødän. ⁴³ Coo ja'a xøø hänajty tøø miaañä, mänit hajxy wyiimbijnä. Pero ja'a Jesús, jim je'e miähmøøyy Jerusalén nidiuhm. Cabä tiajhajxy hänajty ñajuø'oy pø tøø miähmø'oy. ⁴⁴ Jaduhñ hajxy hänajty miäna'añ cooc tyijy hajxy hänajty jim piamänaqyii møødä miägu'ughajpähajxy. Tu'xøø ja'a Maríahajxy hänajty tøø tiu'uyo'oy, mänitä Jesús hajxy yhixpaaty coo hänajty jim quia'a pamänacy høxhaam. Mänit hajxy jia høxtaayy maa ja'a jiuju ja'a miägu'ughajxiän. ⁴⁵ Coo hajxy quia'a paaty, mänit hajxy wyiimbijcumbä. Mänit hajxy ñøcxtägajch Jerusalén jadähooc.

⁴⁶ Jimä Jesús hajxy jiaançh paaty tsajtøgooty. Miädägøøgxøøbä hänajty jim tøø yhity. Jiiby hänajty yhäña'ay maa ja'a ley-yajnähixøøbiädøjc-hajxiän, ja'a hajxy jiiby tsajtøgootypä. Jiibiä capxy mädia'agy hänajty miämädoona'ay. Cøxiä wiinä hänajty yajtøy. ⁴⁷ Jaduhñ hänajty yhadsoy nebiä jajpä, nebiä tøøbä quiapxtá'aguiäbän. Yagjuøøby hajxy hänajty, ja'a hajxy hänajty jiiby häñaabiä tsajtøgooty. ⁴⁸ Coo ja'a Jesús jaduhñ piaatä ja'a tiajhajxy, mänit hajxy yagjuøøyy. Mänitä tiaj miänaañ:

—Huong, tii højts jaduhñ coo tøø xyhäyoowhixy coo tøø mmähmø'oy. Jiiby højts miich nja wi'i yhøxta'ay.

⁴⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tiich mijts coo xyhøxta'ay. Nej, cab hajxy mnajuø'oyä cooçh tsipcøxp nduna'añ maaçh nDeedy tiøjcänä. Haa ca'a, Dióshøch jaduhñ nDeedyhajpiä.

⁵⁰ Pero cabä tiajhajxy wyiinjuøøyy tii jaduhñ coo tøø miäna'añ.

⁵¹ Mänitä Jesús jiaançh padu'ubøjnä, piahädaacy jiiby Nazaret. Hix, jiaac mäbøjcäp ja'a tiaj miädia'agyhajxy hänajty. Y ja'a María, jiiby hänajty yajnøcxy yagjuø'oy quiopcooty nebiä yhuung hänajty tøø xyl'igy tøø miädia'agy jiiby tsajtøgooty. ⁵² Yee'c-habejt ja'a Jesús jaduhñ; jaac wiinmahñdymejts jaduhñ. Quiumaayy ja'a Dios jaduhñ møødä tsaan møødä cu'ug.

3

¹⁻² Coo ja'a Juan hänajty tøø miøjjøøñä, ja'a Zacarías yhuung, mänit miägaxä ja'a Diósäm. Mänit tiägøøyy wädijpä hanidiuhmduum. Majmoxjomøjt ja'a Tiberio hänajty tøø guiobiernähaty. Ja'a Poncio Pilato hänajty tuumb gobernador Judeanaaxooty. Ja'a Herodes hänajty tuumb gobernador Galileanaaxooty. Ja'a piuhya'ay Felipe hänajty tuumb gobernador Itureanaaxooty møødä Traconitenaaxooty. Ja'a Lisaniaxooty. Ja'a Anás hänajty tuumb teedywiindsøn møødä Caifás. ³ Mänitä Juan ñøcxøøyy maa ja'a Jordánmøjnøø mäwiingonän. Jaduhñä tsaangu'ug hänajty yajwiingapxø'oy coo hajxy ñäbétät, coo ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'owät, nebiä piojpa quidiiey hajxy jaduhñ ñähwá'adsät. ⁴⁻⁵ Tøjjajt jaduhñ nebiä Isaías ja'a Diosquexypä jecy jiahyyän:

Jimä jäya'ay tu'ug yaaxwädity hanidiuhmduum:

“Najtshixø'ow ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy.

Jaduhñ ja'a mWiindsøn hajxy hoy mhahíxät;

jaduhñ hajxy hoy mwiingudsähgø'owät.

⁶ Nägøxiä jäya'ayhajxy jaduhñ ñajuø'owa'añ neby hajxy yajnähwa'adsøøjt ja'a Diósäm.”

⁷ Coo ja'a tsaangu'ughajxy hänajty yajnäbeta'añijäm ja'a Juángäm, jaduhñ hajxy hänajty ñäma'ayii:

—Haay møjcu'u, caj mijts hoguiuhdujt mnä'ägä møødä. Paady hajxy jaduhñ mhuuc näbetaambä nebiä Dios hajxy jaduhñ xquia'a yajcumädowät, túhmäts. ⁸ Hoy hajxy mwädität neby jaduhñ quiahxø'ogät coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hänajty tøø mnajtshixøøñä. Y cab hajxy jaduhñ mmäná'anät: “Abrahámhøch nhaphajt ndeedyhajt, páadyhøch ja'a Dios xquia'a yajcumädowa'añ.” Mänitä Dios hajxy xyajnähwá'adsät coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'owät; ca'a jie'eguiøxpä coo Abraham hajxy

mhaphajty mdeedyhajty. ⁹ Hoy hajxy mwädítät nebiä Dios hajxy jaduhñ xquia'a pädá'agät haxøøgtuum. Pøñ hoy ca'a wädijp, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä quepychaa ca'a tømhapñ. Piuxaamby hajxy je'e; mänit hajxy ño'oga'añ.

¹⁰ Mänitä tsaangu'ughajxy miänaañ:

—Neby højts ndúnät coo højts hoy nwädítät.

¹¹ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Pøñ camiixy metsc møød, ween tu'ug ñä'ä mo'oy pøñ quiamiixy ca'a hijp. Jaanä jaduhñduhmbä, pøñ jøø'xypøcy møød, ween mio'oy pøñ mähdiøjc ca'a møød —nømä Juan miänaañ.

¹² Näje'e ja'a yajnähuudiutpähajxy miejtspä näbejpä. Mänitä Juan hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, højtsäts, neby højts jaduhñ ndúnät.

¹³ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Cab hajxy nä'ä tægø'øbä myagjuuñáxät.

¹⁴ Jaanä jaduhñä policíahajxy näje'e yajtøøbä. Mänitä Juan yhadsooyy:

—Cabä xädø'øñ pøñ mbójcät nä'ä nagoobä. Y caj pøñ mnähwaambédät nä'ä nagoobä. Mjootcädá'agäp ja'a mmäjuhñdy hajxy.

¹⁵ Ja'a tsaangu'ughajxy, jaduhñ hajxy hänäjty wyi'i yajtøy wyi'i yajtø'xy pø Cristo je'e ja'a Juan. Paady hajxy hänäjty wyi'i yajtøy, coo ja'a Cristo hajxy hänäjty yhahixy.

¹⁶ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Nøøháamhøch mijts chaa nyajnäbety. Pero xiičhä jäya'ay tu'ug xjiaac pamiñ. Je'eds mijts mæbøcy xmio'owaamb ja'a Dioshespíritu. Xyajnäwha'ads xyajcuhwa'adsaamb hajxy jaduhñ. Maas møc cuhdujt jaaya'ay miøødä quejeech høøch. Cábøchä cuhdujt nnä'ägä møødä ni weeñtiä maa jaaya'aguixpän. ¹⁷ Pøñ ja'a haxøøgwiinmahñdy jaduhñ ca'a najtshixø'øwaamb, haxøøgtuum piäda'aga'añii. Cøjxta'axiøø jii by chaačhpøga'añ. Pero pøñä homiädia'agy pawädijp, cøjxta'axiøø hajxy jim yhida'añ tsajpootyp.

¹⁸ Madiu'u ja'a Juan ja'a cu'ug hänäjty yajwiinxiic yajwiingapxø'øy ja'a Diosmädia'agy. Møc hänäjty jiaanč tehñ miädia'agy. ¹⁹ Mänitä Juan ja'a Herodes hoy yhojy, ja'a hänäjty tuumbä gobernador. Paadiä Herodes yhojjä coo yhamdsoo puhya'ay ja'a tio'oxiøjc hänäjty miøødsänaayyä. Felipe ja'a piuhya'ay hänäjty xiøhaty. Jiinä hänäjty jiugyhatyñä. Herodías ja'a Felipe tio'oxiøjc hänäjty xiøhaty. Madiu'u ja'a Herodes hänäjty jiatcø'øy haxøøg. ²⁰ Coo ja'a Herodes jaduhñ yhojjä, mänitä Herodes ja'a Juan yajtsuumä. Hix, haxøøgwiinmahñdy ja'a Herodes hänäjty miøød.

²¹ Coo ja'a Juan hänäjty quia'a tsumyiinä, jimä cu'ug hänäjty yajnäbety. Mänitä Jesús miejch näbejpä. Juan hänäjty je'e yajnäbetaamb. Jimä Jesús hänäjty Dyiospa'ya'axy, mänitä tsajpootyp yhawaach. ²² Mänitä Dioshespíritu ja'a Jesús ñägädaacy nebiä paloman. Mänit hoy yhänaaxiøpy ja'a Jesús ja'a quiuhduum. Mänitä Dios jim quiapxy tsajpootyp:

—NHuunghájpjøch miich. Njaanč tehñ chójpjøch miich. Jootcuyc-høch jaduhñ nniñiäwø'øyii maa miichcøxpän.

²³ Hii'xmajcjomøjt ja'a Jesús hänäjty miøødä mänaabä tiægø'øyän yajnähixøøbiä. Ja'a cu'ug jaduhñ mänaañ cooc tyijy ja'a Jesús ja'a José hänäjty tieedyhaty. Ja'a José yhap tieedyhajxy, jaduhñä xiøøhajxy ñibianøcxä: Elí ja'a José tieedy xiøhajty. ²⁴ Ja'a Elí tieedy, Matat je'e xiøhajty. Ja'a Matat tieedy, Leví je'e xiøhajty. Ja'a Leví tieedy, Melqui je'e xiøhajty. Ja'a Melqui tieedy, Jana je'e xiøhajty. Ja'a Jana tieedy, José je'e xiøhajty. ²⁵ Ja'a José tieedy, Matatías je'e xiøhajty. Ja'a Matatías tieedy, Amós je'e xiøhajty. Ja'a Amós tieedy, Nahúm je'e xiøhajty. Ja'a Nahúm tieedy, Esli je'e xiøhajty. Ja'a Esli tieedy, Nagai je'e xiøhajty. ²⁶ Ja'a Nagai tieedy, Maat je'e xiøhajty. Ja'a Maat tieedy, Matatías je'e xiøhajty. Ja'a Matatías tieedy, Semei je'e xiøhajty. Ja'a Semei tieedy, Josec je'e xiøhajty. Ja'a Josec tieedy, Judá je'e xiøhajty. ²⁷ Ja'a Judá tieedy, Joanán je'e xiøhajty. Ja'a Joanán tieedy, Resa je'e xiøhajty. Ja'a Resa tieedy, Zorobabel je'e xiøhajty. Ja'a Zorobabel tieedy, Salatiel je'e

xiøhajty. Ja'a Salatiel tieedy, Neri je'e xiøhajty. ²⁸ Ja'a Neri tieedy, Melqui je'e xiøhajty. Ja'a Melqui tieedy, Adi je'e xiøhajty. Ja'a Adi tieedy, Cosam je'e xiøhajty. Ja'a Cosam tieedy, Elmodam je'e xiøhajty. Ja'a Elmodam tieedy, Er je'e xiøhajty. ²⁹ Ja'a Er tieedy, Josué je'e xiøhajty. Ja'a Josué tieedy, Eliezer je'e xiøhajty. Ja'a Eliezer tieedy, Jorim je'e xiøhajty. Ja'a Jorim tieedy, Matat je'e xiøhajty. ³⁰ Ja'a Matat tieedy, Leví je'e xiøhajty. Ja'a Leví tieedy, Simeón je'e xiøhajty. Ja'a Simeón tieedy, Judá je'e xiøhajty. Ja'a Judá tieedy, José je'e xiøhajty. Ja'a José tieedy, Jonam je'e xiøhajty. Ja'a Jonam tieedy, Eliaquim je'e xiøhajty. ³¹ Ja'a Eliaquim tieedy, Melea je'e xiøhajty. Ja'a Melea tieedy, Mena je'e xiøhajty. Ja'a Mena tieedy, Matata je'e xiøhajty. Ja'a Matata tieedy, Natán je'e xiøhajty. ³² Ja'a Natán tieedy, David je'e xiøhajty. Ja'a David tieedy, Isaí je'e xiøhajty. Ja'a Isaí tieedy, Obed je'e xiøhajty. Ja'a Obed tieedy, Booz je'e xiøhajty. Ja'a Booz tieedy, Sala je'e xiøhajty. Ja'a Sala tieedy, Naasón je'e xiøhajty. ³³ Ja'a Naasón tieedy, Aminadab je'e xiøhajty. Ja'a Aminadab tieedy, Admin je'e xiøhajty. Ja'a Admin tieedy, Esrom je'e xiøhajty. Ja'a Esrom tieedy, Fares je'e xiøhajty. Ja'a Fares tieedy, Judá je'e xiøhajty. ³⁴ Ja'a Judá tieedy, Jacob je'e xiøhajty. Ja'a Jacob tieedy, Isaac je'e xiøhajty. Ja'a Isaac tieedy, Abraham je'e xiøhajty. Ja'a Abra'am tieedy, Taré je'e xiøhajty. Ja'a Taré tieedy, Nacor je'e xiøhajty. ³⁵ Ja'a Nacor tieedy, Serug je'e xiøhajty. Ja'a Serug tieedy, Ragau je'e xiøhajty. Ja'a Ragau tieedy, Peleg je'e xiøhajty. Ja'a Peleg tieedy, Heber je'e xiøhajty. Ja'a Heber tieedy, Sala je'e xiøhajty. ³⁶ Ja'a Sala tieedy, Cainán je'e xiøhajty. Ja'a Cainán tieedy, Arfaxad je'e xiøhajty. Ja'a Arfaxad tieedy, Sem je'e xiøhajty. Ja'a Sem tieedy, Noé je'e xiøhajty. Ja'a Noé tieedy, Lamec je'e xiøhajty. ³⁷ Ja'a Lamec tieedy, Matusalén je'e xiøhajty. Ja'a Matusalén tieedy, Enoc je'e xiøhajty. Ja'a Enoc tieedy, Jared je'e xiøhajty. Ja'a Jared tieedy, Mahalaleel je'e xiøhajty. Ja'a Mahalaleel tieedy, Cainán je'e xiøhajty. ³⁸ Ja'a Cainán tieedy, Enós je'e xiøhajty. Ja'a Enós tieedy, Set je'e xiøhajty. Ja'a Set tieedy, Adán je'e xiøhajty. Ja'a Adán, Dios jaduhñ cunuux pãdaac.

4

¹ Jimä Jesús hãnajty maa ja'a Jordánmøjnøjãñ. Miøødä Jesús ja'a Dioshespíritu hãnajty. Mänitã Jesús wioonøcxã hanidiuhmduum ja'a Dioshespíritu. ²⁻³ Jim jaduhñ yhiyty juxychãgui'xxøø. Hayuu hãnajty ñã'ägã hity. Jimä Jesús hãnajty jia jøjcapxø'owa'añii ja'a møjcu'ugóngãm coog tyijy cu tiu'udãgooyy. Mänitã Jesús yuu piaatã. Mänitã Jesús ñãmaayyã ja'a møjcu'ugóngãm:

—Pø tøy miiçh ja'a Dios xyHuunghaty, yajwa'añguioj yø'ø tsaã nebiã tsajcaaguiãñ —ja jøjcapxø'owaanã ja'a Jesús jaduhñ, paady jaduhñ ñãmaayyã.

⁴ Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñã Diosmädia'agy miãna'añ: “Ca'a quiaaguiã ja'a jäya'ayhajxy miãjugyhãdãt hädaa yaabã naaxwiin; møødä Diosmädia'agy hajxy miãjugyhãdãt.”

⁵ Mänitã møjcu'ugong ja'a Jesús wioonøcxy maa ja'a tun jaançh tehñ quiøxpãn. Mänitã Jesús tu'habaquiã yajnãheebøoyyã ja'a naax ja'a cajpt cøxiã hädaa yaabã naaxwiin.

⁶⁻⁷ Mänitã Jesús ñãmaayyã:

—Høøçh nje'e yø'øduhñ cøxiã mäduhñtiã jii quiãhxø'øgy. Yajxon yø'ø cajpt jaduhñ. Møj jaançh ja'a jäya'ayhajxy, ja'a hajxy xiiby tsãnaabiã. Høøçh jaduhñ cøxiã tøø xquiøxy cø'ødãgø'øy. Nmøødhøch ja'a cuhdujt jaduhñ cooçh hopiønã nyajcø'ødãgø'øwãt. Y cooçh miiçh jaduhñ xwyiingudsãhgø'øwãt, mänitøch miiçh ngøxy mó'owãt.

⁸ Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñã Diosmädia'agy miãna'añ: “Mwiingudsãhgø'øwãp ja'a Dios; je'eduhñ mWiindsønãdãp. Cab jaduhñ wiingpã mwiindsønãdãt.”

⁹ Mänitã møjcu'ugong ja'a Jesús wioonøcxy jim Jerusalén-cajptooty. Mänit miøødwimbejty møjtsajtøjcuhduum. Mänitã møjcu'ugong miãnaañ:

—Pø tøy miich ja'a Dios xyHuunghaty, cuhdøpxnax̄ jiīby naax̄wiin. ¹⁰ Caj miich nej mjádät. Jaduhñ jiīby myiñ̄ maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Dios hane'emaamb ja'a mioonsähajxy tsajpootypä coo miich xcwieendähádät.

¹¹ Xchehñhidaamb miich hajxy jaduhñ nej miich tsaajooty jaduhñ mga'a cuhnébät.

¹² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmädia'agy miänaambä: “Cabä Dios mjøjcapxø'øwät, ja'a mWiindsøn̄hajpiä.”

¹³ Coo ja'a møjcu'ugong miädia'agy hänajty quia'a jøjtägø'øwáan̄äxä, mänit ñähgueecnä.

¹⁴ Mänitä Jesús yhädaactägajch Galileanaaxooty. Diosmäjaa hänajty miøød. Mänitä mädia'agy wiädijty ja'a Jesúsøxpä wiinduhm̄yhagajpt. ¹⁵ Cajpt-cajpt ja'a Jesús hänajty wiädity yajñähixøøbiä tsajtøgooty. Mänitä Jesús quiumaayyä ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä.

¹⁶ Mänitä Jesús miejch Nazaret maa hänajty tøø miuutsc-hatiän. Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänit tiägøøyy tsajtøgooty. Jaduhñ hänajty ñä'ägä cuhdujthaty ja'a poo'xxiøøjooty. Mänit ñämaayyä coo ja'a Diosmädia'agy quiápxät. Coo tiänaayyø'cy majiäya'awyiinduum, ¹⁷ mänitä libro miooyyä, ja'a Isaías hänajty jegyhajty tøø jiáayäbä, ja'a Diosquexypä. Mänitä libro quiejtøøyy. Mänit tiägøøyy capxpä:

¹⁸ Ja'a Dioshespíritøch nmøød.

Je'eçh tøø xpiäda'agy coochä häyoobäya'ayhajxy nhawáan̄ät coo hajxy yaghoyø'øwa'añii. Jaduhñhøch tøø xwyiinguexy coochä jäya'ayhajxy nhawáan̄ät nebiä piojpā quiädieey

hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät,
nebiä Diosmädia'agy hajxy pedyii quiudiúnät.

¹⁹ Tøø jaduhñ yhabaady coo ja'a Dios ja'a mayhajt jaduhñ tiuna'añ møj may.

²⁰ Mänitä Jesús ja'a libro yhabäijnä. Mänitä tsajtøjyohbiä jaduhñ miooyyä. Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy. Wyi'i wyiinhee'ppejpy ja'a cu'ug ja'a Jesús hajxy hänajty. ²¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø ja'a Diosmädia'agy tiøjiaty nébiøch tøø ngapxiän.

²² Mänitä cu'ughajxy yagjuøøyy coo ja'a Jesús hänajty hoy tøø quiapxy. Hoy ja'a Jesús hajxy hänajty ñänømy:

—Maa yø'ø capxy yø'ø mädia'aguiäda'a tøø yhuug habøjpā. Haa ca'a, ja'a José yhuung yø'øduhñ, cabä —nøm hajxy hänajty miäna'añ.

²³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Jaduhñhøch mijtsäda'a xñäma'awa'añ: “Huuc yajcähxø'øg ja'a hijxtahñd yaa maa ja'a mhamdsoo cajptän nej miich jim̄ tøø mhuuc yajcähxø'øpän jim̄ Capernaum.”

²⁴ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Pero høøch jaduhñ mänaamb, ja'a Diosquexypähajxy, cabä miädia'agyhajxy miäbøgáan̄äxä maa yhamdsoo cajpthajxiän. Tehm̄ tiøyhajt jaduhñ. ²⁵⁻²⁶ Coo ja'a Elías hänajty jegyhajty wiädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä yaa Israelpä-naaxooty, tægøøgjomøjtä cupc caj ñä'ägädä tuuyy. Chaadsä yuuxøø jiaançh tehñ jiajtä. Mänitä Dios ja'a Elías quiejxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Sarepta, jim̄ Sidón mäwiingón. Jimä Elías ja'a yaamgto'oxy hoy tu'ug piuhbety. Pero ja'a yaamgto'oxyhajxy yaabä, cab hajxy yajñäguejxä, hoy hajxy hänajty jia nämayyä. ²⁷ Jaanä jaduhñduhmbä, jii haxøøgpa'ammøødpähajxy hänajty nämay yaa Israelpä-naaxooty mänaa ja'a Eliseo hänajty yaa wiäditiän Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Pero cabä pia'amhajxy jaduhñ yajnax̄ yajmäayyäxä. Jagooyyä Naamán pia'am nidiuhm̄ ñajxy miaayy, y jäguem̄ hänajty chäna'ay jim̄ Sirianaaxooty, ca'a yaajä.

²⁸ Coo ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús miänaañän, ja'a hajxy hänajty jiīby tsajtøgootypä, cøjx hajxy jiootma'ady. ²⁹ Mänitä Jesús hajxy ñädänaayyø'cy. Mänitä Jesús hajxy jim̄ yajnøcxy tunghduum jim̄ cajtpa'a. Jimä Jesús hajxy hänajty quiuhjuijpnaxa'añ. ³⁰ Pero cabä Jesús hajxy nej ñä'a tuuñ. Jaduhyyä je'e yajyohñajxy majiäya'ayhagujc. Mänit jim̄ wyiimbijnä.

³¹ Mänitä Jesús ñøcxy Capernaum, jim Galileanaaxooty. Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy yajñähixøøbiä tsajtøgooty. ³² Jaduhñä Jesús hänajty yajñähixø'øy nebiä capxta'agypiän, paadiä cu'ughajxy hänajty yagjuø'øy.

³³ Jiibiä jäya'ay hänajty tu'ug ja'a mõjcu'uba'ammøødpä. Mänit mõc yaaxy:

³⁴ —Ween højts nhity. Tii jaduhñ mhøxtaaby maa højtsän. Nej, xyajcuhdägoyyaamb højtsä. Nhíxyhøch miich. Jesús mxøhaty. Nazaret mdsooñ. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo miichä Dios xyHuunghaty.

³⁵ Mänitä Jesús ja'a mõjcu'u yhojy:

—Hamón, jua'ads jim maa yø'ø craajän.

Mänitä mähdiøjc quiädaayy naaxwiin maa ja'a jäya'ay wyiinduumhajxiän. Mänitä mõjcu'u piädsøømy. Cabä mähdiøjc nej jiajnä. ³⁶ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä chähgøøyy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Høxtahm̄ds jaduhñ quiapxy miädia'agy. Cuhdujtmøødäda'a yø'øduhñ maa ja'a mõjcu'uhajxiän. Jaanç pädsøømb hajxy jaduhñ coo hajxy ñäma'ayii coo hajxy piädsømat.

³⁷ Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädiipä ja'a Jesúscøxpä jim wiinduhmyhagajpt.

³⁸ Mänitä Jesús piädsøømy tsajtøgooty. Mänit ñøcxy maa ja'a Simón tiøjc-hajxiän. Jiibiä Simón miø'ødhoc hänajty pia'amgo'na'ay tomiøød. Mänitä Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a toy ween yajtøjtsäxä. ³⁹ Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay wyiinguwoodsøøyy. Mänit miänaañ coo ja'a toy ween ñähwa'açhii. Mänitiä ja'a toy jiaanç tøjtsnä. Mänitä pa'amjäya'ay piädø'cy. Mänit tiägøøyy mayhajt-tuumbä maa ja'a Jesúshajxiän.

⁴⁰ Coo chuujøøyy, mänitä pa'amjäya'ayhajxy may wioomejtsä maa ja'a Jesúsän. Madiu'u ja'a pa'am hajxy hänajty miøødä. Mänitä Jesús nägøxiä quiø'nähgajpy tu'ugjaty-tu'ugjaty. Jaduhñä pia'amhajxy ñähwaats quiuhwaatsä. ⁴¹ Näm̄ay hajxy hänajty miøjcu'uba'ammøødä. Coo ja'a mõjcu'uhajxy piädsøømy, mänit hajxy yhayaaxy:

—Dios miich xyHuunghajp.

Mänitä Jesús ja'a mõjcu'u yhojy. Cab hajxy ñä'ägä yajcapxä. Hix, ñajuøøby hajxy hänajty coo ja'a Jesús jie'ejä ja'a Cristo, ja'a Dios tøø quiéxiäbä.

⁴² Coo jiojøøyy, mänitä Jesús ñøcxy cajtpa'a hanidiuhm̄duum. Jimä cu'ug ja'a Jesús hajxy hänajty yhøxta'ay. Coo hajxy piaaty, mänit hajxy jia yajmähmø'øwaañ. ⁴³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Páadyhøch ja'a Dios yaa tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin cooçh wiinduhmyhagajpt nwädität, cooçh nyajwiingapxø'øwät coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øgaanñä. Paady, cáboch yaa nmähmø'øwaañ.

⁴⁴ Jaduhñä Jesús hänajty wiädity yajñähixøøbiä jim Galileanaaxooty. Wiinduhmyçhajtøjc hänajty wiädity.

5

¹ Mänitä Jesús hänajty jim tiäna'ay Genesaretmejypia'a. Mänitä jäya'ayhajxy may miejch Diosmädia'agymiädoobä. Nø'øchpän ja'a jäya'ayhajxy hänajty tiäna'ay maa ja'a Jesúsän. Cabä hawa'adspä hänajty maa. ² Mänitä Jesús barco yhiixy metsc jim mejypia'a. Yajwa'adsä barco hänajty. Jimä cubarchohajxy hänajty quiuhjuijptsabiujy mäwiingón. ³ Mänitä Jesús ja'a barco tu'ug yajpejty ja'a Simón jie'e. Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy coo barco weenä yajmäwiingónät wiinduum. Jimä Simón ja'a Zebedeo yhuunghajxy hänajty miøødä nämetscä. Jacobo hänajty tu'ug xiøhaty. Tu'ug hänajty xiøhajpä Juan. Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy barcojooty. Mänitä cu'ughajxy tiägøøyyä yajwiingapxøøyyäbä. ⁴ Coo ja'a Jesús jaduhñ quiapxpädøøyy, mänitä Simón ñämaayyä:

—Yajmøjyo'oy ja'a mbarco ja ween com̄duum. Jiibiä mguhjuijptsaa y hajxy mbädá'agät.

⁵ Mänitä Simón yhadsooyy:

—Wiindsón, tu'tsuhm hõjts tøø nja cuhjuipy. Cab hõjts tii tøø nn'ägädä mach. Pero cooch miich jaduhn tøø xñäma'ay, nõcxyhøch nhuuc jaac juipy.

⁶ Coö hajxy jaduhn jiaanč cudiuuñ, mänitä hacx hajxy may miajch, hõxtä tsøømgøø'tsä ja'a cuhjuiptsaay jaduhn. ⁷ Mänitä miägu'ughajpä hajxy miøjyeemy, ja'a hajxy hänajty wiingbarcojootypä, coö hajxy min piuhbedyii. Mänitä barco hajxy metsc yaghujch. Ja weenjaty hajxy quia'a mäguinä. ⁸⁻¹⁰ Mänit hajxy yagjuøøyy coö hacx hajxy may miajch. Mänit hajxy ñajuøøyy coö ja'a Jesús ja'a hijxtahnd jaduhn yajcähxø'cy hoy-yagjuøøñä. Mänitä Simón Pedro ja'a Jesús wyiinjiicädaacy. Mänit miänaañ:

—Wiindsón, cábøch miich hawiinmats xmiøødhídät. Cábøch hoguiuhdujt nmøødä.

Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy:

—Ca'a mdsähgø'øyy. Wiingtuung mbanøcxáañp. Myajwiingapxø'øwaambiä cu'ug ja'a Diosmädia'agy.

¹¹ Mänitä barco hajxy yajmøjyohbiejty mejypia'a. Mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy. Ñähgueecy hajxy jaduhn cøxiä.

¹² Mänitä Jesús wiingcajpt miejch. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug haxøøgpu'udsmøød. Coö ja'a Jesús yhiixä, mänit wyiinjiicädaacä. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsón, miich nnämaaby, høøch nbu'uds yajtsóócäc.

¹³ Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñähdooñ. Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø jaduhn mdso'ogy.

Tuunä ja'a Jesús jaduhn ñä'a mänaañ, mänitiä ja'a mähdiøjc choocy. ¹⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Caj pøn mhawáañät coö tøø mdso'ogy. Nøcx tu'uda'aquiä maa ja'a teediän. Jimä xädø'øñ mguyoxø'øwät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Paadiä xädø'øñ mguyoxø'øwät, jaduhnä hijxtahnd myajcähxø'øgät coö tøø mdso'ogy.

¹⁵ Mänitä mädia'agy hajxy yajwädipty jäguembaady cooc ja'a Jesús ja'a hijxtahnd tøø yajcähxø'øgy. Mänitä jäya'ayhajxy maas may jiaac hamugøøyy maa ja'a Jesúsän. Ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidáañp. Møødä pia'amhajxy hänajty yaj-naxáañxä. ¹⁶ Coö ja'a jäya'ayhajxy hänajty wyi'i yhamugø'øyy maa ja'a Jesúsän, paadiä Jesús hanidiuhmduum ñøcxy Diospa'yaaxpä.

¹⁷ Wiinghoocä Jesús ja'a cu'ug hänajty yajwiingapxø'øyy. Jaanč tehñ yhujts ja'a tøjc hänajty. Jiibiä fariseoshajxy hänajty yhäñ'ay møødä ley-yajnahixøøbiähajxy. Wi-induhmyhagajpt hajxy hänajty chooñ Galileanaaxooty møødä Judeanaaxooty møødä Jerusalén. Miøødä Jesús ja'a Diosmäjaa hänajty nebiä pa'am jaduhn yajnáxät. ¹⁸ Mänitä cø'ømucypiä tecymiucypiä tu'ug quiøømiejtsä tsaajiooty. Jiiby hajxy jia yajtøjtägø'øwaañ maa ja'a Jesús hänajty miädia'aguiän. ¹⁹ Pero jaanč tehñ yhujts ja'a tägø'øwøødiaact hänajty. Mänit hajxy ñiñämaayyä coö hajxy jim yaghawa'adsa'añ tøjnahgøxp. Mänit pa'amjäya'ay hajxy quiuhdøøñajxy tøjcuhduum maa ja'a Jesús hänajty pia'täna'ayän. ²⁰ Coö ja'a Jesús ñajuøøyy coö ja'a miädia'agy hänajty miäbøgáañxä, mänitä cø'ømucypiä tecymiucypiä ñämaayyä:

—Mägu'ughajpä, miich nnämaaby coö ja'a mbojpa mgädieey tøø xñähwa'ačh tøø xquiuhwa'ačh.

²¹ Mänitä fariseoshajxy quiopcooty tiägøøyy mädiaactaACPä møødä ley-yajnahixøøbiä: “Tii yø'ø craa jaduhn coö miäna'añ. Capxtägooby yø'øduhn. Jagooyyä Dios ja'a cuhdujt jaduhn miøødä coö ja'a pojpa cädieey mié'e'xät.”

²² Mänitä Jesús ñajuøøyy nebiaty hajxy hänajty miädiaacta'agy quiopcooty. Mänit miänaañ:

—Tii hajxy jaduhn coö mmädiaacta'agy mgopcooty. ²³ Nej, maas páquiøch yø'ø mähdiøjc nnämä'awädä: “Tøøch miich mbojpa mgädieey nmämee'xy”, tøgä maas páquiøch jaduhn nnämä'awädä “Tänaayyø'øg, yo'oyø'øg.” ²⁴ Mhuug híxäp hajxy nébiøch hädaa

mähdiøjc nyajmøcpøga'añ. Jaduhñ hajxy mnajuø'øwät coochä cuhdujt jaduhñ nmøødä hädaa yaabä naaxwiin coochä pojpä cädieey jaduhñ nmée'xät, høøch ja'a Diosquexypä.

Mänitä mähdiøjc ñämaayyä:

—Tänaayyø'øg; widsø'øg yø'ø mdsaa; nøcxnä maa ja'a mdøjcän.

²⁵ Mänitä ja'a mähdiøjc jaduhñ tiänaayyø'cy maa ja'a wyiinduumhajxiän. Mänitä tsaay wyidsø'cy maa hänajty tøø quio'na'ayän. Mänit ñøcxnä maa ja'a tiøjcän. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp miooyy. ²⁶ Mänit hajxy nägøxiä jiaanç tehñ yagjuøøyy. Jaanç tehñ chähgøøyy hajxy jaduhñ. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp hajxy miooyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tøødsä hoy-yagjuøøñäbä hajxy nhíxäm jäda'a.

²⁷ Mänitä Jesús wyiimbijnä. Mänitä jäya'ay tu'ug yhiijxy, ja'a Levíhajpä. Jimä Leví hänajty yhäña'ay maa hajxy hänajty yajnähjuudiu'udiän. Je'e ja'a Leví hänajty tiuunghajpy. Mänitä Jesús ja'a Leví ñämaayy:

—Høøch pamínäc.

²⁸ Mänitä Leví tiänaayyø'cy, pianøcxy ja'a Jesús. Cøjx jaduhñ ñähgue'egy mäduhñtiä hänajty miøødä.

²⁹ Mänitä Leví ja'a xøø yagjajtä maa ja'a tiøjcän ja'a Jesúscøxpä. Jiibiä yajnähjuudiuutpähajxy hänajty nämay miägaabiä møødä wiinghäna'c-hajxy. ³⁰ Jiibiä fariseoshajxy hänajty miägaabiä møødä ley-yajnähixøøbiähajxy. Mänitä Jesús jiamioødhajxy ñämaayyä ja'a fariseoshajxy:

—Tii yø'ø yajnähjuudiuutpä hajxy coo mmøødcaay coo mmøødhu'ugy. Haa ca'a, jue'e yø'ø hajxy, pojpäya'ay cädieejäya'ayhajxy jaduhñ.

³¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøñ møc, cab hajxy yajtsooyø'øy. Pøñ pa'ammøød, je'eds hajxy yajtsooyøøby.

³² Jaduhñ mäwínäts høøch ja'a pojpäya'ay cädieejäya'ay nyajnähwa'açh nyajcuhwa'açh. Pero mijts jaduhñ mänaamb cooc tyijy pojpä cädieey hajxy mga'a møødä. Páadyhøch mijts waamb nga'a näma'ay.

³³ Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Ja'a Juan jiamioødhajxy, naxy hajxy yhity hayuu; naxiä Dios hajxy pia'ya'axy. Jaduhñä fariseos jiamioødhajxy naxy quiudiuumbä. Pero miich mjamiøødhajxy, nä'a caaby nä'a huucp hajxy je'e. Cab hajxy yhity hayuu. Cab jaduhñ yhooyä.

³⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a pøc hu'ug maa jiadyii, cabä woybä wichpähajxy hayuu wyiimbity. Jaduhñ mäwínäts høøch nebiä jamiø'ødän ja'a pøgaambä. Páadyhøch njamiøødhajxy hayuu quia'a hity. ³⁵ Habaadäänäp jaduhñ cooch yaa ndsoonaanä. Mänitøch njamiøødhajxy yhida'añ hayuu mäbøcypä.

³⁶ Mänitä Jesús jadähooç wyiingapxøøguiumbä:

—Cabä tucwit pøñ yhagøyø'øy jemýwyithaam. Cøødsäp ja'a jemýwyit jaduhñ; cab jaduhñ ñibiaada'añii møødä tucwit. ³⁷ Jaanä jaduhñduhmbä, cabä jemývyino pøñ quiudemø'øy ja'a tucwajhacxujiooty. Cøødsäp ja'a tucwajhacxuy jaduhñ; høxyógäp ja'a vino jaduhñ. Haagä tågóyyäp ja'a tucwajhacxuy jaduhñ møødä vino. ³⁸ Pero jiibiä jemývyino hajxy quiudemø'øy ja'a jemýwiajhacxujiooty. Cab jaduhñ tii mia'ady, ni ja'a jemývyino, ni ja'a jemýwiajhacxuy. ³⁹ Cabä jemývyino pøñ hoyhuucnä jäwø'øy coo ja'a vino hänajty tøø yhu'ugy ja'a tehñ jiecypä. “Maas hoyhuucnä ja'a jecyvyino” —nømä jäya'ayhajxy miäna'añ.

6

¹ Mänitxøø ja'a Jesúshajxy hänajty wiädity trigoni'ibyquiuç. Poo'xxiøøjooty hänajty je'e. Mänitä jiamioød ja'a trigo hajxy tiøjy. Mänit hajxy ñähxajtstuity. Mänit hajxy jiøøxy.

² Mänitä fariseoshajxy näje'e miänaañ:

—Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coo hajxy jaduñ mdúnät ja'a poo'xxiøøjooty.

³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxiä nebiä David tiuun coo hänajty yäho'ogyii møødä jiamiøødhajxy. ⁴ Mänit hajxy jiiby tiägøøyy tsajtøgooty. Mänitä tsajcaagy hajxy quiaaay ja'a teedyhajxy hänajty tøø quiuyoxó'øyäbä. Cabä David ja'a cuhdujt hajxy hänajty miøødä coo hajxy jaduñ quiáyät. Jagooyyä teedy ja'a cuhdujt hajxy hänajty miøødä coo hajxy quiáyät. ⁵ Høøch ja'a Diosquexypä, jadúñhøch høøchpä, nmøødhøch ja'a cuhdujt jaduñbä høxtä maa ja'a poo'xxiøøbaadiän —nømä Jesús miänaañ.

⁶ Jatu'ugpä poo'xxiøøjootypä ja'a Jesús tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy yajwiingapxøøbiä. Jiibiä mähdiøjc hänajty tu'ug hadu'ugcø'ødø'øds ja'a yahooyhaampiä.

⁷ Jiibiä fariseoshajxy hänajty tiäna'ay møødä ley-yajnáhixøøbiähajxy. Jiibiä Jesús hajxy hänajty wyi'i yheeby. Yhijxmajchp ja'a Jesús hajxy hänajty pø yajnáxaambiä pa'am ja'a poo'xxiøøjooty. Yhøxtaabiä fariseos ja'a wiinmahñdy hajxy hänajty nebiä Jesús hajxy yajtsumøøjät coo ja'a pa'amjäya'ay hänajty yajmøcpøgyii ja'a poo'xxiøøjooty. ⁸ Ja'a Jesús, ñajuøøby hänajty je'e nebiä fariseoshajxy hänajty tiajy miay. Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñämaayy ja'a hadu'ugcø'ødø'ødspä:

—Tänaayyø'øg, miñ huuc täna'aw cujc.

Mänit jiaančh tänaayyø'cy. ⁹ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a fariseoshajxy:

—Mijts nmäyajtøøby, nej, yejpiä Dios ja'a cuhdujt jaduñ coo hajxy hoy ndúunämät ja'a poo'xxiøøjootiä, tøgä yejpiä cuhdujt coo hajxy haxøøg ndúunämät ja'a poo'xxiøøjootiä. Jaanä jaduñduhmbä, nej, yejpiä Dios ja'a cuhdujt coo ja'a jäya'ay hajxy nyajnáhwáatsämät ja'a poo'xxiøøjootiä, tøgä yejpiä cuhdujt coo jäya'ay hajxy nyajcuhdägóoyyämät ja'a poo'xxiøøjootiä.

¹⁰ Mänitä Jesús ja'a jäya'ay wyiinhee'ppejty nägøxiä. Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñämaayy:

—Xajtøw yø'ø mgø'ø.

Mänitä quiø'ø jiaančh xajtøøyy. Mänitä quiø'ø hoy jiajnä. ¹¹ Mänitä fariseoshajxy jiootma'ty hoyhoy. Mänit hajxy quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy tiuna'añ.

¹² Cujaboomgumaaxc ja'a Jesús ñøcxy tunghduum. Tu'tsuhmä Tieedy pia'yaaxy.

¹³ Coo jioøøyy, mänitä jiamiøødhajxy miøjyaaxy. Mänitä nämajmetspähajxy wyiimbiiwä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät. ¹⁴ Jaduñdsä nämajmetspähajxy hänajty xiøhaty: Simón, ja'a Jesús hänajty tøø yajxøbétiäbä Pedro, møødä piuhya'ay Andrés, møødä Jacobo, møødä Juan, møødä Felipe, møødä Bartolomé, ¹⁵ møødä Mateo, møødä Tomás, møødä Jacobo, ja'a Alfeo yhuung, møødä Simón ja'a celote, ¹⁶ møødä Judas, ja'a Jacobo yhuung, møødä Judas Iscariote; je'e ja'a Jesús hänajty yajcø'ødägø'øwaamb ho'cøøc maa ja'a fariseoshajxiän.

¹⁷ Mänitä Jesús hajxy miänajnä tunghduum. Mänit hajxy hoy ñaaxoguiädaacnä. Jimä Jesús jiamiøødhajxy hänajty nämay. Jimä jäya'ayhajxy hänajty may tøø miech. Ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidáañp. Yajnáxáañaxäp ja'a pia'amhajxy hänajty. Jäguembaady hajxy hänajty tøø choñ Judeanaaxooty, møødä Jerusalén, møødä mejypia'a jim Tiro møødä jim Sidón. ¹⁸ Ja'a jäya'ayhajxy hänajty møjcu'uba'ammøødpä, yajnáxäxä ja'a pia'amhajxy je'ebä. ¹⁹ Nägøxiä ja'a Jesús hajxy hänajty ñähdon'añ. Mänitä pia'amhajxy yajnáxäxä ja'a Jesús miäjaahaam.

²⁰ Mänitä Jesús wyiinhee'ppejty ja'a jiamiøødhajxy. Mänit miänaañ:

—Jootcujc mijts mhity, mijts häyoobädøjc. Paady hajxy jootcujc mhity coo hajxy jim mnøcxa'añ maa ja'a Diosän.

²¹ Jootcujc mijts mhity, mijts yajmaajiajpä. Paady hajxy jootcujc mhity coo ja'a Dios hajxy cøxiä wiinä xmio'owa'añ.

Jootcujc mijts mhity, mijts jøøbiä xuu'tspä. Paady hajxy jootcujc mhity coo hajxy mxi'ig mxoonäda'aga'añ.

²² 'Jootcuje mijts mhity, hoy mijts jäya'ay xjia mähanhaty ja'a hөөчхөxpä, hoy mijts jäya'ay xquia'a ja tsocy xquia'a ja mee'xy, hoy mijts xjia nänomy, hoy mijts xjia pexy.

²³ Mxi'ig mxoondá'agäp hajxy jaduhñ. Mbaadaambiä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jim tsajpootyp. Jaduhñ hajxy jiajpä yhabejpä, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy tөө yajwá'xiäbä.

²⁴ 'Pero mijts mäyөөjäya'ayhajxy, ja'a tsaachpä hajxy mbaadaamby. Cab hajxy mxoonda'agaannä neby hajxy hijty mxoonda'aguiän.

²⁵ 'Hoy mijts tii hamaay mga'a ja juөөy, myajmaajiadaamby hajxy jaduhñ.

'Hoy mijts mja xi'igy mja xoonda'agy, pero mnä'ägädä jөөw mnä'ägädä xuudsamb hajxy.

²⁶ 'Tsipecөxpä tsaachpä hajxy mbaada'añ, hoyyä cu'ug hajxy xjia cumay. Jaduhñä jäya'ayhajxy hijty yajcumay ja'a hajxy hijty jegyhajty nä'ä wädijpä höhndaacpä. Nä'ä mänaamb hajxy hijty jaduhñ cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy.

²⁷ 'Huuc mäadow hajxy, mdsógäp hajxy pөн jaduhñ xmiädsiphajp hädaa yaabä naaxwiin; mmée'xäp hajxy pөн jaduhñ xmiähanhajp. ²⁸ Mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios hajxy coo ja'a Dios ween mio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt pөнjaty mijts jaduhñ xyhäyoowhijxp, pөнjaty mijts jaduhñ haxөөg xñänөөmb. ²⁹ Coo pөн xyhatejxөөgät tu'nax, mmөjcöogumbäp jadu'nax; ween jaduhñ jadu'nax xjiaac tehñ yhatejxөөgy. Coo pөн mjocxwit xpiөjcät, mänitä mgamiixy mjaac tehñ miө'owät. ³⁰ Coo pөн tii jaduhñ xmiäyujwá'anät, mmө'owäp jaduhñ. Y coo pөн tii xpiөjcät, cab je'e mmäyujwaanägäjtñät. ³¹ Jaduhñds mijts wiinghäna'c mnäxúudsät nej mijts hänajty myajnäxuudsä'añän.

³² 'Coo ja'a mmägu'ughajpähajtiä hajxy mmөөdnijootpaadөөjät, cab hajxy tii mbáadät; jaduhñdsä pojpäya'ay cädieejiäya'ayhajxy ñiichöjcäbä. ³³ Coo hajxy jagooyyä mmөөdniäxuudsөөjät pөнjaty jaduhñ xñäxuu'tsp, cab hajxy tii mbáadät; jaduhñdsä pojpäya'ay cädieejiäya'ayhajxy ñiñäxúu'tsäbä. ³⁴ Coo jagooyyä xädөөñ hajxy myaghanúu'xät pөн jaduhñ mnajuөөby xmiöodiägatsaamb pedyii, cab hajxy tii mbáadät; jaduhñdsä pojpäya'ay cädieejiäya'ay xädөөñ hajxy yajnimiähanúu'xäbä. Najuөөby hajxy jaduhñ coo hajxy pedyii miöodiägatsa'añii. ³⁵ Mdsógäp hajxy pөн jaduhñ xmiädsiphajp. Mnäxúudsäp hajxy jaduhñ. Coo pөн xädөөñ xmiäyujwá'anät, mnä'ä mö'owäp jaduhñ. Mänitä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy mbáadät may. Mänitä Dios hajxy xyhuunghädät jim tsajpootyp. Hix, Dios, ñäxuu'chp ja'a jäya'ayhajxy höxtä ja'a jäya'ayhajxy ja'a Dioscujú'uyäp hajxy quia'a yejpiä, mööd ja'a hojioot hajxy ca'a möөdpä. ³⁶ Mmөөdhädäp ja'a hojioot hajxy jaduhñ nebiä nDeedy hojioot miөөdhäjtäm.

³⁷ 'Cabä wiinghäna'c hajxy mnähöjät coo ja'a Dios hajxy xyajcumädöwät. Pero mmämée'xäp hajxy jaduhñ; mänitä Dios hajxy jaduhñ xmiämée'xpät. ³⁸ Mäduhñtiä wiinghäna'c hajxy mmo'oy, nä'ä tägөөbä hajxy mbaattägatsa'añ. ³⁹ Jaduhñhöch mijts nyajmäbáadät nebiä wiindspän. Coo ja'a wiindspähajxy ñiwyitswädityii, tsipecөxp hajxy jjutca'ay. Paady mijts jaduhñ mga'a wädítät nebiä wiindspän. ⁴⁰ Cabä capx-taacpäna'c-hajxy jiaty jaty nebiä wyiindsөnhajxy jiatian. Coo hajxy nägөөө nädecypiä quiapxtá'agät, mänit hajxy jaduhñ ñajtspaadөөwät.

⁴¹⁻⁴² 'Coo ja'a mmägu'ughajpä weeñtiä quiadiéeyät, y coo miich hänajty maas hanaxiä tөө mgädieey, cabä mmägu'ughajpä hawiinmats waamb mnä'ägädä nämá'awät. Coo miich hänajty tөө mnähwa'ačh, mänitä mmägu'ughajpä hawiinmats mwiingapx mjөjcapxөөwät.

⁴³ 'Mädyii quepychaa pa'ag nä'ägädä tөөmbejp, ni mänaa ja'a tiөөm quia'a xunä. Jaanä jaduhñduhmbä, mädyii quepychaa xun nä'ägädä tөөmbejp, ni mänaa ja'a tiөөm quia'a pa'agөөy. Tөyhajt jaduhñ. ⁴⁴ Mnajuөөby hajxy jaduhñ mädyii quepychaa hoy tөөmhajp. Ja'a hapy, cab jaduhñ tiөөmhaty nebiä piidsän. Y ja'a wädsats, cab jaduhñ tiөөmhaty nebiä tsaatypän. ⁴⁵ Jaduhñ mäwíinädsä hojiäya'ay ja'a howyiinmahñdy miөөdä. Hoy jaduhñ wiädity. Pero ja'a ca'awiindөjiäya'ayhajxy, cabä howyiinmahñdy hajxy miөөdä.

Haxøøgwinnmahñdy hajxy miäwädiŋpy. Haxøøg hajxy jaduññ ñäl'ägädä capxy ñäl'ägädä mädia'agy.

⁴⁶ Wiindsónhøch mijts xwyi'i ñäma'ay; pero cab hajxy jaduññ mgudiuna'añ nébiøch mijts nja hane'emiän. ⁴⁷ Pónhøch nmädia'agy xmiädóowäp, pónhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp, jaduññ mäwínäts je'e ⁴⁸ nebiä jäya'ay tiøjcojjiän. Cøøc jaduññ tiajøøyy. Tsaawiing jaduññ miuu'tsø'cy. Coø ja'a nøøgomdägoy quiädaacy, coø ja'a tøjc jaduññ ñøønähgoombejty, cab jaduññ piädø'cy, je'eguiøxpä coø hänäjty cøøc miuu'tsø'øguiä. ⁴⁹ Pero pónhøch nmädia'agy jaduññ xquia'a mäbøjcäp, jaduññ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay tiøjc cøøc quia'a muu'tsø'quiän. Coø ja'a tøjc ñøønähgoombejty, pädø'c jaduññ; cøjx jaduññ quiäday.

7

¹ Coø ja'a Jesús miädiaacpädøøyy, mänit quiajptägøøyy Capernaum. ² Jimä soldadowiindsón hänäjty tu'ug. Roma hänäjty chooñ. Tøø ja'a mioonsä hänäjty tu'ug pia'ambety. Jaduññ hänäjty jiäwø'øy nebiä yhamdsoo puhya'ayän. Nä'ägädä ho'ogáannäp hänäjty je'e. ³ Coø ja'a soldadowiindsón miädoyhajty coø ja'a Jesús ja'a pa'amjäya'ay hänäjty yajmøcpøcy, mänitä majtøjc näje'e quiejxy maa ja'a Jesúsän. Judíos hajxy je'e. ⁴ Mänitä Jesús hajxy hoy miänuu'xta'agy coø ja'a pa'amjäya'ay ween nøcxy yajmøcpøcy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Ja'a soldadowiindsón, hojiäya'ay je'e. Hahixøøby jaduññ coø mbuhbédät. ⁵ Xchójcäm hajxy jaduññ. Tøø højts ndsajtøjc xyajcójjam.

⁶⁻⁷ Mänitä Jesús ja'a majtøjc miøødtu'ubøjcy. Ja ween hajxy hänäjty quia'a coody maa ja'a soldadowiindsón tiøjcän, mänitä soldadowiindsón ja'a Jesús capxy yajnäguejxy:

—Wiindsón, jaduhyä mmäná'anät coøch nmoonsä miøcpøgät. Cábøch cuhdujt nmøødä nej miich cuhdujt mmøødän; paady jaduññ caj yhawiinmatsä coø mdägó'øwät maaçh ndøgootiän. Páadyhøch miich hamdsoo tøø nga'a mägapxy. ⁸ Hix, hané'emyhøch nhity; y coøch nsoldado howiaambä nhané'emät møødhøch nmoonsä, xquiudiúunäbøch nmädia'agy hajxy —nømä soldadowiindsón ja'a Jesús quiapxyñäguejxy.

⁹ Jaanç tehñ yagjuøøyy ja'a Jesús jaduññ coø jaduññ ñämaayyä. Mänitä cu'ug wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Cábøch nmägunaaxhajxy jaduññ miäbøcy nej yø'ø craa miäbøquiän, y jäguem chooñ.

¹⁰ Ja'a majtøjc hänäjty tøø quiexyijäbä maa ja'a Jesúsän, mänit hajxy wyiimbijnä. Coø hajxy miejtstägajch maa ja'a soldadowiindsón tiøjcän, tøø ja'a soldadowiindsón mioonsä hänäjty miøcpøjnä.

¹¹ Mänitä Jesús hajxy ñøcxy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Naín møødä miägu'ughajpähajxy. Nämäyvä jäya'ayhajxy hänäjty pianøcxy. ¹² Jim hajxy hänäjty miäwiingoñ cajtpa'a, mänitä ho'ogyjiäya'ay hajxy hoy jiøjcubaadø'øy. Cabäsantä hänäjty nøcxy ñaaxtägø'øy. Tu'ughuung hänäjty je'e. Yaamgto'oxy ja'a tiaj je'ebä. Majiäya'ay hänäjty panøcxp. ¹³ Coø ja'a Jesús ja'a yaamgto'oxy yhiŋxy, mänit ñäxuu'ch. Mänit ñämaayy:

—Ca'a mjø'øy ca'a mxuuçh.

¹⁴ Mänitä Jesús miänaañ coø hajxy yhuuc yaghahíxät. Mänitä cøøbiädøjc-hajxy tiänaaxiøjpy. Mänitä Jesús ja'a ho'ogyjiäya'aguiajä hoy ñähdoñ. Mänitä ho'ogyjiäya'ay ñämaayy:

—Jexy, pädø'øg.

¹⁵ Mänitä craa yhäñaayyø'cy. Mänit quiapxø'cy. Mänitä tiaj miødhajnä. ¹⁶ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiaanç tehñ yagjuøøyy. Mänitä Dios hajxy ñämaayy:

—Dioscujú'uyäp.

Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Diosquexy yø'ø craa. Møj jaančh yø'øduhñ. Paadiä Dios tøø quiexy, piuhbedaamby ja'a quiu'ug jaduñ, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä.

¹⁷ Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädijpä jim Judeanaaxooty coo ja'a Jesús ja'a ho'ogyjiäya'ay tøø yagjujypiøcy. Wiinduhmyhagajpt ja'a mädia'agy jaduñ wiädijty.

¹⁸ Ja'a Juan, tøø je'e hänajty chumyii. Coo ja'a miägu'ughajpähajxy miädoyhajty nebiatiä Jesús hänajty tiuñ, mänitä Juan hoy yhawáanäxä. ¹⁹⁻²⁰ Mänitä Juan ja'a miägu'ughajpähajxy metsc miøjyaaxy. Mänit hajxy quiejxä maa ja'a Jesúsän. Coo hajxy jim miejch, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Juan mäyajnäbejpä højts tøø xquiexy coo højts miich nmäyajtówät pøn miich. Nej, miich ja'a Dios hijty jaduñ xquiexaambä, tøgä wiinghäna'c je'ejä.

²¹ Jimä Jesús ja'a pa'amjäya'ay hänajty yajmøcpøcy. Madiu'u ja'a pa'am hajxy hänajty miøødä møødä møjcu'u. Møødä wiindspähajxy hänajty nämay yaghijxø'øgyii. ²² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nøcxä Juan hajxy hawaanä nebiaty hajxy yaa mhixy mmädoy. Hijxø'p ja wiindspähajxy, yo'oyø'p ja'a tecymia'adpähajxy, nähwaatsp ja'a haxøøgpa'ammøødpähajxy, mädoowø'p ja'a cuhnatpähajxy, jujypiøjp ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy, yajwiingapxøøyyäp ja'a häyoobäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy. ²³ Pønjätyhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp tehngajnä, jootcuyc hajxy jaduñ ñijiäwø'øgyii —nømä Jesús miänaañ.

²⁴ Coo ja'a Juan miägu'ughajpähajxy wyiimbijnä, mänitä Jesús miänaañ:

—Coo hajxy tøø mhoy pactuum, Juan miädia'agy hajxy hänajty mmädoowaanäp, túhmäts. Cabä tsajcapy pojyu'xpä hajxy hoy mhixy. Caj pues, paady hajxy jim tøø mhoy coo ja'a Juan ja'a miädia'agy hajxy hänajty mmädoowaanä. ²⁵ Diosquexy je'e, paady hajxy hoy tøø mmädoowä, hoyyä howyit je'e quia'a ja møødä nebiä mäyøøjäya'ayhajxy miøødän. ²⁶ Tøyhajt jaduñ coo ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy yajwa'xy. Maas may ja'a Dios ja'a Juan cuhdujt tøø mio'oy quejee ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. ²⁷ Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy jecy nägäpxäbä, Juan je'e. Jaduñä Dios jecy miänaañ coo ja'a quiuguexy hänajty jayøjp quiexa'añ coo ja'a cu'ug ween yajwiinxiic yajwiingapxø'øy coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixó'owät. Høxháamhøch hijty ngäda'aga'añ. Jayøjpä Juan quiejxä; høxháamhøch njaančh cädaacy. ²⁸ Ni pøn jaduñ jäda'ahaty quia'a mäbaady hädaa yaabä naaxwiin nebiä Juan mäyajnäbejpä ja'a cuhdujt miøødän. Tøyhajt jaduñ. Pero cooçh hänajty tøø nho'nä, cooçh hänajty tøø nnøcxtägach maaçh nhuuc tsohmän, pønjaty ja'a Diosmädia'agy hänajty mabøgaamb ja'a høøchcøxpä, maas may ja'a cuhdujt hajxy hänajty miøødhada'añ quejee ja'a Juan jäda'ahaty miøødän, hoyyä møjcuhtajt hajxy hänajty quia'a ja møødä.

²⁹ Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooyy møødä yajnähuudiutpädøjc-hajxy, mänitä Dios hajxy quiapxpaaty coo yhooyä, je'eguiøxpä coo hajxy hänajty tøø yajnäbetyii ja'a Juángäm. ³⁰ Pero ja'a fariseoshajxy møødä ley-yajnähixøøbiähajxy, cab hajxy hänajty tøø yajnäbetyii ja'a Juángäm. Paadiä Dios hajxy quia'a jøjpøgøøyy. Cabä jioot hajxy hänajty chocy coo hajxy yajnähwa'adsøjät ja'a Diósäm. ³¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nhuuc yajmäbáadyhøch ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä. ³² Cab hajxy tii yhojiäwø'owa'añ. Jaduñ mäwínäts hajxy je'e nebiä pigäna'c-hajxy wiinhecpän. Coo hajxy naxy miech häyø'pä tøjpa'c, mänitä miäbigäna'c hajxy ñäma'ay: “Tøø højts nja xu'uxy, pero cab hajxy tøø mhech. Tøø højts hojiøøñä nja høy, pero cab hajxy tøø mjø'oy.”

³³ Hoorä, coo ja'a Juan mäyajnäbejpä miejch, cabä tsajcaagy hänajty quiaya'añ, ni ja'a vino hänajty quia'a hu'uga'añ. Y mijts jaduñ mänaamb coo quiuhmäñø'oy. ³⁴ Y cooçh nnamejtspä, høøch ja'a Diosquexypä, mänitøch ndägøøyy caabiä huucpä. Jaduñch mijts xñänøømbä cooçh nwi'i quiaya'añ, cooçh nwi'i yhu'uga'añ, cooçhä pojpyäya'ay cädiejiäya'ay nmägu'ughaty møødä yajnähuudiutpädøjc. ³⁵ Pønjaty ja'a Dios jaančh jahmiejtsp, yajcähxø'py hajxy jaduñ coo ja'a Dioswiinmahñdy hajxy miøødä.

³⁶ Mänitá fariseo ja'a Jesús tu'ug hoy wioy caabiä. Simón hänajty xiøhaty. Mänit hajxy yhäñaaguüdaacy caabiä maa ja'a Simón tiøjcän. ³⁷ Mänitá to'oxiøjc tu'ug miejch cuhhiñbä. Haxøøgcuhdujt hänajty miøød. Tøø hänajty miädoyhaty coo ja'a Jesús jiiyby tøø miech maa ja'a Simón tiøjcän. Perfume quionmejts alabastrofrascoty. ³⁸ Mänit tiägøøyy jøøbiä. Mänitá Jesús tiecypiujuj wyiinnøøhaam. Mänit tiecymieexy quiuhwaayhaam. Mänit tiecychu'xy. Mänit tiecyñähjahxy perfumehaam. ³⁹ Mänitá Simón tiägøøyy tajpä maabiä: “Coo ja'a Jesús häxøpy quiunajuøhñdiä, tøø häxøpy ñajuø'øy coo yø'ø to'oxiøjc quiuhhiñä.”

⁴⁰ Mänitá Jesús ja'a Simón ñämaayy:

—Simón, tsøg mädiáacäm.

Mänitá Simón yhadsooyy:

—Wiindsón, tsøc.

⁴¹ Mänitá Jesús miänaañ:

—Jimä jäya'ay hijty tu'ug miänuu'xyhadyii jäya'ay metscä. Tu'jäya'ay hänajty miänuu'xyhaty mägooxmägo'x denarios. Jatu'ug, juxychägui'xmajc. ⁴² Cab hajxy hänajty tii miøødä nebiä ñuu'xy hajxy yajñähwá'adsät. Mänit hajxy ñämaayy: “Weends yhity.” Hoorä, pønäda'a maas mädsógäp.

⁴³ Mänitá Simón yhadsooyy:

—Jue'eda'a, ja'a craa ja'a ñuu'xy maas may hijty miøødpä.

Mänitá Jesús miänaañ:

—Je'e pues.

⁴⁴ Mänitá Jesús ja'a to'oxiøjc miøjhee'py. Mänitá Simón ñämaayy:

—Cooch yaa ndägøøyy maa miich mdøgootiän, cáboch miich nøø tøø xmiø'oy cooch ndecypiiújat. Jaduhñ hajxy naxy nguhdujthájtäm. Pero yø'ø to'oxiøjc, wyiin-nøøháamhøch ndecy tøø xpiujjä, quiuhwaayháamhøch ndecy tøø xmieexä. ⁴⁵ Cáboch miich tøø xchu'xy, pero yø'ø to'oxiøjc, tehngájnøch ndecy xwyi'i chu'xä. ⁴⁶ Cáboch miich ja'a nguhwaay tøø xyhoonä. Jaduhñ hajxy naxy nguhdujthájtäm. Pero yø'ø to'oxiøjc, perfumeháamhøch ndecy tøø xyhoonä. ⁴⁷ Xjiaanç tehñ chójpøch yø'øduhñ; paadiä piojpä quiädieey yajñähwáatsäxä, hoy hijty may jia møødä. Pero pønä pojpä cädieey hijty ca'a jaty møød, cáboch jaduhñ xjiaty wiingudsähgø'øy.

⁴⁸ Mänitá Jesús ja'a to'oxiøjc ñämaayy:

—Tøøch miich ja'a mbojpä mgädieey nyajñähwáatsäm.

⁴⁹ Ja'a hajxy hänajty jiiyby pahäñaabiä, mänit hajxy tiägøøyy niñämäayyäbä:

—Maa ja'a cuhdujtäda'a tøø yhuuc paatpä coo ja'a pojpä cädieey yajñähwa'açh.

⁵⁰ Mänitá Jesús ja'a to'oxiøjc ñämäaguiumbä:

—Cooch nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, páadyhøch ja'a mbojpä mgädieey tøø nya-jñähwa'açh. Nøcxnä jootcujc.

8

¹ Mänitá Jesús hajxy tiägøøyy wädijpä wiinduhmyhagajpt møødä jiamiøødhajxy ja'a nämajmetspä. Diosmädia'agy-yajwa'xpä hajxy hänajty wiädity. Jaduhñ Jesús hänajty miäna'añ cooc ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øgaannä. ² Quipxiä to'oxiøjc-hajxy hänajty nämay piawädijpä, ja'a Jesús hänajty tøø yajpa'amnáxiäbä, møød ja'a møjcu'u hajxy hänajty tøø yajñähwa'açhiijäbä. Paadiä Jesús hajxy hänajty piawädity, mioobiä Jesús hajxy hänajty tijaty je'e hänajty miäjyghajpy. María ja'a to'oxiøjc hänajty tu'ug xiøhaty ja'a Magdalatsohmbä. Juxtujuj ja'a møjcu'u hänajty tøø yajñähwa'açhi. ³ Jatu'ug hänajty xiøhaty Juana, ja'a Cuza tio'oxiøjc. Ja'a Cuza hänajty copc-hajp maa ja'a Herodes hänajty yhane'emiän. Møødä Susana hänajty piawädijpä.

⁴ Mänitá Jesús jäya'ay may ñänøcxä. Mayhagajpt hajxy hänajty chooñ. Coo hajxy hänajty may tøø yhamugø'øy, mänitá Jesús tiägøøyy yajwiingapxøøbiä yajmäbaadyhaam:

⁵ —Mänitā jāya'ay tu'ug tiu'ubøjcy niippā. Coō ja'a tōōmd tiägōōyy wōjpā, näje'e ja'a tōōmd quiahyy tu'haam. Mänitā muuxyhajxy hoy yajpādō'ogy. Mādühñtiä ja'a muuxyhajxy quia'a yajpādō'cy, je'edsä jāya'ay jiaac yajtehñ. ⁶ Näje'e ja'a tōōmd quiahyy tsaanähgōxp. Ja mujx je'eduhñ, pero tōōts. Hix, weeñtiä ja'a naax jim tsaanähgōxp. ⁷ Näje'e ja'a tōōmd quiahyy haptiooty. Ja mujx je'eduhñ. Ja yee'c, pero caj ñä'ä tōōmbejty. Hix, ja'a hapyt je'e xamñ. ⁸ Näje'e ja'a tōōmd quiahyy maa ja'a hoñaaxän. May je'e tiōōmhajty hōxtä mägo'xhaam.

Mänitā Jesús mōc miānaañ:

—Pōñ hädaa wiinjuōōby, wéenhōch hädaa nmädia'agy xmiäbōjcä.

⁹ Mänitā Jesús miāyajtōōwä neby jaduhñ miädia'agytiägō'oy. Ja'a miägu'ughajpähajxy jaduhñ yajtōōw. ¹⁰ Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Chojpiä Dios jioot jaduhñ coō mijts mwiiñjuō'ōwät nebiä miäjaa yajcähxō'ōga'añ. Pero ja'a häna'c-hajxy jaac yaabä, cabä Diosmädia'agy hajxy tiu'jootsocy. Hoyyā mädia'agy hajxy jia mädooy, pero cab hajxy wyiñjuō'ōy tii jaduhñ jia mädiaacyy.

¹¹ 'Jaduhñds miädia'agytiägō'oy nébiōch hajxy tōō nyajwiingapxō'ōyän. Jaduhñdsä tōōmd miäbaady nebiä Diosmädia'aguiän. ¹² Ja'a tōōmd cāhwäbä tu'haam, jaduhñ miäbaady nebiä jāya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy jia mädooyän. Coō ja'a mōjcu'u miech, mänit hajxy wyiñhōñii neby hajxy jaduhñ quia'a mēbōgät, nebiä piojpä quiädieehajxy jaduhñ quia'a nähwä'adsät. ¹³ Y ja'a tōōmd cāhwäbä tsaanähgōxp, jaduhñds je'e miäbaatpä neby hajxy jia mädooyän. Tu'habaquiä hajxy jaduhñ xioōnda'agy. Pero cab hajxy hamuumdu'joot pianōcxy. Coō hajxy cōxypänejpiä tiuñii, mänit hajxy ñajtshixōōñä. ¹⁴ Y ja'a tōōmd cāhwäbä haptiooty, jaduhñds je'e miäbaatpä neby hajxy jia mädooyän. Pero cabä yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixō'ōwa'añ mōōdä miäyōōhajt. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy quiudiuna'añ. ¹⁵ Y ja'a tōōmd cāhwäbä hoñaaxooty, jaduhñ miäbaady nebiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mēbōjpan. Jaanč tehñ yhoy hajxy jaduhñ quiudiuñ.

¹⁶ 'Coō jāya'ay jōōn hajxy quiuhno'ogō'oy, cōxp hajxy yujcoñ neby hajxy quiudōō'xōōjät, ja'a hajxy tōjtägōōbiä. Cabä pōñ jōōn quiuhjupy, ni maabejtpa'c hajxy quia'a päda'agy. ¹⁷ Jaduhñ mäwīnāts mijts ja'a nmädiä'agyhōch hajxy xwyiñjuō'ōwaañä, ja'a tsipjätypōch jaduhñ tōō nyajwiingapxō'ōyäbä.

¹⁸ 'Huuc wiinjuō'ōw hajxy hoy. Pōñhōch nmädia'agy tōō xmiäbōjcä, njaac yajñähixō'ōwāmbiōch je'e. Pōñhōch nmädia'agy tōō xquia'a mēbōjcä, cābōch tii nyañähixō'ōwaañä. Hōxtä jiahdiägoyyaamby hajxy je'e mädyii tyijy ja'a tōō wyiñjuō'ōy.

¹⁹ Mänitā Jesús ñāmejtsä ja'a tiaj mōōdä piuhya'ayhajxy. Cab hajxy hoy tiehñ wyiingumedsoōyy, je'eguiōxpä coō ja'a jāya'ayhajxy hānajty ñāmayyā jiiby tōōgooty maa ja'a Jesús hānajtiän. ²⁰ Mänitā Jesús ñāmaayyā:

—Ximä mdajhajxy tōghaguuy mōōdä mbuhya'ayhajxy. Miič hajxy xjia wi'i miōōdmädia'agaamb.

²¹ Mänitā Jesús miānaañ:

—Pōñä Diosmädia'agy jaduhñ mēbōj, pōñ jaduhñ cudiuumb, je'eč ndajhajpy, je'eč nbuhya'ayhajpy.

²² Miäwiinghoocpä ja'a Jesús hajxy tiägōōyy barcojooty mōōdä miägu'ughajpähajxy. Mänitā Jesús miānaañ:

—Jam hajxy jim mejyhawiimb.

Mänit hajxy jiaanč tu'ubøjcy. ²³ Nōcxnä hajxy hānajty jaduhñ, mänitā Jesús miaaho'cy. Mänitā poj mōc piädō'cy. Mänitā nōō quiubojōōyy barcojooty. Hújtsnäp ja'a barco hānajty.

²⁴ Mänitā Jesús hajxy hoy yuxy. Mänit hajxy ñāmaayy:

—Wiindsōñ, Wiindsōñ, pädō'og, quinaambä barco chamñ.

Mänitā Jesús piädō'cy. Mänitā poj yhojy mōōdä nōō. Mänitā poj yuungōōyy. Moñdiucy jaduhñ jiajnä. ²⁵ Mänitā Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy ñāmaayy:

—Tii hajxy coo mwi'i chähgø'øy. Nej, cab hajxy mnajuø'øyä cooçh mijts homiänaajä ngüeendähada'añ.

Jaanç tehñ yagjuøøyy hajxy jaduhñ. Mänit hajxy hamiñ haxøpy ñiñämaayyä:

—Pøñäda'a yø'øduhñ coo ja'a miädia'agy miäbøjcäxä ja'a poj møødä nøø.

²⁶ Mänit hajxy miejyhawiimpädsøømnä jim maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Gadara, jim jaduhñ mejyhawiimpä maa ja'a Galileanaaxootiän. ²⁷ Coo ja'a Jesús biar-copädsøømy, mänitä jäya'ay tu'ug miejch Jesús wyiinduuum, ja'a jim cajptooty tsänaabiä. Tøø hänajty jiegeø'øy mänaa ja'a mähdiojc møjcu'u hänajty tøø ñämeçhiijän. Cabä wit hänajty miøødhajnä, ni quia'a häña'ay hänajty tøgooty. Jim hänajty yhity maa ja'a cabäsantän. ²⁸ Coo ja'a Jesús yhijsy, mänit wyiinjiçädaacy. Mänitä møjcu'uhajxy yaaxy:

—Jesús, tii højts xwia'ana'añ. Dios miüch xyHuuñghajp ja'a tsajpootypä. Tunä mayhajt, ca'a højts jii by xquiexy maa jiaanç tehñ chaaçpän.

²⁹ Paadiä mähdiojc jaduhñ yaaxy, je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a møjcu'u hänajty tøø yhane'emy coo ñähwa'adsøøjät. Mayhooc ja'a mähdiojc hänajty tøø ñämeçhii ja'a møjcu'ujäm. Paadiä jäya'ayhajxy hänajty jia wi'i yaghida'añ cø'øxoch tecyxioch cadena-haam neby jaduhñ hoy yhidät. Pero nimiäpodøøyyäp hänajty je'e, y yajnøcxäp hänajty pactuum ja'a møjcu'ujäm. ³⁰ Mänitä Jesús ja'a mähdiojc miäyajtøøyy:

—Tii mxøhaty.

Mänit yhadsooyy:

—Legiönhöch nxøhaty.

Paady jaduhñ miänaañ coo ja'a møjcu'u hänajty may miøødä. ³¹ Mänitä møjcu'u ja'a Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo hajxy jii by quia'a quexøøjät møjcu'uhaam maa jiaanç tehñ chaaçpän. ³² Jimä mayhädsøm hänajty yuumy tunmøjc. Mänitä møjcu'u ja'a Jesús hajxy miänuu'xtáaccumbä coo hajxy jim quiecxøøjät maa ja'a mayhädsøm hänajtiän. Mänitä Jesús cuhdujt miooyy. ³³ Mänitä mähdiojc ja'a møjcu'u ñähwäatsänä. Mänitä hädsømhajxy hoy ñämeçhii. Mänit hajxy wyiinmänacpäyø'cy. Mänit hajxy quiuhgahna-jxy naaxøjpcøxp mejjiiooty. Jii by hajxy cøjx ñøøho'ogø'øy.

³⁴ Coo ja'a hädsømngüeendähajpähajxy jaduhñ yhijsy, mänit hajxy piäyø'cy. Mänitä cu'ug hajxy hoy yhawaanä cajptooty møødä cajtpa'a. ³⁵⁻³⁶ Mänitä cu'ughajxy hänajty nøcxy yhixa'añ neby hänajty tøø jiadyiijän. Mänit hajxy miejch maa ja'a Jesús hänajtiän. Jiibiä mähdiojc ja'a Jesús hänajty wyiinhäña'ay, ja'a møjcu'u hänajty tøø ñähwa'ächiijäbä. Tøø wit hänajty piägøøñä. Tøø hänajty wyiinmahñdymejtsnä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ yhijsy, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. Paady hajxy chähgøøyy, haxøøgjäya'ay tyijy ja'a Jesús. Mänitä cu'ughajxy yhawáañäxä nebiä mähdiojc ja'a møjcu'u hänajty tøø ñähwa'ächiiijän. Ja'a hajxy hänajty tøø yhixiäbä, je'e hajxy jaduhñ nägapx. ³⁷⁻³⁹ Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy mänuu'xtaacpä coo jim choonät Gadara. Hix, jaanç tehñ chähgøøby hajxy hänajty. Jim tyijy ja'a Jesús cøxypänejpiä jiaac jatcø'owa'añ. Ja'a mähdiojc hänajty tøø ñähwä'ächäbä, mänitä Jesús miänuu'xtaacy coo cu miødhajty. Mänitä Jesús yhadsooyy coo miähmø'owät maa quiajptän:

—Nøcx maa ja'a mdøjcän; mädia'ag nebiaty ja'a Dios tøø xpiuhbety.

Mänitä craa jiaanç nøcxy, miädiaacy jii by cajptooty nebiaty hänajty tøø piuhbedyijäm ja'a Jesús. Mänitä Jesús biarcotägøøñä, wyiimbijnä.

⁴⁰ Coo ja'a Jesús jim miejtstägajch mejyhawiimb, jimä cu'ughajxy hänajty yhahixy. Mänit hajxy xioondaacy. ⁴¹ Mänitä jäya'ay tu'ug miejch ja'a xøhajpä Jairo. Tsajtøjwiindsøn hänajty tiuumby. Mänitä Jesús wyiinjiçädaacy. Mänit miänuu'xtaacy coo ñøcxät maa ja'a tiøjcän. ⁴² Jimä Jairo yhuung hänajty yho'ogaannä. Tiu'ughuung hänajty je'e. Majmetscjomøjt ja'a to'oxyhäna'c hänajty miøødä. Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Mayyä jäya'ayhajxy piadu'ubøjcy, høxtä yhanø'tsmujpy ja'a Jesús hajxy hänajty.

⁴³⁻⁴⁴ Mänitä Jesús ja'a tajiäya'ay tu'ug jiøguyohdiägøøyyä. Pa'ammøød hänajty je'e. Majmetscjomøjt ja'a pa'am hänajty tøø miähäyoy. Ñø'ty hänajty wi'i xie'xp, pero

weenjaty weenjaty. Ni pøn hänäjty quia'a najuø'oy nebiä choomiáyät. Mänitä Jesús wyitpa'a nähdoonäxä. Mänitiä ja'a tajiäya'ay ñø'ty yhadujnä. ⁴⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pønhøch xñähdoon.

Ni pøn quia'a mänaañ coo hajxy ñähdoon. Mänitä Pedrohajxy miänaañ:

—Wiindsøn, xjiaančh tehñ yhanø'tsmujp miich ja'a cu'ug. Tii nyajnajuoøyyäm pøn tøø xñähdoon.

⁴⁶ Mänitä Jesús miänaangumbä:

—Nnajuøøbiøch coo pøn tøø miäbaadø'oy høøch nmäjaahaam. Páadyhøch jaduhñ tøø nnä'a najuø'oy cooch hajxy tøø xñähdoon.

⁴⁷ Mänitä tajiäya'ay jaduhñ ñajuøøyy coo ja'a Jesús hänäjty ñajuø'oy coo je'e hänäjty tøø miänähdoon. Mänitä Jesús wyiingumedsøyy tsäyúuyyap. Mänitä Jesús wyiinjiicadaacy. Mänit ñägapy cu'ughagujc cooc ja'a Jesús wyit hänäjty tøø ñähdoonä, y cooc mäniä pia'amnajxy. ⁴⁸ Mänitä Jesús ja'a tajiäya'ay ñämaayy:

—Huong, paady miich tøø mba'amnaxy coo tøø mmäbøcy. Nøcxnä jootcujc.

⁴⁹ Jimä Jesús hänäjty miädia'agyñä, mäniä jäya'ay tu'ug miejch. Jim hänäjty tøø chohnda'agy maa ja'a Jairo tiøjcän. Mänitä Jairo ñämaayyä:

—Tøø ja'a mhuung yho'ogy. Cabä wiindsøn mhadsípnät.

⁵⁰ Miädoow ja'a Jesús jaduhñ. Mänitä Jairo ñämaayy:

—Ca'a mjootmayhaty. Mäbøc. Jujypiøgäp ja'a mhuung häyaa.

⁵¹ Mänit hajxy jim miejtsnä maa ja'a Jairo tiøjcän. Coo ja'a Jesús tiøjtägøøyy, caj pøn miøødtøjtägøøyy, jagooyyä Pedro møødä Juan møødä quixy tiaj tieedy. ⁵² Tøghaguuy ja'a cu'ughajxy miähmøøyy jøøbiä xuu'tspä. Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy mwi'i jiø'oy mwi'i xiuuch. Caj tøø yho'ogy, nä'a maab jaduhñ.

⁵³ Mänitä Jesús ñäxiicä. Ñajuøøby hajxy hänäjty coo ja'a quixy hänäjty tøø yho'ogy.

⁵⁴ Mänitä Jesús ja'a quixy quiø'ø miajtsä. Mänitä Jesús møc miänaañ:

—Huong, pädø'og.

⁵⁵ Mänitä quixy jiuypiojcy. Mänit piädø'cy. Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy yajcáyät.

⁵⁶ Jaančh tehñ yagjuøøyy ja'a tiaj ja'a tieedy jaduhñ. Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy pøn quia'a yajmøødmädiä'agät neby hänäjty tøø jiatiän.

9

¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød miøjyaaxy ja'a hajxy nämajmetspä. Mänitä cuhdujt hajxy miooyyä coo ja'a møjcu'uba'ammøødpä hajxy nägøxiä yajnähwá'adsät. Møødä mäjaa hajxy mióoyyäbä coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajmøøcpøgät. ² Mänit hajxy wyiinguejxä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät, coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajmøøcpøgät. Jaduhñ hajxy miädiä'agät coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. ³ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Cab hajxy tii mmänøcxät, ni cuhdajt, ni pijty, ni tsajcaagy, ni xädø'øñ. Tu'xojxc-hajtiä ja'a mwit hajxy mmänøcxät, ca'a mietscä. ⁴ Homiädyii tøjcä hajxy mmejtstá'agät, jim hajxy mmähmø'øwät høxtä coonä hajxy jim jadähooc mwiimbídät.

⁵ Y coo hajxy maa xquia'a yajtøjtägø'owá'anät, mäniä hajxy jim mdsóonät maa ja'a cajptän. Mänitä mdecy hajxy mwiinwóbät nebiä hijxtahñd jaduhñ miähmø'øwät coo mijts tøø xquia'a yajtøjtägø'oy —nømä Jesús miänaañ.

⁶ Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänäjty wiädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä, pa'amjäya'ay-yajmøøcpøjpä.

⁷ Ja'a Herodes hänäjty jim tuumb gobernador. Mänit miädoyhajty nebiätiä Jesús ja'a hijxtahñd hänäjty yajcähxø'øguiän. Cab hänäjty ñajuø'oy nebiä wyiinmahñdyhädät. Hix, näje'e hajxy hänäjty miäna'añ cooc tyijy ja'a Juan hänäjty tøø jiuypiojcy. Hix, tøø ja'a Juan hänäjty yagho'ogyii. ⁸ Näje'e hajxy hänäjty miänaambä cooc tyijy je'e Elías, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä. Näje'e hajxy hänäjty jiaac mänaambä cooc tyijy

ja'a jecyjiäya'ay tøø jiuypioçy, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä. ⁹ Mänitä Herodes miänaañ:

—Høøchä Juan nyajyo'pujxä. Pønäda'a jaduñ wädiyp. Madiú'ujøch jaduñ nmädoy yajcähxø'øgy.

Jiaanç tehñ yhixaambiä Herodes ja'a Jesús hänajty.

¹⁰ Coø ja'a Jesús jiamiøødhajxy wyiimbijtägajch, mänitä Jesús hajxy yajmøødmädiaacy nebiaty hajxy hänajty tøø wiädity. Mänit hajxy miøødnøcxä pactuum, jim mäwiingón maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betsaida. ¹¹ Coø ja'a cu'ughajxy jaduñ miädoyhajty, mänitä Jesús hajxy jim piamejch. Mänit hajxy ñämaayyä coø hajxy jim miähmø'øwät. Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajmøødmädiaacä cooc ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. Møødá pa'amjäya'ayhajxy may yajmøcpøjcä.

¹² Tsujøñäp hänajty, mänitä Jesús wyiingumedsøyyä ja'a jiamiøødhajxy ja'a nämajmetspä. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Näma'aw yø'ø jäya'ayhajxy coø hajxy nøçxy pioo'xnä, coø hajxy nøçxy quiayhøxta'ay wiingtuum maa ja'a cajpt miäwiingonän. Yaa maa hajxy nhjätäm, cabä tii yaa.

¹³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Huuc yajcay mijts.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab højts tii nmøødá; jagooyyä højts tsajcaagy mägoøxc nmøødá møødá hacx metscä. Tøgä nøcxäp højts njuuyyä ja'a hajxy quiayaambiä, hoy hajxy jia nämayyä.

¹⁴ Nämägoøxmil ja'a ya'adiøjc-hajxy hänajty nägøxiä. Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Näma'aw hajxy ween hajxy yhäñaaguiäda'agy naaxwiin näjuxychägui'xmajcjaty.

¹⁵ Mänit hajxy ñämaayy coø hajxy jaduñ yhäñaaguiädá'agät. Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy nägøxiä. ¹⁶ Mänitä Jesús ja'a mägoøxpä tsajcaagy quioondsooyy møødá metspä hacx. Mänit chajhee'py. Mänitä Dios pia'yaaxy, miänaañ:

—Dioscujú'uyäp coø højts hädaa tøø xmio'oy.

Mänit jaduñ yhaguidøyy. Mänitä jiamiøød miooyy coø hajxy jaduñ yajwá'xät maa ja'a cu'ugän. ¹⁷ Mänit hajxy nägøxiä quiaayy cu'uxiä. Majmejtscach ja'a caadiuc quiunajxy.

¹⁸ Wiingxøø hänajty je'ebä, jimä Jesús ja'a Tieedy hänajty pia'ya'axy hanidiuhmduum. Jimä jiamiøødhajxy hänajty miøødá. Mänitä Jesús yajtøyy:

—Nébyhøch ja'a cu'ughajxy xñänømy pønñhøch høøch.

¹⁹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Näje'e hajxy miäna'añ cooc tyijy miich mJuangä ja'a hijty mäyajnäbejpä. Näje'e hajxy miänaambä cooc tyijy miich mhElíasä. Näje'e hajxy jiaac mänaambä cooc tyijy ja'a jecyjiäya'ay tøø jiuypioçy, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä, y cooc tyijy miich mje'ejä.

²⁰ Mänitä Jesús yajtøøgumbä:

—Mjtsäts, nej mijts mmänaambä pøn xtyijy høøch.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Diosquexy miich.

²¹ Mänitä Jesús møc miänaañ coø hajxy quia'a nägäpxät pøn hänajty je'e. ²² Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Høøch ja'a Diosquexyypä, hoyhøyhøch njaanç tehñ chaachpøga'añ. Cábøch ja'a tsajtøjwiindsønhajxy xñä'ägädä wiingudsähgø'øwa'añ, ni ja'a teedywiindsønhajxy, ni ja'a jäya'ayhajxy jim cuhdujtmøødpä tsajtøgooty. Xyagho'ogáambøch hajxy, pero cudägoøgxøjøch njuypioçga'añ.

²³ Mänit jiaac mänáangumbä:

—Pønjätyhøch nmädia'agy xpiadu'ubøgáanäp, ween yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixø'øy, ween hajxy chaachpøjpä jabom-jabom nébiøch ndsaachpøga'añän.

Jaduhñhøch nmädia'agy hajxy hoy xpianócxät. ²⁴ Pøn jiugyhajt ja wi'i yaghoyø'øwaamb, nä'ägä cuhdägoyyaamb je'e. Pero pøn jiugyhajt jaduhñ yajtägoyyaamb ja'a høøchcøxpä, nä'ägä hodium je'e miähmø'øwa'añ. ²⁵ Coø hajxy hodium mga'a mmähmø'øwät, cab hajxy jaduhñ mniyaghoyø'øwøøjät, hoy hajxy mja mäyøøjä hädaa yaabä naaxwiin. ²⁶ Pønñhøch xmiädsähdiuum møødhøch nmädia'agyquiøxpä, mänitøch jaduhñ nmädsähdiunaambä coøch hänajty ngädaactägatsa'añ. Hajajaamb hänajty yaa neby jim yhajajiän tsajpootyp maach nDeedy yhitiän, maa ja'a mioonsähajxy yhitiän. ²⁷ Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, ja'a hajxy yaa tänaabiä, näje'e hajxy jaduhñ quia'a tsoj ho'oga'añ høxtä coonä ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ.

²⁸ Cuductujxøø ja'a Jesús ja'a Pedro miøødwiiembejty tunguhduum Diospa'yaaxpä, møødä Juan møødä Jacobo. ²⁹ Jimä Jesús ja'a Tieedy hänajty pia'ya'axy, mänitä wyiin jiojy høxtä haamb høxtä tsämaamb quiähxø'cy. Jaanç tehñ pioob ja'a wyit jaduhñ jiajnä. ³⁰⁻³¹ Mänitä Moiséshajxy ñägüehxtøø'xy maa jiajy maa chämamiän møødä Elías. Mänitä Jesús hajxy miøødtägøøyy mädiaacpä. Je'e hajxy hänajty miädiaacpy coo ja'a Jesús hänajty jim nøcxy yho'oga'añ Jerusalén. ³² Hoyyä Pedrohajxy hänajty jia wi'i mia'awa'añ, cab hajxy ñä'ägädä maaho'cy. Mänit hajxy yhijxy coo ja'a Jesús hajxy hänajty jiajy chämamy møødä Moisés møødä Elías. ³³ Coø ja'a Moiséshajxy hänajty wyiimbidaannä, coo ja'a Jesús hajxy hänajty piuhwa'adsaannä, mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøn, hoyøøyy jaduhñ coo hajxy yaa tøø nbéjtäm. Ween højts tøjquemy tægøøg cu nhädiuun, tu'ug miich mje'e, tu'ug Moisés jie'e, tu'ug Elías jie'e.

Nä'a nagoobä ja'a Pedro jaduhñ miänaañ. ³⁴ Mänitä näma'a tehñ miapxy quiädaacy maa hajxy hänajtiän. Nädägooyy hajxy jaduhñ. Mänitä Pedrohajxy chähgøøbiøjcy. ³⁵ Mänit hajxy miädooyy ja'a Dios quiapxy näma'ajooty:

—Høøch nHuung hädaa. Høøch tøø nwiinguexy. Mhamädoowhíjtäp ja'a miädia'agy hajxy.

³⁶ Mänitä Jesús hajxy yhijxy coo hänajty nidiuhñ tiänaañä. Hamoñ hajxy jaduhñ miähmøøñä. Cab hajxy pøn yajmøødmädiaacy nebiaty hajxy hänajty tøø yhixy.

³⁷ Cujaboom hajxy jim wyiimbijnä tunguhduum. Mänitä Jesús jäya'ay may jiojcubaadøøyyä. ³⁸⁻³⁹ Mänit tu'jäya'ay møc quiapxy maa ja'a cu'ugän:

—Wiindsøn, tú'uquiøch nhuung. Naxyhøch nhuung møjcu'u xjiaanç tehñ ñämejtsä. Møc jaduhñ ya'axy, møc chäyuy. Høxtä hahoo'p jaduhñ. Hanaxiä jaduhñ chaachtuñii, y cab jaduhñ ñä'ägädä nähwa'açh. Wiindsøn, tuñä mayhajt, yajnahwáatsägøch nhuung.

⁴⁰ Tøøch ja'a mjamiøød nja wi'i miänuu'xta'agy coøch nhuung hajxy xyajnahwáatsät, pero cab hajxy jaduhñ ñä'a jajty.

⁴¹ Mänitä Jesús ja'a jiamioød ñämaayy:

—Nej, cájtäm mijts mänaa mmäbøga'añä. Pämädühñtiøch mijts jaduhñ njaac mämeexxtuga'añ.

Mänitä cuhuung ñämaayy:

—Woomiñxä mhuung.

⁴² Cahnä craa hänajty miechñä maa ja'a Jesúsän, mänit yajcädaawä ja'a møjcü'ujäm. Mänit yajtsäyuyy. Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhøxquejxy. Mänitä craa ñähwaach. Mänitä tieedy yajcø'ødägøøyyä. ⁴³ Mänitä cu'ughajxy nägøxiä yagjuøøyy coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä, nebiä Jesús ja'a hijxtahñd hänajty yajcähxø'øguiän.

Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamioødhajxy:

⁴⁴ —Hoy hajxy wiinjuø'øw; ca'a hajxy mjahdiägoy; høøch ja'a Diosquexypä, nmädsíphøch hajxy jim xyajcø'ødägø'øwaamb maa ja'a cu'ughajxiän nägøxiä.

⁴⁵ Pero cabä jiamioødhajxy ñä'ägädä wiinjuøøyy neby hajxy hänajty tøø miøødmädia'agyijän. Hiç, Jesús jaduhñ ca'a yajwiinjuøøyy. Cab hajxy jaduhñ yajtøøyy. Tsähgøøby hajxy hänajty.

⁴⁶ Mänit hajxy tiägøøyy yajtsiptaacpä pøn cuhdujt maas møj mo'owáanäp. ⁴⁷ Ñajuøøbiä Jesús hánajty nebiaty hajxy hánajty tiajy miay. Mänitä pigäna'c hoy tu'ug wioy, piädaacy miøjc-haamby. ⁴⁸ Mänit miänaañ:

—Pøn hädaa pigäna'c jaduhñ tsógäp ja'a høøchcøxpä, jaduhñ mäwínäts høøch xchojpä. Y pøn høch jaduhñ xchoj, je'e ch nDeedy jaduhñ xjiahmiéjtsäp ja'a ch jaduhñ tøø xquiéxiäbä. Pøn ja'a møjcuhdujt ca'a tsogaamb maa mijtsän, je'eds ja'a møjcuhdujt jaduhñ nä'ägädä mo'owáanäp.

⁴⁹ Mänitä Juan miänaañ:

—Wiindsøn, tøø højts tu'jäya'ay nhixy. Miihcøxpä ja'a møjcu'u hijty yhøxquexy. Mänit højts jaduhñ nnämaayy coo quia'a høxquéjxnät, je'eguiøxpä coo højts xquia'a møødwädíjtäm.

⁵⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cab hajxy jaduhñ cu mnämaayy. Pøn højts jaduhñ xquia'a mädsiphájtäm, je'e højts jaduhñ xmiägu'ughájtäm.

⁵¹ Tøø hánajty miäwiingooñnä coo ja'a Jesús hánajty ñøcxaanä tsajpootyp, mänitä jioot yajmøødmädiaacy coo jim ñøcxnät Jerusalén. ⁵² Mänitä jiamiøød mejtstägøøg quiejxø'cy. Mänitä mejtstaact hajxy hoy jia høxta'ay maa ja'a cajpthuung tu'ugän jim Samarianaaxooty. ⁵³ Pero cab hajxy jaduhñ ñä'a tøjmooyä, je'eguiøxpä coo hajxy hánajty jim jiaac nøcxa'añ Jerusalén. Hix, cabä Samariabä-jäya'ayhajxy hánajty miøødnijootpaadyii ja'a jäya'ayhajxy hánajty tsänaabiä Jerusalén. ⁵⁴ Coo ja'a Jacobo jaduhñ miädooyy møødä Juan, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, tähooc ja'a Elías jøøn jim miøjyaaxy tsajpootyp nebiä haxøøgiäya'ayhajxy jaduhñ tióyät. Nej, mmäná'anäp miihc jaduhñ coo højts jøøn jim nmøjyáaxpät tsajpootyp neby hajxy jaduhñ tióobiät ja'a højts jaduhñ xquia'a tøjmo'owaambä.

⁵⁵ Mänitä Jesús wyiinhee'ppejty; mänit yhojy:

—Mijts, cab hajxy mnajuø'oy coo haxøøgwinnmahñdy hajxy mmøødä. ⁵⁶ Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nébiøch ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ nyajnähwa'ads nyajcuhwá'adsät. Cábøch hajxy jaduhñ nyajcuhdägoyya'añ.

Mänit hajxy jim tiu'ubøjnä, ñøcxy hajxy wiingcajpt.

⁵⁷ Jim hajxy hánajty tiu'uyo'oyñä, mänitä jäya'ay hajxy tu'ug piaaty jim tu'haam. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, nja wi'i pianøcxáambiøch miihc majaty miihc mnøcxa'añän.

⁵⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a xøøgaa, jimä jiu je'e; ja'a muuxy, jimä pie'eñ je'e; pero høøch ja'a Diosquexypä, cábøch ndøjc jaduhñ maa ch nboo'x nhäná'awät.

⁵⁹ Mänitä Jesús wiinghäna'c ñämáaguumbä:

—Høøch padu'ubøjcäc.

Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Mänitøch miihc nbadu'ubøgät cooch ndeedy hánajty tøø yho'nä, cooch hánajty tøø nyajnaaxtägøøñä.

⁶⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a jäya'ayhajxy ca'a mäbøjpä, je'e miihc ja'a mdeedy hajxy xyajnaaxtägø'owáanäp. Pero miihc, nøcx ja'a Diosmädia'agy yajwa'x coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ.

⁶¹ Mänitä Jesús ñämaayyä wiingjäyá'ayägumbä:

—Wiindsøn, nja wi'i pianøcxáambiøch miihc, pero nøcxyhøch ja'a njujy nmägu'ug nhuuc hawaanä jayøjp cooch miihc jaduhñ nbadu'ubøgaanä.

⁶² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn høch jaduhñ xjia wi'i piawäditaamb, cooch nmädia'agy hamuumdu'joot xquia'a mäbøjcät, cábøch jaduhñ hoy xpianøcxät.

10

¹ Mänitä Jesús jäya'ay jiaac wiimbiiyy nädägøøghii'xcumajc. Mänit hajxy metscaty metscaty quiejxø'cä majaty ja'a Jesús hänajty ñøcxa'añän. ² Mänit hajxy ñämaayyä:

—Nämayyä jäya'ayhajxy jia mäsøga'añ; je'eds ca'a hijp pøñ ja'a Diosmädia'agy yajwá'xäp. Mänuu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä jiaac quéxät. ³ Nøcx hajxy. Mnigwieendähadøøjöp hajxy. Ca'awiindøyhäna'c-hagujc hajxy mwädita'añ. ⁴ Cabä xuummy hajxy mmänøcxät, ni xädø'øñ. Tu'tehngä cø'og hajxy mmänøcxät. Cab hajxy pøñ mwüindänaaxiøbät tu'haam. ⁵ Coo hajxy muum maa mhamejtstá'agät, myajpóo'xäp ja'a cudøjc hajxy. “Weenä Dios hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt.” Jaduhñ hajxy mnämä'awät. ⁶ Pø hojiäya'ay ja'a cudøjc-hajxy jaduhñ, mänitä Dios jiaanç mó'owät ja'a hoyhajty ja'a weenhajt; pø caj, cab hajxy jaduhñ mio'owøjät. Y cab hajxy jim mnä'ägä mähmø'owät. ⁷ Cab hajxy tøjc-tøjc mwädítät. Jim hajxy mnä'ägädä hídät maa hajxy hänajty tøø mmejtsta'aguiän. Jim hajxy mmähu'ug mmägáyät. Je'e hajxy jaduhñ mhú'ugäp mgáyäp tijaty hajxy jaduhñ xmiooby. Hawiinmats jaduhñ coo hajxy jaduhñ xmió'owät, je'eguiøxpä coo hajxy mwiinguexiä. ⁸ Homiädyyi cajptä hajxy jaduhñ xtiøjmó'owät, mgáyäp hajxy jaduhñ tijaty hajxy xmiooby. ⁹ Myajmøcpøgäp ja'a pa'amjäya'ay hajxy maa ja'a cajptän. Jaduhñ hajxy mnämä'awät: “Tøø miäwiingoonnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtsøxpä.” ¹⁰ Pero homiädyyi cajptä hajxy jaduhñ xquia'a tøjmó'owät, callejooty hajxy nøcxy mya'axy: ¹¹ “Hädaa cajpt yaabä, cabä quiuhdujthajxy yhooyä. Paady højts ndecy nwiinwoba'añ. Jaduhñä hijxtahñd miähmø'owät coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Mjahmiédspä hajxy jaduhñ coo miäwiingoonnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtsøxpä.” ¹² Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, coo ja'a naaxwiimbä hänajty wyiimbida'añ, maas hanaxiä ja'a cajpt jaduhmbä chaächpøga'añ quejee ja'a Sodomacajpt jecy chaächpøjquiän.

¹³⁻¹⁴ Mjaanç tehñ chaächpøgaamb hajxy pønjaty jim tsänaaby Corazíncajptooty møødä Betsaidacajptooty. Maas hanaxiä hajxy mdsaaçhpøga'añ quejee ja'a jäya'ayhajxy jecy chaächpøjquiän, ja'a hajxy jecy tsänäayyäbä Tirocajptooty møødä Sidóncajptooty. Coo je'e hajxy cu yhijxy ja'a hijxtahñd nej mijts mja hixiän, cu ñajtshixøøyy ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy; cu jiøøyy cu xiuu'ch hajxy jaduhñ. ¹⁵ Y mijts jim tsänaabiä Capernaum, haagä jiihy mijts mhäda'aga'añ møjcu'uhaam. Cab hajxy jim mnøcxa'añ tsajpootyp neby hajxy mdijjiän.

¹⁶ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy ja'a nädägøøghii'xcumajcpä:

—Pønjaty mijts mmädia'agy xyhamädoowhíjtäp, jaanä jadúhñhøch nmädia'agy hajxy xyhamädoowhíjtäbä. Pero pønjaty mijts mmädia'agy xquia'a hamädoowhíjtäp, ni høøch nmädia'agy hajxy xquia'a hamädoowhíjtäbä; ni ja'a nDéedyhøch miädia'agy xquia'a hamädoowhíjtäbä, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

¹⁷ Mänitä nädägøøghii'xcumajcpähajxy tiu'ubøjcy Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Cujecy hajxy wyiimbijtagajch. Jaanç tehñ jiootcuyc hajxy hänajty. Mänit hajxy miänaañ:

—Wiindsøñ, høxtä ja'a møjcu'u højts nmädia'agy hajxy tøø xmiäbøjcä ja'a miichøxpä.

¹⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ. Nhíxhøch ja'a Satanás coo jim quiahy tsajpootyp. Nebiä wädsucän jaduhñ jiatcøøyy. ¹⁹ Huuc mädown hajxy, tøøch mijts ja'a mäjaa nmo'oy coo mijts tsahñdy myajtéenät møødä caa'pty, y coo ja'a møjcu'u hajxy mga'a yajmäjädá'agät; y cab hajxy nej mjada'añ. ²⁰ Paady hajxy mxoondá'agät coo ja'a mxøøhajxy jim yhity cujaay tsajpootyp. Cab jaduhñ ñejpiä pø tøø ja'a møjcu'u ja'a mmädia'agyhajxy xmiäbøjcä.

²¹ Mänitä Jesús jiaanç tehñ yajxoonndaacpøjcä ja'a Dioshøpíritu. Mänitä Jesús miänaañ:

—Teedy, miichäts jim Wiindsøn_hajp tsajpootyp mөөд hädaa yaabä naaxwiin. Choippy miich mjoot jaduñ coo ja'a hajxy ca'a hөxpөcypiä wyiinju'өwät tijaty ja'a hajxy hөxpөcypiä tөө mга'a yajwiinju'өy. Páadyhөch miich hoy nnänomy.

²² Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiөөdhajxy:

—Tөөч nDeedy ja'a cuhdujt xquiөxy mo'oy. Cábөch pөн xñaju'өy pөнhөch hөөч, jagöoyyөch nDeedy jaduñ xñaju'өy. Y jagöoyyөch nDeedy nnajuөөbiä. Ñajuөөby hajxy je'ebä pөнjátyhөch tөө nyajñähdijy coo hajxy ñaju'өwät.

²³ Mänitä Jesús ja'a jiamiөөd wyiinhee'ppejty ja'a hajxy nämajmetspä. Mänit hajxy hawiing ñämaayyä:

—Jootcujc hajxy jaduñ mhídät je'eguiөxpä coөch mijts ja'a hijxtahnd may tөө nya-jñähix'өy. ²⁴ Tөyhájthөch jaduñ nmäna'añ. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy mөөдä gobiernähajxy, nämay hajxy jia hixaañ tijaty mijts mhijxyp. Nämay hajxy jia mäadowaañ tijaty mijts mmädooby.

²⁵ Mänitä ley-yajñähixөөbiä tu'ug tiänaayy'өcy. Mänitä Jesús hoy miäyajtөy:

—Wiindsөн, tiich ngudiünäp nébiөch cөjxta'axiөө njugyhádät nebiä Dios jiuгыhatiän.

Paadiä Jesús jaduñ ñämaayyä, nä'a mädia'agyhixáañäp hänäjty je'e waamb hänäjty yhadsowa'añ. ²⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Neby jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a leyän. Neby jaduñ mwiinju'өy.

²⁷ Mänitä ley-yajñähixөөbiä yhadsooyy:

—Jaduñ jim myiñ maa ja'a leyän coo ja'a Dios mwiingudsähg'өwät hamuumdu'joot. Jaanä jaduñ jim myiimbä coo hopiөñä mdsögät mba'häyöwät nebiä mni'x nebiä mgopc mdsöquiän.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Hoy jaduñ tөө mhadsoy; coo jaduñ mgudiünät, mänit jim mnөcxät tsajpootyp.

²⁹ Pero yajcumayaambä ley-yajñähixөөbiä hänäjty. Mänit miänängumbä:

—Pөн jaduñ mnänөөmby coөch hopiөñä ndsögät nba'häyöwät.

³⁰ Mänitä Jesús yhadsoögumbä:

—Nhuuc yajmөөdmädia'agyhөch mädia'agy tu'ug, nej miich jaduñ hoy mwiinju'өwät. Jiibiä jäya'ay hänäjty tu'ug yhäda'agy Jericó. Jerusalén hänäjty tөө chohnda'agy. Tu'haamhädaacpä ja'a mee'tspä piaaty. Cөjx jaduñ miée'tsäxä mөөдä wyit. Mänit hoyhoy wiobho'cä. Nebiä ho'ogypiän hajxy jaduñ ñähgueecy. ³¹ Mänit teedywiindsөн tu'ug ñajxy. Coo ja'a mähdiөjc jaduñ yhiixy, cab jaduñ tiänaaxiөjpy. Jiuhyohy jaduñ. ³² Jaduñdsä tsajtөjcueendähajpä tu'ug ñajxpä; jaduñ je'e jiuhyohbiä. ³³ Mänitä Samariabäya'ay tu'ug ñajxpä. Coo jaduñ yhiixy, mänitä hojiot miөөdhajty. ³⁴ Mänitä mähdiөjc chooyөyy aceitehaam mөөдä vinohaam. Mänit yhamäguijty withaam maa hänäjty tөө jiotiän. Mänitä yhamdsoo jäyujcөxp yujtsehñ. Mänitä mähdiөjc hoy ñajtsөm'өyii maa ja'a mejtstaactän. Mänit jim yhiixä. ³⁵ Cujaboomä Samariabäya'ay ja'a cudөjc plataxad'өñ metsc miooyy. Mänit ñämaayy: “Tunä mayhajt, huuc cueendähat yө'ө mähdiөjc. Mäduhñtiä xäd'өñ mjaac yajtuñ, mänitөch jaduñ nmoodiägätsät coөch nwiimbijtägätsät.”

³⁶ Mänitä Jesús ja'a ley-yajñähixөөbiä miäyajtөoyy:

—Pөн maas hoyhäna'c tөө piädsөmy yө'ө nädägөөgpähajxy.

³⁷ Mänitä ley-yajñähixөөbiä yhadsooyy:

—Ja'a häna'c hojiot mөөdhájtäbä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Nөcx, y jaduñ miich hojiot mmөөdhájpät.

³⁸ Mänitä Jesús hajxy tiu'ubөjcumbä. Mänit hajxy miehch wiingcajptooty. Mänitä Jesús yajtөjtägөөyyä ja'a to'oxiөjc tu'ug ja'a xөhajpä Marta. ³⁹ Jimä Marta piuhdo'oxy hänäjty tu'ug ja'a xөhajpä María. Mänitä María ja'a Jesús wyiinhөxtaacy. Yhamädoowhidaamb

hänajty je'e waam̄baty ja'a Jesús hänajty miädia'aga'añ. ⁴⁰ Pero wyi'i jioodhadóøtsäp ja'a Marta tiuung hänajty. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, nej miich jaduñ mnijiäwø'oyii cooch nbuhdo'oxy ja'a tuung tøø xya-jmānhgueegø'oy. Huuc nāma'aw weenč xpiuhbety.

⁴¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Marta, Marta, madiu'u miich mwi'i tiajy mwi'i miay. ⁴² Tu'tu'uyyā jaduñ yhawinmatsä. Hoyyā mbuhdo'oxy jaduñ quiudiuñ. Cabā María ja'a cuhdujt jaduñ pøn piögáañäxä cooch nmädia'agy jaduñ xyhamädoowhíjtät.

11

¹ Wiingtuumä Jesús ja'a Dios hänajty pia'ya'axy. Coo pia'yaaxpādøøyy, mänitä jiamiøød tu'ug miānaañ:

—Wiindsón, hōjts Diospa'ya'ax yajñähixøøyyäc nebiä Juan ja'a jiamiøød yajñähixøøyyän.

² Mänitä Jesús miānaañ:

—Coo ja'a Dios hajxy hänajty mba'ya'axa'añ, jaduñ hajxy mmäná'anät: Dios, miich hōjts nDeedyhajpy. Jim̄ mhity tsajpootyp.

Weenä jäya'ayhajxy nägøxiä xwyiingudsähgø'oy. Weenä mmäjaa myajcähxø'ogy.

Weenä mmädia'agy hajxy yaa xmiäbøjcä hädaa yaabä naaxwiin neby hajxy jim̄ xmiäbøjcän tsajpootyp.

³ Móoyyāc hōjts ja'a cay jäda'axøø neby hōjts cu'uxiä ngáyät.

⁴ Hōjts ja'a pojpä cādieey māmée'xäc neby hōjts jaduñ nmāmee'xiän pønjaty hōjts xñägādieeyøøby.

Cabā mōjcu'ugong cuhdujt mmó'owät coo hōjts xjiøjcapxø'owät, coo hōjts ja'a haxøøgpä xyajñähíjtät.

⁵ Mänitä Jesús miānāangumbä:

—Tsøg hajxy jaduñ mánāañäm coo mijts mmägu'ughajpä mmøødä tu'ug. Coo miich cuptsuhmdä nøcxy mnāma'ay: “Mägu'ughajpä, høøchä tsajcaagy tægøøg yajyujwāañäc.

⁶ Ja'a nmägu'ughajpøch tu'ug tøø miech. Jäguem̄ choon̄. Cábøch tii nmøødä tiich jaduñ nnä'ä mó'owäp.” ⁷ Wehndä mmägu'ughajpä jiiby tøgooty xyhadsówät: “Ca'a xyhadsipy. Hagø'oy ja'a tøjcän. Tøø hōjts ngøxy maaho'nä møødhøch nhuunghajxy.

Cábøch nbädø'øgaannä cooch miich jaduñ tijaty nmó'owät.” ⁸ Tøyhájthøch jaduñ nmāna'añ, hoy jaduñ xjia mägu'ughaty, cab jaduñ xñä'ä nábädø'øgāmbät coo miich tijaty xmió'owät.

Pero coo miich tehngajnä mwi'i ñé'emät, mänit jaduñ piädø'ogät, mänit jaduñ xmió'owät tijaty miich hänajty myajmaajajpy. ⁹ Tøyhájthøch jaduñ nmāna'añ, coo mijts ja'a Dios tijaty mmäyujwá'anät tehngajnä, tsipcøxp jaduñ xñä'ägädä mó'owät. ¹⁰ Coo pønä Dios tijaty miäyujwá'anät tehngajnä, tsipcøxp jaduñ ñä'ägädä mo'owa'añii.

¹¹ 'Pø jim̄ mhunghajxy, coo tsajcaagy xmiäyujwá'anät, cabä tsaa mmo'owa'añ; coo hacx xmiäyujwá'anät, cabä tsahñdy mmo'owa'añ. ¹² O coo tseediu'udy xmiäyujwá'anät, cabä caa'pty mmo'owa'añ. ¹³ Hojiatypä ja'a mhunghajxy jaduñ mmooby, hoy hajxy mja ca'awiindøyyä. Mänaxiä ja'a mDeedyhajxy jim̄ tsajpootypä xmió'owät ja'a yhEspíritu coo mijts jaduñ mmäyujwá'anät.

¹⁴ Wiinghoocä Jesús ja'a mōjcu'u hänajty yhøxquexy. Tøø jäya'ay hänajty tu'ug yaghuumy. Coo ja'a mähdiøjc ñähwaatsnä, mänit quiapxø'nä. Yagjuøøyy ja'a jäya'ayhajxy jaduñ. ¹⁵ Pero näje'e hajxy jaduñ miānaañ:

—Yø'ø craa, ja'a mōjcu'ugongä miäjaa jaduñ miøødhájtäp, paadiä mōjcu'u yhøxquexy. Ja'a mōjcu'ugong, ja'a mōjcu'u wyiindsøn̄hajxy je'e.

¹⁶ Näje'e häna'c ja'a Jesús hajxy hänajty ñäma'ay coo hijxtahnd ween yajcähxø'øgy, ja'a jim tsajpootypä. Wyiinmahñdyhixaambiä Jesús hajxy hänajty. ¹⁷ Pero ñajuøøbiä Jesús hänajty nebiaty hajxy hänajty wyl'i tiajy wyl'i miay. Mänit miänaañ:

—Homiädyii cajptä, coo ja'a cu'ughajxy ñiyhawiingpäda'agøøjät, coo hajxy tu'tøjc ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp ja'a chäna'ahajxy jaduhñ. ¹⁸ Jaanä jaduhñduhmbä, coo Satanáshajxy ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp hajxy je'ebä. Mijts jaduhñ mänaamb cooçh tyijy ja'a møjcu'uhajxy nhøxquexy ja'a møjcu'ugongä miäjaagøxpä. ¹⁹ Pero coo häxøpy jaduhñ tiøyyä, maa mijts mjamiøød ja'a mäjaa hajxy yhuuc paatpä coo ja'a møjcu'u hajxy yhøxquexy. Cähxø'p jaduhñ coo mijts ja'a tøyhajt hajxy mga'a møødä. ²⁰ Pero høøch, ja'a Diosmäjaagøxpøch ja'a møjcu'uhajxy nhøxquexy. Y cähxø'p jaduhñ coo miäwiingoonnä coo Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtsøxpä.

²¹ 'Tsøg jaduhñ mänáañäm, coo ja'a jäya'ay jaançh møcpä cwieendähádät ja'a yhamd-soo tøjc, coo pujxt coo wojpt hänajty miøødä, cabä mee'tspä jaduhñ tiägø'øwät. ²² Pero coo jäya'ay maas ca'awiindøybä miédsät, cabä cudøjc jaduhñ miäjädá'agät. Pøjcäxäp ja'a piujxt ja'a wiojpt jaduhñ ja'a tyijy yajmäjädá'agaambiä. Møød jaduhñ piøjcäxäbät tijaty jüby miøød tøgooty. Y høøch, jaduhñ mäwínäts høøch ja'a møjcu'ugong nga'a yajmäjädá'agy.

²³ 'Pøñhøch jaduhñ xquia'a møødpädø'p, høøch nmädsip je'eduhñ. Y pøñhøch jaduhñ xquia'a møødtuum, je'e jaduhñ yajma'p pøñjátyhøch nmädia'agy xjia wi'i miäbøgáañäp.

²⁴ Mänitä Jesús miänaañgumbä:

—Tsøg jadähooç mädiaaccumbä. Coo ja'a møjcu'u piädsømät maa jäya'ay tu'ugän, mänit tiägø'øy poo'xtaacthøxtaabiä pactuum. Y coo jaduhñ quia'a páadät, mänit miäna'añ cooc jim wyiimbida'añ maa tøø yhuuc pädsøombän. ²⁵ Coo jim miejtstägátsät maa ja'a jäya'ayän, tøø ja'a jäya'ay hänajty wyiinmahñdymech nebiä tøjc wa'adspän. ²⁶ Mänitä møjcu'u ja'a jiamiøød nøcxy wioy juxtuyc ja'a maas haxøøgpä. Mänit hajxy nägøxiä tiägø'øy maa ja'a jäya'ayän tsänaabiä. Y maas haxøøg ja'a jäya'ay ñä'ägä jaty quejee hänajty.

²⁷ Jimä Jesús hänajty miädia'agyñä, mänitä to'oxiøjc tu'ug yaaxy cu'ughagujc:

—Jootcujc miich mdaj mdsi'tsc jaduhñ yhity je'eguiøxpä coo miich tøø xyajtso'ogy tøø xyajyeegy.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Je'eds maas jootcujc hijp, pøñjatiä Diosmädia'agy cudiumb.

²⁹⁻³⁰ Tehngajnä ja'a Jesús ja'a cu'ug hänajty jiaançh tehñ ñämugø'øyii may. Mänitä Jesús miänaañ:

—Cabä jäya'ay howyiinmahñdy hajxy miøødä, ja'a hajxy jäda'ahatypä. Ja'a hijxtahnd hajxy jia wi'i yhixaamby, ja'a hoy-yagjuøøñäbä. Pero cab hajxy jaduhñ yaghixa'añii. Jagooyyä hajxy jaduhñ yhixa'añ cooçh høøch jaduhñ njada'añ nebiä Jonás jecy jiajtiän mänaa jim quiexyijän Nínivecajptooty. Dios jaduhñ quejx. ³¹ Coo jaduhñ yhabáadät coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty yajnähdija'añii, mänitä to'oxiøjc piädø'øga'añ, ja'a jecy hanéhmäbä jim jäguemnaax ja'a jøømbojmanajpä. Je'e jaduhñ mäna'anaamb coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä piäda'agøøjät haxøøgtuum. Je'eds ja'a Salomón hoy tøø miämádoona'ay, je'eguiøxpä coo ja'a Salomón hänajty jiaançh tehñ quiuhwi-jjiä. Y cabä Salomón cuhdujt hänajty jiaty møødä nébiøch høøch jaduhñ nmøødän. ³² Y ja'a jäya'ayhajxy jecy tsänáayyäbä Nínivecajptooty, jaduhñ hajxy miäna'anaambä coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä piäda'agøøjät haxøøgtuum. Coo ja'a Jonás ja'a Diosmädia'agy hoy yajwa'xy jim Nínivecajptooty, mänitä jäya'ay ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixøøyy. Y cabä Jonás cuhdujt hänajty jiaty møødä nébiøch høøch nmøødän.

³³ 'Coo ja'a jäya'ay jøøn hajxy quiuhno'ogø'øy, cøxp hajxy jaduhñ piäda'agy, nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ quiudøø'xøøjät ja'a hajxy tøjtägøøbiä. Cabä jøøn hajxy yu'uçh, ni cab hajxy quiuhjupy cajónghaam. ³⁴⁻³⁶ Cooçh mijts ja'a nmädia'agy hamuumdu'joot

xmiäbójcät, hoy hajxy jaduhñ mwädítät homiänaajä. Pero cooçh nmädia'agy hajxy xquia'a mäbójcät, hagoonstuum hajxy jaduhñ mhídät. Homiänáajøch nmädia'agy hajxy xmiäbójcät neby hajxy hagoonstuum mga'a cá'awät.

³⁷ Coo ja'a Jesús miädiaacpádøøyy, mänitä Jesús wioonøcxä mägaabiä ja'a farisewäm. Coo jim miejch maa ja'a fariseo tiøjcän, mänit yhäñaaguiädaacy meexäwiinduum. ³⁸ Jaguiø'øbuju ja'a Jesús yhäñaaguiädaacy. Caj quiø'øbuju nebiä judíoshajxy hänajty quiuhdujthatiän. Coo hajxy hänajty tiägø'øwa'añ caabiä, mänit hajxy hänajty quiø'øbuju. Coo ja'a Jesús quia'a cø'øbuju, yagjuøøyy ja'a fariseo jaduhñ. ³⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijts fariseodøjc, jaduhñ hajxy mja wi'i quiähxø'øga'añ nebiä hoyhäna'cän jim cu'ughagujc. Pero cabä mjoot cabä mjuøhñdyhajxy yhooyä, je'eguiøxpä coo hajxy mwi'i mieeçh mwi'i pioty. ⁴⁰ Caj mijts mwiinmahñdy yhooyä. Tøø ja'a Dios ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy xquiunuu'xä. Tøø ja'a mjoothajxy xjia cunúu'xäbä coo ja'a mjuøhñdyhajxy hoy cu mhijty. ⁴¹ Coo ja'a häyoobäya'ay hajxy mbuhbédät hamuumdu'joot, mänit hajxy jaduhñ mnähwá'adsät.

⁴² 'Mijts fariseodøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Xiøøbä hajxy mja nä'a wi'i quiuyoxø'øy yø'øbi'c jøø'xychooy jii by tsajtøgooty. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy mgudiuna'añ maa jaduhñ myiñän coo hajxy hoy mwädítät, coo ja'a Dios hajxy mwiin-gudsähgø'øwät. Pedyii ja'a Diosmädia'agy hajxy mgudiúnät.

⁴³ 'Mijts fariseodøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Mjaançh tehñ yajcumayaamb hajxy jaduhñ. Jii by hajxy mja wi'i yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabiejt hojiatypän jii by tsajtøgooty. Y chojpy ja'a mjoothajxy jaduhñ coo ja'a cu'ug hajxy xi'ig xon xwyiingudsähgø'øwät jii by halaplaaz.

⁴⁴ 'Mijts fariseodøjc, mijts ley-yajnähi xøøbiädøjc, mhøhñdaacp hajxy jaduhñ. Cab hajxy myajcähxø'øgy coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Y pønjaty ja'a mmädia'agyhajxy xpianøcxäp, tu'udägooby hajxy je'ebä, je'eguiøxpä coo hajxy quia'a najuø'øy coo mijts mguhdujt jaduhñ yhaxøøgä.

⁴⁵ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a ley-yajnähi xøøbiä tu'ug:

—Wiindsøn, coo jaduhñ mmäna'añ, haxøøg højts jaduhñ xñänøømbä.

⁴⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijts ley-yajnähi xøøbiädøjc, jaanä haxøøg mijts mjadaambä mhabetaambä. Hanaxiä mijts ja'a tsipjatypä myajnähi xø'øy. Ni pøn jaduhñ quia'a jada'añ nej mijts myajnähi xø'øyän. Y cab hajxy hamdsoo mgudiuna'añ neby hajxy myajnähi xø'øyän ni weeñtiä.

⁴⁷⁻⁴⁸ 'Haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Haxøøg mijts mguhdujt nebiä mhap ja'a mdeedyhajxy hijty chäna'ay yhäyoyyän jegyhajty. Je'eds hajxy jaduhñ yagho'c ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. Y mijts ja'a tiøjc-huunghajxy myajcójjäp maa hajxy jecy ñaaxtägøøyyän. Myajcähxø'py hajxy jaduhñ coo ja'a mhap ja'a mdeedy hajxy tu'ugwiinmahñdy mmøødhity.

⁴⁹ 'Ñajuøøbiä Dios jaduhñ. Je'e jaduhñ mänaañ: “Nguexáambiøch nguguexyhajxy maa yø'ø häna'c-hajxiän. Näjë'ejøch nguguexyhajxy xyagho'ogaañä. Näje'e hajxy ñä'a tsaächtiuna'añii.” ⁵⁰ Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, pojpatuum cädieedium hajxy jaduhñ miähmø'øwa'añ ja'a Dios quiuguexy cøxpähajxy, ja'a hajxy tøøbä yagho'ogyijäbä nägøxiä. Mänit hajxy tiägøøyyä yaghó'cäbä mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. ⁵¹ Møødä Abel yaghó'cäbä møødä Zacarías. Tsajtøghaguuy ja'a Zacarías yagho'cä jim mädøyyä maa ja'a altarän. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä miähmø'øwa'añ pojpatuum cädieedium.

⁵² 'Mijts ley-yajnähi xøøbiädøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Cabä cu'ug ja'a tøyhajt hajxy mnä'a mo'owa'añ. Cabä tøyhajt hajxy hamdsoo mnä'a tsocy. Mijts ja'a cu'ug mwi'i quiapxhiim by nebiä tøyhajt hajxy jaduhñ quia'a páadät.

⁵³ Mänitä Jesús jiaanč tehñ miäjootma'tä ja'a fariseodøjc møødä ley-yajñähixøøbiädøjc. Mänit hajxy tiägøøyy mäyajtøøbä madiu'u. ⁵⁴ Jia wiinmahñdyhixaañ ja'a Jesús hajxy jaduhñ neby hajxy jaduhñ cu yajñahdsøømy.

12

¹ Mänitä jäya'ayhajxy yhamugøøyy milhaam høxtä niñø'tsmujcä hajxy jaduhñ. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød hawiing ñämaayy:

—Cabä fariseos miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Nämay häna'c jaduhñ tiu'udägoy coo ja'a fariseos miädia'agy hajxy miäbøjcä. Hix, høhndaacp ja'a fariseoshajxy jaduhñ. Yajñajuø'øwaamb jaduhñ tsipcøxp coo hajxy jaduhñ yhöhnda'agy. Hoy hajxy hoy jia capxy jia mädia'agy, cab hajxy hamdsoo hoy quiudiuñ. ² Hix, cab jaduhñ tii ñä'ägädä mähmø'owa'añ jañägapxy. Haagä cähxø'øgaamb jaduhñ cøxiä. ³ Jaanä jaduhñduhmä ja'a mijtscøxpä, waambaty hajxy tøø mmäna'añ hamee'ch, yajmädowaamb jaduhñ cu'ughagujc.

⁴ Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy mdsähgø'owät põñ ja'a mni'x ja'a mgopc xyaghó'cäp. Cab jaduhñ nej xjiaac túnät. ⁵ Pero ja'a Dios hajxy jaduhñ mdsähgø'owäp. Je'edsä cuhdujt møød coo ja'a mjugyhajthajxy xyajcuhdägóoyyät, y coo hajxy xpiädá'agät haxøøgtuum.

⁶ Høxtahmäsä muuxyhuunghajxy, hoy hajxy yaa tii quia'a ja wa'añ, jiahmiejchpä Dios je'e. ⁷ Mänaxiä mijts ja'a Dios xquia'a jahmiédsät. Paady hajxy jaduhñ mga'a tsähgø'owät. Xjiaanč tehñ chojp mijts ja'a Dios høxtä xmiooby hajxy tijaty hajxy myajmaajiajpy.

⁸ Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, høøch ja'a Diosquexypä, põñhøch xquiapx-paatp cu'ughagujc, je'eč jaduhñ ngapxpaattägatsaamb by jim tsajpootyp ja'a Diosmoonsäwiinduum. ⁹ Pero põñhøch jaduhñ xquia'a capxpaatp cu'ughagujc, ni je'eč jaduhñ nga'a capxpaadaambä ja'a Diosmoonsäwiinduum.

¹⁰ Pøñhøch haxøøg xñänøømb, mee'xáanäp je'e. Pero coo ja'a Dioshespíritu hajxy haxøøg ñänómät, cab hajxy jaduhñ mié'e'xänät.

¹¹ Coo mijts häna'c mädsibø'øbä xyajñøcxät tsajtøgooty o jim maa ja'a hagujtøjcän, cab hajxy mdaj mmáyät waamb hajxy mmädiá'agät, ¹² je'eguiøxpä coo ja'a Dioshespíritu hajxy xñajtsapxøøyyät waambaty hajxy jaduhñ mhadsówät.

¹³ Mänitä Jesús ñämaayyä tu'jäya'ay maa ja'a cu'ugän:

—Wiindsøn, nämáayyägøch nbuhya'ay coočhä nnädeedyñaax xpiuhmó'owät.

¹⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pøñhøch tøø xquiuhdujtmo'oy cooč mijts nhané'emät.

¹⁵ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Mnigwieendähadøøjäp hajxy coo hajxy tii mga'a hadsógät. Cab hajxy nøcxy mdajy mmay coo hajxy cøxiä mga'a møødä.

¹⁶ Mänit miänáangombä:

—Tsøg hajxy mänáanäm, jii jäya'ay hijty tu'ug jaanč tehñ miäyøø. Mänitä ñøø miooc may yajpädø'cy. ¹⁷ Mänit tiägøøyy tajpä maabiä: “Nébiøch nnøø nmooc ndúnät. Maäch jaduhñ nnä'a pädá'agät.” ¹⁸ Mänit miänáangombä: “Tøøch nnajuø'øy maäch nbädá'agät. Nyajmä'adäbøch yø'ø ndsehx. Maas crúundøch ngójät. Jii byhøch nnøø nmooc ngøxy pädá'agät, mädúhñtiøch nmøødä. ¹⁹ Cábøch jaduhñ tii ndájnät nmáañät. Jootcujc-høch jaduhñ ndsánáañät nhäyóonät majiomøjt. Poo'xáambøch, cayáambøch hu'ugáambøch, xoonä'agáambøch.” ²⁰ Mänitä Dios ja'a craa ñämaayy: “Miič, cab jaduhñ mnä'ägä mäbøcy. Jäda'a coods mho'oga'añ. Yø'øduhñ tøø mwi'i piädá'aguiäbä, põñ jaduhñ mämähmø'øwaamb.” ²¹ Jaduhñsä mäyøøjäya'ayhajxy jiaty yhabety põñjaty maxiädø'øñ jaduhñ tehngajñä yajmujp yhamdsoogøxpähajxy. Pero maa ja'a Dioswiinduumän, häyoob hajxy jaduhñ.

²² Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Ca'a hajxy mdajy mmay tii hajxy mnäjyghadaamby, tii hajxy mgayaamby, tii hajxy mwithadaamby. ²³ Cab hajxy nœcxy mdajy mmay coo hajxy cœxiä wiinä mga'a mœödä. ²⁴ Hœxtahmds yø'ø muuxyhajxy, cab hajxy tiuñ xiajy. Cab hajxy tii ñi'iby; cab hajxy tii yajpädø'øgy; cabä tsehχ hajxy miœödä. Ja'a Dios jaduhñ yagjøø'xp. Y mijts, mmaas tsoobaatp hajxy quejee ja'a muuxyhajxy. ²⁵ Hoy hajxy mäduhñtiä mja taj mja máyät, cab hajxy hamdsoo mniyajyeegøøjät ni weeñtiä. ²⁶ Pø cab hajxy hoy hamdsoo mniyajy-eega'añii, cab hajxy tii mdaj mmáyät.

²⁷ 'Hœxtahmds yø'ø pøjy, yee'p yø'ø. Pero cab tiuñ xiajy; cab pyiidyhädiuñ. Tøyhajt jaduhñ, ni ja'a rey Salomón jecy quia'a nä'ägä mäbaaty nej yø'ø pøjjiän, hoy howyit hänajty jia mœödä. ²⁸ Hoyyä Dios yø'ø pøjy yajxon jia cunuu'xy, cab jiecy. Mänaçiä mijts ja'a Dios xquia'a witmó'owät, hoy mijts jaduhñ mga'a ja mæbøcy. ²⁹ Ca'a hajxy mwi'i tiajy mwi'i miay tii hajxy mgayaamby mh'uugaamby. ³⁰ Ja'a hajxy jaduhñ ca'a mæbøjpä, je'eds hajxy wyi'i tiajpy wyi'i miaaby. Pero mijts, ñajuøøbiä mDeedyhajxy tijaty hajxy myajmaajiajpy. ³¹ Taj may hajxy nebiä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät, mänitä Dios cœxiä xmió'owät.

³² 'Mägu'ughajpädøjc, ca'a hajxy mdsähgø'øy, hoy hajxy jaduhñ mja nä'ä weeñtiä. Chojpä mDeedy jioot jaduhñ coo mijts xyhuunghädät. ³³ Mdóögäp hajxy mäduhñtiä hajxy mmœödä; mänitä häyoobäya'ay hajxy mnä'ä mó'owät cœxiä. Jaduhñ mijts hoy-hajt weenhajt jim mbáadät tsajpootyp. Cab jaduhñ pøn jim tii xpiøjcät. ³⁴ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät, mbáadäp ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jaduhñ. Coo ja'a yaabä naaxwiimbä hajxy mbøcjuó'owät, cab hajxy tii mbáadät.

³⁵⁻³⁶ Mänitä Jesús tiägøøyy mädiaacpä nebiä jiamiøødhajxy nähix hahixø'ø yhidät coo hänajty quiädaactägatsa'añ jadähooc. Mänit miänaañ:

—Nähix hahixø'ø hajxy mhídät nebiä homioonsähajxiän coo ja'a wyiindsøn hajxy wyi-imbídät mägaabiä mähuucpä maa ja'a pøc hu'ug jiadyiijän. Jøønmøød hajxy jaduhñ yhahixy. Coo ja'a wyiindsøn hajxy miech maa ja'a tiøjcän, mänit hajxy yajtøjtägø'øy. ³⁷⁻³⁸ Pø jujyñä ja'a mioonsähajxy hänajty, hoy ja tsuhmdä, hoy ja moññä, cumayaambä wyiindsøn jaduhñ. Tøyhajt jaduhñ. Hœxtä yajcayøøjöp hajxy ja'a yhamdsoo wiindsøn. ³⁹ Y jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a cudøjc jaduhñ ñajuó'owät mäduhñajtä ja'a mee'tspä miédsät, cab jaduhñ ñä'ägä maahó'ogät nebiä mee'tspä jaduhñ quia'a tøjtägø'owät. ⁴⁰ Jaduhñ mijts nähix hahixø'ø mhíjpät. Cab hajxy mnä'ägä najuó'owät mänájøch ngädaactägatsa'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

⁴¹ Mänitä Pedro yajtøøyy:

—Wiindsøn, pøn miich hädaa myajmøødmädiaacypy, højtsyähajtiä tøgä nägøxiä.

⁴² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn jaduhñ cudiumb nebiatiä wyiindsøn yhane'emiän, je'eds jaduhñ hoy copc-hajp maa ja'a wyiindsøn tiøjcän. Coo ja'a wyiindsøn maa ñœcxy, je'eduhñ mähmøøby coo jaduhñ yajcáyät pøn jiiby hijp tøgooty. ⁴³ Pø cudiumbä copc-hajpä hänajty hoy, coo ja'a wyiindsøn wyiimbijtägätsät, cumayáanäp jaduhñ ja'a wyiindsøn. ⁴⁴ Mänitä wyiindsøn yajnähdiä'añii coo jaduhñ quiopc-hädät mäduhñtiä ja'a wyiindsøn miœödä cœxiä. ⁴⁵ Pero coo ja'a copc-hajpä miäná'anät coo ja'a wyiindsøn quia'a tsoj medsa'añ, coo ja'a miämoonsä yhäyoowhíxät, coo tiägø'owät huucpä caabiä, coo miu'ugøøjät, ⁴⁶ mänitä wyiindsøn miejtstägatsa'añ jaguiapxy, mänit jaduhñ jiaanç tehñ chaaçhtiuna'añii neby hajxy chaaçhtiunijän ja'a hajxy ca'a mæbøjpä.

⁴⁷ 'Mädyii moonsä jaduhñ ca'a mädia'agymiäbøjp, hoy jia najuø'øy nebiaty ja'a wyi-indsøn yhane'emyii, jaanç tehñ chaaçhtiunáanäp je'e. ⁴⁸ Pero mädyii moonsä ca'a mädia'agymiäbøjp je'eguiøxpä coo quia'a najuø'øy, cab jaduhñ jiaty tsaaçhtiuna'añii. Pøn madiuung jaduhñ yajcø'ødägøøyyäp, tsipcøxp jaduhñ quiudiúnät nebiaty yhane'emyii.

⁴⁹ 'Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nebiä tsip jaduhñ piädó'ogät. Weenä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øyii. ⁵⁰ Mobadäjpøch nho'oga'añ. Jiaanç tehñ

chójpíoch njoot coo paquiä yhabáadät. ⁵¹⁻⁵² Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nebiä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwáanäp. Cabä jäya'ayhajxy jootcuyc ñä'ägä hidaañnä. Nimiädsibø'øwáanäp hajxy tu'ugtøgooty. Nädägøøgpána'c-hajxy yajmuga'añ ja'a nämetspäya'ay. ⁵³ Miøødnimiädsibø'øwáanäp ja'a tiaj ja'a tieedyhajxy. Miø'ødhoc jiaxie'ebhajxy ñimiädsibø'øwa'añii.

⁵⁴ Mänitä Jesús ja'a cu'ug ñämaayy:

—Coo ja'a joc piädø'øgy maa ja'a xøø quiuhnaxiän, hijxtahnd je'e coo tiu'uwa'añ. ⁵⁵ Y coo jiøømbojy, hijxtahnd jaduhñ coo han yhida'añ. Y mnajuøøby hajxy jaduhmbä. ⁵⁶ Tøyhajt jaduhñ, mnajuøøby hajxy jaduhñ nebiä xøø ñaxa'añ, pero cab hajxy mnajuø'øy tijaty jadáañäp habetáañäp. Hix, hamdsoo ja'a mjoothajxy quia'a tsoy coo hajxy jaduhñ mnajuø'øwät.

⁵⁷ 'Tii hoguiuhdujt hajxy hamdsoo coo mga'a jada'añ. ⁵⁸ Coo pøn hänäjty tøø xñäxø'øwø'øy, coo hänäjty xyajnøcxy haguyc, tu'haamnøcxpä myajtødiägó'øwät. Pø caj, xchúmäp hajxy jaduhñ. ⁵⁹ Y cab jaduhñ mdsoj pädsómät høxtä coonä mnuu'xy mya-jnähwá'adsät pedyii. Jaduhñ mäwíinäts Dios hajxy xyajcumädówät.

13

¹ Mänitä ja'a Jesús yhawáanäxä coo ja'a Pilato ja'a Galileabäya'ay hänäjty näje'e tøø yajyagho'ogyii tsajtøghaguuy. Animalyojxpä Galileabäya'ayhajxy hänäjty. Jaduhñ hajxy hänäjty quiuhdujthaty. ² Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, mmánaamb hajxy jaduhñä, paady yø'ø häna'c-hajxy yagho'cä je'eguiøxpä coo maas may ja'a pojpa cädieey hajxy hänäjty tøø tiuñ quejee ja'a miägunaaxhajxiä. ³ Høøch jaduhñ mänaamb, caj. Y coo mijts ja'a mhaxøøgcuhtdujt hajxy mga'a najtshixø'øwät, jaduhñ hajxy mjájpät nägøxiä. ⁴ Y yø'ø häna'c-hajxy nämajmocxtägøøgpä tøø yh'oguiäbä jim Siloé mänaa ja'a møj torre tøø ñähgahbetiän, nej, mmánaamb mijts jaduhñä coo maas may pojpa cädieey hajxy hänäjty tøø tiuñ quejee ja'a jiamiøødhajxy jim tsánaabiä Jerusalén. ⁵ Høøch jaduhñ mänaamb, caj. Y coo mijts ja'a mhaxøøgcuhtdujt hajxy mga'a najtshixø'øwät, jaduhñ hajxy mjájpät nägøxiä.

⁶ Mänitä Jesús miänáañgombä:

—Tsøc mädiáacäm, jii jäya'ay piids hijty tu'copc miøødä maa ja'a ñaaxän. Mänit hoy jia hixø'øy pø tøø tiøømbety. Cahnä hänäjty tiøømbetyñä. ⁷ Mänitä mioonsä ñämaayy: “Huug hix yø'ø piids, tøø ndiijy häxøpy tiøømbejnä cudägøøgjomøjt, y cahnä ñä'ägädä tøømbetyñä. Púxäts, xiøøbä jim ñä'a naaxñähdána'ay.” ⁸ Mänitä mioonsä miänaañ: “Wiindsøn, ween jiaac täna'ay tu'jomøjt. Nhuuc nä'a juhdajtú'udyhøch. Nhuuc tsooyó'øyhøch abonohaam. ⁹ Wehndä jaduhñ ñä'a tøømbédät. Pø caj, mänitøch nbúxät.”

¹⁰ Wiinghooçä Jesús hänäjty jiiby yajwiingapxø'øy tsajtøgooty. Poo'xxiøøjooty hänäjty je'e. ¹¹ Jiibiä tajjäya'ay hänäjty tu'ug. Majmocxtägøøgjomøjt ja'a pa'am hänäjty tøø miähäyoy. Jøney ja'a mähdiøjc hänäjty tøø yagjadyii ja'a møjcü'ujäm; ni cab hänäjty hoy ñä'ägä tøwa'añ. ¹² Coo ja'a Jesús ja'a tajjäya'ay yhiijxy, mänit miøjyaaxy. Mänit miänaañ:

—Pi'maam, tøø ja'a mba'am jaduhñ xñähwa'açh.

¹³ Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay ñähdooñ. Mänitä ja'a mähdiøjc tiøøyy. Mänit miänaañ coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä. ¹⁴ Mänitä tsajtøjwiindsøn jiootma'ty je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a pa'am yajnajxy ja'a poo'xxiøøjooty. Mänitä cu'ug ñämaayy:

—Tädujxøø ja'a Dios tøø quiunuu'xy coo hajxy ndúunämät. Mänitä mba'am hajxy min myajniñähwa'açhii. Pero cab hajxy myajniñähwa'adsø'øjät ja'a poo'xxiøøjooty.

¹⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mhøhndaacp mijts jaduhñ. Nej, caj mijts mweey mburro hajxy myajnøøhu'ugy ja'a poo'xxiøøjootiä. Hoy hajxy hoy mja capxy mja hane'emy, cab hajxy hamdsoo hoy mgudiuñ. ¹⁶ Y hädaa tajjäya'ay, Abraham yhap yhoc hädaaduhñ. Majmocxtägøøgjomøjt

hijty tøø yaghidyii pa'ammøød ja'a mõjcu'ujäm. Nej, cáboch ja'a cuhdujt hijty nmøødä cooçh poo'xxiøøjooty tøø nyajnáhwa'açhä.

¹⁷ Mänitá Jesús miädsiphajxy chähdiuuñ. Pero ja'a cu'ug, jaançh tehñ xioondaac hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hánajty tøø yajcähxø'øgy.

¹⁸ Mänitá Jesús miánaañ:

—Coo ja'a Dios ja'a miäjaa hánajty yajcähxø'øga'añ, jadúhñhøch nyajmäbaada'añ ¹⁹ nebiä habi'c mostazapajcän. Coo jäya'ay jaduhñ ñí'ibät maa ja'a ñaaxän, cøxp jaduhñ yéegät. Høxtä pe'eñhädiúnäp ja'a muuxyhajxy yhaa'xcøxp.

²⁰ Mänitá Jesús miánaangombä:

—Coo ja'a Dios ja'a miäjaa hánajty yajcähxø'øga'añ, jadúhñhøch nyajmäbaada'añ ²¹ nebiä to'oxiøjc tsajcaagyooy hajxy yajtuñän coo tsajcaagy hajxy yhädiuñ. Tägøøgquipxøhñdy ja'a harina hajxy yajmäbädaagø'øgy ja'a tsajcaagyooy. Mänit jaduhñ hoy piädø'øgy.

²² Mänitá Jesús tiu'ubøjcy. Jerusalén hánajty ñøcxa'añ. Tu'haamnøcxpä ja'a Jesús hánajty yajnáhixø'øgy maa ja'a cajpthuungän. ²³ Mänitá Jesús miäyajtøøwä:

—Nej, näweeñtiä hajxy ñähwa'adsa'añ ja'a piojpä cádieeyhajxiä.

Mänitá Jesús yhadsooyy:

²⁴ —Tspicøxpä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät nebiä cuhdujt hajxy hoy mmøødhädät neby hajxy jim mdägø'øwät tsajpootyp. Nämaj hajxy jia wi'i tiägø'øwa'añ, pero cab hajxy hánajty yajtägø'øwa'añii coo cuhdujt hajxy hánajty quia'a møødä.

²⁵ Coo ja'a Dios ja'a tøjc hánajty tøø yhagøøñä, mänitá tøghagø'øw hajxy hánajty jia wi'i quiojxnoga'añ, pønjaty tøba'am hánajty tøø miähmø'øgy. Mänit hajxy hánajty jia wi'i miäna'ana'añ: “Dios, yaghawa'ads yøø tøjc.” Mänitá Dios yhadsowa'añ: “Cábøch mijts nhixiä.” ²⁶ Mänit hajxy hánajty miäna'anáangombä: “Pero tøøds miich nmøødcay nmøødhu'ugy; tøøds miich mmädia'agy xyajnáhixø'øgy mänaa jim mhitiän maa højts ngajptän.” ²⁷ Mänitá Dios hánajty yhadsowáangombä: “Tøø hajxy nnäma'ay coo hajxy nga'a hixiä. Wiimbit hajxy. Caj mijts mguhdujt ñä'ägä hoyyá.” ²⁸ Mänitá Abraham hajxy hánajty jim mhixa'añ tsajpootyp jim Dioswiinduum møødä Isaac møødä Jacob møødä Diosquexyhajxy nägøxiä. Mänit hajxy mjø'øwa'añ mxuudsä'añ coo ja'a Dios hajxy tøø xquia'a yajtägø'øgy. ²⁹ Nøcxaambä jäya'ayhajxy miägaya'añ Dioswiinduum ja'a hajxy wiinduhmyhagajpt-tsohmä. ³⁰ Jaaya'ayhajxy jäda'ahaty péjxäbä, näje'e mõjtuung hajxy piaada'añ. Y jaaya'ayhajxy jäda'ahaty mõjtuungmøødpä, näje'e tiuunghajxy piøgáanäxä.

³¹ Mänitxøøbä ja'a fariseoshajxy näje'e miehch maa ja'a Jesúsän. Mänitá Jesús hajxy ñämaayy:

—Mdsóonäp yaa coo ja'a Herodes xjia wi'i yajyagho'oga'añii.

³² Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Ca'awiindøyyä Herodes jaduhñ. Nøcx hajxy näma'aw cooçh mejtsxøø tægøøgxøø njaac tuna'añ. Njaac høxquexáambiøch ja'a mõjcu'uhajxy. Njaac yajmøcpøgåambiøch ja'a pa'amjäya'ayhajxy. Mänitøch nduumbädø'øwa'añ. ³³ Jexioo, mejtsxøø tægøøgxøøjøch njaac tu'uyo'oya'añ. Mänitøch jim nmedsa'añ Jerusalén. Cab jaduhñ yhawiinmatsä coo ja'a Diosquexy wiingtuum yhó'ogät.

³⁴ Mänitá Jesús miánaangombä:

—Ja'a häna'c-hajxy jim tsänaabiä Jerusalén, tøø ja'a Diosquexy hajxy may quiuhga'açh. Tøøch mayhooc nja wi'i ñäma'ay coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät; pero cab hajxy ñä'ä najtshixø'øwa'añ. ³⁵ Cooçh jim ngóodät Jerusalén, páquiøch jim nhida'añ. Mänitøch mijts jim nnähgue'egáangombä. Cábøch hajxy xyhixaañnä høxtä cóonøch hánajty ngädaactägatsa'añ. Mänit hajxy hánajty mmäna'ana'añ: “Jaançh tehñ miøj jaançh tehñ jiaançh ja'a Dios tøø quiéxiäbä.”

14

¹ Wiinghoocä Jesús ñøcxy mägaabiä maa ja'a fariseowiindsønä tiøjcän. Poo'xxiøøjooty hänajty je'e. Jiibiä Jesús hänajty miähixna'ayíjäm tøgooty ja'a fariseoshajxy. ² Jiibiä mähdiøjc hänajty tu'ug qui'ixypa'ammøød. Jesúswiinduum hänajty tiäna'ay. ³ Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a ley-yajnahixøøbiähajxy møødä fariseoshajxy:

—Nej, jii cuhdujt jaduhñ coo ja'a pa'amjäya'ay myajmøcpøgät poo'xxiøøjootiä.

⁴ Pero cab hajxy waamb ñä'a hadsooyy. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay ñähdoonñ, yajmøcpøjcy. Mänit ñämaayy coo wyiimbídät. ⁵ Mänitä fariseoshajxy ñämáayyägombä:

—Coo mijts mburro mweey quiuga'awø'øwät nøøjutjooty, nej, cab hajxy mänitiä myajpádsømäädä, hoy hänajty jia poo'xxiøøjootiä.

⁶ Cab hajxy waamb ñä'ägä hadsooyy.

⁷ Mänitä Jesús yhijxy coo ja'a woybä wichpä hoyhãaabiejt hajxy jia wi'i yhøxta'ay. Mänit miänaañ:

⁸ —Coo ja'a pøc ja'a hu'ug hänajty mänaa jiadyii, coo mijts myajwówät, cabä hoyhãaabiejt hajxy myaghãña'awø'øwät. Hix, coo häna'c maas cuhdujtmøødpä jiaac médsät, ⁹ mänitä cudøjc xñámá'awät: “Pädø'øg, mo'ow yø'ø häñaabiejt yø'ø häna'c tøø jiaac méchäbä.” Xyajtsähdiúnäp jaduhñ. Mänit nøcxy mhãña'ay maa ja'a häñaabiejt ca'a hojiatypän. ¹⁰ Pero jayøjp mhøxtá'awät ja'a häñaabiejt ca'a hojiatypä. Mänitä cudøjc xñámá'awät: “Mägu'ughajpä, yaa naḡ maa hädaa häñaabiejt hojiatypän.” Xquiumáyäp ja'a jäya'ayhajxy ja'a hajxy jim häñaabiä. ¹¹ Pøn ja wi'i yajcumayaamb, yajpexaamb je'eduhñ. Pøn ca'a yajcumayaamb, je'eds jaduhñ møjtägø'øwaamb.

¹² Mänitä Jesús ja'a fariseowiindsøn ñämaayy, ja'a hänajty tøø miäwóyyäbä:

—Coo ja'a tsuunax hänajty mänaa myagjada'añii, cabä mmägu'ughajpähajxy mwówät, ni ja'a mbuhya'ayhajxy, ni ja'a mjujy ja'a mmägu'ughajxy, ni ja'a mmäjøøn ja'a mmädøjc-hajxy ja'a mäyøøbä. Xwiiodägátsäp hajxy je'e ja'a miich hänajty tøø mwóyyäbä.

¹³ Pero je'eds mwówäp ja'a häyoobä, ja'a ca'a hoybä, ja'a tecymia'adpä, ja'a wiindspä. ¹⁴ Hoy miich jaduhñ xquia'a ja woodägátsät, jootcujc mhídät jadähooc je'eguiøxpä coo ja'a hoyhajt ja'a weenhajt mbaada'añ mänaa ja'a jäya'ayhajxy hänajty jiuypiojtägatsa'añän, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø quiudiúñäbä.

¹⁵ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug yhäña'ay meexäwiinduum. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Jootcujc je'e, pøn mägayaamb Dioswiinduum.

¹⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tsøc mädiáacäm. Jaduhñä jäya'ay tsuunax tu'ug yagjajtä. Mänitä jäya'ay may yajwoowä. ¹⁷ Coo hänajty tøø yhabaady, mänitä mioonsä ñämaayy: “Nøcx ja'a woybä wichpähajxy näma'aw coo hajxy yhadø'ødsät, coo ja'a cay tøø yhabaatnä.” ¹⁸ Pero mänit hajxy nägøxiä yhadsooyy cooc hajxy quia'a näbaadø'øwáañäxä. Tu'jäya'ay miänaañ: “Tøøchä naax njuy; nøcxáambøch cham nhixa'añ. Huuc mee'x, cábøch xñäbaadø'øwaanä.”

¹⁹ Mänit wiingpä miänáangombä: “Tøøchä waj njuy mägooxmancuerno. Je'eçh nøcxy nyajtuunghabøga'añ. Huuc mee'x, cábøch xñäbaadø'øwaanä.” ²⁰ Mänitä wiingpä jiaac mänáangombä: “Naambøcyhøch høøch; páadyhøch nga'a nøcxa'añ mägaabiä.” ²¹ Coo ja'a moonsä wyiimbijtagajch, mänit je'e cøjx ñägapy waambaty hajxy yhadsooyy. Mänitä wyiindsøn jiaanç tehñ jiootma'ty. Mänitä mioonsä ñämáaguionbä: “Nøcx jim päyø'øguiä maa ja'a møjtu'ujän. Pønjaty jim mbaatyp, ja'a häyoobä, ja'a ca'a hoybä, ja'a tecymia'adpä, ja'a wiindspä, je'e jaduhñ mwoomínäp.” ²² Coo ja'a moonsä jadähooc wyiimbijtagajch, mänit miänaañ: “Wiindsøn, Tøøch ngudiunñ nébiøch miich tøø xyhane'emiän. Pero xiinä hawa'adspä.” ²³ Mänitä wyiindsøn yhadsooyy: “Nøcx jim maa ja'a xu'udstu'ujän, maa ja'a padu'ujän; pønjaty jim najxp, mnámá'awäp hadsip coo hajxy myínät, nébiøch ndøjc jaduhñ yhúdsät. ²⁴ Pero pønjátyhøch tøø nja yajwoyii, cab hajxy min quiaya'añ maaç ndsuunax nyagjadyiijän.”

²⁵ Nämawayä jäya'ay ja'a Jesús hänajty pianøcxy. Mänitä Jesús wia'wiimbijty. Mänit miänaañ:

²⁶⁻²⁷ —Pønjätyhöch xpianøcxaamb, wéenhöch xmiaas tsocy quejee ja'a tiaj ja'a tieedy-hajxy chocy, mөөдä yhuch ja'a piuhya'ay; quejee ja'a yhuungä tio'oxy chocy. Pø caj, cábøch hoy xpianøcxät. Pøn ja'a jiugyhajt ca'a nähdujp, cábøch jaduhñ hoy xpianøcxät.

²⁸ Coo pønä tøjc hänajty quioja'añ, jayøjpä xiädø'øñ miächoy pø pedáanäp jaduhñ. ²⁹ Pø caj, mänit jaduhñ ñäxi'igóøjtät coo hänajty quia'a maya'añ. ³⁰ Jaduhñ hajxy miáná'anät: “Xiøøbä yø'ø craa ñä'a yajtsohndaacy; maa jaduhñ ñä'a yajmaayy.” ³¹ Coo ja'a reyhajxy hänajty ñimiädsibø'owa'añii, jayøjp hajxy yhahixø'øy pø mäjäda'agaamb coo nämajcmil soldado jia mөөдä, coo ja'a miädsip ja'a soldado nähii'xmil miөөдä. ³² Pø caj, jäguemiä ja'a quiuguexy quiéxät weenä miädsip jaduhñ miee'xy. ³³ Jaanä jaduhñ mijtspä, coo hajxy cøxiä wiinä mga'a najtshixø'owät ja'a hөөчhøxpä, cábøch hajxy hoy xpianøcxät.

³⁴ Tuungpaatpä caan hit. Pero coo jiø'owät, cab jaduhñ mänaa yhoyóøñät. ³⁵ Cab jaduhñ tiuungpaadaañnä. Nä'a tägooby jaduhñ. Pø mwiinjuøby hajxy, wéenhöch hädaa nmädia'agy xmiäbøjcä.

15

¹ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a yajnähuudiutpähajxy nämay mөөдä cubojpä cugädieeybähajxy. Miädoxaambiä miädia'agy hajxy hänajty. ² Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy tiägøøyy mädiaacpä mөөдä ley-yajnähixøøbiähajxy:

—Cab jaduhñ yhooyä coo yø'ø craa ja'a cubojpä ja'a cugädieeybä miägu'ughädät, coo miөөdcáyät.

³ Mänitä Jesús tiägøøyy mädiaacpä:

⁴ —Tsøc mänáañäm, pøn meeg hänajty mөөд mägo'x, coo tu'ug tiägóyyät, nej, cabäda'a nägø'ø nädecypiä mhøxtá'awädä. ⁵ Y coo mbáadät, mänit mxoondá'agät. Mänitä meeg mdsehnø'ogät. Mänit mdsehnøcxät maa ja'a mdøjcän. ⁶ Coo jim mmédsät, mänit mmäjøøn mmädøjc mwoomúgät mөөдä mmägu'ughajpähajxy. Mänit mmáná'anät: “Tsøg hajxy xoondáacäm; tөөчhä meeg nbaady ja'a hijty tөө tiägóyyäbä.” ⁷ Tøyhajt, jaanä jaduhñ hajxy jim xioonnda'agaambä tsajpootyp coo ja'a cubojpä cugädieeybä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät. Ja'a jaac nämädaaxc-hii'x-cumajmocxmädaaxc jäya'ayhajxy, ja'a hijty tөө quia'a tu'udägóyyäbä, cab hajxy jiaty näxoonnda'aga'añii.

⁸ Tsøg jaac mänáañäm, mädyii to'oxiøjc xädø'øñ majc mөөд, coo tu'ug tiägóyyät, mänitä jøøn quiudøø'xø'øy. Mänit tiägø'øy tøjpeetpä hodia'agyhaamby, cham jaduhñ yhøxta'ay.

⁹ Coo ja'a xädø'øñ piaady, mänitä miäjøøn miädøjc wioomucy mөөдä miägu'ughajpähajxy. Mänit miäna'añ: “Tsøg hajxy xoondáacäm; tөөчhä xädø'øñ nbaady ja'a hijty tөө tiägóyyäbä.” ¹⁰ Tøyhajt jaduhñ, jaanä jaduhñ ja'a Diosmoonsähajxy jim xioonnda'agaambä tsajpootyp coo ja'a cubojpä cugädieeybä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät.

¹¹ Mänitä Jesús jadähooc miänáañgombä:

—Tsøc mädiäacäm, jaduhñä jäya'ay hänajty tu'ug, metsc yhuung. ¹² Mänitä muutspä ñämaayy ja'a tieedy: “Teedy, hөөчhä xädø'øñ móoyyác mäduhñtiøch hijty tөө xya-jnähdijy.” Mänitä yhuunghajxy miooyy ja'a xädø'øñ. ¹³ Cujaboom cumaaxcä craa muutspä tiu'ubøjnä. Cøjxä xiädø'øñ miädu'ubøcy. Mänit ñøcxy jäguemnaax. Mänitä xiädø'øñ cøjx ñähaduñ ñähanäma'awø'øy. Haxøøg hänajty wiädity. ¹⁴ Coo ja'a xiädø'øñ hänajty tөө quiøjxnä, mänitä yuu miejch maa ja'a craa hänajtiän. Mänitä yuu hoyhoy piáatänä. ¹⁵ Mänitä tuung hoy piaady mähädsømyagjøø'x. ¹⁶ Jia wi'i jiøø'xaamby hänajty ja'a hädsøm hänajty jiøø'xypä, pero cab hänajty tii ñä'ägä mo'oyii. ¹⁷ Mänit wyiinmahñdymejch: “Jim maaçh ndeedy tiøjcän, jaançh tehñ quiu'uxiä ja'a moonsähajxy jim quiay yhu'ugy. Y hөөчh, coøch yaa nmähmø'owät, yuuhó'ogäbøch häyaa. ¹⁸ Nnä'ägä nõcxyhöch jim maaçh ndeedy tiøjcän. Jaduhñhöch nnäma'awa'añ: Teedy, tөөчh ngädieey ja'a Dioscøxpä mөөдä miichcøxpä. ¹⁹ Cábøch miich hawiinmats xyhuunghájñät. Hóyhøch

miičh xñä'a wá'anät moonsä." 20 Mänitá craa wyiimbijty, ñøcxtägajch maa ja'a tieedy tiøjcän.

'Møjnä hänajty quia'a mech, mänitá tieedy jiojcuheebøøyyä. Mänitá tieedy jioot xiuu'tspøjcy jadähooc. Mänit päyø'øguiä hoy jiojcuhaadø'øy. Mänit ñähmäneeñ quiuhmäneeñ. Mänit chu'xy. 21 Mänitá yhuung miänaañ: "Teedy, tøøch ngädieey ja'a Dioscøxpä møødä miichcøxpä. Cábøch miičh hawiinmats xyhuunghájnät." 22 Mänitá tieedy ja'a moonsä tu'ug ñämaayy: "Tsógäm, nøcx ja'a howyit yajpædsøm. Yajnioguiubøgøø. Pädaacä cø'øjædsøhñdy tu'ug møødä xäguiø'øg. 23 Nøcxä wajhuung hajxy yagho'og ja'a ni'xpä. Tsögä xøø hajxy yagjätäm. Tsög hajxy caayy tsög hajxy húucäm. 24 Jadúhñhøch hádaa nhuung hijty nebiä ho'ogypiän nebiä tægoybän. Pero tøøch jadähooc xyhajuø'yii. Y chaačh tøø xñämech." Mänitá xøødsuu hajxy yagjätä.

25 'Ja'a craa møjpä, jim hänajty je'e camjooty. Mänit wyiimbijty. Coø hänajty miedsaannä maa tøjcän, mänit miädooyy coø hajxy wyi'i xiu'uxy, coø hajxy wyi'i yhech wyl'i piuty. 26 Mänitá moonsä tu'ug miøjyaaxy. Mänit miäyajtøøyy: "Tii jaduhñ jätäp." 27 Mänit ñämaayy: "Tøø ja'a mhuch miech hoy ween. Paadiä mdeedy ja'a wajhuung ni'xpä tøø yajyagho'ogyii." 28 Mänitá craa møjpä jiootma'ty. Cab hänajty tiøjtägø'øwa'añ. Mänitá tieedy tiøjpædsøømy. Mänit hoy miänuu'xta'agyii coø tiägø'øwät. 29 Mänitá craa ja'a tieedy ñämaayy: "Tøøch miičh majiomøjt nja møødtuñ. Homiänájøch miičh mmädia'agy tøø nmäbøjcäm. Pero cábøch miičh mänaa tii tøø xñä'ägä mo'oy, nébiøchä xøø jaduhñ nyagjadøøjät møødhøch nmägu'ughajpædøjc-hajxy. 30 Pero xiidsä mhuung tøø miech. Tøø miičh mxädø'øñ xñä'a yaghäyø'cä maa ja'a cuhhiñdo'oxiøjcän. Y yø'ø craagøxpä miičhä wajhuung ni'xpä tøø myajyagho'ogyii." 31 Mänitá tieedy miänaañ: "Huung, homiänájøch miičh tøø xmiøødhity. Y haagä miičh mje'e jaduhñ mäduhñtiøch jii nmøødä. 32 Pero hawiinmats jaduhñ coø ja'a xøø nyagjätämät, coø nxoondáacämät, je'eguiøxpä coø yø'ø mhuch tøø miech. Jaduhñ hijty nebiä ho'ogypiän nebiä tægoybän. Pero tøøds jadähooc xyhajuøøyyäm."

16

1 Mänitá Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Jaduhñdsä mäyøøjäya'ay hänajty tu'ug. Mänit hoy yhawáanäxä coø ja'a xiädø'øñ hänajty yajtúunäxä ja'a mioonsä. 2 Mänitá mioonsä miøjyaaxy: "Nej, tøyhajt jaduhñ coøch miičh ja'a nxädø'øñ xwyi'i yajtúunäjä. Hoorä, høøch móoyyác mäduhñtiøch miičh hijty tøø nyajcø'ødägø'øy. Cábøch miičh nmoonsähadaannä." 3 Mänitá craa tiägøøyy tajpä maabiä: "Nébiøch jaduhñ nnä'a jatcø'øwät. Xpiøgáanäbøch ja'a nduung jaduhñ. Cábøch møcmäjaa nmøødä coøch nyu'uw coøch nbúxät. Tsähdiúnäbøch jaduhñ coøch ndägø'øwät xädø'øñnyujwaambä. 4 Tøøch nnajuø'øy nébiøch njatcø'øwät, nébiøchä jäya'ayhajxy xtiøjmo'owät, coøch nduung hänajty tøø xpiøjcä." 5 Mänit tu'ugjaty tu'ugjaty miøjyaaxy pønjaty ja'a wyiindsøn hänajty mänuu'xyhajp. Mänitá tu'jäya'ay jayøbajt miäyajtøøyy: "Mäduhñtiøch yø'ø nwiindsøn xmiänuu'xiä." 6 Mänit yhadsooyy: "Mägo'xlatä acéitøch nmänuu'xiä." Mänitá craa miänaañ: "Hádaa nocy jaduhñ mänaamb coø miičh mägo'xlatä mmänuu'xyhaty. Chaadsä nocy wiingpä. Huug hädiuunðägats coø juxychägui'xmajc-latä mmänuu'xyhaty." 7 Mänitá tu'ug miäyajtøøgombä: "Miičhäts, mäduhñtiä mnuu'xy." Mänit yhadsooyy: "Mägo'xquipxøhñdyhøchä trigo nmänuu'xyhaty." Mänitá craa miänaañ: "Chaadsä nocy wiingpä. Huug hädiuunðägats coø mädaaxc-hii'x mmänuu'xyhaty." 8 Mänitá mäyøøjäya'ay ja'a mioonsä quiumaayy coø quiuhwijjiä. Maas cuhwijy ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä maa ja'a tiuunghajxiän quejee yø'ø Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä.

9 'Tsipecøxpä xädø'øñ quiøxa'añ hádaa yaabä naaxwiin. Myajtúnäp hajxy jaduhñ nebiä jäya'ay hajxy jaduhñ xmiägu'ughädät. Coø hänajty tøø mho'nä, mänitá Dios jim xwyiingpøgät tsajpootyp.

10 'Põnā xādø'øñ hoy yajtuumb, hoy jia weeñtiä, coo ja'a xādø'øñ hānajtý miayyā, mānit hoy yajtuungombāt. Pero pønā xādø'øñ hoy ca'a yajtuumb coo hānajtý weeñtiä, ni jaduhñ hoy quia'a yajtúnāt coo hānajtý miayyā. 11 Jaduhñds je'e, coo mijts ja'a xādø'øñ hoy mga'a yajtúnāt hādaa yaabā naaxwiin, caj mijts ja'a Dios xyajcø'ødägø'owāt mādyii jaanč tsoobaadaamb. 12 Y coo wiingjäya'ay xiādø'øñ hajxy hoy mga'a yajtúnāt, cabā hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jim mbáadāt tsajpootyp.

13 'Coo ja'a moonsä ja'a wyiindsøn metsc miädúnāt, ja'a tu'jäyá'ayäbā, je'e miädia'agy hoy quiudiúnäp; ja'a tu'jäyá'ayäbā, cabā miädia'agy miäböjcāt. Jaanā jaduhñduhmbā, coo ja'a xādø'øñ hajxy mwi'i chógāt, cabā Dios hajxy hoy mmädúnāt.

14 Jimä fariseoshajxy hānajtý näje'e miämädoona'ay. Jiaanč tehñ piøcjuøöbiä fariseos ja'a xādø'øñ hajxy hānajtý. Mānitä Jesús hajxy ñäxiicy. 15 Mānitä Jesús miānaañ:

—Mijts, mjaanč tehñ yajcumayaamb hajxy jaduhñ maa ja'a cu'ughagujcän. Pero xñajuøöyyäp ja'a Dios ja'a mwiinmahñdyhajxy. Mādyiijaty ja'a jäya'ayhajxy quiumaaby, je'edsä Dios jaduhñ piejxyp.

16 'Ja'a Moisés miädia'agy hijty cudiúnäxäp møødä Diosquexy miädia'agyhajxy. Pero coo ja'a Juan ja'a Diosmiädia'agy tiägøøyy yajwa'xpä, nägøxiä jäya'ayhajxy jia wi'i tiägø'owa'añ maa ja'a Diosmiädia'aguian.

17 'Pero cabā Moisés miädia'agy tiägoyya'añ. Maas paquiä ja'a tsajpootyp tiägöyyät møødä naaxwiin quejee ja'a Moisés miädia'agy.

18 'Põnā tio'oxiøjc høxmajtsp, tu'udägooby jaduhñ coo wiingto'oxiøjc wyiingpójnāt. Jaanā jaduhñ tiu'udägoobiä pønā to'oxiøjc wiingpøjp ja'a tøø yhøxmachíjábä.

19 'Jaduhñdsä mäyøøjäya'ay hānajtý tu'ug. Jaanč tehñ yajxon ja'a wyit hānajtý miøødhaty. Jabom-jabom ja'a xøø hānajtý yagjadyii jaanč tehñ yajxon. 20 Jimä mähdiøjc hānajtý tu'ug xiøhaty Lázaro. Jaanč tehñ ñähbu'uds jaanč tehñ quiuhbu'udsä Lázaro hānajtý. Jim naxy yhäña'ay naaxwiin maa ja'a mäyøøhāna'c tiøghaawän. 21 Je'e ja'a Lázaro hānajtý jia wi'i quiayaamby tijaty jilby cahb naaxwiin maa ja'a mäyøøjäya'ay mieexän. Høxtä nähwéhyäxäbä Lázaro piu'uds hānajtý ja'a húcäm. 22 Mānitä Lázaro yho'nä. Mānitä yháañmä yajnøcxäxä tsajpootyp maa ja'a Abraham wyiinduumän. Ja'a Diosmoonsä yajnøcx. Mānitä mäyøøjäya'ay yho'pä. Mānit yajnaaxtägøøyyä. 23 Mānitä yháañmä yhádaacy møjcu'uhaam. Mānit tiägøøyyä tsaächtiúnäbä. Mānit chajhee'py. Jimä Abraham ñäheebøyy møødä Lázaro. 24 Mānit yaaxy: “Abraham, høøch näxúu'tsác. Høøchä Lázaro yajnäguéjxác. Weenä quiø'øjøjy yajxoogy wéenhøch ndoots min xyajtøjtsä. Jaanč tehñ chaačhpøjpøch yaa jøønjooty.” 25 Mānitä Abraham yhadsooyy: “Huong, jahmiets jaduhñ nej tøø mdsāna'ay nej tøø mhäyoyyän yajxon. Pero Lázaro, jaanč tehñ yhäyoob je'e hijty. Pero coo yaa tøø quioo'nä, jootcujc yhijnä. Míichäts jilby tsaächpøjnäp. 26 Y chaads je'ebä, cabā najxtaact maa, coo ja'a Lázaro jilby yhadá'agät, ni coo miich yaa mbédāt.” 27 Mānitä mäyøøjäya'ay miānaañ: “Abraham, tunä mayhajt, huuc quex ja'a Lázaro jim maač ndeediän. 28 Mägóoxc-høch nbuhya'ay jim. Weenä Lázaro nøcxy ñāma'ay coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owāt, neby hajxy yaa min quia'a tsaächpøjpät.” 29 Mānitä Abraham miānaañ: “Jim hajxy je'e miøødä ja'a Moisés miädia'agy møødä Diosquexy miädia'agyhajxy. Je'e hajxy quiudiúnäp.” 30 Mānitä mäyøøjäya'ay miānāngombä: “Abraham, tøyhajt jaduhñ, pero coo ja'a ho'ogyjiäya'ay jim miédsät maač ndeedy hajxiän, mānit mähøcypä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owāt.” 31 Mānitä Abraham yhadsóogombä: “Pø cab hajxy quiudiuna'añ nebiä Moisés jia hanehmiän, nebiä Diosquexyhajxy jia hanehmiän, nej, je'e hajxy nøcxy ñä'ä mähøquiä coo ja'a ho'ogypiä jia médsädä.”

17

1 Mānitä Jesús ja'a jiamiøød ñāmaayy:

—Tsipecøxpä jäya'ay hajxy xjia wi'i yajtu'udägoyya'añ. Pero pøn jaduhñ jatcøøby, haxøøg jiada'añ. ²⁻³ Nägüentä hajxy mwädität. Coø pøn yø'ø pigäna'c yajtu'udägöyyät, haxøøg jaduhñ jiädät. Mejor ñä'ägä mejjwyipø'øwøøjät molinopaanyo'xodsø'ø.

'Coo ja'a mbuhya'ay xñägädieeyø'øwät, mhójàp jaduhñ. Y coo xñämä'awät coo mmée'xät, mmée'xäp jaduhñ. ⁴ Coø juxtujc-hooc xñägädieeyø'øwät tu'xøøbä, y coø juxtujc-hooc xñämä'awät coø quia'a jatcø'øwaannä jaduhñ, mmée'xäp jaduhñ.

⁵ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a jiamiøødhajxy:

—Højtsä mäjaa jaac móoyyác neby højts maas hoy nmäbógät.

⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo mijts häxøpy mmäbøcy hoy jia tu'lii'xiä, coø yø'ø quepychaa hajxy mnämä'awät coø nøcxy ñimiejwyipø'øyii, xquiudiúunäbä mmädia'agyhajxy jaduhñ.

⁷ Tsøg jaduhñ mänäänäm, coø ja'a mmoonsä tu'ug wyiimbídät camjooty, nej, jaduhñ mnämä'awädä: “Miñ cay.” ⁸ Caj pues, cab jaduhñ mnämä'awät. Jaduhñ mnämä'awät: “Høøch njøø'xy hädiúunäc, høøch puhbéjtäc maaçh chamñ ngaya'añ nhu'uga'añän. Mänit miich häyaa høxhaam mgáyät mhú'ugät.” ⁹ Ni mga'a Diosmó'owät coø ja'a mmädia'agy hänajty tøø xquiudiuunä. ¹⁰ Jaanä jaduhñ mijtspä, coø hajxy hänajty tøø mgudiuñ nebiatiä Dios hänajty tøø xyhane'emiän, jaduhñä Dios hajxy mnämä'awät: “Cab højts hawiinmats xmió'owät Dioscujú'uyäp. Jadhuyyä højts tøø ngudiuñ neby højts miich tøø xyhane'emiän” —nømä Jesús miänaañ.

¹¹ Tu'uyóhñbä Jesúshajxy hänajty. Jerusalén hajxy hänajty ñøcxy. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a Samarianaax miøødnibiaadyiijän ja'a Galileanaax. ¹² Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpthuung tu'ugän. Mänitä Jesús jiojcubaadøøyyä ja'a häna'c nämajcpä ja'a haxøøgpu'udsmøødpä. Pero cabä Jesús wiingón tiehmñ ñämejtsä. ¹³ Mänit hajxy yaaxy:

—Jesús, Wiindsón, højts näxú'utsäc.

¹⁴ Coø ja'a Jesús jaduhñ yhijxy, mänit miänaañ:

—Nøcx hajxy niyajcähxø'øgøø maa ja'a teedyhajxiän.

Coo hajxy wyiimbijty, mänit hajxy cøjx ñähwa'açh ja'a piu'uds. ¹⁵ Coø hajxy yhijxy coø hajxy hänajty tøø ñähwa'açh, mänit tu'jäya'ay wyiimbíjcumbä. Mänit møc yaaxy coø ja'a Dios miøjja jiaançhä. ¹⁶ Mänitä Jesús hoy wyiinijcäda'agy. Høxtä mägujtsçädaac naaxwiin. Mänitä Jesús Dyiosmooyy. Samaria ja'a craa hänajty chooñ. ¹⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nämajc ndijy hajxy tøø ñähwa'açh. Maa ja'a jiamiøødhajxy ja'a nädaaxtujcpä.

¹⁸ Jagooyyä hädaa craa nidiuhñ tøø wyiimbity Diospa'yaaxpä, y Samaria chooñ.

¹⁹ Mänitä Jesús ja'a craa ñämaayy:

—Tänaayyø'øg, nøcxnä. Coø tøø mmäbøcy, paadiä mbu'uds tøø cho'ogy.

²⁰ Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy miäyajtøøyy mänaa hänajty yhabaada'añ coø ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ. Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduhñ yaghixa'añ mänaa jaduhñ yhabaada'añ. ²¹ Cab hajxy jaduhñ miäna'ana'añ: “Xiids je'e”, o “Chaads je'e.” Tøø yhabaatnä coø ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

²² Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Habaadaamb jaduhñ coøch mijts xjia wi'i yhiixtägatsa'añ, høøch ja'a Diosquexypä; pero cábøch hajxy xyhixa'añ. ²³ Mänitä cu'ughajxy miäna'ana'añ cóogøch tyijy tøø ngäda'agy; pero cab hajxy mmäbógät. ²⁴ Jadúhnhøch ngäda'aga'añ nebiä wädsucän coø ximñ yamñ tiägø'øy hajajpä. ²⁵ Pero jaançh tehñ chaaçhpøgåambøch jayøjp. Cábøch jäya'ayhajxy xmiee'xa'añ ja'a hajxy jäda'ahatypä. ²⁶ Coøch hänajty ngädaactägatsa'añ, jaduhñä jäya'ayhajxy hänajty jiatcø'øwa'añ nebiä jecyjiäya'ayhajxy hänajty jiatcø'øyän mänaa ja'a Noé hänajty jyijän. ²⁷ Wi'i quiaaby wi'i yhuucp hajxy hänajty, wi'i piøjp wi'i yhuucp hajxy hänajty. Mänitä Noé tiägøøyy barcojooty. Mänitä Dios ja'a nøøgomdägoy quiejxy. Cøjx hajxy jaduhñ yho'ogy. ²⁸ Jaduhñ hajxy hänajty jiatcøøbiä mänaa ja'a

Lot hänajty jyijän. Wi'i quiaaby wi'i yhuucp hajxy hänajty, wi'i jiuuby wi'i tioo'p hajxy hänajty, wi'i ñiip hajxy hänajty, wi'i tiøjcojp hajxy hänajty. ²⁹ Coo ja'a Lot jim chohñ maa ja'a Sodomacajptootiän, mänitä jøøn tiägøøyy cahbä møødä azufre. Cøjxä jäya'ayhajxy yho'ogy. ³⁰ Jaduhñä jäya'ayhajxy hänajty jiatcø'øwáangombä cooçh hänajty ngädaactägatsa'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

³¹ Mänitxøø, pøñ hänajty hijp tøjwiing, caj tiøjtägø'øwät coo cøxiä wiinä yajpädsómät; jaduhyä piäyø'ögät. Y pøñ hänajty hijp camjooty, caj wyiimbídät maa ja'a tiøjcän; jaduhyä tiu'ubøjtøwät. ³² Høxtahmñsä Lot tio'oxiøjc jiajty. ³³ Pøñä jiugyhajt hädaa yaabä naaxwiin ja wi'i yaghoyø'øwaamb, haxøøgtuum piäda'aga'añii. Pero pøñä jiugyhajt nähdugaamb, hodium je'e ñä'ägä nøcxa'añ.

³⁴ Tøyhajt jaduhñ, mänitcoods, nämetsc hajxy hänajty mia'awa'añ tu'ugmaabejt. Tu'ug yajnøcxa'añii, tu'ug yajmähmø'øwa'añii. ³⁵ Jaduhñä to'oxiøjc-hajxy hänajty jiojtspä nämetsc. Tu'ug yajnøcxa'añii, tu'ug yajmähmø'øwa'añii. ³⁶ Jaduhñä ya'adiøjc-hajxy hänajty nämetsc tiuumbä camjooty. Tu'ug yajnøcxa'añii, tu'ug yajmähmø'øwa'añii.

³⁷ Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Wiindsøñ, maa jaduhñ jiada'añii.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tsipecøxp jaduhñ jiada'añii nébiøch chamñ nmädia'aguiän.

18

¹ Mänitä Jesús tiägøøyy yajwiingapxøøbiä coo hajxy tehngajnä Dyiospa'ya'axät, coo hajxy mänaa quia'a jootmayhädät, hoyyä Dios quia'a ja tsoj hadsówät. ² Mänit miänaañ:

—Tsøg hajxy mädiäacäm. Jaduhñä jäya'ay hijty tu'ug quiuduunghaty. Cabä Dios hänajty wyiingudsähgø'øy ni ja'a miägajptjäya'ay. ³ Jimä yaamgto'oxy hänajty tu'ug maa ja'a cajptän. Ja'a miädsip hänajty jia wi'i ñäxø'øwø'øwaamb. Paady hänajty jabom-jabom ñøcxy maa ja'a cuduunğän neby jaduhñ piuhbedøøjät. ⁴ Cabä yaamgto'oxy miädia'agy hänajty ñä'ägä cudiunáanäxä. Mänitä cuduunğ tiägøøyy tajpä maabiä: “Cábøch pøñ nwiingudsähgø'øy ni ja'a Dios ni ja'a jäya'ay. ⁵ Pero cooçh yø'ø yaamgto'oxy xwyi'i yhadsipy, ngudiunáanäbøchä miädia'agy jaduhñ, nébiøch min xquia'a wi'i yhadsípnät. Pø caj, jootmä'adäbøch häyaa.”

⁶ —Nømä cuduunğ miänaañ, ja'a Dios ca'a wiingudsähgøøbiä. ⁷ Jaduhñä Dios ja'a yhuunğ piuhbedaaambä, ja'a hajxy xøømdsuhm pa'yaaxpä. ⁸ Paquiä yhadsowa'añ. Pero høøch ja'a Diosquexypä, cooçh yaa ngädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, nej, je'enä ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty miäbøcyñjä.

⁹ Jimä jäya'ayhajxy hänajty näje'e, wi'i yajcumayaamb hajxy hänajty. Wyi'i piejxyp wyi'i tiehmby ja'a miägu'ughajpä hajxy hänajty. Mänitä Jesús miänaañ:

¹⁰ —Tsøg hajxy mädiäacäm. Jaduhñä jäya'ay metsc ñøcxy tsajtøgooty Diospa'yaaxpä. Tu'ug hänajty tiuñ fariseo, tu'ug hänajty tiuñ yajnähjuudiutpä. ¹¹ Ja'a fariseo, täna'a hänajty Dyiospa'ya'axy: “Haay Dios, Dioscuju'uyäp cooçh nguhdujt quia'a haxøøgä. Cábøch nmeech cábøch nboty, cábøchä to'oxiøjc nmøødä wiingpä. Cábøch jaduhñ njatcø'øy nej yø'ø yajnähjuudiutpä. ¹² Hayúujøch naxy nhity metsc-hooc tu'ugpä semana. Nyéjpiøchä diezmo homiänaajä.” ¹³ Jäguemjuøøbiä yajnähjuudiutpä hänajty tiäna'ay. Cab hänajty ñä'ägä tsajheeby. Jaançh tehñ jiootmayhajp hänajty je'e. Jaduhñ hänajty miäna'añ: “Haay Dios, høøch näxúu'tsäc. Nnajuøøbiøch cooçh nguboypä cooçh ngugädieeyä.” ¹⁴ Tøyhajt jaduhñ, coo ja'a yajnähjuudiutpä wyiimbijnä, tøø ja'a piojpä quiädieey hänajty yajnähwa'açhíjäm ja'a Diósäm. Pero ja'a fariseo, cab jaduhñ yajnähwaatsä. Pøñ ja wi'i yajcumayaamb, cabä Dios quiumay. Pero pøñ ca'a yajcumayaamb, je'edsä Dios jaduhñ quiumaaby.

15 Mänitā pigāna'c-huunghajxy näje'e wiomejtsä maa ja'a Jesúsän, nebiä Jesús jaduhñ quiunúu'xät. Coo ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ yhiixy, mänit hajxy tiägøøyy hojpä ja'a pigāna'c-hajxy tøø wiomechíjábä. 16-17 Mänitā Jesús ñāmaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Weenčh yø'ø pigāna'c-hajxy xñāmiñ. Ca'a hajxy mhaducy. Yø'ø pigāna'c-hajxy, chojpiä jioothajxy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäbøgät. Cab hajxy yajcumaya'añ. Pønä jioot jaduhñ tsojp coo ja'a Diosmädia'agy miäbøgät, pøn ca'a yajcumayaamb, je'eds jim nøcxaamb maa ja'a Dioswiinduumän. Tøyhajt jaduhñ.

18 Mänitā Jesús miäyajtøøwä ja'a copc-hajpä tu'ug:

—Wiindsøn, mhoyhāna'c miich. Tiičh ngudiúnäp nébiøch cøjxta'axiøø njugyhádät nebiä Dios jiugyhatiän.

19 Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Tiičh coo xñāma'ay coočh nhoyhāna'cä. Jagooyyā Dios tu'ug yhooyä. 20 Mjajpy jaduhñ nebiä Dios tøø xyhanéhäm, tuhmds: “Cabä to'oxiøjc wiingpä mmøødhádät; ca'a mjäya'ay-yagho'ogy; ca'a mmeečh; ca'a mhøhnda'agy; mwiingudsähgø'øwäp ja'a mdaj ja'a mdeedy.”

21 Mänitā copc-hajpä miānaañ:

—Ngudiúumbiøch jaduhñ. Chúucnøch jaduhñ nmädsøhndaacy ja'a wiinmahñdy hoybä.

22 Mänitā Jesús miānaañ:

—Jadu'tu'uyyā mga'a yajpedyii. Cøx toog mäduhñtiä mmøødä; mänitā häyoobäya'ay mnä'a mó'owät. Coo jaduhñ mgudiúnät, mänit jim mdägø'øwät tsajpootyp. Hoorä, høøch padu'ubøjcäc.

23 Mänitā craa jiootmabiøjcy, je'eguiøxpä coo hānajty jiaančh tehñ miäyøøjä. 24 Coo ja'a Jesús yhiixy coo ja'a craa hānajty tøø jiootmabiøcy, mänit miānaañ:

—Jaančh tehñ chip jaduhñ coo ja'a mäyøøjäya'ayhajxy jim tiägø'øwät Dioswiinduum.

25 Maas paquiä ja'a camello ñaxø'øwät ja'a xuhñdyjutjooty quejee ja'a mäyøøjäya'ayhajxy jim tiägø'øwät Dioswiinduum.

26 Mänitā jäya'ayhajxy miānaañ, ja'a hajxy hānajty jim māmādoonaabiä:

—Pønāda'a jim nä'a tägø'øwäp Dioswiinduum.

27 Mänitā Jesús miānaangombä:

—Mädyii ja'a jäya'ayhajxy quia'a jadaamby, Dios mäbøcypiä jadaamb.

28 Mänitā Pedro miānaañ:

—Tøøds højts ngøxy najtshixø'øy mäduhñtiä højts hijty nmøødä, neby højts miich hoy nbanøcxät.

29 Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ, pønä tiøjc najtshixø'øwaamb, o ja'a tiaj ja'a tieedy, o ja'a piuhya'ay, o ja'a yhuung ja'a tio'oxy, ja'a Diosmädia'agyquiøxpä, 30 piaadaamby ja'a maas hoybä ja'a maas weenbä hädaa yaabä naaxwiin. Y coo hānajty tøø yho'nä, mänit hānajty cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän.

31 Mänitā Jesús ja'a jiamiøød hawiing wioonøcxy ja'a nämajmetspä. Mänit miānaañ:

—Yam hajxy nnøcxäm Jerusalén. Jímhøch njada'añ nhabeta'añ nébiøchä Diosquexyhajxy jecy xmiädiaaquiän, høøch ja'a Diosquexyypä. 32 Xquiø'ødägø'øwáambøch ja'a teedywiindsøn hajxy ja'a jäguembäya'ayhajxy. Xñäxi'igáambøch hajxy. Xwyiinwoonáambøch hajxy. Xwyiingutsujø'øwáambøch hajxy. 33 Xwiobho'ogáambøch hajxy. Mänitøch hajxy xyagho'ogaannä. Y cudägøøgxøøjøch njujyipiøga'añ.

34 Cabä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hānajty ñä'ägä wiinjuø'øy nebiä Jesús hānajty miädia'agy. Tsip hānajty miädia'agy.

35 Coo ja'a Jesús hajxy hānajty tøø miäwiingoonnä maa ja'a cajpt hānajty xiøhatiän Jericó, jimä wiindspä hānajty tu'ug yhäna'ay tu'haam. Xädø'øñ hānajty yujwaamby.

36 Coo miädooyy coo jäya'ay hānajty may wyi'i ñaxy, mänit yajtøøyy tii jajtäp. 37 Mänitā

yhawáanäxä coo ja'a Jesús hánajty ñax̄y, ja'a Nazaret-tsohm̄bä. ³⁸ Mänitā wiindspä yaaxy:

—Jesús, miichä David xyhaphajp xyhoc-hajp. Høøch hii näxúu'tsäc.

³⁹ Ja'a hajxy hánajty jawyiin najxpä, mänit hajxy yhojy coo yhamónät. Pero maas mœc jadhun̄ jiaac yaaxy:

—Miiçhä David xyhaphajp xyhoc-hajp. Høøch hii näxúu'tsäc.

⁴⁰ Mänitā Jesús tiänaaxiøjpy. Mänit miänaañ:

—Yajmets yø'ø wiindspä yaa.

Coo ja'a mähdiøjc yajmejtsä maa ja'a Jesúsän, mänitā Jesús ja'a wiindspä miäyajtøøyy:

⁴¹ —Nébiøch miich̄ nbuhbédät.

Mänitā mähdiøjc yhadsooyy:

—Wiindsón, høøch hii yaghixó'cäc.

⁴² Mänitā Jesús miänaañ:

—Tøø jadhun̄ mhixø'øgy coo tøø mmäbøcy.

⁴³ Mänitiä ja'a wiindspä jiaanç hijxø'cy. Mänitā Jesús piadu'ubøjcy. Mänit tiägøøyy mänaambä coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä. Ja'a jäya'ayhajxy jadhun̄ híxäbä, jadhun̄ hajxy miänaambä nägøxiä coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä.

19

¹ Mänitā Jesús quiajptägøøyy Jericó. Mänit ñajxy cajptooty. ² Jimä mäyøøjäya'ay hánajty tu'ug ja'a xøhajpä Zaqueo. Wiindsón hánajty tiuumby maa ja'a yajnähjuudiutpähajxiän. ³ Ja'a Zaqueo, jia wi'i yhixaambiä Jesús hánajty, pero cab hánajty hoy yhixa'añ je'eguiøxpä coo hánajty jiaanç tehñ ñaaxypä, møødä jäya'ayhajxy hánajty jiaanç tehñ miayyā. ⁴ Mänit päyø'øguiä ñøcxy maa ja'a Jesús hánajty ñaxø'owa'añän. Mänit piejty quepyquiøxp, nebiä Jesús jadhun̄ hoy yhíxät. ⁵ Coo ja'a Jesús jim̄ ñajxy, mänit yuughee'py maa ja'a Zaqueo hánajty yhäña'ayän. Mänitā Jesús miänaañ:

—Zaqueo, tsógämäts, mänácäts, mejtsta'agáambøch jim̄ maa miich̄ mdøjcän.

⁶ Mänitiä ja'a Zaqueo miänajcy. Mänitā Jesús hoy yajtøjtägø'øyy jootcujc. ⁷ Coo ja'a cu'ug jadhun̄ yhiixy, mänit hajxy tiägøøyy mänaambä cooc jadhun̄ quia'a hoyyā coo ja'a Jesús jim̄ miejtstá'agät maa ja'a cubojpaya'ay cugädieejäya'ay tiøjcän. ⁸ Mänitā Zaqueo tiänaayyø'cy. Mänitā Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, huuc mädoŵ, mädúhñtiøch nmøødä, cúpc-høçhä häyoobäya'ay nnä'a mo'owa'añ. Pønjátyhöch tøø nmämeech̄ hønñda'agy miädia'agyhaam, mädaaxcjadhun̄tiøch nyajwiimbida'añ.

⁹ Mänitā Jesús miänaañ:

—Jädá'ajøçhä piojpä quiädieeyhajxy nyajnähwa'adsaanä hädaa tøgootypä, je'eguiøxpä coo yhAbraham yhap yhocä hädaa craabä, hoy jia nä'a yajnähjuudiu'udy. ¹⁰ Pädyyhöch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, høøch ja'a Diosquexyypä, nébiøçhä jäya'ay piojpä quiädieeyhajxy jadhun̄ nyajnähwá'adsät. Jadhun̄höch njoot chocy.

¹¹ Mäwiingóonbä Jesúshajxy hánajty Jerusalén. Miädóowäbä cu'ugä Jesús miädia'agy hánajty. Jadhun̄ hajxy hánajty miäna'añ cooc hánajty tøø yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa hánajty yajcähxø'øga'añ. ¹² Paadiä Jesús tiägøøyy mädiaacpä:

—Jadhun̄ä mäyøøhäna'c hánajty tu'ug. Nøcxaamb hánajty jäguemnaax coo hánajty mio'owa'añii møjtuung maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänit hánajty wyiimbida'añ. ¹³ Coo hánajty tiu'ubøga'añ, mänitā mioonsä ja'a majcpä miøjyaaxy. Mänitā maxiädø'øñ hajxy nägøxiä yajcø'ødägøøyyä. Mänitā mäyøøjäya'ay miänaañ: “Mädúhñtiøch jäguem nhida'añ, myajmayø'øwäp hädaa xädø'øñ hajxy.” Mänitā craa tiu'ubøjcy. ¹⁴ Jaanç tehñ xiøøghájtäbä craa jim̄ maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänitā cu'ugä capxy quiejxy coo hajxy hánajty quia'a tsoy coo ja'a craa jim̄ quiopc-hädät maa ja'a quiajpthajxiän. ¹⁵ Coo ja'a craa hánajty tøø tiuungwiingpøjnä, mänit wyiimbijnä maa ja'a quiajptän. Mänitā mioonsä

miõjyaaxy ja'a xädø'õñ hajxy hänajty tøø yajcø'ødägø'øyíjábä. Yajtøwaambiä craa hänajty mäduhñjaty hajxy hänajty tøø yajmayø'øy. ¹⁶ Mänit tu'ug miejch. Mänit miänaañ: “Wiindsõñ, majcjaduhñtiä ja'a mxädø'õñ tøø miayø'øy.” ¹⁷ Mänitä craa yhadsooyy: “Jaançh tehñ yhoy miich tøø mgudiuñ. Wéeñtiöch miich hijty tøø nyajcø'ødägø'øy. Coø hoy tøø mgudiuñ, páadyhöch miich nyajnáhdijy coø mgopc-hádät maa yø'ø majcpä cajptän.” ¹⁸ Mänitä wiingpä miejtpä. Mänit miänaañ: “Wiindsõñ, mägooxcjaduhñtiä ja'a mxädø'õñ tøø miayø'øy.” ¹⁹ Mänitä craa yhadsoogombä: “Jim miich mgopc-hada'añ maa ja'a mägooxpä cajptän.” ²⁰ Mänitä wiingpä jiaac mejtpä. Mänit miänaañ: “Wiindsõñ, chaadsä mxädø'õñ. Paayyäjóotyhöch hijty nyaghity. ²¹ Míichhöch hijty ndsähgøøby je'eguiøxpä coø miich mjootmøjjä, coø miich myajpädø'øgy maa hijty tøø mga'a päda'aguiän.” ²² Mänitä mäyøøhäna'c miänaañ: “Caj miich hoy tøø mgudiuñ. Hamdsoo miich mmäna'añ coöch njootmøjjä, coöch nyajpädø'øgy maaçh hijty tøø nga'a päda'aguiän. ²³ Jimhöch nxädø'õñ häxøpy tøø xpiädaacä maa ja'a bancon, neby jaduhñ cu miayøøyy, mäduhñtiöch hoy jäguem tøø nwädity.” ²⁴ Mänitä craa ja'a jäya'ay ñämaayy ja'a hajxy hänajty jiihy tänaabiä: “Pøjcä yø'ø craa yø'ø xädø'õñ. Mo'ow yø'ø craa ja'a xädø'õñ majcjaduhñtiä tøø yajmayø'øyäbä.” ²⁵ Mänit hajxy yhadsooyy: “Wiindsõñ, tisän, ximä xädø'õñ may mióødäbä.” ²⁶ Mänitä mäyøøhäna'c yhadsooyy: “Høøch jaduhñ mänaamb; pøñ may møød, maas may mio'owa'añii. Pero pøñ weeñtiä møød, pøgáañäxäp cøxiä mäduhñtiä miøødä. ²⁷ Y ja'a nmädsiphøchhajxy, ja'a høøch hajxy xxiøøghajpä, yajmín hajxy yaa; yagho'og hajxy yaa maaçh nwiinduumän” —nømä Jesús miänaañ.

²⁸ Mänitä Jesús hajxy tiu'ubójcombä. Jerusalén hajxy hänajty ñøcxy. ²⁹ Mäwiingomb hajxy hänajty maa ja'a cajpt hänajty metsc xiøhatiän Betfagé møødä Betania, mäwiingón maa ja'a tun hänajty xiøhatiän Olivos. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød metsc ³⁰ ñämaayy:

—Nøcxø'øg hajxy jim maa yø'ø cajptän. Jim cajtpa'a ja'a burrohuung hajxy tu'ug mbaada'añ cuxoch. Cahnä pøñ ñä'ägä yaghäñaabityña.

Mmäguejø'owäp hajxy; mänit hajxy yaa mmämínät. ³¹ Coø pøñ xmiäyajtówät tii ja'a burro hajxy coø mmäguejø'øy, mänit hajxy mhadsówät coöch høøch jaduhñ nmäna'añ.

³² Mänitä burro hajxy hoy jiaançh paady nebiä Jesús hänajty tøø miäna'añän. ³³ Jimä burro hajxy hänajty miäguejø'øy, mänit hajxy ñämaayy ja'a cuburrohajxy:

—Tii yø'ø burro hajxy coø mmäguejø'øy.

³⁴ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Højts nwiindsõñ jaduhñ mänaamb.

³⁵ Mänitä burro hajxy yajnøcxy maa ja'a Jesúsän. Mänitä wyit hajxy piädaacy burronähgøxp. Mänitä Jesús hajxy yajpejty burronähgøxp.

³⁶ Mänitä cu'ugä wyit hajxy tiägøøyy najtswidsoøbiä tu'haam maa ja'a Jesús hänajty ñaxø'owa'añän. ³⁷ Olivostunmøjcä tu'u hänajty ñaxø'øy. Coø hajxy miejtsnä maa ja'a wiinmänacän, mänitä Jesús jiamiøødhajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä je'eguiøxpä coø hajxy hänajty xioonda'agy. Nämäyyä Jesús jiamiøødhajxy hänajty. Jaduhñ hajxy hänajty ya'axy coø ja'a Dios miøjjä jiaançhä, coø hajxy hänajty tøø yhixy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä ja'a Jesús hänajty tøø yajcähxø'øguiäbä:

³⁸ —Møj jaançh hädaa gobiernä; Diosquexy hädaaduhñ. Møj jaançhä Dios jim tsajpootypä; ween hajxy jim xioonda'agy —nøm hajxy hänajty ya'axy.

³⁹ Jimä fariseoshajxy hänajty näje'e piadäna'ay. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsõñ, mhøjäp yø'ø mjiamiøødhajxy.

⁴⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hóyhøch yø'ø häna'c cu nja hoj, cab häna'c häyaa ñä'ä hamóombät; maas møc hajxy ñä'ägä yá'axät.

⁴¹ Coø ja'a Jesús hänajty jim miedsaannä Jerusalén, coø jaduhñ ñäheebøøyy, mänit tiägøøyy jøøbiä. ⁴² Mänit miänaañ:

—Yø'ø Jerusalénpäya'ayhajxy, cooçh hajxy cu xchojcy, jootcuyc hajxy häxøpy yhity. Tøø yhabaady coo ja'a cu'ughajxy cu jiootcugøøyy. Pero cab hajxy wyiinjuø'øwa'añ. Cábøch hajxy xchoga'añ xmiee'xa'añ. ⁴³ Haxøøg hajxy jiada'añ yhabeta'añ. Medsaambä miädsiphajxy. Mänit hajxy juuhguraajø'øwa'añii piquiä. ⁴⁴ Cab hajxy yajmäjäda'aga'añii. Yagho'ogáanäp hajxy jaduhñ. Mänitä quiajphajxy quiuhdägoyya'añ. Paady hajxy jaduhñ jiada'añ yhabeta'añ cooçh hajxy jaduhñ xquia'a tsoga'añ.

⁴⁵ Coo ja'a Jesús miehch cajtooty, mänit tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy høxquejxpädsøømbä pønjaty jiiby juuby too'p. ⁴⁶ Mänit miänaañ:

—Jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Jue'eçh ndøjc hajxy xwiáanät cooçh hajxy jiiby xpia'yá'axät.” Ja'a Dios jaduhñ mänaañ. Pero mijts, jaduhñ hajxy mwa'añ meedsøhñdy.

⁴⁷ Najxpäxøø ja'a Jesús hänajty jiiby yajnähiçø'øyy tsajtøgooty. Pero ja'a teedywiindsønñhajxy møødä ley-yajnähiçøøbiähajxy, quiojyquiapxytiumby hajxy hänajty nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät, møødä cu'ugwiindsønñhajxy. ⁴⁸ Pero cab hajxy hänajty ñajuø'øyy neby hajxy jiatcø'øwät je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty jiaançh tehñ miämädoonaayyä.

20

¹ Jiibiä Jesús ja'a cu'ug ja'a Diosmädia'agy hänajty yajnähiçø'øyy tsajtøgooty, mänitä Jesús ñämejtsä ja'a teedywiindsønñhajxy møødä ley-yajnähiçøøbiähajxy møødä copc-hajpähajxy.

² Mänit hajxy miänaañ:

—Pønä cuhdujt tøø xmio'oy coo ja'a cu'ug tøø mhøxquejxpädsømy tsajtøgooty, y coo tøø mdägø'øyy yajnähiçøøbiä.

³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Chaads mijts nmäyajtøwaambä. Mhadsówäp hajxy jaduhñ: ⁴ Coo ja'a Juan hijty wiädity mäyajnäbejpä, pønñ jaduhñ quejx, Dios tøgä jäya'ayä.

Cab hajxy ñä'a hadsooyy. ⁵ Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä:

—Neby hajxy nnä'a hadsóowämät; coo hajxy nmänáanämät coo ja'a Dios quiejxy, mänit yhadsowa'añ: “Tii hajxy coo mga'a mabøjcä.” ⁶ Y coo hajxy nmänáanämät coo jäya'ay quiejxy, mänitä cu'ug hajxy xquiuhgá'tsämat. Hix, haagä mänaamb hajxy jaduhñ coo ja'a Juan tøø quiexyijäm ja'a Dios.

⁷ Mänit hajxy yhadsooyy coo hajxy quia'a najuø'øyy pønñ Juan quejx mäyajnäbejpä.

⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ni høøch nga'a nägapxa'añ pønñhøch ja'a cuhdujt tøø xmio'oy.

⁹ Mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy møødmädiaacpä:

—Jaduhñä jäya'ay tsaatypcam piädaacy maa ja'a ñaaxän. Mänit yhadoo'tujcy. Mänit tiu'ubøjcy. Jáguem ñøcxy. Jegaamb hänajty jim. ¹⁰ Coo ja'a tsaatypcuc yhabaaty, mänitä mioonsä tu'ug quiejxy coo ja'a tsaatypcam piuhmo'owøøjät. Mänitä mioonsä quioxhó'cäxä. Caj tii yajmäwiimbijtä. ¹¹ Mänitä mioonsä tu'ug quiejxcumbä. Jaduhñä mähdiøjc quioxhó'cägombä. Haxøøgjaty jaduhñ ñämaayyä. Ni je'e tii quia'a mooyyä. ¹² Mänitä wiingpä jiaac quéjxcumbä. Nähdsäbit cuhdsäbit ja'a mähdiøjc piädäcänä.

¹³ Mänitä cudsatypcam miänaañä: “Nébiøch nnä'a jatcø'øwät. Tøøch cham nna-juø'øyy. Hädaa nhúunghøch, njaançh tehñ chójpiøch njaançh tehñ pia'häyóobiøch hädaa. Nhuuc quéxyhøch hädaa. Coo yhøxcabøøjät, wehndä wyiingudsähgø'øwøøjät.” Mänitä yhuung quiejxy. ¹⁴ Coo yhøxcajpä, mänit hajxy tiägøøyy ñiñämáayyäbä, ja'a tsaatypcam hajxy hänajty hajoodiujpä: “Ja'a cudsatypcam yhuung yø'ø. Coo yø'ø tieedy jaduhñ yhó'ogät, yø'ø mähmø'øwaamb cudsatypcam. Tsøg hajxy yaghó'cäm neby hajxy jaduhñ nmämähmøøyyämät.” ¹⁵ Mänitä cudsatypcam yhuung yhøxwjtspädsøømähä. Mänit hajxy yagho'cy.

Mänitä Jesús yajtøøyy:

—Nebiä cudsatypcam jiatcø'øwa'añ coo yhuung yaghó'cäxä. ¹⁶ Nøcxaamb yagho'tägatsa'añ ja'a yhuung tøø yaghó'cäxäbä. Mänitä wiinghänä'c ja'a tsaatypcam yaghajoodiuga'añ.

Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy miänaañ:

—Ni ja'a Dios jaduhñ quia'a mäná'anät.

¹⁷ Mänitä Jesús ja'a cu'ug wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Nej mijts ja'a Diosmädia'agy myajmädia'agytiägø'øy coo miäna'añ:

Ja'a tsa mädyii ja'a tøjcojpä hajxy quia'a nä'ägä cumaayy, je'e nä'ägä tuunðsohñ.

(Jesús hamdsoo niñänøømä nebiä tsaajän je'eguiøxpä coo hänajty quia'a tsoy quia'a mee'xyijäm ja'a cu'ug. Pero mo'owáanäbä Jesús hänajty møjtuung.)

¹⁸ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Pøn jaduhñ cá'awäp yø'ø tsaanähgøxp, tägóyyäp jaduhñ. Y coo pøn ñähgahbedøøjät yø'ø tsa, tägóyyäp je'ebä.

¹⁹ Mänitiä ja'a Jesús jia madsaanä ja'a teedywiindsønhajxy møødä ley-yajnahixøøbiähajxy. Ñajuøøby hajxy hänajty coo hajxy hänajty tøø miädia'agyii. Pero cabä Jesús ñä'ä majtsä je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug hänajty chähgø'øyijäm ja'a teedywiindsønhajxy. ²⁰ Mänitä häna'c hajxy yajnahdijy coo hajxy ñibiäda'agøøjät nebiä hoyhäna'cän. Nøcxäp hajxy miädoy nebiaty ja'a Jesús hänajty miädia'aga'añ. Coo ja'a Jesús quiapxtägóyyät, mänit hajxy ñäxø'øwø'øwa'añ maa ja'a gobernadorän. ²¹ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Wiindsøn, nnajuøøby højts coo miichä tøyhajt myajnahixø'øy ja'a Diosmädia'agy. Hopiønä miich mmøødmädia'agy; y caj miich pøn mmøjpäda'agy, hoy pøn møjtuung jia møødä. ²² Højtsä tøyhajt móoyyác. Coo højtsä gobiernä hänajty xyagjuy xyajmo'ona'añ, nej, hoyyada'a jaduhñ coo højts njúyädä.

²³ Pero ñajuøøbiä Jesús hänajty coo hänajty jia yajcapxtägoyya'añii. Mänit miänaañ:

—Tiič hajxy coo xjia wi'i jiojcapxø'øwa'añ. ²⁴ Høøchä xädø'øñ tu'ug yaghíjác. Pøn yhajahñaxy yø'øduhñ, pøn xiøø yø'øduhñ.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a gobiernä.

²⁵ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Pues, mmó'owäp ja'a gobiernä hajxy tijaty yø'ø jie'ehajpy. Y mmó'owäbä Dios hajxy tijaty yø'ø jie'ehajpy.

²⁶ Cabä Jesús hajxy hänajty hoy yajcapxtägoyya'añ cu'ughagujc. Yagjuøøyy hajxy jaduhñ coo hoy yhadsooyy. Y cab hajxy waamb miänaannä.

²⁷ Mänitä Jesús ñámejtsä ja'a saduceoshajxy näje'e, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy ni pøn quia'a jujypiøga'añ. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

²⁸ —Wiindsøn, jaduhñsä Moisés jecy quiujahy, cooc ja'a ya'adiøjc hänajty tu'ug tøø yho'ogy, y cooc ja'a yaamgto'oxy ja'a huung quia'a møødä, mänitägä quiapy wyiingpøgät, nébiägä yhuung jaduhñ miähmø'øwät ja'a piuhya'aguiøxpä. ²⁹ Jaduhñä häna'c-hajxy hänajty, näjuxtujc tu'que'ex. Ja'a craa møjpä, mänit jia pøjcy. Mänit yho'cy. Nitu'ugtä yhuung quia'a mähmøøyy. ³⁰ Mänitä jioðsømy ja'a yaamgto'oxy jia wiingpøjcombä. Mänit je'e yhó'combä. Nitu'ugtä yhuung quia'a mähmøøbiä. ³¹ Mänitä yaamgto'oxy ja'a quiapy jia wiingpøjcombä jatu'ug. Jaanä jaduhñ yhó'combä. Nägøxiä ja'a yaamgto'oxy ja'a quiapy jia møødtsänaayy ja'a näjuxtujpä; cøjx hajxy yho'ogy, y ni pøn yhuung quia'a mähmøøyy. ³² Mänitä yaamgto'oxy jiaag ho'pä. ³³ Hoorä, coo hajxy hänajty tøø jiuypiojñä, pønä to'oxiojyc tøyhajt møødtsäna'awaamb ja'a näjuxtujpä, jim tsajpootyp.

³⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hädaa yaabä naaxwiin, pøjp huucp ja'a jäya'ayhajxy yaa. ³⁵ Pero pønjaty jujypiøgaamb, pønjaty nøcxaamb tsajpootyp, cab hajxy jim piøgaannä yhu'ugaannä.

³⁶ Cab hajxy mänaa yho'tägatsaannä. Coö hajxy hänajty tøø jiuypiojnä, jaduñ hajxy miähmø'øwaañnä nebiä Dioshuungän, nebiä Diosmoonsän. ³⁷ Hamdsoo ja'a Moisés hajxy xyajnahixø'oyyäm coö ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ, jiiby maa jaduñ myiñän coö ja'a hujtshuung hänajty tiöy tu'ug. Jaduñ jiiby myiimbä coö ja'a Dios wyiingudsähgø'oyijäm ja'a Abraham møødä Isaac møødä Jacob. ³⁸ Cabä Dios wyiingudsähgø'oyijäm ja'a ho'ogypiähajxy. Ja'a jujcyjiäya'ayhajxy, je'eds hajxy jaduñ wiingudsähgøøby ja'a Dios.

³⁹ Mänitä ley-yajnahixøøbiähajxy näje'e miänaañ:

—Wiindsøn, yajxon miich jaduñ mmädia'agy.

⁴⁰ Cabä Jesús hajxy waamb ñämaañä je'eguiøxpä coö hajxy hänajty chähgøøñä.

⁴¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coö mmäna'añ cooc ja'a David yhuunghaty ja'a Diosquexy. ⁴² Hamdsoo ja'a David miänaañ maa ja'a Salmos quiujahyyän:

Mänitøchä Dios ja'a nwiindsøn xñämaayyä:

“Yaads miñ häña'aw nhahooguiø'øháampiøch,

⁴³ høxtä cöonøchä mmädsip tøø nga'a yajmäjäädäcäm.”

⁴⁴ Coö ja'a David ja'a Diosquexy hamdsoo ñämaayy “wiindsøn”, nébiäts jaduñ ñä'ä huunghädät.

⁴⁵ Jimä cu'ughajxy hänajty nägøxiä miämädoona'ay, mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

⁴⁶ —Ca'a yø'ø ley-yajnahixøøbiä miädia'agy hajxy mmäbøjcä. Yoñwitmøød hajxy wyl'i wiädity je'eguiøxpä coö hajxy wyl'i yajcumaya'añ. Jaduñä jioothajxy jia tsoy coö hajxy jim wyiingudsähgø'owøøjät halaplaaz. Jiiby hajxy yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabiejt yajxonjatypän jiiby tsajtøgooty, chaads jim maa ja'a xøø jiadyiijän. ⁴⁷ Y piøjcäbä yaamgto'oxy ja'a tiøjc hajxy. Wil'i yajcumayaamb hajxy, paady hajxy wyl'i Dyiospa'ya'axy jejcyjiaty. Hanaxiä hajxy chaächtiuna'añii.

21

¹ Tsajtøgootiä Jesús hänajty, mänitä mäyøøjäya'ay yhiixy coö xädø'øñ hajxy hänajty quiuyoxø'øy. ² Mänitä yaamgto'oxy tu'ug yhiixpä ja'a jaanç tehñ yhäyoobä. Jagooyyä xädø'øñhuung hänajty miøødä metsc. Je'eduhñ cøjx yecy. ³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduñ, maas may hädaa yaamgto'oxy häyoobä ja'a xädø'øñ tøø quiuyoxø'øy quejee yø'ø mäyøøjäya'ayhajxy. ⁴ Yø'ø mäyøøjäya'ayhajxy, je'e hajxy quiuyoxøøyy mäduhñtiä hajxy tøø yajcunaxy. Pero hädaa yaamgto'oxy, je'e cøjx quiuyoxø'øy mäduhñtiä hijty ñägaya'añ.

⁵ Jiibiä jäya'ayhajxy hänajty näje'e tsajtøgooty. Jaduñ hajxy hänajty miädia'agy coö ja'a tsa jiaanç tehñ yajxonjatiä, coö hajxy tøgooty yajxon jiaanç tehñ yhiixy nebiatiä jäya'ayhajxy hänajty tøø piäda'aguian. Mänitä Jesús miänaañ:

⁶ —Habaadaamb jaduñ coö hädaa tsajtøjc jyida'añ cøxiä.

⁷ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, mänaa jaduñ jiada'añii. Tii hijxtahñd jaduñ naxaamb coö hänajty tøø yhabaatnä.

⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mniyajcopcø'owøøjap hajxy, cab hajxy myajwiinhøønät. Nämay hajxy wiädita'añ. Jaduñ hajxy miäna'ana'añ: “Høøchä Dios tøø xquiexy”, y “Tøø yhabaatnä.” Pero cab hajxy mmäbøgät. ⁹ Coö hajxy jaduñ mmädoyhädät coö tsip piädø'øğa'añ, cab hajxy mdsähgø'owät. Jayøjpä tsip jiada'añii, cahnä hänajty yhabaadyñä.

¹⁰ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Nimiädsibø'owäänäbä wiingcajptjaty. ¹¹ Møc hujx jiädita'añ. Jadäänäbä yuuxøø møødä pa'am wiinduhmyhagajpt. Y jimä høchähgøøñäjatypä quiähxø'øğa'añ tsajtwiing.

¹² 'Pero cahnä hänajty yhabaadyñä, xmiadsaamb mijts ja'a jäya'ayhajxy. Xyajnøcxaamb hajxy maa ja'a tsajtøjcän. Jiiby hajxy xñäxø'øwø'øwa'añ. Xchumaamb hajxy jaduhñ. Xyajnøcxaamb hajxy maa ja'a gobiernäwiinduumhajxiän. Ja'a høøchcøxpä hajxy xchaaçhtiuna'añ. ¹³ Coo hajxy jaduhñ mjádät mhabétät, mänitøch hajxy xmiádiá'agät. ¹⁴ Wiinjuø'øw hajxy jaduhñ. Cab hajxy jäguemiä mwiiinmahñdyhadät waambaty hajxy mhadsówät. ¹⁵ Høøch mijts nbuhbedaambby. Nmo'owáambiøch mijts ja'a wiinmahñdy nebiä mmädsip hajxy mga'a yajmäjädá'agät. ¹⁶ Høxtä xñähdugaambä mdeedy hajxy møødä mbuhya'ayhajxy møødä mjujy mmägu'ughajxy møødä mmägu'ughajpähajxy. Näjë'eyyäm mijts häna'c xyagho'oga'añ. ¹⁷ Nägøxiä hajxy xxiøøghada'añ maa ja'a høøchcøxpän. ¹⁸ Hoy hajxy cøxypänejiä cu mja jat cu mja habet, tsipcøxp hajxy hodium mnøcxa'añ. ¹⁹ Coo hajxy hamuumdu'joot mmee'xtúgät, mdägø'øwäp hajxy jim tsajpootyp.

²⁰ 'Coo hajxy mhíxät coo ja'a Jerusaléncajpt hänajty tøø jiuhibgø'øyiijäm ja'a miädsip, mänit hajxy mnajuø'øwät coo hänajty tøø yhabaatnä coo Jerusalén quiuhdägoyya'añ. ²¹ Pønjaty hänajty yaa hijp Judeanaaxooty, tsipcøxp hajxy piäyø'øgät, nøcxäp hajxy jim maa ja'a tunän. Pønjaty hänajty yaa hijp Jerusaléncajptooty, tsipcøxp hajxy yaa chóonät. Pønjaty hänajty hijp camjooty, cab hajxy ñøcxtägátsät quiajptootyhajxy. ²² Jaançh tehñ chaaçhpøgaambä jäya'ayhajxy nägø'ø nädecypiä. Jadáanäp jaduhñ nebiaty jiiby myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo jiada'añii. ²³ Jaançh tehñ chaaçhpøgaambä to'oxiøjc-hajxy hänajty, ja'a hajxy hänajty moxtsa'amhajpä, ja'a hajxy hänajty maaxhuungmøødpä. Hoyhoyyä jäya'ayhajxy yaa chaaçhpøga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaançh tehñ yajcumäadowáanäp hajxy jaduhñ. ²⁴ Näjë'e hajxy yho'oga'añ coo ja'a tsip jiada'añii. Näjë'e hajxy miadsa'añii. Mänit hajxy yajnøcxa'añii wiinduhmyhagajpt. Minaambä jäguemjäya'ay ja'a Jerusaléncajpt hajxy yajma'ada'añ, høxtä coonä yhabétät coo ja'a cuhdujt hajxy piøjcäxät coo hajxy jaduhñ quia'a jatcøøñät.

²⁵ 'Cähxø'øgaambä hijxtahñd maa ja'a xøøjän, maa ja'a po'ojän, maa ja'a madsa'ajän. Päðø'øgaambä mejy; jäditaamb jaduhñ. Paadiä cu'ughajxy chähgø'øwa'añ wiinduhmyhagajpt. ²⁶ Wiinmahñtiägoyyaambä jäya'ayhajxy coo høchähgøøñä yaa jiada'añii hädaa yaabä naaxwiin. Tsäyuyyaambä xøø chaadsä po'o chaadsä madsa'a. ²⁷ Mänitøch ngädaactägatsa'añ joc-hagujc, høøch ja'a Diosquexypä. Hajájjäbøch ngäda'aga'añ mäjaamøød. Xyhixáambøchä jäya'ayhajxy. ²⁸ Coo jaduhñ jiadøøjät, mänit hajxy mjootcugø'øwät. Mänit hajxy mbädsøma'añ hawa'adstuum.

²⁹ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Høxtahñdsä quepychaa, ³⁰ coo hajxy mhixy coo wiamy, mnajuøøby hajxy coo pioodtägøøñä. ³¹ Jaduhñ mäwínäts je'e coo ja'a hijxtahñd hajxy mhixtsóonät, mnajuø'øwäp hajxy jaduhñ coo yhabaatnä coo Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

³² 'Coo jaduhñ yhabáadät nébiøch cham nmädia'aguiän, cahnä jäya'ayhajxy hänajty quiøxy ho'ogyñä ja'a hajxy jäda'ahatypä. Tøyhajt jaduhñ. ³³ Tägoyyaambä tsajtwiing møødä naaxwiin, pero tøjiadaamb nébiøch cham nmädia'aguiän.

³⁴⁻³⁵ 'Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy. Cab hajxy mnajuø'øy mänájøch ngädaactägatsa'añ. Paady hajxy hoy mhídät. Cab hajxy mhü'ug cab hajxy mjøø'xät. Cab hajxy tii mhadsógät hädaa yaabä naaxwiin. Pønjaty jaduhñ ca'a cudiumb, haxøøg hajxy jiada'añ yhabeta'añ, høxtä hoy hajxy maa cu jia tsäna'aw. ³⁶ Nähix hahixø'ø hajxy mhídät. Homiänaajä hajxy mDiospa'yá'axät neby hajxy haxøøg mga'a jat mga'a habétät, nébiøch hajxy hoy xwyiingudsähgø'øwät, høøch ja'a Diosquexypä.

³⁷ Xøømbaadiä Jesús hänajty yajnähixø'øy tsajtøgooty. Coodspaady hänajty wiädity maa ja'a tun xiøhatiän Olivos. ³⁸ Jopyñä ja'a jäya'ayhajxy hänajty quiøxy hamugø'øy tsajtøgooty coo ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty wyi'i yhamädoowhidaañä.

22

¹ Tøø ja'a pascuaxøø hänajty miäwiingoonnä mänaa ja'a tsajcaagy hajxy hänajty quiayyän ja'a cajpä tsooy miøødäbä. ² Jia wi'i xyiictaacy py jia wyi'i miädiaactaacy py ja'a teedywiindsøn hajxy hänajty møødä ley-yajnahixøøbiä hajxy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. Pero chähgøøbiä cu'ug hajxy hänajty.

³ Mänitä Judas Iscariote ja'a Satanás jioottägøøyy quioptägøøyyä. Jesús jiamiøød hänajty je'e tu'ug maa ja'a nämajmetspän. ⁴ Mänitä Judas ja'a teedywiindsøn hoy miøødmädia'agy møødä møjhjäpä hajxy maa ja'a tsajtøjcän. Je'e yajmøødmädiac nebiä Jesús yajcø'ødägø'owät. ⁵ Mänitä teedywiindsøn hajxy xioondaacy. Mänitä Judas hajxy ñämaayy coo xädø'øñ hajxy mio'owa'añ. ⁶ Mänitä Judas ñähadsooy. Mänit tiägøøyy wiinmahñdyhäpä nebiä Jesús yajcø'ødägø'owa'añ, mänaa ja'a cu'ughajxy hänajty quia'a jaty mayyän.

⁷ Mänitä pascuaxøø yhabaatnä mänaa ja'a tsajcaagy hajxy quiayyän, ja'a cajpä tsooy miøødäbä. Yojaxypä meeghuung hajxy hänajty ja'a pascuaxøøjooty. ⁸ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a Pedro møødä Juan:

—Nøcx ja'a tsuugay hajxy yaghoyø'ow. Tøø yhabaady coo hajxy ndsuugayáañäm ja'a pascuaxøøgøxpä.

⁹ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Maa højts nyaghoyø'owät.

¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooy:

—Coo hajxy mgajptägø'owät, mbaadaambiä jäya'ay hajxy tu'ug majtcón. Mbanøcxäp hajxy maa tiøjtägø'owa'añän. ¹¹ Mänitä cudøjc hajxy mnämä'awät: “Højts nWiindsøn tøø xquiexy coo højts miich nmäyajtøwät maa hawa'adspä jii maa højts ndsuugáyät ja'a pascuaxøøgøxpä.” ¹² Mänitä hawa'adspä hajxy xmio'owa'añ cruundä jim cøxp. Tøø hajxy hänajty hoy yajxon yaghoyø'oy. Jimä tsuugay hajxy myaghoyø'owät.

¹³ Mänit hajxy hoy piaady nebiatiä Jesús hänajty tøø miäna'añän. Mänitä tsuugay hajxy yaghoyøøyy ja'a pascuaxøøgøxpä.

¹⁴ Coo yhabaatnä, mänitä Jesús hajxy yhäñaaguiädaacy meexäwiinduum møødä jiamiøødhajxy. ¹⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cooch nho'ogaannä, jootcújc-høch nniijiäwø'oyii cooch mijts nmøødtuugaya'añ ja'a pascuaxøøgøxpä. ¹⁶ Cábøch mijts nmøødtuugaadiägatsa'añ høxtä coonä yhabaadät mänaa ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añän. Tøyhajt jaduhñ.

¹⁷ Mänitä Jesús ja'a vaso tu'ug quionø'cy vinomøød. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy. Mänit miänaañ:

—Huucmuc hajxy hädaa nägøxiä. ¹⁸ Cábøchä vino nhuuctägatsa'añ høxtä coonä yhabaadät coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

¹⁹ Mänitä Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yéjcombä. Mänitä tsajcaagy qyijwa'xy. Mänitä jiamiøød miooyy. Mänit miänaañ:

—Høøch nni'x ngopc hädaa. Ja'a mijtscøxpøch nniñähduga'añii cooch mijts nnähho'tu'uda'añ. Naaghóoc-høch mijts xjiahmiejtsta'agy, jaduhñä tsajcaagy hajxy mgáyät.

Coo hajxy quiaabiädøøyy, mänitä Jesús ja'a vaso quionø'cy, ja'a hänajty vinomøødpä. Mänit miänaañ:

²⁰ —Hädaa vino, hijxtahñd jaduhñ miähmø'owa'añ nébiøch nnø'ty nyaghäyowa'añän cooch mijts nnähho'tu'uda'añ.

²¹ 'Pero ja'a craa xyegáambøchä, yaach jaduhñ xmioøødhäña'ay maa hädaa meexän.

²² Tsipcøxpøch nho'oga'añ nébiøchä Dios tøø xyajnahdijjiän, høøch ja'a Diosquexypä. Pero ja'a craa xyegaambä, maas haxøøg jiada'añ yhabeta'añ.

²³ Mänitä Jesús jiamiøødhajxy tiägøøyy nimiäyajtøwäbä hamiñ haxøpy pønä Jesús yegaamb.

²⁴ Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä pøn møjtuung mo'owáañäp. ²⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Hädaa hajxy yaa gobiernähajpä hädaa yaabä naaxwiin, nä'a hanehmb hajxy. Tsipcøxpä cu'ughajxy quiudiuñ neby hajxy yhane'emyiijän. ²⁶ Pero mijts, cab hajxy mnibiäda'agøøjät nebiä gobiernän. Pøn møjtuung møød maa mijtsän, ween ñibiäda'agyii nebiä tuung møj ca'a møødpän. Pøn hanehmb maa mijtsän, ween ñibiäda'agyii nebiä moonsän. ²⁷ Pøn møjtuung møød, ja'a craa caabiä, tøgä craa mäyajcaabiä. Ja'a craa caabiä, je'eds møjtuung møød. Pero høøch mijts nyajcaaby, hóyhøch møjtuung nja møødä.

²⁸ 'Tøøch mijts xmiøødyo'oy xmiøødnaxy tsip xex. ²⁹ Páadyhøch mijts møjtuung nmo'owa'añ, nébiøch nDeedy tøø xmiø'oyän, ³⁰ neby hajxy jim mgay mhú'ugät maaçh nmeexäwiinduumän maaçh ngobiernähada'añän, nebiä hoyhãñaabiejt hajxy myaghãña'awø'owät mänaa ja'a judíos hajxy mhane'ema'añän, ja'a nämajmetsc-hagajtpä.

³¹ Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Simón, Simón, mniyajcopcø'øwøøjöp. Tøøchä Satanás cuhdujt xjia mäyujwa'añ coo mijts xyajtu'udägóyyät. ³² Pero tøøchä Dios nmänuu'xta'agy ja'a miichcøxpä nébiøch miich nmädia'agy homiänaajä xmiäbøjcät. Coö miich hänajty tøø mwiiinmahñdymejtsnä, mjoodcapxmøcpøgäp ja'a mjamiøødtøjc neby hajxy jaduhñ quia'a tu'udägóyyät.

³³ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Homiäajøch miich nbanócxät, hoy jia pujxtøgootiä. Høxtä näguipxy jaduhñ nmøødhó'ogät.

³⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pedro, chamñ nnäma'ay, cahnä tseey hänajty ya'axyñä, tøø miich hänajty tægøøghooc mnijjögapxyii coöch tyijy xquia'a hixiä.

³⁵ Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a jiamiøødhajxy:

—Cooch mijts nguejxy Diosmädia'agy-yajwa'xpä, mänitøch mijts nnämaayy coo hajxy tii mga'a wähátät, ni xuummy, ni xädø'øñhidøhñdy, ni cø'og. Y tii hajxy myajmaajiajt.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ni tii.

³⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pero chaaçh nmänaañnä coo xuummy hajxy mwähátät møødä xädø'øñhidøhñdy. Pøn espada ca'a møød, weenä wyit tioogy nebiä espada jiúyät. ³⁷ Tsipcøxp tiøjiada'añ neby jim myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän ja'a høøchcøxpä: “Ca'awiindøyhãna'c jaduhñ tyijjã.” Cøxiä jaduhñ tiøjiada'añ neby jim myiñän cujaay ja'a høøchcøxpä.

³⁸ Mänit hajxy miänaañ:

—Chaa højts espada metsc nmøødä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mädøyyä jaduhñ.

³⁹ Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Mänit ñøcxy maa ja'a Olivostunän neby hänajty ñä'ägä cuhdujthatiän. Quipxiä jiamiøødhajxy pianøcxy. ⁴⁰ Coö hajxy jim miejch, mänitä Jesús miänaañ:

—Tsøgä Dios hajxy pa'yáaxäm; jaduhñ hajxy mga'a tu'udägóyyät.

⁴¹ Mänitä Jesús ñøcxy jäguemjuøøby nidiuhñ Diospa'yaaxpä. Mänit jyijcädaacy. ⁴² Mänit miänaañ:

—Teedy, coö miich jaduhñ mmäná'anät, cábøch hädaa tsaachpä peenä nmänáxät. Pero ca'a yhøøch nguhdujtä nyaghidaamby; miich mguhdujt hidaamby.

⁴³ Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy. Tsajpootyp hänajty chooñ. Ja'a Jesús ja'a mäjaa hoy mio'oy. ⁴⁴ Jaançh tehñ chaaçhpøjpä Jesús hänajty. Mänitä Dios miänuu'xtaacy nägø'ø nädecyipiä. Mänit xiäbitnøø tiägøøyy ta'xpä naaxwiin nebiä nø'tiän.

⁴⁵ Coo ja'a Jesús Dyiospa'yaaxpádøøyy, mänit tiänaayyø'cy. Mänitã jiamiøødhajxy hoy yhixø'øy. Haagã maab hajxy hãnajty je'eguiøxpã coo hajxy hãnajty jiaançh tehñ jiootmayhaty. ⁴⁶ Mänitã Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mwi'i mia'ay. Pädø'øg hajxy. MDiospa'yá'axäp hajxy; jaduñ hajxy mga'a tu'udägóyyät.

⁴⁷ Jimnä ja'a Jesús hãnajty miädia'agyñã, mänitã cu'ug miejch. Ja'a Judas hãnajty copc-hajp maa ja'a cu'ughajxiän. Je'e ja'a Jesús hãnajty tøø jiamiøødhaty maa ja'a nämajmetspähajxiän. ⁴⁸ Mänitã Jesús hoy chu'xy. Mänitã Jesús miänaañ:

—Judas, nej, tsu'xyháamhøch miiçh xyega'añã, høøch ja'a Diosquexyäpã.

⁴⁹ Mänitã Jesús jiamiøødhajxy miänaañ:

—Wiindsøn, nej, pädø'øgäp højts espadahaamã.

⁵⁰ Mänitã Jesús jiamiøød tu'ug tiaatspujxtuuty ja'a teedywiindsøn mioonsã. Ja'a hahooybã taatsc ñäbujx. ⁵¹ Mänitã Jesús miänaañ:

—Ween hajxy yhity. Ween tiuhnã.

Mänitã Jesús ja'a craa tiaatsc piädaacã. Tsooc je'e. ⁵² Mänitã Jesús ñãmaayy ja'a teedywiindsøn hajxy, møødã tsajtøjwiindsøn hajxy, møødã møjtøjc-hajxy, ja'a Jesús hajxy hãnajty yajpädø'øgaambã:

—Nej, mée'tspøch hajxy jaduñ xtyijjiã coo espada coo wojpt hajxy mmäbädø'øguiã.

⁵³ Cooch mijts hijty nmøødhity tsajtøgooty najxpäxøø, cábøch mijts hijty nej xtiuñ. Pero tøø yhabaatnä cooch mijts xmiädsät ja'a haxøøgpã miäjaagøxpã.

⁵⁴ Mänitã Jesús hajxy miajch. Mänit hajxy yajnøcxy maa ja'a teedywiindsøn tiøjcän. Jäguemjuøøbiã Pedro hãnajty piayo'oy. ⁵⁵ Mänitã soldado jøøn hajxy tiägøøyy yajmøjjøøbiã jim tøba'amhagujc. Mänit hajxy yhøxtaacy piquiã jøømba'axaambã. Mänitã Pedro piahøxtaapã. ⁵⁶ Mänitã to'oxymoonsã ja'a Pedro yhijxy coo jii by piahãñaabiã. Mänit miänaañ:

—Yø'ø mixy, ja'a Jesús jiamiøød yø'ø.

⁵⁷ Mänitã Pedro ñijjogapxã:

—Pi'muuxy, cábøchã Jesús nhixiã.

⁵⁸ Mänitã Pedro yhøxcájpägombã wiinghãna'c. Mänit ñãmaayyã:

—Miiçh mjamiøød je'e, tuhñds.

Mänitã Pedro yhadsooyy:

—Joom, caj tiøyyã.

⁵⁹ Tøø hãnajty tu'horã yhity, mänitã Pedro ñänøømã:

—Tøyhajt jaduñ coo ja'a Jesús jiamiøød yø'ø. Galilea yø'ø craa choñmbã.

⁶⁰ Mänitã Pedro miänaañ:

—Joom, pätiidã miiçh jaduñ mnä'ã mädiaacyy.

Tuunã Pedro jaduñ ñä'ã mänaañ, mänitiã ja'a tseey jiaançh yaaxy. ⁶¹ Mänitã Jesús ja'a Pedro miøjhee'py. Mänitã Pedro cøjx jiahmiech waambaty hãnajty tøø ñãma'aylijãm ja'a Jesús: “Cahnã tseey hãnajty ya'axyñã, tøø miiçh hãnajty tägøøghooc mnijjogapxyii cóogøch tyjy xquia'a hixiã.” ⁶² Mänitã Pedro wyiimbijnã. Mänit hoyhoy jioøyy.

⁶³ Mänitã Jesús tiägøøyyã näxícäbã näyáaxäbã ja'a hãna'c-hajxy hãnajty hadãnaabiã. Mänit tiägøøyyã wobhó'cäbã. ⁶⁴ Mänit hajxy wyiinguxodsøøyy. Mänit hajxy wyiinguwobøøyy. Mänitã Jesús ñãmaayyã:

—Najuø'øw pøn tøø xwiopy.

⁶⁵ Jaançh tehñ yhaxøøgjatiã Jesús ñãmaayyã.

⁶⁶ Coo jioobøøyy, mänitã judíoshajxy yhamugøøyy, møødã møjtøjc-hajxy, møødã teedywiindsøn hajxy, møødã ley-yajnahixøøbiã hajxy. Mänitã Jesús hajxy yajnøcxy maa junta hajxy hãnajty yagjadyiijän. Mänit hajxy miäyajtøøyy:

⁶⁷ —Højtsã tøyhajt móoyyãc, nej, miiçh Dios tøø xquiexiã.

Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Hóyhøch jaduñ cu nja mäna'an, cáboch mijts häyaa xñä'ä mábójcäbät. ⁶⁸ Y cooch mijts waambaty nmäyajtówät, cáboch hajxy xyhadsówät, ni cáboch hajxy xyhøxmádsät. ⁶⁹ Tøø yhabaatnä cooch jim nnøcxaannä maa ja'a Diosän, ja'a møjcuħdujtmøødpä. Jimhøch nøcxy nhäña'awa'añ maa ja'a yhahooyhaampiän, høøch ja'a Diosquexypä.

⁷⁰ Mänit hajxy wyl'i miäyajtøøyy:

—Nej, miičhä Dios xyHuunghajpä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduñ nej mijts mmäna'añän.

⁷¹ Mänit hajxy miänaañ:

—Tii testigo hajxy nnä'ä jaac wáanämät. Hamdsoo hajxy tøø nmädóowäm coo hamdsoo tøø ñimiädia'agyii.

23

¹ Mänit hajxy nägøxiä tiänaayyø'cy. Mänitä Jesús hajxy yajnøcxy maa ja'a Pilato wyiinduumän. ² Mänit hajxy tiägøøyy nähwaambejpä:

—Jim hädaa craa ja'a cu'ug hijty wyl'i quiapxhiñ. Nøm hijty miäna'añ coo højtsä gobiernä xädø'ñ nga'a mó'owät ja'a jim tsänaabiä Roma. Jaduñ hijty miänaambä cooc tyijy ja'a Dios tøø quiexyii gobiernähajpä.

³ Mänitä Pilato ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Nej, jaduñ miič mnibiäda'agyii nebiä gobiernän maa hädaa judíoscáptänä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduñ nej miič mmäna'añän.

⁴ Mänitä Pilato ñämaayy ja'a teedywiindsøñhajxy møødä cu'ug:

—Cáboch hädaa craa nhixy coo tii pojpa quia'a møødä.

⁵ Mänit hajxy tehngajnä wyl'i ya'axy:

—Høñda'agymiädia'agyhaam yøø craa yajnahixø'øy ja'a Judeabä-jäya'ayhajxy. Jim yajtsohndaacy Galilea. Yaa tøø miech. Jaduñ yaa jiatcøøbiä.

⁶ Coo ja'a Pilato jaduñ miädooyy, mänit yajtøøyy pø jimä Jesús jiaanč tsooñ Galilea.

⁷ Coo ja'a Pilato yhawáanäxä cooc ja'a Jesús jim chooñ, mänitä Pilato ja'a Jesús quiejxy maa ja'a Herodes wyiinduumän. Hix, gobernador ja'a Herodes hänajty jim tiuumby Galilea. Tøø hänajty quioody Jerusalén xøøhajpä. ⁸ Coo ja'a Herodes ja'a Jesús yhiixy, mänit jiootcugøøyy je'eguiøxpä coo hänajty jia wi'i yhixa'añ. Tøø hänajty miädooyhaty coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty tøø yajcähxø'øgy. Jaduñä Herodes hänajty jia wi'i yhixa'añ coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäbä yajcähxø'øgät.

⁹ Mänitä Herodes ja'a Jesús madiu'u jia wi'i miäyajtøøyy, pero cabä Jesús ñä'ägä hadsooyy. ¹⁰ Tehngajnä ja'a Jesús hänajty nähwaambedyíijäm ja'a teedywiindsøñhajxy møødä ley-yajnahixøøbiähajxy. ¹¹ Mänitä Herodes ja'a Jesús hajxy tiägøøyy näxiicpä näyaaxpä møødä soldadohajxy. Mänitä wit hajxy yajpägøøyy yajxonbä nebiä rey wytän. Mänitä Herodes ja'a Jesús quiejxwiimbijty maa ja'a Pilatän. ¹² Mänitxøø ja'a Pilato ja'a Herodes miøødnimiägu'ughajpøjcä. Nimiädsiphájtäp hajxy hänajty.

¹³ Mänitä Pilato yaaxmujcy ja'a teedywiindsøñhajxy møødä copc-hajpähajxy møødä cu'ughajxy. ¹⁴ Mänit miänaañ:

—Mijtshøch hädaa craa tøø xyajnämech. Mmänaamb mijts jaduñ coo ja'a cu'ug hijty quiapxhiñ. Tøøch nja yajmäyach maa mijts mwiinduumhajxiän, y tøø hajxy mhixy mmädoy coo ja'a pojpa quia'a møødä nej mijts tøø mja nähwaambetiän. ¹⁵ Ni ja'a Herodes quia'a mäna'añ coo ja'a pojpa miøødä, paady tøø quiejxwiimbity. Tøø hajxy mhixy coo ja'a pojpa quia'a møødä. Paady, cáboch nyajyagho'oga'añii. ¹⁶ Jayójphøch nyajcumädowa'añ, mänitøch nhøxmadsaanä.

¹⁷ Jaduñ hajxy hänajty quiuhdujthaty coo ja'a tsumyjiäya'ay hajxy hänajty tu'ug yhøxmach ja'a pascuaxøøjooty. ¹⁸ Mänit hajxy nägøxiä yaaxy:

—Ca'a yø'ø craa mhøxmach. Jue'e mhøxmádsäp ja'a craa Barrabáshajpä.

¹⁹ Paadiä Barrabás hänajty tøø chumyii coo ja'a tsip hänajty tøø yajpádø'øgy cajptooty, møød coo hänajty tøø miäjäya'ay-yagho'ogy. ²⁰ Jia wi'i yhøxmadsaamby ja'a Pilato ja'a Jesús hänajty. Jaduhnä cu'ug jia nämáaguiombä. ²¹ Mänitä cu'ughajxy maas møc jiaac yaaxy:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp, møjpahbet hajxy cruzcøxp.

²² Miädägøøghoocpä ja'a Pilato jia mänáangombä:

—Pero nébiämäts jaduhn tøø jiatcø'øy. Cabä pojpa tii miøødä. Nébiøch nya-
jyagho'ogøøjät. Nyajcumädowáambiøch. Mänitøch nhøxmadsaanä.

²³ Pero tehngajnä hajxy jiaançh tehñ ya'axy coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp. Jaduhñdsä teedywiindsønñhajxy yaaxpä. Mäjadaac hajxy jaduhn neby hajxy hänajty miäna'añän. ²⁴ Mänitä Pilato miänaañä coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp.

²⁵ Mänit Barrabás yhøxmajch, ja'a cu'ughajxy hänajty tøø yajnähdiñjääbä, ja'a hänajty tøø chumyíijäbä je'eguiøxpä coo tsip hänajty tøø yajpádø'øgy, møød coo hänajty tøø miäjäya'ay-yagho'ogy. Mänitä Pilato yhanehmy coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp.

²⁶ Jimä soldado ja'a Jesús hajxy hänajty yajnøcxy maa hajxy hänajty miøjpahbedä'añän. Mänitä jäya'ay hajxy tu'ug miajch, ja'a xøhajpä Simón, ja'a Cirenetsohmbä. Camjootiä Simón hänajty tøø yhoy. Mänitä cruz hadsip yajtsømdu'ubøjcä. Høxhaamä cruz miäyohy.

²⁷ Jaançh tehñ ñämay hajxy hänajty pianøcxy møødä to'oxiøjc-hajxy. Jøøyyäp yáaxäbä to'oxiøjc-hajxy hänajty ñøcxy. Jootmayhajp hajxy hänajty ja'a Jesúsøxpä. ²⁸ Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc-hajxy miøjhee'ppejty ja'a hajxy tsohmbä Jerusalén. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'açh hajxy xñäjø'øy. Mijts hamdsoo mniñäjø'øwøøjöp møødä mhunghajxy.

²⁹ Habaadaamb jaduhn coo ja'a jäya'ayhajxy miäna'ana'añ: “Jootcujcä to'oxiøjc-hajxy yhity ja'a yhuung ca'a hijpä.” ³⁰ Mänitä jäya'ay ja'a tun hajxy ñäma'awa'añ: “Højts nähgabhéjtäc, højts yú'tsäc.” ³¹ Xchaaçhtiunáambøch ja'a jäya'ayhajxy, hóyhøchä pojpa cädieey nga'a ja møødä. Maas hanaxiä mijts mjada'añ mhabeta'añ.

³² Metscä mee'tspädøjc ja'a Jesús hänajty quipxy nøcxy miøødmøjpahbedä'añii. ³³ Coo hajxy jim miejch maa hänajty xiøhatiän “Maa ja'a Ho'ogyjiäya'aguiopc Nähgädá'aguiän”, mänitä Jesús miøjpahbejtä cruzcøxp møødä mee'tspädøjc, tu'ug hanajtyhaamby, tu'ug hahooyhaamby. ³⁴ Jimnä ja'a Jesús hänajty miøjpahbedyiinä, mänit miänaañ:

—Teedy, mee'x yø'ø häna'c-hajxy; cab hajxy ñajuø'øy tii hajxy jaduhn coo jiatcø'øy.

Mänitä soldado ja'a Jesús wyit hajxy tiägøøyy yajniguiuhäyø'cäbä. ³⁵ Jimä cu'ughajxy hänajty miähee'pna'ay møødä tuungmøødpähajxy. Jimä Jesús hajxy hänajty wyl'i ñäxi'igy:

—Yajnähwaachp yø'ø craa hijty wiinghänä'c. Ween hamdsoo yajniñähwa'açhii pø tøy jaduhn Dyioshuungä, pø tøy jaduhn Dyiosquexiä.

³⁶ Jaanä jaduhnä soldadohajxy wyl'i ñäxiicpä. Mänitä Jesús vinagre yaghuucä. ³⁷ Mänit ñämaayyä:

—Pø tøy miiçhä judíoshajxy xquiobiernähaty, hamdsods yajniñähwa'adsøø.

³⁸ Mänitä soldado pu'uyhuung hajxy jim yujpahy cruzcuhdum. Tägøøgtu'u hayuuc hänajty miøødä cujaay: “Hädaadsä judíoshajxy guiobiernähajpy.” Griegohaam hänajty quiujaayä, møødä latinhaam, møødä hebreohaam.

³⁹ Mänitä mee'tspä tu'ug miänaañ, ja'a hänajty tøø miøjpahbéjtäbä cruzcøxp:

—Pø tøyä Dios tøø xquiexy, hamdsods yajniñähwa'adsøø, y yajnähwáatsägäts højtspä
—nømä Jesús ñämaayyä.

⁴⁰⁻⁴¹ Mänitä craa yhojjä jiamiøød:

—Nej, cájtämä Dios mwiingudsähgø'øyä. Paady højts ngumadowáañäm coo tøø ngädiéhyäm. Pero hädaa craa, caj nej tøø jiatcø'øy.

⁴² Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Jesús, høøch xjiahmiédsäp coo miiçh hänajty mdägø'øwa'añ gobiernähajpä.

⁴³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ nnäma'ay, jädá'ajøch miich jim xmiødhada'añ tsajpootyp.

⁴⁴ Cujyxiøø hänajty je'e, mänit wyiingoodsøøyy wiinduhmyhagajpt. Tägøøghorä yhiyty wiingoods. ⁴⁵ Cabä xøø hänajty maa ñä'a hañ. Mänitä tsajtøjc-hadøødiuc quiøø'tswa'xy cujjiä. ⁴⁶ Mänitä Jesús yaaxy:

—Teedy, høøch miich njoot njuøhñdy nyajcø'ødägø'øwaamby.

Jagoo jaduhñ jiaac mänaañnä, mänitiä yho'nä.

⁴⁷ Mänitä soldadowiindsøn yhiyty nebiä Jesús jiajtiän. Mänit jia mänaañ coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä, coo ja'a Jesús ja'a pojpa hijty quia'a møødä.

⁴⁸ Coo ja'a cu'ughajxy yhiyty nebiä Jesús jiajtiän, mänit hajxy wyiimbijnä jootmayhájtäp. ⁴⁹ Jimä Jesús miägu'ughajpähajxy hänajty tiäna'ay jäguemjuøøby møødä to'oxiøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty jim tøø piadsóoñäbä Galilea. Yhiyx hajxy je'ebä nebiä Jesús jiajtiän.

⁵⁰ Jimä hojiäya'ay hänajty tu'ug ja'a xøhajpä José. Arimatea hänajty chooñ jim Judeanaaxooty. Møjtuung hänajty miøød maa ja'a judíoscajptän. ⁵¹ Pero cab jaduhñ piamänaañ coo ja'a Jesús cu yagho'cä. Jiøbhijxyp hänajty je'e coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. ⁵² Mänitä José ja'a Pilato ja'a cuhdujt hoy miäyujwa'añ coo ja'a ho'ogyjiäya'ay yajmänácät cruzcøxp. ⁵³ Coo ja'a cuhdujt jaduhñ miooyy, mänit yajmänajcy. Mänitä poobwit yajnäbhiyty. Mänit hoy yajnaaxtägø'øyy maa ja'a tsaajutän ja'a naamhädiuñäbä. ⁵⁴ Mänacyxiøø hänajty je'e mänaa ja'a Jesús ñaaxtägø'øyän. Viernes hänajty je'e. Hadsuujøøñäp hänajty; ja'a poo'xxiøø hänajty habáatnäp.

⁵⁵ Ja'a to'oxiøjc-hajxy, ja'a Jesús hajxy hänajty tøø piadsóoñäbä Galilea, mänitä Jesús hajxy hoy yhiyty maa hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. ⁵⁶ Coo hajxy wyiimbijty, mänitä pa'agxuu'pähon hajxy hoy jiuuy. Mänit hajxy pioo'xnä ja'a poo'xxiøøjooty neby hajxy hänajty quiuhdujthatiän.

24

¹ Näxøøjopiä to'oxiøjc-hajxy ñøcxtägajch maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän møødä jiamiøødhajxy wiingpä. Pa'agxuu'pähongon hajxy ñøcxy ja'a hajxy hänajty tøø jiuuyäbä. ² Coo hajxy jim miejch, mänit hajxy yhiyty coo ja'a tsaajut hänajty tøø yhawa'ačh. ³ Mänit hajxy jiiby tiägøøyy. Cab hajxy jiiby pøn piaaty. ⁴ Mänit hajxy chähgøøyy. Cab hajxy hänajty ñajuø'øyy neby hajxy jiatcø'øwät. Mänit hajxy yhiyty coo ja'a jäya'ay hajxy hänajty metsc miøødtäna'ay. Yajxonjatiä wyithajxy hänajty. Høxtä haambä wyithajxy hänajty. ⁵ Mänitä to'oxiøjc-hajxy ñaaxcooyy je'eguiøxpä coo hajxy hänajty chähgø'øyy. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Tii ja'a Jesús hajxy yaa coo mhøxta'ay maa ja'a ho'ogyjiäya'ayhagujcän. ⁶ Cab je'e yaajän. Tøø jiuypiojnä. Nej, cab hajxy mjahmiechä neby hajxy jiiby tøø xya-jmøødmädia'aguiän Galilea. ⁷ Nømä Jesús ja'a Diosquexypä hajxy xyhawaanä cooc hijty quiø'ødägø'øwa'añii ja'a cubojpäya'ay ja'a cugädieejiäya'ay, cooc hijty miøjpahbeda'añii cruzcøxp, cooc cudägøøgxøø hijty jiuypioğa'añ.

⁸ Mänit hajxy jiaančh jahmiejtsnä neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayijän Jesúsäm. ⁹ Mänit hajxy wyiimbijnä. Mänitä jiamiøød hajxy hoy yhawaanä ja'a nämajtu'ugpä møødä nämaybä. ¹⁰ Ja'a to'oxiøjc ja'a mädia'agy hajxy mäméjtsäbä, jue'e hajxy hänajty näje'e xiøhaty María Magdalatsohmbä, møødä Juana, møødä María ja'a Jacobo tiaj. ¹¹ Pero cabä to'oxiøjc ja'a miädia'agyhajxy miäböjçäxä ja'a Jesús jiamiøødhajxy. Nebiä cuhhiimbä-mädia'aguiän hajxy jaduhñ miädooyy.

¹² Pero ja'a Pedro, miäböjc je'e. Päyø'øguiä ñøcxy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Coo jiiby quiuwoodsøøyy, mänitä poobwit yhiyty coo wiingtuum yhijnä. Mänit wyiimbijnä. Yagjuøøyy jaduhñ neby hänajty tøø jiadyijän.

¹³ Mänitxøøbä ja'a Jesús jiamiøødhajxy hänajty metsc ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Emaús. Majtu'ugkilómetro hänajty jäguemä maa ja'a Jerusaléncajptän.

¹⁴ Mädiáacäp hajxy hänajty tiu'uyo'oy tijaty tøø jiadyii. ¹⁵ Mänit hajxy wyiingumedsøøyyä ja'a Jesús. Mänit hajxy miøødtu'ubøjcy. ¹⁶ Hoy hajxy jia hijxy, cab hajxy yhøxcajpy.

¹⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy mmädiaacy. Tii hajxy coo mdajy coo mmay.

¹⁸ Tu'jäya'ay hänajty xiøhaty Cleofas. Mänit yhadsooyy:

—Hopiønä ñajuø'øy tii jim tøø jiadyii Jerusalén jäda'a xøøbä. Nej, miich nidiuhm mga'a najuøøby tii jim tøø jiadyiijä, hoy miich jim tøø mja hijpä.

¹⁹⁻²⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tii jaduhñ tøø jiadyii.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a Jesús tøø yagho'ogyii cruzcøxp. Ja'a teedywiindsøn hajxy yejc møød højts ngopc-hajpä. Diosquexy hijty wiädity. Hoy-yagjuøøñäjatypä hijty yajcähxø'py. Hoy hijty miädia'agy ja'a Dioscøxpä cu'ughagujc. ²¹ Jaduhñ højts njoot hijty chocy coo ja'a Jesús ja'a gobiernä Rómaba ja'a quiuhdujt cu piøjcä nebiä gobiernä yaa quia'a hanéhmnät maa højts ngajptän, højts judíosjäya'ayhajxy. Maaxtøjcy mädägøøy jaduhñ yagho'cä. ²² Haamiän ja'a to'oxiøjc-hajxy näje'e yhooyy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. ²³ Pero cábac hajxy piaaty. Mänitägä Diosmoonsä hajxy metsc yhiijxy ja'a tsajpootypä-tsohmä. Mänitac hajxy yhawáanäxä cooc ja'a Jesús hänajty tøø jiuypijönä. Hoy-yagjuøøñä højts hajxy xyajmøødmädiaacy. ²⁴ Mänit højts njamiøødhajxy hoy yhiijxpä. Jaduhñac hajxy piaatpä nebiä to'oxiøjc-hajxy hänajty tøø ñägapxiän. Ni jé'egädsä Jesús hajxy quia'a hijxy.

²⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cab hajxy mnä'ägä wiinjuø'øyä, cab hajxy mnä'ägä mabøquiä nebiä Diosquexyhajxy jecy miänaañän. ²⁶ Tsipcøxpä Diosquexy chaaçhpøga'añ coo hänajty jim ñøcxaannä tsajpootyp.

²⁷ Mänit tiägøøyy yajwiingapxøøbiä ja'a Diosmädia'agy majaty miädia'agyiijän. Jim quiapxtsohñ maa ja'a Moisés hänajty tøø quiujaayän. Cøjx quiapxy mäduhñtiä ja'a Diosquexyhajxy quiujahyyän.

²⁸ Coo hajxy jim miejch Emaús, mänitä Jesús miänaañ cooc jiaac yo'oya'añ. ²⁹ Mänit hajxy ñämaayho'cy:

—Huuc mähmø'øw yaa maa højtsän. Tøø chuujoøñä. Coodsøøñäp jaduhñ.

Mänitä Jesús jiaanç mähmøøyy. Mänit hajxy tiøjtägøøyy. ³⁰ Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy meexäwiinduum. Mänitä Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy. Mänitä tsajcaagy qyijwa'xy. Mänitä jiamiøød miooyy. ³¹ Mänitnäs hajxy yhøxcajpnä. Mänitä Jesús yhadägoyyøøñä. ³² Mänit tu'jäya'ay miänaañ:

—Wíinghøch hijty nnijiäwø'øyii tu'haambejpä coo ja'a Diosmädia'agy xya-jmøødmädiáacäm.

³³ Mänitiä hajxy wyiimbijnä, ñøcxtägajch Jerusalén. Mänitä jiamiøød hajxy hoy piaady maa hajxy hänajty tøø yhamugø'øyän, ja'a nämajtu'ugpä møød hajxy nämaybä. ³⁴ Mänit hajxy nämetspä ñämaayyä:

—Tøyhajt jaduhñ coo ja'a nWiindsøn hájtäm tøø jiuypioøcy. Ja'a Simón jaduhñ tøø yhiijxy.

³⁵ Mänit hajxy je'e ñägapxpä cooc ja'a Jesús hajxy tøø piaady tu'haam. Mänitac hajxy yhøxcajpnä coogä Jesús ja'a tsajcaagy qyijwa'xy.

³⁶ Jiiby hajxy hänajty miädia'agynä, mänitä Jesús ñäguehxtøø'xy maa hajxy hänajty yhäña'ayän. Mänit yajpoo'xy ja'a jiamiøødhajxy. ³⁷ Mänit hajxy jiaanç tehñ chähgøøyy. Háañämä tyijy hajxy nämejtsä. ³⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mwi'i chähgø'øy. Tiiç hajxy coo xquia'a høxcapy. ³⁹ Høxtáhmdsøch hädaa ngø'ø, høxtáhmdsøch hädaa ndecy. Høøch je'e Jesús. Høøch hajxy nähdóonäc. Cabä háañämä ni'x cope miøødä nébiøch høøch nmøødän.

⁴⁰ Mänitä Jesús ja'a quiø'ødiecy yaghijxy ja'a jiamiøødhajxy. ⁴¹ Pero cab hajxy hamuumdu'joot ñä'ägä mäbøjcy. Xoonäacp hajxy hänajty møød hajxy hänajty yagjuø'øy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy jii mmøød cooch ngáyät.

⁴² Mänitä hacxtsa'ay hajxy miooyy møødä møjtsiinjøødy. ⁴³ Mänitä Jesús quioonäsooyy. Mänit quiaayy maa ja'a wyiinduumhajxiän. ⁴⁴ Mänit miänaañ:

—Nébiøch tøø njatiän, tøøds hajxy hijty nhawáañäm mänaa hajxy quipxy tøø nhíjtäm. Tøjiajt jaduhñ ja'a høøchcøxpä neby jiiby myiñän cujaay maa ja'a Moisés miädia'aguiän, chaads jiiby maa ja'a Sálmosän, chaads jiiby maa ja'a librän ja'a Diosquexyhajxy jecy jiáhyyäbä.

⁴⁵ Mänitä Diosmädia'agy quiapxtøøyy:

⁴⁶ —Jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän cooc ja'a Diosquexy tsipcøxp yho'oga'añ, y cooc cudägøøgxøø jiuypijøjtägatsa'añ, ⁴⁷ y cooc miädia'aga'añii wi-induhmyhagajpt. Yaa Jerusalén miädiaactsoona'añii. Jaduhñä cu'ughajxy yajwi-ingapxø'øwa'añii coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät. Mänit hajxy yajwä'nähwa'adsa'añii ja'a piojpä quiädieey hajxy. ⁴⁸ Hamdsoo hajxy tøø mhixy tøø mmädoy nébiøch chamñ nmädia'aguiän. ⁴⁹ Nyajnäguexáambiøch mijts ja'a Dioshespíritu ja'a nDéedyhøch tøø xyajwiinwaanø'øyäbä cooch mijts nmó'owät. Jim choona'añ tsajpootyp. Yaa hajxy mmähmø'owät Jerusalén høxtä coonä ja'a Dioshespíritu hajxy hänajty tøø xñägäda'agy.

⁵⁰ Mänitä Jesús miøødcajtpädsøømy ja'a jiamiøødhajxy. Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt xiøhatiän Betania. Mänitä Jesús ja'a quiø'ø chajxajy. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy ja'a jiamiøødcøxpähajxy.

⁵¹ Mänit hajxy ñähguéecänä. Mänitä Jesús jimñ ñøcxy tsajpootyp. ⁵² Mänitä Jesús hajxy wyiingudsähgøøyy. Mänit hajxy wyiimbijnä jaançh tehñ jiootcujc. Mänit hajxy ñøcxy Jerusalén. ⁵³ Jabomñ-jabomñ hajxy hänajty ñøcxy tsajtøgooty. Nøcxy hajxy hänajty quiapxy miädia'agy coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä. Amén.

San Juan

¹ Ja'a Dioshuung, je'e hajxy xyajnahixóoyyäm nebiä Dios jiäya'ayhatiän. Jíyyäm hänajty je'e mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Jíyyäm hänajty je'e mөөдä Dios; Diósäts je'e. ² Jim hänajty je'e mөөдä Dios mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. ³ Jaaya'ay jaduһn hädiuun cөxiä. Nidiuһm yhädiuun. ⁴ Ja'a Dioshuung, yejpy ja'a jugyhajt je'e. Jaduһn mäwiin je'e nebiä cujajpä nebiä cudøø'xpän. Xyajpädsöömäm hajxy hagoonstuum. ⁵ Coø jøøn yhajajy hagoonstuum, hoy jaduһn nhíxäm. Ja'a Dioshuung, jaduһn mäwínäts je'e nebiä jøønän coø xyaghíxäm neby hajxy hoy nwädíjtämät.

⁶ Mänitä Dios jäya'ay tu'ug quiejxy, ja'a xøhajpä Juan. ⁷ Paadiä Juan quiejxä, jaduһnä Dioshuung nägápät, jaduһnä jäya'ayhajxy nägөxiä miäböät. ⁸ Ja'a Juan, ca'a je'e Dyioshuungä. Nä'ä nägapxpä jaduһn quiejxä. ⁹ Tøø ja'a Dioshuung hänajty yaa miejtsnä hädaa yaabä naaxwiin. Je'e ja'a tøyhajt hajxy xmióoyyäm nägөxiä maa hajxy yaa ndsänaayyäm hädaa yaabä naaxwiin. Cөxiä xyajnahixóoyyäm.

¹⁰ Coø yaa miejch hädaa yaabä naaxwiin, cabä miädia'agy miäböjcäxä, hoy hänajty cөxiä tøø jia hädiuun. ¹¹ Jim je'e jia medsooyy maa ja'a yhamdsoo cajptän, pero cab jim chojca. ¹² Pero näje'ejaty hajxy chojcy. Pøn jaduһn tsojc, pøn ja'a miädia'agy mäböjcä, je'edsä cuhdujt hajxy mooyyä coø hajxy yhidät nebiä Dioshuungän. ¹³ Cab hajxy xyhuunghájtäm nebiä yaabä teedy hajxy xyhuunghájtäm. Pero coø hajxy nmäböjcämät ja'a Dios ja'a miädia'agy, mänit hajxy jaduһn xyhuunghájtämät.

¹⁴ Ja'a Dioshuung, jäya'ayhajt je'e neby højts chaa njäya'ayhájtäm. Hädaa yaabä naaxwiin je'e chänaayy maa højtshájtäm. Tøø højts nhixy coø je'e miøjjä jiaančhä. Paady miøjjä jiaančhä coø je'e Dyioshuungä. Tiuumb by je'e ja'a mayhajt homiänaajä. Tømiädiacp je'e homiänaajä. ¹⁵ Jaayá'ayädsä Juan jaduһn nägapx:

—Yø'øýá'ayhöch hijty nnägaxyp, yø'ø høxhaam tøø jiaac méchäbä. Høøch hijty jayøjp tøø nmech. Yø'ødsä möjcuhdujt nä'ägädä mөөд. Høøch, cáböchä cuhdujt jaduһn nmөөдä neby yø'øya'ay miөөдän. Jímiäm yø'øya'ay hänajty coøch yaa nmiiñ ngahy.

¹⁶ Jaayá'ayäts ja'a mayhajt tuumb ja'a højtscөxphájtäm homiänaajä. ¹⁷ Dios ja'a Moisés ja'a cuhdujt jaduһn mooyy. Højts ja'a Moisés ja'a cuhdujt xmiöödiägájtsäm. Pero xchójcäm ja'a Dios hajxy mөөд xmióoyyäm ja'a tøyhajt. Paadiä Jesucristo yaa quiejxä. ¹⁸ Ni pøn ja'a Dios quia'a hixyñä. Ja'a yHuung, je'e hajxy xyhawáanäm nebiä Dios jiäya'ayhatiän. Jiaanč tehм chojpy ja'a Dios ja'a Jesucristo. Tu'ughuunghajp ja'a Jesucristo.

¹⁹ Mänitä teedyhajxy näje'e jim quiejxä mөөдä levitashajxy maa Juangän. Ja'a levitashajxy, tsajtøjcueendähajpä hajxy hänajty tiuunghajpy. Jim hajxy chohndaacy maa ja'a cajpt jaduһn xiøhatiän Jerusalén. Ja'a judíos wyiindsøn hajxy jaduһn mäguejx. Paadiä teedyhajxy jaduһn quiejxä coø ja'a Juan hajxy ween nøcxy tiøyhajtmädoyp pøn je'e. ²⁰ Coø ja'a Juan jaduһn miäyajtøøwa, yejc je'e ja'a tøyhajt. Caj yhøhndaacy:

—Ca'a yhøøchä je'e ja'a Cristo, ja'a hajxy nhahíxämbä, ja'a Dios tøø wyiinguéxiäbä coø hajxy xyhanéhmämät.

²¹ Mänitä jadähooc miäyajtøøwägumbä:

—Pøn miich. Nej, miich Elíashajpä ja'a mináambäjä.

Mänitä Juan yhadsooyy:

—Caj.

Mänitä miäyajtøøwägumbä:

—Nej, tögä miich ja'a Diosmädia'agy jecy tøø mhuuc mäwädijpä.

Mänitä Juan yhadsoógumbä:

—Cábämäts.

²² Mänitā miäyajtøwägumbä:

—Pøñ miich. Højts ja'a tøyhajt móoyäc neby højts ja'a nwiindsøn häyaa nhawaandägájsät pøñ miich.

²³ Mänitā Juan yhadsooyy:

—Høøch, nyajcapxøøbiøch ja'a Diosmädia'agy møc pactuum. Panøcx ja'a Diostu'u hajxy nebiä Isaiás jecy miänaañän coo hajxy mbanøcxät. Diosmädia'agy ja'a Isaiás jecy yajwa'x.

²⁴ Ja'a hajxy hänajty tøø quiexyíjábä maa ja'a Juangän, näje'e hajxy hänajty pianøcxä ja'a fariseos ja'a miädia'agy hajxy.

²⁵ Mänitā Juan miäyajtøwä:

—Tii miich coo mnä'ä mäyajnäbejpä pø cá'adäm miich mGrístjä, pø cá'adäm miich ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy jecy tøø yajwá'xiäbä.

²⁶ Mänitā Juan yhadsooyy:

—Høøch, nøøháamhøch nmäyajnäbety. Pero xima jäya'ay tu'ug majiäya'ayhagujc. Cahnä hajxy mhixyhatyñä. ²⁷ Jayøjphøch nmejch. Mänit yø'øya'ay høxhaam jiaac mejch. Møjcuhtujt yø'øya'ay miøød quejeech nmøødä.

²⁸ Jimä Juan hänajty miäyajnäbety maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betábara, ja'a Jordánpä møjnøøhaawiimbä jaduhñ maa ja'a xøø piädsømiän.

²⁹ Cujaboom ja'a Juan ja'a Jesús yhiixy. Jimä Jesús hänajty miänacy maa ja'a Juan hänajty tiäna'ayän. Mänitā Juan miänaañ:

—Huug hix hajxy, xii jäya'ay tu'ug miänacy. Yø'ø jaduhñ xøhajt ja'a Meeghuung ja'a Dios tøø quiéxiäbä. Yø'øds hajxy je'e xñähho'tu'udáañäm. Yø'øds hajxy je'e xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsáañäm ja'a nbojpa ngädieeyhájtäm. ³⁰ Yø'øch hijty nnänøømby ja'a høxhaam tøø jiaac méchäbä. Høøch hijty jayøjp tøø nmech. Yø'øds je'e ja'a møjcuhtujt møød quejeech nmøødä. Jímiäm yø'øya'ay hänajty mänaäch nmiñ nga'ayän. ³¹ Cábøch hijty nnajuø'øy pøñ jaduhñ tunaamb nébiøch tøø nmädia'aguiän. Pero páadyhøch tøø nmech mäyajnäbejpä nøøhaam neby hajxy jaduhñ mnajuø'øwät pøñ je'e, mijts judíos.

³² Mänitā Juan miänáangumbä:

—Tøøchä Dioshespíritu nhixy coo jim tøø chooñ tsajpootyp. Mänitøch nhixy coo hänajty miänacy nebiä palomän. Mänitā ñaaxcädaacy. Mänitā jim yhøxtaacy yø'øya'ay quiuhduum. ³³ Cahnøch hänajty nnajuø'øy pøñ je'e. Pero jaayá'ayhøch tøø xquiéxiäbä mäyajnäbejpä nøøhaam, je'eéch jaduhñ xñämaayy: “Mhixaambiä Dioshespíritu maa je'e miänacø'øwa'añän. Jim jaduhñ miähmø'øwa'añ maa tu'jäya'ay quiuhduumän. Jaayá'ayäts ja'a Dioshespíritu jaduhñ yegáañäp.” ³⁴ Tøøch njaanç hixy. Tøøch nnägäpax coo yø'øya'ay jiaanç Dioshuungä. Nyéjpiøch ja'a tøyhajt jaduhñ.

³⁵ Cujaboom ja'a Juan hänajty jim tiänáaguiumbä møødä jiamiøød metscä. ³⁶ Jimä Jesús hänajty wiädijpä. Coo ja'a Juan ja'a Jesús miøjhee'py, mänitā Juan miänaañ:

—Yø'øds jaduhñ xøhajt ja'a Meeghuung ja'a Dios tøø quiéxiäbä.

³⁷ Coo ja'a Juan ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ miädooyy, mänitā Jesús hajxy piadu'ubøjcy nämetscä. ³⁸ Coo Jesús jäwøøyy coo hänajty pianøcxii, mänitā wia'wiimbijty. Mänitā yhiixy coo hänajty nämetscä pianøcxii. Mänitā miänaañ:

—Tii hajxy mhøxtaaby.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Wiindsøn, maa miich tøø mmejtsta'agy.

³⁹ Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Jam huug híxäm.

Mänit hajxy hoy jiaanç hixy maa Jesús hänajty tøø miejtsta'aguiän. Tøø hänajty miänacyxiøjøøñä. Jim hajxy miähmøøñä maa Jesúsän.

⁴⁰ Tu'ugä Juan ja'a jiamiøød hänajty xiøhaty Andrés, ja'a Simón Pedro piuhya'ay. Je'eds ja'a Jesús hänajty tøø piadu'ubøcy møødä jiamiøød tu'ug. ⁴¹ Mänitiä Andrés ja'a piuhya'ay hoy piaady, ja'a xøhajpä Simón. Mänitiä Simón ñämaayy:

—Tøø højts ja'a Mesías nbaady —je'e jaduñ ñänøømby ja'a Cristo, ja'a Dios tøø wyiinguéxiäbä coo hajxy yaa xyhanéhmämät.

⁴² Mänitiä Andrés ja'a Simón jim wioonøcxy maa ja'a Jesús hänajtiän. Coo ja'a Jesús ja'a Simón yhijsy, mänit miänaañ:

—Miičh, Simón miičh mxøhaty. Jonás miičh mdeedyhajpy. Pero Pedro mxøhataañnä —je'e jaduñ ñänøømby tsaa.

⁴³ Cujaboom ja'a Jesús hänajty ñøcxa'añ Galilea. Mänitiä Felipe hoy piaady. Mänitiä Felipe ñämaayy:

—Jamhøch quipxy møødwädijtác. Høøchä nmädia'agy habøjcäc.

⁴⁴ Jimä Felipe hänajty chooñ maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betsaida. Jim ja'a Andrés hänajty choñbä møødä Pedro. ⁴⁵ Mänitiä Felipe ja'a Natanael hoy piaady. Mänitiä Natanael ñämaayy:

—Tøø højts jaaya'ay nbaady ja'a Moisés tøø ñägápxiäbä maa ja'a nocy piädø'quiän, ja'a Diosmädia'agymiäwädiypähajxy tøø ñägápxiäbä. Jesús jaduñ xiøhaty. José yhuung je'eduhñ. Jim jaduñ chooñ Nazaret.

⁴⁶ Mänitiä Natanael miänaañ:

—Nazaretä. Cabä ndiijy hoybäda'a jim Nazaret.

Mänitiä Felipe yhadsooyy:

—Jam huug híxäm.

⁴⁷ Jimä Natanael ja'a Jesús hänajty ñämech. Coo Jesús ja'a Natanael yhijsy, mänitiä Jesús miänaañ:

—Yø'ø judío xii miimbä, hamuumdu'joot ja'a Diosmädia'agy quiudiuñ. Ni mänaa quia'a hønnda'agy.

⁴⁸ Mänitiä Natanael ja'a Jesús miäyajtøoyy:

—Maačh miičh tøø xyhijsy cooçh miičh jaduñ tøø xyhøxcapy.

Mänitiä Jesús yhadsooyy:

—Jiiby miičh hänajty mdäna'ay piidspa'c. Cahnä Felipe hänajty xmiägapy.

⁴⁹ Mänitiä Natanael miänaañ:

—Wiindsøn, Dios miičh xyhuunghajp. Mhanehmby miičh ja'a judíošhajxy.

⁵⁰ Mänitiä Jesús miänaañ:

—Páadyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcä cooçh jaduñ nmänaañ cooçh miičh jiiby tøø nhixy piidspa'c. Pero mhixaamby cooçh maas hoy-yagjuøøñäjatypä nyajcähxø'øga'añ.

⁵¹ Mänitiä Jesús miänáangumbä:

—Chaads mijts nnämä'awät, mhixaamby hajxy coo ja'a tsajpootyp yhawa'adsa'añ. Mhixaamby ja'a Diosmoonsä hajxy ja'a tsajpootypä coo hajxy chajpeda'añ coo hajxy ñaaxcäda'aga'añ maačhä nwiinduumän, høøch ja'a Diosquexypä.

2

¹ Cumaaxc ja'a pøc hu'ug hänajty jiada'añii maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Caná de Galilea. Jimä Jesús ja'a tiaj wioowä ² møødä Jesús møødä jiamiøødhajxy. ³ Mänitiä vino quiøjxy. Mänitiä Jesús ñämaayyä ja'a tiaj coog ja'a vino tøø quiøxy. ⁴ Mänitiä Jesús yhadsooyy:

—Maam, ca'a mhaaw mbäda'agy. Ca'a myiichä mgüeendä. Høøch nnajuøøby. Cahnä yhabaadyñä cooçh nmayhajtúnät.

⁵ Mänitiä Jesús ja'a tiaj miänaañ, ñämaayyä ja'a moonsähajxy:

—Naxy hajxy mdehm miäbøgät coo Jesús hajxy xmiägapy xyhané'emät.

⁶ Jimä hamøj tsaanøøgow hänajty quiärumna'ay tädujcä. Tägø'øwaamb jiiiby tu'nøøgow mädaaxc-hii'xlitro o mägo'xlitro. Jue'e ja'a judíos hajxy hänajty wia'añ, cø'øbujnøøhidøhñdy. Jaduhñ hajxy hänajty quiuhdujthaty. ⁷ Mänitä Jesús miänaañ, ñämaayyä ja'a moonsähajxy:

—Cudemø'øw nøø hajxy nøøgowooty. Cøxy yaghuts hajxy.

Mänit hajxy jiaanč yaghujch. ⁸ Mänit Jesús miänáangumbä:

—Jee'ppädsøm nøø hajxy weeñtiä. Nøcx ja'a mwiindsøn hajxy mo'ow.

Mänit hajxy jaduñ quiudiuuñ. ⁹ Tøø ja'a nøø hänajty wia'añguiojy vino. Jesús jaduñ yajwa'añguioj. Mänitä moonsäwiindsøn ja'a vino quiøøchooyy. Mänit yhuucmajch. Cab hänajty ñajuø'øy maa ja'a vino tøø chooñ. Pero ñajuøøby ja'a moonsähajxy hänajty; hix, je'e ja'a nøø hajxy hänajty tøø jiee'ppädsømy. Mänitä moonsäwiindsøn ja'a jamiø'ød miøjyaaxy.

¹⁰ Mänit ñämaayyä:

—Jayøjp ja'a hovyino hajxy naxy ñä'ägädä temy. Coo ja'a woybä wichpähajxy hänajty com tøø yhu'ugy, mänit hajxy hänajty jiaac tema'añ ja'a vino ca'a jaty hoybä. Pero miičh, cahnä hovyino mdemyñä.

¹¹ Coo Jesús ja'a vino yajwa'añguiojy jim Caná de Galilea, hijxtahñd jaduñ yajcähxø'tsohñ coo miøjjä coo jiaančhä. Coo Jesús ja'a jiamiøødhajxy jaduñ yhiixy coo Jesús ja'a vino yajwa'añguiojy, paadiä Jesús miädia'agy miäbøjcäxä.

¹² Mänitä Jesús hajxy jiiiby yhädaacy maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Capernaum, møødä tiaj, møødä piuhya'ayhajxy, møødä jiamiøødhajxy. Coo hajxy jiiiby quiädaacy, mejtsxøø tægøøgxøø hajxy jiiiby yhiixy.

¹³ Jadáanäp ja'a pascuaxøø hänajty jim maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Jerusalén. Ja'a judíoshajxy hänajty jim yagjadáanäp. Mänit Jesús jim ñøcxy Jerusalén. ¹⁴ Coo jim quioo'ty, mänit jiiiby tiøjtägøøyy maa ja'a tsajtøjc hamøjpän maa ja'a judíos ja'a Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øyän. Jiiiby ja'a wajtoo'pähajxy hänajty møødä meegtoo'pä møødä palomatoopä. Jaanä jiiipiä xädø'øñguiuwijtspähajxy hänajty yhäñaabiä. ¹⁵ Coo Jesús jaduñ yhiixy, mänitä xaačh wyidsø'cy. Mänitä ju'xt yhädiuuñ. Mänitä jäya'ayhajxy cøjx yhäxpäbo'oyii jiiiby tsajtøgooty møødä waj møødä meeg cøxiä. Mänitä Jesús yajtsitø'cy ja'a xädø'øñguiuwijtspä mieexähajxy. Cøjx ja'a xiädø'øñhajxy yhöxxity. ¹⁶ Mänitä palomatoopähajxy ñämaayyä:

—¡Yajpädsøm yø'ø mbaloma hajxy! ¡Cábøch nDeedy ja'a tiøjc hajxy xwiáanät halaplaaz!

¹⁷ Mänitä jiamiøødhajxy jiahmiejtstaacy coo jaduñ yhity cujaay: “Mjaanč tehñ cwieendhadáanäbøch hädaa miičh mdøjc nägø'ø nädecypiä, hóyhøch hajxy cu xjia yajcuyagho'ogø'ow.”

¹⁸ Mänitä judíoshajxy miänaañ, ñämaayyä Jesús:

—Tii hijxtahñd højts xyajcähxø'øgåanäp hoy-yagjuøøñäjatypä pø mmøød miičh cuhdujt jaduñ coo yø'øya'ayhajxy tøø mgøxy høxpäbo'oy.

¹⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo hädaa tsajtøjc hajxy myagjidät, pues cudägøøgxøøyyøch nyaghoyøødiägätsät.

²⁰ Mänitä judíoshajxy miänaañ:

—Cujuxychägui'xtädujcjumøjt hädaa tsajtøjc jecy miaayy y tægøøgxøøyyä miičh myaghoyøødiägätsa'añ. Cab højts jaduñ nmäbøcy.

²¹ Pero jue'e Jesús hänajty ñänøømby “ja'a tsajtøjc”, ja'a yhamdsoo ni'x ja'a yhamdsoo copc. ²² Coo Jesús hänajty cujegy tøø jiaanč jujypiøcy, mänitä jiamiøødhajxy jiahmiejtstaacy nebiaty hänajty tøø miäna'añän. Mänitä Diosmädia'agy hajxy miäbøjnä møødä Jesús ja'a miädia'agy.

²³ Mänaa ja'a Jesús jim yhitiän Jerusalén ja'a pascuaxøøjooty, mänitä cu'ugä Jesús hajxy yhiixy coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty yajcähxø'øgy. Mänitä Jesús ja'a miädia'agy miäbøjcäxä nämøj nämay. ²⁴ Pero cabä Jesús hänajty yajwiinhøøñ, je'eguiøxpä coo hänajty ñajuø'øy hamdsoohaamby coo ja'a cu'ughajxy hänajty

hamuumdu'joot quia'a mábøcy. ²⁵ Hix, hamdsoohaambiä Jesús hänajty ñajuø'øy coo hajxy haxøøg nwiinmahñdyháltäm nägøxiä. Cabä Jesús hänajty pøn miäyajtøy neby hajxy nwiinmahñdyháltäm.

3

¹⁻² Coo maxiøø hänajty tøø yhjñä, mänitä copc-hajpä jim tu'ug miejch maa Jesúsän. Nämay hajxy hänajty quiopc-haty maa judíoshajxiän. Nicodemo ja'a copc-hajpä hänajty xiøhaty. Pianócxäp ja'a fariseos miädia'agyhajxy hänajty. Tøø hänajty quioodsø'øy coo jim miejch maa Jesúsän. Mänit Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, nnajuøøby højts coo miichä Dios tøø xquiexy yajñähixøøbiä. Coo miichä Dios häxøpy xquia'a puhbety, caj miich hoy-yagjuøøñäjatypä häxøpy myajcähxø'øgy.

³ Mänit Jesús miänaañ:

—Chaads miich tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coo mga'a miindägats mga'a cahdägátsät, cabä Dios xyhané'emät.

⁴ Mänit Nicodemo yajtøøyy:

—Pero neby jaduhñ mmiindägats mgahdägátsät coo hänajty tøø mmäjaanä. Neby jiiby mdägøødiägátsät ja'a mdaj jioodooty coo jiiby jadähooc mmaaxhuunghädät.

⁵ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Pues caj. Chaads miich tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coo mga'a miindägats mga'a cahdägátsät nøøhaam møødä Dios yhEspírituhaam, cabä Dios xyhané'emät. ⁶ Coo tøø mmiñ tøø mga'ay nebiä maaxhuungän, Dios je'e xmiooyy ja'a mni'x ja'a mgopc møødä mjuøhñdy. Y jaduhñ mäwínäts je'e, coo Dioshespíritu mbadu'ubógät, nebiä miindägach cahdägachpäñ mmähmø'øwät. ⁷ Ca'a myagjuø'øy cooch jaduhñ nnäma'ay coo tsipcøxp mmiindägats mgahdägátsät. ⁸ Coo poj jaduhñ xiämemy, cab hajxy nnajuøøyyäm maa myinø'øy maa ñøcxø'øy. Homiaaja poj xiämemy. Mmädówäp jaduhñ pero caj mhíxät. Jaduhñ mäwínäts ja'a Dios yhEspíritu coo xjioottägø'øw coo xquioptägø'øwät. Coo jaduhñ mmäbógät hamuumdu'joot, jaduhñ mjádät nebiä miindägach cahdägachpäñ —nømä Jesús miänaañ.

⁹ Mänitä Nicodemo yajtøøgumbä:

—Neby je'eduhñ mnänømy.

¹⁰ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Yajñähixøøbiä miich mduunghajpy maa ja'a judíoshajxiän pero cáhnøch nmädia'agy xwyiinjuøøyyäbä. ¹¹ Chaads miich tehñ tiøyhajt nnämä'awät. Nmädiaacyy højts mädyijaty højts nnajuøøby y nnägaxyp højts mädyijaty højts tøø nhixy. Pero mijts, cab højts mijts nmädia'agy xñä'ägädä mábøjcä. ¹² Tøø hajxy nja yajmøødmädia'agy tijaty yaa ja hijp hädaa yaabä naaxwiin, pero cab hajxy mmäbøcy. Hoorä, cooch ja'a tsajpootypä hajxy nyajmøødmädia'agät, ni je'e hajxy mga'a wiinjuø'øwät.

¹³ 'Ni pøn jim quia'a hoyñä tsajpootyp. Jagóoyyøch jim nidiuhñ ndsooñ, høøch ja'a Diosquexypä. Páadyhøch ja'a tøyhajt nmøødä neby jim. ¹⁴ Ja'a Moisés, jimä tsahñdyhahädiuunxay yujpahy quepyquiøxp jim pactuum. Jaanä jadúhñhøch jäya'ay xyujpa'awaambä, høøch ja'a Diosquexypä. ¹⁵ Pønjátyhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp, cabä yháañmähajxy mänaa quiuhdägoyya'añ. Cøjxta'axiøø hajxy jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän —nømä Jesús miänaañ.

¹⁶ Xjiaanç tehñ chojc xjiaanç tehñ pia'häyóowäm ja'a Dios hajxy nägøxiä, mäduhñtiä hajxy yaa nhíjtäm hädaa yaabä naaxwiin; paadiä tiu'ughuung ñähdujcy. Coo ja'a mädia'agy hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcämät ja'a Dioshuungcøxpä, cabä nháañmähajxy mänaa quiuhdägoyyämät. Jaduhñ hajxy cøjxta'axiøø njugyháltämät nebiä Dios jiugyhatiän. ¹⁷ Paadiä Dios ja'a yHuung yaa tøø quiexy hädaa yaabä naaxwiin coo hajxy jaduhñ ween xñähho'túutäm. Cab hajxy jaduhñ xyajcumädowáanäm.

¹⁸ Põnjatiä Dios yHuung ja'a miädia'agy mäbõjcäxäp, cab hajxy je'e yajcumädowa'añii. Põnjaty ca'a mäbõjp, tøø Dios miäna'añ cooc hajxy yajcumädowa'añii, coogä Dios ja'a yHuung ja'a miädia'agy quia'a mäbõjcäxä. ¹⁹ Cooc Dios yHuung yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, hagogdstuum jäya'ayhajxy hänajty yhity. Paady hajxy hänajty yhity hagogdstuum coo haxøøgwiinmahñdy hajxy hänajty tiuñ. Cabä Dios yHuung miädia'agy hänajty miäbõjcäxä. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä jøønän. Paady jaduhñ nebiä jøønän, jaduhñ jäya'ayhajxy piädsõmät hagogdstuum. Põnjaty hagogdstuum mähmø'owaamb, je'eds Dios ñänøømby coo hajxy yajcumädowa'añii. ²⁰ Põnjaty haxøøgwiinmahñdy tuumb, cab hajxy chocy maa jiajjiän. Cähxø'ogaamb yhaxøøgwiinmahñdyhajxy je'e, paady hajxy quia'a pädsõma'añ jajtuum. ²¹ Põnjaty panøcxaamb ja'a tømíädia'agy, je'eds jaduhñ pädsõmaamb jajtuum. Paady hajxy jaduhñ piädsõma'añ, jaduhñ quiähxø'oga'añ coo Dios hajxy tøyhajt jiaanç puhbedyii.

²² Mänitä Jesús hajxy jim ñøcxy Judeanaaxooty møødä jiamiøødhajxy. Cooc hajxy jim miejch, mänit hajxy tiägøøyy mäyajnäbejpä. Maxiøø hajxy jim yhiyty mäyajnäbejpä. ²³ Jaanä jimä Juanghajxy hänajty miäyajnäbejpä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Enón. Salim cajpt mäwiingón jaduhñ. Comä nøø hänajty jim. Mejtsp jäya'ayhajxy hänajty jim näbejpä. ²⁴ Cahnä Juan hänajty chumyii.

²⁵ Mänitä Juan ja'a jiamiøødhajxy tiägøøyy mädiaacpä møødä judíoshajxy nämejtsc nädägøøg. Je'e hajxy hänajty miädiaacpyp neby hajxy ñäbétät. ²⁶ Mänit Juan hoy ñäma'ayii: —Wiindsón, xiiby yø'øya'ay miäyajnäbety, ja'a miich hijty jim xmiøødhijpä ja'a Jordánpä mõjnøøhawimb, ja'a miich tøø mnägápxiäbä coo Dios tøø quiexy. May jäya'ay tøø ñämech maa miäyajnäbetiän.

²⁷ Mänit Juan miänaañ:

—Coo ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ, paadiä Jesús miädia'agy pianøcxäxä nämay.

²⁸ Tøø hajxy mmädoy cooch nga'a Cristo. Jawyínhøch Dios xquiejxy. Páadyhøch jawyiin xquiejxy cooch mädia'agy nyajwá'xät yø'ø Jesúsøxpä. ²⁹ Cooc ja'a pøc hu'ug maa jiadyii, ja'a jamiø'ød, je'eds ja'a jaxie'eb møød. Ja'a jamiø'ød ja'a miägu'ughajpä jii hijpä, xoonäacp je'eduhñ coo jamiø'ød quiapxy. Jaanä xoonäacpøch høøçhpä je'eguiøxpä coo Jesús miädia'agy pianøcxäxä nämay. ³⁰ Tehngahnä hajxy miayø'owa'añ, ja'a Jesús miädia'agy hajxy panøcxäbä. Pero pønjátyhøchä nmädia'agy xpianøcxäp, haweenø'owaamb hajxy je'e.

³¹ Xyhanéhäm hajxy je'e nägøxiä, jaaya'ay jim tsohmbä tsajpootyp. Yaayyä hajxy ndsänáayyäm hädaa yaabä naaxwiin, y hädaa yaabä naaxwiimbä mädia'agy hajxy nmädiäacäm. Pero jaaya'ay jim tsohmbä tsajpootyp, ³² je'eduhñ miädiaacpyp nebiaty jim tøø yhiyty tøø miädoyyän tsajpootyp. Pero cabä miädia'agy miäbõjcäxä nämay. ³³ Põnjatiä Jesús miädia'agy mäbõjcäp, je'eds tøyhajt yejp coo Dios tømíädia'agy. ³⁴ Jaaya'ay Dios tøø quiéxiäbä, Diosmädia'agy je'eduhñ miädiaacpyp. Hamuumdu'joot Dios ja'a Jesús ja'a Dioshespíritu miooyy nebiä Jesús jaduhñ miädiaactägätsät. ³⁵ Choippy ja'a Dios ja'a yHuung; paadiä cøxiä wiinä tøø yajcø'ødägø'øy. ³⁶ Põnä Dios yHuung ja'a miädia'agy mäbõjcäp, je'eds cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. Ja'a hajxy ca'a mäbõjpä, cab hajxy jaduhñ jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän; yajcumädowaañap hajxy je'e ja'a Diósäm.

4

¹⁻³ Cooc Jesús miädoyhajty coogä fariseoshajxy hänajty tøø miädoyhaty coogä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty maas may yajmäbøcy y yajnäbety quejee Juan, mänit Jesús hajxy wyiimbijty Judea. Galilea hajxy ñøcxtägajch.

⁴ Jim hajxy ñaxøøyy Samarianaaxooty. ⁵ Mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Sicar jim Samarianaaxooty, mäwiingón maa José ñädeedyñaaxän. Ja'a tiedy jaduhñ jecy xøhajt Jacob. ⁶⁻⁸ Jimä nøøjut mädyii José yajmämähmøøyyä coo Jacob yho'cy.

Coo Jesús hajxy jim miejch maa nõøjutän, tõø Jesús hánajty yhanuu'xø'øý. Mänit Jesús yhøxtaacy nõøjutpa'a. Tõø hánajty quiujyxioøjø'øý. Mänitã jiamioødhajxy ñøcxy cajptooty juuguaabiã. Mänitã to'oxioøjc tu'ug quiãdaacy nõøgoombã; Samaria hánajty chooñ. Mänit Jesús to'oxioøjc ñãmaayy:

—Høøchã nõø móoyyãc.

⁹ Mänit Jesús ñãmaayyã:

—Tiiçh miiçh nõø coo xmiäyujwa'añ. Jue'e miiçh mdsooñ Judea. Høøch, yaaçh ndsooñ Samaria.

(Ix, cabã Judéabã jäya'ayhajxy hánajty mioødnijiootpaadyii ja'a Samáriabã jäya'ayhajxy.)

¹⁰ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Coo häxøpy mnajuø'øý tii mayhajt Dios tiunaamby maa miiçhcøxpän y pøñch høøch cooçh ja'a nõø tõø nja yujwa'añ, mänitøch cu xmiäyujwaañ ja'a nõø ja'a ni mänaa ca'a tõøtspä.

¹¹ Mänitã to'oxioøjc yhadsooyy:

—Tsäguhm, cøøc hädaa nõøjut. Caj miiçh tii mmøødã coo ja'a nõø myajwohmãbãdsømat. Maa tyijy miiçh ja'a nõø mbãadät, ja'a ni mänaa ca'a tõøtspä. ¹² Neýy, maas mõctãm miiçh cuhdujt mmøødã quejee Jacob cuhdujt jegyhajty mioødã, ja'a hajxy hijty nhaphajt ndeedyhájtãm. Je'e hädaa nõøjut xyajmãmähmøøyyãm. Yaa jecy ñøøhuucy mõødã yhuunghajxy mõødã yhanimalhajxy.

¹³ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Coo hädaa nõø hajxy yhu'ugy, najxp tiødsø'øhajxy jaduhñ. Mänit hajxy tiødsø'øbãatägumbã cujaboom cumaaxc. ¹⁴ Høøch, nyépiøch ja'a nõø, ja'a ni mänaa ca'a tõøtspä. Coo hajxy yhú'ugät, ni mänaa ja'a tõødsø'ø hajxy quia'a paattägájtãnät. Cøjxta'axioø hajxy jaduhñ jiugyhada'añ nebiã Dios jiugyhatiãn.

¹⁵ Cahnã to'oxioøjc ja'a mädia'agy hánajty wyiinjuø'øýñã nebiã Jesús ja'a nõø ñãgapxiãn. Jue'e Jesús jaduhñ ñãnøøm ja'a mayhajt ja'a Dios jaduhñ tiunaamby maa højtscøxpän. Mänit to'oxioøjc miãnaañ:

—Høøchã nõø móoyyãc nébiøch tõødsø'ø xquia'a páatnät. Jadúhñhøch yaa min nga'a nõøwóhñnät.

¹⁶ Mänit Jesús miãnaañ:

—Nøcx ja'a mnihyhap mõjya'ax; mänit yaa mwoomínät.

¹⁷ Mänit to'oxioøjc yhadsooyy:

—Cábøch nnihyhap.

Mänit Jesús miãnaañ:

—Tehm tiøyhajt miiçh jaduhñ mmãna'añ coo nihyhap mga'a mõødã. ¹⁸ Mägoøxcã mnihyhap tõø mmøødsãna'ay, y yø'ø ya'adioøjc xim mmøødpã, tøyhajt, ca'a myiichã mhamdsoo nihyhap yø'ø.

¹⁹ Mänit to'oxioøjc miãnaañ:

—Tsäguhm, nyo'mädóobiøch jaduhñ coo miiçh ja'a Dioshespíritu mmøødã. ²⁰ Jim højts nhap ndeedy ja'a Dios hajxy hijty jecy wyiingudsähgø'øý maa yø'ø tunãn. Pero mijts mänaamb coo hajxy jim nwiingudsähgøøyyãmät jim Jerusalén.

²¹ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Muuxy, mæbøjcägøch nmãdia'agy. Habaadãannãp je'ejãn coo mijts ja'a Diosteedy homiaajã mwiingudsähgø'øwaannã. Ca'a ñã'ã jiiyyã hajtiã mwiingudsähgø'øwa'añ maa yø'ø tunãn ni jim Jerusalén. ²² Hoy Dios hajxy mja wiingudsähgø'øý, cab hajxy mhixiã. Højts, nhixy højts ja'a Dios. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miãna'añ coo ja'a judíos jäya'ay tu'ug yajnãhwa'ads yajcuhwa'adsa'añ. ²³ Pøñ ja'a Dios tehm tiøyhajt wiingudsähgøøñãp, je'eds hamuumdu'joot wiingudsähgøøby. Jadúhñäts ja'a Dios chocy coo wyiingudsähgø'øwøød hamuumdu'joot. ²⁴ Jaduhñã Dios nebiã poj nebiã täxa'ajãn. Tspcøxp hit ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyãmät.

²⁵ Mänit to'oxiøjc miänaañ:

—Ja'a Cristo, ja'a Dios quiexaam̄biä, je'e hõjts nhahíxäm. Coø je'e quiäda'aga'añ, mänit hõjts je'e cõxiä xyhawaan̄aan̄äm.

²⁶ Mänit Jesús miänaañ:

—Hõøchäts je'e ja'a Cristo.

²⁷ Mänit Jesús jiamiøødhajxy miehch. Coø hajxy yhiijxy coø Jesús ja'a to'oxiøjc hänajty miøødmädia'agy, yagjuøøyy hajxy jaduñ. Pero cab hajxy yajtøøyy tiiguiøxpä Jesús ja'a to'oxiøjc hänajty coø miøødmädia'agy. ²⁸ Mänitä to'oxiøjc jiiiby chohñ maa hajxy hänajty miädia'aguiän. Jiibiä miajt ñähgueecy, ñøcxy je'e cajptooty, hoy ja'a cu'ughajxy ñäma'ayii:

²⁹ —Jam̄ jäya'ay hajxy tu'ug huug híxäm. Tøøch je'e xñajuø'øyy nebiätyhøch haxøøgpä tøø nduñ. Jadúhñhøch je'e tøø xyhawaan̄ä. Je'e ndijjiäda'a je'e ja'a Cristo.

³⁰ Mänitä cu'ughajxy tiu'ubøjcy cajptooty, ñänøcxy ja'a Jesús hajxy. ³¹ Jimä Jesús hänajty ñäma'ayii ja'a jiamiøødhajxy:

—Wiindsøn, cay.

³² Mänit Jesús yhadsooyy:

—Xiiçh jøø'xypøcy nmøødä. Cab hajxy mnajuø'øyy tii je'eduhñ.

³³ Mänitä jiamiøødhajxy ñiñämaayyä:

—Nejy, tøø jioø'xypøquiäda'a yajméjtsäxä.

³⁴ Mänit Jesús miänaañ:

—Cooch jaduñ nmänaañ cooch jøø'xypøcy nmøødä, je'eçh hänajty jaduñ nnänøømby cooch njootcujä, cooch ngudiünät nébiøch Dios tøø xyhane'emiän, cooch tiuung nyajmäayyät; je'eçh jaduñ tøø xquiexy. ³⁵ Huug hiç yø'øya'ay hajxy xii mänajpä. Xmiäbøgåan̄bøch nmädia'agy hajxy yø'ø. Jaduhñ mäwiinäts hõøchä nmädia'agy nebiä tøømd paquiä miayø'øyän. Tehm̄ quiähxø'p jaduñ. Cab hajxy jaduñ mdehm̄ miäná'anät nebiä niippädøjc-hajxy miäna'añän cooc mädaaxpo'o yhabety, mänitac hajxy je'e yajpädø'øga'añ. ³⁶ Põnhøch jäya'ay ja'a nmädia'agy xyajmäbøgåan̄äp, xoonda'agaamb hajxy je'e coø hajxy je'e may miäbøga'añ. Quipxy hajxy miøødxoonda'aga'añ ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøbajt yaghawa'xøøchóhñäbä. Ja'a hajxy yajmäbøgåan̄äbä, je'edshajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. ³⁷ Tøyhajt je'eduhñ nebiä jäya'ayhajxy miäna'añän: “Wiingpä je'e niip, y wiingpä je'e yajpädø'p.” ³⁸ Tøøch mijts nwiinguexy coø mijts jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy myajmäbøgät, ja'a hajxy hijty tøø miädoyhátiiäbä. Wiingpä hajxy jayøbajt yajmädoyhajt; mijts hõxhaam myajmäbøgaamby —nøm Jesús miänaañ.

³⁹ Ja'a Sicarpä jäya'ayhajxy, nämay hajxy je'eduhñ miäbøjcä ja'a Jesús miädia'agy. Paady hajxy je'eduhñ miäbøjcy coø ja'a to'oxiøjc hänajty jaduñ tøø ñägapy cooc yhaxøøgwiinmahñdy cøjx ñajuøøyyäxä, møød cooc cøjx yhawaandøøwäxä. Jimä Sicarpä jäya'ayhajxy hänajty xiøønaxy Samarianaaxooty. ⁴⁰ Mänit Jesús hoy miänuu'xta'agyii coø jim̄ miähmø'øwät maa quiajpthajxiän. Mänit jiaançh mähmøøyy. Mejtsxøø je'eduhñ jim̄ yhiijty. ⁴¹ Coø Jesús jiaac yajmøødmädiaacy ja'a jäya'ayhajxy, nämay ja'a miädia'agy jiaac mäbøjcäxä. ⁴² Mänitä to'oxiøjc hajxy ñämaayy:

—Høxtahm̄ds miich jim̄ hoy mnägapxiän cajptooty, cab hõjts tu'joot nmäbøjcy. Pero coø hõjts jiiiby ngädaacy, mänit hõjts je'e xtiehm̄ yhamdsoo møødmädiaacy. Mänit hõjts nmäbøjcy. Mänit hõjts nnajuøøyy coø yø'øya'adiäm Cristohaty. Yø'øds hajxy xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsaan̄äm nägøxiä mäduhñtiä hajxy yaa ndsänáayyäm hädaa yaabä naaxwiin.

⁴³ Nägooyyä mejtsxøø yhabejty, mänit Jesús hajxy tiu'ubøjnä, ñøcxnä hajxy jim̄ Galilea.

⁴⁴ Hamdsoo Jesús je'eduhñ miänaañ cooc hajxy quia'a wiingudsähgø'øyyii maa yhamdsoo cajptän, ja'a Diosmädia'agy hajxy yaghawa'xøøbiä. ⁴⁵ Pero coø Jesús jim̄ miehch Galilea maa yhamdsoo cajptän, mänit yajpoo'xä haxi'ig haxõñ. Paadiä Jesús yajpoo'xä, coø

jäya'ayhajxy hänajty tøø yhiŋy hoy-yagjuøøñäjatypä, nebiaty Jesús jim tøø tiuñ tøø yajcähxø'øgy Jerusalén ja'a pascuaxøøjooty.

⁴⁶ Mänit Jesús jim jadähooc miéjtscombä Caná de Galilea maa ja'a nøø hänajty tøø yajwa'añguiojjiän vino. Jimä gobiernä mioonsä hänajty tu'ug tøø miech. Tu'ugä yhuung hänajty tøø pia'ambety jim Capernaum. ⁴⁷ Coø ja'a gobiernä mioonsä miädoyhajty coø Jesús hänajty tøø miech jim Galilea, mänit Jesús hoy miänuu'xta'agyii coø yhuung nøcxy yajmøcpøjcäxä. Møjta'agy yhuung hänajty. ⁴⁸ Mänitä gobiernä mioonsä ñämaayyá:

—Mijts, cahnä hajxy mmäbøcyñä, hoy hajxy tøø mja mädoxyhaty cooch hoy-yagjuøøñäjatypä tøø nduñ. Mänit hajxy mmäbøga'añ coø hajxy mhuuc tehm yhixa'añ.

⁴⁹ Mänitä gobiernä mioonsä miänaañ:

—Tsógäm, jam hadø'øchä; chámhøch nhuung yho'ogaanä.

⁵⁰ Mänit Jesús miänaañ:

—Wiimbit jootcuyc. Cabä mhuung yho'oga'añ.

Mänit Jesús miädia'agy jiaančh mäbøjcäxä. Mänit gobiernä mioonsä jiaančh wiimbijty.

⁵¹ Tu'haamhädaacpä ja'a mioonsähajxy jiojcubaadøøyyä. Mänit yhawáañäxä cooc yhuung hänajty tøø jiaančh møcpøcy.

⁵² Mänit yajtøøyy mäduñäjtä hänajty tøø miøcpøcy. Mänit ñämaayyá:

—Häxøøy ja'a tiøy tiøjch cujyxiøøho'ogy.

⁵³ Mänit ja'a gobiernä mioonsä jiaančh jahmiejch coø Jesús hänajty häxøøyhajty cujyxiøøho'ogy tøø miäna'añ cooc yhuung miøcpøga'añ. Mänit Jesús ja'a miädia'agy øjx miäbøjcäxä mäduñtiä hajxy tiu'ugtøjcä.

⁵⁴ Miämetsc-hoocpä Jesús je'eduhñ yajcähxø'cy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä jim Galilea. Mänit je'eduhñ yajcähxø'cy coø hänajty tøø yhooy Judea.

5

¹ Mänit Jesús ñøcxcumbä jim Jerusalén xøøhajpä. Ja'a judíos xiøøhajxy hänajty jadäänäp.

² Jimä tsiidaact jaduñ tu'ug xiøhaty Betzata, ja'a hebreohayuuc-haamby. Jimä tsiidaact mädoøyyä maa ja'a meegtoø'taactän. Mägoøc-hit ja'a tøjwiing wäditiä jim maa ja'a tsiidaactän. ³ Mayyá pa'amjäya'ay hänajty jim quio'na'ay møødä wiindspä møødä tecymia'adpä møødä tecymiucypiä. Jim hajxy hänajty yhahixy coø ja'a nøø jaduñ jädsenyó'oyät. ⁴ Wiingumänaa ja'a Dios mioonsä tsajpootypä hänajty tu'ug quiäda'agy nøøyagjädsenyohbiä maa ja'a tsiidaactän. Pero cab hänajty quiähxø'øgy. Nägoøyyä ja'a nøø hajxy hänajty jaduñ yhiŋy tiägø'øy jädsenyohbiä, mänitä pa'amjäya'ayhajxy tiägø'øy nøøjooty. Ja'a hänajty jayøbajt tehm tiägøøchøhmä, je'eds hänajty jaduñ møcpøjp nidiuhm. Hoy tyii pa'amä hänajty jia møødä, yajnaxyp je'e. ⁵ Jim jäya'ay hänajty tu'ug pia'amgo'na'ay. Miähii'xmajmocxtägøøgjumøjtpä hänajty jim tøø yhity. ⁶ Coø Jesús ja'a pa'amjäya'ay jaduñ yhiŋy, mänit Jesús yajtøøyy:

—Nejy, mmøcpøgaambä.

⁷ Mänitä pa'amjäya'ay yhadsooyy:

—Cábøch nbøn pønñøch xpiädá'agäp nøøjooty coø ja'a nøø tiägø'øy jädsenyohbiä. Cooch hänajty jii by nja tægø'øwa'añ, tøø wiingpä hänajty tiägøøñä.

⁸ Mänit Jesús miänaañ:

—Pädø'øg, yajpädø'øg mdo'ogy, yohñä.

⁹ Mänitiä pa'amjäya'ay jaduñ jiaančh møcpøjcy. Mänitä miaabejt jiaančh yajpadø'cy yo'oyø'cy. Poo'xxiøøjooty hänajty je'e. ¹⁰ Mänitä judíoøhajxy miänaañ, ñämaayyä ja'a craa ja'a hänajty tøø yajmøcpøgyijäbä:

—Poo'xxiøø jäda'a. Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coø yø'ø mdo'ogy jäda'a mgapwädítät.

¹¹ Mänit jäya'ay yhadsooyy ja'a hänajty tøø miøcpøquiäbä:

—Jaayá'ayhøch tøø xyajmøcpøquiäbä, je'ečh jaduhñ xñämaayy cooçh ndo'ogy nya-jpädø'ogät.

¹² Mänit miäyajtøøwa:

—Pøñ jaduhñ tøø xñäma'ay coo mdo'ogy myajpädø'ogät, coo myo'oyø'ogät.

¹³ Cabä mähdiøjc ñä'ä hadsooyy. Hix, jaančh tehñ ñämay jäya'ayhajxy hänajty jim. Tøø Jesús hänajty yhijxtägóoyyänä. Paadiä mähdiøjc hänajty quia'a najuø'oy waamb yhadsówät. ¹⁴ Mänit cueeñtiä, mänit Jesús yhijxcumbä maa ja'a tsajtøjc hamøjpän. Mänit Jesús miänaañ:

—Huuc mädown, chaa miich nnämä'awät, tøø miich mmøcpøcy. Ca'a tii pojpa cädieey mduñ coo maas haxøøg mjädät.

¹⁵ Mänit mähdiøjc hoy ñägapxy maa ja'a judíoshajxiän cóodäm Jesús je'e, ja'a hänajty tøø miäyajmøcpøquiäbä. ¹⁶ Coo Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä yajcähxø'cy ja'a poo'xxiøøjooty, paadiä judíos Jesús hajxy miädsiphajty; paady hajxy wyiinmaayy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. ¹⁷ Mänit Jesús miänaañ, ñämaayyä ja'a judíoshajxy:

—Cábøch nDeedy mänaa tiuumbädø'oy. Jäda'anäbaadyñä tiuñ. Páadyhøch jaduhñ nbaduumbä, hoy jaduhñ jia poo'xxiøøjootiä.

¹⁸ Paady hajxy jia wiinmaayy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät, coo Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä yajcähxø'cy ja'a poo'xxiøøjooty, møød coo jaduhñ miänaañ cooc Dios Tieedyhaty, møød coo yajnimiäbaatä nebiä Diosän.

¹⁹ Mänit Jesús miänaañ, ñämaayyä ja'a judíoshajxy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cábøch nhamdsoo tuung nduñ; jadúhñhøch nduñ nébiøch nDeedy jim tiuñän. Nebiätyhøch nDeedy tiuñ, jadúhñhøch nduumbä.

²⁰ Xchøjpøch nDeedy. Xyajnähixøøbiøch nebiaty je'e tiuñ. Maas hoy-yagjuøøñätyhøch nDeedy xyajnähixøø'owa'añ neby hajxy myagjuø'owät. ²¹ Yagjujypiøjpiøch nDeedy ja'a ho'ogyjiäya'ay. Jaanä jadúhñhøch nyagjujypiøgaambä, pønjätyhøch nyajnähdjöp.

²² NDéedyhøch, cab je'e pøñ yajcumädowa'añ. Høøch je'e tøø xquiuhdujtmø'oy cooçh jäya'ay nyajcumädówät, ja'a hajxy ca'a mädia'agymiäbøjpä. ²³ Páadyhøch jaduhñ tøø xquiuhdujtmø'oy cooçhä jäya'ayhajxy ween xwyiingudsähgø'oy nébiøch nDeedy wyiingudsähgø'oyiiän.

Pønjätyhøch hajxy xquia'a wiingudsähgøøby, ni nDéedyhøch hajxy xquia'a wiingudsähgøøyyäbä, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

²⁴ 'Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, pønjaty højts nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanäp møødhøch nDeedy, tøø ja'a haxøøgpä hajxy quiøxy najtshixøøñä. Je'eds hajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. Cab hajxy je'e mänaa quiümädowa'añ. ²⁵ Ja'a hajxy ca'a mäbøjpä, tøø yhabaady cooçhä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä. Cooçhä nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbøjcät, jaduhñ hajxy jiugyhada'añ cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. ²⁶ Miøødhøch nDeedy cuhdujt coo jäya'ayhajxy ñämä'awät coo hajxy jaduhñ jiugyhádat tsajpootyp cøjxta'axiøø. Je'ečh cuhdujt tøø xmio'oy cooçhä jäya'ayhajxy jaduhñ nnämä'awät coo hajxy jim yhidät cøjxta'axiøø.

²⁷ Cooçh je'eduhñ tøø xwyiinguexy, páadyhøch jaduhñ tøø xquiuhdujtmø'oy cooçh nyajnähdjät nebiaty jäya'ayhajxy jiädät. ²⁸ Ca'a hajxy myagjuø'oy. Habaadaamb je'e cooçhä ho'ogyjiäya'ayhajxy nyaaxpäsøma'añ. Mänitøch nmädia'agy hajxy xmiädowaanä. ²⁹ Mänit hajxy nägøxiä quiøxy jutpäsøma'añ mäduhñtiä hajxy hänajty tøø yho'ogy. Ja'ačh nmädia'agy hajxy hänajty tøø xmiäbøjcäbä, je'eds hajxy nøcxaamb tsajpootyp. Ja'ačh nmädia'agy hajxy hänajty tøø xquia'a mäbøjcäbä, je'eds hajxy ca'awaamb haxøøgtuum.

³⁰ 'Nyajtødiägøøbiøch nébiøch nDeedy xñäma'ayän. Ca'a yhøøchä nhamdsoo wiinmahñdy nyaghijpy. Ngudiúumbiøch jaduhñ nébiøch nDeedy xmiägäpxy xyhane'emiän. Cooçh jaduhñ ngudiuñ, páadyhøch ja'a tøyhajt nyecy cooçh nyajtødiägø'oy. ³¹ Cooçh häxøpy hamdsoo nniägäpxyii, mänit hajxy cu mmänaañ cooçhä tøyhajt nga'a mädia'agy.

³² Jiichä wiingpä xñägapxy; nnajuøøbiøch coo ja'a tøyhajt je'eduhñ yecy. Dióshøch je'e

xñägäp̄xp̄. ³³ Tøøch mijts hoy xyajtøy maa Juangän pø Dióshøch tøø xjiaançh quexy. Mänitã Juan ja'a tøyhajt hajxy xmiøoyy. ³⁴ Pero høøch, ca'a jiäyá'ayhøch tøø xyhawaanã cooçh Dios tøø xquiexy. Nyagjahmiéjchpøch mijts nebiã Juan hajxy tøø xyhawaanã cooçh Dios tøø xquiexy, neby hajxy jaduñ mnähwa'ads mguhwá'adsät. ³⁵ Yajwa'xyp ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy hijty. Xyajnähiçøøby hajxy hijty neby hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät. Hoy ja'a miãdia'agy hajxy hijty mmädóowä. Pero cabã miãdia'agy hajxy hijty mmäbøgaanã. ³⁶ Ndúumbiøch nébiøch nDeedy tøø xyhane'emiän. Cooçh jaduñ nduñ, cãhxø'p̄ jaduñ cooçh nDeedy tøyhajt tøø xquiexy. Cooçh hajxy jaduñ xyhiçy nébiøch nduñän, páquiøch nmãdia'agy hajxy xmiäbøjcät, hoy ja'a Juan ja'a miãdia'agy hajxy tøø mga'a ja mabøjcä ja'a høøchcøxpä cooçh xñägäp̄xy. ³⁷ Ja'a nDéedyhøch, ja'açh tøø xquiéxiäbã, høøchcøxpä jii by tøø xyajcujaayii maa Diosmädia'aguiän. Pero cab hajxy mnajuø'øy cooçh nDeedy ja'a miãdia'agy jaduñ nmãdiaacã. Cab hajxy mnajuø'øy cooçh jaduñ nduñ nébiøch nDeedy tiuñän. ³⁸ Pero cábøch mijts nDeedy ja'a miãdia'agy tøø xmiäbøjcä, ja'açh tøø xquiéxiäbã. Coø hajxy häxøpy tøø mmäbøcy, cu xmiäbøjcøch mijts ja'a nmãdia'agy. ³⁹ Myajmädiaac-ho'py ja'a Diosmädia'agy hajxy, ja'a jecy mähmøøyyäbã cujaay. Paady hajxy jaduñ myajmädiaac-ho'ogy coo tyijy hajxy jaduñ mjugyhádat nebiã Dios jjugyhatiän. Chaads mijts hajxy nnämä'awät, cooçh nmãdia'agy hajxy xyajtúunät, mänit hajxy jaduñ mjugyhádat. Pero hóyhøch Diosmädia'agy xjia nägapxy, ⁴⁰ cábøch mijts ja'a nmãdia'agy xmiäbøgaanã. Cooçh mijts nmãdia'agy hamuumdu'joot xmiäbøjcät, mänit hajxy mabøcy mjugyhádat nebiã Dios jjugyhatiän.

⁴¹ 'Cábøch nmøjpäda'agy, hóyhøch jäya'ayhajxy xquia'a ja wiingudsähgø'øy. ⁴² Nnajuøøbiøch coo mijts Dios mga'a tsoy. ⁴³ NDéedyhøch tøø xjia hamdsoo quexy. Pero cábøch mijts nmãdia'agy xmiäbøgaanã. Coø wiingpä miédsät, je'eds mijts ja'a miãdia'agy paquiã mmäbøgaanãp̄. ⁴⁴ Cábøch mijts nmãdia'agy hoy xmiäbøgaanã. Jia tsojpy ja'a mjoothajxy jaduñ coo jäya'ay hajxy xwyiingudsähgø'øwät. Pero cabã mjoothajxy chocy coo Dios hajxy xchógät. ⁴⁵ Ca'a yhøøchã mijts jim̄ nnäxø'øwø'øwaamb by maa Dios wyiinduumän. Ja'a Moisésäts mijts jaduñ xñäxø'øwø'øwaamb. Mmänaamb hajxy jaduñ coo tyijy Diosmädia'agy hajxy mmäbøcy, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbã. ⁴⁶ Coø mijts cu mjaançh mabøjcy, cu xmiäbøjcøch nmãdia'agy hajxypä. Høøchcøxpä Moisés jaduñ jecy quiujahy. ⁴⁷ Pero pø cab hajxy mmäbøga'añ nebiã Moisés jecy quiujahyyän, ni høøchã nmãdia'agy hajxy xquia'a mabøgaanãbã.

6

¹ Cumejtspo'o cudägøøgp̄o'o Jesús jim̄ ñøçxy mejyhawiimb. Mejtstu'u ja'a mejy xiøhaty Galilea møød Tiberias. ² Nämäy Jesús hänajty pianøçxyii jäya'ayhajxy. Paady hänajty pianøçxyii coo hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty tøø yajcãhxø'øgy, møød coo pa'amjäya'ay hänajty tøø yajmøcpøcy. ³ Mänit Jesús hajxy jim̄ wyiimbejty maa ja'a tunguhduumän møødä jiamiøødhajxy. Mänit hajxy jim̄ yhøøtaacy tunguhduum. ⁴ Mäwiingomb ja'a pascuaxøø hänajty, ja'a judíoshajxy yagjãjtãbã. ⁵ Mänit Jesús wyiinhee'ppejty coo jäya'ay hänajty may pianøçxyii. Mänit Jesús ja'a Felipe ñämaayy:

—Maa ja'a caayyøøc hajxy nbátãmät coo yø'øya'ay hajxy nyajcáayãmät nämäy.

⁶ Paadiã Jesús jaduñ miänaañ, yhuuc nä'ä mädia'agyhixaamb by hänajty waambã Felipe hänajty yhadsowa'añ. Tøø Jesús hänajty hamdsoo wyiinmay nebiã jäya'ayhajxy hänajty yajcaya'añii. ⁷ Mänitã Felipe yhadsooyy:

—Ni mejtsmägo'x denariojuy ja'a tsajcaagy quia'a mäðyhádät, hoy hajxy tu'lii'xyjaty cu nja móoyãm.

⁸ Andrés ja'a Jesús ja'a jiamiøød hänajty tu'ug xiøhaty, ja'a Simón Pedro piuhya'ay. Mänitã Andrés ja'a Jesús ñämaayy:

⁹ —Chaadsã pigãna'c ja'a cebadatsajcaagy miøødä mägoøxcã, møødä hacx metscã. Pero cab jaduñ miäðyhádät. Hiç, majiãya'ay yø'øduñ.

¹⁰ Mänit Jesús miänaañ:

—Näma'aw hajxy ween hajxy yhöxta'agy.

Møj jim̄ miøøjootä. Jim̄ hajxy yhöxtaacy ja'a mägooxmilpä ya'adiøjc-hajxy møødä to'oxiøjc-hajxy hawiing. ¹¹ Mänit Jesús ja'a tsajcaagy quioondsooyy. Mänit Jesús Dios jaduhñ ñämaayy: “Dioscujú'uyäp.” Mänit Jesús ja'a jiamiøød ja'a tsajcaagy miooyy. Mänitä jiamiøød ja'a tsajcaagy hajxy tiägøøyy yajwa'xpä maa jäya'ayhajxy hänajty yhäña'ayän. Møødä hacx hajxy yajmäwa'xøøbiä. Jaduhñtiä jäya'ayhajxy miooyy mäduhñtiä hajxy hänajty quiaya'añ. ¹² Coö hajxy quiaabiädøøyy, mänit Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Yajpädø'øg tsajcaagyquiaadiuc hajxy møødä hacxtsu'tstuc, neby hajxy jaduhñ nga'a nähguéecämät.

¹³ Mänit ja'a tsajcaagyquiaadiuc hajxy cøjx yajpädø'øgy møødä hacxtsu'tstuc. Majmetscach hajxy yaghujch ja'a tsajcaagyquiaadiuc. ¹⁴ Coö jäya'ayhajxy yhiixy nebiä Jesús ja'a tsajcaagy hänajty tøø yajwa'añguiojjiän, mänit hajxy tiägøøyy mänaambä:

—Pues tehñ tiøyhajt, yø'øds je'e, ja'a hajxy hijty nhahixämbä coö hajxy hijty xñämedsäänäm nebiä Diosmädia'agy miäna'añän.

¹⁵ Coö Jesús ñajuøøyy coö hänajty nõcxy piäda'aga'añii gobiernä mädsibø'øbä, mänit jim̄ chohñnä. Mänit jim̄ ñøcxnä nidiuhñ tunjoot.

¹⁶ Coö chuujøøyy, mänitä Jesús jiamiøødhajxy yhädaacy mejypia'a. ¹⁷ Mänit hajxy tiägøøyy barcojooty. Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Jim̄ Capernaum hajxy hänajty ñøcxa'añ mejyhawiimb. Wiingoods hänajty. Cahnä Jesús ja'a jiamiøød hänajty piaadyñä. ¹⁸ Mänitä poj piädø'cy møc. Mänitä mejy chajcuju cøxp. ¹⁹ Mägooxkilómetro tädujkiómetro hajxy hänajty tøø ñøcxy, mänitä Jesús hajxy yhiixy coö ja'a barco hänajty tøø ñajtspaadø'øy. Yohby Jesús hänajty mejywyiing. Mänitä jiamiøødhajxy chähgøøbiøjcy. ²⁰ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy; Jesúshøch høøch.

²¹ Mänit hajxy jiootcugøøyy. Mänitä Jesús yajtägøøyyä barcojooty. Mänitä hajxy jim̄ miejtsnä mejypia'a maa hajxy hänajty ñøcxiän.

²² Cujaboom, jim̄nä majiäya'ayhajxy hänajty mejyhawiimbnä, maa hajxy hänajty tøø yajcayijän. Ñajuøøby hajxy hänajty coö Jesús hänajty tøø quia'a møødtu'ubøgyii ja'a jiamiøødhajxy quipxy. Hijä ja'a Jesús jiamiøødhajxy coö hajxy tiu'ubøjcy barcojooty ja'a majiäya'ayhajxy. Jagoo barco hänajty tu'ug; je'e hajxy hänajty tøø yajtu'ubøcy. ²³ Mänitä barco hajxy yajmejch wiingpä, ja'a Tiberiastsohmbä. Jim̄ hajxy miedsøøyy maa jäya'ayhajxy hänajty tøø chajcaagyquiayyän, mänaa Jesús ja'a Dioscujú'uyäp yequiän. ²⁴ Coö ja'a majiäya'ayhajxy yhiixy coö Jesúshajxy quia'a jiiän, mänit hajxy tiägøøyy barcojooty. Mänit hajxy tiu'ubøjcy Jesúshøxtaabiä. Jim̄ hajxy ñøcxy mejyhawiimb jim̄ Capernaum.

²⁵ Coö hajxy jim̄ miehch mejyhawiimb, mänitä Jesús hajxy jim̄ piaaty. Mänit Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, mänaa mmejch.

²⁶ Mänit Jesús miänaañ:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, päadyhøch mijts hijty xyhöxta'ay coöch mijts je'e cu'uxiä nyajcaayy. Cábøch mijts je'e xmiäyajtøwa'añ tiiguiøxpøch ja'a hoy-yagjuøøñäbä coö nyajcähxø'cy.

²⁷ Paady hajxy mduñ, jaduhñä cay hu'ugy hajxy mbaady. Pero chaads mijts nnämä'awät jadunajtä coö hajxy mhøxtá'awät neby hajxy mjugyhádat nebiä Dios jiu-gyhatiän. Høøch mijts cuhdujt nmo'owaamby coö hajxy jaduhñ mjugyhádat. Päadyhøch mijts jaduhñ nmo'owa'añ, coöchä Dios tøø xquiuhdujtmø'oy, høøch ja'a Diosquexypä.

²⁸ Mänit Jesús miäyajtøøwa:

—Neby højts ngudiünät nebiä Dios choquiän.

²⁹ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Chojpy ja'a Dios cooch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbójcät, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

³⁰ Mänitä Jesús miäyajtøøwägumbä:

—Tii hijxtahnd hoy-yagjuøøñäbä myajcähxø'øgaamby neby højts miich ja'a mmädia'agy jaduhñ nmäbójcät coo miich ja'a Dios tøø xquiexy. ³¹ Ja'a hajxy hijty nhaphájtäm ndeedyhájtäm ja'a jecypiä, jimä maná hajxy quiaaayy maa hñajty pøn quia'a tsäna'ayän. Moisés ja'a maná yajwa'añguioj. Ja'a maná, nebiä tsajcaaguiän je'e. Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Yajcaayyä jäya'ayhajxy ja'a tsajcaagyhajpä ja'a tsajpootyptsohmä. Dios jaduhñ quejx.”

³² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät: Caha Mioisésä mijts ja'a tsajcaagy xya-jnäguejx ja'a tsajpootyptsohmä. Dios, je'eds hajxy je'e xyajnäguejx. Je'eds hajxy je'e xquiuhdujtmø'owaamb coo hajxy jim mdägø'øwät tsajpootyp. ³³ Ja'a Dios tøø quiéxiäbä, jim tsajpootyp je'e tøø chooñ. Paady je'e yaa tøø quiäda'agy ney mijts xquiuhdujtmø'owät coo hajxy mjugyhádat nebiä Dios jiugyhatiän.

³⁴ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Højts yø'ø tsajcaagy móoyyäc cøjxta'axiøøbä, ja'a tsajpootyptsohmä.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ coo hajxy quia'a wiinjuøøyy coo Jesús jaduhñ ñiñänøøma hamdsoo coo je'e tøø quiexyii ja'a Dios.

³⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch je'e, ja'a Dios tøø quiéxiäbä. Cuhdujtyéjpøch coo hajxy jim tiägø'øwät tsajpootyp pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbójcäp. Cøjxta'axiøø hajxy jim yhidät.

³⁶ Pero mijts, cábøch ja'a nmädia'agy hajxy tøø xmiäbójcä, hoy hajxy tøø mja hixy coochä hoy-yagjuøøñäbä tøø nja yajcähxø'øgy. ³⁷ Pønjátyhøch ja'a nDeedy jaduhñ xyajcø'øwaanøøby, je'ečhä nmädia'agy xmiäbøgåañäp. Nguhbøgåambiøch hajxy je'e.

³⁸ Páadyhøch tøø ndsooñ tsajpootyp cooch ngudiúnät nébiøch nDeedy xyhane'emiän, ja'ačh tøø xquiéxiäbä. Cáboch ja'a nhamdsoo wiinmahñdy nyaghida'añ.

³⁹ Cábochä nDeedy miäna'añ coo hajxy haxøøgtuum quiá'awät, ja'ačh hajxy tøø xyajcø'øwaanø'øyäbä, coo ja'a xøø jumøjt jaduhñ yhabéjñät. Pero jaduhñ miäna'añ cooch hajxy nyajnøcxät tsajpootyp.

⁴⁰ Jadúhñhøch ja'a nDeedy miäna'añ coo hajxy cøjxta'axiøø jiugyhádat neby jaaya'ay jiugyhatiän, pønjaty jaduhñ najuøøby coochä Dios xyHuunghaty, pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbójcäp. Je'ečh hajxy jim nyajnøcxaamby tsajpootyp coo ja'a xøø jumøjt yhabéjñät.

⁴¹ Coo Jesús miädiaacpædøøyy, mänit tiägøøyyä wiingapxpéjtäbä ja'a judíos hajxy. Paadiä wyiingapxpejtä coo hñajty tøø miäna'añ coo jim chooñ tsajpootyp.

⁴² Jaduhñ hajxy ñiñämaayyä:

—Jesús yø'øya'ay xiøhaty; José yhuung yø'ø. Nhixyhájtäm ja'a tiaj tieedy yø'ø. Høhndaacp yø'øduhñ cooc tyijy jim tøø chooñ tsajpootyp.

⁴³ Mänitä Jesús ja'a judíos yhojy:

—Ca'a hajxy mgapxtägoonä. ⁴⁴ Pøñhøch ja'a nDeedy yajnähdiipy, je'ečhä nmädia'agy xmiäbøgåañäp. Je'ečh nyajnøcxaamby tsajpootyp coo ja'a xøø jumøjt yhabéjñät.

⁴⁵ Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo Dios jäya'ay nägøxiä yajnähixø'øwa'añ. Pønjátyhøch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy tøø xwyiinjuøøyyä tøø xyhabøjcä, je'edshøch ja'a nmädia'agy tøø xmiäbójcä.

⁴⁶ 'Cábøch nDeedy mänaa yhixyii jäyá'ayäm; høøch nidiuhñ tøø nhixy. Jímhøch ndsooñ Dioswiinduum. ⁴⁷ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, pøñhøch nmädia'agy xmiäbójcäp, je'eds jugyhadaamb cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. ⁴⁸ Høøch hajxy jaduhñ jim nyajtägø'øwaamby. ⁴⁹ Ja'a nhaphájtäm ndeedyhájtämhajxy, ho'c hajxy je'e, hoy ja'a maná hajxy jia caayy pactuum. Ja'a maná, mäjaayejc jaduhñ. Pero paquiä ja'a miäjaahajxy quiøjxy.

⁵⁰⁻⁵¹ Høøch, páadyhøch tøø ndsooñ jim tsajpooty nébiøch jäya'ayhajxy jim nya-jtägø'owät. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø pønjätyhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp. Nnähdugáambiøch ja'a nni'x ja'a ngopc. Nnähho'tu'udáambiøch jäya'ayhajxy nägøxiä.

⁵² Mänitä judíoshajxy yajcapxiøøyy ja'a Jesús ja'a miädia'agy:

—Nejy, xmio'owáañäm yø'øya'ay ñi'x quiopcäda'a coo ndsú'tsämädä.

⁵³ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a judíoshajxy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, høøch ja'a Diosquexypä, cooçh mijts ja'a nni'x ja'a ngopc xquia'a tsú'tsät, cooçh mijts ja'a nnø'ty ja'a njoot xquia'a húucät, cab hajxy jim mdägø'owät maa Dioswiinduumän. ⁵⁴ Pønjätyhøch ja'a nni'x ja'a ngopc xchú'tsäp, pønjätyhøch ja'a nnø'ty ja'a njoot xyhúucäp, je'eds je'e hidaamb cøjxta'axiøø jim tsajpootyp. ⁵⁵ Tsu'tsøøc-høch ja'a nni'x ja'a ngopc; huucøøc-høch ja'a nnø'ty ja'a njoot. ⁵⁶ Pønjätyhøch ja'a nni'x ja'a ngopc xchú'tsäp, pønjätyhøch ja'a nnø'ty ja'a njoot xyhúucäp, je'eçh jaduhñ nnänøømby ja'a nmädiá'agyhøch hajxy xmiäbøjcäp. Je'eçh hajxy nguhdujtmø'owaamby coo hajxy yhidät cøjxta'axiøø jim tsajpootyp. Tu'ugmädiá'agyhøch hajxy nmøødhida'añ. ⁵⁷⁻⁵⁸ Ja'a nDéedyhøch, ja'açh tøø xquiéxiäbä, je'eçh jaduhñ tøø xquiuhdujtmø'oy cooçh jäya'ayhajxy jim nyajnøcxät tsajpootyp, pønjätyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Ja'a nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtäm, ho'c hajxy je'e jequiän, hoy ja'a maná hajxy jia caayy. Pero pønjätyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, cab hajxy quia'awa'añ haxøøgtuum mänaa.

⁵⁹ Jaduhñ Jesús jim miädiaacy Capernaum coo hänäjty yajnähiø'øyy tsajtøgooty maa ja'a judíos ja'a Dios hajxy hänäjty wyiingudsähgø'øyan.

⁶⁰ Coo Jesús ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ jim miädooyy, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Cab hajxy jaduhñ nguhibøjcämät; tsip xex yø'ø mädia'agy jaduhñ.

⁶¹ Ñajuøøyy Jesús jaduhñ nebiaty hajxy hänäjty miädia'aguiän. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Nejy, cábøçhä nmädia'agy hajxy xjiøjppøgø'owáañjä. ⁶² Cooçh mijts xyhíxät cooçh hänäjty jim nnøcxy tsajpootyp, mänitøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøgaanä cooçh jim ndsooñ tsajpootyp, høøch ja'a Diosquexypä. ⁶³ Ja'a mjuøhñdyhajxy, je'eds hajxy yaa xyagjugyhajp. Ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy, cab hajxy je'e yaa xyagjugyhaty. Cooçh mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøjcät, mänit hajxy mdägø'owät jim tsajpootyp. ⁶⁴ Pero cahnä hajxy nägøxiä mmäbøcyñä.

Paadiä Jesús jaduhñ miänaañ, ñajuøøby hänäjty jaduhñ pønjaty hänäjty je'e ca'a mädia'agymiäbøgaamb. Ñajuøøby hänäjty je'ebä pøñ hänäjty yegáañp ho'cøøc. Jäguemiä Jesús jaduhñ ñajuøøyy mänaa ja'a miägu'ughajpähajxy tiägø'øyan yajnähiøøbiä. ⁶⁵ Mänit Jesús miänaañgumbä:

—Páadyhøch mijts jaduhñ nnämaayy: “Pøñhøch ja'a nDeedy yajnähdijpy, je'eçhä nmädia'agy xmiäbøgáañp.”

⁶⁶ Coo Jesús jaduhñ miädiaacpædøøyy, mänitä jiamiøødhajxy nämay wyiimbijnä. Cabä Jesús hajxy hänäjty miøødwäditaannä. ⁶⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød miäyajtøøyy ja'a nämajmetspähajxy:

—Nejy, xpiuhwa'adsáambøch mijtspä.

⁶⁸ Mänitä Simón Pedro yhadsooyy:

—Wiindsøn, caj. Tii højts miiçh coo nnä'ä puhwá'adsät. Miiçh højts je'e xyajnähiøøby neby højts jim ndägø'owät tsajpootyp. ⁶⁹ Nmäbøjcäp højts miiçhä mmädia'agy. Nñajuøøby højts coo jim tøø mdsooñ maa Diosän, coo mGristähaty, ja'a højts hijty nhahijxypä, ja'a Dios hijty quiexaambiä.

⁷⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Páadyhøch mijts tøø nwiimbiy nébiøch hajxy jaduhñ xmiøødwädítät, mijts ja'a nämajmetspä. Pero xii hajxy tu'jäya'ay mmøødä, ja'a møjcu'uwiinmahñdymøødpä.

⁷¹ Ja'a Judas jaduhñ nänøøma, ja'a Simón Iscariote yhuung. Ja'a Judas, je'edsä Jesús hänäjty yegaamb ho'cøøc, hoy ja'a Judas ja'a Jesús hänäjty jia møødwädity møødä nämajtu'ugpähajxy.

7

¹ Mänitä Jesús tiägøøyy cajpthayohbiä jim Galilea. Cab hänäjty jim wiäditaannä jim Judea, je'eguiøxpä coo ja'a judíoshajxy hänäjty yhøxta'ay nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. ² Jadaañäp ja'a judíos xiøøhajxy hänäjty coo ja'a ramada hajxy yhädiuñ. Jim hänäjty jiada'añii Jerusalén. ³ Mänitä Jesús ñämaayyä yhuchhajxy:

—Ca'a yaa mmähmø'øyy. Nøcx jim Judea. Ween ja'a mmägu'ughajpähajxy jim bä yhuug hijxpä nejy miich ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä myajcähxø'øguiän. ⁴ Myajcähxø'øpy miich hijty maa jäya'ay quia'a mayyän. Pero pø chojpy ja'a mjoot jaduhñ coo ja'a mmädia'agy wiädität ja'a miichcøxpä, mänit hijxwiinduum myajcähxø'ogät majiäya'ayhagujc.

⁵ Cabä Jesús ja'a miädia'agy hänäjty miäböjcäxä ni ja'a yhamdsoo huchhajxy. Paady hajxy jaduhñ miänaañ. ⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cahnä yhabaadyñä cooch jäya'ayhajxy nhawáañät pónhøch høøch. Pero mijs, homiänaajä hajxy jim mnøcxät Jerusalén. ⁷ Caj mijts cu'ug xmiähanhaty. Pero høøch, xmiähanhájpøch cu'ug. Páadyhøch hajxy xmiähanhaty cooch nnägapxy coo hajxy yhaxøøgwädity. ⁸ Nøcx mijts xøøhat. Cábøch nnøcxa'añ høøch. Cahnä yhabaadyñä cooch jäya'ayhajxy nhawáañät pónhøch høøch.

⁹ Mänit Jesús miädiaacpädøøñä. Mänit jim jiaançh mähmøøñä jim Galilea.

¹⁰ Mänit Jesús yhuchhajxy jim ñøcxy xøøhajpä Jerusalén. Mänit Jesús jim pianøcxy hamee'ch. ¹¹ Jimä judíos ja'a Jesús hajxy hänäjty yhøxta'ay maa ja'a xøø hänäjty jiadyiijän. Jaduhñ hajxy hänäjty miäna'añ:

—Maada'a tyijy je'e.

¹² Mädiäacäp ja'a Jesús hänäjty ja'a majiäya'ayhajxy. Näje'e hajxy hänäjty miäna'añ cooc yhojiäya'ayä. Näje'e hajxy hänäjty miänaambä cooc tyijy yhaxøøgjäya'ayä, cooc tyijy hänäjty wiädity cu'ugwiinhøhmbä.

¹³ Pero hamee'ch hajxy hänäjty miädia'agy. Hix, chähgøøby hajxy hänäjty ja'a judíos wyiindsøn hajxy.

¹⁴ Mägujnä xøø hänäjty jiadyii, mänit Jesús tiägøøyy tsajtøgooty yajñähixøøbiä. ¹⁵ Mänitä judíoshajxy yagjuøøyy, miänaañ hajxy:

—Tii yø'øya'ayäda'a coo jiaançh tehñ jiaty madiu'u y caj yhøxpøquiä.

¹⁶ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa; nDéedyhøch miädia'agy hädaa jaduhñ, ja'açh tøø xquiéxiäbä. ¹⁷ Pøn jaduhñ cudiunaamb nebiä Dios miäna'añän, je'e najuø'øwaamb coo quia'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa, coo Diosmädia'agy hädaa.

¹⁸ Pøn jioot jaduhñ tsojp coo yajcumáyät, je'edsä yhamdsoo mädia'agy mädiacp. Pero chójpøch njoot coo Dios wyiingudsähgø'øwøøjät, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Nmøødhøch ja'a tøyhajt; cábøch nhøhnda'agy.

¹⁹ Tøyhajt coo Moisés ja'a ñocy jecy yejcy, túhmäts. Jiiby jaduhñ miäna'añ ñocyjiooty coo hajxy hoy mjäya'ayhädät. Pero cab hajxy mgudiuñ. Mmänaamb hajxy jaduhñ cooch hajxy xyagho'oga'añ.

²⁰ Mänitä cu'ug yhadsooyy:

—Nej, mguhmäñøøbiä coo jaduhñ mmäna'añ coo højts miich nyagho'oga'añ. Pónsän miich xyagho'ogaamb.

²¹ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Tähóc-høch ja'a hoybä tøø nduñ ja'a poo'xxiøøjooty; mänit hajxy myagjuøøyy nägøxiä. Mmänaamb hajxy jaduhñ coo hajxy tii nga'a túunämät ja'a poo'xxiøøjooty;

paady hajxy myagjuøøyy. ²² Moisés ja'a cuhdujt jecy yejc coo hajxy mnicircuncidarhadóøjät. (Ca'a Mioisésä yajtsohndaac; yhaphajpä tieedyhajpähajxy jecy yajtsohndaac.) Paadiä mhuung hajxy mcircuncidarhaty hoy jia poo'xxiøøjootiä. ²³ Mgudiumby hajxy jaduñ nebiä Moisés ja'a cuhdujt jecy yejquiän; pero mjootma'p hajxy coochä jäya'ay tøø nyajmøcpøcy ja'a poo'xxiøøjooty. ²⁴ Cabä jäya'ay hajxy paquiä mwiinmahñdyhíxät nebiä wyiinmahñdy je'e. Coø jecy mmøødhídät, mänítäts ja'a wyiinmahñdy je'e mhíxät. Coochä pa'amjäya'ay tøø nyajmøcpøcy ja'a poo'xxiøøjooty, paady hajxy jaduñ mmäna'añ cóogøch tyijy ja'a haxøøgwiiinmahñdy nmøødä. Mmänaamb hajxy jaduñ coo tii nga'a túuñämät ja'a poo'xxiøøjooty. Pero Dios mänaamb coo yhahixø'øcy coo hajxy ndúuñämät.

²⁵ Mänitä Jerusaléngpä jäya'ayhajxy näje'e tiägøøyy mänaambä:

—Yø'øds hajxy yhøxtaaby coo hajxy yagho'oga'añ. ²⁶ Xiidsä quiapxy majiäya'ayhagujc, y caj waamb ñäma'ayii. Nej, mänaamb højts nwiindsønñajtämhajxiäda'a coo yø'ø Miesíasä, ja'a hajxy nahíjxämbä. ²⁷ Nnajuøøyyäm hajxy maa yø'øya'ay chooñ. Pero ja'a Mesías, ja'a gobiernähadaambä, cab hñajty yajnajuø'øwa'añ maa hñajty chooñ.

²⁸ Jiibiä Jesús hñajty yajnähixø'øcy tsajtøgooty. Coø jaduñ miädooyy waambaty hajxy hñajty miäna'añ, mänitä møc miänaañ:

—Xyhixyhájpcøch hajxy. Mnajuøøby hajxy maaçh ndsooñ. Pero ca'a yhøøchä hamdsoo tøø nwiinmay cooçh yaa ngädá'agät. Ja'a nDéedyhøch tøø xquiexy. Pero cab hajxy mnajuø'øcy. ²⁹ Nhíxyhøch je'e. Jímhøch ndsooñ. Je'eçh jaduñ tøø xquiexy.

³⁰ Coø Jesús jaduñ miänaañ, mänitä jia madsaanä. Pero caj ñä'a yajmajch. Cajnä hñajty yhabaadyñä coo Jesús yagho'ogøøjät. ³¹ Hoy ja'a Jesús hñajty jia madsa'añii, nämay ja'a Jesús ja'a miädia'agy hñajty miäböjçäxä. Mänit hajxy miänaañ:

—Coo ja'a Mesías jaduñ miédsät, ja'a hajxy nahíjxämbä, nej, maas hoy-yagjuøøñäjaty ja'a Mesíasäda'a yajcähxø'øga'añ quejee nej yø'øya'ay jaduñ yajcähxø'øguiän.

³² Mänitä fariseoshajxy jaduñ miädoyhajty waambaty Jesús hñajty miädia'agyii. Mänitä policiahajxy quiejxä coo Jesús hajxy miédsät. Ja'a fariseoshajxy jaduñ mäguejx møødä teedywiindsønñhajxy. ³³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cábøch mijts jecy nmøødhidaannä. Nøcxáannäbøch maachä ndsohñän. ³⁴ Xjia høxta'awáambøch hajxy, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Cab hajxy jim hoy mnøcxät maaçh nhida'añän.

³⁵ Mänitä judíoshajxy ñiñämaayyä:

—Maa yø'øya'ayäda'a ñøcxa'añ coo hajxy jaduñ nga'a páatämät. Nej, nøcxaambäda'a jim maa ja'a judíoshajxy wa'xyjaty chäna'ayän maa ja'a hajxy ca'a Israelpähajpän, coo Diosmädia'agy yajnähixø'øwät ja'a hajxy ca'a judíoshajpä. ³⁶ Tiida'a tyijy coo miäna'añ cooc hajxy nja høxta'awáañäm, pero cábäc hajxy nbaadäänäm, y cooc hajxy hoy nga'a nøcxämät maa yhida'añän.

³⁷ Coø ja'a xøø hñajty miayaannä, ja'a mõjxøøjooty, mänitä Jesús tiänaayyø'cy. Mänitä møc miänaañ:

—Pøn tødsøøyyäp, ween yaa myiñ maaçh høøchän, ween miñ yhu'ugy mädylibøch nmo'owaamby.

Jaduñ Jesús yajnimiäbaatä nebiä mõjnøøgopcän. Mänitä miänáangumbä:

³⁸ —Pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäböjçäp, je'eçhä nmädia'agy xyajwa'xtägájtšäp, nebiä Diosmädia'agy miäna'añän.

³⁹ Jaduñ Jesús miänaañ, pønjaty ja'a miädia'agy mäbögåanäp, mänitä Dioshespíritu mio'owa'añii. Cahnä Dioshespíritu hñajty quiäda'agyñä. Cahnä Jesús hñajty yagho'ogyii; cahnä hñajty yhoodiägachñä maa ja'a Tieediän.

⁴⁰ Coø ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooyy nebiä Jesús hñajty tøø miädia'aguiän, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Tehm tiøyhajt ja'a Dios ja'a quiugapxy yø'ø, ja'a Dios hijty quiexaambiä.

⁴¹ Näje'e hajxy miänaambä:

—Ja'a Mesías yø'ø, ja'a gobiernähadaambä.

Pero näje'ehajxy miänaambä:

—Pero cabä Mesías jim choona'añ Galilea. ⁴² Jaduhñ Diosmädia'agy miäna'añ cooc ja'a Mesías ja'a David yhaphada'añ tieedyhada'añ, y cooc jim choona'añ Belén maa ja'a David jecy chänaayyän.

⁴³ Cooc hajxy hänajty jaduhñ miädia'agy, cab hajxy hänajty tu'ugmädia'agy ñibiaadyii ja'a Jesúscøxpä. ⁴⁴ Näje'e ja'a Jesús hajxy hänajty jia madsa'añ, pero caj pøn ñä'ä majch.

⁴⁵ Mänitä policiahajxy wyiimbijty maa ja'a teedywiindsønñhajxiän, maa ja'a fariseosha-xiän. Mänitä policiahajxy ñämaayyä:

—Tii hajxy coo mga'a yajmejch.

⁴⁶ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab jaduhñ pøn mänaa miädia'agy nej yø'øya'ay miädia'aguiän.

⁴⁷ Mänitä fariseoshajxy miänaañ:

—Cab jaduhñ yhooyä coo mijts jaduhñ tøø myajwiinhøhmbä. ⁴⁸ Caj yø'øya'ay ja'a miädia'agy miäbøjcäxä ja'a wiindsønñhajxy møødä fariseoshajxy. ⁴⁹ Pero yø'ø cu'ughajxy, cabä jecyquihdujt hajxy jiaty. Ween hajxy chaačhpøcy.

⁵⁰ Jimä Nicodemo hänajty, ja'a Jesús hänajty tøø ñähöyyäbä. Fariseohajp hänajty je'ebä. Mänitä Nicodemo miänaañ:

⁵¹ —Cab højts nguhtujthajtäm jaduhñ myiñäm coo jäya'ay nyajcumädóowämät coo hänajty tøø nga'a mädia'agymiädóowäm jayøjp.

⁵² Mänitä Nicodemo wyiinwohñä ñämaayyä:

—Jaduhñ miich mbamädiaacpä nebiä Galileabä jäya'ayhajxy miädia'aguiän. Huuc tehñ yajmädia'ag ja'a Diosmädia'agy. Cab jaduhñ jiiby maa myiñ coo ja'a Dios ja'a quiugapxy jim choona'añ Galilea.

⁵³ Mänit hajxy ñøcxnä maa ja'a tiøjc-hajxiän.

8

¹ Mänitä Jesús jim ñøcxy maa ja'a tun jaduhñ xiøhatiän Olivos. ² Cujaboom jopyji-ajjø'øgyñä, mänitä Jesús ñøcxy maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Jesús ja'a cu'ug ñämejtsä. Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy, tiägøøyy yajñähixøøbiä. ³ Mänitä to'oxiøjc tu'ug yajmejtsä maa Jesúsän. Ja'a cuhdujtyajñähixøøbiähajxy mäyajmejts møødä fariseoshajxy. Paadiä to'oxiøjc hänajty tøø miächii coo hänajty tøø tiu'uma'ady tøø tiu'udägoy. Mänitä to'oxiøjc jim yajñøcxä maa ja'a cu'ughagujcän. ⁴ Mänitä cu'ug ja'a Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsønñ, paady hädaa to'oxiøjc tøø miächii coo tøø piaadyii wiingya'adiøjmøød.

⁵ Jiiby maa ja'a Diosmädia'aguiän, jiibiä Moisés hajxy xyhanéhmäm coo ja'a to'oxiøjc jaduhmbä hajxy nguhtgá'tsämät. Miiçhäts, waamb miich mmänaambä.

⁶ Paady hajxy jaduhñ yajtøøyy, coo hajxy hänajty miädowa'añ pø tu'ugmädia'agy ja'a Jesús hänajty møødä Diosmädia'agy. Yhøxtaaby hajxy hänajty nebiä Jesús hajxy ñähwaambédät coo häxøpy quia'a tu'ugmädia'aguiä. Pero cabä Jesús waamb yhadsooyy. Mänitä Jesús ñaaxcooyy. Mänitä tiägøøyy jahbiä cø'øhaam naaxwiin. ⁷ Mänitä Jesús jaduhñ miäyajtøøwägumbä. Mänit yhäñaaguiugøøyy. Mänit miänaañ:

—Pønä pojpä cädieey ca'a møød, ween quia'tstsooñ.

⁸ Mänitä Jesús ñaaxcóogumbä. Mänit tiägøøguiumbä jahbiä naaxwiin. ⁹ Cooc hajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús hänajty tøø miäna'añän, mänit hajxy je'e tiu'ubøjñä hani-diuhmjaty. Ja'a møjpä, je'e jawyiin tehñ tiu'ubøjtsohñ. Niñajuøøyyä hajxy hamdsoo coo ja'a pojpä cädieey hajxy hänajty miøødä, paady hajxy tiu'ubøjcy. Mänämetscä Jesús ja'a to'oxiøjc miøødmähmøøyy. Jimä to'oxiøjc hänajty tiäna'ay Jesús ja'a wyiinduum. ¹⁰ Mänitä Jesús yhäñaaguiugøøyy. Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc ñämaayy:

—Maa jaaya'ayhajxy, ja'a hajxy hijty xquiuhga'adsaambä. Nej, caj pøn tøø xñä'ä cuhga'açhã.

¹¹ Mänitã to'oxiøjc yhadsooyy:

—Wiindsøn, caj.

Mänitã Jesús miänaañ:

—Ni høøch jaduhñ nga'a mänaambä coo miich myajcuhgá'adsät. Nøcx; cab jaduhñ haxøøg mjatcøøñät.

¹² Mänitã Jesús miänáangumbä:

—Jaduhñ mäwíinhøch nyajnimiäbaadyii nebiã jøønän coochã jäya'ayhajxy nyajnáhixø'øy ja'a tu'u hoybã. Pønjaty ja'a nmädia'agy xpianøcxáanäp, cab jaduhñ wiädita'añ hagogdstuum. Cøjxta'axiøø jim yhida'añ tsajpootyp.

¹³ Mänitã fariseos ja'a Jesús hajxy ñämaayy:

—Hamdsoo miich mniñänømyii. Pero caj miich mnä'ä tømiädia'agy.

¹⁴ Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Tømiädiäacpøch, hóyhøch hamdsoo nja niñänømyii. Nnajuøøbiøch maach ndsoon maach nnøcxy. Pero mijts, cab hajxy mnajuø'øy. ¹⁵ Nä'ä nägøobøch mijts xñä'ä nähwaambety. Pero høøchã, cábøch jäya'ay nä'ä nägoobã nnähwaambety. ¹⁶ Tøyháthøch nnä'ägädã mädia'agy. Ca'a yhøøchã nhamdsoo mädia'agy hädaa; ja'a nDéedyhøchã miädia'agy hädaa, ja'açh tøø xquiéxiäbã. ¹⁷ Miimb jaduhñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän, coo jäya'ayhajxy tiu'ugmädia'aguiä nämetscã, pues tøyhajt hajxy jaduhñ yejpy. ¹⁸ Pues højts, tu'ugmädia'agy højts møødhøch nDeedy cooch je'e tøø xquiexy.

¹⁹ Mänitã fariseoshajxy miänaañ:

—Maa mDeedy.

Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Cábøch mijts xñajuø'øy; ni ja'a nDéedyhøch hajxy xquia'a najuøøyyä. Cooch mijts häxøpy xñajuø'øy, xñajuøøyyäbøch ja'a nDeedy hajxy häxøpy.

²⁰ Yajnáhixøøguiujc ja'a Jesús jaduhñ miänaañ jii by tsajtøgooty, jii by mädøyyä maa ja'a cajän maa ja'a xädø'øñ hajxy hãnjty yajnáhgäda'aguiän. Pero cabã Jesús hãnjty pøn miadsa'añii, hoy hãnjty jia mädia'agy cu'ughagujc. Cahnã hãnjty yhabaady coo je'e miadsøøjät.

²¹ Mänitã Jesús miänáangumbä:

—Nøcxáanbøch høøch. Xjia høxta'awáambøch mijts, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Cab hajxy hoy mnøcxät maach nnøcxa'añän. Coo hajxy mho'oga'añ, jii by hajxy mga'awa'añ haxøøgtuum.

²² Mänitã judíoshajxy ñiñämaayyä:

—Nej, hamdsooda'a ñiyagho'oga'añii, coo hajxy jaduhñ nga'a nøcxämät maa ñøcxä'añän.

²³ Mänitã Jesús miänaañ:

—Yaa mijts mdsoon, hädaa yaabã naaxwiin. Pero høøch, tsajpootypøch ndsoon, ca'a yaajä. ²⁴ Tøøch mijts jaduhñ nnäma'ay, coo hajxy hãnjty tøø mho'ogy, cahnã mbojpa mgädieey hajxy hãnjty xñähwa'açhñã. Cabã mbojpa mgädieey hajxy xñähwa'adsa'añ coochã nmädia'agy hajxy xquia'a mábøjcät pønhøch høøch.

²⁵ Mänitã Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Pønäsän miich.

Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Tøøch mijts nja hawáanäm pønhøch høøch. ²⁶ Madiú'ujøch nnägápxät coo hajxy haxøøg mjäya'ayhaty. Cábøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøjcã. Nhawáanäm mijts jaduhñ nebiátyhøch jaaya'ay tøø xñajtsapxøøyyän, ja'açh tøø xquiéxiäbã.

²⁷ Pero cab hajxy wyiinjuøøyy coo Jesús ja'a Tieedy jaduhñ ñägapxy. ²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cooch mijts hänajty tøø xmiøjpahbety, mänit hajxy mnajuø'øwa'añ pøñhøch høøch, y coochä nhamdsoo cuhdujt nga'a yajtuñ. Pero jaduhñ nhawáañäm nebiátyhøch ja'a nDeedy tøø xyajnáhixø'øy. ²⁹ Xmiøødwädíjpøch je'e, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Cábøch nidiuhñ tøø xñähgue'egy je'eguiøxpä cooch homiänaajä ngudiuñ nébiøch tøø xyhane'emiän.

³⁰ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädiaacy, mänitä miädia'agy miäbøjcäxä nämay.

³¹ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a judíoshajxy, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy hänajty tøø miäbøjcäbä:

—Cooch mijts ja'a nmädia'agy xquiudiúunät homiänaajä, mänitøch mijts hamuumdu'joot xmiøødwädítät. ³² Jaduhñdsä tøyhajt hajxy mmøødhádät cooch ja'a Dios tøø xquiexy. Jaduhñdsä mhaxøøgwiiinmahñdy hajxy mnajtshixø'øwät, nebiä møjcu'ugong hajxy jaduhñ xquia'a hané'emät.

³³ Mänitä judíoshajxy yhadsooyy:

—Abraham højts hijty nhaphajpy ndeedyhajpy. Cab højts pøñ xyhane'emy. Tii jaduhñ coo mmäna'añ coo højts ja'a møjcu'ugong xquia'a hané'emät.

³⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, pøñjaty ja'a pojpä cädieey jaduhñ møød, møjcu'ugong jaduhñ hanehmb. ³⁵ Ja'a moonsähajxy, cab hajxy jim yhity cøjxta'axiøø maa hajxy quiuduñän. Pero ja'a cumoonsä yhuungä, je'eds jim nä'ägä hijp maa ja'a tiøjcän. ³⁶ Høøch, nbuhbédäbøch mijts jaduhñ nebiä mhaxøøgwiiinmahñdy hajxy mnajtshixø'øwät, nebiä møjcu'ugong hajxy jaduhñ xquia'a hané'emät. ³⁷ Nnajuøøbiøch jaduhñ coo Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty. Pero xyagho'ogáambøch mijts, je'eguiøxpä coo hajxy tu'joot mga'a tuna'añ nébiøch mijts nja näma'ayän. ³⁸ Nmädiáacypiøch nébiøch ja'a nDeedy tøø xyajmøødmädia'aguiän. Pero mijts, jaduhñ mijts mjäya'ayhaty nebiä mdeedy yaa jiäya'ayhatiän hädaa yaabä naaxwiin, nebiä cu'ug yhane'emiän.

³⁹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Abraham højts hijty nhaphajpy ndeedyhajpy.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Pø tøyhajt ja'a Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty, jaduhñ hajxy mjäya'ayhájpät nebiä Abraham jecy jiäya'ayhajtjän. ⁴⁰ Pero xyagho'ogáambøch mijts, hóyhøch mijts ja'a tøyhajt tøø nja yajmøødmädia'agy, mädyíibøch ja'a Dios tøø xyajmøødmädia'agy. Cábøchä Abraham häxøpy xyagho'oga'añ. Caj mijts mjäya'ayhaty nebiä Abraham jecy jiäya'ayhajtjän. ⁴¹ Jaduhñ mijts mjäya'ayhaty nebiä mdeedyhajxy jiäya'ayhatiän.

Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Tøyhajt højts ja'a Abraham hijty nhaphaty ndeedyhaty. Jaduhñ højts njäya'ayhaty nebiä Abraham jecy jiäya'ayhajtjän. Tu'ug højts nDeedy; Dios je'e.

⁴² Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo Dios hajxy häxøpy tøyhajt mDeedyhaty, xchójpøch mijts häxøpy yaabä. Jímhøch tøø ndsooñ maa Diosän; pero yaach nhijnä hädaa yaabä naaxwiin. Ca'a yhamdsoo jóthøch yaa tøø ngäda'agy. Diøshøch xquiejx. ⁴³ Xiøøbøch yaa nja mädia'agy; cábøch mijts ja'a nmädia'agy xñä'ä cudiunaañä. ⁴⁴ Ja'a møjcu'ugong hajxy mdeedyhajpy. Jaduhñ hajxy mjäya'ayhaty nebiä mdeedy jiäya'ayhatiän. Mänit je'e tiägøøyy jäya'ay-yagho'pä mänaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Cabä tiømiädia'agy. Cabä hädaa yaabä naaxwiin hoy jiäya'ayhaty. Høhndaacp je'e; jaduhñ ñä'ägä cuhdujthaty. Jaduhñ jäya'ayhajxy yaa yajnáhixø'øyii ja'a møjcu'uwiinmahñdy. ⁴⁵ Pero høøch, cooch mijts ja'a tøyhajt nyajmøødmädia'agy, cábøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcä. ⁴⁶ Hopiøñä ñajuø'øy coochä pojpä cädieey nga'a møødä. Jaduhñ hajxy mnajuø'øwät coochä tøyhajt

nmädia'agy. ⁴⁷ Ja'a Dios ja'a yhuungä, miädóowäp je'e ja'a Dios ja'a miädia'agy. Pero mijtsä, caj mijts Dios xyhuunghaty; paadiä Dios miädia'agy hajxy mga'a mädownänä.

⁴⁸ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a judíoshajxy:

—Nej, cab jaduñ tiøyyä coo jim mdsóñ Samaria, coo mõjcu'ugong tøø xyajtägø'øyä.

⁴⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cábøchä mõjcu'ugong tøø xyajtägø'øy. Nwiinguhdsähgøøbiøch ja'a nDeedy. Pero cábøch mijts xwyiingudsähgø'øy. ⁵⁰ Cábøch hamdsoo nmäna'añ coöch hajxy xwyiin-gudsähgø'øwät. Ja'a nDéedyhöch jaduñ mänaamb. Yajcumädowaamb by je'e põnhøch haxøøg xñänøømb. ⁵¹ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coöchä nmädia'agy põñ xmiäbøjcät, ni mänaa quia'a hó'ogät.

⁵² Mänitä judíoshajxy yhadsooyy:

—Hoorä sí, tøø højts nnajuø'øy coo mõjcu'ugong tøø xyajtägø'øy. Tøø ja'a Abraham yho'ogy mõødä Dios ja'a quiugapxyhajxy. Pero miich mänaamb coo mmädia'agy põñ xmiäbøjcät, ni mänaa quia'a hó'ogät. ⁵³ Nej, maas mõc miichä cuhdujt mmøødä quejee ja'a Abraham jecy miøødhajty, ja'a hajxy hijty nhaphájtäm ndeedyhájtämbä. Tøø je'e yho'ogy. Jaduñ ja'a Dios ja'a quiugapxyhajxy tøø yho'pä. Pøñ tyijy miich coo jaduñ mniñänømyii.

⁵⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduñ yhahixø'øy coöch hamdsoo nniguiumayøøjät. Pero Dióshøch xquiimaaby, ja'a tyijy mijts mDioshajpy. ⁵⁵ Cahnøch nDeedy hajxy xñajuøøyyä. Pero høøch, nhixyhøch høøch. Cooch nmäná'anät coöch nga'a hixiä, høhnda'agäbøch jaduñ nej mijts mhøhnda'aguiän. Pero nhixyhøch høøch. Nmäbøjcäbøch ja'a miädia'agy je'e. ⁵⁶ Ja'a Abraham, ja'a hajxy jecy nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtämbä, xoondaacp je'e hijty coöch hänäjty xyhixa'añ mänájøch hänäjty nhida'añän hädaa yaabä naaxwiin. Tøøch je'e xjiaanč hixy. Mänit jiaanč xoondaacy.

⁵⁷ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a judíoshajxy:

—Je'enä jaduñ mdsaanä. Nej, tøø ja'a Abraham mhixiä.

⁵⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, jíiyämøch hänäjty; cahnä Abraham hänäjty jiinä.

⁵⁹ Mänitä tsaa hajxy quionø'cy; Jesús hajxy hänäjty quiuhga'adsaamby. Pero tøø ja'a Jesús hänäjty ñiguiu'uchii. Mänit piädsøømnä tsajtøgooty.

9

¹ Jimä Jesús hänäjty ñaxy. Mänitä wiindspä tu'ug yhijxy. Jaduñnä mähdiøjc ñä'ägä maaxhuunghajty wiinma'ad. ² Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a jiamiøødhajxy:

—Wiindsøn, tii yø'øya'ay wyiinäda'a coo mia'adä. Pønä pojpä cädieeyäda'a tøø tiuñ, yø'øya'ayä, tøgä tiaj tieediä.

³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ni põñ. Paady yø'øya'ay wyiin mia'adä nebiä Dios ja'a miäjaa jaduñ quiähxø'øgät maa yø'øya'aguiøxpän. ⁴ Tsøc Diostuung hajxy túunäm, ja'ačh tøø xquiéxiäbä, mäduñtiä jugyhajt hajxy nmøødhájtäm. Coo hajxy nhó'cänät, cab hajxy jaduñ mänaa ndúunänät. ⁵ Cooch yaa nhity hädaa yaabä naaxwiin, nyajcähxø'piøch jäya'ay piojpä quiädieeyhajxy.

⁶ Mänitä Jesús ñajtsujøøyy naaxwiin. Mänitä chujy yajmo'ondscojy. Mänitä pyiinø'cy. Mänitä wiindspä yajwiingupiinøøyy ja'a chujy, ja'a hänäjty tøø mio'ondscójjiiäbä.

⁷ Mänitä Jesús ja'a wiindspä ñämaayy:

—Nøcx niwyimbujøø maa ja'a tsiidaact jaduñ xiøhatiän Siloé —je'e jaduñ ñänøømby, Quexy.

Mänitä wiindspä hoy jiaanč niwyyimbujyii. Coo wyyimbijnä, tøø hänajty wyyindøø'xø'nä. ⁸ Mänitä mähdiøjc yhiixä ja'a miädøjc-hajxy møødä hajxy hijty yhiixypä coo hänajty xiädø'øñyujwa'añ. Mänitä hajxy miänaañ:

—Nej, caj jie'e yø'øjä, ja'a hijty naxy xädø'øñyujwaambä häña'a.

⁹ Näje'e hajxy hänajty miäna'añ:

—Jaanč je'e yø'ø.

Näje'e hajxy hänajty miäna'añ:

—Ca'a jie'ejä; pero tehñ jiaduhñ quiähxø'øgy.

Pero ja'a mähdiøjc, hamdsoo hänajty ñiñänømyii:

—Høøch je'e hijty wiinds.

¹⁰ Mänitä miäyajtøøwa:

—Nejy mwiindøø'xø'cy.

¹¹ Mänit yhadsooyy:

—Jaaya'ay ja'a Jesúshajpä, jaaya'ay ja'a chujy yajmo'ondscoj. Mänitøch xyajwiingu-biinøoyy. Mänitøch xñämaayy cooçh nøcxy nniwyyimbujyii maa ja'a tsiidaact jaduhñ xiøhatiän Siloé. Mänitøch hoy njaanč niwyyimbujyii. Mänitøch nwiindøø'xø'cy.

¹² Mänitä miäyajtøøwägumbä:

—Maa jaaya'ayäda'a.

Mänit yhadsooyy:

—Pämäadädä.

¹³ Mänitä mähdiøjc yajnøcxä maa ja'a fariseos wyyiinduumhajxiän, ja'a hänajty tøø wyyiindøø'xø'øguiäbä. ¹⁴ Poo'xxiøøjooty ja'a Jesús ja'a chujy yajmo'ondscojy, yajwi-indøø'xø'cy ja'a wiindspä. ¹⁵ Mänitä mähdiøjc miäyajtøøwägumbä ja'a fariseoshajxy:

—Nejy mwiindøø'xø'cy.

Mänit yhadsooyy:

—Chujy jaaya'ay yajmo'ondscoj; je'eçh je'e xyajwiingubiinøoyy. Mänitøch hoy nniwyyimbujyii. Mänitøch nwiindøø'xø'nä.

¹⁶ Mänitä fariseoshajxy näje'e miänaañ:

—Ca'a yø'øya'ay Dyiosquexiä. Tuumb yø'øduhñ poo'xxiøøjooty. Cabä cuhdujt miøødä coo jaduhñ tiúnät poo'xxiøøjooty.

Pero näje'e hajxy hänajty miäna'añ:

—Pero nebiä cuboj cugädieejiäya'ay ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä jaduhñ ñä'ä yajcähxø'øgät.

Cab hajxy hänajty tu'ugmädia'agy ñibiaadyii. ¹⁷ Mänitä mähdiøjc ñämaayyä, ja'a hänajty tøø wyyiindøø'xø'øguiäbä:

—Míichäts, waamb miich mmäna'añ. Nejy yø'øya'ay mnänømy, ja'a tøø xyaghi-jxø'øguiäbä.

Mänit yhadsooyy:

—Dios je'e tøø quiexy.

¹⁸ Cabä judíoshajxy hänajty miäbøga'añ coo jaaya'ay hijty wyyiindsä, coo jaaya'ay hijty tøø wyyiindøø'xø'øgy. Paady hajxy miøjyaaxy jaaya'ay tiaj tieedy. ¹⁹ Mänit hajxy miäyajtøøwa:

—Nej, mijts ja'a mhuung yø'ø, ja'a hajxy mnänøombiä coo hijty wiinds tøø miaax-huunghatiä. Nebiäda'a tøø yhiixø'øgy.

²⁰ Mänitä tiaj tieedyhajxy yhadsooyy:

—Højts nhuung jaanč yø'ø. Wiinds jiaanč maaxhuunghajty. ²¹ Pero cab højts nnajuø'øy nejy tøø yhiixø'øgy o pøn jaduhñ tøø yaghiixø'øgy. Yø'ø hajxy mäyajtøw. Møj yø'øjän. Ween hamdsoo ñägäpxy.

²² Paady hajxy jaduhñ miänaañ, coo ja'a teedywiindsøn hajxy hänajty chähgø'øgy. Tøø ja'a teedywiindsøn hajxy hänajty quiojyquiapxyhaty coo hajxy hänajty yajpädsøma'añ

tsajtøgooty pøn jaduħn mäna'anaamb cooc Jesús Miesíashaty. Nägooyä hajxy hänajty yajtøjpädsøma'añ, cab hajxy hänajty yajtøjtägø'øwaañnä tsajtøgooty. ²³ Paady jaaya'ay tiaj tieedyhajxy miänaañ: “Yø'ø hajxy mäyajtøw. Møj yø'øjän.”

²⁴ Mänitä mähdiøjc miøjyáaxägumbä, ja'a hänajty tøø yhijxø'øguiäbä. Mänitä ñämaayyä:
—Højts tøyhajt móoyyác. Nnajuøøby højts coo Jesús quiuboj quiugädieeyä.

²⁵ Mänit yhadsooyy:
—Cábøch nnajuø'øypø cuboj pø cugädieey je'e. Pero nnajuøøbiøch cooħ tøø nhijxø'øgy, hóyhøch hijty nja wiindsä.

²⁶ Mänit ñämaayyä:

—Nej xyaghijxø'cy.

²⁷ Mänit yhadsooyy:

—Tøøds mijts nja hawáañäm. Pero cab hajxy mmäbøjcy. Tii hajxy coo mmädoowáangombä. Nej, mbanøcxáañäp ja'a miädia'agy hajxypä.

²⁸ Mänit yhojjä ñämaayyä:

—Miiħ jaduhñ mbanøcxäp ja'a miädia'agy. Højtsä, Moisés ja'a miädia'agy nbanøcxäp.

²⁹ Nnajuøøby højts coo Dios ja'a Moisés miøødmädiaacy jequiän. Pero jaaya'ayä, cab højts nnajuø'øy maa chooñ.

³⁰ Mänitä mähdiøjc yhadsooyy:

—Hoy-yagjuøøñä jaduhñ. Cab hajxy mnajuø'øy maa jaaya'ay chooñ, hóyhøch tøø xjia yaghijxø'øgy. ³¹ Hoy piønä jaduhñ ñajuø'øy coo Dios jaduhñ quia'a mädoowa ja'a miädia'agy ja'a cuboj ja'a cugädieey. Pero pøn ja'a Dios jaduhñ wiingudsähgøøby, pøn jaduhñ cudiumb nebiä Dios yhane'emiän, je'e ja'a miädia'agy jaduhñ mädoowäxäp ja'a Diósäm. ³² Høxtahm̄ds ja'a naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän, ni mänaa jaduhñ quia'a yajmädohythy coo jäya'ay yaghijxø'øgyii, ja'a wiinds tøø miaaxhuunghátiäbä, høxtä jäda'anäbaady. ³³ Coo jaaya'ay häxøpy quia'a Diosquexiä, cab jaaya'ay cu yajcähxø'cy hoy-yagjuøøñäbä.

³⁴ Mänitä mähdiøjc yhojjä:

—Nej, xyajñähixø'øwaamb højts miiħä. Pojpatuum cädieedium miiħ tøø mmaaxhuunghaty.

Mänitä mähdiøjc je'e yajpädsøøma tsajtøgooty.

³⁵ Mänitä Jesús miädoythajty coo ja'a mähdiøjc hänajty tøø yajpädsømyii tsajtøgooty. Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc yhøxtaayy. Mänit jiaanħ paaty. Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, mmäbøjcäp ja'a miädia'agy, ja'a Dios tøø quiéxiäbä.

³⁶ Mänitä mähdiøjc yhadsooyy:

—Wiindsøn, pøn jaduhñ mnänøømby. Høøch hawáañäc nébiøch ja'a miädia'agy nmäbøjcät.

³⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø je'e mhixy. Høøch je'e.

³⁸ Mänitä mähdiøjc miänaañ:

—Wiindsøn, mäbøjpcħ.

Mänitä Jesús wyiinjiicädaacä, wyiingudsähgøøyyä.

³⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin neby hajxy jaduhñ yhijxø'øgät, ja'a hajxy hijpä nebiä wiindspän; møød neby hajxy jaduhñ wyiindsø'øwät, ja'a hajxy hijpä nebiä hijxpän.

⁴⁰ Jimä fariseoshajxy hänajty näje'e tiäna'ay maa Jesús hänajty mädooyyän. Coo hajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús miänaañän, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Nej, mmänaamb miiħ jaduhñä coo højts jaduhñ nhijpä nebiä wiindspän.

⁴¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo hajxy häxøpy mhity nebiä wiindspän, cabä pojpa cädieey hajxy häxøpy mhixyhaty. Pero coo hajxy jaduñ mmäna'añ coo hajxy mhity nebiä hijxpän, paadiä mbojpa ja'a mgädieey hajxy xquia'a nähwa'açhñä.

10

¹ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät: cabä mee'tspähajxy jiiby tiägø'øwø'øy maa ja'a meegcuraahaawän. Wiingtuum hajxy je'e tiägø'øwø'øy maa ja'a curaahaaw quia'a hitiän. ² Pero ja'a cumeeg, je'eds jiiby tägø'øwøøby maa ja'a curaahaawän. ³ Yajtägøøby ja'a curaagüendähajpä ja'a cumeeg jiiby curaajooty. Coo hänajty mieegmøjya'axa'añ, mänitä mieeg quiøxy xøøguya'axy. Yo'mädooby ja'a meeg ja'a wyiindsøn hajxy. Mänitä cumeeg yhøxwoobädsømy. ⁴ Coo ja'a meeghajxy hänajty tøø piädsømy, mänitä wyiindsøn hajxy cøjx piadu'ubøcy. Paady hajxy jaduñ piadu'ubøcy coo ja'a wyiindsøn hajxy yo'mädoy. ⁵ Cabä wiingjäya'ay hajxy pianøcxa'añ. Coo wiingjäya'ay hajxy yo'mädoy, cøjx hajxy chähgø'øbäyø'øgy.

⁶ Ja'a Jesús, yajmäbaadyhaam hänajty miädia'agy; pero cabä miädia'agy hänajty wyiinjuøøyyäxä.

⁷ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Chaads mijts tehñ tøyhajt nnämä'awät: Øøch, jaduñ mäwíinhøch nebiä curaahaawän maa ja'a meeghajxy tiägø'øwø'øyän. ⁸ Cáhnoch hänajty nmech, tøø jäya'ayhajxy hänajty may miech høñdaacpä. Jaduñ hajxy ñibiäda'agyii nebiä Diosquexypän. Jaduñ mäwíinäts hajxy miäbaady nebiä meegmee'tspän. Pero cabä miädia'agyhajxy miäbøjcäxä. Jaaya'ayädshajxy jaduñ ca'a mabøjc, pønjätyhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp. Jaduñ mäwíinäts hajxy je'e miäbaatpä nebiä meeg mädia'agymiäbøjpan. ⁹ Ja'a meeghajxy, jii hajxy je'e tiägø'øwø'øy maa ja'a curaahaawän. Høøch, jaduñ mäwíinhøch nebiä curaahaawän. Pøñhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'eçh ngüeendähadaamby.

¹⁰ Ja'a hajxy jäya'awyiinhøhmbä, Diosmädiä'aguiäc tyijy hajxy je'e yajwa'xyp. Yhamdsoo copcooty ja'a mädia'agy hajxy hänajty yajpädsømy. Pero høøch, páadyhøch tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nebiä jäya'ayhajxy jaduñ jim ñøcxät tsajpootyp, neby hajxy jaduñ jim yhidät cøjxta'axiøø. ¹¹ Ja'a cumeeg, cwieendähajpy ja'a mieeg je'e. Jaduñ mäwíinhøch je'e, ngüeendähadáambiøch ja'açh nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäbä. Jaaya'ay ja'a meeg jaançh tehñ chojpa, høxtä ñähho'tú'udäp ja'a mieeg. ¹²⁻¹³ Ja'a moonsähajxy, cabä meeg hajxy tu'joot cwieendähaty. Paady hajxy je'e tu'joot quia'a cueendähaty, coo hajxy je'e quia'a yhamdsoo je'ejä. Mäjuy hajxy je'e jia cuduñ. Coo ja'a pahuc miech meegtsu'tspä, mänitä moonsähajxy piäyø'øgy. Mänitä meeg mähdiøjc-hajxy ñä'ägä maçhii. Mänit hajxy chähgø'øbäyø'øgy.

¹⁴⁻¹⁵ Pero høøch, jaduñ mäwíinhøch nebiä jäya'ay meeg hajxy jaançh tehñ chojpan. Xyhixyhájpøch ja'a nDeedy, y nhixyhájpøch je'ebä. Jaaná jaduñds je'e, jaaná nhixyhájpøch pønjätyhøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäp. Nñähho'tu'udáambiøch hajxy je'e. ¹⁶ Jaaná xmiäbøgaanäbøch ja'a nmädia'agy hajxy, ja'a jäya'ayhajxy tsänaabiä wiinghagajpt. Tu'ugmädia'agy hajxy yhida'añ møød hädaa jäya'ayhajxy yaabä. Tu'cuhdúthøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä nägøxiä.

¹⁷ Páadyhøch ja'a nDeedy xchocy cooçh jaduñ nmäna'añ cooçh häna'c ween xyagho'ogy nébiøch jaduñ njujypiøgät jadähooc. ¹⁸ Høøch, hamdsooçh nmäna'añ cooçhä jäya'ay xyaghó'ogät. Cooçh häxøpy nga'a mänaambä, cábøçhä jäya'ay häxøpy xyagho'oga'añ. Nmøødhøch cuhdujt cooçh nhó'ogät; y nmøødhøch cuhdujt cooçh njujypiøgät jadähooc. Páadyhøch ja'a nDeedy tøø xwyiinguexy cooçh nhó'ogät, cooçh njujypiøgät.

¹⁹ Coo Jesús jaduñ miädiaacy, paadiä judíoshajxy tu'ugmädia'agy quia'a nibiaatä.

²⁰ Mänit hajxy nämay miänaañ:

—Møjcu'uda'a miøød. Cuhmäñøøbiäda'a jaduñ. Tii yøø miädia'agy hajxy coo mmädowaanä.

²¹ Mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Cabä møjcu'umøødpä jaduñ miädiá'agät. Cabä møjcu'u ja'a wiindspä jaduñ yaghixó'øgät.

²² Jájtäbä xøø hänajty jim Jerusalén, ja'a xøhajpä ja'a Dedicación. Tøøchpojjooty hänajty. ²³ Jiibiä Jesús hänajty wiädity tsajtøgooty, jiiby maa ja'a tøjwiingän, ja'a xøhajpä Salomón. ²⁴ Mänitä judíoshajxy jim yhamugøøyy maa Jesús hänajty wiäditiän. Mänitä Jesús ñämaayyá:

—Mänaa højts xyhawaanaanä pø tøyhajt mMesíashaty.

²⁵ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøøds mijts nja hawáañäm, pero cab hajxy mmäbøjcy. Cooch jaduñ ngudiuñ nébiøch ja'a nDeedy tøø xyhane'emiän, cähxó'pøch jaduñ cooch nGristohaty. ²⁶ Pero, cooch mijts ja'a nmädia'agy hajxy xquia'a panøcxä, páadyhøch ja'a nmädia'agy hajxy xquia'a mabøgaanä. ²⁷ Nhixyhájpiøch pønhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjçäp; je'eçh ja'a nmädia'agy xpianøcxäp. ²⁸ Nyajnøcxäämbiøch hajxy jim tsajpootyp. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Cábøch hajxy je'e pøn xpiøjçät. ²⁹ Miøødhøch ja'a nDeedy ja'a mäjaa. Cabä pøn ja'a mäjaa jaduñ miøødä nébiøch ja'a nDeedy miøødän. Ja'a nDeedyhøch jaduñ tøø miäna'añ cooch jaaya'ay ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøjçät. Cábøch ja'a nDeedy jaaya'ayhajxy mänaa piøgáañaxä. ³⁰ Høøch møødhøch ja'a nDeedy, tu'ugmädia'agy højts nhity.

³¹ Mänitä judíoshajxy tiägøøguiombä tsaagonø'pä. Jesús hajxy hänajty quia'adsaamby.

³² Mänitä Jesús ja'a judíos ñämaayy:

—Madiú'ujøch ja'a hoybä tøø ngudiuñ nébiøch ja'a nDeedy tøø xyhane'emiän. Tiguiøxpøch mijts coo xquia'adsa'añ.

³³ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Paady højts miich nga'adsa'añ coo Dios haxøøg mnänømy, coo mnibiäda'agyii nebiä Diosän; ca'a jie'eguiøxpä coo hodiunng jaduñ tøø mduñ.

³⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jiiby jaduñ myiñ maa mijts mguhdujtän coo Dios jaduñ miänaañ: “Mdioshajp hajxy.” ³⁵ Tøyhajt ja'a Diosmädia'agy jaduñ ñä'ägädä mädia'agy. Jaduñ miäna'añ cooc hajxy jaduñ dyioshaty, ja'a jäya'ayhajxy tøø wyiingpøquiäbä ja'a Diosmädia'agy. ³⁶ Hoorä, Diøshøch tøø xquiunuu'xy tøø xpiäda'agy. Yaaçh tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin. Cábøch Dios tøø nwiingapxpety cooch nmänaañ coochä Dios xyHuunghaty. Tøyhájthøch jaduñ xyHuunghaty. ³⁷ Cooch häxøpy nga'a tuñ nébiøch ja'a nDeedy tiuñän, cábøchä nmädia'agy hajxy häxøpy xmiäbøjçä. ³⁸ Pero jaançh túumbøch jaduñ. Mmäbøgäp hajxy jaduñ coochä Dios tøø xquiexy, hóyhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a ja mabøjçä. Jaduñds hajxy mnajuøøñät coo højts tu'ugjäya'ay nhity møødhøchä nDeedy.

³⁹ Mänitä Jesús jia madsáañägumbä. Pero cabä ñä'a yajmajch.

⁴⁰ Mänitä miøjnøønájxcumbä ja'a Jordánpä møjnøøbä maa ja'a Juan miäyajnäbejtsohñän. ⁴¹ Mänitä Jesús hajxy ñämejch nämay. Mänit hajxy miänaañ:

—Cabä Juan ja'a hoy-yagjuøøñäbäjaty ñä'a yajcähxø'cy. Pero tøyhajt jaduñ cøxiä nebiä Juan yøøya'ay tøø ñägapxiän.

⁴² Mänitä Jesús ja'a miädia'agy hajxy jim miäbøjçä nämay.

11

¹ Tu'ug jäya'ay hänajty xiøhaty Lázaro. Tøø hänajty pia'ambety. Jim hänajty chäna'ay Betania møødä piuhdo'oxyhajxy, ja'a María møødä Marta. ² Cahnä hänajty yhabaady mänaa María ja'a Jesús ja'a perfume hänajty yajtecytia'xøøwa'añ, mänaa María ja'a Jesús hänajty tiecymie'exa'añ ja'a quiuhwaayhaam. ³ Coo Lázaro hänajty tøø pia'ambety,

mänitä piuhdo'oxy ja'a capxy hajxy quiejxy maa Jesúsän coogä Lázaro tøø pia'ambety. Jesús ja'a miägu'ughajpä hänajty je'e. ⁴ Coo Jesús ja'a mädia'agy jaduhñ miädooyy, mänit miänaañ:

—Cabä mähdiøjc tiehñ yho'oga'añ. Paady tøø pia'ambety neby jaduhñ quiähxó'øgät coo Dios miøjjä jiaančhä, neby jaduhñ quiähxó'øgät coo ch nmøjjä njaančhä. Dióshøch xyHuunghajp.

⁵ Hoy ja'a Jesús hänajty jia jaanč tehñ miøødnijootpaadyii ja'a Lázarahajxy, ⁶ mejtsxøø jim jiaag hijty maa hänajty ñä'ägä hitiän. ⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Jamds hajxy jadähooc Judea.

⁸ Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, cahnä jiegø'øy mänaa ja'a judíoshajxy xjia cuhga'adsa'añän. Tii jim coo mnøcxtägatsa'añ.

⁹⁻¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a Diostuung hajxy tuumbä, coo ja'a tiuunghajxy je'e quia'a mayñä, cahnä hajxy je'e yho'oga'añ. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä xøømbä tiu'uyo'oyän. Cab hajxy je'e quiuhnepy. Hoy hajxy je'e yhixy.

¹¹ Mänitä miänáangombä:

—Tøø højts nmägu'ughajpä Lázaro miaahó'cäm. Nøcxáambøch cham nyuxa'añ.

¹² Mänitä jiamiøødhajxy miänaañ:

—Pero, wiindsøn, pø nä'ä maaho'c jaduhñ, møcpøjtägatsaambäda'a jaduhñ, cabä.

¹³ Coo Jesús jaduhñ miänaañ coo Lázaro miaaho'cy, jaduhñ hänajty miäna'anaañ coo tøø yho'ogy. Pero cabä jiamiøødhajxy jaduhñ wyiinjuøøyy coo Lázaro tøø yho'ogy. Jaduhñ hajxy wyiinjuøøyy coo tøø miaaho'ogy. ¹⁴ Mänitä Jesús howyiinjuøøñä tiehñ ñägapxnä:

—Tøø ja'a Lázaro yho'ogy. ¹⁵ Xoondáacpøch jaduhñ coo ch hänajty nga'a jimä. Coo hajxy jaduhñ mhixa'añ nébiøch nduna'añän, mänitøch mijts ja'a nmädia'agy xmiaas mäbøgaanä. Páadyhøch jaduhñ nxoonäda'agy. Jamds hajxy jim maa Lázaran.

¹⁶ Tu'ugä Jesús ja'a jiamiøød hänajty xiøhaty Tomás, ja'a hajxy hänajty ñänøømbiä hametsc-huung. Mänitä Tomás ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Jamxä Jesús hajxy møødhó'cäm.

¹⁷ Coo hajxy jim miejch Betania, mänitä Jesús yhawáanäxä coo ja'a Lázaro hänajty jiiby tøø yhity mädaaxxøø jutjooty maa cabäsaantän. ¹⁸ Mäwiingón Betania hänajty jim Jerusalén. Jaduhñda'a jiäguema, mejtskilómetro ja cupcäda'a. ¹⁹ Nämäy ja'a judíoshajxy hänajty tøø ñämech ja'a Marta møødä María. Capxmøcpøgáanäp hajxy hänajty coo ja'a piuhya'ayhajxy hänajty tøø yho'ogy. ²⁰ Coo ja'a Marta jaduhñ miädoyhajty coo Jesús hänajty miäwiingoñ, mänit hoy jiojcubaadø'oy. Pero María, jiiby miähmøøyy maa ja'a tiøgootyhajxiän. ²¹ Mänitä Marta ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøn, coo häxøpy myaajä, cábøchä nbuhya'ay häxøpy tøø yho'ogy.

²² Nnajuøøbiøch jaduhñ, hoytyiijä Dios mmäyujwá'anät, xmió'owäp je'e.

²³ Mänitä Jesús ja'a Marta ñämaayy:

—Jujypiøgaambä mbuhya'ay.

²⁴ Mänitä Marta miänaañ:

—Nnajuøøbiøch coo jiuujypiøga'añ coo ja'a naaxwiimbä hänajty wyiimbida'añ, coo hajxy nägøxiä njujypiøgáanäm.

²⁵⁻²⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nyagjujypiøgáambiøch hajxy je'e pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp. Nya-jnøcxáambiøch hajxy je'e jim tsajpootyp, hoy hajxy hänajty jia jujcyñä, hoy hajxy hänajty tøø jia ho'ogy. Nejy, mmäbøjpy jaduhñä.

²⁷ Mänitä Marta miänaañ:

—Wiindsøn, nmäbøjpiøch coo miich ja'a Dios xyHuunghaty, coo mMesíashaty, coo miich ja'a Dios tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin.

²⁸ Mänitā Marta ja'a piuhdo'oxy hamee'ch hoy ñāma'ay:

—Tøø ja'a nWiindsøn hajtām miéjtsām. Miičh xyajtøøb.

²⁹ Coø ja'a María miädooyy, mänitiä tiänaayyø'cy. Mänitā María ja'a Jesús ñänøcxy.

³⁰ Jimā Jesús hänajty tøø miähmø'øy maa ja'a Marta hänajty hoy tøø miøødmädia'aguiän. Cahnä Jesús hänajty quiajptägø'øy. ³¹ Ja'a judíoshajxy hänajty jiiiby maa ja'a María tiøgootyhajxiän, coø hajxy yhiijy coø María tiänaayyø'cy, coø tiøjpdädsøømy, mänitā María hajxy piädøjpdädsøømy. Jim tyijy María hänajty ñøcxy cabäsaantä jøøbiä xuu'tspä.

³² Coø ja'a María jim miejch maa ja'a Jesús hänajty tøø miähmø'øyän, mänitā Jesús yhiijy. Mänitā María ja'a Jesús wyiinjiicädaacy. Mänitā María miänaaŋ:

—Wiindsøn, coø miičh häxøpy myaajä, cábøchä nbuhya'ay häxøpy tøø yho'ogy.

³³ Coø Jesús jaduhñ yhiijy coø María hänajty jiø'øy møødä judíoshajxy, ja'a hänajty tøø piamechíjábä, mänitā Jesús jiootmabiøjcy. ³⁴ Mänit miänaaŋ:

—Maa hajxy tøø myajnaaxtägø'øy.

Mänitā Jesús ñāmaayyä:

—Wiindsøn, jam nyajnahixø'øy.

³⁵ Mänitā Jesús jiøøyy. ³⁶ Mänitā judíoshajxy miänaaŋ:

—Høxtahmñs jiø'øy coø Lázaro hijty jiaančh tehñ miøødnijootpaadyii.

³⁷ Mänit hajxy näje'e miänaaŋ:

—Tisän yø'øya'ay ja'a Lázaro coø quia'a yajmøcpøjcy. Tøø yø'øya'ay ja'a wiindspä yaghixø'øgy, túhmäts.

³⁸ Mänitā Jesús jiootmabiøjcombä. Mänit jim ñøcxy maa ja'a naaxjutän maa ja'a Lázaro hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Jimā tsaä ja'a jut hänajty yhadäguec-haty. ³⁹ Mänitā Jesús ñāmaayy ja'a hajxy hänajty jim tänaabiä juthaguum:

—Hadäguejtu'ud yø'ø jut hajxy.

Jimā cuhäyohnd hänajty tiänaabiä, ja'a Martahajpä. Mänitā Marta ja'a Jesús ñāmaayy:

—Wiindsøn, pero mädaaxxøø jiiiby tøø yhity jutjooty. Haxøøgxuu'päda'a yø'øjän.

⁴⁰ Mänitā Jesús ja'a Marta ñāmaayy:

—Tøøch miičh nhawáañäm, coø mmäbøgät, mänit mhíxät coø Dios miøjjä jiaančh.

⁴¹ Mänitā jut hajxy jiaančh yhadäguejtuuty. Mänitā Jesús chajhee'py. Mänit miänaaŋ:

—Teedy, Dioscujú'uyäp coøch miičh ja'a nmädia'agy tøø xmiädoowa. ⁴² Nnajuøøbiøch jaduhñ coøch miičh ja'a nmädia'agy hoymiänaajä xmiädoowa. Pädyyhøch miičh tøø nnāma'ay “Dioscujú'uyäp” neby hajxy miäbøgät coøch miičh tøø xquiexy, yø'øya'ayhajxy xii tänaabiä.

⁴³ Mänitā Jesús møc yaaxy:

—¡Lázaro, pädsómäts!

⁴⁴ Mänitā Lázaro jiaančh pädsøømy, ja'a hänajty tøø yhö'oguiäbä. Nähbity nähmoch piädsøømy. Mänitā Jesús ñāmaayy ja'a hajxy hänajty jim tänaabiä:

—Nähbijtu'ud yø'ø hajxy. Ween ñøcxy maa ja'a tiøjcän.

Mänitā Lázaro hajxy jiaančh nähbijtuuty. Mänit ñøcxy maa ja'a tiøjcän.

⁴⁵ Mänitā Jesús ja'a miädia'agy miäbøjcäxä nämay ja'a judíoshajxy, ja'a María hajxy hänajty tøø miøødhítiäbä maa ja'a tiøjc-hajxiän, ja'a hajxy hänajty tøø yhíxiäbä coø ja'a Jesús ja'a ho'ogyjiäya'ay yagjujypiøjcy. ⁴⁶ Pero cab judíos hajxy näje'e miäbøjcy. Paady ja'a fariseos hajxy hoy yhawaanä nebiä Jesús hänajty tøø tiuñ. ⁴⁷ Mänitā teedywiindsøn hajxy yhamugøøyy møødä fariseoshajxy møødä tuungmøødpähajxy. Mänit hajxy ñiñāmaayyä:

—Neby hajxy nwiinmahñdyhajtämät. Madiu'u jaaya'ay ja'a hoy-yagjuøøñäbäjaty tøø yajcähxø'øgy. ⁴⁸ Coø hajxy nga'a májtsämät, mänitā miädia'agy miäbøgáañäxä nägøxiä. Minaambä romano jäya'ayhajxy ja'a møjcuहुdujtmøødpä. Mänitā ndsajtøjc hajxy xya-jma'adääñäm. Mänitā nguहुdujt hajxy xpiøgáañäm.

⁴⁹ Caifás ja'a teedywiindsøn hänajty xiøhaty ja'a møjcuहुdujtmøødpä. Mänit miänaaŋ:

—Cab hajxy tii mjaty mnajuø'øy. ⁵⁰ Cab hajxy mwiinjuø'øy coo maas hoy hit jaduñ coo ja'a cu'ug tu'jäya'ay xñähho'túutämät. Cab hajxy jaduñ nägøxiä nguhdägóoyämät.

⁵¹ Ca'a Quiaifás ja'a yhamdsoo wiinmahñdy jaduñ. Pero coo hänajty tiuñ teedywiindsøn møjcuħdujtmøødpä, paadiä Dios ja'a Caifás jaduñ yajnägäpaxy coo ja'a Jesús ja'a judíos hänajty ñähho'tu'uda'añ, ⁵² møød hajxy nägøxiä, ja'a Dios hänajty tøø wyi-imbíyyäbä, ja'a wiinghagajptjatypä. ⁵³ Mänitä møjcuħdujtmøødpähajxy quiojyquiapxyhajtjy coo Jesús hajxy hänajty yagho'oga'añ.

⁵⁴ Paadiä Jesús hänajty jim quia'a wäditaannä mayjiäya'ayhaguyc maa ja'a Israelpähajxiän. Mänitä Jesús hajxy jim chohñ jim Judea, ñøcxy hajxy jim maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Efraín. Jimä Jesús hajxy miähmøøyy møødä jiamiøødhajxy. Mäwiingón ja'a cajpt hänajty tøødsnähgäp.

⁵⁵ Habaadäänäp ja'a pascuaxøø hänajty, ja'a judíoshajxy yagjájtabä. Nämaj hajxy jim ñøcxy xøøhajpä jim Jerusalén, ja'a hajxy jim tsohmä maa ja'a cajpthuungän. Cahnä xøø hänajty jim chohnda'agy coo hajxy jim quioo'ty. Jayøjp hajxy hänajty yhuuc tsi'iwa'añ. Jaduhñac tyijy hajxy hänajty ñähwa'adsa'añ ja'a piojpa quiädieey. ⁵⁶ Jiibiä Israelpäjäya'ay ja'a Jesús hajxy hänajty yajcopcø'øy tsajtøgooty. Jiiby hajxy hänajty ñimiäyajtøyii:

—Nej, cabä Jesúsäda'a miedsa'añ xøøhájpäjä.

⁵⁷ Tøø ja'a teedywiindsøñhajxy hänajty yhane'emy møødä fariseoshajxy, coo Jesús pøn yhixät, mänit hajxy ñägäpxät, nebiä Jesús hajxy jaduñ miádsät.

12

¹ Ja tädujxøø ja'a pascuaxøø hänajty quia'a habaady. Mänitä Jesús jim ñøcxy Betania, maa Lázaro hänajty chána'ayän, ja'a Jesús hänajty tøø yagjujypiøquiäbä coo hänajty tøø yho'ogy. ² Nämayyä jäya'ayhajxy jiiby yhamugøøyy tsugaabiä ja'a Jesús cøxpä. Ja'a Marta hänajty txyhabøgøøby. Jiibiä Lázaro ja'a Jesús hänajty miøødtsuugay tøgooty. ³ Mänitä María ja'a perfume quionmejch cuplitro. Haagä nardopøjy ja'a perfume hänajty ja'a tsowjatypä. Mänitä María ja'a Jesús yajtecytia'xøøyy ja'a perfume. Mänitä María ja'a Jesús tiēcymieexy quihwaayhaam. Mänitä perfume tiägøøyy pu'xø'pä tøgooty. ⁴ Jiibiä Judas hänajty, ja'a Simón Iscariote yhuung. Jesús ja'a jiamiøød hänajty je'ebä. Je'edsä Jesús hänajty yegaamb coo hänajty yajcø'ødägø'øwa'añii maa ja'a soldadohajxiän. Mänitä Judas miänaañ:

⁵ —Maas hoy hijty coo yø'ø perfume cu ndóo'cäm nebiä häyoobädøjc ja'a xädø'øñ cu nnä'ä móoyäm.

⁶ Pero cabä Judas ja'a häyoobädøjc hänajty ñä'ägädä näxuuch. Je'e ja'a xädø'øñ hänajty yajconwädíjtäp. Pero hamdsoo hänajty wyi'i yajpädsømy. Paady jaduñ miänaañ coo ja'a perfume hajxy cu tioo'cy nebiä xädø'øñ jaduñ miéedsät. ⁷ Mänitä Jesús ja'a Judas ñämaayy:

—Ween yø'ø to'oxiøjc yhity. Ca'a waamb mnäma'ay. Ween yø'ø perfume yaghity høxtä cóonøch nhó'ogät. Mänitøch yø'ø perfume xyajñähjáaxät. ⁸ Hoymiänaajä mijts ja'a häyoobädøjc xmiøødhida'añ. Pero høøch, cábøch mijts hajxy jejcy nmøødhida'añ.

⁹ Nämayyä Israelpä jäya'ayhajxy miädoyhajty coogä Jesús hänajty jim tøø miech Betania. Mänitä Jesús hajxy hoy yhixy møødä Lázaro, ja'a Jesús hänajty tøø yagjujypiøquiäbä. ¹⁰⁻¹¹ Coo Jesús ja'a Lázaro hänajty tøø yagjujypiøcy, paadiä Israelpä jäya'ay ja'a Jesús hajxy hänajty tøø piadu'ubøcy nämaj. Y paadiä Jesús ja'a miädia'agy hajxy hänajty tøø miäbøjcäxä nämaj. Coo ja'a teedywiindsøn ja'a miädia'agyhajxy hänajty quia'a jaty panócxäxä, paady hajxy quiojyquiapxytiuuñ coo ja'a Lázaro hajxy ween yagho'ogy nebiä Jesús hajxy hänajty yagho'oga'añän.

¹² Nämayyä jäya'ayhajxy hänajty jim tøø miech Jerusalén pascuaxøøhajpä. Cujaboom hajxy miädoyhajty coo ja'a Jesús hänajty miedsa'añ cajptooty. ¹³ Mänitä xi'iwhaay hajxy

hoy piuxy. Mänitá Jesús hajxy hoy jiøjcubaadø'ø y xi'iwahaaguiap. Yáaxäp ja'a Jesús hajxy hánajty ñänøcxy:

—¡Viva Jesús! Tsøc yø'øya'ay hajxy wiingudsähgøøyyäm, yø'ø Dios tøø quiéxiäbä. Paadiä Dios tøø quiexy coo hajxy ngobiernähájtämät, højts ja'a Israelpäjäya'ayhájtäm.

¹⁴ Mänitá Jesús ja'a burrohuung tu'ug piaaty. Mänit yajpejty. Jaduhñ jii by myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

¹⁵ Ca'a hajxy mdsähgø'ø y, mijts jim tsänaabiä Jerusalén.

Huug hiñ hajxy, xiidsä ngobiernähajxy piety burrohuungnähgøxp.

¹⁶ Cabä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hánajty ñajuø'ø y pøn jaduhñ ñänøømby coo miedsa'añ burrohuungnähgøxp, ja'a Dios quiexaambiä. Pero cujey, coo Jesús hánajty tøø jiu-jypiojnä, coo hánajty tøø ñøcxnä tsajpootyp, mänitá jiamiøødhajxy jiahmiejtstaacnä coo jaduhñ jiaanç miñ cujaay ja'a Jesúsøxpä y coo Jesús hajxy hánajty tøø piuhbety.

¹⁷ Mädiaacp hajxy hánajty neby hajxy hánajty jim tøø yhi xy mänaa Jesús ja'a Lázaro jii by yhøxyaaxpädsømiän tsaajutjooty. Ja'a hajxy hánajty tøø quia'a yhi xiäbä, je'eds hajxy hánajty miøødmädiaacpy. ¹⁸ Coo jaduhñ yajmädoyhajty nebiä Jesús ja'a Lázaro hánajty tøø yagjujyipiøquiän, paadiä Jesús hajxy hánajty nøcxy jiøjcubaadø'ø y mayjiäya'ay.

¹⁹ Mänitá fariseoshajxy ñiñämaayyä:

—Nejy yø'øya'ay ndúunämät coo jaduhñ piawädityii nägøxiä.

²⁰ Tøø ja'a ca'a Israelpähajpähajxy hánajty näje'e quioo'pä xøøhajpä. Dioswiingudsähgøøbiä hajxy hánajty tøø quioody. ²¹ Mänitá Felipe hajxy hoy ñämech. Betsaida Felipe hánajty choon jim Galileanaaxooty. Mänitá Felipe ñämaayyä:

—Tsäguhñ, maa ja'a Jesús. Je'eds højts nja møødmädia'agaan.

²² Mänitá Felipe ja'a Andrés hoy yhawaanä coogä Jesús hajxy hánajty hoy tøø jia møødmädia'aga'añ. Mänitá Felipe ja'a Jesús hajxy hoy yhawaandägajtsä møødä Andrés.

²³ Mänitá Jesús miänaañ:

—Tøø yhabaady cooçh nhó'ogät. Páadyhøch Dios tøø xquiexy. ²⁴ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coo jäya'ay ja'a trigo hajxy ñi'iby, mänitá tøømd tyictspädsømy yhaabiädsømy. Coo jaduhñ tyictspädsømät yhaabiädsømät, mänit hoy tiägøøñä yee'pä. Mayø'øb ja'a trigo jaduhñ. Pero coo quia'a tictspädsømät quia'a haabiädsømät, jaduhyyä piú'udsät. Cabä miúxät. Cabä trigo miayø'owät. ²⁵ Pønjátyhøchä nmädia'agy xquia'a mabøgaanäp, cab hajxy jim ñøcxät tsajpootyp. Páadyhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mabøgaanä coo hajxy chähgø'ø y coo hajxy yagho'oga'añii. Pønjátyhøchä nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'eds hajxy jim nøcxaamb tsajpootyp, hoy hajxy jia yagho'ogyii ja'a høøçhcøxpä. ²⁶ Pø xWyiindsønhadáambøch hajxy je'e, wéenhøchä nmädia'agy hajxy xpianøcxä. Nwowhídäbøch hajxy je'e. NDéedyhøch päda'agaamb coo hajxy wyiingudsähgø'øwøød wiingjäya'aybä.

²⁷ Jootmayhájpøch cham. Cab jaduhñ yhahixø'ø y cooçh nDeedy nnämä'awät ween xyajtso'ogy cooçh hánajty yaa nho'oga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy cooçh yaa nhó'ogät. ²⁸ Teedy, yajcähxø'øg ja'a mmäjaa.

Mänitá Dios jim yhadsooy tsajpootyp:

—Tøøçh tähooc nyajcähxø'øgy. Nyajcähxø'øgáambiøch jadähooc.

²⁹ Ja'a hajxy hánajty jim tänaabiä nämay maa ja'a Jesús ja'a wyiinduumän, jia mädoow hajxy, pero cab hajxy wyiinjuøøyy. Näje'e hajxy miänaañ cooc tyijy hänee yaaxy. Näje'e hajxy miänaañ cooc tyijy ja'a Dios ja'a mioonsä jim tsajpootyp tu'ug quiapxy. ³⁰ Mänitá Jesús miänaañ:

—Ca'a yhøøçhcøxpä ja'a Dios jaduhñ miänaañ. Paady jaduhñ miänaañ nej mijts mnajuø'owät cooçh jaduhñ xmiägapy. ³¹ Cooçh nhó'ogät, cábøch ja'a møjcu'ugong nyajmäjäda'aga'añ, jaaya'ay hanehñbä hädaa yaabä naaxwiin. Dios jaduhñ mänaamb coo hajxy ween yajcumädo y, ja'a høøçhä nmädia'agy hajxy xquia'a mabøjcäbä. ³² Høøçh,

cooch nyajmøjpahbédät cruzcøxp, mäníthøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä, ja'a hajxy tsänaabiä wiinduhm̄yhagajpt.

³³ Paadiä Jesús jaduhñ miänaañ, neby hajxy ñajuó'øwät neby hānajt̄y yagho'oga'añii.

³⁴ Mänitā Jesús ñāmaayyā:

—Jiiby jaduhñ myiñ maa højts nguhdujt̄än coo jaaya'ay hānajt̄y yhane'ema'añ mayjiomøjt, ja'a Dios quiexaambiä, ja'a højts nhahixypä. Pero miich jaduhñ mänaamb coo tsipcøxp ja'a Diosquexypä yajmøjpahbeda'añ cruzcøxp. Pøn miich jaduhñ mnänøøm̄by ja'a Diosquexypä.

³⁵⁻³⁶ Mänitā Jesús miänaañ:

—Cábøch mijts hajxy jecy nmøødhida'añ. Jaduhñ mäwíinhøch mijts ngudøø'xy nebiä jøønän. Mäbøjcägøch ja'a nmädia'agy hajxy, mäduhñtiøch hädaa yaabä naaxwiin nhídät, nébyhøch mijts jaduhñ hoy xpianøcxät, neby hajxy mga'a hídät hagoonstuum. Pøn hajxy jaduhñ hijp hagoonstuum, tãgodium hajxy ñä'ägädä hity. Høøch, nøcxáañnábøch. Cábøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiädowáañänä.

Coo ja'a Jesús jaduhñ miädiaacpádøøyy, mänitā tiu'ubøjnä. Mänit ñiguii'tsä.

³⁷ Cabä Jesús ja'a miädia'agy hānajt̄y miäbøgáañäxä, hoy hānajt̄y madiu'u hoy-yagjuøøñäjat̄y tøø jia yajcähxø'øgy. ³⁸ Paady hajxy hānajt̄y quia'a mäbøga'añ nebiä profeta Isaías ja'a miädia'agy jaduhñ tiøjiädät, nebiä jecy quiujahyyän:

Dios, cab højts ja'a nmädia'agy pøn tøø xmiäbøjcä.

Tøø ja'a mmäjaa mja yajcähxø'øgy, pero cab hajxy tøø xmiøjpdä'agy. ³⁹ Cabä Jesús ja'a miädia'agy miäbøgáañäxä nebiä Isaías wiingtuum quiujahyyän:

⁴⁰ Tøø ja'a Dios miäna'añ:

Tøøchä quiopc-hajxy nyajxejxä nébyhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a wiinjuøøyyät, nebiä yhaxøøgwiinmahñdy hajxy quia'a najtshixø'øwät.

Cábøch ja'a piojpa quiädieey hajxy nyajnähwáatsät.

⁴¹ Jaduhñä Isaías jecy quiujahy nebiä Isaías ja'a Jesús hānajt̄y tøø yhiñiän tsajpootyp. Cahnä Jesús hānajt̄y yaa quiäda'agy hädaa yaabä naaxwiin.

⁴² Siémpräm ja'a Israelpä jäya'ay ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy miäbøjcä, møødä copc-hajpähajxy nämay. Pero hamee'ch hajxy miäbøjcy. Cabä Jesús hajxy hānajt̄y quiapxpaady mayjiäya'ayhagujc. Tsähgøøby hajxy hānajt̄y coo hajxy yajpädsømøød maa ja'a chajt̄jyc-hajxiän ja'a fariseoshajxy. ⁴³ Ja'a judíoshajxy, cab hajxy chocy coo hajxy quiumayøød ja'a Dios. Je'e hajxy chojpy coo hajxy ween wyiingudsähgø'øyii ja'a cu'ug.

⁴⁴ Mänitā Jesús møc miänaañ:

—Pønhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, jaanä xmiäbøjcäbøchä nDeedy ja'a miädia'agy hajxypä, ja'a'ch yaa tøø xquiéxiäbä hädaa yaabä naaxwiin. ⁴⁵ Pønhøch jaduhñ xyhijxp, jaanä xyhíxäbøchä nDeedy hajxypä. ⁴⁶ Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy quia'a mähmø'øwät hagoonstuum pønjätyhøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäp.

Jaduhñ mäwíinhøch ngudøø'xy nebiä jøønän neby hajxy hoy yhiñät. ⁴⁷ Ca'a yhøøchä hajxy nyajcumädowaam̄by, ja'a nmädiä'agyhøch hajxy xquia'a mäbøjcäbä, hoy hajxy jaduhñ tøø jia mädoxyaty. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, nébyhøch ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ nnähho'tú'udät. Ca'a yhøøchä hajxy je'e nyajcumädowaam̄by. ⁴⁸ Pønhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcäp, mänit hajxy quiumädowa'añ coo ja'a naaxwiimbä hānajt̄y wyiimbida'añ. Paady hajxy quiumädowa'añ, coochä nmädia'agy hajxy hānajt̄y tøø xquia'a mäbøjcä. ⁴⁹ Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy jaduhñ tøø nyaghity. Ja'a nDéedyhøch, ja'a'ch tøø xquiéxiäbä, je'e'ch jaduhñ tøø xyhane'emy nebiätyhøch nmädiä'agät. ⁵⁰ Høøchä, nmøødhøch ja'a tøyhajt̄y jaduhñ coo hajxy jim̄ yhida'añ tsajpootyp cøjxta'axiøø, pønjätyhøch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy mäbøjcäp. Nmädiä'acypiøch nébyhøchä nDeedy tøø xyhane'emiän.

13

¹ Mänitá pascuaxøø hänajty tiehm̄ yhadsoojuø'ø. Tøø ja'a Jesús hänajty ñajuø'ø coo hänajty tøø yhabaady coo hänajty yaa choonaanä hädaa yaabä naaxwiin, coo hänajty jim̄ ñøcxaanä maa ja'a Tieediän. Chojpy ja'a Jesús ja'a jiamiøød hänajty hamuumdu'joot hädaa yaabä naaxwiin.

² Coo ja'a Jesúshajxy hänajty chuugaya'añ, tøø Judas hänajty wyiinmahñdyhaty, ja'a Simón Iscariote yhuung, coo Jesús hänajty yajcø'øwaanø'øwa'añii maa ja'a soldadohajxiän. Ja'a møjcu'ugong ja'a Judas jaduñ yajwiinmahñdiägooyy. ³ Ñajuøøbiä Jesús hänajty nebiaty ja'a cuhdujt hänajty tøø mio'oyii ja'a Tieedy. Ñajuøøby hänajty coo hänajty jim̄ tøø chooñ maa ja'a Tieediän, coo hänajty jim̄ ñøcxaangombä jadähooc. ⁴ Coo hajxy hänajty tøø chuugaabiädøñä, mänitá Jesús tiänaayyø'cy. Mänitá wyit chijy. Mänitá cuhbe'en tu'ug yajnimioxmäguittøoyy. ⁵ Mänitá nøø quidemøoyy palanganajooty. Mänitá Jesús tiägøoyy tecypiujpä ja'a jiamiøød. Coo tiecypiujpädøoyy, mänit tiecymiéexcombä.

⁶ Coo ja'a Jesús ja'a Simón Pedro hänajty tiecypiuja'añ, mänitá Simón Pedro miänaañ:
—Nej, xtiēcypiujáambøch høøchpäjä.

⁷ Mänitá Jesús yhadsooyy:
—Miičh, caj miičh mnajuø'øy tiiguiøxpøch miičh coo ndecypiuju. Mänit jaduñ mnajuø'øwa'añ cooçh jaduñ njádät nhabétät.

⁸ Mänitá Pedro miänaañ:
—Cab jaduñ yahixø'øy cooçh miičh jaduñ xtiēcypiuját.

Mänitá Jesús yhadsooyy:
—Pø cájtäm miičh myajtecypiuja'añ, cájtämøch miičh hoy xjiamiøødhadaanä.

⁹ Mänitá Simón Pedro miänaañ:
—Bueno, Wiindsøn, cøxiøch jaduñ xpiujät møødhøchä ndecy, møødhøchä ngø'ø, møødhøchä ngøpc.

¹⁰ Mänitá Jesús yhadsooyy:
—Pøñ tøø chi'iy, wa'ads ja'a ñi'x ja'a quiopc je'e. Jagoo ja'a tiecy piujät. Mijts, mwa'ads mijts hajxy, pero cab hajxy nägøxiä mwa'adsä.

¹¹ Ñajuøøbiä Jesús hänajty pøñ hänajty yajcø'øwaanø'øwáañäp. Paady jaduñ miänaañ coo tu'jäya'ay hänajty quia'a wa'adsä.

¹² Coo ja'a Jesús cøjx tiecypiujpädø'øy ja'a jiamiøødhajxy, mänitá Jesús wyitpägøøñä. Mänit yhøxtaacnä. Mänit miänaañ:

—Chójpøchä njoot jaduñ coo hajxy mnajuø'øwät tiiguiøxpøch mijts coo tøø ndecypiuju. ¹³ Hoy jaduñ cooçh mijts jaduñ xñäma'ay: “Wiindsøn.” Tøyhájthøch mijts hajxy jaduñ xWyindsønhaty. ¹⁴ Tøøch mijts hajxy ndecypiuju, hóyhøch Wiindsøn nja tuñ. Jaanä jaduñ mijtspä, mnidiecypiujøb hajxy hamiñ haxøpy. ¹⁵ Mbahíxäp hajxy jaduñ nebiátyhøch mijts tøø nduñ. ¹⁶ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cabä moonsä cuhdujt møc miøødä quejee ja'a wyiindsøn. Jaanä jaduñ je'ebä ja'a tøø quiexyíjábä, cabä cuhdujt je'e møc miøødäbä quejee ja'a tøø miäguéxiäbä. ¹⁷ Cooçhä nmädia'agy hajxy xwyiinjuøoyyät, coo hajxy jaduñ mgudiúnät, jootcuju hajxy jaduñ mhídät.

¹⁸ 'Cábøch mijts nägøxiä nnägapxy. Nnajuøøbiøch pønjátyhøch tøø nwiimbiy. Pero tøjiajpä Diosmädia'agy maa jaduñ miäna'añän: “Ja'a craačh tu'ugmucy xmiøødcaabiä, tøøch je'e xmiädsibø'øy.” ¹⁹ Jäguémøch mijts chaa nhawáañäm cooçh haxøøg njada'añ nhabeta'añ. Cooçh jaduñ njaančh jádät njaančh habétät, mänit hajxy mhuuc mabógät cooçhä Dios tøyhajt tøø xjiaančh quexy. ²⁰ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, pøñ hajxy mägu'ugpøgaamb ja'ačh nguexaambiä, møød høøch jaduñ xmiägu'ugpøgaambä. Jaanä jaduñds je'ebä, pøñhøch je'e xmiägu'ugpøgaamb, møødä Dios jaduñ miägu'ugpøgaambä, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

²¹ Coo ja'a Jesús miädiaacpädøøñä, mänit jiootmadiägøøñä. Mänit miänaañ:

—Chaads mijts teh̄m̄ tiøyhajt nnämä'awät cooçh mijts ja'a mjamiøød tu'ug xyega'añ ho'cøøc.

²² Mänitā jiamiøødhajxy ñiwyiinhee'ppejtā. Cab hajxy hānajty ñajuø'øy pøñ ja'a Jesús hānajty jaduhñ ñänøømby. ²³ Jimā Jesús ja'a jiamiøød hānajty yhäña'ay tieh̄m̄ ñähmøjc. Jaançh teh̄m̄ yhoy ja'a Jesús hānajty miøødnijiootpaadyi. ²⁴ Mänitā Simón Pedro ja'a craa miäwø'xy. Mänit hamee'ch ñāmaayy:

—Huuc mäyajtøw pøñ jaduhñ ñänøømby.

²⁵ Mänitā craa ja'a Jesús tiaatsmägowøøyy. Mänit miäyajtøøyy:

—Pøñ jaduhñ mnänøømby.

²⁶ Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Nbama'tsnaxáambiøch hädaa tsajcaagyhaguijt. Mänitøch ja'a craa nmo'owa'añ, ja'açh xyegaambä ho'cøøc.

Mänitā Jesús ja'a tsajcaagyhaguijt jiaançh pama'tsnajxy. Mänitā Judas yajcø'øgonøøyy, ja'a Simón Iscariote yhuung. ²⁷ Tuunā Judas ja'a tsajcaagy ñä'ä coonðsooyy, mänitiä miøjcu'ujoottägøøyyä. Mänitā Jesús ja'a Judas ñāmaayy:

—Tsógäm. Nøcx jatcø'øw ney mjatcø'øwa'añän.

²⁸ Ja'a hajxy hānajty jim̄ caabiä, cab hajxy hānajty ñajuø'øy tiiguiøxpä Jesús jaduhñ coo miānaañ. ²⁹ Nāje'e hajxy hānajty wyiinmahñdyhaty coo tyijy ja'a Jesús ja'a Judas hānajty quiexy juubiä mädyiijaty tyijy hānajty yajtunaamby xøøjooty. Nāje'e hajxy hānajty wyiinmahñdyhjäpä coo tyijy Jesús ja'a Judas ja'a häyoobäya'ay hānajty yajmo'owa'añ xädø'øñ. Paady hajxy hānajty wyiinmahñdyhaty, coo ja'a Judas ja'a xädø'øñ hānajty yajwijtswädityi. ³⁰ Tuunā Judas ja'a tsajcaagy ñä'ä coonðsooyy, mänitiä tiøjpadsoømy. Tøø hānajty quioodsøøñä.

³¹ Coo ja'a Judas tiøjpadsoømy, mänitiä Jesús miānaañ:

—Tøø yhabaady cooçh ngähxø'øga'añ cooçh nmøjjä njaançhä. Høøçhcøxpä Dios jaduhñ quiähxø'øga'añ coo miøjjä jiaançhä. Diøshøch tøø xwyiinguexy.

³² Nyajcähxø'øgáambiøch ja'a Dios coo miøjjä jiaançhä. Mobädájpøch ja'a Dios xyajcähxø'øgaambä cooçh nmøjjä njaançhä. ³³ Mägu'ughajpädøjc, cábøch mijts jeicy nmøødhida'añ. Xjia høxta'awáambøch mijts, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Chaads mijts hajxy nnämä'awät nébyhøçhä Israelpä jäya'ayhajxy tøø nnäma'ayän: Cab hajxy jim̄ hoy mnøcxät maach nhida'añän. ³⁴ Chaads mijts hajxy ja'a hawiinjemyguiuhdujt nmó'owät coo hajxy hamiñ haxøpy mniçhogøød nébyhøch mijts ndsoquiän. ³⁵ Coo hajxy mniçhogøød mnibia'häyowøød, cähxø'øgäp jaduhñ cooçh mijts ja'a nmädia'agy xjiaançh panøcxä. Xyhíxäp ja'a jäya'ayhajxy jii nägøxiä.

³⁶ Mänitā Simón Pedro ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Wiindsøn, maa mnøcxa'añ.

Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Cábøch miich jadunajtā hoy xpianøcxät maach nnøcxa'añän. Miiçh, høxhaam miich mnøcxät.

³⁷ Mänitā Pedro ja'a Jesús miäyajtøøgumbä:

—Tiiçh miichäda'a jadunajtā hoy coo nga'a panøcxät. Nnähho'tú'udäbøch miich häyaa.

³⁸ Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Jaançhä; cabä ndiijy miichäda'a xñähho'tú'udät. Chaads miich jadunajtā nnämä'awät, cahnä tseey hānajty ya'axyñä, tøø miich hānajty tägøøghooc mnijijøgapxyii cooçh tyijy miich hānajty xquia'a hiçiä.

14

¹ Mänitā Jesús miānaañ:

—Ca'a hajxy mwi'i tiajy mwi'i miay. Mäbøjcä ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy, y mäbøjcägøch ja'a nmädia'agy hajxypä. ² Jim̄ tsajpootyp maachä nDeediän, mayyā

tsäna'awøhñdy jim. Coo häxøpy quia'a tøyä, cab hajxy cu nhawáanäm. Nøcxáambøch ja'a tsäna'awøhñdy nbäda'aga'añ nähix hahixø'ø maa mijts mhídat. ³ Cooch jim nnøcxa'añ, cädaactägatsáambøch jadähóocägumbä. Mänítøch mijts jim ngøxy woonøcxa'añ maäch nhida'añän. Näguipxy hajxy jim nhidáanäm. ⁴ Mnajuøøby hajxy maäch nnøcxa'añ. Jaduhñ hajxy mnajuøøbiä neby hajxy jim mnøcxät.

⁵ Mänitä Tomás ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøn, pero cab højts nnajuø'øy maa miich mnøcxa'añ. Neby højts jaduhñ jim nnä'ä nøcxät.

⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñ mäwíinhøch høøch nebiä tu'ujän. Høøchcøxpä hajxy jim mgooda'añ pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp. Høøchcøxpä hajxy jim mhida'añ cøjxta'axiøø. Paady hajxy jim mhida'añ coochä tøyhajt nyajcähxø'øgy ja'a Dioscøxpä. ⁷ Pønjátyhøch je'e xyhixyhajp, jaanä xyhixyhájtäbøch ja'a nDeedy je'ebä. Tøø hajxy mhixy.

⁸ Pero cab hajxy wyiinjuøøyy waambä Jesús jaduhñ jia mänaañ. Mänitä Felipe ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøn, ween højts ja'a mDeedy xyhuuc yaghíxät. Mänit højts jootcuyc nmähmó'øwät.

⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Felipe, tii jaduhñ coo mmäna'añ. Tøøch miich jejcy xpiawädity. Xyhixyhájpøch miich jaduhñ. Pønch xyhixp, jaanä xyhíxäbøch ja'a nDeedy je'ebä. Tiiich miich jaduhñ coo xñäma'ay cooch mijts ja'a nDeedy nyaghíxät. ¹⁰ Nej, cab jaduhñ mmäbøquiä coochä nDeedy tu'ugmädia'agy nmøødhity. Ja'a nDéedyhøch miädia'agy, je'e ch jaduhñ nmädiäcäp; ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy nmädiaacypy. Ja'a nDéedyhøch ja'a mäjaa jaduhñ xmiooby; je'e ch ja'a tiuung jaduhñ ndúunäp. ¹¹ Mäbøjcägøch ja'a nmädia'agy hajxy coochä nDeedy jaduhñ tu'ugmädia'agy nmøødhity. Hoy hajxy mwiinjuø'øy mga'a ja wiinjuø'øy, mmäbøgäp hit hajxy jaduhñ. Páadyhøch hit hajxy ja'a nmädia'agy xmiäbøjcät, cooch hoy-yagjuøøñäjatypä nyajcähxø'øgy. ¹² Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämäaguioombä, pønch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, jaanä yajcähxø'øgaamby je'ebä ja'a hoy-yagjuøøñäjaty. Maas hoy-yagjuøøñäjatypä je'e yajcähxø'øga'añ quejeech nya-jcähxø'øgy. Paady jaduhñ yajcähxø'øga'añ cooch jim nnøcxa'añ maächä nDeediän. ¹³⁻¹⁴ Coo hajxy mmäbøgät cooch ja'a cuhdujt tøyhajt nmøødä, coo hajxy hänäjty tii myu-jwa'ana'añ, ngudiünäbøch jaduhñ neby jaduhñ quiähxø'øgät coochä nDeedy je'eduhñ miøjjä jiaanähä.

¹⁵ 'Pø xchójpøch mijts, mänítøch mijts ja'a nmädia'agy xquiudiúunät nebiátyhøch mijts tøø nmägäpxy tøø nhane'emiän. ¹⁶ Nnämäabiøch ja'a nDeedy coo mijts ja'a jootcapxmøcpøjpä wiingpä xyajnäguéxät, ja'a tømíädiaacpä. Ja'a Dioshespíritu je'e. Cøjxta'axiøø hajxy jaduhñ xmiøødhida'añ. ¹⁷ Pønjaty ja'a Diosmädia'agy ca'a mäbøjp, cabä Dioshespíritu hajxy choga'añ. Cab hajxy mänaa yhixyhada'añ. Pero mijts, mobädajpä hajxy je'e mhixyhada'añ. Xmiøødhidáannäp hajxy je'e. Jiiby hajxy mmøødhada'añ mjoodootyhajxy. ¹⁸ Cábøch mijts je'e nnähgue'ega'añ nidiuhñ nämetsc. Cädaactägatsáambøch yaa jadähooc maa mijtsän. ¹⁹ Mejtsxøø tægøøgxøøch ja'a jäya'ayhajxy xjiaag hixa'añ. Cábøch hajxy hänäjty yaa xyhixaannä cooch yaa ndsoonaannä. Cooch cøjxta'axiøø nhida'añ, paady mijts cøjxta'axiøø mhidaambä. ²⁰ Mobädajpä hajxy jaduhñ mnajuø'øwa'añ coochä nDeedy tu'ugmädia'agy nmøødhity. Jaanä tu'ugmädia'agy hajxy jaduhñ nhidáanämbä. ²¹ Pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xquiudiúunäp nébiøch tøø nmägäpxy tøø nhane'emiän, xchójpøch je'e. Jaanä ndsojpy højts je'ebä møødhøch ja'a nDeedy. Nyaghixáambiøch ja'a nwiinmahñdy hajxy.

²² Jii Jesús ja'a jiamioød hänäjty tu'ug xiøhaty Judas. Pero ca'a je'e yhIscariote. Mänitä Judas ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Wiindsón, tii højts ja'a mwiinmahñdy coo xyaghixa'añ, pero cabä cu'ughajxy myaghixa'añ.

²³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pónhøch xchojpp, xquiudiúunäbøch ja'a nmädia'agy je'e. Y chójpiøchä nDeedy je'ebä. Tu'ugmädia'agy højts nmøødhida'añ møødhøch ja'a nDeedy. ²⁴ Pónhøch jaduhñ xquia'a tsojpp, cábøchä nmädia'agy xyajtuunä. Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa, hädaa hajxy nyajmøødmädiacypiä. Ja'a nDéedyhøch miädia'agy hädaa, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

²⁵ 'Mijts, nyajmøødmädiacypiøch mijts jaduhñ mäduhñtiä hajxy yaa nmøødhitiän. ²⁶ Nägóoyyøch nnøcxaanä ndu'ubøgaanä, mänitøch ja'a nDeedy yhEspíritu quiexa'añ maa mijtsän. Je'eçh jaduhñ nguwitshadaamby. Mijts jaduhñ xjiootcapxmøcpøgaamb. Cøxaamb hajxy xyajnahixø'øwa'añ. Cøxaamb hajxy xyagjahmiejtsta'aga'añ nebiátyhøch mijts yaa tøø nyajmøødxi'igy tøø nyajmøødmädia'agy.

²⁷ 'Jootcújc-høch mijts nyajmähmø'øwa'añ. Cab mijtsä cu'ug xyagjootcugø'øwät nébiøch mijts jootcujc tøø nyaghitiän. Ca'a hajxy tii mnädajy mnämay. Ca'a hajxy mdsähgø'øy mdsähdiuñ. ²⁸ Tøøch mijts nhawáañäm cooçh nnøcxa'añ ndu'ubøga'añ. Pero cádaactägatsáambøch jadähooc. Pø xchójppøch mijts tøyhajt, mxoondá'agäp hajxy coo nhawáañäm cooçh jimñ nnøcxa'añ maachä nDeediän. Miaas møødá mäjaa je'e quejeech nmøødá. ²⁹ Tøøch mijts jäguemiä nhawáañäm nébiøch yaa njada'añ hädaa yaabä naaxwiin y cooçh jimñ nnøcxaanä maachä nDeediän. Cooçh jaduhñ njädät, cooçh jimñ nnøcxät, mänit hajxy mhuuc tehñ miäbøgät.

³⁰ 'Tu'habáquiøch mijts nhuuc jaac møødmädia'agynä. Medsaambä møjcu'ugong, ja'a yaa cu'ughanehmbä; pero cabä cuhdujt miøødá maaçh høøchcøxpän. ³¹ Ngudiunáañbøch nébiøch ja'a nDeedy tøø xmiägapxy tøø xyhane'emiän. Páadyhøch jaduhñ ngudiuna'añ neby jaduhñ quiähxø'øgät cooçhä nDeedy tøyhajt njaançh tsoy. Tänaayyø'øg hajxy. Jamñ hajxiän.

15

¹ 'Høøch, jaduhñ mäwíinhøch høøch nebiä tsaatypetequiän ja'a tøyhajtpä. Ja'a nDéedyhøch, jaduhñ je'e nebiä cudsatypcamän. ² Ja'a nDéedyhøch, xyhøxpújxäbøch ja'a nhaads mädyii ca'a tømbejpp; pero mädyiids jaduhñ tømbejpp, je'eds jaduhñ weenjaty yhøxpuxjyp, nebiä maas majiaty tiøømbédät. ³ Coo hajxy jaduhñ tøø mmäbøcy nebiátyhøch mijts je'e tøø nyajnahixø'øyän, jaduhñhøch ja'a nDeedy mijts tøø xyajnahwa'açh ja'a mhaxøøgwíinmahñdyhajxy. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä tsaatyp hajxy jiojpxiän. ⁴ Tehngájñøch ja'a nmädia'agy hajxy xpianøcxät; tehngájñøch mijts nbuhbeda'añ. Ja'a tsaatypaads, cab je'e tiøømbeda'añ coo ja'a yhøjxä tiecy hánajty quia'a hity. Jaduhñ mäwíinäts mijtspä, pø cábøch ja'a nmädia'agy hajxy tehngájñä xpianøcxaanä, cab hajxy hoy mwädítät.

⁵ 'Høøch, jaduhñ mäwíinhøch høøch nebiä tsaatypetequiän. Høøch mijts jaduhñ nhadshajpy. Cooçhä nmädia'agy hajxy tehngájñä xpianøcxät, mänit hajxy hoy mwädítät. Nbuhbédäbøch mijts jaduhñ. Cooçh mijts nga'a puhbédät, cab hajxy tii hoy mduna'añ. ⁶ Pónhøchä nmädia'agy xquia'a panøcxäp, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä tsaatypaads hajxy yhøxpuxiän. Coo jaduhñ tiø'øch, mänit hajxy yajpädø'øgy; mänit hajxy ño'ogy.

⁷ 'Cooçhä nmädia'agy hajxy tehngájñä xpianøcxät, coo hajxy mga'a jahdiägóyyät nebiátyhøch mijts tøø nyajnahixø'øy, ngudiunäbøch jaduhñ mädyibäjaty mijts xmiäyujwa'anaamb. ⁸ Coo hajxy hoy mwädítät, cähxø'øgäp jaduhñ cooçhä nmädia'agy hajxy tøyhajt xpianøcxä. Jaanä cähxø'øgaamb jaduhmbä cooçhä nDeedy je'e miøjjä jiaançh. ⁹⁻¹⁰ Nébiøchä nDeedy xchoquiän, jaduhñhøch mijts ndsojppä. Cooçhä nmädia'agy hajxy xyajtúunät, ngumáyäbøch mijts jaduhñ; hoy miänájøch mijts ndsógät. Jaduhñhøchä nDeedy xchocy cooçhä miädia'agy nyajtúunäbä.

11 'Páadyhøch mijts jaduñ nyajmøødxil'igy nyajmøødmädia'agy coo hajxy tehngajnä mxoondá'agät nébiøch nxoonda'aguiän. 12 Mijts høch jaduñ nmägapxy nhanehmby coo hajxy hamiñ haxøpy mniçhogøød mnibia'häyowøød nébiøch mijts ndsoquiän. 13 Pøñ jaduñ jaanç tehñ chójcäp, coo hñajty yagho'oga'añii, nähho'tu'udøøb je'e ja'a miägu'ughajpä. 14 Coo hajxy mgudiünät nebiátyhøch mijts tøø nmägapxy tøø nhane'emy, xmiägu'ughajpøch mijts hñajty jaduñ. 15 Cábøch mijts nnäma'awaanä "moonsä." Ja'a moonsä, cabä ñajuø'øy tii ja'a wyiindsøn tiuumby. Pero mijts, tøø mijts ngøxy hawáañäm nebiátyhøch ja'a nDeedy je'e tøø xyhawaanä. Páadyhøch mijts nnäma'awaanä "mägu'ughajpä." 16 Ca'a yhøøch mijts je'e tøø xwyiimbiy; høøch mijts je'e tøø nwiimbiy. Tøøch mijts jaduñ nwiinguexy coo hajxy hoy mwädítät, coo Diosmädia'agy hajxy myajwá'xät, neby hajxy jaduñ mmayó'øwät. Weenä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä pianøcxpä; ween hajxy hoy wiädijpä. Jadúhñhøch mijts nDeedy xmió'owät tijaty mijts hñajty mdsogaamby, cooçhä nmädia'agy hajxy hñajty xmiäbøjcä. 17 Chámhøch mijts jadähooc nmägapxy nhane'emy coo hajxy mniçhogøød mnibia'häyowøød hamiñ haxøpy.

18 'Mijts, xmiähanhadaamb ja'a tsaan ja'a cu'ug hajxy. Moorä høøch hajxy tøø xmiähanhajpä. 19 Xmiähanhadaamb mijts je'e, ja'a hajxy haxøøgwädijpä. Paady mijts xmiähanhada'añ coo mijts ja'a haxøøgpä tøø mgøxy najtshixøøñä. Tøø mijts ja'a mbojpa mgädieey nyajnahwáatsäm. Coo mijts häxøpy tøø mga'a najtshixø'øy ja'a haxøøgpä, cu xmiägu'ughajty jäya'ay hajxy may. 20 Huuc jahmiets hajxy ney mijts tøø nnäma'ayän, cabä moonsähajxy quiuhdujtmøød quejee wyiindsøn hajxy. Cooçhä jäya'ayhajxy näje'e xmiädsiphaty, paady mijts hajxy xmiädsiphadaambä. Y cooçhä nmädia'agy hajxy näje'e xmiäbøjcä, paady mijts ja'a mmädia'agy hajxy xmiäbøgåañäbä. 21 Høøchcøxpä mijts ja'a cu'ug xmiädsiphada'añ, je'eguiøxpä cooçhä nDeedy hajxy xquia'a hixyhajtä, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

22 'Tøøch jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy hoy nyajmädoxyaty. Cooçhä nmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäbøjcä, paady hajxy quiumädowa'añ. Cooçhä nmädia'agy hajxy häxøpy tøø xquia'a mädoxyajtä, cab hajxy häxøpy quiumädowa'añ. 23 Pøñhøch xmiähanhajp, jadúhñhøchä nDeedy xmiähanhájtäbä. 24 Tøøchä hoy-yagjuøøñäjatypä nyajcähxø'øgy. Caj pøñ jaduñ yajcähxø'øgy hädaa yaabä naaxwiimbä. Hoy jäya'ayhajxy tøø jia hixy tøø jia mädoxy, xmiähanhajp højts møødhøchä nDeedy. Paady hajxy je'e quiumädowa'añ. Cooçhä hoy-yagjuøøñäjatypä häxøpy tøø nga'a yajcähxø'øgy, cab hajxy häxøpy quiumädowa'añ. 25 Cooçhä jäya'ayhajxy xmiähanhaty, tøjiajp jaduñ nebiä Diosmädia'agy myiñän, neby hajxy jecy quiujahyyän: "Pues, nä'ä nägóobøch hajxy xmiähanhaty."

26 'Nguexáambiøch ja'a Dioshespíritu, ja'a mijts xjiootcapxmøcpøgaambä, ja'a tømíadiaacpä. Jim jaduñ choona'añ maaçhä nDeediän. Coo quiäda'aga'añ, mänítøch je'e xñägäpaxa'añ. 27 Jadúhñhøch mijts xñägäpaxaambä, nebiátyhøch mijts yaa tøø nmøødwädity. Høxtähmødsøçhä jäya'ayhajxy nyajnahixøøçhooñän, quiptyhøch mijts nmøødtägøøyy wädijpä høxtä jäda'anäbaadyñä.

16

1 'Páadyhøch mijts cham nyajmøødxil'igy nyajmøødmädia'agy, cooçh mijts ja'a nmädia'agy ni mänaa xquia'a najtshixøøyyät, hoy mijts jäya'ay mäduhñtiä xjia mädsiphaty xjia mähanhaty. 2 Xyajpädsømaamb mijts je'e tsajtøgooty. Høxtä habaadaamb jaduñ coo mijts xyagho'oga'añ je'eguiøxpä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy quiuidiñ. 3 Paady mijts je'e xmiädsiphada'añ coo højts je'e xquia'a hixiä møødhøchä nDeedy. 4 Coo hajxy jaduñ mjádät mhabétät, mänit hajxy jaduñ mjahmiédsät coo hajxy nhawáañäm. Paady cham nhawáañäm.

'Cooçh mijts hijty quipty nmøødwädity, paady hajxy hijty nga'a hawáañäm. 5 Nøcxáañbøch jim maaçhä nDeediän, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Jimhøch nhidaannä. Pero cábøch mijts xmiäyajtøy maaçh nñøcxa'añ. 6 Mjootmayhajp mijts jaduñ cooçh mijts

jaduhñ tøø nyajmøødmädia'agy. ⁷ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, hoyø'øwaamb jaduhñ mijtscøxpä cooçh nnøcxa'añ. Nguexáambiøch pøn mijts xjootcapxmøcpøgaamb. Cooçh nga'a nõcxät, cab jaduhñ quiädá'agät maa mijtsän. ⁸⁻⁹ Tsipcøxp jaduhñ ñä'ägä cäda'aga'añ. Mänitä jäya'ayhajxy yajwiinjuø'øwa'añii coo pojpa cädieey hajxy tøyhajt jiaançh møødä. Paady hajxy miøødä, cooçhä nmädia'agy hajxy tøø xquia'a mæbøjcä. Paady hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm. ¹⁰ Jaduhñ hajxy yajwiinjuø'øwáanäbä cooçh ja'a pojpa cädieey nga'a møødä. Nøcxáambøch jim maachä nDeediän; cáboch mijts yaa xyhixaannä. ¹¹ Jaduhñ hajxy yajwiinjuø'øwáanäbä coo hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm, pønjaty ja'a møjcu'ugong ja'a miädia'agy panøcxäp, ja'a yaa hanehmäbä hädaa yaabä naaxwiin. Tøø ja'a Dios miäna'añ coo ja'a møjcu'ugong quiümädowa'añ.

¹² 'Madiu'u mijts nja hawaanäanäm, pero cab hajxy mwiinjuø'øwät. ¹³ Coo ja'a Dioshëpíritu hänajty quiäda'aga'añ, mänit mijts ja'a tøyhajt xquiøxy yajwiinjuø'øwa'añ. Ca'a yhamdsoo mädia'agy je'e miädia'agaamby. Piamädia'agaamby jaduhñ nebiaty je'e tøø miädoy. Je'e mijts xyajmädoyhadaamb tijaty jadaan tunáanäp. ¹⁴ Xñägäpaxáambøch je'e cooçh nmøjjä njaançhä. Mijts xyajmädoyhadaamb nebiátyhøch je'e tøø nnäma'ayän. ¹⁵ Coo højts nhity tu'ugmädia'agy møødhøchä nDeedy, páadyhøch mijts chamñ nnäma'ay coo mijts ja'a Dioshëpíritu xyajmädoyhada'añ nebiátyhøch je'e tøø nnäma'ay.

¹⁶ 'Mobädäjpøch jim nnøcxaannä maachä nDeediän. Pero cáboch njega'añ; mänitøch mijts hänajty xyhijxtägatsa'añ.

¹⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamioødhajxy näje'e ñiñämaayä:

—Pätiidä yø'øya'ay jaduhñ coo ñä'ä mäna'añ cooc mobädajpa ñøcxaannä; cábac jaduhñ jiega'añ. Mänitac nhixáanägombä. Pätiidä coo ñä'ä mäna'añ cooc ñøcxa'añ maa ja'a Tieediän. ¹⁸ Pätiidä coo ñä'ä mäna'añ “mobädajpa.” Päwaambtä jaduhñ jia mäna'ana'añ.

¹⁹ Ñajuøøbiä Jesús hänajty coo hänajty miäyajtøwa'añii. Mänit miänaañ:

—Xmiäyajtøwáambøch mijts tijátyhøch jaduhñ tøø nja mädia'agy, túhnämäts. ²⁰ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, mjø'øwaamb mxuudsaaamb mijts ja'a høøchcøxpä. Pero yø'ø cu'ughajxy, jaançh tehñ xioonda'agaamb hajxy. Pero cab hajxy jejcy mjootmayhada'añ. Paquiä hajxy mjootcugø'øwáangombä. ²¹ Coo ja'a to'oxiøjc ja'a xiøøbio'ohajxy piedyii, mänitä jioothajxy piädø'øgø'øgy. Nägooyä ja'a yhuunghajxy je'e miejtsnä, hagädaacp ja'a jioothajxy je'e. Cab hajxy je'e jiahmiejtsnä coo ja'a jioothajxy hänajty tøø piädø'øgy. Xoondáacnäp hajxy coo yhuunghajxy hoy ween tøø myiñ tøø quia'ay. ²² Jaduhñ mäwínäts hajxy mjootmayhaty nebiä to'oxiøjc ja'a jioothajxy piädø'øguiän. Pero nägooyä højts nniyhíxägumbä, mänit mijts mxoonda'aga'añ. Caj mijts pøn xyagjootmayhadaannä.

²³ Cáboch mijts hänajty tii xmiäyujwa'anaannä. Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cooçh mijts nDeedy hänajty tijaty xmiäyujwa'anaannä, xmio'owaamb mijts je'e ja'a høøchcøxpä. ²⁴ Cahnä hajxy tii mhuuc yujwa'añ ja'a høøchcøxpä. Coo hajxy tijaty myujwá'anät, xñä'ägä mo'owaamb hajxy je'e. Jaduhñ hajxy hoy jootcuçj mhídät.

²⁵ 'Yajmäbaadyháamhøch mijts tøø nmøødmädia'agy. Habáatnäp jaduhñ cooçh nga'a mädia'agaannä yajmäbaadyhaam. Howyiinjuøøñøch ja'a nDeedy nmädia'agaannä. ²⁶⁻²⁷ Mänitøch mijts ja'a nDeedy hoy tyiijä xmiäyujwa'anaannä ja'a høøchcøxpä. Mänit hajxy xmio'owa'añ. NDéedyhøch mijts xyhamdsoo mäyujwa'anáanäp je'eguiøxpä cooçh mijts nDeedy xjiaançh tehñ chocy. Paady mijts xchocy cooçh mijts xchojpa, cooçh mijts ja'a nmädia'agy hajxy tøø xmiäbøjcä cooçh jim tøø ndsooñ maachä nDeediän. Hamdsoo hajxy mmäyujwa'ana'añ; cáboch waamb nmäna'ana'añ. ²⁸ Høøch, jimhøch tøø ndsooñ maachä nDeediän. Yaaçh tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin. Pero tsoonáambøch yaa jadähóocägumbä. Nøcxtägatsáambøch jimägumbä maachä nDeediän.

²⁹ Mänitä Jesús ja'a jiamioødhajxy miänaañ, ñämaayä Jesús:

—Hoorá sí, howyiinjuoñä miich mmädiaacnä. ³⁰ Tøø højts nnajuø'øy. Cab højts miich tii nmäyajtøwaanä. Nmäbøjnäp højts jaduhñ cóodäm miich jim mjaançh tsoñ maa Diosän.

³¹ Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Mjaançh mäbøjpiäda'a tyijy hajxiä. ³² Habáatnäp jaduhñ coo mijts ja'a cu'ug xquiøxy päboowia'xa'añ. Mänit hajxy jim mnøcxaannä maa mdøjc-hajxiän. Nidiúhñhøch hajxy yaa xñähgue'egaannä. Pero cábøch nidiuhñ tøyhajt nhida'añ. Ja'a nDéedyhøch jaduhñ xmiøødhidaamb. ³³ Páadyhøch mijts jaduhñ cham nyajwiinxiic nyajwiingapxø'øy coo mijts ween jootcuje mhijnät coochä nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät. Mbaadaambiä tsaachpa peenä hajxy hädaa yaabä naaxwiin. Pero ca'a hajxy tii mdajy mmay; cábøchä mjøcu'ugong nyajmäjäda'aga'añ.

17

¹ Nägooyyá Jesús miädiaacpädøoyy, mänit yuughee'py tsajpootyp. Mänit miänaañ:

—Teedy, tøø yhabaatnä. Huuc yajcähxø'øg cooch nmøjjä cooch njaançhä. Jadúhñhøch nyajcähxø'øgaambä coo miich nmøjjä coo miich mjaançhä. ² Tøøch miich cuhdajt jaduhñ xmiø'oy coochä jäya'ayhajxy nägøxiä nguhdujtmó'owät coo hajxy jim jaduhñ ween yhity maa miichän cøjxta'axiøø, pønjätyhøch miich tøø xyajcø'øwaanø'øy. ³ Jaduhñ hajxy jim cøjxta'axiøø yhida'añ maa miichän, coo højts ja'a nmädia'agy jaduhñ xmiäbøjcämät coo miich nidiuhñ mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy, cooch miich yaa tøø xquiøxy hädaa yaabä naaxwiin.

⁴ 'Høøch, ngudiúumbiøch hädaa yaabä naaxwiin nébiøch miich tøø xyhane'emiän. Nyajcähxø'piøch jaduhñ coo miich ja'a mäjaa tøyhajt mmøødä. ⁵ Teedy, høøchä nmäjaa yajcähxø'cäc jim maa miichä mwiinduumän nébiøchä mäjaa hijty jim nmøødän mänaabä hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän.

⁶ 'Pønjaty miich yaa tøø mwiimbijy hädaa yaabä naaxwiin, je'eçh hajxy jayøjp nya-jmädoyhajt coo miich nidiuhñ mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy. Miichä mgø'øjooty hajxy je'e hijty. Pero jadähóoc-høch miich je'e tøø xyajcø'øwaanøøguiumbä. Tøø ja'a nmädia'agy hajxy je'e xmiäbøjcä xquiudiuunä. ⁷ Najuøøñäp hajxy cooch miich jaduhñ tøø xmiø'oy mäduhñtiøch nmøødä. ⁸ Tøøch hajxy ngøxy yajnähixø'øy nebiátyhøch miich tøø xyajnähixøøbiän. Najuøøñäp hajxy cooch jim tøyhajt ndsoñ maa miichän. Tøøchä nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbøjcä cooch miich tøø xquiøxy.

⁹ 'Teedy, tunä mayhajt. Cueendähat hädaa jäya'ayhajxy, hädáajøch miich tøø xyajcø'øwaanø'øyäbä. Ca'a jie'emøødøch jaduhñ nnänømy ja'a nmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäbøjcäbä. ¹⁰ Højts hädaa jäya'ay nje'ehajmújcäm; páadyhøch miich nnäma'ay coo mgüendähädät. Hädaa jäya'aguiøxpä jaduhñ quiähxø'øga'añ coo højts nmøjhajtäm coo højts njaançhhajtäm.

¹¹ 'Cábøch yaa nhidaannä hädaa yaabä naaxwiin. Nøcxáannäbøch jim maa miichän. Pero yaachä njamiøødhajxy miähmø'øwa'añ. Cueendähat hajxy neby hajxy jaduhñ yhidät tu'ugmädia'agy neby højts nhjttäm tu'ugmädia'agy. Miichä mmäjaagøxpä mgüendähädät. Miichhøch hajxy tøø xyajcø'øwaanø'øy. Jaançh tehñ wia'ads miichä mjoot miichä mwiinmahñdy. ¹² Høxtä jäda'anäbäadyñøch hajxy ngüendähaty miichä mmäjaagøxpä. Caj miichä nmädia'agy hajxy nägøxiä tøø xñajtshixøøyyä. Jagooyyá tu'jäya'ay ja'a nmädia'agy tøø xñajtshixøøyyä, ja'a hijty nä'ägä tu'udägoyyaambä. Paady jaduhñ tiu'udägooyy nebiä nmädia'agy jaduhñ tiøjiädät nebiä cujaaybä miähmøøyyän.

¹³ 'Høøch, nøcxáannäbøch jim maa miichän. Páadyhøch miich jaduhñ cham nyajmøødmädia'agy hädaa jäya'ay wyiinduumhajxy neby hajxy jaduhñ xioondäacpät nébiøch nxoonäda'aguiän. ¹⁴ Tøøch miichä nmädia'agy hädaa jäya'ayhajxy nyajmøødmädia'agy. Paady hajxy yaa miähanhadyii hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy haxøøgtuum quia'a wädijnä. Høøch hajxy xpiahijxp cooch haxøøgtuum nga'a

wädity. ¹⁵ Chaads miich nnämä'awät coo miich hädaa jäya'ayhajxy mgüendähädät maa ja'a møjcu'ugongän. Cábøch jadhun nmäna'añ coo hajxy yaa chóonät hädaa yaabä naaxwiin. ¹⁶ Hoy hajxy jadhun wiädity nébiøch nwäditiän. ¹⁷ Cunuu'x hädaa jäya'ayhajxy ja'a miichä mhomiädia'agyhaam nebiä mmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät xquiudiúunät. Mäduhñtiä miichä mmädia'aguiä, tøyhajt je'e. ¹⁸ Høøch, hädaa yaabä naaxwínhøch miich tøø xquiexy nébiøch miich ja'a jäya'ay ja'a mmädia'agy hajxy nyajmädoyhädät. Jaduhñhøch yø'øya'ayhajxy nwiinguexaambä nebiä mmädia'agy hajxy xyaghawa'xøøyyät. ¹⁹ Nnähho'tu'udáambiøch hädaa jäya'ayhajxy ney miichä mmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät xquiudiúunät.

²⁰⁻²¹ Jaduhñhøch nmänaambä coo jäya'ayhajxy ween yhity tu'ugmädia'agy nägøxiä mädúhñtiøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä majatyhagájphøchä njamiøød ja'a nmädia'agy hajxy xyajwa'xaanä. Ween hajxy xmiøødhjítäm tu'ugmädia'agy neby højts nhjítäm tu'ugmädia'agy. Jadhun dsä jäya'ayhajxy miäbøga'añ coøch miich tøyhajt tøø xjiaanç quexy. ²² Tøøch hajxy nguhdujtmø'oy coo hajxy yhidät tu'ugmädia'agy, nébiøch miich tøø xquiuhdujtmø'oyän coo nhjítämät tu'ugmädia'agy. ²³ Tu'ugmädiä'agyhøch hajxy xmiøødhity nébiøch miich nmøødhitiän tu'ugmädia'agy. Nägøxiä hajxy jadhun yhidät tu'ugmädia'agy, ja'a nmädiä'agyhøch hajxy tøø xmiäbøjcäbä. Jadhun dsä jäya'ayhajxy ñajuø'øwa'añ nägøxiä coøch miich tøø xquiexy, coo miich hajxy jadhun mdsocy nébiøch miich xchoquiän.

²⁴ Teedy, mänáambøch jadhun coøch hajxy jim ween xmiøødhity maaç nhida'añän, ja'aç miich tøø xyajcø'øwaanø'øyabä. Jaduhñhøch nmänaambä coo ja'a mäjaa hajxy ween yhixy, ja'aç miich tøø xmió'oyabä. Xjiaanç tehñ chójpøch miich hánajty mänaabä hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Høxtä jäda'anäbáadyñøch miich xchocyñä. ²⁵ Teedy, tøyhajt miich mnä'ägädä mädia'agy. Ja'a cu'ughajxy, cab hajxy wyi-injuø'øy coo miich mdømiädia'agy. Pero høøch, nhixyhøch miich. Hädaa njamiøødhøch hajxy chaa tänaabiä, ñajuøøby hajxy je'e coøch miich tøø xquiexy. ²⁶ Tøøch hajxy je'e nya-jmøødmädia'agy coo miich nidiuhñ mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy. Tehngájñøch jadhun nyajmøødmädia'aga'añ neby hajxy jadhun ñiçhogøød ñibia'häyowøød nébiøch miich xchoquiän. Wéenhøch hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhity.

Mänitä Jesús miädiaacpädøøyy.

18

¹ Coo Jesús miädiaacpädøøyy, mänitä Jesúshajxy chohñ cajptooty møødä jiamioødhajxy. Mänitä woc hajxy yajnajxy, ja'a hánajty xøhajpä Cedrón. Mänit hajxy tiägøøyy olivocamjooty. ² Ja'a Judas, yhixy hánajty je'e jiiby olivocamjooty. Mayhooc ja'a Jesúshajxy hánajty jiiby tøø yhamugø'øy. Ja'a Judas ja'a Jesús hánajty yegaamb. Ja'a Jesús ja'a miädsiphajxy hánajty yajcø'ødägø'øwáanäp. ³ Mänitä Judas ja'a soldadohajxy hoy wioy. Møødä policíahajxy hoy wioy maa ja'a teedywiindsøn haxiän, maa ja'a fariseoshaxiän. Mänitä Jesús jiiby ñägädaacä olivocamjooty, ja'a Judashajxy møødä soldado møødä policia. Tøø hánajty quioodsøøñä. Møødä jiøøn møødä quiuhñd hajxy quiädaacy. ⁴ Ja'a Jesús, ñajuøøby hánajty je'e nebiaty hánajty je'e tiuna'añii. Mänitä Jesús hoy jiojcyuo'oyø'øy ja'a Judashajxy. Mänit miäyajtøøyy:

—Pøn hajxy mhøxtaaby.

⁵ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Jesús Nazaretpä højts nhøxtaaby.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch jadhun xøhajp.

⁶ Coo ja'a soldadohajxy jadhun miädooyy, mänit hajxy jadhuyyä yhøxtägø'øwa'cy. Jadhuyyä hajxy cøjx quiäday. ⁷ Mänit Jesús miäyajtøøgumbä:

—Pøn hajxy mhøxtaaby.

Mänitá Judashajxy yhadsoogumbä:

—Ja'a Jesús Nazaretpä højts nhøxtaaby.

⁸ Mänit Jesús miänaañ:

—Tøøds mijts nja hawáañäm. Hóøchämäts je'e. Pø høøchtiäm mijts xyhøxtaaby, wéenhøchä njamiøødhajxy wyiimbity.

⁹ Paadiä Jesús jaduñ miänaañ neby jaduñ tiøjiädät nebiä Tieedy hänajty tøø ñäma'ayän: “Póñhøch miich tøø xyajcø'øwaanø'øy, cábøch pøñ xpiøgaanä. Cab hajxy nej jiada'añ.” ¹⁰ Mänitá Simón Pedro ja'a espada jiädujpädsøømy. Mänitá teedywiindsøn ja'a mioonsä tiaatsc ñä'ä pújxäxä, ja'a hahoodiaatsc. Malco hänajty xiøhaty. ¹¹ Mänitá Jesús ja'a Pedro yhojy:

—Cuyuugø'øw yø'ø mhespada. Tsipcøxpøch nho'oga'añ nébiøchä nDeedy tøø xñäma'ayän.

¹² Mänitá Jesús miajtsä quiø'øxojsä. Ja'a soldadohajxy jaduñ jatcøøyy møødä wyiindsøñhajxy møødä policíahajxy, ja'a judíoshajxy hänajty tøø quiéxiäbä. ¹³ Mänitá Jesús yajnøcxä maa ja'a Anás ja'a tiøjcän. Ja'a Anás ja'a Caifás hänajty miø'ødhajpy. Teedywiindsøn ja'a Caifás hänajty tiuumby. ¹⁴ Ja'a Caifás, je'e ja'a judíoshajxy hänajty tøø ñäma'ay cooc yhahixø'øy jaduñ coo tu'jäya'ay ja'a cu'ug ñähho'tú'udät.

¹⁵ Høxhaam ja'a Simón Pedro ja'a Jesús hajxy hänajty pianøcxy nämetscä. Ja'a Jesús ja'a jiamiøødhajxy nämetscä. Ja'a Simón Pedro miägu'ughajpä, yhixy ja'a teedywiindsøn hänajty je'e. Mänit Jesús piädägøøyyä ja'a Simón Pedro miägu'ughajpä maa ja'a teedywiindsøn tiøghawa'adsän. ¹⁶ Ja'a Pedro, jim je'e miähmøøyy tøghawa'adshaguum. Mänitá Pedro miägu'ughajpä piädsøømy. Mänitá to'oxymoonsä miägapy ja'a tøjcueendähajpä. Mänitá Pedro quiuwowøøyyäbä tøghawa'ads ja'a yhamdsoo mägu'ughajpä. ¹⁷ Mänitá to'oxymoonsä ja'a Pedro miäyajtøøyy:

—Miiçh yø'øya'ay mmøødwädiipy, túhñämäts.

Mänitá Pedro yhadsooyy:

—Ca'a yhøøchä.

¹⁸ Jimä policíahajxy hänajty jiøømba'axamy møødä moonsähajxy. Tøøchc hänajty. Paady hajxy hänajty tøø jiøønyajmøjjø'øy. Jimä Pedro hänajty jiøømba'axaambä.

¹⁹ Mänitá Jesús miäyajtøøwa ja'a jiamiøødcøxpä møødä miädia'agyquiøxpä. Ja'a teedywiindsøn jaduñ yajtøøw. ²⁰ Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Jímhøch hijty tøø nmädia'agy majiäya'ayhagujc. Jímhøch hijty nmäyajnähixø'øy Diostøgooty møød tsajtøgooty maa ja'a judíoshajxy naxy yhamugø'øyän. Cáboch jim mänaa pactuum tøø nmädia'agy. ²¹ Tiiçh miich coo xmiäyajtøy. Yø'øya'ayhajxy mmäyajtøwäp yø'ø nmädiá'agyhøch hajxy tøø xmiädóowäbä. Yø'øhajxy je'e najuøøby nebiátyhøch jim tøø nmädia'aguiän.

²² Tuunä Jesús jaduñ ñä'ä hadsooyy, mänit yhala'abø'cä. Policía jaduñ tu'ug jatcøøyy. Mänitá policía Jesús ñämaayy:

—Cab jaduñ yhooyä coo ja'a teedywiindsøn jaduñ mhadsówät.

²³ Mänitá Jesús miänaañ:

—Pø tøøch ngapxtägoy, yec ja'a tøyhajt yaa. Pø caj, cab jaduñ yhooyä cooch miich nä'ä nägoobä xñä'ä hala'abø'øgät.

²⁴ Mänitá Anás ja'a Jesús quiejxy cø'øxoch maa ja'a Caifás ja'a wyiinduumän. Caifás hänajty teedywiindsøn tuumb.

²⁵ Ja'a Simón Pedro, jim hänajty jiøømba'axamy. Mänit miäyajtøøwa:

—Miiçh yø'øya'ay mmøødwädiipy, túhñämäts.

Mänitá Pedro ñiguiugapxä:

—Ca'a yhøøchä.

²⁶ Mänitá Pedro miäyajtøøwägumbä:

—Tøøch miich jiiyby nhixy olivocamjooty møød yø'øya'ay, túhñämäts.

Ja'a teedywiindsón ja'a mioonsä jaduhñ mäyajtøøw, jaaya'ayä jiuju miägu'ug ja'a tiaatsc hñajty tøø ñä'ä pújxäxä ja'a Pedro. ²⁷ Mänitä Pedro ñiguiugápägumbä. Tuunä jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitä tsee yaaxy.

²⁸ Mänitä Jesús yajnøcxä maa ja'a gobernador tiøjcän. Pilato hñajty tuumb gobernador. Jobø'øwaamb hñajty. Coø hajxy jim quioo'ty, cabä teedywiindsøñhajxy ñä'ä tøjtagøøyy. Cabä Israelpä quiuhdujthajxy hñajty jaduhñ myiñ coø hajxy jiiby tiøjtägø'øwät maa ja'a tiøjc-hajxiän, ja'a hajxy ca'a Israelpähajpä, ja'a pascuaxøøjooty. Coø hajxy jiiby tiøjtägø'øwät, cädiéeyäp hajxy jaduhñ. Coø hajxy jaduhñ quiädiéeyät, cab hajxy miägáyät ja'a pascuaxøøjooty. Paady hajxy jiiby quia'a tægøøyy Pilato tiøgooty.

²⁹ Coø Pilato miädooyy coø hajxy hñajty tøø quioody, mänit hajxy ñädøjpädsøøma. Mänitä Pilato miänaañ:

—Tii mijts yø'øya'ay myajcuxø'øwø'øwaambby.

³⁰ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Coo hädaa jäya'ay häxøpy tøø quia'a cädieey, cab højts miich häxøpy tøø nyajnägooty.

³¹ Mänitä Pilato miänáangumbä:

—Yajwiimbit yø'øya'ay hajxy. Nøcx mijts mädia'agymiadow nej mijts ja'a mguhdujt myiñän pø tøø quiädieey.

Mänitä judíoshajxy yhadsooyy:

—Ja mäná'anäp højts jaduhñ coø yagho'ogøød; pero højts, cab højts ja'a cuhdujt jaduhñ nmøødä coø højts jäya'ay nyaghó'ogät.

³² Paady hajxy jaduhñ yhadsooyy, ween ja'a Pilato jaduhñ ñägäpxy pø tøø Jesús tøyhajt jiaanç cädieey. Tøjiajt jaduhñ nebiä Jesús hñajty tøø miäna'añän coø hñajty yega'añii maa ja'a ca'a Israelpähajxiän, coø hñajty yagho'oga'añii cruzøxp. ³³ Mänitä Pilato tiøjtägøøyy. Mänitä Jesús quiuyaaxøøyyä tøgooty. Mänit miäyajtøøwa:

—Nej, miichä judíoshajxy xguiobiernähajpä.

³⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn jaduhñ xñämaayy. Tøgä miichä mhamdsoo copcooty mnä'ä yajcojjiä.

³⁵ Mänitä Pilato jadähooc yhadsóogumbä:

—Tiich nyajnajuø'øb. Ca'a yhøøchä Israelpäjäya'ay. Miichä mhamdsoo mägunáaxhøch miich tøø xyajnägooty møødä teedywiindsøñhajxy. Tii jaduhñ tøø mgädieey.

³⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Høøch, cáboch yaa nduñ gobiernä hädaa yaabä naaxwiin. Cooch häxøpy nduñ, tøøchä nmoonsähajxy häxøpy xñäwa'añ. Cábochä judíoshajxy häxøpy tøø xñä'ä mach. Cáboch yaa nduñ gobiernä.

³⁷ Mänitä Pilato miänaañ:

—Mduumbäda'a gobiernä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Jexio, túumbøch jaduhñ. Høøch, nmädiácypioch ja'a tøyhajt hädaa yaabä naaxwiin. Páadyhøch yaa tøø nmiñ tøø nga'ay. Pønjaty ja'a tømia'dia'agy mäbøjp, je'eçhä nmädia'agy xmiäbøjcäp.

³⁸ Mänitä Pilato miänaañ:

—Pätiidä miich jaduhñ mnänøømby ja'a tøyhajt.

Mänitä Pilato tiøjpädsøømgumbä. Mänitä judíoshajxy ñämaayyä:

—Høøch, cáboch yø'øya'ay tøø nhamdsoo hixy tøø nhamdsoo paady pø tøø quiädieey.

³⁹ Jii mijtsä mguhdujt jaduhñ cooch mijts ja'a jäya'ay tu'ug nhøxmájtsämät ja'a pascuaxøøjooty. Nej, mmänaamb hajxy jaduhñä coø ja'a mgobiernähajxy nhøxmájtsämät.

⁴⁰ Mänit hajxy møc yhadsooyy:

—¡Ca'a yø'øya'ay mhøxmach! ¡Høxmats ja'a craa Barrabáshajpä!

Paadiä Barrabás hñajty chumyçhänä'ay coø hñajty tøø mieech tøø pioty. Mänitä Pilato tiøjtägøøñä.

19

¹ Mänitá Pilato ja'a Jesús yajwojpa. ² Mänitá soldado ja'a wädsatscorona hajxy yhädiuñ. Mänitá Jesús ja'a quiuhduum piädácäxä. Mänitá Jesús ja'a hucywyit yajnähgäjenøøyyä nebiä gobiernähajxy hänajty wyithatiän. Paadiä Jesús jaduñ tiuunä, neby hajxy hänajty ñä'a wi'i ñäxi'iga'añ ñä'a wi'i ñäya'axa'añ. Paady hajxy hänajty ñä'a wi'i ñäxi'iga'añ coo ja'a Pilato hänajty tøø miäna'añ coogä Jesús hänajty guobiernähaty. ³ Mänitá Jesús miäwiingoonä. Mänit ñäxiicä:

—¡A poco miich tuumb gobiernäjä!

Mänitá Jesús tiägøøyyä coxhó'cäbä.

⁴ Mänitá Pilato tiøjpaðsøømgumbä. Mänitá judíoshajxy ñämaayyä:

—Nyajtøjpaðsøømämbiøch yø'øya'ay nebiä tøyhajt hajxy jaduñ mmøødhädät cooch tøø nhixy tøø nbaady coo tøø quia'a cädieey.

⁵ Mänitá Jesús piadøjpaðsøømy hucywyitmøød, coronamøød. Mänitá Pilato ñämaayy ja'a Israelpäjäya'ayhajxy:

—Xiids yø'øya'ay tøø tiøjpaðsøømy.

⁶ Coo Jesús jaduñ yhiixä ja'a teedywiindsøñhajxy møødä policíahajxy, mänit hajxy ñäyaaxøøyy:

—¡Møjpahbétäts hajxy cruzcøxp! ¡Møjpahbétäts hajxy!

Mänitá Pilato miänaañ:

—Hamdsoo hajxy mmøjpahbédät. Høøch, cábøch jaduñ nmäna'añ coo tøø quiädieey.

⁷ Mänitá Israelpäya'ayhajxy yhadsooyy:

—Jaduñ højts nguhdujt myiñ coo yø'øya'ay ween yagho'ogyii je'eguiøxpä coo tøø miäna'añ coogä Dios Tieedyhaty.

⁸ Coo Pilato jaduñ miädooyy, mänitá chähgøøbiøjcy. ⁹ Mänitá Pilato ja'a Jesús miøødtøjtägøøñä. Mänitá miäyajtøøyy:

—Maa miich mjaanç tsooñ.

Pero cabä Jesús waamb miänaañ.

¹⁰ Mänitá Pilato miänáangumbä:

—Nej, cábøch xñä'ägä hadsowa'añä. Nej, caj miich mnajuø'øya coochä cuhdujt nmøødä cooch miich nhøxmádsät, ó cooch miich nyajmøjpahbedøød.

¹¹ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Coo Dios miich cuhdujt häxøpy tøø xquia'a mo'oy, caj miich ja'a cuhdujt häxøpy mmøødä maaç høøhcøxpän. Paady miich ja'a pojpa caj mjaty møødä quejee ja'a teedywiindsøñ, ja'a høøch yaa tøø xyajméchäbä maa miichä mwiinduumän.

¹² Mänit Pilato jia wiinmahñdyhajty nebiä Jesús yhøxmádsät. Pero mänitá Israelpäya'ayhajxy ñäyaaxøøguiumbä:

—¡Pø mmägu'ughajpy miich ja'a gobiernä César, caj miich yø'ø craa mhøxmádsät! Pøñ jaduñ wi'i ñibiädácäp nebiä gobiernän, je'edsä gobiernä César møøtnimiädsiphajtäp.

¹³ Coo Pilato jaduñ miädooyy, mänitá Jesús miøødtøjpaðsøømgumbä. Mänitá Pilato yhøxtaacy häñaabiejtcøxp maa hajxy hänajty xiøhdaacthatiän. Jue'e hänajty jim xiøhaty Gabata, hebreohayuuc-haamby. Je'eduhñ ñänøømby “maa ja'a tsaa quiøøña'ayän.”

¹⁴ Tøø hänajty quiujyxiøj'øy. Hadsuuj'øwaambä pascuaxøø hänajty. Mänitá Pilato ñämaayy ja'a Israelpäya'ayhajxy:

—¡Xiidsä mgobiernähajxy!

¹⁵ Mänit hajxy ñäyaaxøøguiumbä:

—¡Ween yho'ogy! ¡Ween yho'ogy! ¡Nøcx hajxy møjpahbet!

Mänit Pilato miänaañ:

—Nej, mmäná'anäp mijts jaduñä coo mijts ja'a mgobiernä nmøjpahbétämät.

Mänit teedywiindsøñhajxy yhadsooyy:

—César højts ngobiernähajpy. Ca'a wyiinghäna'cä.

16 Mänitä Pilato Jesús yajcø'ødägøøyy maa ja'a Israelpähajxiän, coo Jesús miøjpahbedøød.

17 Mänitä Jesús jim yajnøcxä maa jaduhñ xiøhatiän “Maa ja'a Ho'ogyjiäya'aguiopcän.” Gólgota jim xiøhaty hebreohayuuc-haamby. Yhamdsoo cruz je'e yajquejyquiaphajtä.

18 Jimä Jesús hoy miøjpahbedyii. Metscä jäya'ay jim miøjpahbéjtäbä Jesús ja'a ñähmøjc. Cujc ja'a Jesús quiuba'awøøyyä. 19 Mänitä Pilato yagjahyyä pu'uyhuungcøxp: “Jesús Nazaretpä, ja'a Israelpäjäya'ay ja'a guiobiernähajxy.” Mänitä pu'uyhuung yajyujpahwa cruzcuhduum. 20 Tägøøghayuuc-haamby jaduhñ yagjahyyä, møødä hebreo, møødä griego, møødä latín. Cajtmäwiingón Jesús miøjpahbejtä. Paadiä judíoshajxy nämay yajmädiacy nebiä Pilato hänajty tøø yajyuugjaayiiyän cruzcøxp. Mänitä teedywiindsón ja'a Pilato hajxy ñämaayy:

21 —Cab hijty jaduhñ yhahixø'øyy coo jaduhñ cu mjahy: “Ja'a Israelpäjäya'ay ja'a guiobiernähajxy.” Jaduhñ cu mjahy: “Nä'ä nibiädáacäp jaduhñ nebiä Israelpäjäya'ay ja'a guiobiernähajxiän.”

22 Mänitä Pilato yhadsooyy:

—Tøøch jaduhñ njaay; cábøch nyajtägatsa'añ.

23 Coo Jesús hänajty tøø miøjpahbedyii, mänitä soldado ja'a Jesús ja'a wyit hajxy yajpädø'cä. Nämädaaxc ja'a soldadohajxy hänajty. Mänitä wit hajxy yajwa'xy cødu'ug. Jii Jesús ja'a yoñwit hänajty tu'ug. Tu'ugwit hänajty tøø quiogy; cab hänajty maa xiuyyä.

24 Mänitä soldadohajxy ñiñämaayyä:

—Cab jaduhñ yhooyyä coo hädaa wit hajxy nhagøødsøøyyämät. Tsøg hajxy häyø'cäm. Pøñ hädaa wit jaduhñ cuhäyø'øgäp, je'e jaduhñ je'ehädäp.

Mänitä soldadohajxy jaduhñ jiaančhäyø'cy. Jaduhñsä Diosmädia'agy tiøjiajty maa jaduhñ cujaay myiñän: “Xyajwá'xøch ja'a nwit hajxy; xquiuhäyø'cøch ja'a nwit hajxy jaduhñ.”

25 Jimä Jesús ja'a tiaj hänajty tiäna'ay maa hänajty mädooyyä tøø miøjpahbedyiiän, chaadsä tiaj ja'a piuhdo'oxy, chaadsä María ja'a Cleofas ja'a tio'oxiøjc, chaadsä María Magdalena. Jimä Jesús ja'a miägu'ughajpä hänajty tu'ug tiäna'ay maa ja'a Jesús tiaj mädooyyän, ja'a Jesús hänajty jiaančhäyø'cy. 26 Coo hajxy yhiyxä ja'a Jesús, mänitä Jesús ja'a tiaj ñämaayy:

—Maam, hädaads mhuunghädäp.

27 Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä ñämaayy:

—Hädaads mdajhädäp, ja'a høøchä ndaj.

Mänit jiaančhäyø'cy.

28 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøødsøøyyäbøch.

Tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ. Ñajuøøbiä Jesús hänajty coo hänajty tøø yhabejnä.

29 Jimä texy hänajty tu'ug quiøøña'ay vinoxunmøød. Mänitä xo'od hajxy quiugonøøyy vinojooty. Cøjx je'e chomø'øyy. Mänitä paxy hajxy yagjøjwøønnøøyy ja'a xo'od. Mänitä Jesús ja'a xo'od hajxy yaghayuugøøyy. 30 Coo Jesús ja'a vino miuu'cy, mänitä miänaañ:

—Tøøds jaduhñ miaañä.

Mänitä quiopc yagjänaannä. Mänit yho'nä.

31 Mänaa ja'a Jesús yho'oguiän, ja'a pascuaxøø hänajty tehñ yhadsooyyøøby. Cujaboom ja'a møjpascuaxøø hänajty jiada'añii, poo'xxiøøjooty. Jaduhñsä judíoshajxy hänajty quiuhdujthaty, cabä ho'ogyjiäya'ay hajxy hänajty jim yajmähmø'øyy cruzcøxp ja'a poo'xxiøøjooty. Mänitä Israelpä ja'a Pilato hajxy hoy ñäma'ay coo soldado quiéxät weenä Jesús ja'a tiecyhajxy nøcxy tiøjjäxä neby hajxy paquiä yho'ogät. Nägooyyä hajxy jaduhñ yho'ogät, mänit hajxy yajmänacøød cruzcøxp. 32-33 Mänitä Pilato ja'a soldado jiaančhäyø'cy. Coo ja'a soldadohajxy jim miejch, mänit hajxy yhiyxä coo ja'a Jesús hänajty tøø

yho'ogy. Cabä tiecy hajxy je'e ñä'ä tøjjä. Mänitä ñähmøjcpähajxy tiecytiøjjä nämetscä. Cahnä hajxy hänajty yho'ogy.

³⁴ Mänitä Jesús quiaačhmägumøøyyä cuhmdhaam. Soldado jaduñ tu'ug jatcøøyy. Mänitä nø'ty piädsøømy chaadsä nøø. ³⁵ Høøch, tøyhájthøch jaduñ tøø nhixy. Páadyhøch mijts jaduñ nyajmädoxyhaty neby hajxy jaduñ mmäbøgät. ³⁶⁻³⁷ Jecy hajxy jaduñ quiujahy Diosmädia'agyjiooty ja'a Jesúscøxpä: “Cabä piajc tiøjáañäxä.” Jaduñ hajxy quiujahbiä ja'a Jesúscøxpä: “Wyiinhee'ppedaamby hajxy, ja'a hajxy hänajty tøø quiúmiäbä.” Coø ja'a Jesús ja'a tiecy jaduñ quia'a jaančh tøjjäxä, coø jaduñ jiaančh cuuma, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduñ.

³⁸ Tu'ugä jäya'ay hänajty jim chooñ Arimatea. José hänajty xiøhaty. Hamee'ch ja'a Jesús hänajty miøødnimiägu'ughadyii. Chähgøøbiä José ja'a judíos hänajty. Paadiä Jesús hänajty hijxwiinduum quia'a møødwädityii. Mänitä José ja'a cuhdujt hoy yajpädsømy maa ja'a Pilatän coø ja'a Jesús yajmänaca'añ cruzcøxp. Mänitä Pilato ja'a cuhdujt jiaančh yejcy. Mänitä José ja'a Jesús yajmänajcy cruzcøxp. ³⁹ Mänitä Nicodemo ja'a perfume miämejch hii'xmajc kilo. Mäyäbicø'øy miämejch møødä mirra møødä áloes. Tøø hänajty jiege'øy coø ja'a Nicodemo hänajty tøø yhuug hoobiä coods maa ja'a Jesúsän. ⁴⁰ Mänitä José ja'a Jesús hajxy ñähbijty møødä Nicodemo. Jiibiä perfume hajxy yajmänähbidøøyy. Jaduñsä judíoshajxy hänajty quiuhdujthaty. Perfumänähbidø'øy ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy hänajty yajnaaxtägø'øy. ⁴¹ Jimä olivocam hänajty tu'ug mäwiingón maa ja'a Jesús hänajty tøø miøjpahbedyijän. Jiibiä tsaajut hänajty tu'ug olivocamjooty wiinmøjtuum. Naamba'ay ja'a tsaajut hänajty. Cahnä ho'ogyjiäya'ay hänajty jiiby piädaactsooñiinä. ⁴² Ja'a judíoshajxy, tsuu ja'a pioo'xxiøø hajxy hänajty yajtsohnda'agy. Cab hajxy hänajty quiuhdujthaty coø hajxy tii tiúnät ja'a poo'xxiøøjooty. Ja ween ja'a poo'xxiøø hänajty quia'a habaady, paadiä Joséhajxy quia'a näbaadøøyyä coø hajxy hoy jäguem cu yajnaaxtägøøyy. Paady hajxy jimä ñä'ä pädaacy tsaajutjooty ja'a olivocamjootypä.

20

¹ Cumaaxc, näxøø hänajty je'e. Mänitä María Magdalenahajxy jim ñøcxy maa ja'a tsaajutän, maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Cahnä hänajty hoy jiajje'øgyñä. Coodsjuøøbyñä hänajty. Mänit hajxy yhiixy coø ja'a tsaajutän tøø jiwawa'ačh juthaguuy. ² Coø ja'a María yhiixy coø ja'a tsaajutän quia'a jimän juthaguuy, mänit wyiimbijty päyø'øguiä. Mänitä Simón Pedrohajxy piaatä chaadsä Jesús ja'a miägu'ughajpä, ja'a Jesús hänajty jiaančh tehñ chojpiä. Mänitä María miänaañ:

—Tøø ja'a nWiindsønähjätäm hajxy xyajpädsøømäm tsaajutjooty. Cab højtts nnajuø'øy pämaadä hajxy tøø piäda'agy.

³ Coø ja'a Pedrohajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy jim ñøcxy päyø'øguiä maa ja'a tsaajutän. Mänitä María jadähooc pianócxcumbä. ⁴ Mänitä Pedro yhxøpæyø'cä. Jayøjp ja'a Pedro jiamiøød jim miejch maa ja'a tsaajutän. ⁵ Mänit jiiby quiuwoodsøøyy tsaajutjooty. Mänitä wit yhiixy coø jiiby yhohxna'ay jutjooty. Pero cab jiiby tiehñ tiägøøyy. Nä'ä cuhixøøyy jaduñ. ⁶ Mänitä Simón Pedro høxhaam jiaac mejch. Tu'uda'aquiä jiiby tiägøøyy tsaajutjooty. Jaduñä wit yhiixpä coø jiiby yhohxna'ay. ⁷ Mänitä paayyä yhiixy, ja'a Jesús hajxy hänajty tøø yajcuhmäguitiäbä. Hawiing hänajty jim ñe'na'ay. ⁸ Mänitä Pedro jiamiøød piädägøøbiä, ja'a hänajty jayøjp tøø miéchäbä. Mänitä paayyä yhiixpä coø hawiing ñe'na'ay. Paady jaduñ miäbøjcy coø ja'a Jesús hänajty tøø jiuypioøcy. ⁹ Cahnä Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy wyiinjuø'øyñä ja'a jecypiä maa jaduñ myiñän coø ja'a Jesús hänajty jiuypioøga'añ coø hänajty tøø yho'ogy. ¹⁰ Mänitä Pedrohajxy wyiimbijnä, ñøcñä hajxy maa ja'a tiøjc-hajxiän.

¹¹ Tøø ja'a María hänajty piäméjtscumbä høxhaam maa ja'a tsaajutän. Coø ja'a Pedrohajxy wyiimbijnä, mähmøøyy ja'a María jim nidiuhñ. Wi'i jioøby hänajty. Mänit jiiby

quiuwoodsøguiumbä tsaajutjooty. ¹² Mänitä Diosmoonsä metsc yhijsy, ja'a tsajpootypt-sohm̄bä. Haagä nähboobwit hajxy hänajty. Jiiby hajxy hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús hänajty tøø wyijtsna'ayän. Tu'jäya'ay hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús ja'a quiopc hänajty tøø quioonna'ayän. Y tu'jäya'ay hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús ja'a tiicy hänajty tøø quiajpna'ayän. ¹³ Mänitä María miäyajtøøwa:

—Muuxy, tii coo mwi'i jiø'øy.

Mänitä María yhadsooyy:

—Tøøchä nWiindsøn hajxy xyajpädsøømä. Pämaadä hajxy tøø piäda'agy.

¹⁴⁻¹⁵ Tuunä María jaduhñ ñä'ä hadsooyy, mänitä wia'wiimbijty. Mänitä Jesús yhijsy. Jim hänajty tiäna'ay; pero cab jaduhñ yhøxcajpy. Olivocamgüendähajpä je'e yhajoodhajt. Mänitä Jesús miänaañ:

—Muuxy, tii coo mwi'i jiø'øy. Pøn mhøxtaaby.

Mänitä María yhadsooyy:

—Tsäguhm, pø miich tøø myajpädsøomy, høøch hawáañäc maa tøø mbäda'agy nébiøch häyaa nøcxy nyajpädø'øgy.

¹⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—¡María!

Tuunä María jaduhñ ñä'ä nämäaayä, mänitä wyiinhee'ppejty. Mänitä yhøxcajpy coo je'e Jiesúsä. Mänitä jaduhñ miänaañ hebreohayuuc-haamby:

—¡Raboni! —je'e jaduhñ ñänøømby “Wiindsøn.”

¹⁷ Mänitä María ja'a Jesús jia mats jia mäneñaañ. Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'aäch xmiach. Cahnøch jim nhoyñä maächä nDeediän. Nøcxhøchä njamiøødhajxy hawáañäc coöch jim nnøcxa'añ maaächä nDeediän, maaächä nDiosän. Jaanä je'e mijts mDeedyhajpä mDioshajpä.

¹⁸ Mänitä María ja'a Jesús ja'a jiamiøødhajxy hoy jiaançh nämä'ay:

—Tøøch je'e nhixy, ja'a hajxy nWiindsøn hajtämbä.

Mänit hajxy cøjx yhawáañäxä nebiaty ja'a María hänajty tøø ñäma'ayii.

¹⁹ Coo quioodsøøñä, mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñiyhagøøyyänä. Hix, chähgøøby ja'a judíos hajxy je'e hänajty; paady hajxy ñiyhagøøyyä. Mänitä Jesús jiiby ñäguehxtøø'xy haguyc hawa'ads. Mänitä Jesús miänaañ:

—Mäguieppe hajxy. Ca'a hajxy tii mdajy mmay.

²⁰ Mänitä Jesús yajcähxø'cy ja'a quiø'øjoot møødä quiaaächhac maa hänajty tøø jiotiän. Coo hajxy yhijsy, mänit hajxy ñajuøøyy coo je'e Jiesúsä. Mänit hajxy xioondaacy. ²¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy tii mdajy mmay. Nébiøchä nDeedy tøø xwyiinguexiän, jaanä jadúhñhøch mijts nwiinguexaambä.

²² Mänitä Jesús ñäbäxujy ja'a jiamiøødhajxy. Mänitä miänaañ:

—Wiingpøc ja'a Dioshespíritu hajxy. ²³ Høøch mijts ja'a mäjaa nmo'owaamby. Pønjaty mijts mhawáañäp coo Dios ja'a piojpä quiädieyhajxy tøø yajnähwa'aäch, pues tøyhajt jaduhñ coo Dios tøø yajnähwa'aäch. Pønjaty mijts mhawáañäp coo Dios tøø quia'a yajnähwa'aäch, pues tøyhajt jaduhñ coo Dios tøø quia'a yajnähwa'aäch.

²⁴ Majmetscjäya'ay ja'a Jesús hänajty tøø miøødwädity. Tu'ug hänajty xiøhaty Tomás, ja'a hajxy hänajty ñänøøm̄biä “Hametsc-huung.” Mänaa ja'a Jesús ñäguehxtøø'xtsooñän jayøbajt, cabä Tomás hänajty jim. ²⁵ Mänitä Tomás ñämaayä ja'a jiamiøødhajxy:

—Tøø højts nhixy, ja'a hajxy nWiindsøn hajtämbä.

Mänitä Tomás miänaañ:

—Mänitøch nmäbøgät coöch ndehm yhíxät pø jaançh jot ja'a quiø'ø, coöchä ngø'ø jiiby nhuuc tehñ piädá'agät maa ja'a quiaaächmøjc jütän. Pø cabä, cábøch jaduhñ nnä'ägä mäbøgät.

²⁶ Cuductujxøø, jiibiä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hñajty tøgóotiägumbä. Jiibiä Tomás hñajtypä. Tøø ja'a tøjc hajxy hñajty yhagøøguiumbä. Mänitä Jesús jiiby ñägüehxtøø'xcumbä haguyc hawa'ads. Mänitä miänaañ:

—Mäguieppe hajxy. Ca'a hajxy tii mdajy mmay.

²⁷ Mänitä Tomás ñämaayy:

—Tehm quiudsiiwø'øw yø'ø mgø'ø yaaby ngø'øjóotyhøch maa ja'a clavohaawän. Híjxägøch hádaa ngø'ø. Päda'ag yø'ø mgø'ø yaaby ngaächmójc-høch. Miičh, caj miičh hijty mmäbøcy. Chaačh miičh nnämä'awät coo mmäbøgät.

²⁸ Mänitä Tomás yhadsooyy:

—Miičhøch nWiindsønñajpy, nDioshajpy.

²⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Coočh miičh tøø xyhixy, paady jaduhñ mmäbøcy. Jootcuyc hajxy je'e, ja'a hajxy tøø miäbøquiäbä, hóyhøch hajxy je'e tøø xquia'a ja hixy.

³⁰ Madiu'u ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjätypä yajcähxø'cy ja'a jiamiøødä wyiindu-umhajxy. Cab yam cøxiä quiujaayä hádaa librocøxp. Cujwa'xy je'e yam quiujaayä.

³¹ Paady yam quiujaayä neby hajxy jaduhñ mmäbøgät coo Jesús ja'a Dios Tieedyhaty, coo Jesús je'e Miesíashaty, coo ja'a Dios jaduhñ tøø quiexy. Coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjçät, mhídäp hajxy jim tsajpootyp cøjxta'axiøø.

21

¹ Jadähooc ja'a Jesús yhíjxägumbä ja'a jiamiøødhajxy jim mejypia'a ja'a xøhajpä Tiberias. ² Jimä Simón Pedrohajxy hñajty møødä Tomás, ja'a hajxy hñajty ñänøømbiä “Hametsc-huong”, møødä Natanael ja'a Caná de Galilea tsohm̄bä, møødä Zebedeo yhu-unghajxy, møød hajxy jaac nämetspä. Haagä Jesús ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ. ³ Mänitä Simón Pedro miänaañ:

—Nøcxy nhuuc jaac hacxmach.

Mänitä jiamiøødhajxy miänaañ:

—Ween hajxy nnøcxäm.

Mänit hajxy jiaančh nøcxy mejypia'a. Mänit hajxy biarcotägøøyy. Mänit hajxy hoy jia hacxmasda'añ. Tu'tsuhm hajxy jaduhñ jia wädiyty. Pero cab hajxy tii ñä'ägä paaty.

⁴ Coo jioböøyy, jimä Jesús hñajty tiäna'ay pu'uwiing. Pero cabä Jesús yhøxcajpä ja'a jiamiøødhajxy. ⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, nej, cab hajxy tii tøø mnä'ägä paadiä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Joom mägu'ughajpä, cab højts tii tøø nnä'ägä paady.

⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Päda'ag yø'ø mdsaa y hajxy jimhaamby ja'a barcohahooyhaampiä pa'ahaam. Mänit hajxy jaduhñ mbáadät.

Mänitä chaay hajxy jim jiaančh pädaacy. May ja'a hacx hajxy jiaančh tehñ yaghadujcy. Cab hajxy hñajty miaya'añii coo ja'a tsaay hajxy hñajty jia wijtspädsøma'añ nøøjooty.

⁷ Mänitä Pedro ñämaayy ja'a Jesús ja'a jiamiøød, ja'a Jesús hñajty jiaančh tehñ chojpiä:

—Ja'a nWiindsønñajtämhajxy yø'ø!

Tuunä Pedro jaduhñ ñä'ä mädooyy coo je'e Jiesúsä, mänitä wyitpägøøyy. Høxyø'øhuungmøød hajxy hñajty yhacxmach. Mänitä quiuhtøpxnajxy nøøjooty.

Nøcxaamb hñajty pu'uwiing maa ja'a Jesúsän. ⁸ Ja'a jiamiøødhajxy, jiiby hajxy miähmøøyy barcojooty. Mejypia'a mäwiingón hajxy hñajty yhacxjoomy. Jaduhñäda'a ja'a mejypia'a hajxy hñajty tøø ñähgue'egy mägo'xmetro. Hujts ja'a tsaay ja'a hacx hñajty miøødä. Mänitä tsaay hajxy pawich yajnøcxy mejypia'a barcojooty. ⁹ Mänit hajxy biarcopädsøømy. Mänitä juhñdy hajxy yhiixy coo jim wyl'i tiøy pu'uwiing. Jimä Jesús hñajty yhacxtsa'ay. Jimä tsajcaagy hñajty yajcoonna'ay. ¹⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mämín ja'a hacx hajxy mejtstägøøg, ja'a hajxy tøø mmáchäbä.

¹¹ Mänitä Pedro tiägøøguiumbä barcojooty. Mänitä tsaay pawich yajmejch mejypia'a. Mägo'x cu juxychägui'xmajtägøøg ja'a hacx hänajty jilby tsaajiooty, haagä majatypä. Hujts ja'a tsaay hänajty, pero cabä hacx yajcøø'ch. ¹² Mänitä Jesús miänaañ:

—Minds hajxy cay.

Cab hajxy miäyajtøøyy pøn je'e. Tøø hajxy hänajty yhøxcapy coo je'e Jiesúsä. ¹³ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ja'a tsajcaagy hajxy miooyy møødä hacxtsa'ay.

¹⁴ Miädägøøghoocpä ja'a Jesús hajxy hänajty tøø yhixy mänaa hänajty tøø jiuypioquiän.

¹⁵ Coo hajxy quiaabiädøøyy, mänitä Jesús ja'a Simón Pedro ñämaayy:

—Simón, Juan miich mdeedyhajpy. Pønhøchäda'a xmiaas tsojp, yø'ø njamiøødhájtäm o miich.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Mnajuøøby miich cooch miich njuø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Yaghójcägøchä nmeeghuunghajxy.

Ca'a mieeghuungä ja'a Jesús jaduñ tiehm ñänøøm. Je'eduhñ ñänøøm coo ja'a Simón Pedro ja'a jäya'ayhajxy yajnähixø'øwät, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy panøcxäbä.

¹⁶ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Simón, nej, xchójpøch miichä.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Mnajuøøby miich cooch miich njuø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Cueendähájtägøchä nmeeghajxy.

¹⁷ Ja'a miädägøøghoocpä ja'a Simón Pedro ñämäayyägumbä:

—Simón, nej, jaduñch xjwiø'øya nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Pedro jiootmadiägøøyy coo miäyajtøøwa ja'a miädägøøghoocpä.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Cøxiä miich mnajuø'øy. Mnajuøøby jaduñ cooch miich njuø'øy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Pues, yaghójcägøch ja'a nmeeghajxy. ¹⁸ Tehm tiøyhájtøch miich chaa nnämä'awät, coo hijty mdsucywiajyhatyña, hamdsoo ja'a mwit hijty mbägø'øy. Mwädiyp hijty maa ja'a mjoot hijty choquiän. Pero coo hänajty tøø mmäjaanä, mänit mgø'ø mxajtøwa'añ. Mänitä wiinghänä'c ja'a mwit xyajpägø'øwa'añ. Mänit xyajnøcxa'añ maa ja'a mjoot hänajty quia'a tsoquiän.

¹⁹ Paadiä Jesús jaduñ miänaañ nebiä Pedro jaduñ ñajuø'øwät neby hänajty yagho'oga'añii, nebiä Dios ja'a miäjaa jaduñ yajcähxø'øgät ja'a Pedrocøxpä. Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Jam hajxy wädíjtäm.

²⁰ Mänitä Pedro quioowiimbijty. Mänitøch xyhijxy coochä Jesús hänajty nbanøcxpä. Høøch, Juánghøch høøch. Høøchä Jesús hijty xjiaanç tehñ chojp. Høøch je'e häñaayy ja'a Jesús ja'a ñähmøjc mänaa højts ndsuugayyän. Høøch jaduñ nyajtøøw: “Wiindsón, pøn miich jaduñ xyegaamb.” ²¹ Coochä Pedro xyhijxy, mänitä Jesús miäyajtøøyy:

—Wiindsón, yø'øya'ayäts, nej yø'øya'ay jiada'añ.

²² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ca'a myiichä mgüentä yø'ø pø chójpiøchä njoot jaduñ coo yø'øya'ay hänajty jiinä coochä ngädaactägätsät. Pero miich, panøcxägøch ja'a nmädia'agy.

²³ Mänitä mädia'agy jii wiädijty maa ja'a jäya'ayhaxiän ja'a Diosmädia'agy hajxy panøcxpä cóogøch tyijy nga'a ho'oga'añ. Pero cabä Jesús jaduñ miänaañ cóogøch nga'a

ho'oga'añ. Nø̄m̄ jaduh̄n̄ miänaañ: “Ca'a myiichä mgüeentä yø'ø pø chójpiøch ja'a njoot jaduh̄n̄ coo yø'øya'ay hñajty jiiñä cooch ngädaactägätsät.”

²⁴ Høøch, Juáñghøch høøch. Teh̄m̄ tiøyhájthøch jaduh̄n̄ tøø nhixy nébiøch chaa ngu-jaayän. Ñajuóbiøchä njamiøødhajxy coochä tøyhajt nmøødä.

²⁵ Madiu'u ja'a Jesús jaduh̄n̄ jiaançh tuuñ. Cábøch yām̄ cøxiä tøø ngujaay. Cooch häxøpy cøxiä tøø ngujaay, cabä ndijy hädaa naaxwiimbä miädøyhädät. Amén.

Hechos

¹ Mägu'ughajpä Teófilo, mänáajøch miich jayøbajjt nnäjaayø'øyän, mänitøch ngøxy cu-jahy nebiatiä Jesús yaa wiädiyty hädaa yaabä naaxwiin, møød nebiaty yajnähixøøyy, ²⁻⁴ mänaa jaduħn tiägø'øyän wädiypä høxtä coonä hänajty ñøcxtägatsa'añ tsajpootyp. Cahnä Jesús hänajty yho'ogyñä, tøøyyämä jiamiøød hänajty wyiinguexy coo miädia'agy yajwá'xäxät wiinduhmyhagajpt. Coo Jesús yho'cy, mänit jiuypjøjtägajch. Coo Jesús jaduħn yhiixä ja'a jiamiøødhajxy, jaduħnä tøyhajt hajxy miøødhajty coo Jesús hänajty tøø jiaanč juyypjøjtägach. Coo Jesús jaduħn jiuypjøjtägajch, mänitä jiamiøød jiaac møødwädiyty juxychägui'xxøø. Jaduħnä Jesús hänajty yajnähixø'øy coo Dios hajxy xyhanéhmäm ja'a miøcmäjaahaam. Coo juxychägui'xxøø yhabejty, mänitä Jesús ja'a jiamiøød miøødhamugøøyy maa tun hänajty xiøhatiän Olivostún. Mänitä Jesús tiägøøyy hanehmbä ja'a Dioshespíritu miäjaahaam. Mänit miänaañ:

—Coo hajxy jim mnøcxtägátsät Jerusalén, cab hajxy jim mdsøhndägátsät. Jim hajxy jaduħn mjøbhixøt cooçh mijtsä nDeedy ja'a yhEspíritu xyajnäguéxät nej mijts tøø nnäma'ayän. Tøøch mijtsä nDeedy xyhuuc yajwiinwaañøøbiä coo hajxy jaduħn xyajnäguexa'añ. ⁵ Ja'a Juan, nøøhaam hijty miäyajnäbety. Tøyhajt jaduħn. Pero jaboom juxtøpc mijtsä Dios ja'a yhEspíritu xjiaanč yajnäguexa'añ. Ja'a yhEspirituhaam hajxy jaduħn xyajnäbeta'añ —nømä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy, ja'a hajxy hänajty tøø yhamugø'øyäbä.

⁶ Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Wiindsøn, nej, jaduħn miich tøø mwiiinmahñdyhatiä coo højtsä nmädsip mga'a yajmäjädáacnädä, højts judíos, møød coo højtsä nhamdsoo mägunaax ngobiernähajñät.

⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a nDéedyhöchä tøyhajt møød mänaa jaduħn yajtøjiada'añ nej mijts myajtøyyän. Je'e cuhdujt nidiuhm møød coo jaduħn yajtøjiädät. Pero mijts, caj yhähixø'øy coo mijtsä tøyhajt mmøødhädät. ⁸ Coo mijtsä Dioshespíritu xñägädá'agät, mänitä mäjaa hajxy xmio'owa'añ. Mänitøch hajxy jim xmiädiá'agät Jerusalén cooçh tøø njuypjøjtägach, hóyhøch hänajty tøø nja ho'ogy. Møød jim hajxy xmiädiáacpät Judea-naaxooty, møød jim Samaria-naaxooty, møød jim wiinduhmyhagajpt høxtä mäduhñtiä cajpt quiugøxø'øyän.

⁹ Mänitä Jesús miädiaacpädøøyy. Jimä Jesús hänajty wyiinhee'ppedyii ja'a jiamiøødhajxy, mänitä Jesús nä'a nägoobä chajpejty. Mänit hoy tiägø'øy jocjooty. Mänitä Jesús yhi-jxtägooyy ja'a jiamiøødhajxy. ¹⁰ Jim hajxy hänajty chajheebyñä, mänitä jäya'ayhajxy metsc ñäguehxtø'xy jim maa Jesús ja'a jiamiøødä wyiinduumhajxiän. Nähboobwit hajxy hänajty nämetsc. ¹¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñämaayyä:

—Mägu'ughajpädøjc, jim hajxy mdsooñ Galilea maa Jesús chooñän. Mijtsä mmägunaax yø'ø. Quipxy hajxy hijty mmøødwädity. Ca'a hajxy mwi'i yuugheeby. Ca'a hajxy mwi'i tiajy mwi'i miay. Tøø Jesús jaduħn ñøcxnä tsajpootyp. Pero coo yhabáadät, mänit jaduħn wyiimbijtagatsa'añ neby hajxy tøø mhixnøcxian.

¹² Mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy jim choñ maa tun hänajty xiøhatiän Olivos. Mänit hajxy ñøcxy Jerusalén. Tu'kilómetro hänajty jiäguemä. ¹³ Jue'e Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty xiøhaty: Pedro, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Simón ja'a Celote, møødä Judas. Nämetsc hajxy hänajty xiøhaty Santiago. Judas ja'a piuhya'ay je'e ja'a tu'jäya'aybä. Alfeo ja'a Judas ja'a tieedyhajxy hänajty xiøhaty. ¹⁴ Naxy hajxy hänajty yhamugø'øy Diospa'yaaxpä nägøxiä, näguipxy møødä Jesús ja'a tiaj María, møødä Jesús ja'a piuhya'ayhajxy, møødä to'oxiøjc-hajxy, ja'a Jesús hänajty quipxy tøø piawädityijäbä.

¹⁵ Cujaboom cumaaxc, mänitä mäbøjpädøjc-hajxy yhamugøøyy. Nämägo'x-cu-ii'x hajxy hänajty. Mänitä Pedro tiänaayyø'cy. Mänit miänaañ:

16-20 —Mägu'ughajpädøjc, jéquiänä David quiujahy salmosjooty ja'a Judascøxpä, nebiatiä Dioshespíritu ñajtsapxøøyyä: Pactsacä tiøjc jiada'añ; caj pøn jim chäna'awaannä. Ja'a Judas ja'a tiøjc jaduhñ nänøømäxä. Jaduhñ jim miänaambä coogä Judas wingjiäya'ay hänäjty ñähduundu'uda'añii. Jaančh tøjiajt jaduhñ ja'a Judascøxpä nebiatiä David jecy quiujahyyän. Näguipxy højtsä Judas hijty xmiøødwädijtäm. Näguipxy højts hijty xmiøødtuunmújcäm. Mänitä Judas wyiinmahñdyhajty coo Jesús ñähdügät. Mänitä Judas ja'a jäya'ay wioomejch maa Jesús hänäjtiän, ja'a Jesús hajxy hänäjty madsaambä. Coo Judas jaduhñ haxøøg jiatcøøyy, mänit miäjuuyyä. Mänitä naax hoy jiuy. Mänit hoy quiuhgahnaxy cuhmänac. Coo mioxtsäbijty, mänitä tyiinčh yhøxhänøømbädsøømy. Coo jäya'ayhajxy jaduhñ miädoyhajty, ja'a hajxy hänäjty jim tsänaabiä Jerusalén, coo ja'a Judas hänäjty tøø yho'ogy, mänitä naax hajxy yajxøbejty Acéldama, ja'a Judas hänäjty tøø jiuuyyäbä; jaduhñ miädia'agytiägø'oy yhamdsoo hayuuc-haambyhajxy, Nø'ñaax.

21-22 Jii højtsä nmägu'ughajpähajtäm, näguipxy hajxy tøø xmiøødwädijtäm mänaa Jesús hijty jiijän, mänaa Juan ja'a Jesús yajnäbetiän, høxtä coo Jesús chajpejty cøxp. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy tu'jäya'ay nwiinguéjxämät, ja'a Judas nähduundu'udaambä. Näguipxiä mädia'agy hajxy xmiøødyajwä'xämät coo Jesús tøø jiuypicy —nømä Pedro miänaañ.

23 Mänitä jäya'ay metsc ñänøømä. Tu'ug hänäjty xiøhaty Matías. Jatu'ugpä, tægøøgtu'u hänäjty xiøhaty: José, Barsabás, Justo. 24 Mänitä Pedrohajxy tiägøøyy Diospa'yaaxpä:

—Teedy, miich mnajuøøby neby højts nägøxiä nwiinmahñdyhatiän. Højts hawäänäc mädyii miich tøø mwiimbiy hädaahajxy nämetspä, 25 mädyiibä Judas jaduhñ nähduundú'udäp. Coo Judas jaduhñ quiädiehy, paadiä tiuung yajtägooyy. Paady jii by yhädaacy haxøøgtuum —jaduhñä Dios hajxy pia'yaaxy.

26 Mänit hajxy yhäyø'cy suertehaam mädyii hänäjty tuungtägø'øwaamb. Mänitä Matías piaatä. Mänitä Matías hajxy quiumaayy, ja'a hajxy hänäjty nämajtu'ugpä.

2

1 Coo Pentecostés-xøø yhabaaty, mänitä mabøjpädøjc-hajxy nägøxiä yhamugøøyy.

2 Jiiby hajxy hänäjty tøgooty yhäña'ay. Mänit hajxy miädooyy nebiä poj yhamuuyän coo møc piojy. Cøxp jaduhñ chohndaacy. Møc jiiby yhawaandsøøyy tøgooty. 3 Mänit hajxy nägøxiä ñägädaacä hanidiuhmjaty ja'a Dioshespíritäm. Jaduhñ hänäjty quiähxø'ogy nebiä tootsän, nebiä jøønhaayän. 4 Mänit hajxy nägøxiä yhadägøøyyä jioottägøøyyä ja'a Dioshespíritäm. Mänit hajxy tiägøøyy mädiaacpä wiinghayuucjaty. Ja'a Dioshespíritu hänäjty jaduhñ yajmädiaacp.

5 Tøø judíoshajxy hänäjty nämay miech Jerusalén xøøhajpä. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänäjty chooñ. Paady hajxy miech Jerusalén xøøjooty, quiudiunaambiä quiuhdujht hajxy hänäjty jaduhñ neby hajxy hänäjty quiuhdujthatiän. 6-7 Coo judíoshajxy miädooyy coo poj hänäjty møc yhamuuy jiiby tøgooty maa mabøjpädøjc-hajxy hänäjty tøø yhamugø'oyän, mänitä judíoshajxy jiiby tiøjtägøøyy. Coo judíoshajxy jaduhñ miädooyy coo mabøjpädøjc-hajxy hänäjty quiapxy miädia'agy wiinghayuucjaty, mänitä judíoshajxy wyiinjuøøyy yhamdsoo hayuuc-haamby neby hajxy hänäjty miädia'aguiän majaty hajxy hänäjty chooñ wiinduhmyhagajpt. Coo hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jiaančh tehñ yagjuøøyy nägø'ø nädecypiä. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Yø'ø jäya'ayhajxy xilby capxpä mädiaacpä, haagä Galilea yø'ø hajxy chooñ. 8 Tii hajxiäda'a coo tøø nmädóowäm nebiaty hajxy cøjwiinghayuuc tøø nmämín tøø nmäga'awøøyyäm. 9 Hix, wiinduhmyhagajpt hajxy ndsóhñäm, Partia, Media, Élam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia, 10 Frigia, Panfilia, Egipto, møød jim Libia, Cirene mäwiingón. Høxtä Roma hajxy näje'e ndsóhñäm, 11 møød Creta, møød Arabia. Näje'e hajxy judíos nmämín nmäga'awøøyyäm. Näje'e ja'a judíos quiuhdujht wyiinmahñdy hajxy tøø njøjpøgøøyyäm neby hajxy quiuhdujthatiän. Coo yø'ø Galileabä-jäya'ayhajxy jaduhñ tøø quiapxy tøø miädia'agy wiinghayuucjaty nebiatiä Dios ja'a hoy-yagjuøøñäbä

tøø yajcähxø'øgy, jaduhñ hajxy tøø nwiinjuøøyyäm ja'a nhamdsoo hayuuc-haamby cøjwiinduum —nømä judíosahajxy ñiñämaayyä.

¹² Coo judíosahajxy jaduhñ wyiinjuøøyy ja'a yhamdsoo hayuuc-haamby, paady hajxy jiaanč tehñ yagjuøøyy nägø'ø nädecypiä. Mänit hajxy ñimiäyajtøøwä:

—Tii yø'ø jäya'ayhajxy coo quiapxy coo miädia'agy wiinghayuucjaty, yø'ø hajxy tsohm̄bä Galilea.

¹³ Mänit hajxy näje'e yhadsooyy xi'igy hanähaty:

—Múucäp hajxiäda'a.

¹⁴⁻¹⁵ Mänitä Pedrohajxy tiänaayyø'cy møødä jiamiøødhajxy ja'a nämajtu'ugpä, ja'a hajxy hänäjty jaduhñ Dioswiinguexypä. Mänitä Pedro møc tiägøøyy mädiaacpä:

—Mägu'ughajpädøjc, nägøxiä hajxy njudíosahajtäm mäduhñtiä hajxy yaa nyajpáatäm, mäduhñtiä hajxy jäguem mdsooñ, møød mijts yaa tsohm̄bä Jerusalén. Näje'e mijts mmäna'añ cooc tyijy højts nmu'ugyii. Pero cab jaduhñ tiøyyä. Cab jaduhñ pøn yhu'ugy jopyñä. ¹⁶ Coo hajxy tøø mhixy tøø mmädoy coo højts tøø ngapxy tøø nmädia'agy wiinghayuucjaty, jaanč tøjiajt jaduhñ nebiä Joel jecy quiujahyyän ja'a Dioscøxpä. Diosquexiä Joel hänäjty. Jaduhñä Joel jecy quiujahy:

¹⁷ Jaduhñä Dios miänaañ: Coo hänäjty yhabaadaañnä coo naaxwiimbä hänäjty wyiimbidaañnä, mäníthøchä nhEspíritu nguexa'añ maa jäya'ayhajxy nägøxiän, mäduhñtiä hajxy yaa yhity hädaa yaabä naaxwiin.

Y mijtsä mnøøx mmajc-hajxy, mäníthøchä nmädia'agy hajxy xyajwa'xaanä.

Ja'a høxcujc-häna'c-hajxy, hoy-yagjuøøñäjätyhøch hänäjty nyajwiinhixa'añ.

Jaanä jaduhñä majjäya'adiøjc-hajxypä, nyajcuma'awáambiøch hajxy hänäjty hoy-yagjuøøñäjäty.

¹⁸ Coo hänäjty yhabaada'añ, mäníthøchä nhEspíritu nyajnäguexaambä ja'a nmoonsähajxy, ja'a ya'aybä, ja'a to'oxypä.

Mäníthøchä nmädia'agy hajxy xyajwa'xáanäbä.

¹⁹ Nyajcähxø'øgåambiøchä hijxtahñd hoy-yagjuøøñäjätytä jim tsajtcøxp møød hädaa yaabä naaxwiin.

Hochähgøøñäjätyhøch jaduhñ nyajcähxø'øga'añ nebiä nø'tiän, nebiä jøønän, nebiä jøønjocän.

²⁰ Wiingoodsø'øwaambä xøø hänäjty.

Ja'a po'o, tsapts hänäjty yhana'añ nebiä nø'tiän.

Ja ween hänäjty quia'a habaadyñä coochä naaxwiimbä nyajwiimbidaañnä, coochä nHuung Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin.

Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä yajtøyhajtyega'añii.

Jaduhñhøchä nmøcmäjaa hänäjty nyajcähxø'øga'añ.

²¹ Pønjätiä Jesucristo hänäjty capxpaadaamb, je'e hänäjty hodium mähmø'øwaamb, nømä Dios miänaañ. Jim jaduhñ myiñ maa Joel jecy quiujahyyän.

²² 'Mijts israelitas, huuc hamädoowhit hajxy hoy. Mnajuøøby hajxy jaduhñ coo Dios ja'a Jesús ja'a Nazarettsohm̄bä wyiinguejxy coo jii tiünät maa mijtsän. Madiu'u ja'a Jesús hijxtahñd yajcähxø'cy hoy-yagjuøøñäjätytä maa mijtsä mwiinduumhajxiän. ²³ Tøø Dios hänäjty yajnähdiy coo mijtsä Jesús mmädsät. Mänitä cahwiindøyhäna'c hajxy hoy myajcø'ødägø'øy. Mänitä Jesús hoy miøjpahbedyii cruzcøxp. Mänit yho'cy. ²⁴ Pero mänitä Dios ja'a Jesús yagjuypiojtägajch. Jaduhñä Dios hänäjty tøø miäna'añ coogä Jesús tsipcøxp jiuypiojät. ²⁵ Hix, jaduhñä David jecy miädiaacy ja'a Jesúscøxpä:

Nnajuøøbiøch jaduhñ cooch homiänaajä xpiuhbety.

Homiänájøch jaduhñ xcwieendähaty, jaduhñhøch pøn xquia'a hadsähgø'øwøt.

²⁶ Páadyhøch jootcujc njaanč tehñ ñijiäwø'øyii.

Páadyhøchä Dios jootcujc nba'ya'axy.

Cábøchä nho'og ndsähgø'øy je'eguiøxpä coöchä njuøhñdy nbäda'agy maa Diosän.

²⁷ Xyagjujypiøgåmbøch miich jaduhñ.

Cábøch miich jiiby jutjooty xyajmähmø'øwa'añ coöch jiiby nbú'udsät, je'eguiøxpä coöch miich xyHuunghaty.

²⁸ Xyagjugyhadáambøch miich cøjxta'axiøø nej miich homiänaajä mjugyhatiän.

Cooch miich jaduhñ xmiøødhida'añ tehñgajnä, páadyhöch jootcuyc nnijiäwø'øwa'añii.

²⁹ Mänitä Pedro miänáangumbä:

—Mägu'ughajpádøjc, nmøødhájtämä tøyhajt hajxy jaduhñ coo David jaduhñ jecy quia'a nimiädiaacä hamdsoo. Hix, coo David jecy yho'cy, mänit hoy ñaaxtägø'øy. Jiiby jaduhñ yhityñä jutjooty høxtä jäda'anäbaadyñä. ³⁰ Coo David jaduhñ jecy miädiaacy, ñajuøøby hänäjty jaduhñ coo yhapä yhoc hänäjty tu'ug wyiinguexáanäxä ja'a Diósäm, møød coo hänäjty yhane'emaambä nebiä David jecy yhanehmiän. Tøøyyämä Dios hänäjty miäna'añ coo hänäjty yajtøjiada'añ coo David ja'a yhapä yhoc hänäjty tu'ug wiindsøn tiuna'añ.

³¹ Jaduhñä David tøyhajt jecy miøødhajty coo Dios ja'a wyiinguexypä yagjujypiøga'añ coo hänäjty tøø yho'ogy, møød coo hänäjty quia'a mähmø'øwa'añ jutjooty, møød coo ñi'xä quiopc hänäjty jiiby quia'a pu'uda'añ. ³² Ja'a Jesúsøxpä David jecy miädiaacy coo Jesús hänäjty jiuypjøjtägatsa'añ. Tøø højts nhamdsoo hixy coo jiaançh jujypjøjcy. ³³ Mänitä Jesús jim miøjyaaxä maa Tieediä wyiinduumän. Mänit ñämaayyä coo jim yhöxtá'agät maa Tieediä yhahooyhaampiän. Mänitä Jesús jaa Tieediä yhEspíritu miooyyä nebiä Tieedy hänäjty tøø yajwiinwaanø'øyijän. Mänitä Jesús ja'a Tieediä yhEspíritu yaghawa'xøøyyä. Je'e hajxy jaduhñ tøø mhixy tøø mmädoy. ³⁴ Ja'a Jesúsäts jim møjyaaxä tsajpootyp, ca'a Diavitä. Hix, jaduhñä David jecy miänaambä:

Ja'a høøchä nWiindsøn, je'e jaduhñ nämaayyä ja'a Tiéediäm:

“Min yaa hãña'aw maaçh nhahooyhaampiän.

³⁵ Nmo'owáambiøch miich cuhdujt jaduhñ coo mmädsip mga'a yajmäjädá'agät.” Jaduhñä Dios ja'a yHuung ñämaayy.

³⁶ Mänitä Pedro miänáangumbä:

—Jaduhñds je'e, ja'a Jesús, ja'a mijts mmøjpahbéjtäbä cruzcøxp, je'e ja'a Dios jaduhñ wyiinguejx coo hajxy nWiindsøn hájtämät, coo hajxy xyajnähwáatsämät. Tøyhajt jaduhñ. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy nägøxiä mmäbøgät ja'a Jesúsøxpä, mijts israelitas. Ca'a hajxy mga'a mæbøcy —nømä Pedro miänaañ.

³⁷ Ja'a jäya'ayhajxy hänäjty jiiby hamädoowhiipä, coo hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy tiägøøyy tajpä maabiä hoyhoy. Mänitä Pedrohajxy ñämaayyä møødá jiamioødtøjc:

—Mägu'ughajpádøjc, neby jaduhñ yhahixø'øy højts ngudiúnät.

³⁸ Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Najtshixø'øw ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy. Jøjpøgøøyyä ja'a Dios ja'a quiuhdujt hajxy. Näbet hajxy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñä Dios ja'a mbojpä mgädieeybä hajxy xyajnähwáatsät. Jaduhñä yhEspíritu hajxy xmióobiät. ³⁹ Pønjetiä Dios ja'a nWiindsøn hájtämbä miøjyaaxyp, jé'egädsä piojpä quiädieeybä yajnähwáatsäxäp, jé'egädsä Dios yhEspíritu mio'owaamby, møød mijts, møødá mhap møødá mhoc-hajxy, møød pønjaty jäguem tsänaaby. Jaduhñ hajxy xyajwiinwaanø'øyyäm —nømä Pedro miänaañ.

⁴⁰ Madiu'ujä Pedro jiaac mädiaacy. Mänit jiaac tehñ miänaañ:

—Yø'ø cahwiindøjiäya'ayhajxy, ca'a hajxy tehñgajnä mbahixy neby hajxy quiuhdujthatiän, coo hajxy jaduhñ mnä'ä padägóyyät —nømä Pedro miägapxy yhanehmy.

⁴¹ Mänitä Pedro miädia'agy miäbøjcäxä nädägøøgmil-jäya'ay. Mänit hajxy hoy nägøxiä ñäbety. ⁴² Hamuumdu'joot hajxy hänäjty miäbøcy nägøxiä neby hajxy hänäjty yajnähixø'øyijän ja'a apóstoldøjcäm. Naxy hajxy hänäjty yhamugø'øy tsajcaagyquiaamiujpä, møød hajxy hänäjty Dyiospa'ya'axy. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy hajxy hänäjty yhity. Hamiñ haxøpy hajxy hänäjty ñibiuhbedyii.

⁴³ Madiu'ujä apóstoldøjcø hijxtahnd hajxy hänajty yajcähxø'øgy hoy-yagjuøøñäjaty. Jiaanč tehṃ yagjuøøbiä mæbøjpädøjc-hajxy hänajty neby hajxy hänajty yhixiän. ⁴⁴ Tu'ugmädia'agy hajxy hänajty yhity mäduhñtiä hajxy hänajty miäbøcy. Yajtuunṃujpy hajxy hänajty tijaty hajxy hänajty miøød. ⁴⁵ Mänit hajxy nägøxiä tiägøøyy too'pä tijaty hajxy hänajty miøød. Pønjetiä xädø'øñ hänajty yajmaajiajp, mänitä xädø'øñ hajxy hänajty mio'oyii mäduhñjaty hajxy hänajty yajmaajiaty. ⁴⁶ Jabom-jabom hajxy hänajty yhamugø'øy maa mõjtsajtøjcän Diospa'yaaxpä. Jootcujc hajxy hänajty quiaamiucy yhuucmucy maa yhamdsoo tøjc-hajxiän. Hojiot hajxy hänajty miøød. ⁴⁷ Wyiingudsähgøøbiä Dios hajxy hänajty. Møødä cu'ug hajxy hänajty wyiingudsähgøøbiä. Jabom-jabomä mæbøjpädøjc-hajxy hänajty yajmayø'øyii ja'a Diósäm. Jaduhñ hajxy hänajty yajnähwa'ačhi.

3

¹ Tu'ugxøøbä Pedrohajxy hänajty ñøcxy tsajtøgooty møødä Juan. Mänacyxiøø hänajty je'e. Jaduhñ hajxy hänajty quiuhdujthaty jabom-jabom coo hajxy mänacyxiøø Dyiospa'ya'axy. ² Jimä pa'amjäya'ay hänajty tu'ug yhäña'ay maa tsajtøghaawän. Tecymia'adä mähdiojc hänajty tøø myiñ tøø quia'ay. Jabom-jabom hänajty jim yajmečhi maa tsajtøjcän xädø'øñyujwaambä. Jim hänajty jabom-jabom ñajtshäña'awø'øyii maa tsajtøghaawän, ja'a hänajty xøhajpä ja'a yajxonbä. Pønjaty hänajty jii by tægøøby, mänitä xädø'øñ hajxy hänajty miäyujwa'añii ja'a pa'amjäya'ay. ³ Coo Pedrohajxy hänajty jii by tiøjtägø'øwa'añ tsajtøgooty, mänit hajxy yhiixä ja'a pa'amjäya'ay. Mänitä xädø'øñ hajxy miäyujwaanä. ⁴ Mänitä Pedro ja'a mähdiojc ñaaxcuheebøøyy maa hänajty yhäña'ayän. Mänitä Pedro miänaañ:

—Højts wiinhee'ppéjtäc.

⁵ Mänitä Pedrohajxy jiaanč wiinhee'ppejtä. Jaduhñä mähdiojcä yhaa jioot hänajty yagjaty coo xädø'øñ hänajty mio'owa'añii. ⁶ Mänitä Pedro miänáangumbä:

—Cab højtsä xädø'øñ nnä'ä møødä tii højts miich nnä'ä mó'owäp. Pero ndunaamby højtsä mayhajt maa miichcøxpän. Jaduhñ højts miich nnäma'ay coo mbädø'øgät, coo myo'oyø'øgät. Ja'a Jesucristocøxpä højts miich jaduhñ nnäma'ay, ja'a hijty jim tsohmä Nazaret.

⁷⁻⁸ Mänitä Pedro ja'a mähdiojcä yhahooguiø'ø miajtsä. Mänitiä ja'a mähdiojcä tiecy miögøøyy møødä tiecy-yo't. Coo Pedro wyidsø'cy, mänitä pa'amjäya'ay tiøpxø'cy. Mänit yo'oyø'cy. Mänitä Pedrohajxy jii by miøødtøjtägøøyyä tsajtøgooty. Tøpxäp júhyyap ja'a craa tiøjtägøøyy, ja'a hänajty tøø miøcpøquiäbä. Mänit tiägøøyy Dioscapxpaatpä. ⁹ Jiibiä jäya'ayhajxy hänajty nämay tsajtøgooty. Mänit hajxy yhiixy coo craa hänajty yo'oy, møød coo Dios hänajty quiapxpaady. ¹⁰ Mänitä craa yhøxcajpä coo hänajty je'e jie'ejä, ja'a hänajty jim tøø xiädø'øñyujwá'añäbä maa tsajtøghaawän, ja'a hajxy hänajty tyijpiä ja'a jaanč tehṃ yajxonbä. Mänitä jäya'ayhajxy jiaanč tehṃ yagjuøøyy nägø'ø nädecypiä coo craa hänajty tøø miøcpøcy.

¹¹ Jimä Pedrohajxy hänajty tiäna'ay maa hajxy hänajty tyijjiän Pórtico de Salomón, møødä Juan, møødä craa ja'a hänajty tøø miøcpøquiäba. Cabä Pedrohajxy hänajty piuhwa'adsa'añii. Mänitä jäya'ayhajxy jim ñøcxøøyy yagjuøøyyäp maa Pedrohajxy hänajty tiäna'ayän. ¹² Coo Pedro jaduhñ yhiixy coo jäya'ayhajxy hänajty yagjuø'øy, mänitä jäya'ay ñämaayy:

—Mägu'ughajpädøjc, israelitadøjc, tii hajxy jaduhñ coo mwi'i yagjuø'øy. Tii højts jaduhñ coo xwyi'i yheebby. Coo hädaa craa tøø miäbøcy ja'a Jesúsøxpä, paady jaduhñ tøø yo'oyø'øgy, ca'a jie'eguiøxpä coo højts mäjaa nmøødä, ni quia'a jie'eguiøxpä coo højtsä Dios hoy nwiingudsähgø'øy. ¹³⁻¹⁵ Jue'e hajxy jecy nhaphájtäm ndeedyhájtäm, ja'a Abrahamhajpä, møødä Isaac-hajpä, møødä Jacobhajpä. Wyiingudsähgøøbiä Abraham ja'a Dios hajxy hänajty jegyhajty. Pero coo Dios ja'a yHuung Jesús yaa quiejxy hädaa

yaabä naaxwiin, cab hajxy mwiingudsähgøøyy. Mänit hajxy hoy mmach. Mänitä tuungmøødpä hajxy hoy myajcø'ødägø'øyy. Mänitä Pilato ja'a Jesús jia yaghøxmdasaanä. Pero mijts, caj mijts jaduhñ mmänaañ coo Jesús yhøxmdadsøøjtät, hoyyá Jesús tii pojpä tii cädieey hänajty quia'a jagä møødá. Mänit mijtsä haxøøghäna'c mnä'ägä nähdujcy coo yhøxmdadsøøjtät, ja'a hänajty tøø jiäya'ay-yaghó'oguiäbä. Mänit hajxy mmänaañ coo Jesús yagho'ogøøjtät. Coe Jesús jaduhñ yho'cy, xyajnähwáatsäm hajxy jaduhñ; jaanä jaduhñ hajxy xyagjugyhadáanam cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. Mänitä Dios ja'a Jesús yagjujypiøjtägajch. Jaduhñä Dios ja'a Jesús yajmøjtägøøyy. Coe Jesús hänajty tøø jiujypiøcy, mänit højts nhijxy, paady højts tøyhajt jaduhñ nmøødá. ¹⁶ Hoorä, hädaa craa, mnajuøøby hajxy hijty coo hijty tiecymia'adä. Mhíjxnäp hajxy jaduhñ coo tøø choocnä. Paady tøø cho'ogy coo tøø miäbøcy ja'a Jesúscøxpä, coo Jesús møcmäjaa miøødá, møødá møccuhdujt.

¹⁷ 'Mägu'ughajpädøjc, huuc mäadow hajxy. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo mijts hänajty mga'a najuø'øyy coo Jesús Dyioswiinguexiä, paady hajxy myajyagho'cä. Ni ja'a mwiindsøn_hajxy hänajty quia'a najuø'øyy coo je'e Dyiosquexiä. ¹⁸ Jéquiänä Dios ja'a profetadøjc ñajtsapxøøyy coo Mesías hänajty tsipcøxp yho'oga'añ, ja'a Dios hänajty tøø wyiinguéxiäbä. Jaduhñä profetadøjc-hajxy jiaançh cujahy. Y coo Jesús jaduhñ jiaançh ho'cy, jaduhñä Dios yajtøjiajty neby hänajty jecy tøø miäna'añän. ¹⁹ Paadiä mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'øwät. Jøjtägøøyyä ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy. Jaduhñä Dios ja'a mbojpä mgädieeybä hajxy xyajnähwáatsät. Y jaduhñä hoybä weenbä hajxy xmió'owät. ²⁰ Coe yhabáadät, mänitä Dios ja'a Jesús yaa quiejxtägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a tøø wyiinguéxiäbä coo mijts xyajnähwá'adsät. ²¹ Cahnä yhabaady coo Jesús jim chohndägätsät tsajpootyp, coo yaa miänajtägätsät hädaa yaabä naaxwiin. Jim jaduhñ yhida'aññä høxtä coonä yhabáadät coo Dios yaghoyøødiägätsät tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhñä Dios ja'a profetadøjc jecy ñämaayy coo hajxy quiujáayät, ja'a Dios hänajty tøø wyiinguéxiäbä. ²² Hix, jéquiänä Moisés jaduhñ ñämaayy ja'a nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtäm: "Tøøchä Dios xwyiinguexy coochä profeta ndúnät. Coe yhabáadät, mänitä Dios tu'jäya'ay wyiinguexa'añ, ja'a højts nmägunáaxäm. Jaduhñ je'e tiunaambä profeta nébiøch nduñän. Nebiaty mijts xyhane'ema'añ, mgudiúunäbä miädia'agy hajxy. ²³ Pønjaty hänajty ca'a mabøgaamb, yajcuhdägoyyáañäp hajxy hänajty ja'a cú'ugäm", nømä Moisés jecy miänaañ.

²⁴ Jaduhñä profetadøjc-hajxy jecy miädiaacy nägøxiä nebiaty jäda'ahaty jiadyii tiuñii, møødá Samuel, møød hajxy jaac túunäbä profeta. ²⁵ Ja'a hajxy jecy túunäbä profeta, mänitä Dios hajxy ñajtsapxøøyyä coo mijtsä Dios xñämaayy coogä Dios ja'a Mesías hänajty wyiinguexa'añ mijtsøxpä. Jaanä jaduhñduhmbä, jéquiänä Dios yajcuhdujcy møød højtsä nhaphájtäm møød højtsä ndeedyhájtäm coo Mesías hänajty wyiinguexa'añ mijtsøxpä. Hix, jaduhñä Dios ja'a Abraham jecy ñämaayy: "Ja'a miichä mhapä mhoccøxpä tu'ug, jaduhñhøchä jäya'ay nägøxiä ngunuu'xa'añ wiinduhmyhagajpt", nømä Dios jecy miänaañ. ²⁶ Y coo Dios ja'a yHuung yagjujypiøjtägajch mänaa hänajty tøø yho'oguiän, mijts jayøjp xyajnäguejx. Paady mijts jaduhñ xyajnäguejxy coo mijts jaduhñ xquiunúu'xät, coo weenä mhaxøøgcuhdujt hajxy jaduhñ nägøxiä mnajtshixø'øwät, —nømä Pedro miänaañ.

4

¹⁻² Jimä Pedro ja'a cu'ug hänajty miøødmädia'agyñä tsajtøgooty, mänitä teedyhajxy miädoyhajty møødá saduceodøjc coogä Pedro ja'a cu'ug hajxy hänajty yajnähixø'øyy coogä Jesús hänajty tøø jiujypiøjtägach mänaa hänajty tøø yho'oguiän. Coogä Jesús jaduhñ jiujypiøjcy, jaduhñägä Pedro tøyhajt hajxy hänajty miøødá coogä ho'ogyjiäya'ayhajxy hänajty jiujypiøgaambä. Coe teedyhajxy jaduhñ miädoyhajty coogä Pedrohajxy hänajty jaduhñ yajnähixø'øyy, mänitä teedyhajxy jiaançh tehñ jiootma'ty møødá saduceodøjc-hajxy, møødá tsajtøjcueendähajpä wyiindsøn_hajxy. Mänitä Pedrohajxy ñämejtsä møødá Juan.

³ Mänitä Pedrohajxy hoy chumyii. Tøø hänajty chuujø'oy. Mänit hajxy jiiby yhiijty pujxtøgooty tu'tsuhm. ⁴ Mänitä jäya'ayhajxy nämay miäbøjcy ja'a Jesúscøxpä, ja'a hajxy hänajty tøø miädöyyäbä nebiä Pedrohajxy yajnähixøøyyän tsajtøgooty. Nämägøoxmil ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ jiajty, haagä ya'adiøjc.

⁵ Cujaboom, mänitä judíos wyiindsønñhajxy jim yhamugøøyy Jerusalén, møødä majjäya'adiøjc-hajxy, møødä cuhdujtyajnähixøøbiädøjc-hajxy, ⁶ møødä Anás, ja'a hänajty tuumbä teedywiindsønñ, møødä Caifás, møødä Juan, møødä Alejandro, møødä teedywiindsønñ jiuju miägu'ughajxy. ⁷ Mänitä Pedrohajxy yajnøcxä møødä Juan jim maa judíos wyiindsønñhajxy hänajty tøø yhamugø'oyän. Mänitä Pedrohajxy piädaacä cujc. Mänit hajxy miäyajtøøwä:

—Coo mijts hädaa craa tecymia'adpä tøø myajtso'ogy, pønä quiuhdujthaam, pønä miäjaahaam hajxy jaduhñ myajtsoocy.

⁸ Haa ja'a Pedro, miøødä Dioshespíritu hänajty je'e. Mänitä Pedro miänaañ:

—Mijts cu'ugwiindsønñøjc, mijts majjäya'adiøjc, ⁹ mijts højts jaduhñ xmiäyajtøøb neby højts hädaa mähdiojc tøø nyajtso'ogy, hädaa hijty tecymia'adpä. ¹⁰ Huuc tunä mayhajt hajxy, huuc hamädoowhit hajxy weeñtiä neby højts chamñ nmädia'aga'añän maa mijtsä mwiinduumhajxiän. Jaduhñä tøyhajt hajxy nägøxiä mmøødhädät møødä israelitadøjc-hajxy nägøxiä neby hädaa mähdiojc miøcpøjcy, hädaa hijty tecymia'adpä, hädaa yaa tänaabiä mijtsä mwiinduum. Ja'a Jesucristo jaduhñ yajmøcpøjc, ca'a yhøjtsä. Nazaret ja'a Jesucristo hijty chooñ. Mänit mijts myajmøjpahbejtä cruzcøxp. Mänitä Dios yagjujyipiøjtägajch. ¹¹ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Jaa tsaa mädyiibä tøjcojpadøjc-hajxy quia'a cumaayy, je'eds jaduhñ jayøjp pädaactsohñä jim tøjteec.” Haa jaa Jesucristo, jaduhñ je'e miäbaady nebiä tsaajän, ja'a jayøjp jim pädaactsóhñäbä teectuuum. Pero mijts, cab hajxy mgumaayy, paady hajxy myajyagho'cä. ¹² Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm. Ja'a Dios jaduhñ mänaañ coo Jesús hajxy jaduhñ xyajnähwaats xyajcuhwáatsämät —nømä Pedro miänaañ.

¹³ Coo Pedrohajxy hänajty quiapxy hamøj jootmøj, paadiä møjtøjc-hajxy hänajty yagjuø'oy. Hix, ñajuøøbiä møjtøjc-hajxy hänajty coo Pedrohajxy hänajty quia'a høxpøquiä. Mänitä møjtøjc-hajxy ñajuøøyy coo Pedro ja'a Jesús hänajty tøø piawädity, paady hajxy hänajty quiapxy hamøj jootmøj. ¹⁴ Cabä Pedrohajxy hänajty hoy quiapxhaduga'añii, je'eguiøxpä coo hajxy hänajty piuhdäna'awø'oyii ja'a craa ja'a hänajty tøø chó'oguiäbä. ¹⁵ Mänitä Pedrohajxy jiiby yhøxquejxpädsøømä. Mänitä teedyhajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä:

¹⁶ —Neby hajxiäda'a nnä'ä jatcøøyyämät maa yø'ø häna'cøxpän. Mäduhñtiä cu'ughajxy yaa chäna'ay Jerusalén, quiøxy hixy quiøxy mädooy hajxy jaduhñ coo yø'ø häna'c yø'ø tecymia'adpä hajxy tøø yajtso'ogy. Neby hajxy jaduhñ nnä'ä mänáañämät coo jaduhñ quia'a tøyyä neby yø'ø häna'c yø'ø tecymia'adpä hajxy tøø yajtso'oguiän. Pero cab jaduhñ yhähixø'oy coo yø'ø capxy coo yø'ø mädia'agy jaduhñ tehngahnä yhawa'xø'øwät.

¹⁷ Hähixøøby jaduhñ coo hajxy nhadsähgøøyyämät, jaduhñä dijuuntä Jesús hajxy tehngahnä quia'a ja wi'i quiapxpäadät —nømä teedyhajxy ñiñämaayyä.

¹⁸ Mänitä Pedrohajxy yajmøjyaaxä møødä Juan. Mänit hajxy yhanehmä coo Jesús hajxy quia'a capxpäatnät, coo cu'ug hajxy quia'a yajnähixøøñät ja'a Jesúscøxpä. ¹⁹ Mänitä Pedrohajxy yhadsooyy:

—Huuc wiinmahñdyhat hajxy waambä Diosäda'a miäna'añ, pø hähixøøby jaduhñ coo højts mijtsä mmädia'agy ngudiüunämät, cahnä højtsä Dios ja'a miädia'agy hänajty ngudiüunä. ²⁰ Caj pues, cab jaduhñ yhähixø'oy coo højts mijtsä mmädia'agy ngudiüunämät, cahnä højtsä Dios ja'a miädia'agy hänajty ngudiüunä. Hoorä, jaduhñ højtsä Dios tøø xyhane'emy coo højtsä miädia'agy tehngahnä ngapxwá'xät coo højtsä Jesús tøø nhijxujyipiøcy, coo højts tøø nmädooy nebiatiä Jesús tøø yajnähixø'oyän. Paady højts jaduhñ nga'a hamona'añ —nømä Pedrohajxy miänaañ.

21-22 Mänitá Pedrohajxy jadähooc yhadsähgøøyyä. Mänit hajxy yhøxmajtsä. Paady hajxy jaduhñ yhøxmajtsä coo teedywiindsønñhajxy hänajty quia'a najuø'øý nebiä Pedrohajxy ñä'ä tsaachtunøøját. Hix, chähgøøbiä teedywiindsønñä cu'ug hajxy hänajty je'eguiøxpä coo cu'ugä Dios hajxy hänajty tehngahnä wyi'i quiapxpaady coo mähdiøjc tøø cho'ogy, ja'a hänajty tøø myiñ tøø quia'ayäbä tecymia'ad. Jiaanç tehñ yagjuøøbiä cu'ughajxy hänajty jaduhñ, je'eguiøxpä coo mähdiøjc juxychägui'x naxy jomøjt hänajty miøødä, ja'a tøø chó'oguiäbä.

23 Coo Pedrohajxy yhøxmajtsänä møødä Juan, mänit hajxy jim ñøcxy maa jiamioødhajxiän. Mänit hajxy quiøxy mädiaacy waambatiä teedywiindsønñhajxy hänajty tøø miäna'añ, møødä majtøjc-hajxy. 24 Coo jiamioødhajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy nägøxiä tiägøøyy Diospa'yaaxpä:

—Diosteedy, miich højts nWiindsønñhajpy. Miichä tsajt jaduhñ mhädiuun møød hädaa yaabä naaxwiin, møødä mejy, møød tijaty jim hijp tsajtcøxp, møød hädaa yaabä naaxwiin, møød jiiby mejjiooty. 25-26 Jaduhñ miichä David jecy mnajtscapxøøyyä ja'a mhEspirituhaam:

Nä'ä nägoobä jäya'ayhajxy yhawa'anda'agy, ja'a Dios hajxy ca'a wiingudsähgøøbiä.

Xiøøbä hajxy ñä'ä wiinmahñdyhaty, cab hajxy tii yhoyøøyyäxä.

Mänitá gobiernähajxy yhamugøøyy, ja'a hajxy yaa hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin.

Mänitá Dios hajxy jia näbädø'cy.

Jaanä Mesías jaduhñ ja näbädø'cäbä, ja'a Dios hänajty wyiinguexaambiä, nõmä David jecy miänaañ, ja'a miich jecy mmoonsähájtäbä, ja'a højts jecy nhaphajt ndeedyhájtäbä.

27 'Coo Jesús jaduhñ miajtsä, mänitá Herodeshajxy yaa yhamugøøyy juntahajpä yaa Jerusalén, møødä Poncio Pilato, møødä israelitahajxy, møødä jäya'ayhajxy ca'a israelitabä. Jaduhñ jiaanç tøjiajty nebiä David jecy jiaanç mänaañ. Mänitá Herodes ja'a Jesús hajxy ñähwaambejty, hoyyä Jesús hänajty tii cädieey quia'a jagä møødä. Miichä mHuung je'e. Miich je'e mwiinguejx coo Mesías tiúnät. 28 Tøøyyäm miich hänajty jaduhñ mmäna'añ coo Jesús hänajty jaduhñ tsipcøxp jiada'añ yhabeta'añ, paady miich jaduhñ waamb mga'a mänaañ coo Jesús jaduhñ jiaanç jajty jiaanç habejty. 29 Hoorä, Diosteedy, mnajuøøby miich jaduhñ coo højtsä teedywiindsønñdøjc tøø xjia hadsähgø'øý. Højts miich jaduhñ xmioonsähajp. Højtsä mäjaa jaac móoyyác, jaduhñ højts miichä mmädia'agy jaduhñ hoy njaac yaghawa'xøøyyät hamøj jootmøj. 30 Højts jaac puhbéjtäc, jaduhñ højtsä pa'amjäya'ay nyajmøcpøgät ja'a miichä mHuungä miäjaagøxpä, ja'a Jesúsajpä, weenä cu'ughajxy jaduhñ jiaanç tehñ yagjuø'øý nej mijtsä møcmäjaa hajxy mjaanç tehñ miøødä —nõmä Pedro ja'a Dios hajxy pia'yaaxy.

31 Coo Pedrohajxy jaduhñ Dyiospa'yaaxpädøøyy, mänit jim chäyuuyy maa hajxy hänajty tøø yhamugø'øyon. Mänitá Dioshespíritu hajxy nägøxiä yhadägøøyyä jioottägøøyyä. Mänitá Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajwa'xpä hamøj jootmøj.

32 Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä mäbøjpädøjc-hajxy hänajty nägøxiä. Mäduhñjaty hajxy hänajty miøødä cøxiä wiinä, tu'ugmucy hajxy hänajty yajtuunmucy. Cab hänajty pøn miäna'añ coo hänajty nidiuhñ jie'ehaty. 33 Haa ja'a apóstoldøjc-hajxy, Diosmäjaamøød hajxy hänajty quiapxy miädia'agy coogä Jesús hänajty tøø jiuypioøcy, ja'a hajxy nWiindsønñhájtämbä. Jaanç tehñ piuhbéjtäp hajxy hänajty nägøxiä ja'a Diósäm. 34 Cab hänajty pøn tii yajmaajiaty. Hix, pønjatä naax hänajty møød, møødä tøjc, tioo'py hajxy hänajty. Pønjaty hänajty tøø ñaaxtoogy tøø tiøjtoogy, 35 mänitá xädø'øñ hajxy hänajty yecy maa apóstoldøjc-hajxiän. Mänitá mäbøjpädøjcä xädø'øñ hajxy hänajty yajniñawa'xø'øyii pønjaty hänajty yajmaajiajp. 36 Jimä mäbøjpä hänajty tu'ug xiøhaty José. Chiprenaaxooty hänajty chooñ. Ja'a Leví ja'a José hänajty jegyhajty tøø yhaphaty tøø tieedyhaty. Bernabé

ja'a José yajxøbejtä ja'a apóstoldøjcäm. (Jue'e Bernabé miädia'agytiägø'ø'y hahebreohaam, "mäjootcapxmøcpøjp.") ³⁷ Jimä José naaxcam hänajty miøødä. Mänit tio'cy. Mänitä xädø'øñ hoy yecy maa apóstoldøjc-hajxiän.

5

¹ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Ananías. Safira ja'a tio'oxiøjc hänajty xiøhaty. Mänitä ñaax hajxy je'e piadoo'pä. ² Tøø hajxy hänajty quiojyquiapxytiuñ møødä tio'oxiøjc coogä xädø'øñ hajxy hänajty cujjiä yega'añ maa apóstoldøjc-hajxiän. Cújjiäc hajxy hänajty miämähmø'owa'añ. Coo Ananías ja'a Pedro ja'a xädø'øñ yajnämeych, mänitä Ananías miänaañ cooc tyijy ja'a xädø'øñ hänajty tøø quiøxy yecy mäduhñtiä hänajty tøø tioogy. ³⁻⁴ Mänitä Pedro miänaañ:

—Ananías, coo miichä mnaax tøø mdoogy, cujjiä xädø'øñ tøø mmämähmø'ø'y mäduhñtiä tøø xquiujuuyy. Cooch miichä xädø'øñ cujjiä tøø xmio'oy, jaduhñ miich tøø mmäna'añ cooch tyijy cøxiä tøø xmio'oy. Coo naax hänajty mga'a toogyñä, mje'ehajpyñä hänajtyñä. Coo tøø mdoo'nä, miich mje'e hijty je'e ja'a naaxtsow. Coo jaduhñ tøø mhøhnda'agy, mgädiehy jaduhñ. Ja'a Dios miich mja wiinhøønaañ, ca'a yhøjtsä. Ja'a møjcu'ugong miich jaduhñ xyajcapxtägooyy, paadiä Dioshespíritu jaduhñ mja wiinhøønaañ —nømä Ananías ñämaayyä.

⁵ Coo Ananías jaduhñ miädooyy, mänitiä ho'ogy quiädaayy. Pønjaty jaduhñ mädoyhajt coo Ananías jaduhñ yho'cy, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. ⁶ Mänitä høxcujc-häna'c-hajxy näje'e miejch. Mänitä ho'ogyjiäya'ay hajxy ñähbijty. Mänit hajxy hoy yajnaaxtägø'ø'y.

⁷ Cudägøøghorä, mänitä Ananías tio'oxiøjc piamejtspä, ja'a hänajty xøhjäpä Safira. Cahnä Safira hänajty miädoyhatyñä coo ñihyhap hänajty tøø yho'ogy. Mänitä Safira tiøjtägøøyy maa Pedro hänajtiän. ⁸ Mänitä Pedro ja'a Safira miäyajtøoyy:

—Nej, jaduhñä mnaax hajxy mjaanç yequiä, neby hajxy tøø mnägapxiän.

—Jaduhñ —nømä Safira yhadsooyy.

⁹ Mänitä Pedro miänaangumbä:

—Tii hajxy coo mja cojyquiapxytuiuñ coo hajxy hänajty mhøhnda'aga'añ. Nej, cab hajxy mnajuø'ø'yä coo Dioshespíritu hotyijä yajcopcø'ø'y. Cab hajxy jaduhñ hoy mwiinhøønät. Coo mnihyhap yhøhndaacy, paady tøø yho'ogy. Xii häna'c-hajxy je'e tiøjtägø'ø'y, ja'a hajxy hoy tøø miäyajnaaxtägø'ø'yäbä. Nøcxaamb miich yø'ø häna'c xyajnaaxtägø'ø'waambä —nømä Safira ñämaayyä.

¹⁰ Tuunä Safira jaduhñ ñä'ä mädooyy, mänitiä Pedro tiecyquiädawøøyyä ho'ogy. Coo høxcujc-häna'c-hajxy tiøjtägøøyy, mänitä Safira hajxy yhijxy coo hänajty tøø yho'ogy. Mänit hajxy yhøxcøøbiädsøømy. Mänit hajxy hoy yajnaaxtägø'ø'y maa ñihyhapä ñähmøjcän. ¹¹ Pønjaty jaduhñ mädoyhajt nebiä Ananías hajxy hänajty tøø jiaty tøø yhabetiän, mänit hajxy nägøxiä chähgøøbiøjcy, møødä mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä.

¹² Mänitä apóstoldøjc-hajxy jim tiägøøyy mäba'amyajnajxpä cajptooty. Jaanç tehñ yhoy-yagjuøøñä hajxy hänajty tiuñ. Jaduhñ hajxy hänajty yajcähxø'ø'gy coo Dios mäjaa jiaanç tehñ miøødä. Jimä mæbøjpädøjc-hajxy hänajty yhamugø'ø'yhaty tsajtøgooty maa hänajty xiøhatiän ja'a Pórtico de Salomón. ¹³⁻¹⁴ Tehngahnä mæbøjpädøjc-hajxy hänajty miayø'ø'y näya'ay-nädo'oxy, ja'a hajxy hänajty mæbøjpä ja'a Jesucristocøxpä. Haa ja'a jäya'ayhajxy hänajty ca'a mæbøjpä, cab hajxy hänajty jim ñä'ägädä nøcxy maa mæbøjpädøjc-hajxy hänajty naxy yhamugø'ø'yän, hoyyä mæbøjpädøjc-hajxy hänajty jiaanç tehñ quiumayii ja'a cú'ugäm. Paady hajxy hänajty jim quia'a nøcxa'añ, ja'a hajxy hänajty ca'a mæbøjpä, coo hajxy hänajty chähgø'ø'y. ¹⁵ Coo apóstoldøjcä pa'amjäya'ay hajxy hänajty may yajmøcpøcy, paadiä pa'amjäya'ayhajxy hänajty jim quiøøñøcxyii tu'haam maa Pedro hänajty ñaxø'ø'wa'añän. Jaduhñägä pa'amjäya'ayhajxy jaduhñ näje'e miøcpøgät coogä Pedro yhahapc hajxy ñä'ä páatät maa hajxy hänajty quio'na'ayän cøjxcøxp, møød to'ogyquiøxp. ¹⁶ Mayyä pa'amjäya'ayhajxy hänajty jim

yajmečhii Jerusalén, møød ja'a hajxy haxøøgpä ca'a hoybä møødpä, ja'a hajxy hänajty tsohmä Jerusaléncajtpa'a mäwiingón. Nägøxiä hajxy hänajty yajmøcpøgyii.

¹⁷ Coö teedywiindsøn18 Mänitä apóstoldøjc-hajxy hoy chumyii. ¹⁹ Mänitcoodsä Diosmoonsä ja'a pujxtøghaaw hoy yaghawa'ačh. Mänitä apóstoldøjc-hajxy yhøxwoobädsøømä ja'a Diosmóonsäm. ²⁰ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Coo jioø'øwät, mänit hajxy jim mnøcxät maa tsajtøjcän. Jimä cu'ug hajxy myajnähiø'øwät neby hajxy ñähwá'adsät, neby hajxy jaduhñ jiugyhädät cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän —nømä Diosmoonsä miänaañ.

²¹ Coö jioøøyy, mänitä apóstoldøjc-hajxy jim jiaančh nøcxy tsajtøgooty neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayiiän ja'a Diosmóonsäm. Mänitä cu'ug hajxy tiägøøyy yajnähiøøbiä.

Mänitä teedywiindsøn22 Coö policíashajxy jim miejch maa pujxtøjcän, cab pøn hänajty jiibiän. Mänitä policíashajxy wyiimbijty. ²³ Mänit hajxy miänaañ:

—Coo højts jim nmejch maa pujxtøjcän, je'enä hänajty hoy yhaawguiičhä. Jimä soldadohajxy hänajty yhadäna'ayñä maa pujxtøghaawän. Pero coö højts jiiby nja tøjtägøøyy, cab pøn hänajty jiibiän —nømä policíashajxy miänaañ.

²⁴ Coö teedywiindsøn25 Mänitä jäya'ay tu'ug miejch maa teedywiindsøn

—Ximä cu'ug wyi'i yajnähiøøyyägumbä tsajtøgooty —nømä teedywiindsøn

²⁶ Mänitä apóstoldøjc-hajxy hoy wioyii. Ja'a tsajtøjcueendähajpähajxy hoy miäwoy møødä policíashajxy. Hahoy haweenä apóstoldøjc-hajxy jaduhñ jim yajmejtsä maa junta hänajty jiadyiiän. Hix, tsähgøøbiø policíashajxy hänajty coö hajxy ñä'ä paga'ads ñä'ä pawobøøjät ja'a cú'ugäm. ²⁷ Coö apóstoldøjc-hajxy jim wioomejtsä maa junta hänajty jiadyiiän, mänit hajxy jim yajnøcxä maa møjteedywiindsønä wyiinduumän. Mänitä apóstoldøjc-hajxy ñämaayyä:

²⁸ —Tøø højts mijts nja näma'ay coö hajxy mga'a nä'ägädä yajnähiøøñät ja'a dijuuntä Jesúscøxpä. Pero cab højts mijtsä nmädia'agy tøø xquiudiuunä. Tøø cu'ug hajxy jaduhñ mgøxy yajnähiø'øy, mäduhñtiä hajxy yaa chäna'ay Jerusalén. Y højts mijts jaduhñ xjia wi'i yajnähdsoomaamb cooc tyijy højtsä dijunto Jesús nyajyagho'cä.

²⁹ Mänitä Pedrohajxy yhadsooyy møødä jiamiøødhajxy:

—Cab yhahixø'øy coö højtsä jäya'ay miädia'agy ngudiúunät, cahnä højtsä Dios miädia'agy hänajty ngudiuunä. ³⁰ Coö mijtsä Jesús myajyujmänoonä cruzcøxp, mänitä Dios ja'a Jesús yagjuypiojtägajch, ja'a højtsä nhapä ndeedyhajtäm jecy wyiingudsähgøøyyäbä. ³¹ Mänitä Dios ja'a Jesús cuhdujt miooyy coö Jesús jim miähané'emät tsajpootyp maa Dios yhahooyhaampiän. Coö judíos ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät, jaduhñä piojpä quiädieeybä hajxy jaduhñ yajnähwaats yajcuhwäatsäxät Jesúsäm. ³² Højtsä tøyhajt nyejpy coö Jesús jiuypiojtägajch coö hänajty tøø yho'ogy. Jaanä jaduhñä Dioshespíritu tøyhajt yejpä coö Jesús jiuypiojcy. Pønatiä Dios ja'a miädia'agy jaduhñä cudiúunäp, je'e ja'a Dios ja'a yhEspíritu miooby —jaduhñä Pedrohajxy miänaañ.

³³ Coö teedywiindsøn34 Jimä fariseo hänajty tu'ug teedywiindsøn

tiuunghajpy. Jaančh tehñ wyingudsähgóoyyap hānajtý je'e ja'a cú'ugām. Mānit tiānaayyø'cy. Mānit yhanehmy coo apóstoldøjc-hajxy nõcxy yajpādsømyii tu'habaquiā.
³⁵ Mānitā Gamaliel ja'a jiamiøødtøjc ñāmaayy:

—Māgu'ughajpādøjc, huuc wiinmahñdyhat hajxy hodiägaamby neby yø'ø hāna'c ha-jxy mduna'añ. ³⁶ Huuc jahmiets hajxy nebiā Teudas jecy jiajtiān. Mānit jootmøj ñibiādaacā. Mānit ñiñānøømā cooc tyijy miøjjāya'ay jiaančhjāya'ayā. Mānit piadu'ubøjcā nāmādaaxmāgo'x jāya'ay. Mānitā Teudashajxy tiägøoyy tsiptuumbā. Mānitā Teudas yagho'cā. Ja'a soldadohajxy jaduhñ māyagho'c. Mānitā Teudas jiamiøødhajxy xii yaa ñøcxøoyy. Mānitā tsip jaduhñ yhamaadiujñā. ³⁷ Mānitā tsip wiingpā jadāhooc choñdáaccumbā mānaa censo hajxy hānajtý yajpādø'øguiān. Ja'a craa Judas ja'a tsip jaduhñ yajtsohñdaac, ja'a hānajtý jim tsohñbā Galilea. Mānitā cu'ug may piadu'ubøjcābā. Mānitā Judas yaghó'cābā ja'a soldadohajxy. Jaduhñā Judas jiamiøødhajxy xii yaa ñøcxøøbiā. ³⁸ Paady, høxmats yø'ø hāna'c hajxy. Cab jaduhñ yhahixø'øy coo hajxy nej mdúnāt. Hix, pø yhamdsoo wiinmahñdy hajxy jaduhñ yajtuumbý, cab jaduhñ yhoyø'øwāt; tu'umā'adāp jaduhñ. ³⁹ Pero pø yø'ø hāna'cā Dios wyingmahñdy hajxy yajtúunāp, cab hajxy jaduhñ hoy mgapxhadúgāt. Hix, jaduhñ quiāhxø'øgāt nejpiā Dios hajxy hānajtý mmādsiphajpiān —jaduhñā teedywiindsøñhajxy ñāmaayyā.

Jiaančh mǎbøjc hajxy jaduhñ nebiā Gamaliel miānaañ.

⁴⁰ Mānitā apóstoldøjc-hajxy jadāhooc quiuyaaxøoyyā tøgooty. Mānit hajxy wiobho'cā. Mānit hajxy yhanehmā coo Jesús hajxy quia'a capxpāatnāt. Mānit hajxy ñajtsmadsøoyyā.
⁴¹ Xoondāacāp hajxy tiøjpādsøømy maa junta hānajtý jiadyiijān. Paady hajxy hānajtý xioonda'agy, hix, hahixøøby hānajtý jaduhñ coo hajxy hočhähdiuunnā chaächpøgāt ja'a Jesúscøxpā. ⁴² Mānit hajxy tiägøøguiumbā yajñāhixøøbiā ja'a Jesúscøxpā, tsajtøgooty møød tøgootypaady. Tehñgahnā hajxy hānajtý yajñāhixø'øy jøjwidsø'ø.

6

¹ Tehñgahnā mǎbøjpādøjc-hajxy hānajtý jiaančh tehñ miayø'øy. Jaduhñ hajxy hānajtý quiuhdujthaty coo yaamgto'oxy cay hu'ugy hajxy jabom-jabom mio'owøøjāt. Cujwa'xiā mǎbøjpādøjc-hajxy hānajtý quiapxy hagriego. Cujwa'xiā hajxy hānajtý quiapxy hahebreo. Ja'a hajxy hānajtý capxpā hagriego, mānit hajxy tiägøoyy mānaambā coo yaamgto'oxy cay hu'ugy hajxy hānajtý pedyii quia'a móoyyānā, ja'a hajxy hānajtý capxpā hagriego. Høxtā yajtsip yajma'adøøby hajxy hānajtý ja'a yaamgto'oxycøxpā.
² Mānitā apóstoldøjc ja'a nāmajmetspāhajxy miānaañ coo mǎbøjpādøjc hajxy nāgøxiā yhamugø'øwāt. Mānitā apóstoldøjc-hajxy miānaañ:

—Māgu'ughajpādøjc, cab jaduhñ yhahixø'øy coo højtsā cay hu'ugy njaac yajwá'xāt tehñgahnā. Hix, cab højtsā Diosmādia'agy jaduhñ hoy ngapxwa'xaannā. ³ Paadiā, hahixøøby jaduhñ coo hajxy mniwiyiimbiwøøjāt nājxutujc coo cay hu'ugy hajxy yajwá'xāt. Jue'e hajxy mwiimbiwāp mādyii hoyhāna'c, mādyii Dioshespíritumøød, mādyii jajp najuøøby. ⁴ Y højts ja'a nāmajmetspā, tehñgahnā højtsā Dios nba'ya'axa'añ. Tehñgahnā højtsā miādia'agy nyajñāhixø'øwaañā —nøømā apóstoldøjc-hajxy miānaañ.

⁵ Mānitā mǎbøjpādøjc-hajxy nāgøxiā cojyquiapxy miāhmøoyy pønajatý hajxy hānajtý wiyiimbiwaamby. Jue'e hajxy jaduhñ wiimbiiwā, ja'a Esteban, møødā Felipe, møødā Prócoro, møødā Nicanor, møødā Timón, møødā Parmenas, møødā Nicolás. Haa ja'a Esteban, hoyyā Diosmādia'agy hānajtý jiaančh tehñ miābøcy. Miøødā Dioshespíritu hānajtý je'e. Haa ja'a Nicolás, Antioquía hānajtý chooñ. Coo hānajtý tøø miøjjø'øy, mānit jaduhñ tiägøoyy maa judíos quiuhdujthajxiān. ⁶ Mānitā nājxutujpāhajxy jim wioonøcxā apóstolwiinduumhajxy. Coo nājxutujpāhajxy jim miejch, mānit hajxy quiø'øñāhgajpā ja'a apóstoldøjc. Mānitā apóstoldøjcā Dios hajxy pia'yaaxy coo nājxutujpā cuhdujt hajxy mio'owøøjāt coo hajxy jaduhñ tiúnāt nebiā apóstoldøjc-hajxy hānajtý tiuñān.

⁷ Tehngahnä Diosmädia'agy hänajty yhawa'xø'øy. Mayøøbyñä ja'a mabøjpädøjc-hajxy hänajty tehngahnä jim Jerusalemén. Mayyä teedywiindsøn

⁸ Haa ja'a Esteban, miøødä Diosmäjaa hänajty je'e. Dioswiinguexy hänajty jaduhñ. Mänit tiägøøyy pa'amyajnajxpä maa cu'ugän. Hoy-yagjuøøñä hänajty jaduhñ wyi'i tiuñ. ⁹ Mänitä judíos ja'a Esteban hajxy näje'e tiägøøyy yajcapxiøøbiä nebiatiä Esteban hänajty yajnähiø'øy. Tøø hajxy hänajty yhity nebiä cudoogø'øybän. Pero tøø hajxy hänajty yhøxmájsänä. Jimä yhamdsoo tsajtøjc hajxy hänajty miøødä. Jäguembaady hajxy hänajty chooñ wiinghagajptjaty, møød jim Cirene, møød jim Cilicia-naaxooty, møød jim Asia-naaxooty. ¹⁰ Pero cab hajxy hänajty miäjäda'aga'añ je'eguiøxpä coo Esteban hänajty jiaanç tehñ jiaty mädia'ag. Hix, miøødä Esteban ja'a Dioswiinmahñdy hänajty nebiaty hänajty mio'oyii ja'a Dioshespíritäm. ¹¹ Mänitä judíoshajxy quiojyquiapxytiuuñ coo wiinghänä'c hajxy miäjúyät coo weenä Esteban ñähwaambedyii cooc tyijy ja'a Moisés hänajty haxøøg tøø ñänømyii møødä Dios. ¹² Coo Esteban jaduhñ ñähwaambejtä, mänitä cu'ughajxy hoyhoy jiootma'ty, møødä majtøjc-hajxy, møødä ley-yajnähiøøbiädøjc-hajxy. Mänitä Esteban yajmujcä. Mänit miajtsä. Mänit yajnøcxä maa teedywiindsønwiinduumhajxiän, maa junta hajxy hänajty yagjadyiijän. ¹³ Mänitä wiinghänä'c-hajxy yajmejtsä maa junta hänajty jiadyiijän. Mänitä Esteban tiägøøyyä ñähwaambéjtäbä:

—Tehngahnä yø'ø craa hädaa tsajtøjc haxøøg ñänømy maa Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämän. Jaduhñä ley haxøøg ñänøømbä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. ¹⁴ Jaduhñ højts nmädooyy coo jäya'ayhajxy miänaambä cooc tyijy ja'a Jesús Nazaretpä hädaa tsajtøjc yajma'ada'añ, cooc tyijy ja'a cuhdujt yajtägatsa'añ, ja'a Moisés hajxy jecy xyajmänähgueegøøyyämbä —nømä Esteban ñähwaambejtä.

¹⁵ Mänitä tuungmøødpä Esteban hajxy wyiinhee'ppejty, mäduhñtiä hajxy hänajty jim yhäña'ay maa junta hänajty jiadyiijän. Haamb tsämaambä Esteban wyiin jiojpa hänajty quiähxø'øgy nebiä Diosmoonsä wyiin jiojphajxy quiähxø'øguiän, ja'a hajxy jim hijpa tsajpootyp.

7

¹ Mänitä teedywiindsønä Esteban miäyajtøøyy:

—Nej, jaanç tøyhajt jaduhñä nej miich yø'ø häna'c xñänømiän.

² Mänitä Esteban yhadsooyy:

—Majtøjc, puhya'adiøjc, høøchä nmädia'agy hajxy huuc hamädoowhíjtäc. Ja'a Abraham hajxy jecy nhaphajt ndeedyhájtäm. Jim hänajty chäna'ayñä Mesopotamia-naaxooty maa Caldeabä-jäya'ayhajxy hänajty chäna'ayän. Cahnä Abraham hänajty jim jio**baj**naxyñä maa naax hänajty xiøhatiän Harán. Mänitä Dios tsajpootypä jim ñäguehxtø'xy maa Abraham wyiinduumän. ³ Mänitä Dios ja'a Abraham ñämaayy: “Mdsónäp yaa maa mnaax maa mgajptän. Mnähgué'egäbä mjujy mmägu'ug. Jim mnøcxät maaç miich nwoonøcxa'añän. Mänitøch miich jim nyajnähiø'owät maa mdsänaadiaacpøgät”, nømä Abraham jecy ñämaayyä. ⁴ Mänitä Abraham jim jiaanç tsohñä Mesopotamia. Mänit jim ñøcxy tsänaadiaacpøjpa Harán-naaxooty. Pero cab jim jecy yhiyty Harán-naaxooty. Coo Abraham tieedy yho'cy, mänit jim chóhngumbä. Mänitä Dios ja'a Abraham yaa wiomejch hädaa yaabä naax hädaa yaabä cajpt maa hajxy jäda'ahaty nhíjtäm. ⁵ Pero cabä Dios ja'a Abraham cuhdujt ñä'ägä mooyy ni weñtiä coo yaa chänaadiaacpøgät. Jaduhñä Abraham cuhdujt ñä'a mooyyä coo yaa ñä'a hahidät. Mänitä Dios ja'a Abraham yajwiinwaanøøyy coogä cuhdujt hänajty mio'owa'añ coo yhap yhoc-hajxy yaa chänáañät coo Abraham hänajty tøø yho'ogy, hoyyä Abraham yhuung hänajty quia'a jagä jiiä mänaa jaduhñ yajwiinwaanøøyyän. ⁶ Jaduhñä Dios jiaac mänaañ coogä Abraham yhap yhoc-hajxy hänajty wiingnaaxooty nøcxy yhadsäna'awa'añ, møød coog hajxy hänajty yhida'añ nebiä

cudoogø'øybän mädaaxmägo'xjumøjt, møød coog hajxy tsaächtiuñ yhida'añ. ⁷ Mänitä Dios miänáangumbä: “Coo miichä mhapä mhoc-hajxy hänajty tøø yagjaamduñ tøø yajtsaächtiuñ, mänithøchä jäya'ay nyajcumädowa'añ, ja'a miichä mhapä mhoc hänajty tøø xjiaamduun tøø xhaächtiuñäbä. Mänitä mhapä mhoc-hajxy jim choona'añ. Mänit hajxy yaa myina'añ. Yaaçh hajxy jaduñ xwyiingudsähgø'øwa'añ.” ⁸ Coo Dios ja'a Abraham jaduñ yajmøødmädiaacy, yajcuhduj hajxy jaduñ neby hajxy jaduñ miädiaaquian. Mänitä Dios ja'a Abraham yhanemmy coo Abrahamhajxy yajcircuncidarhädät, møødä yhuunghajxy, møødä yhapä yhoc-hajxy. Jaduñä hijxtahnd miähmøøyy coo Dios ja'a Abraham jaduñ miøødyajcuhdujcy. Paadiä, coo Abraham yhuung Isaac jiaançh miin jiaançh cahy, cuductujxøø ja'a Abraham ja'a yhuung jiaançh circuncidarhajty. Y coo Isaac hänajty tøø miøjjø'øy, jaduñä yhuung Jacob tiuumbä. Y ja'a Jacob, jaanä jaduñä ñøøx miajc yajpanøcxpä, ja'a nämajmetspä, ja'a højts jecy nhaphajt ndeedyháltämbä.

⁹ 'Jue'e Jacob yhuung hänajty tu'ug xiøhaty José. Coo José hänajty jiaançh tehñ chogyii ja'a tiéediäm, paadiä José yhajchhajxy jiootma'ty. Mänitä José jim quiudoogøøyyä Egipto-naaxooty. José yhajchhajxy jaduñ jatcøøyy. Pero tehngahnä Dios ja'a José hänajty cwieendähaty. ¹⁰ Coo José hänajty hoyhoy tøø chaächtiuñii, mänit yajnähwaatsä ja'a Diósäm. Mänitä José wiinmahñdy miooyyä. Mänitä Dios miänaañ coo José quiu-mayóøjät ja'a Faraóngäm, ja'a hänajty jim tuumbä gobiernä Egipto-naaxooty. Mänitä Faraón ja'a José wyiinguejxy coo José jim yhané'emät mäduhñtiä Egipto-naax, møød jimbaady maa Faraón tiøjcän.

¹¹ 'Mänitä yuuxøø hoyhoy jiajtä jim Egipto møød jim Canaán-naaxooty. Mänit højtsä nhapä ndeedyhajxy jiaançh tehñ chaächpøjcy ja'a yuugøxpä, coo cay hu'ugy hänajty jim quia'a hijnä. ¹² Pero coo Jacob jaduñ miädoyhajty coo trigo hänajty jim yajpaady Egipto, mänitä ñøøx miajc jim quiejxy trigojuubiä. Coo Jacob yhuunghajxy yhoöchohñ jayøbajt, cabä José choj høxcajpä ja'a yháçhäm. ¹³ Coo hajxy miämetsc-hoocpä yhoodiägajch, mänitä José ñiñägäpxä. Mänit yhöxcájpänä. Mänitä Faraón ñajuøøñä coo José yhajchhajxy hänajty je'e. ¹⁴ Mänitä José quiapxyñägüejxy coo tieedyhajxy jiiiby ween miänacy Egipto, møødä jiiuy miägu'ughajxy nägøxiä. Jue'e hajxy hänajty nägøxiä, nädägøøghii'xcumajmocx. ¹⁵ Mänitä Jacobhajxy jiiiby jiaançh hädaacnä Egipto møødä yhuunghajxy. Jiiiby hajxy nägøxiä yho'taacy, ja'a hajxy jecy nhaphajt ndeedyháltämbä. ¹⁶ Cujequiä Jacob piajc-hajxy yagjødsohñnáxäxä møødä José piajc. Jimä piajc-hajxy yajnøcxäxä maa cajpt hänajty xiøhatiän Siquem. Jim hajxy hoy ñaaxtägøødiägach maa Abraham ja'a naax hänajty tøø jiiuyän. Ja'a Hamor yhuungä naax hajxy too'c.

¹⁷ 'Coo hänajty yhabaadaannä coo Dios hänajty yajtøjiada'añ nebiä Abraham hänajty tøø yajwiinwaanø'øyijän, tøø højtsä nhapháltämä ndeedyháltämhajxy hänajty miayøøñä jim Egipto. ¹⁸ Mänitä wiingobiernä jim tiägøøyy tuumbä Egipto-naaxooty. Cabä gobiernä miøjpädaacy nebiä José hänajty tøø tiuñän. ¹⁹ Mänit højtsä nhapháltämä ndeedyháltämhajxy wyiinhøhñä. Ja'a gobiernä jaduñ mäwiinhøhñ. Mänit hajxy jiaam-duunä chaächtiuunä. Mänit hajxy yhanemmä hadsip coo yhuung hajxy yhöxtséenät yhöxcónät, ja'a naammiñ ja'a naammechpä, coo hajxy jaduñ ween yho'ogy. ²⁰ Mänitä Moisés myiinñguiahy. Yajxon jiaançh tehñ miaaxhuunghajty. Cabä Moisés yhöxtseñä nebiä gobiernä hänajty tøø jia hane'emiän. Yu'uçhä Moisés yaghijtä tägøøgpo'o tøgooty. ²¹ Coo Moisés hänajty hoy yu'uçh quia'a hidaannä, mänitä gobiernä tio'oxyhuungä Moisés yohbiaaty. Mänit yajtsoocy nebiä hamdsoo huungän. ²² Coo Moisés miøjjøøyy, mänitä cuhdujt cøxiä yajwiinhixøøyyä nebiä egipcioshajxy hänajty quiuhdujthatiän. Jaançh tehñ jiajp jaduñ piädsøømy. Jaançh tehñ yajxon hänajty quiapxy miädia'agy nebiä jajp nebiä najuøøbiän. Jaançh tehñ yhoy hänajty miähane'emy.

²³ 'Coo Moisés jiumøjt juxychägui'x yhabejty, mänit wyiinmaadiaacy coo ja'a miägunaax nøcxy quiuhixa'añ. ²⁴ Jimä Moisés ja'a miägunaax hänajty tu'ug chaächtiuñii

ja'a egipcio-jäyá'ayäm. Coó Moisés jaduhñ yhiixy, mänitä miägunaax ñäwaañ. Mänitä egipcio-jäyá'ay yagho'cy, ja'a hánajty mädsaaçhtiuumbä. ²⁵ Paadiä Moisés jaduhñ jiatcøøyy, jaduhñ hánajty tiajy miay coo miägunaaxhajxy hánajty tøø miäbøcy coo Moisés hánajty tøø wyiinguexyii ja'a Diósäm coo miägunaax jaduhñ yajnähwá'adsät. Pero cab hajxy jaduhñ ñä'ä mäbøjcy. ²⁶ Cujaboom, jimä israelitahajxy hánajty nämetsc ñiguioxyii. Coó Moisés jaduhñ yhiixy, mänit jia mänaañ coo hajxy ñiyhøxmadsøøjät. Mänit miänaañ: “Mägu'ughajpädøjc, jue'e mijts jaduhñ, mdu'ugcunaax mijts jaduhñ. Cab jaduhñ yhahixøøy coo hajxy jaduhñ mniguioxøøjät.” ²⁷ Mänitä Moisés yhøxjahmä tu'jäyá'ay, ja'a hánajty mäjäda'agaambä. Mänitä Moisés ñämaayy: “Pøñ miich tøø xpiäda'agy coo højts miich xyhané'emät. ²⁸ Nej, jaduhñ miich mdaj mmaabiä cooçh miich xyagho'ogaambä nej miichä egipcio-jäyá'ay häxøøyy myagho'quiän.” ²⁹ Coó Moisés jaduhñ miädooyy, mänit piäyø'cy. Mänit jim ñøcxy jäguem maa naax hánajty xiøhatiän Madián. Mänit jim tiägøøyy hadsänaabiä. Mänitä jäyá'ay wyiingpøjcy. Mänitä huung hajxy metsc piaaty.

³⁰ 'Coo Moisés hánajty jim tøø yhiinä Madián juxychägui'xjumøjt, mänit jim tiägøøyy wädijpä pactuum, jim mädooyy maa ja'a tun hánajty xiøhatiän Sinaí. Mänitä Moisés yhiixy coo ja'a wädsats hánajty tioy. Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguexhtøø'xy jøønhaajiooty. Tsajpootyp hánajty tøø chooñ. ³¹ Coo ja'a Moisés jaduhñ yhiixy, mänit jaduhñ jiaanç tehñ yagjuøøyy. Mänitä Dios ja'a Moisés ñämaayy: ³² “Høøch Dioshajp. Høøchä Abrahamhajxy jecy xwyiingudsähgøøyy, møødä Isaac, møødä Jacob, ja'a miich jecy mhaphajt mdeedyhajtäbä.” Mänitä Moisés tiägøøyy tsäyuubiä. Jaanç tehñ chähgøøby hánajty jaduhñ. Cab hánajty jim ñä'ägä møjheeba'añ maa hánajty miägapxyiijän. ³³ Mänitä Moisés ñämáayyägumbä: “Jeñ yøø mgøøg. Høøch nwiinduum miich yaa mdäna'ay. ³⁴ Tøøch nhixy cooçhä ngu'ughajxy jim jiaanç tehñ chaachpøcy Egipto-naaxooty. Tøøch nmädoy coo hajxy wyi'i jioøy wyi'i xiuuuch. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a ngú'ughøch nyajnähwa'ads nyajcuhwa'adsaamby. Miich jim nguexaamby Egipto yajnähwaatpä”, nømä Dios miänaañ.

³⁵ Mänitä Esteban jiaac mädiaacy:

—Tøø ja'a Moisés ja'a miädia'agy hánajty quia'a mäbøjcäxä. Ja'a yhamdsoo miägunaaxhajxy hánajty tøø quia'a mäbøcy. Mänit hajxy miänaañ: “Pøñ miich tøø xwyiinguexy coo mmøjhädät, coo mmahané'emät.” Hoyyä Moisés hánajty jaduhñ tøø jia näma'ayii, mänitä Dios ja'a Moisés wyiinguejxy wiindsønhaajpä maa ja'a quiu'ugän, coo hajxy jaduhñ ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Ja'a Diosmoonsä ja'a Moisés jaduhñ najtscapxøøyyä, ja'a hánajty tøø ñäguexhtøø'xiäbä maa ja'a wädsats hánajty tioyyän. ³⁶ Mänitä Moisés ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä may yajcähxø'cy jim Egipto-naaxooty. Mänitä miägunaax jim hoy wioobädsømy. Majatiä Moiséshajxy hánajty wiädity, yajcähxø'piä Moisés ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hánajty, møød jim maa ja'a Tsaptsmejiän, møød jim pactuum. Juxychägui'xjumøjt hajxy jim wiädijty pactuum. ³⁷ Mänitä Moisés ja'a miägunaax ñämaayy: “Nébiøchä Dios tøø xwyiinguexiän coo mijts nyajnähwá'adsät, jaanä jaduhñä Dios wiinghäna'c wyiinguexaambä, ja'a jaac miimbä ja'a jaac cahbä. Mijtsä mmägunaax jaduhñ pädsømaamb. Naxiä miädia'agy hajxy mdehñ quiudiünät waambaty hánajty miäna'ana'añ”, nømä Moisés jecy miänaañ. ³⁸ Hanäguipxiä Moisés ja'a miägunaax jim miøødwädijty pactuum, ja'a højts nhaphajt ndeedyhajtäm. Coo hajxy jim miejch maa ja'a tun hánajty xiøhatiän Sinaí, mänitä Diosmoonsä ja'a Moisés jim tu'ug miägapxy, ja'a hánajty jim tsohmbä tsajpootyp. Mänitä Moisés ja'a Diosmädia'agy ñajtscapxøøyyä. Paady jaduhñ ñajtscapxøøyyä, coo højts jaduhñ xyajmänähgueegøøyyämät. Ja'a Diosmädia'agy, cab jaduhñ mänaaxøø quiuhdägoyya'añ.

³⁹ 'Pero cabä Moisés ja'a miädia'agy hánajty yajtunáanäxä. Ja'a højts nhaphajt ndeedyhajtämhajxy hánajty ca'a cudiunaamb. Jaduhñä jioot hajxy hánajty tøø piäda'agy coo hajxy hánajty wyiimbida'añ, coo hajxy hánajty jim ñøcxtägatsa'añ Egipto. ⁴⁰ Jimä Moisés ja'a piuhya'ay hánajty tu'ug xiøhaty Aarón. Coo ja'a Moisés hánajty tøø ñøcxy

tunmøjc, mänitä cu'ugä Aarón hajxy ñämaayy: “Huuc tunä mayhajt, hõjtsä saandä mejt-stägøøg hädiuunäc, jaduñ hõjts nwiingudsähgø'øwät. Je'e hõjts jaduñ xwyiinwówäp. Ja'a Moisés, ja'a hõjts tøø xwioobädsøømämbä jim Egipto-naaxooty, cab jaduñ yajna-juø'øy neby jaduñ tøø jiaty tøø yhabety”, nømä Aarón ñämaayy. ⁴¹ Mänitä saandä hajxy yhädiuunñ wajhuunghahädiuunnaxy. Mänitä saandä hajxy tiägøøyy wiingudsähgøøbiä. Mänitä animal hajxy tiägøøyy yojxpä ja'a saandäcøxpä. Mänitä saandä hajxy wyiinx-oonäacy, ja'a hajxy hänajty hamdsoo tøø yhädiuunñäbä. ⁴² Mänitä Dios ja'a tsaangu'ug piuhwaatsnä. Mänit ñähgüecnä, je'eguiøxpä coo ja'a xøø hajxy hänajty tøø tiägø'øy wiingudsähgøøbiä møødä po'o møødä madsa'a. Hix, jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a profeta jecy quiujahyyän:

Mijts Israelpäjäya'ay,

mänaa hajxy jecy mwäditiän pactuum juxychägui'xjumøjt,

ca'a yhøøchcøxpä ja'a animal hajxy mwi'i yojxy,

ca'a yhøøchä mijts xwyiingudsähgøøyy.

⁴³ Caj pues, ca'a yhøøchä.

Je'e hajxy mwiingudsähgøøyy ja'a saandä hänajty xøhjäpä Moloc.

Je'e chajtøjc-hahädiuunnaxy hajxy mmädajnaxä, møødä saandä Renfán ja'a miadsa'ahahädiuunnaxy.

Hamdsoohaambiä saandä hajxy mhädiuunñ neby hajxy jaduñ mwiingudsähgø'øwät.

Coo hajxy jaduñ mjatcø'øy, paady mijts nhøxquejxpädsøma'añ maa ja'a mhamdsoo naaxhajxiän.

Jäguem mijts nguexa'añ Babilonia-nänaxy.

Jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

⁴⁴ 'Hoorä, mänaa hõjts nhaphajt ndeedyhätämhajxy jecy wiäditiän pactuum, carpa-tøbia'cä Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øy. Tsajtøjcä carpa-tøy hajxy hänajty wia'añ. Hoy ñä'a majatiä carpa hajxy hänajty ñä'a tøy. Jaduñä carpa-tøy hajxy yhädiuunñ nebiä Dios ja'a Moisés ja'a hijxtahnd jecy yaghijxiän coo jaduñ piahädiünät. ⁴⁵ Ja'a nhaphajt ja'a ndeedyhätämhajxy, ja'a hajxy jaac pühwäbä jaac hí'cäbä, tehngahnä cuhdujt hajxy hänajty jiaac panøcxy coo ja'a Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øy carpa-tøbia'c. Jaduñ hajxy hänajty jiaac paduññä mänaa ja'a Josué hajxy jim wioonøcxyiijän wiinghagajpt maa ja'a wiingjäya'ayhajxy hänajty chäna'ayän. Coo ja'a nhaphajt ja'a ndeedyhätämä naax hajxy ñädägøøyy tsiptuumbä, ja'a Dioscøxpä hajxy miäjädaacy. Ja'a miädsiphajxy, cøjxä ñaax hajxy yhøxpäyø'øgy. Y coo ja'a David cujegy tiägøøyy gobiernähjäpä, je'enä ja'a nhaphajt ja'a ndeedyhätämä cuhdujt hajxy hänajty jiaac paduñ coo ja'a Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øy carpa-tøbia'c, ja'a hajxy hänajty tøø jiaac tehñ piú'uyäbä, ja'a hajxy hänajty tøø jiaac tehñ yhi'iguiäbä. ⁴⁶ Ja'a David, jaanç tehñ quiumaabiädsøøm jaaya'ay maa ja'a Diosän. Mänitä David ja'a Dios cuhdujt miäyujwaañ coo ja'a tsajtøjc yhädiünät maa ja'a Jacob yhap yhoc ja'a Dios hajxy jaduñ pia'yá'axät. ⁴⁷ Ca'a Diavitä ja'a tsajtøjc hädiuun ja'a Dioscøxpä. Ja'a David ja'a yhuung Salomón, je'edsä tsajtøjc jaanç hädiuun. ⁴⁸ Pero ja'a Dios tsajpootypä, cab jaduñ tiehñ yhity tsajtøgooty, ja'a jäya'ayhajxy yhädiuumbiä. Jaduñä profeta tu'ug jecy quiujahy coogä Dios miänaañ:

⁴⁹ Høøch Dioshajp. Yaaç nhäña'ay tsajpootyp.

Yaaç nmähane'emy. Jiiby naaxwiin, jiibyhøchä ndecy nyaghity.

Cábøchä tøjc nyajmaajiaty maaç nbóo'xät. Cab jaduñ yahixø'øy coo mijtsä tøjc xquiójjät.

Tiiçhä tøjc jaduñ nnä'a wá'anät.

⁵⁰ Haa ca'a, høøch cøxiä tøø nhuuc hädiuumbä mäduhñtiä yaa tsajpootypä møød jiiby naaxwiin, nømä Dios miänaañ.

⁵¹ Mänitä Esteban jiaac miänaaŋ:

—Ja'a mijtsä mhapä mdeedyhajxy ja'a jecypiä haampiä, jaanč tehŋ quiuhxex hajxy hijty, nebiä Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpän. Jaanä jaduhŋ mijtspä, caj mijtsä Diosmädia'agy mmäbøgaambä. Høxtä Dioshespíritupaady hajxy jaduhŋ homiänaajä mmädsiphaty. ⁵² Ja'a mijtsä mhapä mdeedyhajxy ja'a jecypiä haampiä, quiøxy jaamduun quiøxy tsaächtiun ja'a profetadøjc hajxy jecy, ja'a Dios hänajty tøø wyiinguéxiäbä coo ja'a mädia'agy hajxy yajwá'xät coogä Dios ja'a yHuung hänajty yaa quiexa'añ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a pojpa cädieey ca'a møødpä. Høxtä yagho'cä ja'a profetadøjc-hajxy jaduhŋ. Y coo ja'a Dios yHuung yaa jiaanč cädaacy, mänit mijts mgø'øyejcy coo yagho'ogøøjät. ⁵³ Coo ja'a Dios ja'a Moisés cuhdujt jecy miooyy, ja'a Diosmoonsä ja'a Moisés najtscapxøøyyä, ja'a jim tsohm̄bä tsajpootyp, mänit mijtsä mhapä mdeedy ja'a cuhdujt hajxy jaduhŋ mioodiägajtsä. Hoyyä Diosmoonsä ja'a cuhdujt hajxy jia yejcy, cab hajxy jaduhŋ mgudiuŋ —nømä Esteban miädiaacpädøøyy.

⁵⁴ Coo ja'a teedywiindsøn hajxy jaduhŋ miädooyy nebiä Esteban hänajty miädia'aguiän, mänitä Esteban hajxy jaduhŋ jiaanč tehŋ miäjootma'ty. Høxtä tøøtscädajp hajxy hänajty. ⁵⁵ Pero cabä Esteban jaduhŋ ñä'ä møjpaadaacy. Hix, miøødhajpiä Esteban ja'a Dioshespíritu hänajty. Mänitä Esteban yuughee'py tsajpootyp. Mänit jaduhŋ yhiixy coo jim jiaanč tehŋ yajxonä maa ja'a Dios yhäña'ayän. Mänitä Jesús jaduhŋ yhiixäbä coo jim yhäñaabiä maa ja'a Dios ñähmøjcän yhahooyhaamby. ⁵⁶ Mänitä Esteban miänaaŋ:

—Huug hix hajxy. Jaduhŋhøchä tsajt nhixy nebiä hawa'adspän. Ximä Jesucristo yhäña'ay Diosnähmøjc maa yhahooyhaampiän.

⁵⁷ Mäduhñtiä jäya'ayhajxy hänajty yhamädoowhity, mänit hajxy ñidiaatsmo'xä; haa ca'a, cab hajxy hänajty tehngahnä miädowaanä nebiatiä Esteban hänajty miädia'agy. Mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä møcjayty. Mänitä Esteban yajmujcä. ⁵⁸ Mänit yajnøcxä cajtpa'a hadsip. Ja'a häna'cä Esteban hajxy hänajty tøø ñähwaambétiäbä, mänitä jiocxwit hajxy nägøxiä yhøxchijy. Jimä høxcujc-häna'c hänajty tu'ug piadäna'ay, ja'a hänajty xøhajpä Saulo. Mänitä Saulo ñämaayyä coo ja'a jiocxwithajxy cwieendähájtäxät. Mänitä Esteban tiägøøyyä ca'adshó'cäbä. ⁵⁹ Jimä Esteban hänajty quia'adsho'ogyii, mänit tiägøøyy Diospa'yaaxpä. Mänit miänaaŋ:

—Wiindsøn Jesús, tunä mayhajt, høøch njuøhñdy jim wiingpøjcäc tsajpootyp.

⁶⁰ Mänitä Esteban jyjcädaacy. Mänit møc yaaxy:

—Dios, ca'a jaduhŋ mmøjpäda'agy nébiøch yø'ø häna'c xchaächtiunñän, hoy jia møjpoj jia møjcädieeyä.

Coo ja'a Esteban jaduhŋ jiaac tehŋ quiapxy, mänit yho'nä.

8

¹ Y ja'a Saulo, quiumaayy je'eduhŋ coo ja'a Esteban yagho'cä.

Ja'a mänitxøøbä ja'a mabøjpädøjc-hajxy tiägøøyyä jaamduun tsaächtiunäbä jim Jerusalén. Mänit hajxy xii yaa ñøcxøøyy. Näje'e hajxy miähmøøyy Judea-naaxooty wiinduhmyhagajpt. Näje'e hajxy ñøcxøøbiä Samaria-naaxooty. Jagooyyä ja'a apóstolädøjc-hajxy jim jiaac mähmøøyy Jerusalén. ² Mänitä dijuuntä Esteban hoy yajnaaxtägø'oyii. Näje'e jäya'ayhajxy hoy miäyajnaaxtägø'oy, pønjatiä hojioot hänajty møød. Hoyhoyyä Esteban ñäjøøyy ñäxuu'tsä. ³ Y ja'a Saulo, tehngahnä ja'a mabøjpädøjc hänajty jiaamduñ chaaächtiun wiinduhmyhagajpt. Høxtä jäya'adiøgootypaadiä Saulo hänajty tiägø'oy. Pønjayty hänajty yajpaatp tiøgooty, mänit hajxy hänajty yhøxwich yhøxwooñii, ja'a ya'adiøjc ja'a to'oxiøjc.

⁴ Y ja'a mabøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty tøø chøoñäbä Jerusalén, je'enä ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tehngahnä yajwa'xy ja'a Jesúsøxpä, majaty hajxy hänajty wiädity. ⁵ Høxtähm̄dsä craa Felipehajpä, coo jim choññ Jerusalén, mänit jim ñøcxy Samaria-cajptooty. Coo jim miejch, mänit jaduhŋ tiägøøyy mädiaacpä ja'a

Jesúscøxpä, coo hänajty je'e Dyiosquexiä. ⁶ Mayyä jäya'ayhajxy hänajty yhamugø'øy mädia'agyhamädoowhiypä waambatiä Felipe hänajty miäna'añ. Madiu'u ja'a Felipe hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty yajcähxø'øgy, paadiä miädia'agy hänajty jiaanč tehñ yhamädoowhijtäxä. ⁷ Pønñatiä haxøøgpä ca'a hoybä hänajty møød, mänit hajxy nämay pia'amnajxy. Yáaxäp jójcäbä haxøøgpä ca'a hoybähajxy hänajty piädsømy. Jaduhnä cø'ømucypiä tecymiucypiähajxy hänajty miøcpøjpä møødä tecymia'adpähajxy. ⁸ Paadiä cu'ughajxy hänajty jiaanč tehñ xioonä'agy jim Samaria.

⁹⁻¹¹ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Simón. Tøø ja'a magia-wiinmahñdy hänajty jeicy tiuñ jim Samaria. Tøø ja'a Simón ja'a jäya'ay hänajty jim may jiaanč tehñ wyiinhøøñ. Jaduhnä Simón hänajty ñiñänømyii cooc tyjy jiaanč tehñ miøj jiaanč tehñ jiaančhä, je'eguiøxpä cooc tyjy ja'a magia hänajty jiaanč tehñ jiaty. Madiu'u ja'a Simón ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty jiaanč tehñ yajcähxø'øgy, paadiä miädia'agy hänajty jiaanč tehñ miäbøjcäxä nägøxiä høxtä ja'a møjtøjcpaady:

—Yø'ø Simón, jue'eda'a yø'ø, Dioswiinguexiäda'a yø'ø, paadiä møcmäjaa jaduhn jiaanč tehñ miøødä.

Jaduhnä Simón hänajty ñänømyii ja'a cú'ugäm. ¹² Jaduhnä Felipe hänajty yajnähixø'øy coogä Dios yhane'emy ja'a miøcmäjaahaam, møød coogä Jesús Dyioswiinguexiä. Mänitä jäya'ayhajxy may miäbøjcy näya'ay nädo'oxy. Mänit hajxy nägøxiä hoy ñäbety. ¹³ Y ja'a Simón, miäbøjc je'eduhmbä. Mänit hoy pianäbejpä. Mänitä Simón ja'a Felipe tiägøøyy møødwädiypä. Yagjuøøbiä Simón hänajty nebiä Felipe ja'a hoy-yagjuøøñäbä hänajty yajcähxø'øguiän.

¹⁴ Y ja'a apóstoldøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty tøø miähmø'øyäbä Jerusalén. Mänit hajxy miädoyhajty coogä cu'ug ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø jiojpoø'øy jim Samaria. Mänitä Pedrohajxy jim quiejxä møødä Juan. ¹⁵ Coø hajxy jim miejch Samaria, mänit hajxy tiägøøyy Diospa'yaaxpä ja'a mäbøjpadøjcøxpähajxy, weenä Dioshespíritu hajxy nägøxiä yhadägø'øy jioottägø'øyii. ¹⁶ Hix, cahnä Dioshespíritu hänajty pøn yhadägø'øy jioottägø'øyii. Tøø hajxy hänajty jia näbety ja'a Jesúscøxpä. Cahnä hajxy hänajty miädoyhatyñä ja'a Dioshespíritucøxpä. ¹⁷ Coø ja'a Pedrohajxy Dyiospa'yaaxpæøøyy møødä Juan, mänitä mäbøjpadøjc-hajxy quio'ønähxajjä. Mänit hajxy yhadägøøyy jioottägøøyyä ja'a Dioshespíritäm.

¹⁸ Y ja'a Simón, coø jaduhn yhiyxy, mänitä Pedro xädø'øñ hajxy jia yajmähawaanøøyyä. ¹⁹ Mänitä Simón miänaañ:

—Høøch yø'ø mäjaa jaduhmbä yaghabøjcäc. Hix, coøch pøn jaduhn ngø'ønähxájät, tehñ jiaduhn je'e yhadägøøyy jioottägøøyyäbät ja'a Dioshespíritäm.

²⁰ Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Coo miich jaduhn mwi'i tiajy mwi'i miay coø højts miich ja'a Diosmäjaa nyaghabøgät juyhaam, paady miichä Dios xyajcuhdägoyya'añ møødä mxädø'øñ. Hix, ñä'a yejpiä Dios jaa miäjaa jaduhn, caj pøn yajmädoogy. ²¹ Caj miich cuhdujt mnä'ägädä møødä coø højts miich ja'a Diostuung xmiøødtúnät, je'eguiøxpä coø miichä mwiinmahñdy quia'a nä'ägädä hoyyä ja'a Dioscøxpä. ²² Najtshixø'øw ja'a mhaxøøgwinnmahñdy jaduhn. Jímbädä Dios xñä'a mämée'xät coø mmänuu'xtá'agät. ²³ Tøøch miich nhøxcapy coø miichä mhaa mjoot jiaanč tehñ yhaxøøgä, møød coø miich haxøøg mjaanč tehñ tiajy mjaanč tehñ miay mjoodooty mgopcooty.

²⁴ Mänitä Simón yhadsooyy:

—Huuc tunä mayhajt hajxy, huuc Diospa'ya'ax hajxy ja'a høøhcøxpä, jadúhñhøchä Dios xquia'a yajcumädówät nébiøch hajxy tøø xyajmøødmädia'aguiän —nømä Simón miänaañ.

²⁵ Jimä Pedrohajxy hänajty jiaac capxy jiaac mädia'agy ja'a Jesúscøxpä møødä Juan, nebiaty hajxy hänajty tøø yhamdsoo yajnähixø'øyii ja'a Jesúsäm. Mänit hajxy wyiimbijnä, mänit hajxy jim ñøcxtägajch Jerusalén näguipxy møødä Felipe.

Tu'haamnøcxpä, nøødänäayyap tu'udänäayyap hajxy hänajty ñøcxy. Majatiä cajpthuung jim Samaria-naaxooty, jaduñä Diosmädia'agy hajxy hänajty yajwa'xy nebiä cu'ugä piojpä quiadieeybä ñähwa'ads quiuhwá'adsät.

²⁶ Coo hajxy jim quiioo'ty Jerusalén, mänitä Felipe ja'a Diosmóonsäm tu'ug ñämaayyá, ja'a jim tsohm̄bä tsajpootyp:

—Nøcxø'ow jim jøømboj mänajpä. Ja'a mõjtu'u mbanøcxäp, ja'a jim nøcxpä maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Gaza.

Ja'a mõjtu'u jaduñbä, pactuum jaduñ ñøcxø'oy. ²⁷⁻²⁸ Mänitä Felipe jiaançh tu'ubøjcy. Ja'a tu'haamnøcxpä, mänitä Felipe ja'a jäya'ay tu'ug piaaty, ja'a hänajty tsohm̄bä Etiopía. Tøø jaaya'ay hänajty yhoy Jerusalén Dioswiingudsähgøøbiä. Quiajptooty hänajty ñøcxnä. Eunuco je'e. Møjtuung hänajty jim miøød maa ja'a ñaax maa ja'a quiajptän. Xädø'øñgwieendähjpä hänajty jim tiuumby. Ja'a reina mioonsä hänajty je'eduhñ, ja'a hänajty jim mähanehm̄bä Etiopía. Carretajooty jaaya'ay hänajty ñøcxy nocyhée'päp. Jue'e hänajty quiapxyp, ja'a nocy ja'a Isaías jecy quiujáhyyäbä, ja'a jecy túunäbä profeta.

²⁹ Mänitä Felipe ñämaayyá ja'a Dioshespíritäm coo jim miøjwá'agät carretawiinduum.

³⁰ Coo ja'a Felipe jim jiaançh mõjwa'cy carretawiinduum, mänitä Felipe miädooy coo ja'a Etiopíabä jäya'ay ja'a nocy hänajty quiapxy, ja'a Isaías jecy quiujáhyyäbä. Mänitä Felipe jaaya'ay miäyajtøoyy:

—Nej, mwiinjuøøby miich jaduñä nebiaty mgapxiän.

³¹ Mänitä jaaya'ay yhadsooyy:

—Cábøch nwiinjuø'oy. Cábøch pøn nmøødä pønñøch jaduñ xquiapxtøwäp.

Mänitä Felipe ñämaayyá coo jim piédät carretajooty, coo jim yhøxtá'agät maa ja'a Etiopíabä jäya'ay ñähmøjcän. ³² Jaduñä jaaya'ay hänajty quiapxy:

Hadsipä mähdiøjc yajnøcxä maa ja'a yagho'taactän, jaduñ nebiä meeg yajnøcxyiijän maa ja'a yagho'taactän.

Cabä mähdiøjc waamb ñä'ägädä capxy;

jaduñ hamoñ yhiyty nebiä meeg hamoñ yhitiän coo ñähme'xyii.

³³ Höchähdiuunnä ja'a mähdiøjc yagho'cä.

Cab jaduñ pøn ñähgapxtuuty.

Cabä ñøøxä miajc miøødhajty; hix, tøø ja'a jiugyhajt hänajty yaa quiøjxnä hädaa yaabä naaxwiin.

³⁴ Mänitä Felipe ñämaayyá:

—Tuñä mayhajt, høøch huuc hawáanäc, coo ja'a Isaías jaduñ jecy quiujahy, pøn jaduñ miädiaac, wiingjäya'ay tøgä je'eguiøxpä —nømä Etiopíabä jäya'ay yajtøoyy.

³⁵ Mänitä Felipe tiägøøyy capxtøøbä waambaty hänajty jaduñ miädia'agytiägø'oy. Mänit miädiaacy ja'a Jesúsøxpä, coo hajxy hoy xñähho'túutäm. ³⁶ Weeñtiä hajxy jaduñ jiaac yohy carretajooty, mänitä nøø hajxy piaaty. Mänitä Etiopíabä jäya'ay miänaañ:

—Xii nøø. Nej, cab jaduñ yhahixø'oyä cooch nnäbétädä.

³⁷ Mänitä Felipe yhadsooyy:

—Hahixøøby jaduñ pø tøyhajt jaduñ mmäbøcy hamuumdu'joot.

Mänitä Felipe yhadsoowä:

—Nmäbøjpiøch jaduñ coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä.

³⁸ Mänitä Etiopíabä jäya'ay ja'a carreta yajyajtánaaxiøjpä. Mänitä Felipehajxy nämetsc quiarretamänajcy, møødä Etiopíabä jäya'ay. Mänit hajxy nämetsc ñøødägøøyy. Mänitä Etiopíabä jäya'ay ñäbejty. ³⁹ Coo hajxy ñøøbädsøømgumbä, mänitä Felipe wiingtuum yajnøcxä ja'a Dioshespíritäm. Cabä Felipe yhijtägäjtsänä ja'a Etiopíabä jäyá'ayäm. Xoondäacäp ja'a Etiopíabä jäya'ay ñøcxnä. ⁴⁰ Y ja'a Felipe, mänit jim miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Azoto. Mänit tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt. Yajwa'xypä Felipe ja'a Diosmädia'agy hänajty nebiä cu'ugä piojpä quiadieeybä ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Mänit jim miejch Cesarea.

9

¹ Y ja'a Saulo, tehngahnä ja'a mäbøjpädøjc hänajty yhadsähgø'øy yhajuø'øy coo hajxy hänajty yagho'oga'añii, pønjaty hänajty mäbøjp ja'a Jesúscøxpä. Coo ja'a Saulo hänajty jaduñ tehngahnä jia wi'i miähadsähgø'øwa'añ, paady jim ñøcxy maa ja'a teedywi-indsønän. ² Mänitä Saulo cuhdujt miooyä nocyhaam coo jim ñøcxät Damasco, coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jim yhøxta'awøjøät wiinduhmçhajtøjc, majatiä judíoshajxy hänajty yhamugø'øyän. Jaduhñä Saulo hänajty tiajy miay coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty jim nøcxy chuma'añii Jerusalén, ya'adiøjcä tio'oxiøjcä. ³ Mänitä Saulohajxy tiu'ubøjcy møødä jiamiøød nämetsc nädägøøg. Ja ween hajxy hänajty jim quia'a mech Damasco, mänitä Saulo jøøn møc quiuhajcädaacä wäditiä. Tsajpootypä jøøn chohñdaacy. ⁴ Mänitä Saulo quiädaayy. Mänit miädooyy coo jäya'ay hänajty tu'ug quiapxy:

—Saulo, Saulo, tiich miich jaduñ coo xwyi'i miädsibø'øy.

⁵ Mänitä Saulo yajtøøyy:

—Wiindsøn, pøn miich jaduñ.

Mänit yhadsoowä:

—Jesúshøch høøch. Høøch miich jaduñ xwyi'i miädsibøøby. Cooch miich jaduñ xwyi'i miädsibø'øy, hamdsoo miich jaduñ mniçhaächtiuñii.

⁶ Tsähgøøyy tsäyúuyyabä Saulo yajtøøgumbä:

—Wiindsøn, neby yhahixø'øy njatcø'øwädøch.

Mänit yhadsóowägumbä:

—Pädø'øg, nøcx cajpooty. Jim häna'c xyhawáañät nej mjatcø'øwät.

⁷ Y ja'a Saulo jiamiøødhajxy, coo hajxy jaduñ miädooyy nebiatiä Saulo hänajty tøø miägapxyijän, jaanç tehñ chähgøøyy hajxy jaduñ. Hix, cab hajxy pøn yhiixy. Høxtä hahuum høxtä hawiinds hajxy miähmøøyy. ⁸ Mänitä Saulo jiaanç tänaayyø'cy. Coo jaduñ jia wiindøø'xy, cab jaduñ tii yhiixy. Hix, tøø hänajty wyiinxooch. Coo hajxy jaduñ tiu'ubøjtägajch, wichhaamä Saulo jim yajmejtsä Damasco. ⁹ Tägøøgxøø ja'a Saulo jim yhiixy wiinxoods Damasco. Ni quia'a cay ni quia'a hu'ugy hänajty tii.

¹⁰ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay Damasco, ja'a hänajty xøhajpä Ananías. Tøø ja'a Diosmädia'agy hänajty miäbøcy. Mänitä Ananías ja'a Jesús wyiinhixy haguma'ayhaam. Mänitä Ananías miägapxä:

—Ananías.

Mänit yhadsooyy:

—Wiindsøn, chaaç høøch, tisän.

¹¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pädø'øg. Nøcx jim maa ja'a møjtu'u jaduñ xiøhatiän Tødiu'u. Jimä jäya'ay tu'ug chäna'ay, ja'a xøhajpä Judas. Jimä craa tu'ug yhahity, ja'a xøhajpä Saulo. Jim je'e choon maa ja'a cajpt xiøhatiän Tarso. Diospa'yaaxp jim jadunajtä maa ja'a Judas tiøjcän. Coo jim mmédsät, mänitä Saulo myajtøwät. ¹² Tøø miichä Saulo xwyiinhixy haguma'ayhaam coo miich hoy mnähdoñ, jaduñ yhiixtägätsät.

¹³ Coo ja'a Ananías jaduñ miädooyy, mänit miänaañ:

—Wiindsøn, tøøch jaduñ mayhooc nmädoyhaty nebiä craa Saulo naxy jiatcø'øy jim Jerusalén. Náxiägä mäbøjpädøjc-hajxy jim jiaamduñ chaaçtiuñii, ja'a miichä mmädia'agy hajxy xmiäbøjcäbä. ¹⁴ Jaduhñhøch tøø nmädoyhajpä coogä cuhdujt jim miooyä coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy yaabä yajnøcxøjøät jim Jerusalén, coo hajxy jim chúumäbät, pønjaty miich jaduñ yaa xquiapxpaatp. Ja'a teedywiindsønä cuhdujt hajxy jaduñ yejc. Hoorä, tøø ja'a Saulo yaa miejtsnä Damasco —nømä Ananías miänaañ.

¹⁵ Mänitä Jesús ja'a Ananías ñämáguiumbä:

—Tsógäm, nõcx cudiún nébiõch miich tõõ nhane'emiän. Tõõchä Saulo nyajnáhdijy coo miädiá'agät ja'a hõõchcõxpä jim maa ja'a israelitahajxiän, mõõd jim maa ja'a ca'a israelitahajxypän, mõõd jim maa ja'a guiobiernähajxiän. ¹⁶ Hõõchä Saulo nyajnáhdijaamby mäduhñtiä jaduhñ yhahixõ'õy chaachpõgät ja'a hõõchcõxpä.

¹⁷ Mänitä Ananías jiaançh nõcxy maa ja'a Saulo hänajty tõõ miejtsta'aguiän. Coo ja'a Ananías tiõjtägõõyy, mänitä Saulo quiõ'õnähgajpä. Mänit ñämaayyä:

—Mägu'ughajpä Saulo, ja'a Jesús miich jaduhñ jim mhijx tu'haammiimbä. Jaayá'ayhõch jaduhñ yaa tõõ xquiexy nej miich jaduhñ mhijxõ'tägätsät hoy. Y jaduhñ miichä Dioshespíritu xyhadägõ'õw xjiõõttägõ'õwät.

¹⁸ Tuunä ja'a Ananías jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä Saulo wyiingahduutä nebiä tsaamghacän. Mänitä yhiyxõ'tägajch. Mänit tiänaayyõ'cy. Mänit hoy ñäbety. ¹⁹ Mänit quiaayy yhuucy. Mõcpõjc je'e jaduhñ. Mänit jim jiaac mähmõõyy mejtsxõõ tägõõgxõõ Damasco maa ja'a mabõjpädõjc-hajxiän.

²⁰ Mänitä Saulo tiägõõyy mädia'agy-yajwa'xpä wiinduhmçhajtõjc jim Damasco maa ja'a judíos chajtõjc-hajxiän. Jaduhñ hänajty miädia'agy coogä Jesús Dyioshuungä. ²¹ Põnjaty ja'a Saulo miädia'agy hänajty hamädoowhijtäp, jiaançh tehñ yagjuõõby hajxy hänajty jaduhñ nebiä Saulo hänajty miädia'aguiän ja'a Jesúscõxpä. Mänit hajxy tiägõõyy niñämáayyäbä:

—Yõ'õ craa Saulo, jue'e yõ'õ, yõ'õ ja'a mabõjpädõjc jim wi'i miädsibõõby Jerusalén, põnjatiä Jesús capxpaatp. Paady yõ'õ yaa tõõ piejpä Damasco coo ja'a mabõjpädõjc-hajxy yaa miäjsäbät, mõõd coo hajxy jim yajnõcxõõd Jerusalén hadsip, jaduhñ hajxy jim nõcxy quiõ'õyegyii maa ja'a teedywiindsõñhajxiän —nõmä Saulo ñänõõmä.

²² Y ja'a Saulo, tehngahnä hänajty hamõj jootmõj jiaty coo ja'a tsaanä cu'ug hänajty yajwiinxiic yajwiingapxõ'õy coogä Jesús Dyioswiinguexiä. Jaançh tehñ homiäbõjñä hänajty miädia'agy. Y ja'a judíõshajxy, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Damasco, cabä Saulo hajxy hänajty hoy quiapxhaduga'añ, je'eguiõxpä coo Saulo hänajty miädia'agy hamõj jootmõj.

²³ Cujecy, mänitä judíõshajxy jim yhamugõõyy. Mänit hajxy quiojyquiapxytiuuñ coogä Saulo hajxy hänajty yagho'oga'añ. ²⁴ Xõõmdsuhmä Saulo hänajty miäxõjna'ayii mäduhñjatiä tägõ'õwõõdiaactän maa ja'a Damasco-cajpt jiuuhmuu'tswäditiän. Mänitä Saulo jaduhñ miädoyhajty cooc hänajty yagho'oga'añii. ²⁵ Mänitä mabõjpädõjcä Saulo hajxy coods piädaacy mõjcachjooty. Mänit hajxy quihdõõñajxy maa ja'a cajpt hänajty piquiä yhamuudsõ'õguiän. Jaduhñdsä Saulo piäyõ'cy.

²⁶ Coo Saulo jim chohñ Damasco, mänit jim nõcxtägajch Jerusalén. Coo jim quioo'ty, mänit jim nõcxõõyy maa ja'a mabõjpädõjc-hajxiän. Pero je'enä ja'a Saulo hajxy hänajty nägõxiä jiaançh tehñ chähgõ'õy. Hix, cab hajxy hänajty ñajuõ'õy põ mabõjp hänajty je'ebä. ²⁷ Jimä mabõjpä hänajty tu'ug xiõhaty Bernabé. Je'e mabõcypä, cab hänajty chähgõ'õy. Mänitä Bernabé ja'a Saulo wioonõcxy maa ja'a apóstoldõjc-hajxiän. Mänitä Bernabé ja'a apóstoldõjc yajmõõdmädiaacy coogä Saulo ja'a Jesús hänajty tõõ wyiinhixy tu'haamnõcxpä jim Damasco-mäwiingõñ, mõõd coogä Jesús ja'a Saulo jim miägapxy, mõõd coogä Saulo tiägõõyy mädiaacpä hamõj jootmõj jim Damasco ja'a Jesúscõxpä. Jaduhñä Bernabé ja'a apóstoldõjc yajmõõdmädiaacy ja'a Saulocõxpä. ²⁸ Mähmõõyy ja'a Saulo jim Jerusalén. Mänitä Saulo ja'a apóstoldõjc tiägõõyy mõõdwädijpä. Mänitä mädia'agy tiägõõyy yajwa'xpä ja'a Jesúscõxpä hamõj jootmõj. ²⁹ Jimä judíõshajxy hänajty näje'e, hagriego hajxy hänajty yhayuuc-hajpy. Mänitä Saulo tiägõõyy mõõdyajcapxiõõbiä ja'a Jesúscõxpä. Pero cabä judíõshajxy jaduhñ yhojiäwõõyy. Mänit hajxy wyiinmaayy coo ja'a Saulo hajxy yagho'ogät. ³⁰ Coo ja'a mabõjpädõjc-hajxy jaduhñ miädoyhajty coogä Saulo hänajty yagho'oga'añii, mänitä Saulo hajxy miõõdnõcxy jim Cesarea. Coo hajxy jim miejch, mänitä Saulo hajxy quiejxtägajch Tarso.

³¹ Mänitä tsip jaduñ yhamaadiujnä ja'a mabøjpädøjcøxpähajxy, mäduñjaty hajxy hänajty xii yaa chäna'ay, møød jim Judea, jim Galilea, jim Samaria. Tehñgahnä møcmäjaa hajxy hänajty mio'oyii jøjwidsø'ø ja'a Dioshespíritäm, paady hajxy hänajty jabom-jabom miayø'øy.

³² Y ja'a Pedro, wiinduhmçhajtøjc hänajty wiädity mäduñjatiä mabøjpädøjc-hajxy hänajty chäna'ay. Mänit jim ñøcxøøbiä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Lida. Jimä mabøjpädøjc-hajxy hänajty chänaabiä. ³³ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug pia'amgo'na'ay, ja'a hänajty xøhjäpä Eneas. Tuctujcumøjt hänajty tøø piøgyii. Jue'e hänajty je'e, cø'ømucy tecymiucy. Coø ja'a Pedro jim miejch Lida, mänit jim ñøcxy maa Eneas tiøjcän. ³⁴ Mänitä Pedro miänaañ:

—Eneas, ja'a Jesucristo miich xyajmøcpøgaamb. Pädø'øg. Pädit yø'ø mgøjxt.

Tuunä ja'a Eneas jaduñ ñä'ä nämaayyä, mänitiä jiaançh pädø'cy. ³⁵ Mäduññitiä jäya'ayhajxy hänajty chäna'ay jim Lida møød jim maa ja'a joy hänajty xiøhatiän Sarón, coø hajxy jaduñ miädoyhajty coogä Eneas hänajty tøø pia'amnaxy, mänitä Eneas hajxy nägøxiä hoy yhixy coø tøø jiaançh møcpøcy. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy mabøjpä ja'a Jesúsøxpä. Mänitä yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixøøñä.

³⁶ Jimä tajiäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Jope. Tabita ja'a tajiäya'ay hänajty xiøhaty arameo-ayuuc-haamby. Hagriegohaamby, jue'e hajxy hänajty tyijy Dorcas. Jaduñ miädia'agytiägø'øy "Gacela." Hoorä, ja'a Dorcas, miabøjpiä Diosmädia'agy hänajty je'e, paadiä häyoobädøjc hänajty naxy piuhbety, pønjaty hänajty tii yajmaajajp. Jaançh tehñ yhojyä Dorcas hänajty jäya'ayhaty. ³⁷ Mänitä Dorcas pia'ambejty. Mänit yho'cy. Mänitä ho'ogyjiäya'ay hajxy yajtsiyy. Mänit hajxy hoy piäda'agy cøxp nähbettøgooty. ³⁸ Jim Jope, wiingón hänajty jim Lida maa ja'a Pedro hänajty yhtiän. Hoorä, ja'a mabøjpädøjc-hajxy hänajty jim tsänaabiä Jope, coø hajxy jaduñ miädoyhajty coogä Pedro hänajty jim wiädityñä Lida, mänitä cugapxy hajxy metsc quiejxy coø Pedro paquiä yhuuc nõcxät jim Jope maa ja'a Dorcas hänajty tøø yho'oguiän.

³⁹ Mänitä Pedro jiaançh panøcxy. Coø hajxy jim miejch Jope, mänitä Pedro wioonøcxä nähbettøgooty maa ja'a ho'ogyjiäya'ay hänajty wyijtsna'ayän. Piquiä ja'a yaamgto'oxy ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy hänajty tøø piäda'agy. Wi'i jiøøby wi'i xiuu'tsp hajxy hänajty. Mänitä Pedro ja'a wit tucxy yaghijxä mädyijjatiä Dorcas hänajty tøø yhädiuñ. ⁴⁰ Mänitä Pedro ja'a jäya'ay nägøxiä yhøxquejxpädsøømy. Mänitä Pedro jyijcädaacy. Mänit Dyiospa'yaaxy. Mänitä ho'ogyjiäya'ay wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Tabita, pädø'øg.

Mänitä Dorcas wyiindøø'xø'cy. Coø ja'a Dorcas ja'a Pedro yhijxy, mänitä Dorcas yhäñaayyø'cy. ⁴¹ Mänitä Pedro ja'a Dorcas wyidsø'cy. Mänitä Pedro ja'a mabøjpädøjc quiuyaaxøøyy tøgooty møødä yaamgto'oxy. Coø hajxy tiøjtägøøyy, mänit hajxy yhijxy coø ja'a Dorcas hänajty tøø jiuypijønä. ⁴² Mänitä mädia'agy paquiä wia'xy jim Jope cooc jaduñ tøø jiuypijøcy. Mänitä jäya'ayhajxy may jiaançh mabøjcy ja'a Jesúsøxpä. ⁴³ Mänitä Pedro jim jiaac mähmøøyy Jope maxiøø. Jim hänajty miejtsta'agy maa ja'a Simón tiøjcän, ja'a wjahcyajtøøtspä.

10

¹ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay Cesarea, ja'a hänajty xøhjäpä Cornelio. Soldado-wiindsøn hänajty tiuumby. Italia ja'a soldadohajxy hänajty chooñ. Nämäyyä soldadohajxy hänajty jim yhity Cesarea. ² Hoyyä Cornelio ja'a Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øy møødä yhuung møødä tio'oxy. Hojiootä Cornelio hänajty jiaançh tehñ miøød. Näxiä judiøshajxy hänajty piuhbetyii xädø'øñhaam, ja'a hajxy hänajty häyoobä. Jabom-jabomä Cornelio hänajty Dyiospa'ya'axy. ³ Mänacyxiøø hänajty jaduñ, jimä Cornelio hänajty tiuñ xiajy tøgooty, mänitä Diosmoonsä tu'ug ñägøehxtøø'xy maa

Cornelio hänajtiän. Tsajpootyp ja'a Diosmoonsä hänajty tøø chohnda'agy. Mänitä Diosmoonsä ja'a Cornelio ñämaayy:

—Cornelio.

⁴ Coo ja'a Cornelio ja'a Diosmoonsä jaduhñ yhijsy, chähgøøyy jaduhñ. Jejcy-juøøby miähee'pnaayy. Mänit miäyajtøøyy:

—Wiindsón, tii mdsojpy.

Mänitä Diosmoonsä yhadsooyy:

—Xquiumaaby miichä Dios jaduhñ coo miich tehñgahnä mba'ya'axy, møød coo miichä häyoobäjäya'ay naxy mbuhbety. ⁵⁻⁶ Jim Jope, jimä jäya'ay tu'ug chäna'ay mejypia'a, ja'a xøhjäpä Simón. Jue'e Simón tiuunghajpy, wajhacyajtøøtsp. Jimä craa tu'ug yhäña'ay maa ja'a Simón tiøjcän. Mejtstu'u ja'a craa xiøø, Simón møød Pedro. Jimä cugapxy mejtstägøøg mguéxät Jope, weenä Pedro jaduhñ nøcxy ñäma'ayii cooc miich yaa min xquiuhixy. Jaaya'ay jaduhñ xyhawáañäp tii miichä Dios xyajmädsojpy coo mgudiúnät —nømä Diosmoonsä miänaañ.

⁷ Coo ja'a Diosmoonsä wyiimbijnä, mänitä Cornelio ja'a mioonsä metsc quiuyaaaxøøyy møødä soldado tu'ug. Dioswiingudsähgøøbiä soldado hänajty. Miøødnijiootpáatäbä Cornelio ja'a soldado hänajty. ⁸ Mänitä Cornelio quiøxy yajmøødmädiacy waambaty hänajty tøø ñäma'ayii ja'a Diosmóonsäm. Mänitä Cornelio ja'a mioonsä jim quiejxy Jope nädägøøg møødä soldado.

⁹ Cujaboom cujxiøø, jim hajxy hänajty tiu'uyo'oyñä. Ja ween hajxy hänajty jim quia'a mech Jope. Y ja'a Pedro, mänit jim wyiimbejty tøjnähgøxp Diospa'yaaxpä.

¹⁰ Jaanč tehñ yähó'cäbä Pedro hänajty. Jaguiay hänajty je'eduhñ. Jimä quiay hänajty yaghoyøøyyäxä. Mänit jaduhñ wyiinhijxy ¹¹ coo ja'a tsajt hänajty tøø yhawa'ačh. Mänit jaduhñ yhijsy coo tii jaduhñ quiuhdøøñaxyii nebiä poobwit crutypän. Mädaaxc-hitä poobwit hänajty xiojtsø'øguiä. Jaduhñ hänajty miänoonna'ay. ¹² Madiu'u animalhajxy hänajty jim quiähxø'øgy poobwittøguiøxp, møødä hamädaaxtecpiaähajxy, møødä tsahñdy, møødä muuxy. ¹³ Mänitä Dios ja'a Pedro ñämaayy:

—Pedro, pädø'og. Yagho'og yø'ø animal maybä. Mänit mdsú'udsät.

¹⁴ Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Wiindsón, caj; cábøch yø'ø animal jaduhmbä mänaa ndsu'učh. Hix, cab højts nguhdujt jaduhñ myiñ coo højts animal hoñä'a mädyiibä ndsú'udsät.

¹⁵ Mänitä Pedro ñämáayyägumbä:

—Tijátyhøch nyajnähdijsy coo hajxy mdsú'udsät, cab jaduhñ yhähixø'øyy coo hajxy mwiingápxät —nømä Dios miänaañ.

¹⁶ Tägøøghoocä Pedro jaduhñ miägäpxä, mänit yhijsy coo ja'a poobwit chajpécumbä tsajpootyp. ¹⁷ Wyi'i tiajpy wyi'i miaabiä Pedro hänajty tiiguiøxpä hänajty jaduhñ coo tøø wyiinhixy. Y ja'a Cornelio quiugapxyhajxy, tøø ja'a Simón ja'a tiøjc hajxy hänajty piáatänä. ¹⁸ Mänit hajxy møc quiugapxøøyy pø jiibiä Simón Pedro jiaanč hity.

¹⁹ Y ja'a Pedro, je'enä hänajty wyi'i tiajpy wyi'i miay tiiguiøxpä hänajty jaduhñ coo tøø wyiinhixy. Mänitä Dioshespíritu ja'a Pedro ñämaayy:

—Mädox, xiiby miich häna'c nädägøøg xyhøxta'ay. ²⁰ Mänac, nøcx yø'ø häna'c yajtøjtägø'øw. Hoy jaduhñ coo mbanøcxät coo hajxy hänajty wyiimbida'añ. Hix, høøch yø'ø häna'c jaduhñ tøø nguexy coo miich jaduhñ xwioonøcxät maa ja'a quiajpthajxiän.

²¹ Mänitä Pedro jiaanč mänajcy. Mänitä Pedro ja'a häna'c nädägøøgpä ñämaayy:

—Høøch Pedrohajp. Høøch mijts xyhøxtaaby. Tiich mijts xwia'ana'añ.

²² Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a Cornelio højts tøø xquiexy, ja'a soldado-wiindsón. Jaanč tehñ yhojiäya'ay je'e. Dioswiingudsähgøøby je'e. Jiaanč tehñ chojpiä judíos ja'a Cornelio hajxy. Jiaanč tehñ quiumaaby hajxy jaduhñ —nømä Pedro ñämaayyä.

²³ Mänitä Pedro ja'a häna'c nädägøøgpä ñämaayy coo hajxy tiøjtägø'owät, møød coo hajxy jim miejststá'agät. Cujaboom hajxy wyiimbijnä näguipxy møødä Pedro. Näje'e ja'a mabøjpädøjc-hajxy pianøcxpä, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Jope.

²⁴ Cumaaxc hajxy jim miejch Cesarea. Jimä Cornelio hänajty yhahixy, møødä jiuuy møødä miägu'ug, møødä miägu'ughajpähajxy. ²⁵ Coo ja'a Pedro jim miejch maa ja'a Cornelio tiøjcän, mänitä Cornelio ja'a Pedro yajpoo'xy. Mänitä Cornelio ja'a Pedro wyiinjiçädaacy. Wyiingudsähgø'øwaambiä Cornelio ja'a Pedro hänajty jaduhñ. ²⁶ Mänitä Pedro ja'a Cornelio ñämaayy:

—Tänaayyø'og, ca'açh nDiosä. Nä'ä pajäya'ayhájpxøch høøch nej miichän. Cab jaduhñ yhahixø'oy cooçh miich xwyiingudsähgø'owät.

²⁷ Mänitä Cornelio jiaançh tänaayyø'cy. Mänit hajxy paquiä miädiaacy. Mänit hajxy tiøjtägøøyy maa ja'a Cornelio miägu'ughajpähajxy hänajty nämay tøø yhamugø'oyän.

²⁸ Mänitä Pedro miänaañ:

—Højts judíos-jäya'ay, jaduhñ højts nguhdujt myiñ coo højts jiiby nga'a tøjtagø'owät maa jäya'ay tiøjc-hajxiän, ja'a hajxy ca'a judiøspä, nébiøch chaa tøø ndøjtägø'oyän. Cooçhä Dios jaduhñ xyajwiinhijxy, jadúhñhøch tøø xyajwiinjuø'oy coo jaduhñ quia'a hahixø'oy cooçh pøn nbéxät. ²⁹ Paady, cooçhä Cornelio tøø xyajmøjya'axyii, páadyhøch jaduhñ tøø nga'a mäna'añ cooçh hänajty nga'a mina'añ. Huuc tunä mayhajt, høøch huuc hawáañac tiich jaduhñ coo tøø xyajmøjya'axyii.

³⁰ Mänitä Cornelio yhadsooyy:

—Maaxtøjcy mädägøøyy, yáabiøch hänajty nDiospa'ya'axy tøgooty. Mänacyxiøø hänajty je'e. Mänitä jäya'ay tu'ug ñäguehxtøø'xy høøch nwiinduum. Jaançh tehñ yhaambä wyit hänajty. ³¹ Mänitøch xñämaayy: “Cornelio, tøø miichä Dios xmiädoy coo jaduhñ jabom-jabom mba'ya'axy. Xquiumaaby miichä Dios jaduhñ coo miichä häyoobädøjc mnäxuuçh. ³² Capxyñägüex ja'a Simón Pedro jim Jope coo ween yaa myiñ. Jim jaduhñ yhahäña'ay maa ja'a craa Simónhajpä tiøjcän, ja'a wajhacyajtøøtpä. Mejypia'a mädøyyä chäna'ay. Coo ja'a Simón Pedro yaa miédsät, mänit miich jaduhñ xmiøødmädia'aga'añ.”

³³ Mänitøch häna'c jim njaançh quejxy coo miich nøcxy xwioy. Hoy jaduhñ coo tøø mmiñ. Paady højts yaa tøø nhamugø'oy coo højts miich mgapxy mmädia'agy nhamädoowhidáañäm nebiaty miichä Dios tøø xñajtsapxøøyyän coo højts jaduhñ xya-jmøødmädiaactägätsät. Xyhijxp højtsä Dios jaduhñ coo højts hamuumdu'joot nmäbøga'añ —nømä Pedro ñämaayyä.

³⁴ Mänitä Pedro tiägøøyy mädiaacpä:

—Tøøch nwiinjuøøñä coo højtsä Dios tu'cuhdujt xchójcäm. Cabä Dios pøn hixy heeby piäda'agy. Tøyhajt jaduhñ. ³⁵ Pønjatiä Dios jaduhñ wiingudsähgøøby hamuumdu'joot, pønjaty hojiot møød, je'edsä Dios quiumaaby, homiädyii cajptä hajxy jia tsooñ.

³⁶⁻³⁷ Mänaa ja'a Juan tiägø'oyän mäyajnäbejpä, mänitä mädia'agy jim tiägøøyy yajwa'xpä Galilea-naaxooty cooc ja'a Dios ja'a Jesucristo hänajty quiexa'añ maa ja'a israelita-jäya'ayhajxiän, majaty hajxy hänajty chäna'ay, jaduhñä piojpä quiädieeybä hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Jaaya'ay hajxy nägøxiä nWiindsøn'hájtäm. ³⁸ Nazaret ja'a Jesús hänajty chooñ. Mänitä Dios ja'a Jesús ja'a yhEspíritu miooyy møødä mäjaa. Jaduhñä Jesús wyiinguejxä coo wiädítät mayhajtuumbä. Pønjaty hänajty pøjçäp, yajpa'amnájxäp hajxy hänajty. Pønjatiä haxøøgpä ca'a hoybä hänajty møød, yajnähwáatsäp hajxy hänajty. Puhbéjtäbä Jesús hänajty ja'a Diósam. ³⁹ Højts, hamdsoo højts nhijxy tijatiä Jesús jim tiuun Judea-naaxooty møød jim Jerusalén. Paady højtsä tøyhajt nmøødä coo tiøyyä. Mänitä Jesús miøjpahbejtä cruzcøxp. Jaduhñ yho'cy. ⁴⁰⁻⁴¹ Pero cumaaxcä Dios ja'a Jesús yagjuypiojcy. Mänit højtsä Dios ja'a Jesús xyaghijxy coo hänajty tøø jiaançh juypiojcy. Cabä jäya'ayhajxy nägøxiä yhijxy. Jagooyyä højts nhijxy. Paady højtsä Dios xyaghijxy coo højts hänajty jaduhñ tøø xyajnähdiy. Mänit højtsä Jesús nmøødcaayy nmøødhuucy.

⁴² Mänit hõjtsä Jesús xwyiinguejxy coo hõjtsä Diosmädia'agy nõcxy nyajwa'xy wiinduhmyhagajpt ja'a Jesúscõxpä, coo ja'a Dios ja'a Jesús tõõ piäda'agy coo jäya'ayhajxy nägõxiä yajtõyhajtyegõjät, yho'oguiä, jiujuquiä. ⁴³ Jaduhnä profetadõjc-hajxy jecy quiujahy coogä jäya'ayä piojpä quiädieey hajxy yajnahwa'açh yajcuhwa'açhii, põnjatiä Jesús ja'a miädia'agy mäbõjcäp.

⁴⁴ Cahnä ja'a Pedro hänajty miädiaacpädõ'oyñä, mänit hajxy nägõxiä yhadägõõyy jioottägõõyyä ja'a Dioshespíritäm, põnjatiä Pedro ja'a miädia'agy hänajty hamädoowhíjtäp.

⁴⁵ Y ja'a judíoshajxy, ja'a Pedro hajxy hänajty tõõ piameçhíjábä, ja'a hajxy hänajty mäbõjpä, coo hajxy jaduñ yhiixy coo ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíoshajpä yhadägõõyy jioottägõõyyä, mänit hajxy jiaançh tehñ yagjuõõyy. ⁴⁶ Hiç, miädoow ja'a judíoshajxy jaduñ coo ja'a ca'a judíospähajxy hänajty wiinghayuuc miädia'agy. Jaduhnä Dios hajxy hänajty quiapxpaady coo miõjjä coo jiaançhä. ⁴⁷ Mänitä Pedro ja'a judíos ñämaayy:

—Neby hõjtsä Dioshespíritu xyhadägõõyy xjioottägõõyyäm, jaanä jaduñ hädaa jäya'ayhajxy yaabä tõõ yhadägõõyy tõõ jioottägõõyyäbä, hädaa ca'a judíoshajxypä. Hahixõõby jaduñ coo hajxy ñäbéjät.

⁴⁸ Mänitä Pedro ja'a jäya'ay ca'a judíospä jiaançh nämaayy coo hajxy ñäbétät ja'a Jesucristocõxpä. Mänit hajxy hoy jiaançh näbety. Mänitä Cornelio ja'a Pedro ñämaayy coo Pedro jim jiaac hídät mejtsxõõ tægõõgxõõ maa ja'a Cornelio tiõjcän.

11

¹ Mänitä mädia'agy jim wia'xy Judea-naaxooty wiinduhmyhagajpt coogä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänajty tõõ jiojõgõ'õy, ja'a hajxy ca'a judíospä. Jaduhnä apóstoldõjc-hajxy miädoyhajty mõõdä mäbõjpädõjc-hajxy. ²⁻³ Pero coo ja'a Pedro jim ñõcxtägajch Jerusalén, mänit ñähojjä:

—Tii miichä jäya'ay hoy coo tõõ mguhixy, ja'a hajxy ca'a judíospä. Tii hoy coo tõõ mmõõdcay coo tõõ mmõõdhu'ugy.

Ja'a mäbõjpädõjc-hajxy jaduñ mänaañ, ja'a hajxy hänajty mänaambä coo ja'a ca'a judíoshajxy tsipcõxp yajcircuncidarhájät nebiä judíoshajxy quiuhdujthatiän. ⁴ Mänitä Pedro quiõxy mädiaacy tiiguiõxpä hänajty coo tõõ yhoj Cesarea:

⁵ —Jimhõch hänajty nDiospa'ya'axy maa ja'a cajpt xiõhatiän Jope, mänitõch nwiinhijxy coo tii hänajty quiuhdõõñaxyii tsajpootyp nebiä poobwit crutypän. Mädaaxc-hit hänajty xiojtsõ'õguiä. Jaduhnä hänajty miänoõña'ay. Coo jaduñ ñäaxcädaacy maach hänajtiän, ⁶ mänitõch jiiby nguheebõõyy poobwittõjiooty. Mänithõchä animal madiu'u nhijxy mõõdä hamädaaxtecypiähajxy, mõõdä hawa'anjatypä, mõõdä tsahñdy, mõõdä muuxy. ⁷ Mänithõchä Dios xñämaayy: “Pedro, pädõ'õg. Yagho'og yõ'õ animal. Mänit mdsú'udsät.” ⁸ Mänitõch nhadsooyy: “Wiindsõñ, caj, cábõch yõ'õ animalduhmbä mänaa ndsu'uçh. Hiç, cab hõjts nguhdujt jaduñ myiñ coo hõjtsä animal hoñä'ä mädyiibä ndsú'udsät.” ⁹ Mänithõchä Dios jadähooc xñämáaguiumbä: “Tijátyhõch nya-jnähdiypy coo hajxy mdsú'udsät, cab jaduñ yahixõ'õy coo hajxy mwiingápxät.”

¹⁰ Tägõõghõoc-hõchä Dios jaduñ xñämaayy, mänithõchä poobwit nhijxy coo çajpécumbä tsajpootyp. ¹¹ Mänithõchä häna'c nädägõõg xñämejch maach hänajty nmejsta'aguiän. Jim hajxy hänajty tõõ choñda'agy Cesarea. ¹² Mänithõchä Dioshespíritu xñämaayy coõch tähoocapxiä nbadu'ubõgät. Mänitõch njaançh mõõdnõcxy. Mänit hädaa mäbõjpädõjc-hajxy nädädujç piadu'ubõjpä. Jope hajxy choõñ. Coo hõjts jim nmejch Cesarea, mänit hõjts jim ndõjtägõõyy maa ja'a craa Corneliohajpä tiõjcän. ¹³ Mänit hõjtsä Cornelio xyajmõõdmädiaacy nébiägä Diosmoonsä tsajpootypä ñägüehxtõ'õxiän ja'a Cornelio wyiinduum. Mänitägä Diosmoonsä ja'a Cornelio ñämaayy: “Jimä craa tu'ug yhity Jope, ja'a xõhajpä Simón Pedro. Capxyñägüex ja'a craa jaduñ coo yaa myiñät. ¹⁴ Coo yaa miédsät, mänit miich xyhawaanaañä nebiä mbojpä mgädieeybä hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät, mõõdä mhuung mõõdä mdo'oxy.” ¹⁵ Cooch ndägõõyy

mädiacpä, mänitä Corneliohajxy yhadägøøyy jioottägøøyyä ja'a Dioshespíritäm, neby højts jayøbajt xyhuuc nägädáacämbän. ¹⁶ Mänitøch njahmiejtstaacy nebiä Jesús tähooc miänaañän: “Ja'a Juan, nøøhaam hijty miäyajnäbety. Tøyhajt jaduhñ. Pero mijts jaduhñ xyajnbetaamb ja'a Dios yhEspirituhaam”, nøm højtsä Jesús xñämaayy. ¹⁷ Y coo hajxy tøø nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Dios ja'a yhEspiritu hajxy tøø xmióoyyäm. Hoorä, ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, tøø ja'a Dios ja'a yhEspiritu mioobiä, neby hajxy tøø xmióoyyämbän. Pøñhøch høøch coochä Dios jaduhñ nnä'ä capxhadúgät —nømä Pedro miädiaacy.

¹⁸ Coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ miädoyhajty jim Jerusalén, mänit hajxy hamoñ haducy miähmøøyy. Mänitä Dios hajxy pia'yaaxy coo miøj coo jiaančhä. Mänit hajxy miänaañ:

—Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, tøø ja'a cuhdujt hajxy mióoyyäbä coo ja'a Dios hajxy jiøjpøgø'owät, møød coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät, jaduhñ hajxy cøjxta'axiøø jiugyhádät nebiä Dios jiugyhatiän.

¹⁹ Tøøyyämä Esteban hänajty jim yagho'ogyii Jerusalén, mänitä mäbøjpädøjc-hajxy jim tiägøøyyä jaamdúunäbä tsaächtiúunäbä. Coo hajxy jim chohñ, näje'e hajxy jäguembaady ñøcxøøyy, Fenicia, Chipre, Antioquía. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty yajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä homiaajä, jagooyyä judíos ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty yajñähixø'oyii. Pønjaty hänajty ca'a judíos, cab hajxy hänajty yajñähixø'oyii. ²⁰ Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty jim tsohmä Chipre møød Cirene, coo hajxy näje'e miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Antioquía, hopiønä Diosmädia'agy yajñähixøøyyä ja'a Jesúcøxpä, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíoshajxypä. Jaduhñ hajxy yajñähixøøyyä coo ja'a Jesús hajxy nWiindsønähjätäm. ²¹ Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy, miøødhjätäbä Dios ja'a miøcmäjaa hajxy hänajty. Mänitä jäya'ay ja'a jiecycuiuhdujt hajxy nämay ñajtshixøøyy. Mänitä Dios hajxy jiøjpøgøøyy.

²² Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty hijpä Jerusalén, coo hajxy jaduhñ miädoyhajty coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty jim miayø'oy Antioquía, mänitä Bernabé hajxy jim quiejxy. ²³ Coo ja'a Bernabé jim miejch Antioquía, mänit yhiijxy coo ja'a Dios ja'a mayhajt hänajty møj tøø tiuñ, coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty tøø jiaanč mayø'oy. Mänitä Bernabé jiaanč tehñ xioønadaacpøjcy. Mänitä Bernabé ja'a mäbøjpädøjc ñämaayy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngahnä miäbøgät hamuumdu'joot ja'a Jesucristocøxpä. ²⁴ Hojiootä Bernabé hänajty jiaanč tehñ miøød. Jiaanč tehñ miøødä Dioshespiritu hänajty je'eduhñ. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hänajty miäböcy. Paadiä mäbøjpädøjc-hajxy hänajty jaduhñ tehngahnä miayø'oy, ja'a hajxy hänajty mäbøjpä ja'a Jesúcøxpä.

²⁵ Coo ja'a Bernabé jim chohñ Antioquía, mänitä Saulo hoy piaady. Mänit hajxy jim nämetsc ñøcxtägajch Antioquía. ²⁶ Tu'jumøjtä Bernabéhajxy jim yhiijty møødä Saulo maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän. Jimä cu'ugä Diosmädia'agy hajxy nämay yajwiingapxøøyyä. Jim Antioquía, jimä mäbøjpädøjc-hajxy yajxøbejtsohnä cristianos, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy hänajty tøø jiøjpøgø'oy.

²⁷ Mänitä jäya'ayhajxy näje'e jilby quiädaacy Antioquía. Jerusalén hajxy hänajty tøø chohnda'agy. Tøø hajxy hänajty ñajtscapxøøyyä ja'a Diósäm. ²⁸ Tu'jäya'ay hänajty xiøhaty Agabo. Tøø ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty yhamugø'oy. Mänitä Agabo tiänaayyø'cy jäya'ayhagujc. Mänit miänaañ coogä yuuxøø hänajty jecy jiada'añii wiinduhmyhagajpt. Mänit jaduhñ jiaanč tøjiajty cujecy mänaa ja'a Claudio hänajty jim tiuungmøødän Roma. ²⁹ Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy quiojyquiapxytiuuñ jim Antioquía coo ja'a xädø'øñ hajxy hänajty jim quiexa'añ Judea maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jimban. Jaduhñ hajxy haniduhmjaty jecy, mäduhñtiä xädø'øñ hajxy hänajty miøødä. ³⁰ Mänitä xädø'øñ hajxy jaduhñ jiaanč quejxy. Ja'a Bernabéhajxy jim mänøcx Judea møødä Saulo. Mänitä majjäya'adiøjc ja'a xädø'øñ hajxy hoy mio'oyii, ja'a hajxy hänajty tsänaabiä jim Judea.

12

¹ Mänitä mäsöpädöjc-hajxy näje'e tiägöøyyä jaamdúunäbä tsaächtiúunäbä. Ja'a Herodes jaduhñ jatcöøyy, ja'a hänajty tuumbä gobiernä jim Judea. ² Mänitä Herodes ja'a Santiago yajyagho'cä espadahaam, ja'a Juan yhajch. ³ Coö ja'a Herodes jaduhñ yhjxy coö ja'a judíoshajxy hänajty xioonnda'agy je'eguiöxpä coö ja'a Santiago hänajty töø yagho'ogyii, mänitä Herodes ja'a Pedro yajmajtsä. Ja'a xöø hänajty jájtäp mänaa ja'a judíos ja'a tsajcaagy hajxy hänajty quiayyän, ja'a ca'a tsoomiödpä. ⁴ Coö ja'a Pedro jaduhñ yajmajch, mänit chuumä. Xöömdsuhm ja'a Pedro hänajty cwieendähadyii ja'a soldádäm. Tädujc-horajatiä soldadohajxy hänajty nämadaaxcjaty yhadäna'ay. Nigu-iuwijtsäp hajxy hänajty. Töø ja'a Herodes hänajty wyiinmay coö ja'a Pedro hänajty xöönaxy yajtöyhajtyega'añii cu'ughagujc. ⁵ Hoyyä Pedro hänajty jia tsumiä, tehngahnä mäsöpädöjc ja'a Dios hajxy hänajty pia'ya'axy ja'a Pedrocöxpä, coö yhöxmadsöjät.

⁶ Cujaboomä Herodes ja'a Pedro hänajty yajnöcxa'añ cu'ughagujc, jimä Pedro hänajty mia'ay pujxtögooty. Coods hänajty jaduhñ. Soldadohajxy hänajty mia'ay. Cö'öxoch hänajty jaduhñ mejtsnax. Jimä soldadohajxy hänajty yhadäna'ay pujxtögghaawjooty. ⁷ Mänitä Diosmoonsä tu'ug näguehxtöø'xy ja'a Pedro wyiinduum. Mänitä jöön jiiiby yagjajöøyy pujxtögooty. Mänitä Diosmoonsä ja'a Pedro jahmyu'xy. Mänitä Pedro ñämaayyä:

—Tsögäm, pädö'ög.

Mänitä Pedro ja'a cadena quiö'ögahduutä. ⁸ Mänitä Diosmoonsä miänáangumbä, ja'a hänajty jim tsohmä tsajpootyp:

—Niwiöhdnda'adsöø. Päög'öw yö'ö mgö'ög.

Coö ja'a Pedro jaduhñ quiudiuuñ, mänit ñämáayyägumba:

—Päög'öw yö'ö mjocxwit. Hööch pajámäc.

⁹ Mänitä Pedro ja'a Diosmoonsä jiaanç padu'uböjcy. Cabä Pedro hänajty ñajuö'öy pö töyyä ja'a Diosmoonsä jiaanç hijxy, tögä ñä'a wiinhijx jaduhñ. ¹⁰ Mänitä Pedrohajxy jim ñajxy maa ja'a soldado jayöjpä hänajty yhadäna'ayän. Mänit hajxy ñajxy maa ja'a miämetspan. Coö hajxy jim miejch maa tehñ piujxtögghaawän, mänit yhawaach hamdsoo. Coö hajxy piädsöømy, mänit hajxy weeñtiä jiaac nöcxy. Mänitä Diosmoonsä yhadägöyyöøñä. Nidiuhmä Pedro jaduhñ miähmööyy.

¹¹ Mänitä Pedro wyiinmahñmejtsnä. Mänit miänaañ quiopcooty:

—Töyhajt jaduhñ coöchä Dios ja'a mioonsä töø xyajnägüexy. Tööch jaduhñ xya-jnähwa'açh ja'a Herodescöxpä möödä judíoshajxy.

¹² Mänitä Pedro jim ñöcxy maa ja'a María tiöjcan, ja'a Juan ja'a tiaj. Jaduhñä Juan hajxy hänajty tyijpä Marcos. Töø jäya'ayhajxy hänajty may yhamugö'öy tögooty Diospa'yaaxpä.

¹³ Coö ja'a Pedro jim miejch, mänitä tögghaaw quiöjxnojcy. Mänitä quixy tu'ug jim miejch maa ja'a tögghaawän, ja'a hänajty xöhajpä Rode. Miädowaambiä Rode hänajty jaduhñ pönä töjc cojxnoj. ¹⁴ Coö ja'a Rode ja'a Pedro yo'mädooyy, mänitä Rode päyö'ögüiä wyiimbijty xoondáacäp. Cabä Rode ja'a töjc ñä'a yaghawaach. Mänit hoy ñägapy coögä Pedro hänajty jim tiäna'ay töguuy. ¹⁵ Mänitä Rode ñämaayyä:

—Töø miichäda'a mguhhiñ.

Pero tehngahnä Rode hänajty miäna'añ cooc hänajty jie'ejä ja'a Pedro. Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ca'ada'a yö'ö jie'ejä. Ja'a yhaañämädah yö'ö.

¹⁶ Jimä Pedro ja'a tögghaaw hänajty tehngahnä jia wi'i quiöjxnocy. Coö hajxy hoy yaghawa'açh, mänit hajxy yhjxy coö hänajty jiaanç je'ejä. ¹⁷ Mänitä Pedro seña tiuunñ quiö'öhaam coö hajxy yhamónät. Mänit jaduhñ miädiaacy neby hänajty töø yajpadsömyii pujxtögooty ja'a Diósäm. Mänit jiaac mänaañ:

—Nöcxä Santiago hajxy hawaanä möödä mäsöpädöjc coöch töø nnähwa'açh.

Coö ja'a Pedro jaduhñ miädiaacpädöyy, mänit wiingtuum ñöcxnä.

¹⁸ Coo jio**b**øñä, mänitä soldadohajxy jiaan**ch** teh**m** yagjuøøyy coo ja'a Pedro hänajty quia'a jii**bi**än pujxtøgooty. ¹⁹ Mänitä Herodes yhaneh**m**y coo ja'a Pedro yho**x**ta'awøø**jät**. Coo ja'a Pedro maa quia'a jajpaaty, mänitä soldadohajxy yaj**n**ähdsøø**mä**, ja'a hajxy hänajty tøø yhadäná'ayä**bä** maa ja'a pujxtøj**cän**. Mänitä Herodes yhaneh**m**y coo ja'a soldadohajxy yagho'ogøø**jät**. Mänitä Herodes jim choh**ñ** Judea. Mänit jim ñø**cx**y tsänaabiä Cesarea.

²⁰ Mänitä Herodes ja'a cu'ug jiaan**ch** teh**m** miäjootma'ty, ja'a hajxy hänajty tsänaabiä jim Tiro møø**d** jim Sidón. Mänitä cu'ughajxy nägø**x**iä quiojyquiapxytiuu**ñ** coo hajxy nägø**x**iä jim ñø**cxät** ja'a Herodes wyiinduum. Jimä Herodes ja'a mioonsä hänajty tu'ug xiøhaty Blasto. Møjtuu**ngä** Blasto hänajty jim miøø**d** maa ja'a Herodes wyiinduumän. Mänitä cu'ugä Blasto hajxy miäjuu**yy** coo ja'a Blasto ja'a cu'ug piuhbédät, weenä tsip jadu**h** ñax**y** miay. Hix, jimä cu'ughajxy hänajty tiu**u**ndaacthaty maa ja'a Herodes ñaaxootiän. ²¹ Coo hajxy hänajty tøø yajcu**h**du**cy** mänaa hajxy hänajty jim yhamugø'owa'a**ñän** maa ja'a Herodes wyiinduumän, mänitä Herodes ja'a reewyit piägøø**yy**. Mänit jim yho**x**taacy maa ja'a yhäñaabiejtän, maa ja'a cu'ughajxy hänajty tøø yhamugø'oyän. Mänitä Herodes ja'a cu'ug tiägøø**yy** møødmädiaacpä. ²² Mänitä cu'ughajxy tiägøø**yy** yaaxpä:

—Yø'ø craa xim capxpä, jue'e yø'ø, Diosäda'a yø'ø; ca'ada'a yø'ø jiäya'ayä neby højtshájtäm.

²³ Tuunä hajxy jadu**h** ñä'ä mänaa**ñ**, mänitä ja'a Diosmoonsä ja'a Herodes yajpa'ambejty. Paady jadu**h** yajpa'ambejtä je'eguiøxpä coo ja'a Dios hänajty tøø quia'a wiingudsähgø'oy. Mänitä Herodes tiøø**ng**cu**h**dsu'tsä. Mänit yho'nä.

²⁴ Pero ja'a Diosmädia'agy, teh**ng**ahnä hänajty jadu**h** wia'xy wiinduhmyñaax wiinduhmyguiajpt.

²⁵ Hoorä, coo ja'a Bernabé møø**dä** Saulo ja'a majjäya'adiøjc ja'a xädø'øñ hajxy hänajty tøø mio'oy jim Jerusalén, mänit hajxy wyiimbijnä. Mänit hajxy ñø**cx**tägajch jim Antioquía. Quipxiä Juan Marcos pianø**cx**y.

13

¹ Jim Antioquía, jimä jäya'ayhajxy hänajty may tøø yhamugø'oy Jesúswiingudsähgøøbiä. Näje'e hajxy hänajty tiu**ñ** Diosmädia'agy-yajwiingapxøøbiä. Näje'e hajxy hänajty tiuum**bä** yaj**n**ähixøøbiä. Ja'a hajxy hänajty jadu**h** tuum**bä**, jue'e hajxy hänajty xiøhaty: Bernabé, Simón ja'a humybiä, Lucio ja'a Cirene-tso**h**m**bä**, Saulo, møø**d** Manaén. Quipxiä Manaén ja'a Herodes hänajty tøø miøø**d**muutsc-haty, ja'a hänajty jim tøø guobiernähátiä**bä** Galilea. ² Jiibiä Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'oy jaguiay jayhu'ugy maa ja'a chaj**tø**jc-hajxiän. Mänit hajxy ñämaay**yä** ja'a Dioshespíritäm:

—Tøø**chä** Bernabé møø**dä** Saulo nyaj**n**ähdi**y** coo**chä** ndu**u**ng hajxy xtiúunät. Mwiinguéxäp hajxy jadu**h**.

³ Coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jadu**h** Dyiospa'yaaxpä**døøyy**, mänitä Bernabéhajxy quio'ønähgajpä møø**dä** Saulo. Mänitä Bernabéhajxy tiu'ubøjnä møø**dä** Saulo.

⁴ Mänitä Bernabéhajxy wyiinguej**xä** ja'a Dioshespíritäm coo hajxy wiädítät Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Mänit hajxy jii**by** yhädaacy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Seleucia. Mänit hajxy hoy biarcotägø'oy. Mänit hajxy ñø**cx**y meyhawiimb maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Chipre, ja'a meyhagujpä. ⁵ Coo hajxy jim miejch, mänit hajxy jim biarcomanajcy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Salamina. Mänit hajxy tiägøø**yy** Diosmädia'agy-yajwiingapxøøbiä maa ja'a judíos chaj**tø**jc-hajxiän. Jimä Juan Marcos hänajty piawädijpä nä'ä jamiøø**d**.

⁶ Coo ja'a Bernabé ja'a cajp**th**uung hajxy hänajty tøø quio**x**y hawädity jim Chipre, mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Pafos. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug wiädijpä, ja'a hänajty xø**h**ajpä Barjesús. Judío hänajty je'e. Wiinmahñmøø**d** hänajty je'e. Jadu**h** hänajty yho**h**nda'agy cooc tyijy hänajty je'e Dyiosque**x**iä. ⁷ Hoyyä Barjesús ja'a

Sergio Paulo hänajty miøødnimiägu'ughadyii, ja'a hänajty tuumbä gobernador. Coo ja'a Sergio Saulo jaduñ miädoyhajty coo ja'a Bernabé ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty miäwädity, mänitä Bernabéhajxy miøjyaaxä møødä Saulo. Miädowáambiägä Sergio Paulo ja'a Diosmädia'agy hänajty. ⁸ Haa ja'a Barjesús, Elimas hänajty xiøhaty hagriegohaam. Hoorä, coo ja'a Elimas jaduñ miädoyhajty coogä Sergio Paulo ja'a Diosmädia'agy hänajty miädowa'añ, cabä Elimas jaduñ yhojiäwøøyy. Mänitä Elimas ja'a Sergio Paulo jia jøjcapxøøyy coo quia'a mäbógät. ⁹ Haa ja'a Saulo, mejtstu'u hänajty je'e xiøhajpä møødä Pablo. Hoorä, miøødä Pablo ja'a Dioshespíritu hänajty. Mänitä Pablo ja'a Elimas wyiinhee'ppejty. ¹⁰ Mänit yhojy:

—Møjcu'uhuung, mjaanč tehñ yhöñdaacp miich. Jaanč tehñ yhaxøøg miichä mwiinmahñdy. Caj miich myajmädsocy coo jäya'ayhajxy hoy quiuhdujthädät. Tii miich jaduñ coo mwi'i miäna'añ cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy quia'a tøyyä. ¹¹ Xyajcumädowaamb miichä Dios. Xyajwiinxoodsaamb miich jaduñ. Jejcy miich wiinds mmähmø'øwa'añ. Caj miichä jajpä mdsoj hixa'añ, —nømä Elimas ñämaayyä.

Mänitä Elimas jiaanč wiinxoo'ch. Hobiänejpä hänajty tioonda'ay maa ñøcxø'øwät. Yhøxtaaby hänajty jaduñ pøn jaduñ wiinwídsäp. ¹² Coo ja'a Sergio Paulo jaduñ yhiixy nebiä Elimas hänajty tøø jiaty tøø yhabetiän, mänit yagjuøøyy. Mänitä Diosmädia'agy jiaanč mäbøjcy coo tiøyyä.

¹³ Mänitä Pablohajxy jim biarcotägøøguiumbä, møødä Bernabé, møødä Juan Marcos. Mänit hajxy miejyñäxcumbä. Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Perga, jim maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Panfilia. Jimä Juan Marcos wyiimbijnä nidiuhñ. Mänit yhädaacnä Jerusalén. ¹⁴ Coo ja'a Pablohajxy jim chohñ Perga, møødä Bernabé, mänit hajxy jiaac nøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Antioquia, jim maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Pisidia. Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänitä Pablohajxy chajtøjtägøøyy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänit hajxy jiiby yhäñaaguiädaacy. ¹⁵ Ja'a häna'c-hajxy hänajty jiiby tuumbä tsajtøgooty, mänitä Diosmädia'agy hajxy quiapxy maa ja'a Moisés jecy quiujahyyän, møødä maa ja'a profetahajxy jecy quiujahyyän. Mänitä Pablohajxy ñämaayyä:

—Mägu'ughajpädøjc, pø jii mijts mädia'agy hajxy mmädia'aga'añ, huuc capx hajxy, weenä cu'ughajxy miädoy.

¹⁶ Mänitä Pablo tiänaayyø'cy. Mänitä quiø'ø chajtsihy, weenä cu'ughajxy jaduñ yhamädoowhity. Mänit miänaañ:

—Huuc hamädoowhit hajxy nägøxiä, mijts israelitashajxy, møødä mijts ca'a israelítabä. Mhaagä wiingudsähgøøbiä Dios hajxy. ¹⁷ Højts israelítabä, Dios højts nDioshajpy. Jegyhajty højtsä nhapä ndeedyhajxy hijty jim yhadsäna'ay maa ja'a naax xiøhatiän Egipto. Mänit hajxy jaduñ yajnähdiijä ja'a Diósäm coo hajxy hänajty quiu'ughada'añii ja'a Diósäm. Mänit hajxy jim Egipto yhöxwoobädsøømä ja'a Diósäm. Jaduñhä Dios ja'a miäjaa yajcähxø'cy. ¹⁸ Coo hajxy jim wiomejtsä pactuum maa hänajty pøn quia'a tsäna'ayän, jim hajxy miähmøøyy juxychägui'xjomøjt. Míe'xtujpiä Dios hänajty jaduñ, hoyyä miädia'agy hänajty quia'a jagä yajtúunäxä. ¹⁹ Mänitä israelitashajxy jim ñøcxy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Canaán. Ja'a jäya'ayhajxy hänajty jim tsänaabiä, ja'a näjuxtujc-hagajtpä, cøjx hajxy yajcuhdägoyyii ja'a Diósäm. Mänit højtsä nhapä ndeedyhajxy ñäaxpaatnä. ²⁰ Mädaaxmägo'xjomøjt ja cupc hänajty tøø yhity coo hajxy hänajty tøø choon Egipto.

Mänitä Dios miänaañ coo cuduung hajxy miøødhädät. Jaduñ hajxy jejcy miøødhajty. Ja'a Samuel, je'eds jaac tehñ tiuun cuduung. ²¹ Mänitä cu'ughajxy miänaañ coo gobiernä hajxy mio'owøjät, coo hajxy jaduñ yhane'emøjät. Mänitä Dios ja'a Saúl yajnähdiijy coo je'e tiünät gobiernä, ja'a Cis yhuung. Benjamín ja'a Cis hänajty jegyhajty tøø yhaphaty tøø tieedyhaty. Juxychägui'xjomøjtä Saúl jaduñ tiuun gobiernä. ²² Mänitä Dios miänaannä coo Saúl jaduñ quia'a túunnät gobiernä. Jaduñ miänaannä coo

David jaduñ ween tiuunä gobiernä: “Njaanç tehñ quiumáabiöçhä David jaduñ, ja'a Isai yhuung. Cøxaamb jaduñ quiudiuna'añ waambátyhøch nnäma'awa'añ”, nömä Dios ja'a David jecy ñänømy. ²³ Mänitä Jesús cujegy jiaac mejch. Ja'a Jesús ja'a David jecy yhaphajt tieedyhajt. Paadiä Dios ja'a Jesús quiejxy coo ja'a israelitashajxy jaduñ ween min yajnähwa'açhii. Jéquiänä Dios hajxy jaduñ yajwiinwaanøyyä coogä yajnähwaatspä hänajty quiexa'añ. ²⁴ Cahnä Jesús hänajty tiägø'øynä wädijpä, jimä Juan ja'a israelitas ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwiingapxø'øy coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy nägøxiä ñajtshixø'øwät, møød coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot wyiingudsähgø'øwät, møød coo hajxy ñäbétät. ²⁵ Coo ja'a Juan hänajty tiuumädø'øwaanä, mänit miänaañ: “Jadúhñhøch mijtsäda'a xñänømy cooc tyjy høøch nGristo. Ca'açh nje'ejä. Jimhøçhä njamiøød tu'ug jiaac medsa'añ. Maas møcmäjaamøød je'e miedsa'añ queeçh høøch. Cábøch cuhdujt jaduñ njaty møødä nebiä cuhdujt je'e miøødän ja'a jaac medsaambä.”

²⁶ 'Mägu'ughajpädøjc, højtsä Abraham jecy nhaphajt ndeedyhajtäm; møød mijts ca'a judiøspä, mwiingudsähgøøbiä Dios hajxypä. Nägøxiä ja'a Dios hajxy tøø xyajnähdijjäm coo hajxy nägøxiä xyajnähwadsaanäm. ²⁷ Coo ja'a Jesús quioo'ty Jerusalén, cabä cu'ughajxy hänajty ñajuø'øy coo hänajty je'e Dyiosquexiä. Ni ja'a teedywiindsøn'hajxy hänajty quia'a najuøøbiä. Coo ja'a Jesús hajxy yajyagho'cä, jaduñä Diosmädia'agy hajxy yajtøjiajty nej myiñän cujaay coo ja'a Diosquexy hänajty yagho'oga'añii. Ja'a profetadøjc-hajxy jaduñ jecy cujahy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty jegyhajty mäwädijpä. Hoyyä cu'ugä Diosmädia'agy hänajty jia mädooy wiingusábadohaam nebiä profetadøjc ja'a Diosquexy hajxy hänajty jia mädia'aguiän, cabä cu'ughajxy hänajty ñajuø'øy coo ja'a Jesús hänajty Dyiosquexiä. ²⁸ Jaduñä cu'ughajxy hänajty tehngajnä ñä'ägä mänaañ cooc tyjy ja'a Jesús hänajty hanaxiä tøø quiädieey. Pero cab hänajty jaduñ ñä'ä tøyäbä. Hoy hänajty quia'a jagä tøyä, tehngajnä cu'ug ja'a Pilato hajxy jaduñ ñämaayy coo ja'a Pilato ja'a Jesús yajyagho'ogøjät. ²⁹ Coo ja'a Jesús jaduñ jiaanç ho'cy, cøjx jaduñ tiøjiaty nebiaty jim miädia'agyiän maa ja'a Diosmädia'agy myiñän. Mänit yajmänajcä cruzcøxp. Mänit hoy yajnaaxtägø'øy. ³⁰ Mänitä Dios ja'a Jesús yagjujypiøjtägajch. ³¹ Mayhoocä Jesús jaduñ jiaac hijxä ja'a jiamiøødhajxy, ja'a hajxy hänajty quipxy tøø piadsohñdá'aguiäbä jim Galilea. Quipxiä Jesús hajxy piagoo'ty Jerusalén. Hoorä, jäda'ahatiä Jesús hajxy miädiaacpä maa ja'a judiøshajxiän coogä Jesús Quiäristo.

³² 'Paady højts mijts jaduñ nyajwiingapxø'øy ja'a Jesúsøxpä. Jequiän højts nhap ndeedyhajxy yhawáanäxä ja'a Diøsäm coogä Dios ja'a yajnähwaatspä hänajty quiexa'añ. ³³ Coo ja'a Jesús hajxy tøø xñähho'túutäm, møød coo jiuypyiøjtägajch, jaduñä Jesús hajxy tøø xjiaanç yajnähwáatsäm. Jaduñä Dios ja'a miädia'agy yajtøjiajty neby højts nhap ndeedyhajxy jecy yhawáanäxäm coogä Dios ja'a yajnähwaatspä hänajty quiexa'añ. Jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a salmo miämetspän: “Høøch miich nHuunghajpy. Jäda'açh miich tøø nyagjujypiøjtägach.” ³⁴ Jéquiänä Dios jaduñ miänaañ coogä yHuung hänajty yagjujypiøjtägatsa'añ, jadúhñäc je'e quia'a pú'udsät. Jaduñ jim myiimbä cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Mijtshøch ngunuu'xaamby nébiøçhä David tøø nyajnäma'ayän. Nyajtøjiadäämbiøch jaduñ.” ³⁵ Jaduñ jim myiimbä cujaay wiingsalmojooty: “Caj miich mmäna'ana'añ coo ja'a mHuungä ñi'xä quiopc piú'udsät, coo hänajty tøø yho'ogy. Myagjujypiøjtägatsaamby miich jaduñ”, nömä Dios ñämaayy. ³⁶ Hoorä, coo ja'a David jecy miähanehmbädøyy nebiä Dios hänajty tøø yajnähdijjiän, mänitä David yho'nä tiägøñä. Mänit hoy ñaaxtägø'øy. Mänit piuutsnä. Tøyhajt jaduñ. ³⁷ Pero ja'a Jesús, coo je'e yho'cy, cab je'e piuuch, je'eguiøxpä coo yagjujypiøjtägajtsä. ³⁸⁻³⁹ Mägu'ughajpädøjc, huuc hamädoowhit hajxy, jaduñ højts mijts nyajwiingapxø'øy coo ja'a Jesús hajxy nägøxiä tøø xñähho'túutäm, møød coo jadähooc jiuypyiøjtägajch. Pønjaty jaduñ mäbøjp, nähwa'adsaamb hajxy je'e; hawa'adstuum hajxy miähmø'øwa'añ. Hoyyä jecyquihdujt hajxy hijty nja wi'i quiudiunáanäm, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä, cab hajxy hoy pedyii ngudiunáanäm, paady hajxy hijty nga'a nähwa'adsaanäm. ⁴⁰ Naxy

hädaa mädia'agy hajxy mdehm̄ miäbögät neby hōjts mijts cham̄ nyajwiingapxø'øyän. Pø caj, wehndä hajxy mjat mhabétät nebiä profetadøjc-hajxy jecy quiujahyyän:

⁴¹ Huuc mädown hajxy, pønjaty jaduhñ mäwiingapxpejp,

myagjuó'owäp hajxy jaduhñ;

mniguiiu'uds mniguiuhhämeedø'owøøjäp hajxy.

Hix, hoy-yagjuóøñoch jaduhñ njaančh tehñ yajcähxø'oga'añ maa mijts mwiinduumhaxiän.

Pero cab hajxy jaduhñ miäbøga'añ, ja'a hajxy hamdsoo ca'a hixaambä, nømä Dios jecy miänaañ.

⁴²⁻⁴³ Mänitä Pablo miädiaacpädøøñä. Coo ja'a Pablohajxy chajtøjpädsøømy møødä Bernabé, mänit hajxy ñämaayyä coo hajxy jadähooc ween min̄ miädia'agy ja'a sábado hänajty jaac miimbä, neby hajxy hänajty tøø yhuuc mädiaacpän. Mänitä Pablo jäya'ay hajxy may piadu'ubøjcä, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíospähajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mæbøjpä. Mänitä Pablohajxy miänaañ coo ja'a jäya'ayä Dios hajxy homiänaajä yhajodhadät.

⁴⁴ Coo ja'a sábado hänajty jadähooc yhabáatcumbä, mänitä cu'ughajxy jim̄ miehch maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Tøø ja'a cu'ughajxy hänajty miädoyhaty coo ja'a Pablo ja'a Diosmädia'agy hänajty jadähooc miädia'agáaṅumbä. ⁴⁵ Coo ja'a judíos wyiindsøn̄hajxy jaduhñ yhiixy coo ja'a cu'ughajxy hänajty jaančh tehñ miay tøø miehch Diosmädia'agyhamädoowhijpä, mänit hajxy jiootma'ty. Mänit hajxy tiägøøyy mänaambä cooc tyijy ja'a Pablohajxy hänajty yhøhnda'agy. Wiingapxpéjtäbä Pablohajxy hänajty jaduhñ. ⁴⁶⁻⁴⁷ Pero cabä Pablohajxy ñä'ägä møjpädaacy. Mänit hajxy yhadsooyy:

—Jaduhñ hōjtsä Dios tøø xwyiinguexy coo hōjts mijts judíospä jayøjp nyajwiingapxø'owät ja'a mädia'agy ja'a Jesúscøxpä. Pero caj mijts hädaa mädia'agy mnä'ägä mädowna'añ. Coo hajxy jaduhñ mga'a mæbøga'añ, paady jaduhñ quia'a hawiinmatsä coo hajxy homiänaajä mjugyhädät nebiä Dios homiänaajä jiugyhatiän. Cab hōjts mijts hädaa mädia'agy nyajmøødmädia'agaannä. Jim̄ hōjtsä jäya'ay nøcxy nnä'ägä yajwiingapxø'owaañnä, ja'a hajxy ca'a judíospä. Jaduhñ jim̄ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

⁴⁸ Coo hajxy jaduhñ miädooyy, ja'a hajxy ca'a judíospä, mänit hajxy xioondaacpøjcy. Mänit hajxy tiägøøyy mänaambä coogä Diosmädia'agy ja'a Jesúscøxpä jiaančh tehñ yhooyä. Mänit hajxy nägøxiä miäbøjcy, pønjatiä Dios hänajty tøø yajnähdiijy coo hajxy jiugyhada'añ homiänaajä neby je'e jiugyhatiän. ⁴⁹ Mänitä Diosmädia'agy ja'a Jesúscøxpä tiägøøyy wa'xpä wiinduhmyhagajpt. ⁵⁰ Mänitä mäyøøjäya'ayhajxy jiojcapxøøyyä møødä to'oxiøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty Dioswiingudsähgøøbiä. Jaduhñ hajxy ñämaayyä coo ja'a Pablo miädia'agyhajxy quia'a mæbøjcäxät. Ja'a judíoswiindsøn̄hajxy jaduhñ mänaañ. Jaduhñ hajxy hänajty miänaambä coo ja'a Pablohajxy yhøxpäbo'owøøjät. ⁵¹⁻⁵² Mänitä Pablo ja'a tiecy hajxy wyiinxijty wyiinwojpy, weenä naaxoc jaduhñ quiøxy ca'ay. Hijxtahnd hajxy jaduhñ yajcähxø'c coo ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty nämay quia'a mæbøga'añ. Pero ja'a jäya'ayhajxy hänajty mæbøjpä, jaančh tehñ xioondaacp hajxy hänajty. Høxtä piaatypä Dioshespíritu hajxy hänajty. Mänitä Pablohajxy jim̄ chohñnä møødä Bernabé. Mänit hajxy jim̄ nøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Iconio.

14

¹ Mänitä Pablohajxy jim̄ miehch Iconio. Coo sábado yhabaaty, mänit hajxy nøcxy maa ja'a judíos ja'a chajtøjc-hajxiän. Mänitä Pablo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxøøyy. Mänitä jäya'ayhajxy may miäbøjcy, møødä judíoshajxy, møød hajxy ca'a judíospä. ² Pero cabä judíoshajxy nägøxiä miäbøjcy. Mänitä jäya'ayhajxy jiojcapxøøyyä, ja'a hajxy hänajty ca'a judíospä, ja'a hajxy hänajty mæbøjpä. Jaduhñ hajxy jiojcapxøøyyä coo ja'a Pablo miädia'agy hajxy quia'a mæbøjcäxät. Ja'a judíoshajxy jaduhñ mänaañ, ja'a hajxy hänajty

ca'a mǎbøjpǎ. Jaduhñ hajxy hǎnajty miǎnaambǎ coo ja'a Pablohajxy wyiingapxpedøjǎt. ³ Jejquiǎ Pablohajxy jim̄ jiaac hijty Iconio. Cabǎ Diosmǎdia'agy hajxy hǎnajty tsǎhgø'ø-tsǎhgø'ø ñǎǎ mǎdia'agy. Jaduhñ hajxy hǎnajty miǎdia'agy coogǎ Dios hajxy xjiaanč tehñ chójcǎm. Madiu'u ja'a Pablo pa'am hajxy hǎnajty yajnaxy. Hijxtahñd hajxy hǎnajty yajcǎhxø'py jaduhñ coo ja'a Pablo ja'a Jesús ja'a miǎjaa hajxy hǎnajty tøø mio'oyii. Hix, ja'a Jesús ja'a miǎjaahaamǎ pa'am hajxy hǎnajty yajnaxy. Jaduhñǎ cu'ughajxy hǎnajty ñajuø'øy coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xjiaanč tsójcǎm. ⁴ Pero cabǎ cu'ughajxy hǎnajty tiu'ugmǎdia'aguiǎ. Nǎje'e ja'a judíos miǎdia'agy hajxy hǎnajty miǎbøjcǎ. Nǎje'e ja'a Pablo miǎdia'agy hajxy hǎnajty miǎbøjcǎ. Dioswiinguexiǎ Pablohajxy hǎnajty tiuumby møødǎ Bernabé. ⁵ Mǎnitǎ møjtuungmøødpǎhajxy quiojyquiapxytiuuñ coo ja'a Pablohajxy quiuhga'adsøjǎt. Jaduhñǎ judíoshajxy piamǎnaambǎ møød hajxy ca'a judíospǎ. ⁶ Coo ja'a Pablohajxy jaduhñ miǎdooyy, mǎnit hajxy jim̄ piǎyø'cy. Mǎnit hajxy ñøcxy maa ja'a naax hǎnajty xiøhatiǎn Licaonia, møød maa ja'a cajpt hǎnajty xiøhatiǎn Listra møød Derbe. ⁷ Mǎnitǎ Diosmǎdia'agy hajxy jim̄ tiǎgøøyy yajwiingapxøøbiǎ Licaonia-naaxooty wiinduhmyhagajpt.

⁸ Jimǎ pa'amjǎya'ay hǎnajty tu'ug chǎna'ay Listra. Tecymiuquiǎ mǎhdiøjc hǎnajty tøø myiñ tøø quia'ay. Cahnǎ hǎnajty mǎnaa yo'oyø'øgy. ⁹ Jiaanč tehñ yhamǎdoowhijpiǎ mǎhdiøjc hǎnajty waambatiǎ Pablohajxy hǎnajty miǎdia'agy. Coo ja'a Pablo ja'a mǎhdiøjc jaduhñ yhjy coo ja'a mǎhdiøjcǎ jioot hǎnajty tøø piǎda'agy coo miøcpøgǎt, møød coo hǎnajty miǎbøcy coo ja'a Pablo ja'a Jesús miǎjaa hǎnajty miøødhajtǎ, ¹⁰ mǎnitǎ Pablo ja'a mǎhdiøjc ñǎmaayy:

—Pǎdø'øg, tǎnaayyø'øg.

Møcǎ Pablo jaduhñ miǎnaañ. Mǎnitǎ craa jiaanč tǎnaayyø'cy. Mǎnit hoy tiǎgøøñǎ yohbiǎ. ¹¹⁻¹² Coo ja'a cu'ugǎ craa hajxy jaduhñ yhjy coo hǎnajty tøø miøcpøcy, mǎnit hajxy tiǎgøøyy yaaxpǎ yhamdsoo hayuuc-haambyhajxy:

—Tøø ja'a Zeus hajxy xñǎgǎdáacǎm møødǎ Hermes, ja'a hajxy nwiingudsǎhgøøyyǎmbǎ. Tøø hajxy jaduhñ ñibiǎda'agyii neby jǎya'ayǎn —nømǎ Pablohajxy ñǎnøømǎ.

Jaduhñǎ Bernabé hǎnajty yhajodhadyii nebiǎ Zeusǎn. Haa ja'a Pablo, jaduhñ hǎnajty je'e yhajodhajtǎbǎ nebiǎ Hérmesǎn, je'eguiøxpǎ coo ja'a Pablo hǎnajty jiaanč tehñ miǎdia'agy. ¹³⁻¹⁴ Pero cabǎ Pablohajxy hǎnajty wyiinjuø'øy waambaty hajxy hǎnajty ñǎnømyii. Hoorǎ, jimǎ tsajtøjc hǎnajty tu'ug cajtpa'a maa ja'a cu'ugǎ Zeus hajxy hǎnajty wyiingudsǎhgø'øyǎn. Ja'a jǎya'ay hǎnajty jim̄ tuumbǎ teedy, mǎnitǎ waj may yajmejch maa ja'a Pablohajxy hǎnajty cajtpa'a tøø miǎhmø'øyǎn. Mayyǎ pøjy jaduhñ yajmejtspǎ. Mǎnitǎ Pablohajxy tiǎgøøyyǎ wiingudsǎhgøøyyǎbǎ. Ja'a cu'ughajxy møødǎ teedy, je'e hajxy hǎnajty mǎwiingudsǎhgøøby. Mǎnitǎ teedyhajxy tiǎgøøyy mǎnaambǎ coogǎ waj hajxy hǎnajty yoxa'añ ja'a Pablocøxpǎhajxy. Hagriegohaam hajxy jaduhñ miǎnaañ. Coo ja'a Pablohajxy jaduhñ wyiinjuøøñǎ nebiǎ cu'ughajxy hǎnajty jiatcø'øwa'añ, mǎnitǎ Pablohajxy tiǎgøøyy tajpǎ maabiǎ. Mǎnitǎ wyit hajxy quiøø'ch. Mǎnit hajxy jim̄ tiǎgøøyy cu'ughagujc. Mǎnit hajxy yaaxy:

¹⁵ —Mǎgu'ughajpǎdøjc, ca'a højts xwyiingudsǎhgø'øy. Jǎya'ay højts nej mijsǎn. Paady højts yaa tøø nmech maa mijts mgajptǎn, coo højts mijtsǎ Diosmǎdia'agy nyajwiingapxø'øwǎt, jaduhñǎ Dios juppiǎ ja'a miǎdia'agy hajxy mmǎbøjcǎt. Jéquiǎnǎ Dios ja'a tsajt yhǎdiuuñ, møødǎ naaxwiin, møødǎ mejy, møød tijaty jaac jii, cøxiǎ. Jaduhñǎ Dios miǎna'añ coo hajxy je'e mwiingudsǎhgøøñǎt, coo ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy mnajtshixøøñǎt, ja'a ca'a tsoobaatpǎ. ¹⁶ Hijty, jaduhñǎ Dios hijty miǎna'añ coo ja'a jǎya'ayǎ yhamdsoo cuhdujt hajxy ween yajtuñ. ¹⁷ Homiǎnaajǎ ja'a Dios yajcǎhxø'øgy coo hojioot jiaanč tehñ miøødǎ maa mijtsøxpǎn, møød coo yajtu'uy coo yajta'xy, møød coo ja'a camǎ tu'u yaghoyø'øy, jaduhñ hajxy ngaayy nhúucǎm jootcujc —nømǎ Pablohajxy miǎnaañ.

¹⁸ Hobiänejpiä ja'a Pablo ja'a cu'ug hajxy jaduhñ yajmábøjcy coo ja'a waj hajxy quia'a yóxät, coo ja'a Pablohajxy jaduhñ quia'a wiingudsähgø'owøød møødä Bernabé.

¹⁹ Mänitä judíoshajxy näje'e miejch. Antioquía hajxy hänäjty chooñ møød Iconio. Mänitä cu'ug hajxy yajmábøjtägajch cooc tyijy ja'a Pablohajxy hänäjty yhöñda'agy møødä Bernabé. Mänitä cu'ugä Pablo hajxy jaduhñ jia ca'ch. Jaduhñ hajxy hänäjty yhajodhaty coo ja'a Pablo hänäjty tøø yho'ogy, pero cab hänäjty tøø ñä'ä ho'pä. Mänitä Pablo hajxy hoy yhöxwich cajtpa'a. ²⁰ Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänäjty jaduhñ tøø miäbøquiäbä, mänitä Pablo hajxy hoy jiuhmugø'oy. Mänitä Pablo jadähooc wyiimähñmejch. Mänitä Pablohajxy jaduhñ jiihy tiägøøguiumbä cajptooty møødä mábøjpädøjc. Cujaboomä Pablohajxy jim chohñ møødä Bernabé. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a cajpt hänäjty jaduhñ xiøhatiän Derbe.

²¹ Coo ja'a Pablohajxy jim miejch Derbe, mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy hawaan hayaaxøøbiä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy may miäbøjcy. Mänitä Pablohajxy jim wyiimbíjcumbä. Mänit hajxy jim ñøcxtägajch Listra, møød jim Iconio, møød jim Antioquía, majaty hajxy hänäjty tøø yhuuc hoobiän. ²² Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø miäbøquiäbä, mänit hajxy wyiingapxøøyyä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot pianøcxät tehñgahnä, hoy hajxy jaduhñ cu jia mänax cu jia yajnañ ja'a tsaachpä ja'a peenä. Mänit hajxy jaduhñ jim ñøcxät Dioswiinduum. ²³ Majatiä Pablohajxy hänäjty wiädity, wyiinguejxyp hajxy hänäjty pøn jaduhñ jim túnäp wiindsøn maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Pablo ja'a Dios hajxy pia'yaaxy coo hajxy jaduhñ quiuweendähadøøjtät ja'a Diósäm, ja'a hajxy hänäjty tøø miäbøquiäbä. Jaguiay jayhu'uguiä Dios hajxy hänäjty miänuu'xta'agy.

²⁴ Mänitä Pablohajxy jim ñaxøøyy møødä Bernabé maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Pisidia. Møød hajxy jim yhoobiä maa ja'a naax hänäjty xiøhajpäñ Panfilia. ²⁵ Mänitä Pablohajxy jim jadähooc miéjtscumbä Perge. Jimä Diosmädia'agy hajxy jadähooc yajwá'xcumbä. Mänit hajxy ñøcxy jadähooc Atalia. ²⁶ Jim hajxy jadähooc hoy biarcotägø'oy. Mänit hajxy jim ñøcxcumbä Antioquía maa hajxy hänäjty jaduhñ tøø yhuuc tsohñdaacpäñ, maa hajxy hänäjty jaduhñ tøø wyiinguexyijän coo ja'a Dios ja'a tiuung hajxy tiuunät. Coo hajxy jaduhñ jim miejtstägajch Antioquía, yaghabejt hajxy jaduhñ nebiä Dios hänäjty tøø yhane'emiän coo hajxy jaduhñ tiunät. ²⁷ Coo hajxy jim miejch Antioquía, mänitä Pablo ja'a mábøjpädøjc hajxy wioomujcy. Mänit hajxy miädiaacy nebiatiä Dios hajxy hänäjty tøø piuhbedyijän, møød coo ja'a Dios cuhdujt jaduhñ tøø yecy coo ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ miäbøjpät, ja'a hajxy hänäjty jaduhñ ca'a judiöspä. ²⁸ Jejquiä Pablohajxy jim yhiyty Antioquía. Xyiicy xioondaacy hajxy jaduhñ møødä mábøjpädøjc-hajxy.

15

¹ Mänitä jäya'ayhajxy jaduhñ jim näje'e miejch Antioquía. Judea hajxy hänäjty tøø chohñda'agy. Mänitä mábøjpädøjc-hajxy yajnähihøøyyä coo hajxy jaduhñ quiudiünät nebiä Moisés hänäjty jegyhajty tøø yhane'emiän, coo hajxy yajcircuncidarhädät. Cooc hajxy jaduhñ quia'a cudiünät, cábac hajxy jaduhñ ñähwá'adsät. Ja'a jäya'ayhajxy hänäjty jim tsohmäbä Judea, je'edsä mábøjpädøjc hajxy jaduhñ yajnähihøøyy. ²⁻³ Pero cabä Pablohajxy jaduhñ quiumaayy coo ja'a mábøjpädøjc-hajxy jaduhñ yajnähihøøwøøjtät. Mänitä Pablo ja'a mädia'agy hajxy jaduhñ yajcapxiøøyy coo ja'a mábøjpädøjc-hajxy jaduhñ quia'a mábøgät neby hajxy hänäjty tøø yajnähihøøyijän coo hajxy tsipcøxp yajcircuncidarhädät. Mänitä Pablohajxy jim quiejxä Jerusalén møødä Bernabé, møødä wiinghäna'c-hajxy. Ja'a mábøjpädøjc-hajxy jaduhñ mäguejx coo ja'a tsip ja'a pleetä jaduhñ ween nøcxy yajcøxy yajmay. Ja'a jäya'ayhajxy hänäjty jim tuumbä Jerusalén maa ja'a tsajtøjcän, je'edsä tsip ja'a pleetä hajxy hänäjty miøødyajcøxaamby miøødyajmayaamby, jaduhñ hajxy quia'a tsipyajpädø'nät. Coo ja'a Pablohajxy jim tiu'ubøjcy Antioquía, mänit hajxy jim ñaxøøyy maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Fenicia, møød jim maa ja'a

naax hänajty xiøhatiän Samaria. Jimä Pablo ja'a mäbøjpädøjc hajxy miøødmädiaacy, ja'a hajxy hänajty tsänaabiä jim Fenicia møød jim Samaria. Jaduhnä Pablohajxy miädiaacy coogä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø piadu'ubøcy, ja'a hajxy hänajty ca'a judíospä, møød coogä yhamdsoo cuhdujt hajxy hänajty tøø ñajtshixøøñä. Coø ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jaduhñ jiaanç tehñ xioondaacy.

⁴ Coø ja'a Pablohajxy jim miejch Jerusalén møødä Bernabé, mänitä mäbøjpädøjc-hajxy jim yhamugøøyy maa ja'a tsajtøjcän, møødä Dioswiinguexypähajxy, møødä tsajtøjc-wiindsønñhajxy. Mänitä Pablohajxy miädiaacy nebiatiä Dios hajxy hänajty tøø piuhbedyijän. ⁵ Jimä fariseoshajxy näje'ebä. Tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty miäbøjpä ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy tiänaayyø'cy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tsipcøxpä mäbøjpädøjc-hajxy yajcircuncidarhájpat, hoy hajxy jaduhñ quia'a jagä judíospä; weenä mädia'agy hajxy jaduhñ quiudiuñ nebiä Moisés jecy yhanehmiän —nømä fariseoshajxy miänaañ.

⁶ Mänitä Dioswiinguexypähajxy yhamugøøyy møødä tsajtøjc-wiindsønñhajxy. Mänit hajxy tiägøøyy mädiaacpä waambatiä fariseoshajxy tøø miäna'añ. ⁷ Mänitä Pedro tiänaayyø'cy mädiaaccujc. Mänit yajcapxøøyy:

—Puhya'adiøjc, mnajuøøby hajxy jaduhñ coochä Dios jecy xwyiinguejxy coochä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwät, ja'a hajxy ca'a judíospä, coø hajxy miäbøgät, jaduhñ hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät. ⁸ Haa ja'a Dios, xyhixyhájtämä njootä njuøhñdyhajxy. Coø ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ miäbøjcy, ja'a ca'a judíospä, mänitä DioshEspíritu hajxy mióoyyabä, nebiä Dios ja'a yhEspíritu hajxy tøø xmióoyyäm højtshájtäm. Jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coø ja'a nähwaatstaact hajxy jaduhñ piaatpä, neby højts tøø nbáatäm. ⁹ Tu'cuhdujtä Dios hajxy tøø xyajñähwaats tøø xya-jcuhwáatsäm møødä cajpä judíospähajxy. Coø hajxy jaduhñ tøø miäbøjpä, paadiä piojpä quiädieeyhajxy tøø ñähwaatspä. ¹⁰ Pero jaduhñ mijts mja mäna'añ coø ja'a cajpä judíospä ja'a mädia'agy hajxy jaduhñ quiudiúumbät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Ni højts pedyii nga'a cudiúunäm, højts judíoshájtäm. Ni højtsä nhapä ndeedyhajxy hijty jegyhajty hoy quia'a cudiúunämbä. Coø mijts jaduhñ mja mäna'añ coø ja'a cajpä judíoshajxy jaduhñ quiudiúumbät, jaduhñ hajxy myajcähxø'øgy nebiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mga'a mäbøjcäbän. ¹¹ Pero jaduhñ hajxy nnajuøøyyäm coø ja'a Jesús hajxy tøø xñä'ä yajñähwáatsäm tu'cuhdujt, møød højts judíospähájtäm, møødä cajpä judíoshajxy. Hojiotä Jesús jaduhñ miøødhajpy maa højtscøxphájtäm —nømä Pedro miänaañ.

¹² Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy miädiaacpädøøyy, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Jerusalén. Mänitä Pablohajxy tiägøøyy mädiaacpä møødä Bernabé nebiatiä Dios ja'a miäjaa hänajty tøø yajcähxø'øgy maa ja'a jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a cajpä judíospähajxy, møød nebiatiä Pablo ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hajxy hänajty tøø tiuñ. ¹³ Coø ja'a Pablohajxy jaduhñ miädiaacpädøøyy, mänitä Santiago miänaañ:

—Puhya'adiøjc, huuc tunä mayhajt hajxy, huuc hamädoowhit hädaa mädia'agy hajxy. ¹⁴ Jaduhnä Simón tøø miädia'agy coø ja'a Dios ja'a hojiot miøødhajnä maa ja'a jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a hajxy cajpä judíospä, møød coø ja'a Dios wyiimbiy pønjaty jaduhñ quiu'ughädäp. ¹⁵ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän nebiä profetadøjc-hajxy jecy quiapxy miädiaaquiän coø ja'a Dios hojiot hänajty miøødhada'añ maa ja'a jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a hajxy cajpä judíospä. Jaduhnä profeta Amós jecy quiujahy quiuguee'ch ¹⁶ coø ja'a Dios jaduhñ miänaañ:

Nguexáambiøchä nguguexy coø ween jaduhñ yhanehmbä nebiä David jecy yhanehmiän,

¹⁷ jaduhñhøchä jäya'ayhajxy xwyiingudsähgø'øwät, ja'a hajxy cajpä judíospä, pønjátyhøch tøø nwiimbiy cooch je'e ngu'ughädät.

¹⁸ Jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ coø jaduhñ yajtøjiada'añ.

¹⁹ Mänitä Santiago jiaac mänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ nebiä Diosmädia'agy miäna'añän. Cab jaduhñ yhahixø'øy coo ja'a mæbøjpädøjc hajxy nhanéhmämät, ja'a hajxy ca'a judíospä. Cab hajxy nnämáayyänät coo højtsä nguhdujt hajxy xpiahíxämät, højts judíoshtëm. ²⁰ Jaduhñ mæbøcypiä, tsøc hajxy yajnäjaayøøyyäm coo hajxy jaduhñ quia'a tsú'udsät tijatiä jäya'ayhajxy tøø yoxy quepychechwiinduum, møød coo wiingto'oxiøjc hajxy quia'a møødmá'awät, møød coo animal hajxy quia'a tsú'udsät ja'a jañø'xiee'xypä, møød coo animalnø'ty hajxy quia'a hu'ug quia'a jøø'xät. ²¹ Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coo højts jaduhñ nguhdujthäjtämät, højts judíoshtëm. Jaduhñ højts wiindu'ugpoo'xxiøø nyajnahixøøyyäm maa ja'a tsajtøjcän wiinduhmyhagajpt.

²² Mänitä mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä quiojyquiapxyhajty møøädä Dioswiingueypähajxy, møøädä tsajtøjc-wiindsønñhajxy, coo ja'a cunocy hajxy jim quiéxät Antioquia, coo ja'a Pablohajxy miødhadøøjat møøädä Bernabé. Mänitä Judashajxy jaduhñ wyiinguejxä møøädä Silas coo hajxy jaduhñ quiunocyhädät. Jimä Judashajxy hänajty quiopc-haty møøädä Silas maa ja'a tsajtøjcän. Mejtstu'u ja'a Judas hänajty xiøhaty møøädä Barsabás. ²³ Mänitä mæbøjpädøjcä nocy hajxy yhädiuñ. Mänitä Pablo ja'a nocy hajxy yajcø'ødägøøyyä coo hajxy miänøcxät Antioquia. Jaduhñä nocy hajxy quiujahy:

“Puhya'adiøjc, mijts hädaa nocy nyajnäguejxyp, mijts ca'a judíospä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø mmæbøcy, pønjaty jim tsänaaby Antioquia, møød jim Siria, møød jim Cilicia. Højts hädaa nocy tøø nhädiuñ, højts mæbøjpädøjc yaa hijpä Jerusalén, møøädä Dioswiingueypähajxy, møøädä tsajtøjc-wiindsønñhajxy. ²⁴ Tøø højts jaduhñ nmädoyhaty coo højtsä nmägu'ughajpähajxy näje'e jim tøø yhoy maa mijtsän. Ca'a yhøjts jaduhñ nguejx; hamdsoo joot hajxy jim tøø ñøcxy. Jaduhñ højts tøø nmädoyhaty coo mijtsä häna'c xjia wi'i wyiinhøøna'añ, ja'a hajxy jim tøø yhöyyäbä maa mijtsän, møød coo mijts näje'e tøø myajwiinhøøñ. ²⁵ Coo mijtsä häna'c jaduhñ xjia wi'i wyiinhøøna'añ, paady højts tøø ngojyquiapxyhaty coo højtsä nmägu'ughajpä nämetsc jim nguéxät maa mijtsän näguipxy møøädä Pablo møøädä Bernabé. Højtsä Pablo njaanç tehñ chojpy njaanç tehñ pia'häyooby møøädä Bernabé. ²⁶ Jaanç tehñ yhooyä Pablo ja'a Jesucristo hajxy miäduñ. Coo hajxy jaduhñ hoy miäduñ, paady hajxy mayhooc tøø jia wi'i yagho'oga'añii. ²⁷ Ja'a Judas højts nwiinguejxyp møøädä Silas coo hajxy jim ñøcxät maa mijtsän. Hajäya'ayhaam mijts jaduhñ xmiøødmädia'aga'añ waambaty højts cham njaay ngueechän nocyquiøxp. ²⁸⁻²⁹ Jaduhñ højtsä Dioshespíritu tøø xmiøødcøjyquiapxyhaty coo mijts nhané'emät coo hajxy mga'a tsú'udsät mädyijaty animal ja'a häna'c tøø yoxy quepychechwiinduum, møød coo animal hajxy mga'a tsú'udsät ja'a jañø'xiee'xypä, møød coo wiingto'oxiøjc hajxy mga'a møødmá'awät. Coo hajxy jaduhñ mgudiúnät, jaduhñ hajxy mniyaghoyø'øwøøjat. Cabä wiingcuhdujt yaghane'ema'añ. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xcwieendähädäp.” Jaduhñä mæbøjpädøjcä nocy hajxy yhädiuñ, ja'a hajxy hänajty jim hijpä Jerusalén.

³⁰ Mänitä Pablohajxy jim tiu'ubøjcy møøädä Bernabé, møøädä Judas, møøädä Silas. Mänit hajxy jim ñøcxy Antioquia. Coo hajxy jim miejch, mänitä mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä jim yhamugøøyy maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Pablo ja'a mæbøjpädøjcä nocy hajxy yajcø'ødägøøyy. ³¹ Mänitä mæbøjpädøjcä nocy hajxy quiapxy. Mänit hajxy jiaanç tehñ jiootcugøøyy je'eguiøxpä coo hajxy jaduhñ quiapxmøcpøjcä nocyhaam. ³² Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxøøyyä. Ja'a Judashajxy jaduhñ capx møøädä Silas. Yoñ hajxy jaduhñ quiapxy miädiaacy. Diosquexiä Judashajxy hänajty møøädä Silas nämetsc. ³³ Maxiøø ja'a Judashajxy jim yhiyty Antioquia møøädä Silas. Coo hajxy hänajty wyiimbidaannä, mänit hajxy ñämaayyä coo ja'a Dioscujú'uyäp hajxy jim nøcxy yecy Jerusalén. Mänitä Judashajxy ñøcxnä Jerusalén maa hajxy hänajty tøø yhuuc tsohndaacpä. ³⁴ Pero cabä Silas ja'a Judas pianøcxy. Jim miähmøøyy Antioquia ³⁵ näguipxy møøädä Pablo møøädä Bernabé. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajwiingapxøøbiä näguipxy møøädä mæbøjpädøjc-hajxy nämaybiä.

³⁶ Mänitä Pablo ja'a Bernabé cujecy ñämaayy:

—Jam jadähooc wädijtäm majatiä Diosmädia'agy hoy nyajwá'xäm. Jamä mabøjpädøjc cuhixäm pø tehngahnä ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy pianøcxy.

³⁷ Jia nähadsoow ja'a Bernabé jaduhñ. Mänit jaduhñ jia mänaañ coo ja'a Juan Marcos hajxy cu miødhajty. ³⁸ Pero cabä Pablo jaduhñ miänaañ coo ja'a Juan Marcos hajxy jaduhñ miødhädät je'eguiøxpä coo ja'a Juan Marcos hajxy hänajty tøø piuhwa'ačhii mänaa hajxy hänajty jim wiäditiän Panflia maa ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty yajwa'xiän. ³⁹ Coo ja'a Pablo hänajty quia'a tu'ugmädia'aguiä møødä Bernabé, paady hajxy mänit ñiwia'xä. Mänitä Bernabé ja'a Marcos wiowø'cy. Mänit hajxy tiägøøyy barcojooty. Mänit hajxy jim ñøcxy mejyhawiimb maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Chipre. ⁴⁰ Haa ja'a Pablo, mänit je'eduhñ miänaañ cooc ja'a Silas hänajty miøødwädita'añ. Mänitä mabøjpädøjcä Dios hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a Pablohajxy piuhbedøjtät. Mänitä Pablohajxy tiu'ubøjnä møødä Silas. ⁴¹ Mänit hajxy jim ñaxøøyy Siria møød jim Cilicia. Majatiä Pablohajxy hänajty wiädity, jimä mabøjpädøjc hajxy hänajty quiapxmøcpøcy.

16

¹ Mänitä Pablohajxy jim ñøcxy Derbe. Coo hajxy jim tiu'ubøjcumbä, mänit hajxy jim ñøcxcumbä Litra. Jimä craa hajxy tu'ug hoy piaady. Timoteo ja'a craa hänajty xiøhaty. Miabøjpiä Timoteo ja'a Diosmädia'agy hänajty. Ja'a Timoteo ja'a tiajjä, judia hänajty je'e. Jaanä miabøjpiä Diosmädia'agy hänajty je'ebä. Ja'a Timoteo ja'a tieediä, ca'a hänajty je'e jiidiosä. ² Quiumaabiä mabøjpädøjcä Timoteo hajxy hänajty, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Litra møød jim Iconio. ³ Mänitä Pablo ja'a Timoteo ñämaayy coo hänajty miøødwädita'añ. Pero cahnä Timoteo hänajty yajcircuncidarhaty. Mänitä Pablo ja'a Timoteo yajcircuncidarhajtä, jaduhñä judioshajxy jaduhñ quia'a jootmä'adät. Hix, ñajuøøbiä judioshajxy hänajty nägøxiä coo ja'a Timoteo hänajty quia'a yajcircuncidarhatyñä. Coo ja'a Timoteo ja'a tieedy hänajty quia'a judiosä, paadiä Timoteo hänajty quia'a yajcircuncidarhatyñä. ⁴ Mänitä Pablohajxy tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt møødä Silas møødä Timoteo. Majaty hajxy hänajty wiädity, jimä mabøjpädøjc hajxy hänajty yajmädoyhaty waambatiä Dioswiinguexyypähajxy hänajty tøø yhane'emiän, møødä tsajtøjc-wiindsøn'hajxy, ja'a hajxy hänajty jim hijpä Jerusalén. ⁵ Jaanä jaduhñä Pablo ja'a mabøjpädøjc hajxy hänajty quiapxmøcpøjpä wiinduhmyhagajpt, paadiä mabøjpädøjcä Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy jiaac tehñ miabøcy. Møød hajxy hänajty jiaac tehñ miayø'øy jabom-jabom.

⁶ Pero cabä Pablo cuhdujt hajxy choj mooyyä ja'a Dioshespíritäm coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jim nøcxy yajwa'xy Asia. Paady hajxy jim jiaac wädijty Frigia møød jim Galacia. ⁷ Mänit hajxy jim miejch maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Misia. Mänit hajxy jia mänaañ coo hajxy jim ñøcxät maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Bitinia. Pero cabä Jesús yhEspíritu jaduhñ miänaañ coo hajxy jim ñøcxät. ⁸ Coo hajxy jim ñaxøøyy Misia, mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Troas. ⁹ Mänitcoodsä Pablo jäya'ay tu'ug wyiinhijxy. Jim hänajty choon maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Macedonia. Tänaaby hänajty jaduhñ. Mänitä Pablo ñämaayyä: “Huuc tunä mayhajt, jam højtsä Diosmädia'agy yajwiingapxøøyyäc jim Macedonia.” Jaduhñä Pablo miänuu'xtaacä. ¹⁰ Coo ja'a Pablo jaduhñ wyiinhijxy, mänit højts jaduhñ nwiinmaayy coo højts jim njaančh nøcxät Macedonia. Jaduhñ højts hänajty nwiinjuø'øy coo højtsä Dios hänajty tøø xwyiinguexy coo højtsä Diosmädia'agy jim nøcxy nyajwa'xy.

¹¹ Mänit højts hoy nbarcotägø'øy. Mänit højts jim ndsohñ Troas. Mänit højts nnøcxy mejyhawiimb maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Samotracia. Mejihagujcä naax jaduhñ. Cujaboom højts jadähooc nbarcotägøøguiumbä. Mänit højts njaac nøcxy mejyhawiimb maa ja'a cajpt hänajty jaduhñ xiøhatiän Neápolis. Coo højts jim nmejch mejyhawiimb, mänit højts nbarcopädsøømnä. ¹² Mänit højts nnøcxcumbä maa ja'a cajpt hänajty jaduhñ

xiøhatiän Filipos, jim Macedonia-naaxpa'a. Jimä Rómabä jäya'ayhajxy hänajty nämay chäna'ay. Jim højts jaduhñ maxiøø nhijnä. ¹³ Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänit højts jim nnøcxy møjnøøba'a, jim cajtpa'a. Jimä judíos ja'a Dios hajxy hänajty naxy pia'ya'axy. Jimä to'oxiøjc-hajxy hänajty näje'e tøø yhamugø'øy. Mänit højts jim nhøxtaacy. Mänit højtsä jäya'ay ndägøøyy yajmøødmädiaacpä ja'a Diosmädia'agy, ja'a hajxy hänajty tøø yhamugø'øyäbä. Haagä to'oxiøjc hajxy hänajty je'e. ¹⁴ Tu'jäya'ay hänajty xiøhaty Lidia. Jim hänajty choon maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Tiatira. Hucywyit hänajty tioo'py, ja'a hojiatypä. Wyiingudsähgøøbiä Lidia ja'a Dios hänajty. Mänitä Dios ja'a Lidia yajmøbøjcy waambatiä Pablo hänajty yajnähixø'øy. ¹⁵ Mänitä Lidiahajxy hoy ñäbety nägøxiä mäduhñtiä hajxy hänajty jim yhity maa ja'a tiøjcän. Mänit højtsä Lidia xñämaayy:

—Pø mmänaamb hajxy jaduhñ coochä Dios ja'a miädia'agy hamuumdu'joot nmäbøjcä, jam hajxy jim mejtsta'ag maachä ndøjcän —nøñ højts jaduhñ xñämaayyho'cy.

Mänit højts jim hoy nmejtsta'agy.

¹⁶ Wiinghooc højts hänajty jim nnøcxy maa ja'a Dios hajxy hänajty pia'ya'axiän. Tu'haamnøcxpä, jim højtsä cäxyiihäna'c tu'ug hoy nbaady. Cudoogø'øy hänajty je'eduhñ. Ja'a haxøøgpä hänajty miøød. Cuwiinmahñdy hänajty je'eduhñ. Cøxiä hänajty jaduhñ ñajuø'øy tijaty hänajty jadaañäp tunañäp. Majiatiä xädø'ønñ hänajty ñämechii coo hänajty jaduhñ cøxiä ñajuø'øy. Coo xädø'ønñ hänajty mio'oyii, cøxiä wyiindsøn hänajty mioodiägach, mäduhñtiä hänajty quianarhaty. ¹⁷ Mänit højtsä cäxyiihäna'c xpiadu'ubøjcy høxhaam. Mänit tiägøøyy yaaxpä joppä:

—Yø'ø jäya'ayhajxy, ja'a Dios hajxy miäduumby, ja'a maas møc cuhdujt møødpä. Mijts hajxy xyajwiingapxø'øwaamb neby hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät.

¹⁸ Maxiøø højtsä quixy jaduhñ xpiawädiyty yáaxäp wáañäp. Coo ja'a Pablo jaduhñ chíjpänä coo ja'a quixy jaduhñ wyi'i ya'axy, mänitä Pablo ñäwa'wiimbijty. Mänitä Pablo ja'a haxøøgpä yhøxquejxy:

—Ja'a Jesucristocøxpøch miich nhøxquexy; pädsøn jii by maa yø'ø cäxyiihäna'cän —nøñä Pablo miänaañ.

Mänitä haxøøgpä jaduhñ jiaanch pädsøømy.

¹⁹ Coo ja'a quixiä wyiindsøñhajxy jaduhñ yhijsy coo ja'a quixy hänajty jaduhñ tøø ñähwa'açhii, mänit hajxy jaduhñ ñajuøøyy coo ja'a quixy hänajty jaduhñ quia'a canarhadaanä, møød coo xädø'ønñ hajxy hänajty quia'a mo'owáañänä. Mänitä Pablohajxy miajtsä møødä Silas. Mänit hajxy yajnøcxä haguyc. ²⁰ Mänit hajxy jaduhñ ñäxø'øwøøyyä:

—Hädaa judíoshajxy, cajptyajma'p hajxy jaduhñ. ²¹ Wiingcuhdujt højts xjia wi'i yajnähixø'øwáañäm. Cab hajxy hawiinmats nmäbøjcämät, je'eguiøxpä coo hajxy jim ndsöhnäm Roma —nøñä Pablohajxy ñänøømä.

Ja'a quixiä wyiindsøñhajxy jaduhñ mänaañ.

²² Mänitä Pablohajxy ñäbädø'cä ja'a cú'ugäm. Mänitä cuduunghajxy miänaañ coo ja'a Pablo ja'a wyithajxy yajtsijäxät, møød coo hajxy wiobho'ogøøjät paxyhaam.

²³ Coo ja'a Pablohajxy hänajty tøø wiobho'ogyii, mänit hajxy hoy chumyii. Mänitä tsumyjiäya'agwieendähajpä yhanemä coo ja'a Pablohajxy hoy cwieendähadøøjät.

²⁴ Mänit hajxy hoy piäda'agyii hadsihxtuum jii by pujxtøgooty. Pu'uyhawa'adsootiä tiecyhajxy jaduhñ yhame'mújcäxä.

²⁵ Cuptsuhmdä hänajty jaduhñ, jii biä Pablo ja'a Dios hajxy hänajty pia'høy pia'ya'axy. Jiibiä miädsomyjiäya'ayhajxy hänajty jaduhñ yhamädoowhity. ²⁶ Mänitä hujx møc ñajxy. Høxtä tsäyuuuy ja'a pujxtøjc jaduhñ. Cøjxä tøghaaw jaduhñ yhawa'açh. Møødä cadena jaduhñ cøjx pioty maa ja'a tsumyjiäya'ayhajxy hänajty jaduhñ quiuxochän.

²⁷ Coo ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä mia'abiädø'cy, mänit jaduhñ yhijsy coo ja'a tøghagø'ow hänajty jaduhñ tøø quiøxy hawa'açh. Mänit jaduhñ miänaañ cooc tyijy ja'a tsumyjiäya'ayhajxy tøø quiøxy päyø'ogy. Mänitä espada jiuu'ty. Niyagho'ogáañäp hänajty jaduhñ hamdsoo je'eguiøxpä coo hajxy cu piäyø'cy. ²⁸ Mänitä Pablo yaaxy:

—Ca'a jaduñ mniyagho'ogyii. Chaa hõjts jaduñ nägõxiä. Caj põñ tõõ piäyõ'õgy —nõmä tsumyjiäya'agwieendähajpä ñämaayyã.

²⁹ Jaançh tehñ chähgõõby hãnajty je'eduhñ. Hõxtã tsäyuuuby hãnajty je'eduhñ. Mänitã jõõn hoy quioñ. Pãyõ'õguiã tiõjtãgõõguiumbã. Mänitã Pablohajxy hoy wyiinjjicãda'agyii mõõdã Silas. ³⁰ Mänit hajxy yhõxwoobãdsõõmä pujxtõgooty. Mänit hajxy miäyajtõõwã:

—Wiindsõndõjc, ja wi'i ñãhwa'adsãambõch hõõch. Nébyhõch jaduñ njatcõ'õwat.

Ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä jaduñ mãnaañ. ³¹ Mänitã Pablohajxy yhadsooyy:

—Coo hajxy jaduñ mmãbõgãt ja'a Wiindsõñ Jesuscõxpã, jaduñ hajxy mnãhwã'adsãt mãduhñtiã hajxy jim mhity maa ja'a mdõjcãñ.

³² Mänitã tsumyjiäya'agwieendähajpä ja'a Dioscapxy ja'a Diosmãdia'agy hajxy hoy yajwiingapxõ'õyii mãduhñtiã hajxy hãnajty jim yhity maa ja'a jõõn maa ja'a tiõjcãñ. Ja'a Pablohajxy jaduñ mãyajwiingapxõõyy. ³³ Moññã hãnajty jaduñ. Mänitã Pablohajxy hoy yajtsi'iyii mõõdã Silas majaty hajxy hãnajty jaduñ tõõ chaaçhõ'õyãñ. Ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä jaduñ mãyajtsiww. Mänit hajxy nägõxiã hoy ñãbety mãduhñtiã hajxy hãnajty jiiby yhity maa ja'a jõõn maa ja'a tiõjcãñ. ³⁴ Mänitã Pablohajxy jim wioonõcxã maa ja'a craa tiõjcãñ. Mänit hajxy yajcaayy yaghuucã. Jaançh tehñ xioonõdaac ja'a craahajxy jaduñ je'eguiõxpã coo ja'a Dioscapxy ja'a Diosmãdia'agy hajxy hãnajty tõõ miãbõcy.

³⁵ Coo jioõbõõyy, mãnitã cuduunãgã policia hajxy quiejxy maa ja'a pujxtõjcãñ. Mänitã policia ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä hajxy hoy ñãma'ay coo ja'a Pablohajxy ween yhõxmachii mõõdã Silas. ³⁶ Mänitã Pablo hoy ñãmaadiãgachii:

—Tõõchã cuduunghajxy jaduñ xyhane'emy coõch mijts nhõxmãdsãt. Nõcx hajxy jaduñ jootcujc.

³⁷ Mänitã Pablo ja'a policia ñãmaayy:

—Hõjts, Roma hõjts nxõnaxy. Jaduñ hõjts cuhdujt nmõõdã nebiã Rómabã jäya'ayhajxy miõõdãñ. Hoy hõjts jim nja xõnaxy Roma, tõõ hõjtsã cuduunãg xyajwobho'ogyii hijxwiinduum. Hoy hõjts tii pojpä tii cãdieey nga'a jagã mõõdã, tõõ hõjts xyajtsumyii. Hoorã, tsãhdiumbã cuduunghajxy jaduñ coo hõjts jaduñ tõõ xhaachtuñ. Paady hõjts hamee'ch xjia wi'i yaghõxmasda'añii. Ween hõjts min xyhamdsoo hõxmach —nõmä policiahajxy ñãmaayyã.

³⁸ Mänitã cuduunghajxy hoy yhawããxã waambatiã Pablo hãnajty tõõ miãna'añ. Coo ja'a cuduunghajxy jaduñ miãdooyy coogã Pablohajxy hãnajty jim xiõnaxy Roma, mãnit hajxy chãhgõõbiõjcy. ³⁹ Mänitã Pablohajxy hoy ñãma'ayii mõõdã Silas:

—Huuc tunã mayhajt hajxy, hõjts huuc mãmãe'xãc —nõmä cuduunghajxy hoy miãna'añ.

Mänitã Pablohajxy yhõxmãjtsãnä. Mänit hajxy miãnuu'xtaacã coo hajxy jim chõonãt Filipos. ⁴⁰ Coo ja'a Pablohajxy piujxtõjpadõõmy, mãnit hajxy jim ñõcxy maa ja'a Lidia tiõjcãñ. Mänitã mãbõjpadõjc-hajxy jim yhamugõõyy. Mänit hajxy quiapxõmõcpõjcã ja'a Pablo. Mänitã Pablohajxy jim chohñã mõõdã Silas.

17

¹ Mayhagajptã Pablohajxy ñaxõõyy, mõõd jim Anfípõlis, mõõd jim Apõlonia. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hãnajty xiõhatiãñ Tesalõnica. Jimã judios ja'a chajtõjc-hajxy hãnajty tu'ug. ² Jaduñã Pablo hãnajty quiuhdujthaty coo jaduñ chajtõjyo'oy. Wiindu'ugpoo'xxiõõ hãnajty jaduñ jim ñõcxy maa ja'a tsajtõjcãñ. Tãgõõghoocã Pablo jim yhooyy maa ja'a tsajtõjcãñ jim Tesalõnica. Jimã Pablo ja'a jäya'ay hãnajty miõõdcapxy miõõdmãdia'agy. Ja'a Diosmãdia'agy hajxy hãnajty yajcapxiõõby. ³ Jaduñã Pablo hãnajty quiapxõy coo jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmãdia'aguiãñ coogã Dios ja'a Mesias hãnajty yaa quieja'añ hãdaa yaabã naaxwiin, mõõd cooc hãnajty yho'oga'añ, mõõd cooc hãnajty jiuujpiõjtãgatsa'añ:

—Ja'a Jesúshøch mijts nyajmøødmädiaacyy. Jue'e je'e, ja'a Mesías je'e, ja'a Dios jecy ñänøømäbä cooc hänajty yaa quixea'añ ho'pä —nømä Pablo miänaañ.

⁴ Näje'e ja'a judíoshajxy miäbøjcy. Nämayyä jäya'ayhajxy miäbøjpa, ja'a hajxy hänajty ca'a judíospä, ja'a Dios hajxy hänajty wiingudsähgøøbiä. Nämayyä to'oxiøjc-hajxy miäbøjpa, pønjetiä ñihyhaphajxy hänajty jim tuungmøød hagujc. Mänitä Pablohajxy miägu'ugpøjcä møødä Silas, ja'a jäya'ayhajxy hänajty tøø miäbøquiäbä. ⁵ Coo ja'a Pablohajxy jaduhñ miägu'ugpøjcä, mänitä judíoshajxy jiootma'ty, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpa. Mänitä haxøøghäna'c-hajxy hoy wioomugyii. Mänit hajxy ñämaayyä coo hajxy ween quiajptyajma'ady. Mänitä haxøøgjäya'ayhajxy miädoyhajty cooc tyijy ja'a Pablohajxy hänajty jim tøø miech maa ja'a Jasón ja'a tiøjcän. Jue'e ja'a haxøøgjäya'ayhajxy hänajty jiatcø'øwa'añ møødä judíoshajxy, jimä Pablohajxy hänajty yajnøcxa'añii hagujc. Mänitä Jasón ja'a tiøjc hadsip yhajahmdúutäxä. ⁶ Coo ja'a Pablohajxy jim quia'a paatä, mänitä Jasónhajxy jim wyitsnøcxä hagujc hadsip, møødä mäbøjpädøjc-hajxy näje'e. Mänitä judíoshajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpa:

—Ja'a Pablohajxy, cajptyajma'pä hajxy jaduhñ wiädity homiaajä. Tøø hajxy yaa miejtspä. ⁷ Jim hajxy miejtsta'agy maa ja'a Jasón ja'a tiøjcän, paadiä Jasón ja'a pojpa miøødäbä. Homiaajä Pablohajxy jaduhñ wiädity, jaduhñä cu'ug hajxy jiojcapxø'øy coo ja'a gobiernä miädia'agy hajxy quia'a mäbøjcänät, ja'a jim møjhajpä Roma. Jaduhñä Pablohajxy yhøhndaacpä cooc tyijy ja'a Jesús jaduhñ miøjhajpä nebiä gobiernän —nømä judíoshajxy miänaañ, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpa.

⁸ Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy møødä møjhajpähajxy, mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä waambä. ⁹ Mänitä Jasónhajxy ñiñähjuudiutä møødä mäbøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty tøø miächijäbä. Mänit hajxy yhøxmájtsänä.

¹⁰ Coo quioodsøøyy, mänitä Pablohajxy ñämaayyä møødä Silas coo hajxy jim chóonät, coo hajxy ñøcxät jim maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Berea. Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ mänaañ. Mänitä Pablohajxy jim jiaançh nøcxy Berea. Coo hajxy jim miejch, mänit hajxy ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. ¹¹ Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajnähixøøbiä. Coo ja'a judíoshajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jaduhñ jiootcugøøyy. Cab hajxy jaduhñ jiootma'ty nebiä miäjudíoshajxy hänajty tøø jiootma'adiän jim Tesalónica. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy capxtaacpä jabom-jabom pø jaançh tøyhajt hänajty jaduhñ nebiä Pablo hajxy hänajty miädia'aguiän. ¹² Paady hajxy jaduhñ may miäbøjcy. Møødä jäya'ayhajxy may miäbøjpa, ja'a hajxy hänajty ca'a judíospä, møødä møjhajpädøjc-hajxy, ya'adiøjc-hajxy møødä to'oxiøjc-hajxy. ¹³ Ja'a jäya'ayhajxy hänajty jim tsänaabiä Tesalónica, ja'a hajxy judíospä, coo hajxy jaduhñ miädoyhajty coo ja'a Pablo ja'a Diosmädia'agy hänajty jim yajwa'xy Berea, mänit hajxy jiootma'ty. Mänitä jäya'ayhajxy Beréabä hoy jiojcapxø'øyii coo ja'a Pablo ja'a miädia'agy quia'a mäbøjcäxät. ¹⁴ Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänajty mäbøjpa jim Berea, mänit hajxy miänaañ coo ja'a Pablo jim chóonät, coo wiingtuum ñøcxät mejypia'a. Paady hajxy jaduhñ miänaañ je'eguiøxpä coo hajxy hänajty chähgø'øy coo ja'a Pablo cøxypänejpä tiunøjät. Coo ja'a Pablo jim jiaançh tsohñ Berea, jimä Silashajxy miähmøøyy møødä Timoteo. ¹⁵ Yajmøødquejxä ja'a Pablo ja'a mäbøjpädøjc nämetsc nädägøøg. Coo ja'a Pablohajxy jim miejch mejypia'a, mänit hajxy biarcotägøøyy. Mänit hajxy ñøcxy barcojooty maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Atenas. Coo hajxy jim miejch, mänitä Pablo jiamiøødhajxy wyiimbijnä. Mänitä Pablo capxy jim quiejxy Berea coo ja'a Silashajxy jim paquiä ñøcxpät Atenas møødä Timoteo, coo ja'a Pablo hajxy jim piäadät.

¹⁶ Jimä Pablo ja'a Silas hänajty yhahixy Atenas møødä Timoteo, mänitä Pablo yhiixy coo tsaasaandä hänajty jim jiaançh tehñ miayyä cajptooty. Je'e ja'a cu'ughajxy hänajty wyiingudsähgøøby. Coo ja'a Pablo jaduhñ yhiixy, mänit jiaançh tehñ jiootmayhajtjy. ¹⁷ Naxiä Pablo hänajty jim ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Ja'a Jesucristocøxpä ja'a Pablo hänajty jim yajcapxy yajmädia'aguiø'øy møødä judíoshajxy, møødä

jäya'ayhajxy ca'a judíospä, ja'a Dios hajxy hänäjty wiingudsähgøøbiä. Jabom-jabomä Pablo hänäjty jim ñøcxy cajptcujc. Møød jimä Pablo ja'a Jesucristocøxpä hänäjty yajcapxy yajmädia'aguiøøbiä møødä cu'ug, ja'a hajxy hänäjty jim yohby najxpä. ¹⁸ Mänitä jäya'ayä Pablo hajxy näje'e wyiingumedsøyy. Cujwa'xy hajxy hänäjty yhabøcy ja'a epicure-odøjcä miädia'agy. Møød kujwa'xy hajxy hänäjty yhabøjpä ja'a estoicodøjcä miädia'agy. Mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Yøø craa, jaanç tehñ yajcumayaamb yøøduhñ cooc tyijy jiaanç tehñ yhøxpøquiä. Pero cap yøøduhñ tii ñä'ägädä jaty —nømä Pablo jaduhñ ñänøømä.

Mänitä wiinghäna'c-hajxy miänaañ:

—Jäguem yøø craa choñ. Wiingdiosäda'a miädiaacyy.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ, je'eguiøxpä coo ja'a Pablo ja'a Jesucristo hänäjty miädia'agy, cooc hajxy hoy xñähho'túutäm, møød cooc jadähooc jiuypiojtägajch. ¹⁹ Mänitä Pablo jim wioonøcxä maa ja'a tunhuung hänäjty xiøhatiän Areópago. Jimä jäya'ayhajxy hänäjty may tøø yhamugø'øy. Mänitä Pablo ñämaayyä:

—Højts hawáanäc tii miich jaduhñ mmädiaacyy hawiinjemybiä. ²⁰ Jaanç tehñ wyiing miich jaduhñ mmädia'agy. Højts capxwíjjäc neby jaduhñ miädia'agytiägø'øyän —nømä Pablo miäyajtøøwä.

²¹ Hix, ja'a jäya'ayhajxy hänäjty jim tsänaabiä Atenas, møødä jäya'ayhajxy hänäjty jim hadsänaabiä, jaduhñ hajxy hänäjty quihdujthaty coo hajxy hänäjty cøxiä wiinä miädowa'añ, ja'a hänäjty hawiinjemybiä.

²² Mänitä Pablo tiänaayyø'cy cu'ughagujc. Mänit miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, mijts yaa tsänaabiä Atenas, tøøch jaduhñ nhixy coo mi-tsä tsaasaandä madiu'u mwiingudsähgø'øy. ²³ Mayhitä wiingudsähgøødiaact hajxy mmøødä. Tøøchä altar tu'ug nhixy coo letra jaduhñ yuugjaay miøødä: “Jii ja'a Diosäda'a tu'ug, cahnä pøn yhixyñä. Je'e yhaltar hädaa.” Hoorä, mwiingudsähgøøby yøø Dios hajxy jaduhñ, hoy hajxy mga'a jagä hixyhatyñä. Pues je'eçh mijts jaduhñ nyajmøødmädiaacyy.

²⁴ 'Ja'a Dióshøch jaduhñ nmädiaacypiä, cøxiä je'e yhädiuunñ møød hädaa yaabä naaxwiimbä, møød tijaty yaa hijp. Wiindsønñhajp je'e jim tsajpootyp møød hädaa yaabä naaxwiin. Cøxiä wiinä jaduhñ yhane'emy homiaajä. Cab jaduhñ jiiby chäna'ay tsajtøgooty, ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ yhädiuumbiä. ²⁵ Cabä Dios tii yajmaajiaty. Cab jaduhñ miäna'añ coo højts nbuhbéjtämät. Pero jaaya'ay hajxy cøxiä xmiøoyyäm tijaty hajxy nyajmaajijätäm, møødä jugyhajt, møødä poj, cøxiä.

²⁶ 'Tu'ug jäya'ay ja'a Dios jecy yhädiuunndsohñ. Je'e hajxy nägøxiä nhøjxhajtäm ndecyhajtäm mäduhñtiä hajxy yaa ndsänaayyäm hädaa yaabä naaxwiin wiinduhmyhagajpt. Cahnä Dios hajxy hänäjty xhädiuunäm, tøøyyäm hajxy hänäjty xyajñhdíjjäm mänaa hajxy nmiin ngáhwämät, maa hajxy ndsänaayy nhäyóowämät. ²⁷ Chojpiä Dios ja'a jioot jaduhñ coo hajxy nwiingudsähgøøyyämät, paady hajxy tøø xhädiuunäm. Coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot nba'yáaxämät, xyhadsóowäm hajxy jaduhñ. ²⁸ Hix, jaaya'ay hajxy xyagjugyhajtäm. Jaduhñ hajxy tøø xquiunúu'xäm coo hajxy ndsänaayy nhäyóowämät, møød coo hajxy nyohy nnáxxämät. Jaduhñä yaabä jäya'ayhajxy näje'e tøø quiujaay coogä Dios hajxy xyhuunghajtäm. ²⁹ Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyhuunghajtäm. Pero coo jäya'ayä jäya'ayhähädiuunñaxxy hajxy yhädiuunñ, jue'e hajxy yajtuumby, oro, møødä poobhoro, møødä tsaa. Cab jaduhñ yhäxø'øy coo jaduhñbä jäya'ayhähädiuunñaxxy hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Hix, ca'a Dyiosä je'e jaduhñ. ³⁰ Jegyhajty, cabä jäya'ayhajxy hijty ñajuø'øy pø jii Dios. Y cabä Dios hijty miøjpäda'agy coo hijty quia'a wiingudsähgø'øy. Pero jäda'ahaty, tøø ja'a Dios hajxy xyhanéhmäm coo ja'a nhaxøøgcuhdujt hajxy nägøxiä nnajtshixøøyyämät, mäduhñtiä hajxy yaa ndsänaayyäm hädaa yaabä naaxwiin. ³¹ Hix, tøø ja'a Dios wyiinmay coo hajxy nägøxiä xyajtøyhajtyegäänäm. Jaanä jaduhñ tøø wyiinmaabiä mänaa hajxy jaduhñ xyajtøyhajtyegäänäm. Tøø ja'a Dios tu'jäya'ay yajñhdijy coo hajxy mänitxøøbä xyajcueendäyegäänäm. Coo tu'jäya'ay

jaduhñ yho'cy, mänitä Dios jaaya'ay yagjuypiojtägajch jadähooc. Coö jaaya'ay jaduhñ jiaanč juypiojtägajch, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coö jaaya'ay hajxy tøyhajt xyajcueendäyegáañäm mänitxøøbä —nømä Pablo miänaañ.

³² Coö ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy coö ja'a Pablo jaduhñ miänaañ cooc tu'jäya'ay hänäjty tøø juypiojtägajch, ja'a hänäjty tøø yho'oguiäbä, mänitä Pablo hajxy näje'e ñäxiicy. Mänit wiinghäna'c-hajxy näje'e miänaañ:

—Mmínäp yaa jadähooc. Njaac mädoowaamby højts jaduhñ nej miich mmädia'aguiän —nømä Pablo ñämaayyä.

³³ Mänitä Pablo wyiimbijnä. ³⁴ Näje'e jäya'ayä Pablo hajxy pianøcxy. Miäbøjc hajxy jaduhñ. Tu'jäya'ay hänäjty xiøhaty Dionisio. Møjhajp hänäjty je'e jim maa ja'a Areópagon. Jaanä jaduhñä to'oxiøjc tu'ug miäbøjpä. Dámaris hänäjty xiøhaty. Nämays hajxy jaduhñ miäbøjcy.

18

¹ Mänitä Pablo jim chohñ Atenas. Mänit wiingtuum ñøcxy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Corinto. ² Jimä Pablo ja'a judío tu'ug miøødnibiaatä. Jue'e ja'a judío hänäjty xiøhaty Aquila. Jim hänäjty choon maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Ponto. Jue'e tio'oxiøjc hänäjty xiøhaty Priscila. Naam mech hajxy hänäjty jim Corinto. Jim hajxy hänäjty tøø chohnda'agy maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Italia. Paady hajxy jim chohñ Italia, je'eguiøxpä coö ja'a gobiernä Claudio hänäjty tøø yhane'emy coö ja'a judíoshajxy jim quiøxy tsóonät Roma. Mänitä Pablo jim ñøcxy cuhixpä maa ja'a Aquilahajxy hänäjty yhahäña'ayän. ³ Jue'e Aquilahajxy hänäjty tiuunghajpy, loondøy hajxy hänäjty yhädiuumby. Y ja'a Pablo, jaanä jaduhñ hänäjty tiuungmøødäbä. Paadiä Aquila ja'a Pablo ñämaayy coö ja'a Pablo jim miøødtúnät. Mänitä Pablo jim miähmøøñä. ⁴ Wiindu'ugäsábado ja'a Pablo hänäjty jim ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Jibiä Pablo ja'a Diosmädia'agy hänäjty yajwiingapxø'øy ja'a Jesucristocøxpä, weenä jäya'ayhajxy jaduhñ miäböcy, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíoshajxypä.

⁵ Mänitä Silashajxy jim miehch Corinto møødä Timoteo. Macedonia hajxy hänäjty tøø chohnda'agy. Mänitä Pablo jaduhñ wyiinmaayy coö tu'tu'uyyä hänäjty tiunaannä, coö ja'a Diosmädia'agyhajtjä hänäjty miäwäditaannä. Mänitä Pablo ja'a judíos tiägøoyy yajmøødmädiacpä coögä Jesús hänäjty ja'a Mesías, ja'a Dios hänäjty jecy tøø yajnähdiijiäbä coö hänäjty quiexa'añ yajnähwaatpä. ⁶ Mänitä judíoshajxy jiootma'ty. Mänit hajxy miänaañ cooc tyjy ja'a Pablo hänäjty yhøhnda'agy. Mänitä Pablo ja'a wyit wyiinxiyty. Jaduhñä hijxtahnd yejcy coö ja'a judíos wyiinmahñdyhajxy hänäjty quia'a hoyyä. Mänitä Pablo miänaañ:

—Hamdsooyyä pojpä hajxy jaduhñ mmøødä coö hajxy jaduhñ mga'a nähwa'adsa'añ. Paady hajxy jaduhñ mga'a nähwa'adsa'añ coö haxøøgwiinmahñdy hajxy mmøødä. Ca'a yhøøchä pojpä jaduhñ nmøød coö hajxy mga'a nähwa'adsa'añ. Cábøch mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwaañnä. Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, je'ečh hajxy jaduhñ nyajwiingapxø'øwaañnäp —nømä Pablo ja'a judíos ñämaayy.

⁷ Mänitä Pablo chajtøjpadsoomy. Mänit jim ñøcxy maa ja'a craa Ticio Justo tiøjcän, jim tsajtøjnähmøjc. Wyiingudsähgøøbiä Ticio Justo ja'a Dios hänäjty, hoy hänäjty je'e quia'a jagä judíosä. ⁸ Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug xiøhaty Crispo. Jue'e hänäjty tiuumby tsajtøjwiindsøn. Mänitä Crispo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäbøjcy nägøxiä, møødä yhuung møødä tio'oxy. Nämaysä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy miäbøjpä, ja'a hajxy hänäjty jim tsänaabiä Corinto. Mänit hajxy hoy ñäbety. ⁹ Mänitä Pablo ja'a Jesucristo wyiinhijxy coods. Mänitä Jesucristo miänaañ:

—Ca'a pøn mdsähgø'øy. Høøch nmädia'agy tehngajnä yajwá'xäc. Caj mhamónät. ¹⁰ Høøch miich ngüeendähajpy. Caj miich pøn nej xtiuna'añ. Hix, nämayhøchä jäya'ay ja'a ngapxy ja'a nmädia'agy hajxy yaa xmiäbøjcä maa hädaa cajptän —nømä Pablo ñämaayyä.

¹¹ Tu'jomøjtä cupcä Pablo jim yhiyty Corinto. Jue'e ja'a Pablo hänäjty jaduñ ñä'ägädä tuunghajpy, ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xyiibä.

¹² Pero coo ja'a craa Galión jim tiägøøyy tuumbä gobernador maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Acaya, mänitä judíos ja'a Pablo hajxy tiägøøyy mädsibøøbiä. Mänit hajxy jim yajnøcxy hagujc maa ja'a Galión hänäjty tiuñän. ¹³ Mänitä judíos ja'a Galión hajxy ñämaayy:

—Jue'e hädaa craa jiatcø'øyy, jiøjcapxøøby hädaa craa ja'a cu'ug coo højts nguhdujt hajxy xquia'a yajtúunät neby højtsä Dios nwiingudsähgø'øyyän. Wiingwiinmahñdy jaduñ yajnahixøøby coo højtsä Dios wiing nwiingudsähgø'øwät —nømä Pablo ñähwaambejtä.

¹⁴ Coo ja'a Pablo hänäjty yhadsowa'añ, mänitä Galión yaghadsowøøyy:

—Coo hädaa craa häxøpy tøø quiädieey, mänitøch mijtsä mmädia'agy häxøpy nmädowaanä. ¹⁵ Pero ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy jaduñ myajtsibøøby. Ja'a mhamdsoo mädia'agy hajxy jaduñ myajcapxiøøby pøn jaduñ xøhajp ja'a Mesías. Hamdsoo mijts myajtødiägø'øwät. Cábøch jaduñmbä nmädowa'añ —nømä judíoshajxy yhojjä.

¹⁶ Mänitä Galión ja'a judíos yhøxquejxy maa ja'a hagujtøjcän. ¹⁷ Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug xiøhaty Sóstenes. Copc-hajp hänäjty je'e maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä cu'ugä Sóstenes hajxy miäjch. Mänit hajxy jim yajnøcxy hagujc. Mänit hajxy jim quioxho'cy. Pero cabä Galión jaduñ miøjpädaacy.

¹⁸ Y ja'a Pablo, maxiøø je'e jim jiaag hijty Corinto. Mänitä Pablo ja'a mabøjpädøjc ñämaayy coo hänäjty jim choonaannä. Jim hänäjty ñøcxa'añ Siria barcojooty näguipxy møødä Priscila møødä Aquila. Cahnä hajxy hänäjty jim biarcotägø'øyy Cencrea, mänitä Pablo cuhdøø'x yajcuhme'xy. Paady jaduñ yajcuhme'xy coo ja'a Dios hänäjty cøxiä wiinä tøø miäyujwa'añ. Mänitä Pablohajxy tiu'ubøjnä barcojooty. ¹⁹ Mänit hajxy mejyhawiimb ñajxy. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Efeso. Jimä Pablohajxy ñibiuhyohdiúütänä møødä Priscila møødä Aquila. Mänitä Pablo jim ñøcxy nidiuhm maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä Pablo ja'a judíos tiägøøyy møødmädiaacpä. ²⁰ Mänitä judíoshajxy jia mänaañ coo ja'a Pablo jim jejcy yhidät. Pero cabä Pablo jaduñ miänaañ. ²¹ Mänit miänaañ: “Nøcxáambøch cham Jerusalén xøøhajpä. Pero coo ja'a Dios jaduñ miáná'anät, mänitøch yaa nmiindägätsät maa mijtsän.”

Coo ja'a Pablo jaduñ quiapxpädøøyy, mänit jadähooc biarcotägøøguiumbä. Mänit jim choñ Efeso. ²² Mänit jim ñøcxy barcojooty maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Cesarea. Coo jim miejch, mänit biarcopädsøømy. Mänit ñøcxy Jerusalén. Coo jim quioo'ty, mänitä mabøjpädøjc-hajxy hoy quiuhixyii. Mänitä Pablo jim ñøcxy Antioquia. ²³ Maxiøø jim yhiyty. Mänit jim tiu'ubøjcumbä. Mänit jim ñøcxy maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Galacia møød jim Frigia. Majatiä Pablo hänäjty wiädity, jimä mabøjpädøjc-hajxy hänäjty quiapxmøcpøgyii nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ hoy yajnøcxät.

²⁴ Mänitä judíos jim tu'ug miejch Efeso. Apolos hänäjty xiøhaty. Jue'e hänäjty choñ Alejandría maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Egipto. Jøjwidsø'ø hänäjty quiapxy miädia'agy. Ca'xiä Diosmädia'agy hänäjty jiaanç tehñ jiaty. ²⁵ Tøø ja'a Diostu'u hänäjty jaduñ hoy yhabøcy. Hamuumdu'joot hänäjty yajnahixø'øyy ja'a Jesúscøxpä, neby hänäjty tøø jiaty tøø yhabetiän. Ñajuøøbiä Apolos hänäjty jaduñ coo ja'a Juan hänäjty tøø miäyajnäbety. Pero cahnä Apolos hänäjty miädoyhatyñä coo ja'a mabøjpädøjc-hajxy hänäjty ñäbejnä ja'a Jesucristocøxpä. ²⁶ Mänitä Apolos jim ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä Apolos ja'a Diosmädia'agy tiägøøyy yajwiingapx yajwiinmädiaagøøbiä. Møcjoot hänäjty miøød. Jimä Priscilahajxy hänäjty yhamädoowhity tsajtøgooty møødä Aquila. Coo ja'a Apolos jaduñ miädiaacpädaacy, mänitä Priscila ja'a Apolos hajxy hawiing wioonøcxy. Mänitä Apolos hajxy ca'xy yajmøødmädiaacy nebiä Apolos ja'a Diosmädia'agy jaduñ maas hoy yajnøcxät. ²⁷ Mänitä Apolos miänaañ coo hänäjty jim ñøcxa'añ Acaya. Mänitä mabøjpädøjc-hajxy jaduñ piamänaañ coo ja'a Apolos jim ñøcxät. Mänitä mabøjpädøjc

nocy hajxy yhädiuñ coo ja'a Apolos jim̄ piuhbedóøjät Acaya. Ja'a mábøjpädøjc-hajxy hánajty jim̄ hijpä Acaya, je'edsä Apolos hajxy puhbédäp. Mänitä Apolos jim̄ chohñ Efeso. Mänit jim̄ ñøcxy Acaya. Coo jim̄ miejch, mänitä mábøjpädøjcä Apolos hajxy piuhbejty nägøø nädecypiä. Paady hajxy hánajty tøø miäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hojiot jiaanč teh̄m̄ miøødä. ²⁸ Majatiä Apolos ja'a judíos ja'a Diosmädia'agy hánajty miøødyajcapxiø'øy cu'ughagujc, cabä judíoshajxy hánajty yajmäjäda'agyii. Jaduhñä Apolos yajnähiø'øy coogä Jesús hánajty je'e Miesíasä, ja'a Dios hánajty jecy tøø yajnähdíjiäbä coo hánajty yaa quiexa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhñä Apolos hánajty yajnähiøøbiä coo jaduhñ jim̄ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a Dios jaduhñ jecy tøø miäna'añ coogä Mesías hánajty yaa quiexa'añ.

19

¹ Jimä Apolos hánajty yhityñä Corinto, mänitä Pablo jim̄ chohñ Antioquía. Mänit jim̄ ñaxøøyy tunjoot. Mänit jim̄ miejch Efeso. Jimä Pablo ja'a mábøjpädøjc may piaaty.

² Mänitä Pablo miänaañ:

—Mänaa mijtsä Diosmädia'agy mmäbøquiän, nej, mänitiä ja'a Dioshespíritu hajxy xquiorazóngtägøøyyä —nømä mábøjpädøjc-hajxy miäyajtøøwä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Tii jaduhñ mnänøømbby ja'a Dioshespíritu. Cahnä højts jaduhñ nmädoyhatyñä.

³ Mänitä Pablo miänáangumbä:

—Mänaa mijts mnäbetiän, pønä quiuhdujt hajxy myajtuunä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a Juan quiuhdujt højts nyajtuunä.

⁴ Mänitä Pablo jiaac mänáangumbä:

—Jue'e ja'a Juan hánajty yajnäbejpy, pønjetiä yhaxøøgwiinmahñdy hánajty tøø ñajtshixø'øy. Jaduhñä Juan hánajty yajnähiøøbiä coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy miäbøjcäxät, ja'a hánajty jaac medsaambä —nømä Pablo ja'a mábøjpädøjc ñämaayy.

⁵ Coo hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy hoy ñäbety ja'a Jesucristocøxpä. ⁶ Mänitä Pablo ja'a mábøjpädøjc tiägøøyy cø'øguhajpä hanidiuhmjaty. Mänitä Dioshespíritu hajxy ñähgädaacä. Mänit hajxy tiägøøyy capxpä wiinghayuuc-haamby. Mänitä Dios ja'a miädia'agy hajxy tiägøøyyä najtsapxøøyyäbä. ⁷ Nämajmetscä mábøjpädøjc-hajxy hánajty.

⁸⁻⁹ Mänitä Pablo tiägøøyy nøcxpä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän jim̄ Efeso. Sábadohaam hánajty ñøcxy. Mänitä Pablo ja'a judíos ja'a Diosmädia'agy tiägøøyy yajwiingapx yajwiinmädiaagøøbiä nebiatiä Dios yhane'emiän. Møcjootä Pablo miøødhajt. Jia wi'i yajmäbøgaambiä Pablo ja'a judíos hánajty. Jia mábøjc hajxy jaduhñ näje'e. Pero cab hajxy nägøxiä miäbøjcy. Ja'a hajxy hánajty ca'a mábøjpä, mänit hajxy haxøøgjaty ñä'ägä mänaañnä jäya'ayhagujc. Haxøøgä Diostu'u hajxy piädaacnä. Mänitä Pablo wyiinmaayy coo hánajty jim̄ quia'a nøcxaannä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Tägøøgpø'o hánajty tøø yhabety coo ja'a Pablo jim̄ tiägøøyy nøcxpä. Coo ja'a Pablo jim̄ chohñ, mänitä Pablo ja'a mábøjpädøjc jiaac møødnøcxy. Mänit hajxy tiägøøyy hamugøøbiä maa ja'a Tirano tiøjcän. Hamøj ja'a Tirano tiøjc hánajty. Jabom̄-jabomä Pablohajxy hánajty jim̄ ñøcxy capxpä mädiaacpä. ¹⁰ Mejtsjomøjtä Pablo jim̄ jiaac yajnähiøøyy. Nämayyä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ jim̄ miädooyy maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Asia, wiinduhmyhagajpt, møødä judíoshajxy, møød hajxy hánajty ca'a judíospä. ¹¹ Madiu'ujä Pablo pa'am jim̄ yajnajxy ja'a Dios miäjaahaam. Hoy-yagjuøøñäjetiä Pablo jaduhñ tiuñ. ¹² Coo ja'a Pablo wyit hánajty ñähdóonäxä, høxtä najxpä pia'amhajxy hánajty, høxtä nähwáatsäp ja'a haxøøgpøj hajxy hánajty.

¹³ Jimä judíoshajxy hánajty näje'e wiädity. Jäya'ay hajxy hánajty yajnähwaachp, ja'a hajxy hánajty haxøøgpøjmøødpä. Coo ja'a judíoshajxy jaduhñ miädooyy cooc ja'a Pablo jäya'ay haxøøgpøj hánajty yajnähwa'ačh ja'a Jesús miäjaagøxpä, mänit hajxy wyiinmaadiaacy

coo ja'a Pablo hajxy hänajty jaduhñ piahixaambä. Mänitä haxøøgpoj hajxy tiägøøyy nämaabiä:

—Ja'a Jesús miäjaagøxpä, ja'a Pablo naxy miädiaacypiä, jaduhñ miich nhane'emy coo miich jiiby mjøwá'adsät.

14-15 Jaduhñä Esceva yhuunghajxy hänajty jiatcøøbiä, ja'a hajxy hänajty näjuxtupä. Teedywiindsønä Esceva hänajty tiuumby maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä jäya'ay hajxy tu'ug piaaty. Haxøøgpoj hänajty miøød. Mänitä haxøøgpoj hajxy ñämaayy:

—Ja'a Jesús miäjaagøxpä miich nhane'emy coo miich jiiby mjøwá'adsät.

Mänitä haxøøgpoj yhadsooyy:

—Nhíxyhøchä Jesús. Nnajuøøbiøch pøn je'e ja'a Pablo. Pero mijts, caj mijts nhixiä —jaduhñä Esceva yhuunghajxy yhadsoowä.

16 Mänit hajxy hoyhoy quioxho'cä. Ja'a craa jaduhñ jatcøøyy, ja'a haxøøgpoj hänajty møødpä. Hoyhoy hajxy jaduhñ chaaçhøøyy. Nähwa'ads høxwa'ads hajxy jaduhñ piädaacä. Mänit hajxy jiiby yhøxpäbooyy maa craa tiøjcän. 17 Mänitä mädia'agy jim wiädijty Efeso nebiä Esceva yhuunghajxy jiajty yhabejty. Nägøxiä jäya'ayhajxy jaduhñ miädoyhajty, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíoshajxypä. Jaanç tehñ chähgøøyy ja'a cu'ughajxy jaduhñ. Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy wiingudsähgøøbiä nägøø nädecypiä, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä.

18 Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy nämay hoy ñägäpax cu'ughagujc nebiaty hajxy hänajty haxøøg tøø jiäya'ayhaty. 19 Ja'a jäya'ayhajxy hänajty tøø tiúñäbä magiahaam, mänitä magianocy hajxy quiøxy yajmejch. Mänit hajxy quiøxy no'cy hijxwiinduum. Jue'egä noquiäda'a hänajty tøø choobaady juxychägui'xmajcmil. 20 Coo ja'a ñocy hajxy jaduhñ ño'cy, jaduhñä hijxtahnd hajxy yejcy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy tøø miäböcy. Tehngajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy jim jiaac yajwa'xy wiinduhmyhagajpt.

21 Mänitä Pablo wyiinmaadiaacy coo hänajty jim nøcxy wiädita'añ Macedonia møød jim Acaya. Coo hänajty jim tøø quiøxy wädity, mänit hänajty jim ñøcxa'añ Jerusalén. Mänit miänaañ:

—Cooç hänajty tøø nhoy Jerusalén, mänitøch jim nnøcxa'añ Roma.

22 Jimä Pablo jiamiøød hänajty miøødä nämetsc, ja'a Timoteo møødä Erasto. Mänit ja'a Pablo ja'a jiamiøød jim quiejxø'cy Macedonia. Haa ja'a Pablo, maxiøø jim jiaag hijty Asia.

23 Mänitä jäya'ayä tsip hajxy näje'e jim yajpädø'cy Efeso. Paady hajxy jaduhñ yajpädø'cy je'eguiøxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty quia'a tsoy. 24 Jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Demetrio. Saandätøjc-hahädiuunnaxiä Demetrio hänajty yhädiuumby poobhorohaam maa ja'a saandä hänajty yhitiän, ja'a xøhjäpä Artemisa. Mayyä Demetrio moonsä hänajty miøødä. Jaanç tehñ quianarhjäp hajxy hänajty jaduhñ coo ja'a saandätøjc-hahädiuunnaxy hajxy hänajty tioogy. 25 Mänitä Demetrio ja'a mioonsä miøødhamugøøyy nägøxiä møød pønjaty hänajty hawiing saandähädiuumbä. Mänitä Demetrio miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, coo hädaaduhmbä tuung hajxy ndúunäm, paady hajxy njaanç tehñ quianarhjätm. Tøyhajt jaduhñ. 26 Tøø hajxy mhixy, tøø hajxy mmädoy coo ja'a Pablo jii wiädity, coo jii quiapxy coo jii miädia'agy cooc tyijy højtsä nsaandä quia'a jújquiäm. Tøø jäya'ayhajxy may miäböcy; ca'a yaayyä Efeso, pero cøxiä wiinduhmyhagajpt yaa Asianaaxooty. 27 Coo jäya'ayhajxy maas may jiaac mäbögät, cab hajxy majiaty nganarhjätm. Y cabä jäya'ayä nsaandähajxy xwyiingudsähgøøwáanänä, ni ja'a saandätøjc maa yhitiän. Jiahdiägoyyaamby hajxy jaduhñän. Wiinduhmyhagajptä saandä Artemisa wyiingudsähgøøy yaa Asianaaxooty møød jäguembaady.

28 Coo ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jiootma'ty. Mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä.

—¡Viva Artemisa, viva! Højtsä Artemisa yaa nsaandähjätm yaa Efeso.

²⁹ Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy coo ja'a Demetrio mioonsähajxy hänajty jaduhñ wyi'i ya'axy wyi'i jioicy cajptooty, mänitä cu'ughajxy tiägøøyy haamhjäpä. Jimä Pablohajxy hänajty wiädity cajptooty. Jue'e ja'a jiamioødhajxy hänajty xiøhaty, Gayo møød Aristarco. Macedonia hajxy hänajty nämetsc chooñ. Mänitä Gayohajxy miajtsä møødä Aristarco. Ja'a cu'ughajxy jaduhñ mämajts. Mänitä Gayohajxy piawijtsä piäjägujcä maa ja'a hamugøødiaactän. Mänit hajxy jim ñäxø'owøøyyä. ³⁰ Haa ja'a Pablo, coo jaduhñ miädoyhajty coo ja'a jiamioød jaduhñ miäjtsäxä, mänit jiiiby jia wi'i tiägø'owaañ jäya'ayhagujc. Ja'a jiamioød hänajty jia wi'i ñähgapxtu'udaamby. Pero cabä mäbøjpädøjcä Pablo hajxy jaduhñ quiejxy. ³¹ Jimä Pablo ja'a miägu'ughajpähajxy näje'e miøjhaty Asia. Mänitä Pablo nocy yajnäguejxä coo jiiiby quia'a tägø'owät jäya'ayhagujc. ³² Jaançh tehñ yaaxp jaançh tehñ jiojpä cu'ughajxy hänajty jim maa hajxy hänajty tøø yhamugø'oyän. Wiingjaty hajxy hänajty ya'axy. Cab hajxy hänajty tu'cuhdujt ya'axy. Ni quia'a najuø'oy hajxy hänajty tii hajxy hänajty jaduhñ tøø ñähamugø'oy. ³³ Jimä judíos hänajty tu'ug xiøhaty Alejandro. Mänitä Alejandro jaduhñ piajahmä jäya'ayhagujc. Ja'a miägunaaxhajxy jaduhñ näje'e jatcøøyy. Mänitä Alejandro yhawáañäxä tiiguiøxpä yø'ø jäya'ayhajxy hänajty jaduhñ coo wyi'i yhaamhaty. Mänitä Alejandro ja'a judíos jia nähgapxtu'udaañ jäya'ayhagujc. ³⁴ Coo ja'a cu'ugä Alejandro hajxy jaduhñ yhøxcajpy coo hänajty je'e jiidíoospä, mänit hajxy tiägøøguiumbä yaaxpä jiojpä.

—¡Viva Artemisa, viva! Højtsä Artemisa yaa nsaandähájtäm yaa Efeso.

Mejtshora hajxy jaduhñ jiaac yaaxy jiaac jiojcy.

³⁵ Hobiä nejpiä ja'a secretario ja'a cu'ug yaghamooñ. Mänit miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, mijts yaa tsänaabiä Efeso, jéquiänä tsa tu'ug quiahy tsajtwiing. Artemisa hajxy nyajxøhájtäm. Je'e hajxy yaa nwiingudsähgøøyyäm yaa Efeso. Tøø ja'a tiøjc hajxy jaduhñ nhädiuunäm coo jaduhñ jiiiby yhidät jiiiby tiøgooty. Højtsä cuhdujt jaduhñ nmøød'ájtäm coo højtsä Artemisa ngüeendähájtäm. ³⁶ Tøyhajt jaduhñ. Hopiønä jaduhñ miänaañ. Hoorä, huuc tunä mayhajt hajxy. Huuc hamón hajxy. Hoy hajxy jaduhñ mhuuc tehñ tiaj mhuuc tehñ miáyät jayøjp tii hajxy mdunaamby. ³⁷ Hädaa mähdiojc hajxy tøø mmächäbä, cabä tii pojpa tii cädieey hajxy hädaa tøø tiuñ. Cabä Artemisa hajxy tøø miägapxtägoy, ni cab hajxy tii tøø mieeçh maa ja'a Artemisa tiøgootiän. ³⁸ Pø tøø hädaa mähdiojc-hajxy jaduhñ jiaançh cädieey nebiä Demetrio hajxy ñäxø'owø'oyän, weenä Demetrio hajxy jim nøcxy ñäxø'owø'oy maa ja'a hagujtøjcän. Jaduhñä cuhdujt ñä'ägä miñ. Paadiä cuduung yhuuc jimäbä. ³⁹ Pø jimä tsip wiingpä hajxy jaduhñ mjaac møødä, mänit hajxy mnägápxät coo junta hänajty jiaac jada'añii. ⁴⁰ Cab jaduhñ yhahixø'oy coo hajxy jaduhñ nwi'i yhaamhájtäm nä'ä nägoobä, coo tsip hajxy jaduhñ nä'ä nägoobä nyajpädø'cäm. Coo ja'a gobiernä Rómabä jaduhñ miädoyhadät neby hajxy jäda'a tøø njatcøøyyäm, wehñdä häyaa xñäxø'owøøyyämät. Neby hajxy häyaa nnä'ä hadsoowämät.

⁴¹ Mänitä secretario quiapxpädøøñä. Mänit miänaañ coo ja'a jäya'ayhajxy wyiimbijnät.

20

¹ Coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty tøø mioon tøø tiujnä, mänitä Pablo ja'a mäbøjpädøjc miøjyaaxy. Mänitä Pablo miägapxy yhanehmy. Mänit miänaañ coo hänajty jim wyiimbidaañnä, møød coo hänajty jim ñøcxaañnä Macedonia. ² Coo jim miejch, mänit jim tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt. Majaty hänajty wiädity, jimä mäbøjpädøjc hänajty miägapxy yhanemy. Mänitä Pablo jim chóhngumbä Macedonia. Mänit jim ñøcxy Grecia. ³ Coo jim miejch, mänit jim yhiyty tægøøgp'o. Coo hänajty jim choonáangumbä, mänit hänajty jim ñøcxa'añ Siria barcojooty. Cahnä Pablo hänajty biarcotägø'oyñä, mänit miädoyhajty coogä judío hajxy hänajty tøø quiojyquiapxytiuñ coogä Pablo hajxy hänajty miadsa'añ, nägóoyädsä Pablo jiiiby tiägø'owät barcojooty. Mänitä Pablo wyiinmahñdyhajty coo hänajty quia'a tu'ubøgaañnä barcojooty. Jaduhñ wyiinmahñdyhajtä coo jim ñøcxø'owät

Macedonia teci-yo'oyhaam. ⁴Nämäyvä Pablo miägu'ughajpähajxy jim miøødnøcxy Asia, møødä Timoteo, møødä Sópater, ja'a hänajty jim tsohm̄bä Berea, ja'a Pirro yhuung, møødä Gayo, ja'a hänajty jim tsohm̄bä Derbe, møødä Aristarco, møødä Segundo, møødä Tíquico, møødä Trófimo. Tesalónica ja'a Aristarcohajxy hänajty chooñ møødä Segundo. Asia ja'a Tíquicohajxy hänajty chooñ møødä Trófimo. ⁵Coo ja'a Pablohajxy jim miejch Filipos møødä jiamiøødhajxy, mäníthøchä Pablo jim nbaattägajch, høøch Lucas. Høøch hädaa nocy jaduhñ nhädiuumby. Mänitä Pablo jiamiøødhajxy jim ñøcxø'cy Troas. Jim højts hänajty xyhahixa'añ, høøch møødä Pablo. ⁶Paady højts jim nmähmøøyy Filipos, coo ja'a judíos ja'a xiøøhajxy hänajty jiada'añii mänaa ja'a judíos ja'a tsajcaagy hajxy quiayyän, ja'a ca'a levadura møødpä. Coo ja'a xøø jaduhñ miaaayy, mänit højts jim nbarcotägøøyy. Mänit højts jim ndsohñnä Filipos barcojooty. Mägooxxøø højts mejjiooty nyohy. Mänit højts jim nmejch Troas. Mänit højtsä Pablo ja'a jiamiøød jim nbaattägajch, ja'a højts hänajty jim xyhahijxpä. Jim højts njaac hijty juxtujxøø nägøxiä. ⁷Coo näxøø jaduhñ yhabaaty, mänit højts nhamugøøyy, højts mæbøjpädøjc. Mänit højtsä Santa Cena nyagjajtä. Mänit højtsä Pablo xtiägøøyy yajnahixøøbiä. Jejcy jaduhñ miädiaacy je'eguiøxpä coo hänajty cujaboom tiu'ubøgaanä. Cuptsuhmdä hänajty tøø jiaty, jimnä ja'a Pablo hänajty miädia'agyñä. ⁸Maa højts hänajty tøø nhamugø'oyän, nähbettøjtøgooty hänajty jaduhñ jim. Jiibiä jøøn hänajty may tioy. ⁹Jimä høxcujc-häna'c hänajty tu'ug yhäña'ay ventanahaguuy nähbettøjnähgøxp ja'a miädägøøgpisobä. Eutico ja'a craa hänajty xiøhaty. Jim Eutico ja'a Pablo hänajty yhamädoowhity. Tøø ja'a Pablo hänajty jejcy miädiaacnä. Mänitä Eutico jim miaaho'cy maa hänajty yhäña'ayän ventanahaguuy. Mänit jim quiuhgahnajxy. Ho'ogy hoy wyidsø'cänä. ¹⁰Coo ja'a Pablo jaduhñ yhijxy, mänit jiiby yhädaacy naaxyp maa ja'a Eutico hänajty tøø quia'ayän. Mänitä Pablo ja'a Eutico miäneenø'cy. Mänit højtsä Pablo xñämaayy:

—Ca'a hajxy mdsähgø'oy. Jujcyñä hädaa craa jaduhñ.

¹¹⁻¹²Jujcy ja'a craa jiaançh yajnøcxä maa ja'a tiøjcän. Mänitä mæbøjpädøjc-hajxy jiaançh tehñ xioonäacy. Mänitä Pablo jim ñøcxtägajch cøxp maa hänajty yajnahixø'oyän. Mänitä Pablo ja'a tsajcaagy yajwa'xy. Mänit højts ngaayy nhuucy nägøxiä. Mänitä Pablo jiaac tægøøyy yajnahixøøbiä. Jim højts jaduhñ ngujobøøyy. Mänitä Pablo miädiaacpädøøñä. Mänit jim chohñnä Troas.

¹³⁻¹⁴Tøø højtsä Pablo hänajty xñäma'ay cooc hänajty teci-yo'oyhaam ñøcxa'añ jim maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Aso. Pero højts, barcojooty højts jim nnøcxy, høøch Lucas møødä Pablo jiamiøødhajxy. Coo højts jim nmejch Aso, mänitä Pablo jim tiägøøbiä barcojooty. Mänit højts jim ndu'ubøjcumbä Aso näguipxy møødä Pablo. Mänit højts jim nägøxiä nnøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Mitilene. ¹⁵Coo højts jim ndsøhngumbä, mänit højts cujaboom nnaxøøyy jim mädøyyä maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Quío. Mänit højts jim cujaboom nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Samos. Coo højts jim ndsøhngumbä, cujaboom højts jim nméjtscumbä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Mileto. ¹⁶Tøø ja'a Pablo hänajty wyiinmay coo hänajty jim quia'a näxø'øwáangumbä Efeso. Hix, cabä Pablo hänajty jim jejcy wiädita'añ Asianaaxooty. Paady hänajty jim quia'a wädita'añ Asia coo hänajty jim ñøcxa'añ Jerusalén. Mobädajpä ja'a Pentecostésxøø hänajty jim jiada'añii. Paadiä Pablo hänajty yhadø'øch, jaduhñä Pentecostés-xøø mädøyyä piáadät.

¹⁷Jimnä højts hänajty nhityñä Mileto, mänitä Pablo capxy jim quiejxy Efeso coo ja'a tsajtøjwiindsønhajxy jim ñøcxät Mileto, ja'a hajxy hänajty jim tuumbä Efeso. ¹⁸Coo hajxy jim miejch Mileto, mänit hajxy ñämaayyä:

—Mänájøch jim nhitiän maa mijtsän jim Asianaaxooty, jaançh tehñ yhöyhøch jim nduunñ mädühñtiøch jim nhijty. Mnajuøøby hajxy jaduhñ cooçh jaduhñ nga'a høhñda'agy. ¹⁹Jaançh tehñ yhöyhøchä Jesús ja'a tiuung hänajty nduunä, ja'a hajxy nWiindsønhajtämbä. Mee'xxiéemyhøch hänajty nduñ. Náxyhøch hänajty njootmayhaty

coochä nmägunaaxä Jesús ja'a miädia'agy hajxy hänajty quia'a mabøgaanä. Mayhooc hajxy jaduhñ quiojyquiapxytiuuñ cooch hajxy hänajty xjia wi'i yagho'oga'añ. ²⁰ Cøxyhøch mijts hänajty nyajwiinxiic nyajwiingapxø'ø y neby hajxy hoy mhídat. Homiänáajøch mijts hänajty nyajnahixø'ø y, møød jim jäya'ayhagujc, møød jim maa ja'a mdøjc-hajxiän. ²¹ Jadúhñhøch mijts hänajty nmägapxy nhane'emy coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy jaduhñ mnajtshixø'øwät, møød coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøgät ja'a Jesúscøxpä, ja'a hajxy nWiindsøñhajtämbä. Nägøxiøch mijts hänajty jaduhñ nmøødmädia'agy, møød mijts judíoshajxy, møød mijts cajpä judíospä. ²² Hoorä, tøøchä Dioshespíritu xñäma'ay cooch jim nnøcxät Jerusalén. Pero cábøch nnajuø'ø y nébyhøch jim njada'añ nhabeta'añ. ²³ Jagóoyyøch jaduhñ nnajuø'ø y cooch jim nyajtsuma'añ, coochä tsaachpä peenä jim nbaada'añ. Majátyhøch jaduhñ tøø nwädity, jadúhñhøchä Dioshespíritu tøø xyhawaanä cooch jaduhñ njada'añ nhabeta'añ. ²⁴ Pero cábøch tii ndajy nmay. Cabä cueentä jaduhñ cooch nnä'a hó'ogät. Je'eyyhájtjøch nbøcjuøøby coochä nduung nyajmayaannä, ja'a Jesúshøch xmióoyyäbä, ja'a hajxy nWiindsøñhajtämbä. Jadúhñhøch xtiuungmooyy coochä mädia'agy jaduhñ nyajwá'xät coo ja'a Dios hojiot jiaanç tehñ miøødä.

²⁵ 'Tøøch mijts nyajwiinxiic nyajwiingapxø'ø y coo ja'a Dios yhane'ema'añ ja'a miøcmäjaahaam. Hoorä, cábøch mijts mänaa xyhijxtägatsaannä. Tøyhajt jaduhñ. ²⁶ Coo mijtsä Diosmädia'agy mga'a mäbøgät nébyhøch tøø nja mädia'aguiän, ca'a yhøøchä pojpä jaduhñ nmøød. ²⁷ Hix, pedyijøch mijts tøø nyajmøødmädia'agy nebiatiä Dios tøø yhane'emiän. ²⁸ Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy. Mgüendähádäbä mäbøjpädøjc hajxy nägøxiä. Ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ xpiädaac coo hajxy jaduhñ mgüendähádät. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy jaduhñ xyhuunghajtäm, coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm. ²⁹ Cooch mijts jaduhñ nbuhwa'adsaannä, mänitä wiinghänä'c-hajxy yaa miedsa'añ maa mijtsän. Mäwiinhøhmbä hajxy jaduhñ miedsa'añ. Xjia wi'i jiojcapxø'øwaamb mijts jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mnajtshixø'øwät. Jaduhñ mäwíinätš hajxy jiatcø'øwa'añ nebiä pahucä meeg hajxy chu'uçhän. Tøyhajt jaduhñ. ³⁰ Høxtä mijtsä mjamiøød näje'e tiägø'øwaambä høhndaacpä. Näje'e ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ yajtägoyyáanäbä nebiä høhndaacpähajxy tiägoyya'añän. ³¹ Naxy hajxy jaduhñ mdehñ ñiyajcopcø'øwøøjät. Tägøøgiomøjthøch mijts jaduhñ nmägapxy nhanehmy xøømdsuhñ. Jaanç tehñ chaaçhpøjpcøch hänajty. Naxy hajxy jaduhñ mdehñ jahmiédsät.

³² 'Hoorä, mäbøjpädøjc, mijtsä Dios nyajcø'øwaanøøby ween hajxy jaduhñ xcwieendähaty. Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ cooc ja'a Dios hojiot jiaanç tehñ miøødä. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøgät, jaduhñä Dios hajxy xjiaac tehñ piuhbédät ja'a miäjaahaam. Møød hodium hajxy jaduhñ xpiädá'agät näguipxy møød pønjaty ja'a Dios yhuunghajpy. ³³ Cábøch pønä wyitä xiädø'øñ tøø nhadsojcä. ³⁴ Ja'a nhamdsoo cø'øháamhøch jaduhñ tøø nniyhixyii. Jadúhñhøchä nmägu'ughajpä tøø nbuhbejpä. Tøyhajt jaduhñ. ³⁵ Homiänáajøch mijts tøø nmägapxy tøø nhane'emy coo hajxy mniguiudúunäxät, møød coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy jaduhñ mbuhbédät møødä häyoobäjäya'ay. Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ coo ja'a Jesús jaduhñ jecy miänaañ: "Coo wiinghänä'c mbuhbédät, jaduhñds jootcujc mhídat. Pø mnä'a yajpuhbedaamb jaduhñ, cab jaduhñ jootcujc mhídat."

³⁶ Coo ja'a Pablo jaduhñ quiapxpädøoyy miädiaacpädøoyy, mänit hajxy nägøxiä jyi-jcädaacy näguipxy møødä Pablo. Mänit hajxy tiägøoyy Diospa'yaaxpä. ³⁷ Mänit hajxy tiägøoyy jøøbiä xuu'tspä coo ja'a Pablo hajxy hänajty piuhwa'adsáanänä. Mänitä Pablo hajxy miajch miäneeñ. Mänitä Pablo hajxy chu'xy. ³⁸ Jaanç tehñ jootmayhajp hajxy hänajty je'eguiøxpä coo ja'a Pablo hänajty tøø miäna'añ cooc ja'a Pablo hajxy hänajty quia'a hijxtägatsaannä. Mänitä Pablo hajxy hoy ñajtshixøøñä maa ja'a Pablo hänajty biarcotägø'øwa'añän.

21

¹ Mänit hõjtsä mäbõjpadõjc nbuhwaatsnä. Mänit hõjts nbarcotägõõyy. Mänit hõjts jim ndsohñnä Mileto. Mänit hõjts jim tu'uda'aquiä nnõcxy maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Cos. Cujaboom hõjts njaac nõcxy maa ja'a naax hänajty xiõhatiän Rodas. Coõ hõjts jim ndsõhngumbä, mänit hõjts jim njaac nõcxy maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Pátara. ² Jim hõjtsä barco wiingpä hoy nbaady. Jim hänajty ñõcxa'añ maa ja'a naax hänajty xiõhatiän Fenicia. Mänit hõjts ndu'ubõjcbumbä wiingbarcojooty. ³ Mänit hõjtsä naax nnäheebõõyy, ja'a hänajty xõhajpä Chipre. Hahooyhaamby hõjts jim nwiinnajxy jäguemjuõõby. Jim hõjts hänajty nnõcxõ'õy maa ja'a naax hänajty xiõhatiän Siria. Coõ hõjts jim nmejch, mänit hõjts jim nbarcopädsõõmy maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Tiro. Paadiä barco jim miedsõõyy Tiro coõ tsõmy hajxy hänajty jim ñähdsõõmdu'uda'añ. ⁴ Jim hõjtsä mäbõjpadõjc näje'e nbaaty. Mänit hõjts jim nhijty Tiro juxtujxõõ maa ja'a mäbõjpadõjc-hajxiän. Mänitä Pablo hajxy jia nämaayy coõ jim quia'a jaac nõcxät Jerusalén. Jadúhñäc hajxy hänajty tõõ ñajtscapxõ'õyii ja'a Dioshespíritäm. Pero cabä Pablo jaduhñ ñä'ä mõjpadaacy. ⁵ Coõ juxtujxõõ yhabejty, mänit hõjts jim ndu'ubõjcbumbä. Mänit hõjtsä mäbõjpadõjc nägõxiä hoy xñajtsxixõ'õy cajtpa'a mõõdä yhuung mõõdä tio'oxy. Mänit hõjts jim njijcädaacy pu'uwiiing. Mänit hõjts nDiospa'yaaxy. ⁶ Mänit hõjtsä mäbõjpadõjc xpiuhwaatsnä. Mänit hajxy wyiimbijnä maa ja'a tiõjc-hajxiän. Mänit hõjts ndägõõdiägajch barcojooty.

⁷ Mänit hõjts jim ndsõhngumbä Tiro. Mänit hõjts jim njaac nõcxy maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Tolemaida. Coõ hõjts jim nmejch, mänit hõjtsä mäbõjpadõjc hoy nguhixy. Tu'tsuhm hõjts jim nhijty maa ja'a mäbõjpadõjc-hajxiän. ⁸ Cujaboom hõjts jim ndu'ubõjcbumbä. Mänit hõjts jim nnõcxy maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Cesarea. Coõ hõjts jim nmejch, mänit hõjts jim nnõcxõõyy maa ja'a Felipe tiõjcän. Mänit hõjtsä Felipe xñämaayy coõ hõjts jim nmejtstá'agät maa ja'a tiõjcän. Jue'e ja'a Felipe hänajty tiuunghajpy, ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwa'xyp. Tõõ hänajty jaduhñ wyiinguexyii coõ ja'a mäbõjpadõjc piuhbédät. Näjuxtujc hajxy hänajty jaduhñ wyiinguejxä coõ hajxy jaduhñ miäbuhbédät. ⁹ Mädaaxcä Felipe yhuung hänajty haagä cäxyii. Nämädaaxcä Diosmädia'agy hajxy hänajty ñajtscapxõ'õy. ¹⁰ Maxiõõ hõjts hänajty jim tõõ nhity maa ja'a Felipe tiõjcän, mänitä jäya'ay tu'ug miejch. Agabo hänajty xiõhaty. Jim hänajty choõñ Judea. Ñajtscapxõõbiä Diosmädia'agy hänajty je'ebä. ¹¹ Coõ ja'a Agabo jim miejch maa hõjts hänajty nmejtsta'aguiän, mänitä Pablo ja'a wiõõn wiähájtäxä. Mänitä Agabo hamdsoo ñiguiõ'õxojts ñidiecyxiojtsä ja'a Pablo ja'a wiõõnhaam. Mänitä Agabo ja'a Pablo ñämaayy:

—Jadúhñhõchä Dioshespíritu tõõ xñäma'ay coõch miich nnajtscapxõõyyät. Jadúhñäc miichä judíos xquiõ'õxots xtiecyxiõdsambä jim Jerusalén nébyhõch cham tõõ nhamayyän. Mänitäc miich xyajcõ'õdägõ'õwa'añ ja'a soldadohajxy Rómabä.

¹² Coõ hõjts jaduhñ nmädooyy, mõõdä mäbõjpadõjc-hajxy, mänit hõjtsä Pablo nja nämaayy coõ jim quia'a nõcxät Jerusalén. ¹³ Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Tii hajxy coõ mjõ'õy coõ mxuuch. Tiich hajxy coõ xyagjootmayhaty. Cabä cueentä jaduhñ coõchä häna'c jaduhñ jim xquiõ'õxots xtiecyxiõdsät Jerusalén. Cabä cueentä jaduhñ coõch häna'c jim xyaghó'ogät ja'a Jesúsõxpä, ja'a hajxy nWiindsõñhájttämbä —nõmä Pablo miänaañ.

¹⁴ Coõ hõjts jaduhñ nhijxy coõ ja'a Pablo hänajty quia'a mäbõga'añ, mänit hõjts nmänaañnä:

—Ween jaduhñ jiadyii nebiä Dios tõõ miäna'añän.

Mänit hõjts nhamoõñnä.

¹⁵ Mänit hõjts nhadsõõmbõjcy, hõõch mõõdä Pablo. Mänit hõjts jim nnõcxy Jerusalén.

¹⁶ Näje'e hõjtsä mäbõjpadõjc jim xpianõcxy, ja'a hajxy hänajty jim tsohmä Cesarea. Coõ hõjts jim nmejch Jerusalén, mänit hõjts hoy xñajtswowõ'õy maa ja'a Mnasón ja'a tiõjcän. Jimä Mnasón hänajty jecy tõõ chohnda'agy Chipre. Tõõ hänajty jiege'õy coõ ja'a Mnasón

ja'a Diosmädia'agy hänajty tøø miäböcy. Jim hõjts nmejtstaacy maa ja'a Mnasón ja'a tiõjcän.

¹⁷ Coo hõjts jim nmejch maa ja'a mäbõjpadõjc-hajxiän, mänit hõjts xquioñdymooyy xoonäacäp. ¹⁸ Cujaboom hõjtsä Pablo jim xmiõdhajty maa ja'a tsajtõjcän. Jimä Santiago hänajty møødä tsajtõjwiindsõnhajxy nägõxiä. ¹⁹ Mänitä Santiagohajxy miõødniyajpoo'xä ja'a Pablo. Mänitä Pablo tiägøøyy mädiaacpä nebiatiä Diosmädia'agy hänajty tøø yajwa'xiän maa ja'a cajpa judiõshajxiän, cooc jaduhñ quiapxy miädiaacy ja'a Dios miäjaahaam. ²⁰ Coo ja'a Santiagohajxy jaduhñ miädooyy, mänitä Dios hajxy wyiin-gudsähgøøyy. Mänitä Pablo hajxy ñämaayy:

—Mägu'ughajpä Pablo, mnajuøøby miich jaduhñ coo ja'a judiõs ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy nämay tøø miäböjcä. Jaduhñ hajxy nägõxiä miäna'añ coo ja'a cuhdujt hajxy tsipcøxp ngudiúunämät, ja'a Moisés jecy yhanéhmäbä. ²¹ Tøø hajxy jaduhñ miädoyhaty cooc tyijy miichä judiõs wiingcuhdujt tøø myajnähixø'øy, ja'a hajxy jäguembaady hadsänaabiä. Jaduhñäc tyijy tøø myajnähixø'øy coo cuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät, ja'a Moisés jecy yhanéhmäbä. Jaduhñäc tyijy tøø myajnähixøøbiä coo hõjts ja'a nguhdujt nga'a cudiúunänät, hõjts judiõs, møød coo hõjts nhuung nga'a circuncidarhãjtänät. ²² Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädoyhadät coo miich yaa tøø mgoody Jerusalén, mänitä tøyhajt hajxy choga'añ pø tøyhajt jaduhñ coo miichä judiõs jaduhñ tøø mjaanç yajnähixø'øy, ja'a hajxy jäguembaady hadsänaabiä. ²³ Tøø hõjts ja'a wiinmahñdy tu'ug nbaady nej miich myajniyhoyø'øwøjät. Jii hõjtsä nmägu'ughajpä nämädaaxcä. Tøø xøø hajxy yhagapxtucy coo meeg hajxy hänajty yoxa'añ nebiä Moisés jecy yhanéhmian coo hajxy jaduhñ nguhdujthãjtämät. ²⁴ Mmødhädäp miich yø'ø häna'c yø'ø nämädaaxpä. Jaduhñ miich mnämäjuyø'øwät coo meeg hajxy hänajty yoxa'añ. Jaanä jaduhñ miichä meeg tu'ug myõjxpät. Coo miich jaduhñ mnämäjuyø'øwät, jaduhñ hajxy hoy yajcuhmé'xät. Coo miich jaduhñ mguhdujthädät, jaduhñ miichä cu'ug xyhixät coo miichä cuhdujt jaduhñ mgudiuumbä, ja'a Moisés jecy yhanéhmäbä. Jaduhñä cu'ugä tøyhajt hajxy miõødhada'añ coo miich wiingcuhdujt tøyhajt mga'a yajnähixø'øy. ²⁵ Pero ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiõspä, ja'a hajxy mäbõjpä, tøø hõjtsä nocy nyajnäjaayø'øy. Jaduhñ hõjts tøø nmägapxy tøø nhane'emy coo hajxy quia'a tsú'udsät mädyiibä häna'c tøø yoxy quepychechwiinduum, møød coo hajxy quia'a tsú'tspät ja'a tøø quia'a nø'xié'xiäbä, møød coo wiingto'oxiõjc hajxy quia'a møødmá'awät —nømä Pablo ñämaayyä.

²⁶ Mänitä Pablo ja'a häna'c miõdhajty ja'a nämädaaxpä. Mänit hajxy kujaboom hoy quiudiun nebiä judiõs quiuhdujthajxy hänajty myiñän. Mänit hajxy tiõjtägøøyy tsajtõgooty. Mänit hajxy ñägapxy cooc juxtujxøø hänajty quia'a habetyñä neby hajxy hänajty tøø yhagapxtuquiän coo meeg hajxy hänajty yoxa'añ.

²⁷⁻³⁰ Ja weenjaty hänajty quia'a habety ja'a juxtujxøøbä. Mänitä jäya'ayhajxy näje'e tiägøøyy tsajtõgooty. Jim hajxy hänajty choon Asia. Coo ja'a Pablo hajxy jiiby yhiixy tsajtõgooty, mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä cooc ja'a Pablo hänajty jiiby wiädity:

—Judiõstõjc, hõjts puhbéjtäc. Xiids yø'ø craa Pablo wiädity. Yø'ødsä wiingcuhdujt homiajaty nøcxy yajwiinhixø'øy. Jaduhñ yø'ø craa ja'a cu'ug jiojcapxø'øy coo hõjtsä nguhdujt hajxy xquia'a cudiúunämät, nebiä Moisés jecy jia hanéhmian. Jaduhñ yø'ø craa yajwiinhixøøbiä cooc tyijy hädaa tsajtõjc jaduhñ quia'a tsoobaady. Maas hanaxiä haxøøg tøø jiatcø'øy coo jäya'ay yaa tøø miõødtägø'øy tsajtõgooty, ja'a hajxy ca'a judiõspä. Hix, cabä cuhdujt jaduhñ ñä'ägä miñ coo hajxy yaa tiägø'øwät tsajtõgooty, pønjaty ca'a judiõs.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ, je'eguiøxpä coo ja'a Pablo hänajty tøø yhixyii cajptooty coo ja'a Tróximo hänajty miõødä. Jaduhñä Asiabäjäya'ayhajxy hänajty miäna'añ cooc tyijy ja'a Pablo ja'a Tróximo hänajty tøø miõødtägøøyy tsajtõgooty. Efeso ja'a Tróximo hänajty choon. Ca'a jiidiosä hänajty je'e. Hoorä, coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy cooc ja'a Pablo hänajty jiiby wiädity tsajtõgooty, mänit hajxy tiägøøyy haamhajpä. Mänitä Pablo

hajxy miajch. Mänit hajxy piawijch piajädujty jim tsajtøghaguuy. Mänitiä tsajtøjc hajxy yhagøøyy.

³¹ Jimä cu'ugä Pablo hajxy hänajty ñä'ägä yagho'ogaannä, mänitä soldado-wiindsønä mädia'agy ñämejtsä coogä cu'ughajxy hänajty jim wyi'i yhaamhaty Jerusalén. Roma ja'a soldadohajxy hänajty chooñ. ³² Tuunä ja'a soldado-wiindsøn jaduhñ ñä'ä mädooyy, mänitä soldadohajxy yhamugøøyy. Mänit hajxy päyø'øguiä yhädaacy maa ja'a cu'ughajxy hänajty yhaamhatiän. Coö ja'a cu'ugä soldado hajxy jaduhñ jiojcuheebøøyy coö ja'a soldadohajxy hänajty miänacy maa ja'a Pablo hänajty wiobho'ogyijän, mänitä Pablo yhøxmajtsä. ³³ Coö ja'a soldado-wiindsøn jii by quiädaacy, mänitä Pablo chuumä. Hamejtscadena quiø'øxojs tiecyxiojsä. Mänitä soldado-wiindsønä cu'ug miäyajtøøyy pønä Pablo, møød tii hänajty coö tøø wiobho'ogyii. ³⁴ Mänitä jäya'ayhajxy may yhadsooyy haagä wiingjaty. Cab hajxy hänajty tiu'ugmädia'aguiä. Coö ja'a cu'ughajxy hänajty jaduhñ wyi'i ya'axy, cabä soldado-wiindsønä tøyhajt hänajty hoy piaada'añ. Mänit miänaañ coö ja'a Pablo jim yajnøcxøøjtät maa ja'a cuartelän. ³⁵ Coö ja'a soldado ja'a Pablo hajxy jim miøødcoo'ty maa ja'a escalera jaduhñ chohnda'aguiän, mänitä Pablo hajxy quiø'yø'cy. Paady hajxy jaduhñ quiø'yø'cy coö ja'a cu'ugä Pablo hajxy hänajty jia wi'i yagho'oga'añ. ³⁶ Høxhaamä cu'ugä soldado hajxy hänajty pianøcxy yáaxäp coö ja'a Pablo yagho'ogøøjtät.

³⁷ Jimä soldado ja'a Pablo hajxy hänajty miøødtägø'øwa'añ cuarteltøgooty, mänitä Pablo ja'a soldado-wiindsøn ñämaayy:

—Huuc min, nhuuc møødmädiá'agyhøch miich paquiä.

Hagriego haamä Pablo jaduhñ miänaañ. Mänitä soldado-wiindsøn yhadsooyy:

—Mjäjpytiämä hagriego jaduhñä. ³⁸ Cäjtäm miich jim ndsooñ Egipto-naaxootiä. Tøø jiegø'øy coö häna'c tsip jim tøø yajpädø'øgy Egipto. Nämädaaxmilä jiamiøød hänajty, haagä cahwiindøyhäna'c. Mänit hajxy piäyø'cy. Mänit hajxy jim ñøcxøøyy pactuum maa pøn quia'a tsäna'ayän.

³⁹ Mänitä Pablo miänáangumbä:

—Cábøch jim ndsooñ Egipto. Judíojäyá'ayhøch høøch. Jimhøch ndsooñ maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Tarso jim Cilicianaxooty. Møjjuøøbyhøch ngajpt. Huuc tunä mayhajt, nhuuc cøxy møødmädiá'agyhøch yøø cu'ug.

⁴⁰ Mänitä soldado-wiindsønä Pablo cuhdujt miooyy coö quiápxät. Mänitä Pablo piejty escaleracøxp. Mänitä quiø'ø chajxajy. Mänitä cu'ughajxy cøjx yhamoñ. Mänit tiägøøyy xiicpä mädiaacpä hebreohayuuc-haamby:

22

¹ —Mägu'ughajpädøjc, huuc hamädoowhit hajxy hoy; mijts nmøødmädia'agaamby.

² Coö ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy coö ja'a Pablo hänajty quiapxy miädia'agy hebreohayuuc-haamby, tehngajnä hajxy hänajty hoy yhamädoowhity. Mänitä Pablo jiaac mädiaacy:

³ —Judíojäyá'ayhøch høøch. Jimhøch nnaaxque'exä Tarso, jim Cilicianaxooty. Múutsnøch yaa ngoo'ty Jerusalén. Ja'a teedyhap Gamaliélhøch yaa xyajcapxtaac. Jaanç tehñ yhóyhøch xyajnahixøøyy ja'a jecyquihdujt. Jaanç tehñ yhóyhøchä Dioscuhdujt hijty nbaduñ hamuumdu'joot nej mijts jäda'ahaty mbaduñän. ⁴ Nyajtsaächpøjpiøchä jäya'ay hijty, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä ja'a Jesúsøxpä, to'oxiojca, ya'adiøjca. Høxtä nyaghó'piøch hijty tähoocjaty. Pawíchhøch hijty pujxtøgooty nyajnøcxy cø'øxoch tecyxioch. ⁵ Ja'a teedywiindsøn yaa tuumbä Jerusalén, coö hajxy jaduhñ mmäyajtøwät pø tøyhájhøch jaduhñ tøø njatcø'øy, xmió'owäbä tøyhajt hajxy jaduhñ. Jaanä jaduhñä majtøjca tøyhajt hajxy yéjpät coö hajxy jaduhñ mmäyajtøwät. Yø'øchä nocy hajxy tøø xya-jmäguexy coö højts nmägunaax jim nmó'owät maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Damasco. Jimhøchä jäya'ay hänajty nøcxy nhøxta'awa'añ Damasco pønjetiä Diosmädia'agy mäbøjpä

ja'a Jesúscøxpä. Je'ečh hänajty nøcxy nmadsa'añ. Yaačh hänajty nyajmänaca'añ Jerusalén. Yaačh hänajty miñ ndsaächtiuna'añ.

⁶ Jim tu'haamnøcxpä, ja weenjátyhøch hänajty jim nga'a coody Damasco, mänitä jøøn quiuhjajcädaacy jaančh tehñ miøc, mädúhñtiøch hänajty nyo'oy. Cujyxiøøho'ogy hänajty jaduhñ. ⁷ Túunøčhä jøøn jaduhñ nnä'a hijxy, mänitøch jaduhñ ngädaayy. Mänitøch nmädooyy coočh häna'c hänajty xxiøøguya'axy: “Saulo, Saulo, tiich jaduhñ coo xwyi'i miädsibø'oy.” ⁸ Mänitøch nmäyajtøoyy: “Wiindsøn, pøn miich.” Mänitøch xyhadsooyy: “Jesúshøch høøch. Nazaréthøch hijty ndsooñ. Høøch miich jaduhñ xmiädsibøøby.” ⁹ Pønjátyhøch hänajty nmøødnøcxyp, yhiyx ja'a jøøn hajxy. Pero cab hajxy miädooyy coočhä Jesús jaduhñ xmiägapxy. ¹⁰ Mänitøchhä Jesús nmäyajtøøgumbä: “Wiindsøn, tiich jaduhñ ndúnäp.” Mänitøch xyhadsøogumbä: “Tánaayyø'og. Jaac nøcx jim Damasco. Coo miich jim mgóodät, mänit miich häna'c jim xyhawaanaañä tijaty miichhä Dios jaduhñ xyajtunaamb.” ¹¹ Hoorä, coočhä jøøn nhijxy, wiinxóo'tshøch jaduhñ. Cábøch hänajty hoy nhijxnä. Ja'a njamiøødhøch hajxy jim xjiaac witscoo't Damasco.

¹² Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay. Ananías hänajty xiøhaty. Jaančh tehñ yhooyä Ananías ja'a cuhdujt hänajty piaduñ nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Jimä judíosahjxy hänajty näje'e chänaabiä Damasco. Jiaančh tehñ quiumaabiä judíos ja'a Ananías hajxy hänajty jaduhñ. ¹³ Hoorä, coočh jim ngoo'ty Damasco, mänitøchhä Ananías hoy xquiuhixy. Mänitøch xñämaayy: “Puhya'ay Saulo, hijxø'og jadähooc cham jaduhñajtä.” Tuunä ja'a Ananías jaduhñ ñä'a mänaañ, mänitøch jaduhñ njaančh hijxø'cy. ¹⁴ Mänitøchhä Ananías xñämáaguumbä: “Ja'a nhaphájtämhajxy ja'a ndeedyhájtämhajxy ja'a jecypiä haampiä, ja'a Dios hajxy hijty wyiingudsähgøøby jegyhajty. Jaaya'ay miich jaduhñ tøø xyajnáhdijy coo jaduhñ mdúnät neby je'e jioot choquiän, møød coo ja'a Jesús mhamdsoo hixät coo mhamdsoo mädówät nebiaty je'e miädia'agy. ¹⁵ Nøcxaamb miich mmädia'aga'añ wiinduhmyhagajpt ja'a Jesúscøxpä, nebiaty tøø mhixy nebiaty tøø mmädooy. ¹⁶ Hoorä, tsógänämäts, nøcx näbejnä. Jaduhñä Jesús mmänuu'xtá'agät coo weenä mbojpa mgädieey xyajnáhwaats xyajcuhwáatsät”, nómhøchhä Ananías xñämaayy.

¹⁷⁻¹⁸ Mänitøch yaa nwiimbijtagajch Jerusalén. Mänitøch nnøcxy tsajtøgooty Diospa'yaaxpä. Mänitøchhä Jesús nwiinhijxy, ja'a hajxy nWiindsøn hájtämbä. Mänitøchhä Jesús xñämaayy: “Tsógänämäts, mdsóonäp yaa. Caj miichhä cu'ugä mmädia'agy yaa xmiäbøgaanä coočh miich yaa xjia wi'i miädia'aga'añ.” ¹⁹ Mänitøch nhadsooyy: “Wiindsøn, ñajuøøbiä cu'ughajxy coočh hijty nwädity wiinduhmyhagajpt maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän, coočhä jäya'ay hijty nyajnøcxy pujxtøgooty pønjatiä mmädia'agy xmiäbøjcäp. Náxyhøch hijty nyajwobyii. ²⁰ Y coo ja'a Esteban yagho'cä, jimhøch hänajty nbadsóonäbä. Møødhøch hänajty nbamänaambä coo yagho'ogøøjät. Ja'a häna'cä Esteban hajxy yaghó'cäbä, høøchhä wyit ngüeendähajtä. Paadiä Esteban jaduhñ yagho'cä je'eguiøxpä coo miichhä mmädia'agy hänajty xyajwa'xä.” ²¹ Mänitøchhä Jesús xñämáaguumbä: “Cabä cueentä jaduhñ. Nøcxnä. Jäguémhøch miich nguexa'añ maa ja'a jäya'ayhajxy chäna'ayän, ja'a hajxy ca'a judíospä.”

²² Mäduhñjatiä Pablo hänajty miädia'agy, hamädoowhíjtäxäbä miädia'agy hänajty jaduhñ. Pero coo jaduhñ miänaañ cooc hänajty jäguem quiexa'añii maa ja'a jäya'ayhajxy chäna'ayän, ja'a hajxy ca'a judíospä, cabä cu'ugä Pablo ja'a miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidáañänä. Mänitä cu'ughajxy tiägøøyy yaaxpä jojpa:

—Ween yø'ø craa yho'ogy. Yagho'og yø'ø craa hajxy.

²³ Tehngajnä hajxy hänajty jaduhñ wyi'i ya'axy wyi'i jiocy. Yamä wyit hajxy hänajty wyi'i chajyemy. Yamä naaxoc hajxy hänajty wyi'i chajwøjy. Paady hajxy hänajty jaduhñ wyi'i jiatcø'oy coo ja'a Pablo hajxy hänajty jiaančh tehñ miädsiphaty. ²⁴ Mänitä soldado-wiindsøn miänaañ coo ja'a Pablo jiiby yajtøjtägø'øwøøjät cuarteltøgooty. Mänit jiaac mänaañ coo ja'a Pablo wiobho'ogøøjät, ween jaduhñ quiøxy nägapxy tiiguiøxpä cu'ugä Pablo hajxy hänajty coo tøø wyi'i ñäya'axy. ²⁵ Mänitä soldado ja'a Pablo hajxy

quiø'øxojch. Wiobho'ogaambiä Pablo hajxy hänäjty. Mänitä Pablo ja'a capitán miägapxy, ja'a hänäjty jim̄ tanaabiä wiinduun:

—Caj mijts cuhdujt mmøødä cooçh mijts xwióbät nä'ä nägoobä. Cab hajxy mnajuø'øy pø tøøch ngädieey. Høøch, jadúhñhøchä cuhdujt nmøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän —nømä Pablo ja'a capitán ñämaayy.

²⁶ Coo ja'a capitán jaduhñ miädooyy, mänitä wyiindsón ñämaayy:

—Ca'a hajxy jaduhñ mwopy. Jadúhñac yø'ø craa cuhdujt miøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän.

²⁷ Mänitä soldado-wiindsónä Pablo hoy miäyajtøy:

—Nej, tøyhajt jaduhñ coo miichä cuhdujt jaduhñ mmøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødänä.

Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ.

²⁸ Mänitä soldado-wiindsón miänaañ:

—Jadúhñhøchä cuhdujt nmøødäbä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän. Pero jaançh tehñ chówhøch jaduhñ tøø xyhabädsøømä cooçhä cuhdujt jaduhñ tøø njuy.

Mänitä Pablo miänaañ:

—Cooçh jim̄ nnaaxque'exä Tarso, páadyhøchä cuhdujt jaduhñ nmøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän.

²⁹ Ja'a soldadohajxy hänäjty mäwobaambä, coo hajxy jaduhñ miädooyy coogä Pablo cuhdujt hänäjty jaduhñ miøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy hänäjty miøødän, mänitä Pablo hajxy piuhwaach. Y ja'a soldado-wiindsón, coo je'e jaduhñ miädooyy, tsähgøøyy je'eduhñ je'eguiøxpä coo ja'a Pablo hänäjty tøø quiø'øxoçhii tøø tiecyxioçhii.

³⁰ Cujaboomä soldado-wiindsón jaduhñ miänaañ coo ja'a Pablo quiø'øguejójät. Mänit miänaañ coo ja'a teedywiindsónhajxy yhamugó'øwät møødä majtøjc-hajxy. Mänitä Pablo jim̄ yajnøcxä maa ja'a teedywiindsónhajxy hänäjty tøø yhamugø'øyän. Mänitä Pablo jim̄ yajtánaaguiädaacä cu'ugwiinduun. Miädoowaambiä soldado-wiindsón hänäjty jaduhñ tiiguiøxpä judíos ja'a Pablo hajxy hänäjty coo tøø ñäxø'øwø'øy.

23

¹ Mänitä teedywiindsónhajxy wyiinhee'ppejtä ja'a Pábläm. Mänitä Pablo miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, Dióshøch jaduhñ xyhiixp cooçh homiänaajä nhojiäya'ayhaty.

² Coo ja'a Pablo jaduhñ miänaañ, mänitä häna'c-hajxy ñämaayyä coo ja'a Pablo hajxy yhapo'xø'ögät, ja'a häna'c-hajxy hänäjty jim̄ tanaabiä Pablo wyiinduun. Ja'a Ananías jaduhñ mänaañ coo hajxy jaduhñ jiatcø'øwät. Møjhajpä Ananías hänäjty jim̄ maa ja'a teedywiindsónhajxiän. ³ Mänitä Pablo ja'a Ananías ñämaayy:

—Dios miich jaduhñ xyajcumädowaamb. Caj miich hoy mduñ. Jaduhñ miich mduungmøødä cooçh miich xyajtøyhajtyégät hoy yajxon nebiä cuhdujt myiñän. Pero coo miich jaduhñ tøø mmäna'añ cooçh häna'c xquióxät, myajcähxø'py miich jaduhñ coo miichä cuhdujt hoy mga'a yajtuñ.

⁴ Ja'a häna'c-hajxy hänäjty jim̄ tanaabiä, mänitä Pablo hajxy ñämaayy:

—Tøø miich jaduhñ ngapxtägoy coo yø'ø mõjteedywiindsón jaduhñ tøø mwiingapxpety. Haa ca'a, Dios yø'øduhñ tøø yhuuc pädaacpä.

⁵ Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Mägu'ughajpädøjc, huuc mee'x hajxy, cáboch hijty nnajuø'øy coo yø'ø jaduhñ tiuñ mõjteedywiindsón. Jaduhñ jim̄ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo hajxy nga'a nänómät haxøøg, pønjetiä tuung møød maa ja'a tsaan maa ja'a cu'ugän.

⁶ Mänitä Pablo jaduhñ yhiixy coo häna'c-hajxy hänäjty mejtstu'u tøø yhamugø'øy, møødä saduceoshajxy, møødä fariseoshajxy. Mänitä Pablo møc quiapxy:

—Mägu'ughajpädøjc, høøch, jue'ečh høøch, fariséoshøch høøch. Haagä fariseos højts jaduhñ. Coočh jaduhñ nmäbøcy coo ja'a ho'oguiäya'ayhajxy jaduhñ jiuypiojtägatsa'añ, páadyhøčhä häna'c jaduhñ tøø xñäxø'øwø'øy.

⁷ Coo ja'a Pablo jaduhñ miänaañ, mänitä fariseoshajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä møødä saduceoshajxy. Cabä miädia'agyhajxy hänajty ñibiaadyii. ⁸ Hix, jaduhñä fariseoshajxy hänajty miäbøcy cooc ja'a ho'oguiäya'ayhajxy jiuypiojtägatsa'añ. Jaduhñ hajxy hänajty miäbøjpä cooc ja'a Dios ja'a mioonsä jim miøødä tsajpootyp, møød cooc ja'a nhaañämähájtámhajxy quia'a hó'cäm. Pero cabä saduceoshajxy hänajty miäbøcy nebiä fariseoshajxy hänajty miäbøquiän. ⁹ Tehñgajnä hajxy hänajty miaas nämayø'øy haamhájpa. Tehñgajnä hajxy hänajty yhambøcy. Mänitä fariseoshajxy näje'e tiänaayyø'cy, ja'a hajxy hänajty yajnahixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. Mänit hajxy miänaañ:

—Yø'ø craa, cap tii pojpa cädieey miøødä. Jímädä Diosmoonsä tøø miägapyii, o háañämä.

¹⁰ Maas hanaxiä hajxy hänajty yhambøcy. Tsähgøøbiä soldado-wiindsøn hänajty coo ja'a Pablo hänajty yagho'oga'añii. Mänitä soldado-wiindsønä soldado miøjyaaxy coo ja'a soldado ja'a Pablo hajxy jii by wyitstsóonät, møød coo hajxy jim yajnöcxät maa ja'a cuartelän.

¹¹ Mänitcoodsä Jesús jii by ñäguehxtøø'xy maa ja'a Pablo wyiinduumän. Mänitä Jesús ja'a Pablo ñämaayy: “Ca'a mdsähgø'øy. Nébyhøch miich yaa tøø xmiädia'aguiän Jerusalén, jaanä jadúhñhøch miich jim nøcxy xmiädia'agáangumbä Roma.”

¹² Cujaboomä judíoshajxy näje'e hoy quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy yaghó'ogät. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Mäduhñtiä Pablo jiaac jugyhaty, cab hajxy nnä'ägä caayy nnä'ägä húucämät.

¹³ Näjuxychägui'xnaxy hajxy hänajty je'eduhñ, ja'a hajxy hänajty jaduhñ tøø quiojyquiapxyhátiiäbä. ¹⁴ Mänit hajxy hoy ñägapy maa ja'a majtøjc-hajxiän:

—Tøø højts jaduhñ ngojyquiapxyhaty coo højtsä Pablo nyaghó'ogät. Høxtä mänit højts ngaya'añ nhu'uga'añnä. ¹⁵ Hoorä, mijts, nøcxä soldado-wiindsøn hajxy jaduhñ nämaw coo weenä Pablo yaa yajmechii mijts mwiinduum. Jaduhñ hajxy mwiinhøønät coo tyijy ja'a Pablo hajxy mjaac tehñ miäyajtøwa'añ. Cahnä Pablo hänajty yaa quioody maa mijts mwiinduumän, jim højts nyaghó'ogät tu'haam —nømä teedywiindsøn hajxy ñämaayyä.

¹⁶ Mänitä Pablo chojmajc jaduhñ miädoyhajty coogä Pablo hänajty yagho'oga'añii. Mänitä Pablo hoy yhawáañäxä maa hänajty chumiän. ¹⁷ Mänitä Pablo ja'a capitán tu'ug miøjyaaxy. Mänit ñämaayy:

—Huuc tunä mayhajt, huuc woonøcx hädaa craa jim maa ja'a mwiindsønän. Jim jaduhñ miøødmädia'aga'añ.

¹⁸ Mänitä Pablo chojmajc wioonøcxäxä maa ja'a soldado-wiindsønän. Mänitä capitán ja'a soldado-wiindsøn ñämaayy:

—Ja'a Pábløch jaduhñ tøø xñäma'ay coo hädä craa yaa nwoomínät maa miichän. Míichäc jaduhñ xmiøødmädia'agaamb.

¹⁹ Mänitä Pablo chojmajc wiingtuum wyitsnøcxäxä. Mänitä soldado-wiindsøn miänaañ:

—Tiich jaduhñ xyhawaañäañäp —nømä Pablo chojmajc miäyajtøwäxä.

²⁰ Mänitä Pablo chojmajc yhadsooyy:

—Tøø ja'a judíoshajxy näje'e quiojyquiapxytiun cooc miich xñäma'awa'añ coo miichä Pablo jaboom ween mguexy maa ja'a teedywiindsønä wyiinduumhajxiän. Jadúhñäc miich xwyiinhøøna'añ cooc tyijy ja'a Pablo hajxy cøxiä wiinä jiaac tehñ miäyajtøwa'añ.

²¹ Caj miich jaduhñ mmäbøgät. Näjuxychägui'xnaxiä jäya'ayhajxy jaduhñ tøø quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy yaghó'ogät tu'haamnøcxpä. Cábäc hajxy jaduhñ

ñä'ägä caya'añ ñä'ägä hu'uga'añ. Høxtä coogä Pablo hajxy yaghó'ogät, mänítäc ha-jxy quiaya'añ yhu'uga'aññä. Míichäc hajxy xyhuuc jaac hahijxp cooc miich jaduñ mmáná'anät pø mgudiunaamby jaduñ —nømä soldado-wiindsøn ñämaayyä.

²² Mänitä Pablo chojmajc ñämäayyäxä coo quia'a nägápxät wiingtuum waambaty hánajty jaduñ tøø miädia'agy. Mänitä soldado-wiindsøn jaduñ miänaañ coo ja'a Pablo chojmajc wyiimbíjnät.

²³⁻²⁴ Mänitä soldado-wiindsønä capitán metsc miøjyaaxy. Mänit hajxy wyiingue-jxä coo ja'a Pablo hajxy coods jim yajnøcxät Cesarea. Nämäyvä soldadohajxy hánajty pianøcxa'añ. Námejtsmägo'x hajxy hánajty ñøcxa'añ teci-yo'oyhaam; møød nädägøøghii'xcumajc hajxy hánajty ñøcxa'añ cuaañähgøxp; møød námejtsmägo'x ha-jxy hánajty ñøcxaambä cuhmðcap. Jaduñä capitánhajxy ñämäayyäbä coo ja'a Pablo cuaañähgøxp ñøcxät, møød coo hoy cwieendähadøøjät, jaduñ nejy quia'a jat quia'a habétät. Jaduñä soldado-wiindsøn yhanembä coo ja'a Pablo ja'a gobernador Félix yajcø'ødägø'øwøøjät. ²⁵ Mänitä soldado-wiindsønä nocy yhädiuñ. Ja'a gobernador Félix hánajty yajnäguexaamby. Jaduñ soldado-wiindsøn quiujahy:

²⁶ “Høøch hädaa nocy nhädiuumby, høøch Claudio Lisias. Wiindsøn Félix, miich jaduñ cham nyajpoo'xyp. ²⁷ Hädaa jäyá'ayhøch miich nyajnäguejxyp. Pablo jaduñ xiøhaty. Häxøyy maaxtøjquiä Pablo yaa miajtsä Jerusalén. Ja'a judíoshajxy jaduñ mämajts. Yagho'ogáanäbä Pablo hánajty. Pero cooch jaduñ nmädoyhajty coo ja'a Pablo cuhdujt jaduñ miøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän, mänitøchä soldado ja'a Pablo hoy nmøødyajñähwa'açh. ²⁸ Je'eçh hánajty nmädowaamby tiiguiøxpä Pablo hánajty coo tøø miächii, páadyhøch jii by nmøødhädaacy maa ja'a judíos ja'a junta hajxy hánajty yagjadyijän. ²⁹ Mänitøch nmädooy coogä Pablo tii pojpa tii cädieey quia'a møødä. Je'eduhñ yajcumadsøyyä coo ja'a judíos ja'a quiuhdujthajxy wyiingjatiä. Páadyhøch jaduñ nga'a mänaañ coo ja'a Pablo yagho'ogøøjät, ni coo chumøøjät. ³⁰ Cooch jaduñ nmädoyhajty coo ja'a judíoshajxy hánajty näje'e tøø quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy hánajty yagho'oga'añ, mänitøch jaduñ nwiinmaayy cooch miich jaduñ nyajnäguéxät. Ja'a häna'cä Pablo hajxy ja wi'i yagho'ogaambä, tøøch nnäma'ay coo ja'a Pablo jim nøcxy ñäxø'øwø'øyii miich mwiinduum.”

³¹ Mänitä soldadohajxy jiaançh cudiuñ nebiä wyiindsøn hajxy hánajty tøø ñäma'ayijän. Mänitä Pablo hajxy jim coods yajnøcxy maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Antípatris. ³² Cujaboomä soldadohajxy wyiimbijty, ja'a hajxy hánajty tøø ñøcxy teci-yo'oyhaam. Ja'a hajxy hánajty cuaañähgøxpä, je'edsä Pablo hajxy jaac møødnøcxnä. ³³ Mänit hajxy jim quioo'ty Cesarea. Mänitä Pablo ja'a Félix hoy yajcø'ødägø'øyii møødä nocy, ja'a soldado-wiindsøn hánajty tøø quiéxiäbä. ³⁴ Mänitä Félix ja'a nocy quiapxy. Mänitä Félix ja'a Pablo miäyajtøyy maa je'e chooñ. Mänitä Pablo yhadsooy coo hánajty jim chooñ Cilicianaxooty. ³⁵ Coo ja'a Félix jaduñ miädooy, mänitä Pablo ñämaayy:

—Weenä jäya'ayhajxy yhuuc mech, ja'a miich hajxy jaduñ xñäxø'øwø'øwaambä, mänitøchä tøyhajt nmädowa'añ ja'a miichcøxpä.

Mänitä Félix ja'a soldado ñämaayy coo ja'a Pablo piäda'agøøjät møjtøgooty, ja'a hánajty xøhjäpä Palacio de Herodes. Jaanä jaduñä Félix miänaambä coo ja'a Pablo hoy cwieendähadøøjät.

24

¹ Cumägooxøø ja'a Ananíashajxy jim quioo'ty Cesarea. Møjteedywiindsønä Ananías hánajty tiuumby jim Jerusalén. Näguipxiä majtøjc-hajxy näje'e piagoo'pä møødä licenciadä tu'ug, ja'a hánajty xøhjäpä Tértulo. Mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a gobernador Félix hánajty tiuñän. Mänitä Félix hajxy ñämaayy coo ja'a Pablo hajxy hánajty ñäxø'øwø'øwa'añ. ²⁻³ Mänitä Félix miänaañ coo ja'a Pablo yajmedsøøjät maa ja'a Félix wyiinduumän. Coo Pablo jaduñ yajmejtsä, mänitä Tértulo ja'a Pablo tiägøøyy näxø'øwøøbiä:

—Wiindsón Félix, hoy hõjts njaanč tehñ ñijiäwø'oyii maa miichcøxpän, coo miich hoy mjaanč tehñ tiuñ. Tøø hõjts miichä nnaaxä ngajpt xjiaanč tehñ yaghoyøøyyä. Cabä tsip cabä pleetä jaduhñ maa yajpaady. Coo miich jaduhñ hoy mjaanč tehñ tiuñ, paady hõjts Dioscujú'uyäbä njaanč tehñ yecy maa miichcøxpän. ⁴ Cábøch miich jecy nhadsiba'añ. Huuc tunä mayhajt, hõjtsä nmädia'agy hamädoowhíjtäc. Paquiä hõjts jaduhñ nmädia'aga'añ. ⁵ Yø'ø craa Pablohajpä, nmøødhajpy hõjtsä tøyhajt jaduhñ coo yø'ø hõjts xjiaanč tehñ miädsibø'oy majaty hõjts nhity, hõjts judíoshajpä. Jaduhñ hõjts xjia wi'i jìjcapxø'oy coo hõjtsä nguhdujt nnajtshixø'owät. Jaduhñä tsip homiaajä yajpädø'ogy. Ja'a jäya'ayä Jesús Nazaretpä miädia'agy hajxy panøcxäbä, je'e ja'a Pablo hajxy wiindsónhajp. ⁶ Mänitä Pablo jäya'ay nämädaaxc miøødtøjtägøøyy maa hõjtsä nmøjtsajtøgootiän. Ja'a hajxy nämädaaxpä, ca'a hajxy je'e jiidíosä. Cab hõjtsä nguhdujt jaduhñ myiñ coo wiingjäya'ay jiiiby tiägø'owät. Mänit hõjtsä Pablo nyajmajtsä. Nyajcumädowaamby hõjts hånajty, tii hånajty jiiiby tiuumby tsajtøgooty. Jaduhñ hõjtsä nguhdujt myiñ coo jaduhñ quiümädowät. ⁷ Mänitä soldado-wiindsón piayajcahw piayajpøgøøyy, ja'a xøhajpä Lisias. Mänit hõjtsä Pablo mädsibø'øbä xpiøjcä. ⁸ Mänit hõjtsä Lisias xñämaayy coo hõjts yaa nmínät maa miichä mwiinduumän, coo hõjtsä Pablo yaa nnäxø'owø'owät. Hoorä, hamdsoo miichä Pablo mmäyajtøwät pø tøyhajt jaduhñ neby hõjts chamñ nnäxø'owø'oyän —nømä Tértulo ja'a Félix ñämaayy.

⁹ Jaduhñä judíoshajxy piamänaambä. ¹⁰ Mänitä gobernador Félix ja'a Pablo miäwø'xy coo ja'a Pablo miädiä'agät. Mänitä Pablo miänaañ:

—Wiindsón Félix, jaanč tehñ jiootcújc-høch chamñ nnijiäwø'oyii cooçh yaa nniguiugapxa'añii miichä mwiinduum. Hix, nnajuøøbiøch jaduhñ coo miich mõjtuung jecy yaa tøø mmøødhaty maa hõjtsä nnaax maa hõjtsä ngajptän. ¹¹ Chaanä miajmetxøøhaty cooçh jimñ ngoo'ty Jerusalén. Jímhøchä Dios hånajty nwiingudsähgø'øwa'añ tsajtøgooty. Tøyhajt jaduhñ. Hoy piønä jaduhñ miäna'añ. ¹² Pero cábøchä tsip jimñ nhøxtaayy. Cábøchä tsip ni maa nhøxtaayy, majatyhøch tøø nwädity, ni jiiiby mõjtsajtøgooty, ni jiiiby muutstsajtøgooty, ni jimñ cajptooty. Cábøch pøn jimñ nmøødyajcapxiøøyy. ¹³ Hoorä, yø'ø häna'c-hajxy ximñ xwyiingapxpéjpcähä, hønndaacp hajxy yø'ø. Cab hajxy tøyyä ñä'a mädia'agy. ¹⁴ Pero jaduhñ mäbøcypiä, nwiingudsähgøøbiøchä Dios. Nebiä jecyjiäya'ayä Dios hajxy wyiingudsähgøøyyän, jaduhñhøch nwiingudsähgøøbiä. Cooçhä Dios jaduhñ nwiingudsähgø'oy, páadyhøchä yHuung Jesús ja'a miädia'agy jaduhñ nbanøcxä. Yø'ø häna'c-hajxy ximbä, cabä Jesús ja'a miädia'agy hajxy wyiinjuøøyyä. Cábäc tyijy jaduhñ tiøyyä. Pero nmäbøjpiøchä jecymiädia'agy, ja'a Moisésajxy jecy quiujähyyäbä møødä profetadøjc-hajxy. ¹⁵ Yø'ø häna'c-hajxy, jaduhñ hajxy miäbøcy cooc ja'a ho'oguiäya'ayhajxy nägøxiä jiuypiojtägatsa'añ, hoyhäna'cä, haxøøghäna'cä. Jaanä jaduhñhøch nmäbøjpä. Coo ja'a Dios jaduhñ miänaañ cooc hajxy nägøxiä xyagjuypiojtägatsaanäm, tøyy jaduhñ. ¹⁶ Cooçh jaduhñ nmäbøcy, páadyhøchä njoot homiänaajä nbäda'agy cooçhä Diosmädia'agy hoy tehngajnä nbadúnät. Jaduhñhøchä Dios xquiümáyät. Jaanä jaduhñhøchä cu'ug xquiümábiät.

¹⁷ 'Mänáajøch hoy nwäditiän jäguembaady mejtsjomøjt tægøøjomøjt, mänitøch jimñ nmejstägajch Jerusalén. Xädø'øñhøch jaduhñ nmämejts. Ja'a nmägunáaxhøch hånajty nmo'owaamby. Møødhøchä meeg hånajty nyoxa'añ ja'a Dioscøxpä. ¹⁸ Jaduhñhøch hånajty jiiiby nguhdujthaty mõjtsajtøgooty, mänithøchä judíoshajxy näje'e xyhijxy, ja'a hajxy jimñ tsohmä Asia. Tøøch hånajty ngudiuñ neby hõjtsä nguhdujt myiñän. Cábøchä häna'c hånajty nämay nmøødä. Cab hõjts hånajty nhaamhaty. ¹⁹ Ja'a jäya'ay hõjts jaduhñ xyhixäbä mõjtsajtøgooty, je'eds jaduhñ hahixøøby xñäxø'owø'owäbøch yaa miichä mwiinduum, pø tøøch hajxy jaduhñ xyhixy cooçh ngädiehy. ²⁰ Yø'ø häna'c-hajxy ximñ tänaabiä, ween yø'øhajxy jaduhñ ñägapxy pø tøøch hånajty ngädieey mänaachä häna'c jimñ xya-jmechän maa ja'a teedywiindsønä wyiinduumhajxiän jimñ Jerusalén. ²¹ Wéhndøch mänit

ngapxtägooyy cooçh nmänaañ cooçh nmäbøcy coo ja'a ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ. Móc-høch jaduhñ nmänaañ.

Mänitä Pablo quiapxpädøñä.

²² Coo ja'a Félix jaduhñ miädooyy, mänit jaduhñ wyiinmahñdyhajty coo ja'a tsip hänajty quia'a tsoj yajtødiägø'øwa'añ ja'a Pablocøxpä. Hix, ñajuøøbiä Félix hänajty jaduhñ coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty hoy quiuhdujthaty, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy hänajty panøcxäbä. Mänitä Félix ja'a judíos ñämaayy:

—Mhahixäbä Lisias hajxy. Coo je'e yaa quiädá'agät, mänitøçhä mdsiphajxy nya-tødiägøøyyät —nømä Félix miänaañ.

²³ Mänitä Félix ja'a capitán ñämaayy coo ja'a Pablo jiaac yaghidøøjtät tsumy, møød coo quia'a tsaächtiunøøjtät ni weeñtiä. Jaduhñä Félix miänaambä coo ja'a Pablo quiuhixøøjtät ja'a miägu'ughajpädøjc, møød coo hoy tyijä ween yajnämeçhi.

²⁴ Cumejtsxøø cudägøøgxøø ja'a Félix ja'a tio'oxiøjc miøødmejch maa hagujcän. Drusila hänajty xiøhaty. Judía hänajty je'e. Mänitä Félix miänaañ coo ja'a Pablo yajmedsøøjtät maa ja'a Félix wyinduumhajxiän. Miädownaambiä Félixhajxy hänajty tiiguiøxpä Pablo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hänajty coo pianøcxä. ²⁵ Mänitä Pablo tiägøøyy mädiaacpä coo hajxy hoy njäya'ayhajtämät, møød coo hajxy hoy nguhdujthajtämät, møød coo ja'a Dios hajxy cøxiä xyajnägapxäänäm nebiaty hajxy hänajty tøø njäya'ayhajtäm. Coo ja'a Félix jaduhñ miädooyy, mänit chähgøøbiøjcy. Mänitä Félix ja'a Pablo ñämaayy:

—Ween tiuhñä. Tøø ja'a mmädia'agy nmädóowäm. Nøcxnä. Coo jadähooc ñäbaadø'øwät, mänit miich jadähooc nyajmøjya'axøøjtät —nømä Félix ja'a Pablo ñämaayy.

²⁶ Jaduhñä Félix hänajty miäna'añ cooc tyijy xädø'øñ mio'owa'añii Pabläm, cooc tyijy ja'a Pablo jaduhñ yajpadsøømøøjtät pujxtøgooty. Paadiä Félix ja'a Pablo hänajty ja naañhooc yajmøjya'axyii coo hänajty miøødmädia'aga'añii. ²⁷ Mejtsjomøjtä Pablo hänajty jim tøø chumyçhäna'ay Cesarea, mänitä gobernadorhajxy ñiguiuwijtsä. Coo ja'a Félix piädsøømy, mänit wiinghäna'c tiägøøguiumbä. Porcio Festo hänajty xiøhaty. Cabä Félix ja'a judíos hänajty yagjootma'ada'añ, paadiä Félix miänaañ coo ja'a Pablo jaduhñ jiaac hídät tsumy.

25

¹ Mänitä Festo tiägøøyy tuumbä gobernador jim Cesarea. Cudägøøgxøø jim ñøcxy Jerusalén. ² Coo jim quioo'ty, mänitä teedywiindsøn hajxy jim miejch maa ja'a Festo wyiinduumän, møødä møjhjäpä judiøshajxy. Mänitä Pablo hajxy tiägøøyy näxø'øwøøbiä. ³ Mänitä Festo hajxy miänuu'xtaacy coo mayhajt cu tiuñ, coo cu yhanemy coo ja'a Pablo jim cu quiejxä Jerusalén. Hix, tøø ja'a judiøshajxy hänajty quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy yaghó'ogät tu'haamnøcxpä. ⁴ Pero cabä Festo jaduhñ ñähadsooyy. Mänit miänaañ coo ja'a Pablo hänajty jiiby chumyçhäna'ay Cesarea. Jaduhñä Festo miänaambä coo hänajty paquiä jim yhida'añ Jerusalén, møød coo hänajty jiiby yhäda'agään gumbä Cesarea.

⁵ —Pøn cuhdujt møød maa mijtsän, wéenhøch hajxy jiiby xpiahäda'agy Cesarea. Y pø tøødsä Pablo jaduhñ jiaanç cädieey, jiiby jaduhñ ñäxø'øwø'øwøøjtät —nømä Festo ja'a judíos ñämaayy.

⁶ Tuctujxøø ja'a Festo jim jiaac hijty Jerusalén. Mänit jiiby yhädaactägajch Cesarea. Coo jiiby quiädaacy, mänit jim tiägøøyy tuumbä hagujc. Mänit miänaañ coo ja'a Pablo jim yajmedsøøjtät. ⁷ Coo ja'a Pablo jim miejch hagujc, mänitä judíos ja'a Pablo hajxy piquiä piädaacy, ja'a hajxy hänajty tøø choñdá'aguiäbä Jerusalén. Mänitä Pablo hajxy cøxypänejpä ñähwaambejty. ⁸ Mänitä Pablo ñijijøgapxä:

—Cábøçhä cädieey jaduhñ maa nmøødä, ni jim maa ja'a judíos quiuhdujthajxiän, ni jim maa ja'a chajtøjc-hajxiän, ni jim Roma maa ja'a gobiernä yhane'emiän.

⁹ Mänitä Festo ja'a Pablo ñämaayy:

—Nej, mmánaamb miich jaduhnä coo højts jim nnócxämät Jerusalén, coo miich jim mdøyhajtyégät maachä nwiinduumän.

Paadiä Pablo jaduhn ñämaayyá, je'eguiøxpä coo ja'a Festo ja'a judíos hänajty quia'a yagjootma'ada'añ. ¹⁰ Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Cab jaduhn yhawiinmatsä cooch jim ndøyhajtyégät Jerusalén. Hix, cábøch tii cädieey nmøødä maa yø'ø judíoshajxiän. Mnajuøøby miich jaduhn. Jaduhn mábøcypiä yhawiinmatsä cooch yaa ndøyhajtyégät maa ja'a gobiernä yhane'emiän, ja'a jim tuumbä Roma. ¹¹ Cooch häxøpy tøø ngädieey, hahixøøby hijty jaduhn cooch nhó'ogät. Pero cábøch tøø ngädieey, hoy yø'ø judíoshajxy jaduhn tøø xjia nähwaambety. Cab jaduhn yhahixø'øy cooch pøn xyégät maa yø'ø judíoshajxiän. Jadúhnhøch nja mäna'añ cooch jim ndøyhajtyégät maa ja'a gobiernä wyiinduumän jim Roma —nømä Pablo miänaañ.

¹² Mänitä Festo ja'a jiamioød miäyajtøøyy neby jaduhn wyiinmahñdyhädät ja'a Pablocøxpä. Mänitä Festo ja'a Pablo ñämaayy:

—Miich jaduhn tøø mmána'añ coo miich jim nøcxy mdøyhajtyega'añ jim Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän. Pues jimhøch miich njaanç quexa'añ Roma tøyhajtyejpä.

¹³ Cumejtspo'o cudägøøgp'o, mänitä Agripahajxy jim miejch Cesarea møødä tio'oxiøjc Berenice. Gobiernä ja'a Agripa hänajty tiuumby wiingtuum. Mänitä Agripa ja'a Festo hajxy yajpoo'xy. ¹⁴ Maxiøø ja'a Agripahajxy hänajty jim yhida'añ maa ja'a Festo tiøjcän. Mänitä Festo ja'a Agripa ñämaayy:

—Jimä jäya'ay tu'ug chumyçhänä'ay. Pablo jaduhn xiøhaty. Coo ja'a Félix yaa piädsøømy tuumbä, jimä Pablo jaduhn jiaac mähmøøyy tsumy. ¹⁵ Mänájøch jim nhoyyän Jerusalén, mänitøchä judíoshajxy xñähooyy, ja'a hajxy hänajty møjhjäpä, møødä teedywiindsønhaajxy. Mänitä judíos ja'a Pablo hajxy ñäxø'øwøøyy maaçh nwiinduumän. Mänitä judíoshajxy miänaañ coo ja'a Pablo cu yagho'cä. ¹⁶ Mänitøch nhadsooyy: “Jaduhn hajxy jim quiuhdujthaty Roma, cab jaduhn pøn yagho'ogyii, pø cahnä hänajty ñijiøgapxyii maa ja'a jäya'ayä wyiinduumhajxiän, ja'a hajxy hänajty mänäxø'øwøøbiä”, nómhøchä judíos nnämaayy. ¹⁷ Hoorä, cooch yaa ngädaactägajch Cesarea, mänitøchä judíos xpiamänajcy. Cujabóomhøch ndägøøyy tuumbä. Mänitøchä Pablo nyajmøjyaaxä. ¹⁸ Coo ja'a judíoshajxy jim miejch maaçh nwiinduumän, mänitä Pablo hajxy tiägøøyy näxø'øwøøbiä. Haxøøgaty ndijy ja'a Pablo hänajty ñäxø'øwø'øwa'añii. Pero cabä Pablo jaduhn haxøøgaty ñä'ä nänøømä. ¹⁹ Jue'e ja'a judíoshajxy hänajty yajcapxiøøby, nebiatiä quiuhdujt hajxy yaghity, møød coogä Pablo hoy quia'a cudiuñ. Møød hajxy hänajty yajtsibøøbiä pø tøø ja'a Jesús jiaanç jujypiøjtägach, ja'a hänajty tøø yhó'oguiäbä. Jaduhnä Pablo yhajodhaty coogä Jesús tøyhajt tøø jiuypioøcy. ²⁰ Høøch, cábøch hänajty nnajuø'øy nébiøchä capxy mädia'agy jaduhn nyajtødiägø'øwät. Mänitøchä Pablo nmäyajtøøyy pø nøcxaamb hänajty jim Jerusalén coo jim cu tiøyhajtyejcy. ²¹ Mänitä Pablo yhadsooyy cooc hänajty jim quia'a nøcxa'añ Jerusalén. Mänit miänaañ cooc hänajty jim nøcxy yajtøyhajtyega'añii Roma maa ja'a gobiernä tiuñän. Coo jaduhn yhadsooyy, páadyhøch jaduhn nmänaañ coo yaa jiaac hídät tsumy. Coo jaduhn ñäbaadø'øwät, mänitøch jim nguexa'añ Roma, ween jim nøcxy tiøyhajtyecy maa ja'a gobiernä wyiinduumän —nømä Festo quiapxy miädiaacy.

²² Mänitä Agripa ja'a Festo ñämaayy:

—Nmädowáambiøch høøchpä waambä craa jaduhn miädia'aga'añ.

Mänitä Festo yhadsooyy:

—Jaboom mmädowät —nømä Agripa ñämaayyá.

²³ Cujaboomä Agripahajxy jim miejch haguyc møødä Berenice. Wiinxu'uxy wiinwopy hajxy jim miejch. Mänit hajxy jii by tiøjtägøøyy maa ja'a Festo hänajty tiuñän, näguipxy møødä soldado-wiindsønhaajxy, møødä møjtøjc-hajxy. Mänitä Festo ja'a Pablo yajmøjyaaxä. ²⁴ Coo ja'a Pablo jii by tiägøøyy, mänitä Festo miänaañ:

—Wiindsøn Agripa, møød pønjaty yaa tøø miech maa højts nwiinduumän, mjítsäts jaduhn nmägapxyp. Yø'ø craa xii tänaabiä, yø'øds jaduhn xøhjäp Pablo. Yø'ødsä judíoshajxy

tøø wyi'i ñäxø'øwø'øy yaa Cesarea møød jim Jerusalén. Jaduhñ hajxy tøø wyi'i ya'axy tøø wyi'i jiocy coo yø'ø Pablo ween yho'ogy. ²⁵ Pero høøch, cábøch jaduhñ nmäna'añ coo tøø quiädieey. Páadyhøch jaduhñ nmäna'añ coo quia'a hó'ogät. Pero hamdsoo yø'øduhñ tøø miäna'añ coo jim ñöcxät Roma, coo jim nøcxy yajtøyhajtyega'añii maa ja'a gobiernä wyiinduumän. Páadyhøch jaduhñ jim nguexa'añ. ²⁶⁻²⁷ Cábøch nnajuø'øy waambátyhøchä gobiernä Rómabä nnocyñäjaayø'øwät ja'a Pablocøxpä. Cab jaduhñ yhawinmatsä coochä Pablo jim nguéxät Roma tsumy, pø cábøch tøyhajt nmøødä pø tøø jiaanç cädieey. Hoorä, páadyhøchä Pablo yaa tøø nyajmech coo mijts jaduhñ ween myajtøyhajtyecy. Miiçh, Wiindsøn Agripa, miiçh mjaanç tehñ jiajpy mjaanç tehñ ñajuøøby. Coo mijts hänäjty tøø myajtøyhajtyecy nebiaty jaduhñ tøø jiaanç cädieey, mänitøch mabøcy nnajuø'øwät nébiøch njáayät —nømä Festo miänaañ.

26

¹ Mänitä Agripa ja'a Pablo ñämaayy:

—Hahixøøby jaduhñ coo miiçh hamdsoo mnijjogapxøøjät.

Mänitä Pablo ja'a quiø'ø chajxajy. Mänit tiägøøyy mädiaacpä:

² —Wiindsøn Agripa, chámhøch nnijjogapxa'añii nebiátyhøchä judíos hajxy tøø xñähwaambety. Jootcújc-høch jaduhñ nnijjowø'øyii cooch yaa nmädia'aga'añ miiçh mwiinduum. ³ Páadyhøch jootcujc nnijjowø'øyii je'eguiøxpä coo miiçh mjaanç tehñ jiaty mjaanç tehñ ñajuø'øy nebiatiä judíos hajxy quiuhdujthaty, møød tijaty hajxy naxy yajtsibøøby. Høøch huuc mé'e'xäc. Høøchä nmädia'agy huuc hamädoowhjtäc.

⁴ Ñajuøøbiä judíos hajxy jaduhñ nägøxiä coochä quiuhdujthajxy hoy ngudiunä homiänaajä, møød jim maaçhä nhamdsoo cajptän, møød jim Jerusalén. Múutsnøch hänäjty jaduhñ coochä quiuhdujthajxy jaduhñ nbadu'ubøjcä. ⁵ Jaanä jaduhñä judíos hajxy ñajuøøbiä coochä fariseos quiuhdujthajxy hoy nyajtúunäbä. Múutsnøch hänäjty jaduhñbä cooch ndägøøyy habøjpä. Miøødä judíos ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy jaduhñ ñägäpxät. Ja'a fariseoshajxy, ca'xiä cuhdujt hajxy yajnøcxy nebiä judíos hajxy yajnähixø'øyän. ⁶⁻⁷ Jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ coogä ho'ogyjiäya'ay yagjujypiøga'añ. Højts judíos, jaduhñ højtsä nhapä ndeedyhajxy jecy xyajwiinwaanøøyyä ja'a Diósäm. Nägøxiä højts jaduhñ njøbhixy coo ja'a Dios jaduhñ yajtøjiada'añ neby jecy miänaañän, højts ja'a majmetsc-hagajptpä. Paady højtsä Dios xøømdsuhñ nwiingudsähgø'øy. Hoorä, Wiindsøn Agripa, cooch jaduhñ nmabøcy coo ja'a Dios ja'a ho'ogyjiäya'ay yagjujypiøga'añ, páadyhøch yø'ø judíos hajxy cham xñäxø'øwø'øy miiçh mwiinduum —nømä Pablo ja'a Agripa ñämaayy.

⁸ Mänitä Pablo ja'a judíos ñämaayy:

—Tii hajxy jaduhñ coo mga'a mabøga'añ coo ja'a Dios ja'a ho'ogyjiäya'ay yagjujypiøga'añ.

⁹ Mänitä Pablo jiaac mänaañ:

—Bueno, jaduhñhøch hijty nmäna'añ coo hijty yhahixø'øy coochä jäya'ayhajxy nd-saaçhtiünät, ja'a Jesús Nazaretpä ja'a miädia'agy hajxy hänäjty panøcxäbä. ¹⁰ Jaduhñhøch jim njaanç jatcøøyy Jerusalén. Ja'a teedywiindsøn høchä cuhdujt hajxy jim xmiooyy coochä jäya'ayhajxy nyajtsumøød, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hänäjty panøcxäbä. Nämäyhøch hajxy jaduhñ njaanç yajtsuumä. Y coo hajxy yagho'cä, jaduhñhøch hänäjty nbamänaambä coo hajxy yagho'ogøøjät. ¹¹ Ja naañhøc-høch hajxy tøø nyajtsaaçhtiüñii coo hajxy ñijjogapxøøjät ja'a Jesúsøxpä. Wiinduhmyçhajtøjc-høch hijty ndsaaçhtiüñ. Hanáxiøch hajxy hijty nmäjootma'ady, páadyhøch hajxy hijty jäguembaady ndsaaçhtiüñ.

¹² Mänithøchä teedywiindsøn hajxy jim xwyiinguejxy Damasco coochä mabøjpädøjc jim nyajtsaaçhtiunøøjät. ¹³ Tu'haamnøcxpä, mänit højtsä jøøn xquiuhjajcädaacy jaanç tehñ miøc. Cujyxiøøho'ogy hänäjty je'e. Cabä xøø hänäjty miäbaady nebiä jøøn hänäjty jiajjiän. Høxtä xquiuhjajwädijt højts jaduhñ. ¹⁴ Coo højtsä jøøn jaduhñ

nhijxy, mänit højts nägøxiä ngädaayy. Mänitøch nidiuhm nmädooyy coochä häna'c xmiägapy hahebreohaam. Mänitøch xñämaayy: “Saulo, Saulo, tiich miich jaduhñ coo xwyi'i miädsibø'oy. Cooch miich jaduhñ xwyi'i miädsibø'oy, hamdsoo miich jaduhñ mniçhaächtii.” ¹⁵ Mänitøch nmänaañ: “Wiindsón, pøn miich.” Mänitøch xyhadsooyy: “Jesúshøch høøch. Høøch miich jaduhñ xmiädsibøøby. ¹⁶ Tänaayyø'og, Páadyhøch jaduhñ tøø nnäguehxtøø'xy ja'a miichcøxpä, miichhøch nwiinguexaamby coo ja'a mädia'agy jaduhñ myajwá'xät nebiátyhøch tøø xyhixy, møød nebiátyhøch miich njaac yajnahixø'owa'añ. ¹⁷ Nnäwa'anáambiøch miich majaty miich mwädita'añ, jim maa ja'a judíoshajxiän, jim møød maa ja'a wiingjäya'ayhajxiän, ja'a hajxy ca'a judíospä. Jim høch miich jaduhñ nguexa'añ maa ja'a wiingjäya'ayhajxiän. ¹⁸ Páadyhøch miich jim nguexa'añ, jaduhñ miichä Diosmädia'agy myajwiingapxø'owät, jaduhñä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät. Cabä møjcu'ugong ja'a miädia'agy jaduhñ miäböjçäxät. Ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ miäböjçäp. Y coochä nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäböjçäbät, jaduhñhøch nyajnahwá'adsät ja'a piojpa quiädieeyhajxy, jaduhñ hajxy miähmø'owät hawa'adstuum”, nõmhøchä Jesús xñämaayy.

¹⁹ 'Wiindsón Agripa, coochä Jesús jaduhñ jim xmiägapy tsajpootyp, páadyhøchä miädia'agy jaduhñ ngudiunä. ²⁰ Mänitøchä Diosmädia'agy ndägøøyy yajwa'xpä coo jäya'ayä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy piadu'ubögät. Coo hajxy jaduhñ yhojiäya'ayhadät, jaduhñ hajxy yajcähxø'ogät coo yhaxøøgcuhdujt hajxy tøø jiaanç najtshixø'oy. Jim høchä Diosmädia'agy nyajwa'xtsohñ Damasco. Mänitøch jim njaac yajwa'xy Jerusalén, møød jim Judeanaaxooty wiinduhmyhagajpt. Mänitøchä jäya'ayhajxy njaac yajnahixøøyy, ja'a hajxy ca'a judíospä. ²¹ Coochä jäya'ayhajxy jaduhñ nyajnahixøøyy, ja'a hajxy ca'a judíospä, páadyhøchä judíoshajxy näje'e jim xjia majch møjtsajtøgooty, jim Jerusalén. Cooch hajxy jaduhñ xmiäch, mänitøch hajxy xjia yagho'ogaañ. ²²⁻²³ Pero Dióshøch xpiuhbejp. Tehngájnochä Diosmädia'agy nyajwa'xy høxtä jäda'anäbaady, ja'a Jesúscøxpä. Nägøxiøchä jäya'ayhajxy jaduhñ nyajnahixø'oy, møjtojc, häyoobädøjc. Jaduhñhøch nnä'ägä mädia'agyhaty neby jim cujaay myiñän nocyjiooty, ja'a profetadøjc-hajxy jecy yhädiúunäbä, ja'a Moisés jecy yhädiúunäbä. Jaduhñ hajxy jecy quiujahy coogä Dios ja'a wyiinguexypä hänäjty quiexa'añ, ja'a xøhajpä Cristo. Jaduhñ hajxy jecy quiujahbiä coogä Cristo hänäjty yho'oga'añ. Jaayá'ayäc hänäjty jayøjp juyypioogaamb. Jaduhñägä jäya'ayhajxy hänäjty yajnahwa'adsa'añii, møødä judíoshajxy, møødä wiingjäya'ayhajxy. Hoorä, coo ja'a Jesús yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, Dios jaduhñ wiinguejx. Jaduhñ tiøjiajty nebiä profetadøjc-hajxy jecy quiujahyyän, nebiä Moisés jecy quiujahyyän —nømä Pablo ñijiogapxä.

²⁴ Mänitä Festo yaaxy:

—Pablo, tøø miich jaduhñ mguhhiñ. Coo hanaxiä tøø mgapxta'agy, je'e tøø xyajcuhhiñ.

²⁵ Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Wiindsón Festo, cáboch nguhiñ. Ja'a tøyhajt, je'eçh nmädiaacy. Homiäböjnøch jaduhñ nmädia'agy.

²⁶ Mänitä Pablo ja'a Agripa ñämaayy:

—Wiindsón Agripa, cøxiøch cham nmädia'agy maa miich mwiinduumän. Nmøødhøchä tøyhajt jaduhñ coo miich jaduhñ mgøxy najuøøbiä nebiátyhøch cham nmädia'agy. Hijxwiinduum jaduhñ tøø jiadyii tøø tiuñii, ca'a yhayu'uch ca'a yhamee'chä. ²⁷ Wiindsón Agripa, nnajuøøbiøch jaduhñ coo miichä mädia'agy mmäböcy, ja'a profetadøjc-hajxy jecy yhädiúunäbä.

²⁸ Mänitä Agripa yhadsooyy:

—Ja weenjátyhøch miich xquia'a yajniñahdujçä cooch jaduhñ nmäböjçät ja'a Jesúscøxpä.

²⁹ Mänitä Pablo miänaañ:

—Hoy jia weenjaty hoy jia møjaty hajxy mga'a mábocyñä, chojpiä Dios ja'a jioot jaduhñ coo ja'a miädia'agy hajxy nägøxiä mmäbójcät ja'a Jesúscoxpä nébiøch nmäbøquiän, mäduhñtiä hajxy yaa mhamädoowhity, møød miich Wiindsøn Agripa. Pero cáboch jaduhñ nmäna'añ coo hajxy tsumy mhídät nébiøch høøchän.

³⁰ Mänitä Agripahajxy tiänaayyø'cy, møødä Festo, møødä Berenice, møødä jäya'ayhajxy nägøxiä. ³¹ Mänitä hajxy tiøjpädsøømy. Mänitä Agripahajxy hawiing ñiñämaayyä møødä Festohajxy:

—Caj yø'ø craa tii cädieey miøødä. Cab jaduhñ yhahixø'øy coo tsumy jiaac hídät ni coo yagho'ogøøjät.

³² Mänitä Agripa ja'a Festo ñämaayy:

—Coo yø'ø craa häxøpy tøø quia'a mäna'añ coo jim nøcxy yajtøyhajtyega'añii Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän, tøø häxøpy yhøxmächii.

27

¹ Mänitä Festo wyiinmahñdyhajty coo ja'a Pablohajxy jim quiexøøjät Italia barcojooty møød jiamioødhajxy, ja'a hajxy hänajty tsumybiä. Mänitä Julio ja'a tsumyhäna'c yajcø'ødägøøyyä. Capitán ja'a Julio hänajty tiuumby maa ja'a Augusto biatallóngän. Høøch Lucas, høøchä Pablo hänajty nbanøcxaamby. ² Mänit højts hoy nbarcotägø'øy. Jimä barco hänajty tøø chohnda'agy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Adramitio. Tänaayyaambiä barco hänajty ñøcxa'añ majatiä cajpt hänajty miejypia'ajän jim Asianaaxooty. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug piadsoonä. Aristarco hänajty xiøhaty. Jim hänajty quiunaaxä Tesalónica, jim Macedonia-naaxooty. Mänit højts ndu'ubøjnä barcojooty. ³ Cujaboom højts nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Sidón. Jaanç tehñ yhojiootä Julio hänajty miøød ja'a Pablocøxpä. Paadiä Julio ja'a Pablo cuhdujt miooyy coo ja'a Pablo ja'a miägu'ughajpä nøcxy quihixy cajptooty, weenä Pablo jaduhñ piuhbedyii. ⁴ Mänit højts jim jadähooc ndu'ubójcumbä Sidón barcojooty. Møc højts hänajty xjiøjcubojø'øy. Paady højts Chiprenaaxooty hahooyhaamby nwiinnajxy maa hänajty møc quia'a jaty pojjiän. ⁵ Mänit højts jim nnaxøøyy Cilicia-naaxooty møød Panfilia-naaxooty. Mänit højts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Mira, jim Licea-naaxooty.

⁶ Jimä Julio wiingbarco hoy piaady, ja'a hänajty nøcxaambä Italia. Alejandría ja'a barco hänajty tøø chohnda'agy. Mänit højts barcojooty hoy ndägøødiägach. Mänit højts ndägøøyy tu'uyohbiä jadähooc. ⁷ Je'enä højts hänajty møc xjiøjcubojø'øy, paady højts hänajty hodiägaamby ndu'uyo'oy. Mädaaxxøø mägoøxxøø højts hänajty tøø njaac nøcxy coo højts jim nmejch mäwiingón maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Gnido. Hobiänejpiä højts jim nmejch. Cab højts hänajty hoy ndu'uyo'oyaanä. Je'enä højts hänajty møc xjiøjcubojø'øy. Mänit højts wiingtuum nnøcxøøyy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Creta. Coo højts jim nnaxøøyy mäwiingón maa hänajty xiøhatiän Cabo Salmón, mänit højts Creta hanajtyhaamby nnøcxøøyy maa hänajty møc quia'a jaty pojjiän. ⁸ Hamäjaa højts jim nmejypia'ayohy. Mänit højts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Buenos Puertos, jim mäwiingón maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Lasea.

⁹ Maxiøø højts jim nhijty. Tøø højts hänajty hanaxiä nhøxhaamø'øy. Mäjahñ ja'a tu'uyo'oyiibä hänajty tøø jiajnä je'eguiøxpä coo tøøchpoj hänajty tøø piädsøømnä. Mänitä Pablo miänaañ:

¹⁰ —Wiindsøndøjc, mäjahñdiägøøbiøchä tu'uyo'oyiibä jaduhñ nhixnä coo tøøchpoj tøø piädsøømnä. Wehñdä barco jaduhñ miä'adät møødä tsømydiajy cøxiä. Wehñdä højts jaduhñ nhó'cämät.

¹¹ Pero cabä Julio ja'a Pablo ja'a miädia'agy ñä'a yajtuunä. Jue'e ja'a miädia'agyhajxy yajtuunäxä, ja'a barcoyayjohbiä møødä cubarco. Jaduhñ hajxy hänajty tøø miäna'añ cooc tyijy hänajty quia'a mäjahñä. ¹² Cab hänajty yhahixø'øy coo højts tøøchpoj jim nyajnáxät Buenos Puertos. Mänit hajxy nämay miänaañ coo højts jadähooc

ndu'ubójcumbät barcojooty. Jim hajxy hänajty ñaxa'añ maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Fenice. Creta-naaxooty hänajty je'e mejypia'a. Cab hänajty jim jiaty mähahñä je'eguiøxpä coo jim møc quia'a pojy. Paadiä tøøchpoj hajxy hänajty jim yajnaxa'añ.

¹³ Mänitä jøømboj yuung piädsøømy. Mänit hajxy miänaañ cooc hajxy hoy jiaac tu'uyo'oya'añ barcojooty. Mänit højts njaanç tu'ubójcumbä. Jim højts njaac mejypia'ayohy Creta. ¹⁴ Weeñtiä højts hänajty tøø njaac tu'uyo'oy, mänitä tsuxpoj møc piädsøømy. ¹⁵ Møc højts hänajty xjiøjcubojø'oy. Coo ja'a barcoyajyohbiä jaduhñ yhiixy coo hänajty quia'a mähäda'aga'añ, mänit hajxy ñiñämaayyä coo ja'a barco ween piabojy. ¹⁶ Mänit højts jim nmejch maa ja'a naax mejyquiujc chuucpän, ja'a hänajty xøhajpä Cauda. Mänit højts jim nnaxøøyy hanajtyhaamby maa hänajty møc quia'a pojjiän. Jim højtsä barcohuung hänajty nbawich. Hobiänejiä højtsä barcohuung jiiby nyuugjädujty møjbarcojooty. ¹⁷ Coo hajxy yajwiimbejty, mänitä barco hajxy yagjuhmägüiwädijty laansähaam, jaduhñä barco quia'a má'adät. Coo ja'a mejy hänajty jim quia'a jaty hagamä, paadiä barcoyajyohbiähajxy hänajty chähgø'oy coo ja'a barco jiiby jié'xät tsäbiu'ujooty nøøba'c. Mänitä wit pojyohbiä hajxy yajmänajcy, ja'a barco hänajty quiuhdøyhajpiä. Mänit hajxy miänaañ coo ja'a barco ween jaduhyyä piabojy. ¹⁸ Cujaboom, je'enä hänajty møc piojy. Møcä barco hänajty miøjpojpedyii. Ja'a tsømydiajy ja'a barco hänajty yajnøcxypä, mänit hajxy ñøøjuip ñøøpøggøøyy mejjiooty. ¹⁹ Cujaboom højtsä tuumbejt njaac nøøjuip njaac nøøpøggøøyy, møødä wit pojyohbiä, ja'a barco hänajty quiuhdøyhajpiä, møødä wittøøbiejt. ²⁰ Maxiøø højts jaduhñ nmänajxy nyajnajxy. Tehngajnä hänajty møc piojy. Jaanç tehñ wyiimbøcy hänajty. Cabä xøø cabä madsa'a hänajty quiähxø'ogy ni weeñtiä. Cab højts hänajty nnajuø'oy maa højtsä poj hänajty xchømnøcxy. Jaanç tehñ chähgøøby højts hänajty coo højts nhó'ogät.

²¹ Tøø højts hänajty maxiøø nhity jaguiay. Mänitä Pablo tiänaayyø'cy jäya'ayhagujc. Mänit miänaañ:

—Wiindsøndøjc, coochä nmädia'agy hajxy häxøpy tøø xyajtuunä, cab hajxy häxøpy jim tøø mdsooñ Creta, y cabä tsø'ty cabä häyohn hajxy häxøpy tøø nbáatäm. ²² Pero, ca'a hajxy mdsähgø'oy. Caj pøn yho'oga'añ, hoyyä barco cu jia ma'ad. ²³ Hiix, haamyquiøodshøchä Diosmoonsä tu'ug nwiinhijxy. Jim chooñ Dioswiinduum. Nwiingudsähgøøbiøchä Dios. Je'eç jaduhñ xwyiinguejx. ²⁴ Mänithøchä Diosmoonsä xñämaayy: “Pablo, ca'a mdsähgø'oy. Tsipcøxp yahixø'oy coo miich jim mmédsät Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän. Miichcøxpä ja'a Dios tøø miäna'añ cooc pøn quia'a ho'oga'añ mäduhñtiä hajxy jiiby mnøcxy barcojooty”, nõmhøchä Diosmoonsä xñämaayy. ²⁵ Paady, ca'a hajxy mdsähgø'oy. Nmäbójcäbøchä Dios ja'a miädia'agy jaduhñ cooc hajxy xyajnahwa'adsäänäm, nebiátyhøchä Diosmoonsä tøø xyajmøødmädia'agy. ²⁶ Jim mejyquiujc, jimä naaxhuung tu'ug. Jim højts nøcxy nmøjpojpedäänäm. Tøyhajt jaduhñ —nømä Pablo miänaañ.

²⁷ Majmactsxøø højts hänajty tøø nbabojy barcojooty jim maa ja'a mejy hänajty xiøhatiän Adriática. Cuptsuhñ hänajty jaduhñ, mänitä barcoyajyohbiähajxy ñajuøøyy coo højts hänajty naaxpa'a tøø nmäwiingoñ. ²⁸ Mänitä nøø hajxy qyipy mäduhñtiä quiøøcä. Jue'e hänajty quiøøcä, hii'xmajmocxmetro. Coo hajxy weeñtiä jiaac nøcxy, mänit hajxy qyípxcumbä. Jue'e hänajty quiøøcä, hii'xjuxtujmetro. ²⁹ Tsähgøøby hajxy hänajty coo ja'a barco tsaa nøøba'c miøjpohmbédät, paadiä pujxthajo'c hajxy mädaaxc ñøøjuipøøyy barcohøxhaam. Cuxodsø'oyä pujxthajo'c hänajty. Paady hajxy jaduhñ ñøøjuipøøyy coo ja'a barco jaduhñ jiiby wiohñmähmø'øwøjät. Jaanç tehñ jiootmayhajp hajxy hänajty. Jaduhñ hajxy hänajty miäna'añ coo paquiä cu jibøøyy. ³⁰ Mänitä barcoyajyohbiä ja'a barcohuung hajxy quiuhdøøñajxy nøøjooty. Jaduhñ hajxy hänajty yajnänøma'añ cooc tyijy ja'a pujxthajo'c hänajty ñøøjuipø'owa'añ barcojøbhaam. Ja wi'i piäyø'øgaambä barcoyajyohbiähajxy hänajty jaduhñ ja'a barcohuungooty. ³¹ Pero cabä Pablo yajwiinhøhñ. Mänitä Juliohajxy ñämaayyä møødä soldadohajxy:

—Coo yø'ø yajyohbiädøjc-hajxy häyaa piäyø'ögät, mhó'ogäp hajxy jaduhñ —nømä Pablo miänaañ.

³² Mänitä soldado ja'a barcohuung hajxy miäbuxøøyy. Mänitä barcohuung chømnøcxä nähgapjooty. ³³⁻³⁴ Jobø'øwaamb hänajty jaduhñ, mänitä Pablo jäya'ay ñämaayy:

—Joom, huuc wiingaañáxäts hajxy hii. Majmactsxøø hajxy tøø mhity jaguiay jamia'ay. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy jaguiay mjaac hídät, coo hajxy jaduhñ mnä'a päma'ayø'øwät. Hix, cab hajxy nej mjada'añ.

³⁵ Coo ja'a Pablo jaduhñ quiapxpädøøyy, mänitä tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dios ñämaayy “Dioscujú'uyäp” jiamiøødwiinduum. Mänitä tsajcaagy yhaguidøøyy. Mänit tiägøøyy caabiä. ³⁶ Coo ja'a Pablo jaduhñ yhiixä coo hänajty quiaay, mänitä jiamiøødhajxy jiootcugøøyy. Mänit hajxy piädägøøbiä caabiä. ³⁷ Jue'e højts hänajty nhity barcojooty nämejtsmägo'xcudägøøghii'x cu majmocxtu'ug. ³⁸ Coo hajxy jaduhñ quiaabiädøøyy, mänitä trigo hajxy miejjwyipøøyy, jaduhñä barco ween pie'tiø'øy.

³⁹ Coo jiobøøyy, cabä barcoyajyohbiädøjc-hajxy hänajty yhajuø'øyii. Mänitä laguun hajxy yhiixy mejypia'a. Pa'adsäbiu'u hänajty je'e. Mänit hajxy miänaañ coo ja'a barco hajxy jim yajnøcxät pu'uwiing, coo hajxy jim yajmøjyädsujtspédät. ⁴⁰ Mänitä pujxthajo'c hajxy miäbuxøøyy. Jiiby jaduhñ miähmøøyy mejjiooty. Mänitä barcocoa'pt hajxy yajyuungøøyy, jaduhñä barco hoy yö'oyät. Mänitä wit hajxy yujxojch barcojøbhaam, ja'a barco hänajty quiuhdøyhajpiä. Mänitä barco tiägøøyy yohbiä. Jim ñøcxøøyy pu'uwiing. ⁴¹ Mänitä barco jie'xy nøøba'c tsäbiu'ujooty maa nøø hänajty quia'a comän. Ja'a barcojøbhaam jaduhñ je'x. Mänitä barcohøxhaam tiägøøyyä møjcupéjtäbä. Mänit tiägøøyy ma'pä tsaybiig.

⁴² Coo ja'a soldadohajxy jaduhñ yhiixy coo ja'a barco hänajty mia'ada'añ, mänitä tsumyhäna'c-hajxy jia yagho'ogaañä, jaduhñ hajxy cu quia'a päyø'cy yáhwäp. ⁴³ Pero cabä Julio jaduhñ miänaañ coo ja'a tsumyhäna'c-hajxy yagho'ogøøjät. Paady jaduhñ miänaañ je'eguiøxpä coo ja'a Julio ja'a Pablo hänajty yajnahwa'adsa'añ. Mänitä Julio miänaañ coo hajxy ñøøga'awø'øwät, pønjaty yaaw hänajty jajp, jaduhñ hajxy ñøcxät tø'ødstuum yáhwäp. ⁴⁴ Pønjaty hänajty ca'a yaawjajp, wéenäc hajxy ñøcxy pu'uñähgøxp, møødä barcohøjcøxp. Jaduhñ højts nägøxiä ndsoocy tø'ødstuum.

28

¹ Coo højts jaduhñ nägøxiä ndø'ødspädsøømy, mänit højts nmädooyy coo ja'a naax hänajty xiøhaty Malta. ² Mänit højtsä jäya'ay xñäxuu'ch, ja'a hajxy hänajty jim nä'ägä tsänaabiä. Tuub hänajty; tøøhc hänajty jaduhñ. Mänitä jøøn hajxy yajmøjjøøyy. Mänit højts xñämaayy coo højts njøømba'axámät. ³ Mänitä Pablo ja'axy tø'ødspä miämejch tu'tso'oy. Jiibiä Pablo ja'axy hänajty piäda'agy jøønhaajiooty. Mänitä hawa'andsahñdy tu'ug piädsøømy jøønhaajiooty. Mänitä Pablo quiø'ømäwødsøøyyä. ⁴ Coo ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ yhiixy coo ja'a Pablo tsahñdy hänajty miøødä quiø'øgøxp, mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Tøø yø'ø craada'a miäjäya'ay-yagho'ogy. Coo jaduhñ tøø quiädieey, paady jaduhñ tsipcøxp yho'oga'añ, hoy jaduhñ tøø jia tso'ogy mejjiooty.

⁵ Mänitä Pablo ja'a quiø'ø xiädijty. Mänitä tsahñdy hoy quia'ay jøønhaajiooty. Cabä Pablo nej jiajty. ⁶ Nømä jäya'ayhajxy hänajty miäna'añ coog ja'a Pablo quiø'ø cu qyixta'ch, o cooc cu yho'cy. Pero coo hajxy yhiixy coo ja'a Pablo nej quia'a jajty, mänit hajxy miänaañnä cooc tyijy ja'a Pablo Dyiosä.

⁷ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay mäwiingón maa højts hänajty njøømba'axamiän. Publio hänajty xiøhaty. Gobernador ja'a Publio hänajty jim tiuumby Malta. Coo højts jim nmejch maa ja'a tiøjcän, mänit højts jim xyajmejtstaacy tægøøgxøø. ⁸ Jimä Publio tieedy hänajty pia'amgo'na'ay. Tóoyyap hänajty jaduhñ møødä nø'tiø'ønøø hänajty miøødä. Mänitä Pablo jiiby tiøjtägøøyy maa ja'a Publio tieedy hänajty pia'amgo'na'ayän.

Mänitä Pablo ja'a Dios pia'yaaxy. Mänitä Pablo ja'a pa'amjäya'ay ñähdoon. Mänit pia'amyajnajxä. ⁹ Coo ja'a pa'amjäya'ayhajxy jaduhñ jim miädoyhajty Malta, mänit hajxy hoy yajmøcpøjcäbä nägøxiä. ¹⁰⁻¹¹ Mänit højts madiu'u xñä'ä mooyy cøxiä wiinä. Jimä barco hänajty tu'ug tiøøchpojnaxy. Jue'e ja'a barco hänajty xiøhaty: "Ja'a Hametsc-huung." Alejandría ja'a barco hänajty tøø chohnda'agy. Coo højts hänajty jim tøø nhity Malta tægøøgpø'o, mänit højts nbejty barcojooty, ja'a hänajty xøhajpä: "Ja'a Ametsc-huung." Mänit højtsä jäya'ay xjiaac mooyy tijaty højts hänajty nmänøcxaamby barcojooty. Ja'a jäya'ayhajxy hänajty tøø miøcpøquiäbä, je'e hajxy jaduhñ xmiooyy. Mänit højts jim ndu'ubøjnä Malta.

¹² Mänit højts nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Siracusa. Jim højts njaac hijty tægøøgxøø. ¹³ Coo højts jim ndu'ubøjcumbä, mänit højts njaac mejypia'ayohy. Mänit højts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Regio. Cujaboomä jøømboj piädsøømy. Mänit højts jadähooc ndu'ubøjcumbä. Cumaaxc højts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Puteoli. Jim højtsä barco nnähmänajtuutnä. ¹⁴ Mänit højtsä jäya'ay näje'e nbaaty. Ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty miäbøjpy. Mänit højts xñämaayy coo højts jim nmejtstä'agät maa ja'a tiøjc-hajxiän. Juxtujxøø højts jim nhijty. Mänit højts jim ndu'ubøjcy tecy-yo'oyhaam. Jaduhñ højts hänajty jim njaac nøcxa'añ Roma. ¹⁵ Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy Rómabä miädoyhajty coo højts hänajty jim nnøcxy Roma. Mänit højts näje'e hoy xjiøjcubaadø'oy jim maa hänajty xiøhatiän Foro de Apio. Näje'e højts hoy xjiøjcubadøøbiä maa hänajty xiøhatiän Tres Tabernas. Coo ja'a Pablo jaduhñ yhijxy, mänitä Dioscujú'uyäp yejcy. Mänit jiootcugøøyy. ¹⁶ Coo højts jim ngoo'nä Roma, mänitä Pablo cuhdujt miooyyä coo ja'a yhamdsoo tøjc yhöxtá'awät maa jaduhñ yhidät. Mänitä soldado tu'ug yajcø'øwaañøøyyä coo ja'a Pablo cwieendähadøøjät, coo ja'a Pablo jaduhñ ñä'ä päyø'ogät. Mänitä tsumyhäna'c-hajxy jiaac yajcø'ødägøøyyäbä ja'a soldado-wiindsøn, ja'a copc-hajpä.

¹⁷ Cudägøøgxøø ja'a Pablo ja'a judíos yajmøjyaaxä, ja'a hajxy hänajty møjhajpä maa ja'a chajtøjc-hajxiän. Coo hajxy hänajty tøø yhamugø'oy, mänit hajxy ñämaayyä:

—Mägu'ughajpädøjc, mänáajøch jim nhitiän Jerusalén, jimhöch häna'c näje'e xmiajch, hóyhøch hänajty tøø nga'a jagä cädieey, hóyhøchä cuhdujt hänajty pedyii tøø nja cudiuñ nebiä nhaphájtämä ndeedyhájtämhajxy jecy yajtsohndaquiän. Ja'a nmägunaaxhájtämhajxy jaduhñ xmiajts. Mänitøch hajxy xquiø'øyejcy maa ja'a soldadohajxiän, ja'a hajxy yaa tsohmbä Roma. ¹⁸ Coochä soldadoshajxy hänajty tøø xyajtøyhajtyecy, mänit hajxy jaduhñ ñajuøøyy cooch hänajty tøø nga'a cädieey. Mänit hajxy jia mänaañ cooch hajxy jaduhñ xyhøxmädsät. ¹⁹ Pero cabä judíoshajxy jaduhñ miänaambä cooch nyaghøxmädsät. Mänitøch nwiinmahñdyhajty coo jaduhñ yhahixø'oy cooch yaa ndøyhajtyégät Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän. Pero cábøch hänajty nmäna'añ coochä nmägunaaxhajxy nnäxø'øwø'øwät. ²⁰ Hoorä, cooch jaduhñ tøø njaty tøø nhabety, páadyhöch mijts jaduhñ nmøødmädia'aga'añ. Páadyhöch cham ndsumyhäña'ay coo højts judíos nmäbøjcäm coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypio'oga'añ —nømä Pablo miänaañ.

²¹ Mänitä judíos ja'a Pablo hajxy ñämaayy:

—Cab højts tii capxy tii mädia'agy tøø nmädoyhaty maa miichcøxpän. Caj miich pøn waamb tøø xñänømy, ja'a hajxy jim tsohmbä Judea. ²² Jaduhñ højts tøø nmädoyhaty coo jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajpt miädsiphadyii, ja'a hajxy jaduhñ mäbøjpä coo ja'a Jesús Dyiosquexiä. Paady højts nhamädoowhida'añ nej miich mwiinmayyän —nømä judíoshajxy miänaañ.

²³ Mänitä judíos ja'a Pablo hajxy miøødcojyquiapxytiuuñ mänaa hajxy jadähooc ñöcxät maa ja'a Pablo hänajty yhitiän. Coo yhabaaty, mänitä jäya'ayä Pablo hajxy nämay jiaançh nämejch. Tu'xøø ja'a Pablo jäya'ayä Diosmädia'agy yajwiingapxøøyy ja'a Jesúsøxpä,

coo ja'a Dios ja'a Jesús hänajty tøø quieꝟy, nebiä Moisés jecy quiujahyyän, nebiä profetadøjc-hajxy jecy quiujahyyän. Jia wi'i yajniñähdugáañäbä Pablo ja'a jäya'ay hänajty coo hänajty tøyhajt miädia'agy ja'a Jesúscøxpä. ²⁴Näje'e hajxy miäbøjcy nebiatiä Pablo hänajty tøø miädia'aguiän. Näje'e hajxy quia'a mäbøjcy. ²⁵Mänitä mädia'agy hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä nebiä Pablo hänajty tøø miädia'aguiän. Coo ja'a miädia'agy hajxy quia'a yajnibiaatä, mänit hajxy tiägøøyy wiimbijpä. Mänitä Pablo miänaañ:

—Jéquiänä Dioshespíritu ja'a profeta Isaías miägapxy. Mänit højtsä nhaphájtämä ndeedyhájtämhajxy miägapxtägajtsä:

²⁶Nøcx yøø jäya'ay nämä'aw:

Hoy hajxy mja mädown'añ, cab hajxy mwiinjuøøwa'añ.

Hoy hajxy mja hixa'añ, cab hajxy mmäbøga'añ.

²⁷Tøø hajxy mguhxexy. Jaduhñ hajxy mnibiäda'agyii nebiä wiindspän nebiä cuhnatpän.

Coo hajxy häxøpy tøø mga'a cuhxexy, cu mwiinjuøøyy hajxy.

Jaduhñä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy cu mnajtshixøøyy.

Jaduhñ hajxy cu nyajnähwaach,

nømä Dioshespíritu jecy miänaañ. Tøyhajt jaduhñ miänaañ.

²⁸Mänitä Pablo jaduhñ jiaac mänaañ:

—Huuc mädown hajxy, ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, yajwiingapxøøwáañäbä Diosmädia'agy hajxy je'e coo hajxy yajnähwa'adsáañäbä. Je'e hajxy mäbøcypä mäbøgaamb.

²⁹Coo ja'a Pablo jaduhñ quiapxpädøøyy, mänitä judíoshajxy quiøxy wiimbijnä.

³⁰Mejtsjomøjtä Pablo jim jiaag hijty maa ja'a tøjc hänajty yhajoodiuquiän. Pønjaty hänajty jim mejtsp tøghayohbiä, mioobiä Pablo häñaabiejt hänajty. ³¹Hagujc jootcujcä Pablo ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwiingapxøøy ja'a Jesúscøxpä coo ja'a Dios ja'a Jesús hänajty yaa tøø quieꝟy hädaa yaabä naaxwiin. Cabä Pablo hänajty yhagapxtugyii ni pøn.

Romanos

¹ Høøch hädaa nocy njahby, høøch Pablohajpä. Høøchä Jesucristo xyajtuumb nebiä moonsän. Hamuumdu'jóothøchä miädia'agy jaduhñ nyajtuunä. Dióshøch jaduhñ xpiädaac cooch ndúnät apóstol. Cooch jaduhñ nduñ apóstol, je'eduhñ ñänøømby coochä Dios xwyiinguejxy coochä miädia'agy nmäwädíjtät ja'a yHuungcøxpä, coo hajxy yaa hoy xñähho'túutäm.

² Jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ cooc ja'a yHuung hänajty yaa quiexa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä, jaaya'ayhajxy jaduhñ jecy cujahy. ³ Ja'a Jesucristo ja'a Dios jaduhñ yHuunghajpy, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Jäya'ayhajt je'e hädaa yaabä naaxwiin neby højtshájtäm. Ja'a rey David yhap yhoc hänajty je'e. ⁴ Y coo ja'a Jesucristo yho'cy, mänit jiuypiojtägajch ja'a yEspirituhaam. Coo jaduhñ jiuypiojtägajch, jaduhñ yajnajuø'oy coo je'e ja'a Dios yHuunghadyii, coo møcmäjaa jiaanç tehñ miøødä, coo ja'a Dioshespíritu jiaanç tehñ miøødä.

⁵ Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, coo jiuypiojtägajch, páadyhøchä Dios tøø xquiexy wiinduhmyhagajpt mädia'agy-yajwa'xpä ja'a Jesucristocøxpä, weenä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy, ween hajxy hoy yajtuñ, weenä Jesucristo hajxy jaduhñ wyiingudsähgø'oy. Coochä Dios jaduhñ tøø xquiexy, yajcähxø'py je'eduhñ cooch jaduhñ xquiumay. ⁶ Møød mijtsä Dios xyajnähdijpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mbanøcxäbät, mijts jim hijpä maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Roma. ⁷ Mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøby, pønjatia Dios yaghijpy quiø'ojooty jim Roma. Jaaya'ay mijts jaduhñ xyajnähdij coo ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Xjiaanç tehñ chojp mijts jaaya'ay jaduhñ. Ween mijtsä hoyhajtä weenhajt xmio'oy møødä yHuung Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Ja'a Dios hajxy nDeedyhájtäm.

⁸ Jayøjphøchä Dios Dioscujú'uyäp nmo'oy. Coo ja'a Dioscujú'uyäp hajxy jaduhñ nyéjcäm, mänitä Jesucristo hajxy jaduhñ xñähgapxtúutäm. Wiinduhmyhagajptä mädia'agy wiädity cooc mijtsä Diosmädia'agy hoy mjaanç tehñ miäbøcy nägøxiä. Páadyhøchä Dioscujú'uyäp nyecy. ⁹ Najuøøbiä Dios cooch tøy nmädia'agy cooch nmäna'añ coo mijts homiänaajä njahmiech coochä Dios naxy nba'ya'axy. Hamuumdu'jóothøchä Dios nmøøduñ coochä miädia'agy nyajwa'xä ja'a yHuungcøxpä. ¹⁰ Mayhóoc-høch jim tøø nja nøcxa'añ maa mijtsän. Jadúhñhøchä Dios nja wi'i ñäma'ay cooch jim xyajnöcxät. Wehñdä jaduhñ miänáannät. ¹¹ Páadyhøch jim nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän, jaduhñ mijts hoy nbuhbédät ja'a Dioshespíritucøxpä, jaduhñä Diosmädia'agy hajxy maas hoy mmäbøgät. ¹² Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbøjcäm, páadyhøch jim nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän, jaduhñ hajxy hoy hamiñ haxøpy nnijiootcapxmøcpøjcämät.

¹³ Mägu'ughajpädøjc, jadúhñhøch nja wi'i miäna'añ cooch jim nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän, cábøch jaduhñ nnä'ä yajnäbaadø'oy. Páadyhøch jim nja wi'i ñøcxa'añ, chójpiøchä njoot jaduhñ coo hajxy mjaac mayø'øwät maa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøquiän, nebiä mäbøjpädøjc-hajxy tøø miayø'øyän wiingtuumjaty, majátyhøchä Diosmädia'agy tøø nyajwa'xiän. ¹⁴ Jadúhñhøchä Dios xwyiinguejxy coochä miädia'agy nyajwá'xät ja'a yHuungcøxpä wiinduhmyhagajpt majatiä jäya'ayhajxy griegohaam miädia'aguiän, møød majatiä jäya'ayhajxy griegohaam quia'a mädia'aguiän. Jadúhñhøch tøø xwyiinguejxpä coochä jäya'ay jaduhñ nägøxiä nyajwiingapxø'øwät, hoy hajxy jia høxpøquiä, hoy hajxy quia'a jagä høxpøquiä. ¹⁵ Páadyhøch jim nja wi'i ñøcxaambä Roma maa mijtsän, jímhøchä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwaambä.

¹⁶ Hix, cábøchä Diosmädia'agy nmädsähdiuñ ja'a Jesucristocøxpä, je'eguiøxpä coo jäya'ayhajxy nägøxiä piäda'aga'añii hawa'adstuum ja'a Dios miäjaahaam, pønjatia

Diosmädia'agy mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä. Højts judíos, højts ja'a Diosmädia'agy jayøjp nmädoodsohn. Høxhaamä jäya'ayhajxy jiaac mädooyy, ja'a hajxy ca'a judíospä. ¹⁷ Ja'a miädia'agyhaamä Dios hajxy xyajwiinjuøøyyäm coo piäda'aga'añ hawa'adstuum pønjaty jaduhñ mäbøgaamb coo ja'a Dios yajtøjiada'añ waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy. Pøn jaduhñ ca'a mäbøgaamb, cab je'e piäda'aga'añii hawa'adstuum. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Pønjaty jaduhñ mäbøgaamb coo ja'a Dios yajtøjiada'añ waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, je'e ja'a Dios jaduhñ piäda'agaamby hawa'adstuum. Je'e jaduhñ nøcxaamb Dioswiinduum."

¹⁸ Hoy piønä jaduhñ ñajuø'øy coo ja'a Dios tsajpootypä yajcumädowa'añ pønjatiä Dios ca'a wiingudsähgøøby, møød pønjatiä jioot ca'a tsojp coo ja'a Dios wyiingudsähgø'øwøøjät wiinghäna'c. Paadiä jioothajxy jaduhñ quia'a tsoy je'eguiøxpä coo hajxy haxøøg jiaac jatcø'øwa'añ. ¹⁹ Cabä tøyhajtpä hajxy chocy, hoyyä Dios hajxy tøø jia yajwiinjuø'øyii nebiatiä Dios jaduhñ wyiinmahñdyhaty. ²⁰ Jéquiänä Dios cøxiä yhädiuñ, møød yø'ø tsajt, møød hädaa yaabä naaxwiin, cøxiä. Coo hajxy jaduhñ nhíxäm tijaty ja'a Dios jaduhñ tøø yhädiuñ, paadiä tøyhajtpä hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios møcmäjaa miøødä homiänaajä, møød coo cøxiä wiinä yhane'emy, hoyyä Dios hajxy nga'a jagä híxäm. Jaduhñä tøyhajtpä hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Cab jaduhñ pøn hawiinmats miäná'anät cooc tyijy hajxy quia'a najuø'øy coo ja'a Dios jyijä. ²¹ Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ haxøøg jatcøøbiä, cabä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy, hoy hajxy jaduhñ jia najuø'øy coo ja'a Dios jyijä. Ni cabä Dios Dioscujú'uyäp hajxy mio'oy. Paadiä wyiinmahñdyhajxy quia'a tsoobaada'añ. Y paady hajxy tehngajnä wyiinmahñdyhada'añ haxøøg. Cabä howyiinmahñdy hajxy hoy miøødhadaannä. ²² Hoy hajxy jia nibiäda'agyii nebiä jaanč tehñ jiajpän, cab hajxy tii ñä'ägädä jaty. ²³ Ja'a Dios, møj jaanč je'e. Hoy miänaajä yhity. Cab jaduhñ mänaa yho'ogy. Pero cabä haxøøghäna'cä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwa'añ. Jäya'ayhahädiuunnaxy hajxy wyiingudsähgøøby, hoyyä jäya'ayhajxy jia ho'ogy; møødä muuxyhahädiuunnaxy hajxy wyiingudsähgøøbiä, møødä tsahñdyhahädiuunnaxy, møødä animalhahädiuunnaxy ja'a hamädaaxtecypiä.

²⁴ Paady, cabä Dios waamb miäna'anaannä, weenä jäya'ayhajxy haxøøg wyiinmahñdyhaty nebiä jioot hajxy choquiän, coo hajxy cøxypänejpiä ween ñidiuñii høchähdiuunnä, ²⁵ je'eguiøxpä coo ja'a tøyhajtpä hajxy tøø quia'a mäbøcy ja'a Dioscøxpä. Ja'a høhnda'agymiädia'agy hajxy jaduhñ miäbøjpy. Cabä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy. Jue'e hajxy wyiingudsähgøøby, tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy hädaa yaabä naaxwiin. Pero, hahixøøby coo ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät homiänaajä. Tøyhajt jaduhñ.

²⁶ Coo häna'cä Dios hajxy quia'a wiingudsähgø'øwa'añ, paadiä Dios waamb quia'a mäna'ana'añ, ween hajxy høchähdiuunnä ñidiuñänä. Høxtä to'oxiøjpaadyhajxy jaduhñ jiatcø'øy. Cabä ñihyhap hajxy näje'e miøødtsäna'awaannä; quipxyjatiä to'oxiøjc-hajxy cøxypänejpiä ñidiuñii høchähdiuunnä. ²⁷ Jaanä jaduhñä ya'adiøjc-hajxy näje'ebä, cabä tio'oxiøjc hajxy miøødtsäna'awaannä. Quipxyjatiä ya'adiøjc-hajxy ñimiøødtsäna'awa'añii. Høchähdiuunnä hajxy jaduhñ ñidiuñii cøxypänejpiä. Coo hajxy jaduhñ jiatcø'øy, paady hajxy quia'a niyaghoyø'øyii maa ja'a ñi'xcøxp maa ja'a quiopcøxphajxiän, møød maa ja'a wiinmahñdycøxphajxiän.

²⁸ Coo ja'a haxøøghäna'cä Dios hajxy jaduhñ quia'a wiingudsähgø'øwa'añ, paady hajxy ñajtshixø'øyii ja'a Diósäm. Ja'a Dios, cab jaduhñ waamb miäna'anaannä, weenä yhaxøøgwiinmahñdy hajxy tiuñ, ween hajxy jaduhñ jiaac jatcø'øy haxøøg. ²⁹ Madiu'u hajxy haxøøg jiatcø'øy cøxypänejpiä. Miøødtsänaabiä cuhñdo'oxiøjc hajxy. Møødä jäya'ajie'e hajxy yhadsocy. Cab hajxy hojiäwø'øy pø jimä miägu'ughajpähajxy cøxiä wiinä miøødä. Høxtä niyaghó'cäp hajxy. Nimiädsiphájtäp hajxy. Høhndaacp hajxy. Niñähøønøøyyäp hajxy. ³⁰ Niwyiingapxpéjtäp hajxy. Møødä Dios hajxy miähänhaty. Nibiéjxäp hajxy. Yajcumayaamb hajxy. Hawiinjemybiä haxøøgwiinmahñdy hajxy yajcojpy. Cabä tiaj, cabä tieediä miädia'agy hajxy miäbøjcä. ³¹ Jaanč tehñ quiuhxex

hajxy. Ni ja'a yhamdsoo mädia'agy hajxy quia'a cudiuna'añ. Cab hajxy pøn chocy miee'xy. Ni cab hajxy pøn miee'xa'añ. Cabä hojioot hajxy ñä'ägädä mөөdä. ³² Ñajuøøby hajxy jaduñ coo ja'a Dios tөө yhane'emy coo hajxy haxøøgiaty quia'a jatcø'owät nébiøch naamnä tөө nmädia'aguiän. Jaanä jaduñ hajxy ñajuøøbiä, pøn jaduñ haxøøg jatcøøby, quiumädowaamby hajxy je'e tehngajnä. Pero nägø'ø nädecypiä hajxy jaduñ jiatcø'oy, hoy hajxy jaduñ jia najuø'oy. Høxtä xoonäacp hajxy jaduñ coo wiinghäna'c-hajxy jaduñ haxøøg piajatcøøbiä.

2

¹⁻³ Nnajuøøyyäm hajxy jaduñ coo jaduñ yhahixø'oy coo ja'a Dios hajxy nägøxiä xyajcumädóowämät je'eguiøxpä coo hajxy nägøxiä haxøøg njatcøøyyäm. Cab jaduñ yhahixø'oy coo højtsä jäya'ay nnänøømämät coo hajxy hoy quia'a hity, coo hajxy ween quiumädoy. Caj pues, haa ca'a, jaduñ højts haxøøg nbajatcøøyyämbä. Hix, ni pøn jaduñ hahixøøby quia'a mäná'anät cooc tyijy hoy tiehm yhity. Paady jaduñ yhahixø'oy coo ja'a Dios hajxy nägøxiä xyajcumädóowämät, je'eguiøxpä coo hajxy hoy nga'a hoyhidáañäm. ⁴ Pero hojiootä Dios jiaanč tehñ miøød, paady hajxy xquia'a tsoj tsaächtiünäm. Chojpiä jioot jaduñ coo howyiinmahñdy hajxy nbadu'ubøjcänät, coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy nnajtshixøøyyänät. ⁵ Pero jii jäya'ayhajxy näje'e, jaanč tehñ xiexä quiopcä tiaatsc-hajxy. Cabä yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'owa'añ. Y coo hajxy jaduñ tehngajnä quia'a mägögät, mänit hajxy hänäjty hanaxiä chaačhpøga'añ coo yhabaadät coo ja'a Dios ja'a cahwiindøyhäna'c hänäjty chaačhtiuna'añ. ⁶⁻¹⁰ Pønä jioot nägø'ø nädecypiä tsojp coo hoy yhidät, pønä jioot pädaacp coo jim ñöcxät Dioswiinduum, coo ja'a hoyhajtä weenhajt jim piäadät, coo jim quiumayøøjät ja'a Diósäm, pues je'edsä Dios jim yajnøcxaamby. Mio'owaambiä Dios je'e ja'a hoyhajtä weenhajt. Quiumayaambiä Dios jaduñ. Yaghidaambiä Dios je'e jootcujc homiänaajä, hopiønä, hoy jia judíosä, hoy quia'a jagä judíosä. Pero hoyhoyyä Dios chaačhtiuna'añ pøn haxøøg jatcøøby, pønä Diosmädia'agy ca'a cudiunaamb, pøn ca'a yajmägäp ca'a yaghane'emaamb waambatiä Dios hajxy jaduñ xjia hanéhämäm. Hopiønä jaduñ chaačhpøga'añ, pønjaty jaduñ haxøøg jatcøøby, hoy hajxy jia judiøspä, hoy hajxy quia'a jagä judiøspä.

¹¹ Hix, cabä Dios miøjpäda'agy pø mjudío miičh, pø caj. Je'e yajcopcøøby pø mhoyhäna'c, pø caj. ¹²⁻¹⁵ Højts judiøshajpä, jequiän højtsä Dios xyhanehmy neby højts hoy nguhdujthädät. Mänitä Moisés ja'a mädia'agy jaduñ quiujahy nebiaty højts hoy nguhdujthädät. Hoorä, ja'a häna'c-hajxy ca'a judiøspä, cabä mädia'agy hajxy miädoyyä nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Pero hoy hajxy quia'a jagä mädooyä, coo hajxy hamdsoojoot hoy quiudiünät nebiä Dios jioot jia tsoquiän, cähxø'ögäp jaduñ coo hajxy yhawääñäxä ja'a Diósäm ja'a wyiinmahñdyhaamhajxy. Jaduñ hajxy hamdsoo ñajuø'oy pø hoy hajxy quiudiüñ, pø caj. Jaduñ hajxy yajtuungpaady néjjiäm hajxy häxøpy tөө miädoy ja'a mädia'agy ja'a Moisés jecy quiujahyyäbä. Y coo hajxy hoy quia'a cudiünät neby hajxy ñajuø'oy ja'a wyiinmahñdyhaamhajxy, mänit hajxy quiumädowa'añ. Jaanä jaduñ højtspä, højts judiøspä, coo højts nga'a cudiünät neby højtsä Dios jecy xyhanehmiän, nebiä Moisés ja'a mädia'agy jecy quiujahyyän, jaduñ højts ngumädowaambä. Hix, pøn jaduñ cudiuumb nebiä Dios yhane'emiän, je'e ja'a Dios piäda'agaamby hawa'adstuum, hoyyä mädia'agy tөө quia'a jagä mädooy nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Pero pøn jaduñ ca'a cudiuumb, hoyyä mädia'agy tөө jia mädooy nebiä Moisés jecy quiujahyyän, cab je'eduhñ hawa'adstuum piäda'aga'añii ja'a Diósäm. Jadhñds je'e, nägøxiä ja'a cahwiindøyhäna'c-hajxy quiumädowa'añ, hoy hajxy jia judiøspä, hoy hajxy quia'a jagä judiøspä. ¹⁶ Mänit hajxy jaduñ quiumädowa'añ coo ja'a Dios ja'a Jesucristo hänäjty yaa quiejxtägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Mänitä jäya'ayhajxy yhixa'añii ja'a Jesucristäm nebiaty hajxy hänäjty yaa tөө jiatcø'oy. Mänit hajxy yagjahmiejtsta'aga'añii nebiaty

hajxy hänajty tøø wyiinmahñdyhaty hamee'ch. Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ ja'a Jesucristocøxpä, ja'açh nyajwa'xypä.

¹⁷ Højts judíos hajpä, na xy højts nniguiumayii coo højts njudíos haty, coo højtsä mädia'agy nmäbøcy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaduhñ højts nniguiumáyyäbä coo højtsä Dios tøyhajt xquiu'ughaty, højtsyähajtiä, højts judíos hajpä. ¹⁸ Nnajuøøby højts jaduhñ nebiatiä Dios jioot chocy coo højts nhoyhäna'c-hádät. Y ja'a mädia'agy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, je'e højts jaduhñ xyhawáanäp neby højts nwiimbiwät tii hoy tii mäbaad. ¹⁹⁻²⁰ Niyhajuøøyyäp højts coo højts häna'c hoy nyajnahixø'owa'añ, ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a jappä ca'a najuøøbiä. Jim højtsä tøyhajt nbaady maa ja'a mädia'aguiän, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. ²¹ Hoorä, coo højts häna'c jaduhñ nyajnahixø'øy ja'a Diosmädia'agy, hahixøøby jaduhñ coo højtsä Diosmädia'agy hoy ngudiúnät. Cábøchä nmägunaaxhajxy näje'e hoy quiudiuñ. Y coo højts häna'c nmägapxy nhane'emy coo hajxy quia'a méedsät, hahixøøby jaduhñ coo højts nga'a mée'tspät. Jaduhñhöchä nmägunaaxhajxy näje'e jiatcø'øy. ²² Y coo højts häna'c nmägapxy nhane'emy coo wiinghäna'cä tio'oxiøjc hajxy quia'a møødtsánáyyät, cab jaduhñ yhahixø'øy coo højts jaduhñ njatcøøbiät. Jaduhñhöchä nmägunaaxhajxy näje'e jiatcø'øy. Cab højts quepychech naaxpoch nwiingudsähgø'øy. Pero cab jaduhñ yhahixø'øy coo højts xädø'øñ nméedsät tsajtøgooty maa ja'a quepychech naaxpoch yhitiän. Jaduhñhöchä nmägunaaxhajxy näje'e jiatcø'øy. ²³ Niguiumáyyäp højts jaduhñ coo højtsä mädia'agy nmäbøcy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero näje'eçhä nmägunaaxhajxy, cab hajxy hoy quiudiuñ. Jaduhñ hajxy yajcähxø'øgy coo ja'a Dios hajxy tøyhajt quia'a wiingudsähgø'øy. ²⁴ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “mijts judíos hajpä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mga'a cudiuñ, paadiä Dios haxøøgjaty ñähojyii ja'a häna'c-hajxy ca'a judiøspä.” Tøyhajt jaduhñ.

²⁵ Højts, judíos højts nmäminø'øy nmäga'awø'øy. Mänit højtsä Dios xquiumáyät coo højtsä mädia'agy hoy ngudiúnät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero coo højts jaduhñ hoy nga'a cudiuñät, cab højtsä Dios jaduhñ xquiumaya'añ. ²⁶ Hoorä, ja'a häna'c-hajxy ca'a judiøspä, coo hajxy hoy quiudiuñät nebiä Dios yhane'emiän, mänit hajxy quiu-maya'añii ja'a Diósäm. ²⁷ Näje'eçhä nmägunaaxhajxy, cab hajxy hoy quiudiuñ nebiä Dios yhane'emiän, hoy hajxy judíos jia mäminø'øy jia mäga'awø'øy, hoyyä mädia'agy hajxy jia mädoyyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Je'ehajxy mäbøcypiä ca'a cumayáanäp ja'a Diósäm. ²⁸ Pøn jaty hoy cudiumb nebiä Dios yhane'emiän, je'edsä Dios quiu'ughajpy, hoy hajxy judíos quia'a jagä mäminø'øy quia'a jagä mäga'awø'øy, hoyyä hijxtahnd hajxy quia'a jagä møødä maa ja'a ñi'xcøxpahjxiän neby højts judíos nmøødän. ²⁹ Hix, coo pøn hoy quiudiuñät hamuumdu'joot nebiä Dios choquiän, mänit hajxy quiu'ughada'añii ja'a Diósäm, hoyyä judíos hajxy näje'e quia'a ja mäna'añ cooc tyijy hajxy jaduhñ quia'a cu'ughadyii ja'a Diósäm. Hix, quiumaabiä Dios jaduhñ pøn jaduhñ cudiumb hamuumdu'joot.

3

¹⁻² Xchoobáatäp højts jaduhñ madiu'u coo højts judíos nmäminø'øy nmäga'awø'øy, coo højtsä hijxtahnd nyajpäda'agy maa højts nni'xcøxpän, ja'a jaduhñ yajcähxø'pä coo højtsä Dios xquiu'ughaty. Tøyhajt jaduhñ. Haa ca'a, Dios højts nhap ndeedy jecy xyajcø'ødägøøyyä ja'a mädia'agy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Mänit hajxy ñämaayyä ja'a Diósäm coog hajxy hänajty quiu'ughada'añii. ³⁻⁴ Y je'enä højtsä Dios xquiu'ughatyñä neby højts jecy xyajwiinwaanøøyyän, hoy højts nhap ndeedy nämay hoy quia'a jagä cudiuñ neby hajxy hänajty tøø yhane'emyiijän ja'a Diósäm. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios tiømiädia'agy. Cabä Dios mänaa yhøhnda'agy, hoy hajxy nägøxiä cu nja mänáanäm cooc tyijy ja'a Dios quia'a yajtøjiaty waambaty hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Diosteedy, hopiøñä jaduhñ ñajuø'øy coo miich myajtøjiaty waambaty højts miich tøø xyajwiinwaanø'øy.

Coo miich pønñ xñäxø'øwø'øwät cooc tyijy miich jaduhñ mga'a yajtøjiaty waambaty miich tøø mmädia'agy,

cähxø'øgaamb jaduhñ coo je'e yhöñda'agy, ja'a miich jaduhñ xñäxø'øwøøbiä.

⁵ Jaanč tehñ yhooyä Dios yhity. Pero højts, cab højts hoy nnä'ägä hjtäm. Tøyhajt jaduhñ. Paadiä, cähxø'p jaduhñ coo ja'a Dios jiaanč tehñ hoyyä. Hix, coo højts häxøpy nhjtäm hoy, cab jaduhñ häxøpy quiähxø'øgy coo ja'a Dios jaduhñ hoy jiaanč tehñ yhity. Pero jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyijy ja'a Dios howyiinmahñdy quia'a møødä, je'eguiøxpä coo hajxy xyajcumädoóaanäm. ⁶ Pero hahixøøby jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyajcumädoówämät. Haa ca'a, coo ja'a Dios häxøpy hoy quia'a hity, cabä cuhdajt häxøpy miøødä coo hajxy jaduhñ xyajcumädoówämät.

⁷ Hoyyä jäya'ayhajxy näje'e jia mäna'añ cooc tyijy ja'a Dios quia'a yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, yajnajuøøby jaduhñ coo ja'a Dios tøyhajt mänaa quia'a höñda'agy. Jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä ñajuø'øwa'añ coo jaduhñ yhäxø'øy coo ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøoyyämät. Pero coo pønñä Dios jaduhñ ñänómät cooc tyijy quia'a yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, hahixøøby jaduhñ coo je'e quiumädoówät. ⁸ Näje'ečhä jäya'ayhajxy xñähøønø'øy cóogøch tyijy nmäna'añ cooc tyijy jaduhñ yhäxø'øy coo hajxy haxøøg njatcøoyyämät, jaduhñäc tyijy maas hoy quiähxø'øga'añ coo ja'a Dios jiaanč tehñ yhooyä. Ja'a hänä'c-høch hajxy jaduhñ xñähøønøøbiä, höñdaacp hajxy jaduhñ. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy quiumädoówät.

⁹ Jaanä jaduhñ højts judiøspä, cab højtsä Diosmädia'agy maas hoy ngudiunñ quejee ja'a hänä'c-hajxy ca'a judiøspä. Haa ca'a, tøøch nhuuc mänaambä coo hajxy jaduhñ hoy nga'a nä'ägä hojiäya'ayhjtäm, coo ni pønñä Diosmädia'agy hoy quia'a nä'ägä cudiunñ, ni højts judiø, ni ja'a hänä'c-hajxy ca'a judiøspä. Hamdsoojoot hajxy jaduhñ hoy nga'a jäya'ayhjtäm. ¹⁰ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ni pønñ hoy quia'a wädity.

¹¹ Ni pønñ jaduhñ quia'a wiinjuø'øwa'añ nebiä Dios wyiinmahñdyhatiän.

Ni pønñä jioot quia'a päda'agy maa ja'a Diosän.

¹² Tøø ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy nägøxiä ñajtshixøøñä.

Cøjnøø cøjtu'u hajxy tøø piadu'ubøjnä.

Haxøøg hajxy jiäya'ayhajnä nägøxiä.

¹³ Jaanč tehñ yhäxøøg hajxy quiapxy miädia'agy.

Jaduhñä yhaawhajxy tiocxuugy nebiä ho'oguiäya'ajiut tiocxuuguiän, ja'a tøø yhawá'ačhäbä.

Jaanč tehñ yhöñdaacp hajxy. Jaduhñä haxøøgpä hajxy yaghity yhaawjooty nebiä haxøøgtsahñdyhaawän.

Jaanč tehñ miägapxpoj hajxy.

¹⁴ Jaanč tehñ quiapxtägooby hajxy hoñejpiä nebiä jioot hajxy yajmädsoquiän. Jaanč tehñ yhäxøøg hajxy ñiñänømyii.

¹⁵ Jaanč tehñ piaquiä jootma'ad hajxy piaadyii, mänitä miäya'adiøjc hajxy nøcxy yagho'oga'añ.

¹⁶ Jaanč tehñ chipyajpäð'p hajxy majaty hajxy wiädity. Chaächtiumbiä cu'ug hajxy jaduhñ.

¹⁷ Jaanč tehñ chiptsojp hajxy.

¹⁸ Cab hajxy tiajy miay pø yajcumädoóaanäbä Dios hajxy.

¹⁹ Jaduhñds je'e, yajcumädoówaambiä Dios ja'a jäya'ay nägøxiä, pønñä miädia'agy hoy ca'a cudiunñäp, møød højts judiø, møødä hänä'c-hajxy ca'a judiøspä. Højts judiø, højtsä pojpa nmaas møød, je'eguiøxpä coo højtsä Dios ja'a nhapä ndeedy jecy xjia hanehmä coo hajxy haxøøgiaty quia'a jatcø'øwät nébiøch naamñä tøø ngujaayän. Pero cab højts

jaduhñ nnä'ägädä cudiuna'añ. ²⁰ Jéquiänä Dios ja'a Moisés yhanehmy coo ja'a miädia'agy quiujáhyyäxät. Jaduhñ hajxy nnajuóöyyäm coo hajxy nägøxiä hoy nga'a jäya'ayhajtäm. Ni pøn jaduhñ hoy quia'a cudiuna'añ ja'a Diosmädia'agy. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy xpiäda'agáañäm hawa'adstuum, caj jie'eguiøxpä cooc tyijy ja'a mädia'agy hajxy hoy ngudiúunäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä.

²¹⁻²⁶ Hoorä, nnajuóöyyäm hajxy jaduhñ coo hajxy nägøxiä haxøøg njatcøöyyäm, mäduhñtiä hajxy yaa ndsänáayyäm hädaa yaabä naaxwiin, møød højts judíos, møødä häna'c-hajxy ca'a judíospä. Cabä Dios pøn ñä'ägädä cumay. Jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyijy hajxy piäda'aga'añii hawa'adstuum coogä jecymiädia'agy hajxy hoy quiudiúnät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero tøø hajxy nhíxäm coo ni pøn jaduhñ quia'a päda'aga'añii hawa'adstuum. Hoorä, jéquiänä Dios wyiinmaayy coo ja'a yHuung hänajty yaa quixa'añ maa højtshajtäm. Mayhajtä Dios hänajty tiunaamby maa højtshajtäm. Jaduhñ hajxy hänajty xpiäda'agáañäm hawa'adstuum. Jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a jecymiädia'aguiän, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero cabä jecyjiäya'ayhajxy hänajty wyiinjuø'øy. Højiotä Dios miøød coo ja'a jecyjiäya'ayhajxy quia'a pädaacä haxøøgtuum, hoy hänajty jia hawiinmatsä coo hajxy jim cu piädaacä, je'eguiøxpä coo hajxy hänajty haxøøg jiatcø'øy. Paadiä Dios ja'a yHuung ñähdujcy, jaduhñä jäya'ayä piojpä quiädieey hajxy ñähwá'adsät. Jaduhñ quiähxø'ogy coo ja'a Jesucristo ja'a jecyjiäya'ay yajnähwaaach ja'a piojpä quiädieeyhajxy. Høxtä jäda'anäbaadyñä ja'a Dios hajxy xyajwiinjuøöyyäm neby hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Jaanä jaduhñ hajxy xyajwiinjuøöyyämbä coo hajxy piäda'aga'añii haxøøgtuum pønjaty haxøøg jatcøøby jäda'ahaty. Paadiä Dios ja'a yHuung ñähdujcy, ja'a Jesucristo, neby hajxy jaduhñ xñähho'túutämät. Y coo hajxy jaduhñ nmäbøjcämät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xjiaançh nähho'túutäm, jaduhñä Dios ja'a nbojpä ngädieey hajxy xyajnähwáatsäm, jaduhñ hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum, hopiønä, møød højts judíos, näguipxy møødä häna'c-hajxy ca'a judíospä. Mayhajtä Dios jaduhñ tiuun maa højtshajtäm coo hajxy jaduhñ xpiädáacäm hawa'adstuum.

²⁷⁻²⁸ Cab jaduhñ yhawiinmatsä coo hajxy hamdsoo nniguiumáayyämät. Hix, coo hajxy nmäbøjcämät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy xpiäda'agáañäm hawa'adstuum, hoy hajxy nga'a jagä panøcxäm nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Coo ja'a Dios hajxy häxøpy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a jecymiädia'agy hajxy ngudiúunäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, mänit hajxy mäbøcy cu nniguiumáayyäm hamdsoo. Pero caj pøn jaduhñ piäda'aga'añii hawa'adstuum hamdsoohaam.

²⁹⁻³⁰ Tu'uquiä Dios jaduhñ. Tu'cuhtujtä Dios hajxy xyhíxäm nägøxiä, møød højts judíos, møødä häna'c-hajxy ca'a judíospä. Tøyhajt jaduhñ. Coo hajxy nägøxiä nmäbøjcämät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy jim xpiädáacämät hawa'adstuum nägøxiä. ³¹ Pero cábøch nmäna'ana'añ coo ja'a jecymiädia'agy quia'a tøyyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, hoy hajxy nja wiinjuøöyyänä coo ja'a Jesucristo hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum mänaa hajxy tøø xñähho'túutäm. Hix, maas hoy hajxy jaduhñ nwiinjuøöyyänä coo ja'a jecymiädia'agy jaduhñ jiaançh tøyyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Coo hajxy nmäbøjcäm coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum, caj jie'eguiøxpä cooc tyijy ja'a jecymiädia'agy hajxy jaduhñ hoy ngudiúunäm. Tøø hajxy jaduhñ nwiinjuøöyyänä coo jaduhñ tiøyhajtä.

4

¹ Højts judíos, højtsä Abraham jecy nhaphajt ndeedyhajt. ² Hoyyä Abraham hiyty jiäya'ayhaty jegyhajty. Hoorä, coo ja'a Dios ja'a Abraham häxøpy tøø piäda'agy hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Abraham hoy jia jäya'ayhajty, mänitä Abraham cu ñiguiumaayyä. ³ Hix, paadiä Dios ja'a Abraham piädaacy hawa'adstuum, coo ja'a

Abraham ja'a Dios miädia'agy miäbøjcä cooc ja'a Dios yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a Abraham hoy jiäya'ayhajty. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. ⁴ Hoorä, ja'a cuduumbädøjc, paady hajxy miäjuyii coo hajxy quiuduñ, cab jaduhñ ñä'a mayhajtä. Jaduhñ miäbaady nebiä jäya'ayhajxy näje'e wyiinmahñdyhatiän. Yajcumayaamb hajxy ja'a Diósäm, paady hajxy jia wi'i yhojiäya'ayhada'añ. ⁵ Pero pønjaty tøø miäbøcy coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, je'edshajxy jaduhñ hawa'adstuum päda'agáanäp. Paady hajxy jim piäda'aga'añii coo hajxy jaduhñ miäbøcy, ca'a jie'eguiøxpä coo hajxy hoy jia jäya'ayhaty. Jim hajxy jaduhñ piäda'aga'añii, hoy hajxy haxøøg tøø jia jatcø'øy. Tiuumbiä Dios mayhajt jaduhñ. Coo ja'a Dios hajxy häxøpy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy njäya'ayhájäm, cab hajxy häxøpy nmánáanäm cooc ja'a Dios mayhajt tiuñ. ⁶ Jaduhñä David jecy miänaañ cooc hajxy jootcujc yhida'añ, pønjaty jaduhñ najuøøby coo ja'a Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum ja'a miyahajthaam, hoy hajxy hánajty haxøøg tøø jia jatcø'øy. Hix, cabä Dios miøjpäda'agy pø cabä hána'c hánajty hoy tøø jiäya'ayhaty.

⁷⁻⁸ Coo jaduhñ yhabáatnät coo Dios ja'a jäya'ay yajtøyhajtyega'añ nebiaty hajxy hánajty tøø quiädieeyän, mänit hajxy jootcujc yhida'añ pønjetiä Dios piädaacyy hawa'adstuum, pønjetiä Dios miee'xyp, pønjetiä piojhajpiä ja'a quiädieeyhajpiä hajxy yajnähwáatsäxä, nømä David jecy miänaañ.

⁹ Jue'e ja'a David jecy ñänøøm cooc hajxy jootcujc yhida'añ, pønjetiä Dios piädaacyy hawa'adstuum, hopiønä, møødä judíoshajxy, ja'a Dios quiu'ughajpiä, møødä cajpä judíoshajxy. Je'edshajxy ca'a cu'ughájätap ja'a Dios. Hix, jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Coo ja'a Abraham ja'a Dios miädia'agy miäbøjcä cooc ja'a Dios mänaa quia'a høhnda'agy, paady piädaacä hawa'adstuum."

¹⁰ Hoorä, jaduhñä judíoshajxy quiuhdujthaty, yajcircuncidarhappä ya'adiøjc-hajxy. Jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo hijxtahnd hajxy piädáacäxä maa ja'a ñi'xcøxpahajxiän. Hoorä ja'a Abraham, tøøyyäm hánajty je'e piädáacänä hawa'adstuum, cajnä hijxtahnd hánajty jaduhñ piädáacäxä maa ja'a ñi'xcøxpän. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájäm coo hána'c-hajxy piäda'agyii hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädia'agy hajxy miäbøjcä cooc ja'a Dios yajtøjiaty waambaty je'e tøø quiapxy tøø miädia'agy, hoyyä hijxtahnd hajxy quia'a jagä møødä maa ja'a ñi'xcøxpahajxiän. ¹¹ Paadiä Abraham hijxtahnd jaduhñ piädáacäxä maa ja'a ñi'xcøxpän, jaduhñ yajnajuø'øy coo ja'a Abraham hánajty tøø piäda'agyii hawa'adstuum. Paady jim piädaacä coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hánajty tøø miäbøjcäxä. Jaduhñä Abraham piädaactsohñä hawa'adstuum, hoyyä hijxtahnd hánajty jaduhñ quia'a jagä pädaacäxänä maa ja'a ñi'xcøxpän. Pønjaty jaduhñ mabøjp nebiä Abraham jecy miäbøjquiän, jaanä jaduhñ hajxy yhixáanäbä ja'a Dios nebiä Dios ja'a Abraham jecy yhiñxiän, hoy hajxy quia'a jagä judíospä. Coo hajxy jaduhñ nmäbøjcäm nebiä Abraham jecy miäbøjquiän, jaduhñ quiähxø'øgy coo ja'a Abraham hajxy nhøjxhájäm ndecyhájäm. ¹² Højts judíoshajxy, højtsä Abraham jecy nhaphajt ndeedyhajt. Jaaya'ay jaduhñ pädaactsohñä hawa'adstuum je'eguiøxpä coo jaduhñ miäbøjcy coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty hánajty tøø quiapxy tøø miädia'agy. Tøyhajt jaduhñ. Højts judíos, jaduhñ højts nyajcircuncidarhaty nebiä Abraham jecy yajcircuncidarhajtän. Pero tøøyyämä Abraham ja'a Dios ja'a miädia'agy hánajty miäbøjcä, cahnä hánajty yajcircuncidarhaty. Højts judíos, højts jaduhñ mabøjpä, jaanä jaduhñ højts nmäbøjpä nebiä Abraham jecy miäbøjquiän. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájäm coo højtsä Abraham jecy nhøjxhajt ndecyhajt, coo højts jaduhñ nmäbøcy, højts judíos.

¹³ Jéquiänä Dios ja'a Abraham ñämaayy cooc hánajty yaa miähane'ema'añ hädaa yaabä naaxwiin näguipxy møødä yhap møødä yhoc. Ja'a Dios jaduhñ mänaañ. Paadiä

Abraham jaduhñ ñämaayyã je'eguiøxpã coo ja'a Abraham ja'a Dios miãdia'agy ha-jxy miãbøjcã, ca'a jie'eguiøxpã cooc tyijy ja'a Abraham jia cudiuuñ nebiaty hãnajty tøø yhane'emyii. Pero coo ja'a Abraham jaduhñ miãbøjcy coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty hãnajty tøø quiapxy tøø miãdia'agy, paadiã Abraham jaduhñ ñämaayyã coo ja'a Abrahamhajxy hãnajty yaa miãhane'ema'añ hädaa yaabã naaxwiin, møødã yhaphajxy, møødã yhoc-hajxy. ¹⁴ Haa ca'a, jaduhñã Dios miãnaañ cooc hajxy yaa miãhane'ema'añ hädaa yaabã naaxwiin pønjaty jaduhñ mãbøjp coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty hãnajty tøø miãna'añ. Jaduhñ miãdia'agytiãgøøy coo ja'a Dios ja'a hoybã weenbã hajxy xmio'owãañãm je'eguiøxpã coo hajxy jaduhñ nmãbøjcãm. Pero coo ja'a hoybã weenbã hajxy häxøpy nbãatãm je'eguiøxpã coo ja'a jecymiãdia'agy hajxy hoy ngudiúunãm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyãbã, cab jaduhñ cu choobaaty coo ja'a Dios hajxy jaduhñ tøø xñãmáayyãm coogã mayhajt hãnajty tiuna'añ coo ja'a hoybã weenbã hajxy xmio'owãañãm. Ni jaduhñ cu quia'a tsoobaaty coo højts cu nmãbøjcãm coo ja'a Dios jaduhñ yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miãdia'agy. ¹⁵ Hix, cabã jecymiãdia'agy hajxy hoy ngudiúunãm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyãbã. Coo hajxy jaduhñ nga'a cudiuunãm, paady hajxy ngãdiéhyyãm. Y paady jaduhñ yhahixøøy coo hajxy ngumãdóowãmät. Pero pønjaty ja'a jecymiãdia'agy tøø quia'a mädoy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyãbã, cab hajxy jaduhñ quiuãmãdowa'añ, hoy hajxy tøø quia'a jagã tuñ nebiã Moisés jecy yhanehmiãn.

¹⁶ Coo ja'a Abraham jaduhñ jecy miãbøjcã ja'a Dios miãdia'agy coo ñämaayyã coogã Abrahamhajxy hãnajty yaa miãhane'ema'añ hädaa yaabã naaxwiin, møødã yhap møødã yhoc-hajxy, paadiã tøyhajt hajxy nmøødhãjtãm coo ja'a Dios ja'a hoybã weenbã hajxy nãgøxiã xmio'owãañãm nã'ã mayhajt, coo ja'a Abraham hajxy nbãmãbøjcãmät coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty tøø miãna'añ, møød højts judíos, møød mijts ca'a judíos. Coo ja'a Abraham hajxy jaduhñ nbãmãbøjcãmät, jaduhñ mäwiin hajxy nãgøxiã xya-jmãbãatãm nebiã Abraham hajxy xyhaphãjtãm xyhoc-hãjtãm. Jaduhñ quiãhxøøgy coo ja'a Abraham hajxy nhøjxhãjtãm ndecyhãjtãm. ¹⁷ Hix, jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmãdia'aguiãn cooc ja'a Dios ja'a Abraham piãdaacy coo ja'a jäya'ayhajxy mayhagajtpã yhaphat yhoc-hadøøjtã ja'a Abraham. Y miãbøjc ja'a Abraham jaduhñ coo jaduhñ ñämaayyã coogã tio'oxiøjc hãnajty quio'na'awa'añ, hoy hajxy hãnajty tøø jia miãjaanã. Paadiã Abraham jaduhñ miãbøjcy, ñajuøøby hãnajty jaduhñ coo ja'a Dios mäjaa miøødã coo ja'a ho'oguiãya'ay yagjujypiøjtãgãtsät, y coo mäjaa miøødãbã coo ja'a jäya'ay quiunúu'xät ja'a hajxy hãnajty ca'a miimb ca'a cahbnã. Y coo ja'a Abraham hajxy jaduhñ nbãmãbøjcãm, jaduhñ mäwiin hajxy nmãbãatãm nebiã Abraham hajxy xyhaphãjtãm xyhoc-hãjtãm. Jaduhñ quiãhxøøgy coo ja'a Abraham hajxy nhøjxhãjtãm ndecyhãjtãm.

¹⁸⁻²¹ Coo ja'a Dios ja'a Abraham jaduhñ jecy ñämaayyã coogã mayhagajtpã-jäya'ayhajxy hãnajty yhaphada'añ tieedyhada'añ ja'a Abraham, tøø ja'a Abrahamhajxy hãnajty miãjaanã møødã tio'oxiøjc. Mãgo'x-jomøjtã Abraham hãnajty miøødã. Y ja'a tio'oxiøjc, ja'a Sarahajpã, cahnã hãnajty ñã'ãgãdã huungpaadyñã, hoyyã jomøjt hãnajty tøø jia nõcxnã coo yhuungpãadät. Pero cabã Abraham jaduhñ ñã'ãgãdã møjpãdaacy coo hajxy hãnajty tøø miãjaanã. Hamuumdu'jootã Abraham jaduhñ miãbøjcy nãgøø nãdecypiã neby hãnajty tøø ñãma'ayiiñ ja'a Diósãm coog hãnajty jäya'ay may yhaphat yhoc-hada'añii. Paady jaduhñ tiøjiajty. Jaduhñ jim myiimbã cujaay maa ja'a Diosmãdia'aguiãn cooc ja'a Abraham yhap yhoc-hajxy hãnajty jiaanç tehñ miayøøwa'añ. Paadiã Abraham jaduhñ miãbøjcy, ñajuøøby hãnajty jaduhñ coo ja'a Dios mäjaa miøødã coo jaduhñ yajtøjiãdät waambaty hãnajty tøø quiapxy tøø miãdia'agy. Mãnitã Abraham ja'a Dios jaduhñ miøjpãdaacy jiaançpãdaacy. ²² Coo ja'a Abraham jaduhñ miãbøjcy, paady hawa'adstuum piãdaacã.

²³ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmãdia'aguiãn coo ja'a Abraham piãdaacã hawa'adstuum je'eguiøxpã coo ja'a Dios miãdia'agy miãbøjcãxã coogã Dios yajtøjiaty

waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy. ²⁴ Jaanä jaduñ højtsä Diosmädia'agy xñänóòmämbä. Coö ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy jaduñ nmäbójcämbät, jaduñnä Dios hajxy xpiädáacämbät hawa'adstuum, je'eguiøxpä coö ja'a Dios ja'a Jesucristo yagjuypiøjtägajch. Ja'a Jesucristo, je'e hajxy nWiindsøñhajtäm. ²⁵ Jaaya'ay jaduñ nähdujçä coö hajxy xñähho'túutäm. Jaduñnä nbojphajtäm ja'a ngädieeyhajtäm hajxy xyajñähwáatsäm. Y coö ja'a Jesucristo jaduñ yagjuypiøjtägajtsä, jaduñ hajxy nmähmóøyyänä hawa'adstuum.

5

¹ Hoorä, coö hajxy nmäbójcäm coö ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy tøø xyajñähwáatsäm ja'a nbojphajtäm ja'a ngädieeyhajtäm. Paady hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Jootcuçä Dios hajxy jaduñ xmiøødhajtäm. ² Coö ja'a Jesucristo hajxy jaduñ tøø xñähho'túutäm, coö je'e jiuypiojtägajch, paadiä Dios hajxy xquiumáayyänä. Paady hajxy nxoondáacäm. Y coö jaa tøyhajt hajxy jaduñ nmøødhajtäm coö ja'a Dios hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän, paady hajxy jootcuç nhajtäm. ³⁻⁴ Jaanä jaduñduhmbä, xoondáacäm hajxy hädaa yaabä naaxwiin, hoy hajxy yaa nja tsaächpójcäm. Coö hajxy nme'e'xtújcämät, jaduñnä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiúunämät. Y coö hajxy jaduñ hoy ngudiúunämät, jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødháañäm coö ja'a Dios hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän. Coö hajxy jaduñ nnajuóøyyäm coö hajxy jim xyajnøcxáañäm, paady hajxy yaa nxoondáacäm, hoy hajxy yaa nja tsaächpójcäm. ⁵ Coö ja'a Dios jaduñ miäna'añ coog hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän, yejpiä Dios ja'a tøyhajt jaduñ. Cab hajxy jaduñ xwyiinhóñäm. Hix, tøø ja'a Dioshespíritu hajxy xyhadägøøyy xjiøøttägøøyyäm. Jaduñ hajxy xyajnajuóøyyäm coö hajxy xjiaanç tehñ chójcäm hamuumdu'joot.

⁶ Coö ja'a Dios yajnähdiçy coö hänajty tøø yhabaatnä, mänitä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm. Jaduñnä nbojhajtämä ngädieeyhajtäm hajxy xyajñähwáatsäm. Cab hajxy hänajty hoy nnähwa'adsáañäm hamdsoo je'eguiøxpä coö hajxy hänajty ngahwiindøyhajtäm. ⁷ Hix, çaj miich põñ xchoj nähho'tú'udät, hoy miich hänajty mja højiäya'ayhaty. ⁸ Pero ja'a Dios hajxy xjiaanç tehñ chójcäm, paadiä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, hoy hajxy hänajty nja cuboj nja cugädieeyhajtäm. ⁹ Hoorä, coö ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, coö ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm hawa'adstuum, jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coö ja'a Dios hajxy xquia'a yajcumädwáañäm. ¹⁰ Coö hajxy hijty cøxypänejpiä njäya'ayhajtäm, jaduñ mäwiin hijty piaady néjjiäm coö ja'a Dios hajxy hijty nmädsiphajtäm. Pero coö ja'a yHuung Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm, ja'a hajxy nWiindsøñhajtämbä, paady cabä Dios hajxy nmädsiphajtänä. Hoyyä Dios hajxy xyhuunghajtänä. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä Dios hajxy nmøødhajtänä. Y coö ja'a Jesucristo jiuypiojtägajch, coö jim ñøcxtägajch maa ja'a Tieediän, jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coö hajxy jim xyajnøcxáañämbä. ¹¹ Jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhajtämbä coö ja'a Dios hajxy xquiumáayyänä. Paady hajxy jaduñ xquiumáayyänä coö ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy tøø xyajñähwáatsäm. Tsøcxä hajxy jaduñ xoondáacäm.

¹² Hoorä, tu'jäya'ay jecy quia'a cudiuundsohñ neby hänajty tøø yhane'emyiijän ja'a Diósäm. Ja'a Adánhøch jaduñ nnänøømby, ja'a hajxy jecy nhaphajtäm ndeedyhajtäm. Jaduñnä pojpä çädieey yaa chohndaacy hädaa yaabä naaxwiin. Y coö ja'a Adán jaduñ jecy quiädiehy, paady jaduñ yhuuc ho'tsohmbä. Y coö ja'a Adán hajxy jaduñ jecy nhaphajtäm ndeedyhajtäm nägøxiä, paady hajxy nbagädiéhyäm, paady hajxy nbahó'cäm. ¹³⁻¹⁴ Høxtä jecyjiäya'abiaady hajxy haxøøg jiäya'ayhajty, paady hajxy nägøxiä yho'cy, hoyyä Moisés hänajty quia'a jagä miññä, quia'a jagä ca'ayñä, hoyyä Dios hänajty quia'a jagä hane'emyñä coö ja'a jäya'ayhajxy hoy jiäya'ayhadät nebiä Moisés jecy quiujahyyän, hoy hajxy hänajty quia'a jagä pagädiehbiä nebiä Adán hänajty tøø

quiädieeyän. Hoyyä Dios hänajty quia'a jagä hane'emyñä coo ja'a jäya'ayhajxy hoy jäya'ayhädät, nägøxiä jäya'ayä pojpa cädieey hajxy hänajty miøødä. Y ja'a Adán, jaduhñ je'e jecy ñämaayyä cooc hänajty yho'oga'añ, pø cab hänajty jaduhñ quiudiuna'añ nebiä Dios hänajty tøø yhane'emiän. Y coo ja'a Moisés jaduhñ cujecy quiujahy nebiatiä Dios hänajty tøø yhane'emiän, jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä ñämáayyäbä coogä Adán hajxy hänajty nägøxiä piaho'ogaambä, pø cab hajxy hänajty quiudiuna'añ nebiä Dios hänajty tøø yhane'emiän. Ja'a jecyjäya'ayhajxy hänajty jüübä, cahnä Moisés hänajty quiujaayñä nebiatiä Dios hänajty tøø yhane'emy, cab hajxy hänajty jaduhñ nämay ñajuø'oy coo hajxy hänajty yho'oga'añ, pø haxøøg hajxy hänajty jäya'ayhaty.

¹⁵ Coo ja'a Adán ja'a Dios miädia'agy jaduhñ jecy quia'a cudiuunä, paady hajxy nägøxiä nhó'cäm. Pero coo ja'a Jesucristo ja'a Tieediä miädia'agy jaduhñ quiudiunä, paady hajxy nnähwaats nguhwáatsäm. Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ hoy xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Møjmayhajtä Dios jaduhñ tiuun maa højtshájtäm, pønjetiä miädia'agy tøø miäbøjcä ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän. ¹⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a nbojpa ngädieey hajxy jaduhñ xyajnahwáatsäm nägøxiä, pønjaty tøø miäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Paady hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän. ¹⁷ Jaduhñds je'e, coo ja'a Adán ja'a Dios miädia'agy jecy quia'a cudiuunä, paady hijty yhawiinmatsä coo ja'a Dios hajxy xpiädáacämät haxøøgtuum. Pero tøø ja'a Jesucristo hajxy xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm. Møjmayhajtä Dios jaduhñ tiuun. Paadiä Dios hajxy xquia'a päda'agáañäm haxøøgtuum, pønjaty hawa'adstuum. Y paady højtsä hoyhajtä weenhajt yaa nbaadáañäm hädaa yaabä naaxwiin je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajnahwaats tøø xyajcuhwáatsäm.

¹⁸⁻¹⁹ Mänaa ja'a Jesucristo yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, ca'xiä Tieediä miädia'agy quiudiunä mäduhñtiä yaa yhijty. Y coo hajxy jaduhñ xñähho'túutäm, ja'a Tieediä miädia'agy jaduhñ quiudiunä. Jaduhñ hajxy xyajnahwáatsäm. Coo hajxy jaduhñ nmäbøjcämät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xjiaanč nähho'túutäm, mäniä Dios hajxy xpiädáacämät hawa'adstuum. Hoorä, ja'a Adán, haxøøg je'e jecy jäya'ayhajty. Cabä Adán ja'a Dios miädia'agy jecy ñä'ägädä cudiuunä. Y coo ja'a Adán hajxy jecy nhaphájtäm ndeedyhájtäm, paadiä Dios miädia'agy hajxy nga'a nä'ägädä cudiuunäañäm. Coo hajxy jaduhñ nga'a cudiuunäañäm, paady hijty yhawiinmatsä coo ja'a Dios hajxy jüiby cu xpiädáacäm haxøøgtuum. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jim xyajnøcxáañäm Dioswiinduum. Jaduhñä Dios mayhajt mõj jiaanč tehñ tiuun maa højtshájtäm.

²⁰⁻²¹ Coo ja'a Dios jecy yhanehmy coo ja'a jäya'ayhajxy hoy jäya'ayhädät, mäniä Moisés jaduhñ quiujahy. Y coo ja'a nocy hajxy ngápxämät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, jaduhñ hajxy nnajuøøyyämät coo hajxy njaanč cädiéhyäm. Hoy hajxy jaduhñ nja najuøøyyäm, cab hajxy nmäbøjcäm. Pero xjiaanč tehñ ñäxúu'tsämä Dios. Paadiä mõjmayhajt jiaanč tehñ tiuun maa højtshájtäm. Jaduhñds je'e, coo hajxy ngädiéhyäm, paady hajxy nhó'cäm. Pero coo ja'a Dios hajxy xñäxúu'tsäm, paadiä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. Jaduhñä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Mäniä hajxy xyagjugyháañäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jiuuyhatiän.

6

¹ Cab jaduhñ ñä'ägädä hahixø'oy coo hajxy nmänáañämät: "Tsøg hajxy cädiéhyäm tehngajnä. Haa ca'a, tehngajnä Dios hajxy xñäxuudsáañäm." ² Caj pues, cab jaduhñ yhahixø'oy coo hajxy tehngajnä ngädiéhyämät. Haa ca'a, tøø ja'a pojpa cädieey hajxy nnajtshixøøyyänä coo ja'a Diosmiädia'agy hajxy tøø nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä. ³⁻⁵ Tøgä cab hajxy mnajuø'oyä coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhájtäm tu'ugjoot

tu'ugwiinmahñdy coo hajxy tøø nnäbétäm ja'a Jesucristocøxpä. Y coo hajxy jaduhñ tøø nnäbétäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñ mäwiin piaady néjjiämä Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødhó'cäm. Jaanä jaduhñ mäwiin piaatpä néjjiämä Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødnaaxtägøøyyäm. Coo ja'a pojpä cädieey hajxy tøø nnajtshixóøyyänä, jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo hajxy jaduhñ ween nga'a jatcøøyyänä haxøøg. Y coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yagjuypiojtägajch ja'a miäjaahaam, mänitä Jesucristo jugyhajt hawiinjemybiä miøødhajty. Jaanä jaduhñ højtshájtämbä, coo hajxy nnäbétäm, jaduhñ mäwiin piaady néjjiämä Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødjuypiojtägájtäm. Paadiä jugyhajt hajxy hawiinjemybiä nmøødhájtämbä. Tøyhajt jaduhñ. Jaduhñä hojiootä howyiinmahñdy hajxy nmøødhájtämät. Jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo ja'a Dios hajxy xyagjugyhadaänäm cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. ⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp, mänitä nhaxøøgwiinmahñdyhajxy quiuhdägóøyyänä nebiä haxøøgwiinmahñdy hajxy nägøxiä hijty nmøødhájtäm. Coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhajxy jaduhñ quiuhdägóøyyänä, paadiä Jesucristo hajxy nmøødhájtänä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Paady hajxy jaduhñ tøø xñähho'túutäm, jaduhñä nhaxøøgwiinmahñdyhajxy jaduhñ quiuhdägóøyyänä. Jaduhñä njoot hajxy nga'a pädáacänät maa ja'a haxøøgpän. ⁷ Pønä Jesucristo hánajty møødhijp tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mänaa ja'a Jesucristo yho'oguiän, cabä jioot piädaacnä maa ja'a haxøøgpän. ⁸ Coo hajxy nmäbøjcäm coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ tøø xñähho'túutäm møød coo jadähooc jiuypiojcy, jaduhñ mäwiin miäbaady néjjiäm coo ja'a Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødjuypiojçäm. Paady hajxy jaduhñ njugyhadaänäm cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. ⁹ Coo ja'a Jesucristo jiuypiojtägajch, cab jaduhñ mänaa yho'tägatsaanä. Homiänaaxøøjä homiänaadsuujä jiugyhada'añ. Tøyhajt jaduhñ. ¹⁰ Hix, tähoocnähho'tu'utiä ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy tøø xyajnähwáatsäm. Y coo ja'a Jesucristo tøø jiuypiojtägajtsnä, paady homiänaaxøøjä homiänaadsuujä ja'a Dios miøødhidaañä. ¹¹ Jaanä jaduhñ højtshájtämbä, coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhájtänä tu'ugmädia'agy, tsøg hajxy jahmiejtstáacäm coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhajxy tøø quiuhdägóøyyänä. Jaduhñ hajxy tsøc jahmiejtstáacämbä coo hawiinjemybiä jugyhajt hajxy nmøødhájtänä nebiä Jesucristo hánajty miøødhatiän mänaa jiuypiojtägachän. Paadiä Dios hajxy nmøødhájtämbä tu'ugmädia'agy.

¹² Cab hajxy cøxypänejpiä tsøc jatcøøyyänä. Cabä njootä ngopc hajxy nbädáacänät maa ja'a haxøøgpän. ¹³ Cabä ngø'ø ndecy hajxy nyaghanáxänät, ni ja'a nhaawhájäm. Tsøgä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot cudiúunäm. Coo ja'a Jesucristo hajxy hánajty nmøødhájtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mänaa yho'oguiän, møød mänaa jiuypiojtägachän, paadiä Dios hajxy nmøødhájtänä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. ¹⁴⁻¹⁵ Paadiä Dios hajxy xquiumáayyäm coo mayhajt tøø tiuñ maa højtshájtäm, ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a mädia'agy hajxy nja wi'i quiudiunáanäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Coo ja'a Dios mayhajt jaduhñ tiuñ maa højtshájtäm, je'eçh jaduhñ nnänøømby coo hajxy xyajnähwaats, coo hajxy xyajcuhwáatsäm. Hoyyä Dios mayhajt jaduhñ tiuñ maa højtshájtäm, cab jaduhñ ñä'ägä hahixø'øy coo hajxy haxøøg njatcøøyyämät tehngajnä. ¹⁶ Tsøg hajxy paquiä mädiáacäm neby hajxy yaa nguhdujthájtäm hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhñä cuhdujt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy nwiimbíiwämät pøn jaduhñ nmädunáanäm. Y jaduhñ hajxy ngudiúunäm nebiatiä nwiindsøn hájtäm hajxy xyhanéhmäm. Jaanä jaduhñä cuhdujt hajxy nmøødhájtämbä coo hajxy nwiimbíiwämät mädyii hajxy nyajtunáanäm, ja'a Diosmädia'agy, o ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhájtäm. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nyajtúunämät, mänitä Dios hajxy jaduhñ xquiumáayyämät. Pero coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy nyajtúunämät, cabä Dios hajxy jaduhñ nmøødhájtämät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Mänitä Dios hajxy xpiädáacämät haxøøgtuum. Tøyhajt jaduhñ. ¹⁷ Dioscujú'uyäp

ja'a Dios coo mijtsä Diosmädia'agy hamuumdu'joot myajtuunnä neby hajxy tøø mmäbøquiän. Cahnä Diosmädia'agy hajxy mmädoyñä, haxøøg hajxy hijty mjäya'ayhaty. ¹⁸ Coo mijts tøø mmäbøcy coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø mnajtshixøøñä. Tøø ja'a mjoot hajxy mbäda'agy coo hajxy hamuumdu'joot mhojiäya'ayhájnät. ¹⁹ (Páadyhöch jaduhñ nmädia'agy neby hajxy yaa nguhdujthájtäm hädaa yaabä naaxwiin, jaduhñ hajxy hoy mwiinjuó'øwät. Cab hajxy jaduhyyä hoy mwiinjuó'øwa'añ.) Hijty, jaanç tehñ yhaxøøgiaty hajxy hijty mjäya'ayhaty. Cøxypänejpä hajxy hijty mjaanç tehñ jiatcø'øy. Maas hanaxiä hajxy hänäjty mjatcø'øwa'añ tehngajnä. Pero tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøjnä ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Diosmädia'agy hajxy myajtuunnät nägø'ø nädecypiä.

²⁰ Coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hijty myajtuñ, cabä mjoothajxy hijty chocy coo hajxy hoy mjäya'ayhadät. Coo hajxy häxøpy tøø mhojiäya'ayhaty, tøø ja'a Dios hajxy häxøpy xquiumay. ²¹ Höchähdiuunnä hajxy hijty mjatcø'øy. Cabä tii hoybä hajxy hijty mbaady. Haxøøgtuum hajxy hijty mnä'ägädä häda'aga'añ. ²² Paadiä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhñ mnajtshixø'øwät. Tøyhajt jaduhñ. Paadiä Jesucristo hajxy mmøødhijnä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Coo ja'a mjoot hajxy hamuumdu'joot tøø mbäda'agy coo ja'a Dios hajxy mmøødtuna'añ, paadiä hoyhajtä weenhajt hajxy mbaada'añ. Jaduhñ miädia'agytiägø'øy, coo mijtsä Dios hoyhäna'c xyagjada'añ nebiä Jesucristo yhoyhäna'c-hatiän, paadiä Dios hajxy xyagjugyhada'añ cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. ²³ Coo hajxy cøxypänejpä njatcø'øyyämät, cabä Dios hajxy jaduhñ nmøødhíjtämät tu'ugmädia'agy, møød haxøøgtuum hajxy nhädáacämät. Pero tøø ja'a Dios mayhajt tiuñ coo ja'a yHuung hajxy yaa tøø xyajnäguéjxäm, ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Hoyyä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Coo hajxy jaduhñ nmäbøjcämät, mänitä Dios hajxy xyagjugyhájtämät cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän.

7

¹ Mägu'ughajpädøjc, mnajuøøby hajxy jaduhñ nebiä cuhdujt yaa myiñ hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a häna'c-hajxy møjcuhtuñmøødpä, ja'a häna'c hajxy jaduhñ xyhanéhñäm mäduhñtiä hajxy yaa njugyhájtäm, túhmäts. Pero coo hajxy nhó'cänä, cab hajxy jaduhñ xyhanéhñänä. ²⁻³ Höxtahñdsä to'oxiøjc ja'a ya'adiøjcmøødpä, jaduhñä cuhdujt myiñ coo hajxy ñimiøødtsäna'awøøjät mäduhñtiä hajxy nämetsc jiugyhaty. Hoorä, coo ja'a to'oxiøjc wiingya'adiøjc miøødtsäná'awät, y je'enä ñihyhap jiugyhatyñä, haxøøgä to'oxiøjc jaduhñ jiatcø'øwät. Hix, cabä cuhdujt jaduhñ myiñ coo jaduhñ jiatcø'øwät. Pero coodsä ñihyhap yhö'ogät, mänitä quixy cuhdujt miøødänä coo piøjtägätsät, y cab jaduhñ ñejpiä.

⁴ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, coo mijtsä Jesucristo hänäjty mmøødhity tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mänaa yho'oguiän, paadiä jecymiädia'agy hajxy xquia'a hanehñnä, ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä. Jaanä jaduhñduhñbä, tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä Jesucristo hajxy hänäjty mmøødhíjtäbä mänaa jiuypjöjtägachän. Tøø ja'a mjoot hajxy mbäda'agy coo jaaya'ay hajxy mmøødtúnät. Jaduhñä Dios hajxy mmøødtúumbät. ⁵ Cahnä hajxy hänäjty nmäbøjcäm coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñä njoot hajxy hänäjty nnä'ägädä pädáacäm coo hajxy hänäjty jaduhñ njatcø'øwáañäm hoñejpiä. Paady hajxy hijty nhäda'agáañäm jiihy møjcu'uhaam. Jaanç tehñ yhaxøøg hajxy hänäjty nwiinmahñdyhájtäm. Hoyyä mädia'agy hajxy hänäjty nja mädóowäm, ja'a Dios ja'a Moisés jecy ñajtsapxøøyyäbä, cab hajxy hänäjty nyajtunáañäm. ⁶ Cahnä Diosmädia'agy hajxy hänäjty nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, tehngajnä ja'a jecymiädia'agy hajxy hänäjty nja wi'i quiudiunáañäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä. Jaduhñäc tyijy hajxy hänäjty nnähwa'adsáañäm. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä jecymiädia'agy jaduhñbä xquia'a hanehñnä. Coo ja'a Jesucristo

hajxy tøø xyajnáhwáatsäm, jaduñ hajxy xyagjugyhadáañäm cøjxta'axiøø neby jaaya'ay jiugyhatiän. Y xpiuhbéjtämä Dioshéspíritu hajxy nebiä Dios hajxy hoy nmøødtúunämät.

⁷⁻⁹ Cáhñøchä jecymiädia'agy hánajty nmädoyñä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, cábøch hánajty nnajuø'øy cooçh hánajty hoy nga'a jäya'ayhaty. Pero cooçh jecymiädia'agy jaduñ nwiinjuøøñä, páadyhøch nnajuøøñä cooçh cøxpänejpiä njatcø'øy hoñejpiä. Cooçhä haxøøgwiinmahñdy jaduñ njaanç tehñ miøødä, páadyhøchä njoot hijty chocy cooçh cøxpänejpiä njatcø'øwät hoñejpiä nebiatiä jecymiädia'agy hajxy xjia hanéhmäm coo hajxy nga'a jatcøøyyämät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Y cooçhä jecymiädia'agy jaduñ nmädoy, maas hanáxiøch cøxpänejpiä njaac jatcø'øy tehñgajná. Páadyhøchä tøyhajt nmøødä cooçh hijty nga'awa'añ haxøøgtuum. ¹⁰ Hóyhøch ndijy jaduñ ngudiuna'añ ja'a jecymiädia'agy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Y cooçh häxøpy hoy ngudiun, hawa'adstúumhøchä Dios cu xpiädaacy. Pero cábøchä jecymiädia'agy jaduñ hoy nnä'ägädä cudiuna'añ, páadyhøch hawiinmats nhädá'agät haxøøgtuum. ¹¹ Hoy ndíyhøchä jecymiädia'agy hánajty nyajtuna'añ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaduñ ndíyhøchä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt xmio'owa'añ. Pero cábøchä tøyhajt hánajty nnä'ägä møødä. Cooçhä haxøøgwiinmahñdy hánajty nmøødä, páadyhøchä jecymiädia'agy hánajty hoy nga'a yajtuñ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Páadyhøch hánajty nga'awa'añ haxøøgtuum.

¹² Ja'a jecymiädia'agy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, je'e hajxy xyhanéhmäm coo hajxy hoy njäya'ayhájtämät. Jaduñ miädia'agy neby hajxy hoy njäya'ayhájtämät. Xyajnajuøøyyäm hajxy jaduñ coo ja'a Dios howyiinmahñdy jiaanç tehñ miøødä.

¹³ Paadiä jecymiädia'agy jaduñ yhooyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero hóyhøch hánajty tøø nja mädooy, tehñgajnøch hánajty haxøøg nwi'i jäya'ayhatyñä. Páadyhøch hijty jiiby nga'awa'añ haxøøgtuum. Hix, cábøchä nwiinmahñdy hánajty yhooyä. Y cooçhä jecymiädia'agy jaduñ nmädooy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, maas hanáxiøch hánajty haxøøg njatcø'øwa'añ.

¹⁴ Jaduñhä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a jecymiädia'agy hajxy xyhawáañäm coo ja'a Dios howyiinmahñdy jiaanç tehñ miøødä. Jaanä jaduñ hajxy xyhawáañämbä coo Dios ja'a jioot chocy coo hajxy hoy njäya'ayhájtämät. Pero højts, cab højts hoy nnä'ägädä jäya'ayhájtäm, je'eguiøxpä coo højts hädaa yaabä naaxwiimbä wiinmahñdy nmøødhájtäm. Hamdsoojoot hajxy jaduñ haxøøg njatcøøyyäm. ¹⁵ Jaduñhä njoothajxy jia wi'i chójcäm coo hajxy hoy njäya'ayhájtämät, pero cab hajxy nnä'ägädä jadáañäm hojiäya'ayhat. Pätiidä hajxy jaduñ coo nga'a jadáañäm. Cøxpänejpiä hajxy nwi'i jiatcøøyyäm, hoy hajxy nja najuøøyyäm coo jaduñ yhaxøøgä. ¹⁶ Nnajuøøyyäm hajxy jaduñ coo ja'a jecymiädia'agy yhooyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaduñhä njoothajxy jia tsójcäm coo hajxy ngudiunämät nebiatiä jecymiädia'agy hajxy xyhanéhmäm. Pero cab hajxy hoy nnä'ägädä cudiunáañäm. ¹⁷ Pero, ca'a yhamdsoojoot hajxy jaduñ haxøøg njatcøøyyäm. Ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduñ xyagjatcøøyyäm haxøøg. ¹⁸⁻¹⁹ Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiunáañäm hamdsoojoot, hoyyä njoothajxy jia tsójcäm coo hajxy ngudiunämät. Haxøøg hajxy njatcøøyyäm, hoyyä njoothajxy jaduñ quia'a jagä tsójcäm coo hajxy jaduñ njatcøøyyämät.

²⁰⁻²¹ Hix, ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy haxøøg xyagjatcøøyyäm, ca'a yhamdsoojootä. ²² Jaduñhä Diosmädia'agy hajxy xyhanéhmäm nebiaty hajxy hoy njäya'ayhájtämät. Njoodótyhøch ngopcóotyhøch jaduñ njuø'øy coo ja'a Diosmädia'agy jiaanç tehñ yhooyä. ²³ Nnajuøøbiøch jaduñ cooçhä haxøøgwiinmahñdy njaanç tehñ miøødä. Páadyhøchä howyiinmahñdy hoy nga'a nä'ägädä yajtuna'añ. Hix, ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhøch haxøøg xyagjäya'ayhajp. Y cábøch hoy nnä'ägädä najtshixø'øwa'añ.

²⁴ Cooçh häxøpy pøn hoy xquia'a yajnähwa'adsa'añ ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhøch, cábøchä Dios häxøpy hoy nmøødhida'añ tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jíibyhøch häxøpy

nhäda'aga'añ mójcu'uhaam. Jaanč tehñ yhoñäxúu'tsnøch häxøpy nhity. ²⁵ Pero nmóobiøchä Dios Dioscujú'uyäp coochä Jesucristo tøø xyajñahwa'ačh, ja'a hajxy nWiindsønñhájťämbä. Páadyhøchä Diosmädia'agy hoy nyajtuna'añ ja'a nhowyiinmahñdyháamhøch, hóyhøchä haxøøgwiinmahñdy nja møødnä. Je'ečh tähoocjaty haxøøg xyagjatcøøby.

8

¹ Hoorä, hawa'adstuum hajxy nmähmøøyyänä coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhíťäm tu'ugmädia'agy. Jaduhñ hajxy ngudiúunäm nebiä Diosmädia'agy hajxy xyhanéhmäm. Cab hajxy cøxypänejpä njatcøøyyänä. ² Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy xmiøødhíťäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Paadiä Dioshespíritu hajxy xyagjughadaañäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jjugyhatiän. Paadiä Dios hajxy tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy xmiøødhidáañäm homiänaajä. Coo ja'a Jesucristo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø xyajñahwáatsäm, paady hajxy jiiby nga'a häda'agáañänä haxøøgtuum. ³⁻⁴ Coo ja'a Dios ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, jaduhñ yaa jiäya'ayhajty neby højtshájťäm. Jesucristo je'e. Pero cabä Jesucristo haxøøg jiäya'ayhajty neby højtshájťäm. Mänitä Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Hoyyä Jesucristo ja'a jecymiädia'agy quiudiuuñ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero højtshájťäm, cab hajxy jaduhñ ngudiúunäm. Paady jaduhñ yahixø'øy coo hajxy ngumädóowämät. Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, quiumädoow je'e ja'a højtscøxphájťäm jaduhñ. Paadiä jecymiädia'agy hajxy xquia'a hanéhmänä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Ja'a Dioshespíritu hajxy xpiuhbéťtänä coo ja'a Dios hajxy xmiøødhíťämät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jaduhñ hajxy xpiuhbéťtämbä coo hajxy haxøøg nga'a jäya'ayhájťänät.

⁵ Y coo ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ xpiuhbéťtäm, paady hajxy nxiictaac nmädiaactáacäm nebiä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nyajtúunämät. Pero ja'a jäya'ay ja'a Dioshespíritu ja'a miädia'agy hajxy ca'a cudiunáañäbä, jaduhñ hajxy xyiicta'agy miädiaacta'agy nebiä yhamdsoo wiinmahñdy hajxy yajtuñ. ⁶ Pøñ jaduhñ xiictaacp mädiaactaacp nebiä Dioshespíritu ja'a miädia'agy maas hoy miäbøjcät, je'e ja'a Dios jaduhñ miøødhijpy tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Je'eduhñ nøcxaamb Dioswiinduum. Jootcujc je'e jim yhida'añ møødä Dios. Pero pøñä yhamdsoo wiinmahñdy wi'i yajtunaamb, ja'a Dios ja'a miädsip je'eduhñ. Haxøøgtuum je'eduhñ ñä'ägä häda'aga'añ, ⁷⁻⁸ je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädsipaty. Cabä Diosmädia'agy hoy yajtuna'añ, ni ja'a jioot jaduhñ quia'a tsoy coo yajtúnät. Y cab jaduhñ quiumayii ja'a Diósäm.

⁹ Pøñä Dioshespíritu ca'a møødhijp tu'ugmädia'agy, cabä Diosmädia'agy miäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Coo mijts jaduhñ mjaanč mäbøcy, paady mijtsä Dioshespíritu mmøødhity tu'ugmädia'agy. Y coo ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ mmøødhity, paadiä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø mhøxhijxnä. ¹⁰ Tøyhajt jaduhñ coo hajxy nho'ogáañäm, je'eguiøxpä coo ja'a Adán jecy quiädiehy, ja'a hajxy jecy nhaphájťäm ndeedyhájťäm. Pero coo mijtsä Dios tøø xpiäda'agy hawa'adstuum, y coo ja'a Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy, paady mijtsä Dioshespíritu xyagjughada'añ homiänaajä nebiä Dios jjugyhatiän. Jim hajxy xyajñøcxa'añ Dioswiinduum. ¹¹ Coo ja'a Dioshespíritu hajxy xmiøødhíťäm tu'ugmädia'agy, paadiä Dios hajxy xyagjujypiøjtägatsáañäm ja'a yH-Espírituhaam coo hajxy hñajty tøø nhó'cäm. Jaduhñ hajxy xyagjujypiøjtägatsáañäm nebiä Jesucristo yagjujypiøjtägajtsän.

¹² Mägu'ughajpädøjc, jaduhñds je'e, hahixøøby jaduhñ coo ja'a Dioshespíritu miädia'agy hajxy nyajtúunämät. Cab jaduhñ yahixø'øy coo ja'a nhamdsoo wiinmahñdy hajxy nyajtúunänät tehngahnä. ¹³ Hix, coo hajxy tehngahnä haxøøg njatcøøyyänät, cabä Dios hajxy hoy nmøødhíťämät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Mänit hajxy jiiby nhädáacämät haxøøgtuum. Pero coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy

nnajtshixóoyyämät ja'a Dioshespírituhaam, jaduñä Dios hajxy hoy nmøødhíjtänät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy.

¹⁴ Hix, pønjaty jaduñ puhbéjtäp ja'a Dioshespíritu nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ hoy yajtúnät, Dios yhuung hajxy je'e. ¹⁵ Haa ca'a, ja'a yhEspírituhaamä Dios hajxy xyhuunghájtäm, paady hajxy nnámáayyäm: “Diosteedy.” Y coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm, paadiä Dios hajxy nga'a tsähgóoyyänä neby hajxy hijty ndsähgóoyyäm coo hajxy hijty xquia'a pädáacämnä hawa'adstuum. ¹⁶ Y coo ja'a Dioshespíritu hajxy jaduñ xmiøødhíjtäm, jaduñä tøyhajt hajxy xmióoyyäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtänä. ¹⁷ Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm näguipxy møødä Jesucristo, paadiä Jesucristo hajxy jim xyajnøcxáañäm Dioswiinduum. Paadiä Dios hajxy madiu'u xquiunuu'xáañäm näguipxy møødä Jesucristo, nebiä Dios jecy miänaañän cooc hajxy xquiunuu'xáañäm. Y coo hajxy ndsaačhpøjcämät ja'a Dioscøxpä nebiä Jesucristo chaačhpøjqüän, mäniä Dios hajxy møj jaanč xpiädáacämät näguipxy møødä Jesucristo.

¹⁸ Høøch jaduñ mänaamb coo hajxy yaa weeñtiä ndsaačhpøjcäm hädaa yaabä naaxwiin. Pero cab jaduñ ñä'ägädä mäbaady ni weeñtiä nebiä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy jim xmiø'owáañäm maa je'e wyiinduumän. ¹⁹ Tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy hädaa yaabä naaxwiin, jia wi'i jìøbhijxyp hajxy jaduñ coo yhabáadät coo ja'a Dios ja'a hoyhajtä weenhajt mio'owa'añ pønjaty jaduñ yhuunghajpy. Mäniä Dios jaduñ miäna'ana'añ coo hajxy nga'a tsaachpøgáañänä. ²⁰⁻²¹ Coo ja'a Adán jaduñ jecy jawyiinhajt quiädiehçohñ, ja'a hajxy jecy nhaphajt ndeedyhájtämbä, paadiä Dios ja'a tsø'ty ja'a häyohn yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Mäduhñtiä Dios yaa tøø quiunuu'xy cøxiä hädaa yaabä naaxwiin, cøxaamb jaduñ quiuhdägoyya'añ. Pero cabä pojpa hajxy tii miøødä. Ca'a jie'eguiøxpä ja'a Dios ja'a tsø'ty ja'a häyohn yaa quiejxy. Hix, jagooyyä jäya'ay pojpa cädieey hajxy miøødä, paadiä Dios tsø'ty häyohn yaa quiejxy. Jéquiänä Dios jaduñ wyiinmaayy coo cøxiä wiinä chaačhpøgät näguipxy møødä jäya'ayhajxy, tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy, høxtä coonä yhabáadät coo ja'a Dios hajxy xquia'a yajtsaačhtiunáañänä. Mäniä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy nägøxiä xmiø'owáañäm, højts Dioshuung, näguipxy møødä tijaty ja'a Dios yaa tøø quiunuu'xy. ²² Hix, tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy hädaa yaabä naaxwiin, jia wi'i jìøbhijxyp hajxy jaduñ coo yhabáadät coo ja'a Dioshuung ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy mio'owa'añii. Tøyhajt jaduñ. Pero cahnä yhabaady, jaanč tehñ chaačhpøjp hajxy jaduñ. ²³ Jaanä jaduñ højtshájtämbä, jaduñ højts ndsaačhpøjcämbä, jaduñ højts nja wi'i jìøbhíjxämbä coo yhabáadät coo ja'a Dios hajxy pedyii xmiø'owáañäm ja'a hoyhajtä weenhajt. Coo Dios hajxy xyhuunghájtäm, paady hajxy jaduñ xmiø'owáañäm. Mäniä Dios ja'a hawiinjemybiä ni'xcopc xmiø'owáañäm, ja'a mänaa ca'a ma'p ca'a tägoobiä. Coo ja'a Dios ja'a yhEspíritu hajxy tøø xyajnäguéjxäm, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xjiaanč huunghájtäm. Jaanä jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtämbä coo ja'a Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy pedyii xmiø'owáañäm. ²⁴ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy nnähwaats nguhwáatsäm, paadiä Dios hajxy xmiøødhíjtänä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Y paady hajxy nja wi'i jìøbhíjxäm coo yhabáadät coo ja'a Dios hajxy xmiø'owáañäm ja'a hoyhajtä weenhajt cøxiä. Cahnä yhabaady, paady hajxy nja wi'i jìøbhíjxämnä. Coo häxøpy tøø yhabaatnä, cab hajxy häxøpy njøbhíjxänä. ²⁵ Coo hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcäm coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xmiø'owáañäm tijaty hajxy xyajmädsøjcäm, paady hajxy tsøc mee'xtújcäm mäduhñtiä hajxy yaa njaac jøbhíjxäm, hoy hajxy nej nja jajt nja habéjtäm.

²⁶ Y xpiuhbéjtämä Dioshespíritu hajxy nebiaty hajxy hamdsoo nga'a jadáañäm. Hix, coo ja'a Dios hajxy naxy nja wi'i pia'ya'axáañäm, cab hajxy naxy nnajuøoyyäm tijatiä Dios hajxy nmäyujwáañämb, waambatiä Dios hajxy nmänuu'xtáacämät. Naxy hajxy jaduñ njájtäm coo ja'a capxy ja'a mädia'agy hajxy hoy xquia'a habädsømäañäm. Nä'ä møcxéjjäm nä'ä ho'ogyxiéjjäm hajxy jaduñ. Pero coo hajxy nga'a najuøoyyämät nebiä

Dios hajxy nmänuu'xtáacämät, mäniä Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtämät. ²⁷ Piuhbejpiä Dioshespíritu pønjetiä Diosmädia'agy tøø miäbøcy. Hoorä, ñajuøøbiä Dioshespíritu jaduhñ waambatiä Dios jioot chocy coo ja'a Dios hajxy nmänuu'xtáacämät. Jaduhñä Diosh-espíritu hajxy xyajxiic xyajmädiáacäm ja'a ngopcootyhájtäm. Y ñajuøøbiä Dios jaduhñ waambaty hajxy nxiic nmädiáacäm ja'a ngopcootyhájtäm.

²⁸ Hoorä, cab hajxy njootmayhájtämät coo Dios ja'a tsaachpä peenä hajxy xmióoyyämät. Haa ca'a, nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coo Dios quiøxy najuøøy nebiaty hajxy njajt nhabéjtäm, pønjetiä Dios tsojp. Nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coo Dios wyiinmay coo hajxy ween xyhoyøøyyäm cøxiä wiinä. Tøø hajxy xyajnähdíjjäm coo hajxy njäya'ayhájtämät nebiä jioot choquiän. Jaanä jaduhñ hajxy xyhawáañämbä cooc hajxy xyhuunghadáañäm. ²⁹ Hix, jéquiänä Dios yhuuc najuøøbiä pønjetiä miädia'agy hñajty mäbøgáañäxäp. Je'ehajxy jaduhñ yajnähdíjjä coo hajxy yhojiäya'ayhádät nebiä Jesucristo yhojiäya'ayhatiän, ja'a Dios yHuung. Jaduhñä Dios hajxy nägøxiä xyhixáañänä nebiä Jesucristo yhuchän. Højts jaduhñ xñänøømäm coo Jesucristo hajxy nbuhya'ayhadáañäm, je'eguiøxpä coo Dios hajxy xyhuunghájäm. ³⁰ Coo Dios hajxy jecy xyajnähdíjjäm coo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, paady hajxy tøø xyhawáañäm cooc hajxy xyhuunghadáañäm. Y coo miädia'agy hajxy jaduhñ tøø njaançh mäbøjcäm, mäniä hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Jaduhñ tøø miänaambä coogä cuhdujt hajxy nmøødhadáañäm nebiä Jesucristo miøødän.

³¹ Homiädoonä hädaa mädia'agy, túhmäts. Coo Dios hajxy jecy xyajnähdíjjäm coo hajxy xyhuunghájäm, ni pøn jaduhñ xquia'a yajtu'udägóoyyämät. Tøyhajt jaduhñ coo Dios yajtøjiada'añ tijaty tøø wyiinmay ja'a højtscøxphájäm. ³² Xjiaançh tehñ chójcämä Dios jaduhñ. Høxtä ñähdujc ja'a yhamdsoo Ung coo hajxy hoy xñähho'túutäm nägøxiä. Jaançh tehñ miøjjä Dios mayhajt jaduhñ tiuun ja'a højtscøxphájäm. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájäm coo ja'a mayhajt jaduhñ tehngajnä jiaac tuna'añ. ³³ Coo Dios hajxy tøø xyajnähdíjjäm coo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, paady hajxy pøn hoy xquia'a näxø'øwø'øwáañäm maa Dioswiinduumän. Haa ca'a, tøø Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. ³⁴ Ni pøn hajxy jaduhñ hoy xquia'a päda'agáañäm haxøøgtuum. Haa ca'a, jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúutäm Dioswiinduum. Ja'a Dios yhahooyhaambiä Jesucristo yhäña'ay. Møj jaançh jim yhity. Paady hajxy jim xñähgapxtúutäm, coo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm, møød coo hoy tøø jiuypjøjtägach. Jaduhñ hajxy tøø xyajnähwaats tøø xyajcuhwáatsäm. ³⁵ Xjiaançh tehñ chójcämä Jesucristo hajxy jaduhñ nägø'ø nädecypiä. Nnä'ägädä møødhájämä tøyhajt hajxy jaduhñ coo hajxy mänaa xquia'a nähgue'egáañäm, hoyyä tsaachpä peenä hajxy cu nja páatäm, hoy hajxy pøn cu xjia tsaachtüuunäm ja'a Diosmädia'agyquiøxpä, hoyyä yuu hajxy cu xjia páatäm, hoyyä wit tucxy hajxy cu nja yajmaajiájtäm, hoy hajxy mäjähñdiuum cu nja wädíjtäm, hoyyä cahwiindøyhäna'c hajxy cu xjia yaghó'cäm. ³⁶ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Xøømdsuhñ højtsä cahwiindøyhäna'c xjia wi'i yagho'oga'añ ja'a miich
mmädia'agyquiøxpä;

ho'cøøc højts xñä'ägädä wa'ana'añ,
nømä Dios ñämaayyä.

³⁷ Hoy hajxy jaduhñ cu nja jajt, hoy hajxy jaduhñ cu nja habéjtäm, nnä'ägädä mee'xtugáañäm hajxy jaduhñ. Ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xñä'ägädä puhbéjtäm, je'eguiøxpä coo hajxy xjiaançh tehñ chójcäm. Naamgahnä hajxy tii xjiájtäm xyhabéjtäm, jaduhñä Jesucristo hajxy maas hoy nbanøcxämät hamuumdu'joot. ³⁸⁻³⁹ Coo Dios hajxy xjiaançh tehñ chójcäm, jaduhñä tøyhajt hajxy njaançh tehñ miøødhájäm coo Jesucristo hajxy tehngajnä xñä'ägädä puhbedáañäm, hoy ñejiä hajxy cu nja jajt cu nja habéjtäm, hoy yhädaa yaabä naaxwiinä, hoy hajxy cu nja hó'cäm, hoy hajxy cu nja tågóoyyäm, hoy hajxy cu nja jaac jugyhájäm, hoy hajxy cu nja jaac tsuxc-hájäm, hoyyä møjcuhdujtmøødpädøjc hajxy cu xjia mädsiphájäm, ja'a pojhapä täxa'ahajpä, hoyyä

møjcu'ugong hajxy cu xjia mädsiphájtäm, hoy miaajä hajxy jia hity, hoy yhädaa yaabä naaxwiinä, hoy jyim tsajpootypä, hoy jyiby möjcu'uhaamä. Pero cabä cuhdujt hajxy ñä'ägädä møødä maa Jesucristocøxpän, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Paadiä Jesucristo hajxy homiänaajä xchójcäm; paady hajxy homiänaajä xcwieendähájtäm.

9

1-3 Jaanč tehñ jootmayhájpøchä judíoscøxpähajxy je'eguiøxpä coo hajxy quia'a mabøga'añ coo ja'a Jesucristo hajxy tøø ñähho'tu'udyii. Høøch nmägunaaxhajxy je'e. Jaanč tehñ chaachóøbiøch njoot jaduhñ coo hajxy quia'a mabøga'añ. Tøyhøch jaduhñ nmädia'agy. Coochä Jesucristo nmøødhity tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhádät cooch nga'a hønnda'agy. Ja'a nhamdsoo juøhñdyháamhøch jaduhñ nnajuø'øy cooch nga'a hønnda'agy, møød coo Dioshespíritu jaduhñ miänaambä. Jaanč tehñ chaachóøbiøch njoot jaduhñ coochä nmägunaaxhajxy quia'a mabøga'añ; høxtä cu nja nähhádaactu'udáanhøch hajxy jiby haxøøgtuom coo Dios jaduhñ cu miänaañ. Jaduhñhøch nmäna'ana'añ coochä Jesucristo cu xquia'a yajnahwaach, pero coochä nmägunaaxhajxy cu yajnahwaatsä. Hoorä, ja'a Israel, højts nhap ndeedy hijty je'e jegyhajty. ⁴ Jéquiänä Dios ja'a Israel miøødyajcuhdujcy coo Israel yhap yhoc-hajxy hñajty piuhbedáañäxä. Jaanč huunghajtä hajxy je'eduhñ ja'a Diósäm. Je'eduhñ ñänømby coo hajxy jaduhñ quiu'ughajtä ja'a Diósäm. Yhijx hajxy jaduhñ coo Dios ja'a miäjaa yajcähxø'cy jim mädøyyä maa Diostøjcän. Jaduhñ hñajty quiähxø'øgy nebiä jocän. Mänitä Dios hajxy yhanemä madiu'u. Mänitä Moisés quiujahy nebiatiä Dios hñajty tøø yhane'emiän. Mänitä Dios cuhdujt yejcy nebiatiä Dios hajxy jaduhñ jim wyiingudsähgø'owät. Mänitä Dios tøyhajt yejcy coo ja'a yajnahwaatspä hajxy hñajty yajnäguexa'añii. Cooch jaduhñ nnänømy coo hajxy yhaphaty yhoc-hadyii ja'a Israel, højts jaduhñ niñänøømäp, højts judíoshajxy. ⁵ Højtsä jecyjiäya'ay nhaphajt ndeedyhajt, ja'a Abraham møødä Isaac møødä Jacobo. Cumaayyä ja'a jecyjiäya'ayhajxy jaduhñ ja'a Diósäm. Y coo Cristo yaa hoy jiäya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin neby højtshájtäm, jaanä jaduhñ je'e yhaphájtäbä yhoc-hájtäbä ja'a Israel. Dioshajpä Cristo. Cøxiä wiinä je'eduhñ yhane'emy homiaajä. Tsøc hajxy wiingudsähgøøyyäm homiänaaxøøjä coo miøjjä coo jiaančä. Tøyhajt jaduhñ.

⁶ Cooch nmäna'añ coochä nmägunaaxhajxy quia'a mabøga'añ coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, cábøch jaduhñ nmäna'ana'añ cooc tyijy ja'a Dios ja'a miädia'agy tøø quia'a yajtøjiaty coo jecy miänaañ coogä Israel yhap yhoc-hajxy hñajty yajnahwa'adsa'añii. Hix, coo Dios ja'a Israel jecy ñämaayy coo yhap yhoc-hajxy hñajty yajnahwa'ads yajcuhwa'adsáañäxä, cabä Dios hñajty miäna'ana'añ cooc tyijy hajxy hñajty nägøxiä ñähwa'ads quiuhwa'adsa'añ. Jue'e hñajty ñänømby pønjaty mabøjp coo Dios yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy. Hix, cabä Israel yhap yhoc-hajxy nämay miäböcy coo hajxy tøø ñähho'tu'udyii ja'a Jesucristäm. Pønjaty jaduhñ mabøjp, je'eds hajxy jaduhñ tøyhajt haphájtäp hoc-hájtäp ja'a Israel. Pønjaty jaduhñ ca'a mabøjp, cab hajxy tøyhajt yhaphaty yhoc-hadyii ja'a Israéläm. ⁷ Jaanä jaduhñä Abraham ja'a yhuunghajxy je'ebä. Tu'uquiä jaduhñ ñänømäm ja'a Diósäm coo hoyhajt weenhajt hñajty mio'owáañäbä nebiä Abraham hñajty mio'owa'añiiän. Ja'a Abraham ja'a yhuung tu'ugpä, cab je'e jaduhñ ñänømäm coo tii mio'owa'añii. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Ja'a miich mhuung Isaac, je'e yhap yhoc-høch jaduhñ nhixáañäp nej miich mhap nej miich mhocän”, nømä Dios ja'a Abraham jecy ñämaayy. ⁸ Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo Isaac yhap yhoc-hajxy quiu'ughájtäxä ja'a Diósäm. Paadiä Isaac yhap yhoc-hajxy jaduhñ quiu'ughájtäxä ja'a Diósäm coo Abraham jecy yhawaañä coo tio'oxiøjc hñajty yhuungpaada'añ. Coo ja'a Abraham jaduhñ yhawáañäxä, tøø ja'a Sara hñajty miäjay, y cabä yhuung hñajty ni tu'ugtä. ⁹ Hix, cahnä Sara hñajty yhuungpaadyñä, tøøyyämä Dios ja'a Abraham hñajty jaduhñ ñäma'ay: “Coo jaduhñ

yhabáadät, mänit miičh mhixa'añ coočhä nmädia'agy nyajtøjiada'añ. Co'na'awaambä mdo'oxiøjc Sara. Ya'ayhäna'c jaduñ minaamb ca'awaamb”, nømä Dios ja'a Abraham jecy ñämäaguumbä. Ja'a Isaac jaduñ nänøømä coo hänajty myina'añ quia'awa'añ.

¹⁰ Jaanä jaduñä Rebécabä, ja'a Isaac tio'oxiøjc, coo je'e quio'naabiä, mänitä pigäna'c-hajxy myiiñguiahy tähoocmechpä. ¹¹⁻¹² Cahnä Rebeca hänajty quio'na'ayñä, tøyäyäm hänajty ñäma'ayii ja'a Diósäm coo ja'a Jacobo ja'a Esaú hänajty yhane'ema'añ, hoyyä Esaú jayøjp jia mejch, hoyyä Jacobo jia jaac tehñ miejch høxhaam. Paadiä Dios jaduñ miänaañ, tøyäyäm hänajty wyiinmahñdyhaty coo Jacobo yhap yhoc-hajxy hänajty quiu'ughadäänäxä ja'a Diósäm, møød coo Esaú yhap yhoc-hajxy hänajty jaduñ quia'a cu'ughadäänäxä, hoy hänajty quia'a jagä cähxø'ogyñä pø hoyhäna'c-hadaambä Rebeca yhuunghajxy hänajty, pø caj. Hix, hamdsoojootä Dios jaduñ wyiinmahñdyhajty nebiä Jacobo hänajty yhixa'añ, nebiä Esaú hänajty yhixa'añ. ¹³ Jaduñ jim myiimbä cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Ndsójc-høchä Jacobo møødä yhap møødä yhoc-hajxy, páadyhöch hajxy nnäxuudsä'añ. Pero ja'a Jacobo yhajch, ja'a Esaú, cábøch je'e nnäxuudsä'añ. Ni cábøchä yhap yhoc-hajxy jaduñ nnäxuudsäänäbä”, nømä Dios cujecy miänaañ.

¹⁴ Pero cab hajxy hawiinmats waamb nmänáañämät cooc tyijy Dios hoy quia'a wiinmahñdyhajty coo miänaañ coogä Jacobo yhap yhoc-hajxy hänajty piuhbedäänäxä, møød coogä Esaú yhap yhoc-hajxy hänajty quia'a puhbedäänäxä. Caj pues. Haa ca'a, hoyyä Dios jaduñ wyiinmahñdyhaty homiänaaxøjä. ¹⁵ Hix, jaduñä Dios ja'a Moisés jecy ñämaayy: “Nnäxúu'chpøch nba'häyóobiøch pønjátyhöch njoot chojpy cooč jaduñ nnäxúudsät, cooč jaduñ nba'häyówät. Cáboch nnäxuudsä'añ pønñhöch njoot quia'a tsojpy cooč nnäxúudsät.” ¹⁶ Coo Dios jaduñ miänäxuuch, jaduñ hajxy nja-najuøyyäm coo hojiot jiaanč tehñ miøødä. Hamdsoo ñägapxy pøn ñäxuudsäamby. Hamdsoojoot jaduñ miänäxuuch, caj jie'eguiøxpä coo hajxy cu nja nämáayyäm coo hajxy ween xñäxúu'tsäam, coo hajxy ween xpia'häyóowäm. Ni quia'a je'eguiøxpä coo njoot hajxy nbädáacäm coo hajxy hoy njäya'ayhajtämät. ¹⁷⁻¹⁸ Hix, ñäxuu'chpä Dios pøn ñäxuudsäamby. Jaanä jaduñduhmbä, yajnähdiippiä Dios coo quiopc-hajxy xiéxät pønä Dios jaduñ yajmädsojpy coo quiopc-hajxy jaduñ xiéxät. Jaduñä Dios ja'a gobiernä ja'a quiopc jecy yajxejxä, ja'a hänajty jim hanehmbä Egiptonaaxooty. Tøyhajt jaduñ. Haa ca'a, jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän coo Dios ja'a gobiernä jaduñ ñämaayy: “Páadyhöch miičh tøø nyajmøjtägø'oy, tøøch hänajty nwiinmay coočhä nmäjaa hänajty nyajcähxø'øga'añ maa mijts mnaax maa mijts mgajptän. Cooch ngu'ug jim nhøxwoobädsømät maa mijts mnaax maa mijts mgajptän, jadúhñhöch nmäjaa njaanč tehñ yajcähxø'øga'añ. Jaduñä mädia'agy wiädita'añ wiinduhmyhagajpt ja'a høøhcøxpä cooč njaanč tehñ miøjjä cooč njaanč tehñ jiaančhä”, nømä gobiernä jecy ñämaayyä.

¹⁹ Jii häna'c-hajxiäda'a näje'e miäna'ana'añ: “Cabä Dios wyiinmahñdy yhooyä je'eguiøxpä coo hajxy xñäxø'øwøyyäm cooc højts pojpa cädieey nmøødhajtäm. Haa ca'a, hamdsoo højts ngopc tøø xyajxéjxäm. Paady højts pojpa cädieey nmøødhajtäm.” ²⁰ Pero cab jaduñ yhahixø'øy coo pøn jaduñ miäná'anät. Tøyhajt jaduñ. Caj pues. Haa ca'a, yaa hajxy njäya'ayhajtäm. Cabä cuhdujt hajxy nnä'ägädä møødhajtäm ni weeñtiä coo Dios hajxy nhadsóowämät. Hix, jaduñ mäwínäts højts Dios xyajnähdiijäm nebiä tu'tspojtspädøjc-hajxy piochän nebiä jioot hajxy yajmädsoquiän. Coo tu'ts quiapxø'øgät, cabä pojtpä hawiinmats ñämä'awät: “Tiičh yajxón coo xquia'a pojch.” Caj pues, cab jaduñ yhahixø'øy coo tu'ts jaduñ miäná'anät. ²¹ Haa ca'a, miøødä tu'tspojtspädøjc cuhdujt hajxy jaduñ coo tu'tsnaax hajxy yajtúnät nebiä jioot hajxy yajmädsoquiän. Pø chojpiä jioothajxy jaduñ coo tsowdu'ts hajxy piódsät, pues miøødä cuhdujt hajxy jaduñ coo hajxy jaduñ piódsät. Y pø chojpiä jioothajxy jaduñ coo cuhga'aybä hajxy piódsät, jaduñä cuhdujt hajxy miøødäbä coo hajxy jaduñ piódsät. Jaduñ mäwínädsä Dios cuhdujt miøødäbä coo hajxy xyajnähdiijämät nebiä jioot choquiän. Coo jioot jaduñ

chógät coo hajxy xpiädáacämät hawa'adstuum, pues miøødä cuhdujt jaduhñ coo hajxy jim xpiädáacämät. Y coo jioot jaduhñ chógät coo hajxy xpiädáacämät haxøøgtuum, jaduhñä cuhdujt miøødäbä coo hajxy jaduhñ jim xpiädáacämät.

²² Y jaanä jaduhñä Dios cuhdujt miøødäbä coo jaduhñ miee'xtujcy ja'a cahwi-indøjiäya'aguiøxpä. Miøødä Dios cuhdujt jaduhñ coo ja'a cahwiindøjiäya'ayhajxy yajcumäadowøøjät. Pero cab hajxy choj cumädowa'añ, hoy hajxy tøø jia cädieey hanaxiä. Hawiinmats hit jaduhñ coo hajxy paquiä quiumädówät. Y coo Dios hänajty yajcumädowa'añ ja'a quiädieeguiøxpähajxy, hijxtahndä Dios jaduhñ yajcähxø'øgaamby coo mäjaa møc miøødä. Jaduhñ yajcähxø'øgaambä coo haxøøghäna'c-hajxy tehngajnä quia'a mee'xtuga'añii. ²³⁻²⁴ Coo Dios jaduhñ jecy wyiinmahñdyhajty coo haxøøghäna'c yajcumädowa'añ, paady jaduhñ wyiinmahñdyhajty neby højts jaduhñ hoy nwiin-juøøyyämät coo jaduhñ yhawiinmatsä coo haxøøghäna'cä quiädieey hajxy quiumädówät. Jaanä jaduhñduhmbä, paadiä Dios jäya'ay näje'e quia'a yajcumädoy, je'eguiøxpä coo hajxy ñäxuuchii ja'a Diósäm, hoy hajxy hänajty tøø jia cädieey. Jequiän hajxy jaduhñ yajcähxø'øgaamby coo hajxy jim ñøcxät Dioswiinduum. Højts jaduhñ xñänøømäm coo Dios hajxy tøø xyajndhijäm coo hajxy jim xyajncxäänäm wyiinduum, pønjaty hajxy tøø xyajwiin-waanøøyyäm coo hajxy xyhuunghadaañäm, møødä judíos hajxy, møødä cajpä judíos hajxy. Jaduhñ hajxy nwiinjuøøyyäm coo Dios møjmayhajt tøø tiuñ maa højtsøxphajtäm, møød coo hojioot jiaanç tehñ miøødä. ²⁵ Maa Oseas nocy jecy quiujahyyän, jaduhñ jim myiñ cujaay coo Dios jaduhñ miänaañ:

Yø'ø jäya'ayhajxy cajpä judíos, cábøch hijty ngu'ughaty.

Cábøch hijty ndsocy. Pero tøøch nyajndhijnä cooch ngu'ughadaañä. Ndsójnábøch jaduhñ.

²⁶ Wiingtuum miänáangumbä: “Cábøch mijts hijty ngu'ughaty.”

Pero jaduhñhajtøch mijts nhuunghadaañä, homiaajä hajxy mhity, nømä Dios miänaañ. Homiänaajä Dios yhity. ²⁷ Y ja'a Isaías, jaduhñ je'e jecy quiujahy: “Yø'ø judíos hajxy, hoy hajxy jaduhñ jia nämayyä nebiä tsäbiu'ujän, näweeñtiä hajxy jaduhñ cho'oga'añ. ²⁸ Ja'a jäya'ayhajxy yaa cädiehbiä hädaa yaabä naaxwiin, mobädajpä hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm. Tähooc-yajcumädoybä hajxy yajcumädowa'añii hoyhoy.” ²⁹ Jaanä jaduhñä Isaías jecy miädiáaccumbä ja'a judíosøxpähajxy:

Cøxiä wiinä Dios yhane'emy homiaajä. Coo højtsä Dios häxøpy tøø xquia'a näxúu'tsäm, tøø højts häxøpy ngøxy cuhdägóoyyäm, nebiä jäya'ayhajxy jecy quiuhdägooyyän, ja'a hajxy hijty jegyhajty tsänaabiä maa cajpt hijty xiøhatiän Sodoma møød Gomorra.

³⁰ Nébiøch cham tøø ngujaayän, jequiän højtsä Dios xyajndhij coo højts hänajty xquiu'ughada'añ, højts judíos hajpä. Pero, ja'a jäya'ayhajxy cajpä judíos, cabä Dios hijty je'e ñäxuuch. Ni ja'a jäya'ayhajxy hijty quia'a näxúu'tsäbä, ja'a hajxy hänajty ca'a tajp ca'a maabiä maa ñähwaatstaact hajxy piädät. Pero cahnä jiegø'øy coo mädia'agy hajxy tøø miädoonä coogä Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy, cooc ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm. Coo hajxy jaduhñ miädooy, näje'e hajxy miäbøjcy; paady hajxy tøø ñähwa'açh, paady hajxy tøø quiuhwa'açh. ³¹⁻³² Pero yø'ø judíos hajxy, jaduhñäc tyijy hajxy hijty ñähwa'adsa'añ je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy quiudiuñ nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Pero cab hajxy jaduhñ ñä'ä nähwaach je'eguiøxpä coo tøyhajt hajxy quia'a møødä coo Dios miäyajnähwa'açh je'eguiøxpä coo hojioot miøødä, ca'a jie'eguiøxpä coo jäya'ayhajxy hoy jia wi'i jiäya'ayhada'añ. Paadiä judíos hajxy quia'a nähwaach je'eguiøxpä coo hajxy quia'a mäbøjcy coo højtsä Jesucristo xñähho'túutäm. Jaduhñ mäwiin hajxy jiaty nebiä häna'c quiuhnepiän tsaanähgøxp päyø'cuyc. Cab hajxy ñä'ägä mech maa hajxy hänajty jia wi'i ñøcxa'añän. ³³ Tøøyyämä Dios hänajty ñajuø'øy coo judíos hajxy hänajty quia'a mäbøga'añ coo Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Jimä cajpt tu'ug xiøhaty Sión. Jimä judíos hajxy chäna'ay, ja'a Dios quiu'ughajpiä. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Jímhøch ngu'ug chána'ay maa cajpt jaduhñ xiøhatiän Sión.

Jímhøchä tsa tu'ug nbäda'aga'añ, weenä jäya'ayhajxy jim quiuhnepy maa tsaajän, ween hajxy jim quiäday.

Ja'a Jesucristo jaduhñ mäbaat neby yø'ø tsaajän. Hix, pøn jaduhñ ca'a mabøjp coo højtsä Jesucristo hoy xñähho'túutäm, jaduhñ je'e miäbaady nebiä häna'c cuhnejpän. Quiumädowaamby je'e. Pero pøn jaduhñ jaançh mabøjp ja'a Jesucristocøxpä, je'eds hodium päda'agáañäp.

10

¹ Mägu'ughajpädøjc, jia tsójpiøch njoot jaduhñ coo judíoshajxy ñähwá'adsät. Jaduhñhøchä Dios nja pa'ya'axy jaaya'aguiøxpä. Haa ca'a, judíohájpøch høøchpä. ² Jia wi'i quiudiunaambiä Diosmädia'agy hajxy. Tøyhajt jaduhñ. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy hoy wyiinjuø'øy. ³ Hamdsoo hajxy jia wi'i yajniñähwa'adsa'añii yhamdsoo cuhdujtcøxpä. Hix, cab hajxy jaduhñ wyiinjuø'øy tiiguiøxpä Dios ja'a jäya'ay piäda'agy hawa'adstuum. Paady hajxy jim piäda'agyii coo Dios ja'a miädia'agy hajxy miäbøjcä coo hajxy jaduhñ ñähwa'adsa'añii. ⁴ Pønjaty mabøjp coo hajxy tøø nähho'tu'udyii ja'a Jesucristäm, je'edsä Dios ñäxuu'chp. Coo Jesucristo hajxy cu xquia'a nähho'túutäm, ngumädowáañäm hajxy hijty, je'eguiøxpä coo jecymiädia'agy hajxy tøø nga'a cudiúunäm, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä. Ja'a Jesucristo mabøcypiä, ca'xiä jecymiädia'agy quiudiuñ, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä, nebiä Dios hänajty tøø yhane'emiän. Jaançh tehñ yhooyä Jesucristo jaduhñ yhäna'c-hajty. Cabä pojpa cädieey hänajty ñä'ägädä møødä ni weeñtiä. Paady hijty jaduhñ quia'a hahixø'øy coo jaduhñ cu yho'cy. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, paady yø'ø jecymiädia'agy hajxy jaduhñ xquia'a hanéhmanä, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä.

⁵ Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coo judíoshajxy pedyii quiudiünät nebiaty hänajty tøø quiujaay. Jaduhñägä hoyhajtä weenhajt hajxy piäadät. ⁶ Coo hajxy nmabøjcämät maa Jesucristocøxpän, jaduhñä hoyhajtä weenhajt hajxy nbáatämät. Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ mänaamb. Pero cab hajxy ndaj nmáayyämät: “Pøn jim nócxäp tsajpootyp coo yajñähwaatspä wiománácät.” ⁷ Ni jaduhñ hajxy nga'a taj nga'a máayyämät: “Pøn jiiiby hädá'agäp møjcu'uhaam coo ja'a yajñähwaatspä wiobédät, jiiiby maa ho'ogyjiäya'ay yháañämähajxy yhitiän.” Paady hajxy jaduhñ nga'a taj nga'a máayyämät je'eguiøxpä coo Jesucristo yaa tøø yhoonä hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy tøø xñähho'túutänä, møød coo jadähooc jiuypijøjtägajch. Hix, jaduhñ hajxy tøø xyajñähwaats tøø xyajcuhwáatsäm. ⁸ Nägooyä hajxy jaduhñ nmabøjcämät coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduhñ hajxy nnähwáatsämät. Cab hajxy jaduhñ pøn xñämáayyämät coo nähwaatstaact hajxy wiingtuum nhøxtáayyämät. Cab hädaa mädia'agy jaduhñ ñä'ägä tsipä. Howyiinjuøøñä hädaa mädia'agy jaduhñ. Jaduhñ højts nnä'ägä yajñähixø'øyhaty. ⁹ Coo hajxy mejtstu'u ngudiúunämät, mänit hajxy nnähwáatsämät. Je'ech jaduhñ nnänøømby mejtstu'u, coo hajxy nnägápxämät cu'ughagujc coo Jesucristo hajxy nWiindsønähjätäm, møød coo hajxy nmabøjcämät hamuumdu'joot coo Dios ja'a Jesucristo yagjuypijøjtägajch mänaabä hänajty tøø yho'oguiän. Coo Dios ja'a Jesucristo jaduhñ yagjuypijøjtägajch, jaduhñ hajxy nnajuøøyyäm coo Dios ja'a Jesucristo quiumay, møød pønjaty ja'a Diosmädia'agy mabøjp ja'a Jesucristocøxpä. ¹⁰ Coo hajxy jaduhñ nnä'ägä mabøjcämät hamuumdu'joot, jaduhñä Dios hajxy xquiumáayyämät. Y coo Jesucristo hajxy nmädiácämät cu'ughagujc coo hajxy nWiindsønähjätäm, mänit hajxy nnähwáatsämät.

¹¹ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Pøn jaduhñ jaançh mabøjp ja'a Jesucristocøxpä, je'eds jaduhñ päda'agáañäp hodium ja'a Diósäm.” ¹² Hix, tu'cuhdujt højtsä Jesucristo xyhixäm, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíoshajxypä. Tu'cuhdujt højtsä Jesucristo jaduhñ xyhuunghjätäm. Coo højtsä Jesucristo nba'yáaxämät coo nbojpa ngädieey hajxy xyajñähwáatsämät, tsipcøxp højts jaduhñ xñäxúu'tsämät, tsipcøxpä mayhajt jaduhñ

tiúnät maa højtscøxphájtäm. ¹³ Jaduhnä Diosmädia'agy miänáangumbä: “Pønä Jesucristo pa'yaaxp, hodiium je'eduhn piäda'aga'añii ja'a Diósäm.” ¹⁴ Pønjaty ca'a mädoobnä ja'a Jesucristocøxpä, cabä Jesucristo hajxy jaduhn hoy miänuu'xta'aga'añ. Tøyhajt jaduhn. Pø cahnä hajxy jaduhn miädoyhaty coogä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, cab hajxy hoy miäbøga'añ. Pø cahnä hajxy yajwiingapxø'øyii ja'a Jesucristocøxpä, cab hajxy hoy miädowa'añ. ¹⁵ Ja'a Diósädsä cugapxy quejx coo ja'a miädia'agy yajwá'xäxät maa jäya'ayhajxiän, ja'a cahnä hajxy hånajty miädoybä. Jaduhn jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Pønjatiä Diosmädia'agy tøø miädoy coogä Dios yajnáhwa'açh pønjatiä Dios pa'yaaxp, paady hajxy xioonda'agy coo hajxy jaduhn tøø miädoonä. Jaançh tehñ yhoy jaduhn coo Diosmädia'agy jaduhn wia'xy.”

¹⁶ Pero cabä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy nägøxiä tøø miäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhnä Isaías jecy quiujahy: “Dios, tøø miäch mmädia'agy nja yajwa'xä, pero cab pøn tøø miäbøcy.” ¹⁷ Mayhagajptä Diosmädia'agy tøø wia'xy ja'a Jesucristocøxpä. Tøø jäya'ayhajxy may miädoonä. Näje'e hajxy hoy tøø wyiinjuø'ø. Je'eds hajxy jaduhn tøø miäbøcy. Coo hajxy quia'a mädówät, cab hajxy jaduhn miäbøgät.

¹⁸ Hoorä, ja'a judíoshajxy, tøyhajt jaduhn coo hajxy je'e miädóyyäbä. Haa ca'a, jaduhn jim myiñ cujaay maa Diosmädiá'aguiänä: “Wiinduhmyhagajptä mädia'agy tøø wia'xy ja'a Dioscøxpä.” ¹⁹ Y jia wiinjuøøyy ja'a judíos ja'a mädia'agy hajxy jaduhn ja'a Jesucristocøxpä. Pero cab hajxy miäbøjcy. Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, je'eds hajxy jaduhn mäbøjc. Jaduhnä Moisés jecy quiujahy coogä judíoshajxy ñämaayyá ja'a Diósäm: Mbejxyp mijts pønjaty ca'a judíoshajpä cóogøch tyijy nga'a cu'ughaty. Pero ngu'ughadáambiøch hajxy je'e. Jaduhn mijts mnänømy cooc tyijy hajxy tii quia'a jaty quia'a najuø'ø.

Pero nnäxuudsáambiøch hajxy je'e, paady mijts mjootma'ada'añ, nømä judíoshajxy jecy ñämaayyá. ²⁰ Mänitä Isaías høxhaam jiaac cujahy coogä Dios miänaañ:

Pønjatiä nähwaatstaact hijty ca'a høxtaaby, tøøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøjcänä.

Cábøch hajxy hijty xyajtø, pero tøøch hajxy nyajwiinjuøøñä cooçh hojioot njaançh tehñ miøødä.

²¹ Jaduhnägä Dios miänáangumbä: “Yø'ø judíoshajxy, tøøch hajxy jaduhn nja wi'i miänuu'xta'agy cooçh nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät. Pero cab hajxy jaduhn ñä'ägä mäbøga'añ. Jaançh tehñ xiexä quiopcä tiaatsc-hajxy jaduhn”, nømä Dios jecy miänaañ.

11

¹ Pero cábøch nmäna'ana'añ coo judíoshajxy tøø ñajtshixø'øyii ja'a Diósäm. Caj pues, caj tiähooçnajtshixø'øyyä; paquiä hajxy ñajtshixøøyyä. Haa ca'a, judíoshajpøch høøçhpä. Abrahámhøch nhaphajt ndeedyhajt. Y ja'a Benjamínhajpä, møød je'eçh nhaphajty ndeedyhajty. Ja'a Abraham yhap yhoc je'ebä, ja'a Benjamínhajpä. ² Cab højtsä Dios tøø xñajtshixø'ø, højts judíoshajpä. Hix, jequiän højtsä Dios xyajnáhdijy coo højts hånajty xquiü'ughada'añ. Jaduhn jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän coogä Elías ja'a miägunaax jecy ñäxø'øwøøyy, ja'a judíoshajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hånajty quia'a mäbøgaambiä. Ja'a Elías, jequiän je'e quiuguexyhajtä Diósäm. Pia'yaaxypä Elías ja'a Dios hånajty coo jaduhn miänäxø'øwøøyy: ³ “Dios, yø'ø judíoshajxy, haxøøg hajxy tøø jiatcø'ø. Tøø miäch mguguexyhajxy xyagho'cä. Tøø tsaamaa'xy hajxy yajma'ady maa animalho'ogy hajxy hijty ño'oguiän coo miäch hajxy hijty xwyiingudsähgø'ø. Nägøxiä jäya'ayhajxy tøø yagho'ogyii, ja'a miäch hajxy hijty xwyiingudsähgøøbiä. Nidiúhmhøch tøø nmähmø'ø jujcy. Høøçhpaady hajxy xjia wi'i yagho'ogaambä”, nømä Elías ja'a Dios jecy ñämaayy. ⁴ Mänitä Dios yhadsooyy: “Caj tiøyyä cooçh miäch nidiuhñ xjiaac wiingudsähgø'øyñä. Jé'enøchä jäya'ayhajxy xwyiingudsähgø'øyñä ja'a hajxy näjuxtujmilpä. Cabä Baal hajxy wyiingudsähgø'ø. Quepychech je'e ja'a Baalhajpä”, nømä Dios jecy

miänaañ. ⁵ Ja'a judíoshajxy, jequiän hajxy jaduhñ yajnáhdijjá ja'a Diósäm coo hajxy hánajty quiu'ughada'añii. Paady hajxy jaduhñ quiu'ughadyii coo Dios hojioot jiaanč tehñ miøødä. Pero näweeñtiä judíos ja'a Dios miädia'agy hajxy miäbøjcä, caj ñamayyá. Jáda'anäbaadyñä, jinä judíos ja'a Dios miädia'agy hajxy näje'e miäbøjcä. Je'enä hajxy quiu'ughadyiinä ja'a Diósäm. Coo hajxy jaduhñ ñäxuučhii, paady hajxy je'enä wioowhidyyi, jaduhñä Dios miädia'agy tehngajná miäbøjcäxät. ⁶ Jaduhñä judíoshajxy yajnáhdijjá coo ja'a Dios miädia'agy hajxy miäbøjcät ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy jaduhñ yajnáhdijjá je'eguiøxpä coo Dios hojioot miøødä, ca'a jie'eguiøxpä coo hajxy hoy jiäya'ayhaty. Coo jäya'ayhajxy häxøpy ñäxuučhii ja'a Diósäm je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy jiäya'ayhaty, cab hajxy jaduhñ cu nmänáañäm coo Dios hojioot miøødä.

⁷ Hix, näje'e judíoshajxy yajnáhdijjá coo hajxy ñähwá'adsät näweeñtiä. Jaduhñä Dios miädia'agy hajxy miäbøjcä ja'a Jesucristocøxpä. Ja'a judíoshajxy nämaybä, cab hajxy jaduhñ yajnáhdijjá, hoy hajxy hánajty jaduhñ jia wi'i ñähwa'adsa'añ. Hix, xeix ja'a quiopcä tiaatsc-hajxy jaduhñ. Cabä Dios miädia'agy hajxy miäbøjcä ja'a Jesucristocøxpä.

⁸ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmiädia'aguiän: "Tøø quiopcä tiaatsc-hajxy yajxéjxäxä ja'a Diósäm. Jaduhñ hajxy yhity nebiä wiindspän nebiä cuhnätpän høxtä jáda'anäbaadyñä." ⁹ Jaduhñä David jecy quiujahbiä:

Xøødsuu ja'a judíoshajxy naxy yagjájtäp. Jaduhñäc tyijy ja'a Diosmiädia'agy hajxy hoy quiudiuñ.

Jaduhñäc tyijy hajxy quiumayii ja'a Diósäm. Pero ween hajxy hoy quiumädoy. Hix, cab hajxy tøyhajt miäbøga'añ.

¹⁰ Ween hajxy jaduhñ jiaty nebiä wiindspän nebiä xoodspän.

Ween hajxy ni mänaa quia'a wiinjuø'oy nebiä piojpä quiädieeyhajxy ñähwá'adsät.

Jaduhñä David jecy quiujahy.

¹¹ Hoorä, nämayyá judíoshajxy tøø quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Pero cab hajxy nägøxiä ñajtshixø'øwa'añii ja'a Diósäm. Cab hajxy nägøxiä quiumädowa'añ. Pero jaduhñä Dios wyiinmaayy coo jäya'ayhajxy ween miäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy ca'a judíospä. Coo ja'a ca'a judíoshajxy ñähwaatsnä, paadiä judíoshajxy näje'e jia mänaambä coo hajxy ween ñähwáatspät. ¹² Coo judíoshajxy quia'a mäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy paquiä ñajtshixøøyyä ja'a Diósäm. Pero mänitä Dios wyiinmaayy coo jäya'ayhajxy ween ñähwa'ačh wiinduhmyhagajpt, ja'a hajxy cajpä judíos. Paadiä judíos ja'a quiopcä tiaatsc-hajxy yajxéjxäxä ja'a Diósäm. Paadiä hoyhajtä weenhajt hajxy quia'a mooyyá ja'a Diósäm. Cu miooyyá hajxy jaduhñ coo hajxy cu miäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä. Pero ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, ja'a hajxy jim tsänaabiä wiinduhmyhagajpt, je'edsä hoyhajtä weenhajt mäbøcypiä mooyyá. Hoorä, habaadaamb jaduhñ coo judíoshajxy miäbøgaambä ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy je'e ñähwa'adsaambä. Jaanč tehñ jiootcujc hajxy jaduhñ yhidáañnäbä. Mänitä jäya'ayä hoyhajtä weenhajt hajxy maas may jiaac mo'owa'añii wiinduhmyhagajpt.

¹³ Mijts jaduhñ ca'a judíoshajpä, mijts nyajwiinmädiaagøøñäp. Dióshøch jaduhñ tøø xwyiinguexy coočhä miädia'agy jim nyajwá'xät maa mijtsän. Xtiuungmóoyhøchä Dios jaduhñ. Nägø'ø nädécypiøchä nduung jaduhñ nnä'ägä tuñ, ¹⁴ ween mijts nämay mmäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, ween mijtsä judíos jaduhñ xpiahixy. Coo mijtsä judíos jaduhñ xyhíxät coo mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt tøø xmio'oy, mänitä judíoshajxy miäbøgaambä ja'a Jesucristocøxpä. Høøch nmägunaaxhajxy je'e ja'a judíoshajxy. Ween hajxy jaduhñ ñähwáatspät neby mijts tøø mnähwa'ačhän. ¹⁵ Coo judíoshajxy quia'a mäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy ñajtshixøøyyä ja'a Diósäm. Paadiä Dios hánajty tøø wyiinmay coo mijtsä miädia'agy mmäbøjcänät, pønjaty jaduhñ ca'a judíospä. Y coo judíoshajxy jaduhñ miäbøjpät ja'a Jesucristocøxpä, mänit hajxy quiuhbøgäänägumbä ja'a Diósäm. Mänit hajxy yagjugyhada'añii homiänaajä ja'a Diósäm neby jaaya'ay jiugyhatiän. ¹⁶ Ja'a judíoshajxy, ja'a Abraham hajxy jecy yhaphajt tieedyhajt. Yhaadshajt

tyictshajt ja'a Abraham hajxy jaduhñ. Jéquiänä Dios ja'a Abraham quiu'ughajty. Paadiä judíoshajxy jáda'ahaty quiu'ughájtäbä ja'a Diósäm. Jaduhñ mäwiinä Abraham miäbaady nebiä quepytyictsän. Y ja'a judíoshajxy, jaduhñ mäwiin hajxy miäbaatpä nebiä quepy-haa'xän.

¹⁷ Hoorä, nämayyä judíoshajxy tøø quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy tøø ñajtshixø'øyii ja'a Diósäm. Jaduhñ mäwiin hajxy miäbaady nebiä olivohaa'x tøø piuhdøjjiän. Jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo judíos ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy quia'a mo'owáañänä ja'a Diósäm. Y mijts ca'a judíospä, jaduhñ mäwiin hajxy mmäbaatpä nebiä yuuc-holivohaa'xän coo tøø yagjøjheedsø'øy maa olivohaa'x tøø piuhdøjjiän. Coø hajxy tøø mmäbøjnä, paadiä Dios hajxy xmiooñä ja'a hoyhajtä weenhajt. ¹⁸ Pero caj mijtsä judíos hawiinmats mbéxät. Ca'a hajxy mniguiumayii. Cab hajxy mmäná'anät: "Cabä judíoshajxy quiu'ughájtänä ja'a Diósäm. Højtsä Dios xquiu'ughájtänäp, højts ca'a judíospä." Hix, Dios mijts jaduhñ tøø xquiunuu'xy je'eguiøxpä coo Abraham jecy quiunuu'xä møødä yhap møødä yhoc, ja'a judíoshajxy. Coø Dios ja'a Abraham jecy cu quia'a cunuu'xy, ni mijts hijty xquia'a cunuu'xaambä.

¹⁹ Wehndä pøn miäná'anät: "Yø'ø judíoshajxy tøø quia'a mäbøquiäbä ja'a Jesucristocøxpä, høøchcøxpä hajxy tøø ñajtshixø'øyii ja'a Diósäm. Hix, páadyhøchä Dios xchocy cooch nga'a judíosä. Cabä judíoshajxy chójcänä ja'a Diósäm." ²⁰ Tøyhajt jaduhñ. Paadiä judíoshajxy tøø ñajtshixø'øyii ja'a Diósäm coo hajxy tøø quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Y mijts, coo hajxy tøø mmäbøcy, paady mijtsä Dios tøø xquiunuu'xy. Pero ca'a hajxy mniguiumayii coo Dios hajxy jaduhñ xñä'ä najtshixø'øbiät. Hix, caj mijts hijty hoy mjäya'ayhaty. Coø Dios hojioot miøødä, paady hajxy xquiunuu'xy. ²¹ Jaanç tehñ yajcumayaambä judíoshajxy jaduhñ. Paady hajxy jaduhñ ñiguiumayii coo hajxy tøø quia'a mäbøcy coo hajxy tsipcøxp ñäxuudsø'øjät ja'a Diósäm. Paady hajxy ñajtshixø'øyyä ja'a Diósäm, hoyyä Abraham hajxy jecy jia haphajty jia teedyhajty. Jaanä jaduhñ mijtspä, mijts ca'a judíospä, coo mijts jaduhñ mniguiumäayyäbät, mänitä Dios hajxy jaduhñ xñajtshixø'øbiät. ²² Hix, jiaanç tehñ quiunuu'xypä Dios ja'a quiu'ug. Pero pønjatä Dios tøø ñajtshixø'øy, je'eds hajxy jaduhñ jaanç tehñ yajcumäadowáañäp ja'a Diósäm. Paady mijtsä Dios xjiaanç tehñ quiunuu'xy, coo hajxy mmäbøcy. Pero pø cab hajxy jaduhñ mmäbøgaannä, mänitä Dios hajxy xyajcumäowaambä. ²³ Hoorä, ja'a judíoshajxy tøø quia'a mäbøquiäbä, coo hajxy jaduhñ miäbøjpät, mänit hajxy jadähooc quiu'ughájtägumbät ja'a Diósäm. Haa ca'a, miøødä Dios mäjaa jaduhñ coo hajxy jaduhñ quiu'ughájtägumbät. ²⁴ Hix, ja'a judíoshajxy, Abraham hajxy jecy yhaphajt tieedyhajty. Jéquiänä Abrahamhajxy yajnähdiijä ja'a Diósäm coog hajxy jaduhñ quiu'ughadø'øjät ja'a Diósäm, møødä Abraham yhap yhoc-hajxy, ja'a judíoshajxy. Tøyhajt jaduhñ, paadiä Abrahamhajxy paquiä hoy quiu'ughadääñägumbä Diósäm. Y mijts, jaanä jaduhñ mijtsä Dios xquiu'ughájnäbä, hoy mijts hijty jegyhajty xquia'a cu'ughaty. Paady, ca'a hajxy mmäna'añ cooc tyijy ja'a judíoshajxy quia'a cu'ughajtägatsa'añii ja'a Diósäm.

²⁵⁻²⁶ Mägu'ughajpädøjc, nébiøch chamñ nmädia'aga'añän, náamnøchä Dios tøø xñajtscapxø'øyyä. Cahnä jäya'ay hädaa mädia'agy hajxy nämay miädoynä. Paady mijts jaduhñ nhawáañäm, jaduhñ hajxy mga'a niguiumayø'øjät, hoyyä Dios hajxy tøø xjia cu'ughaty. Tøyhajt jaduhñ coo judíoshajxy nämay tøø quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Pero habaadaamb jaduhñ coo hajxy nägøxiä miäbøgaannä. Mänit hajxy jaduhñ miäbøga'añ coo mijts hänäjty tøø mmäbøcy, ja'a mijts ca'a judíospä, mäduhñtiä hajxy hänäjty mmäbøga'añ. Jaduhñ jimñ myiñ maa Diosmädia'agiän:

Mänitä yajnähwaatpä jimñ choona'añ maa cajpt jaduhñ xiøhatiän Sión, maa judíoshajxy chäna'ayän.

Cøxaambä judíoshajxy jaduhñ miäbøga'añ ja'a yajnähwaatpäcøxpä. Cøxaambä piojpä quiädieeybä hajxy ñähwa'adsa'añ.

²⁷ Cooč hajxy jaduhñ nyajnáhwá'adsät, mänit jaduhñ tiõjiada'añ nébiõch hajxy hijty tõe nyajwiinwaanõ'õyän mänáajõch hajxy nmõõdyajcuhduquiän hawiinjemy, nõmä Dios miänaañ.

²⁸ Coo judíoshajxy tõe quia'a mábõcy ja'a Jesucristocõxpä, paady hajxy tõe ñajtshixõ'õyii ja'a Diósäm. Y coo hajxy jaduhñ tõe ñajtshixõ'õyii, paady mijtsä Dios tõe xyajnáhdijy coo hajxy mmábõgät ja'a Jesucristocõxpä, mijts ca'a judíospä. Pero, hoyyã judíoshajxy tõe quia'a jagã mábõcy, tsójcãpnã hajxy jaduhñ ja'a Diósäm je'eguiõxpä coo yhapã tieedyhajxy jecy yajnáhdíjjäxã ja'a Diósäm coo hajxy quiu'ughadõõjät. ²⁹ Hix, cabã Dios mänaa yhõhnda'agy. Homiänaajã yajtõjiaty waambaty quiapxy miädia'agy. Y coo Dios jaduhñ jecy miänaañ coogã judíoshajxy homiänaajã quiu'ughada'añii, yejcã Dios ja'a tõyhajt jaduhñ. Hix, cabã Dios ja'a miädia'agy mänaa yajtãgach. Jaduhñã tõyhajt hajxy nmõõdhãjtãm coo Dios jiaanč yajtõjiada'añ waambaty tõe miäna'añ ja'a judíoscõxpãhajxy. ³⁰ Mijts ja'a ca'a judíospä, cabã Diosmiädia'agy hajxy hijty mmãdoyyã. Cabã Dios hajxy hijty mwiingudsãhgõ'õy. Y coo judíoshajxy tõe quia'a mábõcy ja'a Jesucristocõxpä, paadiã Dios hojiot miõõdã ja'a mijtscõxpä. ³¹ Jãda'anãbaadyñã, cabã judíos ja'a Dios miädia'agy jãda'ahaty miãbõgaanã ja'a Jesucristocõxpä. Coo hajxy jaduhñ quia'a mãbõga'añ, paady mijtsä Dios xñãxuu'tsnã, mijts ca'a judíospä. Hoorã, coo mijtsä judíos xyhíxãt coo mijtsä Dios xñãxuuč, mänit hajxy jaduhñ miãbõgaambã ja'a Jesucristocõxpä. Mänit hajxy ñãxuudsãañãbã ja'a Diósäm. ³² Jẽquiãnä Dios jãya'ay yhawaañã nãgõxiã coo pojpa cãdieey hajxy miõõdã, mõõdã judíoshajxy, mõõdã ca'a judíoshajxypã. Jaduhñ hajxy jecy yhawãañãxã coo hajxy hawiinmats quiumãdõwãt. Hix, paadiã Dios jaduhñ miänaañ, je'eguiõxpä coo jãya'ayhajxy hãnajty nãgõxiã ñãxuudsa'añii tu'cuhdujt, mõõdã judíoshajxy, mõõdã ca'a judíoshajxypã. Coo Dios hajxy hãxõpy tõe xquia'a nãxúu'tsãm, nãgõxiã hajxy hijty ngumãdowãañãm.

³³ Jaanč tehñ jiajpp, jaanč tehñ ñajuõõbiã Dios. Cab hajxy hoy nnã'ägã wiinjuõ'õwãañãm nebiatiã Dios wyiinmay. Hix, hojiotã Dios jiaanč tehñ miõõd coo hajxy nãgõxiã tõe xñãxúu'tsãm, mõõdã judíoshajxy, mõõd cajpã judíoshajxy. Nãgõxiã ja'a hoyhajtã weenhajt hajxy xmio'owãañãm tu'cuhdujt. ³⁴ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmiädia'aguiän: "Cabã Dios ja'a wyiinmahñdy põñ ñajuõõyyãxã. Cabã Dios põñ miãyajtõy nebiã wyiinmahñdyhãdãt. ³⁵ Cabã Dios põñ miãnuu'xyhaty." ³⁶ Hamdsoojotã Dios ja'a naaxwiimbã jecy yhädiuñ mõõdã jãya'ay nãgõxiã. Tijaty yaa jãjtãp tũñãp hãdaa yaabã naaxwiin, ja'a Dios jaduhñ hanehm̃b coo jaduhñ jiadõõjät, coo jaduhñ tiunõõjät. Y tijaty jaduhñ jãdãañãpnã tunãañãpnã, ja'a Dios jaduhñ yajtõjiadaamb nebiaty hãnajty tõe wyiinmay. Tsõgã Dios hajxy mõj jaanč pãdãacãm homiänaajã. Tsõg hajxy homiänaajã wiingudsãhgõõyyãm. Amén.

12

¹ Mãgu'ughajpãdõjc, miõõdã Dios hojiot maa højtscõxphãjtãm. Chamč mijts nhane'emy coo hajxy hamuumdu'joot mniyegõõjät Dios quiõ'õjooty tiecyjioty. Jaduhñã Diosmiädia'agy hajxy hoy mgudiünãt hamuumdu'joot. Jaduhñã Dios hajxy hoy mwiingudsãhgõ'õwãt nebiã Dios hajxy xyajmãdsoquiän. ² Ca'a hãdaa wiinmahñdy hajxy myajtuñ nebiã jãya'ay wyiinmahñdyhajxy yaajã. Põnjatiã Dios quia'a cu'ughajpy, je'eds hãdaa yaabã wiinmahñdy hajxy yajtuumb. Cabã yhaxõõgwiinmahñdy hajxy ñajtshixõ'õwa'añ. Ca'a hajxy mbahixy. Hawiinjemybiã wiinmahñdy hajxy jaduhñ mmõõdhãjnãp, je'eguiõxpä coo Jesucristo hajxy mmõõdhijnã tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jaduhñã tõyhajt hajxy mmõõdhãdãt tijatiã Dios hajxy xyajmãdsojpp coo hajxy mdúnãt. Homiänaajã Dios hajxy xyajmãdsõjcãm coo hajxy hoy njãya'ayhãjtãmãt, coo hajxy hoy ndúuñãmãt. Coo hawiinjemybiã wiinmahñdy hajxy jaduhñ nmõõdhãjtãmãt, jaduhñã tõyhajt hajxy jaduhñ nmõõdhãjtãmãt tijatiã Dios hajxy xyajmãdsõjcãm coo hajxy ndúuñãmãt.

³ Mayhajtä Dios jaduhñ ñä'a tuun ja'a hөөчхсөxpä coochä cuhdujt jaduhñ xmiооуу cooch mijts nmägäpñ nhané'emät. Ca'a hajxy mniguiumayii cooc tyijy hajxy cөxiä wiinä mjaanч tehmñ jiaty. Tijatiä tuungä Dios hajxy tөө xmiо'oy, je'eds hajxy mmөjpäda'agäp. Ca'a wiingtuung hajxy mmөjpäda'agy. Hoy hajxy mdúnät nebiatiä Dios hajxy tөө xyajñähdijy. ⁴Hix, nägөxiä ni'xcopc hajxy nmөөdhajtäm mөөdä cө'өdecy, mөөdä wiinjөjp, mөөdä copctaatsc. Cab hajxy tiu'ugtuungä; haagä hawiingjaty hajxy tiuñ. Pero haagä tuungpaatp hajxy jaduhñ. ⁵Jaduhñ mäwiin hөjts nmäbáatäm nebiä tu'ugni'x tu'ugcopcän coo hajxy tu'cuhdujt nmäbөjcäm ja'a Jesucristocөxpä, hoy hajxy nja nämahajtäm. Jaduhñ hajxy hawiingjaty ndúunäm. Jaduhñ hajxy nnibiuhbөjtäm hamiñ haxөpy.

⁶ Tsөг hädaa tuung hajxy hoy yajñөcxäm nebiatiä Dios hajxy tөө xyhanéhäm. Mayhajtä Dios jaduhñ tiuun coo wiinmahñdy hajxy cөjwiinduum xmiооууäm nebiaty hajxy ndúunämät. Pөnjaty tөө tiuungmo'oyii coo Dios ja'a miädia'agy hajxy yajwá'xät nebiaty hajxy hänäjty tөө ñajtscapxө'өyyäxä, ween hajxy jaduhñ yajwá'xy nebiaty hajxy hänäjty piuhbedyii. ⁷Pөnjaty tөө tiuungmo'oyii coo hajxy miäbuhbөdät, ween hajxy hamuumdu'joot tiuñ. Pөnjaty tөө tiuungmo'oyii coo Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät, ween hajxy hoy yajwá'xy. ⁸Pөnjaty tөө tiuungmo'oyii coo hajxy miäjootcapxmөcpөгät, ween hajxy hoy tiuñ. Pөnjaty mäyөө, weenä häyoobä hajxy piuhbety hamuumdu'joot. Pөnjaty tөө tiuungmo'oyii coo hajxy miähané'emät maa tsajtөjcän, ween hajxy hoy miähane'emy. Hix, Dios ja'a cuhdujt jaduhñ yejc coo hajxy jaduhñ miähané'emät. Pөnjaty tөө tiuungmo'oyii coo mayhajt hajxy tiúnät maa häyoobädөjcän, mөөd maa yaamgto'oxyhajxiän, ween hajxy hamuumdu'joot piuhbety. Mөөd weenä pa'amjäya'ay hajxy quiuhixy.

⁹ Tsөг hajxy hamuumdu'joot niçhөjcäm nibia'häyoowäm. Tsөгä haxөөgpä hajxy najtshixө'өyyäm. Tehngajñä howyiinmahñdy hajxy tsөc tsөjcäm. ¹⁰Hamiñ haxөpy hajxy mniçhogө'өjät mnibia'häyoowө'өjät neby tu'ugpuhya'ay neby tu'ugpuhdo'oxypän. Hamiñ haxөpy hajxy mniwyiingudsähgө'өwө'өjät. Cab hajxy mnibiexө'өjät.

¹¹ Hamuumdu'jootä Wiindsөñ Jesucristo hajxy mmädúnät. Jootcujc hajxy jaduhñ mdúnät. Cab hajxy jaduhñ mänaa mnänuuxө'өwät.

¹² Coo hajxy pөñ xchaächtiúnät, cab hajxy mmөjpäda'agät; mme'e'xtúgäp hajxy jaduhñ. Mnajuөөby hajxy jaduhñ coo hajxy jimñ mnөcxa'añ maa Dioswiinduumän. Paady hajxy jaduhñ mxoonäda'agät. Homiänaajä Dios hajxy mba'yá'axät.

¹³ Coo pөñ tii yajmaajiädät, naxy hajxy mdehmñ piuhbөdät. Je'eçh jaduhñ nnänөөmby pөñ jaduhñ mäbөjp ja'a Jesucristocөxpä. Pөnjaty jaduhñ mejtsp maa mdөjc-hajxiän, myajtөjtägө'өwäp hajxy je'e. Myajcäyäp myaghú'ugäp hajxy jaduhñ.

¹⁴ Coo hajxy pөñ xchaächtiúnät, cab hajxy mmähahñhädät. Pero mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios hajxy coo hajxy ween ñähwa'açh.

¹⁵ Pөnjaty xoonäacp, mmөөdxoonäda'agäp hajxy je'e. Pөnjaty jөөby xuu'tsp, mmөөdjө'өw mmөөdxúudsäp hajxy je'ebä.

¹⁶ Tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy hajxy mnimiөөdhidө'өjät. Cab hajxy pөñ mbéxät. Jootcujc hajxy mhídät, hoyyä mөjtтуung hajxy mga'a jagä mөөdä. Cab hajxy mänaa mniguiumayө'өjät.

¹⁷ Coo häna'c hajxy xyhäyoowhíxät, cab hajxy myaghawiimbijtagátsät. Hoy hajxy mjäya'ayhädät, jaduhñä Dios hajxy jaduhñ xquiumáyät; jaduhñ mijtsä cu'ug waamb xquia'a nänөmät. Pero xwyiingudsähgө'өwäbä cu'ug hajxy jaduhñ. ¹⁸Coo mijtsä cu'ug xjia wi'i jiojcapxө'өwät coo hajxy jaduhñ mbahíxät nebiaty hajxy haxөөg jiatcө'өyän, cab hajxy jaduhñ mbahíxät. Pero coo hajxy waamb xquia'a nämá'awät, mänit hajxy hoy yajxөñ mmөөdmädia'agät. Cab hajxy pөñ mmädsiphädät. ¹⁹Mägu'ughajpädөjc, coo hajxy pөñ xyhäyoowhíxät, cab hajxy myaghawiimbijtagátsät. Dios jaduhñ yaghawiimbídäp. Jaduhñ jimñ myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän coogä Dios jaduhñ miänaañ: "Hөөчх jaduhñ nyaghawiimbídäp." ²⁰Coo hajxy pөñ xmiädsiphädät, cab hajxy

mmädsiphajtägätsät. Jaduhnä Diosmädia'agy miäna'añ: “Pø yähó'cäbä häna'c ja'a miich hänajty jaduñ xmiädsiphajpä, myajcáyap myaghú'ugäp jaduñ. Pø tödsóoyyap, mmó'owäbä nøø. Coø jaduñ mgudiúnät, hoyhoyyä häna'c chähdiúnät, ja'a miich hänajty jaduñ xmiädsiphajpä.” ²¹ Nägüeentä hajxy mhídät, cabä haxøøgpä hajxy myaghawi-imbijtagätsät. Coø hajxy jaduñ mjatcø'owät, myajcähxø'ogäp hajxy jaduñ coø mhaxøøgwiiimahñdy hajxy hänajty tøø mbadu'ubójcumbä. Pero coø häna'c hoy yajxon mmägápxät, ja'a mijts hänajty xmiädsiphajpä, jaduñ hajxy myajcähxø'ogät coø hawiinjemybiä wiimahñdy hajxy hänajty mmøødhajnä. Mänitä Dios jaduñ xquiumáyät.

13

¹ Tsøg hajxy nägøxiä cudiúnäm nebiatiä cuduung hajxy xyhanéhmäm. Hix, Dios ja'a cuhdujt møc møød. Je'e ja'a cuhdujt yejp jadähooc. Pønä cuhdujt møød, paady jaduñ miøødä coø tøø mio'oyii ja'a Diósäm. ² Pøn jaduñ ca'a cudiunaamb nebiatiä cuduung jia hane'emiän, quiumädowaamby hajxy je'e. Hix, ja'a Dios ja'a cuduung pädaac coø yhané'emät. Jaduhnds je'e, pø cab hajxy jaduñ mgudiuna'añ nebiatiä cuduung yhane'emiän, jaduñ miäbaady coø Dios miädia'agy hajxy mga'a cudiunaanä. ³ Pønjaty hoy wädijp, cabä cuduung hajxy chähgø'oy. Pero pønjaty hoy ca'a wädijp, je'eds mæbøcypä tsähgøøby. Coø hajxy hoy mwädítät, mänitä cuduung hajxy xquiumáyät. Cab hajxy jaduñ xchaaçhtiúnät. ⁴ Hix, ja'a cuduunghajxy, moonsähajtäp hajxy je'e ja'a Diósäm. Paady hajxy jaduñ tiuñ, coø mijts hajxy jaduñ xwioowhídät. Jaduhnä cuhdujt hajxy tøø mióoyyabä coø mijts hajxy xyajcumädowät coø mijts hänajty tøø mgädieey. Paady hajxy jaduñ mdsähgø'owät. ⁵ Naxy hajxy mdehm quidiúnät nebiatiä cuduung hajxy xyhane'emiän, coø Dios hajxy jaduñ xñä'ä yajcumädowät. Jaanä jaduñduhmbä, coø hajxy hamdsoo mnajuø'oy coø jaduñ yhahixø'oy coø hajxy hoy mwädítät, paady hajxy jaduñ mgudiúnät waambatiä cuduung hajxy xyhane'emiän. Coø hajxy jaduñ mga'a cudiúnät, cab hajxy jootcuyc mhídät, je'eguiøxpä coø hajxy hänajty mnajuø'oy hamdsoo coø hajxy hänajty tøø mgädieey. ⁶ Jaanä jaduñduhmbä, tsipcøxp hajxy mnähjuudiú'udät tijaty häna'c hajxy xyajnämaaby coø hajxy mnähjuudiú'udät. Hix, ja'a Dios ja'a cuhdujt jaduñ yejc coø mijtsä häna'c jaduñ xyagjúyät.

⁷ Hahixøøby jaduñ coø cuduung hajxy mmäjúyät nebiaty hajxy xyajnäma'ay. Jaanä jaduñ yhahixøøbiä coø cuduung hajxy mwiingudsähgø'owät, miøjjä miuutscä.

⁸ Naxiä mnuu'xy hajxy mdehm jahmiédsät. Naxy hajxy mniçhogøøjät nebiä tu'ugpuhya'aybän, nebiä tu'ugpuhdo'oxypän. Hix, pøn wiinghäna'c tsojp, hoy jaduñ quidiuñ nebiatiä Dios hajxy xyhanéhmäm. ⁹ Jaduhnä Diosmädia'agy miäna'añ: “Pø jim miich mdo'oxiøjc, cabä wiingpä mmøødhídät. Cab mmäyaghó'ogät. Cab mméedsät. Cabä mmädøjcä jie'e mhadsóçät.” Hoorä, coø wiinghäna'c mdsógät hamuumdu'joot, hoy jaduñ mgudiúnät nébiøch naamnä tøø nmädia'aguiän. ¹⁰ Hix, pøn wiinghäna'c jaanç tsojp hamuumdu'joot, cab jaduñ mänaa yhäyoowhixa'añ. Hoorä, coø wiinghäna'c mjaanç tsógät hamuumdu'joot, hoy ca'xy mgudiúnät nebiä Dios yhane'emiän.

¹¹ Naxy hajxy jaduñ mdehm niçhogøøjät. Hix, mnajuøøby hajxy jaduñ coø tøø jiecy mänaa hajxy tøø mmæbøquiän. Habáatnäp jaduñ coø Jesucristo hajxy min xyajpædø'ogáanäm, coø hajxy jim xyajnøcxáanäm tsajpootyp. Nägüeentä hajxy jaduñ mwädítät. Hix, cab hajxy nnajuøøyyäm mänaa Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, coø hajxy jaduñ xñä'ä nähgädaacpéçtamät. Hix, coø jaduñ quiädaactägätsät, mänit hajxy xyajtøyhajtyegáanäm. ¹² Habáatnäp jaduñ coø hajxy yaa ndsoonáanäm, coø hajxy jim nnøcxáanäm tsajpootyp. Tsøcxä ja'a haxøøgpä hajxy najtshixøøyyäm neby hajxy yaa tøø njäya'ayhajtäm, cahnä Dios hajxy hänajty nwiingudsähgøøyyäm. ¹³ Tøø Dios hajxy xyajnähdíjjäm coø hajxy homiänaajä njugyhajtämät neby je'e jiugyhatiän. Paadiä Diosmädia'agy hajxy hoy nbanøcxáanäm. Tsøcxä hajxy hoy wädíçtam, ca'a jiaduhnä nebiä häna'c-hajxy hagogdstuum wädijpän. Cab hajxy mhaxøøghu'ug mhaxøøgjøø'xät.

Cab hajxy comjaty mhú'ugät. Cab hajxy jim mnócxät maa cuhhiñdo'oxiøjc-hajxiän. Tsögä to'oxiøjc hajxy wiingudsähgøøyyäm. Hix, ja'a cu'ug hajxy xyhíxäm neby hajxy njäya'ayhátäm, pø hoy, pø caj. Cab hajxy haxøøg mnä'ägä jatcø'øwät. Cab hajxy pøn mmähanhádät, hoy hajxy jia mäyøøjä que mijts. Cab hajxy tii mmädsibø'øwät. ¹⁴ Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønähátäm. Je'e hajxy xyhanéhäm. Jaanç tehñ yhoy je'e wyiinmahñdyhaty. Naxy hajxy jaduñ mdehñ miøødhídät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jaduhñ mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hoy mhøxhíxät. Jaduhñ hajxy hoy mhána'c-hádät.

14

¹ Jii jäya'ayhajxy näje'e, cahnä Diosmädia'agy hajxy hoy yhabøcyñä, hoy hajxy tøø jia mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Hahixøøby jaduñ coo hajxy mmägu'ughádät. Pero cab jaduñ yhahixø'øy coo mädia'agy hajxy mmøødyajyónät ja'a cuhdujtcøxpä. ² Pønjetiä Diosmädia'agy hoy tøø yhabøcy, ñajuøøby hajxy je'eduhñ coo jaduñ yhawiinmatsä coo hotyijä mgáyät. Pero pønjaty hoy tøø quia'a habøcy, cábac tyijy yhooyä coo tsu'uèh ndsú'tsämät. Pádiac tyijy quia'a hoyyä coo tsu'uèh ndsú'tsämät, yajnajuøøby jaduñ coo häna'c ja'a tsu'uèh hajxy hánajty tøø quiunuu'xy maa habojsnaxy wyiinduumän. Jaduhñac tyijy miäbaady néjjiämä habojsnaxy jaduñ mwiingudsähgøøbiän. ³ Hoorä, pø mdsu'chp miichä tsu'uèh, cab jaduñ mbéxät ja'a häna'cä tsu'uèh ca'a tsu'tspä. Jaanä jaduñduhmbä, pønä tsu'uèh ca'a tsu'tsp, cab jaduñ waamb ñämä'awät ja'a häna'cä tsu'uèh tsu'tspä cooc tyijy jaduñ quiädieey. Haa ca'a, ja'a Dios yhuung je'ebä. ⁴ Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coo waamb mnämä'awät pønä Diosmädia'agy panøcxp. Haa ca'a, ja'a Dios ja'a mioonsä je'ebä. Jagooyä Dios cuhdujt jaduñ miøødä coo miäná'anät pø hoyyä mioonsä quiudiuñ, pø caj. Hamdsoojä Dios jaduñ ñämä'awät neby hoy wiädítät. Haa ca'a, ja'a Dios je'e hanehmb.

⁵ Näje'ejä jäya'ayhajxy miäna'añ coo poo'xxiøø jyijä mädyii hajxy yhamajtsc-hádäp. Näje'e hajxy miänaambä coo Dios hajxy homiänaajä nwiingudsähgøøyyämät. Pero mijts, jaduñ hajxy mgudiúnät nebiä Dios hajxy hamdsoo tøø xyajwiinjuø'oyän. ⁶ Hix, pønjaty jaduñ mänaamb coogä poo'xxiøø jyijä, nägüeenä hajxy jaduñ wiädity ja'a poo'xxiøøjooty. Jaduhñä Dios hajxy wyiingudsähgøø'oy. Jaanä jaduñduhmbä, pønjaty jaduñ mänaamb cooc jaduñ quia'a cádieeyä coo tsu'uèh ndsú'tsämät, hoy hánajty tøø jia cunuu'xyii maa habojsnaxy wyiinduumän, mioobiä Dios Dioscujú'uyäp jaduñ coo jaduñ yajcayii. Jaanä jaduñduhmbä, pøn jaduñ mänaamb cooc jaduñ quia'a hoyyä coo tsu'uèh ndsú'tsämät, jaanä jaduñä Dios Dioscujú'uyäp mioobiä coo jaduñ yajcayii.

⁷ Coo Diosmädia'agy hajxy nmäböjcäm ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy xmioonsähátäm. Paady jaduñ quia'a hahixø'øy coo hajxy njäya'ayhátämät nebiä nhamdsoojoot hajxy chójcäm. Ni ja'a cuhdujt hajxy nga'a møødhátäm coo hajxy hamdsoo niyajnähdíjjämät mänaa hajxy nho'ogáañäm ndägoyyáañäm. ⁸ Ja'a Jesucristo hajxy xmioonsähátäm mäduhñtiä hajxy yaa njugyhátäm, hoy ñejiä hajxy cu nja jajt cu nja habéjtäm. Y coo hajxy nho'c coo hajxy ndägøoyyämät, je'enä hajxy hánajty xmioonsähadáañäm homiänaajä. ⁹ Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, mänit jadähooc jiuypijøjtägajch. Jaduhñ hajxy xquiu'ughátäm, pønjaty jaduñ mäbøjp, møød hajxy tøø yhö'oguiäbä, møød hajxy jaac jujcypiä jaac tsuxpä. Jaanä jaduñ hajxy xyhanéhñämbä.

¹⁰ Cabä mmägu'ughajpä hajxy hawiinmats mbéxät, hoyyä Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a jagä habøcyñä. Cab hajxy pøn mnämä'awät cooc tyijy hajxy hoy quia'a cudiuñ, hoyyä wiinguhdujt hajxy jia panøcxy. Hix, coo Jesucristo yaa quiädaactägátsät, mänit hajxy nägøxiä jim nnaxø'øwáañäm ja'a Jesucristo wyiinduum tøyhajtyejpä. ¹¹ Jaduhñ jim myiñ maa Diosmädia'aguiän:

Nägøxiøçhä jäya'ayhajxy nøcxy xwyiinjinna'awa'añ.

Xwyyingudsähgø'owáambøch hajxy jaduhñ. Jadúhñhøch hajxy xquiapxpaadaambä cooçh nidiuhñ nDioshaty. Tøyhajt jaduhñ, nõmã Dios miãnaañ. ¹² Jaduhñ hajxy nyajnajuøyyãm coo hajxy nägøxiã jim nõcxy nõðyhajtyegáanãm Dioswiinduum.

¹³ Cab hajxy tsøc niñänøømãnã cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nga'a panøcxãm. Pero jaduhñ tsøc cudiúunãm nebiatiã mäbøjpädøjc-hajxy quiudiuñãn, jaduhñ hajxy waamb xquia'a nãnøømãmãt. Pøn jaduhñ mänaamb cooc tyijy quia'a hawiinmatsã coo tsu'uçh ndsú'tsãmãt, pues, hahixøøby jaduhñ coo mga'a tsú'udsãt coo hãnajty mmøødhity. Hix, wehñdã miich jaduhñ xpiadsú'udsãt. Coo miich jaduhñ xjiaançh padsú'udsãt, cãdiéeyãp je'eduhñ. ¹⁴ Cab jaduhñ quiãdieeyã coo tsu'uçh ndsú'tsãmãt, hoy hãnajty tøø jia cunuu'xyii maa habojsnaxy wyiinduumãn. Nmøødhøchã tøyhajt jaduhñ. Hix, tu'ugmädiã'agyhøchã Jesucristo nmøødhity, ja'a nWiindsønhãjtãmbã. Pero jii jäya'ayhajxy näje'e miãna'añ cooc tyijy quia'a hoyyã coo tsu'uçh ndsú'tsãmãt. Coo hajxy jaduhñ jiaançh tsú'udsãt, ja'a hajxy jaduhñ mänaambã, pues, cãdiéeyãp hajxy jaduhñ. ¹⁵ Hoorã, coo miichã tsu'uçh jaduhñ mdsú'udsãt, y coo jaaya'ay jaduhñ xpiahíxãt, ja'a jaduhñ mänaambã cooc tyijy quia'a hoyyã coogã tsu'uçh mdsú'udsãt, myajcãdiéeyãp miich je'eduhñ. Pø jaançh tøy mdsocy, cab jaduhñ myajcãdiéeyãt, je'eguiøxpã coo Diosmädia'agy miãbøcy. Hix, ja'a Jesucristo jaaya'ay tøø ñãhho'tu'udy. Pero coo myajcãdiéeyãt, wehñdã Jesucristo miãdia'agy ñajtshixøøyyãxãt. ¹⁶ Y coo jaaya'ay jaduhñ myajcãdiéeyãt, wehñdã miich myajnãnøømãt. Y wehñdã jaaya'ay yajnãnøømbãt, ja'a Jesucristo miãdia'agy tøø ñajtshixøøyyãbã. Jaduhñds je'e, maas hoy hit jaduhñ coo tsu'uçh mga'a nä'ägã tsú'udsãt, hoy jaduhñ mja najuø'øy coo jaduhñ quia'a cãdieeyã coo mdsú'udsãt. ¹⁷ Coo hajxy tøø nmãbøjcãm ja'a Jesucristocøxpã, paadiã Dios hajxy xyhanéhmanã. Hix, cabã Dios waamb miãna'añ coo hajxy hotyijjã ngaayy nhúucãm; ni jaduhñ quia'a mänaambã coo hajxy tii nga'a caayy nga'a húucãmãt. Coo Dios hajxy tøø xpiãdãacãm hawa'adstuum, paady hajxy hoy njäya'ayhãjtãm, paady hajxy jootcujc nnimiøødhíjtãm, paadiã Dioshespíritu hajxy xyajxooñdãacãm. ¹⁸ Hoorã, pønã Jesucristo miãdia'agy jaduhñ cudiunãanãp, cumayãanãp je'e ja'a Diósãm møøddã cú'ugãm. Tsøcxã hajxy jaduhñ cudiúunãm nebiã mäbøjpädøjc-hajxy quiudiuñãn.

¹⁹ Mägu'ughajpãdøjc, tsøgã hoybã hajxy tehngajnã høxtãayyãm, jaduhñ hajxy jootcujc nnimiøødhíjtãmãt, jaduhñ hajxy hoy nniguiapxmøcpøjcãmãt, jaduhñã Jesucristo miãdia'agy hajxy hoy ngudiúunãmãt hamuumdu'joot. ²⁰⁻²¹ Cab jaduhñ quiãdieeyã coo hajxy hotyijjã ngaayy nhúucãmãt. Pero pø jii mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ näje'e miãna'añ cooc tyijy ja'a tsu'uçh hajxy nga'a tsú'tsãmãt, cooc tyijy ja'a vino hajxy nga'a húucãmãt, pues, maas hoy jaduhñ coo mga'a tsú'udsãt, coo mga'a hú'ugãt. Hix, coo hajxy jaduhñ xyhíxãt coo hãnajty jaduhñ mgay mh'u'ugy, wehñdã hajxy jaduhñ xpiahíxãt. Y coo hajxy jaduhñ xpiahíxãt, cãdiéeyãp hajxy jaduhñ. Jaduhñ quiãhxø'øgãt coo miich hãnajty tøø myajcãdieey. Y cab jaduhñ yhooyã coo mäbøjpädøjc myajcãdiéeyãt hoy ñã'ã tiiguiøxpã. Hix, jia wi'i pianøcxãanãbã Jesucristo miãdia'agy hajxy jaduhñ, y coo hajxy jaduhñ quiãdiéeyãt, cab hajxy jaduhñ hoy pianøcxãt. ²² Hoy miich mja najuø'øy coo quia'a cãdieeyã coo hotyijjã mgay mhú'ugãt, cab jaduhñ yhooyã coo wiinghãna'c mmøødyajtsibø'øwãt. Ja'a Dios miich jaduhñ xyhijxp coo hoy mgudiun. Pøn jaduhñ najuøøby coo quiumayii ja'a Diósãm nebiã quiuhdujthaty, jootcujc je'eduhñ yhity. ²³ Pero pøn jaduhñ ca'a najuøøby pø yejpiã Dios cuhdujt jaduhñ coo tsu'uçh ndsú'tsãmãt, pø caj, coo je'e jiaançh tsú'udsãt, cãdiéeyãp je'eduhñ, hoy hamdsoo jaduhñ jia mäna'añ cooc tyijy ja'a Dios tøø miãna'añ coo hajxy nga'a tsú'tsãmãt. Paady jaduhñ miãna'añ, wehñdã tsu'uçh hãnajty tøø quiunuu'xyii maa habojsnaxiã wyiinduumãn. Jaanã jaduhñduhmbã, hoy ñã'ã tiiguiøxpã, pøn jaduhñ ca'a najuøøby pø tøø Dios cuhdujt yecy je'eguiøxpã, o pø caj, coo jaduhñ jiaançh jatcø'øwãt, cãdiéeyãp jaduhmbã.

15

1-2 Nnajuóoyyäm hõjts jaduñ coo quia'a cádieeyä coo hajxy hotyijä ngaayy nhúucämät. Pero tsögä nmägu'ughajpádøjc ja'a Diosmädia'agy jaac yajmäbójcäm, ja'a hajxy naamdägø'øy habøjpä, ja'a hajxy jaduñ mänaambä cooc tyijy quia'a hawiinmatsä coogä tsu'učh ndsú'tsämat, coogä vino nhúucämät. Cabä nhamdsoo cuhdujthajtiä hajxy nyaghíjtämät; møødä Dioscuhdujt hajxy nyaghíjtämät. ³ Hix, mänaa Jesucristo yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, cabä yhamdsoo cuhdujt hánajty yaghity. Ja'a Tieediä miädia'agy jaduñ quiudiuunä, paady jaduñ chaachpøjcy. Jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Pønjaty miich haxøøg xñänøømb, jaduñ mäwiin miäbaady néjjiäm høøch xñänøømbän”, nømä Jesucristo ja'a Tieedy ñämaayy. ⁴ Ja'a hõjtscøxpä Dios ja'a miädia'agy jecy yajcujahyyä, jaduñ hajxy hoy ngapxtáacämät. Jaduñ hõjtsä tøyhajt nmøødhájtäm coo Dios yajtøjiada'añ neby jecy yajcujahyyän coo hõjts jim xyajnøcxáanäm maa wyiinduumän. Coö hajxy jaduñ nnajuóoyyäm coo hajxy jim nnøcxáanäm, paady hajxy hotyijä nmee'xtújcämät. Cab hajxy tsøc jootmayhájtäm, hoy hajxy cøxypänejpä cu nja jajt cu nja habéjtäm. ⁵ Ja'a Dios hajxy jaduñ xpiuhbéjtäm coo hajxy jaduñ nmee'xtújcämät, coo hajxy jaduñ nga'a jootmayhájtämät. Ween mijtsä Dios xpiuhbety coo hajxy jaduñ mbahíxät nebiä Jesucristo hoy yhitiän. Jootcujc hajxy jaduñ mnimiøødhidøøjtät tu'ugmädia'agy. ⁶ Jaduñ hajxy tu'ugmädia'agy mhídät coo Dios hajxy mgapxpáadät møj jaančh. Ja'a Dios, ja'a Jesucristo Tieedy je'e. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønhájtäm.

⁷ Hoorä, nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm, jaaná jaduñ hajxy hamuumdu'joot nničhójcämbät. Coö cu'ug hajxy jaduñ xyhíxämät coo hajxy hánajty nničhójcäm, jaduñä cu'ughajxy ñajuø'øwaambä coo Dios miøjjä jiaančhä. ⁸ Jéquiänä Dios jaduñ miänaañ coogä yajnähwaats yajcuhwaatspä quieixa'añ maa judíoshajxiän. Ja'a judíos ja'a yhapä tieedy hajxy, je'eds hajxy jaduñ jecy hawáañäxä, møødä Abraham, møødä Isaac, møødä Jacob. Coö Jesucristo yaa quiejxä hädaa yaabä naaxwiin, hoyyä judíoshajxy piuhbetyii. Tøjiajt jaduñ nebiä Dios jecy miänaañän coo yajnähwaats yajcuhwaatspä hánajty quieixa'añ. Hix, tømiädiaacpä Dios. Caj mänaa yhøhnda'agy. Tøyhajt jaduñ. ⁹ Jaaná jaduñduhmbä, paadiä Jesucristo yaa quiejxä, hoyyä jäya'ayhajxy piuhbéjtäbä, ja'a hajxy ca'a judíospä. Coö hajxy jaduñ ñäxúu'tsäbä ja'a Diósäm, paadiä Dios hajxy møj jaančh quiapxpaady. Jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: Miičh ngapxpaadaamby møj jaančh näguipxy møød hajxy ca'a judíospä.

Høyháamhøch miich nwiingudsähgø'øwa'añ,
nømä Dios ñämaayyä. ¹⁰ Wiingtuumä Diosmädia'agy myíingumbä cujaay:
Mijts ca'a judíospä, xoonða'ag hajxy møødä Dios quiu'ughajxy näguipxy.

¹¹ Jaduñ cujaay myíingumbä wiingtuum:

Mijts ca'a judíospä, weenä Dios hajxy møj jaančh mgapxpaady wiinduhmyhagajpt.

¹² Wiingtuumä Isaías jecy quiujáhguiumbä:

Ja'a Isái yhapä yhoc, minaañb je'e miähane'ema'añ.

Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, je'eds hajxy jaduñ hane'emáañäp.

Jaaya'ay hajxy jaduñ jøbhijxyp coo hajxy min yajnähwa'ads yajcuhwa'adsa'añii,
nømä Jesucristo jecy ñänøømä, møødä jäya'ayhajxy ca'a judíospä.

¹³ Hoorä mijts, coo Diosmädia'agy hajxy tøø mmäbøcy, weenä Dios hajxy hoyhoy xyajxoonða'agy, ween hajxy xyaghity jootcujc. Hix, tøø Dios hajxy xyhawáañäm coogä hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'owáañäm ca'xy pedyii. Hamuumdu'joot hajxy jaduñ mjøbhíxät. Xpiuhbédbä Dioshèspíritu hajxy jaduñ ja'a miäjaahaam.

¹⁴ Mägu'ughajpádøjc, nmøødhøchä tøyhajt jaduñ coo hajxy hamuumdu'joot mničhocy mnibia'häyoyii, møød coo hojiot hajxy mmøødä, møød coo Diosmädia'agy hajxy hoy mwiinjuø'øy, møød coo hajxy mjaty mägapx hane'em. ¹⁵⁻¹⁶ Nébiøch hädaa nocy cham ngujaayän, hamøc hadsaach mijts tøø nmägapy tøø nhane'em.

Nyagjahmiejchp mijts jaduñ jadähooc. Nmóødhöchä cuhdujt jaduñ cooch mijts nyagjahmiédsät. Hix, ja'a Dióshöch jaduñ tøø xtiunngmo'oy coochä miädia'agy nyajwá'xät ja'a Jesucristocøxpä jim maa mijtsän, mäduhñtiä hajxy mga'a judíoshaty. Coø jäya'ayhajxy nämay miäböögät hamuumdu'joot ja'a Dioshespíritu miäjaahaam, mänit hajxy quiumaya'añii ja'a Diósäm.

¹⁷ Jootcújc-höch jaduñ nnijwiø'øyii coochä nduunng tøø yhojø'øy, ja'a Dióshöch tøø xmió'oyäbä. Ja'a Jesucristöch jaduñ xpiuhbejp, páadyhöch nduunng tøø yhojø'øy. ¹⁸ Jayóoyyöch cham nmädia'aga'añ nebiátyhöchä Jesucristo xpiuhbejty mänáaböchä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy nyajmábøquiän, ja'a hajxy ca'a judíospä. Cáböch nmädia'aga'añ nebiatiä wiinghäna'c-hajxy tøø tiuñ. Mädia'agyháamhöchä jaaya'ay nyajmábøjcy, møød coochä hoy-yagjuøøñbä hánajty nyajcähxø'øgy. ¹⁹ Ja'a Dios, ja'a miäjaahaamä hijxtahnd tøø yajcähxø'øgy hoy-yagjuøøñä. Ja'a yhEspírituhaamä jäya'ay tøø yajmábøcy. Wiinduhmyhagájphöchä Diosmädia'agy hoy nyajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä, coø jaaya'ay hajxy hoy xñähho'túutäm. Jímhöch ndägøøyy wädijpä Jerusalén. Jäguémhöch hoy nwädity. Høxtä jímhöch hoy nwädity maa naax xiøhatiän Iliria. ²⁰ Jayóoyyöch jim tøø nwädity majatiä Jesucristo hánajty tøø quia'a mädoyhadyiijän. Jadúhnhöch nnä'ägä wädityhaty. Hix, cáböchä Dios xtiunngmooyy cooch nwädität maa wiinghäna'cä Diosmädia'agy hánajty tøø yajwa'xiän. ²¹ Pønjetiä Diosmädia'agy tøø quia'a mädoy, je'ech tøø nyajwiingapxø'øy. Jaduñ jim myiñ cujaay jaaya'aguiøxpä maa Diosmädia'aguiän, ja'a hánajty cahnä miädoybä:

Pønjaty ca'a mädoobnä coø Dios ja'a yajnähwaatspä tøø quiexy, je'edshajxy jaduñ mädoyhadaamb.

Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hijty ca'a mädoobnä, jaduñ hajxy yajmøødmädia'aga'añii coø hajxy ñäxuuchii ja'a Diósäm.

²² Tøøch jim mayhooc nja nøcxa'añ maa mijtsän jim Roma. Pero cáböch hijty xñäbaadøøyyä cooch jim nnøcxät. Hix, ja'a Diosmädiá'agyhöch hijty nyajwa'xyp wiinduhmyhagajpt. ²³ Pero tøøch nwädijpádøøñä wiinduhmyhagajpt. Mobädájpnöch jim nnøcxaanä maa mijtsän. Tøø jaduñ majiomøjt yhjina cooch jim tøø nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän. ²⁴ Cooch mábøcy hánajty jim nnøcxa'añ España, mänitöch mábøcy jim ndu'unaxø'øwät maa mijtsän. Jootcújc-höch jaduñ nnijwiø'øwøøjät cooch mijts jaduñ nguhíxät. Mänitöch njaac tu'uyó'oyät cooch hánajty jim nnøcxa'añ España. Mänitäts mijts hii xpiuhbédät. ²⁵⁻²⁶ Pero cab jaduñ choj näbaadø'øwa'añ cooch jim nnøcxät maa mijtsän. Hix, Jerusalénhöch jayøjp nnøcxa'añ. Xädø'øñhöch jim nøcxy nyega'añ. Ja'a häyoobädøjc-höch nøcxy nmo'owa'añ, ja'a hajxy mábøjpä. Ja'a mábøjpädøjc-hajxy jim tsänaabiä Macedonia møød jim Acaya, jaaya'ayä xädø'øñ hajxy yajmujc. Høøchä xädø'øñ hajxy xyajmägüxaamb cooch hánajty jim nnøcxa'añ Jerusalén. ²⁷ Hamdsoojoot hajxy yajmujcy, ca'a yhööchä nnämaayy coø hajxy yajmúgät. Hawiinmats jaduñ coø mábøjpädøjc-hajxy piuhbedøøjät, ja'a hajxy jim tsänaabiä Jerusalén. Hix, judíoshajp hajxy je'e. Jaaya'ayä Diosmädia'agy hajxy jim mábøjtsohn Jerusalén mänaabä Diosmädia'agy tiägø'øyän wädijpä ja'a Jesucristocøxpä. Mänitä jäya'ayhajxy høxhaam jiaac mädoyhajty, ja'a hajxy ca'a judíospä. Miäböjc hajxy je'ebä. Paady jaduñ yhawiinmatsä coø ja'a judíoshajxy piuhbedøøjät ja'a jäya'ayháxiäm, ja'a hajxy ca'a judíospä. ²⁸ Hoorä, coochä xädø'øñ hánajty jim hoy tøø nyecy Jerusalén, mänitöch mábøcy jim nnøcxa'añ España. Mänitöch jim ndu'unaxø'øwät maa mijtsän jim Roma. ²⁹ Y cooch jim nmédsät maa mijtsän, nägø'ø nädécypíøchä Jesucristo xpiuhbeda'añ cooch mijtsä Diosmädia'agy nyajmähixø'øwät, jaduñ hajxy tu'ugmucy nhíjtämät jootcujc. Nmóødhöchä tøyhajt jaduñ.

³⁰ Mägu'ughajpádøjc, tu'ugmädia'aguiä Jesucristo hajxy nmøødhíjtämbä, ja'a hajxy nWiindsønähátäm. Ja'a Dioshespíritu hajxy xyajniçhójcäm. Huuc tunä mayhajt hajxy maäch høøchcøxpän. Tsøgä Dios hajxy hamuumdu'joot mänuu'xtáacäm maäch høøchcøxpän ³¹ coochä Dios jim xñäwá'anät Judeanaaxooty maa jäya'ayhajxy ca'a

mäbøjpän. Jaduhñä Dios hajxy nmänuu'xtáacämbät coočhä mäbøjpädøjc-hajxy jim jootcuyc xtiøjmó'owät jim Jerusalén cooč jim nmédsät xädø'øñjejpä. ³² Y coo Dios jaduhñ miáná'anät, mänítøch jim nwiimbídät, mänítøch jim jootcuyc nnócxät maa mijtsän. Jootcújc-høch jaduhñ jim nbóo'xät. Hamiñ haxøpy hajxy mänit nnijjoot-capxmøcpøjcämät. ³³ Xmióoyämä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy. Wéenäts mijts nägøxiä xpiuhbety.

16

¹ Jímhøchä nmägu'ughajpä tu'ug chäna'ay maa cajpt xiøhatiän Cencrea. Febe xiøhaty. Diosmädia'agymiäbøjp je'ebä. To'oxiøjc je'eduhñ. Mäbuhbejp jaduhñ maa tsajtøjcän. ² Coo Febe jim miédsät maa mijtsän, naxy hajxy jootcuyc mdehm miägu'ugpøgät ja'a Jesucristocøxpä. Hawiinmats coo hajxy jaduhñ mmägu'ugpøgät pønhatiä Diosmädia'agy mäbøjp. Mmó'owäbä Febe hajxy jaduhñ tijaty yajmaajiajpy. Hix, näxyhøch jaduhñ xpiuhbety. Nämay hajxy jaduhñ tøø piuhbedyii.

³ Nyajpóo'xypøchä Prisca møødä Aquila. Tøøch hajxy jaduhñ xmiøødtuñ ja'a Jesucristocøxpä. ⁴ Tøøch hajxy jaduhñ jim xñäwa'añ mäjahñdiuum. Páadyhøchä Dioscujú'uyäp nmo'oy. Jaduhñä mäbøjpädøjcä Dioscujú'uyäp hajxy yejpä, ja'a hajxy ca'a judíospä, wiinduhmyhagajpt. ⁵ Møødhøchä jäya'ay jaduhñ nyajpoo'xpä, pønhatiä jaduhñ hamugøøby Dioswiingudsähgøøbiä maa Prisca tiøjc-hajxiän. Møødhøchä Epeneto nya-jpoo'xpä. Jaanç tehñ yhöyhøch je'eduhñ xmiägu'ughaty. Jaaya'ayäts jim mäbøjtsohn ja'a Jesucristocøxpä maa naax jaduhñ xiøhatiän Asia. ⁶ Nyajpóo'xypøchä Maríabä. Jaanç tehñ yhoy jim tiuñ maa mijtsän. ⁷ Nyajpóo'xypøchä Andrónico møødä Junias. Høøch nmägunaaxhajxy je'e. Näguípxyhøch hajxy hijty xmiøødtsumyçhänä'ay. Hoy piønä jaduhñ ñajuø'oy coo hajxy Dyiosquexiä. Paady hajxy jaduhñ quiejxä, coo Diosmädia'agy hajxy jaduhñ yajwá'xät. Jayøjp hajxy miäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä. Høøch høxhaam njaac mäbøjc.

⁸ Nyajpóo'xypøchä Ampliato. Høyhøch je'e xmiøødnijjootpaadyii ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtäm. ⁹ Nyajpóo'xypøchä Urbano. Näguipxy hajxy je'e xmiøødtuñäm ja'a Jesucristocøxpä. Nyajpóo'xypøchä Estaquis. Høyhøch je'eduhñ xmiägu'ughaty. ¹⁰ Nyajpóo'xypøchä Apeles. Tøø jiaanç tehñ miee'xtucy ja'a Jesucristocøxpä. Nyajpóo'xypøch pønhatiä jaduhñ jim tsánaaby maa Aristóbulo tiøjcän, ja'a hajxy mäbøjpä. ¹¹ Nyajpóo'xypøchä Herodiön. Høøch nmägunaax je'ebä. Nyajpóo'xypøch pønhatiä jaduhñ jim tsánaaby maa Narciso tiøjcän, ja'a hajxy mäbøjpä. ¹² Nyajpóo'xypøchä Trifena møødä Trifosa. Tuumb hajxy jaduhñ ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Nyajpóo'xypøchä Pérsida. Jaanç tehñ chójcäp je'e. Hoy jiaanç tehñ tiuumbä maa Jesucristocøxpän. ¹³ Nyajpóo'xypøchä Rufo møødä tiaj. Jaanç tehñ yhooyä Rufo ja'a Jesucristo miädia'agy pianøcxä. Jaduhñhøchä tiaj njuøøyyä nébiøch nhamdsoo tajján. ¹⁴ Nyajpóo'xypøchä Asíncrito, møødä Flegonte, møødä Hermas, møødä Patrobas, møødä Hermes, møødä mäbøjpädøjc jaac jimä. ¹⁵ Nyajpóo'xypøchä Filólogo, møødä Julia, møødä Nereo møødä piuhdo'oxy, møødä Olimpas, møødä Diosmädia'agymiäbøjpähajxy jaac jimä.

¹⁶ Xi'ig xon hajxy mniyajpoo'xøjät ja'a Jesucristocøxpä. Xyajpoo'xp mijtspä, ja'a hajxy mäbøjpä ja'a Jesucristocøxpä wiinduhmyhagajpt.

¹⁷ Mägu'ughajpädøjc, jii jäya'ayhajxy näje'e wiädity, wiing hajxy yajnähiø'øy; cab hajxy yajnähiø'øy nej mijts tøø mhabøquiän ja'a Jesucristocøxpä. Cabä jioot hajxy xyajmädsocy coo mijts tu'ugmädia'agy mhídät maa Diosmädia'agyquiøxpän. Jaduhñ hajxy yajnähiø'øy coo wiingmädia'agy hajxy mbadu'ubøgät. Naxy hajxy mdehm ñigwieendähadøjät maa jaaya'ayhajxy jaduhmbän. Cab hajxy jim mnøcxó'øwät maa jaaya'ayhajxy jaduhmbän. ¹⁸ Hix, cabä Diosmädia'agy hajxy yajnähiø'øy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñ hajxy yajnähiø'øy nebiä cu'ughajxy jia mädown'añän. Paady

hajxy jaduhñ yajñähixø'ø, yajmäjyaaamb hajxy jaduhñ; jaduhñ hajxy hoy jiatcø'øwa'añ nebiä jioot hajxy choquiän. Hoy yajxon hajxy jia capxy jia mädia'agy. Pero xjia wi'i yajtägoyyaamb mijts jaduhñ. ¹⁹ Hopiønä tøø miädoyhaty coo mijtsä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmäbøcy ja'a Jesucristocøxpä; páadyhøch jootcuyc mnijiäwø'øyii ja'a mijtsøxpä. Jaduhñ mijts nyajmädsocy coo hajxy mniyajcopcø'øwøjät, jaduhñ hajxy hoy mwädítät, jaduhñ hajxy haxøøg mga'a jäya'ayhádät. ²⁰ Ja'a Dios hajxy xyaghi-daamb jootcuyc. Coo hajxy mga'a mõjpädá'agät waambatiä høhndaacpä hajxy xjia wi'i yajñähixø'øwa'añ, jaduhñä Dios ja'a mõjcu'ugong quia'a yajmäjädá'agät. Y cabä mõjcu'ugong hajxy nej xtiúunnät. Ween mijtsä Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt tehngajnä xmio'oy, ja'a hajxy nWiindsøñhájämbä.

²¹ Xyajpoo'xp mijtsä Timoteo. Høøch jaduhñ xmiøødtuumb. Jaanä xyajpoo'xp mijts jaduhñ ja'a Lúciobä, møødä Jasón, møødä Sosípater. Haagä høøch nmägunaaxhajxy je'e.

²² Høøch Tercio, høøch hädaa nocy ngujahby. Jaanä høøch mijts nyajpoo'xpä ja'a Jesucristocøxpä.

²³ Xyajpoo'xp mijtsä Gayo. Yaaçh jaduhñ nhity ja'a Gayo tiøgooty. Yejpiä tiøjc jaduhñ coo mäbøjpädøjc-hajxy yaa yhamugó'øwät Dioswiingudsähgøøbiä. Xyajpoo'xp mijtsä Erasto. Jim je'e tiuñ haguyc. Xädø'øñgwieendähajp jim. Møødä hermano Cuarto hajxy xyajpoo'xpä.

²⁴ Ween mijtsä Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt xmio'oy nägøxiä. Amén.

²⁵ Hoorä, tsögä Dios hajxy mõj jaançh capxpáatäm. Jaaya'ay mijts hamuumdu'joot xjiaac yajmäbøgäp ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñhøch nnä'ägä yajñähixø'øyhaty coo Dios ja'a Jesucristo quiejxy. Jaduhñä Jesucristo hajxy hoy xyajñähwáatsäm nägøxiä, møødä judíoshajxy, näguipxy møødä ca'a judíoshajxypä. Tøyhajt jaduhñ. Jéquiänä Dios jaduhñ wyiinmaayy, pero cab jaduhñ choj yajtøjjajty. Paady hajxy nga'a tsoj wiinjuøøyyäm. ²⁶ Pero jim jaduhñ myiñ cujaay maa Diosquexy hajxy jecy quiujahyyän. Jim jaduhñ cøxiä quiapxtø. Naamnä hajxy jaduhñ tøø nwiinjuøøyyäm. Paadiä Dios jaduhñ yhanehmñä coo mädia'agy ja'a Jesucristocøxpä wiá'xät wiinduhmyhagajpt, jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä miäbøgät, jaduhñ hajxy quiudiúumbät. Homiänaajä Dios yhity.

²⁷ Jagooyyä Dios tøø wyiinmay coo hajxy xyajñähwáatsäm, coo hoyhajtä weenhajt hajxy xmióoyyäm. Ja'a Jesucristocøxpä Dios mõj jaançh quiapxpaadyii cøjxta'axiøø. Amén.

1 Corintios

1-2 Høøch Pablo hädaa nocy cham njahby. Dióshøch xwyiinguejx coöchä Jesucristo xquiuguexyhädät. Mijts hädaa nocy cham nyajnäjahby, pønjaty ja'a Diosmädia'agy mäbøjp maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Corinto. Dios ja'a Jesucristo jaduhñ quejx coo hajxy hoy xñähho'túutäm, pønjaty ja'a Jesucristo miädia'agy mäbøjcäp wiinduhmyhagajpt. Jaaya'ay hajxy nWiindsønähjtäm. Dios hajxy xyajnähdijäm coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämät. Ja'a hermano Sóstenes, xyajpoo'xp mijts je'ebä. ³Weenä Dios hoyhajt weenhajt hajxy xmio'oy møødä Jesucristo. Ja'a Dios hajxy nDeedyhäjtäm.

⁴Homiänájøch ja'a Dios nnäma'ay Dioscujú'uyäp je'eguiøxpä coo Dios mayhajt tiuñ maa mijtscøxpän. Paadiä Dios mayhajt jaduhñ tiuñ, coo Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy mmøødhity. ⁵Coo hajxy jaduhñ mmøødhity, paadiä Dios hajxy tøø xpiuhbety møj may, jaduhñ hajxy hoy mgápxät, jaduhñ hajxy hoy mwiinjuó'øwät cøxiä. ⁶Coo højts mijts ja'a mädia'agy tøø nyajwiingapxø'oy coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, paadiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøjnä. ⁷Coo hajxy jaduhñ mmäbøjnä hamuumdu'joot, paadiä Dios mäjaa hajxy xjiaanç tehñ mio'oy coo hajxy mgudiun waambaty hajxy xyhane'emy. Mjøbhijxyp mhajuøøbiä Jesucristo hajxy jaduhñ coo quiädaactägatsa'añ. ⁸Dios hajxy xpiuhbedaamb coo miädia'agy hajxy hoy mgudiunät. Paady mijts Dios hänajty xpiäda'aga'añ hawa'adstuum coo ja'a Jesucristo ja'a haxøøgjäya'ay hänajty yajcumädownnä. ⁹Tøyhajt ja'a Dios miädia'agy jaduhñ. Cabä Dios mänaa yhøhnda'agy. Jaaya'ay hajxy tøø xyajnähdij coo yHuung hajxy mmøødhjtät tu'ugmädia'agy. Ja'a Jesucristo je'e.

¹⁰Hermanodøjc, ja'a Jesucristo miädia'agyhøch mijts cham nyajmøødcapx nya-jmøødmädiaactägatsaamby coo hajxy tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mhídät maa tsajtøjcän. Cab hajxy tii myajtsibø'øwät. ¹¹Páadyhøch jaduhñ nmäna'añ, tøøchä hermanohajxy xyajmädoxyaty coog hajxy mnimiädsibø'øyii. Jim hajxy choon maa Cloé tiøjcän. ¹²Wiingátiägä mädia'agy hajxy mbanøcxy. Näje'e hajxy miäna'añ cóogøch høøch nmädia'agy hajxy xpianøcxä. Näje'e hajxy miänaambä coogä Apolos miädia'agy hajxy pianøcxä. Y näje'e hajxy miänáangombä coogä Jesucristo miädia'agy hajxy pianøcxä. ¹³Pero cabä Jesucristo miädia'agy hajxy madiu'u xyajnähixøøyyäm. Hix, jaaya'ay mijts jaduhñ xñähho'tuut cruzcøxp, ca'a yhøøch mijts nnähho'tuut. Paady hajxy mnäbejty coo Jesucristo miädia'agy hajxy mbanøcxä, ca'a jie'eguiøxpä coöch høøch nmädia'agy hajxy xpianøcxä. ¹⁴⁻¹⁵Jagóoyyøch ja'a craa Crispo nyajnäbejty maa mijtsän møødä craa Gayo. Cábøchä wiinghäna'c jim nnä'a yajnäbejty. Cab hajxy jaduhñ mmäná'anät cooc xtyijy nyajnäbejty. Páadyhøchä Dios jaduhñ nnäma'ay Dioscujú'uyäp. ¹⁶(Jexioo, chamçh njahmiejtstáacombä coöchä Estéfanashajxy nyajnäbejpä, møødä yhuung møødä tio'oxy. Cab ndijy wiinghäna'c njaac yajnäbejty.) ¹⁷Ca'a jiäya'ay-yajnäbéjpøch Jesucristo xquiejxy. Diosmädia'agy-yajwá'xpøch xquiejxy coo hajxy xñähho'túutäm cruzcøxp. Cooch jaduhñ nwädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä, howyiinjuøøñøch hänajty ngapxy nmädia'agy. Páadyhøch jaduhñ ngapxy nmädia'agy howyiinjuøøñä, chójpiøch njoot jaduhñ coo hajxy hoy mwiinjuó'øwät ja'a Jesucristocøxpä. Cábøch njoot chocy coöch nmädia'agy hajxy xquiümáayyät je'eguiøxpä cóogøch tyijy yajxon ngapxy nmädia'agy.

¹⁸Nmäbøjcäm ja'a mädia'agy hajxy jaduhñ coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm cruzcøxp. Pønjaty häda'agaamb møjcu'uhaam, coo hajxy miädoxy coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp, ñäxiicypy hajxy jaduhñ je'eguiøxpä cooc tyijy ja-gooyyä cädieyhäna'c-hajxy yagho'ogyii cruzcøxp. ¹⁹Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Ja'a häna'c-hajxy cuwiinmahñdypä, ja'a tyijy hajxy howyiinmahñdymøødpä, cábøchä wyiinmahñdyhajxy nyajtsoobaadaanä, nømä Dios miänaañ. ²⁰ Hoorä, yajcähxø'piä Dios coo jäya'ay wyiinmahñdyhajxy quia'a tsoobaada'añ, ja'a hajxy niñänøømäbä cuwiinmahñdy, ja'a tyijy hajxy howyiinmahñdymøødpä. Ñäxiicypiä Dios jaduhñ. ²¹ Jaanç tehñ quiuwiinmahñdiä Dios tu'uquiä. Je'e jaduhñ mänaañ coo hõjts ja'a miädia'agy nyajwá'xämät coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Pønjaty jaduhñ mäbøjp, Dios jaduhñ wiinmahñdyhajt coo hajxy jaduhñ yajnähwa'adsøøjät ja'a piojpa quidiieyhajxy, hoyyä jäya'ayhajxy näje'e jia näxi'igy. Ca'a yhõjts nhamdsoo wiinmahñdyhaam ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy xyajwi-injuøøyyäm. Jaduhñä Dios miänaañ.

²² Ja'a judíosahajxy, coogä hoy-yagjuøøñäbä hajxy yhíxät, mänítac tyijy hajxy jaduhñ miäbøga'añ. Y ja'a griegohajxy, mänítac tyijy hajxy jaduhñ miäbøga'añ coogä jäya'ay miädia'agy hajxy miädóowät, ja'a hajxy niñänøømäbä cuwiinmahñdy, ja'a tyijy hajxy howyiinmahñdymøødpä. ²³ Pero hõjtshájtäm, jaduhñ hõjts nmädiáacäm coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm cruzcøxp. Cabä judíosahajxy jaduhñ miäbøcy. Cab hajxy jaduhñ miäna'añ cooc tyijy Jesucristo quia'a Dioshuungä. Hix, nøm hajxy miäna'añ cooc tyijy ja'a Dioshuung quia'a ho'oga'añ cruzcøxp. Hoorä, ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiøspä, ni je'e hajxy quia'a mäbøjpä. Hoñäxiicnä Diosmädia'agy hajxy miädooy. ²⁴ Pero coo Dios hajxy tøø xwyiimbíiwäm, paady hajxy nmäbøjcäm coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, hoy hajxy nja judiøsäm. Cooc hajxy jaduhñ xñähho'túutäm, jaduhñä Dios yajcähxø'cy coo mäjaa miøødä, coo quiuwiinmahñdiä. ²⁵ Cooc Dios ja'a yHuung ñähdujcy coo yagho'ogøøjät, paadiä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyijy Dios quia'a cuwiinmahñdiä, cooc tyijy mäjaa quia'a møødä. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy, paady hajxy jaduhñ miäna'añ. Hoyyä Dios ja'a wiinmahñdy häxøpy weeñtiä jia møødä, ni jaduhñä jäya'ay wyiinmahñdyhajxy häxøpy quia'a najtspaadøøyyä. Jaanä jaduhñduhmbä, hoyyä Dios ja'a mäjaa häxøpy weeñtiä jia møødä, ni jaduhñä jäya'ay miäjaahajxy häxøpy quia'a najtspaadøøyyä.

²⁶ Hermanodøjc, huuc mäadow hajxy, mänaa mijts Dios xwyiimbiiyyän, cab hajxy hånajty nämay mhøxpøquiä, näjé'eyyäm; cab hajxy hånajty nämay mmäyøøjä, näjé'eyyäm; cabä møjcuhtujt hajxy hånajty nämay mmøødä, näjé'eyyäm. ²⁷⁻²⁸ Nmäbøjcäm ja'a Diosmädia'agy hajxy. Xpiéjxäm jäya'ay hajxy hijty coo hajxy hijty nga'a høxpøquiäm, coo hajxy hijty nga'a mäyøøjäm, coo møjcuhtujt hajxy hijty nga'a møødhájtäm. Xxiøøghájtäm ja'a jäya'ay hajxy hijty jaduhñ. Pero coo Dios hajxy xwyiimbíiwäm, jaduhñä Dios ja'a jäya'ay yajtsähdiuundägajch, ja'a hajxy hijty xpiéjxämbä. Jaduhñä Dios yajcähxø'cy coo hajxy hånajty tøyhajt quia'a høxpøquiä, coo hajxy hånajty tøyhajt quia'a mäyøøjä, coo møjcuhtujt hajxy hånajty tøyhajt quia'a møødä. ²⁹ Hix, cab jaduhñ pøn jim ñiguiumayáañänä Dioswiinduum. ³⁰ Dios hajxy jaduhñ xpiädáacäm tu'ugmädia'agy møødä Jesucristo. Jaduhñä Dios yajcähxø'cy coo quiuwiinmahñdiä coo Jesucristo yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xñähho'túutäm. Jaduhñ hajxy xyajnähwáatsäm ja'a nbojpa ngädieyhájtäm. Jaduhñ hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. ³¹ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Cab hajxy hamdsoo nniguiumáayyämät. Tsøgä Dios hajxy møj jaanç pädáacäm.”

2

¹ Hermanodøjc, mänáajøch mijts nnähooçhooñän, mänáajøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajwiingapxøøçhooñän, cab mijts yajxon nmøødmädiaacy. ² Cooch hånajty jim nnøcxa'añ maa mijtsän, tøøch hånajty nwiinmahñdyhaty coo Jesucristo hajxy hånajty nyajmøødmädia'aga'añ, coo hajxy hånajty je'e tøø xñähho'túutäm cruzcøxp. Cáboch wiingmädia'agy hånajty nmädia'aga'añ. ³ Nnajuøøbiøch hånajty cooch hånajty hoy nga'a capxa'añ ja'a nhamdsoo copc-háamhøch. Høxtä tsähgøøbiøch hånajty; høxtä tsäyúubiøch hånajty. ⁴ Hóyhøch hånajty yajxon nga'a jagä mädia'agy, xpiuhbéjpoç ja'a Dioshespíritu

hänajty ja'a miäjaahaam neby hajxy jaduhñ ca'xy mwiinjuó'owät. ⁵ Hix, chojpiä Dios ja'a jioot jaduhñ coo miädia'agy hajxy mmäbójcät. Ja'a miäjaahaamä Dios hajxy xyajmäböcy, ca'a quiuwiinmahñdyhäna'c hajxy jaduhñ xyajmäböjp.

⁶⁻⁷ Ja'a häna'c-hajxy cuwiinmahñdypä hädaa yaabä naaxwiimbä, cáböch hajxy jaduhñ xñänomy cooch nguwiinmahñdiä. Jaduhñhöch häna'c-hajxy xñänöombä cooch nga'a cuwiinmahñdiä, ja'a möjcuhdujtmöödpähajxy ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäböjpä. Mänitä miäjaahajxy piögáanäxä möödä wyiinmahñdyhajxy coo hädaa yaabä naaxwiimbä hänajty quiuhdägoyya'añ. Pönjatiä Diosmädia'agy ca'xy cudiuumb, ñajuööby hajxy jaduhñ coo Dios tøyhajt quiuwiinmahñdiä. Paady hajxy jaduhñ ñajuó'oy cooch jaduhñ töö nyajmöödmädia'agy coo Jesucristo hajxy töö xñähho'túütäm, mööd coo hajxy jim nnoxcáanäm Dioswiinduum. Jequiän ja'a Dios jaduhñ wyiinmaayy. Cahnä naaxwiimbä hänajty yhawijy tiöö'xta'agy. Cabä Dios ja'a wyiinmahñdy choj yajwiingähxö'cy. Cahnä hajxy xyajwiinjuóöyyäm höxtä jäda'anäbaadyñä. ⁸ Pero cabä möjcuhdujtmöödpähajxy jaduhñ wyiinjuó'owa'añ. Coo hajxy cu wyiinjuóöyy, cabä Jesucristo hajxy cu miöjpahbejty cruzcöxp. Piädaac ja'a Dios ja'a yHuung jaduhñ coo yaa wyiingudsähgö'owööjät hädaa yaabä naaxwiin. ⁹ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ:

Ni pön quia'a hixyñä, ni quia'a mädoynä,

ni quia'a wiinmayñä nebiatiä Dios hoyhajt weenhajt mio'owa'añ pön jaduhñ chojpy.

¹⁰ Ja'a höjtshájtäm, töö Dios hajxy xyajwiinjuóöyyäm ja'a yhEspírituhaam nebiaty jaduhñ wyiinmahñdyhajty. Yhöxtaabiä yhEspíritu jaduhñ neby hajxy hoy xyajwiinjuóöyyämät.

¹¹ Cabä wiinghäna'c jaduhñ xñajuóöyyät nebiaty hänajty mwiinmay. Jagooyyä miich mhamdsoo juöhñdy jaduhñ ñajuó'owät. Jaanä jaduhñä Diospä, cab jaduhñ pön ñajuööbiä nebiatiä Dios wyiinmay. Jagooyyä Dios yhamdsoo Espíritu jaduhñ ñajuó'oy. ¹² Töö Dios ja'a yhEspíritu hajxy xmióoyyäm coo höjts ja'a miädia'agy jaduhñ nmäböjcäm. Ja'a yaabä juöhñdy, cab jaduhñ miäbaady nebiä Dios ja'a yhEspíritän. Paady hajxy jaduhñ xmióoyyäm, jaduhñ hajxy xyajnajuóöyyäm coo hoyhajt weenhajt hajxy xñä'ä móoyyäm. ¹³ Jaduhñä jäya'ay hajxy nhawaandägájsäm coo hajxy jaduhñ xñä'ä móoyyäm. Jaduhñ hajxy nhawáanäm nebiatiä DioshEspíritu hajxy xyajwiinjuóöyyäm. Jaduhñ hajxy nyajwiinjuöödiägájsäm je'eguiöxpä coo DioshEspíritu hajxy miöödhajpä. Ja'a häna'c-hajxy tyijy cuwiinmahñdypä, cabä wiinmahñdy hajxy ca'xy miöödä coo tijaty mädia'agy hajxy hänajty xyajmöödmädia'aga'añ. Paadiä wiinmahñdy hajxy ca'xy quia'a möödä coo DioshEspíritu hajxy quia'a möödä. Pero höjts, cab höjts nmädiácäm ja'a nhamdsoo wiinmahñdyhaam.

¹⁴ Pönjatiä DioshEspíritu ca'a mööd, cab hajxy wyiinjuó'oy nebiatiä DioshEspíritu hajxy jia wi'i yajmöödmädia'aga'añii. Cábac tyijy jaduhñ choobaady. Hix, coo DioshEspíritu hänajty mga'a möödä, cab jaduhñ mnä'ägädä wiinjuó'owät nebiä Dioswiinmahñdy.

¹⁵ Pönjatiä DioshEspíritu mööd, quiöxy wiinjuööby hajxy jaduhñ. Pönä DioshEspíritu ca'a mööd, cabä cuhdajt hajxy miöödä coo hajxy miäná'anät cooc tyijy jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a yajnahixö'oy, ja'a jäya'ay ja'a DioshEspíritu hajxy möödpä. ¹⁶ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Cabä Dios wyiinmahñdy pön ñajuööyyä. Cabä Dios pön yajnahixö'oyii." Pero nmöödhájtäm ja'a Jesucristo wyiinmahñdy hajxy jaduhñ.

3

¹⁻² Hermanodöjc, cooch jim nhooçhohñ maa mijtsän, cáböch mijts tsipjaty nyajnahixöoyy. Ja'a ca'a tsipjátypöch mijts jaduhñ nyajnahixöoyy. Hix, je'enä hajxy hänajty mhityñä nebiä naamdägö'oybän maa Jesucristocöxpän. Jaduhñ hajxy hänajty mhity nebiä Diosmädia'agy ca'a mäböjpän. Cahnä hajxy hänajty may mwiinjuó'oyñä

maa Dioshospíritucøxpän. Y høxtä jäda'anäbaadyñä, cahnä hajxy jaduhñ may mwi-injuø'øyñä. ³ Je'enä hajxy mniwyiinhecy mniwyiindoyiinä coo hajxy mga'a hity tu'ugmädia'agy. Cab hajxy jaduhñ mniçhocy mnimiee'xyii. Je'enä hajxy jaduhñ mjäya'ayhaty nebiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjpän. ⁴ Näje'e hajxy mmäna'añ: "Høøch ja'a Pablo miädia'agy nbanøcxäp." Näje'e hajxy mmänaambä: "Høøch ja'a Apolos miädia'agy nbanøcxäp." Coo hajxy jaduhñ mga'a hity tu'ugmädia'agy, cähxø'p jaduhñ coo hajxy jaduhñ mjäya'ayhatyñä nebiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjpän.

⁵ Høøch Pablo, cábøch møjcuhtujt nmøødä. Ni ja'a Apolos jaduhñ quiaa møødäbä. Cab jaduhñ yhäxø'øy coo højts nmädia'agy hajxy jaduhñ xyajtsibøøyyät. Jue'e højts, Dios højts jaduhñ xñä'ä moonsähajp. Dios højts jaduhñ xquiejx coo mijts jaduhñ nyajnahixø'øwät. Jaduhñ hajxy mmäbøjcy ja'a Dioscøxpä. Cøjwiinduum højts ja'a Dios ja'a tuung xmiooyy. ⁶ Høøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajnahixøøchohñ. Mänitä Apolos hajxy jaduhñ xjiaac yajnahixøøyy. Pero Dios, je'e mijts jaduhñ xyajmäbøjc. Y tehñgahnä hajxy xjiaac yajmäbøga'añ. Tehñgahnä hajxy xjiaac yajmayø'øwa'añ. ⁷ Høøch Pablo, cábøch møjcuhtujt nmøødä. Ni ja'a Apolos jaduhñ quiaa møødäbä. Jagooyyä Dios møjcuhtujt miøødä. Je'eduhñ tu'ug xyajmäbøgäp. Je'eduhñ tu'ug xyajmayø'øwäp. ⁸ Tu'ugmädiä'agyhøch ja'a Apolos nmøødhity, hoy højts cøjwiingtuung nja møødä. Coo højts hoy ndúnät, mänitä Dios møjmayhajt tiúnät maa højtscøxpän. Pero coo højts hamuumdu'joot nga'a tünät, mänitä Dios mayhajt hänäjty weeñtiä tiunaambä maa højtscøxpän. ⁹ Højts ja'a Dios nmøødtuumby. Y coo mijts hoy mjäya'ayhaty, jaduhñä jäya'ay tøyhajt hajxy miøødä coo Dios hajxy hoy xyagjäya'ayhaty. Mijts ja'a Dios ja'a mwiinmahñdy xyajtägätsäp neby hajxy jaduhñ mhídät nebiatiä jioot chocy.

¹⁰⁻¹¹ Tøøchä Dios xwyiinguexy coo mijts ja'a miädia'agy nyajnahixøøyyät ja'a Jesucristocøxpä. Xmiøoyyhøchä wiinmahñdy jaduhñ nébiøch mijts jaduhñ hoy nyajnahixø'ød. Cabä cuhtujt jaduhñ myiñ coo pøn ja'a Dios miädia'agy yajtägätsät ja'a Jesucristocøxpä. Ween hajxy jaduhñ yajnahixøøbiä nébiøch tøø nyajnahixø'øyän. ¹² Pønatiä Diosmädia'agy mäbøjp, jaduhñ hajxy tiuunghaty nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ miädoyhädät ja'a Jesucristocøxpä. Näje'e hermanodøjc-hajxy hoy tiuñ. Paady hajxy jiaanç tehñ quiuumayii. Jiiby hajxy näje'e, cab hajxy hoy tiuñ. Paady hajxy jaduhñ quia'a cumayii. ¹³⁻¹⁴ Coo Jesucristo hänäjty yaa quiädaactägatsa'añ, mänit jaduhñ quiähxø'øga'añ pønjaty hänäjty hoy tøø tiuñ. Cøjxta'axiøø ja'a Dios jiahmiedsa'añ neby hajxy hänäjty hoy tøø tiuñäbä. Møjmayhajt ja'a Dios tiunaambä maa häna'c hoy tøø tiuñän. Jaduhñ je'e quiähxø'øgaambä pønjaty hänäjty hoy tøø quia'a tuñ. Cabä Dios mayhajt tiuna'añ maa häna'c hoy tøø quia'a tünäbän. ¹⁵ Hawa'adstuum hajxy yaghida'añii, pero hobiä nejpiä.

¹⁶ Jaduhñ hajxy nmäbäatäm hädaa hajxy njoothäjtämbä nebiä Diostøjcän coo Dioshospiritu hajxy nmøødhäjtäm maa hädaa njoodootyhajxiän. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, túhmäts. ¹⁷ Pønjaty haxøøg nä'ägädä jäya'ayhajp, hoyyä Dioshospiritu hajxy jia møødä jioodooty, päda'agäänäp hajxy hajøøxc. Hix, coo ja'a Dioshospiritu hajxy nmøødä ja'a mjoodooty, päadiäts mjoot hajxy wa'ads myaghídät. Hix, cabä Dioshospiritu hoñä'ä maajä yhida'añ majaty hänäjty quia'a wa'adsä.

¹⁸⁻¹⁹ Näje'eg tyijy mijts madiu'u mnajuø'øy neby hädaa yaabä naaxwiimbä wiinmahñdy myiñ. Cab hajxy hamdsoo mniguiumayøød coo hajxy mjaty coo hajxy mnajuø'øy. Nømä Dios miäna'añ cooc hädaa yaabä naaxwiimbä wiinmahñdy quia'a tsoobaady. Hähixøøby jaduhñ coo mhamdsoo wiinmahñdy hajxy mnajtshixøøñät, coo hajxy jaduhñ mnibiäda'agøøjät nebiä ca'a wiinjuøøbiän. Jaduhñ ja'a Dioswiinmahñdy hajxy hoy mwiinjuø'øwät nebiä tiøyyän. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Dios yajcumädowaamb ja'a häna'c jaanç tehñ jiajpä mäwiinhøøn." ²⁰ Jaduhñ jim myiimbä cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Ñajuøøbiä Dios coo jäya'ay wyiinmahñdyhajxy quia'a tsoobaady, ja'a hajxy tyijpiä cuwiinmahñdy." ²¹⁻²² Näje'e jäya'ayhajxy ñiguiumayii je'eguiøxpä coo jäya'ay miädia'agy hajxy pianøcxä ja'a tyijy tøyhajtmøødpä. Cab hajxy

jaduhñ mbahíxät. Mijtsçøxpä Dios çøxiä yhädiuñ tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin. Møød højts ja'a Dios jaduñ xyhädiuumbä ja'a mijtsçøxpä, højts yajñähixøøbiädøjc, møød høøch, møødä Apolos, møødä Pedro. Paadiä Dios jugyhajt hajxy xmióoyyäm neby hajxy jaduñ hoy nyajtuungpáatämät. Hoy hajxy cu nja hó'cäm, hoy hajxy nyajtuungpadaanam tijaty jäda'ahaty jájtäp túunäp, chaads tijaty jadaänäp tunáanäp, je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy hajxy nbanøcxäm. ²³ Hix, coo Jesucristo hajxy mWindsønhaty, paadiä miädia'agy hajxy myajtuunä. Y jaduñä Jesucristobä, yajtuunäbä Tieedy miädia'agy je'ebä.

4

¹ Cab højts mõjcuhdajt jaduñ nmøødä, ni høøch ni Apolos; xñä'ä moonsähajp højts ja'a Jesucristo jaduñ. Dios højts jaduñ tøø xwyiinguexy coo højts ja'a Diosmädia'agy ca'xy ngapxtówät, mädyiijaty ja'a jäya'ayhajxy hijty jegyhajty quia'a wiinjuøøby. ² Mäduhñtiä jäya'ay mioonsähadyii, tsipcøxp hajxy quiudiúnät neby hajxy yhane'emyii. Paady højts jaduñ ngudiunaambä neby højts ja'a Dios tøø xwyiinguexy. ³⁻⁴ Pero høøch, cábøch jaduñ tii nmøjpäda'agy cooch põñ waambaty xñänómät põ hóyhøch nyajñähixø'øy, põ caj. Hóyhøch cu nja mäna'an cooch hoy nyajñähixø'øy, cab jaduñ choobaada'añ. Tu'uquiä Jesucristo jaduñ ñajuø'øy põ hóyhøch njaançh yajñähixø'øy. Y høøch, cooch hamdsoo nniñänømøøjät põ hóyhøch nyajñähixø'øy, põ caj, cábøch nmädia'agy jaduñ choobáadät. Cábøch nnajuø'øy põ hóyhøch tøø nyajñähixø'øy, põ caj. Pero, cab jaduñ ñejpiä põ nnajuøøbiøch, põ cábøch nnajuø'øy. Ja'a Jesucristo tu'uquiä nägapxaamb põ hóyhøch tøø nyajñähixø'øy, põ caj. ⁵ Caj põñ nä'ä nägoobä mnä'ä nänómät coo tøø quiädieey põ cabä tøyhajt hánajty mnä'ä møødä. Coe Jesucristo yaa quiädaactägätsät, mänit hánajty jaduñ yajcähxø'øga'añ neby hajxy nwiinmahñdyhajtäm, nebiaty hajxy hánajty hamee'ch tøø njäya'ayhajtäm. Mänitä Dios hajxy xquiumayáanam coo hajxy hánajty hoy tøø ngudiúunäm.

⁶ Páadyhøch cham tøø nmädia'agy ja'a høøhcøxpä møødä Apolosçøxpä neby højts nyajñähixø'øy, cábøch njoot jaduñ chocy coo hajxy jaduñ mnänómät coo tu'jäya'ay jiaty, coo tu'jäya'ay quia'a jaty. Pønjetiä Diosmädia'agy yajñähixøøby, je'eçh jaduñ nnänøømby coo hajxy jaduñ mga'a nänómät. ⁷ Cab jaduñ yhooyä coo hajxy mniguiumayøøjät. Hix, Dios mäjaa hajxy jaduñ xmiøby neby hajxy jaduñ hoy mmädúnät. Cab jaduñ yhooyä coo hajxy mmäná'anät coo hajxy hamdsoohaamby mbaady. Caj mijts põñ xñänømy cooc tyijy mijts mjaançh tehñ miøj mjaançh tehñ jiaançhä.

⁸ Nøñ mijtsäda'a hamdsoo mniñänømyii cooc tyijy Jesucristo mmäbaatnä nej yhojjäya'ayhatiän, y cooc tyijy ja'a Diosmäjaa hajxy mjaançh tehñ miøødä. Jaduñ mäwiin mijts mnibiädáacänä nebiä jäya'ayhajxy hanehmbän, cooc tyijy mijts cuhdajt mmaas møødä que højts. Pero mgapxtägooby hajxy jaduñ. Hoy hijty jaduñ coo hajxy cu mhanehmy. Näguipxy hajxy jaduñ cu nhanéhmäm. ⁹ Pero højts Diosqueypä, jaduñ mäwíinhøch ndijy højts Dios xpiädaacy nebiä cuhdajtmøød ca'a hidaambän. Jaduñ mäwiin højts xpiädaacpä nebiä cädieyhána'c yagho'oga'añijän. Hijxwiinduum højts jaduñ njaançh tehñ chaachpøcy. Ja'a Diosmoonsähajxy tsajpootypä, je'e højts jaduñ xyhijxp, møødä jäya'ayhajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. ¹⁰ Nømä jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy højts tii nga'a jaty nga'a najuø'øy. Paady højts jaduñ xñänømy coo højts ja'a Jesucristo miädia'agy nyajwa'xä. Pero mijts, mjaançh tehñ ñiguiumáayyap hajxy jaduñ cooc tyijy mijts ja'a Dios xjiaançh tehñ yajwiinjuø'øy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduñ højts jäya'ayhajxy xñänøømbä cooc tyijy højts Diosmäjaa nga'a møødä. Pero mijts, mjaançh tehñ miøød ja'a Diosmäjaa tyijy. Mijts ja'a jäya'ayhajxy xñä'ägä wiingudsähgøøby. Pero højts jäya'ay xjiaançh tehñ piejxp xjiaançh tehñ tiehmb cooc tyijy højts tii nga'a jaty nga'a najuø'øy. ¹¹ Jaguiay jayhu'ugy højts naxy nhity homiänaaxøøjä. Hagøødsø'øy højts nwit nducxy naxy nmäwädity. Xjiaançh tehñ chaachtiumb højts jäya'ayhajxy

yaa homiänaaxøjã. Cab højts tsänaadiaact maa tøø nmøødhatty ni mänaa. ¹² Hamdsoo cø'øhaam hamdsoo tecyhaam højts nduñ nxajy. Jaduhñ højts nnägaayyøøc nbaady. Coø højts jäya'ay naxy xñänømy haxøøgjaty, cab højts ndsippäda'agy nma'adpäda'agy. Yajxon højts nhadsoy. Coø højts jäya'ay naxy xyajtsaaçhpøcy, nmee'xtujpy højts jaduhñ. Cab højts waamb jaduhñ nnä'ägädä mäna'añ. ¹³ Coø højts jäya'ay naxy xñähwaambety nä'a nägoobä, mee'xxieemy højts jaduhñ njaanç tehñ yhadsoy. Høxtä jäda'anäbaadyñä højts jäya'ay xyhixy nebiä hujts nebiä haayän.

¹⁴ Hermanodøjc, jaduhñhøch mijts njuøøñä nebiä hamdsoo huungän. Páadyhøch mijts jaduhñ nmägapy nhane'emy. Cábøch mijts jaduhñ nyaajtsähdiuna'añ. ¹⁵ Hoy mijts häna'c xjia yajnahixø'øy nämay ja'a Jesucristocøxpä, høøch mijts jaduhñ tu'uquiä xtieedyhajp ja'a Jesucristocøxpä, je'eguiøxpä coøch mijts jayøbajt nyaajnahixøøyy coø Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, y coø jadähooc jiuypjøjtägajch. ¹⁶ Jaduhñhøch mijts nja näma'ay coøch hajxy jaduhñ xpiahíxät.

¹⁷ Y ja'a Timoteo, jaduhñhøch je'e ndsocy nébiøch nhamdsoo huungän ja'a Jesucristocøxpä. Pedyii jaduhñ jiaanç tehñ quiudiuñ ja'a Diosmädia'agy. Páadyhøch jim tøø nguexy maa mijtsän nébiøch mijts jaduhñ xjahmiejtstá'agät coøchä Jesucristo nbanøcxy. Wiinduhmyhagájpthøchä Jesucristo miädia'agy nyajwiingapxøøyyä maa tsajtøjcän. ¹⁸⁻¹⁹ Høøch, mobädájpyøch jim nnøcxaambä maa mijtsän coø Dios jaduhñ miäná'anät. Cabä jäya'ayhajxy näje'e miäbøcy cooc tyijy jaduhñ jim nga'a nøcxa'añ, je'eguiøxpä cooc tyijy njaanç tehñ chähgø'øy. Paady hajxy jiaanç tehñ ñiguiumayii. Howiaambaty hajxy jiaanç tehñ miäna'añ. Pero coøch jim jaduhñ njaanç nøcxät maa mijtsän, mänitøch jaduhñ jim nhixa'añ pø jaanç tøyhajt ja'a Diosmäjaa hajxy jiaanç møødä, ja'a hajxy jaduhñ niguiumáayyabä. Paady hajxy ñiguiumayii cooc tyijy ja'a Diosmäjaa hajxy jiaanç tehñ miøødä. ²⁰ Je'e jaduhñ jaanç tehñ choobaatp coø Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät. Cab jaduhñ choobaady coø hajxy nä'a nägoobä mnä'a xi'ig mnä'a mädiá'agät. ²¹ Nøcxáambøch jim maa mijtsän. Coø mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'øwät, mänitøch hajxy hoy yajxon nmøødmädiá'agät. Pero pø cabä mhaxøøgcuhdujt hajxy nnajtshixø'øwa'añ, nmøødhøch cuhdujt jaduhñ coø hajxy nya-jcumädówät.

5

¹ Tøøch nmädoyhaty coø tu'jäya'ay haxøøg jiaanç tehñ jiatcø'øy maa mijtsän, hoyyä Diosmädia'agy hajxy mja mäbøcy. Yhamdsoo huudájjac jaduhñ miøødtsänaaby. Ni pøn jaduhñ quia'a jatcø'øy, ni ja'a cajpä jiuúioshajxy. ² Hahixøøby jaduhñ coø yø'øya'ay hajxy mga'a mägu'ughánät. Cu mhojy hajxy jaduhñ. Jaduhñ hajxy cu mjootmayhajty. Pero cab hajxiäda'a waamb tøø mnä'ägädä näma'ay. Høchähdiunnä jaduhñ coø hajxy mga'a hojy. Cab jaduhñ yhooyä coø hajxy mniguiumayii. ³⁻⁴ Hóyhøch jim nga'a jagä hity maa mijtsän, nmøødhøch cuhdujt jaduhñ coøch mijts nhané'emät ja'a Jesucristocøxpä coø jaaya'ay hajxy mga'a mägu'ughánät, ja'a yhamdsoo huudaj jaduhñ miøødtsänaabiä. Mänit hajxy myajpädsømät coø hajxy hánajty mhamugø'øy. Díøshøch ja'a cuhdujt jaduhñ xmiooyy coøch mijts jaduhñ nhané'emät. ⁵ Cab hajxy jim myajméjtsnät maa tsajtøjcän. Ween jaduhñ chaächtiunii ja'a mõjcu'ugóngäm. Wehndä jaduhñ yhuuc tehñ wyiinmahñmédsät coø haxøøg jiatcø'øy. Mänit jaduhñ ñähwá'adsät ja'a piojpä quiädieey. Mänit jaduhñ jim ñøcxpät tsajpootyp coø Jesucristo yaa quiädaactägätsät, ja'a nWiindsønähjätmbä.

⁶ Cab jaduhñ yhooyä coø hajxy myajcumáyät. Huuc mädown hajxy, coø jäya'ay tsajcaagy hajxy yajcojy, mänitä chooy hajxy piädaacä harinajooty. Mänit hajxy yajmätijwäditø'øy. Mänitä harina chooy yajtägø'øy. ⁷ Paadiä craa hajxy mga'a yajméjtsnät maa tsajtøjcän coø mijts jaduhñ mnä'a pahíjxpät ja'a haxøøgpä. Jaduhñ mijts jaduhñ mga'a padu'udägöobiät. Hix, tøø Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Jaduhñ nbojhjätäm

ngädieeyháltäm hajxy xyajnáhwáatsäm. ⁸ Jaduhnds je'e, tsögä haxøøgpä hajxy najtshixøøyyäm. Tsögä tøyhajtpä hajxy hamuumdu'joot hoy yajtu'uyóhyäm.

⁹ Tøøch mijts ja'a nocy tu'ug nyajnájaayø'oy coo hajxy mga'a mägu'ughádät ja'a jäya'ayhajxy haxøøgwädijpä. ¹⁰⁻¹³ Je'ečh jaduhñ nnänøømby pønda'a tyijy tuumb hermano. Cab hajxy jaduhñ mmägu'ughádät ja'a hajxy wiingto'oxiøjc pawädijpä, møød hajxy jäya'ajie'e hadsojpä, møød ja'a quepychech hajxy wiingudsähgøøbiä, møød hajxy jäya'añähwaambejpä, møød hajxy jaduhñ múucáp wädijpä, møødä jäya'ayhajxy mee'tspä. Ni jäya'ay jaduhmbä hajxy mga'a møødcáyät, pøn tyijy jaduhñ tuumb hermano. Tsipcøxp hajxy jaduhñ jim mhøxquejxpädsómät maa tsajtøjcän, pønjaty jaduhñ haxøøgwädijp. Pero cab højts cuhdujt nmøødháltäm maa jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a hajxy ca'a tuumbä hermano, hoy hajxy jaduhñ jia wädijpä haxøøg. Dios jaduhñ najuøøby nebiä tsaachpä hajxy mio'owa'añii. Homiajatiä jäya'ay hajxy nbáatäm ja'a hajxy haxøøgwädijpä, møød ja'a jäya'ajie'e hajxy hadsojpä, møød ja'a mee'tspähajxy, møød ja'a quepychech hajxy wiingudsähgøøbiä.

6

¹ Hermanodøjc, coo mijts hánajty mniñäxø'øwø'øwa'añii, jim hajxy mnócxät maa Dios quiu'ugän; cab hajxy jim mnócxät maa cuduunghajxiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mábøjpä. Jaduhñä hermanohajxy näje'e jiatcø'oy. ² Tögä cab hajxy mnajuø'oyä coo højts jäya'ayhajxy nägøxiä nyajtøyhajtyegáanäm ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, coo Jesucristo quiädaactägätsät. Paady hajxy hánajty jaduhñ ndunáanäm coo Dios hajxy xquiu'ugháltäm. Hoorä, pø myajtøyhajtyegaamby hajxy hánajty jaduhñä, tii hajxy coo mga'a jajpä yajtøyhajtyec mädyiibä ca'a tsipjaty. ³ Tögä cab hajxy mnajuø'oyä coo Diosmoonsäbaady hajxy nyajtøyhajtyegáanämbä, ja'a hajxy jim hijpä Dioswiinduum. Jaduhnds je'e, hoy hajxy jaduhñ nyajtøyhajtyéjcämät mädyiijaty hädaa yaabä naaxwiimbä. ⁴ Pø jii hajxy tijaty myajtsibø'oy ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, tii hajxy jim coo nøcxy myajtødiägø'oy maa hajxy ca'a mábøjpan. ⁵ Hočhähdiiuunnä hajxy jaduhñ mjatcø'oy. Jii jajpähänä'cäda'aduhñ maa mijtsän tu'ug metsc. Je'eduhñ xya-jtødiägøøyyäp ja'a mdsiphajxy, hermanodøjc. ⁶ Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy hamiñ haxøpy mniñäxø'øwø'øwø'øjät maa cuduunghän, ja'a Diosmädia'agy ca'a mábøjpä.

⁷ Coo hajxy hánajty tijaty myajtsibø'oy, myajcähxø'py hajxy hánajty jaduhñ coo Diosmädia'agy hajxy hoy mga'a cudiuñ. Maas hoy hit jaduhñ coo pøn xmiägädiéyät, coo pøn xmiäméedsät, cab hajxy mnäxø'øwø'øwät. ⁸ Pero cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mnimiägädieeyø'øjät, coo hajxy mnimiäméedsø'øjät, haagä hermanodøjc.

⁹ Tögä cab hajxy mnajuø'oyä coo haxøøghána'c-hajxy jim quia'a tægø'øwa'añ maa Dioswiinduumän. Tøyhajt jaduhñ. Jue'ečh jaduhñ nnänøømby ja'a haxøøgjäya'ayhajxy, ja'a hajxy nimiøødtsänáayyäbä jabiøcy, møød hajxy quepychech naaxpoch wiingudsähgøøbiä, møød hajxy wiingjäya'ay tio'oxiøjc møødtsänaabiä, møødä jäya'ay miäya'adiøjc møødtsänaabiä, ¹⁰ møødä mee'tspähajxy, møød hajxy jäya'ajie'e hadsojpä, møød hajxy múucáp wädijpä, møød hajxy wi'i quiapxpä, møød hajxy mee'tspä høhnda'agyhaam. Pønjaty jaduhñ jatcøøby, cab hajxy jim tiägø'øwa'añ maa Dioswiinduumän. ¹¹ Jaduhñ hajxy hijty näje'e mbajatcøøbiä. Pero tøø Dios ja'a mbojpä mgädieeyhajxy xyajnáhwa'ačh ja'a yhEspírituhaam maa Jesucristocøxpän, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä. Jaduhñä Dios hajxy tøø xpiädáacäm coo hajxy hoy nwädíjtämät, coo hajxy hoy njäya'ayháltämät nebiä jioot jaduhñ chocy.

¹² Jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ coogä cuhdujt jaduhñ myiñ cooc hajxy hotyijatiä nduunämät nnájxämät. Tøyhajt jaduhñ. Pero cab jaduhñ xyhahixøøyyämät coo hajxy cøxiä wiinä nduunämät nnájxämät. Y cab hajxy ndehm yaghanájxämät nebiä nwiinmahñdy hajxy hoy nhøxhíjxämät. ¹³ Paadiä Dios jøø'xytiøjc caadiøjc hajxy xmióoyäm coo hajxy jaduhñ ngáayyämät coo hajxy jaduhñ nhúucämät. Pero nä'a

mädöyyä hajxy ngáayyämät nhúucämät, cab hajxy ngaayyhanáxämät. Pero cab jaduñ ñejpiä pø cáayyäm pø ca'a ngáayyäm; hix, ñä'ägädä yajcuhdägoyyaambiä Dios je'e. Paadiä Dios hajxy xpiädáacäm coo miädia'agy hajxy ngudiúunämät. Pero cabä jioot jaduñ chocy coo hajxy haxøøg nwädíjtämät. ¹⁴ Nebiä Dios ja'a yHuung yagjujyipiøjquiän, jaanä jaduñ højts xyagjujyipiøgáanämbä ja'a miäjaahaam.

¹⁵ Huuc mäadow hajxy, coo Jesucristo hajxy nWiindsøn hájtäm, paady jaduñ quia'a nä'ägädä hoyyä coo cuhñdo'oxiøjc hajxy nmøødmáawämät. ¹⁶ Jaduñä Diosmädia'agy miäna'añ, coo jáya'ayhajxy ñimiøødma'awøøjät, jaduñä Dios yhixy nebiä tu'ugpä jáya'ayän. Jaduñds je'e, coo cuhñdo'oxiøjc hajxy nmøødmáawämät, jaduñä Dios hajxy xyhíxäm nebiä tu'ugpä jáya'ayän. ¹⁷ Pero coo Jesucristo miädia'agy hajxy nbanøcxämät, tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy ja'a Jesucristo hajxy jaduñ nmøødhíjtämät.

¹⁸ Cabä cuhñdo'oxiøjc hajxy mmøødmá'awät; haxøøg jaduñ. Hoy hajxy nej cu mja jatcø'ow, cabä mni'x cabä mgopc nej jiaty jádät. Pero coo cuhñdo'oxiøjc hajxy mmøødmá'awät, mnä'ägädä mägädiehbiä mhamdsoo ni'x ja'a mhamdsoo copc hajxy jaduñ. ¹⁹ Nej, cab hajxy mnajuø'oyä coo Dioshespíritu jii by yhity mjuøhñdiootyhajxiä. Dios hajxy jaduñ xmiooyy. Jaaya'ay hajxy jaduñ xyhuunghajp, paadiä miädia'agy hajxy myajtúunät; cabä mhamdsoo cuhdujt hajxy myajtúnät. ²⁰ Paady hajxy xyhuunghaty coo yHuung hajxy xñähho'tuuty. Paady hajxy hoy mwädítät, jaduñ hajxy myajcähxø'ogät coo Dios miøjja jiaančhä.

7

¹ Hoorä, tsøg hajxy mädiáacäm waambátyhöch mijts xmiäyajtøoyy nocyhaam. Hoy hit jaduñ coo ya'adiøjc ja'a to'oxiøjc quia'a møødtsänä'awät. ² Pero coo hajxy hñajty mga'a mee'xtuga'añ, maas hoy hit jaduñ coo to'oxiøjc hajxy mnä'ägädä pøgät, y weenä to'oxiøjc ja'a ñihyhap miøødhájpat. ³⁻⁴ Ja'a pøcyjiäya'ayhajxy, hamiñ haxøpy hajxy ñimiøødma'awøøjät. Cabä cuhdujt hajxy mmøødä maa mhamdsoo ni'xhajxiän. Hix, pø xmiøødma'awaambä mjamiøød jaduñ, naxy mdehm miøødmá'awät, cab jaduñ mnimiøjjo'ogøøjät. ⁵ Jaduñ hajxy mnä'ägädä cuhdujthádät coo møjcu'ugong hajxy xñä'a yajtu'udägóyyät. Coe hajxy jaduñ nämetsc mmänä'anät coo Dios hajxy mba'yá'axät, mänit jaduñ yhooyä coo hajxy mga'a nimiøødma'awøøjät hamiñ haxøpy. Hoorä, coo Dios hajxy hñajty tøø mba'ya'axy, mänit hajxy mnimiøødmáawägombät. Mänitä møjcu'ugong hajxy jaduñ xquia'a yajtu'udägóyyät.

⁶ Cábøch jaduñ nmäna'añ coo hajxy mädsibø'øbä mbøgät. Nnä'a móobiøchä cuhdujt jaduñ. ⁷ Maas hoy hit jaduñ coo hajxy jaduñ mnä'ägädä hídät nidiuhm nébiøch høøch jaduñ nhitiän. Pero cøjhaminø'oy ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm. Näje'e hajxy tøø xpiädáacäm coo hajxy nidiuhm nhíjtämät, näje'e caj.

⁸ Jaduñds je'e, pøn jaduñ nidiuhmhajpnä, jaduñ ñä'ägädä mähmø'owät nidiuhm nébiøch høøch nhitiän. Y jaanä jaduñduhmbä, ja'a yaamgto'oxyhajxy, cab hajxy piøjtägátsät. ⁹ Pero pø cab hajxy mmee'xtuga'añ, maas hoy hit jaduñ coo hajxy mbøgät, coo cuhñdo'oxiøjc hajxy xñä'a yajcuhínät.

¹⁰ Pero pønjaty jaduñ tøø piøjnä, cham hajxy nmägapxy nhane'emy. Ca'a yhöøch nhamdsoo mädia'agy hádaa; Diosmädia'agy hádaa. Cab jaduñ yhooyä coo to'oxiøjc ja'a ñihyhap piuhwá'adsät. ¹¹ Pero coods jaduñ piuhwá'adsät, cabä wiingya'adiøjc wyiingpøgät. Maas hoy coo ñihyhap ñä'ägädä nämejtstägátsät. Y ja'a ya'adiøjc, jaanä jaduñ je'ebä, cabä tio'oxiøjc yhöxmádsät.

¹² Chámhöch njaac mädia'aga'añ. Ja'a nhamdsoo mädiá'agyhøch hádaa; cab jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän. Pø jii ya'adiøjc tu'ug mäbøjpä, pø cabä tio'oxiøjc miäböcy, cabä tio'oxiøjc yhöxmádsät pø jaac møødtsäna'awáanäp ja'a tio'oxiøjcäm. ¹³ Jaanä jaduñduhmbä, pø jii to'oxiøjc mäbøjpä, pø cabä ñihyhap miäböcy, cabä ñihyhap ñähgué'egät pø jaac møødtsäna'awáanäp ja'a ñihyhapäm. ¹⁴ Coe ya'adiøjc ja'a

Diosmädia'agy hänajty quia'a mäbøcy, yaghoyøøyyäp je'e ja'a tio'oxiøjcam je'eguiøxpä coo tio'oxiøjc miäbøcy. Jaanä jaduhnduhmbä, coo to'oxiøjc ja'a Diosmädia'agy hänajty quia'a mäbøcy, yaghoyøøyyäp je'ebä ja'a ñihyhápäm je'eguiøxpä coo ñihyhap miäbøcy. Coo hajxy jaduhñ yhodiuumä, paadiä yhuunghajxy jaduhñ yhodiuumäbä. Pø cabä tiaj tieedy häxøpy niduljäya'adiä quia'a mäbøcy, cab hajxy häxøpy yhodiuumäbä. ¹⁵ Pøn jaduhñ mäbøjp, coo jiamiøød ja'a ca'a mäbøjpä hadsip miäná'anät coo hajxy ñihyøxmdsøøjät, ween hajxy jaduhñ ñihyøxmächii. Jaduhñ jiájcombät nebiä tøø quia'a pøquiäbä. Hix, chojpiä Dios jioot jaduhñ coo hajxy hoy nhíjtämät. ¹⁶ Pøn jaduhñ mäbøjp, cab jaduhñ yajnajuø'ø y pø yajmäbøgaambytiä ja'a jiamiøød ja'a ca'a mäbøjpä.

¹⁷ Cøjhaminø'ø y ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm. Jaduhñ hajxy jootcuyc njaac híjtämät neby hajxy hänajty nhíjtäm mänaa Dios hajxy xyajnähdíjjäm coo hajxy nmädúunämät. Hädaa mädiä'agyhøch homiaajä nyajnähixøøby majatiä hermanodøjc-hajxy yhamugø'ø yän Dioswiingudsähgøøbiä. ¹⁸ Højts judíos, coo Jesucristo miädia'agy hajxy nbanøcxäm, cab hajxy ndsähdiúunämät, hoy hajxy nja judíoshájtäm. Y ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy panøcxpä, ni je'ehajxy quia'a tsähdiúnät, hoy hajxy quia'a ja judíoshaty. ¹⁹ Cab jaduhñ ñejpiä pø mjudíoshájp, pø caj. Je'e nä'ägädä tsoobaatp coo Dios miädia'agy mgudiúunät. ²⁰ Jaduhñ hajxy mjaac hídät neby hajxy hänajty mhitiän mänaa Dios hajxy xyajnähdíjjiän coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät. ²¹ Näje'e mijts jäya'ay xjie'ehaty nebiä waj nebiä cuaayän, hoyyä Diosmädia'agy hajxy mja panøcxy. Cab hajxy jaduhñ mmøjpadá'agät. Pero pø cabä mwiindsón hajxy xyajtunaannä, ween hajxy xyhøxmajtsnä. ²² Tøø mijts ja'a Dios xyajnähdíjy coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät, hoyyä jäya'ay hajxy hänajty xjia je'ehaty nebiä waj nebiä cuaayän. Hix, tøø Jesucristo hajxy xyajnähwáatsäm ja'a nbojphájtäm ja'a ngädieyhájtäm. Hoorä, pønjaty hänajty ca'a je'ehájtäp jaduhñ nebiä waj nebiä cuaayän mänaa hajxy yajnähdíjjiän ja'a Diósäm coo miädia'agy hajxy miäbøjcät, moonsä hajxy je'e tiünäp ja'a Jesucristocøxpä. ²³ Tøø Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, paadiä Dios miädia'agy hajxy nmäbøjcänä. Cabä jäya'ay miädia'agy hajxy nmäbøjcänät. ²⁴ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, jaduhñ hajxy mjaac hídät neby hajxy hänajty mhitiän mänaa Dios hajxy xyajnähdíjjiän coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Jaduhñä Dios hajxy hoy mmädúnät.

²⁵ Myajtøøw hajxy jaduhñ pø hahixøøby jaduhñ coo cäxyihäna'c-hajxy piógät. Høøch nhamdsoo mädia'agy hädaa; cab jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän. Pero hahixøøby jaduhñ cooçh mijts nmädia'agy xmiäbøjcät; hix, Dióshøch jaduhñ tøø xyajnähdíjy cooçh nmädúnät. ²⁶ Pues høøch jaduhñ mänaamb coo jaduhñ yhahixø'ø y coo hajxy mga'a pógät, je'eguiøxpä coo tsø'ty häyohn wiädijnä jäda'ahaty. ²⁷ Pø jii mdo'oxiøjc, caj mhøxmádsät. Y pø cabä to'oxiøjc mmøødä, ca'a mhøxta'ay. ²⁸ Cab jaduhñ yhaxøögä coo mbógät; y coo cäxyihäna'c jaduhñ piógät, ni jaduhñ quia'a haxøögä. Pero coo hajxy jaduhñ piógät, maas hamäjaa jiugyhajt hajxy miänaxa'añ. Páadyhøch jaduhñ nja mäna'añ coo hajxy quia'a pógät.

²⁹ Hermanodøjc, jue'eçh jaduhñ nja mäna'ana'añ, ja ween quia'a habaady coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Cab hajxy yaa jejcy njaac tunáanäm. Jaduhñds je'e, pønjaty to'oxiøjmøød, jaduhñ hajxy xyiicta'ag miädiaactá'agät nebiä Dios hajxy hoy miädúnät. Cabä yhuung tio'oxy hajxy ñädaj ñämáañät. ³⁰ Pønjaty jaduhñ jootmayhajp, ween hajxy jaduhñ quia'a jootmayhajnä. Pønjaty jaduhñ xoondaacp, ween hajxy jaduhñ quia'a xoondaacnä. Y ja'a hajuubiädøjc-hajxy, ween hajxy jaduhñ yhity nebiä toogy hajxy ca'a møødpän. ³¹ Pønjaty jaduhñ yaa tsänaaby häyoob hädaa yaabä naaxwiin, ween hajxy jaduhñ yhity neby hajxy tii ca'a møødpän. Hix, hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy cham nhíjxäm, cøxaamb hädaaduhñ quiuhdägoyya'añ.

³² Jaduhñhøch njoot chocy coo hajxy tii mga'a nädaj mga'a nämáyät. Ja'a ya'adiøjc nidiuhmhajpä, caj tii ñädajy ñämáy. Jagoo tiajy miay nebiä Dios hoy miädúnät. ³³ Pero ja'a craa to'oxiøjmøødpä, je'e tiajpy miaaby nebiä yhuung nebiä tio'oxy hoy miøødhíät.

³⁴ Y cabä Dios hoy miäduna'añ. Jaanä jaduhñä cäxyiihäna'c-hajxypä, cab hajxy tii tiajy miay. Jagoo hajxy tiajy miay nebiä Dios hajxy hoy miädúnät. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy quiudiuna'añ. Pero ja'a to'oxiøjc ja'a ya'adiøjmøødpä, nebiä ñihyahp hoy miøødhídät, je'eyyä ñä'ä tajpy ñä'ä maaby.

³⁵ Páadyhøch jaduhñ nmäna'añ, mijts jaduhñ nja puhbedaan. Caj mijts jaduhñ nhane'ema'añ. Pero chójpjøch njoot jaduhñ coo hajxy hoy yajxón mwädítät, coo Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät.

³⁶ Pø jii mhuunghajxy tøø quiäxyiijø'oy, ween hajxy piøcy, pø chojpy mjoothajxy jaduhñ. Cab jaduhñ yhaxøøgä coo hajxy jaduhñ piøgät. ³⁷ Pero pø cabä mjoothajxy chocy coo hajxy piøgät, ween hajxy jaduhñ quia'a pøcy. Hix, cabä cuhdujt pøn miøødá coo miich xyhané'emät maa mhuungcøxpän. ³⁸ Hoy jaduhñ coo mhuung myajpøgät. Jaanä hoy jaduhñbä coo mga'a yajpøgät; cab jaduhñ ñejpiä.

³⁹ Ja'a to'oxiøjc ya'adiøjmøødpä, cabä cuhdujt miøødá coo wiingpä miøødtsänä'awät. Pero coo ñihyahp yhó'ogät, mänit mäbøcy wyiingpøgät pøn jaduhñ chojpy. Pero tsipcøxpä hermano wyiingpøgät. ⁴⁰ Pero maas jootcujc yhidät coo quia'a nä'ägädä pøjtägätsät. Høøch jaduhñ mänaamb. Ja'a Dioshespíritøch ndijy jaduhñ xñajtsapxøøyyäp.

8

¹ Näje'eçh hajxy tøø xmiäyajtøy pø hoy jaduhñ coo animalho'ogy hajxy ndsú'tsämät ja'a häna'c-hajxy quepychechwiinduum yojxypä. Tøyhajt jaduhñ coo hajxy nägøxiä tøø nmädoyhájtäm hädaagøxpä. Cab jaduhñ yhoyyä coo hajxy nmänáanämät cooc tyijy hajxy cøxiä nwiinjuøøyyäm. Jaduhñä häna'c-hajxy näje'e miänaambä, ja'a hajxy yajcumayaambä. Pero coo hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnimié'e'xämät, mänitä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nmäbøjcämät. ² Pøn jaduhñ mänaamb cooc tyijy hotyijä jiaty, høhndaacp jaduhñ. Cab jaduhñ tiøyyä coo hotyijä jiaty. Ween jaduhñ jiaac habøcy. ³ Pønä Dios jaduhñ wiingudsähgøøby, ñajuøøbiä Dios jaduhñ pøn je'e.

⁴ Tsøg hajxy jadähooc jaac mädiäacäm pø hoy jaduhñ coo animalho'ogy hajxy ndsú'tsämät, ja'a häna'c-hajxy quepychechwiinduum yojxypä. Bueno, nnajuøøyyäm hajxy coo quepychech naaxpoch quia'a jujyquiä. Y nnajuøøyyäm hajxy coo Dios tiu'ugä.

⁵ Mayyä jäya'ayhajxy jaduhñ miäna'añ cooc tyijy ja'a Dioshajxy miayyä jim tsajpootyp chaads yaa hädaa yaabä naaxwiin. Je'eg hajxy jaduhñ jiaançh wiingudsähgøøby. ⁶ Pero højts jaduhñ mänáanäm coo Dios tiu'ugä, ja'a nDeedyhájtäm. Je'e jaduhñ hädiuun cøxiä näguipxy møødá yHuang. Paady hajxy jaduhñ xquiunú'xäm xpiädäacäm coo hajxy jaduhñ ween nwiingudsähgøøyyäm. Jaduhñ hajxy nmänáanäm coo Jesucristo hajxy nWiindsøn'hájtäm. Cabä wiingpä hajxy nwiindsøn'hájtäm. Møød je'e cøxiä yhädiuumbä. Høxtä højtspaadyhájtäm hajxy xquiunú'xäm.

⁷ Pero cabä jäya'ayhajxy nägøxiä miäbøcy coo quepychech quia'a jujyquiä, coo naaxpoch quia'a jujyquiä. Näje'e jäya'ay quepychech naaxpoch hajxy wyiingudsähgøøyñä. Y coo hajxy jaduhñ chú'udsät tijaty jäya'ayhajxy yojxyp quepychechwiinduum, jootmayhajp hajxy jaduhñ cooc tyijy jaduhñ quia'a hoyyä coo hajxy chú'udsät. Hix, je'enä hajxy jaduhñ miäbøcyñä cooc tyijy quepychech jujyquiä. ⁸ Nnajuøøyyäm hajxy coo Dios quia'a møjpäda'agy pø ndsú'tsäm pø caj ndsú'tsäm. Cab jaduhñ ñejpiä pø ndsú'tsäm pø caj ndsú'tsäm. ⁹ Pero hoy hajxy nja najuøøyyäm jaduhñ coo quia'a nejpiä pø ndsú'tsäm pø caj ndsú'tsäm, maas hoy hit jaduhñ coo nga'a tsú'tsämät, pø jii hermanohajxy näje'e quia'a najuøøbiä coo jaduhñ quia'a nejpiä coo hajxy ndsú'tsämät. ¹⁰ Tsøc mädiäacäm coo miich mnajuø'oy coo jaduhñ quia'a nejpiä coo yø'øduhmbä tsu'uçh mdsú'udsät. Hoorä, tsøc mänáanäm coo miich yø'øduhmbä tsu'uçh hänajty mdsu'uçh maa quepychechwiinduumän. Hoorä, coo hermano jaduhñ tu'ug xyhíxät, ja'a ca'a najuøøbiä coo jaduhñ quia'a nejpiä coo miich jaduhñ mdsú'udsät, wehñdä je'e xpiadsú'tspät. Wehñdä miäná'anät cooc tyijy jaduhñ

tøø quiädieey coo jaduhñ tøø xpiadsu'u'ch. ¹¹ Y coo jaduhñ quiädieeyät, miichä pojpa hänajty mmøød je'eguiøxpä coo miich hänajty jim mgay. Hix, tøø mähdiøjc ñähho'tu'udyii ja'a Jesucristäm. ¹² Y coo miichä mähdiøjc jaduhñ myajcädieeyät, jaduhñ hänajty tøø piaady nejpä miichä Jesucristo hänajty tøø mmägadieeyän. ¹³ Hoorä, pø cädieeyaambä hermano tu'ug je'eguiøxpä cooch høøch yø'øduhmbä tsu'u'ch ndsu'u'ch, cábøch jaduhñ nnä'ägädä tsu'udsät mänaa, coo hermano ñä'ä cädieeyät.

9

¹ Cáboch pøn xyhane'emy, túhmäts. Dióshøch xwyiinguejx, túhmäts. Hamdsoöchä Jesucristo nhijxy, túhmäts, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Mijts ja'a Diosmädia'agy nyajmøbøjc, túhmäts. ² Näje'e jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy høøchä Dios tøø xquia'a wiinguexy. Pero mmøødä tøyhajt hajxy jaduhñ coochä Dios tøø xwyiinguexy, je'eguiøxpä cooch mijts nyajmøbøjcy ja'a Diosmädia'agy.

³ Cooch pøn mänaa xñäma'ay cooc tyijy høøchä Dios tøø xquia'a wiinguexy, jaduhñhøch naxy nhadsoy: ⁴ Nmøødhøch ndijy cuhdujt jaduhñ cooch mijts cay hu'ugy nmäyujwá'anät je'eguiøxpä coochä Diostuung nduñ. ⁵ Ja'a Jesucristo yhuchhajxy, miøødä cuhdujt hajxy je'e coo hajxy wiädítät to'oxiøjmøød. Jaduhñä Pedro miøødäbä, møødä Dioswiinguexyphajxy. Jaduhñhøch cuhdujt nmøødäbä, hoyyä jäya'ayhajxy näje'e jia mäna'añ cooc tyijy høøch nga'a møødä. ⁶ Tøgä mmänaamb mijts jaduhñä coo højts cuhdujt nga'a møødä coo højts nduung nnajtshixø'owät, coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwá'xät, høøch møødä Bernabé. Ja'a Diosquexyhajxy nägøxiä, tøø tiuung hajxy ñajtshixø'oy coo Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy. ⁷ Yajmäjuuby hajxy je'e, y jaduhñ højts nyajmäjuyaambä. Hix, yajmäjuubiä soldadohajxy. Y jaanä jaduhñduhmbä, ja'a cudsatypcamhajxy, jiøø'xypä tsaatyptsa'am hajxy. Y jaanä jaduhñduhmbä, ja'a meegcueendähajpähajxy, yhuucypiä meegtsi'tsnøø hajxy. ⁸ Ca'a yhøøch nhamdsoo mädia'agy hädaa; jaduhñä mädia'agy miänaambä ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. ⁹⁻¹⁰ Jaduhñ jim myiñ cujaay: “Cabä waj mhaxuu'tsø'ogät coo trigopajc hänajty tiehñjo'och.” Coo Dios jaduhñ jecy miänaañ, jaduhñ miänaañ coo højts nyajmäjuyät. Hix, ja'a häna'c naaxpuhbähajxy møødä tsijpädøjc-hajxy, ñajuøøby hajxy jaduhñ coo hajxy yajmäjuya'añ. Jaanä jaduhñ højtspä, jaduhñ højts nyajmäjubiät. ¹¹ Coo højts mijtsä Diosmädia'agy tøø nyajnahixø'oy, paady hajxy xmiäjuyät. ¹² Mmäjuubiä Diosquexy hajxy, túhmäts; maas may højts cuhdujt nmøødä coo højts mijts xmiäjubiät.

Pero cahnä højts mänaa nmäna'aññä coo højts nyajmäjuyät. Choippy højts njoot jaduhñ coo Diosmädia'agy wiá'xät, ja'a Jesucristocøxpä, paady højts nhity jamiäjuy. ¹³ Pero nmøød højts cuhdujt jaduhñ coo højts nyajmäjuyät. Hix, ja'a häna'c-hajxy jim tuumbä tsajtøgooty, miøødä cuhdujt hajxy je'e coo hajxy quiáyät tijatiä cu'ughajxy jim quiuyoxøøby maa altarän. ¹⁴ Jaanä jaduhñduhmbä, tøø Dios yhane'emy coo Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy yajmäjuyät. Ja'a jäya'ayhajxy mädoobä, je'eds hajxy jaduhñ mäjuyäp. ¹⁵ Pero høøch, cáboch mänaa tøø nmäna'añ cooch mijts xmiäjuyät. Jaduhñhøch njoot chocy cooch jamiäjuy ndúnät. Y cooch häyaa nnä'ä yuuhó'ogät, cab jaduhñ ñejpiä, nägooch hänajty tøø nduñ jamiäjuy.

¹⁶ Näje'e jäya'ayhajxy yajcumaya'añ je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy. Pero Dióshøch xwyiinguejx cooch nyajwá'xät høøch; cáboch hamdsoojoot nyajwa'xy. Paady, cáboch nyajcumaya'añ. Y coochä Diosmädia'agy jaduhñ nga'a yajwá'xät, xyajcumädówäbøchä Dios jaduhñ. ¹⁷ Cáboch hamdsoojoot ndägøøyy Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Dióshøch jaduhñ xwyiinguejx cooch miädia'agy nyajwá'xät. Cooch häxøpy tøø ndägø'oy hamdsoojoot, mänitøch cu nyajmäjuuy. ¹⁸ Jaanç tehñ xioonädacpøch jaduhñ coochä Diosmädia'agy nyajwa'xy jamiäjuy, høyhøchä cuhdujt nja møødä cooch cu nyajmäjuuy.

¹⁹ Hix, cooch jaduhñ nduñ jamiäjuy, cábøch pøñ xyhane'emy. Pero chójpiøch njoot jaduhñ cooch hoy piønä xyhané'emät, nägoo Diosmädia'agy hajxy miäböğät. ²⁰ Cooch jimñ nhijty maa judíoshajxiän, jadúhñhøch nguhdujthajpä nebiä judíoshajxy quiuhdujthatiän, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ cu miäböjcy. Y cooch jimñ nhijty maa jäya'ayhajxy hänajty yhane'emyiijän ja'a Diosmädia'agy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, jadúhñhøch nyaghanehmbä neby hajxy hänajty yaghanehmbän, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ cu miäböjcy, hóyhøchä cuhdujt nja nmøødä cooch nga'a yaghané'emät. ²¹ Y cooch jimñ nhijty maa jäya'ayhajxiän, ja'a cajpä judíospä, ja'a mädia'agy hajxy ca'a cudiumbä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, jadúhñhøch nguhdujthajpä neby hajxy hänajty quiuhdujthatiän, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ cu miäböjpä. Cáboch nmäna'ana'añ coochä Dios ja'a miädia'agy hänajty nga'a mäböjca. Hix, nmäböjcaböchä Jesucristo miädia'agy jaduhñ. ²² Y cooch jimñ nhijty maa hermanohajxiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'xy ca'a wiinjuøöbiä, jadúhñhøch nbaguhdujthajpä neby hajxy hänajty quiuhdujthatiän, je'eguiøxpä cooch hänajty nyajnáhixø'owa'añ nebiä Diosmädia'agy hajxy maas hoy wyiinjuø'owät. Majátyhøch jaduhñ nwädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä, cábochä jäya'ayhajxy jaduhñ nyagjootma'ady, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ miäböcy. ²³ Páadyhøch jaduhñ nguhdujthaty, jadúhñhøchä Diosmädia'agy hoy nyajwá'xät. Y coochä jäya'ayhajxy may nyajmäböğät, mänitøch jaduhñ nxoonä'agät.

²⁴ Coo jäya'ayhajxy naxy ñiyhøxpäyø'ogyii, tu'jäya'ay jaduhñ nøcxy quiuhäyø'ogy, ca'a nägøxiä. Tøyhajt jaduhñ. Jaduhñ mäwiin højtshájtäm, coo Diosmädia'agy hajxy nbanøcxäm, naxy hajxy hoy ndehmñ quiudiúunämät, jaduhñ hajxy jimñ nnøcxämät Dioswiinduum. ²⁵ Høxtahmñdsä häyø'pädøjc-hajxy, tu'jøjpiä jioot ja'a wyiinmahñdy hajxy naxy piäda'agy coo hajxy jaduhñ quiuhäyø'ögät, túhmäts. Paadiä haxøøgpä hajxy jaduhñ quia'a nä'ägä nähdoñ. Premio hajxy jaduhñ móoyyap, y cab jaduhñ ñä'a jecy. Pero højtshájtäm, coo Diosmädia'agy hajxy hoy njaanç tehñ quiudiúunämät, mänit hajxy jaduhñ jimñ nnøcxämät Dioswiinduum. Jimñds hajxy jaduhñ nhíjtämät cøjxta'axiøø. ²⁶ Ja'a häna'c cuhäyø'pädøjc-hajxy, tøyyä hajxy jaduhñ ñä'a päyø'ogy, cab hajxy jaduhñ yhimybiäyø'ogy miaamybiäyø'ogy. Ja'a boxeadorhajxy jajpä mägox mädex, cab hajxy jaduhñ ñä'a yemy ñä'a wopy. Jaduhñ mäwíinäts høøch, tu'jøjpiøchä Diosmädia'agy nbanøcxy. ²⁷ Cábochä haxøøgpä jaduhñ nnä'ägä nähdoñ. Ngudiúumbiøchä Diosmädia'agy jaanç tehñ yhoy. Páadyhøchä Dios jimñ xyajnøcxa'añ maa wyiinduumän. Y cooch jaduhñ hoy nga'a cudíunät, cáboch jimñ xyajnøcxät, hóyhøchä jäya'ayhajxy hänajty tøø nja yajwiinhixø'oy.

10

¹ Hermanodøjc, huuc mädown hajxy jaduhñ. Jéquiänä Dios ja'a joc ja'a näma'a jaduhñ quiejxy maa nhaphájtäm maa ndeedyhájtämhajxy hänajtiän, møødä Moisés. Mänit hajxy jaduhñ jecy piadu'ubøjcy nägøxiä näwiinä. Mänit hajxy nägøxiä ñøønajxy coo Tsaptsmejy paquiä tiøøch. ² Ja'a Moisés hajxy hänajty näguipty miøødwädijpy nägøxiä maa joc hajxy hänajty piawäditiän, maa hajxy ñøønajxiän Tsaptsmejjiooty. ³ Mänitä Dios hajxy miooyyä ja'a cay ja'a hu'ugy. Mänit hajxy quiaayy nägøxiä. ⁴ Mänitä Dios ja'a tsa tu'ug yajtsäbijty. Mänitä nøø tiägøøyy xee'xpä. Mänit hajxy nägøxiä ñøøhuucy. Jaduhñ mäwíinäts ja'a Cristo neby yø'ø tsaajän. Hix, puhbéjtäp hajxy hänajty ja'a Cristäm majaty hajxy hänajty wiädity. Ja'a Cristo, Dios yHuung je'e. ⁵ Pero cabä Diosmädia'agy hajxy hoy nämay quiudiúunñ. Cabä Dios hajxy jaduhñ quiumaayyä. Paady hajxy jimñ tiu'uhø'cy pactuum.

⁶⁻⁷ Paady hajxy jaduhñ jiajty yhabejty coo haxøøgpä hajxy yhadsojcy, coo quepychech ja'a naaxpoch hajxy wyiingudsähgøøyy. Hijxtahñd jaduhñ coo hajxy nga'a pahijx nga'a padúunämät. Jaduhñ jimñ myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Mänit hajxy quiaayy yhuucy quepychechwiinduum; mänit hajxy yhejch piujty quepychechwiinduum." ⁸ Näje'e hajxy haxøøg jiatcøøyy. Paady hajxy nähii'xtägøøg mil yho'cy tu'xøøbä. Paady hajxy

jaduhñ nga'a pahijx nga'a padúunämät. ⁹ Näje'e Dios hajxy yhiixmajch pø tøyhajt hajxy hñajty yajcumädwä'añijäm ja'a Dios. Mänit hajxy चाह्नुचु'त्सा. Cøjx hajxy je'e yho'ogy. Paady hajxy jaduhñ nga'a pahijx nga'a padúunämät. ¹⁰ Näje'e hajxy hñajty jootcujc quia'a hity, je'eguiøxpä coo hajxy hñajty quia'a mæbøcy. Paadiä Dios ja'a mioonsä quiejxy, hoy hajxy yagho'ogyii.

¹¹ Paady hajxy jaduhñ jiajty yhabejty, hijxtahñd jaduhñ coo hajxy nga'a pahijx nga'a padúunämät. Paady cujaay yhity. Hix, habáatnæp jaduhñ coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. ¹² Pøñ jaduhñ niñänøømæp coo hamuumdu'joot miæbøcy, naxy tiehmñ ñiyajcopcø'øwøøjät coo ñäl'ä tu'udägóyyät. ¹³ Mijts ja'a møjcu'ugong xjia wil'i yajtu'udägoyyaamb. Hoy piønä jaduhñ jia yagjatcø'øwa'añii haxøøg. Pero jaduhñä Dios miäna'añ cooc hajxy xpuihbedáanäm, neby hajxy jaduhñ nga'a tu'udägóoyyämät. Tøyhajt jaduhñ coo hajxy xpuihbedáanäm. Hix, cabä møjcu'ugongä miäjaa jaduhñ miäbaady nebiä Dios mäjaa miøødän.

¹⁴ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, cabä quepychech, cabä naaxpoch hajxy mwiin-gudsähgø'øwät. ¹⁵ Mnajuøøby hajxy jaduhñ cooch tøyhajt nmädia'agy. Hix, mwi-injuøøby hajxy hädaaduhñ. ¹⁶ Coo tsuugay nyagjåjtäm mänaa vino hajxy nhúucäm, mänitä Dioscujú'uyæp hajxy nyéjcäm. Je'e jaduhñ ñänøømby coo hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy nhíjtäm, je'eguiøxpä coo Jesucristo ñø'ty jiaanç tehñ yaghäyooyy mänaa hajxy je'e xñähho'túutäm maa hädaa yaabä naaxwiinän. Y coo tsajcaagy hajxy nyajniñäguidøøyyäm, je'e jaduhñ ñänøømgumbä coo hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy nhíjtäm, je'eguiøxpä coo Jesucristo ja'a ñi'x ja quiopc ñähdujcy mänaa hajxy je'e xñähho'túutäm. ¹⁷ Coo tu'ugpä tsajcaagy hajxy ngaamiújcäm, paady hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy nhíjtäm, hoy hajxy nja nämáyyäm.

¹⁸ Jaduhñä judíoshajxy yhiipä tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy møødä Dios mänaa animal hajxy chu'uçhän, ja'a jäya'ayhajxy yojxypä altarwiinduum. ¹⁹ Jaduhñhøch nmäna'añ coo quepychech naaxpoch quia'a jujyquiä. Jaduhñhøch nmänaambä coo animal quia'a cunuu'xiä ja'a jäya'ayhajxy yojxypä quepychechwiinduum. ²⁰ Caj pues. Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mæbøjpä, coo animal hajxy yoxy quepychechwi-induum, ja'a møjcu'ugong hajxy jaduhñ wyiingudsähgøøby, ca'a Dyosä. Cábøch njoot chocy coo jäya'ay hajxy mmøødhídat tu'ugwiinmahñdy, ja'a møjcu'ugong hajxy wyiin-gudsähgøøbiä. ²¹ Pø mhu'ugaambiä vino hajxy ja'a Dioscøxpä, cab hajxy hoy mhú'ugät ja'a møjcu'ugongcøxpä. Pø mgayaambiä tsajcaagy hajxy ja'a Dioscøxpä, cab hajxy hoy mgáyät ja'a møjcu'ugongcøxpä. ²² Cab jaduhñ yhooyä coo Dios hajxy nyagjootmä'tämät. Hix, maas mäjaamøødä Dios que højtshåjtäm.

²³ Jaduhñä jäya'ayhajxy miäna'añ cooc cuhdujt hajxy nmøødhåjtäm hoy ñejpiä. Tøyhajt jaduhñ. Pero cab jaduhñ yhawiinmatsä coo hajxy hoy ñejpiä njatcøøyyämät. Hix, coo hajxy hoy ñejpiä njatcøøyyämät, cabä Diosmädia'agy hajxy hoy nyajtu'uyóhyämät. ²⁴ Näje'e jäya'ayhajxy yhøxta'ay coo hajxy chäná'awät coo hajxy yhäyøwät. Pero maas hoy jaduhñ coo nmädøjc hajxy nbuhbéjtämät.

²⁵ Tsu'udsä tsu'uçh hajxy jaduhñ mädyijaty jim tóo'cäp halaplazpa'c. Pero cab hajxy myajtøwät pø tøø jäya'ay animal hajxy yoxy quepychechwiinduum. Cab hajxy je'eduhñ mnä'ä taj mnä'ä máyät ja'a tsu'uçhcøxpä. ²⁶ Hix, jaduhñä Diosmädia'agy miädia'agy: "Dios jie'e hädaa cøxiä maa hädaa yaabä naaxwiimbän."

²⁷ Coo pøñ hajxy jaduhñ xwiówät mägaabiä, hoy jaduhñ coo hajxy mnøcxät, hoyyä craa ja'a Diosmädia'agy hñajty quia'a jagä mæbøcy. Y cab hajxy myajtøwät pø tøø animal hñajty quepychechwiinduum yoxyii. Cab hajxy mdaj cab hajxy mmáyät ja'a tsu'uçhcøxpä. ²⁸ Pero coo pøñ hajxy jaduhñ xyhawáanät coo häna'c yø'ø animal hñajty tøø yoxy quepychechwiinduum, cab hajxy jaduhñ mdsú'udsät, weenä craa jaduhñ quia'a jootma'ady ja'a hajxy tøø xyhawáanäbä. Jaduhñä craada'a tiajy miay coo jaduhñ quia'a hoyyä coo yø'øduhmbä tsu'uçh hajxy ndsú'tsämät, ja'a häna'c yojxypä

quepychechwiinduum. ²⁹ Ja'a craa tøø xyhawáanäbä, je'ečh jaduhñ nnänøømby coo wehñdä jiootma'ada'añ. Cábøch jaduhñ nmäna'ana'añ coo mijts mjootma'ada'añ.

Näje'e jäya'ayhajxiäda'a miäna'ana'añ: "Ween yø'ø craa jaduhñ ñä'ä jootma'ady, nmøødhøch cuhdujt jaduhñ coočhä animal ndsú'udsät, hoy häna'c tøø jia yoxy quepychechwiinduum. ³⁰ Haa ca'a, nnämäabiøchä Dios Dioscujú'uyäp coočhä tsu'učh hänajty tøø ndsu'učh. Tiičh yø'ø craa jaduhñ coo xñä'ä näma'ay coočh nga'a tsú'udsät." ³¹ Jaduhñds je'e, tsögä mädia'agy hajxy hoy yajxón yajtuun yaghjítäm homiädyiibä coo hajxy ngaayy coo hajxy nhúucäm. Coo jäya'ay hajxy jaduhñ xyhíxámät coo mädia'agy hajxy hänajty hoy yajxón nyajtuun nyaghjítäm homiädyiibä, mänitä Dios hajxy miøjpäda'aga'añ jiaančhpäda'aga'añ. ³² Hix, coo mädia'agy hajxy hoy yajxón nyajtuun nyaghjítämät homiädyiibä, ni pøn jaduhñ quia'a jootmä'adät, ni ja'a judíoshajxy, ni ja'a jäya'ayhajxy cajpä judíoshajpä, ni ja'a jäya'ayhajxy ja'a Diosmädia'agy mæbøjpä. ³³ Jaduhñhøch høøchpä, hoy yajxónhøchä nyajtuñ nyaghity homiädyiibä nébiøchä jäya'ayhajxy jaduhñ xquiumáyät. Cábøch pøn jaduhñ nyagjootma'ady. Hix, chójpiøch njoot jaduhñ coo jäya'ayhajxy nägøxiä ñähwá'adsät ja'a piojpä ja'a quiädieeyhajxy. Cábøch njoot chocy coočh nidiuhñ nbáadät ja'a hoybä ja'a weenbä.

11

¹ Nébiøchä Jesucristo nbahixiän, jaduhñhøch mijts xpiahjxpät.

² Hermanodøjc, xoonðáacpøch jaduhñ coočh mijts xjiahmiejsta'agy homiänaajä, y coo Diosmädia'agy hajxy homiänaajä myajtuñ nebiátyhøch hajxy tøø nnajtscapxøøyyäm. ³ Chójpiøch njoot jaduhñ coo hajxy mwiinjuø'øwät coo Jesucristo ja'a Dios Wyiindsønhaty y coo højtsä Jesucristo nWiindsønhtëmbä, højts ya'adiøjc-hájtäm. Jaanä jaduhñä ndo'oxiøjc-hájtäm hajxy xwyiindsønhtëmbä, højts ya'adiøjc-hájtäm. ⁴ Maa hermanodøjc-hajxy yhamugø'øyän tsajtøgooty, coo ya'adiøjc jim tu'ug Dyiospa'yá'axät cuhjupmøød, cabä Jesucristo hamuumdu'joot wyiingudsähgø'øy; ni jaduhñ coo Diosmädia'agy cuhjupmøød yajwiinhixø'øwät. ⁵ Jaanä jaduhñduhmbä, coo to'oxiøjc-hajxy jii by Dyiospa'yá'axät cuhwa'ads tsajtøgooty, o coo Diosmädia'agy hajxy jii by yajwiinhixø'øwät cuhwa'ads, høchähdiuunnä hajxy je'eduhñ. Jaduhñ je'eduhñ piaady nejpian yø'ø to'oxiøjc quihwaay hajxy yhøxme'xypän. ⁶ Jaduhñds je'e, pø cabä to'oxiøjc-hajxy tiägø'øwa'añ tsajtøgooty cuhjuuxy, ween hajxy jaduhñ ñä'ägä yajcuhme'xy. Y pø tsähdiuumb hajxy jaduhñ cuhme'xy, ween hajxy ñiguiuhjuuxy. ⁷ Pero ja'a ya'adiøjc-hajxy, cab hajxy je'e ween tsajtøgooty cuhjupmøød tiägøøbiä. Hix, jaduhñä Dios ja'a ya'adiøjc yhädiuunñ nebiä Diosän. Ja'a ya'adiøjc-cøxpä jaduhñ quiähxø'øgy coo Dios mäjaa jiaančh tehñ miøødä. Pero ja'a to'oxiøjc-cøxpä quiähxø'øgy coo ya'adiøjc mäjaa miøødäbä. ⁸ Coo Dios ja'a to'oxiøjc jecy yhädiuunñ, jayøjpä ya'adiøjc ja'a quiaach tu'ug piøjcäxä. Mänitä to'oxiøjc yajwa'añguiøjä caachhaam. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän. Pero cab jaduhñ miäna'añ coo ya'adiøjc yajwa'añguiøjä ja'a to'oxiøjc quiaachhaam. ⁹ Ja'a ya'adiøjc-cøxpä ja'a to'oxiøjc yhädiuunäbä. Cab hajxy nmänáanämät coo ya'adiøjc yhädiuunä ja'a to'oxiøjc-cøxpä. ¹⁰ Páadiädsä to'oxiøjc-hajxy wiädítät cuhjuuxy, jaduhñ hajxy yajcähxø'øgät coo hajxy yhane'emyii ya'adiøjcäm. Jaduhñä Diosmoonsähajxy quiumay, ja'a hajxy jim tsajpootypä. ¹¹ Pero jaduhñä Dios hajxy jecy xquiunú'xäm ya'adio'oxy. ¹² Hix, jéquiänä to'oxiøjc yajwa'añguiøjä ja'a ya'adiøjc quiaachhaam. Jaanä jaduhñduhmbä, ja'a to'oxiøjc-cøxpä ja'a ya'adiøjc myiñguia'ay.

¹³ Huuc mäna'an mijts pø hawiinmats jaduhñ coo to'oxiøjc-hajxy cuhwa'ads Dyiospa'yá'axät tsajtøgooty. ¹⁴ Høchähdiuunnä jaduhñ coo ya'adiøjc quihwaayhajxy yoñ yajyéegät. Hoy piønä jaduhñ miäna'añ. ¹⁵ Pero hahixøøyyäp ja'a to'oxiøjc-hajxy jaduhñ coo quihwaay hajxy yajyéegät yoñ; jaduhñ je'eduhñ miäbaady nebiä cuhmochpän. ¹⁶ Jaduhñ højts nnä'ägädä yajnähixø'øy coo to'oxiøjc-hajxy cuhmoch

Dyiospa'yá'axät tsajtøgooty. Y jaduñä hermanohajxy nägøxiä yajñähixøøbiä tsajtøgooty wiinduhmyhagajpt. Hoorä, pønjaty jaduñ mänaamb cooc tyijy jaduñ quia'a nejpiä coo to'oxiøjc-hajxy jaguiuhmoch tsajtøgooty Dyiospa'yá'axät, cabä tøyhajt hajxy ñä'ägädä møødä.

¹⁷⁻¹⁹ Tøøch nmädoyhaty coo hajxy näje'e haxøøgtøjiämuum mniñäma'ayii maa hajxy tsajtøgooty mhamugø'øyän. Tøyhajtäda'a jaduñ. Cab jaduñ yhooyä y cábøch jaduñ ngumay, hóyhøch jaduñ nja najuø'øy coo jäya'ayhajxy yhixa'añ pønjaty tøyhajt hoy wädijp. ²⁰ Coo Jesucristo hñajty yagho'oga'añii, mänitä jiamiøød ñämaayy coo hajxy chuugaamiügät ja'a Jesucristocøxpä. Pero mijts, coo hajxy naxy tsajtøgooty mhamugø'øy, coo hajxy naxy mdsuugaamiucy, cabä Jesucristo hajxy naxy mjahmiech. ²¹ Hanidiuhmjaty hajxy naxy mgay. Cab hajxy naxy mdajy mmay pø jii mmägu'ughajpä caayyøøc hajxy miøødä quia'a møødä. Näje'e hajxy naxy mmu'ugyii. ²² Jim hajxy hawiinmats mgay mhú'ugät maa mhamdsoo tøjc-hajxiän. Cab jaduñ yhooyä coo hajxy jaduñ mjatcø'øy maa Diostøjcän. Myajtsähdiuumbiä häyoobäya'ay hajxy jaduñ. Cáboch mijts jaduñ nnä'ägädä cumay coo hajxy jaduñ mjatcø'øy.

²³ Hamdsoöchä Jesucristo xyajñähixøøyy nébiøch mijts tøø nnajtscapxøøyyäm: Hoorä, mänittsuu, coo Jesucristo hñajty tiooga'añii, mänitä Jesucristohajxy tiägøøyy tsuugaabiä møødä jiamiøødhajxy. Mänitä Jesucristo tsajcaagy quionø'cy. ²⁴ Mänit Dioscujú'uyäp yejcy. Mänitä tsajcaagy yhaguidøøyy. Mänit miänaañ: "Huuc cay hajxy. Høøch nni'x høøch ngopc hädaa. Mijtscøxpøchä häna'c xtiooga'añ. Cooch mijts mänaa xjiahmiejtstá'agät, jaduñä tsajcaagy hajxy mgáyät." ²⁵ Y coo hajxy hñajty tøø chuugaabiädøøñä, mänitä Jesús vino quionø'cy copajooty. Mänit miänáangombä: "Cooch mijts nnähho'tu'udaanä, cooch nnø'ty nyaghäyowaanä, hawiinjemybiä Dios hajxy xmiøødyajcuhduga'añ. Hoorä, hädaa vino, hijxtahnd jaduñ miähmø'owa'añ nébiøch nnø'tiän. Y naaghooc hädaa vino hajxy mhü'ugy, mänitøch hajxy xjiahmiejtstá'agät." ²⁶ Homiänaajä hädaa tsajcaagy hajxy hñajty mgaya'añ, homiänaajä hädaa vino hajxy hñajty mhü'uga'añ, myajcøhxø'py hajxy hñajty coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Hix, wiimbijtagatsaambä Jesucristo. Yaa jadähooc quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin.

²⁷ Nebiä Jesucristo jiamiøødhajxy miøødcaayy miøødhuuquiän, jadúhñäc hajxy ngaayy, jadúhñäc hajxy nhúucämbät. Pønjataiä howyiinmahñdy hñajty ca'a møød coo hñajty jaduñ quiaya'añ, coo hñajty jaduñ yhu'uga'añ, haxøøg hajxy jaduñ jiatcø'øy ja'a Jesucristo ñi'xcøxpä ñø'tycøxpä. ²⁸ Jaduñds je'e, coo hajxy hñajty mgaya'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hñajty mhü'uga'añ ja'a Jesucristocøxpä, naxy hajxy jayøjpiä mdehm ñiñajuø'owøøjät pø howyiinmahñdy hajxy hñajty mjaanç møød. ²⁹ Pønjaty jaduñ caaby huucp ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy jaduñ quia'a møjpadá'agät coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, yajcumädowáanäp hajxy jaduñ. ³⁰ Näje'e hajxy mba'ambety; näje'e hajxy mga'a majaanmøødä. Høxtä näje'ejaty hajxy jaduñ tøø yho'ogy. Paady hajxy jaduñ mjaty mhabety coo hajxy mga'a møjpada'agy coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. ³¹ Pero cabä Dios hajxy xyajcumädóowämät coo howyiinmahñdy hajxy hñajty nmøødhajtäm coo hajxy hñajty ngayáanäm ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hñajty nhu'ugáanäm ja'a Jesucristocøxpä. ³² Paadiä Dios hajxy tähoogaty xyajcumädóowäm, jaduñ hajxy xyajñajuøøyyäm coo miädia'agy hajxy hñajty hoy nga'a yajtúunäm. Y coo miädia'agy hajxy hoy nyajtúunämät, cab hajxy jii by nnä'a hädáacämät møjcu'uhaam maa jäya'ayhajxy yhäda'aga'añän, ja'a hajxy ca'a mabøjpä.

³³ Jaduñds je'e, hermanodøjc, coo hajxy hñajty mänaa mgaamiuga'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hñajty mänaa mhuucmuga'añ ja'a Jesucristocøxpä, naxy hajxy tu'cuhdujt mdehm quiaaachóonät. Mniyhahixø'owøøjap hajxy jaduñ. ³⁴ Pø myähó'cäp hajxy hñajty, jayøjp hajxy mnä'ägä cáyät maa mdøjc-hajxiän. Jaduñä Dios hajxy xquia'a yajcumädóowät coo hajxy hñajty mgaamiuga'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy

hänajty mhuucmuga'añ ja'a Jesucristocøxpä. Madiu'uçh hajxy tøø xjiaac mäyajtø. Cooçh jim̄ nnøcxät maa mijtsän, mänítøch jim̄ nyajtødiägó'øwät.

12

¹ Hermanodøjc, tsøg hajxy mädiáacäm nebiatiä Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtäm, coo hawiingatiä tuung hajxy xmióoyyäm. Naxy hajxy jaduñ mdehm̄ wyiinjuó'øwät.

² Mnajuøøby hajxy jaduñ, coo Diosmädia'agy hajxy hänajty mga'a panøcxyñä, je'enä quepychech naaxpoch hajxy hänajty mwiingudsähgø'øyñä. Cabä quepychech naaxpoch quiapxy miädia'agy. Jaduhñ hajxy hänajty mwädity nebiä tu'udägoybän. ³ Huuc wiinjuó'øw hädaa mädia'agy hajxy. Pønjetiä Dioshespíritu jaduñ najtscapxøøyyäp, cabä Jesús hajxy je'e haxøøg ñänømy. Y pønjetiä Dioshespíritu jaduñ ca'a najtscapxøøyyäp, cab hajxy hoy miäna'ana'añ coo Jesús hajxy nWiindsøn'hájtäm.

⁴ Coo Diostuung hajxy jaduñ ndúunäm, hawiingatiä Diostuung hajxy jaduñ xpiáatäm. Pero ja'a Dios ja'a yhEspírituhajtiä hajxy jaduñ xtiuungmóoyyäm. ⁵ Madiu'u ja'a Diostuung hajxy jaduñ njaançh túunäm, pero tu'jäya'ayyä hajxy jaduñ nWiindsøn'hájtäm. Ja'a Jesucristo je'e. ⁶ Ja'a Dios hajxy xpiuhbéjtäm coo tiuung hajxy ndúunämät, nebiatiä tiuung hajxy xpiáatäm. ⁷ Paadiä Dioshespíritu hajxy hawiingaty xtiuungmóoyyäm, jaduñ hajxy hoy nnibihbéjtämät hamiñ haxøpy. ⁸ Hiç, näje'e hermanohajxy tiuungmo'oyii ja'a Dioshespíritäm coo hajxy quiapx coo hajxy miädiá'agät nebiä jajpä häna'cän. ⁹ Näje'e hermanohajxy piuhbedyii ja'a Dioshespíritäm coo hajxy hoy jiaançh tehñ miábógät ja'a Diosmädia'agy. Näje'e hajxy miäjaamo'oyii nebiä jäya'ay hajxy yajmøcpógät, ja'a pøjc ja'a híxäbä. ¹⁰ Näje'e hermanohajxy piuhbedyii ja'a Dioshespíritäm coo hajxy hoy-yagjuøøñä tiuñ ja'a Diosmäjaagøxpä. Näje'e hajxy tiuungmo'oyii coo Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät. Näje'e hajxy tiuungmóoyyäbä coo hajxy yhøxcábät pøn najtscapxøøyyäp ja'a Dioshespíritäm, pøn najtscapxøøyyäp ja'a møjcu'ugóngäm. Näje'e hajxy piaadyii coo hajxy quiápxät wiinghayuucjaty. Näje'e hajxy piáatäbä coo hajxy quiapxhoyó'øwät waambatiä hermanohajxy tøø quiapxy wiinghayuucjaty. ¹¹ Hanidiuhmjatiä Dioshespíritu hajxy xtiuungmóoyyäm, nebiä jioot chocy. Tu'uquiä ja'a Dioshespíritu jaduñ.

¹² Ja'a tu'ugpä ni'x, ja'a tu'ugpä copc, madiu'u pajc miøødä. Pero tu'ugpä ni'x tu'ugpä copc hajxy jaduñ nmøødhájtäm. Jaduhñ mäwiin højtshájtäm, tu'ugmädia'agy hajxy nhíjtäm coo Jesucristo hajxy nWiindsøn'hájtäm, hoy hajxy nja nämayhájtäm. ¹³ Coo hajxy nnäbéjtäm, jaduñä Dioshespíritu hajxy xpiädáacäm tu'ugmädia'agy nägøxiä, møødä judíoshajxy, møødä cajpä judíoshajxy, møødä jäya'ayhajxy je'ehájtäbä wiinghänä'cäm, møødä jäya'ayhajxy hijpä hawa'adstuum. Nägøxiä ja'a Dioshespíritu hajxy nmøødhájtäm.

¹⁴ Ja'a tu'ugpä ni'x ja'a tu'ugpä copc, madiu'u pajc hajxy nmøødhájtäm. ¹⁵ Coods yø'ø tecy jaduñ ñä'ä mäná'anät: “Cábøch tii nmach cábøch tii nnähdoñ nej yø'ø cø'øjän, páadyhøch miich jaduñ xquia'a yajtuna'añ”, cab jaduñ ñä'ä tóyyäbä; haa ca'a, nyajyohy nyajnájxäm ja'a tecy jaduhmbä. ¹⁶ Jaanä jaduhnduhmbä, coo yø'ø taatsc jaduñ miänáambät: “Cábøch jaduñ nhixy nej yø'ø wiinän, páadyhøch miich jaduñ xquia'a yajtuna'añ”, cab jaduñ ñä'ä tóyyäbä; haa ca'a, nyajmädóowäm ja'a taatsc jaduhmbä. ¹⁷ Coo hajxy häxøpy nhaagä wiinhájtäm, cab hajxy häxøpy nmädóowäm. Y coo hajxy häxøpy nhaagä mädohndhájtäm, cab hajxy häxøpy tii xjiøjxuugøøyyäm. ¹⁸ Jaduhñä Dios hajxy xquiunú'xäm nebiaty hajxy xyajmädsójcäm. Paadiä ni'x ja'a copc hajxy nmøødhájtäm, paadiä cø'ø ja'a tecy hajxy nmøødhájtäm. ¹⁹ Coo hajxy häxøpy nhaagä pajc-hájtäm, cabä nni'x ja'a ngopc-hajxy häxøpy yhíjtäm. ²⁰ Madiu'u ja'a pajc hajxy nmøødhájtäm ja'a tu'ugpä jäya'ay. Tu'ugni'x tu'ugcopc hajxy jaduñ nmøødhájtäm.

²¹ Coo wiin häxøpy quiapxy, cabä cø'ø jaduñ ñämä'awät: “Cábøch miich nyajmaajiaty.” Jaanä jaduhñä copcpä, coo häxøpy quiapxy, cabä tecy jaduñ ñämäabiät: “Cábøch

miičh nyajmaajiaty.” ²² Pero nhaagä yajtuunḡpaátäm ja'a ni'x ja'a copc cøxiä, hoyyã pajc näje'e quia'a jagä møcä. ²³ Cabä ni'x ja'a copc hajxy teeñmuum nyajcähxø'øgáanäm, paadiä wit hajxy nmøødhájtäm. ²⁴ Pero ja'a nwiin ja'a njøjphajtämhajxy, cab jaduhñ ñeipiä coo hajxy nyajcähxø'cämät. Jaduhñhøch cham tøø nmädia'agy nebiä Dios ja'a nni'x ja'a ngopc-hajtämhajxy xquiunúu'xäm tu'ughamuum. Hoorä, jaduhñ mäwiin højtshájtäm, tu'ugmädia'agy hajxy nnimiøødhájtäm coo Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbøjcäm, coo Jesucristo hajxy näguipxy nWiindsønḡhájjtäm. Jaduhñä Dios hajxy xquiunúu'xäm coo hermanodøjc hajxy nwiingudsähgøøyyämät, hoy hajxy jia xoñ jia häyoy. ²⁵ Jaduhñä Dios quiumay coo hajxy nhájtämät tu'ugjoot tu'ugcopc, coo hajxy nničhojc coo hajxy nnimié'e'xämät hamiñ haxøpy. ²⁶ Coo tu'jäya'ay chaačhpøgät, mänit hajxy nägøxiä njootmayhájtämät. Jaanä jaduhñduhmbä, coo tu'jäya'ay wyiingudsähgø'øwøøjät, mänit hajxy nägøxiä nxoonḡdáacämät.

²⁷ Nwiindsønḡhájjtämä Jesucristo hajxy nägøxiä pønjetiä Diosmädia'agy mäbøjp. Hawiingatiä Dios hajxy tøø xquiunúu'xäm. ²⁸ Näje'e hermanohajxy tøø tiuunḡmo'oyii ja'a Diósäm. Ja'a Dios quiuguexyhájtäbä, je'e hajxy jayøjp tuunḡpaat. Mänit hajxy je'e tiuunḡpaatpä, ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy, møødä Diosmädia'agy-yajwiinhixøøbiähajxy. Näje'e hermanohajxy hoy-yagjuøøñä tiuñ ja'a Diosmäjaagøxpä. Näje'e hermanohajxy yajmøcpøcy ja'a jäya'ayhajxy nähba'amguhba'ambä. Näje'e hermanohajxy miäbuhbety. Näje'e hajxy jaduhñ miägapy yhane'emy. Näje'e hajxy piaadyii coo wiinghayuucjaty hajxy quiápxät. ²⁹ Hoorä, cabä Dios hajxy nägøxiä xquiuguexyhájtäm. Cabä Diosmädia'agy hajxy nägøxiä nyajwá'xäm. Cab hajxy nägøxiä nyajnahixøøyyäm. Cab hajxy nägøxiä ndúunäm hoy-yagjuøøñä ja'a Diosmäjaagøxpä. ³⁰ Cab hajxy nägøxiä nba'amyajnáxäm. Cab hajxy nägøxiä tøø xpiáatäm coo ngápxämät wiinghayuucjaty. Y cab hajxy nägøxiä tøø xpiáatäm coo hajxy ngapxhoyøøyyämät waambatiä hermano tøø quiapxy wiinghayuucjaty. ³¹ Tsøgä njoot hajxy pädáacäm hamuumdu'joot coo Dios tuunḡ hajxy ween xmióoyyäm ja'a maas tsoobaatpä. Chámhøchä mädia'agy hajxy nyajnahixøøwa'añ nebiä Dios miädia'agy hajxy hoy mmaas yajtu'uyó'oyät.

13

¹ Coo nmädøjc hajxy nga'a tsojc nga'a mée'xämät, cabä Diosmädia'agy hajxy hánajty hoy ngudiúunäm, hoy hajxy cu nja capx cu nja mädiáacäm madiu'u nebiä jäya'ayhajxy yaa jia capxiän hádaa yaabä naaxwiin, nebiä Diosmoonsähajxy jim jia capxiän tsajpootyp. ² Coo nmädøjc hajxy nga'a tsojc nga'a mée'xämät, cab hajxy nnä'ägädä tsoobáatämät, hoy hajxy cu nja najuøøyyäm tii jadäänäp tii tunäänäp, hoy hajxy cøxiä wiinä cu nja najuøøyy cu nja jahmiejtsäm, hoyyã møcmäjaa hajxy cu nja jaančh tehñ miøødhájtäm hoy ñä'a tiigøxpä. ³ Coo nmädøjc hajxy nga'a tsojc nga'a mée'xämät, cab hajxy nnä'ägädä tsoobáatämät, hoyyã häyoobäjäya'ay hajxy cøxiä wiinä cu nja móoyyäm mäduhñtiä hajxy nmøødhájtäm, hoyyã jäya'ay hajxy cu nja nähho'túutäm.

⁴ Pønä miädøjc tsojp mee'xp, mee'xxieemy hajxy jaduhñ yhity. Hoy hajxy jaduhñ miädøjc-haty. Cabä hadsocywyiinmahñdy hajxy miøødä. Cab hajxy yajcumaya'añ. ⁵ Pønä miädøjc tsojp mee'xp, cab hajxy chähdiuhndägoyyã. Cab hajxy wyiinducä. Cab hajxy jiootma'ady, hoy hajxy cøxypänejpiä cu jia tunøø. ⁶ Cabä haxøøgpä hajxy chocy; ja'a tøyhajtpä hajxy jaduhñ chojpy. ⁷ Pønä miädøjc tsojp mee'xp, miee'xtujpy hajxy. Coo hajxy cøxypänejpiä tiunøøjät ja'a miädøjcäm, cab hajxy jiootma'ady. Cab hajxy ñäxø'øwø'øy, cab hajxy ñähøøno'øy. Hoy hajxy miäxi'igy, hoy hajxy miägapy, weenä craa ja'a tøø quiädiéyäbä jaduhñ yhuuc wiinmahñmech coo jaduhñ tøø quiädieey.

⁸ Habaadaamb jaduhñ coo jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hánajty quia'a yajwa'xaannä. Habaadaamb jaduhñ coo jäya'ayhajxy hánajty quia'a capx quia'a mädia'agaannä wiinghayuucjaty. Habaadaamb jaduhñ coo quia'a tsoobaadaannä tijatiä jäya'ayhajxy

yaa ñajuøøby hädaa yaabä naaxwiin. Pero cøjxta'axiøø hajxy nniçhoc nnimiee'xáanäm. ⁹ Cahnä hajxy hoy nwiinjuøøyyäm je'eguiøxpä coo hajxy yaa nhíjtämnä hädaa yaabä naaxwiin. Cahnä Diosmädia'agy hajxy hoy nhabójcäm coo hajxy nyajwá'xämät. ¹⁰ Habaadaamb jaduhñ coo Diosmädia'agy hajxy maas ca'xy nwiinjuø'øwáanäm, paady hñajty pøñ quia'a wäditaannä Diosmädia'agy-yajwa'xpä.

¹¹ Coo hajxy nmuutsc-hájtämnä, cahnä hajxy hñajty nwiinmahñméjtsäm. Pero coo hajxy nmøjjøøyyänä, mänit hajxy nnajuøøyyänä. Tøø hajxy nwiinmahñméjtsänä; cab hajxy nwiinmahñdyhájtänä neby hajxy tøø nmuutsc-hájtäm. ¹² Jaduhñ mäwíinäts je'e, coo hajxy yaa nhíjtäm hädaa yaabä naaxwiin, cahnä Diosmädia'agy hajxy hoy nwiinjuøøyyänä. Cahnä Dios hajxy nhixyhájtäm. Pero coo hajxy jimñ nnøcxáanäm tsajpootyp, mänitä Dios hajxy nhixyhadáanäm neby hajxy je'e xyhixyhájtäm. Mänitä miädia'agy hajxy ca'xy nwiinjuø'øwáanäm. ¹³ Tägøøgtu'u ja'a Dios hajxy xyhanéhmäm; coo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät coo tiøyhajtä, chaads coo Jesucristo hajxy njøbhíjxämät coo yaa quiädaactägatsa'añ, chaads coo nmädøjc hajxy ndsojc nmée'xämät. Hädaa høxhaambä jaduhñ maas tsoobaadaamb coo nmädøjc hajxy ndsojc nmée'xämät.

14

¹ Naxy hajxy ndehmñ ñiçhojc ndehmñ ñimiee'xämät hoy miánaajä. Je'e maas tsoobaatp. Jaanä jaduhñduhmbä, tsøgä Dios hajxy nämáayyäm coo mäjaa hajxy ween xmióoyyäm coo tiuung hajxy jaduhñ ndúunämät. Je'e tsoobaatp coo hermano ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy. ² Näje'e hermanohajxy, coo hajxy hñajty quiapxa'añ tsajtøgooty, cab hajxy howyiinjuøøñä miädia'agy. Hix, ja'a Dios hajxy jaduhñ miøødmädiaacy, ca'a yhøjtshájtäm, je'eguiøxpä coo Dioshajtiä wyiinjuø'ø. Cab højts jaduhñ nnä'ägädä wiinjuøøyyäm. Najtsapxøøyyäp hajxy jaduhñ ja'a Dioshespíritäm. Jagooyyä Dios jaduhñ ñajuø'øy waambaty hajxy jaduhñ miädia'agy. ³ Pero coo Diosmädia'agy hajxy ngápämät nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ wyiinjuø'øwät, mänitä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nyajwiingapxøøyyämät, hoy hajxy jaduhñ nmägäpñ nhané'emät, hoy hajxy jaduhñ ngäpñmøcpøjcämät. ⁴ Pøñ Dioshajtiä nä'ä møødmädiaacp, je'e mäjaa nidiuhñ móoyyäp nebiä Diosmädia'agy maas hoy jiaac wiinjuø'øwät. Hix, cabä jäya'ayhajxy jaduhñ wyiinjuø'øy waambaty jaduhñ miädia'agy. Pero coo hermanodøjc ja'a Diosmädia'agy hajxy nyajwiingapxøøyyämät howyiinjuøøñä, mänit hajxy miäjaamo'owøjät nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy jiaac wiinjuø'øwät.

⁵ Maas tsoobaatp jaduhñ coo Diosmädia'agy hajxy ngápämät howyiinjuøøñä; jaduhñä hermanohajxy nägøxiä wyiinjuø'øwät, ja'a hajxy mädoobä. Hoy hit jaduhñ coo Dioshajtiä hajxy nägøxiä mmøødmädiá'agät. Mänit mäbøcy yhoyø'øwät coo hajxy mgäpñxhoyø'øwät, jaduhñä hermanohajxy nägøxiä wyiinjuø'øwät. ⁶ Hermanodøjc, coochä Dioshajtiä nnä'ä møødmädiá'agät maa mijtsän, cab hajxy jaduhñ hoy mwiinjuø'øwät. Pero mänit hajxy jaduhñ mwiinjuø'øwät cooch mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiinhixø'øwät nebiätyhøchä Dios ja'a miädia'agy hñajty xñajtsapxøøyyä.

⁷ Høxtáhmädsä xuuxpädøjc-hajxy, coo hajxy hoy quia'a xú'uxät, nägoodä hajxy nøcxy ñä'ä yajxu'uxy ñä'ä yajpøgø'øy, y cab hoy yajmädooy. ⁸ Jaanä jaduhñduhmbä maa jäya'ayhajxy chiptuñän, coo soldado ja'a corneta hoy quia'a yajxú'uxät, cabä jiamøødhajxy jaduhñ hoy chiptúnät. Nä'ä himybiäyø'øg nø'ø maamybiäyø'øgäp hajxy jaduhñ. ⁹ Jaduhñ mäwíinäts højtshájtäm, coo Dioshajtiä hajxy nmøødmädiá'acämät, cabä nmädia'agy hajxy jaduhñ nniwyiinjuøøyyämät hamiñ haxøpy. Xiøøbä hajxy jaduhñ nnä'ä capx nnä'ä mädiá'acämät. ¹⁰ Madiu'u hayuuc hajxy yaa ngápäm hädaa yaabä naaxwiin. Hawiingaty hayuuc hajxy nniwyiinjuøøyyäm. ¹¹ Y coo mädia'agy hajxy hamiñ haxøpy nga'a nniwyiinjuøøyyämät hawiingaty, cab hajxy jaduhñ hoy nnimioødmädiá'acämät. ¹² Jaduhñ mäwíinäts mijts, mjaançh tehñ miánaamb mijts jaduhñ coo Dioshespíritu hajxy xtiuungmó'owät. Y myujwá'anäp ja'a tuung hajxy mädyii

maas tsoobaatp. Jaduhñä hermanodøjc hajxy maas hoy myajwiingapxó'owät nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy wyiinjuó'owät.

¹³ Jaduhñds je'e, pøn jaduhñ howyiinjuoøñä ca'a capxp ca'a mädiaacp, weenä Dios jaduhñ ñäma'ay coo miäjaamo'owóøjät nebiä miädia'agy quiapxhoyó'owät. ¹⁴ Coo Dios hajxy nba'yáaxämät ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuoøbiä, cab hajxy nwiinjuoøyyämät, hoy hajxy cu nja mädiáacäm wiinmahñdyhaam. Y cab hajxy jaduhñ nnä'ägädä wiinjuoøyyäm. ¹⁵ Jaduhñds je'e, tsøcxä Dios hajxy pa'yáaxäm juøhñdyhaam, pero howyiinjuoøñä. Tsøcxä Dioshøy hajxy hóøwäm juøhñdyhaam, pero howyiinjuoøñä. ¹⁶ Coo Dios hajxy nnämäáyyämät “Dioscujú'uyäp”, ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuoøby, cab hajxy hamdsoo nwiinjuoøyyämät. Y ja'a jäya'ayhajxy jii mädoobä, ni je'e hajxy jaduhñ quia'a wiinjuó'owät. Y cab hajxy hoy piamáná'anät “Dioscujú'uyäp.” ¹⁷ Hoyyä Dios hajxy yajxon cu nja nämááyyäm “Dioscujú'uyäp”, ja'a jäya'ayhajxy jii mädoobä, cab hajxy wyiinjuó'owät. Y cabä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ jiaac wiinjuó'owät. ¹⁸ Høøch, nnämäabiøchä Dios “Dioscujú'uyäp” je'eguiøxpä cooch pøn jaduhñ xquia'a najtspaadø'øy nébiøch hayuuc-haamby ngapxiän, ja'a Dioshajtiä wyiinjuoøbiä. ¹⁹ Pero maa hajxy nhamugóøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, tsoobaatp jaduhñ cooch howyiinjuoøñä ngápxät, hoy jia weeñtiä. Cab jaduhñ jiaty tsoobáadät cooch hayuuc-haamby ngápxät ja'a Dioshajtiä wyiinjuoøbiä, hóyhøch yoñ cu nja capx. Hix, cooch howyiinjuoøñä ngápxät, wyiinjuó'owäp ja'a hermanohajxy jaduhñ, jadúhñhøchä Diosmädia'agy hajxy hoy nyajwiingapxó'owät.

²⁰ Hermanodøjc, tsøg hädaa mädia'agy hajxy hoy wiinjuoøyyäm nebiä mõjhäna'c-hajxy hoy wyiinjuoø'oyän. Yø'ø pigäna'c-hajxy, cahnä hajxy wyiinmahñmechñä. Pero cahnä haxøøgpä hajxy yhixy yhabaadyñä. ²¹ Jaduhñä Diosmädia'agy jecy miänaañ: “Ja'a judíoshajxy, cábøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä. Nguexáambiøchä jäguembä jäya'ay jim maa judíoshajxiän. Mänit hajxy miøødmädia'aga'añii wiinghayuuc-haamby. Pero ni jadúhñhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøgaanä, nømä Dios miäna'añ.” ²² Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, je'eguiøxpä højts hayuuc-haamby ngápxäm, ja'a Dioshajtiä wyiinjuoøbiä, ca'a jie'eguiøxpä ja'a jäya'ayhajxy ja'a Diosmädia'agy mäbøjpä. Coo hajxy naxy ngápxäm ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuoøby, jaduhñä Dios hijxtahñd xii yecy coo jäya'ay tsaachpä peenä hajxy piaada'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä. Pero coo Diosmädia'agy hajxy naxy ngápxäm howyiinjuoøñä, jaduhñä Dios hijxtahñd xii yecy coo jäya'ay hoybä weenbä hajxy piaada'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä. ²³ Hix, coo hajxy nägøxiä ngápxämät ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuoøby maa hajxy hänäjty nhamugóøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, y coo jäya'ayhajxy jim tiägó'owät, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, jaduhñda'a hajxy miäná'anät cooc tyijy hajxy nguhhíñäm. ²⁴⁻²⁵ Pero coo Diosmädia'agy hajxy nägøxiä ngápxämät howyiinjuoøñä, mänitä jäya'ayhajxy wyiinjuó'owät, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä. Mänit hajxy yhuuc tehñ wyiinmahñmédsät. Mänit hajxy hamdsooyyä ñiñajuó'owóøjät coo hajxy hänäjty hoy tøø quia'a jäya'ayhaty. Mänit hajxy jaduhñ jyicädá'agät. Mänitä Dios hajxy yhuuc tehñ wyiingudsähgø'owät. Mänit hajxy yhuuc tehñ miäná'anät coo Dios hajxy hänäjty tøy xjiaanç tehñ miøødhíjtäm.

²⁶ Hermanodøjc, maa hajxy nhamugóøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, tsøg hajxy yajxon yagjáltäm nägøxiä, jaduhñä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nmaas mäbøjcämät. Näje'e Dioshøy hajxy yhøwa'añ. Näje'e hajxy yajnahixø'owa'añ. Näje'e hajxy miädia'aga'añ waambatiä Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø ñajtsapxø'øyyii ja'a Diósäm. Näje'e hermanohajxy quiapxa'añ hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuoøby. Y näje'e hermanohajxy quiapxhoyø'owa'añ waambatiä hermanohajxy hänäjty tøø quiapxy ja'a hayuuc-haamby ja'a Dioshajtiä wyiinjuoøbiä. ²⁷ Coo hajxy mänaa ngápxämät ja'a hayuuc-haamby ja'a Dioshajtiä wyiinjuoøbiä maa hajxy hänäjty nhamugóøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, nämetsyä nädägøøquia hajxy

ngápxámät hanidiuhmjaty. Mänitá hermano tu'jäya'ay xquiapxhoyóøyyámät. ²⁸ Pero pø cabä hermanohajxy jim näje'e jiaty capxhoyø'ow, mejor ween hajxy jim nga'a nä'ägädä cápxámät tsajtøgooty ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøby. Wiingtuum hajxy nøcxy nnä'ägädä cápxám jaduhñ hanidiuhmjaty. Xmiädóowámäp ja'a Dios hajxy jaduhñ. ²⁹ Jaanä jaduhñduhmbä, coo hermanohajxy hánajty quiapxa'añ waambaty hajxy hánajty ñajtsapxø'øyyii ja'a Diósäm, ween hajxy nämetsyä nädägøøquiä quiapxy. Y ja'a hermanohajxy jaac jüübä, mänit hajxy jaduhñ miänä'anät pø tøø hajxy hoy miädoy, pø caj. ³⁰ Y coo wiinghermano hánajty quiapxa'añ waambaty hánajty ñajtsapxø'øyyii ja'a Diósäm, weenä hermano yhuuc hamoñ, ja'a hánajty capxpä. ³¹ Hanidiuhmjaty hajxy ngápxámät nägøxiä waambatiä Dios hajxy hánajty xñajtsapxøøyyäm. Jaduhñ hajxy nägøxiä maas hoy nhabójcämät; jaduhñ hajxy nägøxiä nniguiapxwíjjämät. ³² Hiç, coo miich hánajty mgapxa'añ waambaty miichä Dios hánajty xñajtsapxø'øwaañä, mänit mgápxät coo hánajty tøø xyhabaatä. ³³⁻³⁴ Jaduhñä Dios quiumay coo hajxy hanidiuhmjaty ngápxámät. Cab jaduhñ quiumay coo hajxy nägøxiä nxiicmujc nmädiaacmújcämät tsajtøgooty.

Cab jaduhñ yhooyä coo to'oxiøjc-hajxy jii by quiápxät tsajtøgooty maa Dios hajxy hánajty nwiingudsähgøøyyämän. Cabä Dios jaduhñ miäna'añ coo hajxy jii by quiápxät. Jaduhñä hermanohajxy nägøxiä quiuhdujthaty wiinduhmyhagajpt. Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ coo to'oxiøjc-hajxy miädia'agymiäböät. ³⁵ Hoçhähdiuunä jaduhñ coo to'oxiøjc-hajxy jii by quiápxät tsajtøgooty. Pø cabä Diosmädia'agy hajxy hánajty tøø wyiinjuø'oy tsajtøgooty, jimä ñihyhap hajxy miäyajtówät maa yhamdsoo tøgootyhajxiän.

³⁶ Jaduhñä hermanodøjc-hajxy nägøxiä miäna'añ wiinduhmyhagajpt coo to'oxiøjc-hajxy jii by quia'a capx quia'a mädiá'agät tsajtøgooty nebiä Diosmädia'agy miäna'añ. Y mijts jim hijpä Corintos, jaduhñ mijts mbaguhdujthájpät. Caj mijts mhamdsoo cuhdujt myajtúnät. ³⁷ Nébiøch chamñ ngujaay, Diosmädia'agy hädaaduhñ. Naxy hajxy jaduhñ mdehmñ miäböät, pønjaty jaduhñ niñänóømäp coo Dios hajxy ñajtsapxøøyyäxä, coo Dioshèspiritu piuhbedyii. ³⁸ Pønjaty hajxy jaduhñ ca'a mabøgaamb, cabä Dios hajxy jaduhñ quiumaya'añii.

³⁹ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, tsögä Dios hajxy nämáayyäm coo hajxy tehngajnä ween xpiuhbéjtämät, coo miädia'agy hajxy xñajtsapxøøyyámät. Jaduhñä miädia'agy hajxy hoy nyajwá'xämät. Pønñ jaduhñ capxaamb mädia'agaamb ja'a hayuuc-haamby ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä, ween hajxy jaduhñ quiapxy, ween hajxy jaduhñ miädia'agy. ⁴⁰ Pero tsögä Diosmädia'agy hajxy hoy yajxonñ yagjáltäm tsajtøgooty.

15

¹⁻² Hermanodøjc, tsög hajxy jahmiejtstáacäm coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñhöch mijts tøø nyajwiingapxø'oy. Tøø hajxy jaduhñ nmäböjcäm. Coo hajxy tehngajnä nmäböjcämät hamuumdu'joot, mänit hajxy jim nnócxámät Dioswiinduum. Pero coo hajxy jaduhñ nga'a mabøjcämät, cab hajxy jim nnä'ägädä nõcxámät.

³ Jaduhñhöch mijts tøø nyajwiingapxø'oy nebiátyhöchä Dios tøø xñajtsapxøøyyä. Jaanç tehñ choobaatp hädaa Diosmädia'agy jaduhñ. Tøø Jesucristo hajxy xñähho'túutäm; jaduhñä nbojpä ngädieeyháltäm hajxy tøø xyajnáhwáatsäm. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän. ⁴ Coo Jesucristo hánajty tøø yho'ogy, mänit hoy ñaaxtägø'oy. Mänit hoy jiuypiojtägach cumaaxc. Jaduhñ jim myiñgombä cujaay maa Diosmädia'aguiän. ⁵ Mänitá Pedro ja'a Jesucristo hoy wyiinguhixø'oy. Mänitá Jesucristo hoy wyiinguhixøøyyägumbä ja'a jiamiøødhajxy, ja'a nämajmetspäjäya'ayhajxy. ⁶ Mänit hoy wyiinguhixøøyyägombä ja'a miägu'ughajpähajxy nämägooxmägo'xnaxiä. Näje'eyyä hajxy tøø yho'nä, caj ñämayyä. ⁷ Mänitá Jacobo ja'a Jesucristo jadähooç wyiinguhixøøguiombä. Mänitá Jesucristo hoy wyiinguhixøøyyägombä ja'a jiamiøødhajxy nägøxiä.

⁸ Høøch, høxháamhøchä Jesucristo njaac tehñ yhijsy. Pero cábøch mähdiøjc jaduhñ nnä'ägädä tsoobaady. ⁹ Cábøch cuhdujt møc nmøødä nej yø'ø Dioscuguexyypä cuhdujt hajxy møc jiaanč tehñ miøødän. Cábøch mähdiøjc nhawiinmatsä cooçh mähdiøjc jaduhñ nniñänømøøjät cooçh Dios xquiuguexyhajpä. Hix, haxøøghøch hijty njäya'ayhaty. Nyajtsaaçhpøjpiøchä jäya'ayhajxy hijty, ja'a Diosmädia'agy hajxy hijty panøcxpä. ¹⁰ Pero cooçhä Dios xjiaanč cuguexyhaty, páadyhøch jaduhñ xpiuhbety. Hóyhøch nduñ. Maas máyhøchä Diosmädia'agy tøø nyajwa'xy ja'a nmädia'agyháamhøch que ja'a Dios quiuguexyypähajxy tøø yajwa'xy, ja'a hajxy jaac jimhä. Ca'a yhøøch jaduhñ tøø nnä'ä piy ngopcóotyhøch; Dióshøchä wiinmahñdy tøø xmio'oy. Jaduhñhøchä Dios xpiuhbety ja'a miäjaahaam. ¹¹ Pero cab jaduhñ ñejiä pønjaty mijtsä Diosmädia'agy tøø xyajwiin-gapxø'oy, pø høøch, pø wiinghäna'c. Tu'ugmädia'agy højtsä Diosmädia'agy nyajwa'xy. Y tøø mijtsä Diosmädia'agy mmäbøcy.

¹² Jaduhñ højtsä mädia'agy nyajwa'xy coo Jesucristo jiuypjøjtägajch coo hänajty tøø yho'ogy. Mayyä jäya'ayhajxy jaduhñ quia'a mäbøcy cooc tyijy ja'a ho'oguiäya'ayhajxy quia'a juypjøga'añ. Cabä tøyhajt hajxy jaduhñ ñä'ä møødä. ¹³ Pø cab häxøpy jaduhñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypjøga'añ, cabä Jesucristo cu jiuypjøjcy. ¹⁴ Y coo Jesucristo häxøpy tøø quia'a juypjøcy, cajxä hädaa mädia'agy häxøpy choobaady neby højts jaduhñ nja yajwa'xy. Y nej mijtsä mädia'agy hajxy mja mäbøcy, ni je'e häxøpy quia'a tsoobaady. ¹⁵ Jaduhñ højtsä Diosmädia'agy nyajwa'xy coo Dios ja'a Jesucristo yagjuypjøjcy. Pø cab häxøpy jaduhñ tiøyyä, høhñdaacp højts häxøpy ja'a Dioscøxpä. Hix, pø cab häxøpy jaduhñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypjøga'añ, cabä Dios ja'a Jesucristo cu yagjuypjøjcy. ¹⁶ Pø cab häxøpy jaduhñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypjøga'añ, cabä Jesucristo cu jiuypjøjcy. ¹⁷ Y coo Jesucristo cu quia'a juypjøjcy, cabä mädia'agy häxøpy choobaady neby hajxy nmäbøjcäm. Y cabä nbojpa ngädieeyhajxy häxøpy ñähwáatsäm. ¹⁸ Y tøø ho'oguiäya'ayhajxy häxøpy yhäda'agy møjcu'uhaam, hoy hajxy cu jia mäbøc ja'a Jesucristo miädia'agy. ¹⁹ Coo Jesucristo cu quia'a juypjøjcy, cab hajxy häxøpy jim nnøcxáañäm tsajpootyp. Tøø hajxy häxøpy nniwyiinhøhñäm hamiñ haxøpy. Hoñäxuu'tsnä jäya'ay hajxy häxøpy xyhíjxäm.

²⁰ Pero tøyhajt jaduhñ coo Jesucristo jiuypjøjtägajch. Jayøjp je'e jiuypjøjtsohñ. Høxhaam hajxy njaac juypjøgáañäm. ²¹ Tu'jäya'ay jecy yho'tsohñ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a craa Adánhajtäbä. Paadiä Adán jecy yho'cy, coo Dios ja'a miädia'agy quia'a cudiuunä. Y jaanä jaduhñduhmbä, tu'jäya'ay jiuypjøjtsohñ; ja'a Jesucristo je'e. ²² Ja'a Adán, højts nhaphajt ndeedyhajtäm je'e, paady hajxy nägøxiä nbaho'ogáañäm. Y jaanä jaduhñduhmbä, nägøxiä hajxy njuypjøgáañämbä, pønjataiä Jesucristo miädia'agy mäbøjcäp. ²³ Coo Jesucristo hänajty tøø jiuypjøjtägach, mänit jim ñøcxcombä maa Tieediän. Coo jim quioo'ty, mänit tiägøøyy hanehmbä. Y coo yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänitä ho'oguiäya'ayhajxy jiuypjøjtägatsa'añ, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hänajty tøø miäbøjcäbä. ²⁴⁻²⁶ Mänitä Jesucristo miäjäda'aga'añ. Mänitä Dios ja'a miädsip ja'a quiuhdujthajxy piögáañäxä nägøxiä. Mänitä jäya'ayhajxy quia'a ho'ogaañnä ni mänaa. Mänitä Jesucristo ja'a Dios cuhdujt yajcø'ødägø'øwa'añ neby jäda'ahaty yhane'emiän. Mänitä naaxwiimbä wyiimbidaañnä: ²⁷ "Tøø Dios ja'a Jesucristo cuhdujt mio'oy coo jäya'ay cøxiä yhané'emät." Nømä Diosmädia'agy jecy miänaañ. Mänit jaduhñ tiøjiajty mänaa Jesucristo tiägø'øyän jäya'ayhanehmbä. Pero cabä Diosmädia'agy jecy miänaañ coo Dios yaghane'emy. Hix, jaaya'ayä cuhdujt yejc coo Jesucristo jäya'ay cøxiä yhané'emät. ²⁸ Coo Jesucristo ja'a miädsip hänajty tøø quia'a cøxy yajmäjäda'agy, mänitä Tieedy cuhdujt quiøxy yajcø'ødägø'øwa'añ mäduhñtiä cuhdujt hänajty tøø mio'oyii. Jaduhñä Jesucristo yhane'ema'añii ja'a Tiéediäm. Jaduhñä Dios cøxiä yhane'ema'añ.

²⁹ Näje'e jäya'ayhajxy ñäbety ho'oguiäya'aguixpä. Pø cab häxøpy jaduhñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypjøga'añ, tiiguiøxpä jäya'ayhajxy jaduhñ coo ñäbety

ho'oguiäya'aguiøxpä.

³⁰ Nmäbøjpy højts jaduhñ coo hajxy njujypiøgåänäm, paady højts nga'a mõjpäda'agy, hoy højts nja wädity mähähñdium homiänaajä. ³¹ Cooch nmäna'añ cooch jaduhñ nwädity mähähñdium, je'eçh jaduhñ nnänøømbby coochä ca'awiindøyhäna'c-hajxy xjia wi'i yagho'oga'añ homiänaajä. Hermanodøjc, tehñ tøyhajt jaduhñ cooch nx-oonda'agy mijtscøxpä, je'eguiøxpä coo Jesucristo miädia'agy hajxy mmäbøjcä, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä. Hoorä, jaanä tøyhajt je'eduhñbä cooch nwädity mähähñdium homiänaajä. ³² Tøøchä ca'awiindøyhäna'c-hajxy mayhooc xjia wi'i yagho'oga'añ yaa Efeso ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Cooch häxøpy nga'a mäbøcy coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ, cábøchä Diosmädia'agy häxøpy nyajwa'xy. Coo häxøpy jaduhñ quia'a tøyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ, cu nmänáänäm hajxy jaduhñ: “Tsøg hajxy jaac cáayyäm, tsøg hajxy jaac húucäm, coo hajxy jaboomb nho'ogáänäm.”

³³ Cab hajxy myajwiinhøønät. Cab hajxy mmøødwädiymügät ja'a häna'c-hajxy mänaambä cooc tyijy ho'oguiäya'ayhajxy quia'a juypioğa'añ coo hajxy jaduhñ xya-jtu'udägóyyät. ³⁴ Najtshixø'øw yø'ø mhaxøøgcuhdujt hajxy. Hoy hajxy myohy, hoy hajxy mnájxnät. Näje'e yø'ø mjamiøødhajxy quia'a mäbøcyñä ja'a Diosmädia'agy. Höchähdiuunnä je'eduhñ.

³⁵ Näje'e jäya'ayhajxy yajtøwa'añ: “Nebiä ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ. Tii ni'x tii copc hajxy miøødhadaamby.” ³⁶ Hoy piønä jaduhñ ñajuø'øy. Coo mädyii tøømd mni'ibät, hoy trigo, tsipcøxp jaduhñ piu'udy; pø caj, cab jaduhñ ñä'ä muxy. ³⁷ Y ja'a tøømd jaduhñbä, coo mni'ibät, wiing jaduhñ jiajnä coo miuxy. ³⁸ Dios jaduhñ tøø wyiinmay nebiatiä tøømd jiädät. Wiingatiä tøømd quiunuu'xy. ³⁹ Jaanä wiingatiä Dios ja'a nni'x ja'a ngopc-hajxy xquiunúu'xämbä. Y wiingatiä animal ñi'x quiopc-hajxy quiunúu'xäxäbä, møødá animalhajxy ja'a tø'ødstuum tsänaabiä, møødá muuxy hajxy, møødá hacxhajxy. ⁴⁰ Ja'a hajxy jim hijpä tsajtcøxp, wiing hajxy jaduhñ quiähxø'øgy. Cab hajxy jaduhñ quiähxø'øgy neby hajxy yaa quiähxø'øguiän, ja'a hajxy yaa hijpä hädaa yaabä naaxwiin. ⁴¹ Haagä hajajp ja'a xøø møødá po'o møødá madsa'a, pero haagä wiingaty yhajajy. Jaanä jaduhñ ja'a madsa'abä, haagä wiingaty yhajajp. ⁴²⁻⁴⁴ Jaduhñ mäwíinäts højtshjätäm, coo hajxy nho'c coo hajxy ndägóyyäm, cabä mäjaa hajxy nmøødhjätänä. Mänit hajxy nøcxy nnaaxtägøøyyänä. Ja'a naaxni'x ja'a naaxcopc jaduhñ naaxtägøøby. Mänit hajxy ngøxy yajxee'xtúütänä jutjooty. Mänit hajxy njájtänä hoxiøøghajnä. Pero coo Jesucristo yaa quiädaactägatsáangombä hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy njujypiøjtägatsáanägombä, coo hajxy hánajty tøø nho'c coo hajxy hánajty tøø ndägóyyäm. Wiing hajxy jaduhñ njadáanänä coo hajxy jim nnøcxáänänä Dioswiinduum. Hoy yajxon hajxy hánajty njadáanäm haagä mäjaamøød. Y cab hajxy hánajty mänaa nho'tägatsáanänä. Wiing hajxy yaa nhjätäm hädaa yaabä naaxwiin; wiing hajxy hánajty jim nhidáanänä Dioswiinduum.

⁴⁵ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Coo Adán jaduhñ quiunuu'xtsohnä, mänitä ju-gyhajt miooyä.” Pero coo Jesucristo jiuypiojtägajch, paadiä tøyhajt hajxy nmøødhjätäm coo hajxy nbajuypiojtägatsáanämbä. ⁴⁶ Jawyiin hajxy yaa nhjätäm hädaa yaabä naaxwiin. Coo hajxy njujypiøjtägatsáänäm, mänit hajxy jim nnøcxáänäm Dioswiinduum. ⁴⁷⁻⁴⁹ Ja'a craa Adánhjätabä, jecy je'eduhñ quiunuu'xtsohnä naaxoc-haam. Yaa jaduhñ jecy chánaabiä hädaa yaabä naaxwiin. Jaanä jaduhñ højtshjätämbä, naaxoc hajxy nni'xhjätam ngopc-hjätam nebiä Adángän. Hix, je'e højts nhaphajt ndeedyhjätam. Haa ja'a Jesucristo, jim je'eduhñ chohñ tsajpootyp. Coo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy njujypiøgåänäm, pønjetiä miädia'agy hánajty tøø miäbøjcä. Jaduhñ hajxy jim nhidáanäm tsajpootyp nebiä Jesucristo jim yhitiän.

⁵⁰ Hermanodøjc, huuc mädown hajxy, cab hajxy jim hoy nnøcxämät Dioswiinduum ni'xcopcmøød nebiä nni'xä ngopc hajxy yaa nmøødhjätäm hädaa yaabä naaxwiin, je'eguiøxpä coo hajxy nho'og coo hajxy ndägóyyäänäm. Coo hajxy ndägájsämät nebiä Jesucristo yhitiän, mänit mäbøcy hajxy jim nnøcxämät tsajpootyp. ⁵¹ Huuc mädown

hajxy nébiøchä Dios jaduhñ xñajtscapxøøyyä. Coö Jesucristo quiädaactägatsa'añ, cahnä hajxy hänajty nägøxiä nho'c ndägóoyyäm. Näje'e hajxy hänajty njúquiämnä. Pero nägøxiä hajxy ndägatsáañäm, møødä jujcypiä møødä ho'ogyipiä. ⁵² Nägooyyä Diosmoonsä ja'a corneta hänajty høxhaam jiaac yajxuuxmaya'añ, ja'a tsajpootypä, mänitiä ho'oguiäya'ayhajxy jiuypijøjtägatsa'añ. Cab hajxy hänajty mänaa yho'tägatsaannä. Mänitiä hajxy nägøxiä ndägatsáañäm, møød hajxy hänajty yaabä jujcypiä, møød hajxy hänajty tøø yho'oguiäbä. ⁵³ Hädaa naaxni'x hajxy nmøødhájtämbä, nä'ägädä ho'og nä'ägädä tägooyyáañäm hajxy jaduhñ. Tsipcøxp hädaa nni'x hädaa ngopc-hajxy tiägatsáañäm, mänit hajxy jim̄ nnøcxáañäm Dioswiinduum. Y cab hajxy hänajty nho'tägatsáañänä ni mänaa. ⁵⁴ Y coö hajxy jaduhñ njadáañäm, mänitiä Diosmädia'agy tiøjiada'añ coö jaduhñ miäna'añ: “Cabä jäya'ayhajxy hänajty mänaa yho'og tiägoyyaannä.” Coö Jesucristo hajxy tøø xñähho'túütäm, paady hajxy jii by nga'a häda'agáañäm møjcu'uhaam. ⁵⁵ Y coö hajxy jii by nga'a häda'agáañäm, paady hajxy nga'a tsähgøøyyänä coö hajxy hänajty nho'ogáañäm. ⁵⁶ Hoorä, coö Diosmädia'agy hajxy hoy nga'a cudiúunäm, paady hajxy ngädiéhyyäm, paady hajxy nhó'cäm. ⁵⁷ Tsøgä Dios hajxy nämáayyäm “Dioscujú'uyäp”, je'leguiøxpä coö Jesucristo hajxy xñähho'túütäm, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. Coö hajxy xñähho'túütäm, paady hajxy jii by nga'a häda'agáañäm møjcu'uhaam.

⁵⁸ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, tsøg hajxy hoy túunäm hamuumdu'joot ja'a Dioscøxpä. Cabä miädia'agy hajxy mänaa nnajtshixøøyyämät, howyiaambatiä jäya'ay hajxy cu xjia nämáayyäm. Nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coö Dios hajxy xpiuhbedáañäm.

16

¹ Mguexaambiä xädø'øñ hajxy jim̄ Judeanaaxooty maa hermanodøjc-hajxiän. Jaduhñ hajxy myajmújpät nébiøchä hermanodøjc-hajxy nhanehmy jim̄ Galacianaaxooty. ² Näxøøbaadiä xädø'øñ hajxy mbuhgónät mäduhñtiä hajxy hänajty tøø mguduñ. Hawiing hajxy jaduhñ myaghídät. Mänitøch hajxy xmiø'owät coöch jim̄ nmédsät maa mijtsän neby hajxy jaduhñ mänit møc hadø'øchä mga'a wädijtá'agät. ³ Mänitiä hermano hajxy mwiimbíwät pønjátyhøchä xädø'øñ hänajty nyajmäguexaamby jim̄ Jerusalén maa hermanodøjc-hajxiän. Nocymioød hajxy ñøcxät nebiä hermanohajxy jim̄ ñajuø'owät coöch hänajty tøø nguexy. ⁴ Pø hahixøøby hänajty coöch jim̄ nnøcxät, mänitøch hajxy xpianøcxät.

⁵ Coöch hänajty jim̄ nnøcxa'añ Corintos, tu'unaxáambøch jim̄ Macedonia. ⁶⁻⁷ Coö Dios jaduhñ miäná'anät, jégäbøch jim̄ maa mijtsän. Wéhñdøch jim̄ nga'a tsoj wiimbídät høxtä coö tøøchpoj hänajty tøø ñaxy. Jadúhñhøch mijts jejcy nguhíxät. Jadúhñhøch hajxy xpiuhbedät majátyhøch hänajty njaac wädita'añ. ⁸ Pero cábøch yaa ndsoj tu'ubøga'añ yaa Efeso. Coö Pentecostésxøø hänajty tøø yhabaady, mänitøch ndu'ubøga'añ. ⁹ Hix, jaanç tehñ miäbøgaambä jäya'ayhajxy yaa, hóyhøch nmädsiphajxy jia nämayyä.

¹⁰ Coö Timoteo jim̄ miédsät maa mijtsän, hoy yajxon hajxy myajmédsät. Hix, jaduhñä Diostuung tiuumbä nébiøch nduñän. ¹¹ Cab hajxy jaduhñ mbéxät. Mbuhbedäp hajxy jaduhñ nebiaduhñ jootcujc jiaac mínät yaa maaçh høøchän. Nja wi'i jii bhihjyp højts yaa møødä hermanodøjc-hajxy.

¹² Y ja'a hermano Apolos, nja mänuu'xtáac-høch je'e coö hermanodøjc cu miøødnøcxy maa mijtsän, pero cab jäda'a tiehñ ñøcxa'añ. Cooc ñäbaadø'owáañäxä, mänitnác hänajty ñøcxa'añ.

¹³ Mniyajcopcø'owøøjäp hajxy. Hoyyä Diosmädia'agy hajxy myajtu'uyó'oyät. Cab hajxy pøn̄ mdsähgø'owät. Mmee'xtúgäp hajxy. ¹⁴ Mniçhoc mnimiee'xøøjäp hajxy hamuumdu'joot.

¹⁵ Hermanodøjc, mnajuøøby hajxy coö Estéfanas ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøjp miäbøjtsohñ jim̄ Acayanaaxooty, møødä yhuung møødä tio'oxy. Jim̄ä hermanodøjc hajxy piuhbety. ¹⁶ Jadúhñhøchä njoot chocy coö hajxy mbahix mbadúnät nebiä Estéfanashajxy

tiuñän. ¹⁷ Xoondáacpøch jaduñ coo Estéfanashajxy tøø miech møødä Fortunato møødä Acaico. Nnäjootmayhájpøch mijts coo hajxy mjäguemä. Pero coo Estéfanashajxy tøø miech, paady cábøch njootmayhajnä. ¹⁸ Tøøchä njoot hajxy xyajmøcpøjcä. Jadúñhøchä mjoothajxy nyajmøcpøgäänäbä. Mnajuó'øwäp hajxy jaduñ coo Estéfanashajxy hoy tiuñ.

¹⁹ Mijtsä hermanodøjc-hajxy xyajpoo'xp ja'a hajxy jim tsänaabiä Asianaaxooty. Xyajpoo'xp mijtsä Aquilahajxypä ja'a Dioscøxpä, møødä Priscila, møødä hermanodøjc-hajxy jim hamugøøbiä Dioswiingudsähgøøbiä maa tiøjc-hajxiän. ²⁰ Xyajpoo'xp mijtsä hermanodøjc-hajxy nägøxiä. Hoy yajxón hajxy mniyajpoo'xójøt.

²¹ Nhamdsoo cø'øháamhøch hädaa nocy njahmiay, høøch Pablo.

²² Pønä Jesucristo ca'a tsojp, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä, ween haxøøgtuum ñøcxy. Wiindsøn, min hadø'øchä.

²³ Weenä Jesucristo hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä. ²⁴ Ndsójpøch mijts nägøxiä ja'a Jesucristocøxpä. Amén.

2 Corintios

¹ Høøch Pablo hädaa nocy njahby. Jesucristøch tøø xwyiinguexy cooçh ja'a miädia'agy nyajwá'xät. Ja'a Dios jaduhñ mänaamb cooçh nyajwá'xät. Ja'a hermano Timoteo, tu'ugwiinmáhñdyhøch je'e xmiøødhity cooçh hädaa nocy njaay. Mijts hädaa nocy nya-jnägüexaamby pønjaty Diosmädia'agymiäbøjp maa ja'a cajpt xiøhatiän Corinto, møød maa ja'a naax xiøhatiän Acaya wiinduhmyhagajpt. ² Ween mijts ja'a Dios hoyhajt weenhajt xmiø'oy møødä Jesucristo. Dios hajxy nDeedyhájtäm. Jesucristo hajxy nWiindsønhájtäm.

³ Tsøgå Dios hajxy tehngajnä wiingudsähgøøyyäm. Tsøc hajxy tehngajnä nämáayyäm Dioscujú'uyäp. Ja'a Jesucristo Tieedy je'e. Jaançh tehñ yhojioot ja'a Dios miøød. Xjiootcapxmøcpøjcäm hajxy homiänaajä, ⁴ hoy ñebiaty hajxy cu nja jajt cu nja habéjtäm. Paady hajxy jaduhñ xjiootcapxmøcpøjcäm, jaduhñ hajxy hoy njootcapxmøcpøjtägájtäsm d pønjaty häyohmbaatp. ⁵ Hix, nebiä Jesucristo chaachpøjquiän, jaanä jaduhñ hajxy ndsaaçhpøjcämbä. Y coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhíjtäm tu'ugmädia'agy, paadiä Dios hajxy xjiaançh tehñ jiootcapxmøcpøjcäm. ⁶ Coo højts ndsaaçhpøcy, mänit højts Dios xjiootcapxmøcpøcy. Y jaduhñ mijts njootcapxmøcpøjtägajtspä. Y jaduhñ mijts Diosmädia'agy nyajwiingapxó'øwät neby hajxy jaduhñ mnähwá'adsät. Coo mijts md-saaçhpøjpät neby højts ndsaaçhpøquiän, mänit mijts njootcapxmøcpøgät neby hajxy jaduhñ hoy mmee'xtúgät. ⁷ Nnajuøøby højts coo mijts mmee'xtuga'añ, coo mijts Dios xjiootcapxmøcpøga'añ, hoy miäduhñtiä mijts cu mja tsaachpøc neby højts nd-saaçhpøquiän. Nmøød højts ja'a tøyhajt jaduhñ.

⁸ Mägu'ughajpädøjc, chojpy højts njoot coo hajxy mnajuó'øwät nebiaty højts jim ndsaaçhpøjcy maa ja'a naax jaduhñ xiøhatiän Asia. Hanaçiä højts jim njajty nhabejty. Jaançh tehñ jiootmayhajp højts hänajty. Høxtä mänaañ højts jaduhñ coo ndiyy højts hänajty jim nho'oga'añ, ⁹ coo ndiyy häna'c hänajty tøø quiojyquiapxytiun coo højts hänajty xyagho'oga'añ. Paady højts jaduhñ njajty nhabejty, jaduhñ højts nnajuó'øwät coo ja-gooyyä Dios xñäwá'anät, cab højts hamdsoo hoy nniñäwa'anóøjät. Haa ca'a, Dios jaduhñ yagjujypiøjtägajtsp ja'a tøø yhó'oguiäbä. ¹⁰ Xñäwaan højts ja'a Dios coo højts häna'c hänajty jim xjia yagho'oga'añ. Homiänaajä højts jaduhñ xñäwa'ana'añ. Nmøød højts ja'a tøyhajt jaduhñ. ¹¹ Naxy mijts ja'a Dios mdehm pia'yá'axät maa højtscøxpän. Jaduhñ højts mijts hoy xpiuhbédät. Coo jäya'ayhajxy nämay Dyiospa'yá'axät maa højtscøxpän, mänit højts ja'a Dios xñäwa'ana'añ, mänitä jäya'ay ja'a Dios hajxy nämay ñäma'awa'añ “Dioscujú'uyäp”, je'eguiøxpä coo højts Dios hoyhajt weenhajt xmiø'oy.

¹² Jootcujc højts nnijiäwø'øyii coo højts hoy tøø njäya'ayhaty maa mijtsän hädaa yaabä naaxwiin. Dios højts jaduhñ xpiädaac coo højts hoy njäya'ayhädät. Jaaya'ay højts xyhijxp coo højts hoy njaançh jäya'ayhaty. Xpiuhbejp højts jaduhñ neby højts hoy njaac jäya'ayhädät. Cab højts hamdsoo hoy nhojiäya'ayhädät. ¹³⁻¹⁴ Hix, howyiinjuøøñä mijts tøø nnäjaayø'øy, caj chipjatiä. Caj mijts mänaa tøø nwiinhøøñ. Tøø højts nmädia'agy hajxy siémpräm xwyiinjuøøyyä. Chojpy højts njoot coo hajxy ca'xy mwiinjuó'øwät, jaduhñ hajxy mxoondá'agät maa højtscøxpän coo ja'a Jesucristo hänajty quiädaactägatsa'añ. Je'e hajxy nWiindsønhájtäm. Mänit højts nxoonda'agaambä maa mijtsøxpän.

¹⁵ Nmøødhøch tøyhajt jaduhñ coo højts nmädia'agy hajxy ca'xy xwyiinjuø'øwaanä, páadyhøch hijty tøø nja wiinmay coo mijts jadähooc nøcxy cu nguhijxy. Jaduhñ hajxy jadähooc cu nxoondáacäm nägøxiä. ¹⁶ Hix, nøcxáambøch hijty jim maa ja'a naax jaduhñ xiøhatiän Macedonia, y jim mijts hijty ndu'uguhixa'añ Corinto. Y cooçh hijty nwiimbidaañnä Macedonia, mänit mijts hijty jadähooc ndu'uguhixáangombä cooçh hijty jim nnøcxa'añ maa ja'a naax jaduhñ xiøhatiän Judea. Jim mijts jaduhñ cu xpiuhbejty. ¹⁷ Pero

cabä Dios jaduhñ miänaañ cooçh jim cu nminøyy maa mijtsän. Ca'a yhamdsoojóotøch jim tøø nga'a naxø'øy. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mmäná'anät cóogøch tyijy jaduhñ ndu'ugcapxy nmetscapxy, cooçh jim tøø nga'a naxø'øy. Ja'a häna'c-hajxy ca'a mäbøjpä, je'eds hajxy tu'ugcapxp metscapxp, ca'a yhøøçhä. ¹⁸ Dios højts xyhijxp coo højts nga'a høhnda'agy. Cab højts mijts mänaa tøø nmøødtu'ugcapxy tøø nmøødmetscapxy. ¹⁹ Hix, ja'a Jesucristo, ja'a Dioshuung, cab je'eduhñ mänaa tiu'ugcapxy mietscapxy. Homiänaajä tiømiädia'agy. Y coo højts mijts nyajwiingapxøyy ja'a Jesucristocøxpä, paady højts nga'a tu'ugcapxy nga'a metscapxy, ni høøçh Pablo, ni hermano Silvano, ni hermano Timoteo. ²⁰ Waambatiä Dios jecy miänaañ coo hänajty yajtøjiada'añ, cøjx jaduhñ tiøjiaty ja'a Jesucristocøxpä. Y coo højts ja'a mädia'agy nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñä Dios møj jaançh nbädáacäm. ²¹ Pero ja'a Dios hajxy xpiuhbéjtäm nebiä Jesucristo hajxy jaduhñ nmøødhjätänd tu'ugmädia'agy tehngajnä, møød højts møød mijts nägøxiä. Jaanä Dios højts jaduhñ xwiinguejxpä coo højts ja'a miädia'agy nyajwá'xät. ²² Xyaghijp højts ja'a Dios quiø'øjooty ja'a yhEspirituhaam. Xyhuunghajp højts jaduhñ. Xmióoyäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ coo hajxy homiänaajä xcwieendähadäänäm.

²³ Dios ja'a tøyhajt møød cooçh nga'a høhnda'agy. Páadyhøch jim tøø nga'a naxø'øy Corinto maa mijtsän, cábøch njoot hänajty chocy coo mijts nhójt. ²⁴ Pero cab højts mijts nhane'ema'añ nebiatiä Diosmädia'agy hajxy mmäbøgät. Hix, nnajuøøby højts jaduhñ coo hajxy hamuumdu'joot mmäbøcy. Nja wi'i piuhbedaamby højts mijts jaduhñ nebiä Diosmädia'agy hajxy maas hoy mbanøcxät. Jaduhñ hajxy maas jootcujc mhídät.

2

¹ Mänáajøch jim nhuug hoobiän maa mijtsän, mänitøch mijts nhojy je'eguiøxpä coo hajxy hänajty hoy mga'a tuñ. Jootmayhájtäbøch jim nwiimbijty. Hoorä, tøøch nmädoyhájcombä coo hajxy hoy mga'a túungombä. Tøøch nwiinmahñdyhaty cooçh jim nga'a tsoj nøcxtägatsa'añ maa mijtsän, coo mijts jim nnä'ä hojtägátsät. ² Hix, coo mijts nhojtägátsät, mänitøch jadähooc njootmayhada'añ. Pero chójpjøch njoot jaduhñ coo hajxy hoy mdúnät. Jadúhnhøch jootcujc nhídät. ³⁻⁴ Mänáajøch mijts jayøbajt nhuuc näjaayøøbiän, mänit mijts nmägapxy nhanehmy coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'øwät. Jaançh tehñ jootmayhájpøch hänajty coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy mga'a panøcxy. Høxtä jóøyyhøch jaduhñ. Paady mijts jaduhñ nmägapxy nhane'emy nocyhaam, njaançh tehñ chojpy mijts jaduhñ. Cáboch njoot chocy coo hajxy mjootmayhádät. Coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'øwät nébiøch chamñ nmägapxy nhane'emiän nocyhaam, mänitøch jim jootcujc nnøcxa'añ maa mijtsän. Coo mijts ja'a Diosmädia'agy hoy cu mbanøcxy, cáboch jaduhñ mänaa cu njootmayhajty. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mja wi'i pianøcxa'añ. Y coo hajxy jaduhñ hoy mbanøcxät, jaduhñ hajxy nägøxiä jootcujc nhjätänd, møød høøch møød mijts.

⁵ Ja'a mijts mmägu'ughajpä ja'a tøø quiädiéeyäbä, nägøxiä hajxy jaduhñ tøø xñägädieeyøøyyäm, ca'a yhøøçhähajtä nidiuhñ. Pero cáboch nmäna'añ coo hanaxiä tøø quiädieey. Hix, cáboch hanaxiä nyajtsähdiuna'añ. ⁶ Hoorä, tøø ja'a mmägu'ughajpähajxy chaaçhpøcy. Tu'ugwiinmahñdy hajxy mnibiaatä, paadiä mmägu'ughajpä hajxy myajcumädooyy. Hoorä, tøø jaduhñ chaaçhpøjnä. ⁷ Hahixøøby hajxy jaduhñ mmämée'xnät. Jaduhñ hoy jootcugøøguiumbät, y cab jaduhñ hanaxiä jootmayhádät. ⁸ Coo hajxy jaduhñ mmämée'xnät, myajcøxø'øgaamby hajxy jaduhñ coo hajxy mjaançh tehñ chocy. ⁹ Paady mijts jayøbajt nnäjaayøøyy, nhijxmajts mijts jaduhñ pø tøyhájthøch nmädia'agy hajxy hänajty xmiäbøgaanä hamuumdu'joot. ¹⁰ Pønjaty mijts mmämée'xyp, jaanä jadúhnhøch nmämée'xaambä. Haa ca'a, pø tøøch häna'c nmämée'xy, páadyhøch tøø nmämée'xy, jaduhñ mijts jootcujc mhídät. Jesucristøch jaduhñ xyhijxp cooçh nga'a

høhnda'agy. ¹¹ Coo hajxy jaduhñ nnimiämée'xämd, cabä møjcu'ugong miäjädá'agät maa højtsçxphájtäm. Nnajuøøyyäm hajxy coo ja'a møjcu'ugong jiaançh tehñ miäwiinhøøñ.

¹² Cooch jim nmejch maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Troas Diosmädia'agy-yajwa'xpä ja'a Jesucristocøxpä, nbáathøch hawa'adspä cooch jim ndägó'owät Diosmädia'agy-yajwa'xpä. ¹³ Pero coochä hermano Tito jim nga'a paaty maa ja'a hermanodøjc-hajxiän, mänitøch ndägøøyy jootmayhajpä. Mänitøch nwiimbijnä. Mänitøch nnøcxy maa ja'a naax jaduhñ xiøhatiän Macedonia.

¹⁴ Dioscujú'uyäp ja'a Dios coo højts xpiuhbety, coo højts xyaghity tu'ugmädia'agy mөөdä Jesucristo. Jaduhñ højts ja'a Dios xpiuhbety coo højts ja'a møjcu'ugong nga'a yajmäjäda'agy majaty højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä. Homiädoonä ja'a jäya'ayhajxy miädoy nebiaty højts nyajwiingapxø'øy. ¹⁵⁻¹⁶ Xquiumaaby højts ja'a Dios coo højts ja'a miädia'agy nyajwa'xä ja'a Jesucristocøxpä. Pønjaty hoy mädoob, pønjaty mæbøjp, je'eds nähwa'adsaamb. Jugyhadaamb hajxy je'eduhñ cøjxta'axiøø nebiä Dios jjugyhatiän. Pero pønjaty hoy ca'a mädoob, pønjaty ca'a mæbøjp, cab hajxy jaduhñ ñähwa'adsa'añ. Je'eds hajxy haxøøgtuum nøcxy miähmø'owa'añ. Caj pøn yhamdsoo jada'añ Diosmädia'agy-yajwa'x. ¹⁷ Højts mæbøcypiä njajpy je'eguiøxpä coo højts ja'a Dios xwyiinguejxy. Hamuumdu'joot højts nduñ je'eguiøxpä coo højts ja'a Jesucristo tu'ugmädia'agy nmөөdhity. Xyhijxp højts ja'a Dios jaduhñ coo højts hoy nduñ. Jii häna'c näje'e, cab hajxy hoy tiuñ. Ja'a Diosmädia'agy tyijy hajxy yajwa'xyp. Pero yhamdsoo mädia'agy hajxy wyi'i miädiaacy, je'eguiøxpä coo hajxy jia wi'i quiänaarhad'añ. Højts, cab højts jaduhñ nbahixy.

3

¹ Cab hajxy mmäná'anät coo tyijy højts nniguiumayii nebiä häna'c ñiguiumayijän, ja'a yhamdsoo mädia'agy hajxy miäwädiipiä. Coo hajxy hänajty maa ñøcxa'añ, mänitä hermanodøjc hajxy ñäma'ay coo nocy hajxy jaduhñ ween yhädiúunäxä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy tøø yajwa'xy. Pero højts, cab højts jaduhmbä nocy nyajmaajiaty, ni coo mijts nyaghíxät, ni coo mijts xmió'owät. ² Hoy piønä ñajuø'øy coo højts ja'a Diosmädia'agy hoy nyajwa'xy. Haa ca'a, tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mmæbøcy mänaa højts jim hoy nyajnähixø'øyän. Hix, njaançh tehñ chojpy højts mijts hamuumdu'joot. Homiänaajä højts mijts njahmiejtsta'agy. ³ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø mmæbøcy, jaduhñä cu'ug ja'a tøyhajt hajxy miөөdä coo højts ja'a Jesucristo jaduhñ xwyiinguejxy maa mijtsçøxpän, coo højts mijts ja'a Diosmädia'agy nyajwiingapxø'owät. Jujcy ja'a Dios. YhEspirituhaam ja'a Dios hajxy xyajmæbøjcy. Jaduhñ miäbaady coo ja'a Jesucristo tøø yuugjaay maa ja'a jäya'ay quiorazoncøxphajxiän. Cab jaduhñ tøø yuugjaay tsaagøxp tintahaam nebiä Dios jecy yuugjahyyän tsaagøxp maa ja'a tun xiøhatiän Sinaí.

⁴ Paady højts jaduhñ nmäna'añ, nmөөd højts ja'a tøyhajt coo højts ja'a Jesucristo xwyiinguejxy. ⁵ Pero cab højts tii njada'añ hamdsoo. Dios højts jaduhñ xpiuhbejp coo højts njädät. ⁶ Jaaya'ay højts jaduhñ tøø xyajnähdijy coo højts ja'a hawiinjemybiä mädia'agy nyajwá'xät ja'a Jesucristocøxpä. Hädaa hawiinjemybiä mädia'agy, yhEspirituhaam højts ja'a Dios tøø xmio'oy. Cabä Dios tøø jiahñä tsaagøxp nebiä jecyquiuhdujt jecy jiahyyän tsaagøxp. Yø'ø jecyquiuhdujt, cab jaduhñ pøn hoy quiudiuna'añ, paady hijty pøn quia'a pädsøma'añ haxøøgtuum. Pero coo ja'a hawiinjemyiädia'agy hajxy mmæbøgät, mänitä Dios hajxy xyagjugyhädät cøjxta'axiøø yhEspirituhaam neby je'e jjugyhatiän.

⁷ Hoorä, coo ja'a Dios ja'a jecyquiuhdujt jiahy tsaagøxp, høxtä haamb høxtä tsämaamb ja'a Moisés ja'a wyiin jjøjp hänajty, høxtä cabä israelita ja'a Moisés ja'a wyiin jjøjp hajxy hänajty hoy yheebaana. Pero paquiä ja'a Moisés ja'a wyiin jjøjp jaduhñ ñä'a haañ ñä'a tsämaamy. Paadiä Moisés ja'a wyiin jjøjp hänajty yhañ chämamy, tøø ja'a Moisés hänajty yhoy jim Dioswiinduum maa ja'a Dios hänajty tøø quiäda'aguiän jim tungøxp. Y møcmäjaa ja'a Dios jiaançh tehñ miөөd. Hoorä, yø'ø jecyquiuhdujt,

cab jaduñ pøn hoy quiudiuna'añ, paady hijty pøn quia'a pädsøma'añ haxøøgtuum. ⁸⁻⁹ Hoorä, coo ja'a Dios ja'a Moisés ja'a wyiin jiojy jecy yaghaañä yajtsämaamä, jaduñä Dios yajcähxø'cy coo møcmäjaa miøødä. Y coo ja'a Dios ja'a hawiinjemyiädia'agy tøø yejnä coo hajxy tøø xpiädaacäm hawa'adstuum, ja'a yhEspirituhaam ja'a Dios ja'a hawiinjemyiädia'agy tøø yecy. Jaduñä Dios maas hoy tøø yajcähxø'øgy coo møcmäjaa miøødä. Hix, hoy-yagjuøøñä ja'a Moisés ja'a wyiin jiojy jecy yhaañ chämaamy. Maas hanaxiä ja'a hawiinjemyiädia'agy yhoy-yagjuøøñä, ja'a højts nyajwa'xypä. ¹⁰⁻¹¹ Jaduñ quiähxø'øgy coo ja'a jecyquihdujt jaduñ quia'a jaty tsoobaatnä. Ja'a hawiinjemyiädia'agy ja'a Jesucristocøxpä, je'eds jaduñ tsoobáatnäp. Y cab jaduñ mänaa tiägoyya'añ.

¹² Tøyhajt jaduñ, paady højts nga'a tsähdiuñ mänaa højts ja'a Diosmädia'agy nya-jwa'xiän, ni nga'a mädsähdiuñii højts jaduñ. ¹³ Hix, haamb tsämaambä Moisés ja'a wyiin jiojy hänajty coo ja'a Dios ja'a Moisés ja'a miädia'agy miooyy. Mänitä Moisés ja'a cu'ug ja'a Diosmädia'agy yajwiingapxøøyy. Coo ja'a Moisés miädiaacpädøøyy, mänitä wit ñiyajwiinguwidsøøyyä, je'eguiøxpä coo ja'a wyiin jiojy hänajty jecy quia'a hanaañä quia'a tsämamaañä. Paady jaduñ miädsähdiuñä. Hix, yhixaambiä israelita ja'a Moisés hajxy hänajty coo ja'a Moisés ja'a wyiin jiojy hänajty quia'a haañä quia'a tsämaañä. ¹⁴⁻¹⁶ Pero ja'a israelitahajxy, jaanč tehñ quiuhxex hajxy hänajty, cab hajxy hänajty miädia'agywyiinjuø'oy. Høxtä chamnäbaadyñä hajxy jaduñ quiuhxexä. Coo ja'a jecyquihdujt hajxy mänaa miädoy, cab hajxy jaduñ wyiinjuø'oy, ja'a Moisés jecy miädiacäbä. Mänit hajxy jaduñ wyiinjuø'owät coo hajxy hänajty tøø miäböcy hamuumdu'joot ja'a Jesucristocøxpä. Je'e hajxy nWiindsøñhajtäm. ¹⁷ Hoorä, tu'ugjuøhñdy ja'a Jesucristo yhity møødä Tieediä yhEspiritu. Y coo hajxy nmäböjcäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduñä cuhdujt hajxy xmióoyyäm coo Dios hajxy nba'yáaxämd. ¹⁸ Hoorä, pønajat jaduñ hamuumdu'joot mäböjp ja'a Jesucristocøxpä, tøø hajxy ngøxy wiinjuøøyyäm coo ja'a Jesucristo miøjja jiaančhä. Tehngajnä ja'a Jesucristo hajxy xyaghaguipxyatiøøyyäm neby je'e yhitiän. Hix, tu'ugjuøhñdy je'e yhity møødä Tieediä yhEspiritu.

4

¹ Hojioot ja'a Dios jiaanč tehñ miøød, paady højts tøø xwyiinguexy coo højts ja'a miädia'agy nyajwa'xät ja'a Jesucristocøxpä. Paady højts nga'a jootmayhaty ni mänaa. ² Nyejpy højts ja'a tøyhajt coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy. Cab højts jaduñ mänaa nhøhnda'agy. Ñajuøøbiä cu'ughajxy jaduñ coo højts mänaa nga'a nhøhnda'agy. Xyhijxp højts ja'a Dios jaduñ. Ja'a häna'c-hajxy høhndaacpä, cabä Diosmädia'agy hajxy ca'xy yajwa'xy. Yhamdsoo mädia'agy hajxy jaduñ yajmämädiaagøøby magämaa. Höchähdiuunnä hajxy jaduñ jiatcø'oy. Pero højts, ja'a tøyhajt højts nmädiaacyy. ³ Cabä jäya'ay ja'a mädia'agy hajxy nägøxiä wyiinjuø'oy, ja'a højts jaduñ nyajwa'xypä ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy jaduñ quia'a wiinjuø'oy coo hajxy haxøøgtuum wiädity. ⁴ Paadiä Diosmädia'agy hajxy quia'a mäböga'añ, tøø ja'a wyiinmahñdyhajxy piädaacäxä haxøøgtuum ja'a møjcu'ugóngäm, ja'a yaa hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin. Coo ja'a wyiinmahñdyhajxy tøø piädaacäxä haxøøgtuum, paadiä Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a wiinjuø'owa'añ maa jaduñ myiñän cujaay coo ja'a Jesucristo møcmäjaa miøødä. Tu'ugmädia'agy ja'a Jesucristo yhity møødä Tieedy. ⁵ Coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy, ja'a Jesucristo højts nmädiaacyy coo hajxy nägøxiä nWiindsøñhajtäm. Cab højts jaduñ nyajcumaya'añ. Jaduñ højts njoot chocy coo højts mijts nbuhbédät, je'eguiøxpä coo højts ja'a Jesucristo nWiindsøñhaty. ⁶ Dios jecy mänaañ coo jøøn jiäjät hagoodstuum. Cahnä ja'a naaxwiimbä hänajty yhoyø'oy. Jaaya'ay højts ja'a miädia'agy jaduñ tøø xyajwiinjuø'oy coo je'e møcmäjaa miøødä. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø

xyajnáhwaats tøø xyajcuhwáatsäm, jaduñ hajxy nyajnajuoøyyäm coo ja'a Dios møcmäjaa miøødä.

⁷ Jaaya'ay højts tøø xwyiinguexy coo højts ja'a miädia'agy nyajwá'xät ja'a Jesucristocøxpä. Jaanç tehñ choobaatp ja'a miädia'agy jaduñ. Højts, cab højts møcmäjaa nhamdsoo møødä. Dios højts jaduñ xpiuhbejp coo højts ja'a miädia'agy nyajwá'xät. Coø højts jaduñ xpiuhbety, jaduñ yajnajuoø'y coo ja'a Dios møcmäjaa jiaanç tehñ miøødä. ⁸ Tøø højts häyohn may nmänaxy nyajnaxy, pero cab jaduñ tiehñ yhanaxiä. Naxy højts nga'a najuoø'y neby højts njatcø'owät, pero cab højts hanaxiä njootmayhaty. ⁹ Tøø højts häna'c mayhooc xjia wi'i chaächtüna'añ, pero cab højts ja'a Dios mänaa xñajtshixø'y. Hoy højts häna'c mayhooc tøø xjia häyoowhixy, cab højts nmøjpäda'agy. Hix, homiänaajä højts ja'a Dios jaduñ xcwieendähaty. ¹⁰⁻¹¹ Nebiä Jesucristo hijty mähahñdium wiäditiän jabom-jabom, jaanä jaduñ højts mähahñdium nwädiipä homiänaajä. Ja'a Jesucristocøxpä højts häna'c xjia wi'i yagho'oga'añ. Pero cab højts Jesucristo xñä'ägä nähducy. Hix, coo ja'a Jesucristo yho'cy, mänit jiuypioøjtägajch. Mänit jim ñøcxy maa ja'a Tieediä wyiinduumän. Jimä møcmäjaa jäda'ahaty miøødänä. Paady højts jaduñ homiänaajä xcwieendähaty. ¹² Paady højts mähahñdium nwädity coo højts Diosmädia'agy nyajwa'xy. Coø ja'a Jesucristo jiuqyhaty, paady hajxy xcwieendähajtäm homiänaajä.

¹³ Jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo tu'jäya'ay jecy miänaañ: “Nmäbøjpöch ja'a Diosmädia'agy, päadyhöch ja'a Dios ngapxpaady”; jaanä jaduñ højts ja'a Diosmädia'agy nmäbøjpä, paady højts ja'a Dios ngapxpaatp. ¹⁴ Coø ja'a Dios ja'a Jesucristo yagjuypioøjtägajch, ja'a nWiindsønhajtäm, jaduñ højts ja'a tøyhajt nmøødä coo højts xyagjuypioøjtägatsaambä näguipxy møød mijts. Paadiä Dios hajxy xyagjuypioøjtägatsaanäm coo hajxy nhijtäm tu'ugmädia'agy møødä Jesucristo. Mänitä Dios hajxy nägøxiä xyajncxäänäm jim maa ja'a wyiinduumän näguipxy møød mijts. ¹⁵ Paady højts häyohn nmänaxy nyajnaxy, chojpy højts njoot jaduñ coo mijts ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmäbögät cooc ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túütäm. Jaanä jaduñ højts njoot chojpä coo ja'a jäya'ayhajxy maas nämay jiaac mäbögät, weenä Dios hajxy nämay ñäma'ay: “Dioscujú'uyäp”, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hojioot jiaanç tehñ miøødä. Y weenä Dios hajxy nämay ñämaabiä coo møcmäjaa jiaanç tehñ miøødä.

¹⁶ Nnajuøøby højts jaduñ coo ja'a Dios hajxy xyagjuypioøgäänäm, paady højts nga'a jootmayhaty. Tehngajnä højts ja'a Dios møcmäjaa xjiaac mo'oy maa højts njuøhñdycøxpän, hoy højts nni'x ngopc tehngajnä jia mäjay. ¹⁷ Neby højts häyohn yaa nmänaxy nyajnaxiän, cab højts jecy nmänax nyajnaxa'añ. Y cab højts jaduñ njaty tsaachpøcy. Coø højts jaduñ tøø njaty tøø nhabety, paadiä Dios ja'a mayhajt møj may tiuna'añ maa højtscøxpän cøjxta'axiøø.

¹⁸ Pero cab højts jaduñ nmøjpäda'agy coo højts jaduñ yaa njaty nhabety hädaa yaabä naaxwiin. Hix, paquiä højts nnä'ä jaty nnä'ä habety. Jim højts njoot nbäda'agy maa ja'a Dios ja'a wyiinduumän. Cøjxta'axiøø hajxy jim xyaghidäänäm.

5

¹ Tsipcøxp hajxy nho'ogäänäm ndägoyyäänäm. Pero nmøødhajtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduñ coo ja'a Dios hajxy tøø xyajnáhdíjjäm cooc hajxy jim xyaghidäänäm maa ja'a wyiinduumän cøjxta'axiøø. Diósäts hajxy jim xyaghidäänäm, ca'a wyiingjäya'ayä hajxy jim xyaghidäänäm. ² Coø hajxy yaa ndsaachpøjcäm hädaa yaabä naaxwiin, paadiä njoot hajxy jaduñ tøø nbädáacäm coo hajxy jim nnøcxäänäm tsajpootyp. ³ Coø hajxy jim ngóo'tämd, jaanç tehñ jiootcujc hajxy jim nniäwø'owäänäm jim Dioswiinduum. ⁴ Mäduhñtiä hajxy yaa njaac hjtäm hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy jootcujc nhijtäm je'eguiøxpä coo hajxy yaa ndsaachpøjcäm. Pero cab hajxy ndsøjcäm coo hajxy paquiä nho'c ndägoyyäm. Je'e hajxy ndsøjcäm coo njugyhajtäm cøjxta'axiøø nebiä Dios

jiugyhatiän. ⁵ Ja'a Diósäts hajxy jaduhñ xyajñähdíjjäm coo hajxy jim xyajñøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän. Tøø ja'a yhEspíritu hajxy jaduhñ xyajñäguéjxäm coo hajxy jaduhñ xmiøødhíjtäm tu'ugmucy. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhíjtäm coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xjiaançh yagjugyhadáañäm cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän.

⁶ Paady højts jootcujc nhity jabom-jabom. Mäduhñtiä højts yaa njaac jugyhaty hädaa yaabä naaxwiin, cab højts jim ndsoj nøcxa'añ maa ja'a Jesucristo wyiinduumän. Tøyhajt jaduhñ. ⁷ Hoy højts ja'a Jesucristo yaa nga'a ja hixy hajujcy, nmäbøjcäp højts ja'a miädia'agy jaduhñ. ⁸ Cab højts nnä'ägä jootmayhaty ni weeñtiä. Choippy højts ja'a njoot coo højts nhó'ogät, coo højts jim nnøcxät maa ja'a Jesucristo wyiinduumän. ⁹ Cab højts nmøjpäda'agy pø ho'ogaamb højts, ó pø cab højts ndsoj ho'oga'añ. Pero choippy højts njoot jaduhñ coo højts ja'a Jesucristo miädia'agy hoy ngudiúunät. Jaduhñ højts ja'a Jesucristo xquiumáyät. ¹⁰ Hix, nägøxiä ja'a Jesucristo hajxy nøcxy nwiindána'awáañäm. Mänit jaaya'ay ñägapxa'añ pøn hñajty hoy tøø quiudiuñ, pøn hñajty hoy tøø quia'a cudiuñ. Pønjaty hñajty hoy tøø quiudiuñ, je'eds ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy paadaamb. Pero pønjaty hñajty hoy tøø quia'a cudiuñ, quiumädownaamby hajxy je'e.

¹¹ Nwiingudsähgøøby højts ja'a Jesucristo. Jia wi'i choippy højts ja'a njoot jaduhñ coo højts xquiumáyät. Nja wi'i yajmäbøgaamby højts ja'a cu'ughajxy coo højts ja'a Jesucristo tøyhajt tøø xwyiinguexy. Ñajuøøbiä Dios coo højts ja'a miädia'agy hamuumdu'joot ngudiunä. Chøjpiøçhä njoot jaduhñ coo mijts mnajuøøbiät coo højts ja'a Diosmiädia'agy hamuumdu'joot ngudiunä. ¹² Cab højts nyajcumaya'añ, hoy højts jaduhñ nja niñänømyii coo højts ja'a Jesucristo tøø xwyiinguexy. Paady højts mijts jaduhñ nhawáañäm, jaduhñ mijts mnajuø'øwät neby højts mijts xpiuhgapxø'øwät coo højts häna'c hñajty jaduhñ tøø xñähwaambety. Ja'a häna'c-hajxy jaduhmbä, je'e hajxy yajcopcøøby pø hoy yhamdsoo cuhdujt hajxy quiudiuñ. Cab hajxy ñä'ägädä wiinjuø'øy coo ja'a wyiinmahñdyhajxy quia'a nä'ägädä hoyyä. ¹³ Jaduhñ højts häna'c xñänømy cooc tyijy højts nguhmäñø'øy coo højts ja'a Dios ndsocy. Diósäts højts xñajuøøby coo højts nga'a cuhhiñ coo højts nga'a cuhmäñø'øy. Hix, choippy højts ja'a njoot jaduhñ coo mijts ja'a Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt xmió'owät. ¹⁴ Coo højts ja'a Jesucristo xjiaançh tehñ chøjcäm, paady højts ja'a miädia'agy ngudiunäm hamuumdu'joot. Nmøødhíjtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ coo jaaya'ay hajxy hoy xñähho'túutäm nägøxiä. Xyajñähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhajtämhajxy. ¹⁵ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, paadiä nhamdsoo cuhdujt hajxy nga'a yajtúunänä. Tsøgä miädia'agy hajxy jaduhñ cudiuunäm mäduhñtiä hajxy yaa njaac jugyhíjtäm. Y coo ja'a Jesucristo jiuypiojtägajch, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhíjtäm coo hajxy xyagjugyhadáañäm cøjxta'axiøø nebiä Tieedy jiugyhatiän. ¹⁶ Cab højts pøn nyajcopcøøñä pø mäyøøhajxy, pø häyoobhajxy. Ja'a Jesucristo, jaduhñ højts hijty nhixy nebiä pajäya'ayän. Pero cab højts jaduhñ nhixnä nebiä pajäya'ayän. ¹⁷ Hoorä, pønjaty ja'a Jesucristo tu'ugjoot tu'ugjuøhñdy møødhíjnäp, hawiinjembä wiinmahñdy hajxy jaduhñ miøødhíjnäp. Tøø ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhñ yhøxhixnä.

¹⁸⁻¹⁹ Ja'a Dios jaduhñ mänaañ coo hawiinjembä wiinmahñdy hajxy nmøødhíjtäm. Y coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñä Dios ja'a nbojpä ngädieey hajxy xyajñähwáatsäm. Jaduhñ hajxy xmiøødnijiootpáatäm. Y højts jaduhñ tøø xwyiinguexy coo højts ja'a miädia'agy jaduhñ nyajwá'xät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, y coo ja'a Dios hajxy xyajñähwáatsäm, y coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xmiøødnijiootpaadáañäm. ²⁰ Ja'a Dios højts tøø xwyiinguexy coo højts ja'a Jesucristo miädia'agy nyajwá'xät. Jaduhñ højts tøø xñäma'ay coo højts mijts nmänuu'xtá'agät coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Jaduhñä Dios hajxy xyajñähwá'adsät. Jaduhñ hajxy ween xmiøødnijiootpaadøøjät. ²¹ Cabä Jesucristo ja'a Dios mänaa miägädiehy. Pero coo Dios hajxy xjiaançh tehñ chøjcäm, paady miänaañ coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieeyhajxy xchømó'cäm. Y coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, jaduhñä Dios hajxy xyajñähwáatsäm. Jaduhñ hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum.

6

¹ Tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøcy, paadiä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy tøø xmio'oy. Højts mijts nmänuu'xtaacy py coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät. Paady mijts jaduñ nmänuu'xta'agy, coo højts ja'a Dios nmøødtuñ. ² Hix, jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Tøøch nyajnähdijy mänáajøch miich ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hawiinmats nmó'owät. Cooch miich mänit xpia'yá'axät, mänitøch miich nmädówät. Mänit nbuhbédät. Mänit nyajnáhwa'ads nyajcuhwá'adsät, nømä Diosmädia'agy miäna'añ. Hoorä, tøø yhabaatnä coo ja'a Dios hajxy nba'yáaxämd. Jaduhnä Dios hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsämd.

³ Maa højts ja'a Diostuung nduñän, hoy højts njäya'ayhaty. Hix, cab højts ndsocy coo højts pøn xñähwaambédät. ⁴ Hoy højts ja'a Diostuung njaanç tuñ. Nmee'xtujpy højts hoy tyiijä, hoy ñeippiä højts nja jaty nja habety. Hanaxiä højts tøø ndsaaçhpøcy. Tøø højts häyohn mayhooç nmänaxy nyajnaxy. ⁵ Tøø højts mayhooç nyajwobho'ogy. Tøø højts mayhooç nyajtsumy. Tøø højts ja'a cu'ug mayhooç xñäbädø'ogy. Tøø højts mayhooç nhanuu'xø'oy ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Tøø højts jamia'ay nhity mayhooç ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Tøø højts mayhooç jaguiay jayhu'ugy nhijpä. ⁶ Coo højts ja'a Diostuung nduñ, cab højts haxøøgwiinmahñdy nnä'ägä møødä. Nwiinjuøøby højts ja'a Diosmädia'agy. Mee'xxieemy højts nhity, cab højts tii nmøjpäda'agy. Hojioot højts nmøød. Hix, ja'a Dioshespíritu højts nmøød. Hamuumdu'joot højts jäya'ay jaduñ ndsocy nba'häyoy. ⁷ Nyajwa'xyp højts ja'a tøyhajt. Ja'a Diosmäjaa højts nmøød. Jaanç tehñ yhoy højts njäya'ayhaty nebiä Dios choquiän. Jaduhñ højts ja'a haxøøgpä nga'a yajmäjäda'agy. ⁸ Näje'eyyä højts jäya'ay jaduñ xwyiingudsähgø'oy. Näje'e højts xquia'a tsocy xquia'a mee'xy. Näje'e højts xquiumay, näje'e højts xñähojy. Tømiädiaacp højts, hoy højts jäya'ay näje'e xjia nänømy cooc tyijy højts nhøhnda'agy. ⁹ Hoy højts ja'a tsaangu'ug xjia hixyhaty, cab højts häna'c näje'e xmiämøj xmiämayø'oy. Mäjahñdiuum højts njaanç tehñ wiädity, høxtä xyagho'ogaamb højts jäya'ay. Pero ja'a Dios højts jaduñ xcwieendhajt. Tøø højts ja'a Dios xyajcumädoç, pero cabä Dios jaduñ miäna'añ coo højts nhó'ogät. ¹⁰ Jootcuçc højts nnä'ägä hity homiänaajä, hoy højts wiingumänaajaty nja mänaxy nja yajnaxy. Hoy højts nja häyoy, nyajnáhixøøby højts ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy nämay, jaduñä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy piáadät. Hoy højts tii nga'a ja møødä, Dios højts xmiooby tijaty højts nyajmaajiajpy.

¹¹ Mägu'ughajpädøç, ja'a mijts jim hijpä Corintos, mijts jaduñ nmägapxyp. Tøø mijts ngøxy hawáañäm nebiaty højts ja'a mädia'agy nmøødä. Njaanç tehñ chojpy højts mijts jaduñ. ¹² Nja wi'i miøødnijootpaadäänäp højts mijts. Cab højts nnajuø'oy pø jaduñ mijts xjiäwøøbiä. ¹³ Tunä mayhajt hajxy, tsøc hajxy nijootpáatäm. Jaduhñ mijts nmägapxy nebiä huungän.

¹⁴ Cab hajxy nmøødwädijmúgät pøn ja'a Diosmädia'agy ca'a mæbøjp, coo hajxy jaduñ mnä'a pahíxpät neby hajxy yhaxøøgwäditiän. Hix, pønjaty ja'a Diosmädia'agy mæbøjp, hoy hajxy quiudiuñ. Hawa'adstuum hajxy je'e. Pero pønjaty ca'a mæbøjp, cab hajxy quiudiuñ. Wiing ja'a wyiinmahñdyhajxy. Haxøøgtuum hajxy je'ebä. ¹⁵ Hix, cabä Jesucristo tu'ugmädia'agy yhity møødä møjcu'ugong. Jaanä jäduñduhmbä, pøn ja'a Diosmädia'agy mæbøjp, cab hajxy tu'ugmädia'agy yhjipä møød ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mæbøjpä. ¹⁶ Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coo häna'c quepychech naaxpoch hajxy wyiingudsähgø'owät maa ja'a Diostøjcän. Cabä quepychech naaxpoch jiujuquiä. Ja'a Diósäts mæbøcy jujcy. Y coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmæbøjcäm, jaduñ mäwiin hajxy nmæbáatäm nebiä Diostøjcän, je'eguiøxpä coo ja'a Dioshespíritu hajxy nmøødhájtäm. Jaduhñä Dios jecy miänaañ:

Pønjátyhøchä nmädia'agy xmiøbøjcäp, je'eçhä nhEspíritu nmo'owaamby.
Nwoowhidäämbiøch hajxy je'e.

Xwyyingudsähgø'øwáambøch hajxy je'e. Ngu'ughadáambiøch hajxy je'e, nømä Dios hajxy jecy xmiädiácäm. ¹⁷ Jaduhñä Dios jecy miánaambä: Puhwaatsnä hajxy ja'a häna'c ja'a quepychech hajxy wiingudsähgøøbiä, ja'a häna'c ja'a naaxpoch hajxy wiingudsähgøøbiä. Cab hajxy mmøødwädijmúnät. Høxhix ja'a haxøøgpä hajxy. Mänítøch mijts xquiø'ødägóøñät. ¹⁸ XTieedyhadáambøch mijts hánajtiän. Nnøøxhadáambiøch nmajc-hadáambiøch mijts hánajtiän, nømä Dios jecy miánaañ. Møccuhdujt ja'a Dios miøød. Hoy piønä jaduhñ yhane'emy.

7

¹ Mägu'ughajpädøjc, tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Tsøcxä haxøøgwiiinmahñdy hajxy najtshixóøyyäm cøxiä. Yøø haxøøgwiiinmahñdy, xyajmá'täp ja'a mni'x ja'a mjuøhñdy jaduhñ. Tsøgä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm. Tsøgä njoot hajxy pädiácäm maa ja'a Dioscøxpän.

² Cham højts mijts nnämäaguumbä, tunä mayhajt hajxy, tsøc hajxy nijjootpáatäm. Cab højts pøn tøø nhäyoowhixy, cab højts pøn haxøøgwiiinmahñdy tøø nyajnähixø'øy, cab højts pøn tøø nwiinhøøñ. ³ Pero cábøch nmána'añ cooçh pøn tøø xñähøøñø'øy. Njaanç tehñ chojpy højts mijts jaduhñ mäduhñtiä hajxy yaa njaac jugyhájtäm hádaa yaabä naaxwiin. Jaduhñ mijts hijty tøø nhuuc nämaabiä. ⁴ Nnajuøøbiøch coo mijts ca'xy mgudiuna'añ waambátyhøch mijts tøø nmägapxy tøø nhane'emy. Ngumáabiøch mijts jaduhñ. Jootcújc-høch njaanç tehñ ñijiäwø'øyii maa mijtscøxpän. Jaanç tehñ xioondáacpøch, hoy højts madiu'u nja tsaachpøcy.

⁵ Coo højts ja'a hermano Tito jim nga'a paaty maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Troas, paady højts jim nwiimbijty. Y coo højts yaa nmejch Macedonia-naaxooty, ni yaa højts ja'a hermano Tito nga'a paatpä. Coo højts yaa nga'a tsoj paaty, paady højts hijty jootcujc nga'a nä'ägädä nijiäwø'øyii. Xmiädsiphajp højts jäya'ayhajxy hijty ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Jootmayhajp højts hijty je'eguiøxpä cooc tyijy mijts jaduhñ mga'a mæbøga'añ. ⁶ Ja'a Dios, yagjootmøcpøjpy je'e pønjaty jaduhñ jootmayhajp. Y coo ja'a hermano Tito jiaanç mejch, mänit højts ja'a Dios xyagjootmøcpøjcy. ⁷ Xjiaanç tehñ yagjootmøcpøjc højts ja'a Dios jaduhñ coo højts ja'a hermano Tito xyhawaanä coo mijts je'e myagjootmøcpøjcy mänaa jim yhitiän maa mijtsän. Cøjx højts xyhawaanä cóogøch mijts xjia wi'i jiohbixy cooçh jim nnøcxät maa mijtsän. Jaduhñ højts tøø xyhawaanäbä cooc mijts mjootmayhaty je'eguiøxpä cooçh mijts hijty tøø xyhuuc yagjootmayhajp. Y jaduhñ højts tøø xyhawaanäbä cóogøch mijts xjiaanç tehñ jiahmiejtsta'agy. Coo højts jaduhñ tøø xquiøxy hawaanä, páadyhøch njaanç tehñ xioonda'agy.

⁸ Mänájøch mijts ja'a nocy jawyiinhajtpä nyajnäguexiän, nhójjøch mijts jaduhñ siémpräm. Paady hajxy weeñtiä mjootmayhajty. Jootmayhájtøch høøch weeñtiäbä coo mijts nhojy. ⁹ Coo mijts nhojy, paadiä mhaxøøgcuhdujt hajxy mhøxhijxy. Xquiumaayy mijts ja'a Dios jaduhñ coo hajxy jaduhñ mhøxhijxy. Coo hajxy jaduhñ mhøxhijxy, páadyhøch nxoonða'agy, ca'a jie'eguiøxpä coo hajxy mjootmayhajty. ¹⁰ Pønjaty yhaxøøgcuhdujt høxhijxp, je'edshajxy hodium mähmø'øwäp. Cumay hajxy jaduhñ piädsømat maa ja'a Diosän. Y cab hajxy jaduhñ jootmayhájnät. Pero pønjaty yhaxøøgcuhdujt ca'a høxhijxp, haxøøgtuum hajxy miähmø'øwät. Hoy miánaaxøø hajxy jaduhñ jootmayhada'añ. ¹¹ Pero mijts, hamuumdu'joot hajxy mgudiunñ nebiaty mijts tøø nmägapxy tøø nhane'emiän mänájøch ja'a jayøbajtpä nocy nguexiän. Mjaanç høxhijx ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy nebiä Diosmädia'agy yhane'emiän. Mjootmayhajt hajxy jaduhñ coo hajxy hijty tøø mgädieey. Y mdsähgøøyy hajxy jaduhñ weeñtiä. Chojpy ja'a mjoothajxy coo mijts ngumáyät, paadiä craa hajxy mhøxquejxpädsøømy, ja'a haxøøgjatcøøyyäbä. Tøø hajxy myajcähxø'nø coo hajxy tii poppä tii cädieey mga'a møødän.

¹² Paady hõjts ja'a nocy jim̄ nguejxy maa mijtsän, coo häna'c-hajxy haxøøg tøø ñidiuñii. Ca'a jie'eguiøxpahjtiä hõjts yø'ø nocy nguejxy. Paady hõjts nguejxpä, chojpy hõjts ja'a njoot hänajty coo hajxy myajcähxø'øgät coo hõjts mijts xchocyñä. Xyhijxp hõjts ja'a Dios jaduhñ coo hõjts nga'a hõhñda'agy. ¹³ Coo hõjts mijts jaduhñ xchocyñä, paady hõjts nxooñda'agy.

¹⁴ Xoondaacp hõjts jaduhmbä coo ja'a hermano Tito xiooñdaacpä. Paady xiooñda'agy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy mbanøcxyñä nägøxiä mänaa jim̄ yhitiän maa mijtsän. Tøøchä hermano Tito hijty nnäma'ay coo mijts ja'a Diosmädia'agy hoy mgudiuñ. Y tøyhajt hajxy mjaančh cudiuñ. ¹⁵ Hamuumdu'joot mijts ja'a hermano Tito xjiaančh tehñ chocy, je'eguiøxpä coo mijts ja'a miädia'agy mmäbøjcä hamuumdu'joot nebiaty mijts xyhanehmiän. ¹⁶ Nnajuøøbiøch coo mijts ja'a Diosmädia'agy hoy mbanøcxaanñä; päadyhøch nxooñda'agy.

8

¹ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, cham̄ hõjts mijts nyajmøødmädia'aga'añ nebiaty ja'a Dios mayhajt tøø tiuñ ja'a mäbøjpädøjcøxpähajxy, ja'a hajxy jim̄ tsänaabiä Macedonia-naaxooty. ² Jaančh tehñ xiooñdaacp hajxy, hoy hajxy jaduhñ tøø jia tsaachpøcy hoy-hoy, hoy hajxy jaduhñ jia häyoy hanaxiä. Coo hajxy jaduhñ jiaančh tehñ xiooñda'agy, paadiä xädø'øñ hajxy may tøø yajmucy. Hojiot hajxy jiaančh tehñ miøød, paady hajxy may tøø yajmucy. Tøø ja'a häyoobäjäya'ay xädø'øñ hajxy mio'oyii; ja'a hermanodøjc-hajxy jaduhñ tøø yecy. ³ Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ tøø yecy, ca'a yhadsipä, ca'a yhajootma'adä. Tøøch nhamdsoo hixy coo hojiot hajxy jaduhñ jiaančh tehñ miøødä. Høxtä yejnajxypä xiädø'øñ hajxy jaduhñ näjootpä. ⁴ Coo hajxy miädoyhajty coo hõjts ja'a häyoobäjäya'ay hänajty nbuhbeda'añ xädø'øñhaam, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä, mänit hõjts xñämaayy coogä xädø'øñ hajxy jaduhñ quiexaambä, ja'a hajxy jim̄ tsänaabiä Macedonia. Hamuumdu'jootäc hajxy jaduhñ quiexa'añ. ⁵ Xoondaac hõjts jaduhñ coo ja'a hermanodøjc xädø'øñ hajxy may yejcy, ja'a hajxy jim̄ tsänaabiä Macedonia. Y coo hajxy miänaañ coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy hamuumdu'joot quiudiunaanä, paady hõjts maas hanaxiä nxooñdaacy. Dios jaduhñ mänaañ coo hajxy jaduhñ quiudiunät. Jaduhñ hajxy miänaambä cooc hõjts ja'a nmädia'agy hajxy xquiudiunäänäbä. ⁶ Mänaa ja'a hermano Tito jim̄ jayøbajt yhooyän maa mijtsän, mänit hajxy xñämaayy coo xädø'øñ hajxy myajmügät. Hoorä, jim̄ hõjts ja'a hermano Tito nguejxtägatsaambä maa mijtsän, weenä xädø'øñ hajxy mgøxy yajmucy. Mänit hajxy jim̄ mguéxät maa ja'a häyoobäjäya'ayhajxiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä. ⁷ Jaančh tehñ yhoy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøcy. Jaančh tehñ yhoy hajxy myajwiingapxø'øy. Jaančh tehñ yhoy hajxy mwiinjjuø'øy. Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ mmäbøcy. Xjiaančh tehñ chojpy hõjts mijts. Hoorä, chojpy hõjts ja'a njoot coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay mjaančh tehñ piuhbédät hamuumdu'joot xädø'øñhaam.

⁸ Cábøch mijts ndehñ yhane'emy coo hajxy mbuhbédät. Paady mijts jaduhñ nyajmøødmädia'agy nebiatiä wiingjäya'ayhajxy tøø miäbuhbetiän, ween hajxy jaduhñ mbahíjxpät. Jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo hajxy tøyhajt mjaančh mädsøjpä. ⁹ Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Jesucristo hojiot jiaančh tehñ miøødä, ja'a nWiindsønhtämhajxy. Cahnä hänajty yaa quiäda'agyñä hädaa yaabä naaxwiin nebiä pajäya'ayän, jim̄ hijty møc yhane'emy maa ja'a Tieedy ja'a wyiinduumän. Pero coo yaa quiädaacy, mänit jaduhñ jiajty nebiä hädaa yaabä jäya'ayhajxiän, neby hajxy yaa nhäyóowäm. Jaduhñ hajxy hoy xñähho'túutäm. Y coo hajxy jaduhñ tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jim̄ xyajnøcxäänäm maa ja'a Tieediä wyiinduumän, pønhatiä miädia'agy jaduhñ mäbøjcäp.

¹⁰⁻¹² Cham̄ mijts nwiingapx njøjcäpxø'øwa'añ coo ja'a xädø'øñ hajxy myajpedøød neby hajxy hadojumøjt mwiinmahñdyhajtjän coo hajxy hänajty myajmuga'añ. Mja nähmajts hajxy jaduhñ, pero cahnä hajxy myajpedyii. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy myajpedøød,

jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo hojioot hajxy tøyhajt mjaančh møødä. Mijts jaduñ mwiinmahñdyhajtsohñ coo xädø'øñ hajxy hänajty myajmuga'añ. Jaduhñ hajxy myégät neby hajxy mmäjäda'aga'añ. Mäðøyyyä jaduñ. Cab jaduñ yhäxø'øy coo hajxy hanaxiä myégät. Hix, jaduñä Dios ja'a jioot chocy coo hajxy myajcähxø'øgät coo hojioot hajxy jaduñ mjaančh møødä.

¹³ Cábøch nmäna'añ coo hajxy mhäyoodägø'øwät, páadyhöch tøø nmäna'añ coo hajxy hanaxiä mga'a yégät. ¹⁴ Jaduhñhöchä njoot chocy coo pøn tii quia'a yajmaajiädät. Jaduhñds je'e, hähixøøby jaduñ coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay mbuhbédät, je'eguiøxpä coo mijts nä'ä tägø'øbä mmøødä jäda'ahaty. Y coo mijts hänajty tøø mhäyoodägø'øy, mänit mijts xpiuhbejtägätsät, pø jim hajxy hänajty miøødä nä'ä tägø'øbä. ¹⁵ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Pønjaty may yajpädø'c, piuhmooyy hajxy je'e pønjaty weeñtiä yajpädø'c. Yaghaguipxyjatiøøyy hajxy jaduñ tu'cuhdujt.”

¹⁶ Dios ja'a hermano Tito jaduñ tøø yajnähdiy coo hojioot miøødhädät maa mi-jtscøxpä, neby højts hojioot nmøødän maa mijtsøxpän. Dioscujú'uyäp ja'a Dios jaduñ.

¹⁷ Coo højts ja'a hermano Tito nnämaayy coo jim ñócxät maa mijtsän, jootcugøøyy je'e coo højts jaduñ nnämaayy coo jim ñócxät. Hix, hamdsoojoot hijty jaduñ ñä'ägä nøcxa'añ.

¹⁸ Nyajmäguexø'øwaamby højts ja'a hermano Tito ja'a mägu'ughajpä wiingpä. Wi-induhmčhajtøjc tøø yajmädoxyaty coo ja'a Diosmädia'agy hoy yajwa'xy ja'a Jesu-cristocøxpä. ¹⁹ Jaduhñä mäbøjpädøjc-hajxy tøø miänaambä coo højts nmødhädät majaty højts ja'a xädø'øñ nyajmucy mänaa højts ja'a häyoobäjäya'ayhajxy hänajty nøcxy nmo'owa'añän. Cähxø'øgaamb jaduñ coo ja'a Dios miøjjä jiaančh. Jaduhñ quiähxø'øgaambä coo højts hojioot nmøødä. ²⁰ Paady højts nämetsc nädägøøg nwädity xädø'øñyajmujpä, cab højts ndsocy coo højts pøn xñänómät cooc tyijy højts nje'ehada'añ. Hix, majiaty højts xädø'øñ nyajmucy. ²¹ Chojpy højts ja'a njoot jaduñ coo højts ja'a jäya'ayhajxy xquiumáyät neby højts ja'a Dios xquiumáyyän.

²² Chaads højts ja'a mägu'ughajpä mäwiingpä nguexáangumbä møødä hermano Tito-hajxy. Mayhooc højts hoy tøø xmiøødtuñ hoy ñä'ä mädyii tuungä. Hamuumdu'joot jim ñøcxa'añ maa mijtsän. Hix, ñajuøøby jaduñ coo mijts hoy myajtøjtägø'øwa'añ. ²³ Naxiä hermano Tito hajxy hoy mdehm yajtøjtägø'øwät coo hajxy jim miédsät. Haa ja'a hermano Tito, hoy miänájøch jaduñ xñä'ägä møødtuñ, páadyhöch jim nguexa'añ maa mijtsän. Y ja'a jiamiøødhajxy nämetspä, ja'a mäbøjpädøjc-hajxy yaabä, jaduñ hajxy tøø miänaambä coo hajxy jim ñócxät. Hoyyä Jesucristo hajxy wyiingudsähgø'øy. ²⁴ Coo mijts ja'a hermano Tito hoy myajtøjtägø'øwät møødä jiamiøødhajxy, jaduñ mijts ja'a mäbøjpädøjc hajxy xyhíxät coo hajxy tøyhajt mjaančh mädsocy. Tøjiädäp jaduñ neby højts mijts tøø nmädia'aguiän coo mijts hojioot mjaančh tehñ miøødä.

9

¹ Høøch mijts jaduñ nnä'ä jaac näjaayøøby. Nnajuøøbiøch jaduñ coo mijts ja'a häyoobäjäya'ayhajxy mbuhbeda'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä. ² Hix, nna-juøøbiøch coo hajxy hamuumdu'joot mbuhbeda'añ. Jaduhñhöchä mäbøjpädøjc-hajxy tøø nhawaanä, ja'a hajxy jim tsánaabiä Macedonia-naaxooty. Jaduhñhöch hajxy tøø nhawaanä coo mijts hadøjumøjt mdägøøyy xädø'øñyajmujpä, pønjatia Diosmädia'agy jim mäbøjp Acaya-naaxooty. Y coo mijts jayøjp mnähmajch, paadia Macedóniabä jäya'ayhajxy nämay xpiahixaambä. Jaduhñ hajxy hamuumdu'joot miäbuhbedaambä nej mijts mmäbuhbeda'añän hamuumdu'joot. ³ Páadyhöchä hermano Titohajxy jim nguexø'øga'añ maa mijtsän, weenä xädø'øñ hajxy paquiä myajmujpädø'øy. Jaduhñds je'e, coöch jim nnócxät, tøø ja'a xädø'øñ hajxy hänajty mgøxy yajmujnä. Haa ca'a, tøøchä Macedoniabähajxy nhawaanä coo mijts ja'a xädø'øñ myajmuga'añä. ⁴ Hix, wéñndøchä Macedóniabä jäya'ayhajxy näje'e nmødhädät jim maa mijtsän. Y coo hajxy jaduñ xyhíxät coo ja'a xädø'øñ hajxy hänajty mga'a cøxy yajmucyñä, mdsähdiunaamb

hajxy jaduhn. Jadúhnhøch ndsähdiúumbät je'eguiøxpä cooçh mijts tøø nmädia'agy coo ja'a xädø'øn hajxy hänajty myajmuga'añ. ⁵ Páadyhøch jaduhn nwiinmaayy coo hijty yhahixø'øy cooçhä hermano Titohajxy jawyiin nguejxø'øgät maa mijtsän, jaduhn mijts jim xpiuhbédät maa ja'a xädø'øn hajxy myajmuquiän. Jaduhnä xädø'øn hajxy myaghídät nähix hahixø'ø cooçh jim nmédsät, neby hajxy jaduhn tøø mmäna'añän coo hajxy myaghida'añ. Jaduhn hajxy myajcähxø'øgät coo ja'a xädø'øn hajxy myega'añ hojiootcøxpä. Cab pøn jaduhn miäná'anät cooc tyijy mijts hadsip tøø nhane'emy coo hajxy myégät.

⁶ Jaduhnds je'e, pønjaty jaduhn wiinduc wiindsaach, cabä hoyhajt hajxy piaada'añ. Pero pønjatiä häyoobäjäya'ay näxuu'tsp, je'edsä hoyhajt hajxy jaduhn paadaamb. Tøyhajt jaduhn. ⁷ Jootcuyc hajxy myégät hamuumdu'joot neby hajxy hänajty myega'añän, ca'a yhadsipä ca'a yhajootma'adä, ca'a hajxy tii mnajtshäyowø'øy. Hix, je'e ja'a Dios chojpy pønjaty jaduhn jootcuyc yejp. ⁸ Møj jaançhä Dios. Xmió'owäp mijts ja'a hoyhajt ja'a weenhajt møj may, jaduhn hajxy tii mga'a yajmaajiádät ni mänaa. Nä'ä tægø'øbä hajxy jaduhn xmió'owät, jaduhnä wiingjäya'ay hajxy hoy mbuhbejtägätsät hoy ñejpiä.

⁹ Jaduhn jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Pøn hojiäya'ay, møj mayyä häyoobäjäya'ay piuhbety.

Hoy miänaaxøø ja'a Dios jaduhn piuhbejtägatsa'añ.

¹⁰ Ja'a Dios, yejpy je'e ja'a tøømd mädyii mní'ibäp, mädyii mdúnäp. Yajmayøøby jaduhn nebiä mgáyät nebiä mhú'ugät. Jaanä jäduhnduhmbä, xmió'owäp mijts ja'a Dios nä'ä tægø'øbä tijaty hajxy hänajty myajmaajiaypy, jaduhn mijts ja'a häyoobäjäya'ay mmoodiägätsät. ¹¹ Y coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay jaduhn hamuumdu'joot mbuhbédät, mänit mijts ja'a Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt møj may xmió'owät. Y coo højts ja'a häyoobäjäya'ay xädø'øn nøcxy nmo'oy, ja'a mijts hänajty tøø myéquiäbä, mänitä häyoobäjäya'ay ja'a Dios hajxy ñäma'awa'añ: “Dioscujú'uyäp.” ¹² Hix, coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay jaduhn mbuhbédät, mejtstu'u ja'a hoybä hajxy jaduhn mduna'añ. Pi-aadaambiä häyoobäjäya'ayhajxy tijaty hajxy hänajty yajmaajiaypy, y tehngajnä ja'a Dios hajxy jaduhn ñäma'awa'añ: “Dioscujú'uyäp.” ¹³ Coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay jaduhn mbuhbédät jootcuyc hoy miädyii cajptä, myajcähxø'øgaamby hajxy jaduhn coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy mgudiuunä ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhnä häyoobäjäya'ay ja'a Dios hajxy møj jaançhä ñäma'awa'añ, je'eguiøxpä coo mijts ja'a Dios ja'a miädia'agy mgudi-uunä, møød coo hojioot hajxy mjaançhä tehñ miøødä ja'a häyoobäjäya'aguiøxpähajxy. ¹⁴ Coo mijts ja'a Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt møj may tøø xmió'oy, paady mijts ja'a häyoobäjäya'ay xchoga'añ xpia'häyowa'añ, møødä Dios hajxy pia'ya'axa'añ ja'a mijtsøxpä. ¹⁵ Tsøcxä ja'a Dios hajxy nägøxiä nämáayyäm: “Dioscujú'uyäp”, je'eguiøxpä coo ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xñähho'túutäm. Møjmayhajt ja'a Dios jaduhn tiuun hoy-yagjuøñä.

10

¹ Høøch mijts chamñ nmägapxaamby nhane'emaamby, høøch Pablohajpä. Mänaa ja'a Jesucristo yaa wiäditiän hädaa yaabä naaxwiin, jaançhä tehñ miøødä hojioot hänajty. Mee'xxieemy hänajty jiaançhä tehñ wiädity. Jadúhnhøch je'e nja pahixaañ cooçh mijts jaduhn nmägapxa'añ nhane'ema'añ. Ja'a nmädsiphøchhajxy, jadúhnhøch hajxy xñänømy cooc tyijy mijts hänajty tsähgø'ø tsähgø'ø nmägapxy nhane'emy mänájøch jim nhitiän maa mijtsän, pero cooc tyijy høøch nga'a tsähgøøñä coo mijts nmägapxy nhane'emy nocyhaam. Cab jaduhn tiøyyä, nä'ä høhndaacp hajxy jaduhn. ² Mägu'ughajpådøjc, huuc tunä mayhajt hajxy, høxhix ja'a haxøøgpä ja'a ca'a hoybä hajxy. Coo hajxy jaduhn mhøxhixät, cab mijts jim waamb nnämä'awät cooçh jim nnøcxät maa mijtsän. Pero pøn jaduhn mänaamb cooc tyijy højts hoy nga'a wädity nebiä hädaa jäya'ayhajxy hoy quia'a wäditiän hädaa yaabä naaxwiin, je'eçh mähøcy hajxy nhójäp hajjäya'ayhaam.

Nyajcähxø'ögäbøch jaduhñ cooçh hänäjty tøyhajt nga'a tsähgø'ø. ³⁻⁴ Hoy højts yaa nja tsäna'ay hädaa yaabä naaxwiin, cab højts ja'a nhamdsoo wiinmahñdy nyajtuñ nebiä yaabä jäya'ayhajxy yajtuñän. Ja'a Dios højts xpiuhbejp ja'a miäjaahaam, cab højts ja'a Dios ja'a miädsip jaduhñ nyajmäjädaacä. ⁵ Jii jäya'ayhajxy näje'e wiädity, yajcumayaamb hajxy, høhndaacp hajxy. Cabä jioothajxy yajmädsocy coo wiinghäna'c ja'a Dios hajxy pia'häyówät. Nyajcähxø'py højts jaduhñ coo yø'ø häna'c-hajxy jaduhñ yhöhnda'agy. Y coo højts hänäjty tøø nga'a yajmäjäda'agy, mänit højts nyajmäbøga'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo ja'a miädia'agy hajxy ween quiudiuunä. ⁶ Y coo mijts hänäjty hoy tøø mgudiuñ, cab højts mijts hänäjty waamb nnäma'awaanä. Pero pønjaty jaduhñ ca'a nä'ägädä cudiunaamb, je'eds højts hahoy nhøxquexaamby maa ja'a tsajtøjcän.

⁷ Pønjaty jaduhñ najuøøby coo hajxy tøø wyiinguexyii ja'a Jesucristäm, ween hajxy ñajuøøbiä cooçh ja'a Jesucristo tøø xwyiinguejxpä. Tøyhajt jaduhñ. Hoy piønä jaduhñ ñajuø'ø. ⁸ Ja'a Jesucristo højts ja'a cuhdujt jaduhñ tøø xmio'oy coo højts mijts nmägäp nhané'emät. Chojpiä jioot jaduhñ coo mijts ja'a miädia'agy mjaac mäbøjcät. Cabä jioot chocy coo hajxy mdu'udägóyyät. Tøyhajt jaduhñ cooçhä Jesucristo ja'a cuhdujt jaduhmbä tøø xmio'oy. Cooçh jaduhñ nniñänømyii, cábøch ndsähdiuna'añ, hóyhøch häna'c jaduhñ xjia nänømy cóogøch tyijy nyajcumaya'añ hanaxiä. ⁹ Cábøch mijts nhadsähgø'øwa'añ, hoy mijts nocy naxy nja yajnäguexy. ¹⁰ Ja'a nmädsiphøchhajxy, jaduhñ hajxy miäna'añ cooc tyijy mijts møc nhane'emy nocyhaam. Pero jaduhñ hajxy miänaambä cooc tyijy hänäjty møc nga'a hane'emy mänáagøch jim nhitiän maa mijtsän, cooc tyijy hänäjty weenjaty ndsähgø'ø. ¹¹ Pero pønjaty jaduhñ mänaamb, cabä tøyhajt hajxy miøødä. Jaduhñsä tøyhajtpä, neby højts mijts møc nhane'emiän nocyhaam, jaanä jaduhñ mijts møc nhane'emaambä coo højts jim nnøcxtägätsät maa mijtsän.

¹² Jii häna'c-hajxy näje'e, jaançh tehñ yajcumayaamb hajxy cooc tyijy hajxy jiaançh tehñ jiaty jiaançh tehñ ñajuø'ø. Hamiñ haxøpy hajxy jaduhñ ñiguiumayii. Y cabä wiinghäna'c hajxy quiumay. Pero cabä tøyhajt hajxy miøødä. Højts, cab højts jaduhñ nhäna'c-haty. Cab højts jaduhñ niguiumayii. ¹³ Caj pues, cab højts nyajcumaya'añ. Jaduhñ højts nduna'añ neby højts ja'a Dios tøø xyajnähdijjiän coo højts ndúnät. Jaduhñ højts tøø xyajnähdijy coo højts jim ndúnät høxtä jimbaady maa mijtsän. ¹⁴ Cooc højts jim nduñ maa mijtsän, ngudiumby højts jaduhñ neby højts ja'a Dios tøø xñäma'ayän. Hix, højts ja'a Diosmädia'agy jim nyajwa'xtsohn maa mijtsän, ja'a Jesucristocøxpä. ¹⁵ Majaty wiinghäna'c jaduhñ tøø tiuundsooñän, cab højts jaduhñ nmäna'añ coo højts jim tøø nduñ. Cab højts jaduhñ nguhdujthaty. Pero chojpy højts ja'a njoot coo mijts ja'a Diosmädia'agy maas hoy mmäbøgät, jaduhñ højts maas hoy njaac tehñ tiúnät maa mijtsän. ¹⁶ Y jaduhñ højts ja'a Diosmädia'agy hoy nyajwá'xät jäguembaady maa pøn ja'a Diosmädia'agy quia'a mädoynän. Hix, cab højts nduna'añ maa wiinghäna'c jaduhñ tøø tiuundsooñän. Hix, cab højts jaduhñ nyajcumaya'añ.

¹⁷ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Cab jaduhñ yhahixø'ø coo hamdsoo mniguiumayøøjät. Pero jaduhñ yhahixø'ø coo ja'a Dios hajxy møj jaançh mnänømät.” ¹⁸ Je'eduhñ tsoobaatp coo ja'a Dios jaduhñ xquiümáyät. Cab jaduhñ choobaady coo hamdsoo mniguiumayøøjät.

11

¹ Huuc tunä mayhajt hajxy, huuc mee'x hajxy weeñtiä. Chámhøch weeñtiä nhuuc mädia'aga'añ nebiä jäya'ayhajxy yajcumayaambän. Cooçh jaduhñ weeñtiä nniguiumayii, jaduhñ yajmädooy nebiä cuhhiimbahajxy miädia'aguiän. ² Nej mijts ja'a Dios xchoquiän, jaduhñhøch mijts ndsojpä, je'eguiøxpä cooçh mijts ja'a Diosmädia'agy tøø nyajmäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Chójpiøçhä njoot jaduhñ coo ja'a mjoot hajxy mbädá'agät hamuumdu'joot maa ja'a Jesucristocøxpän. Cabä mjoot hajxy wiingtuum mbädá'agät. ³ Mnigwieendähadøøjap hajxy, jaduhñ hajxy pøn xquia'a jøjcapxø'øwät, coo

hajxy xyagjahdiägóyyät ja'a Jesucristo. Jii häna'c-hajxy näje'e wiädity mäwiinhøhmbä. Cab mijts xyajmädsocy coo ja'a Jesucristo hajxy hamuumdu'joot mbanøcxnät. Paquiä hajxy jaduhñ xwyiinhøñät. Haa ca'a, jaduhñä Eva jecy yhuuc wiinhøhñäbä ja'a møjcu'ugóngäm mänaa ja'a møjcu'ugong ñibiäda'agyijän nebiä tsahñdiän. Siémprämä møjcu'ugong quiuwiinmahñdiä. Paquiä ja'a Eva yajwiinhøhñ. ⁴ Paquiä mijts ja'a miädia'agyhajxy jaduhñ mmäbøjcø'cä pønjaty mijts jaduhñ wiing xyajnähixøøby ja'a Jesucristocøxpä. Cab hajxy jaduhñ yajnähixø'øy neby højts ja'a Diosmädia'agy nya-jnähixø'øyän ja'a Jesucristocøxpä. Cab hajxy jaduhñ yajnähixø'øy ja'a Dioshespíritucøxpä neby højts nyajnähixø'øyän. Paquiä mijts ja'a miädia'agyhajxy jaduhñ mbadu'ubøjcä. ⁵ Yø'ø häna'c-hajxy jaduhñ wiing yajnähixøøbiä ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñ hajxy ñiñänømyii nebiä Dioswiinguexypän, neby jaançh tehñ jiajpän. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mmäná'anät cooc tyijy hajxy miaas jaty queeçh høøch njaty. ⁶ Wehñdäda'ajaduhñ tiøyyä cooçh hoy yajxon nga'a xi'igy nga'a mädia'agy; cab jaduhñ ñejiä. Pero tøyhajt jaduhñ cooçh madiu'u njaty nnajuø'øy ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Homiänaajä højts mijts ja'a tøyhajt nmo'oy hoy ñä'a tiiguiøxpä.

⁷ Mänáajøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øyän, cábøch mijts jaduhñ mänaa nnämaayy cooçh mijts xmiäjúyät. Niguiudúunäbøch hänajty hamdsoo, je'eguiøxpä cooçhä njoot hänajty chocy coo mijts ja'a Diosmädia'agy maas hoy mmäbøgät. Y cooçh hänajty hamdsoo nniguiudúunäxä, páadyhøçhä jäya'ayhajxy näje'e xñänømy cóogøch tyijy hänajty hoy nga'a cudiuñ. Pero cab jaduhñ tiøyyä. ⁸ Wiingjäya'ayhøçh hajxy hänajty xpiuhbejp, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mäbøjpä wiingtuumjaty. Páadyhøch hajxy hänajty xpiuhbety cooçh mijts ja'a Diosmädia'agy hänajty nyajwiingapx nyajwiinmädiaagø'øy. ⁹ Mänáajøch jim nhitiän maa mijtsän, cábøch hänajty pøn nnäma'ay cooçh hajxy xpiuhbédät xädø'øñhaam, hóyhøch hänajty tii nja yajmaajiaty tähoocjaty. Hix, xpiuhbéjpøçhä jäya'ayhajxy hänajty, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mäbøjpä, ja'a hajxy hänajty jim tsohmbä Macedonia-naaxooty. Xmióobiøch hajxy hänajty tijátyhøch hänajty nyajmaajiajpy. Y cábøch mijts mänaa nnäma'awa'añ cooçh mijts xpiuhbédät xädø'øñhaam. ¹⁰ Tømiädiáacpøch jaduhñ nebiä Jesucristo tiømiädia'aguiän. Cábøçhä xädø'øñ pøn nmäyujwa'añ jim maa mijts mdsäna'ayän Acaya-naaxooty. ¹¹ Coo pøn jaduhñ miäná'anät cóogøch tyijy mijts nga'a tsoçy, høhndaacp hajxy jaduhñ. Ja'a Dios jaduhñ najuøøby cooçh mijts njaançh tehñ chocy njaançh tehñ pia'häyoy.

¹²⁻¹³ Jii häna'c-hajxy näje'e wiädity mäwiinhøhmbä. Ja'a Jesucristäc tyijy hajxy tøø wyiinguexyii coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän, neby højts ja'a Jesucristo tøø xwyiinguexiän coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwá'xät. Pero høhndaacp hajxy; cab hajxy tøyhajt tøø wyiinguexyii ja'a Jesucristäm. Paady hajxy jaduhñ yhøhnda'agy coo hajxy yajcumaya'añ. ¹⁴⁻¹⁵ Yø'ø häna'c-hajxy, ja'a møjcu'ugong hajxy wyiindsøn hajpy. Jaaya'ay hajxy jaduhñ piahijxyp. Nnajuøøyyäm hajxy coo ja'a møjcu'ugong ñibiäda'agyii nebiä jaançh tehñ yhoybän, nebiä Diosmoonsän. Hoorä, cab jaduhñ yhoy-yagjuøøñä coo ja'a møjcu'ugongä mioonsähajxy piajatcø'øy, coo hajxy yhøhnda'agy cooc tyijy hajxy tøø wyiinguexyii ja'a Jesucristäm. Y coo hajxy jaduhñ haxøøg jiäya'ayhaty, je'e hajxy jaduhñ quiumädowaamby.

¹⁶ Hoorä, chámhøch mijts nmägápcombä. Cab hajxy jaduhñ mmäná'anät cóogøch tyijy tøø nguhhiñ, hóyhøch weeñtiä nja niguiumayii. Pero, pø mjaançh mänaamb hajxy jaduhñ cóogøch tyijy tøø nguhhiñ, huuc tunä mayhajt hajxy, høøçhä nmädia'agy hajxy weeñtiä huuc hamädoowhíjtäc. Nhuuc nimiädia'agyijøch weeñtiä. Nhuuc niguiumayijøch weeñtiä. ¹⁷ Cábøch nmäna'añ cooçhä Dios ja'a cuhdujt tøø xmio'oy cooçh jaduhñ nniguiumayøøjät. Jaduhñhøch nniguiumayii nebiä cuhhiimbän. ¹⁸ Hix, ja'a jäya'ayhajxy nämaybä, miäniguiumáayyap hajxy tijaty hajxy yaa miøød hädaa yaabä naaxwiin, møød tijaty hajxy jaduhñ tøø tiuñ. Jaduhñhøch høøçhpä, weeñtiøch cham nmäniguiumayáañäbä tijátyhøch tøø nduumbä. ¹⁹ Jaduhñ mijts mjaançh tehñ

ñibiäda'agyii nebiä jaanč tehñ jiajpän nebiä jaanč tehñ ñajuøøbiän. Paady mijts ja'a cuhhiimbähäna'cä miädia'agyhajxy mhamädoowhidaañä. Pero cab hajxy tøyhajt mjaanč jaty mjaanč najuø'øy. ²⁰ Hiñ, mmee'xtujpy hajxy hoy ñä'ä tijatiä, hoy mijts yø'ø häna'c-hajxy hoy ñebiatiä xjia häyoowhixy, yø'ø häna'c-hajxy hõhndaacpä, yø'ø miädia'agy hajxy mjaanč tehñ yhamädoowhidáañäbä. Xyhanehmb mijts jaduñ nebiä moonsän. Y xñägáayyap xñähúucäp mijts ja'a mxädø'øñ. Xwyiinhõhmb mijts yø'ø häna'c. Xpiejxp mijts yø'ø häna'c. Høxtä xquiojxp mijts yø'ø häna'c, y cab hajxy waamb mmäna'añ. Cab mijts yø'ø häna'c xyhixy nebiä jäya'ayän. ²¹ Pero højts, cab mijts jaduñ mänaa nhäyoowhixy neby mijts yø'ø häna'c xyhäyoowhixiän, yø'ø häna'c-hajxy hõhndaacpä. Cab højts jaduñ njootmøjjä.

Chámhøch weeñtiä nhuuc mädia'agáangumbä nebiä cuhhiimbän. Tijaty yø'ø häna'c-hajxy miäniguiumáayyap, nmøødhøchä cuhdujt høøchpä cooch jaduñ nmäniguiumáayyabät. ²² Niguiumáayyap hajxy je'eguiøxpä coo hajxy yhebreojäya'ayä, coo ja'a Abraham hajxy jecy yhaphajty tieedyhajty møødä Israel. Pues jaanä jaduñch høøchpä, jaduñch nniñänøømäbä coochä Abraham tøø nhaphajpä tøø ndeedyhajpä. ²³ Jaduñ hajxy ñiguiumáayyabä je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy mioonsähadyii ja'a Jesucristøm. Pues xmioonsähajpøchä Jesucristo høøchpä. Y maas hóyhøch nduñ que yø'ø häna'c-hajxy tiuñ. Cooch jaduñ weeñtiä nniguiumayii, jaduñ yajmädooy nebiä cuhhiimbähajxy miädia'aguiän. Maas móc-høch tøø nduñ que yø'ø häna'c-hajxy tøø tiuñ. Mayhóoc-høch tøø nyajtsumy tøø nyajmach. Ni pøn jaduñ quia'a yajtsumy quia'a yajmachñä nébiøch tøø nyajtsumiän. Mayhóoc-høchä häna'c tøø xjiaanč tehñ wiobho'ogy. Mayhóoc-høchä häna'c ja'a weenjaty tøø xquia'a yagho'ogy. ²⁴ Mägooxc-hóoc-høchä judíoshajxy tøø xjiu'xy hii'xmajmocxmädaaxcø'ø. ²⁵ Tägøøghóoc-høchä häna'c tøø xwiopy paxyhaam. Tähooc-høchä häna'c xjia ca'ch; xquihga'adsáambøch hajxy hñajty. Tägøøghóoc-høchä barco tøø xmiäma'adø'øy mejjioty. Xjia møødnøøguguíñhøch jaduñ. Mänájøchä barco tähooc xmiäguiñän, tu'xøøch jiiy nhijty mejywyiing møød tu'tsuhñ. ²⁶ Mayhóoc-høchä yoñdiu'u tøø ndu'uyo'oy. Mayhóoc-høch ja weenjaty tøø nga'a nøøho'ogø'øy møjnøøgujc. Tøøchä mee'tspädøjc mayhooc nyohbiaady. Tøøchä nhamdsoo mägunaax mayhooc xjia yagho'oga'añ. Tøøchä wiinghäna'c xjia yagho'ogaambä; ca'a yhøøchä nmägunaaxhajxy je'e. Tøøch nwädity mäjähñdiuum jim cajptooty, møød jim pactuum, møød jim mejjioty. Tøøchä häna'c mayhooc xchaačhtiuñ, ja'a hajxy jaduñ mänaambä cooc tyijy hajxy miäböcy. ²⁷ Tøøchä tuung mayhooc xyaghanuu'xø'øy; høxtä xyajtsaačhpøjc-høch jaduñ. Mayhóoc-høch tøø ndsunaxy jamia'ay jayhity. Tøøchä yuu mayhooc nmänaxy nyajnaxy møødä tødsø'ø. Tøøch mayhooc nhity jaguiay jayhu'ogy. Tøøchä tøøchpä mayhooc nmänaxy nyajnaxy. Nja yajmaajiäjpøchä wit tucxy hñajty.

²⁸ Tøøch madiu'u ndsaačhpøcy, pero cábøch jaduñajtä ngøxy mädia'aga'añ. Je'ečh nmädia'agaamby coochä mäbøjpädøjc jabom-jabom nnädajy nnämay wiinduhmčhajtøjc, pø hoy pø ween hajxy yhity. Hiñ, høøchä ngø'øjooty hajxy jaduñ yhity. ²⁹ Pønä Diosmädia'agy hoy ca'a cudiunaamb, hoy hajxy jia mäböcy, nnäjootmayhájpiøch hajxy jaduñ. Pøn jaduñ cädiehby je'eguiøxpä coo tøø wyiinhøøñii, nmäjootma'adhájpiøchä häna'c ja'a tøø miäwiinhøøñäbä. ³⁰ Høøch, cábøch nyajcumaya'añ. Pero cooch häxøpy nyajcumaya'añ, je'ečh häxøpy nyajniguiumayáañap coochä häyohn mayhooc tøø nmänaxy tøø nyajnaxy. ³¹ Ja'a Diøshøch jaduñ xñajuøøby cooch nga'a hõhnda'agy. Ja'a Jesucristo ja'a Tieedy je'e. Tsøgä Dios hajxy cøjxta'axiøø wiingudsähgøøyyäm. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønhtëtam. ³² Mänaa ja'a Aretas hñajty tiuñän gobiernä, mänitøchä mioonsä xjia yajmadsaañ jim maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Damasco. Juhmuu'tswäditiä cajpt hñajty jaduñ. Jia pädaac ja'a hadänaabiä hajxy majatiä tægø'øwøødiaact nébiøch jaduñ nga'a pädsømat. ³³ Pero päyø'c-høch. Ja'a nmägu'ughajpøchhajxy hoy xquihdøøñaxy cachjooty maa ja'a muuch hñajty jiuñän.

12

¹ Cab jaduhñ yhahixø'øy cooçh nyajcumáyät. Pero nébiøch chamñ nmädia'aga'añän, jaduhñ yajmadowa'añ nébiøch nyajcumaya'añän. Je'eçh chamñ nmädia'agaamby nebiátyhøçhä Jesucristo hijxtahnd tøø xyajwiinhixiän. ²⁻³ Nmøødhípiøçhä Jesucristo tu'ugmädia'agy. Tøø yhijnä majmactsjumøjt cooçhä Dios jim tøø xyaghoy tsajpootyp maa ja'a wyiinduumän. Cábøch nnajuø'øy pø ni'xhaam pø copc-háamhøch jim nuooyy, o pø juøhñdyhaam. Ja'a Dios jaduhñ nidiuhñ najuøøby. ⁴ Madiú'ujøçhä hoy-yagjuøøñäjatypä jim nmädooyy tsajpootyp. Cábøçhä cuhdujt nmøødá cooçh nmädiaactägätsät. ⁵ Coø wiinghäna'c häxøpy jim tøø yhoy tsajpootyp, mänitøch häxøpy nmøjpäda'aga'añ. Pero høøch, cábøch hamdsoo nniguiumaya'añii. Jagóoyyøch nmädia'aga'añ nebiátyhøçhä häyohn tøø nmänaxy tøø nyajnaxy. ⁶ Nmøødhøçhä cuhdujt jaduhñ cooçh nmädiá'agät nebiátyhøçhä Dios tøø nmøødtuñ. Hix, tøyhájthøçhä Dios jaduhñ tøø nmøødtuñ. Cábøch nmädia'aga'añ cooçh jim nuooyy tsajpootyp, je'eguiøxpä cooçhä njoot quia'a tsoçy cooçh pøn xmiøjpädá'agät. Coøçhä jäya'ayhajxy xyhixät cooçh hoy njäya'ayhaty, cooçh hajxy xmiädówät cooçh hoy ngapxy nmädia'agy, mänitøch hajxy xquiumáyät.

⁷ Jaançh tehñ yhoy-yagjuøøñäjätyhøch jim nwiinhijxy tsajpootyp. Pero cabä Dios ja'a jioot choçy cooçh nniguiumayøøjät. Paadiä Dios miänaañ cooçhä møjcu'ugong ja'a tsaachpä xyajpáadät, jaduhñhøch hamdsoo nga'a niguiumayøøjät. ⁸ Tägøøghooc-høçhä Jesucristo nja mänuu'xtaacy cooçh cu xyajnáhwaach. ⁹ Mänitøch xyhadsøoyy: “Njaançh tehñ chojpy njaançh tehñ pia'häyóobiøch miich. Páadyhøch miichä mdsaaçhpä nga'a yajnáhwa'adsa'añ, nyajcähxø'øgáambiøch jaduhñ coo miich mduñ ja'a høøçhä nmäjaagøxpä”, nómhøçhä Jesucristo xñämaayy. Xoondáacpøch jaduhñ cooçhä ndsaaçhpä xquia'a yajnáhwa'adsaanä, je'eguiøxpä cooçh tøø xñäma'ay cóogøch xyajtuna'añ ja'a miäjaagøxpä. ¹⁰ Xoondáacpøch jaduhñ cooçhä Jesucristo xyajtuñ, hóyhøçhä tsaachpä nja paady madiu'u. Náxyhøçhä häna'c xyhäyoowhixy. Náxyhøch cøxiä wiinä nyajmaajiaty. Náxyhøçhä häna'c xchaachtuñ ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Náxyhøçhä häyohn nmänaxy nyajnaxy. Pero cábøch nnä'ägä møjpäda'agy cooçh jaduhñ njaty nhabety. Hix, cooçh jaduhñ njaty nhabety, cähxø'p jaduhñ cooçh tii nga'a tuñ ja'a nhamdsoo mäjaaháamhøch; ja'a Jesucristo miäjaaháamhøch jaduhñ nduñ.

¹¹ Hoorä, hóyhøch tii nga'a ja jada'añ hamdsoo, nmaas jájpiøch høøch quejee yø'ø häna'c-hajxy, yø'ø hajxy jaduhñ niñänøømäbä cooc tyijy hajxy Dyioswiinguexiä. Cábäc tyijy pøn jaduhñ jiaty nébiäc hajxy jatiän. Y cooçh yø'ø häna'c-hajxy jaduhñ tøø xñähwaambety, tiich mijts jaduhñ coo tøø xquia'a nähgapxtu'udy. Coøçh mijts tøø xquia'a nähgapxtu'udy, páadyhøch chamñ hamdsoo nniñähgapxtu'udyii. Jaduhñ weenjaty yajmädoy nebiä yajcumayaambän. ¹² Mänájøch jim nhitiän maa mijtsän, mänithøçhä hijxtahnd madiu'u nyajcähxø'cy hoy-yagjuøøñäjatypä. Ja'a Diosmäjaaháamhøch jaduhñ nyajcähxø'cy. Nyajcähxø'c-høch jaduhñ cooçhä Dios jaduhñ tøyhajt tøø xwyiinguexy. Mee'xtújpøch hänajty. ¹³ Jaançh tehñ yhöyhøch nduñ hoy miädyii tsajtøgootiä. Jaanä jaduhñhøch jim hoy nduumbä maa mijtsä mdsajtøjcän. Pero je'e mijts mga'a hojiäwøøby cooçh mijtsä xädø'øñ tøø nga'a mäyujwa'añ nébiøch wiingtuumjaty nyujwa'añän. Jaançh tehñ wyiingä wiinmahñdy hajxy mmøødá. Pø tøøch mijts nyagjootma'ady, høøch hajxy huuc méé'xäc.

¹⁴ Metsc-hooc-høch jim tøø nhooñä maa mijtsän. Miädägøøghoocpøch chamñ nnøcxáangumbä. Cábøch mijts tii mäyujwa'ana'añ. Cábøçhä njoot choçy coo hajxy tii xmió'owät. Jaduhñ mijts ndsoçy nebiä hamdsoo huungpän, paady mijts jaduhñ nbuhbeda'añ. Pero cábøch nmäna'añ cooçh mijts xpiuhbejtägätsät xädø'øñhaam. ¹⁵ Tøøçhä njoot hamuumdu'joot nbäda'agy maa mijtsän coo mijts nbuhbédät hoy ñejpiä, hóyhøch cøxypänejpiä cu nja jat cu nja habet maa mijtsçøxpän. Njaançh tehñ chojpy mijts jaduhñ; pätiidä mijts jaduhñ coo xquia'a tsojtägach.

¹⁶ Mánáajøch jim̄ nhoyyän maa mijtsän, cab mijtsä xädø'øñ nmäyujwaañ. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, tuhm̄ds. Pero näje'e mijts jaduhñ mmána'añ cóogøch tyijy mijts tøø nwi-inhøøñ ¹⁷ mánáajøchá nmägu'ughajpähajxy jim̄ nguexiän maa mijtsän xädø'øñajmujpä. Jadúhñägäts tyijy mijts tøø nmämeech. Pero cab jaduhñ tiøyyä. ¹⁸ Mánáajøchá hermano Titohajxy jim̄ nguexiän maa mijtsän møødä mägu'ughajpä tu'ugpä, ni je'e mijts xquia'a mämee'tspä. Hix, jaduhñä hermano Tito howyiinmahñdy hajxy miøødäbä nébiøch nmøødän. Hoguiuhdujt hajxy miøødäbä nébiøch nmøødän.

¹⁹ Jaduhñ mijtsäda'a mmána'añhaty cooc tyijy højts nja wi'i ñiñähgapxtu'uda'añii maa mijtsçøxpän. Pero cab jaduhñ tiøyyä. Ja'a Dios højts xyhijxp coo højts ja'a Jesucristo tu'ugmädia'agy nmøødhity. Mägu'ughajpädøjc, paady højts mijts ja'a Diosmädia'agy jaduhñ nyajwiingapxø'øy, chojpy højtsä njoot jaduhñ coo mijts hamuumdu'joot mjaac mäbøgät. ²⁰ Cooch jim̄ nnøcxtägätsät maa mijtsän, mänítøch jootcuyc nhídät pø hoy hajxy hánajty mwädity. Jaduhñ hajxy jootcuyc mhíjpät ja'a høøchcøxpä. Pero pø cab hajxy hánajty hoy mwädity, jootmayhádäbøch jaduhñ. Jaaná jaduhñ mijts mjootmayhájpät. Je'eçh jaduhñ cham̄ nnädaj nnämaaby. Je'eçh jaduhñ nnänøømby ja'a ca'a howiädit, pø mnimiädsibøøyyäp hajxy hánajty, pø cab hajxy hánajty myajniyajmädsogyii, pø mnimiäjootmä'täp hajxy hánajty, pø mnimiädsiphájtäp hajxy hánajty, pø mniwyiingapxpéjtäp hajxy hánajty, pø mniñänøømäp hajxy hánajty cøxypä waamb, pø mniguiumäayyäp hajxy hánajty, pø mdsipyagjájtp hajxy hánajty. ²¹ Pø jaduhñ hajxy hánajty mjaançh jootcø'øy cooch jim̄ nnøcxtägätsät maa mijtsän, wéhndøchá Dios weenjaty xyajtsähdiünät maa mijtsçøxpän. Je'eçh cham̄ nnädaj nnämaaby. Nnäjootmayhádäbøch hajxy je'e, pønjatia yhaxøøgcuhdujt hajxy hánajty tøø quia'a najtshixø'øy. Je'eçh jaduhñ nnänøømby coo wiingto'oxiøjc hajxy piawädity tehngajnä.

13

¹ Miädägøøghóocpøch jim̄ nnøcxa'añ maa mijtsän. Jaduhñä cuhdujt myiñ, coo hajxy hánajty pøn mnäxø'øwø'øwa'añ, tsipcøxpä testigo hajxy myajcähxø'øgät mejtstägøøg. ² Mánáajøch jim̄ nhuug hoobiän maa mijtsän ja'a miämetsc-hoocpä, mänítøch hajxy nyajcuhojøøyy coo hajxy haxøøg quia'a jootcøøñät, pønjaty hánajty haxøøgwädijp. Y chámhøch mijts jadähooc nnäma'awáangumbä nägøxiä coo hajxy mga'a haxøøgwädítät. Y pø je'enä hajxy hánajty mhaxøøgwädity cooch jim̄ nnøcxtägätsät maa mijtsän, tsipcøxpøch mijts nøcxy nyajcumädowa'añ. ³ Jadúhñhøch nyajcähxø'øga'añ coochä Jesucristo miädia'agy tøyhajt nyajnaxä. Haa ca'a, jadúhñhøch mijts tøø xyhuuc nämaabiä cooch jaduhñ nyajcähxø'øgät. Hix, møcmäjaahaamä Jesucristo hajxy xyajcumädówät coo hajxy hoy mga'a wädítät. ⁴ Coo ja'a Jesucristo miøjpahbejtä cruzcøxp, cabä miøcmäjaa hánajty yajcähxø'øgy. Pero coo jiuypijøjtägajch, coo jim̄ ñøcxtägajch maa ja'a Tieediän, jimäts jaduhñ yhiñä ja'a Tieediä miøcmäjaahaam. Nebiä Jesucristo ja'a miøcmäjaa hijty quia'a yajcähxø'øguiän, jaduhñ højts mäjaa nga'a møødäbä hamdsoo. Pero coo højtsä Jesucristo nmøødhity tu'ugmädia'agy, paady højts mijts hoy nhane'ema'añ ja'a Dios ja'a miøcmäjaahaam.

⁵ Huuc niñajuø'øwøø hajxy hamdsoo. Coo ja'a Jesucristo ja'a miädia'agy hajxy hoy mbanøcxät, jaduhñ hajxy myajnajuø'øwät coo ja'a Jesucristo hajxy tøyhajt mjaançh møødhity tu'ugmädia'agy. Pero coo hajxy hoy mga'a panøcxät, cabä Jesucristo hajxy tøyhajt mmøødhídät tu'ugmädia'agy. ⁶ Chojpy højtsä njoot coo hajxy mnajuø'øwät coo højtsä Jesucristo tøyhajt nmøødhity tu'ugmädia'agy. Cab højts jaduhñ nhøhnda'agy. ⁷ Nmänuu'xtaacypy højtsä Dios coo hajxy hoy mwädítät, coo hajxy haxøøg mga'a jáya'ayhädät. Pø mwädijp hajxy hánajty hoy coo højts jim̄ nnøcxtägätsät maa mijtsän, cab højts hánajty nyajcähxø'øga'añ coo højtsä Jesucristo ja'a cuhdujt tøø xmio'oy coo højts mijts nyajcumädówät. Y coo højts jaduhñ nga'a yajcähxø'øgät coo højtsä Jesucristo ja'a cuhdujt jaduhñ tøø xmio'oy, cab jaduhñ ñeipiä. Je'e højtsä njoot chojpy coo hajxy

hoy mwädítät. ⁸ Pø mjaanç wädijp hajxy hänajty hoy coo hõjts jim nnócxät, cab hõjts mijts hänajty waamb nnäma'awa'añ. Chojpy hõjtsä njoot coo hajxy tøyhajt hoy mwädítät. Pero pø cab hajxy hänajty tøyhajt hoy mwädity, mänit hõjts mijts mæbøcy nhoja'añ. ⁹ Coo hajxy hoy mwädítät, xoondá'agäp hõjts jaduhñ. Cab hõjts jaduhñ nya-jcähxó'øgät coo hõjtsä Jesucristo ja'a cuhdujt hänajty tøø xmio'oy coo hõjts mijts jaduhñ nyajcumädówät. Nmänuu'xtaacypy hõjtsä Dios jaduhñ coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mgøxy najtshixó'øwät, coo ja'a hoguiuhdujt hajxy hamuumdu'joot mjaac panócxät tehñgajnä. ¹⁰ Páadyhøch mijts cham weenjaty nhojy nocyhaam, jaduhñhøchá njoot chocy coo hajxy hoy mwädítät. Ja'a Jesucristøchá cuhdujt jaduhñ tøø xmio'oy maa mijtsçøxpän, weenä miädia'agy hajxy maas hoy mjaac mæbøjcä. Cabä Jesucristo jioot chocy coo hajxy mdu'udägóyyät. Y pø mjaanç wädijp hajxy hänajty hoy cooçh jim nnøcxtägätsät maa mijtsän, cábøch mijts hänajty waamb nnäma'awa'añ. Pø caj, mänit hõjts mijts mæbøcy nyajcumädówät.

¹¹ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, chámhøch jaduhñ nyajmayaanä maa hajxy cham nmägapxy nhane'emiän. Huuc cudiún hajxy jaduhñ nébiøch cham nnäma'ayän. Yaghoyø'øw ja'a mdu'u hajxy. Ca'a haxøøgtu'u hajxy mbanøcxnä. Tsøc hajxy jaduhñ nimiøødhítäm tu'ugmädia'agy. Cab hajxy tii myajtsip myajma'adøøñät. Jaduhñä Dios hajxy xmiøødhijnät. Xchójcäm ja'a Dios hajxy. Chojpiä jioot jaduhñ coo hajxy jootcujc nhíjtämät. ¹² Mniyajpoo'xóøjäp hajxy hamuumdu'joot, ween jaduhñ quiähxø'øgy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmæbøcy. ¹³ Xyajpoo'xp mijtsä hermanodøjc-hajxy yaabä, ja'a Diosmädia'agy hajxy yaa mæbøjpä.

¹⁴ Weenä Jesucristo hajxy nägøxiä xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt. Je'e hajxy nWiindsøn hájtäm. Weenä Dios hajxy xchójcäm homiänaajä. Weenä Dioshøpíritu hajxy xmiøødhíjtäm nägøxiä. Amén.

Gálatas

1-2 Høøch Pablo, hädaa nócyhøch nhädiuumby mөөдä hermanohajxy yaabä nägøxiä. Mijts hädaa nocy nyajnäguejxyp, mijts hermanodøjc jim tsänaabiä Galacia. Cab hajxy mmäná'anät cooch jäya'ay tøø xwyiinguexy. Jesucristøch xwyiinguejx mөөдä Dios ja'a nDeedyháltäm. Jaayá'ayädsä Jesucristo yagjujypjøjc. ³ Weenä Dios ja'a nDeedyháltäm hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt mөөдä Jesucristo ja'a nWiindsøn'háltäm. ⁴ Jaaya'ay hajxy xñähho'túutäm ja'a nbojpä ngädieeyháltäm nebiä Dios ja'a nDeedyháltäm tøø miäna'añän. Paadiä Jesucristo hajxy xñähho'túutäm nebiä haxøøgpä hajxy yaa xñähwáatsämät hädaa yaabä naaxwiin. ⁵ Tsögä Dios hajxy møj jaançh pädaacäm cøjxta'axiøø. Amén.

⁶ Hermanodøjc, Dios hajxy xmiøjyáaxäm je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy xchójcäm. Pero tøøch nmädoyhaty coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a panøcxnä je'eguiøxpä coo ja'a wiingmädia'agy hajxy tøø mbadu'ubøjnä. Nyagjuøøbiøch jaduhñ coo ja'a Dios hajxy paquiä tøø mnajtshixøøñä. ⁷ Pero cabä wiingmädia'agy jii neby hajxy mnähwá'adsät. Jaduhñä häna'c-hajxy näje'e wiädity yajnahixøøbiä. Xjia jøjcaxpø'øwaamb mijts jaduhñ. Ja'a høhnda'agymiädia'agy mijts hajxy xyajnahixøøby ja'a Jesucristocøxpä. ⁸⁻⁹ Tøøch mijts jaduhñ nhuuc nämaabiä, y chaaçh jadähooc nmänáangumbä, tøøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajnahixøøy neby hajxy jaduhñ mnähwá'adsät. Pero coo mijts pøn wiingmädia'agy xyajnahixøøwät, jii by nøcxy quia'awa'añ haxøøgtuum, hoy piønä, hoy yhøøchä, hoy jim jia tsoon tsajpootyp.

¹⁰ Ndsójpiøch coochä Dios xquiumáyät. Cábøch ndsocy coochä cu'ughajxy xquiumáyät. Cooch häxøpy jaduhñ ndsocy, cábøchä Jesucristo häxøpy hoy nbanøcxnä.

¹¹⁻¹² Hermanodøjc, huuc wiinjuø'ow hajxy jaduhñ, hädaa mädiä'agyhøch mijts nyajwiingapxøøbiä, ja'a Jesucristøch xmiooyy; ca'a jäya'ayä xmiooyy hädaa yaabä naaxwiimbä.

¹³ Tøø hajxy nmädoyhaty nébyhøch hijty nwädity, mänáajøchä judíos miädia'agy hajxy hänajty nbanøcxänä. Mnajuøøby hajxy nébyhøchä jäya'ayhajxy hijty ndsaachtuñ nägø'ø nädecypiä, ja'a Diosmädia'agy hajxy panøcxpä. Páadyhøch hijty ndsaachtuñ nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ ñajtshixøøwät. ¹⁴ Maa yø'ø judíos miädia'agyhajxy myiñän, maas hóyhøch hijty nbanøcxy. Cábøch nmägunaax pøn hijty xyhabexy, ja'a høøch nmädu'ugyee'taact. Hix, maas pedyijøch hijty ngudiuñ ja'a nhap ndeedy quiuhdujthajxy ja'a jecypiä. ¹⁵ Pero tøøchä Dios hijty xwyiimbiy, cáhnøch hänajty nmiñ nga'ayñä. Páadyhøch tøø xmiøjya'axy cooch xjiaançh tehñ chocy. ¹⁶ Mänitä Dios miänaañ coochä yHuung nhixyháltät, nébiøchä miädia'agy jaduhñ nyajwiingapxøøyyät ja'a hajxy ca'a judiøspä, neby hajxy jaduhñ ñähwá'adsät. Cooch jaduhñ njajty, cábøch hoy pøn tøø nyajmøødmädia'agy, ¹⁷ ni ja'a hermanodøjc-hajxy jim hijpä Jerusalén, ja'a hajxy hijty tøø wyiinguexyijäbä ja'a Dios. Pero jimhøch nnøcxtøøyy Arabianaaxooty. Mänitøch nwiimbijty, nmejtstägajch maa ja'a cajpt xiøhatiän Damasco.

¹⁸ Coo tægøøgjomøjt hänajty tøø ñajxnä, mänitøch jim nnøcxy Jerusalén. Jimhøchä Pedro hoy nhixyhaty. Mänitøch nmøødhijty majmocxxøø. ¹⁹ Jimhøchä Jacobo nhixyhajpä ja'a nWiindsøn'háltämä piuhya'ay. Pero cábøchä hermano wiingpä nhixy, ja'a wiinguexypä. ²⁰ Tehñ tiøyhajt jaduhñ nébiøch chamñ njaayän. Cábøch nhøhnda'agy. Diøshøch jaduhñ xyhijxp cooch nga'a høhnda'agy.

²¹ Mänitøch hoy nwädity Sirianaaxooty mөөдä Cilianaaxooty. ²² Ja'a hermanodøjc-hajxy jim hijpä Judeanaaxooty, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hänajty panøcxäbä, cáhnøch hajxy hänajty nhixyhatyñä. ²³ Jagooyyä hajxy hänajty miädooyyä coochä

Diosmädia'agy hänajty nyajwa'xnä. Tøø hajxy hijty miädoyhaty coochä hermanohajxy hijty ndsaachtuñ, nebiä Diosmädia'agy hajxy ñajtshixó'owät. Pero coochä Diosmädia'agy hänajty nyajwa'xnä høøchpä, ²⁴ paadiä Dios hajxy miooyy Dioscujú'uyäp ja'a høøhcøxpä.

2

¹ Coo majmactsjomøjt hänajty tøø ñajxnä, mänitøch hoy ngoo'nä Jerusalén møødä Bernabé møødä Tito. ² Diøshøch jim̄ xquiejx. Jim̄høchä Jacobo nmøødhamugøøyy hamee'ch møødä Pedro møødä Juan. Jim̄ hajxy hänajty quiopc-haty maa ja'a hermanodøjc-hajxiän. Mänitøch hajxy nyajmøødmädiaacy nebiätyhøchä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy nyajwiingapxø'oy, ja'a hajxy ca'a judióspä, neby hajxy hoy ñähwá'adsät. Páadyhøchä copc-hajpädøjc jawyiin nyajmøødmädiaacy, nébiøch hajxy jaduñ xquia'a jøjcaxø'owät. ³⁻⁵ Xjiøjpøgøøyy højts jaduñ; cab højts waamb xñämaayy. Tøø häna'c-hajxy näje'e yajtägø'oy maa ja'a hermanodøjc-hajxiän; nøm̄ hajxy hänajty miäna'añ cooc tyijy hajxy pianøcxpä; pero cab hajxy hänajty tøyhajt pianøcxy. Højts hajxy xjia jøjcaxø'owaan. Coo højtsä Jesucristo miädia'agy hänajty nbanøcxänä, cab højtsä judióspä cuhdujt hänajty nbanøcxnä. Pero cab højts nmøjpädaacy, neby højts mijts hoy njaac yajwiingapxø'owät ja'a tøyhajt, nej mijts jaduñ hoy mnähwá'adsät. Jaduñ hajxy hänajty jia mänaambä coo ja'a Tito ween yajcircuncidarhaty nebiä judiøshajxy quiuhdujthatiän, hoyyä Tito hänajty quia'a ja judióspä. Cabä copc-hajpähajxy miänaañ coo ja'a Tito yajcircuncidarhädät.

⁶⁻⁹ Cábøchä Jacobohajxy hänajty nmøjpäda'agy, hoy hajxy hänajty tøø jia päda'agyyi copc-hajpä. Hix, cabä Dios hajxy xmiøjpädaacäm, hoyyä møjtuung hajxy nja møødhájtäm. Mänitøch hajxy xyhixyhajty coochä Dios hänajty tøø xwyiinguexy, coochä miädia'agy nyajwiingapxøøyyät ja'a ca'a judióspähajxy, nebiä Pedro hänajty tøø wyiinguexyijän coo ja'a judiøshajxy yajwiingapxø'owät. Mänit højts ja'a copc-hajpähajxy xjiøjpøgøøyy møødä Bernabé. Mänit højts tu'ugmädia'agy nmähmøøyy coo højts nwädítät maa ja'a ca'a judióspän, chaads häna'c-hajxy jaduñ wiädítät maa ja'a judióspän. Y cábøch hajxy nej xyhanehmy. ¹⁰ Jagooyyä højts xñämaayy coo højtsä häyoobäya'ayhajxy nbuhbédät. Jaduñch nnä'ägä cuhdujthaty.

¹¹⁻¹⁴ Mänitøchä Bernabé nmøødhädaacy maa ja'a cajpt xiøhatiän Antioquía. Cujecy højtsä Pedro xpiagädaacy. Mänitä Pedro tiägøøyy caamiujpä møødä hermanodøjc ja'a ca'a judióspä. Mänitä Jacobo miägu'ughajpähajxy näje'e quiädaacpä. Mänitä Pedro quia'a møødcaamiújcänä ja'a hajxy ca'a judióspä. Hix, chähgøøbiä Pedro hänajty coo ja'a hermanodøjc-hajxy miädoyhädät jim̄ Jerusalén, ja'a hajxy hänajty jaac panøcxpä ja'a judiøscuhdujt. Mänitä Bernabé piajatcøøbiä møødä hermanodøjc-hajxy nägøxiä ja'a judíos, coo hajxy quia'a møødcaamiugaanä ja'a hajxy ca'a judióspä. Hix, mejtstu'u ja'a wyiinmahñdyhajxy hänajty. Y cooch nhixy neby hajxy hänajty jiatcø'oyän, coodsä tøyhajt hajxy quia'a panøcxnä, ja'a Diosmädia'agy, mänitøchä Pedro njøjcuhojøøyy ja'a hermanodøjc wyiinduumhajxy. “Jue'e miich, mjudíos miich, y caj miich hijty nbanøcxy ja'a judiøscuhdujt. Caj miichä cuhdujt mnä'ägä møødä coo miichä wiinghana'c mädsibø'øbä mnämä'awät coo hajxy pianøcxät ja'a judiøscuhdujt.” Páadyhøchä Pedro jaduñ nhojy coo je'e ja'a pojpä hänajty miøødä.

¹⁵ Jue'e højtshájtäm, judíos højts nmiin ngáhwäm. Caj tyijy højts ngahwiindøyyä nebiä wiingjäya'ayhajxiän. ¹⁶ Pero, paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcäm, ca'a jie'eguiøxpä coo hajxy ngudiúunäm nebiä jecyquiuhdujt myiñän. Coo ja'a Jesucristo miädia'agy mga'a mäbøjcät, cabä Dios xpiädá'agät hawa'adstuum, hoy mja cudiuñ nebiä jecyquiuhdujt myiñän.

¹⁷ Pero tsøc mänáanäm, coo jaduñ quiähxø'ogät coo højts ngahwiindøyyäbä, hoyyä Jesucristo miädia'agy nja mäbøjcäm, cab hajxy nmänáanämät cooc tyijy ja'a Jesucristo tøø

xyajtu'udägóoyyäm. ¹⁸ Coo hõjtsä jecyquihdujt nnajtshixóoyyämät, cab jaduhñ yhooyä coo hajxy jadähooc nbadu'ubójcämät. Hix, cähxó'ogäp jaduhñ coo hõjts ja'a pojpa cädieey nmøødhájtäm. ¹⁹ Pero høøch, cábøchä jecyquihdujt nbanøcxnä. Tøøch nnajtshixøñä, nébiøchä Dios hamuumdu'joot jaduhñ nbanøcxnät. ²⁰ Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp, páadyhøch je'e hamuumdu'joot nbanøcxy; cábøch nhamdsoo wiinmahñdy nyajtunaannä. Tu'ugmädiá'agyhøchä Jesucristo xmiøødhijnä. Xchójpøch je'eduhñ, páadyhøch tøø xñähho'tu'udy. ²¹ Paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo miädiá'agy hajxy nmäbójcäm; ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a jecyquihdujt hajxy ngudiúunäm. Coo häxøpy quia'a jaduhñä, xiøøbä ja'a Cristo häxøpy tøø ñä'ä ho'ogy. Paady, cábøchä hoyhajt nnajtshixø'øwa'añ mädyíjøchä Dios tøø xmiø'oy.

3

¹⁻⁵ Mijts hermanodøjc, nej, mguhmañøby hajxy jaduhñä coo ja'a Diosmädiá'agy hajxy mga'a panøcxaannä. Nej, mbanøcxtägatsaambiä jecyquihdujt hajxy jadähoocä. Mnajuøøby hajxy coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Coo mijtsä Jesucristo miädiá'agy tøø mmäbøjcä, paadiä Dios ja'a yhEspíritu hajxy tøø xmiø'oy, paadiä hoy-yagjuøøñäjatypä tøø yajnaxy maa mijtsän. Ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a jecyquihdujt hajxy hijty mgudiunä. Pero cabä ndijy ja'a Diosmädiá'agy hajxy tøyhajt mnajtshixø'øwa'añ.

⁶ Ja'a Abraham, ja'a hajxy nhaphájtäm ja'a hajxy ndeedyhájtämbä, miäbøjc je'e ja'a Diosmädiá'agy. Paadiä piädaacä hawa'adstuum. ⁷ Y coo hõjtsä Diosmädiá'agy nbamäbøjcämät, mänitä Dios hajxy xpiädáacämät nebiä Abraham yhap yhocän. Mänit hõjts xpiädáacänät hawa'adstuum. ⁸ Jéquiänä Dios ja'a Abraham ñämaayy: "Miichcøxpøchä jäya'ayhajxy nbuhbeda'añ nägøxiä ja'a wiinduhmyhagajtpä je'eguiøxpä coo miich tøø mmäbøcy." Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädiá'aguiän. Jaduhñ hajxy nyajnajuøoyyäm coo ja'a Dios hajxy xpiäda'agáanäm hawa'adstuum pønjaty mäbøjp, hoy hajxy quia'a ja judíosä. ⁹ Entonces, ja'a hajxy mäbøjpä, jaduhñ hajxy piuhbedyii nebiä Abraham jecy piuhbejtän.

¹⁰ Ja'a hajxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy hajxy ñähwa'adsa'añ je'eguiøxpä coo ja'a jecyquihdujt hajxy quiudiuñ, haxøøgtuum hajxy je'e piäda'aga'añii. Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a jecyquihdujtän, "Haxøøgtuum piäda'aga'añii pønjaty hoy ca'a cudiumb nebiaty hädaa libro xyhanéhmäm." ¹¹ Jaduhñ jiiby myiimbä cujaay maa ja'a Diosmädiá'aguiän: "Coo ja'a Diosmädiá'agy hajxy nmäbøjcämät, mänitä Dios hajxy xyajnähwáatsämät." Ca'a jie'eguiøxpä cooc tyijy hajxy ngudiúunäm ja'a jecyquihdujt. ¹² Pero jaduhñä jecyquihdujt miäna'añ: "Pønä jecyquihdujt cudiumb, hawa'adstuum piäda'aga'añii."

¹³ Coodsä jecyquihdujt hajxy hijty hoy nga'a cudiunáanäm, haxøøgtuumä Dios hajxy hijty xpiäda'agáanäm. Pero xñäxúu'tsämä Dios hajxy jaduhñ; paadiä Jesucristo hajxy xñähho'túutäm; paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Jaduhñä jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädiá'aguiän: "Pøn möjpahbéjtäp quepyquiøxp, tøø hánajty piäda'agyii haxøøgtuum." ¹⁴ Paadiä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ piuhbéjtäbät, ja'a hajxy ca'a judíosä, nebiä Abraham jecy piuhbejtän. Y coo hajxy nmäbøjcämät, mänitä Dios ja'a yhEspíritu hajxy xmiø'owáanäm nägøxiä neby hajxy jecy xyajwiinwaanøoyyäm cooc hajxy xmiø'owáanäm.

¹⁵ Hermanodøjc, tsøg hajxy mädiáacäm neby hajxy yaa nguhdujthájtäm hädaa yaabä naaxwiin. Coo pøn tii yajcuhdúgät maa ja'a hagujtøjcän, coo fyirmarhadät, ni pøn jaduhñ quia'a yajtägátsät, ni quia'a mäná'anät coo quia'a hoyyä. ¹⁶ Bueno, coo ja'a Dios ja'a Abraham miøødyajcuhdujcy cooc hoy miänaajä piuhbeda'añ, jaduhñ miänaambä cooc ja'a Abraham yhap yhoc miøødyajcuhdújcäbä. Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädiá'aguiän. (Cab jaduhñ myiñ cooc hajxy nämay miøødyajcuhdujcä.) Coo

jaduhñ miäna'añ: “Abraham yhap yhoc”, ja'a Jesucristo jaduñ nänóomäp. ¹⁷ Y coo madaaxmägo'xcuhii'xmajcjomøjt hñajty tøø ñaxy, mäniä jecyquihdujt piädaacä. Pero cab jaduñ yajtägajch nebiä Dios ja'a Abraham hñajty tøø miøødyajcuhduquiän. ¹⁸ Coo häxøpy quia'a tøyhajtä jaduñ, cab häxøpy tiuñ nebiä Dios jecy yajcuhdujquiän.

¹⁹ Paadiä Dios ja'a jecyquihdujt yejcy neby jaduñ quiähxø'øgät coo ja'a pojpä cädieey hajxy nmøødhájtäm. Pero coo ja'a Jesucristo yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a hñajty tøø miøødyajcuhdugyíjábä, cabä jecyquihdujt jaduñ tiunaannä. Bueno, coo ja'a Dios ja'a jecyquihdujt piädaacy, mäniä mioonsä tsajpootypä ja'a Moisés hoy mio'oy. Mäniä Moisés jiøyejnajxy. ²⁰ Pero hamdsoo ja'a Dios ja'a Abraham miøødyajcuhdujcy; cabä jiøyejnajxpä jaduñ ñä'a yajtuuñ.

²¹ Cab hajxy nmänäänämät coo ja'a jecyquihdujt yajtägajch nebiä Dios hñajty tøø yajcuhduquiän. Coo ja'a Dios häxøpy tøø miäna'añ coo hajxy cu nnähwáatsäm maa ja'a jecyquihdujtän, pues tøø ja'a jecyquihdujt hajxy häxøpy xyajñähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm. ²² Ja'a Diosmädia'agy jaduñ mänaamb coo hajxy nägøxiä nhíjtäm haxøøgtuum je'eguiøxpä coo ja'a pojpä cädieey hajxy nmøødhájtäm. Pero coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, mäniä Dios hajxy jaduñ xyhuunghájtämät nebiä jecy yajcuhdujquiän.

²³⁻²⁵ Tuungpaatpä jecyquihdujt hijty. Tsipcøxp højts hijty ngudiúunäm. Pero coo ja'a Jesucristo tøø yhoy, cab højtsä jecyquihdujt nbanøcxänä. Coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, jaduñä Dios hajxy xyhuunghájtämät.

²⁶ Y xjiaanç huunghajp mijts ja'a Dios je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mmäbøjcä, coo ja'a Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy. ²⁷ Y coo hajxy jaduñ mmøødhídät, coo hajxy jaduñ mnäbétät, mäniä Dios hajxy xyhuunghádät, nebiä Dios ja'a Jesucristo yHuunghatiän. ²⁸ Tu'ugmädia'agy hajxy mhijnä møødä Jesucristo. Cabä Dios tiehm yajtøy pø mjudíos, pø caj, pø mmäyøø, pø caj mmäyøøjä. Cabä Dios yajtøy ja'a haagä tehñ ya'adiøjcpä, ja'a haagä tehñ tio'oxiøjcpä. Jøjwa'achä yajtøy. Jaduñä Dios hajxy xyhijxnä nebiä yhamdsoo huungän. ²⁹ Y coo ja'a Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy, paadiä Dios hajxy xyhuunghaty, nebiä Dios ja'a Abraham jecy yhuunghatiän.

4

¹⁻² Jadhñds je'e, coo jäya'ayhajxy hñajty näje'e yho'ogaannä, mäniä hajxy miäna'añ coo yhuunghajxy yhíjxäxät ja'a miägu'ughajpähajxy. Coo ja'a yhuunghajxy miøjøøñät, mäniä nädeedy hajxy miämähmøøñät. Pero coo hajxy hñajty miuutsnä, jaduñ hajxy yhane'emyii nebiä moonsän, høxtä coonä hajxy hñajty tøø miøjøøñä. ³ Y højtshájtäm, coo ja'a Jesús hajxy hñajty nga'a hixyhájtämnä, jaduñ mäwíinäts hajxy hijty nhíjtäm nebiä hane'emybiän coo ja'a jecyquihdujt hajxy hijty tehñgajnä nbanøcxäm. ⁴ Pero coo yhabaaty, mäniä Dios ja'a yHuung quiejxy; Jesucristo je'e. Hoy je'e miñguia'ay neby højtshájtämän yaa judíosnaaxooty, maa ja'a jecyquihdujt tiuñän. ⁵ Paadiä Jesús quiejxä neby højts jaduñ xñähho'túutämät, je'eguiøxpä coo højts ja'a jecyquihdujt hijty nbanøcxäm tehñgajnä. Coo hajxy xñähho'túutäm, xyhuunghájtäm ja'a Dios hajxy jaduñ.

⁶⁻⁷ Xmio'owáañäm hajxy jaduñ nebiaty ñägäpxy. Cab hajxy nhíjtänä nebiä hane'emybiän. Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm, paadiä yHespíritu hajxy xya-jnägúejxäm. Paady hajxy je'e nnämäáyyäm: “Teedy” hamuumdu'joot.

⁸ Jue'e mijts hijty mwi'i wyiingudsähgøøby, quepychech naaxpoch. Cahnä ja'a Dios hajxy hñajty mhixyhatyñä. ⁹ Pero coo ja'a Dios hajxy tøø xwyiimbiy, paady hajxy mhixyhajnä. Cab jaduñ yhahixø'øy coo ja'a jecyquihdujt hajxy jadähooc mbadu'ubøjcombät. Cab hajxy nyaghanéhmänät maa ja'a jecyquihdujtän. ¹⁰ Pero mijts, je'enä xøø hajxy mwi'i yagjadyii. Jaduñ tyijy hajxy mnähwa'adsa'añ. ¹¹ Nej,

xióoboch mijts ja'a Diosmädia'agy tøø nja yajwiinhixø'øyä. Pø tøyhajt jaduhñ, njaançh tehñ yagjuóoboch jaduhñ.

12-14 Hermanodøjc, nnámá'awäbøch mijts cooçh mijts xpiahíxät. Najtshixø'ow ja'a jecyquihdujt hajxy nébiøch tøø nnajtshixø'øyän. Mánájøch mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxøøçhooñän, hóyhøch mijts xmiägu'ugpøjcy. Jadúhñhøch hajxy xjiøjppøgøøyy nebiä Diosquexiän, nebiä Jesucristän. Cábøch hajxy xxiøøghajty, hóyhøchä pa'am hänajty nja møødä, hóyhøch mijts hoxiøøghajnä hänajty xjia hixy. Cooçhä pa'am hänajty nmøødä, páadyhøch jim nmähmøøyy maa mijtsän. ¹⁵ Pero mijts, cab hajxy jootcujc mhijnä. Pänebiä hajxy tøø mjaty. Mánájøch jim nhitiän maa mijtsän, høøchcøxpä mijts hänajty mduñ hoy miädyii mayhajtä. Xmióobiøch mijts hänajty hoy tyiijä. ¹⁶ Páadyhøch mijtsäda'a xquia'a mägu'ughadaannä cooçh mijts tøø nhawáanäm ja'a tøyhajt.

¹⁷ Y häna'c-hajxy høhndaacpä, paady mijts hajxy xmiägu'ughada'añ nébiøch mijts jaduhñ xquia'a panócxnät. Pero caj mijts hajxy hamuumdu'joot xmiägu'ughada'añ. Xñä'ä wiinhøønaamb mijts hajxy jaduhñ. ¹⁸ Hoy hit jaduhñ coo mijts pøn hamuumdu'joot xmiägu'ughadät hoy miänaajä, hóyhøch hänajty jim nga'a ja hity maa mijtsän. ¹⁹ Mägu'ughajpä, jaançh tehñ jootmayhájpøch jadähooc ja'a mijtscøxpä. Jiaançh tehñ chójpjøch njoot coo mijts ja'a Jesucristo mmøødhídät tu'ugmädia'agy. ²⁰ Cu nnócyhøch jim maa mijtsän. Cu nmøødmädiáacyhøch mijts jaduhñ yajxón. Cooçh mijts hoy nga'a møødmädia'aga'añ hajäya'ayhaam, cábøch nnajuø'øy nébiøch ndaj nmáyät ja'a mijtscøxpä.

²¹ Hoorä, pø chojpiä mjoothajxy tehngajnä coo ja'a jecyquihdujt hajxy mbanøcxa'añ, huuc mäadow hajxy neby jiiby myiñän maa ja'a jecyquihdujtän. ²²⁻²³ Metscä Abraham yhuung hänajty. Tu'ug hänajty xiøhajty Isaac. Tøø Dios Abraham hänajty jaduhñ yajwiinwaanø'øy coo ja'a Isaac hänajty myina'añ quia'awa'añ. Abraham yhamdsoo huunghajxy je'eduhñ møødä tio'oxiøjc. Jatu'ugpä, Ismael je'e xiøhajpä. Jaduhyyä je'e ñä'ä miiñ ñä'ä cahy. Moonsä je'e tiajhajt. ²⁴⁻²⁵ Hädaa mädia'agy, nebiä hijxtahñdän hädaa jaduhñ. Ja'a Ismael tiaj, ja'a Agarhajpä, moonsähajp hänajty je'e. Cabä yhamdsoo cuhdujt hänajty yaghity. Hoorä, coo ja'a Dios ja'a cuhdujt yejcy maa ja'a tun hänajty xiøhatiän Sinaí, jim Arabianaxooty, jaduhñ mäwíinäts hajxy nhíjtäm nebiä Agar hänajty mioonsähatiän. Cabä nhamdsoo cuhdujt hajxy nyaghíjtäm. Mejtstu'u ja'a tun hänajty xiøhaty. Xøhajp hänajty Sinaí, møødä hänajty xiøhaty Agar. Ja'a cajpt jaduhñ xøhajpä Jerusalén, ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä Agarän. Hix, cabä Jerusalénpä-jäya'ay yhamdsoo cuhdujt hajxy yaghity. ²⁶ Jaduhñ ja'a cajpt jim xiøhajpä tsajpootyp Jerusalén. Jim hajxy nxøønájxäm. Cabä jecyquihdujt jim tiuunñä nebiä Dios yequiän Sinaí. Jemyguiuhdújtäts jim túunñäp. ²⁷ Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Huuc xoonða'ag, hoyyä huung mga'a ja paadyñä, Maas may miiçh huung mbaada'añ. Cabä mmoonsä may jiaty paada'añ.

²⁸ Hoorä, hermanodøjc, tøø ja'a Dios hajxy xyajnáhdíjjäm coo hajxy xyhuunghadäänäm, nebiä Isaac yajnáhdíjjän. ²⁹ Dios ja'a yhEspíritu ja'a Isaac yajmägunuuxøøyy coo myínät. Cabä Ismael yajmädsojcy coo ja'a Abraham ja'a Isaac yhuunghadät. Jaduhñ mäwíinäts højtsä jäya'ayhajxy xquia'a yajmädsojcäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtämät. ³⁰ Jaduhñ jiiby myiimbä cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Høxquejxpädsøm yøø to'oxymoonsä møødä yhuung." Cabä moonsä yhuung ñä'ägädä puhmo'owa'añii ñädeedy. Pero yhamdsoo to'oxiøjc yhuung, je'eds jaduhñ mio'owaamby. ³¹ Hermanodøjc, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot ndsojcäm, jaduhñ mäwíinäts hajxy nhíjtäm nebiä Isaac jecy yhijtän. Pero ja'a hajxy ca'a tsojpä, jaduhñ mäwíinäts hajxy je'e nebiä Ismaelän, ja'a moonsä yhuung.

5

¹ Coo ja'a Dioscuhtuht hajxy nyaghítäm, mädyii ja'a Moisés jecy miähooyy, jaduht mäwíináts hajxy hijty nhítäm neby hajxy hadsip yajtuñíjábän. Coo ja'a Jesucristo quiádaacy, mänit hajxy xñámáayyäm coo ja'a jecyquiuhduht hajxy nga'a mõjpádaacánät. Xyhawáañäm hajxy jaduht neby hajxy nnähwáatsämät. Hamuumdu'jootä Jesucristo miädia'agy hajxy mbanócxät. Cabä Moisés jecyquiuhduht hajxy mbadu'ubójcät jadähooc.

² Huuc hamádoowhit hajxy. Coo hajxy nyajcircuncidarhítämät cooc tyijy hajxy jaduht nnähwa'adsáañäm, xiøøbä ja'a Jesucristo hajxy häxøpy tøø xñä'ä nähho'túutäm. Høøch jaduht mänaamb, Pablo. Diosquéhøch høøch. ³ Jadúhnhøch jadähooc nmánáangombä, pønjaty mänaamb coo hajxy yajcircuncidarhádät, tsipcøxp hajxy quiudiúnät nebiatiä Moisés jecyquiuhduht yajndhijy coo hajxy quiudiúnät. ⁴ Jii häna'c-hajxy näje'e miäna'añ: "Páadyhøch nnähwa'adsa'añ coochä Moisés jecyquiuhduht hoy ngudiuunä." Pero cab jaduht tiøyyä coo hajxy ñähwa'adsa'añ. Hix, cabä Jesucristo hajxy miøødhijnä tu'ugmädia'agy. ⁵ Pero nmábójcäm højts coo hajxy nnähwa'adsáañäm ja'a Jesucristocøxpä. Ja'a Dioshèspíritu hajxy xpiuhbedáañäm. ⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhítämät, cab jaduht ñejpiä pø tøø hajxy nyajcircuncidarhítäm, o pø caj. Je'eduhñ tsoobaatp coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmábójcämät y coo hajxy hamiñ häxøpy nniçhójcämät nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm.

⁷ Hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy hijty mbanøcxy. Pátiidä hajxy coo tøø mnajtshixø'øy. Pábøndä hajxy tøø xwyiinhøøñ. ⁸ Ca'a Dyiosä hajxy xyajnajtshixøøyy. Jaaya'ay hajxy xyajndhíjäm coo ja'a miädia'agy hajxy nbanócxämät. ⁹ Jaduhñä jäya'ayhajxy miäna'añ: "Coo tsajcaagychooy weeñtiä nbádaacämät, cøxiä harina yajtägø'øyyii." Jaduhñ mäwíináts højtshítäm coo häna'c høhnda'agymiädia'agy hajxy xyajnahixøøyyämät; nägøxiä hajxy jaduht nmá'tämät. ¹⁰ Nbádaacypiøchä njuøhñdy ja'a Dioscøxpä coo wiingmädia'agy hajxy mga'a mábógät. Dios jaduht yajcumádoowaamb pøn mijts høhnda'agymiädia'agy xyajnahixøøby.

¹¹ Tehngájnochä Diosmädia'agy nyajwa'xy coo ja'a jäya'ayhajxy ween miábøcy; je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp. Páadyhøchä jäya'ayhajxy xmiähanhaty. Näje'e hajxy miäna'añ cooc tyijy høøchä mädia'agy nyajwa'xy coo hajxy ween ñiseñapáda'agyii. Pero cab jaduht ñä'ä tøyyä. Coochä mädia'agy häxøpy nyajwa'xy coo hajxy yajcircuncidarhádät, cábochä jäya'ayhajxy häxøpy xmiähanhaty. ¹² Yø'ø häna'c mijts xjia wi'i ñämaabiä coo hajxy nyajcircuncidarhádät, ween hajxy jaduht xpiuhwaatsnä.

¹³ Tøø mijts ja'a Dios xyajndhijy coo ja'a Moisés jecyquiuhduht hajxy mnajtshixøøyyät. Pero cabä Dios jaduht miäna'añ coo hajxy cøxypänejniä mjäya'ayhádät. Jaduhñ miäna'añ coo hajxy yajxón mniçhogøøjtät, coo hajxy yajxón mnibiuhbedøøjtät. ¹⁴ Jaduhñä Dios jecyquiuhduht miäna'añ coo hajxy hoy piønä mdsoc mba'häyówät hádaa yaabä naaxwiin nebiä mhamdsoo ni'x nebiä mhamdsoo copc hajxy mdsoquiän. ¹⁵ Cab jaduht yhooyä coo hajxy mnimiähanhadøøjtät tu'ugpä tsajtøjc, jaduht hajxy mga'a niyajtägoyyøøjtät.

¹⁶ Hoy hajxy mwädítät ja'a Diosmäjaagøxpä. Cabä mhamdsoo wiinmahñdy hajxy myaghíjñät, hoyyä mjoothajxy hánajty tii jia tsocy. ¹⁷ Ja'a Diosmäjaa, cabä tu'ugjuøhñdy yhity møødá haxøøgcuhduht. Coo hánajty haxøøg mjatcø'øwa'añ, Dios xyhadujp mga'a jatcø'øy jaduht cøxypänejniä. Hoorä, coo ja'a mjoot hánajty chocy coo hánajty hoy mwädita'añ, ja'a mhaxøøgwiinmahñdy jaduht xyhadujp. ¹⁸ Pø chojpiä mjoot jaduht coo ja'a Diosmäjaagøxpä mwädítät, cabä Moisés jecyquiuhduht mbanócxänät.

¹⁹ Madiu'u ja'a jäya'ayhajxy yhaxøøgcuhduhtaty: jabiøcy hajxy ñimiøødtsäna'ayii; cøxypänejniä hajxy jia'ayhaty; haxøøg hajxy wiädity, hoy hajxy jia to'oxiøjcmøødá; ²⁰ wyiingudsähgøøbiä quepychech naaxpoch hajxy; mähijxp mábäxujp hajxy;

nimiädsiphájtáp hajxy; yhadsojpy hajxy mädyiijatiä miägu'ughajpähajxy miøød; paquiä hajxy ñimiäjootma'adyii; wiinduc-ho'p hajxy; nibiuhyohdiúutáp hajxy; cab hajxy tiu'ugmädia'aguiä; ²¹ hadsojt hajxy wyi'i miøød; jäya'ay-yagho'p hajxy; haxøøghuucp hajxy, haxøøgjøø'xp hajxy; madiu'u hajxy jaduñ jiatcø'ø. Tøøds mijts nja yagjahmiech, chaads jadähooc nhawáanäm: pøñ haxøøgcuhdujt møød, cab jim ñøcxa'añ tsajpootyp.

²² Pero coo ja'a Diosmäjaagøxpä hajxy nwädíjtämät, Dios hajxy jaduñ xpiuhbéjtäm coo ja'a jäya'ay hajxy hoy nmägu'ughájtämät, coo hajxy nxoondáacämät, coo hajxy jootcuic nhíjtämät, coo hajxy nmee'xtújcämät, coo ja'a nmäjøøn coo ja'a nmädøjc hajxy yajxón nmägu'ughájtämät, coo ja'a hojiot hajxy nmøødhájtämät, coo hajxy nga'a hønhdáacämät, ²³ coo hajxy mee'xxieemy nhíjtämät, coo hajxy jootxeemy nhíjtämät. Coo hajxy jaduñ njäya'ayhájtämät, cab hajxy pøñ waamb xñámáayyämät. ²⁴ Pøñä Jesucristo miädia'agy panøcxäp hamuumdu'joot, tøø ja'a yhaxøøgcuhdujt yhøxhixy, y cab jaduñ jahmiejtsnä. ²⁵ Pø mänáanäm hajxy jaduñ coo ja'a Diosmäjaagøxpä hajxy nhíjtäm, tsøg hajxy hamuumdu'joot pawädíjtäm.

²⁶ Cab hajxy nyajcumáayyämät; cab hajxy nniyagjootmä'tämät hamiñ haxøpy; cab hajxy cøxiä wiinä nniyhadsójcämät.

6

¹ Hermanodøjc, coo pøñ tiu'udägóyyät, mee'xxieemy hajxy mmägäp mhané'emät, nej mijtsä Diosmäjaa mmøødän, weenä yhaxøøgpä yhøxhixnä. Pero mnigwieendähadøøjäp hajxy coo mijts jaduñ mnä'a tu'udägóobiät. ² Nibiuhbedøø hajxy neby hajxy jaduñ mmäjädá'agät, neby hajxy jaduñ mga'a tu'udägóyyät. Jaduñdsä Jesucristo miädia'agy hajxy mgudiúunät.

³ Pøñ yajcumayaamb je'eguiøxpä cooc tyijy miøjjä, caj ñä'a tøyyä coo miøjjä. Nä'a niwyiinhønäp jaduñ. ⁴ Cøjwiinduum hajxy mniyhixóøjät pø hoy hajxy tøø mgudiuñ. Y pø tøø hajxy hoy mgudiuñ, mänit hajxy mxoondá'agät. Pø tøø ja'a nmägu'ughajpä hajxy mbexy, cab hajxy nøcxy mniguiumayii. ⁵ Cøjwiinduum hajxy mniyajcopcø'øwøøjät pø hoy hajxy mgudiuñ.

⁶ Pøñ jaduñ yajnähixóøyyäp ja'a Diosmädia'agy, tsipcøxpä ofrenda hajxy yégät, mio'owøøjät ja'a yajnähixøøbiä.

⁷ Ca'a hajxy myajwiinhøøn; ñajuøøbiä Dios neby hajxy nwiinmahñdyhájtäm. Nej tøø mjäya'ayhatiän, høxtä jaduñ mguhbédat. ⁸ Pøñä Dioshespíritu panøcxp, je'e cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän; pero pøñ yhamdsoo cuhdujt yajtuumb, cab jaduñ jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän. ⁹ Tsøgä njoot hajxy møc pädáacäm; coo hajxy tehngajnä hoy nwädíjtämät, mänit hajxy jim nnøcxämät tsajpootyp coo yhabáatnät. ¹⁰ Hoy miánaajä ja'a jäya'ay hajxy mbuhbédat nägøxiä. Tsipcøxpädsä hermanodøjc hajxy mnä'ägädä puhbédat.

¹¹ Hamdsójøch hädaa letra nhädiuñ, paady miøjjatiä. ¹² Pøñjaty mijts xjia wi'i ñämaaby coo hajxy myajcircuncidarhädät, paady hajxy jaduñ miäna'añ coo hajxy wyi'i yajcumaya'añ cu'ughagujc. Hix, tsähgøøby hajxy jaduñ coo hajxy miädsibø'øwøøjät ja'a homiädia'agyquiøxpä, coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp. ¹³ Hoy hajxy näje'e tøø jia yajcircuncidarhaty, cabä Moisés jicyquiuhdujt hajxy yajtuunä. Paady mijts hajxy xjia wi'i ñäma'ay coo hajxy myajcircuncidarhájpät, yajcumayaamb hajxy jaduñ ja'a mijtsøxpä. ¹⁴ Pero høøch, cábøch nmäna'añ coo mädyii miøjjä jiaanähä. Jagóoyyøch nmäna'añ coo miøjjä jiaanähä coöchä Jesucristo tøø xñähho'tu'udy cruzcøxp. Cábøchä njoot yaa nbädaacnä hädaa yaabä naaxwiin. Hoyyä jäya'ay hajxy waambaty jia mäná'anät, cábøch tii nmøjpädaacnä. Cábøch tii hadsojt nmøødän hädaa yaabä naaxwiin. ¹⁵ Cab jaduñ ñejpiä pø tøø myajcircuncidarhaty o pø caj. Je'eduhñ tsoobáatnäp coo ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm hawiinjemy. ¹⁶ Pøñä Diosmädia'agy hoy cudiuumb, je'eds hoyhajt weenhajt mo'owáanäp.

¹⁷ Páadyhøch chaa nnähxäguuch nguhxäguuchä coochä Jesucristo miädia'agy tøø nmädiaacä. Y cooch jaduhñ tøø ngudiuñ, páadyhøchä cuhdujt nmøødän. Páadyhøch hajxy tii xquia'a yajnämáañät.

¹⁸ Hermanodøjc, weenä Jesucristo hajxy xcwieendähaty. Amén.

Efesios

¹ Høøch xøhajp Pablo. Høøch hädaa nocy njahby. Ja'a Dios jaduhñ mänaañ cooçhä Jesucristo xwyiinguéxät. Mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøby pønjatiä Diosmädia'agy mabøjp jim maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Efeso, pønjatiä Jesucristo miädia'agy jim hoy yajtúunäp. ² Weenä Dios hajxy xmiø'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt, møødä Jesucristo. Ja'a Dios hajxy nDeedyhajtäm. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønñhajtäm.

³ Tsögä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm. Ja'a Jesucristo, Dyioshajpiä Dios je'eduhmbä; y jaduhñ je'e Tieedyhajpä. Coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhajtäm tu'ugmädia'agy, paadiä Dios tsajpootypä ja'a mayhajt madiu'u tiuñ ja'a højtscøxphajtäm. ⁴ Cahnä hädaa yaabä naaxwiin hänajty chohnda'agy, tøøyyämä Dios hajxy hänajty xwyiimbliwäm coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhajtämät tu'ugmädia'agy. Jaanä jaduhñ hajxy xwyiimbliwämbä coö hajxy hoy njäya'ayhajtämät, coö hajxy nga'a cädiéhyyämät, jaduhñ hajxy wa'ads hoy nhajtämät maa ja'a Dioswiinduumän. ⁵ Coö ja'a Dios hajxy xchójcäm, paadiä Jesucristo yaa quiejxä hädaa yaabä naaxwiin ja'a højtscøxphajtäm. Paadiä Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy coö ja'a Dios hänajty tøø wyiinmay coö hajxy xyhuunghadäänäm. Hamdsoojotä Dios jaduhñ miänaañ coö hajxy xyhuunghajtämät. ⁶ Tsøcxä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm coö hajxy xjiaanç tehñ chójcäm, coö ja'a Jesucristo yaa quiejxä maa højtshajtäm. Jaduhñä Dios ja'a mayhajt mõj tiuun ja'a højtscøxphajtäm. Paady hajxy xchójcäm coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhajtäm tu'ugmädia'agy. Hix, jaanç tehñ chójcäbä Jesucristo ja'a Tiéediäm. ⁷ Coö ja'a Dios hajxy jaduhñ xjiaanç tehñ chójcäm, paadiä Jesucristo hajxy yaa hoy tøø xñähho'túutäm, jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm. Jaduhñä Dios hajxy xmié'e'xäm. ⁸ Coö hajxy jaduhñ xjiaanç tehñ chójcäm, paady hajxy hoy tøø xyajwiinjuøøyyäm nebiaty jaduhñ tøø wyiinmay ja'a højtscøxpä. ⁹ Tøø ja'a wyiinmahñdy hajxy xyhawáanäm ja'a hijty jaduhñ quiuyu'chpä. Hamdsoojotä Dios jaduhñ tøø wyiinmahñdyhaty. Chojpiä jioot hänajty jaduhñ coö ja'a mayhajt hänajty tiuna'añ ja'a højtscøxphajtäm. ¹⁰ Jaduhñä Dios tøø wyiinmahñdyhaty coö ja'a Jesucristo Wyiindsønñhadøøjät cøxiä tijaty jim tsajpootyp, møødä tijaty yaa hädaa yaabä naaxwiin. Coö ja'a Dios jaduhñ yaghabáadät, mänit hänajty tiøjiada'añ coö ja'a Jesucristo jaduhñ Wyiindsønñhada'añii.

¹¹ Ja'a Dios, yajtøjajpy je'eduhñ nebiaty je'e wyiinmay. Hoorä, jéquiänä Dios wyiinmaayy coö højts ja'a yHuung xyajnahwa'ads xyajcuhwá'adsät, højts judiøspä, coö højts jaduhñ nmøødhidät tu'ugmädia'agy. ¹² Jéquiän højts ja'a nhap ja'a ndeedy ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy tiägøøyyä mabøjcäbä coö højts xyajnahwa'ads xyajcuhwá'adsät. Hoorä, paadiä Dios jaduhñ jecy wyiinmaayy coö højts ja'a yHuung xyajnahwa'ads xyajcuhwá'adsät, jaduhñä jäya'ayä Dios hajxy nägøxiä wyiingudsähgøøwät coö jiaanç tehñ miøjjä coö jiaanç tehñ jiaançhä. ¹³ Y mijts ja'a ca'a judiøspä, jaanä jaduhñä Dios tøø wyiinmaabiä coö mijts ja'a yHuung xyajnahwaats xyajcuhwáatspä. Y jaduhñ hajxy tøø mmabøjpä coö ja'a yHuung hajxy tøø xyajnahwaats tøø xyajcuhwaatspä. Jaanç tehñ tiømiädiaacpä Dios jaduhñ. Coö hajxy jaduhñ nmabøjcäm, paadiä Dios ja'a yhEspíritu yaa tøø quiejxy maa højtshajtäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coö ja'a Jesucristo hajxy tøø xjiaanç yajnahwaats tøø xjiaanç yajcuhwáatsäm. Hix, jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ coö ja'a yhEspíritu hänajty quieixa'añ maa ja'a jäya'ayhajxiän, ja'a miädia'agy hajxy hänajty mabøjcäbä coö hajxy hänajty yajnahwa'ads yajcuhwa'adsa'añii. Jaduhñä Dios ja'a tøyhajt hajxy xmiøøyyäm coö hajxy hoy miänaajä xcwieendähadäänäm. ¹⁴ Y coö ja'a Dios ja'a yhEspíritu tøø jiaanç quejxnä maa højtshajtäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtämäbä coö hajxy jim xyajncøxäänäm maa ja'a wyiinduumän. Jaduhñä DioshEspíritu hajxy xmiøødhidäänäm høxtä coonä yhabáadät coö ja'a Dios hajxy jim

xyajñcxämät maa ja'a wyiinduumän, y coo ja'a Dios ja'a mayhajt jaduhñ tiuñ ja'a højtscøxphájtäm, páadiäts hajxy nwiingudsähgøøyyämät coo jiaanč tehñ miøjjä coo jiaanč tehñ jiaančhä.

¹⁵ Nmädóyhøch jaduhñ coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy tøø mmäbøjcä, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. Jadúhñhøch nmädóyyäbä coo hajxy mdsocy mba'häyoy pønñatiä Diosmädia'agy panøcxp. ¹⁶ Cooč jaduhñ nmädoyyä, páadyhøch Dios Dioscujú'uyäp nmo'oy ja'a mijtscøxpä hoy miänaajä, cooč hänajty nDiospa'ya'axy ja'a mijtscøxpä. ¹⁷ Nmänuu'xtáacypiøčhä Dios coo ja'a wyiinmahñdy hajxy jaduhñ ween xmio'oy ja'a yhEspirituhaam, y coo ja'a wyiinmahñdy hajxy jaduhñ ween xyajwiinjuø'øy. Dioshájtäbä Dios ja'a Jesucristäm, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. NDioshájtämä Dios hajxy. Møj jaanč je'e. Hawiinmats hajxy jaduhñ nwiingudsähgøøyyämät. ¹⁸ Jadúhñhøchhä Dios nmänuu'xtaacpä coo hajxy ween xyajwiinjuø'øy coo je'e tøø wyiinmay coo hajxy jim xyajñcxáañäm maa ja'a wyiinduumän. Paady hajxy jim xyajñcxáañäm coo hajxy xyhuunghájtäm. Jaanč tehñ yhoy jaanč tehñ yajxón hajxy jim nhidáañäm. ¹⁹ Weenä Dios hajxy xyajwiinjuø'øbiä coo møcmäjaa jiaanč tehñ miøødä, coo ja'a miäjaahaam hajxy xpiuhbéjtäm coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo tiømiädia'agy. ²⁰ Jaanä miäjaahaamä yHuung jaduhñ yagjujypiøjtägajtspä. Mänit jim yajnøcxy maa ja'a wyiinduumän. Mänit ñämaayy coo yhöxtá'agät maa ja'a quiø'ø hahooyhaampiän. Jimä Jesucristo ja'a Tieedy miøødhanehmä. ²¹ Ni pønä cuhdujt jaduhñ quia'a nä'ägädä møødä nebiä Jesucristo møjcuhdujt miøødän, ni jim tsajpootyp, ni hädaa yaabä naaxwiin. Ni pønä cuhdujt mänaa quia'a møødhada'añ nebiä Jesucristo møjcuhdujt miøødän. ²² Jaduhñä Jesucristo piädaacä coo cøxiä wiinä yhané'emät hoy miaajä. Jaduhñ je'e piädáacäbä coo højts nWiindsønähájtämät coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo tiømiädia'agy. ²³ Hoyyä Jesucristo cøxiä wiinä jia hane'emy hoy miaajä, coo hajxy jaduhñ nmäbøjcäm, xjiotcädáacäm hajxy jaduhñ coo hajxy xmiøødhájtämät tu'ugmädia'agy. Ni tii jaduhñ quia'a jootcädaacy neby højts xjiotcädáacäm.

2

¹ Jue'e mijts hijty, cabä Dios hajxy hijty mwiingudsähgø'øy, je'eguiøxpä coo ja'a pojpä cädieey hajxy hijty mmøødä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hijty mga'a cudiuñ. ² Jaanč tehñ yhaxøøgtuum hajxy hijty mnä'ägädä hity. Jaduhñdsä jäya'ayhajxy yhity ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä. Ja'a møjcu'ugong ja'a miädia'agy hajxy hijty mmäbøjcap. Jaayá'ayäts møjtuunngmøød tsajtcøxp. Yhanehmby jaduhñ pønñatiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjp. ³ Jaduhñ hajxy hijty nägøxiä njatcøøyyämbä. Haxøøg hajxy hijty nwädíjtäm nebiä njootä ngopc-hajxy hijty chójcäm. Paadiä Dios hajxy hijty xyajcumädowáañäm nägøxiä näguipxy møødä haxøøgjäya'ayhajxy. ⁴ Pero hojiotä Dios jiaanč tehñ miøød. Xjiaanč tehñ chójcäm hajxy. ⁵ Hoyyä Dios ja'a miädia'agy hajxy hijty nga'a ja cudiúunäm, ja'a miäjaahaamä Dios ja'a nwiinmahñdyhajxy tøø xyajtägájsäm, nebiä miädia'agy hajxy jaduhñ hoy ngudiúunämät, nebiä Jesucristo yagjujypiøjcän ja'a Tieediä miäjaahaam. Coo ja'a Dios hajxy xjiaanč tehñ chójcäm, paady hajxy tøø xpiädáacäm hawa'adstuum. ⁶ Nebiä Dios ja'a Jesucristo yagjujypiøjtägajchän, jaanä jaduhñ højts xyagjujypiøjtägatsáañämbä. Tøø hajxy xpiädáacäm coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhájtämät tu'ugmädia'agy. Y nebiä Dios ja'a Jesucristo ja'a cuhdujt miooyyän coo jim miähané'emät tsajpootyp, jaanä jaduhñ højtsä cuhdujt xmio'owáañämbä. ⁷ Paadiä Dios ja'a cuhdujt hajxy jaduhñ xmióoyyäm, jaduhñ yajcähxø'øga'añ coo hojiot jiaanč tehñ miøødä maa højtscøxpän, coo hajxy xjiaanč tehñ chójcäm. Paadiä Jesucristo yaa quiejxä hädaa yaabä naaxwiin; paady hajxy hoy xñähho'túutäm. Jimä Dios hajxy hoy miänaajä xyaghidáañäm maa ja'a wyiinduumän. ⁸ Cab hajxy hamdsoo tøø nhawa'adspädsøømäm. Ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm hawa'adstuum. Paady hajxy xyaghawa'adspädsøømäm coo hojiot jiaanč tehñ miøødä, coo hajxy nmäbøjcäm coo

hojiot miøødä. ⁹ Coo ja'a nbojpa ngädieey hajxy hamdsoo tøø nga'a yajniñähwáatsäm, paady hajxy hamdsoo nga'a niguiumáayyämät, hoy hajxy tøø nja hojiäya'ayhajtäm. ¹⁰ Hix, tøø ja'a Dios ja'a nwiinmahñdyhajxy xyajtägájtsäm coo ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhíjtäm tu'ugmädia'agy. Tøø ja'a Dios ja'a mäjaa hajxy xmiøoyyäm neby hajxy hoy nhíjtämät. Jéquiänä Dios jaduhñ wyiinmaayy coo hajxy jaduhñ hoy nhíjtämät.

¹¹ Hoorä, højts judíospä, yajcumaaby højts jaduhñ coo højts nyajcircuncidarhaty. Jaduhñ højts tyjy nyajcähxø'øgy coo højtsä Dios xquiu'ughaty. Coo højts jaduhñ nyajcircuncidarhaty, je'eduhñ ñänøømby coo højtsä seña nbäda'agy maa højtsä nni'xcøxpän. Paady højts mijts nxøøghaty, mijts ca'a judíospä, coo hajxy mga'a yajcircuncidarhájpa. Tøyhajt jaduhñ. ¹² Hix, højts judíospä, ja'a Dios højts jecy xquiu'ughajt. Jaduhñ højtsä Dios xmiøødyajcuhdujcy coo højts hänäjty xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsa'añ. Pero mijts ca'a judíospä, caj mijtsä Dios xñämaayy coo mijts xquiu'ughada'añ, coo mijts xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsa'añ. Hix, cahnä Diosmädia'agy hajxy hänäjty mmädoyñä ja'a Cristocøxpä. Paady hajxy hijty mga'a najuø'øgy coo mijts ja'a Dios xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsaambä. ¹³ Caj mijtsä Dios hijty xquiu'ughaty. Cabä Diosmädia'agy hajxy hijty mmädoyyä. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy xquiu'ughajnä. ¹⁴ Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduhñ hajxy tøø xpiädáacäm tu'ugmädia'agy nägøxiä, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Hamiñ haxøpy hajxy hijty nnimiädsiphajtäm. Pero tøø hajxy nnimiägäpø'cänä je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. ¹⁵ Højts judíospä, mijts hijty nmøødnimiädsiphajtäp, mijts ca'a judíospä. Hix, højtsä Dios jecy xyhanehm ma-diu'u, ca'a myijtsä. Mänitä Moisés quiujahy nebiaty højtsä Dios xyhanehmy, y coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, paadiä Dios ja'a mädia'agy yaghamaadiujnä nebiä Moisés hänäjty jecy tøø quiujaayän. Jaduhñä Jesucristo hajxy tøø xpiädáacäm tu'ugmädia'agy møød je'e, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Paady hajxy nga'a nimiädsiphajtänä hamiñ haxøpy neby hijtiän, højts judíospä møød mijts ca'a judíospä. ¹⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp, paadiä Dios hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhíjtänä, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Cabä Dios hajxy jaduhñ nmädsiphajtänä.

¹⁷ Hoyyä Jesucristo hajxy xyhawáanäm coogä Dios ja'a jioot quia'a tsoy coo ja'a Dios hajxy nga'a mädsiphajtänät. Jaduhñägä jioot chocy coo hajxy nmøødhíjtänät tu'ugmädia'agy nägøxiä, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. ¹⁸ Hix, coo ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy nägøxiä nmøødhíjtänä tu'ugmädia'agy, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Ja'a yhEspírituhaam hajxy jaduhñ xyajmøødhíjtäm tu'ugmädia'agy nägøxiä. ¹⁹ Xquiu'ughájnap mijtsä Dios møødä jäya'ayhajxy nägøxiä, ja'a Diosmädia'agy hajxy mabøjpa, hoy hajxy mga'a jagä judíospä. Xyhuunghájnapä Dios hajxy jaduhñ. Cabä Dios hajxy hijty xquiu'ughaty xyhuunghaty, coo ja'a miädia'agy hajxy hijty mga'a mabøjca. ²⁰ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm, mänit je'e hoy jiu-jypiøjtägach. Mänitä Diosquexy ja'a Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajwa'xpä. Mänitä Diosmädia'agy hajxy nmabøjcam. ²¹⁻²² Paadiä Jesucristo hajxy xmiøødhíjtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmabøjcam, møød højts judíospä, møød mijts ca'a judíospä. Hix, tøø ja'a Dios hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpa ngädieeyhajtäm. Ja'a yhEspírituhaam hajxy jaduhñ xyajmøødhíjtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy.

3

¹ Høøch Pablo, páadyhøch chaa ndsumyçhänä'ay coöchä Jesucristo miädia'agy nya-jwa'xä maa mijtsän, mijts ca'a judíospä. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xpiädáacäm

tu'ugmädia'agy nägøxiä, páadyhøchä Dios nba'ya'axy ja'a mijtscøxpä. ² Tøø haxiäda'a mmädoyhaty coochä Dios tøø xwyiinguexy coo mijtsä Diosmädia'agy nyajwiin-gapxø'øwät, coo ja'a Dios ja'a hojioot miøødä ja'a mijtscøxpä. ³ Jéquiänä Dios wyiinmaayy coo højtsä nbojpa ngädieey xyajnahwaats xyajcuhwáatsät, højts judíospä. Nnajuøøby højts hijty jaduhn. Pero cuyu'učhä Dios hijty yaghity coo hánajty tøø wyiinmaabiä coo mijts xyajnahwa'ads xyajcuhwa'adsaambä, mijts ca'a judíospä. Hoorä, tøøchä Dios hädaa mädia'agy xyajwiinjuøøñä nébiøch hädaa mädia'agy weenjaty cham njaayän. ⁴ Coo hädaa mädia'agy hajxy mgápxät, jaduhn hajxy nnajuø'øwa'añ coochä Dios ja'a mädia'agy tøø xyajwiinjuø'øy, ja'a Jesucristocøxpä, ja'a cuyu'učhä tøø yhítiäbä. ⁵ Cab hädaa mädia'agy hijty pøn miädoyyä. Pero tøø ja'a Dios ja'a wyiinguexyhajxy yajwiinjuøøñä. Ja'a yhEspirituhaam jaduhn yajwiinjuøøyy. ⁶ Jaduhn hajxy nnajuøøyyäm coo ja'a Dios jecy wyiinmaayy coo ja'a Jesucristo hajxy hánajty xñähho'tu'udáanäm, coo hánajty jiuypiojtägatsa'añ. Y coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm, paadiä Jesucristo hajxy nägøxiä nmøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Jaduhnä Dios hajxy nägøxiä xyhuunghjätäm. Tu'ugmädia'aguiä Dios hajxy jaduhn xyaghjätäm ja'a Jesucristocøxpä. Paadiä Dios hajxy jaduhn xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm. Jéquiänä Dios jaduhn wyiinmaayy.

⁷⁻⁸ Ja'a miøcmäjaaháamhøchä Dios tøø xtiuungmo'oy cooch ja'a miädia'agy nyajwá'xät maa ja'a ca'a judíoshajxypän. Xtiuungmooyhøchä Dios jaduhn coochä judíoshajxy nyajwiin-gapxø'øwät coo Dios ja'a mayhajt møj may tiuna'añ ja'a højtsøxphjätäm, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm. Hojiootä Dios miøød, páadyhøch jaduhn xtiuungmooyy, hóyhøch nga'a jagä mäna'añ cooch nga'a tsoobaady cooch jaduhn ndúnät, hóyhøch nja mäna'añ coo ja'a Dioshuunghajxy miaas tsoobáadät, coo hajxy jaduhn tiúnät. ⁹ Jaanä jadúhnhøchä Dios tøø xtiuungmoobiä coochä jäya'ayhajxy nägøxiä nyajwiinjuø'øwät coo ja'a Dios jecy wyiinmaayy coo mijtsä Jesucristo hánajty xyajnahwa'ads xyajcuhwa'adsaambä, mijts ca'a judíospä. Mänitä Dios jaduhn wyiinmaayy mänaa cøxiä wiinä yhädiuñän. Cab hajxy xchoj yajwiinjuøøyyäm. Jecy jaduhn yaghijty cuyu'učhä. ¹⁰ Hoorä, coo ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä tøø xyajnahwaats tøø xyajcuhwáatsäm, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbøjcäm coo tiømiädia'agy, jaduhnä Diosmoonsä hajxy jim ñajuøøñä tsajpootyp coo ja'a Dios jiaanč tehñ quiuwiinmahñdiä madiu'u. Haa ca'a, xyhíxämä Diosmoonsä hajxy coo hajxy tu'ugmädia'agy jaduhn nhjätänä. ¹¹ Jaduhnä Dios ñä'ägädä wiinmaayy jequiän, jajty hädaa naaxwiin yhädiuñ. Jaduhn yajtøjjajty coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, ja'a hajxy nWiindsønhjätämbä. ¹² Coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhjätäm tu'ugmädia'agy, coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm, jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhjätäm coo ja'a cuhdujt hajxy nmøødhjätäm coo ja'a Dios hajxy nba'yáaxämät. Jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhjätämbä coo hajxy xmiädóowäm. ¹³ Mijts nmänuu'xtaacy coo hajxy mga'a jootmayhädät, hóyhøch yaa nja tsaachpøcy. Páadyhøch chaa ndsaachpøcy coochä Diosmädia'agy nyajwa'xy maa mijtsän. Páadiäts hajxy jaduhn mxoondá'agät.

¹⁴⁻¹⁶ Ja'a nWiindsønhjätäm Jesucristo, Dios je'e Tieedyhajpy. Tieedyhajpiä Dios hajxy je'ebä pønjaty jim tsánaaby tsajtcøxp møød pønjaty yaa tsánaaby hädaa yaabä naaxwiin. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xpiädáacäm tu'ugmädia'agy møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä, páadyhøchä Dios hamuumdu'joot nmänuu'xta'agy coo mijtsä mäjaa ween xmio'oy ja'a yhEspirituhaam, neby hajxy jaduhnä mjuøhñdyhaam mme'e'xtúgät. Xpiuhbédäbä Dios hajxy jaduhn je'eguiøxpä coo je'e miøjjä jiaančhä. ¹⁷ Jadúhnhøchä Dios nmänuu'xtaacy coo ja'a Jesucristo yhEspiritu hajxy ween mjaac møødhjätä, je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcä. Jaduhn hajxy hoy yajxón mniçhoc mnimiee'xøøjät hoy miänaaxøøjä. ¹⁸⁻¹⁹ Y jaduhn hajxy mwiinjuøøbiät coo ja'a

Jesucristo hajxy xjiaanč tehṁ chójcām møj may. Hanaxiä hajxy jaduḥṁ xjiaanč tehṁ chójcām. Cab hajxy ca'xy nwiinjuóoyyām nebiaty hajxy jaduḥṁ xjia tsójcām. Cab hajxy pedyii nwiinjuóoyyām. Coó hajxy hoy nwiinjuóoyyāmät, hoyyā nwiinmahñdyhajxy jiaáañäm nebiä Dios ja'a wyiinmahñdiän.

²⁰ Jaanč tehṁ miäjaamøødä Dios. Ja'a miäjaahaamá nwiinmahñdyhajxy xyajtägájtäm. Jaaná miäjaahaamá mayhajt møj may tiuumbä ja'a hõjtscøxphájtäm. Hõxtä cab hajxy hoy nwiinjuó'øwáañäm nebiatiä mayhajt jaduḥṁ tiuunñ. Møj mayyā mayhajt jaduḥṁ tiuunñ, hoy hajxy nga'a jagä mäyujwáañäm. ²¹ Tsögä Dios hajxy hoy miänaajä wiingudsähgøoyyām, coó ja'a miädia'agy hajxy nmäbójcām, je'eguiøxpä coó ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Tøyhajt jaduḥṁ.

4

¹ Coöchä Jesucristocøxpä nduñ, páadyhøch chaa ndsumyčhána'ay. Coó mijtsä Dios tøø xyajnáhdijy coó hajxy hoy mwädítät, paady hajxy jaduḥṁ mgudiúnät. ² Cab hajxy myajcumáyät. Mee'xxieemy hajxy mhídät. Mmee'xtúgäp hajxy jaduḥṁ. Hamiñ haxøpy hajxy mničhoc mnimiee'xójtät. ³ Naxy hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy mdehm yhídät. Ja'a Dioshèspíritu hajxy jaduḥṁ xyaghídäp tu'ugmädia'agy. ⁴ Tu'ugmuquiä Jesucristo miädia'agy hajxy nbanøcxäm, møød hõjts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Tu'ugmuquiä Dioshèspíritu hajxy nmøødhájtäm. Nägøxiä Dios hajxy xyajnáhdíjjäm coó hajxy jim xyajnöcxáañäm maa ja'a wyiinduumän. Tu'ugmucy hajxy jaduḥṁ njøbhíjxäm. ⁵ Tu'ugmuquiä Jesucristo hajxy nWiindsøn hájtäm. Tu'ugmuquiä miädia'agy hajxy nmäbójcām coó tiømiädia'agy. Ja'a Jesucristocøxpä hajxy nägøxiä nnäbéjtäm. ⁶ Tu'ugmuquiä Dios hajxy nDeedyhájtäm nägøxiä. Jaaya'ay hajxy xyhanéhmäm nägøxiä. Ja'a hõjtscøxphájtäm jaaya'ayä mayhajt tiuunñ nägøxiä. Jaaya'ay hajxy hoy xmiøødhíjtäm nägøxiä.

⁷ Cøjhawiingatiä Jesucristo hajxy tøø xyajnáhdíjjäm nebiaty hajxy ndúunämät.

⁸ Jaduḥnä Diosmädia'agy miäna'añ:

Coó jim ñøcxy tsajpootyp, tsumiä miädsip yajnøcxy, ja'a hajxy hånajty tøø quia'a mäjädá'aguiäbä.

Mänitä jiamiøød madiu'u miooyy cøxiä wiinä.

⁹⁻¹⁰ Coó jaduḥṁ miäna'añ coó ja'a Jesucristo ñøcxy tsajpootyp, jaduḥṁ miäna'ana'añ coó hånajty yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin. Jim hånajty tøø yhuuc tsohndaacpä tsajpootyp. Y coó jim ñøcxtägajch Dioswiinduum, jim møj jaanč yhijnä. Jim jaduḥṁ yhanehmñä tsajpootyp møød hädaa yaabä naaxwiin. ¹¹ Ja'a Jesucristo hõjts xpiädaac coó hõjts madiu'u ndúnät jaaya'aguiøxpä. Näje'e hõjts xyajnáhdijy coó hõjts ndúnät apóstol. Je'ečh jaduḥṁ nnänøømby coó hõjtsä Jesucristo xquiejxtsohñ Diosmädia'agy-yajwa'xpä wiinduhmyhagajpt. Näje'e hajxy yajnähdíjjäbä coó ja'a Diosmädia'agy hajxy jiaac yajwá'xät. Näje'e hajxy yajnähdíjjäbä coó ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxø'øwät. Näje'e hajxy yajnähdíjjäbä coó ja'a Diosmädia'agy hajxy yajnähixø'øwät. Näje'e hajxy yajnähdíjjäbä coó hajxy quiopc-hädät maa ja'a hermanodøjc-hajxy yhamugø'øyän Dioswiingudsähgøøbiä. ¹² Paady hajxy jaduḥṁ tiuñ, jaduḥnä Diosmädia'agy hajxy maas hoy quiudiúnät coó ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböcy. Jaaná jaduḥṁ hajxy tiuumbät ja'a Dioscøxpä. Jaduḥṁ hajxy maas hoy wiädítät nägøxiä coó ja'a Jesucristo hajxy pianøcxy. ¹³ Jaduḥnä Dios ja'a miädia'agy hajxy tu'ugmucy hoy nmäbójcämät nägøxiä coó tiømiädia'agy ja'a Jesucristocøxpä. Y jaduḥnä Jesucristo hajxy hoy nmøødhíjtämät tu'ugmädia'agy, ja'a Dioshuung. Jaduḥnä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nwiinjuóoyyämät. Jaduḥṁ hajxy maas hoy nyajtúunämät. Mänit hajxy hoy nwiinmäayyämät nebiä Jesucristo wyiinmayyän. Y jaduḥṁ hajxy hoy nwädíjtämät nebiä Jesucristo hoy wiäditiän. ¹⁴ Pønjetiä Diosmädia'agy hoy ca'a wiinjuøøbyñä, jaanč tehṁ piaquiä hajxy yajwiinhøøñ. Hoy tyii mädia'aguiä hajxy miäböga'añ. Hix, ja'a häna'c-hajxy

mäwiinhømbä, jiaanč tehñ jiajpy hajxy mäwiinhøøn. Jaanč tehñ piaquiä hajxy jaduhñ xwyiinhøønät. Pero højtshájtäm, cab højts jaduhñ nyajwiinhøñämät. ¹⁵ Pero, tsøg hajxy tøguiápxäm, tsøg hajxy tømiädiácäm. Tsøg hajxy tsójcäm, tsøg hajxy méé'xäm pønjaty hajxy nmøødmädiácäm. Jaduhñ hajxy hoy nwädíjtämät nebiä Jesucristo hoy wiäditiän, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä. ¹⁶ Coö hajxy nhíjtämät tu'ugmädia'agy, coö hajxy nnibiuhbéjtämät hamiñ haxøpy nebiatiä Dios hajxy tøø xtiuungmóoyyäm, jaduhñä Jesucristo hajxy xpiuhbéjtämät, neby hajxy jaduhñ maas hoy nniçhojc nnimiéé'xämät hamiñ haxøpy, nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy nwiinjuóoyyämät, neby hajxy jaduhñ maas hoy ngudiúuñämät.

¹⁷⁻¹⁹ Pønjetiä Diosmädia'agy ca'a panøcxp, cab hajxy miøjpäda'agy tijaty jaduhñ tsoobaatp. Cab hajxy tii wyiinjuø'øy. Jaanč tehñ xiexä jiootä quiopc-hajxy; paady hajxy quia'a wiinjuø'øy coö ja'a Dios ja'a møjmayhajt tøø tiuñ ja'a højtscøxphájtäm, paady hajxy quia'a cumayii ja'a Diósäm. Tsähdiuhñdägoy hajxy jaduhñ. Hanaxiä hajxy yhaxøøgjatcø'øy cøxypänejpiä. Paady mijts jaduhñ nmägapxy nhane'emy ja'a Jesucristocøxpä coö hajxy jaduhñ mga'a pajatcøøbiät. ²⁰ Coö hajxy tøø mhabøcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy mnajuø'øy coö jaduhñ quia'a hoyyä coö hajxy jaduhñ mga'a haxøøgwädíjnät, neby hajxy naamnä tøø nmägapxy tøø nhane'emiän. ²¹ Tøyhajt jaduhñ coö hajxy tøø mhabøcy ja'a Jesucristocøxpä. Jaaya'ay hajxy xyajnahixøøyy ja'a yhEspirituhaam. Hiç, tøguiapxp tømiädiacp je'e. ²² Jaduhñ hajxy xyajnahixøøyy coö ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtsihxø'øwät neby hajxy hijty mhaxøøgjäya'ayhatiän. Mdu'udägoyyaamb hajxy hijty je'eguiøxpä coö hajxy hijty cøxiä wiinä mhadsocy, cooc tyijy hajxy hijty jaduhñ mbaada'añ ja'a hoyhajtä weenhajt. Pero myajwiinhøhmb hajxy hijty. Hiç, cabä hoyhajtä weenhajt hajxy jaduhñ mbáadät. ²³ Pero, yajtägatsä mjootä mwiinmahñdy hajxy. ²⁴ Tøø ja'a Dios hajxy xmióoyyäm ja'a hawiinjembä howyiinmahñdy nebiä Dios hajxy jaduhñ hoy nbahíjxämät. Jaduhñ hajxy tøyhajt hoy mjäya'ayhädät. Jaduhñ hajxy tøyhajt haxøøg mga'a wädíjnät.

²⁵ Jaduhñds je'e, cab hajxy mhøhñdäacnät. Tøyhajt hajxy mmädiácänät. Hiç, tu'ugmädia'agy hajxy nhíjtäm.

²⁶⁻²⁷ Coö hajxy tähoocjaty mnimiäjootma'adóøjät, paquiä hajxy jadähooc mnimiägapxø'cägumbät, coö ja'a møjcu'ugong hajxy jaduhñ paquiä xñä'ä yajcädiéeyät.

²⁸ Pønjaty mee'tsp, cab hajxy miéé'tsnät. Ween hajxy tiuunnä, jaduhñä wiingjäya'ay hajxy piuhbédat pøn jaduhñ yajmaajiajp.

²⁹ Cab hajxy mhaxøøgcápxät. Coö hajxy hoy mgapx mmädiä'agät, jiaac wiinjuø'øwaambiä jäya'ayhajxy, ja'a homiädia'agy hajxy hoy mädoobä. Jaduhñä Dios ja'a mayhajt tiúnät jaaya'aguiøxpähajxy, ja'a hajxy jaduhñ mädoobä. ³⁰ Cabä Dioshespíritu hajxy myagjootmadiägø'øwät. Hiç, jaaya'ay hajxy jaduhñ xcwieendähadäänäm høxtä coonä ja'a Jesucristo hänajty yaa quiädaactägatsa'añ. Mänit jaduhñ quiäxø'øga'añ coö hajxy hänajty tøø xyajnahwaats tøø xyajcuhwáatsäm, møød coö hajxy hänajty tøø xya-jpädsøømäm haxøøgtuum.

³¹ Cab hajxy mnixiøøghájtänät. Cab hajxy mnimiädsiphájtänät. Cab hajxy mnimiäjootmä'tänät. Cab hajxy mniyhójjänät. Cab hajxy mniñähójjänät. Cab hajxy mnimiähänhájtänät. ³² Pero, mniçhoc mnimiee'xøøjöp hajxy hamiñ haxøpy. Mniñäxuudsøøjöp hajxy jaduhñ. Mnimiee'xøøjöp hajxy jaduhñ. Hiç, jaduhñä Dios hajxy tøø xmiéé'xäm ja'a Jesucristocøxpä.

5

¹ Xyhuunghájtämä Dios hajxy; xchójcäm hajxy jaduhñ. Naxiä Dios hajxy ndehm piahíjxämät. ² Mniçhoc mnimiee'xøøjöp hajxy nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm. Coö hajxy jaduhñ xchójcäm, paady hajxy tøø xñähho'túutäm. Quiumaayy ja'a Dios jaduhñ.

³ Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm, paady hajxy haxøøg mga'a nä'ägädä jatcø'øwät. Ni mga'a hadsógät jáya'adio'oxiøjc hajxy. Jaaná jaduhñ mijts to'oxiøjc-hajxypä, caj mijts wiingya'adiøjc mmøødmábät. Ni mga'a hadsójcät hajxy ja'a mmädo'oxiøjcä ñihyhap. Ni cab hajxy mhaxøøgcápät. ⁴ Cabä haxøøghaaw hajxy mmøødhádät. Cab hajxy mguhhinmädiá'agät. Cab hajxy mhanähádät. Cab jaduhñ yhawiinmatsä coo hajxy jaduhñ mjatcø'øwät. Pero ja'a Dios hajxy mnámá'awäp: “Dioscujú'uyäp.” ⁵ Tøyhajt jaduhñ, pøñ haxøøg jatcøøby, pøñ jáya'ajie'e jaanç tehñ yhadsojp, cab jim tiägø'øwa'añ maa ja'a Jesucristo wyiinduumän, maa ja'a Dios ja'a wyiinduumän. Hix, pøñ jáya'ajie'e hadsojp, cabä Dios hoy wyiingudsähgø'øy. ⁶ Cab hajxy nyajwiinhøñämät coo jáya'ay hajxy hånajty xjia námáayyämät cooc tyijy yhooyä coo hajxy haxøøg njatcøøyyämät, nébiäts naamñä tøø nmägapxy tøø nhane'emiän. Ja'a häna'c-hajxy ca'a mábøjpä, ja'a häna'c-hajxy jaduhñ haxøøg jatcøøbiä, nébiäts naamñä tøø nmägapxy tøø nhane'emiän, yajcumädoáañäp hajxy je'eduhñ ja'a Diósäm. ⁷ Paady jaduhñ, tsøc ca'a møødjatcøøyyäm näguipxy.

⁸ Mijts, cabä Diosmädia'agy hajxy hijty mmädoyyä. Mhaxøøgwädiyp hajxy hijty, møød hajxy hijty haxøøgjaty mjatcø'øy. Pero coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy tøø mmábøjcänä, paadiä mwiinmahñdy hajxy mmøødän hawa'adstuum. Jaduhñä mwiinmahñdy hajxy mjaac yaghídät. ⁹ Pønjatiä wyiinmahñdy hawa'adstuum, hojiot hajxy miøød. Hoy hajxy jiäya'ayhaty. Tøguiapxy tømädiaacp hajxy je'e. ¹⁰ Mjaac habøgäp hajxy jaduhñ nebiatiä Dios hajxy xyajnahixø'øy neby hajxy jaduhñ maas hoy mjäya'ayhádät. Jaduhñä Jesucristo hajxy xmiaas cumáyät. ¹¹ Ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mábøjpä, cab hajxy hoy jiäya'ayhaty. Cab hajxy jaduhñ cøxypänejiä mmøødjatcø'øwät; pero mwiinguhojø'øwäp hajxy jaduhñ. ¹² Jaanç tehñ yhoçhähdiiuunnä hajxy hamee'ch jiatcø'øy; páadyhöch nga'a nägapxa'añ nebiaty hajxy jaduhñ jiatcø'øy. ¹³ Coo jáya'ay hajxy nwiinguhojøøyyämät coo hajxy yhaxøøgwädity, nebiä Diosmädia'agy miäna'añän, mänit hajxy jaduhñ yhooc tehñ ñajuø'øwät coo hajxy tøyhajt yhaxøøgwädity. ¹⁴ Jaduhñä jáya'ayhajxy näje'e miäna'añ:

Pøñ jaduhñ maab, ma'abiädø'øg hajxy;

pøñ jaduhñ tøø yho'ogy, mjujypiøjtägätsäp hajxy.

Ja'a Jesucristo mijts xquiujajaamb xquiudøø'xaamb.

Jaduhñ miädia'agytiägø'øy, pøñä Diosmädia'agy ca'a mábøjp, ween hajxy miäböcy. Jaduhñä Jesucristo hajxy xyajwiinjuø'øwät coo je'eyyä jaduhñ tu'uquiä ja'a mbojpa mgädieey hajxy xyajnahwáatsät.

¹⁵ Jaduhñds je'e, nägüeentä hajxy mwädítät. Cab hajxy mnibiäda'agøøjät nebiä jáya'ayä Diosmädia'agy hajxy ca'a wiinjuøøbiän. Paady hajxy hoy mwädítät coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mwiinjuø'øy. ¹⁶ Naxy hajxy hoy mdehñ wiädítät. Hix, jiaanç tehñ miäwädiypä jáya'ayä haxøøgwiinmahñdy hajxy jäda'ahaty. ¹⁷ Hoorä, cab hajxy mnibiäda'agøøjät nebiä jáya'ayhajxy ca'a jajpän. Naxiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mdehñ wyiinjuøøyyät mdehñ wyiinmädóowät nebiatiä jioot chocy coo hajxy mgudiúunät. ¹⁸ Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mmu'ugøøjät; yajtägoobiä jocnøø jaduhñ. Pero weenä Dioshespíritu hajxy xjiaac puhbéjtäm coo ja'a miädia'agy hajxy jaduhñ njaac cudiúunäm. ¹⁹ Coo ja'a Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtäm, jaduhñ hajxy nnijootcapxmcøpøjcäm ja'a Dioshøyaam. Jaduhñä Dios hajxy hamuumdu'joot mwiinhøw mwiinyá'axät. ²⁰ Hoy miäduhñajtä Dios hajxy mnámá'awät: “Dioscujú'uyäp”, ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä. Paadiä Dios hajxy jaduhñ mnámá'awät: “Dioscujú'uyäp”, coo ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy je'e xmióoyyäm. Hix, je'e hajxy nDeedyhájtäm.

²¹ Hoorä, coo ja'a mmähermano waamb xyhané'emät, hamuumdu'jootä miädia'agy mgudiúunät, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy hoy nwiingudsähgøøyyäm.

²² Mijts to'oxiøjc-hajxy, mgudiúunäbä mnihyhapä miädia'agy hajxy. Jaduhnä Jesucristo hajxy xyhane'emy, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. ²³ Coo ja'a mnihyhapahajxy quiopc-haty maa mijtsän, jaduhn mäwiin miäbaady coo ja'a Jesucristo hajxy nWiindsøn'hájtäm coo ja'a miädia'agy hajxy hoy nmäbøjcäm. Jaaya'ay hajxy xya-jnähwáatsäm. ²⁴ Coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy ngudiúunäm, jaduhn mijtsä mnihyhapä miädia'agy mgudiúunäbät, waambaty hajxy jaduhn xyhane'emy.

²⁵ Hoorä, mijts ya'adiøjc-hajxy, mdsógäp mmée'xäbä mdo'oxiøjc hajxy nebiä Jesucristo hajxy xchøjcäm. Hix, tøø hajxy xñähho'túutäm. ²⁶ Paady hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduhn hajxy tøø xyajnähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm. Paady hajxy jaduhn tøø xyajnähwáatsäm coo ja'a miädia'agy hajxy tøø nmäbøjcäm. Y coo hajxy nnäbéjtäm, jaduhn hajxy nmänäänäm coo ja'a nbojpä ngädieey hajxy tøø xñähwáatsäm. ²⁷ Paadiä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduhn hajxy hoy yajxón xyhíxämät nebiä puju nebiä je'eçhpän coo hánajty yaa quiädaactägatsa'añ. Hix, tøø ja'a nbojpä ngädieey hajxy hánajty xyajnähwáatsäm. ²⁸ Jaduhnds je'e, mijts ya'adiøjc-hajxy, mdsógäp mmée'xäbä mdo'oxiøjc hajxy nebiä mhamdsoo ni'x nebiä mhamdsoo copc hajxy mjuø'øyän. Pønä tio'oxiøjc tsojp mee'xp, jaduhn miäbaady nebiä yhamdsoo ni'x nebiä yhamdsoo copc choquiän. Hix, tu'ugni'x tu'ugcopc hajxy jiaty coo to'oxiøjc hajxy wyiingpøcy. ²⁹ Hix, cap pønä yhamdsoo ni'x yhamdsoo copc xiøøghaty. Pero ngüeendähájtämä nni'x ja'a ngopc-hájtäm hajxy; jaduhn mäwínäts miäbaady nebiä Jesucristo hajxy xcwieendähájtäm. ³⁰ Hix, tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä Jesucristo hajxy xmiøødhíjtäm coo hajxy nWiindsøn'hájtäm. ³¹ Jaduhnä Diosmädia'agy miäna'añ: "Jaduhnds je'e, coo ja'a ya'adiøjc to'oxiøjc piaady, mänitä tiaj tieedy piuhyohdiuutnä. Jaduhn mäwínädsä ya'adiøjc-hajxy jiaty møødä tio'oxiøjc nebiä tu'ugni'x nebiä tu'ugcopcän." ³² Jaanç tehñ yajxón hädaa mädia'agy jaduhn. Cabä Dios hajxy hijty xchoj yajwiinjuøyyäm. Jaduhnç nwiinjuø'øy, coo ja'a ya'adiøjcä tio'oxiøjc miøødhity tu'ugmädia'agy, coo jaduhn miøødhity tu'ugni'x tu'ugcopc, jaduhn mäwínäts miäbaady coo ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhíjtämbä tu'ugmädia'agy coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm. ³³ Jaduhnds je'e, jaduhnä mdo'oxiøjc hajxy mdsoc mmée'xät nebiä mhamdsoo ni'x nebiä mhamdsoo copc hajxy mdsocquiän. Y mijts to'oxiøjc-hajxy, jaanä jaduhnä mnihyhap hajxy mwiingudsähgøøbiät.

6

¹ Mijts pigäna'tøjc-hajxy, mgudiúunäbä mdajjä mdeediä miädia'agy hajxy ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Hahixøøby jaduhn coo hajxy jaduhn mgudiúnät. ²⁻³ Jaduhnä Diosmädia'agy miäna'añ: "Pønjatiä tiaj tieedy wiingudsähgøøby, je'eç hajxy hoy nyajtsäna'awaamby nyaghäyowaamby hädaa yaabä naaxwiin; je'eç hajxy jejcy nyagjugyhadaamby", nømä Diosmädia'agy miäna'añ. Coo ja'a Dios hajxy jaduhn jecy xyhanéhäm, mänit jaduhn miänaandsøhñ coo ja'a mayhajt hánajty tiuna'añ ja'a højtsøxphájtäm.

⁴ Mijts taj teedyhajxy, cabä mnøøx cabä mmajc hajxy hanaxiä mhójtät coo hajxy xmiähänhádät. Jaduhnä mhuung hajxy mmägäp mhané'emät coo hajxy hoy wiädítät. Jaduhn hajxy quiumayøøjtät ja'a Jesucristäm, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä.

⁵ Näje'e mijtsä jäya'ayhajxy xje'ehaty nebiä waj nebiä cuaayän. Mgudiúunäbä mwiindsønä miädia'agy hajxy hamuumdu'joot, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. Mwiingudsähgøøwäp hajxy jaduhn nebiä Jesucristo hajxy nwiingudsähgøøyyäm. ⁶⁻⁷ Hoyyä jäya'ayhajxy tiuñ coo ja'a wyiindsøn hajxy hánajty wyiindäna'ayii neby hajxy jaduhn quiumayøøjtät ja'a wyiindsønäm. Pero näje'e jäya'ayhajxy hoy quia'a tuñ coo ja'a wyiindsøn hajxy hánajty quia'a jimä. Mijts, cab hajxy jaduhn mbahíxät. Hamuumdu'jootä mwiindsøn hajxy mmädúnät. Jaduhn hajxy hoy myajcähxø'øgät coo ja'a Jesucristo hajxy hoy mjaanç mäduñ. Jaaya'ay hajxy nmaas Wiindsøn'hájtäm. Jaduhnä Dios chojpä. Ja'a Jesucristocøxpä hajxy jaduhn mdúnät. Ca'a jäya'aguiøxpähajtiä hajxy mdúnät.

⁸ Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ, coo ja'a nwiindsón hajxy hoy nmädúunämät, hoy hajxy xjia je'ehájtäm nebiä waj nebiä cuaayän, mänitá Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmióoyämät.

⁹ Jaduhñ mijtspä, cumoonsädøjc, mnäxúudsäbä mmoonsä hajxy jaduhñ. Cab hajxy mhadsähgø'owät. Haa ca'a, jaduhñ mijtsä Dios hajxy xyhanehmbä nebiä mmoonsä hajxy xyhanéhmbän ja'a Diósäm, ja'a jim tsajpootypä. Haa ca'a, cabä Dios hajxy wiing xyhíxäm. Haa ca'a, tu'ugjäya'ayhajtäm hajxy nägøxiä.

¹⁰⁻¹¹ Hoorä, mänuu'xta'agä Dios hajxy coo hajxy ween xpiuhbety ja'a miäjaahaam; jaduhñä miädia'agy hajxy maas hoy mjaac mäbøjcät. Hix, jaanç tehñ miäwiinhøhmbä møjcu'ugong. Pero jiaanç tehñ miøødä Dios mäjaa. Y coo hajxy jaduhñ xpiuhbédät, cabä møjcu'ugong hajxy jaduhñ myajmäjädá'agät. ¹² Hix, ja'a møjcu'ugong hajxy yaa xmiädsibøøyyäm møødä mioonsä hajxy, ca'a jäya'ayhajxiä ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä. Haxøøgä møjcu'uhajxy jäya'ayhaty. Pojhaam hajxy wiädity. Cabä ni'x copc hajxy tiehñ miøødä neby højtshájtäm. Møcä mäjaa hajxy jiaanç tehñ miøødä. Ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä haxøøgiäya'ayhajxy hanéhmbä møjcu'ugóngäm. Hoy cha-jtcøxpä ja'a møjcu'uhajxy wiädity. ¹³ Paadiä Dios hajxy mmänuu'xtá'agät coo hajxy ween xpiuhbety ja'a miäjaahaam. Jaduhñä møjcu'ugong hajxy hoy mjøjtänä'awät. Jaduhñ hajxy mga'a yajmäjädá'agät. ¹⁴ Jøjtäna'awxä ja'a møjcu'ugong hajxy. Naxy hajxy hoy miänaaxøøjä mdehñ tiømiädiá'agät. Jaduhñ hajxy hoy mmee'xtügät. Jaduhñ mäwínäts miäbaady nebiä soldadohajxy møc ñiwiøhñta'açhiijän coo hajxy hñajty chiptuna'añ. Naxy hajxy hoy yajxón mdehñ wiädítät. Jaduhñä Dios hajxy xñäwá'anät. Jaduhñ mäwínäts miäbaady nebiä soldado latapujxt hajxy yajniguiaaächjubøøyiijän. Jaduhñ hajxy hoy miäjäda'aga'añ. ¹⁵ Niyhahixø'owøø hajxy nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy mmäwädítät. Coo jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy miäbøgät, jaduhñ hajxy jootcuyc yhidät. Jaduhñ mäwínäts miäbaady nebiä soldadohajxy ñiyhahixøøyiijän coo ja'a quiø'og hajxy piägø'oy. ¹⁶ Naxiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mdehñ miäbøjcät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajnáhwáatsäm. Jaduhñä møjcu'ugong hajxy mga'a yajmäjädá'agät. Jaduhñ mäwínäts miäbaady nebiä soldado escudo hajxy yajniyhawähajtugyiijän neby hajxy jaduhñ quia'a tøpxøøjät ja'a tøpxquepty tóoyyap queecpä. ¹⁷ Naxiä Diosmädia'agy hajxy mdehñ miäbøgät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñ mäwínäts miäbaady nebiä soldado pujxcuhjup hajxy miøødän. Naxiä Diosmädia'agy hajxy mdehñ yhabøgät nebiä Dioshespíritu hajxy xyajnáhixøøyyäm. Jaduhñ mäwínäts miäbaady nebiä soldadohajxy espadacap chiptuñän. ¹⁸ Coo ja'a Dios hajxy mba'ya'axät, mmäyujwá'anäp hajxy tijaty hajxy hñajty myajmaajiajpy. Mmäyajtówäbä Dios hajxy ja'a yhEspirituhaam tijaty hajxy mmäyujwá'anäp. Mmänuu'xtá'agäbä Dios hajxy ja'a jäya'aguiøxpä, ja'a Diosmädia'agy hajxy panøcxpä. Cab hajxy mnänuuxø'owät coo ja'a Dios hajxy hñajty mba'ya'axa'añ. ¹⁹⁻²⁰ Møød høøhcøxpøchä Dios hajxy xpia'yáaxäbät coochä Dios xñajtsapxøøyyät waambátyhøch ngapx nmädiá'agät coochä miädia'agy hñajty nyajwa'xä, ja'a hijty yaghijpiä cuyu'uçh. Ja'a Diøshøch jaduhñ xwyi-inguejx coochä miädia'agy jaduhñ nyajwá'xät. Páadyhøch chaa ndsumyçhänä'ay ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Jaduhñhøchä Dios hajxy xpia'yáaxäbät cooch nga'a tsähgø'owät coochä miädia'agy hñajty nyajwa'xä, nébiøch jaduhñ hoy ngudiúnät.

²¹⁻²² Nguexáambiøchä hermano Tíquico jim maa mijtsän. Coo jim miédsät, jim hajxy jaduhñ xyhawáanät nebiaty højts chaa ngudiuñ nguñaxy, coo højts hoy ween nhity, neby hajxy jaduhñ mga'a jootmayhájnät ja'a højtscøxpä. Hóyhøchä hermano Tíquico nmøødnijootpaadyii. Hóyhøch jaduhñ xmiøødtuñ ja'a Jesucristocøxpä.

²³ Ween mijtsä Diosteedy hajxy xmio'oy ja'a hoyhajtä weenhajt møødä Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsønähajtämbä. Weenä Dios hajxy xpiuhbety nebiä miädia'agy hajxy maas hoy mjaac mäbøjcät, neby hajxy jaduhñ maas hoy mniçhoc mnimiee'xøøjät.

²⁴ Weenä Dios ja'a mayhajt tiuñ ja'a højtscøxphájtäm nägøxiä coo ja'a Jesucristo hajxy

nwiingudsähgøøyyäm hamuumdu'joot, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä. Tøyhajt jaduñ.
Amén.

Filipenses

¹ Jesucristo hõjts xmioonsähajp, hõõch Pablo mõõdä Timoteo. Hõjts mijts hädaa nocy nyajnäjaayõõby mäduhñtiä mijts ja'a Diosmädia'agy hajxy jim mbanõcxy maa ja'a cajpt xiõhatiän Filipos, nägõxiä mõõdä mwiindsõnhajpä jii by tsajtõgootypä, mõõd hajxy jii by puhbejpä. ² Weenä Dios hajxy xmio'oy hoyhajt weenhajt, ja'a nDeedyhãjtãm hajxy jim tsajpootypä mõõdä Jesucristo hajxy nWiindsõnhãjtãmbä.

³ Naaghõoc-hõch mijts njahmiejtsta'agy, nnãmáabiõch ja'a Dios "Dioscujú'uyäp" maa ja'a mijtscõxpän. ⁴ Naaghõoc-hõch ja'a Dios nba'ya'axy, nmäyujwãambiõch hoyhajt weenhajt ja'a mijtscõxpä. Coochä Dios hãnajty nba'ya'axy ja'a mijtscõxpä, jootcújc-hõch hãnajty nnijiãwõ'yii, ⁵ je'eguiõxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy tõõ nya-jwã'xãm, mänaa hajxy tõõ mmãdoodsoõñän hõxtä je'enä jäda'anãbaadyñä. ⁶ Ja'a Dios ja'a hodiung yajtsohndaac ja'a mijtscõxpä. Nmõõdhõchä tõyhajt jaduhñ coo ja'a Dios ja'a tiuung hoy yajtu'uyo'oya'añ hõxtä coonä Jesucristo hãnajty quiãdaactãgatsa'añ. ⁷ Pãadyhõchä tõyhajt nmõõdä cooch mijts njaanç tehñ chocy njaanç tehñ pia'hãoy, coo ja'a Dios hajxy xpiuhbéjtãm näguipxy, homiãajõch nhity, hoy piujxtõgootiä, hoy yhagujcã, cooch hãnajty nmãdia'agy coo ja'a Diosmädia'agy tiõyyä. ⁸ Ñajuõõbiä Dios cooch mijts njaanç tehñ chocy njaanç tehñ pia'hãoy nägõxiä, nebiä Jesucristo hajxy xchõjcãm. ⁹ Nmãnuu'xtãacypiõchä Dios coo hajxy hamuumdu'joot mjaac niçhoc mjaac nibia'hãowõõjät, coo hajxy hoy mguhwiyhãdät, ¹⁰ neby hajxy jaduhñ mnajuõ'õwät mwiimbíwät ja'a hojiatypä hajxy. Jaduhñ hajxy mhídät hawa'adstuum nebiä Dios hajxy xyajmädsõjcãm, hõxtä coonä Jesucristo hãnajty quiãdaactãgatsa'añ. ¹¹ Xpiuhbédap ja'a Jesucristo hajxy neby hajxy jaduhñ hoy mwãdítät. Jaduhñdsä Dios hoy quiãhxõ'õgät coo miõjjä coo jiaançhä.

¹² Hermanodõjc, huuc wiinjuõ'õw hajxy jaduhñ; cooch yaa ndsumyçhãna'ay, maas hõyhõchä Diosmädia'agy jaduhñ yaa nyajwa'xy. ¹³ Nägõxiä cu'ughajxy tõõ miãdoyhaty coochä Jesucristo miãdia'agy ngudsumyçhãna'awõõyyä, nägõxiä, mõõdä soldadohajxy jim hadãnaabiä maa ja'a gobernador tiõjcãn. ¹⁴ Ja'a Jesucristo miãdiã'agyhõch ngudsumyçhãna'awõõby. Cãbõch ndajy nmay. Cooch nga'a tajy nga'a may, paadiä hermanodõjc-hajxy nãmay quia'a nã'ãgãdã taj quia'a nã'ãgãdã maabiä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy, hoy hajxy cu jia tsúumãbã. Cab hajxy ñã'ãgãdã tsãhgõ'õy ni weeñtiä. Hix, hõõch hajxy jaduhñ xpiahijxp.

¹⁵⁻¹⁷ Paadiä Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy cooch hajxy xchocy xpia'hãoy. Hojiot hajxy jiaanç tehñ miõõd. Ñajuõõby hajxy jaduhñ coochä Diosmädia'agy ngudsumyçhãna'awõ'õy. Pero jii hajxy nãje'ebã, paadiä Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy, cooch hajxy xmiãdsiphaty. Tõyhajt jaduhñ. Je'eçh hajxy xyajmädsõjp cooch yaa ndsaaçhpõgät pujxtõgooty. Cabã hojiot hajxy ñã'ãgãdã mõõdä ja'a hõõchcõxpä. ¹⁸ Pero cãbõch jaduhñ nmõjpdã'agy, hõyhõch hajxy jaduhñ xjia mädsiphaty.

Xoõndãacpõch jaduhñ coo ja'a Jesucristo hajxy miãdia'agy, hoy hojiot hajxy quia'a ja mõõdä ja'a hõõchcõxpä. ¹⁹ Y jaac xoõnda'agãambõch jaduhñ. Nnajuõõbiõch cooch hodiium nmãhmõ'õwa'añ. Hix, mijts ja'a Dios hoyhajt weenhajt mmäyujwãamby ja'a hõõchcõxpä. Y xpiuhbéjpõchä Dioshespíritu ja'a Jesucristocõxpä. ²⁰ Cãbõchä njoot ñã'ãgãdã tsocy cooch ndsãhgõ'õwät mãnãajõchä Jesucristo hãnajty nmãdia'aguian. Cãbõch mänaa ndsãhgõ'õy ndsãhdiuñ. Chõjpiõch njoot jaduhñ coochä Jesucristo nya-jcãhxõ'õgät coo miõjjä coo jiaançhä, hõyhõch njadehm quiuho'ogõ'õwät. ²¹ Madúhñtiõch yaa njaac jugyhaty, nyajcãhxõ'õgãbõchä Jesucristo coo miõjjä coo jiaançhä. Y cooch nhõ'nät, maas hoy hãnajty quiãhxõ'õgaannã coo miõjjä coo jiaançhä. Mãnítõch jim nnõcxaannã maa je'e wyiinduumän. ²²⁻²³ Mejtstú'ujõchä njoot nyajmõõdmãdia'agy.

Cooch nhó'ogät, mänítøch cu nnøcxnä maa ja'a Jesucristän. Maas jootcújc-høch jim nni-jiäwøyyänät. Pero cooch yaa njaac jugyhádät, maas hóyhøchä Jesucristo jaduhñ njaac mädúnät. Cábøch ndehm yhoñajuø'ø y pø maas hoy cooch nhó'nät, o pø caj. ²⁴ Høøch jaduhñ mänaamb cooch hit nga'a tsoj hó'ogät; jadúhñhøch mijts ja'a Diosmädia'agy tehngajnä njaac yajnahixø'øwät. ²⁵ Nmøødhøchä tøyhajt jaduhñ cooch mijts njaac møødhida'añ. Njaac yajnahixø'øwáambiøch mijts tehngajnä, neby hajxy jaduhñ maas hoy mmäbøgät, neby hajxy jaduhñ mjaac xoondaacpøgät. ²⁶ Coochä Jesucristo jim xyajncxtägätsät maa mijtsän, mänit hajxy mmäna'ana'añ coo tiøyyä coo Jesucristo miøjjä jiaančhä.

²⁷ Naxiä Jesucristo miädia'agy hajxy mdehm yajtúunät. Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy näguipxy myajwá'xät tehngajnä, hóyhøch jim nga'a ja nøcxät maa mijtsän. ²⁸ Cabä mmädsip hajxy mnä'ägädä tsähgø'øwät. Jaduhñ hajxy ñajuø'øwa'añ coo hajxy haxøøgtuum yajca'awa'añijäm ja'a Diósäm, møød coo mijts ja'a Dios xpiäda'aga'añ hodium. ²⁹⁻³⁰ Tiuumbiä Dios ja'a mayhajt coo hajxy xyajnahdijy coo ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät ja'a Jesucristocøxpä, nébiøch cham ndsaachpøquiän. Tøøch hajxy hamdsoo xyhixy xmiädoy cooch yaa ndsaachpøcy ja'a Jesucristocøxpä.

2

¹ Coo mijts ja'a Jesucristo xchocy, paady hajxy xjootcapxmøcpøcy. Coo mijts ja'a Dioshøpíritu tu'ugmädia'agy mmøødhity, paady hajxy hamiñ haxøpy mničocy mnibia'häyoyii. ² Jadúhñhøch njoot jiaanč tehñ chocy coo hajxy tu'ugmädia'agy mhídät. Coo hajxy mničoc mnibia'häyowøøjät, maas hóyhøch nnijäwø'øwøøjät. ³ Ca'a mhamdsoo wiinmahñdy hajxy mwi'i yajtuñ. Ca'a hajxy mniguiumayii. Jaduhñ hajxy mmäná'anät coo ja'a mmägu'ughajpä miaas jaty quejee miich. ⁴ Hamiñ haxøpy hajxy mnigwieendähadøøjät.

⁵ Mbahixäp ja'a Jesucristo hajxy neby je'e jecy wiädijtiän. ⁶ Hoyyä Jesucristo jia Dioshuungä, caj jiootma'ty coo ñämaayyä coo yaa jiäya'ayhádät hädaa yaabä naaxwiin. ⁷ Coo yaa jiäya'ayhajty, yhøxhiix yhamdsoo cuhdujt jaduhñän. Jaduhñ ñibiädäacänä nebiä moonsän. Cab hñajty hamdsooyyä miøjhada'añ. ⁸ Mänitä Dios miädia'agy quiudiuunä coo yhó'ogät. Hočhähdiuunnä jim cruzcøxp miøjpahbejtä. ⁹ Coo ja'a Jesucristo quiudiuunä neby ñämaayyän, paadiä yajmøjhajtä ja'a Diósäm. Ni pøñ jaduhñ quia'a mäbaady nebiä Jesucristän. ¹⁰ Weenä Jesucristo hajxy nägøxiä wyiingudsähgø'øy, jim tsajpootyp, møød hädaa yaabä naaxwiin, homiaajä. ¹¹ Weenä Jesucristo hajxy nägøxiä quiapxpaady coo hajxy wyiindsøñhaty. Jaduhñä Dios jim quiähxø'øgät møj jaanč, ja'a nDeedyhajtäm.

¹² Mägu'ughajpædøjc, mänáajøch jim nhitiän maa mijtshajxiän, xmiäbøjcäbøchä nmädia'agy hajxy hñajty. Hoorä, cooch yaa jäguem nhijnä, miaas tsøjpiøch njoot cooch nmädia'agy hajxy tehngajnä xmiäbøjcät. Naxiä Diosmädia'agy hajxy mdehm miäbøgät, neby hajxy jaduhñ hodium mmähmø'øwät. Naxiä Dios hajxy mdehm wyiingudsähgø'øwät. Cab hajxy nä'ä nägoodä mnä'ä niguiumayøøjät. ¹³ Jaduhñä Dios jioot chocy coo hajxy hoy mwädítät. Xpiuhbédäp ja'a Dios hajxy jaduhñ.

¹⁴ Hoy hajxy mwädítät. Cab hajxy tii mwi'i chippädá'agät. Cab hajxy tijaty myajniguiuhøjø'øwøøjät. ¹⁵⁻¹⁶ Jaduhñ hajxy hoy mwädítät nebiä Dioshuungän maa ja'a ca'awiindøyhäna'c-hagujcän. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy myajnahixø'øwät, jaduhñ hajxy mwädítät nebiä jøøn yhajajjiän hagoonstuum; coo jäya'ayhajxy jaduhñ miäbøgät, mänit hajxy hodium piäda'agøøjät. Coo hajxy mgudiúnät neby hajxy chaa nnäma'ayän, mänítøch nxoondá'agät, mänaa ja'a Jesucristo hñajty jadähooc quiädaactägätsa'añän. Cähxø'øgaamb jaduhñ cooch hñajty hoy tøø nduñ maa mi-jtscøxpän. ¹⁷ Coo Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøcy, páadyhøch nxoonda'agy, hóyhøch cu nja ho'og. Chøjpiøch njoot coo hajxy nmøødxoondá'agät. ¹⁸ Tsøgxä hajxy jaduhñ xoondáacäm.

19 Coo ja'a Jesucristo ja'a nWiindsøn hájtäm jaduhñ miäná'anät, mobädájpøch mijts ja'a Timoteo nyajnäguexa'añ. Coochä Timoteo min jadähooc xyhawaanä coo mijts hoy mhity, hóyhøch hñajty nnijiäwø'owa'añii. 20 Páadyhøchä Timoteo jimñ nguexa'añ cooch je'e nidiuhñ xmiøødhity tu'ugmädia'agy maa mijtscoxpän. Xpiuhbedaamb mijts jaduhñ hamuumdu'joot. 21 Ja'a häna'c-hajxy jaac yaabä, yhamdsoo tuung hajxy tiuumby. Cabä Jesucristo tiuung hajxy hamuumdu'joot tiunaanä. 22 Mnajuøøby hajxy jaduhñ coochä Timoteo hoy xmiøødtuñ maa ja'a Diosmädia'agy myiñän, nébiøch nhamdsoo huungän. 23 Mänitøchä Timoteo nguexät cooch hñajty tøø nnajuø'oy pø pädsømäambøch. 24 Coo ja'a Dios jaduhñ miäná'anät, mobädájpøch jimñ nnøcxa'añ maa mijtsän.

25 Tøøch mijts ja'a hermano Epafrodito hijty xyajnäguexy cooch jaduhñ xpiuhbédät. Hóyhøch jaduhñ xjiaanç møødtuñ coochä Diosmädia'agy nyajwa'xy. Hahixøøby cooch mijts nyajnäguejxtägätsät, 26 je'eguiøxpä coo mijts xjia wi'i quiuhijxtägatsa'añ. Jaanç tehñ tiajp jaanç tehñ miáabiäc je'eduhñ coo mijts tøø mmädoyhaty coo hijty piøgyii. 27 Tøyhajt hijty piøgyii. Ja weenjaty jaduhñ quia'a ho'cy. Miøødhajt ja'a Dios hojioot ja'a Epafroditoøxpä møød høøchcøxpä. Coo häxøpy tøø yho'ogy, maas hanáxiøch häxøpy njootmayhaty. 28 Páadyhøch mijts ja'a Epafrodito nyajnäguejxtägatsa'añ, neby hajxy jaduhñ mxoondá'agät coo mijts jadähooc xñämejtstägatsa'añ. Coo hajxy jaduhñ mxoondá'agät, mänitøch jaduhñ hoy nnijiäwø'yyäbät. 29 Coo jimñ miédsät maa mijtsän, xi'ig xon hajxy myajpóo'xät nebiä hermanän. Homianaaja hajxy mwiingudsähgø'owät pønjatä Diosmädia'agy pawädiyp nebiä Epafrodito piawäditän. 30 Paady je'e ja weenjaty quia'a ho'cy cooch jaduhñ xmiøødtuñ maa ja'a Diosmädia'agy myiñän. Pero cabä miøjpäda'agy coo ja weenjaty tøø quia'a ho'ogy. Cooch yaa xpiuhbety, mijts yaa xñähduunduutp. Hix, cábøch mijts hoy yaa xpiuhbeda'añ; jäguem mijts jaduhñ xpiaatä.

3

1 Hermanodøjc, tsøg hajxy xoondáacäm ja'a Dioscøxpä. Chaa hajxy jadähooc nhawaandägätsänäm neby hajxy tøø nhuuc nämaabiän. Coo hädaa mädia'agy hajxy jaduhñ myajtünät, cab hajxy myajwiinhøønät. Ni mänáajøch jaduhñ nga'a nänuuxø'oy, hoñaaghocä hajxy jaduhñ nhawaanamät. 2 Mnigwieendähadøøjöp hajxy maa häna'c-hajxy jaanç tehñ quia'awiindøybän, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä coo hajxy tsipcøxp nyajcircuncidarhájtämät. 3 Tøyhajtä Dios hajxy xjiaanç circuncidarhájtäm coo hajxy nwiingudsähgø'yyäm. YhEspirituhaam hajxy nwiingudsähgø'yyäm. Jootcujc hajxy jaduhñ nnijiäwø'yyäm ja'a Jesucristocøxpä. Cab hajxy nmänáanäm coo ja'a jecyquiuhdujt hajxy xyajnahwáatsäm. 4 Høøch, jaduhñhøch hijty nmänaambä cooc tyijy ja'a jecyquiuhdujt hajxy xyajnahwáatsäm. Pedyijøch hijty ngudiuñ nej yhane'emiän. Cab jaduhñ pøn nä'ägä cudiuñ nébiøch hijty ngudiuñän. 5 Judioshøch høøch. Judiospøch hijty ndajhajpy ndeedyhajpy. Benjamínhøch hijty nhaphajpy ndeedyhajpy. Mänáajøch nmiñ nga'ayän, cuductujxøøjøch hoy nyajcircuncidarhaty, nebiä judioshajxy quiuhdujthatiän. Ja'a fariseos miädiá'agyhøch hijty nbanøcxäp. 6 Nägø'ø nädécypiøch hijty ngudiuñ, høxtä ja'a hermanobáadyhøch hijty nyajtsaächpøcy. Jaanç tehñ pedyijøchä ley hijty ngudiuñ; cábøch hijty pøn waamb xñäma'ay. 7 Jaanç tehñ ñiguiumáyäbøch hijty cooch hijty jaduhñ hoy ngudiuñ. Pero cábøch nniguiumayäänänä, je'eguiøxpä coochä Jesucristo miädia'agy tøø nbadu'ubøjcänä. 8 Cójxhøch nnajtshixøøñä mädyijátyhøch hijty nyajtuumbby. Páadyhøch tøø nnajtshixøøñä, nébiøchä Jesucristo miädia'agy jaduhñ hoy nbanøcxät. Maas tsoobáatnäp hädaa coochä Jesucristo tu'ugmädia'agy nmøødhijnä ja'a nWiindsøn hajpiä. 9 Coochä Jesucristo miädia'agy nmäbøjcä, páadyhøchä Dios tøø xyajnahwa'açh. Cábøch nmänaannä cóogøch tyijy ja'a jecyquiuhdujt xyajnahwá'adsät. 10 Chójpiøch njoot coochä Jesucristo tu'ugmädia'agy nmøødhijnät. Coo ja'a Jesucristo jadähooc jiuypijøcy, paadiä mäjaa jaduhñ miooyyä cooch jaduhñ xpiuhbédät. Chogáambiøch njoot cooch ndsaächpøgät ja'a Jesucristocøxpä. Høxtä ho'ogáambøch

jaduhñ neby je'e yho'quiän. ¹¹ Páadyhøch njoot jaduhñ chocy coo ja'a Dios jaduhñ ween miäna'añ cooch xyagjujyipiøjtägätsät.

¹²⁻¹⁴ Hermanodøjc, cábøch jaduhñ nmäna'añ cooch tøø nyajpedyii. Cábøch njahmiejtsnä nébiøch hijty nwädity. Coochä Jesucristo xmioonsähaty, páadyhøch miädia'agy nyajcopcøøyyänä, nébiøch jaduhñ ca'xy ngudiúunänät. Ñä'ägädä tsójpiøch njoot nägø'ø nädecypiä cooch ca'xy ngudiúnät. Jadúhñhøchä Dios jim xmiøjyá'axät tsajpootyp, je'eguiøxpä coochä Jesucristo tøø xyajnáhwa'açh.

¹⁵ Tsøg hajxy tu'ugcopc hjítäm nébiøch jaduhñ naamnä ngujaayän, pønjaty ca'xy cudiumb. Pønjaty xquia'a møødhjítäm tu'ugcopc, weenä tøyhajt hajxy mio'oyíjäm ja'a Diósäm. ¹⁶ Tsøg hajxy tehngajnä yajtu'uyóhyäm nebiä Dios hajxy xyajnáhixøøyyäm.

¹⁷ Hermanodøjc, xpiahíxäbøch hajxy jaduhñ nébiøch hoy nwäditiän. Xpiahíxpøch hajxy jaduhñ nämay. Mbahíxäp hajxy je'eduhmbä. ¹⁸ Tøøch mijts mayhooç nnäma'ay coo ja'a høhndaacpähajxy may wiädity. Cábac tyijy jaduhñ tiøyyä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp. Cháajäts jadähooç nnämäaguumbä. Jaançh tehñ høñäjøøñä jaduhñ. ¹⁹ Haxøøgtuum hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Hix, cabä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy. Yhamdsoo cuhdujt hajxy yajtuumb. Tijaty maas høchähdiuunä, je'e hajxy ñä'ägä cumaaby. Je'e hajxy jaduhñ wyi'i chojpy coo hoyhajt weenhajt hajxy cu piaaty hädaa yaabä naaxwiin. ²⁰ Pero højtshjítäm, jim højts njoot hamuumdu'joot nbädäacäm tsajpootyp. Ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøn'hjítämbä, je'e hajxy xyajnáhwaätsäm. Je'e hajxy nahíxäm coo jim choona'añ tsajpootyp, coo yaa miänaca'añ hädaa yaabä naaxwiin. ²¹ Mänitä nnaaxni'xhajxy xyhädiuunädägatsáanänä. Jaduhñ hajxy yajxón ngähxø'øgáanäm nebiä Jesucristo yhamdsoo ni'x yhamdsoo copcän. Miøødä Jesucristo cuhdujt jim cøxp møød hädaa yaabä naaxwiin homiaajä. Paadiä nnaaxni'xhajxy xyhädiuunädägatsáanäm coo cuhdujt jaduhñ miøødä.

4

¹ Hermanodøjc, njaançh tehñ chojpy njaançh tehñ pia'häyóobiøch mijts jaduhñ. Páadyhøch nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän. Jaançh tehñ xioonädäcøpøch jaduhñ ja'a mijtscøxpä, je'eguiøxpä coo mijts ja'a Diosmädia'agy jaançh tehñ yhoy mgudiunñ, coo hajxy jim mnøcxa'añ tsajpootyp. Tehngajnä ja'a Dios hajxy mmøødhídät tu'ugmädia'agy.

² Evodia møødä Síntique, mijts nmänuu'xtaacypy coo hajxy mhídät tu'ugmädia'agy. Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy hoy myajtuunmúgät. ³ Chaads miich mägu'ughajpä, hóyhøch miich xjiaançh tehñ jiamíøødhaty, tunä mayhajt, mmägápæp mhané'emäp ja'a Evodia møødä Síntique coo hajxy tu'ugmädia'agy yhíjñät. Näguípxyhøchä Diosmädia'agy hajxy hoy nmøødyajwa'xy, møødä Clemente møødä hermanodøjc-hajxy may. Jim hajxy nøcxy yhidaaannä tsajpootyp cøjxta'axiøø.

⁴ Tehngajnä hajxy homiänaajä mxoondá'agät ja'a Dioscøxpä. ⁵ Hoy hajxy mjaançh tehñ jiäya'ayhádät cu'ughagujc. Mäwiingoomb jaduhñ coo ja'a Jesucristo quiädaactägatsa'añ. ⁶ Cab hajxy tii mdaj mmáyät. Dios hajxy mmäyujwá'anäp coo hajxy xpiuhbédät. Mnämä'awäp ja'a Dios hajxy jaduhñ "Dioscujú'uyäp." ⁷ Mänitä Dios hajxy xmió'owät hoyhajt weenhajt. Jaduhñ hajxy tii mga'a taj mga'a máañät. Jagoo hajxy jaduhñ mjaac taj mjaac máyät ja'a Jesucristocøxpä. Ni pøn jaduhñ xquia'a puhbédät nebiä Dios hajxy xpiuhbetiän.

⁸ Hermanodøjc, chaaçhä nocyhädiún nyajmayaannä. Je'e hajxy myajcopcø'øwäp mädyiijaty jaduhñ tøyhajt, mädyiijaty jaduhñ howyiingudsähgøøñä, mädyiijaty jaduhñ hoy, mädyiijaty jaduhñ yajxón, mädyiijaty jaduhñ hoguiumaañä.

⁹ Tehngajnä hajxy hoy mgudiúnät neby hajxy tøø nyajnáhixø'øyän. Jadúhñhøch hajxy xpiahíxät nébiøch hoy ngudiunän. Jaduhñä Dios hajxy xmiøødhídät tu'ugmädia'agy. Jaduhñ hoyhajt weenhajt hajxy xmió'owät.

¹⁰ Xoondáacpøch je'eguiøxpä cooçh mijts jadähooc xpiuhbéjcumbä xädø'øñhaam. Páadyhøçhä Dios jaduhñ nnäma'ay "Dioscujú'uyäp." Jia tsojc ja'a mjoothajxy cooçh hajxy cu xpiuhbejty, pero cab hajxy xñä'ä näbaadøøyyä. ¹¹ Cábøch hänajty ndsippäda'agy, hóyhøch hänajty tii nja yajmaajiaty. Tøøch nhabøjnä nébiøch jootcujc nhíjnät, hóyhøch hänajty tijaty nja yajmaajiaty. ¹² Cábøch nmøjpädaacnä mädyiijátyhøch nyajmaajiajpy. Cábøch nøcxy nniguiumayii cooçhä Dios xpiuhbety. ¹³ Hotyíijøch njada'añ. Ja'a Jesucristøch homiänaajä xpiuhbejp. ¹⁴ Hoyøøyy cooçh mijts xpiuhbejty xädø'øñhaam.

¹⁵ Pero jadúhñhøch mijts naxy xñä'ägädä puhbetyhaty. Cooçh hänajty jim ndsoona'añ Macedonianaaxooty, mänitøçhä xädø'øñ hajxy hoy xmio'oy. Páadyhøch hajxy hoy xmio'oy cooçhä Diosmädia'agy jim hoy njaançh tehñ yajwa'xy jim maa mijtsän jim Filiposcajptooty. Cábøch wiinghäna'c-hajxy hänajty tii xñä'ägädä mo'owa'añ. ¹⁶ Mänáajøch hänajty jim nhityñä maa ja'a cajpt xiøhatiän Tesalónica, coo hajxy mmädoyhajty cooçh hänajty nyajmaajiaty, metsc-hooc tägøøghóoc-høch xädø'øñ hajxy jim xyajnäguejxy. ¹⁷ Cab hajxy mmäná'anät cóogøch tyijy xädø'øñ nwi'i quiuhbøcjuø'øy. Cooçh mijts xpiuhbety, paadiä Dios hajxy xmio'owa'añ hoyhajt weenhajt. Høøch, páadyhøch nxoonda'agy. ¹⁸ Cábøch tii nyajmaajiajnä. Nä'ä tägø'øbøch mijts xyajnäguejxy, ja'a Epafrodito miäméjtsäbä. Xjiaançh tehñ quiumaabiä Dios hajxy jaduhñ cooçh hajxy xjiaançh tehñ piuhbety. ¹⁹ Coø hajxy hänajty tii myajmaajiaty, xmió'owäp ja'a Dios hajxy ja'a Jesucristocøxpä. Jim cøxiä miøødä tsajpootyp. ²⁰ Tsøgå Dios hajxy nämáayyäm cøjxta'axiøø coo miøjjä coo jiaançhä; je'e hajxy nDeedyhájtäm. Amén.

²¹ Ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä, højts mijts nyajpoo'xyp pønjiatiä Diosmädia'agy jim mäbøjp Filipos. ²² Pønjiatiä Diosmädia'agy yaa mäbøjp, je'eds mijts xyajpoo'xp, møød hajxy yaa tuumbä maa ja'a gobiernä tiøjcän.

²³ Weenä Jesucristo hajxy xmio'oy hoyhajt weenhajt. Je'e hajxy nWiindsøñhájtäm. Amén.

Colosenses

¹⁻² Høøch jaduhñ xøhajp Pablo. Jesucristøch xquiuguexyhajp. Ja'a Dios jaduhñ mänaañ cooçh jaduhñ xquiuguexyhädät. Højts hädaa nocy nhädiuumby mөөдä mägu'ughajpä Timoteo. Mijts jaduhñ nnocyñäjaayøøby, pønjatiä Diosmädia'agy jim mäßøjp maa ja'a cajpt xiøhatiän Colosas. Tu'ugmädia'agy mijtsä Jesucristo mmөөдhity. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy. Hix, jaaya'ay hajxy jaduhñ nDeedyhajtäm.

³ Naaghooc højtsä Dios jaduhñ mba'ya'axy ja'a mijtscøxpä, nnämaaby højtsä Dios “Dioscujú'uyäp.” Haa ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsønähajtämbä, ja'a Dioshuung je'e. ⁴ Tøø højts jaduhñ nmädoyhaty coo mijtsä Jesucristo miädia'agy mmäßøjcä, mөөд coo mijtsä mäßøjpädøjc nägøxiä mdsocy, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäßøjpä. ⁵ Tøø ja'a mjoot hajxy jim mbäda'agy tsajpootyp coo hajxy jim nøcxy mhida'añ cøjxta'axiøø. Mänitä mjoot hajxy jim mdehm piädaacy mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädoodsooñän, ja'a jaanç tehñ tiøyhajtpä. ⁶ Wiinduhmyhagajptä Diosmädia'agy wia'xnä. Jaduhñä jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajpt miäbøjnäbä. Jaduhñ mijts tøø mmäßøjpä coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xchójcäm. ⁷ Højts nmägu'ughajpä Epafras, jaaya'ayä Diosmädia'agy hoy yajwa'xtsooñ maa mijtsän. Jaanä Jesucristo quiuguexy je'ebä. Hoy højts jaduhñ xmiøødtuñ. ⁸ Je'e højts hoy xyhawaanä cooc mijtsä mäßøjpädøjc mjaanç tehñ chocy mjaanç tehñ pia'häyoy ja'a Dioshespíritucøxpä.

⁹ Jajty højts jaduhñ nmädoyhajty cooc hajxy hoy mjaanç tehñ miäbøcy, jabom-jabom højtsä Dios nba'ya'axy ja'a mijtscøxpä, ween hajxy jaduhñ mnajuø'øy tii ja'a Dios hajxy xyajmädsojp, mөөд weenä Dios ja'a miädia'agy hajxy cøxiä xyajwiinjuø'øy. ¹⁰ Jaduhñ højtsä Dios nba'yaaxpä coo hajxy hoy mwädítät. Jaduhñä Jesucristo hajxy xquiumáyät. Jaduhñä hoybä hajxy madiu'u mgudiúnät. Maas hoyyä Dios hajxy jaduhñ mmөөдhidät tu'ugmädia'agy, mөөд jaduhñ hajxy xquiumáabiät. ¹¹ Jaduhñ højtsä Dios nba'yaaxpä coo ja'a Dios hajxy ween xpuihbety ja'a miäjaagøxpä ja'a jim miøødpä tsajpootyp. Jaduhñ hajxy hoy mmee'xtúgät, hoy häna'c hajxy nebiaty cu xjia tun. Tehngajnä hajxy jaduhñ mxoondá'agät, hoy hajxy nej cu mja jat cu mja habet. ¹² Tehngajnä ja'a nDeedyhajtäm hajxy jaduhñ mnämä'awät “Dioscujú'uyäp.” Hix, jaaya'ay hajxy hawa'adstuum xpiädaacäm mөөдä jäya'ayhajxy nägøxiä, ja'a miädia'agy hajxy mäßøjcäbä. ¹³ Tøø ja'a Dios hajxy xyajpädsøømäm hagoodstuum. Hodium hajxy hoy nmähmøøyyäm maa ja'a yHuung yhane'emiän. Jiaanç tehñ chojpiä Dios ja'a yHuung jaduhñ. ¹⁴ Jaayá'ayäts hajxy jaduhñ xñähho'túutäm; jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy xyajnähwáatsäm.

¹⁵ Haa ja'a Jesucristo, jíyyäm hñajty je'e mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøøxta'aguiän. Tu'uquiä Jesucristo jaduhñ mөөдä Dios. Mänitä Jesucristo hoy yaa jiäya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin. Nhíxäm hajxy jaduhñ. Haa ja'a Dios, cab hajxy mänaa nhíxäm. ¹⁶ Cøxiä Jesucristo yhädiuunñ jim tsajpootyp mөөд yaa hädaa yaabä naaxwiin, tijaty hajxy yaa nhíxäm, mөөд tijaty hajxy yaa nga'a híxäm, mөөдä poj mөөдä täxa'a, ja'a jim mähanehmbä tsajtcøxp, mөөд pønjaty yaa mähanehmb hädaa yaabä naaxwiin, mөөд pønjaty jim jaac mähanehmb tsajpootyp. Paadiä Jesucristo jaduhñ cøxiä yhädiuunñ coo hñajty jaduhñ tøø yhane'emyii ja'a Tieedy. Madiu'u ja'a tuung jim tsajpootyp maa ja'a Jesucristo ja'a Diosmoonsä hoy piäda'aguiän. Hamdsoo ja'a Jesucristo jaduhñ cøxiä ñiyhädiuunäxä. ¹⁷ Jíyyäm hñajty je'e mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøøxta'aguiän. Je'enä yaghityñä tijaty yhädiuun. ¹⁸ Jaayá'ayäts jaduhñ copc-hajp maa ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäßøjcäm. Cooc hajxy hoy xñähho'túutäm, coo jadähooc jiuypipøjtägajch, paady møj jaanç yhiñä. Hix, jayøjp je'e jiuypipøjcy. Y coo jaduhñ jiuypipøjtsøhñ, paady møjcuhtuñ miøødän. ¹⁹ Nebiä Dios jim yhitiän tsajpootyp, jaanä jaduhñä Jesucristo jim yhiñäbä. Jaduhñä Dios ja'a yHuung Jesucristo yajmädsojcy

coo ja'a Jesucristo pedyii Dyioshádät nebiä Tieedy Dyioshatiän. ²⁰ Jaduhnä Dios ja'a jioot jia tsojpa coo hoy piønä miøødhádät, møød coo ja'a Dios hajxy jaduhñ nga'a mädsiphájtänät. Paadiä Dios ja'a yHuung yaa quiejxy coo hajxy jaduhñ xñähho'túutämät cruzcøxp.

²¹ Mijts, cabä Dios hajxy hijty mmøødhity tu'ugmädia'agy. Mmädsiphajpiä Dios hajxy hijty jaduhñ. Haxøøg hajxy hijty mwädity. ²² Coo ja'a Jesucristo hoy yaa jia'ya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xñähho'túutäm, tu'ugmädia'agy hajxy jaduhñ xmiøødhíjtänä. Jaduhnä nbojpa ngädieey hajxy xyajnáhwáatsäm. Jaduhnä Tieedy tøø yhawaanä coo hajxy tøø nnähwáatsäm. ²³ Hoyyá Jesucristo hajxy tøø xjia yajnáhwáatsäm, pø cabä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiunáanäm, cabä Dios hajxy jaduhñ xquiumáayyämät. Paadiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät nebiä Epafras hajxy xyajnáhixøøyyän. Cab hajxy mnajtshixó'øwät. Jaduhñ hajxy jim mnøcxät tsajpootyp. Wiinduhmyhagajptä Diosmädia'agy jäda'ahaty wia'xnä. Høøch jaduhñ nyajwa'xyp, høøch Pablo.

²⁴ Xoondáacpøch je'leguiøxp cooch jaduhñ ndsaaçhpøcy ja'a mijtsøxpä pønhatiä Jesucristo miädia'agy mábøjcäp. Jaduhnä Jesucristo hajxy maas hoy mmøødhídät tu'ugmädia'agy. Jaduhñch ndsaaçhpøjpa nebiä Jesucristo chaachpøjquiän. ²⁵ Jaayá'ayhøch jaduhñ xpiädaac coods mijtsä Diosmädia'agy ca'xiä ngøxy yajnáhixó'øwät. Jaduhñch xpiädaacpä coochä jäya'ay nägøxiä nbuhbédät, ja'a miädia'agy hajxy jaduhñ mábøjcäbä. ²⁶ Cabä Dios ja'a wyiinmahñdy choj yajwiingähxø'cy. Cujecy hajxy jaduhñ tøø xyajmädoyhájtäm pønhatiä miädia'agy mábøjcäp. ²⁷ Jaduhnä Dios wyiinmahñdyhajty coo ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä nmøødhíjtämät tu'ugmädia'agy møød mijts ca'a judiøspä. Mänit hajxy nägøxiä jim mnøcxaanä tsajpootyp. Hoy-yagjuøñä ja'a Dios jaduhñ wyiinmahñdyhajty.

²⁸ Hoy miaajä højts Jesucristocøxpä nwädity yajnáhixøøbiä coo jäya'ayä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixó'øwät, møød coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy cøxiä ween yajtuungpaatä. Ja'a Dios højtsä wiinmahñdy xmiooby nebiaty højts nyajnáhixø'øwät. Jaduhñ højtsä Jesucristo nhawaanä coo ja'a jäya'ayä Jesucristo miädia'agy hajxy hoy yajtuunänä. Cumayáanäp hajxy jaduhñ ja'a Jesucristo. ²⁹ Hamuumdu'jóthøch jaduhñ nduunghaty nägø'ø nädecypiä. Ja'a Jesucristøch xpiuhbejp. Je'eçhä mäjaa xmiooby pedyii.

2

¹ Jabom-jabómhøchä Dios møc-møc nmänuu'xta'agy ja'a mijtsøxpä møødä mábøjpadøjcøxpähajxy, ja'a hajxy jim tsánaabiä Laodicea, møødä mábøjpadøjc-hajxy nägøxiä pønjátyhøch xquia'a hixyhajpnä. ² Ween mijtsä Dios xquiapxmøcpøcy. Jaduhnä Jesucristo hajxy maas hoy mmøødhídät. Ween hajxy hamiñ haxøpy mnichocy mnibia'häyoyii. Mmøødhájnäbä tøyhajt hajxy jaduhñ coo ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhijnä tu'ugmädia'agy. Ween hajxy jaduhñ tehngajnä mjaac habøcy. ³ Y coo ja'a Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhijnä, jaduhñ hajxy mnajuøñä nebiatiä Dios wyiinmahñdyhaty, coo cøxiä wiinä jiaanç tehñ ñajuø'øy, coo cøxiä wiinä jiaanç tehñ jiaty. ⁴ Paady mijts jaduhñ nhawáanäm, jaduhñ hajxy mga'a yajwiinhóønät, hoy häna'c hajxy yajxon cu xjia møødmädia'ag. ⁵ Hóyhøch jim nga'a ja hity maa mijtsän hajäya'ayhaam, njahmiejchp mijts jaduhñ. Xoondáacpøch jaduhñ coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmábøjcä, møød coo hajxy tu'ugmädia'agy mhity.

⁶ Tøø ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mmábøjcä, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. Paady hajxy mmøødhijnät tu'ugmädia'agy. Paadiä miädia'agy hajxy pedyii mgudiúunänät. ⁷ Ca'xy hajxy jaduhñ mgudiúnät nebiä Epafras hajxy xyajnáhixøøyyän. Mijts, mmábøjcäbä Jesucristo miädia'agy hajxy. Tsipcøxpä Dios hajxy jabom-jabom mnámá'awät “Dioscujú'uyäp.” Hix, coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajnáhwa'açh, paady hajxy jaduhñ mmábøgät.

⁸ Mnigwieendähadóǰjap hajxy. Cabä häna'cä miädia'agy hajxy mmäbóǰcät, ja'a häna'cä Jesucristo hajxy ca'a capxpaatpä. Høhndaacpä hajxy jaduhñ wiädity. Cab tii tøyhajt hajxy ñä'ägädä jecy.

⁹ Nebiä Dios jim̄ yhitiän cøxp, jaanä jaduhñä Jesucristo jim̄ yhiipä. Hix, pedyii ja'a Jesucristo Dyioshaty nebiä Tieedy Dyioshatiän. ¹⁰ Coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhijnä tu'ugmädia'agy, jaduhñä Dios hajxy xmiøødhijpä. Haa ja'a Jesucristo, nägøxiä ja'a Diosmoonsähajxy jim̄ yhanéhmanä tsajpootyp ja'a Jesucristo. ¹¹ Coö ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xmiøødhíjtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, jaduhñ hajxy xyhíxäm nejiän coö hajxy häxøpy tøø nyajcircuncidarhíjtäm, je'eguiøxp coö ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø nhøxhíxäm. Jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e jia wi'i miäna'añ coö hajxy nyajcircuncidarhíjtämät, højts ya'adiøjc-híjtäm. Coö ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy häxøpy tøø xquia'a yajnahwáatsäm, cabä circuncisión häxøpy tiuunǰpaady. ¹² Coö hajxy nnäbéjtäm, jaduhñ hajxy ngähxó'cäm coö ja'a nhaxøøgcuhdujt hajxy tøø nnajtshixøyyänä, møød coö ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbóǰcänä coö ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, møød coö yagjujyipiøjtägajtsä ja'a Dios. ¹³⁻¹⁴ Jaduhñ mäwíinäts hajxy hijty nhíjtäm nebiä ho'ogypiän coö ja'a pojpa cädieey hajxy hijty njaanç tehñ miøødhíjtäm coö hajxy hijty haxøøg njaanç tehñ jïäya'ayhíjtäm. Jéquiänä Moisés hajxy xyhanéhmanä nebiä hoguiuhdujt hajxy ngudiúunämät. Pero cab hajxy hoy ngudiunáanäm. Paadiä Moisés jecy miänaañ coö hajxy cu ngumadóowäm. Mänitä Dios miänaañ coö ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämät cruzcøxp. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy cøjx xyanähwáatsäm. Jaduhñä Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhíjtänä. ¹⁵ Coö ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xñähho'túutäm cruzcøxp, mänitä møjcu'ugongä quiuhdujt hajxy quiøxy pójcäxä ja'a højtsøxpä. Tøø ja'a Dios jaduhñ yajcähxø'øgy coö ja'a Jesucristo ja'a møjcu'ugong hoyhoy tøø quia'a yajmäjäda'agy.

¹⁶ Coö mijts pøn xjia wi'i yhane'emá'anät coö ja'a quiuhdujt hajxy myajtúunät, cab hajxy mnä'ägädä møjpadá'agät. Madiu'u cuhdujt hajxy miøødä, coö hajxy tijaty mga'a hu'ug mga'a cáyät, møød coö ja'a xøø hajxy myagjadóǰjät, ja'a jomøjthaambä, ja'a po'oahaambä, ja'a poo'xxiøøhaambä. Cabä cuhdujt jaduhmbä hajxy mgudiúnät. ¹⁷ Hix, cab jaduhñ tiuunnä, je'eguiøxpä coö ja'a Jesucristo yaa yhooy hädaa yaabä naaxwiin. Jaayá'ayädsä quiuhdujt jaduhñ túunnäp. ¹⁸ Näje'e jäya'ayä Diosmoonsä hajxy wyiingudsähgø'øy. Páadiäc hajxy jaduhñ wyiingudsähgø'øy je'eguiøxp cooc tyijy hajxy quia'a jada'añ nebiä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwät. Haxøøg hajxy jiaanç tehñ wyiinhahñdyhaty. Jaanç tehñ ñiguiumáayyap hajxy je'eguiøxp cooc tyijy hajxy naxy cøxiä wiinä wyiinhixy. Coö mijts xjia wi'i yhane'emá'anät coö hajxy mbahixät, cab hajxy mnä'ägädä yajwiinhóønät. ¹⁹ Yhøxhixypä Jesucristo hajxy jaduhñ. Haa ca'a, je'e hajxy ngopc-híjtäm nägøxiä, mäduhñtiä Diosmädia'agy hajxy nmäbóǰcäm. Tu'ugmädia'agy hajxy xmiøødhíjtäm. Je'e ja'a mäjaa hajxy xmiøoyyäm nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy ngudiúunämät, neby hajxy jaduhñ tu'ugmädia'agy nnimiøødhíjtämät hamiñ häxøpy. Chojpiä Dios ja'a jioot jaduhñ.

²⁰ Tøø ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Paadiä mhamdsoo wiinmahñdy hajxy tøø mnajtshixø'øy. Tii hajxy coö mwí'i quiuhdujthatyñä nebiä häna'c-hajxy yhuuc cuhdujthatiän, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä. ²¹ Madiu'u hajxy jaduhñ jiaanç tehñ quiuhdujthaty. Jaduhñ hajxy miäna'añ coö hajxy tijaty mga'a nä'ä jøø'xät, møød coö hajxy tijaty mga'a nä'ä nähdonät, je'eguiøxp cooc tyijy quia'a hoyyä. ²² Yhamdsoo cuhdujt hajxy jaduhñ yaghijpy coö hajxy jaduhñ miäna'añ coö hajxy tijaty nga'a jøø'xämät, coö hajxy tijaty nga'a nähdoonämät. Hix, cab tii jaduhñ ñä'ägädä jecy. Paadiä cuhdujt jaduhmbä quia'a jegaambä. ²³ Coö hajxy jaduhñ quiuhdujthaty, hamuumdu'joot hajxy jaduhñ quiudiunä nägø'ø nädecypiä. Jaduhñ hajxy jia nibiäda'agyii nebiä jaanç tehñ jiootxeemybiän. Hamdsoo hajxy jia ničhaachtiiñii, cooc tyijy yhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhñ hoy

yhøxhixa'añ. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a cuhdujt jaduhñbä hoy jia cähxø'øgy; pero cab jaduhñ ñä'ägädä tuunḡpaady.

3

1-2 Coo ja'a Jesucristo jiuypiojcy, paady hajxy jim nnøcxáanäm maa yhäñ'a'yän, jim hahooyhaamby maa ja'a Dios yhäñ'a'yän. Tsøcxä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäbøjcam. Cab hajxy nyajcopcøyyämät ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä. 3 Tøø hajxy jaduhñbä nnajtshixøyyänä je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Coo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhítäm, paadiä Dios hajxy jim xyaghidáanäm maa je'e yhiitiän. Tøø ja'a hawiinjemywyiinmahñdy hajxy xmióoyyäm. 4 Y coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, mänit hajxy min xyajpædø'øgáanäm. Mänit hajxy jim xyajnøcxáanäm tsajpootyp. Hoy miänaajä hajxy jim xyaghidáanäm.

5 Paadiä mguhdujt hajxy naxy mdehmñ ñajtshixø'øwät, ja'a hajxy yaa myajtuumbiä hädaa yaabä naaxwiin. Cabä to'oxiøjc hajxy nä'ä nägoobä mnä'ä møødtsäná'awät jabiøcy. Cab hajxy haxøøḡ mjäya'ayhädät. Cabä mjoot hajxy mbädá'agät maa haxøøḡ ca'a hoybän. Cabä mmäjøøñä mmädøjc hajxy tijaty mhadsøjcät. Jaançh tehñ yhaxøøḡ jaduhñ. Jaduhñ miäbaady nej coo jäya'ayä quepychechä naaxpoch hajxy wyiin-gudsähgø'øy. 6 Coo hajxy jaduhñ jiatcø'øy, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä, paady hajxy yajcumädoḡa'añii ja'a Dios. 7 Jaduhñ hajxy hijty mbajatcøøbiä haxøøḡ. 8 Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, hahixøøby jaduhñ coo ja'a mhaxøøḡcuhdujt hajxy mna-jtshixø'øwät. Cab hajxy mnimiäjootma'adøøjät. Cab hajxy mniyhojøøjät. Cab hajxy haxøøḡ mniñänømøøjät. Cab hajxy mhaxøøḡcapx mhaxøøḡmädiá'agät. 9 Cab hajxy hamiñ haxøpy mniwyiinhøønøøjät. Jaduhñ hajxy hijty mjatcø'øy. Cab hajxy jaduhñ mjatcøøñät. 10 Ja'a hawiinjemywyiinmahñdy hajxy mhabøjnäp, jaduhñä Dios hajxy hoy mbahijx mbadúunñät, je'eguiøxp coo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhítäm. Paadiä Jesucristo ja'a hawiinjemywyiinmahñdy hajxy xmióoyyäm tehñgajnä, jaduhñ hajxy maas hoy nbahíxämät. 11 Je'eduhñ tsoobaatp coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhítäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, je'eguiøxp coo hajxy nägøxiä xñähho'túutäm wiinduhmyhagajpt, hoy piønä. Cabä Jesucristo hajxy wiingaty xquiunúu'xäm. Tu'cuhdujt hajxy xquiunúu'xäm haagä hawa'adstuum. Cab jaduhñ miøjpæda'agy pø judiøshájtäm hajxy, pø caj. Cab jaduhñ ñejpiä pø høxpøcyhájtäm hajxy, pø caj. Cab jaduhñ ñejpiä pø cudoogø'øyhájtäm hajxy, pø caj.

12 Mijtsä Dios tøø xyajnähdiijy coo ja'a tiuunḡ hajxy jaduhñ mdúunät. Paady hajxy xjiaançh tehñ chocy. Naxiä hojioot hajxy mdehmñ miøødhädät. Naxy hajxy jaduhñ mhídät mee'xxieemy. Mmee'xtúgäp hajxy jaduhñ. 13 Cab hajxy tii mdsippädá'agät, cab hajxy tii mma'adpädá'agät. Coo hajxy mniñägädieeyø'øwøøjät, mnimiämee'xøøjäp hajxy jaduhñ, nebiä Jesucristo hajxy xmié'e'xäm. Coo hajxy jaduhñ xmié'e'xäm, paady hajxy mmämée'xät pøñ xñägädieeyøøby. 14 Hamiñ haxøpy hajxy mniçhogøøjät. Jaduhñ hajxy hoy mjaançh tehñ yhídät tu'ugmädia'agy. 15 Weenä Jesucristo hajxy jaduhñ jootcujc xyaghíjtäm tu'ugmädia'agy neby hajxy yaa tøø xpiädáacäm. Jabomñ-jabomñ hajxy tsøc híjtäm jootcujc. Tsøgä Dios hajxy nämáayyäm “Dioscujú'uyäp.”

16-17 Mhabøjcäbä Jesucristo miädia'agy hajxy cøxiä. Myajtuunḡpáadäp hajxy jaduhñ. Ja'a Dioswiinmahñdyhaam hajxy myajniñähixø'øwøøjät. Jaanä jaduhñ hajxy mnijioot-capxmcøpøjcäbät. Hamuumdu'jootä Dioshøy hajxy mhøwät. Naxiä Diosteedy hajxy mdehmñ ñämá'awät “Dioscujú'uyäp”, je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Je'e hajxy nWiindsønähájtäm. Ja'a Jesucristocøxpä hajxy tijaty mdúnät.

18 Mijts to'oxiøjc hajxy, tsipcøxpä mnihyhapä miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Cähxø'øgaamb hänajty jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøcy. Chojpä Dios ja'a jioot jaduhñ coo hajxy jaduhñ mgudiúnät. 19 Mijts, ya'adiøjc-hajxy, yajxonä mdo'oxiøjc hajxy jaduhñ mdsoc mba'häyøwät. Cab hajxy mnä'ägä hójät. 20 Pønjaty høxcujc-hajp,

mmäbøjcäbä mdajjä mdeediä miädia'agy hajxy jaduhñ cøxiä. Xquiumáyäbä Dios hajxy jaduhñ. ²¹ Jaanä jaduhñ mijts teedyhajpä, cabä mnøøxä mmajc hajxy nä'ä nägoobä mnä'ä yagjootmä'adät, coo hajxy jaduhñ ñä'ä jootmayhädät. ²² Jaanä jaduhñ mijtspä, mijts moonsähajpä, hamuumdu'jootä mwiindsønä miädia'agy hajxy mgudiuun mguñájxät, nebiaty hajxy xyhane'emy. Jaduhñä häna'c-hajxy näje'e jiatcø'øy, coo ja'a wyiindsøn hajxy hänajty jim tiäna'ay, mänit hajxy hänajty jøjwidsø'ø tiägø'øy tuumbä. Yajcumayaamb hajxy hänajty coo hajxy hänajty jiaanç tehñ tiuñ. Caj mijts jaduhñ mjatcøøbiät. Coo hajxy hoy mdúnät, cähxø'ögäp jaduhñ coo ja'a Dios hajxy hoy mwiingudsähgø'øy. ²³ Hamuumdu'joot hajxy mdúnät hoy tiehñ miädyii tuungä, jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. Cab hajxy mnä'ä yajcumayá'anät cu'ughagujc. ²⁴ Paady hajxy jaduhñ hoy mdúnät, tøø hajxy mnajuø'øy coo ja'a Dios hajxy jim xyajnøcxa'añ tsajpootyp, je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy mmäduñ. Hix, tøyhajt hajxy jaduhñ mnä'ägädä Wiindsønhaty. ²⁵ Pøn hoy ca'a jäya'ayhajp, tsipcøxp jaduhñ nøcxy quiumädowa'añ. Hoy jia mäyøøjä, cabä Dios miøjpäda'agy.

4

¹ Hoorä, pønajaty moonsämøød, hoyyä moonsä hajxy myajtúnät. Cab hajxy md-saaçhtiúnät nä'ä nägoobä. Naxy hajxy mdehñ jahmiédsät coo mijtsä mWiindsøn jyijäbä, ja'a jim hijpä tsajpootyp.

² Tehngajnä Dios hajxy mba'yá'axät hamuumdu'joot. Ca'a Diosmädia'agy hajxy mmäniyhøxmaaho'ogyii. Mnämä'awäbä Dios hajxy “Dioscujú'uyäp.” ³ Mba'yá'axäbä Dios hajxy ja'a højtscøxpä coo højts ween xyajyajnäbaadø'øy coo højtsä miädia'agy njaac mädiáacät ja'a Jesucristocøxpä, ja'a naam yajmädoyhátiäbä. Cooçh jaduhñ tøø nmädia'agy, páadyhöch yaa ndsumyhäña'ay. ⁴ Pa'ya'axä Dios hajxy ja'a høøchcøxpä, jaduhñchä Diosmädia'agy howyiinjuøøñä nyajñähixø'øwät. Jaduhñä Dios jiaanç tehñ quiumay.

⁵⁻⁶ Ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, hoy yajxon hajxy mmøødmädiá'agät hoy miänaajä. Cab hajxy mmädsip, cab hajxy mmäma'adø'øwät. Coo ja'a Dios jaduhñ miänä'anät, naxy hajxy mdehñ quiudiúnät. Jaduhñ hajxy paquiä mnajuø'øwät neby hajxy hoy mhadsówät hoy tiehñ piønä.

⁷ Haa ja'a mägu'ughajpä Tíquico, jaanç tehñ yhöyhøch je'e xmiøødtuñ ja'a Dioscøxpä. Coo jim miédsät maa mijtsän, mänit hajxy xyhawaanaañä cøxiä ja'a høøchcøxpä. ⁸ Mänit hajxy xjiootcapxmøcpøga'añ. ⁹ Quipxiä Onésimo miødhada'añii. Hóyhøch je'e xmiøødtuumbä. Jim je'e chohmbä maa mijtsän. Xyhawaanaañäp mijts jaduhñ nebiaty yaa jiadyii.

¹⁰ Haa ja'a Aristarco, yaaçh je'e xmiøødtsumçhänäabiä. Xyajpoo'xp mijts je'ebä. Møødä Marcos hajxy xyajpoo'xpä. Ja'a Bernabé jiuju miägu'ug je'eduhñ. Tøø mijts nnocyñäjaayø'øy ja'a Marcoscøxpä. Coo jim miédsät maa mijtsän, mänit hajxy hoy yajxon mwiingudsähgø'øwät. ¹¹ Jaduhñä Jesús Justo hajxy xyajpoo'xpä. Haa ja'a judíoshajxy yaabä, ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø miäbøquiäbä, cábøchä Diosmädia'agy hajxy xmiøødyajwa'xa'añ. Jagóoyyøchä Aristarcohajxy xmiøødtuñ, møødä Marcos, møødä Jesús Justo. Hóyhøch hajxy jaduhñ xpiuhbety. ¹²⁻¹³ Xyajpoo'xp mijtsä Epafras jaduhmbä. Ja'a Jesucristo tiuung je'e tiúunäbä. Jim je'e chohmbä maa mijtsän. Høøchä tøyhajt nmøød coo ja'a Epafras ja'a Dios jiaanç tehñ miänuu'xta'agy ja'a mijtscøxpä, møødä mäbøjpädøjcøxpähajxy, ja'a hajxy jim tsänaabiä Laodicea, møød jim Hierápolis. Jaduhñä Epafras ja'a Dios miänuu'xta'agy coo mijtsä Diosmädia'agy pedyii myajtúnät hamuumdu'joot. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. ¹⁴ Jaduhñ mijts ja'a Demas xyajpoo'xpä, møødä Lucas ja'a mädsøoyøøbiä.

¹⁵ Huuc yajpoo'xä mäbøjpädøjc hajxy, ja'a hajxy jim hijpä Laodicea. Jaduhñä hermana Ninfa hajxy myajpóo'xpät, møødä mäbøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy jim nøcxpä Dioswiin-gudsähgøøbiä maa ja'a Ninfas tiøjcän. ¹⁶ Coø hädaa nocy hajxy hñajty tøø mgapxy, mänit hajxy jim mguejxtägätsät Laodicea, weenä mäbøjpädøjc-hajxy jim quiápxpät. Mänitä nocy hajxy mgápxpät, ja'ačh jim tøø nguéxiäbä Laodicea. ¹⁷ Huuc näma'awä Arquipo hajxy jaduhñ coø naxy hoy tiehm quiudiúnät nebiaty tøø yhane'emyii ja'a Dios.

¹⁸ Hamdsoo cø'øjaayháambyhøch hädaa nocy nyajmaya'añ. Huuc pa'ya'axä Dios hajxy ja'a høøhcøxpä coøch ween xpiuhbety maach yaa ndsumyčhänä'ayän. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy. Amén.

1 Tesalonicenses

¹ Chaa hõjts hädaa nocy nhädiuunmuga'añ, hõõch Pablo, mõödä Silvano, mõödä Timoteo. Mijts hädaa nocy nyajnajaayøøby, pønjetiä Diosmädia'agy jim mabøjp Tesalónica. Mwiingudsähgøøbiä Diosteedy hajxy mõödä Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsønähjtämbä. Tu'ugmädia'agy hajxy mmøødhity. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy mõödä Jesucristo.

²⁻³ Tehngajnä hõjtsä Dios nnäma'ay “Dioscujú'uyäp” ja'a mijtscøxpä nägøxiä. Jaanä mijtscøxpä hõjtsä Diosteedy nmänuu'xta'agy tehngajnä. Jaduhñ hõjtsä Dios nnäma'ay coo mijtsä miädia'agy hamuumdu'joot mmäbøjcä, paady hajxy hoy mjaanç tehñ quiudiuunä. Paady hajxy jaduhñ mgudiuñ, coo ja'a Dios hajxy mjaanç tehñ chocy. Coo ja'a Jesucristo hajxy hamuumdu'joot mjøbhixy, paady hajxy nägøø nädecypiä mmee'xtucy. ⁴ Mägu'ughajpädøjc, xchojpä Dios hajxy jaduhñ. Nnajuøøby hõjts jaduhñ coo ja'a Dios hajxy tøø xwyiimbiy. ⁵ Hix, coo hõjts mijts nyajwiingapxøøyy coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'tuütäm, ja'a Dioshespíritu hõjtsä mäjaa hänäjty xmiooby. Cab hõjts hänäjty nä'a nägoobä nnä'a capxy nnä'a mädia'agy. Coo hõjtsä mäjaa jaduhñ xmioooy, paady hõjts hänäjty nnajuøøy coochä tøyhajt hänäjty nyecy. Mänaa hõjts jim nhitiän maa mijtsän, hoy hõjts jim nhijty. Paady hõjts jaduhñ hoy nhijty coo hõjts mijts hänäjty jaduhñ hoy ween xpiahity. Mjähmiejchp hajxy jaduhñ, túhmäts.

⁶ Jaduhñ hõjts mijts hoy xjiaanç pahity. Jaduhñä Wiindsøn Jesucristo hajxy hoy tøø mbahixpä. Yajxonä mädia'agy hajxy jaduhñ mmädooy, ja'a hõjts mijts nyajwiingapxøøyyäbä ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hõjtsä Dios xñajtsapxøøyyäbä. Mxoonäac hajxy jaduhñ coo hajxy jaduhñ mmädooy, hoy hajxy hänäjty jaduhñ hanaxiä mja tsaachpøcy. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xyajxoonäac. ⁷ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø mmäbøcy, hoy hajxy hänäjty mja tsaachpøcy, paadiä mabøjpädøjc-hajxy hoy miäbøjpä nägøxiä, ja'a hajxy jim tsänaabiä maa ja'a naax xiøhatiän Macedonia mõöd Acaya. ⁸ Ca'a jyimiähajtiä ja'a Diosmädia'agy jaduhñ tøø wia'xy ja'a Jesucristocøxpä. Wiinduhmyhagajpt jaduhñ wia'xnä. Jaanä jaduhñä mädia'agy wia'xpä wiinduhmyhagajpt coo mijtsä Diosmädia'agy mmäbøjtsohñ. Coo ja'a mabøjpädøjc-hajxy jaduhñ tøø miädoyhajnä, paady hõjts jaduhñ nga'a nägapxy. ⁹ Hix, majaty hõjts nwädity, jaduhñ hõjtsä mabøjpädøjc xñäma'ay coog hõjts mijts hoy yajxon xyajtøjtägøøyy mänaa hõjts jim nhoyyän maa mijtsän, mõöd coogä quepychechä naaxpoch hajxy tøø mnajtshixøøñä. Päädiäc hajxy tøø mnajtshixøøy coogä Dios hajxy mwiingudsähgøøñä, mõöd coogä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot myajtuunnä. Tøyhajtä Dios jiujuqiä. Cabä quepychechä naaxpoch jiujuqiä. ¹⁰ Mõöd jaduhñ hajxy miänaambä cooc mijtsä Dioshuung Jesucristo hajxy mjøbhixy coo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Tsajpootyp chohnda'aga'añ coo hänäjty yaa miänaca'añ. Coo ja'a Jesucristo hänäjty tøø yho'ogy, mänit yagjujypiøjcä ja'a Tieedy. Mänit jim ñøcxy tsajpootyp. Ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajnähwa'adsaanäm coo ja'a haxøøgjäya'ayhajxy hänäjty yajcumädowa'añii ja'a Dios.

2

¹⁻² Mägu'ughajpädøjc, coo hõjts jim nhooyy Filipos Diosmädia'agy-yajwa'xpä, mänit hõjtsä jäya'ay jim xxiøøghajty. Høxtä xchaachtuun hõjts jaduhñ. Pero coo hõjts mäntiä nnøcxy maa mijtsän, mänit hõjtsä Dios xjiootcapxmøcpøjcy, hoy hõjtsä jäya'ay hänäjty xjiaanç tehñ miädsiphaty. Y coo hõjts mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxøøyy, mänit hajxy mmäbøjcy hamuumdu'joot. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. Coo hõjtsä Dios xpiuhbety, paady hõjtsä miädia'agy hamøj jootmøj nyajwa'xä. ³ Tøyhajtä Diosmädia'agy jaduhñ. Hamuumdu'joot hõjts nyajwa'xy. Cab hõjts nhøhnda'agy. ⁴ Haa ca'a, ja'a Dios hõjts xwyiinguejx Diosmädia'agy-yajwa'xpä, paady hõjts hamuumdu'joot nyajwa'xy ca'xy

pedyii. Cab hõjts nyajtägach ni weeñtiä. Ja'a Dios hõjts xquiumaayy. Jaduhñ hõjtsä njoot chocy coo hõjts xquiumáyät. Cab hõjts nmõjpdä'agy pø cab hõjtsä cu'ug xquiumay. Hix, jaduhñä Dios hajxy xñajuóøyyäm neby hajxy nwiinhõñdhájtäm. ⁵ Mänaa hõjts jim̄ nhoyyän maa mijtsän, cab hõjts mijts hãnajty nwiinhõña'añ. Jii jäya'ayhajxy näje'e, yajxón hajxy miäwiinhõññ je'eguiøxp coo hajxy yajcumaya'añ. Pero hõjts, cab hõjts jaduhñ mänaa njatcø'ø. Ni cab hõjtsä xädø'øñ mänaa nhadsocy. Jii jäya'ayhajxy näje'ebä, yajxón hajxy miäwiinhõññ, weenä xädø'øñ hajxy jaduhñ mio'oyii. Pero hõjts, cab hõjts jaduhñ njatcø'ø. Tøyhajt jaduhñ. Xñajuóøbiøchä Dios jaduhñ cooch nga'a hõhnda'agy. ⁶ Cab hõjts jaduhñ nmäna'añ coo hõjts pøn̄ xwyiingudsähgø'owät, ni mijts ni pøn̄, hoy jaduhñ jia hawiinmatsä coo hõjts cu xwyiingudsähgøøyy, je'eguiøxpä coo hõjtsä Jesucristo tøø xwyiinguexy. ⁷ Pero nnäxuu'chp hõjts mijts. Mijtsøxpä hõjtsä hojioot nmøødhaty. Høxtahm̄dsä tajjãya'ay ja'a yhuung hajxy cwieendähaty, jaduhñ hõjts mijts ngüeendähajpä. ⁸ Njaanç tehñ chojpy hõjts mijts, paady hõjts mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxø'ø. Høxtä cu nnähho'tuuty hõjts mijts coo ja'a Dios jaduhñ cu miänaañ. Hix, hoyhoy hõjts mijts ndsocy nba'häyoy nägø'ø nädecypä. ⁹ Mägu'ughajpädøjc, mänaa hõjts mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxø'øyän, nnajuøøby hõjts hãnajty coo mijtsä xädø'øñ hãnajty may mga'a møødä. Paady hõjts hãnajty møc nduñ nxajy xøømdsuhñ. Mjahniejch hajxy jaduhñ, túhm̄äts. Ja'a nhamdsoo caayyøøc hõjts hãnajty nguduumby nguxajpy. Cab hõjts hãnajty nmäna'añ coo hõjts mijtsä caayyøøc xñä'ä mó'owät.

¹⁰ Mägu'ughajpädøjc, hoy hõjts jim̄ nwädipty maa mijtsän. Cab hõjts jim̄ nmee'ch nbojty. Cab hõjts jim̄ nduundägooyy nnajxtägooyy. Ni weeñtiä hõjts jim̄ nga'a cädiehy. Tøyhajt jaduhñ, túhm̄äts. Jaduhñ hõjtsä Dios xñajuøøbiä coo tiøyyä. ¹¹ Høxtahm̄dsä teedyjäya'ayä yhuung hajxy jiootcapxmøcpøcy, jaanä jaduhñ hõjts mijts njootcapxmøcpøjpä. Tøyhajt jaduhñ, túhm̄äts. Jaduhñ mijts nmägäpñ nhanehmbä coo hajxy hoy yajxón mjäya'ayhädät. ¹² Jaduhñä Dios jioot chocy. Coo hajxy jaduhñ hoy yajxón njäya'ayhãjtämät, paadiä Dios hajxy jim̄ xyajnøcxäänäm tsajpootyp maa miähane'emiän, maa wyiingudsähgø'øyijän.

¹³ Paady hõjtsä Dios tehngajnä nnäma'ay “Dioscujú'uyäp.” Hix, coo hõjts mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxø'ø, mänit hajxy hamuumdu'joot mguhbøjcy. Jaduhñ hajxy mmäbøjcy coo jiaanç Diosmädia'aguiä. Cab hajxy mmänaañ cooc tyijy jäya'ay tøø yhädiuñ. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios tøø yhädiuñ. Y coo hajxy jaduhñ mmäbøcy, paady hajxy hoy mjäya'ayhajnä. ¹⁴ Mägu'ughajpädøjc, coo ja'a mhamdsoo mägunaax hajxy xchaaçhtiuuñ, ja'a judíoshajxy, jaduhñ hajxy mjajt mhabejpä nebiä mäbøjpädøjc-hajxy jim̄ chaaçhpøquiän Judea-naaxooty, ja'a hajxy mäbøjpä ja'a Diosmädia'agy møødä Jesucristo miädia'agy. Jaduhñ hajxy chaaçhtiuunäbä ja'a yhamdsoo mägunaaxhajxy, ja'a judíoshajxy. ¹⁵ Coo ja'a Wiindsøn̄ Jesucristo yagho'cä, ja'a judíoshajxy jaduhñ jatcøøyy. Jaduhñä judíos ja'a profetadøjc hajxy jecy yagho'pä. Hõjtspaadiä judíos xjiaac had-saaçhtiuunnajxpä. Coo ja'a judíoshajxy jaduhñ haxøøg yhäna'c-haty, paady hajxy quia'a cumayii ja'a Dios. Hoy piøn̄ä hajxy jaduhñ miädsiphaty. ¹⁶ Hix, coo hõjtsä jäya'ayä Diosmädia'agy hãnajty nyajmøødmädia'agy, ja'a hajxy ca'a judíospä, ween hajxy jaduhñ ñähwaats quiuhwaatspä, mänit hõjtsä judíos hãnajty xjia wi'i yhaduga'añ. Coo ja'a judíoshajxy jaduhñ jiatcø'ø, tehngajnä hajxy hanaxiä haxøøg jiaac tehñ jiatcø'ø. Pero mobädajpä hajxy hoyhoy yajcumädowa'añii ja'a Dios.

¹⁷⁻¹⁸ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, coo hõjts jim̄ nhooyy maa mijtsän, mänit hõjts jim̄ nwiimbjçumbä. Mänit hõjts yaa nmänajcy. Pero cab hõjts hijty yaa njega'añ. Ja wi'i ñøcxtägatsaamb hõjts jim̄ jadähooc maa mijtsän. Hix, jaduhñ hõjts mijts njuø'øy nebiä hamdsoo huungpän. Hoy miänaajä mijts njahniejtsta'agy, hoy hajxy nga'a ja niyhjçäm hajjcy. Høøch Pablo, mayhóoc-høch jim̄ tøø nja wi'i ñøcxtägatsa'añ, pero cab hõjtsä møjcu'ugong tøø xyajnäbaadøøyyä coo hõjts jim̄ nnøcxtägätsät. ¹⁹⁻²⁰ Haa ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøn̄hãjtämbä, coo je'e yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin,

mänit hajxy hänajty mgähxø'øga'añ maa wyiinduumän coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hamuumdu'joot tøø mmäbøcy. Paady højts njøbhixy coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. Mänit højts jaduhñ nxoonða'aga'añ nägø'ø nädecypä ja'a mijtscøxpä. Mänit højtsä Dios xquiumaya'añ je'eguiøxp coo ja'a miädia'agy hajxy hoy mgudiunä mänaabä højts mijts hoy nyajwiingapxø'øyän.

3

¹⁻³ Coo højts jaduhñ nmädoyhajty coog hajxy hijty mjaançh tehñ chaaçhpøcy, mänitøch njaançh tehñ jiootmayhajpøjcy je'eguiøxp cooçh hänajty nga'a najuø'øy pø mjøjtänaabiä møjcu'ugong hajxy hänajty. Páadyhøçhä njoot hänajty jiaançh tehñ chocy cooçh jimñ nnøcxät maa mijtsän, nmäyajtøwáambiøch mijts hänajty pø hoy hajxy hänajty mme'e'xtucy. Pero cab hänajty ñäbaadø'øwa'añ cooçh jimñ nnøcxät. Mänitøch jaduhñ nwi-inmahñdyhajty cooçhä hermano Timoteo jimñ nguéxät nidiuhñ, y cooçh jiiby nidiuhñ nmähmø'øwät Atenas. Näguipxy højtsä hermano Timoteo xmiøødtuñ Diosmoonsä maa højtsä Diosmädia'agy nyajwa'xiän ja'a Jesucristocøxpä. Páadyhøçhä hermano Timoteo jimñ nguejxy maa mijtsän coo mijts jaduhñ xjiootcapxmøcpøgät maa hajxy hänajty mdsaaçhpøquiän, weenä Diosmädia'agy hajxy hänajty jaduhñ maas hoy mmäbøcy hamuumdu'joot, møød ween hajxy hänajty jaduhñ mga'a jootmayhaty. Hix, ja'a Dios hajxy jaduhñ tøø xyajnähdíjjäm coo hajxy jaduhñ ndsaaçhpøjcämät ja'a Jesucristocøxpä. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. ⁴ Haa ca'a, mänaa højts jimñ nhoyyän maa mijtsän, mänit hajxy nhawáanäm coo hajxy hänajty tsipcøxp ndsaaçhpøgáanäm. Jaduhñ hajxy tøø njaançh jajt tøø njaançh habéjtäm, túhmäts. ⁵ Hoorä, cooçh hänajty nga'a najuø'øy pø hoyyä møjcu'ugong hänajty mjøjtäna'ay maa hajxy hänajty xjia wi'i jiojcapxø'øyän, mänitøch jaduhñ nja mänaañ cooçh jimñ nnøcxät maa mijtsän. Pero coo hänajty quia'a näbaadø'øwa'añ cooçh jimñ nnøcxät høøçh, páadyhøçhä hermano Timoteo jimñ nguejxy, ween mijts jaduhñ xmiäyajtøy pø hoyyä møjcu'ugong hajxy hänajty tøø mjøjtäna'ay, pø hoyyä Diosmädia'agy hajxy hänajty mbanøcxyñä. Hix, ndsähgøøbiøch hänajty coo ja'a møjcu'ugong hajxy hänajty tøø xjiojcapxø'øy. Coo hajxy häxøpy tøø mga'a mee'xtucy, xiøøbä højts mijtsä Diosmädia'agy häxøpy hoy tøø nyajwiingapxø'øy.

⁶ Coo ja'a Timoteo jimñ jiaançh hooyy maa mijtsän, mänit wyiimbíjcumbä. Hoy yaa miejtstägach maa højtsän. Mänit højts xyhawaanä coogä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mmäbøcy hamuumdu'joot, møød coog hajxy hamiñ haxøpy mniçhogyii. Hoxioonðaacnä jaduhñ. Jaduhñä Timoteo miänaambä cóogøch mijts hoy miänaajä xjiahmiejtsta'agy, møød cóogøch mijts xchocy xpia'häyoy. Jaduhñägøch mijts xjia wi'i yhixa'añ nébiøch mijts nja wi'i yhixa'añän.

⁷ Mägu'ughajpädøjc, coo højts jaduhñ nmädoyhajty coogä Diosmädia'agy hajxy hänajty tehngajnä mmäbøcy hamuumdu'joot, mänit højts njootcugøøyy, hoy højts hänajty hanaxiä nja tsaaçhpøcy, hoy højts hänajty møj may nyajmaajiaty. ⁸ Paady højts jootcuyc nni-jiäwøøyyänä coo mijtsä Diosmädia'agy tehngajnä mbanøcxy hamuumdu'joot ja'a Jesucristocøxpä. ⁹ Coo mijts jaduhñ mmäbøcy tehngajnä, paady højts njaançh tehñ xioonða'agy Dioswiinduum, paady højtsä Dios hoy miänaajä nnäma'ay “Dioscujú'uyäp.”

¹⁰⁻¹¹ Xøømdsuhñ højtsä Diosteedy mba'ya'axy møødä Wiindsøn Jesucristo. Jaduhñ højts nmänuu'xta'agy hamuumdu'joot coo hajxy ween yajnäbaadø'øy coo højts jimñ nnøcxtägätsät maa mijtsän, jaduhñ højts mijtsä Diosmädia'agy njaac yajnähixø'øwät nebiaty hajxy pedyii mga'a mäbøcyñä, ¹² møød weenä Jesucristo hajxy xjiaac puhbety coo hajxy hamuumdu'joot mjaac niçhogøøjät hamiñ haxøpy neby højts mijts ndsoquiän, møød coo jäya'ay hajxy jaduhñ nägøxiä mdsoc mba'häyówät, ¹³ møød weenä Jesucristo hajxy xjiaac puhbety coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mbanøcxät, møød coo hajxy mga'a najtshixø'øwät, møød coo hajxy mga'a wädítät haxøøg, jaduhñ hajxy mhídät hawa'adstuum, jaduhñ hajxy pøn xquia'a nähwaambédät maa ja'a Diosteedy

wyiinduumän coo ja'a Wiindsón Jesucristo hänajty yaa tøø quiädaactägach hädaa yaabä naaxwiin. Näguipxiä Jesucristo ja'a mioonsä hänajty nägøxiä miøødcäda'aga'añ møød pønjataiä Diosmädia'agy hänajty tøø miäböcy.

4

¹ Hoorä mägu'ughajpädøjc, ja'a Jesucristocøxpä højts mijts cham̄ nmägapxy nhane'emy coo hajxy hoy mjaac teh̄m̄ jiäya'ayhädät, jaduñä Dios hajxy xquiumáyät. Jaduhñ højts mijts jayøbajt nyajnähixøøyy. Y jaduñ hajxy hoy mjaanč jäya'ayhaty.

² Jaduhñ højtsä Wiindsón Jesucristo tøø xñajtsapxø'øyc coo højts mijts nyajwiingapxø'øwät, túhmäts. ³ Jaduhñä Dios hajxy xyajmädsójcäm coo hajxy hoy ngudiúunämät nebiaty hajxy tøø xyhanéh̄mäm coo hajxy hoy nwädíjtämät, møød coo ja'a haxøøgwinnmahñdy hajxy ngøxy najtshixøøyyämät. ⁴ Jaaná jaduñä Dios hajxy tøø xyhanéh̄mäm coo ja'a ndo'oxiøjc hajxy hoy yajxón nmøødtsánáyyämät, møød coo hajxy nwiingudsähgøøyyämät. ⁵ Haa ja'a jäya'ayä Dios hajxy ca'a hixyhajpnä, cabä miädia'agy hajxy jaduñ quiuidiunä. Hix, wiingto'oxiøjc hajxy wyi'i yhadsojpy. Pero mijts, ca'a hajxy jaduñ mbajtcø'øyc. ⁶ Ca'a mmäjøøñ mmädøjcä tio'oxiøjc hajxy jaduñ mmägapxtägooyä. Pønjaty jaduñ jatcøøby, tsipcøxp hajxy hoyhoy yajcumädo'wa'añii ja'a Jesucristo. Haa ca'a, jaduñ højts mijts tøø nhuuc hanehm̄bä. ⁷ Hix, jaduñä Dios hajxy tøø xyajnähdíjjäm coo hajxy hoy yajxón njäya'ayhájtmät. Cab hajxy jaduñ xyajmädsójcäm coo hajxy haxøøg nwädíjtämät. ⁸ Jaduhñds je'e, paadiä Dios ja'a yhEspíritu tøø xmióoyyäm, jaduñ hajxy hoy njäya'ayhájtmät. Pønjaty jaduñ ca'a cudiunaamb nébiøch cham̄ nmädia'aguiän, ja'a Dios hajxy jaduñ ñägädieeyøøby, ca'a jiäya'ayä.

⁹ Mägu'ughajpädøjc, ja'a Dios hajxy jaduñ tøø xyajnähixøøyyäm coo hajxy hamiñ haxøpy nničójcämät, pønjataiä Diosmädia'agy mæbøjp. Hoorä, coo ja'a Dios hajxy jaduñ tøø xyajnähixøøyyäm, cab yhadsipä cooçh mijts jaduñ njaac yajnäjaayø'øwät coo hajxy jaduñ nničójcämät. ¹⁰ Tøyhajt jaduñ coo ja'a mæbøjpädøjc hajxy nägøxiä mdsocy yaa Macedonia-naaxooty wiinduhmyhagajpt. Jaduhñ højts mijts mæböcy nmänuu'xta'agy coo hajxy maas hamuumdu'joot mmädsógät. ¹¹ Jaduhñ højts mijts tøø nhuuc hanehm̄bä coo hajxy hamoñ haducy mhídät, coo hajxy mga'a yajtägø'øwät maa cueendä hajxy mga'a møødän, møød coo hajxy mniyhix̄ mnimiähäyowøøjät hamdsoohaamby. Jaduhñä mjoot hajxy mbädá'agät coo hajxy jaduñ mgudiúnät, ¹² jaduñä cu'ug hajxy xquiumáyät, møød jaduñ hajxy tii mga'a yajmaajiädät.

¹³ Mägu'ughajpädøjc, ja'a jäya'ayhajxy ca'a mæbøjpä, coo ja'a jiuju ja'a miägu'ug hajxy yho'ogy tiägoy, mänit hajxy jiaanč teh̄m̄ jiootmayhaty. Paady hajxy jaduñ jiootmayhaty coo hajxy quia'a najuø'øyc coo ja'a Dios ja'a ho'oguiäya'ay yagjujyipiøjtägatsa'añ, ja'a hajxy hänajty tøø miäböquiäbä. Paady højts mijts cham̄ nhawáañäm, cab højtsä njoot chocy coo hajxy mjootmayhájpät. ¹⁴ Hoorä, coo hajxy jaduñ nmæbøjcäm coo ja'a Jesucristo jiujyipiøjtägajch mänaabä hänajty tøø yho'oguiän, paady hajxy jaduñ nmæbøjcäm coo ja'a Dios ja'a ho'oguiäya'ay yagjujyipiøjtägatsa'añ, ja'a hajxy hänajty tøø miäböquiäbä ja'a Jesucristocøxpä, ja'a Jesucristo hajxy møødhjipä tu'ugmädia'agy.

¹⁵⁻¹⁷ Hädaa mädia'agy jaduñbä, ja'a Jesucristøch jaduñ xñajtsapxøøyyä. Hoorä, coo ja'a Jesucristo hänajty yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit jim̄ choona'añ tsajpootyp. Mänit møc ya'axa'añ nebiä soldadowiindsøn hajxy møc ya'axiän coo hajxy hänajty chiptuna'añ. Mänitä Diosmoonsä møc ya'axaambä, ja'a møjtuung jim̄ møødpä tsajpootyp. Mänitä Dios ja'a xiuux̄t yajxu'uxa'añii møc. Mänitä ho'oguiäya'ayhajxy jiujyipiøga'añ, ja'a hajxy hänajty tøø miäböquiäbä ja'a Jesucristocøxpä. Mänitä mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä chajpeda'añ, pønjaty hänajty jujyñä tsuxnä, näguipxy møød pønjaty hänajty tøø yho'ogy, ja'a hajxy hänajty tøø jiujyipiøjtägächäbä. Mänitä Jesucristo hajxy nägøxiä nøcxy njøjcubaadø'owáañäm jim̄

jocjooty, mөөд pөnjaty hänäjty tөө jiuypiojtägach, mөөд pөnjaty hänäjty jujyñä tsuxnä. Hoy miänaajä ja'a Jesucristo hajxy nägөxiä xmiөөdhidäänäm. Cab hajxy mänaa xpi-uhwa'adsäänäm. ¹⁸Tөyhajt hädaa mädia'agy jaduhñ. Coö hajxy jaduhñ mmäböcy, jaduhñ hajxy hamiñ haxөpy mnijootcapxmөcpөгөjät.

5

¹⁻² Mägu'ughajpädөjc, mnajuөөby hajxy jaduhñ coö jaduhñ quia'a yajnajuөө'өy mänaa xөө tiempo yhabaada'añ coö ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Paady, cab yhadsipä coöch mijts njaac yajnäjaayө'өwät mänaa jaduhñ jiada'añii. Pero jaduhñ mäböcy, mnajuөөby hajxy jaduhñ coö ja'a Jesucristo hajxy xya-jcädaacpedäänäm jaguiapxy jamiädia'agy. ³ Jaduhñä cu'ughajxy hänäjty miäna'ana'añ: “Jootcujc hajxy nhíjtäm; cab hajxy nej njadaäänäm, cab hajxy nej nhabetäänäm”, nөm. Mänitä tsө'ty häyohn jaguiapxy jamiädia'agy yhabaada'añ. Paquiä cu'ughajxy jaduhñ jiada'añii tiuna'añii jaduhñ mäwiin nebiä to'oxiojc-hajxy jiaty yhabetiän coö ja'a yhuunghajxy hänäjty myina'añ quia'awa'añ. Cabä cu'ughajxy hänäjty hoy piäyө'öga'añ. ⁴ Pero mijts, mägu'ughajpädөjc, mwiinjuөөby hajxy jaduhñ. Cab hajxy jaduhñ myagjuө'өwa'añ coö ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajcädaacpéjtämät jaguiapxy jamiädia'agy. ⁵ Hix, coö ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäböjcäm ja'a Jesucristocөxpä, paady hajxy jaduhñ mäwiin nmäbáatäm nebiä jäya'ayhajxy xөөm wädijpän. Hoy hajxy yhixy. Cab hajxy nhíjtäm hagogdstuum. ⁶⁻⁸ Coö hajxy jaduhñ nmäböjcäm ja'a Jesucristocөxpä, tsөcxä hajxy híjtäm nähix hahixө'ө. Tsөc hajxy híjtäm wijy quejy. Jaduhñ hajxy nga'a híjtämät nebiä jäya'ay maabän, nebiä jäya'ay mücäbän. Jaduhñä haxөөgpä hajxy hoy njөjtänäayyämät nebiä soldadohajxy chiptuñän nähbujxt cuhbujxt. Tsөcxä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäböjcäm. Tsөгä jäya'ay hajxy nägөxiä tsojc pa'häyöwäm. Tsөгä Jesucristo hajxy jөbhíxäm coö hajxy xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsäänäm. ⁹ Hix, cabä Dios hajxy xyajmädsöjcäm coö hajxy ndsaachpөjcämät. Caj pues. Jaduhñ hajxy tөө xyajnähdíjjäm coö ja'a Wiindsön Jesucristo hajxy xyajnähwaats xyajcuhwáatsämät. ¹⁰ Paady hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñ hajxy hoy xmiөөdhidäänäm cөjxta'axioө. Coö yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy nägөxiä xwiowө'өгäänäm, mөөд pөnjaty hänäjty jujyñä tsuxnä, mөөд pөnjaty hänäjty tөө yho'ogy tөө tiägoy. ¹¹ Hoorä, jaac nijootcapxmөcpөгөө hajxy hamiñ haxөpy. Jaac niyajnähixө'өwөө ja'a Diosmädia'agy hajxy. Jaduhñ hajxy jäda'ahaty mjaanч cudiñ.

¹² Mägu'ughajpädөjc, mijts nmänuu'xtaacypy coö ja'a wiindsөndөjc hajxy mwiingudsähgө'өwät, ja'a hajxy jim tuumbä maa ja'a Diostөjcän, ja'a mijts xwyiingapx xjiөjcäpxөөbiä. ¹³ Coö hajxy jaduhñ tiuñ, paady hajxy hamuumdu'joot mdsoc mba'häyöwät. Jootcujc hajxy mnimiөөdhidөjät. Cab hajxy mnimiäjootma'ad mnimiädsiphadөjät.

¹⁴ Mägu'ughajpädөjc, jaduhñ mijts njaac yajwiinxiic njaac yajwiingapxө'өy coö häna'c hajxy mhöjät, ja'a hajxy naxy nuuxho'pä, coö hajxy ween tiuñ; mөөд coö häna'c hajxy mjootcapxmөcpөгät, ja'a hajxy jootmayhajpä; mөөд coö häna'c hajxy mwiingapx mjөjcäpxө'өwät, ja'a hajxy hoy ca'a mäbögaambä. Mee'xxieemy hajxy jaduhñ nägөxiä mmägäpx mhané'emät.

¹⁵ Mniyajcөpсө'өwөjөp hajxy. Coö pөн nägädieeyө'өwөjät, cab yaghawiimbídät. Jaduhñä mjoot hajxy hoy miänaajä mbädá'agät coö mayhajt hajxy mduñhájät hoy ñä'ä pөнä, mөөдä mäböjpädөjc-hajxy, mөөдä cu'ughajxy nägөxiä.

¹⁶ Hoy ñä'ä mänaajä hajxy mxoondá'agät. ¹⁷ Tehngajnä Dios hajxy mba'yá'axät. ¹⁸ Mnämä'awäbä Dios hajxy “Dioscujú'uyäp”, hoy hajxy nej cu mja jat cu mja habet. Chojiä Dios joot jaduhñ coö hajxy jaduhñ ngudiüunämät, je'eguiөxp coö ja'a miädia'agy hajxy nmäböjcäm ja'a Wiindsön Jesucristocөxpä.

19 Cabä Dioshespíritu hajxy mänaa mhadúgät. 20 Cab hajxy mbéxät pønjetiä Diosmädia'agy najtscapxøøby. 21 Pero cøxäbä mädia'agy hajxy mmädoomach mädyii hoy mädyii mäbaad. Je'eds hajxy mguhbögäp hamuumdu'joot. 22 Møødä haxøøgjootä haxøøgwiinmahñdy hajxy mgøxy najtshixó'øwät.

23 Ja'a Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmióoyyäm. Ween hajxy xquiøxy yajcuhwa'aäch. Ween hajxy xyaghity hawa'adstuum, møødä mjuøhñdyhajxy, møødä mni'xä mgopc-hajxy, høxtä coonä ja'a Wiindsøn Jesucristo yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin. 24 Ja'a Dios hajxy tøø xwyiimbíiwäm. Jaaya'ay hajxy tsipcøxp xyajnhwa'ads xyajcuhwa'adsánäm neby hajxy tøø xyajwiinwaanóoyyäm. Tøyhajt jadhñ. Hix, cabä Dios mänaa yhøhnda'agy.

25 Mägu'ughajpädøjc, huuc Diospa'ya'ax hajxy tehngajnä ja'a højtscøxpä.

26 Huuc näma'aw ja'a mabøjpädøjc hajxy jadhñ nägøxiä coo højts hamuumdu'joot ndsocy nba'häyoy.

27 Naxiä mabøjpädøjc hädaa nocy hajxy mdehm yajwiingapxó'øwät nägøxiä. Ja'a Jesucristo jadhñ hanehm.

28 Ween mijtsä Wiindsøn Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt møy may xmio'oy. Amén.

2 Tesalonicenses

¹ Chaa hõjts hädaa nocy nhädiuunmuga'añ, hõõch Pablo, mөөдä Silvano, mөөдä Timoteo. Mijts hädaa nyajnäjaayööby, pønjaty jim hamugööby Dioswiingudsähgööbiä Tesalónica. Ja'a Dios hajxy nDeedyhajtäm, mөөдä Jesucristo hajxy nWiindsönhajtäm. ² Ween mijtsä Dios ja'a tsooctä mayhajt xtiuunä, ween mijtsä hoyhajtä weenhajt xmio'oy.

³ Mägu'ughajpädöjc, ja'a mijtscöxpä hõjtsä Dios hoy miänaajä nnäma'ay "Dioscujú'uyäp." Hawiinmats jaduhñ. Hix, tehngajnä Diosmädia'agy hajxy mjaac mäböcy, mөөд hajxy tehngajnä mjaac nichogyii hamiñ haxöpy. ⁴ Hoy miajatiä hõjts nwädity maa ja'a Diostöjcän, jaduhñ hõjts nmädia'agy ja'a mijtscöxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mjaanç tehñ miäböcy, mөөд coo hajxy hoy mjaanç tehñ miee'xtucy, hoy hajxy hanaxiä mja tsaachpöcy ja'a Dioscöxpä. ⁵ Coo hajxy jaduhñ mmee'xtucy, paadiä Dios hajxy jim xpiäda'aga'añ hawa'adstuum coo hänajty miähane'ema'añ. Xyhijxpä Dios hajxy coo hajxy je'e myajcudsaaçhpögö'oy. Hoy jaduhñ coo hajxy jim xpiäda'agät.

⁶ Pønjaty mijts jaduhñ xchaaçhtiuumb, yaghawiimbidaambiä Dios jaduhñ. Jaduhñä Dios jioot chocy. ⁷ Coo ja'a Wiindsón Jesucristo yaa miänajtagatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, jim choona'añ tsajpootyp. Ja'a mioonsä miöödmänacaamby, ja'a hajxy mäjaamöödpä. Hajájjäbä Jesucristo quiäda'aga'añ. Mänitä Dios hajxy nägöxiä xya-jpoo'xáanäm, mөөд hõjts mөөд mijts nägöxiä. Cab hajxy jaduhñ xyajtsaaçhtiunáanänä. ⁸ Coo ja'a Jesucristo hänajty yaa tөө quiäda'agy, mänitä jäya'ayhajxy quiümädowa'añ pønjatiä Dios hänajty tөө quia'a möjpäda'aguiäbä, pønjatiä miädia'agy hänajty tөө quia'a mäböjcäbä ja'a Wiindsón Jesucristocöxpä. ⁹ Cøjxta'axiöö hajxy jiiby chaachpögä'añ haxöögtuum. Cab hajxy jim mänaa yajtagö'owa'añii Dioswiinduum, maa ja'a Dios möj jaanç yhäna'ayän, maa möcmäjaa miöödän. ¹⁰ Coo ja'a Jesucristo hänajty yaa tөө quiäda'agy, mänitä jäya'ayhajxy jiaanç tehñ yagjuö'owa'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tөө miäböquiäbä, ja'a hajxy hänajty tөө ñähwa'açh tөө quiuhwá'açhäbä. Mänitä Jesucristo hajxy wyiingudsähgö'owa'añ. Jim mijts hänajty mbahidaambä je'eguiöxp coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tөө mmäböjpä neby hõjts mijts tөө nyajnähixö'oyän.

¹¹ Ja'a mijtscöxpä hõjtsä Dios hoy miänaajä nba'ya'axy coo ja'a miädia'agy hajxy hoy mgudiúunät, ween hajxy jaduhñ xquiumay. Paady hajxy tөө xyajnähdijy coo hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät. Ween hajxy xpiuhbety ja'a miäjaahaam coo ja'a miädia'agy hajxy hoy mmäböjcät, jaduhñä hojioot hajxy mmöödhädät. ¹² Coo ja'a hoybä weenbä hajxy jaduhñ mgudiúnät, jaduhñä cu'ugä Wiindsón Jesucristo hajxy wyiingudsähgö'owät, mөөд jaduhñ mijtsä cu'ug xwyiingudsähgööbiät. Ja'a nDioshajtäm mөөдä Wiindsón Jesucristo, jaaya'ay mijtsä tsooctä mayhajt xtiúunäp.

2

¹⁻² Mägu'ughajpädöjc, chámhöch nmädia'aga'añ coo ja'a Wiindsón Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mөөд coo hajxy xmiöjya'axáanäm coo hajxy jim nhamugööyyämät maa je'ejän. Hoorä, coo hajxy mmädoyhädät cooc tyijy tөө yhabaatnä coo ja'a Jesucristo quiädaactägatsaannä, cab hajxy mdsoj mäbögät. Cab hajxy mjootmayhädät. Cab hajxy mdsähgö'owät. Hix, jaduhñä häna'c-hajxy näje'e tөө yhöhnda'agy cooc tyijy ja'a Dios jaduhñ tөө miäna'añ, mөөд cooc tyijy hõjts jaduhñ tөө nmäna'añ, capxyhaam, nocyhaam. Pero cab jaduhñ ñä'a töyyä. Paady hõjts mijts cham nmänuu'xta'agy ³ coo hajxy mga'a yajwiinhöönät ni weeñtiä. Hix, cab jaduhñ choj habaada'añ. Jayöjpä jaya'ayä Diosmädia'agy hajxy nämay ñajtshixö'owa'añ. Mänitä haxöögiäya'ay wyiingähxö'oga'añ, ja'a hänajty jiiby ca'awaambä haxöögtuum. ⁴ Mänitä

haxøøgjäya'ayä Dios miädsibø'øwa'añ møødä jäya'ayhajxy yaa wyiingudsähgøøbiä cøxiä. Jaanç tehñ yajcumayaamb hänajty jaduhñ. Mänitä yhanehm̄daact jii by piäda'aga'añ maa Diostøjcän. Jaduhñ hänajty ñibiäda'aga'añii nebiä Diosän. Yajwiingudsähgø'øwaamb hänajty jaduhñ nebiä Diosän.

⁵ Mänáajøch jim nhitiän maa mijtsän, mänitøch jaduhñ nhuuc hawáañäm coo jaduhñ jiada'añ. Mjahniejchp hajxy jaduhñ, túhmäts. ⁶ Cabä haxøøgjäya'ay jaduhñ choj wiingähxø'øga'añ je'eguiøxp coo yhadugyii høxtä coonä Dios yaghabaadät coo jaduhñ wyiingähxø'øgät. Mnajuøøby hajxy jaduhñ pøn mähadujp. ⁷ Tøø ja'a haxøøgwiinmahñdy tiägøøñä wädiypä. Hamee'ch jaduhñ wiädity. Jaanä jaduhñ je'e yhadújcäbä. Coo yhabaadät coo quia'a hadújcänät, mänitä mähadujpä jiwä'adsa'añ. ⁸ Mänitä haxøøgjäya'ay jaduhñ jiaanç wiingähxø'øga'añ. Mänitnä Wiindsøn Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ mäjaamøød. Mänitä Jesucristo ja'a haxøøgjäya'ay yajcuhdägoyya'añ. Piäxujyaam jaduhñ yagho'oga'añ. ⁹ Coo ja'a haxøøgjäya'ay jaduhñ wyiingähxø'øga'añ, ja'a mõjcu'ugong puhbedaamb. Møcmäjaa miøødhadaamby. Mänitä hijxtahñd yajcähxø'øga'añ hoy-yagjuøøñä. Jaduhñä cu'ug hänajty wyiinhøøna'añ. ¹⁰ Haxøøgwiinmahñdyhaam hänajty miäwiinhøøna'añ. Ja'a jäya'ayhajxy hänajty tu'udägoyyaambä, je'edshajxy jaduhñ yajwiinhøønaamb. Paady hajxy hänajty tiu'udägoyya'añ coo ja'a tøyhajt hajxy hänajty tøø quia'a tsoy. Paady hajxy hänajty quia'a nähwa'ads quia'a cuhwa'adsa'añ. ¹¹⁻¹² Pønjetiä tøyhajt jaduhñ ca'a tsojp, ja'a haxøøgpä hajxy wyiinxoondaacyy. Jaduhñä Dios miäna'añ coo hajxy ween yajwiinhøøñ, møød coo ja'a høhñda'agymiädia'agy hajxy ween miäböcy, jaduhñ hajxy jii by quiä'awät haxøøgtuum.

¹³ Mägu'ughajpädøjc, xjiaanç tehñ chojpy mijtsä Dios. Ja'a mijtsøxpä højtsä Dios hoy miänaajä nnäma'ay "Dioscujú'uyäp." Hawiinmats jaduhñ. Paady højts jaduhñ nnäma'ay je'eguiøxp coo ja'a Dios hajxy jecy xyajnähdijy coo hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät. Cahnä hädaa yaabä naaxwiin hänajty yhawijy tiøø'xta'agy coo hajxy jaduhñ xyajnähdijy. Coo ja'a tøyhajt hajxy tøø mmäböcy, paadiä Dios hajxy xyajnähwa'açh xyajcuhwa'açh ja'a yhEspirituhaam. ¹⁴ Coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xyajnähdijy, paadiä tøyhajt hajxy tøø mmäböcy mänaa højts mijts hoy nyajwiingapxø'øyän. Jaduhñ hajxy tøø xyajnähdijpä coo ja'a Wiindsøn Jesucristo hajxy xmiøødhidät cøjxta'axiøø.

¹⁵ Mägu'ughajpädøjc, tøø højts mijtsä cuhdujt madiu'u nyajnähixø'øy capxyhaam møød nocyhaam. Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ mmäböçgät tehngajnä. Cab hajxy nnajtshixø'øwät. ¹⁶ Xjiaanç tehñ chójcäm ja'a Wiindsøn Jesucristo hajxy møødä Diosteedy. Tøø mayhajt hajxy xtiúunäm coo hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm cooc hajxy hoy miänaajä xmiøødhidäänäm. ¹⁷ Weenä Dios hajxy xpiuhbety coo hajxy hoy mgudiúnät, møød coo hajxy hoy mgápçät.

3

¹ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, huuc pa'ya'axä Dios hajxy ja'a højtsøxpä, ween højtsä mädia'agy ja'a Jesucristocøxpä paquiä nõcxy nyajwa'xy, weenä cu'ughajxy miäböcy nej mijts tøø mmäböquiän, ² møød ween højtsä Dios xñäwa'añ maa ja'a haxøøghäna'c-hajxiän, maa ja'a cahwiindøyhäna'c-hajxiän. Hix, cabä jäya'ayhajxy nägøxiä miäböcy. ³ Pero tømiädiaacpä Dios. Xpiuhbedaamb hajxy jaduhñ. Xñäwa'anaamb hajxy jaduhñ maa ja'a haxøøgpän. ⁴ Jaanä jaduhñduhmbä, nmäböçjap højtsä Dios ja'a miädia'agy ja'a mijtsøxpä. Nnajuøøby højts coo mijtsä cuhdujt mgudiuna'añ, ja'a højts mijts cham nyajwiingapxø'øwaambiä. ⁵ Weenä Dios hajxy xjiaac yajwiinjuø'øy tiiguiøxpä hajxy jaduhñ coo xchójcäm, møød tiiguiøxpä Jesucristo coo miee'xtujcy mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin.

⁶ Mägu'ughajpädøjc, tøø højts nmädoyhaty cooc mijts näje'e mwili ñuuxho'ogy, møød cooc hajxy näje'e mga'a nä'ägädä tuna'añ. Hoorä, jaduhñ højts mijts nmägapy

nhane'emy ja'a Wiindsón Jesucristocøxpä coo hajxy mbuhwá'adsät pønjaty jaduñ wi'i ñuuxho'p, ja'a cuhdujt hajxy ca'a cudiunaambä, ja'a hõjts mijts tøø nyajwiingapxø'ø'yäbä.

⁷ Mnajuøøby hajxy coo hõjts hawinmats xpiahíxät neby hõjts hoy nwäditiän. Hix, mänaa hõjts jim nhitiän maa mijtsän, cab hõjts hänajty jim nnuuxho'ogy. ⁸ Caj pues. Xøømdsuhm hõjts hänajty nduñ nxajy. Paady hõjts hänajty jaduñ nguhdujthaty, cab hõjts hänajty ndsocy coo hõjts mijts cu xpiuhbejty. Ngujuuby hõjts hänajty tijaty hõjts hänajty ngaaby.

⁹ Paady hõjts hänajty jaduñ nguhdujthaty, jaduñ hõjts hänajty ndsocy coo hõjts mijts jaduñ xpiahíxät, hoy hõjtsä cuhdujt hänajty nja møødä coo hõjts mijts cu xpiuhbejty.

¹⁰ Mänaa hõjts jim nhitiän maa mijtsän, jaduñ hõjts hänajty nmägäpaxy nhane'emy coo hajxy nägøxiä mdun mxájät. Pøn jaduñ ca'a tunaamb, cabä caayyøøc hajxy mmó'owät.

¹¹ Coo hõjts jaduñ tøø nmädoyhaty cooc hajxy jaduñ näje'e mwi'i ñuuxho'ogy, møød cooc hajxy näje'e mga'a nä'ägädä tuna'añ, møød cooc hajxy näje'e mwi'i yajtägø'øy maa cueendä hajxy mga'a møødän, ¹² pønjaty jaduñ jatcøøby, jaduñ hõjts nmägäpaxy nhane'emy ja'a Wiindsón Jesucristocøxpä coo hajxy jootcujc ween tiuñ xiajy, jaduñä quiaayyøøc hajxy ñiguiudúunäxät.

¹³ Mijts, mägu'ughajpädøjc, cab hajxy mnänuuxø'øwät coo ja'a hoybä weenbä hajxy mdúnät. ¹⁴ Pøn jaduñ ca'a cudiunaamb neby hõjts cham ngujaayän maa hädaa noquiän, myajcopcø'øwäp hajxy jaduñ. Cab hajxy mmøødwädiymúnät. Ween jaduñ chähdiuñ.

¹⁵ Pero cab hajxy mmädsiphädät. Jaduñ hajxy mhoj mmägäpxät nebiä huch nebiä puhya'ayän.

¹⁶ Yeipiä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt. Ween mijtsä hoyhajtä weenhajt møj may xmio'oy hoy miänaajä. Ween hajxy nägøxiä xmiøødhity.

¹⁷ Høøch Pablo, hamdsoo cø'øháamhøch cham njahmiaya'añ. Jadúñhøch nxøø ngu- jaay hoy ñä'ä mädyii nocyjiootiä: Pablo. ¹⁸ Ween mijtsä Wiindsón Jesucristo ja'a tsooctä mayhajt xtiuunä nägøxiä. Amén.

1 Timoteo

¹ Pablohájpøch høøch. Ja'a Jesucristøch xquiuguexyhajp. Ja'a Diosteedy møødä Wiindsøn Jesucristo, mänitøch hajxy tøø xyhane'emy cooch jaduhñ ndúnät cuguexy. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm. Ja'a Jesucristo hajxy njøbhíxäm coo hajxy hawa'adstuum xpiäda'agáañäm. ² Timoteo, míichhøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby. Jadúhñhøch miich njuø'øý nebiä hamdsoo huungpän coo ja'a Diosmädia'agy nmäbøjcäm. Tøyhajt jaduhñ. Ja'a Diosteedy møødä Wiindsøn Jesucristo, ween miichä tsooctä mayhajt hajxy xtiuunä, ween xñäxuuçh, weenä hoyhajtä weenhajt xmio'oy.

³ Hoorä, mänaa højts jim tøø nhíjtäm Efeso, mänitøch nwiinmahñdyhajty cooch jim nnøcxät Macedonia-naaxooty. Mänitøch miich nmänuu'xtaacy coo jim mmähmø'owät Efeso nidiuhm, coo jaduhñ jim ween mduñ wiindsøn maa ja'a Diostøjcän. Jadúhñhøch miich cham nnämäaguumbä coo jim mjaac túnät. Hix, jii jäya'ayhajxy näje'e, cabä Diosmädia'agy hajxy hoy yajnahixø'øý neby højts nyajnahixøøyyäm. Wiingaty hajxy yajnahixø'øý. Mhøjäp jaduhñ coo hajxy jaduhñ wiing quia'a yajnahixøøñät. ⁴ Jaanä jaduhñduhmbä, mhøjäp je'ebä pønjetiä nahap hajxy wi'i miädiaacp, møød pønjetiä yaj-copçøøby tijatiä jecyjiäya'ayhajxy hijty xiøhaty. Cab jaduhñ choobaady coo jaduhñmbä capxy coo jaduhñmbä mädia'agy hajxy tehngajnä yajcapxiø'øý. Jue'e tsoobaatp coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo ja'a Dios hajxy xpiädäacäm hawa'adstuum.

⁵ Pero jaduhñä Dios jioot chocy coo hajxy hamuumdu'joot nniçhojc nnibia'häyóowämät hamiñ haxøpy. Pønjetiä howyiinmahñdy møød, je'ehajxy jaduhñ hamuumdu'joot niçhojc nibia'häyóowäp, møød pønjetiä haxøøgwiinmahñdy ca'a møød, møød pønjetiä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mäbøjp. ⁶ Tøø jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy ñajtshixøøñä näje'e. Tøø hajxy jaduhñ tiu'udägoonä. Xiøøbä hajxy yajcapxiø'øý mädyii ca'a tsoobaatp. ⁷ Jaduhñä jioot hajxy jia wi'i piäda'agy coo ja'a jecyquihdujt hajxy yajnahixø'owät, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä. Pero cab hajxy wyiinjuø'øý neby hajxy jia wi'i yajnahixø'øwa'añ cooc tyijy tiøyyä.

⁸ Coo ja'a jecyquihdujt hajxy jaduhñ hoy nyajtúunämät, mänit jaduhñ tiuungpaady. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. ⁹ Paadiä Dios ja'a jecyquihdujt piädaacy coo ja'a haxøøgjäya'ayhajxy jaduhñ quiumädowät, ca'a jie'eguiøxpä ja'a hojiäya'ayhajxy. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. Jue'eçh jaduhñ nnänøømby ja'a haxøøgjäya'ayhajxy, pønjetiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjp, møød pønjetiä Dios ca'a wiingudsähgøøby, møødä cubojpä cugädieebiähajxy, møød pønjetiä haxøøgwiinmahñdy møød, møød pønjetiä Dios mägapxtägooby, møød pønjetiä tiaj tieedy yagho'p, møødä jäya'ay-yagho'pähajxy, ¹⁰ møød pønjetiä wiingto'oxiøjc møødtsänaaby, møød pønjetiä miäya'adiøjc møødmaab, møødä jäya'amiee'tspähajxy, møødä høhñdaacpähajxy, møødä mänähøønøøbiähajxy, møød pønjetiä hoguiapxiä homiädia'agy hajxy ca'a cudiumb. ¹¹ Hädaa hoguiapxy hädaa homiädia'agy hädaaduhmbä, jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a Dios hajxy tøø xpiädäacäm hawa'adstuum. Díøshøch jaduhñ tøø xyajnahdijy coo ja'a miädia'agy nyajwá'xät. Jaançh tehñ jiootcujcä Dios jaduhñ.

¹² Haa ja'a Wiindsøn Jesucristo, je'eçh mäjaa tøø xmio'oy. Páadyhøch jaduhñ nnäma'ay "Dioscujú'uyäp" cooch tøø xwyiinguexy coochä miädia'agy jaduhñ nyajwá'xät. Xyaghi-jxnájxhøch jaduhñ cooch hánajty hoy nduna'añ, ¹³ hóyhøch hijty haxøøg nja wiingapx-pety. Nmädsibøøbiøch hijty. Nhøxpäbøobiøch hijty pønjetiä mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä. Pero cábøchä Dios xyajcumädooyy. Xñäxúu'tshøch jaduhñ je'eguiøxp cooch hánajty nga'a nnajuø'øýñä cooch hánajty haxøøg njatçø'øý. ¹⁴ Mänitøchä Dios ja'a tsooctä mayhajt mõj may xtiuunä. Mänitøch xpiädaacy tu'ugmädia'agy møødä Jesucristo. Páadyhøchä Diosmädia'agy nmäbøjnä. Páadyhøchä jäya'ay nägøxiä ndsojc nba'häyoonä.

15 Paadiä Jesucristo yaa yhooy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a cubojpä ja'a cugädieebiähajxy hoy yajnahwa'aäch yajcuhwa'aächii. Tehm tiøyhajt jaduhñ. Tsøc hajxy hamuumdu'joot mäbøjcäm. Høøch, hanaxiøchä pojpa cädieey hijty nmøødä may. Cab ndijy pøn hijty xmiäbaady nébiøchä pojpa cädieey hijty nmøødä. 16 Hóyhøchä pojpa cädieey hijty may nja møødä hanaxiä, mänitøchä Dios xñäxuu'ch, jaduhñä Jesucristo yajcähxø'cy coøch hñajty xjiaançh tehñ miee'xtucy, weenä cubojpä cugädieebiähajxy jaduhñ wyiinjuø'øy coo hajxy hawiinmats miäbøgät ja'a Diosmädia'agy ja'a Jesucristocøxpä, møød ween hajxy jaduhñ wyiinjuøøbiä coo hajxy hoy jiugyhada'añ cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. 17 Tsøgä Dios hajxy hoy miänaajä wiingudsähgøøyyäm. Nidiuhñ jaduhñ miähane'emy cøjxta'axiøø. Cab jaduhñ mänaa yho'oga'añ tiägoyya'añ. Cab hajxy jaduhñ mänaa nhíjxäm. Tehñ tiøyhajt jaduhñ.

18-19 Huong Timoteo, chámhøch miich nwiingapx njøjcapxø'øy coo ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmämøjtänä'awät, møød coo tehngajnä mmäbøgät, møød coo hojiot howyiinmahñdy mjaac panøcxät. Jaduhñ miichä Dioscugapxyhajxy jecy tøø xyhuuc mädiaacpä coo miich jaduhñ mgudiuna'añ. Najtscapxøøyyä hajxy jaduhñ ja'a Dioshèspíritu. Jii jäya'ayhajxy näje'e, coo ja'a yhojiotä yhowyiinmahñdy hajxy tøø ñajtshixø'øy, paady hajxy tøø tiu'udägoonä. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbøjnä. 20 Jaduhñä Himeneohajxy tøø jiaty møødä Alejandro. Tøøchä møjcu'ugong hajxy nya-jcø'ødägø'øy, weenä Dios hajxy jaduhñ miänuu'xta'agy coo hajxy miämee'xøøjät, møød coo hajxy ween wyiinjuø'øy coo jaduhñ yhaxøøgä coo ja'a Dios hajxy ñähojy.

2

1 Hoorä, chámhøch nyajwiinxiic nyajwiingapxø'øwa'añ nebiatiä Dios hajxy nba'yaaxmújcämät. Tsøgä Dios hajxy mänuu'xtáacäm ja'a jäya'aguiøxpähajxy nägøxiä mäduhñtiä hajxy yaa chäna'ay hädaa yaabä naaxwiin. Tsøgä Dios hajxy nämáayyäm “Dioscujú'uyäp.” 2 Pønjaty hajxy xyhanéhmäm, je'eguiøxpä Dios hajxy tsøc mänuu'xtáacäm, møødä gobiernähajxy, møødä gobernadorhajxy, møødä cuduuñghajxy. Jaduhñ hajxy haguyc jootcuyc nhíjtämät. Jaduhñä cu'ug hajxy xquia'a hadsijpämät. Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiúnämät. Jaduhñä Dios hajxy hoy nwiingudsähgøøyyämät. 3 Hahixøøby jaduhñ coo ja'a Dios hajxy jaduhñ nmänuu'xtáacämät ja'a gobiernäcøxpähajxy. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáayyämät. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm. 4 Jaduhñä Dios jiote chocy coo hajxy nägøxiä nnähwaats nguhwáatsämät mäduhñtia hajxy yaa ndsánáayyäm hädaa yaabä naaxwiin, møød coo ja'a tøyhajt hajxy nwiinjuøøyyämät ja'a Jesucristocøxpä. 5-6 Hix, tu'uquiä Dios hajxy nDeedyhájtäm. Jaanä jaduhñduhmbä, tu'jäya'ay hajxy jim xñähgapxtúutäm Dioswiinduum. Ja'a Jesucristo je'e. Mänitä Dios miänaañ coo ja'a Jesucristo yaa jiäya'ayhadät hädaa yaabä naaxwiin. Mänitä Jesucristo hamdsoojoot ñiñähdujcä. Mänit hajxy nägøxiä hoy xñähho'túutäm. Jaduhñ nbojpa ngädieey hajxy nägøxiä xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm. 7 Páadyhøchä Dios xpiädaacy coøch xquiuguexyhadät coøchä mädia'agy jaduhñ nyajwá'xät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, møød coøchä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwät, ja'a hajxy ca'a judíospä, ween hajxy jaduhñ miäbøcy, møød weenä tøyhajt hajxy jaduhñ wyiinjuø'øy. Tømiädiäacpøch jaduhñ, cábøch nhøhnda'agy.

8 Jaduhñds je'e, jaduhñhøchä njoot chocy coøchä nmäya'adiøjcä Dios hajxy pia'yá'axät, hoy ñä'a majatiä hajxy mhamugø'øy Dioswiingudsähgøøbiä. Hojiote howyiinmahñdymøød hajxy jaduhñ mba'yá'axät, ca'a yhadsip ca'a yhajootma'adä, ca'a yhaxøøgwiinmahñdymøødä. 9 Jaanä jaduhñduhmbä, cábøchä njoot chocy coo ja'a to'oxiøjc-hajxy høchähdiuunnä ñibiäda'agøøjät. Cabä quiuhwaay hajxy hanaxiä yajcopcø'øwät. Cabä oro hajxy piädá'agät ni perlas. Cabä wit tsowjatypä hajxy miäwädítät. 10 Jaduhñä jiote hajxy piädá'agät coo ja'a mayhajt hajxy tehngajnä

tiúnät, jaduñ hajxy yajcähxó'ógät coo ja'a Dios hajxy tøyhajt wyiingudsähgø'øy hamuumdu'joot. ¹¹ Hamoñ haducy ja'a to'oxiøjc-hajxy jim yhamädoowhídät maa hajxy naxy mhamugø'øyän. Jaduñä Diosmädia'agy hajxy hoy yhabógät. Møød mee'xxieemy hajxy jim yhidät. ¹² Jadúñhøch nmägäpñ nhanehmbä coo ja'a to'oxiøjcä Diosmädia'agy hajxy jim quia'a yajnahixó'owät maa hajxy naxy mhamugø'øyän. Hamoñ haducy hajxy jim ñä'ägä hídät. Cabä to'oxiøjc cuhdujt hajxy miøødä coo ja'a ya'adiøjc hajxy yhoj yá'axät. ¹³ Hix, ja'a Adán, jawyiin je'e yhädiuunä; høxhaamä Eva jiaac hädiuunä. ¹⁴ Jaaná jaduñduhmbä, ja'a Eva jaduñ wiinhøñä ja'a mõjcu'ugong, ca'a yhAdángä. Jaduñä Eva quiädiehçohñ. ¹⁵ Paadiä to'oxiøjc-hajxy jiaanç tehñ chaaçhpøcy coo yhuunghajxy myiñ miech. Pero coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy tehñgajñä miäböjçät, jaduñä piojpä quiädieey hajxy yajnahwa'ads yajcuhwa'adsaanäxä. Jaduñä Dios chojpä coo ja'a to'oxiøjcä mäböjçä hajxy hamuumdu'joot choc pia'häyówät, møød coo hojioot howyiinmahñdy hajxy miøødhádät, møød coo hajxy mee'xxieemy yhidät.

3

¹ Hahixøøby jaduñ coo ja'a mjoot hajxy mbädá'agät coo hajxy mdúnät wiindsøn maa ja'a mäböjçä hajxiän. Hodiuung jaduñ. Tehñ tiøyhajt jaduñ. ² Pøn jaduñ tuumb wiindsøn maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä howyiinmahñdy miøødhádät. Jagooyyä to'oxiøjc tu'ug yaghídät, ca'a mietsc ca'a tiägøögä. Cabä vino comjaty yhu'ugät. Cabä haxøøgwiinmahñdy miøødhádät. Hoy wiädítät. Coo pøn miédsät tøghayohbiä maa ja'a tiøjcän, piu'umió'owäp quioñdymó'owäp jaduñ. Jiädäp yajnahixø'ow jaduñ. ³ Cab yhu'ug cab jiøø'xät. Cab chiptúnät. Mee'xxieemy jaduñ quiapx miädiá'agät. Cab tii yajtsiptá'agät. Cabä xädø'øñ yhadsógät. ⁴ Pøn jaduñ tuumb wiindsøn maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä yhuungä tio'oxy hoy miägäpñ yhané'emät, weenä yhuunghajxy miädia'agymiäböcy, ween wyiingudsähgø'øyii ja'a yhuung. ⁵ Hix, pønä yhamdsoo huungä yhamdsoo to'oxy hoy ca'a hane'emaamb, cab hoy miähane'ema'añ maa ja'a Diostøjcän. ⁶ Cab jaduñ yahixø'øy coo ja'a naamdägø'øbä tiúnät wiindsøn maa ja'a Diostøjcän, coo jaduñ ñä'ä niguiumayøøjät. Wehñä jaduñ quiumädówät nebiä mõjcu'ugong quiumädooyyän. ⁷ Pøn jaduñ tuumb wiindsøn maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä jaduñ hoy wiädítät maa jäya'ayhagujcän, ja'a hajxy ca'a Diosmädia'agymiäböjçä. Jaduñ quia'a nähøjøøjät, jaduñ quia'a yajtu'udägoyyøøjät ja'a mõjcu'ugong.

⁸ Jaaná jaduñduhmbä, ja'a ya'adiøjc-hajxy jim mähuhbejpä maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä hajxy hoy jiäya'ayhádät. Cab hajxy ñä'ä metscapx ñä'ä tægøøgcäpñät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Cabä jäya'axiädø'øñ hajxy yhadsógät. ⁹ Tsipcøxpä tøyhajt hajxy miäböjçät ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hijty cuyu'uçhpä. Howyiinmahñdymøød hajxy jaduñ miäböjçät. ¹⁰ Pøn jatiä jioot tsoj coo hajxy miähuhbédät maa ja'a Diostøjcän, cab hajxy mdsoj pädá'agät. Ween hajxy jayøjp mhuuc hijxmach pø hoy hajxy hänäjty tiuna'añ. Coo hajxy hänäjty tøø mhijxmach coo howyiinmahñdy hajxy jiaanç møødä, mänit hajxy mbädá'agät coo hajxy jaduñ miähuhbédät. ¹¹ Jaaná jaduñä to'oxiøjc-hajxypä, ja'a hajxy jim mähuhbejpä maa ja'a tsajtøjcän. tsipcøxpä hajxy hoy jiäya'ayhájpät. Cab hajxy pøn ñähøønó'owät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Hamuumdu'jootä hoybä weenbä hajxy quiudiúnät cøxiä. ¹² Hoorä, ja'a mähuhbejpädøjc-hajxy, ja'a ya'adiøjc-hajxypä, jagooyyä to'oxiøjc hajxy tu'ug yaghídät. Hoy ja'a yhuungä tio'oxy hajxy miägäpñ yhané'emät. ¹³ Ja'a mähuhbejpädøjc-hajxy jaduñ hoy tuumbä, cumayáanäp hajxy jaduñ ja'a mäböjçä, møød jaduñä mõjjuøhñdy hajxy miøødhádät coo hajxy hänäjty miädia'aga'añ coog hajxy miäböcy ja'a Jesucristocøxpä.

¹⁴⁻¹⁵ Jadúñhøchä njoot jia tsocy cooçh jim mobädajpä nnøcxät maa miichän. Pero cooçh jaduñ jim nga'a nä'ä tsoj nøcxät, päadyhøch hädaa nocy nyajnäjaayø'øy, jaduñ

mnaju'owät nebiä mabøjpädøjc-hajxy jim hoy yhidät maa ja'a Diostøjcän. Hoy miänaajä Dios yhity. Hoy miänaajä Dios ja'a mabøjpädøjcä tøyhajt yajnahixø'oy ja'a Jesucristocøxpä. Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ ñäwa'añii. ¹⁶ Jaanč tehñ miøj jaanč tehñ jiaanč hädaa mädia'agy jaduhñ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hoy xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm. Tehñ tiøyhajt jaduhñ. Cuyu'učhä Dios hädaa mädia'agy hijty yaghity. Mänit hajxy jaduhñ tøø xyajwiinjuøøyyäm. Hoorä, coo ja'a Dios jaduhñ miänaañ, mänitä yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a Jesucristo je'e. Jaduhñ je'e jäya'ayhajty neby højtshájtäm. Mänitä Dioshespíritu jaduhñ yajcähxø'cy coo ja'a Jesucristo yhity hawa'adstuum. Mänitä Jesucristo yhiixä ja'a Diosmoonsä, ja'a hajxy jim tsohmä tsajpootyp. Mänitä Jesucristo jim ñøcxy tsajpootyp. Mänitä mädia'agy wia'xy ja'a Jesucristocøxpä maa ja'a jäya'ayhajxy chäna'ayän, ja'a ca'a judíoshajxypä. Mänitä jäya'ayhajxy yaa may miäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä hädaa yaabä naaxwiin.

4

¹⁻² Hoorä, howyiinjuøøñä ja'a Dioshespíritu tøø miäna'añ coogä mäwiinhøhmbähajxy piädø'oga'añ. Jaduhñäc hajxy ñibiäda'aga'añii nebiä hoyhäna'cän. Pero yhamdsoo cuhdújtäc hajxy yajtunaamby. Haxøøgcuhdújtäc hajxy miøødhadaamby møødä haxøøgiuøhñdy. Jaduhñägä mäwiinhøhmbähajxy yajtägø'owa'añii ja'a møjcu'u. Jaduhñäc hajxy ñajtsapxø'owáañäxä nébiägä høhñda'agymiädia'agy hajxy yajnahixø'owät. Mänitägä mabøjpädøjcä høhñda'agymiädia'agy hajxy nämay yhamädoowhida'añ. Mänitäc hajxy jaduhñ miäbøga'añ. Mänitägä tømiädia'agy ja'a Jesucristocøxpä hajxy ñajtshixø'owa'añ. ³⁻⁴ Jaduhñägä mäwiinhøhmbähajxy hänajty yhøhñda'aga'añ cooc tyijy yhaxøøgä coo hajxy nbøjcämät, møød cooc tyijy quia'a hahixø'oy coo hajxy cøxiä wiinä njøø'xämät, hoy ja'a Dios cøxiä wiinä tøø jia päda'agy. Hix, tijatiä Dios tøø piäda'agy, haagä hoy je'e. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy nguhbøjcämät, pønjetiä tøyhajt mabøjp ja'a Jesucristocøxpä. Coo hajxy jaduhñ nguhbøjcäm, jaduhñä Dios hajxy nnämáayyämät “Dioscujú'uyäp.” Y cab jaduhñ yhahixø'oy coo hajxy nwiingápxämät. ⁵ Coo ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ, møød coo ja'a Dios hajxy nba'yáaxäm, jaduhñä Dios cøxiä wiinä quiunuu'xy.

⁶ Naxy miichä mabøjpädøjc jaduhñ mdehm ñajtsapxø'owät nébiøch cham nmädia'aguiän, jaduhñä Jesucristo hoy mbuhbédät, jaduhñä homiädia'agy hoy mjaac habøgät ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nmäbøjcämä. Je'e miich mnä'ägä panøcxyhajpy. ⁷ Cabä nahapmädia'agy myajcopcø'owät nebiä teedyhaphajxy wyi'i miädia'aguiän. Høhñda'agymiädia'agy je'e jaduhñ. Jimä mjoot mnä'ägä päda'agät nebiä Diosmädia'agy maas hoy mjaac panøcxät. ⁸ Tsoobaatp jaduhñ siémpräm coo nni'xä ngopc hajxy møc nyaghítämät. Pero maas nä'ägädä tsoobaatp coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä nbanøcxämät. Hix, coo hajxy jaduhñ hoy ngudiúunämät, jaduhñä Dios hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy hodium xyaghidáañäm hoy miänaajä, møød jäda'ahaty, møød miimnä mejtsnä. Jaduhñ hajxy xyagygyhadáañäm cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. ⁹ Tehñ tiøyhajt hädaa mädia'agy jaduhñ. Tsøg hajxy hamuumdu'joot mabøjcäm. ¹⁰ Coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xyaghidáañäm hodium hoy miänaajä, paady hajxy møc nduun nxájjäm. Jujquiä Dios. Coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo ja'a Jesucristo ja'a jäya'ay nägøxiä tøø ñähho'tu'udy, paady hajxy xyajnahwa'ads xyajcuhwa'adsáañäm.

¹¹ Jaduhñä mabøjpädøjc mwiingapx mjøjcaxø'owät nébiøch naamnä tøø nmädia'aguiän. ¹² Tehngajnä hoguiuhdujt myaghídät, jaduhñ pøn xquia'a péxät, hoy jomøjt may mga'a ja møødä; møød jaduhñä mabøjpädøjc xpiahixät. Hoy yajxon mgapx mmädiá'agät. Caj mänaa mgapxtägóyyät. Hoy piønä mdsoc mba'häyowät. Hoy ja'a Diosmädia'agy mmäbøgät. Mmøødhádäbä howyiinmahñdy. ¹³ Mäduhñtiøch jim nga'a tsoj nøcxy maa miichän, tehngajnä Diosmädia'agy mgapx mmädiá'agät coo

hajxy jim naxy mhamugø'oy maa ja'a Diostøjcän. Jaduhnä mabøjpädøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'owät. ¹⁴ Mänaa miichä majjäya'adiøjc jim xquiø'onähgapiän maa ja'a Diostøjcän, mänit miichä Dioshespíritu xñägäpaxy cooc miichä Diosmädia'agy myajwa'xa'añ. Mänit miich häna'c jaduñ xñajtsapxøøyyä. Mänit miichä Dios mäjaa xmiooyy coo ja'a miädia'agy jaduñ myajwá'xät. Naxy mdehm jiahmiejtstá'agät coo ja'a mäjaa jaduñ xmiooyy. Caj mnajtshixø'owät.

¹⁵ Jaduhnä mjoot mbädá'agät coo ja'a Diosmädia'agy jaduñ hamuumdu'joot myajwá'xät hoy miänaajä. Cooc jaduñ mgudiún mguñáxät, jaduñä cu'ug xyhíxät coo jaduñ hoy myajtu'uyo'oy. ¹⁶ Niyajcopcø'owøø nej mwädity, nej myajnähxø'oy. Tehngajnä jaduñ mgudiún mguñáxät, jaduñ mnähwa'ads mguhwa'adsät näguipxy møødä jäya'ayhajxy hamädoowhijpä.

5

¹ Cabä majjäya'adiøjc mhoj myá'axät. Mee'xxieemy mwiingapx mjøjcäpaxø'owät nebiä mhamdsoo teediän. Møødä muutsc-häna'c-hajxypä, jaduñ mmägäpax mhané'emät nebiä mhamdsoo puhya'ayän. ² Jaanä jaduñä tsø'ødaj mmägäpax mhanéhmbät nebiä mhamdsoo tajjän. Møødä to'oxiøjc-hajxy muutspä, jaduñ mmägäpax mhanéhmbät nebiä mhamdsoo puhdo'oxiän. Caj mmägäpaxtägøyyät.

³ Jii yaamgto'oxyhajxy näje'e, cab hajxy pøn ñä'ägädä møødä. Tøyhajt hajxy ñidiuhmhaty. Je'eds hajxy mbuhbédäp. ⁴ Pero ja'a yaamgto'oxyhajxy jaac jimä, pø jimä yhuunghajxy, pø jimä yhoc-huunghajxy, ween hajxy jaduñ piuhbedyii nägø'ø nädecypä ja'a yhamdsoo huunghajxy, ja'a yhamdsoo hoc-huunghajxy. Jaduhnä mabøjpädøjc-hajxy quiumayø'øjät ja'a Dios coo tiaj tieedy hajxy jaduñ piuhbejtägätsät. Jaduhnä hajxy yajcähxø'ögät coo ja'a tiaj tieedy hajxy jiaanč wiingudsähgø'oy. ⁵ Hix, ja'a yaamgto'oxyhajxy tehñ tiøyhajt nidiuhmhajpä, ja'a Dios hajxy yhajodhajpy. Xøømdsuhñ hajxy miänuu'xta'agy. ⁶ Pero ja'a yaamgto'oxy ja'a Dios hajxy ca'a hajodhajpä, coo ja'a jioot hajxy chógät coo hajxy xyi'ig xioonda'aga'añ, jaduñä Dios yhixy nebiä ho'ogypän, hoy hajxy jia jujyñä, hoy hajxy jia tsuxnä. ⁷ Jaduhnä mabøjpädøjc mwiingapx mjøjcäpaxø'owät coo ja'a homiädia'agy hajxy pedyii ween quiudiuñ, jaduñ hajxy quiumayø'øjät ja'a cu'ug. ⁸ Pønatiä jiuju miägu'ug ca'a hijxp ca'a mähäyoob møødä yhuung møødä tio'oxy, tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy ñajtshixøøñä neby hajxy hijty miäbøquiän ja'a Jesucristocøxpä. Maas haxøøg hajxy jiatcø'oy quejee häna'c-hajxy ca'a nä'ägä mabøjpä.

⁹ Mgujáhyäbä yaamgto'oxiä xiøø hajxy pønjaty hajxy mbuhbedaamby. Je'e xiøøhajxy pädäp pønjaty tägøøghii'x jomøjt tøø yhabéjtäxä, møød pønatiä ya'adiøjc tu'uquiä tøø miøødtsäna'ay, ¹⁰ møød pønatiä cu'ughajxy ñänøømby coo ja'a mayhajt hajxy tøø tiúunäxä, møød pønatiä ñøøxä miajc hoy yajxon tøø yajtsø'ogy tøø yajyeegy, møød pønjaty pu'umiooby coñdymooby ja'a jäya'ayhajxy jim miimb mejtspä maa ja'a tiøjcän, møød pønatiä mabøjpädøjc cø'øbujp tecypiujp, møød pønjaty puhbejp ja'a jäya'ayhajxy häyohmbaatpä, møød pønatiä jioot tøø piäda'agy coo ja'a hoybä weenbä hajxy quiudiún quiuñáxät hoy ñä'a tiijä. Ja'a yaamgto'oxy hädaa hoguiuhdujt jaduñbä hajxy yajtuumbä, je'eds hajxy mbuhbédäp.

¹¹⁻¹² Pero ja'a yaamgto'oxy tsaanbä muutspähajxy, cabä xiøøhajxy quiujáhyäxät, cab hajxy mbuhbédät. Hoy hajxy tøø jia mäna'añ coogä Jesucristo hajxy hamuumdu'joot miäduna'añ maa ja'a tsajtøjcän, mänit jioot hajxy näje'e piäda'agy coo hajxy piøjtägatsa'añ coo hajxy yhuuctägatsa'añ. Cabä Jesucristo hajxy jaduñ hoy miädunaannä. Y tu'udägøyyäp hajxy jaduñ. ¹³ Jaanä jaduñä yaamgto'oxy tsaanbä muutspä hajxy näje'e jiajpä, wi'i ñuuxho'p hajxy, tøjc-tøjc hajxy wiädity. Wi'i miädia'agy-yajnajxp hajxy. Ñä'a yaghadsow ñä'a yajpøgø'oy hajxy cøxiä tøø jiaty. Cøxiä hajxy ñä'a pamädia'agy mädyijaty ca'a jagä hawiinmats. ¹⁴ Jaduhñhøchä njoot jia

tsocy coo ja'a yaamgto'oxyhajxy piøjtägätsät, ja'a hajxy tsaanbä muutspä, weenä ñøøxä miajc hajxy jaduhñ jiaac yajtso'ogy, weenä jiøønä tiøjc hajxy hoy yajxõñ cwieendähaty, jaduhñ hajxy quia'a hoj quia'a ya'axøøjät ja'a miädsiphajxy. ¹⁵ Hix, tøø hajxy näje'e tiu'udägoonä. Tøø ja'a mõjcu'ugongä miädia'agy hajxy jiøjpøgøøyyänä.

¹⁶ Mijts, puhdo'oxytiøjc, pø jim mijtsä yaamgto'oxy mmøødä maa ja'a mjujy maa ja'a mmägu'ughajxiän, ween hajxy jaduhñ mbuhbety, jaduhñä mabøjpädøjc-hajxy quia'a taj quia'a mayät neby hajxy jaduhñ piuhbédät. Hix, jaduhñä mabøjpädøjcä yaamgto'oxy hajxy hoy piuhbédät, ja'a hajxy pøn ca'a jaançh møødpä.

¹⁷ Ja'a majjäya'adiøjc-hajxy, ja'a hajxy jim hoy tuumbä wiindsõñ maa ja'a Diostøjcän, ween hajxy hoy miäjuyii, møødä Diosmädia'agy hajxy yajnähixøøbiä. Ween hajxy nä'ä tægø'øbä miäjuyii. ¹⁸ Hix, jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: "Maa ja'a weeyä trigo hajxy hänäjty myajtehñdse'ediän, weenä weeyä jaduhñ piuhjøø'xy." Jaanä jaduhñ miänaambä: "Weenä cuduumbä cubøjpä miäjuyii."

¹⁹ Coo ja'a Diostøgootypä wiindsõñ ñäxø'øwø'øwøøjät, mänitä mæxøhbä miädia'agy miäbøjcäxät pø jimä capxtøøbä miøødä mejtstägøøg. Pø cab jaduhñ miøødä, cabä miädia'agy jaduhñ miäbøjcäxät. ²⁰ Ja'a Diostøgootypä wiindsõñhajxy hoy ca'a wädijpä, mhøjäp myá'axäp jaduhñ maa ja'a mabøjpädøjc-hajxy nägøxiä yhamugø'øyän, weenä miäwiindsõñhajxy jaduhñ chähgø'øy. ²¹ Miiçh nwiingapx njøjcapxøøby coo hädaa cuhdujt jaduhmbä tsipcøxp mgudiún mguñáxät. Cabä mmähäna'c nä'ä nägoobä mnä'ä tsaachtüünät, ni caj nä'ä nägoobä mbuhbédät. Tu'cuhdujtä häna'c mnä'ä híxät, hoy jaduhñ xjia mägu'ughaty, hoy jaduhñ xjia mädsiphaty. Xyhíxäbä Dios jaduhñ møødä Jesucristo, møødä Diosmoonsähajxy jim tsajpootypä, ja'a hajxy wiimbíyyäbä. ²² Coo pøn hänäjty tiägø'øwa'añ tuumbä tsajtøjwiindsõñ, caj mdsoj cø'ønähgábät. Jayøjp mwiinmahñdyhädät hodiägaamby pø hoy hänäjty tiuna'añ, pø caj. Hix, coo jaduhñ nä'ä tu'udägóyyät, wehñdä miichä cu'ug xñänómät cooc tyijy miich tøø mbuhbety. Howyiinmahñdy myaghídäp hoy miänaajä.

²³ Timoteo, naxy miich mjootpädø'ogyii. Hahixøøby coo vino weenñtiä mhú'ugät. Cabä nõøyyähajtiä mhúucnät.

²⁴ Jii jäya'ayhajxy näje'e, coo hajxy mänaa quiädieey, paquiä jaduhñ wyiingähxø'øgy, cahnä hajxy hänäjty miøjya'axyii haguyc. Pero jii wiinghäna'c-hajxy, cabä piojpa quiädieeyhajxy choj wiingähxø'øgy, høxtä coonä hajxy hänäjty tøø miøjya'axyii haguyc. ²⁵ Jaanä jaduhñduhmbä, jii jäya'ayhajxy näje'ebä, paquiä jaduhñ wyiingähxø'øgy coo hojioot hajxy jiaançh tehñ miøødä. Hoy jaduhñ quia'a ja tsoj wiingähxø'øgy, tsipcøxp cujecy wyiingähxø'øga'añ.

6

¹ Mijts mabøjpädøjc, nämay hajxy mhity cudoogø'øy. Naxiä mwiindsõñ hajxy mdehñ wyiingudsähgø'øwät. Naxy hajxy jaduhñ mdehñ miädia'agymiäbøgät. Hix, coo hajxy jaduhñ hoy mga'a cudiún mga'a cuñáxät, wehñdä mwiindsõñ ja'a Dios haxøøg ñänómät møødä Diosmädia'agy. ² Jaanä jaduhñduhmbä, pønñatiä wyiindsõñä Diosmädia'agy mabøjp, cabä mwiindsõñ hajxy mbéxät. Pero hamuumdu'joot hajxy mwiingudsähgø'øwät. Maas hoy hajxy jaduhñ mmädia'agymiäbøgät je'eguiøxp coo ja'a Diosmädia'agy miäbøjpä, møød coo hajxy mmøødniçhogyii. Naxiä mabøjpädøjc hädaa cuhdujt jaduhmbä mdehñ wyiingapx mdehñ jiøjcapxø'øwät.

³ Jii häna'c-hajxy näje'e, wiing hajxy yajnähixø'øy. Cabä hoguiapxiä homiädia'agy hajxy wyiinjuø'øwa'añ neby hajxy nyajnähixøøyyäm ja'a Wiindsõñ Jesucristocøxpä coo ja'a hoybä weenbä hajxy jaduhñ nbäatäm. ⁴ Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ wiing yajnähixøøbiä, jaançh tehñ ñiguiumáayyap hajxy jaduhñ cooc tyijy hajxy jiaançh tehñ jiaty, cooc tyijy hajxy jiaançh tehñ ñajuø'øy. Pero cab hajxy tii ñä'ägädä jaty, cab hajxy tii ñä'ägädä najuø'øy. Hanaxiä mädia'agy hajxy yajtsip yajma'adø'øy, ja'a ca'a tsoobaatpä. Coo hajxy

jaduhñ jiatcø'oy, paady hajxy cøxiä wiinä yajcapxiø'oy, paady hajxy miänähøønø'oy, paady hajxy haxøøgaty ñiñäma'ayii. ⁵ Coø hajxy jaduhñ jiaanç tehñ chiptsocy, paady hajxy jiaanç tehñ ñibiamädsibø'oyii. Jaanç tehñ yhaxøøgä wyiinmahñdyhajxy. Tøø ja'a tøyhajt hajxy ñajtshixøøñä. Wi'i yajmäjuyaamb hajxy, paady hajxy ñibiäda'agyii cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböcy, cooc tyijy hajxy yajnähixø'oy. Naxiä häna'c jaduhñmä mdehm piuhwá'adsät. ⁶ Coø ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nmäböjcämät, jaduhñä hoyhajtä weenhajt hajxy mõj may nbáatämät, jaduhñ hajxy jootcuyc nhíjtämät. ⁷ Haa ca'a, coø hajxy yaa nmiin ngáhwäm hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy tii nmämiin nmägáhwäm. Nähwa'ads hajxy nmaaxhuunghájtäm. Jaanä jaduhñduhñmä, coø hajxy nho'c ndägóoyyäm, mänit hajxy cøjx nhøxhó'cäm tijaty hajxy yaa nmøødhájtäm hädaa yaabä naaxwiin. Cab hajxy tii hoy nmäsoonánäm. Tehñ tiøyhajt jaduhñ. ⁸ Hoorä, coø wit tucxy hajxy nmøødhájtäm, coø cay hu'ugy hajxy nmøødhájtäm, paady hajxy jootcuyc tsøc híjtäm. ⁹ Pero jii häna'c-hajxy näje'e, jaduhñ hajxy wyi'i miäna'añ coø hajxy miäyøøjø'owa'añ. Paadiä haxøøgwiinmahñdy hajxy pianøcxa'añ. Jaduhñ hajxy haxøøgtuum nøcxy quia'awa'añ. Je'e hajxy yhøxtaaby mädyii jaduhñ ca'a howyiinmahñdy. Je'e hajxy jaduhñ quiumäadowáannäp. ¹⁰ Jiyyä haxøøgpä ca'a hoybä ñä'ägädä tshonda'agy coø jäya'ayhajxy wyi'i xiädø'øñhadsocy, møød coø hajxy wyi'i wyiinduc-haty. Paadiä Diosmädia'agy hajxy näje'e tøø ñajtshixø'oy. Paady hajxy jiaanç tehñ jootmayhajnä.

¹¹ Pero miich, coø miichä Dios xquiuguexyhaty, cabä haxøøgpä ca'a hoybä mädyii mgudiún nguñáxät. Ja'a hoybä weenbä jaduhñ mgudiúnäp. Ja'a Dios mwiin-gudsähgø'owäp. Mmäböjcäbä miädia'agy. Mmädsoc mba'häyówäp. Mmee'xtügäp hoy mja tsaachpøcy. Mee'xxieemy mhäna'c-hädät. ¹² Hahixøøby coø ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmäböggät, jaduhñä Dios xyagjugyhádät cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. Mänit miichä Dios jaduhñ xyajnáhdijy coø jaduhñ mjugyhádät cøjxta'axiøø mänaa miich nnägapxiän cu'ugwiinduum coø ja'a Diosmädia'agy tøø mmäböcy. ¹³⁻¹⁴ Chaads miich nwiingapx njøjcapxø'oy coø ja'a Dioscuहुdujt tehngajnä mjaac cudiún mjaac cuñáxät, møød coø mga'a yajtägátsät, jaduhñä Dioscuहुdujt quia'a nänømøøjät haxøøg, høxtä coonä yhabáadät coø ja'a Wiindsøn Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xyhíxäm møødä Jesucristo. Ja'a Diósädsä jugyhajt mooby hoy piønä hoy tyiijä. Haa ja'a Jesucristo, coø hánajty jim tøø yajmechii maa ja'a Poncio Pilato wyiinduumän, mänit ñägapxy coogä Dios tøyhajt yHuunghadyii. ¹⁵ Ja'a Dios jaduhñ yaghabaadaamb mänaa ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaanç tehñ jootcuycä Dios. Nidiuhñ tiuñ Wiindsøn. Nidiuhñ miähane'emy. Ni pøn jaduhñ quia'a mäbaady. Nägøxiä gobiernähajxy yhane'emyii møødä reyhajxy. ¹⁶ Hoy miänaajä Dios yhity. Jim maa ja'a Dios yhatiän, jaanç tehñ miøc jim yhajajy. Paady hajxy jim hoy nga'a wiingumedsøoyyäm. Tsøc hajxy hoy miänaajä Wiindsønähájtäm.

¹⁷ Pønjaty mäyøø hädaa yaabä naaxwiin, jaduhñ miich mwiingapx mjøjcapxø'owät coø hajxy quia'a niguiumayøøjät, møød coø ja'a Dios hajxy yhajodhádät. Møj jaançhä Dios. Cøxiä wiinä hajxy xmióoyyäm, jaduhñ hajxy jootcuyc nhíjtäm. Pero cabä mäyøøjaya'ayä xädø'øñ hajxy yhadsógät. Hix cøjxp tägooby ja'a hajxy miämäyøøhajpiä. ¹⁸ Jaduhñä mäyøødøjc mwiingapx mjøjcapxø'owät coø hojiot hajxy jiaanç tehñ miøødhádät. Weenä häyoobädøjc hajxy piuhbety. Cab hajxy wyiinduc-hádät. ¹⁹ Coø hajxy jaduhñ yaa yhojiäya'ayhádät hädaa yaabä naaxwiin, mänitä hoyhajtä weenhajt hajxy mõj may piáadät Dioswiinduum. Y jaduhñ hajxy cøjxta'axiøø yagjugyhádøøjät nebiä Dios jiugyhatiän.

²⁰⁻²¹ Timoteo, coø miichä Dios tøø xyajnáhdijy coø ja'a miädia'agy myajwá'xät, paady hamuumdu'joot mgudiúnät, paady jaduhñ mnäwá'anät. Hix, tøø jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy näje'e ñajtshixø'oy. Wiingmädia'agy hajxy tøø piadu'ubøcy cooc tyijy miaas

yajxonä. Pero cabä mädia'agy jaduḡmbä tiøyyä. Cab jaduḡḡ choobaady. Nä'ä nägoobä yḡhḡnda'agy ja'a Dioscøxpä. Cabä ḡhḡnda'agymiädia'agy jaduḡmbä mmøjpädá'agät. Ween miichä Dios ja'a tsooctä mayhajt xtiuuḡä. Amén.

2 Timoteo

¹ Høøch hädaa nocy nhädiuumby, høøch Pablohajpä. Ja'a Jesucristøch jaduhñ xquiuguexyhajp. Ja'a Dios jaduhñ mänaamb cooch jaduhñ xquiuguexyhadät. Co ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhájtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, paadiä Dios hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy cøjxta'axiøø xyagjygyhadäänäm neby je'e jiugyhatiän. ² Miich Timoteo, míchhøch hädaa nocy nyajnájaayøøby. Jadúhñhøch miich ndsocy nébiøch nhamdsoo huungän. Ween miichä Diosteedy mayhajt xtiuunä møødä Wiindsøn Jesucristo. Ween xñäxuuch. Weenä hoyhajtä weenhajt xmio'oy.

³ Hojiot howyiinmahñdymøødhøchä Dios nwiingudsähgø'øy nébiøchä nhap nébiøchä ndeedyhajxy jecy wyiingudsähgøøyyän. Hoy ñaaghóoc-høchä Dios nba'ya'axy, mänitøch miich njahmiejtsta'agy. Mänitøchä Dios jaduhñ nnäma'ay "Dioscujú'uyäp" ja'a miichcøxpä. ⁴ Nja wi'i yhi jxtägatsáambiøch miich, jadúhñhøch nxoondaacpøgät. Xøømdsúhñhøch miich njahmiejtsta'agy. Njahmiejchpøch jaduhñ coo miich hánajty mjaanç tehñ jootmayhaty mänaa hajxy jim nniwiá'xäm. ⁵ Jadúhñhøch njahmiejtspä coo miichä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmäbøcy. Ja'a mdajhoc Loida møødä mdaj Eunice, jaaya'ayä Diosmädia'agy hajxy jayøjp mäbøjtsohñ. Tøyhajt jaduhñ coo miich jaduhñ mbamäbøjpä.

⁶ Mänáajøch miich jim ngø'ønähgapiän, mänit miichä Dios mayhajt xtiuunä. Jaduhñ miich mäjaa xmiooy coo ja'a tiuung mdúunät. Cham nnäma'ay coo mga'a najt-shixø'øwät ja'a mayhajt ja'a Dios mänit xtiuunäbä, pero ween hamuumdu'joot mjaac yajtuñ. ⁷ Hix, jaduhñä Dios hajxy xyajmädsójcäm coo hajxy nga'a tsähgøøyyämät. Jaduhñ hajxy xyajmädsójcämbä coo hajxy ndúunämät ja'a miäjaahaam, møød coo hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnibia'häyóowämät, møød coo hojiot howyiinmahñdy hajxy nyajtúunämät. ⁸ Jaduhñds je'e, cab mdsähdiúnät ja'a Dioscøxpä coo ja'a miädia'agy hánajty myajwa'xä. Ni jaduhñ mga'a tsähdiúumbät ja'a høøchcøxpä, hóyhøch yaa nja tsumyçhänä'ay. Páadyhøch yaa ndsumyçhänä'ay coochä Dios ja'a miädia'agy nya-jwá'xäbä. Cab mdsähgø'øwät coo mdsaaçhpøgät ja'a Diosmädia'agyquiøxpä nébiøch ndsaaçhpøquiän høøch. Hix, xpiuhbédäbä Dios jaduhñ ja'a miäjaahaam. ⁹ Ja'a Dios hajxy tøø xyajnáhwaats tøø xyajcuhwáatsäm. Jaaya'ay hajxy tøø xpiädáacäm coo ja'a miädia'agy hajxy hoy ngudiúunämät. Paadiä Dios hajxy jaduhñ xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm coo hajxy xchójcäm, møød coo mayhajt hajxy jecy xtiuunäm ja'a Jesucristocøxpä; ca'a jie'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy nguhdujthájtäm. Cahnä hädaa yaabä naaxwiin hánajty yhawijy tiøø'xta'agy, tøøyyämä Dios ja'a mayhajt hajxy hánajty jaduhñ xtiuunäm. ¹⁰ Co ja'a Jesucristo hajxy yaa hoy tøø xyajnáhwaats tøø xyajcuhwáatsäm, jaduhñä Dios ja'a mayhajt yajwiingähxø'nä, ja'a hajxy jecy xtiuunämbä. Co ja'a Jesucristo hajxy yaa hoy tøø xñähho'túutäm, jaduhñ quiähxø'øgy coo hajxy cøjxta'axiøø xyagjygyhadäänäm neby je'e jiugyhatiän. Jaduhñ jilby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

¹¹ Páadyhøchä Jesucristo jaduhñ xquiuguexyhaty coochä Diosmädia'agy jaduhñ nya-jwá'xät coo jaaya'ay hajxy jaduhñ tøø xyajnáhwaats tøø xyajcuhwáatsäm. ¹² Cooch jaduhñ nyajwa'xy, páadyhøch jaduhñ ndsaaçhpøcy. Pero cábøch ndsähdiuñ. Hix, coochä Dios ja'a miädia'agy jaduhñ nmäbøjcä cooch jaduhñ xyajnáhwa'adsa'añ, páadyhøchä tøyhajt nmøødä coo jaduhñ hoy cwieendähada'añ pønjátyhøch tøø xyajcø'ødägø'øy. Paady jaduhñ cwieendähada'añ coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin.

¹³ Jaac panøcx ja'a hoguiuhdujt, ja'açh miich tøø nyajnáhixø'øyabä. Co ja'a Jesucristo hajxy nmøødhájtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, paadiä miädia'agy hamuumdu'joot

mmäbójcät, paadiä jäya'ay hamuumdu'joot mdsoc mba'häyówät, ja'a miich mya-jnähixøøbiä. ¹⁴ Hamuumdu'jootä tøyhajt myajwá'xät, ja'a Dios tøø xyajcø'ødägø'øyäbä. Caj myajtägätsät. Coö ja'a Dioshëpíritu hajxy nmøødhájtäm, paady miich jaduhñ xpiuhbeda'añ.

¹⁵ Tøø miichäda'a mmädoyhaty coöchä mabøjpädøjc nämay tøø xpiuhwaatsnä, ja'a hajxy jim tsohm̄bä Asia-naaxooty, näguipxy møødä Figelo møødä Hermógenes. ¹⁶⁻¹⁸ Pero cábøchä Onesíforo mabøcy tøø xmiädsähdiuñ, hóyhøch yaa nja tsumyçhänä'ay. Weenä Dios ja'a Onesíforo ja'a yhuungä tio'oxy ñäxuu'tsä. Coö miejch Roma, mänitøch nägø'ø nädecypiä xyhøxtaayy. Y coöch yaa xpiaaty, mänitøch mayhooc xpiuhbejty. Y hamuumdu'joot hajxy jim xpiuhbéjtäm Efeso, túhmäts. Coö yhabáadät coö ja'a Dios hajxy hänäjty xyajtøyhajtyegáanäm, weenä Dios ja'a Onesíforo mänit ñäxuuçh.

2

¹ Huung Timoteo, weenä Jesucristo xpiuhbety, jaduhñ mga'a tsähgø'owät mänaa. Coö ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ nmøødhájtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, paadiä mayhajt hajxy jaduhñ xtiúunäm. ² Mänáajøch miichä Diosmädia'agy nyajwiin-gapxø'øyän, nämayyä jäya'ayhajxy hänäjty miämädoona'ay. Jaduhñ miich wiinghana'c mnajtsapxøødiägájtät, ja'a hajxy hoy cudiumbä, ween wiinghana'c hajxy jiaac tehñ ñajtsapxøødiägájtägumbä.

³ Ja'a Jesucristocøxpä mmee'xtúgät coö hänäjty mdsaaçhpøcy, nebiä soldadohajxy miee'xtuquiän. ⁴ Hix, ja'a soldadohajxiä, jaduhñä jioot hajxy piäda'agy coö hajxy ween quiimayii ja'a wyiindsøn̄hajxy. Cab jaduhñ yhahixø'øy coö wiingtuung hajxy yhøxtá'awät. ⁵ Jaanä jaduhñduhmbä, ja'a häyø'pädøjc-hajxiä, coö hajxy jaduhñ hoy yhäyø'ögät nebiä cuhdujt myiñän, mänit hajxy hawiinmats quiuhäyø'ögät. Pero coö hajxy quia'a häyø'ögät, cab hajxy tii piáadät. ⁶ Jaanä jaduhñduhmbä, ja'a yuubä pujxpähajxy hoy cuduumbä, je'edshajxy jaduhñ jawyiin mäjúuyyap. ⁷ Yajcopcø'ow hoy nébiøch cham nmäna'añ, weenä Dios jaduhñ xquiøxy yajwiinjuø'øy.

⁸ Ja'a Jesucristo, ja'a David jecy yhaphajt yhoc-hajt. Coö ja'a Jesucristo hänäjty tøø yho'ogy, mänit jiuypijøjtägajch. Ja'a Jesucristocøxpøch nnä'ägädä yajwiingapxø'øyhaty. ⁹ Coöchä Jesucristocøxpä jaduhñ nyajnähixø'øy, páadyhøch yaa ndsaaçhpøcy. Páadyhøch yaa ndsumyçhänä'ay nebiä cahwiindøybän. Pero cabä Diosmädia'agy jaduhñ mänaa yhadugyii. Wiinduhmyhagajpt jaduhñ wia'xy. ¹⁰ Coö jaduhñ hoy miaajä wia'xy, páadyhøch yaa hoy ñejpiä nmee'xtucy, weenä jäya'ayhajxy jaduhñ ñähwaats quiuhwaat-spä, ja'a Dios jaduhñ tøø yajnähdíjjiäbä coö ja'a Jesucristo hajxy miøødhidät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, møød ween hajxy yagjugyhadyii cøjxta'axiøø nebiä Dios jiuigyhatiän.

¹¹ Hix, coö hajxy nniñähdíjcämät coö hajxy nhó'cämät nebiä Jesucristo yho'quiän, mänit hajxy jaduhñ njugyhájtämät cøjxta'axiøø nebiä Jesucristo jiuigyhatiän. Møød jaduhñ hajxy jim nhidáanäm maa je'e yhatiän. Tehñ tiøyhajt jaduhñ. ¹² Jaanä jaduhñduhmbä, coö hajxy nmee'xtújcämät, mänitä Jesucristo hajxy jim xmiøødhanéhämät. Pero coö hajxy nniijøgápçämät cooc tyijy hajxy nga'a hixyhájtäm, cab hajxy jim xyajtägøøyyämät maa je'e yhatiän. ¹³ Hoy hajxy nja høhñdáacäm, cabä Jesucristo mänaa yhøhñda'agy. Hoy miänaajä tiømiädia'agyhaty.

¹⁴ Myagjahmiejtstá'agäbä mabøjpädøjc jaduhñ nébiøch naamnä tøø ngujaayän. Hoorä, jaduhñ myajwiingapxø'owät coö ja'a capxiä mädia'agy hajxy quia'a yajtsibø'owät, ja'a ca'a tsoobaatpä. Jaduhñä Dios hajxy xyhanéhäm. Cab jaduhñ tiuungpaady coö hajxy jaduhñ yajtsibø'øy. Ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ hamädoowhijpä, cabä hogu-iapxiä homiädia'agy hajxy jaduhñ hoy yhabøga'añ. ¹⁵ Hamuumdu'jootä tøyhajt mya-jnähixø'owät ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñä Dios xquiimáyät, jaduhñ mga'a tsähdiünät. ¹⁶ Cabä capxiä mädia'agy myajcapxiø'owät, ja'a ca'a tsoobaatpä. Ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ tehngajnä yajcapxiøøbiä, tehngajnä hajxy jaduhñ nõcxy tiu'udägoyya'añ. ¹⁷ Y

maas nämayyā jāya'ayhajxy jaduhñ tiu'udägoyya'añ coo ja'a capxiä mädia'agy hajxy jaduhñ miädówät, ja'a jaduhñ ca'a tsoobaatpä. Tøø ja'a Himeneo jaduhñ tiu'udägooñä møødä Fileto. ¹⁸ Tøø ja'a tøyhajt hajxy ñajtshixøøñä. Jaduhñ hajxy yhøhnda'agy cooc tyijy hajxy nga'a jujypiøjtägatsaanäm. Ja'a mæbøjpädøjc-hajxy näje'e, coo hajxy jaduhñ wyiinhøøñii, cabä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy miäbøgaanä. ¹⁹ Pero tøø ja'a Dios hajxy xpiädäacäm coo ja'a miädia'agy hajxy tehngajnä nbanócxcämät. Jaduhñä Dios tøø miäna'añ cooc ñajuø'øy pønä miädia'agy hamuumdu'joot mæbøjcäp. Jaduhñ tøø miänaambä coo ja'a haxøøgcuhdujt hajxy ween ñajtshixø'øy pønjaty niñänøømäp coogä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy.

²⁰ Maa ja'a mäyøøjäya'ay tiøjcän, madiu'u texy jiiiby. Jiibiä orotexy, møødä platatexy, møødä quepychechteixy, møødä pochtiexy. Tsoobaatpä orotexy møødä platatexy. Cabä quepychechteixy jiaty tsoobaady møødä pochtiexy. ²¹ Jaanä jaduhñduhmbä, pønjatiä haxøøgwiinmahñdy najtshixøøby, hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ pianócxcät. Hoy hajxy jaduhñ quiudiúnät waambaty hajxy yhane'emyii ja'a Wiindsøn Jesucristo. Jaduhñ hajxy quiumayøøjat.

²² Pero miich, mnajtshixø'øwäbä haxøøgwiinmahñdy nebiä muutsc-häna'c-hajxy naxy yhadsoquiän. Ja'a mæbøjpädøjcä Dios hajxy hamuumdu'joot pa'yaaxpä, howyiinmahñdy hajxy miøød. Miäbøjpiä Diosmädia'agy hajxy. Hamiñ haxøpy hajxy ñiçhocy ñibia'häyoyii. Cab hajxy chiptsocy. Jaduhñ miich hamuumdu'joot mbahíxät. ²³ Caj myajtägø'øwät maa häna'cä capxiä mädia'agy hajxy nä'ä nägoobä yajcapxiø'øyän, ja'a ca'a tsoobaatpä, ja'a ca'a tuungpaatpä. Ja'a capxiä mädia'agy jaduhmbä, ja'a tsipä pleetä yhøjx tiecy je'eduhñ, túhmäts. ²⁴ Pønjaty yaa moonsähajtäp ja'a Dios hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy tii yajtsiptá'agät. Hojiot hajxy miøødhädäp hoy ñä'ä pøngøxpä. Hoy yajxon hajxy yajnahixø'øwät. Mee'xtügäp hajxy jaduhñ. Cab hajxy jiootmä'adät. ²⁵ Mee'xxieemiä miädsip hajxy yhoj miägápxät. Wehñdä Dios jaduhñ miäná'anät coo ja'a miädsipä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät, weenä tøyhajt hajxy jaduhñ wyiinjuø'øy. ²⁶ Ween hajxy jaduhñ wyiinmahñmech, hoy hajxy hånajty tøø jia wiinhøøñii ja'a møjcu'ugong. Paadiä møjcu'ugong jaduhñ jia wi'i miäwiinhøøna'añ; ja wi'i miähane'emaamb jaduhñ.

3

¹ Pero huuc wiinjuø'øw miich hädaa. Coo hånajty yhabaada'añ coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänitä tsø'ty häyohn jiada'añii yhabeta'añii. ² Haxøøgjatiä jāya'ayhajxy hånajty jiatcø'øwa'añ. Jootmøj hajxy hånajty ñibiäda'aga'añii. Jiaanç tehñ yhadsoogaambiä xädø'øñ hajxy. Niguiumayáanäp hajxy hånajty. Yajcumayaamb hajxy hånajty. Capxtägoyyaamb hajxy hånajty. Cabä tiaj tieedy hajxy hånajty wyiingudsähgø'øwa'añ. Cab hajxy hånajty tii yhojiäwø'øwa'añ. Cabä Diosmädia'agy hajxy hånajty miäbøga'añ. ³ Cabä yhuungä tio'oxy hajxy hånajty choga'añ. Cab hajxy hånajty pøn miee'xa'añ. Mänähøøno'øwaamb hajxy hånajty. Cabä howyiinmahñdy hajxy hånajty miøødhada'añ. Mähäyoowhixaamb hajxy hånajty. Cabä hoybä weenbä hajxy hånajty choga'añ. ⁴ Tioogaambiä miägu'ughajpä hajxy hånajty. Cab hajxy hånajty hodiägaamby wyiinmahñdyhada'añ tii hajxy hånajty tiunaamby. Yhøxta'awaamby hajxy hånajty neby hajxy xioondá'agät. Cabä Dios hajxy hånajty wyiingudsähgø'øwa'añ. ⁵ Jaduhñ hajxy hånajty ñibiäda'aga'añii nebiä häna'cä Diosmädia'agy mæbøjpän, pero cab hajxy hånajty tøyhajt miäbøga'añ.

Pønjaty jaduhñ haxøøg jatcøøby, naxy jaduhñ mdehm piuhwá'adsät. ⁶ Jii cahwiindøyhäna'c-hajxy näje'e, jaanç tehñ yhøhndaacp hajxy. Naxiä to'oxiøjc hajxy wyiinhøøñ, ja'a hajxy tii ca'a jajp ca'a najuøøbiä. Ja'a to'oxiøjc-hajxy jaduhmbä, cabä howyiinmahñdy hajxy ñä'ägädä møødä. Hamdsoojoot hajxy jaduhñ yajwiinhøøna'añ. ⁷ Hoy ñä'ä mädyii mädia'aguiä hajxy jaduhñ jia wi'i yhabøga'añ, pero cabä tøyhajt hajxy

ñä'ägädä wiinjuø'øwa'añ. ⁸ Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ hõhndaacpä, haxøøgä wyiinmahñdy hajxy. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäböga'añ. Jaduhñä tøyhajt hajxy miädsibø'øy nebiä Janes ja'a Moisés hajxy jecy miädsibøøyyän møødä Jambres. ⁹ Cabä Janeshajxy jecy miäjädaacy. Paady hajxy jaduhñ quia'a mäjädaacy coo howyiinmahñdy hajxy hänajty quia'a møødä. Ni häna'c-hajxy jaduhñ quia'a mäjäda'agaambä, ja'a hajxy jäda'ahaty hõhndaacpä.

¹⁰ Hoorä, tøøch miičh xyhixy coočhä tøyhajt nyajnahixø'øy, coočh hoy njäya'ayhaty. Howyiinmahñdyhøch nmøød. Nmäbøjpiöchä Diosmädia'agy hamuumdu'joot. Mee'xxieemyhøchä jäya'ay nmägapxy. Hoy piønøch ndsocy nmeexy. Cábøchä Diosmädia'agy mänaa nnänuuxø'øy. ¹¹ Jaanä jaduhñhøch miičh tøø xyhixpä coočh hoy miänaajä nmeex'tucy, hoy ñéjpiöch hänajty nja tsaächpøcy, nébiøch jim tøø njaty tøø nhabetiän Antioquia, møød jim Iconio, møød jim Listra. Madiú'ujøch jim ndsaačhpøjcy. Pero cábøchä Dios mänaa xñajtshixø'øy. Hoy miänáajøch jaduhñ xcwieendähaty. ¹² Haaga jaduhñä jäya'ayhajxy chaačhpøgaambä pønjatai jioot pädaacp maa ja'a Jesucriston coo hajxy jaduhñ hoy jiäya'ayhädät. ¹³ Pero ja'a cahwiindøybähajxy møødä hõhndaacpähajxy, maas haxøøg hajxy tehngajnä jiatcø'øwa'añ. Mäwiinhøønaamb hajxy møød hajxy jajwiinhøønaambä.

¹⁴ Pero miičh, naxiä Diosmädia'agy tehngajnä mjaac tehñ pianøcxät, ja'a miičh hamuumdu'joot tøø mmäbøquiäbä. Haa ca'a, høøch miičh jaduhñ tøø nyajnahixø'øy, møødä mdaj møødä mdajhoc. Paady miičh hoy tøø mhabøcy. ¹⁵ Chuucnä miičhä Diosmädia'agy mdägøøyy capxtaacpä. Jiibiä tøyhajt hajxy nbáatäm neby hajxy hoy nnähwaats nguhwáatsämät. Coo hajxy jaduhñ nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñ hajxy nnähwaats nguhwáatsäm. ¹⁶ Ja'a Diosmädia'aguiä, cøxiä Dios jaduhñ yagjahyyä. Jaančh tehñ tiuungpaatpä Diosmädia'agy jaduhñ. Hahixøøby jaduhñ coo ja'a jäya'ay hajxy nyajnahixøøyyämät. Jaduhñ hajxy njoj nmägápxämät. Jaduhñ hajxy nyajwiinxiic nyajwiingapxøøyyämät coo ja'a tøyhajt hajxy pianøcxät, møød coo hajxy hoy jiäya'ayhädät. ¹⁷ Pønjatai Dios tøø yajnahdijy coo ja'a miädia'agy yajwá'xäxät, ween hajxy ca'xy pedyii yhabøcy, jaduhñ hajxy hoy yajtuungpáadät hoy ñä'a maajä.

4

¹ Coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit tiägø'øwa'añ mähanehmbä. Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä yajtøyhajtyega'añii, møød hajxy hänajty jujcypiä, møød hajxy hänajty tøø yhó'oguiäbä. Ja'a Dioscøxpä møødä Jesucristocøxpä, jaduhñhøch miičh nmägapxy nhane'emy ² coo ja'a Diosmädia'agy hoy ñä'a mänaajä myajwá'xät, møød coo ja'a cu'ug myajmäbøgät, møød coo mjoj mmägápxät, møød coo myajwiingapxø'øwät coo hajxy jaduhñ miäbögät. Mee'xxieemiä Diosmädia'agy myajnahixø'øwät tehngajnä. ³⁻⁴ Hix, habáatnöp jaduhñ coo ja'a cu'ugä Diosmädia'agy hajxy quia'a tsogaannä. Cabä tøyhajt hajxy jaduhñ miädowaannä. Hoy ñä'a mädyii mädia'aguiä hajxy hänajty wyl'i miädowa'añ, nägoo hänajty quia'a tøyä. Mayyä yajnahixøøbiädøjc hajxy jaduhñ yhøxta'awa'añ, ween hajxy hänajty jaduhñ yajnahixø'øyii nebiatiä jioothajxy hänajty chocy. ⁵ Pero miičh, tehngajnä howyiinmahñdy mmøødhädät. Mmee'xtügäp jaduhñ coo hänajty mdsaačhpøcy. Myajwá'xäbä Diosmädia'agy. Hamuumdu'joot mgudiúnät waambatiä Dios tøø xyhane'emy.

⁶ Høøch, ja weenjaty quia'a habaady coočh häna'c xyagho'oga'añ ja'a Jesucristocøxpä. Nähjøjp tu'ujøjphøch hädaajän. ⁷ Tøøchä haxøøgpä njøjtäna'ay. Tøøch nmäjäda'agy. Tøøch hamuumdu'joot ngudiun waambátyhøchä Dios tøø xyhane'emy. ⁸ Chámhøch njøbhixy coočhä Wiindsøn Jesucristo jim xpiäda'aga'añ hawa'adstuum. Mänitøch jim xpiäda'aga'añ coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty nägøxiä yajtøyhajtyega'añii. Hogu- iuhdujthaamä Jesucristo hajxy jaduhñ xyajtøyhajtyegáañäm. Cábøch nidiuhñ jim

xpiäda'aga'añ hawa'adstuum. Pønjaty jaduhñ jøbhixp hamuumdu'joot coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, nägøxiä hajxy jim piäda'agáañäbä hawa'adstuum.

⁹ Huuc min yaa maaçh høøchän. Mhadó'ødsäp jaduhñ. ¹⁰ Hix, tøøchä häna'c xpiuhwa'açh nämay. Haa ja'a Demas, tøø je'e ñøcxy Tesalónica. Paady yaa tøø choon coo chäna'awa'añ yhäyowa'añ. Haa ja'a Crescente, tøø je'e ñøcxy Galacia. Haa ja'a Tito, tøø je'e ñøcxy Dalmacia. ¹¹ Jagóoyyøchä Lucas yaa xjiaac møødhity. Tunä mayhajt, nøcxä Marcos wowø'øg. Yaa mwoomínät. Hóyhøch yaa xpiuhbédät. ¹² Haa ja'a Tíquico, jimhøch tøø nguexy Efeso. ¹³ Coo miich yaa mmínät, mhuuc túnäbä mayhajt. Høøchä nnähgämem tu'uwijsäc. Jimhøch tøø nnähgue'egy Troas maa ja'a Carpo tiøjcän. Møødhøchä nnocy xpiøcmínät møødä animalhac-hädiüñäbä.

¹⁴ Haa ja'a Alejandro, ja'a pujxthädiuumbä, tøøch cøxypänejp y xñähøønø'øy. Ja'a Dios jaduhñ yaghawiimbídäp. ¹⁵ Cahwiindø y ja'a Alejandro jaduhñ. Mniyajcopcø'øwøøjäp. Møj may ja'a Alejandro xmiädsiphájtäm coo ja'a Diosmädia'agy hajxy naxy nyajwá'xäm.

¹⁶ Mänájøch jayøbajt nyajnäxø'øwø'øyän, cábøch pøn mänit xñähgapxtuuty. Nägøxiøchä häna'c xpiuhwaach. Pero cab jaduhñ ñejpiä. Weenä Dios jaduhñ miee'xy. ¹⁷ Mäjähñdiúumhøch hänajty. Mänitøchä Dios xñäwaañ. Mänitøchä mäjaa xmiooyy, jadúhñhøchä jäya'ayä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxøøyy, ja'a hajxy ca'a judíospä, ween hajxy jaduhñ nägøxiä miäbøcy. ¹⁸ Xcwieendähadäämbøchä Dios maa ja'a haxøøg ca'a hoybän. Xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsäämbøch jaduhñ. Jadúhñhøch jim xyajnøcxa'añ tsajpootyp maa je'e yhane'emiän. Tsøgä Dios hajxy hoy miänaajä wiingudsähgøøyyäm. Amén.

¹⁹ Huuc yajpoo'x ja'a Prisca ja'a høøhcøxpä, møødä Aquila, møødä Onesíforo yhuungä tio'oxy. ²⁰ Haa ja'a Erasto, jim je'e miähmøøyy Corinto. Haa ja'a Trófimo, jimhøch nnähgueecy Mileto. Pøjcäp hänajty je'e. ²¹ Habáatnäp jaduhñ coo tøøchc yhida'añ. Naxy mdehm myínät. Mhadó'ødsäp jaduhñ. Nägøxiä miichä mäbøjpädøjc yaa xyajpoo'xy møødä Eubulo, møødä Pudente, møødä Lino, møødä Claudia.

²² Ween miichä Wiindsøn Jesucristo xmiøødhity. Weenä hoyhajtä weenhajtä xmio'oy. Amén.

Tito

¹ Pablohájpøch høøch. Ja'a Dióshøch xmioonsähajp. Ja'a Jesucristøch xquiuguexyhajp. Jadúhnhøch tøø xwyiinguexy coöchä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiinhixó'owät, pønhatiä Dios tøø wyiimbiy, ween hajxy jaduhñ miäbøcy, weenä tøyhajt hajxy jaduhñ miøødhaty, jaduhñä Dios hajxy hoy wyiingudsähgó'owät. ² Jéquiänä Dios hajxy xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy xyagjugyhadáanäm cøjxta'axiøø neby je'e jjugyhatiän. Cabä Dios mänaa yhöhnda'agy, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy jaduhñ xyagjugyhadáanäm. ³ Coo yhabaaty, mäniä Dios hajxy jaduhñ xyhawáanäm coo hajxy jaduhñ xyagjugyhadáanäm. Tøøchä Dios jaduhñ xyhane'emy coöchä miädia'agy jaduhñ nyajwá'xät. Xtiehm wyiinguejxhøch jaduhñ. Ja'a Dios hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm. ⁴ Tito, miíchhøch hädaa nocy nyajnájaayøøby. Tehm tiøyhájthøch miích njuø'oy nébiøch nhamdsoo huungän. Tu'cuhdujt højtsä Diosmädia'agy nmäbøjcäm. Ja'a Diosteedy møødä Wiindsøn Jesucristo, ween miíchä mayhajt hajxy xtiunä, ween miíchä hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy. Ja'a Jesucristo hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm.

⁵ Mänáajøch jim nwiimbitiän Creta, páadyhøch miích jim nyajmähmøøyy coo mjaac yaghoyó'owät tijaty højts hänajty nga'a yajpéjtäpnä. Jadúhnhøch miích nhane'emy coo wiindsøn mbädá'agät maa tsajtøjcän wiinduhmyhagajpt. ⁶ Je'e mbädá'agäp pøn hoy jäya'ayhajp, pøn to'oxiøjc tu'ug yaghijp, pøn yhuung mäbøjpä Diosmädia'agy, pøn yhuung hoy wädijp, pøn yhuung mädia'agymiäbøjp. ⁷ Ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ tunaambä wiindsøn, ja'a Dios hajxy moonsähadáanäp. Howyiinmahñdy hajxy yaghídäp. Cab hajxy jiootmøjhádät. Cab hajxy yhawa'andá'agät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Cab hajxy chiptsógät. Cabä jäya'axiädø'øn hajxy yhadsógät. ⁸ Yajtøjtägó'owäp hajxy pønjaty mejtsp maa tiøjc-hajxiän; piu'umió'owäp quioñdymó'owäp hajxy jaduhñ. Chógäp ja'a hoybä hajxy. Cab hajxy choj jootmä'adät. Hoy hajxy jiäya'ayhádät. Hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy quiudiúnät. Cabä haxøøgwiinmahñdy hajxy yajtúnät. ⁹ Cabä tømiaädia'agy hajxy ñajtshixó'owät, ja'a hajxy tøø yajnáhixø'oyijäbä, jaduhñä mäbøjpädøjcä hoguiuhdujt hajxy yajwiingapxó'owät. Jaduhñ hajxy yajcähxó'ogät coo häna'c-hajxy yhöhnda'agy, ja'a wiingmädia'agy hajxy yajnáhixøøbiä.

¹⁰ Nämayyä höhndaacpähajxy wiädity. Cabä Diosmädia'agy hajxy quiudiuna'añ. Nä'ä nägoodä hajxy jaduhñ ñä'ä capxy ñä'ä mädia'agy. Jaduhñä häna'c-hajxy nämay jiatcøøbiä, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy tsipcøxp yajcircuncidarhádät. ¹¹ Tsipcøxp myaghamónät pønjaty jaduhñ wiing yajnáhixøøby. Cabä cuhdujt hajxy miøødä coo hajxy jaduhñ wiing yajnáhixó'owät. Yajmäjuyaamb hajxy, paady hajxy jaduhñ wiing yajnáhixø'oy. Höchähdiuunnä hajxy jaduhñ jiatcø'oy. Haa ja'a mäbøjpädøjcä wiingmädia'agy hajxy jaduhñ yajnáhixøøyyäbä, naxy hajxy jaduhñ yajtu'udägoyii, ja'a hajxy tu'jøøn tu'tøjcpä.

¹² Jaduhñä Cretabäjäya'ay tu'ug tøø yhuuc mänaambä coogä miägunaaxhajxy jiaanç tehñ yhöhnda'agy, møød coog hajxy hanaxiä quiahwiindøyyä, møød coog hajxy jiaanç tehñ quiaxä, møød coog hajxy jiaanç tehñ ñuuxho'ogy. Jaaya'ay jaduhñ tøø miäná'añäbä, profeta hijty tiuumby. ¹³ Tehm tiøyhajt jaduhñ coo ja'a Cretabä-jäya'ayhajxy jaduhñ haxøøg jiäya'ayhaty. Paady miích møc-haamby mhoj mmägápxät, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy miäbøcy. ¹⁴ Cabä höhnda'agymiädia'agy hajxy miøjpädá'agät, ja'a judiøshajxy naxy yajnáhixøøbiä. Møød weenä mädia'agy hajxy quia'a cudiuñ nebiä häna'c-hajxy jia hane'emiän, ja'a tøyhajt hajxy ca'a tsojpä.

¹⁵ Ja'a häna'cä howyiinmahñdy hajxy møødpä, cumáayyäbä Dios hajxy jaduhñ, hoy hajxy quia'a ja cudiuñ nebiä häna'c höhndaacpähajxy jia hane'emiän. Pero ja'a

häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, caba Dios hajxy quiumayii je'eguiøxpä coo haxøøgwiinmahñdy hajxy jiaanč tehñ miøødä. Cab hajxy tii hoy ñänømy. ¹⁶ Jaduhñ hajxy jia mäna'añ cooc tyijy ja'a Dios hajxy yhixyhaty, pero coo hajxy haxøøgjaty wyl'i jiatcø'øy, jaduhñ hajxy yajcähxø'øgy coo hajxy tøyhajt quia'a hixiä. Cabä Diosmädia'agy hajxy quiudiuna'añ. Cabä hodiunng hajxy ñä'ägädä jada'añ. Paady hajxy xiøøghadyii ja'a Dios.

2

¹ Pero miich, ja'a hoguiuhdujt myajnahixø'øwäp, jaduhñä mäbøjpädøjcä Diosmädia'agy hajxy hoy quiudiünät. ² Jaduhñä majjäya'adiøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'øwät coo hajxy quia'a hu'ug quia'a jøø'xät. Cab hajxy nä'ä nägoodä ñä'ä xi'ig ñä'ä hanähätät. Hoy hajxy jiäya'ayhädät. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy miäbøgät. Hoy ja'a miäjøøn miädøjc hajxy choc pia'häyöwät. Miece'xtügäp hajxy coo hajxy hänajty chaačhpøcy. ³ Jaduhñä tajhoctøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'øbiät coo howyiinmahñdy hajxy miøødhädät, jaduhñ hajxy hoy quiuhdujthädät. Cab hajxy pøn ñähøønø'øwät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Ja'a hoybä weenbä hajxy yajnahixø'øwäp. ⁴ Jaduhñä tajhoctøjcä miädsaan miädo'oxy muutspä hajxy yajwiinxiic yajwiingapxø'øwät coo ja'a yhuung coo ja'a ña'ay hajxy chögät, ⁵ møød coo hajxy hoy jiäya'ayhädät. Ja'a howyiinmahñdy hajxy miøødhädäp. Hoy yajxonä jiøøn tiøjc hajxy cwieendähädät. Miøødhädäbä hojiot hajxy. Wyiingudsähgø'øwäbä ñihyhap hajxy. Coo hajxy jaduhñ hoy quiuhdujthädät, jaduhñä cu'ugä Diosmädia'agy hajxy wyiingudsähgø'øwät.

⁶ Jaanä jaduhñduhmbä, jaduhñä muutsc-häna'ctøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'øwät coo howyiinmahñdy hajxy miøødhädät. ⁷ Jaanä jaduhñ miichpä, tehngajnä hoy mwädität, weenä mäbøjpädøjc jaduhñ xpiahixy. Howyiinmahñdymøød myajnahixø'øwät. Caj nä'ä nägoodä mnä'ä xi'ig mnä'ä hanähätät. ⁸ Ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy jaduhñ myajnahixø'øwäp, jaduhñ pøn xquia'a jøjcaxø'øwät. Jaduhñä nmädsiphajtämhajxy chähdiünät, cab hajxy jaduhñ hoy xñänøømämät haxøøg.

⁹ Hoorä, ja'a häna'c-hajxy hijpä cudoogø'øyä, jaduhñ myajwiinxiic myajwiin-gapxø'øwät coo ja'a wyiindsønä miädia'agy hajxy pedyii quiudiun quiuña'xät, hoy hajxy nä'ä waambaty yhane'emyii. Cab hajxy yhadsoowiimbädät. ¹⁰ Cab hajxy miéedsät. Hamuumdu'jootä wyiindsønä miädia'agy hajxy yajtúunät, ween hajxy jaduhñ quiumayii, wehñdä wyiindsønä Dios miädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbøjcät. Ja'a Dios hajxy xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm.

¹¹ Hix, tøø ja'a Dios jaduhñ yajcähxø'øgy coo ja'a mayhajt tøø tiuñ, coo hajxy nägøxiä xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm, mäduhñtiä hajxy yaa nhíjtäm hädaa yaabä naaxwiin. ¹² Jaduhñä Dios hajxy xyhanéhmäm coo ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy nnajtshixø'øyyämät møødä hadsojtwiinmahñdy, møød coo ja'a howyiinmahñdy hajxy nyaghíjtämät møødä hoguiuhdujt, møød coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot nwiingudsähgø'øyyämät, jaduhñ hajxy hoy nwädíjtämät hädaa yaabä naaxwiin, ¹³ je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ njøbhíxäm coo yaa quiädaactägatsa'añ neby hajxy tøø xyajwiinwaanø'øyyäm. Xi'ig xon hajxy jaduhñ njøbhíxäm. NDioshíjtäm ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ. Møj jaanč je'e. Je'e hajxy xyajnahwaats xyajcuhwáatsäm. Yajxon jiaanč tehñ quiäda'aga'añ. ¹⁴ Paady hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñä haxøøg ca'a hoybä hajxy xquiøxy yajnahwaats xquiøxy yajcuhwáatsäm. Jaduhñ hajxy xqui'u'ughíjtäm, weenä hoybä weenbä hajxy jaduhñ hamuumdu'joot ndúunäm.

¹⁵ Jaduhñdsä mäbøjpädøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'øwät coo hajxy jaduhñ miäbøgät. Mmøød miichä cuhdujt jaduhñ coo mhoj coo mmägápxät pøn ca'a mäbøgaamb, jaduhñ mga'a yajpéxät.

3

¹ Jaduhnä mǎbǒjpǎdǒjc myagjahmiejtstá'agät coo ja'a gobiernähajxy wyiingudsähgǒ'ǒwǒǒjät mǒǒdǎ cuduunghajxy, mǒǒd coo ja'a miǎdia'agyhajxy quiudiúunǎxät. Cabä mǎbǒjpǎdǒjc-hajxy ñuuxhǒ'ogät. Tiúnǎp ja'a cu'ugtuunghajxy. ² Cab hajxy pǒñ ñähǒǒnǒ'ǒwät. Cab hajxy chiptsǒgät. Mee'xxieemy hajxy jiäya'ayhädät. Hoy piǒñǎ hajxy wyiingudsähgǒ'ǒwät.

³ Hix, hijty, cabä Diosmädia'agy hajxy hijty nwiinjuǒǒyyäm. Cab hajxy hijty ngudiúunǎm. Tu'udägǒǒyyäm hajxy hijty. Hanaxiä haxǒǒg ca'a hoybä hajxy hijty nhadsǒjcǎm. Haxǒǒg hajxy hijty njäya'ayhǎjtǎm. Hadsojtwiinmahñdy hajxy hijty nyaghíjtǎm. Xxiǒǒghǎjtǎm ja'a cu'ug hajxy hijty. Hamiñ haxǒpy hajxy hijty nnimiähǎñ nnimiägǒ'ǒwhǎjtǎm. ⁴⁻⁵ Pero mänitǎ Dios yajwiingähxǒ'cy coo hajxy xñǎxúu'tsǎm, mǒǒd coo hojiot jiaanč tehñ miǒǒdǎ. Mänit hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsǎm coo hajxy jaduhñ xñǎxúu'tsǎm, ca'a jie'eguiǒxpǎ cooc tyijy hajxy hoy tǒǒ ngudiúunǎm. Jaduhñ hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsǎm coo hawiinjemyjiot coo hawiinjemywyiinmahñdy hajxy xmiǒǒyyäm, mǒǒd coo ja'a Dioshespíritu hajxy xyagjeem xyajtǎgǎjtsǎm. ⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñǎhho'túutǎm, jaduhñǎ Dios ja'a yhEspíritu hajxy mǒj may xmiǒǒyyäm. ⁷ Paadiä Dios ja'a yhEspíritu hajxy xmiǒǒyyäm, jaduhñ hajxy xpiädáacǎm hawa'adstuum. Mǒjjǎ mayhajt hajxy jaduhñ xtiúunǎm. Mǒǒd jaduhñ hajxy xyagjyghadánǎm cǒjxta'axiǒǒ nebiä Dios jiugyhatiǎñ. Jaduhñ hajxy tǒǒ xyajwiinwaanǒǒyyäm. Paady hajxy jaduhñ njǒbhíxǎm.

⁸ Tehñ tiǒyhajt jaduhñ. Naxy miichǎ mǎbǒjpǎdǒjc jaduhñ mdehñ miägǎpx mdehñ yhané'emǎt coo hajxy hamuumdu'joot hoy quiuhdujthädät, ja'a Diosmädia'agy hajxy tǒǒ miǎbǒquiǎbǎ. Tehngǎjnǎ hoybä weenbǎ hajxy tiúnǎt. Tsoobaatp jaduhñ. Jaduhñ hajxy ñiyaghoyǒ'ǒwǒǒjät. ⁹ Pero caj myajtǎgǒ'ǒwät maa ja'a hǒhñda'agymiǎdia'agy hajxy naxy yajcapxiǒ'ǒyǎñ, maa ja'a jecyquiuhdujt hajxy naxy yajtsipta'aguiǎñ, maa ja'a jecyjiäya'ay xiǒǒ hajxy naxy yajtǒǒw yajtǒǒ'xǎñ. Cab jaduhmbǎ capxy mädia'agy jaduhñ ñǎ'ägädǎ tuunghpaady.

¹⁰ Jii häna'c-hajxy näje'e maa ja'a tsajtǒjcǎñ, wiingjaty hajxy yajñähixǒ'ǒy. Y coo ja'a mǎbǒjpǎdǒjc-hajxy jaduhñ näje'e miǎbǒcy, tu'udägǒoby hajxy jaduhñ. Cabä jiamǒǒd hajxy hoy miǒǒdhijnǎ tu'ugmädia'agy. Pǒñjaty jaduhñ wiingjaty yajñähixǒǒby, mhǒjǎp jaduhñ tähǒoc metsc-hooc, ween hajxy yhuuc hamoñ. Y pǒ cab hajxy jaduhñ yhamona'añ, mänit mga'a mǎmǒjǒ'ǒwät mga'a mǎmayǒ'ǒwät. ¹¹ Pǒñjaty jaduhñ jatcǒǒby, cabä howyiinmahñdy hajxy miǒǒdǎ. Haxǒǒgǎ wyiinmahñdyhajxy jaduhñ. Paady hajxy haxǒǒgtuum piäda'aga'añii.

¹² Jímhǒchǎ Artemas nguexa'añ maa miichǎñ. Coo ja'a Artemas jaduhñ quia'a yajñäbaadǒ'ǒwät coo jim ñǒcxät, mänitǒchǎ Tíquico mǎbǒcy jim nguéxät. Coo jim miédsǎt, mänitǒch miich jim nǒcxy xpiaady Nicópolis. Jímhǒch nhida'añ hǒxtǎ coo tǒǒchpǎ ñǎxät. Mhuuc hadǒ'ǒdsǎp jaduhñ. ¹³ Jimǎ Apoloshajxiäda'a wiädity Creta mǒǒdǎ Zenas, ja'a cuhdujtyajñähixǒǒbiä. Coo hajxy hǎñajty tiu'ubǒga'añ, mänit miich cǒxiä wiinǎ mmǒ'owät tijaty hajxy hǎñajty yajmaajiadaamby. ¹⁴ Jaduhñǎ njamiǒǒdhǎjtǎm myajwiinxiic myajwiingǎpxǒ'ǒwät coo ja'a hoyba weenba hajxy tehngǎjnǎ tiúnǎt, ween hajxy jaduhñ piuhbety pǒñ hǎñajty yajmaajiǎjp. Cab hajxy ñǎ'ǎ nuuxhǒ'ogät.

¹⁵ Ja'a njamiǒǒdhǒch hajxy yaa xmiǒǒdhijpǎ, xyhaagǎ yajpoo'xp miich jaduhñ. Huuc tunǎ mayhajt, huuc yajpoo'x ja'a hǒǒchcǒxpǎ pǒñjaty hǒjts jim xchojp xpia'häyooob ja'a Diosmädia'agyquiǒxpǎ. Ween mijtsǎ Dios ja'a hoyhajtǎ weenhajt xmiǒ'oy nägǒxiä. Amén.

Filemón

¹ Høøch hädaa nocy njahby, høøch Pablohajpä. Tsumyčhänäabiøch cham je'eguiøxpä coochä Jesucristo miädia'agy nyajwa'xä. Haa ja'a hermano Timoteo, tu'ugwiinmähñdyhøch xmiøødhity cooch hädaa nocy njaay. ² Miičh Filemón, miičh hädaa nocy nyajnäguexaamby. Hoy hajxy nničhojc nnibia'häyóowäm coo hajxy nduunmújcäm ja'a Jesucristocøxpä. Nyajpoo'xyp højts ja'a hermana Apiajahajpä. Jaduhñ je'e njuø'øy nebiä hamdsoo puhdo'oxypän. Njaanä yajpoo'xyp højts ja'a hermano Arquipohajpä. Quipxy højts je'e xmiøødtuumbä maa højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xiän. Nägøxiä højtsä jäya'ay nyajpoo'xy ja'a hajxy jim mejtspä maa miičhä mdøjcän, ja'a Diosmädia'agy hajxy mæbøjpä. ³ Ween mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmiø'oy møødä Jesucristo. Ja'a Dios hajxy nDeedyhajtäm. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønajtäm.

⁴ Naaghóoc-høchä Dios nba'ya'axy, ngapxpáatypøch miičhä mxøø, Filemón. Nnämäabiøchä Dios: “Dioscujú'uyäp”, coo miičh hoy mjaančh tehñ tiuñ. ⁵ Tøøch nmädoyhaty coo miičhä Jesucristo miädia'agy hamuumdu'joot tøø mmæbøjcä. Jaduhñhøch tøø nmädoyhajpä coo miičhä jäya'ay mjaančh tehñ chocy mjaančh tehñ pia'häyoy, ja'a Diosmädia'agy hajxy mæbøjpä. ⁶ Coo miičhä Diosmädia'agy hamuumdu'joot tøø mmæbøcy, paady miičhä hojiot mjaančh tehñ miøødä, weenä jäya'ayhajxy jaduhñ jiaac tehñ wyiinjuø'øy nebiatiä Jesucristo ja'a mayhajt tiuñ ja'a højtscøxphajtäm. ⁷ Mägu'ughajpä, jaančh tehñ jioutcújc-høch jaduhñ nnijiäwø'oyii coo miičhä jäya'ay tøø mjootcapxmøcpøcy, ja'a Diosmädia'agy hajxy mæbøjpä. Paady miičh jaduhñ tøø mjootcapxmøcpøcy coo miičh mjaančh tehñ chocy mjaančh tehñ pia'häyoy.

⁸⁻¹⁰ Høøch Pablo, tøøch nmäjaanä. Chámhøch jaduhñajtä ndsumyčhänä'ay ja'a Jesucristo miädia'agyquiøxpä. Huuc møødhatä hojiot ja'a høøchcøxpä. Miičh nmänuu'xtaacy coo miičhä mayhajt cu mduuñ ja'a Onésimocøxpä. Coo miičhä hojiot mjaančh tehñ miøødä, páadyhøch miičh jaduhñ nmänuu'xta'agy, hóyhøchä Jesucristo cuhdujt tøø xjia mo'oy cooch miičh nhané'emät. Jaduhñhøch ja'a Onésimo njuø'øy nébiøch nhamdsoo huungpän, je'eguiøxpä cooch je'e ja'a Diosmädia'agy jaduhñ tøø nyajmæbøcy yaa maačh yaa ndsumyčhänä'ayän.

¹¹ Cahnä ja'a Onésimo hånajty jim piäyø'øgyñä maa miičhän, cab miičh mmädia'agy hånajty xquiudiuunä. Cab hånajty tiuna'añ. Pero coo yaa tøø miech maačh høøchän, jaančh tehñ yhóyhøch yaa xmiøødtuñ. Jaančh tehñ yhoy miičh xmiøødtunaambä. ¹² Nguejxtägatsáambiøch jim maa miičhän, hóyhøch yaa nja tsocy hamuumdu'joot. ¹³ Jaduhñhøch nja mänaañ cooch cu xmiøødmähmøyy yaa maačh yaa ndsumyčhänä'ayän. Cu xpiuhbéjtyhøch jaduhñ maa miičhcøxpän. Ja'a Diosmädia'agyquiøxpøch cham ndsumyčhänä'ay. ¹⁴ Páadyhøch ja'a Onésimo jim nguejxtägatsa'añ maa miičhän, cábøch nnajuø'øy pø mmäna'anaamb miičh jaduhñ coo yaa cu miähmøyy. Pø mdunaambiä mayhajt jaduhñ, ween hamdsoojoot mdúnät; ca'a yhadsipä, ca'a yhajootma'adä; ca'a tii mnajtshäyowø'øy. ¹⁵ Wehñdä Dios jaduhñ tøø miäna'añ coo jim piäyø'øgät maa miičhän, coo yaa yhidät paquiä maačh høøchän. Hix, tøø ja'a Diosmädia'agy yaa miæbøcy. Y coo jim ñøcxtägätsät maa miičhän, cab jaduhñ mänaa xpiuhwa'adsaanä. ¹⁶ Moonsä miičh Onésimo hijty mwa'añ. Pero coo jim ñøcxtägätsät maa miičhän, jaduhñ miičh mjuø'øwa'añ neby hamdsoo huch neby hamdsoo puhya'aybän. Jaduhñ miičh mdsogaambä nébiøch høøch ndsoquiän. Maas hanaxiä miičh mdsoga'añ. Hix, maas hoy miičh mmädia'agy xquiudiunáañänä. Ximnäs mijts jaduhñ tu'ugymädia'agy mhidaañä ja'a Jesucristocøxpä.

¹⁷ Tøyhajt højts nnijiootpáatäm. Tunxä mayhajt jaduhñ. Tsøc Onésimo jaduhñ møødnijiootpáatäm neby højts nnijiootpáatäm. ¹⁸ Pø tøø miičh xñägädieyø'øy hoy

ñejpiä, pø xmiänuu'xyhapp miich jaduñ, høøchä ngüeentä jaduñ. ¹⁹ Høøch nya-jnähwa'adsaamby mäduhñtiä xmiänuu'xiä. Tøyhajt jaduñ. Hamdsoo cø'øháamhøch hädaa nocy jaduñ njaay; jaduñ miich tøyhajt mmøødhádät cooch nga'a høhnda'agy. Y jim miich cueentä mmøødäbä maa høøchcøxpän. Hix, høøch miich jaduñ tøø nyajmäbøcy ja'a Diosmädia'agy. ²⁰ Mägu'ughajpä, coo ja'a Onésimo jaduñ mmøødnijootpaadøød, jaduñ miich myajcähxø'øga'añ cooch miich tøyhajt xjiaanč tsocy. Tunxä mayhajt jaduñ. Hix, näguipxy højts ja'a Jesucristo jaduñ nmøødhjätäm tu'ugmädia'agy.

²¹ Hamdsoo cø'øháamhøch cham njaay. Nnajuøøbiøch jaduñ cooch miich ja'a nmädia'agy xquiudiunaanä nébiøch cham tøø nnäma'ayän. Njaanä najuøøbiøch jaduhmbä coo miich hojoot mjaanč tehñ miøødhada'añ ja'a Onésimocøxpä.

²² Chámhøch mayhajt tu'ug nmäyujwa'anáangombä. Høøch maadaact hahixøødiácäc. Pa'ya'ax ja'a Dios hajxy cooch ween xyajpädsømy pujxtøgooty. Mäníthøch jim nnøcxät maa mijtsän.

²³ Xyajpoo'xp mijts ja'a hermano Epafrashajpä. Yaač jaduñ xmiøødtsumyčhäna'ay ja'a Jesucristo miädia'agyquiøxpä. ²⁴ Xyhaagä nä'ä yajpoo'xp mijts ja'a hermano Marcoshajxy, møødä hermano Aristarco, møødä hermano Demas, møødä hermano Lucas. Xyhaagä nä'ä møødtúumbøch hajxy yaa ja'a Diosmädia'agyquiøxpä.

²⁵ Weenä Jesucristo hoyhajt weenhajt hajxy xmio'oy coo jaaya'ay hajxy jaduñ mmøødhity tu'ugjoot tu'ugjuøhñdy. Amén.

Hebreos

¹ Jecy ja'a Dios quiuguexy quiejxy maa højts nhaphájtäm maa højts ndeedyhájttäm. Diosmädia'agy-yajwa'xpä hajxy quiejxä. Mayhooc hajxy quiejxä. Madiu'u hajxy miädiaacy. ² Tøø ja'a Dios ja'a yHuung hajxy yaa xyajnäguéjxäm hädaa yaabä naaxwiin. Cahnä jiegø'øy coo yaa tøø yhoy. Je'e ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø xjiaac hawáañäm. Jequiän je'eduhñ wyiinguejxä coo ja'a xøøwiin naaxwiin yhädiúnät cøxiä møødä xøø, møødä po'o, møødä madsa'a. Mänit yajnähdiijä coo yhané'emät. ³ Jaduhñä Dios yHuung miøjjä jiaančhä nebiä Diosän. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy hajxy yhity. Jim hajxy yhane'emy cøxp chaads hädaa yaabä naaxwiin. Tøø højts hoy xñähho'túutäm. Tøø ja'a nbojpa ngädieeyhajxy xyajnähwáatsäm. Mänit jim ñøcxtägajch tsajpootyp maa ja'a Diosän. Jim je'eduhñ yhanehmbä jäda'anäbaadyñä.

⁴ Ja'a Dios yHuung, maas møj ja'a cuhdujt miøødä quejee ja'a Dios mioonsä ja'a tsajpootypähajxy miøødä, je'eguiøxpä coo je'e Dyios yHuungä. ⁵ Cabä Dios ja'a mioonsä mänaa ñäma'ay:

Míichhöch jäda'a ndehm yHuunghadaamby.

Ni mädyii mioonsä quia'a nänømy:

Yø'øjøch jaduhñ xTieedyhadaamby;

nHuunghadäämbiøch yø'øduhñ.

⁶ Coo ja'a Dios ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, mäniä Dios miänaañ:

Wéenhöch nHuung xwyiingudsähgøøyyä ja'a nmóonsøçhhajxy, ja'a hajxy jim tsajpootypä.

⁷ Paquiä Dios ja'a miädia'agy quiudiúunäxä ja'a mioonsähajxy, nebiä pojtägoy wiäditiän, nebiä padoooy wiäditiän. ⁸ Pero ja'a yHuung, je'eduhñ ñämaayy:

MDioshajp miich, homiänaajä miich mhane'emy;

homiänaajä miichä tøyhajt myega'añ.

⁹ Mdsojpy miich ja'a tøyhajtpä;

cabä haxøøgpä mdsocy.

Maas jootcújc-höch miich nyaghity quejee ja'a nmóonsøçhhajxy, ja'a hajxy jim tsajpootypä.

¹⁰ Jaduhñä Dios jiaac mänaambä:

Miich jecy mhädiuun ja'a naaxwiimbä møødä tsajpootypä.

¹¹⁻¹² Cuhdägoyyaambä naaxwiimbä møødä tsajpootypä;

tägatsaamb jaduhñ; jaduhñ jiada'añ néjjiämä wit coo tiujnä;

caj tiuungraadaañä. Pero miich, cøjxta'axiøø miich mhida'añ;

caj miich mjuyhajt mänaa quiøxa'añ.

¹³ Cabä Dios ja'a mioonsä mänaa ñäma'ay:

Yaač miich xmiøødhané'emät. Caj miich mmädsip myajmäjäda'aga'añ.

¹⁴ Ja'a Dios ja'a mioonsähajxy ja'a tsajpootypä, jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä pojjan. Cab hajxy quiähxø'øgy. Dios jaduhñ quejxp coo hajxy piuhbédät pønjetiä Dios piäda'agaamby hawa'adstuum.

2

¹ Tsipcøxpä Diosmädia'agy hajxy nyajcopcøøyyämät, ja'a hajxy tøø nmädóowämbä; jaduhñ hajxy nga'a tu'udägóoyämät. ² Haa ja'a Diosmoonsähajxiä, ja'a tsajpootypä, jequiänä Diosmädia'agy hajxy yaa yajcädaacy hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ; pønjaty ca'a cudiuumb, haxøøgtuum hajxy miähmø'øwa'añ.

³ Møjcuhdujtmøødä Jesucristo. Hamdsoo hajxy je'e hoy xyhawáañäm neby hajxy nnähwáatsämät. Haa ja'a hajxy jayøbajt mädüowäbä, tøjiajt ja'a mädia'agy jaduhñ maa

hajxy je'ejän. Mänit højts jaduhñ xyhawaandägájtšäm. Coö ja'a mädia'agy hajxy nga'a yajtuunämät, cab hajxy jaduhñ nnähwáatsämät. ⁴ Madiu'u ja'a Dios ja'a hijxtahñd tøø yajcähxø'ogy, ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä; jaduhñ hajxy nmäbøjcämät coö ja'a miädia'agy tiøyhajtä. Tøø ja'a yhEspiritu hajxy xyajnäguéjxäm coö hajxy jaduhñ xpiuhbedáanäm mädyijaty tuung hajxy xmióoyyäm. Jaduhñä jioot chocy.

⁵ Haa ja'a Dios mioonsähajxiä, ja'a tsajpootypä, cabä Dios jaduhñ tøø miäna'añ coö hajxy yhané'emät mänaa ja'a naaxwiimbä hänäjty wyiimbida'añän. ⁶ Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Dios, tiiguiøxpä ja'a jäya'ay coö mjahmiejtsta'agy, coö mbuhbety.

⁷⁻⁸ Maas møc ja'a mmoonsä cuhdujt hijty tøø mmo'oy quejee ja'a jäya'ayhajxy.

Pero mänitä jäya'ay møjcuhdujt mmooyy coö cøxiä yhané'emät tijaty miich tøø mbäda'agy.

Jaduhñä Dios ja'a jäya'ay piäda'aga'añ møj jaančh, coö jaduhñ ween wyiingudsähgø'oyii. Coö ja'a Dios jaduhñ hamdsoo miänaañ, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coö ja'a møjcuhdujt hajxy tøø xmióoyyäm coö hajxy cøxiä nhanéhämät. Pero cajnä quiähxø'ogyñä coö hajxy cøxiä nhane'emáanäm. ⁹ Jaduhñä Jesucristo, mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, cabä cuhdujt hijty jiaty møødä nebiä Dios mioonsähajxy miøødän, ja'a hajxy tsajpootypä. Mänitä Dios miänaañ coö ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämät nägøxiä, je'eguiøxpä coö ja'a Dios hajxy xchøjcäm. Coö ja'a Jesucristo yho'cy, paadiä møj jaančh piädaacä, paadiä møjcuhdujt miooyyä coö yhané'emät.

¹⁰ Paadiä Dios cøxiä wiinä piädaacy, weenä jäya'ayä Dios hajxy jaduhñ wyiin-gudsähgø'oy. Chojpiä jioot jaduhñ coö ja'a yhuunghajxy jim yhidät nägøxiä maa je'ejän, pønjetiä miädia'agy mäbøjcäp. Y jaduhñä Dios miänaañ coö ja'a Jesucristo quiumädówät ja'a højtscøxpä. Jiaančh cudiuun je'eduhñ coö hajxy xñähho'túutäm. ¹¹ Ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajnähwáatsäm. Quipxiä Dios hajxy nDeedyhájtäm møødä Jesucristo. Paadiä Jesucristo hajxy xquia'a mädsähdiuunäm. Hix, hamdsoo miänaañ coö hajxy tu'ugpuhya'ay xmiøødhájtäm. ¹² Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Nmøødmädia'agáambiøch nbuhya'ayhajxy ja'a miičhcøxpä.

Nguyhøwáambiøch miich jim tsajtøgooty, jim cu'ughagujc.

¹³ Jaduhñ jiiby myiimbä:

Ni mänájøchä Dios xquia'a wiinhøøñ, páadyhøch nga'a tsähgø'oy.

Jaduhñ wiingtuum myiingumbä:

Chaačh nhity møødhøch nhuunghajxy;

Diøshøch jaduhñ xmiiooyy.

¹⁴ Pøn jaduhñ tu'que'ex, tu'ugjoot tu'ugnø'ty hajxy jaduhñ. Jaduhñä Jesucristo hajxy tøø xmiøødhájtäm tu'ugjoot tu'ugnø'ty mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin. Paady hajxy jaduhñ xmiøødhájtäm, jaduhñ hajxy hänäjty xñähho'tu'udáanäm. Jaduhñä møjcu'ugong hoy quia'a mäjädaacnä. Coö cu miäjädaacy, jaayá'ayädsä mäjaa häxøpy møød coö hajxy cu xyajtu'udägóoyyäm. ¹⁵ Coö ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, cabä nho'og hajxy jaduhñ ndsähgøøyyänät. Pøn jaduhñ ca'a mäbøjp, je'eds ja'a yho'og tsähgøøby mädu'ñtiä jia jugyhaty. ¹⁶ Coö ja'a Jesucristo yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Abraham yhap yhoc-hajxy yajnäguéjxä, neby hajxy jaduhñ piuhbedøjät. Ca'a Dyosmoonsähajxiä yajnäguéjxä, ja'a tsajpootypä. Tøyhajt jaduhñ. ¹⁷ Y paadiä Jesucristo yaa hoy jiäya'ayhaty neby højtshájtäm; jaduhñ hajxy hoy xñähgapxtúutäm maa ja'a Diosän; jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy hoy xñähho'túutäm. Hojioot ja'a Jesucristo miøødhajpy. Pedyii jaduhñ quiudiuuñ. ¹⁸ Hoyyä Jesucristo jia tsaachpøjcy, cabä møjcu'ugongä miädia'agy yajtuunäxä. Y coö ja'a møjcu'ugong hajxy hänäjty xjia wi'i yajtu'udägoyyáanäm, xpiuhbéjtäm ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coö ja'a møjcu'ugong miädia'agy quia'a mäbøjcäxä ja'a Jesucristäm.

3

¹ Hermanodøjc, tøø ja'a Jesucristo ja'a nbojpa ngädieey hajxy xyajnahwáatsäm. Tøø ja'a Dios hajxy xyajnahdíjjäm coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcämät. Tsøgä Jesucristo hajxy jahmiéjtsäm; høxtahm̄ds højts ja'a Dios yaa xyajnahguéjxäm. Jaduhñ hajxy njahmiéjtsämät coo hajxy jim̄ xñähgapxtúutäm maa ja'a Dioswiinduumän. ² Haa ja'a Moisésä, pedyii je'e jecy quiuduun̄ maa ja'a Dios ja'a tiøjcän. (Je'eduhñ ñänøømby ja'a judíoshajxy.) Jaanä jaduhñä Jesucristo pedyii quiudiuumbä coo wyiinguejxä coo højts jaduhñ xñähgapxtúutämät. ³ Maas hoy jaduhñ coo ja'a Jesucristo hajxy nwiingudsähgøøyyämät quejee ja'a Moisés. Høxtahm̄dsä tøjcojpa, je'eds jaduhñ wiingudsähgøøyyäp; cabä tøjc jaduhñ wyiingudsähgøøyyii. ⁴ Cabä tøjc hamdsoo quiojy; häna'c jaduhñ cojpa. Pero ja'a Dios, cøxiä je'eduhñ piädaacy tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin møødä jim̄ tsajpootyp. ⁵⁻⁶ Ja'a Moisés, jayøjpa tøyhajt jaduhñ miädiaactsöhñ mädyii ja'a Dios hänajty cujecy quiapxtøwaamby. Pedyii ja'a Moisés quiudiuun̄ maa ja'a Dios ja'a quiu'ugän. Pero cabä møjcuहुjt miooyyä nebiä Jesucristo miøødän. Hix, ja'a Jesucristo, ja'a Dios yhamdsoo Uung je'e. Y pedyii jim̄ quiudiuun̄ maa ja'a Dios ja'a quiu'ugän. Pero ja'a Moisés, jaduhñ je'e yhijty nebiä moonsän. Coo hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcämät, coo ja'a Jesucristo hajxy jootcujc njøbhíjxämät coo hänajty miejtstägatsa'añ, mänitä Dios hajxy nägøxiä xquiu'ugnäbøjcämät.

⁷ Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Cooch nmädia'agy hajxy jäda'anäbaady xmiädóowät,

⁸⁻⁹ hamuumdu'joot hajxy jaduhñ myajtúnät.

Haa ja'a jecyjiäya'ayhajxiä, ja'a mijts mhap mdeedyhajxiä, cábøch nmädia'agy hajxy jecy xyajtuunä, hóyhøch hijxtahnd may nja yajcähxø'cy, mänáajøch hajxy jecy nyajwäditian pactuum juxychägui'xjomøjt.

Cooch nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcä, páadyhøch hajxy nyajcumädooyy.

¹⁰⁻¹¹ Xyagjootmadiägøøyyhøch hajxy je'e. Mänítøch nmänaañ:

“Tøø hajxy jaduhñ mdu'udägoonä. Cáboch nmädia'agy hajxy xyhabøgaanä.

Tøyhajt jaduhñ, cáboch mijts jim̄ nyajmedsaanä maaçh mijts hijty nyajpoo'xa'añän.”

Jaduhñä Dioshespíritu miänaañ maa ja'a Diosmädia'aguiän.

¹² Hermanodøjc, mnigwieendähadøøjap hajxy nebiä Diosmädia'agy hajxy mga'a najtshixø'owät; jaduhñ hajxy mga'a tu'udägóyyät. Jujcy ja'a Dios; ca'a jiaduhñä nebiä jäya'ayhajxy yaabä Dyioshajpiän. ¹³ Pero mäduhñtiä hajxy mjugyhaty, mniguiapxmøcpøgøøjap hajxy jabom-jabom, neby hajxy jaduhñ mga'a tu'udägóyyät. ¹⁴ Coo hajxy tehngajnä nmäbøjcämät, neby hajxy tøø nmäbøjtsóhñäm, mänitä Jesucristo hajxy jim̄ xmiødhájtämät tsajpootyp.

¹⁵ Jaduhñ jiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädóowät jäda'anäbaady, hamuumdu'joot hajxy myajtúnät.

Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, cabä Diosmädia'agy hajxy jecy miäbøjcy.

¹⁶ Jimä Moisés ja'a jäya'ay hoy wioobädsømy Egiptonaaxooty; je'eds hajxy jecy ca'a mäbøjc ja'a Diosmädia'agy, hoy hajxy hänajty tøø jia mädooy. ¹⁷ Je'eds hajxy hoy tiu'udägoonä. Jim̄ hajxy hoy quiøxy ho'nä pactuum. Je'edsä Dios hoyhoy ñäjootmayhajt juxychägui'xjomøjt. ¹⁸⁻¹⁹ Je'edsä Dios jaduhñ ñämaayy coo quia'a yajmedsaanä maa hijty jaduhñ yajpoo'xa'añän, je'eguiøxpä coo hajxy hänajty quia'a mäbøcy.

4

¹ Tsøg hajxy nigwieendähájtäm; jaduhñ hajxy nga'a tu'udägóoyyämät. Coo hajxy ndu'udägóoyyämät, cabä Dios hajxy jiiby xyajtägøøyyämät maa hajxy xyajpoo'xáanäm. Tøø hajxy hijty xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy jiiby xyajtägø'owáanäm. ² Tøø ja'a

Diosmädia'agy hajxy nmädóowäm nebiä jecyjiäya'ayhajxy jia mädooyän. Xiøøbä hajxy jaduhñ jia nä'a mädooyy, cab hajxy ñä'a mabøjcy. ³ Højts, tøø højts nmäbójcäm, paadiä Dios hajxy jim xyajtägø'øwáañäm maa hajxy xyajpoo'xáañäm. Jimä Dios jaduhñ ñänøømy:

Cooch hajxy nnäjootmayhajty, páadyhøch hajxy nnämaayy:

“Tøyhajt jaduhñ, cábøch mijts jim nyajmedsaannä maaçh mijts hijty nyajpoo'xa'añän.”

Coo ja'a Dios ja'a naaxwiimbä yhädiuumbädøøyy, mänit jaduhñ pioo'xnä. ⁴ Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Mänitä Dios hoy pioo'xnä ja'a miäjuxtujxøøbä, coo ja'a naaxwiimbä hänajty tøø yhädiuumbädøøñä.

⁵ Wiingtuumä Dios miänáangombä:

Cábøch hajxy nyajmedsaannä maa ja'a poo'xtaactän.

⁶ Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøbajt ja mädoowäbä, cab hajxy ñä'a yajtuuñ. Paady hajxy jim quia'a mejch maa ja'a poo'xtaactän. Pero näje'ejatiä jäya'ayhajxy miedsa'añ maa ja'a poo'xtaactän. ⁷ Cujequiä Dios ja'a David yajmänaañ:

Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädówät jäda'anäbaady, hamuumdu'joot hajxy mmäbögät.

Je'eduhñ ñänøømby coo hajxy jäda'anäbaady jim ndägøøyyämät maa ja'a poo'xtaactän.

⁸ Coo ja'a Josué ja'a judíoshajxy jecy wiomejch maa ja'a Palestinanaaxootiän, cabä poo'xtaact hajxy ñä'a paaty. Paadiä Dios jaduhñ miäna'añ coo højts jäda'anäbaady ndägøøyyämät maa ja'a poo'xtaactän. ⁹ Jimnä ja'a poo'xtaact yhityñä maa ja'a Dios ja'a quiu'ughajxy tiägø'øwa'añän. ¹⁰ Pøn jim tægøøby maa ja'a Dios ja'a pioo'xtaactän, jim jaduhñ pioo'xaannä nebiä Dios pioo'xnän mänaa ja'a naaxwiimbä hänajty tøø yhädiuumbädø'øyän. ¹¹ Tsögä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mabójcäm; jaduhñ hajxy hoy ndägøøyyämät maa ja'a Dios ja'a pioo'xtaactän. Cabä Diosmädia'agy hajxy nnajtshixøøyyämät nebiä jecyjiäya'ay hajxy jiatcøøyyän. Cab hajxy miabøjcy, paady hajxy jim quia'a tægøøyy maa ja'a poo'xtaactän.

¹² Ja'a Diosmädia'agy, tuumnä je'eduhñ. Mäjaamøødnä je'eduhñ. Ja'a Dios hajxy xyajcähxø'cäm ja'a miädia'agyhaam pø nmøødhájtäm ja'a howyiinmahñdy hajxy, pø caj.

¹³ Caj tii hayu'uch hamee'ch mnä'ägädä túnät. Tsipcøxpä Dios ja'a nwiinmahñdyhájtäm hajxy nägøxiä xyhixyhájtäm neby hajxy njäya'ayhájtäm pø hoy, pø ca'a hoy. Pø cab hajxy hoy njäya'ayhájtäm, mänitä Dios hajxy haxøøgtuum xpiäda'agáañäm.

¹⁴ Ja'a Jesucristo, ja'a Dioshuung, tøø jim quiody Dioswiinduum. Jim højts xñähgapxtúutäm. Paady, tsögä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot panøcxäm. Cabä wiinghäna'c hajxy pøn xñähgapxtúutäm jim Dioswiinduum. ¹⁵ Najuøøbiä Jesucristo neby hajxy yaa ndsaachpójcäm hädaa yaabä naaxwiin. Hix, tøø je'e yaa jiäya'ayhaty neby højts yaa njäya'ayhájtäm. Tøø jia yajtägoyya'añii ja'a mõjcu'ugóngäm, neby højts xjia wi'i yajtägoyyáañämbä. Pero cabä Jesucristo mänaa tiu'udägoy. ¹⁶ Tsögä Dios hajxy pa'yáaxäm hamuumdu'joot. Xchójcäm Dios hajxy. Miøødhajpiä hojiot je'eduhñ maa højts hájtäm. Xpiuhbéjtäm hajxy jaduhñ coo højts tii nyajmaajiájtämät.

5

¹ Ja'a teedywiindsøn hajxy, ja'a hajxy jim tuumbä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän, jaduhñ hajxy piäda'agyii coo ja'a cu'ug hajxy ñähgapxtú'udät maa ja'a Diosän, møød coo hajxy cøxiä quiuyoxø'owät, møød coo animal hajxy yóxät, weenä cu'ug ja'a piojpä quiädieey hajxy jaduhñ ñähwa'açh quiuhwa'açh, ²⁻³ møød weenä yhamdsoo pojpä yhamdsoo cädieey ñähwaatsnä. Hix, jäya'ayhajp ja'a teedyhajxy neby højts hájtäm. Jimä piojpä quiädieeyhajxy je'ebä. Paady hajxy mee'xxieemy miägapy yhane'emy pønjaty ca'a najuøøby, pønjaty tu'udägooby.

⁴ Cabä teedyhajxy hamdsoo nibiäda'agyii. Dios hajxy jaduhñ pädaacp nebiä Aarón jecy piädaacän. ⁵ Ni ja'a Jesucristo hamdsoo quia'a nibiädaacä nebiä teedywiindsønän. Ja'a Dios jaduhñ pädaac. Jaduhñä Dios ja'a Jesucristo ñämaayy:

Míichhøch jäda'a ndehm yHuunghadaamby.

⁶ Wiingtuumä Dios jaduhñ miänaañ:

Cøjxta'axiøø miích mduna'añ teedy nebiä Melquisedec jecy tiuunñän.

⁷ Ja'a Jesucristo, mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, mänitä Dios møc pia'yaaxy. Jøøby hänajty. Miänuu'xtaac ja'a Dios coo piuhbedøøjät mänaa hänajty yho'oga'añän. Wyi-ingudsähgøøbiä Dios hänajty je'e, paadiä miädia'agy miädóowäxä. ⁸ Høyyä Jesucristo jia Dioshuungä, quiudiuunä Tieedy miädia'agy coo chaachpøgät. ⁹ Coø miee'xtujcy mänaa chaachpøquiän, xyajñähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhajtäm hajxy jaduhñ pønjetiä miädia'agy mäbøjcäp. Cøjxta'axiøø hajxy hodiumm xyaghidáañäm. ¹⁰ Mänitä Dios ja'a Jesucristo piädaacy teedywiindsøn nebiä Melquisedec jecy tiuunñän.

¹¹ Madiu'u mijts hädaaduhmbä nja wi'i yajmøødmädia'aga'añ tsipjaty, pero caj mijts mwiinjuø'øwa'añ. ¹²⁻¹³ Tøø jiegeøøñä mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøjtsooñän. Hahixøøby hijty jaduhñ coo wiinghäna'c hajxy myajñähixøøñät. Pero jaduhñ mijts tøø mjaty nebiä naamdägø'øybän. Caj mijts ja'a Diosmädia'agy ja'a tsipjatypä mjada'añ. Je'enä hajxy mhabøcyñä ja'a cajpä chipjatiä. Cahnä hoguiuhdujt hajxy mhabøcyñä.

¹⁴ Coø ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät, mänitä tsipjatypä hajxy jaduhñ mwiinjuø'øwät; y coø ja'a hoguiuhdujt hajxy tehngajnä mbanøcxät, mänit hajxy mnajuø'øwät mädyii hänajty hoguiuhdujt, mädyii hänajty haxøøgcuhdujt.

6

¹ Tøø mijts ja'a mädia'agy mayhooc mmädoy ja'a Jesucristocøxpä, ja'a cajpä chipjatiä. Tøø hajxy mmädoy coø ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'øwät, coø ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøgät. ² Mnajuøøby hajxy tii hajxy coø tøø mnäbety, tii hajxy coø tøø mgø'øniñähgabyii. Jaduhñ hajxy tøø mmädoy coø ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ, coø ja'a Dios ja'a haxøøgjäya'ayhajxy yajtsaachpøga'añ cøjxta'axiøø, coø ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ. ³ Pero tsøgä Diosmädia'agy hajxy pedyii jaac habøjcäm, pø chojpiä Dios jiøot jaduhñ.

⁴⁻⁶ Pønä Diosmädia'agy najtshixøøby, høyyä Diosmädia'agy tøø jia wiinjuøøñä coø ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, høyyä piojpä quiädieey tøø jia yajñähwáatsäxä ja'a Jesucristäm, hoy tøø jia puhbedyijäm ja'a Dioshespíritu, hoy jia najuø'øy coø ja'a Dios ja'a miäjaa quiexa'añ, coø ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ ñajtshixø'øwät, cab hajxy hoy miäbøgaannä. Jaduhñ hajxy yajcähxø'øgy coø ja'a Dioshuung hajxy yagho'tägach, coø hajxy ñäxi'igy hijxwiinduum. ⁷ Pønä Diosmädia'agy hoy cudiumb, quiumaabiä Dios jaduhñ. Jaduhñ mäwíinäts hajxy je'e nebiä hoñaaxän. Coø tiu'uy, mänit hotyijä jaduhñ tiøømbety, tijaty tøø piäda'agyii, y quiunuu'xypä Dios jaduhñ. ⁸ Pøn hoy ca'a cudiumb, haxøøgtuum jaduhñ ñä'a nøcxø'øwaambä. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä naax ca'a hoybän, maa haagä hapytiøømbetiän. Ño'py hajxy jaduhñ.

⁹ Hermanodøjc, hoy mijts naamnä weenjaty tøø nja hadsähgø'øy, nnajuøøbiøch jaduhñ coø mijts ja'a Dios jaanç tehñ yhoy xpiuhbeda'añ, je'eguiøxpä coø ja'a mbojpä mgädieey hajxy xyajñähwaatsä. ¹⁰ Jaanç tehñ yhojiäya'ay ja'a Dios jaduhñ. Jiah-miejchp jaduhñ coø mijts hoy mgudiunñ, coø mijtsä hermanodøjc tehngajnä mbuhbety, je'eguiøxpä coø mijtsä Dios mjahmiech. ¹¹ Jaduhñhøch njøot chocy coø hajxy hoy mgudiúnät mäduhñtiä hajxy yaa mjogyhaty hädaa yaabä naaxwiin. Mänit hajxy jim mnøcxät tsajpootyp nebiä Dios hajxy tøø xñäma'ayän. ¹² Cab hajxy mnänuuxø'øwät. Jaduhñ hajxy mgudiúnät nebiä jäya'ayhajxy jecy quiudiuunñän, ja'a hajxy jim tøøbä ñøcxäbä tsajpootyp. Ja'a Dios jaduhñ yajwiinwaanøøyy coø hajxy jim ñøcxät, je'eguiøxpä coø ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy miäbøcy tehngajnä.

13-14 Jéquiänä Dios ja'a Abraham yajwiinwaanøøyy: “Tøyhájthøch miich nbuhbeda'añ. Nyajpu'uwáambiøch nyaghi'igáambiøch miich.” Hamdsoo cuhdujtcøxpä Dios jaduhñ miänaañ. Hix, caj pøn møjcuhdajt miøødä nebiä Dios miøødän. 15 Yajtøjiajtä Dios jaduhñ nebiä Abraham yajwiinwaanøøyyän, je'eguiøxpä coo Abraham hånajty tehngajnä miäbøcy. 16 Ja'a Dioscøxpä jäya'ayhajxy hamuumdu'joot jaduhñ waambaty miäna'añ; y coo hajxy jaduhñ miäna'añ hamuumdu'joot, cab jaduhñ pøn waamb miänaannä. Tødiägøøby jaduhñ. 17 Paadiä Dios jaduhñ miänaañ: “Tøyhájthøch tøø nyajwiinwaanøøy cooch nbuhbeda'añ”, neby hajxy jaduhñ ñajuø'owät coo hajxy tøyhajt piuhbeda'añii, coo ja'a Dios ja'a wyiinmahñdy ni mänaa quia'a yajtägatsa'añ. Hamdsoo ja'a Dios jaduhñ miänaañ. 18 Jaduhñdsä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios ni mänaa quia'a høhnda'agy. Jaduhñdsä tøyhajt hajxy hoy nmøødhájtäm coo hajxy homiänaajä xpiuhbedáañäm coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcämät. 19-20 Jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúütäm tsajpootyp. Je'e jim tuumb teedywiindsøn nebiä Melquisedec jecy tiuñän. Cøjxta'axiøø ja'a Jesucristo jim tiuna'añ tsajpootyp. Jaduhñä tøyhajt hajxy hoy nmøødhájtämät coo hajxy jim homiänaajä xyaghidáañäm.

7

1-2 Coo ja'a Abraham ja'a reyhajxy hånajty hoy tøø yagho'ogy, mänaa hajxy hoy chip-tuñän, mänitä Melquisedec hoy miøødnijøjcubaadø'oyii. Mänitä Melquisedec miänaañ cooc ja'a Dios ja'a Abraham hånajty piuhbeda'añ. Mäduhñtiä ja'a Abraham hånajty tøø piaady maa hånajty hoy tøø chiptuñän, majc-hit jaduhñ piädaacy tu'cuhdajtjaty. Mänitä Melquisedec piuhmooyy ja'a tu'hitpä. Mejtstu'u ja'a Melquisedec hånajty tiuñ. Tøø ja'a Dios tsajpootypä hånajty piäda'agy coo tiünät teedy. Y gobiernä hånajty jim tiuumby maa ja'a cajpt xiøhatiän Salem. Jaduhñ miädia'agyiägø'oy coo hajxy jootcuyc yhity. Jaduhñdsä Melquisedec xiøø miädia'agyiägøøbiä coo hoy guiobiernähaty. 3 Cab jaduhñ pøn ñä'ägädä najuø'oy pønä Melquisedec tiajhajt tieedyhajt, pøn yhaphajt tieedyhajt. Cab jaduhñ pøn ñajuø'oy mänaa myiñ mänaa quiahy, mänaa yho'cy mänaa tiägooyy. Coo je'e tiuñ teedywiindsøn cøjxta'axiøø, jaduhñ mäwínäts je'e tiuñ nebiä Jesucristo tiuñän, ja'a Dios yHuung.

4 Cähxø'p jaduhñ coo ja'a Melquisedec møjcuhdajt hånajty jiaançh tehñ miøødä, je'eguiøxpä coo piuhmooyy ja'a tu'hitpä, mäduhñtiä ja'a Abraham hånajty tøø piaady maa hånajty hoy tøø chiptuñän. Y ja'a Abrahamä, mijts mhap mijts mdeedy je'eduhñ. 5 Y ja'a Leví yhap yhoc-hajxiä, ja'a hajxy tuumbä teediä, jaduhñ jim myiñ maa ja'a jecyquiuhdujtän coo hajxy piuhmo'owøøjät ja'a tu'hitpä maa ja'a majc-hitcøxpän. Ja'a miägunaaxhajxy jaduhñ yégäp, hoyyä Abraham hajxy quipxy jia møødhaphaty jia møødteedyhaty. 6 Pero ja'a Melquisedec, cabä Abraham hånajty jiuuyhaty miägu'ughaty. Hawiing hånajty tiuñ teedy. Pero puhmooyyä je'e ja'a tu'hitpä. Ja'a Abraham jaduhñ yejc, ja'a Dios hånajty tøøbä yajwiinwaanøøyäbä coo hånajty yajpu'uwa'añ yaghi'iga'añ. Mänitä Melquisedec ja'a Abraham ñämaayy coo ja'a Abraham hånajty piuhbeda'añijäm ja'a Diósäm. 7 Y tøyhajt jaduhñ coo ja'a Melquisedec møjcuhdajt hånajty jiaançh tehñ miøødä. Cabä Abraham quiuhdujt hånajty miøjjä nebiä Melquisedec quiuhdujtän. Hix, ja'a Melquisedec jaduhñ mänaañ coo ja'a Dios ja'a Abraham piuhbédät. 8 Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teedy jäda'anäbaadyñä, ho'p hajxy, hoyyä tu'hitpä hajxy jia puhmo'oyii ja'a majc-hitcøxpä. Haa ja'a Melquisedecä, jaanä puhmooyyä je'ebä, pero cabä Diosmädia'agy miäna'añ coo tøø yho'ogy. 9-10 Hoyyä Levíhajxy hijty jia tuñ teedy, cabä quiuhdujthajxy hånajty miäbaady nebiä Melquisedec quiuhdujtän, je'eguiøxpä coo ja'a Abraham ja'a Melquisedec ja'a tu'hitpä hånajty tøø piuhmo'oy. Ja'a Abraham, je'edsä Levíhajxy hånajty yhaphajpy tieedyhajpy.

11 Pero ja'a teedyhajxy, ni mänaa hajxy xquia'a yajnähwáatsämät. Paadiä Dios ja'a Cristo quiejxy coo je'e tiünät teedy nebiä Melquisedec jecy tiuñän. Cabä tiuñ nebiä

Aarónhajxy tiuunñän. ¹² Coo ja'a Dios miänaañ coo ja'a Leví yhap yhoc-hajxy quia'a tüunnät teedy, mänitá jecyquihdujt yajtagajtspä. ¹³ Coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy, yajtagajts ja'a jecyquihdujt jaduñ, je'eguiøxpä coo ja'a Jesús tiuunñ teedy, hoyyá Leví quia'a ja haphaty quia'a ja teedyhaty. ¹⁴ Hix, ja'a Judá je'e yhaphajt tieedyhajt. Y cabä Moisés waamb miänaañ coo ja'a Judá yhap yhoc-hajxy tiúnät teedy.

¹⁵ Y coo ja'a Jesucristo teedy tiuñ nebiä Melquisedec jecy tiuunñän, cähxø'p jaduñ coo ja'a Dios ja'a jecyquihdujt tøø yajtagajtsnä. ¹⁶ Paadiä Jesús piädaacä teedy coo cøjxta'axiøø jiugyhada'añ. Cab jaduñ yhity nebiä yaabä teedyhajxiän. ¹⁷ Jaduñä Dios ja'a Jesús ñämaayy:

Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiä Melquisedec jecy tiuunñän.

¹⁸⁻¹⁹ Coo ja'a Moisés ja'a jecyquihdujt hajxy xquia'a yajnahwáatsäm, paadiä Dios jaduñ miänaañ coo quia'a tüunnät. Mänitá Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy coo hajxy hoy xyajnahwáatsämät. Mänitá Jesucristo hajxy jim xwioonøcxáañäm maa ja'a Dioswiinduumän.

²⁰⁻²¹ Coo ja'a Dios ja'a Jesús piädaacy teedy, mänit miänaañ coo ja'a miädia'agy jiaançh tehñ tiøyhajtä. Jaduñds jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ja'a Dios mänaañ coo ja'a miädia'agy jiaançh tehñ tiøyhajtä; cábagä wyiinmahñdy mänaa yajtagatsa'añ:

“Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiä Melquisedec jecy tiuunñän”, nømä Dios ja'a Jesús ñämaayy.

Pero coo ja'a wiingteedy piädaacä, cabä Dios waamb miänaañ. ²² Coo ja'a Jesucristo cøjxta'axiøø yhida'añ, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy maas hoy xya-jnähwa'adsaannäm quejee ja'a Moisés ja'a jecyquihdujt. Cab hajxy je'e xyajnahwáatsäm.

²³ Ja'a teedyhajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, coo hajxy yho'ogy, mänit hajxy ñiguiuwichii.

Paady hajxy may tøø tiuunnä. ²⁴ Pero cabä Jesucristo mänaa yho'ogaannä. Cøjxta'axiøø jaduñ tiuna'añ teedy. Cabä wiinghäna'c ja'a tuung jaduñ yajmämähmø'øwa'añ.

²⁵ Cøjxta'axiøø ja'a Jesucristo yhida'añ. Hoy jiaançh yajnahwa'adsaannä pønä jioot tsojp coo ñähgapxtu'udøøjät ja'a Jesucristäm maa ja'a Dioswiinduumän homiänaajä.

²⁶ Coo ja'a Jesucristo jaduñ tiuñ teedywiindsøn, jaançh tehñ yhoy hajxy jaduñ xñähgapxtúutäm. Ni mänaa wiinghäna'c hajxy jaduñ xquia'a nähgapxtúutäm nebiä Jesúsän. Cabä Jesús tii pojpa tii cädieey ñä'ägädä møødä. Ni pøn jaduñ quia'a mäbaady nebiä Jesúsän. Nhaagä møødhájtäm pojpa cädieey hajxy. Jimä Jesucristo yhijnä tsajpootyp; møjcuhtajt jim miøød. ²⁷ Haa ja'a teedywiindsøñhajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, jabom-jabomä animal hajxy yoxy. Jaduñäc tyijy ja'a piojpa quiädieey hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät, møødä cu'ug piojpa quiädieeyhajxy. Jayøjp hajxy yoxy ja'a yhamdsoo pojpa yhamdsoo cädieeguiøxpä. Mänit hajxy jiaac yoxy ja'a cu'ug piojpa quiädieeguiøxpä. Pero cabä Jesucristo animal mänaa yoxy. Hix, tähooc jaduñ ñiñähdujcä coo yho'cy. ²⁸ Ja'a jecyquihdujt jaduñ mänaamb coo ja'a jäya'ayhajxy tiúnät teedywiindsøn, hoyyá pojpa cädieey hajxy jia møødä. Mänitá Dios cujegy miänaañ coo ja'a Jesucristo tiúnät teedywiindsøn. Ja'a tøyhajtä Dios jaduñ yejc coo jaduñ miänaañ. Ni mänaa ja'a Jesús pojpa cädieey quia'a møødä.

8

¹ Hoorä, jadúñhøch tøø nmädia'agy coo ja'a Jesucristo hajxy jim xñähgapxtúutäm tsajpootyp. Jim jaduñ tiuñ teedywiindsøn. Hahooyhaamby jim yhäña'ay maa ja'a Diosän. ² Jim tiuñ tsajpootyp maa ja'a tsajtøjc hoybän, ja'a Dios yhädiuunäbä. Ca'a jäya'ayä je'e hädiuun. ³ Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teedywiindsøn hädaa yaabä naaxwiinä, jaduñ hajxy piäda'agyii coo animal hajxy yóxät, coo hajxy cøxiä wiinä quiuyoxø'øwät. Jadúñäc tyijy ja'a piojpa quiädieey hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Y coo ja'a Jesucristo jim teedywiindsøn tiuñ tsajpootyp, paady jaduñ ñiñähdujcä. ⁴ Coo

häxøpy yaa yhity hädaa yaabä naaxwiin, cab häxøpy tiuñ teedywiindsøn. Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teediä, je'eds hajxy cuyoxøøby nebiä jecyquihdujt yhane'emiän. ⁵ Haa ja'a tsajtøjc yaabä maa hajxy tiuñänä, cab jaduñ miäbaady nebiä tsajtøjc jim tsajpootypän. Coö ja'a Moisés ja'a wittsajtøjc hänajty quioja'añ, mänitä Dios ja'a Moisés ñämaayy: “Tsipcøxpä wittsajtøjc jaduñ mgójät nébiøch jim nyaghijxiän tunguhduum coö mnähguipxtú'udät.” ⁶ Tøø ja'a Dios ja'a hawiinjemybiä yajcuhducy coö hajxy jim xyaghidäänäm tsajpootyp cøjxta'axiøø. Haa hädaa hawiinjemybiä ja'a Dios yajcuhdújcäbä, maas hoy je'eduhñ quejee ja'a Moisés jecy yéjcäbä. Paadiä Jesucristo maas hoy tiuñ teedywiindsøn quejee ja'a teedyhajxy, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. Ja'a Moisés jecy yéjcäbä, cab hajxy jaduñ xjiaty puhbéjtäm nebiä hawiinjemybiän, ja'a jäda'ahatypän.

⁷ Coö hajxy häxøpy xpiuhbéjtäm ja'a Moisés jecy jia yéjcäbä, cabä Dios ja'a hawiinjemybiä häxøpy tøø ñä'ä yajcuhducy. ⁸ Cabä Dios ja'a jecyjiäya'ayhajxy quiu-maayy je'eguiøxpä coö hajxy hoy quia'a cudiuuñ. Jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ja'a Dios jaduñ mänaamb:

Abaadaamb jaduñ coöchä jäya'ayhajxy nmøødyajcuhduga'añ ja'a hawiinjemybiä, ja'a hajxy jim tsänaabiä judíos-naaxooty møød Judábä-naaxooty.

⁹ Maas hóyhøch jaduñ nmøødyajcuhduga'añ quejéjøch ja'a yhap ja'a tieedyhajxy nmøødyajcuhdujcän mänájøch hajxy jim hoy nwoobädsømiän Egiptonaaxooty.

Cab hajxy hoy ñä'ä cudiuuñ nébiøch nja yajcuhdujquiän.

Páadyhøch hajxy jaduhyä nnä'ä nähgueecnä, nømä Dios miänaañ.

¹⁰ Coö jaduñ yhabáadät, mänítøchä jäya'ayhajxy nmøødyajcuhduga'añ ja'a hawiinjemybiä, ja'a hajxy jim tsänaabiä judíos-naaxooty, nømä Dios miänaañ.

Nyajnähixø'owáambiøch nmädia'agy hajxy hoy, neby hajxy hamuumdu'joot jaduñ wyiinjuø'owät.

Mänítøch hajxy jaanç tehñ yhoy xwyiingudsähgø'øwa'añ.

Høøch hajxy ngu'ughadáannäp.

¹¹ Nägøxiøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä ñämaj ñäbetiä.

Haagä mäbøgaamb hajxy jaduñ.

¹² Nyajnáhwa'adsaanøbøch ja'a piojpä quiädieey hajxy. Cábøchä piojpä quiädieeyhajxy mänaa njahmiedsaanänä.

¹³ Coö ja'a Dios miäna'añ coö ja'a hawiinjemybiä tøø yajcuhducy, jaduñ miänaambä coö ja'a jecypiä quia'a tsoobaatnä, coö quia'a tunaannä.

9

¹ Jaduñä jecyquihdujt myiimbä mädyii ja'a jäya'ayhajxy quiudiünäp maa ja'a chajtøjc-hajxiän. ²⁻³ Jaduñdsä wittsajtøjc hajxy jecy yhädiuñ. Coö ja'a wit hajxy yaghadøødiujcy, metscä cuarto jaduñ hoy miähmø'øy. Tu'nax hoy møj miähmø'øy; ja'a cujpä muutsc hoy miähmø'øy. Ja'a cuarto møjpä, je'eduhñ xøhajt “cunuu'xytiøjc”; jiibiä ceratoyøhñdy hajxy yaghijty møødä meexä maa ja'a cunuu'xyhajcaagy hajxy hänajty yujcoñän. Ja'a cuarto muutspä, je'eduhñ xøhajt “cunuu'xytiøjc maa ja'a Dios yhäña'ayän.” ⁴ Ja'a orohaltar jiiby hijt maa ja'a poom hajxy hänajty jioquiän, møødä cuhdujtcajä; oronähwopy hänajty je'e. Jiiby cajäjooty ja'a orotu'ts yhiyty maa ja'a maná hajxy hänajty yaghitiän. Ja'a maná, je'edsä tsajcaagy hänajty xiøhaty ja'a Dios jecy quiéxcäbä. Jiibiä Aarón ja'a quiuhdajt yhiypä ja'a jecy wáamäbä. Jiibiä tsaa yhiypä maa ja'a Dios ja'a cuhdujt jecy yuugjahyyän. ⁵ Cajänähgøxpä querubín yhädiuunnaxyhajxy yhiyty “maa ja'a Dios yhäña'ayän.” Jimä quieecthajxy quiäjøjna'ay “maa ja'a Dios pojpä cädieey miee'xiän.” Cábøch ngapxtøwa'añ nebiaty hädaaduhmbä hijty tiuñ.

⁶ Coo ja'a wittsajtøjc hajxy hānajtý tøø quiojnā, mānitā teedyhajxy jiiiby tiägøøchohnā maa ja'a møjcunuu'xytiøjcān. Jiiiby hajxy jabom-jabom tiuunnā. ⁷ Pero jiiiby maa ja'a muutscunuu'xytiøjcān maa ja'a Dios hānajtý yháña'ayān, jagooyyā teedywiindsōn hijty jiiiby tiägø'øý. Tāhooquiā hajxy hijty jiiiby tiägø'øý ja'a tu'ugjomøjtpā. Coo hajxy hānajtý jiiiby tiägø'øwa'añ, jayøjpā animal hajxy hijty yagho'ogy. Mānitā animalnø'ty hajxy hijty jiiiby nøcxy quiuyoxø'øý muutscunuu'xytiøgooty, ja'a piojppā quiädieeguiøxpāhajxy, møødā cu'ugā piojppā quiädieeguiøxpāhajxy. ⁸ Jaduhnā Dioshespíritu hajxy xyajwiinjuøøyyām coo hajxy hoy nga'a tågøøyyāmāt maa ja'a Dioswiinduumān māduhñtiā ja'a jecyquiuhdujt hajxy yajtuññā. ⁹ Jaduhn hajxy jāda'anābaadyñā nhjttām. Je'enā animal hajxy yoxy; je'enā hajxy cøxiā wiinā quiuyoxø'øý. Paady hajxy jaduhn quiuhdujthatyñā, jaduhnāc tyijy ja'a Dios jiaanč tehñ quiumay. Cab hajxy jaduhn ñāhwa'ačh quiuhwa'ačh, hoy hajxy jaduhn jia cuhdujthatyñā. ¹⁰ Jagooyyā ja'a quiuhdujthajxy yhane'emy tijaty hajxy quiáyāp yhú'ugāp, neby hajxy ñibiuj ñijie'edsøøjāt, neby hajxy yaa jiāya'ayhādāt hādaa yaabā naaxwiin. Pero yø'ø cuhdujt jaduhmbā, cab jaduhn tiuunnā. Tøø ja'a Dios ja'a hawiinjemybiā yajcuhdujnā, mādyii jaduhn tunaamb.

¹¹ Mānitā Jesucristo hajxy hoy xjiaanč tehñ yajnāhwáatsām. Jaaya'ay jaduhn túunnāp teedywiindsōn jim tsajpootyp maa ja'a tsajtøjc jaanč tehñ yhoybān. Ca'a jiāya'ayā hajxy hādiuun hādaa yaabā naaxwiimbā. ¹² Tøø ja'a Jesucristo jim tiägø'øý maa ja'a Dioswiinduumān ja'a tāhooctagø'øyyā. Hamdsoo hānajtý tøø ñiñāhdugyii coo højts hānajtý xñāhho'tu'udāānām. Cabā tii nø'ty quiuyoxøøyy maa ja'a yaabā tsajtøjcān nebiā yaabā teedyhajxy quiuhdujthatiān coo chivo hajxy yoxy, coo waj hajxy yoxy. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñāhho'túutām, paady hajxy jim nhidāānām Dioswiinduum cøjxta'axiøø. ¹³ Jaduhnā jāya'ayhajxy quiuhdujthaty, coo hajxy yho'ogø'øý, mānitā chivonø'ty wajnø'ty hajxy yajniñāhxānicxyii. Mānitā wajcujiaam hajxy yajniñāhwøjyii, ja'a hajxy hānajtý tøø ñāno'ogø'øýabā maa ja'a altarān. Jaduhn hajxy ñiyajnāhwa'ačhii. ¹⁴ Hoorā, ja'a chivonø'ty, ja'a wajnø'ty, cabā pojppā cādieey mānaa yajnāhwa'ačh. Ja'a Jesucristo hajxy jaduhn xyajnāhwáatsām mānaa hajxy xñāhho'túutām. Cabā Jesucristo tii pojppā cādieey miøødā. Cab jaduhn mānaa yho'ogaānā. Hamdsoo jim ñiñāhdujcā maa ja'a Dioswiinduumān. Jaduhnā nhaxøøgcuhdujt hajxy xyajnāhwáatsām, nebiā Diosmādia'agy hajxy jaduhn maas hoy nmābøjcamāt.

¹⁵ Coo ja'a Dios ja'a hawiinjemybiā tøø yajcuhducy, paadiā Jesucristo hajxy xñāhho'túutām, pønñatiā Dios jaduhn wyiimbiiw. Xyajnāhwáatsām ja'a nbojppā ngādieey hajxy nebiaty hajxy tøø njāya'ayhājtām maa ja'a jecypiā yhiitiān. Y jim hajxy xyajnøcxāānām tsajpootyp nebiā Dios hajxy xyajwiinwaañøøyyām. ¹⁶⁻¹⁷ Homiādyii testamentānoquiā, cahnā tiuungpaadyñā, jugyhajpnā jaaya'ay jaduhn. Coonā yho'ogāt, mānitnā ja'a nocy tiuungpaada'añ. ¹⁸ Paadiā Dios jaduhn miānaañ coo animal hajxy yóxāt, mānaa ja'a jayøbhajtpā yajcuhduquiān. ¹⁹ Coo ja'a Moisés ja'a cu'ugā jecyquiuhdujt hānajtý tøø quiøxy mo'oy, mānitā wajhuung yojxy møødā chivohuung. Mānitā ñø'ty hoy ñøødemøøyyā. Mānitā tsaptsmeegpøjt hoy piāda'agy nø'ñøøjooty møødā hisopohaa'x. Mānitā cu'ug ja'a nø'ñøø yajnāhxānicxy møødā jecyquiuhdujttsaa. ²⁰ Mānitā Moisés miānaañ: “Haa hādaa nø'tiā, hijxtahñd hādaaduhñ coo mijtsā Dios xmiøødyajcuhdujcy.” ²¹ Mānitā Moisés ja'a wittsajtøjc ja'a nø'ñøø hoy yajnāhxānicxpā møød tijaty hajxy jiiiby yajtuumbý mānaa ja'a Dios hajxy hānajtý wyiingudsāhgø'øýān. ²² Jaduhnā jecyquiuhdujt hijty yhane'emy cooc cøxiā ñāhwa'ačhii nø'tyhaam. Coogā animal hajxy quia'a yóxāt, cábāgā piojppā quiädieey hajxy ñā'ā nāhwá'adsāt.

²³ Haa ja'a wittsajtøjc hādaa yaabā naaxwiimbā, møød tijaty jiiiby hijp tsajtøgootiā, animalnø'tyhaamā Moisés yajnāhwaach. Pero højtshājtām, ni mānaa ja'a animalnø'ty hajxy xquia'a yajnāhwáatsāmāt. Paadiā Jesucristo hajxy hoy xñāhho'túutām, jaduhn hajxy nnāhwáatsām. ²⁴ Tøø ja'a Jesucristo jim tiägø'øý maa ja'a Dioswiinduumān. Jim hajxy xñāhgapxtúutām. Ca'a yhādaa yaabā tsajtøgootiā tiägøøyy. Haa ja'a

tsajtøjc yaabä, cab jaduñ tiehm miäbaady nebiä tsajtøjc jim tsajpootypän. ²⁵⁻²⁶ Haa ja'a teedywiindsøn hädaa yaabä naaxwiimbä, jomøjt-jomøjt jii by tiägø'ø y maa ja'a muutscunuu'xytiøjcän. Jiibiä animalnø'ty nøcxy quiuyoxø'ø. Pero ja'a Jesucristo, tähooquiä yho'cy. Cabä Dios jaduñ miänaañ coo mayhooc yho'ogät. Coo yhabaaty, mänitä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm ja'a nbojpa ngädieeyhajtäm. ²⁷ Ja'a Dios hajxy xquiunú'xäm xpiädáacäm coo højts tähooquiä nho'ogáañäm. Mänitä Dios hajxy xyajtøyhajtyegáañäm. ²⁸ Jaanä tähooquiä ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämbä ja'a nbojpa ngädieeyhajtäm. Tähoocyajnáhwa'achä hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm. Coo jadähooc quiädaactägatsa'añ, mänit hajxy jim xyajnøcxáañänä maa ja'a Dioswiinduumän, pønjaty hánajty jaduñ jii jøbhixp.

10

¹ Haa ja'a jecyquihdujt, hijxtahnd hánajty jaduñ hijp coo ja'a Jesucristo hajxy hánajty xñähho'tu'udáañäm. Nebiä jecyquihdujt hánajty yhane'emiän, jomøjt-jomøjtä animal hajxy jia yoxy. Pero ni pøn hánajty quia'a nähwa'açh quia'a cuhwa'açh, pønjaty hánajty ja wi'i tiägø'øwáambäp maa ja'a Dioswiinduumän. ² Coo hajxy häxøpy tøø jiaançh nähwa'açh tøø jiaançh cuhwa'açh ja'a piojpa quiädieey hajxy, cabä animal hajxy häxøpy yojxnä. Tähooquiä hajxy jaduñ cu yojxy, mänit jaduñ cu yhojøøyy. Hamdsoo hajxy cu ñajuøøyy coo pojpa cädieey hajxy quia'a móøðänä. ³ Pero coo animal hajxy hánajty jaduñ yoxyñä jomøjt-jomøjt, ñajuøøby hajxy hánajty jaduñ coo pojpa cädieey hajxy miøøðä. ⁴ Hiç, ni mänaa ja'a wajnø'ty ja'a chivonø'ty ja'a pojpa cädieey quia'a yajnáhwa'açh quia'a yajcuhwa'açh.

⁵ Paadiä Cristo ja'a Dios ñämaayy, mänaa hánajty jaduñ yaa tøø quiäda'aguiän hädaa yaabä naaxwiin:

Caj miich mjoot jaduñ chocy coo ja'a animal hajxy tehngajnä yóxät.

Páadyhøch miich yaa xquiejxy hädaa yaabä naaxwiin cooçh yaa njäya'ayhädät, nébiøçhä jäya'ayhajxy jaduñ yaa nnähho'tú'udät.

⁶ Caj miich mjoot jaduñ chocy coo animal hajxy yóxät, coo hajxy ñó'ogät.

Paadiä animal hajxy yoxy, nähwaatspä piojpa quiädieeyhajxy jaduñ.

⁷ Mänitøch nmänaañ:

“Dios, páadyhøch jaduñ yaa tøø ngäda'agy nébiøch jaduñ yaa ngudiúnät nébiøch miich xñämaayyän,

neby jaduñ jim myiñän cujaay maa miich mmädia'aguiän ja'a høøçhcøxpä”,

nømä Cristo ja'a Dios ñämaayy. ⁸ Jayøjpa Cristo miäna'añ cooc ja'a Dios jioot quia'a tsocy coo animal hajxy quia'a yóxät ni quia'a nó'ogät. Ja'a piojpa quiädieey hajxy jaduñ yajnáhwaatsäp yajcuhwáatsäp. Hoyyä jecyquihdujt jia hane'emy coo hajxy tehngajnä yóxät, cabä Dios jaduñ quiumay. ⁹ Jaduñ miänángombä: “Teedy, páadyhøch yaa tøø ngäda'agy nébiøch jaduñ yaa ngudiúnät nébiøch miich xñämaayyän.” Jaduñ miädia'agytiägø'ø coo ja'a Cristo hánajty jaduñ yhane'ema'añ coo animal hajxy quia'a yójxnät, nebiä Tieedy miädia'agy jaduñ quiudiúunät. ¹⁰ Hoyyä Jesucristo ja'a Tieedy miädia'agy jiaançh cudiuunä coo højts jaduñ tähooquiä xñähho'túutäm; paadiä Dios hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm.

¹¹ Jaduñä jecyquihdujt hijty yhane'emy coo ja'a teediä animal hajxy jabom-jabom wyl'i yóxät. Hoy hajxy jaduñ jia cudiuun, cab hajxy jaduñ ñä'ägädä nähwaach ñä'ägädä cuhwaach. ¹² Coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpa ngädieey hajxy hánajty tøø xñähho'túutäm tähooquiä, mänit hoy yhäñaaguiäda'agy maa ja'a Dios yhahooyhaampiän.

¹³ Jim jaduñ yhäixy coo ja'a miädsiphajxy quia'a mäjäda'aga'añ. ¹⁴ Tähooquiä hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduñä nbojpa ngädieey hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsänä.

¹⁵ Jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo tiøyyä, je'eguiøxpä coo ja'a Dioshøpíritu jaduñ miänaambä maa jaduñ cujaay myiñän:

16 Coo jaduhñ yhabáadät, mänítøch hajxy nmøødyajcuhduga'añ, nømä Dios miäna'añ: Nyajñähixø'øwáambiøch nmädia'agy hajxy hoy, neby hajxy jaduhñ hamuumdu'joot wyiinjuø'øwät.

17 Mänit miänáangombä:

Cábøçhä piojpä quiädieeyhajxy mänaa njahmiedsáañänä.

18 Jaduhñds je'e, tøø ja'a Jesucristo ja'a nbojpa ngädieey hajxy xyajñähwaats xya-cuhwáatsänä tähooquiä. Hoyyä animal hajxy jia yoxyñä, cab jaduhñ choobaatnä.

19-20 Hermanodøjc, maa ja'a jecyquihdujt myiñän, cabä cuhdujt pøn miøødä coo jiiby tiägø'øwät maa ja'a muutscunuu'xytiøgootiän. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jim hoy ndägø'øwáañänä maa ja'a Dioswiinduumän. Tøø hajxy xyajñähwaats tøø hajxy xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpa ngädieeyhájtäm. 21 Je'eds hajxy jim xñähgapxtúutäm Dioswiinduum. 22 Entonces, tsøg hajxy jim tægøøyyäm Dioswiinduum. Tsøgä miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mábøjcäm coo ja'a cuhdujt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy jim ndägøøyyämät, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñä nbojpa ngädieey hajxy tøø xyajñähwaats tøø xyajcuhwáatsäm. 23 Tsøgä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mábøjcäm. Cab hajxy nnajtshixøøyyämät. Nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xmio'owáañäm nebiaty hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy cøxiä wiinä xmio'owáañäm. 24 Tsøg hajxy niguiapxwíjjäm neby hajxy maas hoy nniçhojc nnibia'häyóowämät hamiñ haxøpy, neby ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy ngudiúnämät. 25 Jaduhñ hajxy nyajna-juøøyyäm coo miäwiingoonnä coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. Paady, tsøg hajxy nijootcapxmøcpøjcäm. Tehngajnä hajxy nhamugøøyyämät ja'a Dioscøxpä. Näje'e hajxy, cab hajxy jaduhñ ñä'ägädä mejtsnä. Cabä quiuhdujthajxy jaduhñ yhojyä.

26 Coo hajxy tehngajnä haxøøg nwädíjtämät, hoyyä tøyhajt hajxy tøø nja wiinjuøøyyäm, cabä nbojpa ngädieey hajxy jaduhñ ñä'ägädä nähwáatsämät. 27 Haxøøgtuumä Dios hajxy jaduhñ xpiädáacämät maa ja'a jøøn tioyyän, maa ja'a Dios miädsiphajxy yhitiän. Höçähgøøñä jaduhñ jiiby. 28 Pøn jaduhñ ca'a cudiumb nebiä Moisés ja'a jecyquihdujt yhane'emiän, pø tøø testigohajxy jaduhñ yhixy mejtstägøøgä, tsipcøxp jaduhñ yagho'oga'añii. 29 Maas hanaxiä hajxy jaduhñ quiumädowaannä pønjaty ja'a Diosh-espíritu jaduhñ haxøøg nänøømb, ja'a mayhajt tuumbä, pønjatä Dioshuung jaduhñ xøøghajp, pønjatä ñø'ty jaduhñ häyoowhíjxäp, hoy hajxy je'eduhñ tøø xjia nähho'túutäm, hoy hajxy je'eduhñ tøø xjia yajñähwaats tøø xjia yajcuhwáatsäm. 30 Tøyhajtä Dios jaduhñ miänaañ: "Høøçh jaduhñ nyaghawiimbidaamby." Chaadsä Diosmädia'agy miänáangumbä: "Dios quiu'ug jaduhñ yajcumädowaambä." 31 Höçähgøøñä jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyajcumädóowämät; je'eduhñ jugyhajp cøjxta'axiøø.

32 Naxy hajxy mdehm jiahmiédsät nebiä Jesucristo miädia'agy hajxy mmädoodsøhñän. Hamuumdu'joot hajxy mbadu'ubøjcy, hoy hajxy hñajty mja tsaächpøcy hoyhoy.

33 Näje'e hajxy myaghäyoowhijxy cu'ughagujc. Y mjootcapxmøcpøjpy hajxy hñajty pønjaty hñajty jaduhñ häyoowhíjxäp. 34 Y mnäxuu'chp hajxy hñajty pønjaty hñajty tsumyçhänäaby. Mxoonäacp hajxy hñajty, hoy hajxy cøxiä wiinä xjia pøjcä. Mnajuøøby hajxy hñajty coo hajxy jim mhida'añ tsajpootyp cøjxta'axiøø. 35 Entonces, cab hajxy tii mdájät mmáyät; tehngajnä hajxy mmábøgät coo ja'a Dios hajxy xyhixyñä. Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ coo hajxy nøcxy jim mhidaannä tsajpootyp. 36 Naxy hajxy mdehm miee'xtúgät, nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy mgudiúnät. Jaduhñ hajxy mbáadät tijaty ja'a Dios hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy xmio'owáañäm. 37 Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ:

Mobädajpä je'e quiäda'aga'añ pønä Dios jaduhñ quiexaamby.

38 Pønä Diosmädia'agy hoy cudiumb, miäbøjpy je'eduhñ tehngajnä.

Pero coo ñajtshixø'øwät, cabä Dios quiumayaannä.

³⁹ Pero hōjtshájtäm, cab hajxy mänaa nnajtshixø'øwáañäm. Tehngajnä hajxy nmäbōjcäm. Paadiä Dios hajxy xyhuuc yajñähwa'adsáañämbä. Cab hajxy xyajcumädowáañäm.

11

¹ Coo hajxy nmäbōjcäm, mänitä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy nbaadáañäm mädyiijaty hajxy njøbhíxäm, hoy je'eduhñ quia'a ja cähxø'øgyñä. ² Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, coo hajxy miäbōjcy, paadiä Dios quiumaayy.

³ Coo hajxy nmäbōjcäm, jaduñ hajxy nyajñajuóøyyäm coo ja'a Dios ja'a naaxwiin yajwa'añguiojy ja'a miädia'agyhaam, møødä madsa'a, møødä po'o, møødä xøø.

⁴ Coo ja'a Abel jecy miäbōjcy, paadiä Dios quiumaayy. Hix, hoyyä Abel quiudiuuñ coo animal yojxy ja'a Dioscøxpä. Ja'a Caín, caj quiumaayyä je'eguiøxpä coo hñajty quia'a mäbøcy. Hix, cabä animal yojxy. Hoy jaduñ coo ja'a Abel hajxy nbahíxämät, hoy jecy jia yagho'cä. Hix, miäbōjc ja'a Abel.

⁵ Coo ja'a Enoc jecy miäbōjcy, paadiä Dios quiumaayy. Cabä Enoc ñä'ä ho'cy. Jaduhyyä Dios yajñøcxy tsajpootyp. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. ⁶ Coo hajxy nga'a mäbōjcämät, cabä Dios hajxy xquiumáayyämät. Tsipcøxp hajxy nmäbōjcämät coo ja'a Dios tiømiädia'agy. Y jaduñ hajxy nmäbōjcämät coo ja'a Dios piuhbeda'añ pønä Dios wiingudsähgø'øwaamb.

⁷ Coo ja'a Dios ja'a Noé jecy ñämaayy coo ja'a nøøgomdägoy ja'a naaxwiin hñajty quiøxy wiinyeegø'øwa'añ, mänitä Noé ja'a Dios miädia'agy jaduñ quiudiuunä, hoyyä nøøgomdägoy hñajty quia'a ja cähxø'øgyñä. Mänitä barco cruundä yhädiuunñ. Jiibiä Noéhajxy choocy møødä yhuung møødä tio'oxy. Coo ja'a Noé jaduñ miäbōjcy, paadiä Dios jiaanč tehñ quiumaayy. Pero ja'a wiinghäna'c-hajxy, cab hajxy miäbōjcy. Paady hajxy cøjx quiuhdägoy.

⁸ Coo ja'a Dios ja'a Abraham jecy ñämaayy coo jim chónät ñäaxooty, coo jäguemnaax ñøcxät maa ja'a Dios ja'a Abraham yajñähdijjiän coo chänaadiaacpøgät, miäbōjc ja'a Abraham jaduñ. Mänit jim jiaanč tsohñnä ñäaxooty. Nä'ä nägoobä ñä'ä tu'ubøjnä. Cab hñajty ñajuø'øy maa ñøcxät. ⁹ Coo ja'a Abrahamhajxy jim miehch maa ja'a Dios hñajty tøø yajñähdijjiän, cab hajxy tiehñ chänaadiaacpøjcy, je'eguiøxpä coo hñajty jiäya'añäaxootiä. Wittøgooty hajxy hñajty chäna'ay. Pero miäbøjpiä Abrahamhajxy hñajty coo ja'a naax hajxy hñajty mio'owa'añii, neby hajxy hñajty tøø yajwiinwaanø'øyijän ja'a Diósäm. Jaduhñä Abraham yhuung Isaac ñämáayyäbä møødä yhoc-huung Jacob. ¹⁰ Hix, ñajuøøbiä Abrahamhajxy hñajty coo hajxy hñajty jim ñøcxa'añ tsajpootyp Dioswiinduum. Cab hajxy hñajty tiajy miay coo ja'a naax hajxy quia'a tsoj mooyyä.

¹¹ Jaanä jaduñä Sara jecy miäbøjpä. Tøø hñajty miäjaanä mänaa ja'a Dios hoy piuhbetiän coo maaxhuung piáadät. Y jaanč huungpaat ja'a Sara jaduñ je'eguiøxpä coo miäbōjcy nebiä Dios hñajty tøø yajwiinwaanø'øyän. ¹² Y ja'a Abrahamä, hoy hñajty tøø jia mäjaanä, møjjøøyy mayøøyy je'eduhñ. Tøø ja'a yhap yhoc-hajxy jaduñ jiaanč tehñ miayøøñä. Cab hajxy jaduñ hoy yajmächowa'añ. Jaduhñ hajxy miayyä nebiä madsa'ajän, nebiä tsabiu'ujän.

¹³ Coo ja'a Abrahamhajxy yho'cy, cahnä hajxy hñajty quiøxy paadyñä mädyiijatiä Dios hñajty tøø yajwiinwaanø'øy. Pero miäbōjc hajxy jaduñ. Ñajuøøby hajxy hñajty coo hajxy hñajty jim ñøcxa'añ tsajpootyp. Paady hajxy xioondaacy. Ñajuøøby hajxy hñajty coo hajxy hñajty nä'ä nägoobä wiädityñä. ¹⁴ Pønjaty jaduñ wädijp, cahnä tsänaadiaact hajxy piaadyñä. ¹⁵ Coo ja'a jioothajxy cu chojcy, cu wyiimbijty hajxy, cu ñøcxtägajch hajxy je'e maa hajxy hñajty tøø yhuuc tsohmän. ¹⁶ Pero jimä jioot hajxy hñajty hamuumdu'joot tøø piäda'agy tsajpootyp maa ja'a chänaadiaacthajxy hñajty tøø yhahixøøyyäxän. Ja'a Dios jaduñ hahixøøyy. Cabä Dios miädsähdiuunñ ja'a Abrahamhajxy.

17-18 Coo ja'a Dios ja'a Abraham yhanehmy coo yhuung yóxät, ja'a Isaac-hajpä, miäbøgaambiä Abraham hänajty je'eduhñ, hoy ja'a yhuung hänajty jia tu'uquiä, hoyyä Dios hänajty tøø jia mäna'añ: "Møjø'owaamb mayø'owaamb miich mhuung ja'a Isaac-hajpä." Ñä'ä joodhijx ja'a Dios ja'a Abraham jaduhñ pø jiaanç cudiunaamby hänajty jaduhñ. 19 Miäbøjpiä Abraham hänajty coo ja'a yhuung hänajty yagjujypiøgáanäxä ja'a Diósäm. Mänitä Dios miänáanngombä coo ja'a yhuung quia'a yaghó'ogät. Jaduhñ mäwinäts ja'a Isaac hoy jiaty nebiä jadähooc tøø jiuypioquiäbän.

20 Coo ja'a Isaac miäbøjcy, paadiä Jacob ñämaayy møødä Esaú coo ja'a hoybä ja'a weenbä hajxy piaada'añ. 21 Coo ja'a Jacob miäbøjcy, paadiä yhoc-huunghajxy ñämaayy coo ja'a hoybä weenbä hajxy piaada'añ. Ja'a José yhuunghajxy je'e. Mänitä Jacob ja'a Dios wyiingudsähgøøyy. Cuhdajtcøxp hänajty ñiguiuhdijyii. Ho'ogáannäp hänajty je'eduhñ. 22 Coo ja'a José miäbøjcy, ñajuøøyy jaduhñ coo yhap yhoc-hajxy hänajty jim cujcy choona'añ Egiptonaaxooty. Paady jaduhñ yhanehmy coo ja'a piajc miänócäxät. Ho'ogáannäp hänajty je'ebä.

23 Coo ja'a Moisés myiiñguiahy jaanç tehñ yajxón, yu'uçh hajxy yaghijty tægøøgpø'o. Hix, tøø ja'a gobiernä hänajty hoy yhane'emy coo ja'a pigäna'c-huunghajxy quiøxy yagho'ogøøjät ja'a ya'ayhäna'cpä. Ja'a Moisés tiaj tieedy, cabä gobiernä hajxy hänajty chähgøøy. Miäbøjpiä Diosmädia'agy hajxy hänajty. 24 Coo ja'a Moisés miøjøøñä, miäbøjc je'ebä. Cabä gobiernä hänajty tieedyhaphadaannä, ja'a hänajty jim tuumbä Egiptonaaxooty. 25 Hamdsoo jaduhñ miänääñ coo ween yhäyoowhixyii møødä Dios quiu'ughajxy näguipxy. Cab hänajty jim miähmø'owaannä maa ja'a haxøøgcuhdujt hajxy wyi'i tiuñän. Cab hajxy hänajty ñajuøøy coo hajxy hänajty jejcy quia'a xoonä'agaannä. 26 Cabä Moisés ja'a joot jim piädaacnä maa ja'a xädøøñän jim Egiptonaaxooty. Maas jootcujc hänajty ñijiäwøøyyänä coo yhäyoowhixøøjät ja'a jäya'aguiøxpä, ja'a Dios hänajty quixaambiä. Ñajuøøby hänajty jaduhñ coo ja'a hoybä weenbä mio'owa'añijäm ja'a Diósäm. 27 Coo ja'a Moisés miäbøjcy, paady jim chohnnä Egiptonaaxooty. Hoyyä gobiernä hänajty jia jootma'ady, cabä Moisés ñä'ägädä tsähgøøyy. Tähooc tu'ubøquiä ja'a Moisés tiu'ubøjnä. Ja'a Diosmädia'agy hänajty miäbøjpy, hoyyä Dios mänaa quia'a ja hixyii.

28 Coo ja'a Moisés miäbøjcy, paadiä pascuaxøø yagjajtä. Jaduhñ yhanehmy coo ja'a tøghagø'ow nø'ty hajxy yajwiinxänicxø'owät, nebiä judíos quiobhuunghajxy quia'a yaghó'cäxät, ja'a ya'ayhäna'cpä. Ja'a Dios ja'a mioonsä tsajpootypä tu'ug quejx coo ja'a quiobhuunghajxy yaghó'cäxät, ja'a ya'ayhäna'cpä, pønjatai nø'ty hänajty tøø quia'a yajwiinxänicxø'oy ja'a tøghagø'ow. 29 Coo judíoshajxy jaduhñ miäbøjcy, mäniä Dios ja'a Tsapsmejy cujc yaghawaach maa hajxy jaduhñ ñaxø'owät tøødstuum. Mänitä Egiptobä-jäya'ayhajxy hoy jia panaxaambä. Mänitä Dios ja'a nøø hoy yajtu'ugmújcombä. Cøjxä Egiptobä-jäya'ayhajxy ñøøho'ogø'oy.

30-31 Coo ja'a judíoshajxy miäbøjcy, paadiä cajpt hajxy juxtujc-hooc jiuhyohwiädijty ja'a xøhajpä Jericó. Mänitä tsaamuuçh piuumnä. Je'e hänajty curaahajp wäditiä maa ja'a cajptän. Cøjxä jäya'ayhajxy jiiby yho'nä, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpä. Coo ja'a quixy Rahab miäbøjcy, hoy hänajty jia tuñ maa ja'a burdelän, paady jaduhñ quia'a ho'cy, je'eguiøxpä coo ja'a judíos hänajty tøø yu'uçh, ja'a hajxy hänajty wädijpä hixøøbiä woodsøøbiä.

32 Coo cu ñäbaadøøyy, cu nmädiäacyhøch ja'a Gedeón, ja'a Barac, ja'a Sansón, ja'a Jefté, ja'a David, ja'a Samuel, møødä Dios ja'a quiuguexyhajxy. 33 Coo hajxy miäbøjcy, paadiä miädsip ja'a ñaax hajxy hoy miämähmøøyyänä; paady hajxy hoy guiobiernähajty; paadiä Dios hajxy xpiuhbéjtäm nebiaty hajxy hänajty tøø xyajwiinwaanøøyyäm; paady hajxy quia'a leontsu'tsä; 34 paady hajxy quia'a tooyy møjjøøonhaajiooty; paady hajxy quia'a cuhbujxä. Ja'a häna'c-hajxy ca'a møcpä, mäniä mäjaa hajxy piaaty mänaa hajxy hänajty chiptuna'añän. Cabä miädsip hajxy yajmäjädaacy, hoyyä miädsiphajxy hänajty jia

nämayyä. Nä'ägä yajpâyø'c hajxy je'e. ³⁵ Jii ja'a to'oxiøjc-hajxy hänäjty näje'e ja'a yhuung ja'a ya'ay jiuypiojcy.

Näje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy yajcudsaaçhtiunøyyä. Coö ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty quia'a nä'ägädä najtshixø'øwa'añ, mänit hajxy yaghó'cänä. Tøø hajxy hänäjty ñajuø'øy coö hajxy jiuypiojga'añ, coö hajxy jim ñøcxa'añ tsajpootyp. ³⁶ Näje'e hajxy wyiinwohnä wiobho'cä. Høxtä yajcudsumøyyä hajxy näje'e cø'øxoch. ³⁷⁻³⁸ Näje'e hajxy quiuhga'tsä, näje'e hajxy jiøø'wa'xä, näje'e hajxy quiuhbujxä. Jim hajxy hänäjty näje'e wiädity pactuum, wiinwa'adstuum, tunjooty. Jim hajxy hänäjty näje'e chäna'ay tsaajutjooty. Cabä howyit hajxy hänäjty miøødä. Meeghac chivohac hajxy hänäjty wyithajpy. Jaguiay hajxy hänäjty yhity. Xøøghájtäp hajxy hänäjty, häyoowhíjxäp hajxy hänäjty. Paady hajxy hänäjty jaduhñ jiaty yhabety coö ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty miäbøcy. Jaançh tehñ quiumāayyäp hajxy hänäjty ja'a Diósäm. Cabä Dios jaduhñ quiumay pøn ca'a mäbøjp. ³⁹ Hoy hajxy jia cumaayyä, cab hajxy miooyyä mädyiijatiä Dios hänäjty tøø yajwiinwaanø'øy. ⁴⁰ Jäguemiä Dios wyiinmahñdyhajty coö ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmio'owáañäm. Paadiä jecyjiäya'ayhajxy quia'a tsoj mooyyä, näguipxiä Dios hajxy jaduhñ xmio'owáañäm møødä jecyjiäya'ayhajxy.

12

¹ Tsøgä jecyjiäya'ay hajxy jaduhñ pahíjxäm nebiä Diosmädia'agy hajxy miäbøjquiän. Tsøgä haxøøgcuhdujt hajxy najtshixø'øyyäm. Tsøgä nhamdsoo cuhdujt hajxy høxhíjxäm. Je'eduhñ wiingtuum xjia wi'i wioonøcxáañäm. Tsøg hajxy tehngajnä cudiúunäm nebiä Dios hajxy xyhanéhäm. ² Tsøgä Jesucristo hajxy hamuumdu'joot pahíjxäm. Jaaya'ay hajxy xyajnahixø'øyyäm coö ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nmäbøjcämät. Höçhähdiuunnä ja'a Jesús mähdiøjc jaduhñ yho'cy cruzcøxp. Pero ñajuøøby hänäjty je'eduhñ coö hänäjty jim nøcxy xioonda'aga'añ tsajpootyp. Jim jaduhñ yhäñaañä maa Dios yhahooy-haampiän.

³ Tsøgä Jesucristo hajxy jahmiejtstáacäm coö jiaançh tehñ chaachpøjcy. Ja'a cah-wiindøyhäna'c-hajxy jaduhñ jatcøøyy. Mieh'xtujc ja'a Jesucristo jaduhñ. Tsøg hajxy jaduhñ pahíjxäm; jaduhñ hajxy nga'a jootmayhajtämät. ⁴ Hoyyä haxøøgpä hajxy xjia mädsiphajtäm, cahnä hajxy jaduhñ xyaghó'cäm. ⁵ Ja'a Dios hajxy jaduhñ xjioot-capxmøcpøjcäm maa ja'a miädia'agy cujaay myiñän:

Huung, ca'a mjootma'ady, hoyyä Dios tøø xjia yajcumädoy.

Hoy xjia hojy, ca'a mjootmayhaty.

⁶ Miägapxyp yhanehmbiä Dios pønjaty chojpy; yajcumädooby pønjaty yhuunghajpy.

⁷ Coö ja'a Dios hajxy xyajcumädówät, mmee'xtúgäp hajxy jaduhñ. Hopiønnä yhuung yajcumädoy. ⁸ Yajcumädoobiä Dios ja'a yhuunghajxy nägøxiä; y pø caj mijts jaduhñ xyajcumädoy, cähxø'p jaduhñ coö ja'a Dios hajxy tøyhajt xquia'a huunghaty. ⁹⁻¹⁰ Ja'a hajxy ndeedyhajtämä hädaa yaabä naaxwiimbä, nwiingudsähgøøyyäm hajxy jaduhñ, hoy hajxy hijty xyajcumädóowäm mänaa hajxy tøø nmuutsc-hajtäm. Paady hajxy hijty xya-jcumädóowäm coö hajxy hijty nga'a mädia'agymiäbøjcäm. Hoorä, tsøgä nDeedyhajtäm hajxy mädia'agymiäbøjcäm, ja'a jim tsajpootypä. Mänit hajxy jim xyaghajtämät. Paadiä Dios hajxy xyajcumädóowäm, nebiä miädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy nmäbøjcämät, nebiä hawa'adstuum hajxy jaduhñ hoy nhíjtänät nebiä Dios yhitiän. ¹¹ Tøyhajt hajxy ndsaaçhpøjcäm mänaa ja'a Dios hajxy xyajcumädóowäm. Nbatäm ja'a tsaachpä hajxy jaduhñ. Pøn jaduhñ mäbøgaamb hamuumdu'joot, cab jaduhñ waamb miäná'anät, hoy hänäjty jia tsaachpøcy. Maas hoy jiäya'ayhadaañä. Maas jootcuje yhidaañä.

¹² Naxy hajxy mdehñ ñijiootcapxmøcpøgøjät neby hajxy jaduhñ hoy myo'oy mnáxät.

¹³ Mhøxtá'awäp ja'a hodi'u hajxy, nebiä hermanodøjc hajxy jaduhñ hoy xpiawädítät, neby hajxy jaduhñ quipxy xquia'a padu'udägóyyät.

¹⁴ Naxy hajxy hoy mdehm yhidät tu'ugmädia'agy nägøxiä. Hoy hajxy mjäya'ayhadät. Pøn hoy ca'a wädijp, cab jim ñøcxa'añ Dioswiinduum. ¹⁵ Tehngajnä hajxy mnig-wieendähadøøjät, neby hajxy jaduñ mga'a tu'udägóyyät. Coopøn jaduñ tiu'udägóyyät, je'e jioot ca'a tsojp coo piuhbedøøjät ja'a Diósäm. Cab hajxy mnimiäjootma'adøøjät. Coopøn hajxy Haagä jaduñ mjatcø'owät, pues nägøxiä hajxy jaduñ mmá'adät. ¹⁶ Cab hajxy mhaxøøgwädítät. Cabä Diosmädia'agy hajxy myaghäyø'ogät. Jaduñä Esáú jecy jiatcøøyy, coo hánajty yäho'ogyii; yajwiingubøjc ja'a ñädeedy ja'a cay. Paadiä ñädeedy hánajty miøødä, coo hánajty quiobhuungä. Mo'owáanäp hánajty jaduñ cøxiä mäduhñtiä ja'a tieedy hánajty miädsána'ay. ¹⁷ Y coo ja'a Esáú jioot hánajty chocy coo cøxiä mio'owøøjät ja'a tieediäm, cab tii ñä'a mooyyá, hoy jia jøøyy. Hamdsoo jaduñ quia'a niyaghoyøøyyä.

¹⁸⁻²² Ja'a Moisésajxy, jequiän hoçhähgøøñäbä hajxy jim yhiixy miädooyy maa ja'a tunän ja'a xøhajpä Sinaí. Ja'a pojtäxa'a hajxy yhiix møødä jøøn jim maa hánajty jiaanç tehñ wyiingoodsän. Mänit hajxy miädooyy nebiä jäya'ay xiu'uxiän. Mänit hajxy miädooyy coo ja'a Dios quiapxy. Hoçhähgøøñä ja'a Dios quiapxy. Jaduñä Dios yhanehmy coo hajxy hotyijatiä quiuhgá'adsät tijaty jim mejtsp maa ja'a tunän, hoy jia animalä. Pero cab hajxy miee'xtujnä. Mänitä Dios hajxy miänuu'xtaacy coo quia'a cápxnät. Moiséspaady je'e chähgøøñä. "Jaanç tehñ chähgøøbiøch, paady ndsäyuy", nømä Moisés miänaañ. Pero jim tsajpootyp jim Dioswiinduum, cab jim yhoçhähgøøñän. Siön jim xiøhaty maa ja'a Dios yhäña'ayän. Jaduñ jim xiøhajpä, ja'a Jerusalén tsajpootypä. Tøø ja'a Dios cuhdujt hajxy xmio'oy coo hajxy mwiingudsähgø'owät. Milhaamä Diosmoonsähajxy jim xioonda'agy Dioswiinduum. ²³ Jimä Dioshuung yhaañämähajxy tiu'ugmucy ja'a xiøøhajxy tøøbä yajcujaayijäbä. Ja'a Diósäm hajxy yajnähwaats yajcuhaatsä. Nägøxiä ja'a Dios hajxy jim xwyiinmahñdyhixáanäm. ²⁴ Jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúutäm nebiä Dios hajxy tøø xmiøødyajcuhdújcäm hawiinjemy. Coo ja'a Abel jecy yagho'cä, mänitä Dios yaghawiimbijty. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm ja'a Dios ja'a nbojpä ngädieey hajxy.

²⁵ Coo ja'a jecyiäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy yaa quia'a mäbøjcy hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy yajcumädoowä. Hoorä, coo ja'a Dios hajxy xyhamdsoo hanéhämäm jim tsajpootyp, maas hanaxiä hajxy jaduñ njájtämät coo ja'a miädia'agy hajxy nga'a mäbøjcämät. Entonces, tsøg hajxy hamuumdu'joot mäbøjcäm. ²⁶ Coo ja'a Dios jecy quiapxy, mänitä naaxwiin yajtsäyuyuy. Jaduñ tøø miänaañnä coo cøxiä yajtsäyuyyaannä jadähooc møødä naaxwiin møødä tsajtcøxp. ²⁷ Jaduñ miädia'agytiägø'oy coo ja'a Dios yajcuhdägoyya'añ tijaty tøø yhädiuñ møødä naaxwiin møødä tsajtcøxp. Pero mädyiijaty jim tsajpootyp, caj yajcuhdägoyya'añ. ²⁸ Tsøgä Dios hajxy nämáayyäm Dioscujú'uyäp je'eguiøxpä coo hajxy jim xyaghidáanäm tsajpootyp cøjxta'axiøø. Hamuumdu'joot ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Jaduñ ja'a Dios hajxy xquiumáayyämät. ²⁹ Yajcuhdägoobiä Dios je'e tijaty jaduñ quia'a cumaaby.

13

¹ Tsøg hajxy hamuumdu'joot niçhojc nibia'häyóowäm nebiä tu'ugpuhya'aybän. ² Coopøn miädsät maa ja'a mdøjcän, hamuumdu'jootä mjøøn mdøjc hajxy mmó'owät. Naje'e hajxy tøø tiøjmo'oy ja'a Diosmoonsä tsajpootyp-tsohmä. Cab hajxy hánajty ñajuø'oy pø Dios mioonsähajxy je'e.

³ Mbuhbéäp hajxy ja'a jäya'ayhajxy hijpä tsumy, møød hajxy häyoowhíxäbä. Hix, quipxy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmøødmäbøcy.

⁴ Ja'a Dios jaduñ mänaañ coo jäya'ayhajxy ñimiøødtsána'awøøjät ya'adio'oxy. Cab jaduñ yhooyy coo ja'a mmägu'ughajpä tio'oxiøjc jaduñ mnä'a wi'i yhäyoowhíxät, coo ja'a Dios jaduñ xñä'a yajcumädówät.

⁵ Cabä xädø'øñ hajxy mw'i piøcjuó'øwät. Jootcujcä xädø'øñ hajxy mmähídät, mäduhñtiä hajxy mmøødä. Tøø ja'a Dios jaduhñ miäna'añ cooc hajxy ni mänaa xquia'a nähgue'egáañäm. ⁶ Paady hajxy hamuumdu'joot nmánáañämät: Ja'a Dióshøch jaduhñ xpiuhbejp.

Cábøch jaduhñ pøñ ndsähgø'øy, hoñéjpiøch hajxy cu xjia tun.

⁷ Mbahíxäp jäya'ay hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø xyajnáhixø'øyábä. Hamuumdu'joot ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböjcy. Hoy hajxy jiaançh tehñ jäya'ayhajty.

⁸ Cabä Jesucristo ja'a quiuhdujt mänaa yajtägach. ⁹ Cabä wiingmädia'agy hajxy mbadu'ubógät. Cooc ja'a Dios hajxy xchójcäm, maas hoy jaduhñ coo ja'a miädia'agy hajxy nmäböjcmät. Näje'e hajxy ñajtsapxø'øy cooc tyijy yhamajtscä, cábac tii mdsú'udsät mgáyät. Pero yø'ø cuhdujt jaduhñbä, caj yø'ø xpiuhbédät.

¹⁰ Tøø ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, paadiä miädia'agy hajxy jaduhñ nbanøcxäm. Pero pøñä jecyquiuhdujt panøcxnä, cabä cuhdujt hajxy miøødä coo ja'a Jesucristo hajxy pianøcxät. ¹¹ Jegyhajty ja'a teedywiindsøn animalnø'ty hajxy hijty quiuyoxø'øy maa ja'a muutscunuu'xytiøjcän, nebiä piojpä quiädieey hajxy jaduhñ ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Mänitä animalho'ogy hajxy hijty nøcxy ño'ogy cajtpa'a. ¹² Jaaná jimä Jesús hoy yho'pä cajtpa'a. Jaduhñ hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm. ¹³ Tsøgä jecyquiuhdujt hajxy najtshixø'øyyäm. Tsøgä Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot panøcxäm, hoyyä cu'ug hajxy xjia xøøghájtäm. ¹⁴ Haa hädaa yaabä naaxwiinä, caj jiega'añ. Pero jim njoot hajxy nbädáacäm tsajpootyp. ¹⁵ Tsøgä Dios hajxy tehngajnä wiingudsähgø'øyyäm ja'a Jesucristocøxpä. Tsøg hajxy tehngajnä mänáañäm coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä. ¹⁶ Naxy hajxy hoy mdehm jäya'ayhádät. Mbuhmó'owäp ja'a wiinghäna'c hajxy tijaty hajxy mmøød. Jaduhñä Dios hajxy xjiaançh tehñ quiuumáyät.

¹⁷ Mmäböjcap ja'a copc-hajpä miädia'agy hajxy. Xcwieendähajp hajxy jaduhñ neby hajxy mga'a tu'udägóyyät. Najuøøby hajxy coo hajxy wyiinmahñdyhixa'añijäm ja'a Diósäm. Naxy hajxy mdehm miäbögät nebiä mgopc-hajpähajxy jaduhñ yhidät jootcujc. Cooc hajxy mga'a mäbögät, cab hajxy hñajty jaduhñ tøø mniyaghoyø'øyii.

¹⁸ Mdúnäbä mayhajt hajxy, pa'ya'axä Dios hajxy ja'a høøhcøxpä. Hóyhøch nwädity. Chójpiøchä njoot cooch homiänaajä hoy nwädítät. ¹⁹ Chójpiøchä njoot jaduhñ cooch jim jadähooc nnøcxtägátsät maa mijtsän. Mänuu'xta'agä Dios hajxy cooch jim ween xyajnøcxy.

²⁰ Jootcujcä Dios hajxy xjiaançh tehñ yaghíjtäm. Jaayá'ayädsä Jesucristo yagju-jypiøjtägajts, ja'a nWiindsøñhájtäm. Jaayá'ayäts hajxy xmiøødyajcuhdújcäm ja'a hawiin-jemyguiuhdujt mänaa ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Cabä jemyguiuhdujt mänaa tiägatsaannä. Homiänaajä ja'a Jesucristo hajxy xñä'ägä cueendähájtäm. ²¹ Weenä Dios hajxy xpiuhbety, nebiä miädia'agy hajxy jaduhñ hoy myajtúunät, ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñä Dios hajxy xquiuumáyät. Cøjxta'axiøø tsøg hajxy jaduhñ mänáañäm coo ja'a Jesucristo miøjjä jiaançhä.

²² Hermanodøjc, cab hajxy mdsippadá'agät. Cábøch mijts madiu'u tøø nmägapxy tøø nhane'emy. ²³ Tøø ja'a hermano Timoteo yhawa'adspädsøømnä maa ja'a pujxtøjcän. Cooc yaa paquiä miédsät, mänítøch jim nmødhádät maa mijtsän.

²⁴ Yajpoo'x ja'a copc-hajpähajxy ja'a høøhcøxpä møødä hermanohajxy nägøxiä. Ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä Italianaaxooty, xyajpoo'xp mijts jaduhñ.

²⁵ Weenä Dios hajxy jaduhñ xjiaac mo'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt. Amén.

Santiago

¹ Høøch xøhajp Santiago. Ja'a Diostúunghøch nduumby. Ja'a Jesucristo, je'ečh nmäduumby. Hermanodøjc, miltshajxy nyajpoo'xyp, mijts jäguemnaaxtsohm̄bä.

²⁻³ Coo hajxy mänaa mhäyohmbáadät, cab hajxy mmáná'anät cooc tyijy ja'a Dios hajxy xquia'a hijxnä. Tehngajnä ja'a miädia'agy hajxy mmábøjcät coo hajxy xyhixy. Y coo hajxy mjaac häyohmbáadät, maas hoy hajxy mmábøgät. Tøyhajt je'eduhñ, paady hajxy mjootcugø'øwät. ⁴ Coo hajxy maas hoy mmábøgät, pedyii ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ mgudiúnät.

⁵ Coo pøn quia'a najuø'øwät nebiä wyiinmahñdyhádät, weenä Dios miänuu'xta'agy, mänitä wiinmahñdy mio'owøøjät. Coo ja'a Dios hajxy tii nmäyujwáañämät, mänit hajxy cøxiä xmióoyyämät, y cab hajxy waamb xñámáyyämät. ⁶ Ween hajxy hamuumdu'joot nmänuu'xtáacäm. Cab hajxy nmánáañämät coo hajxy xquia'a mo'owáañäm. Pøn tu'joot ca'a mábøjp, cabä jiäwøhñdy tu'hityä yaghity. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä mejjiän coo ja'a poj yagja'tsyo'oy. ⁷⁻⁸ Hix, mejtstu'u ja'a wiinmahñdy miøødä. Cabä tu'hityä yhity. Cab hoy wiädity. Cab tii wiinmahñdy mio'owøøjät ja'a Diósäm je'eguiøxpä coo wiinmahñdy mejtstu'u miøødä.

⁹ Mädyii hermano häyoob, coo piuhbedøøjät ja'a Diósäm, jootcugø'øwäp je'eduhñ. ¹⁰⁻¹¹ Mädyii hermano mäyøø, coo ja'a mäyøøhadyiibä quia'a hajoodhájnät, nä'ägä jootcugø'øwäp je'ebä. Hix, jaduhñ mäwínäts ja'a mäyøøjäya'ayhajxy nebiä pøjjiän. Hoy ja'a pøjy jioobø'oy; pero coo quiujyxiøøjø'oy, mänit ñii'xnä. Mänit ñähgahnä. Jaduhñsä mäyøøjäya'ayhajxy quiuhdägoyyaambä. Yhøxho'ogaamby hajxy tijaty hajxy miämäyøøhajpy.

¹² Jootcuje hajxy yhity pønjaty mee'xtujp, pønjaty ja'a møjcu'ugongä miädia'agy ca'a mábøjcäp. Pønjaty ja'a Dios jahmiejtsp, cøjxta'axiøø hajxy yagjuyhada'añii nebiä Dios juyghatian, nebiä Dios hajxy tøø xyajwiinwaañøøyyäm. ¹³ Coo ja'a mjoothajxy chógät coo hajxy haxøøg mjatcø'øwät, cab hajxy mmáná'anät cooc tyijy ja'a Dios hajxy xyag-jatcø'øwa'añ. Hix, cabä Dios mänaaxøø haxøøg jiatcø'øy. Y caj mänaa miäna'añ coo hajxy haxøøg njatcøøyyämät. ¹⁴ Ja'a mhamdsoo copc xyajtägóyyäp. ¹⁵ Hix, ja'a mhamdsoo copcooty ja'a pojpä cädieey piädsømy. Y coo pønä pojpä cädieey tehngajnä tiúnät, jii by yháda'aga'añ haxøøgtuum.

¹⁶ Hermanodøjc, ca'a hajxy myajwiinhøøñ. ¹⁷ Ja'a hoybä ja'a mäbaadpä, Dios hajxy pedyii xmióoyyäm, ja'a tsajpootypä. Je'eduhñ cunuu'x ja'a jajpä ja'a tsämaambä. Cabä Dios wyiinmahñdy mänaa tiägach. ¹⁸ Hamdsoojoot ja'a Dios hajxy xpiädáacäm hodium je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hajxy nmábøjcäm, ja'a tøyhajtpä. Paady hajxy jaduhñ xquiumáyyäm.

¹⁹ Hermanodøjc, homiänaajä ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädowá'anät; pero hodiägaamby hajxy mdaj mmáyät coo hajxy hñajty mgapxa'añ mmädia'aga'añ. Y cab hajxy mjootmá'adät. ²⁰ Coo hajxy njootmá'tämät, cabä Diosmädia'agy hajxy nyajtuunpáatänä. ²¹ Cøxy najtshixø'øw ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy, neby hajxy madiu'u haxøøg mjatcø'øyän. Mee'xxieemy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmábøgät, ja'a hajxy tøø mmädóyyäbä. Y coo hajxy mjaanč mábøgät hamuumdu'joot, mänit hajxy jaduhñ mnähwá'adsät.

²² Mgøxy cudiúnäp ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ. Coo hajxy mnähmädoonáxät, cab hajxy jaduhñ mnä'a yajtuunpaaady, hoy hajxy mja mäna'añ cooc tyijy hajxy myajtuunpaaady. ²³ Pønä Diosmädia'agy nähmädoonajxp, cab hoy quiudiuñ. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay ñiyhahijxnaxyijän hijxtjooty. ²⁴ Paquiä jaduhñ ñiyhahijxnaxyii. Pero coo wyiimbijnä, cab jiahmiejtsnä nebiä wyiin jiojp quiähxø'øgy. ²⁵ Pønä Diosmädia'agy

tehngajnä jahmiejtsp, pøn hoy cudiuumb, jootcujc jaduhñ yhida'añ. Hix, hodium piäda'aga'añii je'eguiøxpä coo ja'a Diosmädia'agy miäböcy.

²⁶ Pønjaty mänaamb cooc tyijy Dios hajxy wyiingudsähgø'ø, y nä'ä nägoodä hajxy ñä'ä capxtägoy, xiøøbä hajxy ñä'ä mäna'añ cooc tyijy Dios hajxy wyiingudsähgø'ø. ²⁷ Coo ja'a yaamghuung hajxy mbuhbédät møødä yaamgto'oxy, coo hajxy hänajty tii yajmaajiaty, y coo hajxy haxøøg mga'a wädítät, mänit hajxy myajcähxø'øgät coo Dios hajxy mjaançh wiingudsähgø'ø.

2

¹ Hermanodøjc, paadiä Jesucristo miädia'agy hajxy nmäböjcäm coo jim yhity tsajpootyp maa ja'a jajpä tsämaambä miøødän. Jaaya'ay hajxy nWiindsønähjtäm. Cabä yhäxø'ø coo pøn mxøøghädät.

²⁻⁴ Tsøg hajxy mädiäacäm, coo jäya'ayhajxy nämetsc miédsät maa ja'a mdsajtøjc-hajxiän, tu'ug mäyøøbä, tu'ug häyoobä, tu'cuhdujt hajxy nämetsc mwiingudsähgø'øwät, hoyyä mäyøøbä orocø'øjädsøhñdy hänajty jia møødä, hoyyä howyit hodiucy hänajty jia møødä. Cabä häyoobä hajxy mxøøghädät, hoyyä howyit hodiucy hänajty quia'a ja møødä. Hoorä, coodsä häyoobä hajxy mnämä'awät: "Jii miich huuc täna'aw", o coo hajxy mnämä'awät: "Jii miich mhäña'awa'añ naaxwiin", y tøø ja'a mäyøøbä hoyhäñaabiejt hajxy hänajty mmo'oy, myajcähxø'py hajxy jaduhñ coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Cähxø'p jaduhñ coo ja'a häyoobä hajxy tøø mga'a näxuuch.

⁵ Hermanodøjc, huuc mädown hädaa mädia'agy hajxy. Pønjaty häyoob hädaa yaabä naaxwiin, Dios tøø yajnähdijy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäbögat hamuumdu'joot, coo hajxy jim ñöcxät cøxp tsajpootyp. Jim hajxy ñöcxa'añ nägøxiä. Pønjatiä Dios tøø jiahmiech tøø pia'häyoy, Dios jaduhñ tøø yajwiinwaanø'ø coo hajxy jim ñöcxät. ⁶ Pero mijts, mxøøghajpy hajxy ja'a häyoobädøjc. Hoorä, ja'a mäyøødøjc-hajxy, xchaächtiumb mijts jaduhñ. Pawich pajäduty mijts xyajnöcxy haguyc. ⁷ Ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mbanöcxäp, y je'e ja'a mäyøødøjc-hajxy wyiinwohmby.

⁸ Dios mänaamb coo ja'a mmäjøøn coo ja'a mmädøjc mdsógät mba'häyowät nebiä mni'x nebiä mgopc mdsöquiän. Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ miimb. Bueno, pø mjaançh cudiuunäp ja'a Dios miädia'agy jaduhñ, hoy jaduhñ. ⁹ Pero coo ja'a häyoobädøjc hajxy mxøøghädät, haxøøg hajxy jaduhñ mjäya'ayhaty. Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ mänaamb cooc yhäxøögä. ¹⁰ Pønä ley hoy tøø jia yajtuñ, pø weentiä tøø tiu'udägoy, jaançh tehñ miøj tøø quiuyo'oyø'ø. ¹¹ Dios jaduhñ mänaañ, coo ja'a mhamdsoo to'oxiøjc hänajty jyimän, cabä wiingto'oxiøjc mmøødhidät. Jaanä jaduhñ miänaambä coo mga'a jäya'ay-yaghó'ogät. Tsøg hajxy mänáañäm, pø tøø mjäya'ay-yagho'ogy, tøø ja'a ley jaduhñ mga'a yajtuñ, hoy wiingto'oxiøjc mga'a ja møødhity. ¹² Hoy hajxy ngapx nmädiäacämät, hoy hajxy njäya'ayhajtämät nebiä Jesucristo hajxy xyhanéhmäm maa ja'a miädia'agy myiñän cujaay. Hix, xyhixáañäm jaaya'ay njoot ngopc-hajtämhajxy pø hoy hajxy njaançh jäya'ayhajtäm. Xpiuhbedáañämäp hajxy neby hajxy maas hoy njäya'ayhajtämät. ¹³ Pønjatiä jäya'ay näxuu'tsp, je'e hajxy päda'agáañäp hodium. Cab hajxy yajcumädowna'añii. Pønjatiä jäya'ay ca'a näxuu'tsp, je'eds hajxy yajcumädownáañäp. Cab hajxy ñäxuu'tstägatsa'añii.

¹⁴ Hermanodøjc, näje'e jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy hajxy miäböcy hamuumdu'joot, y cab hajxy hoy wiädity, nébiäc tyijjiäda'aduhñ yhuuc nä'ä nähwá'adsät. ¹⁵⁻¹⁶ Coo mijts hermano nä'ä nägoobä mnämä'awät: "Nøcx hajxy jootcujc wädit; pägø'øw jocxwit hajxy; hoy hajxy mgay mhú'ugät", y cab hajxy hänajty tii tøø mmo'oy, hoy hajxy hänajty tii quia'a ja møødä, ni wit ni tucxy, ni cay ni hu'ugy, caj mijts mguhdujt hänajty yhooyä. ¹⁷ Coo pøn miäná'anät cooc tyijy hoy wyi'i pianøcxy, pero cabä quiuhdujt ñä'ä hóyyäbä, xiøøbä jaduhñ ñä'ä mäna'añ cooc tyijy hoy pianøcxy.

¹⁸ Pero coo pøn miäná'anät: “Miich mahñdy hoy mbanøcxyp; høøch, hóyhøch nguhdujt”, høøch hijxtahnd yaghíxác pø hoy mjaanč panøcxy, hoy mga'a ja yajcähxø'ogy pø hoy mguhdujt. Høøch, cooçh nguhdujt yhooyä, nyajcähxø'piøch jaduhñ cooçh hoy njaanč panøcxy. ¹⁹ Miich mänaamb coo Dios tiu'ugä; hoy hit jaduhñ coo jaduhñ mmäná'anät. Pero jaduhñdsä møjcu'uhajxy miänaambä y chähgøøby hajxy je'e. ²⁰ Nej, caj miich mnä'ägädä wiinjuø'owa'añä, xiøøbä mja nä'ä mäna'añ coo mmäbøcy, pø cabä mguhdujt ñä'ä hoyyä. ²¹⁻²² Abraham højts hijty nhaphájtäm ndeedyhájtäm. Mänitä Dios ja'a Abraham ñämaayy coo ja'a yhuung yóxät, ja'a Isaac-hajpä. Paadiaduhñ ñämaayy coo ja'a yhuung yóxät, nebiä Dios jaduhñ wyiingudsähgø'owät. Jiaančh cudiuñaambiä Abraham hänäjty jaduhñ. Coo jiaančh ja cudiuñaañ, paady hodiium piädáacänä. Cähxø'p jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hänäjty jiaančh mäbøcy. ²³ Tøjiajtä Diosmädia'agy jaduhñ nebiä myiñän cujaay: “Coo ja'a Abraham ja'a Dios ja'a miädia'agy miäbøjcä, paadiä hodiium piädáacänä.” Y Abraham, hamdsoo Dios miänaañ coo Abraham hänäjty miägu'ughadyii.

²⁴ Jaduhñds je'e, paadiä Dios hajxy hodiium xpiädáacäm coo hajxy hoguiuhdujt nyajtúunäm, coo hajxy hoy nmäbøjcäm. ²⁵ Jaduhñä quixy Rahab yhuuc jajpä. Mänitä jäya'ayhajxy miejtstaacy maa ja'a Rahab tiøjcän. Hixøøby woodsøøbiä hajxy hänäjty wiädity. Mänitä Rahab miäbuhbejty. Mänitä tu'u hajxy wiingpä yajnahixøøyyä. Paadiä Rahab piädáacänä hodiium, hoyyä howyiinmahñdy hänäjty tøø quia'a ja møødhaty. ²⁶ Entonces, coo hajxy nmänáanämät cooc tyijy hajxy hoy nmäbøjcäm, pero cabä nguhdujthajxy yhoyhájtäm, xiøøbä hajxy nnä'ä mänáanäm coo hajxy hoy nmäbøjcäm. Cab jaduhñ choobaady coo hajxy nä'ä nägoobä nmänáanämät cooc tyijy hajxy hoy nmäbøjcäm; høxtáhmäts ja'a ni'x ja'a copc coo yho'nä, cab je'e choobaatnä.

3

¹ Hermanodøjc, ca'a hajxy mwili ñiwyiindsønädä'agyii. Hix, pønjaty hoy ca'a yajnahixøøby, cab hajxy quiumaya'añii ja'a Diósäm. ² Madiu'u hajxy ngapxtägóoyyäm nägøxiä. Pøn ca'a capxtägooby, ca'xiä Diosmädia'agy jiaančh tehñ quiudiuñ. Ni nej quia'a jatcø'oy. ³ Paadiä cuaay freno hajxy nbädáacäm coo hajxy ween miädia'agymiäbøcy neby hajxy jaduhñ hoy yó'oyät. ⁴ Jaanä jaduhñduhmbä, ja'a barcotimón, chuucpä hajxy yajmäyohby, hoy ja'a barco jia hamøjjä, hoy møc jia pabojoy. ⁵⁻⁶ Y yø'ø haaw, hoy jia muutscä, jaduhyyä jäya'ay ñä'ä jaančh tehñ miägapxtägoobiä møj may. Jaduhñ mäwíinäts yø'ø haaw nebiä jøønän. Coo ja'a yuuc tiøyø'ogy, tu'lii'ty ja'a padoy chohnda'agy. Yø'ø haaw, jiaančh tehñ miøødä haxøøgpä yø'ø. Paquiä xyajtu'udägóoyyät. Y ja'a møjcu'ugong, je'eds hajxy xwyl'i yajcapxtägóoyyäm. ⁷ Hoñä'ä mädyii animalä hajxy hoy nyajmaaxøøyyämät, caa, muuxy, tsahñdy, møødä mejjiooty-tsänaabiä. ⁸ Pero yø'ø haaw, cab hoy miaaxø'owa'añ. Haagä haxøøgpä jaduhñ miøød. Je'eduhñ xyajtägóoyyäm maa ja'a Dioscøxpän. ⁹⁻¹⁰ Jue'e yø'ø haaw, mejtstu'u myiñ. Je'e hajxy nyajtúunäm coo ja'a Diosteedy hajxy ngapxpátäm. Jaanä je'e hajxy nyajtúunäm coo ja'a jäya'ay hajxy nnähójjäm, ja'a Dios yajmägunuu'xøøyyäbä ja'a yhEspíritu. Hermanodøjc, caj yhooyä coo hajxy mejtstu'u njäya'ayhájtämät. ¹¹ Hix, maa tu'ugpä nøøgopcän, cabä nøø wiingä tægach xiee'xy. Tu'tu'uyyä ñä'ägädä xee'xy. ¹² Jaanä jaduhñduhmbä, tu'tu'uyyä piids tiøømhaty; cabä aceituna miädøømhado'oy maa ja'a piidsän. Ni ja'a piids quia'a mäðøømhado'oy maa ja'a tsaatypän. Y cabä hoñøø jim mbáadät maa ja'a taamdsnøøgopcän.

¹³ Pøn wiinmahñmech maa mijtsän, ween hoy jiäya'ayhaty neby jaduhñ yajcähxø'ogät coo hoguiuhdujt miøødä, coo mee'xxieemy jiäya'ayhaty. ¹⁴ Jii häna'c-hajxy näje'e miäna'añ coo hodiung hajxy mio'owøøjät, coo wiinghäna'c quia'a mo'owøøjät, je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy jiaančh tehñ jiaty hoyhoy. Caj mniguiumayøøjät cooc tyijy mjaančh tehñ jiaty. Hix, caj tiøyyä coo mjaančh jaty. ¹⁵ Yø'ø wiinmahñdy

jaduhmbä, caj yø'ø jim chooñ maa ja'a Diosän. Hädaa yaabä naaxwiin hajxy yajcojy. Ja'a møjcu'ugongä wyiinmahñdy jaduñ. ¹⁶ Ja'a häna'c-hajxy ca'a niyajmädsójcäbä coo wiinghäna'c hodiung piáadät, cab hajxy hoy ñimiøødhidyii. Nijiohoj nibiahójjäp hajxy jaduñ. Madiu'u hajxy haxøøg jiäya'ayhaty. ¹⁷ Pero jimä howyiwahñdy chooñ maa ja'a Diosän. Coö hajxy je'e mmøødhádät, hoy hajxy jaduñ mjäya'ayhádät. Cab hajxy mdsiptsáná'awät, cab hajxy mma'adtsáná'awät. Mee'xxieemy hajxy mhídät. Cabä mhamdsoo wiinmahñdy hajxy mwi'i yajtúnät. Mmøødhádäp ja'a hojiot hajxy møødä jäya'ay. Cabä mwiinmahñdy hajxy mejtstu'u myajtúnät. Cab hajxy mhøhndá'agät. ¹⁸ Pønjaty ca'a tsiptsojp, jaanč tehñ yhoy hajxy jiäya'ayhaty, møød ja'a hajxy nägøxiä capxcuhgådaacpä.

4

¹ Jim mijts ja'a mdsip myajtsohnda'agy maa ja'a mhaxøøgwiinmahñdyhajxiän coo hajxy naxy mnimiädsibø'øyii. ² Coö hajxy tii mja hadsoga'añ, je'eds hajxy myajniguiuyagho'ogóøyyäp, je'eds hajxy myajniguiumädsiphadóøyyäp. Paady hajxy mga'a paady mädyii hajxy mja tsojpy coo ja'a Dios hajxy mga'a mäyujwa'añ. ³ Y coö hajxy tii mja yujwa'añ, cab hajxy mbaady, je'eguiøxpä coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Hix, näjoot hajxy mwi'i yhadún mwi'i yhanäma'awø'øy mädyii hajxy mja yujwaamby. ⁴ Caj mijts Diosmädia'agy hoy mgudiuñ. Nej, cab hajxy mnajuø'øyä coo jaduñ quia'a hoyyä coo ja'a mjoot ja'a mjuøhñdy hajxy yaa mbädá'agät hädaa yaabä naaxwiin. Coö hajxy jaduñ mbädá'agät hädaa yaabä naaxwiin, Dios hajxy jaduñ mmädsiphájñäp. ⁵ Nej, tögä xiøøbä ja'a Diosmädia'agy ñä'ä mäna'añä: “Tøø ja'a Dios ja'a yhEspíritu piäda'agy maa højtscøxpän. Xjiaanč tehñ chojc xjiaanč tehñ pia'häyóowäm hajxy jaduñ.” ⁶ Jaanč tehñ yhooyä Dios hajxy xpiuhbéjtäm neby hajxy jaduñ hoy nmäjädáacämät. Jaduñä Dios miädia'agy myiimbä: “Miädsiphajpiä Dios pøn ja wi'i yajcumayaamb. Pero pøn ca'a yajcumayaamb, piuhbejpiä Dios je'e.” ⁷ Mäbøc ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä. Høxhijxä ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hajxy; mänit hajxy jaduñ xñähguéecnät. ⁸ Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy mbanócxät; mänitä Dios hajxy xpiuhbejtägätsät. Pønjataiä haxøøgcuhdujt møød, mhøxhixäp ja'a mguhdujt hajxy jaduñ. Pønjaty mänaamb coo mejtstu'u pianøcxa'añ, møødä Dios, møødä hädaa yaabä naaxwiin, mnajtshixøøñäp ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy. ⁹ Mjootmayhádäp hajxy jaduñ je'eguiøxpä coo haxøøgcuhdujt hajxy mmøødä. Cab hajxy mxoondáacnät. ¹⁰ Mba'yá'axäp ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot. Mnägápxäp hajxy nebiaty hajxy tøø mhaxøøgwädity. Mänitä Dios hajxy xyajmähmó'øwät hodiium.

¹¹ Hermanodøjc, ca'a hajxy mniñähojyii hamiñ haxøpy. Pøn wiinghermano nähojp, jaduñ miäbaatnä nebiä Diosmädia'agy ñähojjiän. Cabä Diosmädia'agy hoy ñä'ä cudiuñ.

¹² Tu'ugä Dios hajxy xyhanéhäm. Je'e hajxy xyhixäm pø hoy ja'a miädia'agy hajxy ngudiunäm. Jaayá'ayäts cuhdujtmøød pø xpiädáacäm hajxy hodiium, pø xpiädáacäm hajxy haxøøgtuum. Pero miich, caj miichä cuhdujt mmøødä coo wiinghermano mnähójjät.

¹³ Huuc mädoḡ hajxy, näje'e hajxy jaduñ miäna'añ: “Jäda'a o jaboom højts nnøcxa'añ wiinghagajpt. Jim højts tu'jumøjt nniyhajada'añii. May højts xädø'øñ jim nbaada'añ.”

¹⁴ Ni quia'a najuø'øy hajxy tii jaboom jadäänäp. Ja'a jugyhajt, paquiä quiøxy. Jaduñ miäbaady nebiä näma'ajän coo paquiä tiägoy. ¹⁵ Jaduñ hajxy mmäná'anät: “Pø mänaambä Dios jaduñ, mänit hajxy njaac jugyhájtämät. Coö ja'a Dios jaduñ miäná'anät, hotyijjä hajxy njájtämät. Coö quia'a mäná'anät, cab hajxy tii nná'ägädä jájtämät.” ¹⁶ Pero mijts, tehngajnä mijts mwi'i ñiguiumayii. Haxøøg jaduñ coö hajxy jaduñ mjatcø'øwät. ¹⁷ Pøn najuøøby neby hoy quiuhdujthádät, y cab hoy ñä'ä cuhdujthaty, haxøøg jaduñ jiatcø'øy.

5

¹ Ween yø'ø mäyøødøjc-hajxy yhuuc yajcopcø'øy. Jø'øwaamb hajxy, tsaachya'axaamb hajxy, je'eguiøxpä coo ja'a tsaachpä hajxy piaada'añ. ²⁻³ Yø'ø hajxy cøxiä miämäyøøhajpiä, caj yø'ø choobaadaannä, hoy howyit hodiucxy hajxy jia møødä. Cøxaamb jaduhñ tiägoyya'añ. Coo hajxy miäyøøjä, cähxø'p hajxy coo ja'a häyoobädøjc hajxy quia'a näxuuch. Quiuhäyowø'øwaamby hajxy jaduhñ. Xiøøbä hajxy tøø ñä'ä yajmayø'øy maa hajxy miäyøøhatiän. Hix, mobädajpä naaxwiimbä wyiimbida'añ. ⁴ Cabä mioonsä hajxy ca'xy tøø yhuuc mäjuuñä. Paady hajxy jim ñäxø'owøøyyänä maa ja'a Diosän jim tsajpootyp. Miädoobiä Dios ca'xy. ⁵ Hoy yajxon hajxy tøø jiaanç tehñ chäna'ay hädaa yaabä naaxwiin. Tøø ja'a miäyøøhadyiibä hajxy jia yajmayø'øy. Pero mobädajpä hajxy quiuhäyowø'øwa'añ. ⁶ Tøø ja'a hojiäya'abiä hajxy chaaçhtiuñ. Tøø hajxy yagho'ogy. Cabä hojiäya'ayhajxy ñä'ä niñäwaañä.

⁷⁻⁸ Hermanodøjc, mmee'xtügäp hajxy jaduhñ høxtä Jesucristo cädaactägätsäp. Mobädajpä quiädaactägatsa'añ. Cab hajxy tii mdaj mmáyät. Jaduhñ hajxy mmee'xtügät nebiä jäya'ayhajxy miee'xtuquiän coo quia'a tsoj tu'uy. ⁹ Hermanodøjc, cab hajxy mniñähojøjät coo Jesucristo hajxy xyajcumädówät. Mobädajpä quiäda'aga'añ. ¹⁰ Mjahmiédsäp hajxy nebiä jäya'ayhajxy jecy chaaçhpøjquiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. Mee'xtujc hajxy je'e jecy. ¹¹ Pøn mee'xtujp, hoy jia tsaachpøcy, jootcujc hajxy yhity, nebiä Job jecy miee'xtujquiän mänaa chaaçhpøquiän. Tøyhajt jaduhñ. Y ñäxuu'tstägajts ja'a Dios ja'a Job. Hix, hojioot ja'a Dios jiaanç tehñ miøød.

¹² Hoy hädaa mädia'agy hajxy mmädówät. Cabä Dios hajxy nä'ä nägoobä mgapxpáadät. Coo hajxy jaduhñ nä'ä nägoobä mgapxpáadät, mgapxtägóyyäp hajxy jaduhñ, y xya-jcumädówäp ja'a Dios hajxy. Pø mmøødä tøyhajt hajxy, jaduhyyä hajxy mmäná'anät coo tøyhajtä. Pø caj, jaduhyyä hajxy mmäná'anät coo quia'a tøyhajtä.

¹³ Pønjaty tsaachpøjp, weenä Dios hajxy pia'ya'axy. Pønjaty jootcujc, weenä Dioshöy hajxy yhøy ya'axy. ¹⁴ Pønjaty pøjcäp, ween hajxy ñäma'ay ja'a tuungmøødpä maa ja'a tsajtøjcän coo oración hajxy tiuunäxät, coo aceite hajxy yajnähaaxøøjät ja'a Dioscøxpä. ¹⁵ Pø jaanç mabøjp hajxy, ja'a hajxy oracióntuumbä, mänitä Dios ja'a pa'amjäya'ay ja'a pia'am yajnähwáatsät, møødä piojpä møødä quiädieey. ¹⁶ Myajniñägapxøøjäp ja'a mbojpä mgädieeyhajxy hamiñ häxøpy. Mniñähgapxtu'udøøjäp hajxy hamiñ häxøpy nebiä mba'am hajxy jaduhñ xñähwá'adsät. Jaanç tehñ tiuunngaapjaduhñ coo ja'a hojiäya'ay hamuumdu'joot yhoracióntúnät. ¹⁷ Høxtahmäsä Elías, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä. Jaduhñ je'e jäya'ayhajty neby højtshajtämän. Coo ja'a Elías ja'a Dios miänuu'xtaacy coo quia'a yajtú'uwät, tægøøgjumøjt ja cupc quia'a tuuy hädaa yaabä naaxwiin. ¹⁸ Mänitä Elías ja'a Dios jadähooc miänuu'xtaactägajch coo yajtú'uwät. Mänit jadähooc tiägøøyy tuubä. Mänitä jäya'ay piäda'agyhajxy yhöyøøyyäxä.

¹⁹⁻²⁰ Hermanodøjc, coo pøn ja'a tøyhajt jiojyohdiu'udät maa mijtsän, tu'udägóyyäp hajxy jaduhñ. Pero coo hajxy mjootcapxmøcpøgät, mänitä wyiinmahñdyhajxy miédsät. Cøxaambä piojpä quiädieey hajxy jaduhñ ñähwa'adsa'añ, y hodium hajxy jaduhñ miähmø'øwa'añ. Tøyhajt jaduhñ.

1 Pedro

¹ Høøch xøhajp Pedro. Jesucristøch xquiuguexyhajp. Mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøby pønhatiä Diosmädia'agy mäbøjp. Xii yaa hajxy wiingtuumjaty mhadsäna'ay jim maa naax jaduhñ xiøhatiän Ponto, møød jim Galacia, møød jim Capadocia, møød jim Asia, møød jim Bitinia. ² Jequiän mijtsä Diosteedy xwyiimbiiyy. Tøø Dios hänajty ñajuø'øy coo mijtsä miädia'agy hänajty mmäbøgaanä. Ja'a yhEspirituhaamä Dios hajxy tøø xyaghodiägø'øy, weenä mädia'agy hajxy jaduhñ mmäbøgät ja'a Jesucristocøxpä. Jaaya'ay hajxy tøø xyajnähwáatsäm mänaa hajxy xñähho'túütäm. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy mõj may.

³ Tsögä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm. Jaaya'ayä Jesucristo Tieedyhajpy. Højtsä Jesucristo nWiindsønähjtäm. Hojiootä Dios jiaanç tehñ miøød ja'a højtscøxphajtäm, paady hajxy homiänaajä xyagjugyhadäänäm neby je'e jiugyhatiän. Coo Dios ja'a Jesucristo yagjuypiøjtägajch coo hänajty tøø yho'ogy, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo Dios hajxy jaduhñ xjiaanç yagjugyhadäänäm homiänaajä ⁴ jim tsajpootyp. Jimä hoyhajtä weenhajt hajxy mõj may xmio'owáanäm, neby jaduhñ jecy miänaañän cooc hajxy hänajty xmio'owáanäm. Tijaty hajxy yaa nyagjugyhajtäm hädaa yaabä naaxwiin, tsipcøxp jaduhñ quiøxa'añ, tsipcøxp jaduhñ quiuhdägoyya'añ. Pero mädyiihatiä Dios hajxy jim xmio'owáanäm tsajpootyp, cab jaduhñ mänaa quiøxa'añ, cab jaduhñ mänaa mia'ada'añ, cab jaduhñ mänaa quiuhdägoyya'añ. Homiänaajä yajxón yhida'añ. ⁵ Coo mijtsä Dios miädia'agy jaduhñ mmäbøjcä, paadiä Dios hajxy xcwieendähada'añ ja'a miøcmäjaahaam. Cab hajxy jaduhñ mänaa mguhdägoyya'añ. Coo ja'a Dios yHuung yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Jesucristohajpä, mänit hajxy jim xya-jnøcxäänäm tsajpootyp Dioswiinduum. Jimä Dios hajxy homiänaajä xyagjugyhadäänäm neby je'e jiugyhatiän.

⁶ Paady mijts jootcuje mhity, hoy hajxy jäda'ahaty madiu'u mja tsaächpøcy. Pero cab hajxy jecy mdsaaçhpøga'añ. ⁷ Høxtahñdsä oro, jøønhaamä jäya'ayä oro hajxy yhiixmach pø hoyhoro jaduhñ. Jaanä jaduhñ mijtsä Dios xyhiixmajtspä pø hamuumdu'jootä miädia'agy hajxy mmäbøjcä, hoy hajxy mja jaanç tehñ chaaçhpøcy. Jaanç tehñ choobaatp jaduhñ coo hajxy jaduhñ mmäbøgät tehngajnä. Cabä oro jaduhñ jiaty tsoobaady neby jaduhñ choobaadiän nej mijts homiänaajä mmäbøquiän. Hix, tsipcøxpä oro jaduhñ quiuhdägoyya'añ. Y coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, mänit mijts xquiumaya'añ je'eguiøxpä coo hajxy hänajty tøø mmäbøcy, hoy hajxy hänajty tøø mja jaanç tehñ chaaçhpøcy.

⁸⁻⁹ Hoyyä Jesucristo hajxy tøø mga'a jagä hixy, mdsojpy mba'häyooby hajxy jaduhñ, y mmäbøjcäbä miädia'agy hajxy jaduhñ. Hoy hajxy tøø mga'a jagä hixy, coo hajxy jaduhñ mmäbøcy, paady hajxy jaduhñ tøø xyajnähwa'açh. Coo hajxy jaduhñ tøø xyajnähwa'açh, paady hajxy jaduhñ mjaanç tehñ xioonda'agy nägøø nädecypiä.

¹⁰ Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä, jia wi'i yajtøøby jia wi'i yajtøøxyp hajxy hänajty neby hajxy piäda'agøøjät hawa'adstuum. Cab hajxy hänajty ñajuø'øy neby hajxy jaduhñ jim piäda'agøøjät. Pero ñägäpax hajxy jaduhñ coo mijtsä Dios hänajty xpiäda'aga'añ hawa'adstuum, je'eguiøxpä coo hojioot miøødä. ¹¹ Yajtøøby hajxy hänajty pøn mijts hänajty min xpiäda'aga'añ hawa'adstuum. Jaduhñ hajxy hänajty yajtøøbä mänaa hänajty myina'añ. Ja'a Dios jaduhñ hawaanä ja'a yhEspirituhaam cooc tu'jäya'ay hänajty yaa min chaaçhpøga'añ. Y cooc hänajty tøø yho'nä, mänitac hänajty jiuypioøjtägatsa'añ. Mänitac hänajty jim ñøcxtägatsa'añ tsajpootyp maa Dioswiinduumän. Pero ja'a jecyjiäya'ayhajxy, cab hajxy hänajty jaduhñ ñajuø'øy pønä Dios hänajty tøø ñänømy ja'a yhEspirituhaam. Ñä'a cujahy hajxy jaduhñ nebiaty hajxy jaduhñ

ñajtscapxøøyyä. ¹² Mänit hajxy jecy yhawáañäxä coogä Dios jaaya'ay hñajty quia'a tsoj quexa'añ, ja'a mijts hñajty xpiäda'agaambä hawa'adstuum. Cujéquiägä Dios hñajty quieja'añ. Hoorä, tøø quiejxnä. Jaduhñ tøø yajtøjiajnä coo ja'a yajñähwaatspä tøø quiejxnä. Y tøø mijts jaduhñ mjaančh mädoxyaty coo ja'a yajñähwaatspä yaa tøø yhoj. Ja'a Jesucristøch jaduhñ nnänøømby coo hajxy hoy xñähho'túutäm. Y jaaya'ay mijts xyajmädoxyhajtäbä, ja'a Dios ja'a yhEspirituhaam hajxy jaduhñ ñajtscapxøøyyä nebiatiä Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät. Tsajpootypä Dios ja'a yhEspiritu yajtsohndaacy coo jaduhñ yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Haa ja'a Dios ja'a mioonsähajxiä, ja'a hajxy jaduhñ jim hijpä tsajpootypä, jiaančh tehñ yagjuøøby hajxy jaduhñ coo Dios ja'a yHuung jaduhñ yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo højts hoy xñähho'túutäm.

¹³ Y coo Jesucristo jaduhñ yaa jadähooc quiädaactägatsa'añ, mänit hajxy jaduhñ jim xyajñøcxäänäm tsajpootyp maa Dioswiinduumän, pønjetiä Diosmädia'agy hñajty tøø miäbøcy. Mänitä hoyhajtä weenhajtä hajxy jim ca'xy xmio'owáañäm. Coo Dios jaduhñ tøø miäna'añ coogä yHuung yaa quiädaactägatsa'añ, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo jaduhñ tiøjiada'añ. Tsøcxä njoot hajxy pädáacäm maa hoyhajtän, maa weenhajtän, mädyii Dios hajxy hñajty xmio'owáañäm. Tsøcxä hajxy hoy wädíjtäm. Tsøc hajxy jahmiejtstáacäm coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. ¹⁴ Coo Dios hajxy xyhuunghajtäm, paadiä miädia'agy hajxy tsøc mäbøjcäm. Cabä haxøøgwiinmahñdy hajxy jadähooc mbadu'ubøjcumbät, neby hajxy hijty mjatcø'øyan coo Dioscapxiä Diosmädia'agy hajxy hijty mga'a mädoxyatyñä. ¹⁵ Ca'a haxøøgjoot ca'a haxøøgwiinmahñdy hajxy myaghity. Hiç, cabä Dios haxøøgjoot haxøøgwiinmahñdy ñä'ägädä møødä. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyajñähdíjjäm coo hajxy xquiu'ughadäänäm. Paadiä hojioot hajxy tsøc yaghíjtäm nebiä Dios hojioot miøødän. ¹⁶ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Høøch, cábøchä haxøøgjoot cábøchä haxøøgwiinmahñdy nnä'ägädä møødä. Høøch hajxy pahijx padúunäc", nømä Dios jecy miänaañ.

¹⁷ Ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyäm. NDeedyhajtäm hajxy jaduhñ. Paady hajxy hoy tsøc jäya'ayhajtäm mäduhñtiä hajxy yaa ndsánaayy nhäyóowäm hädaa yaabä naaxwiin. Hiç, nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coo Dios hajxy xyajcumädowáañäm nebiaty hajxy hñajty yaa haxøøg tøø njatcøøyyäm hädaa yaabä naaxwiin, hoy hajxy hñajty näje'e tøø nja mäyøødsänáayyäm. ¹⁸⁻¹⁹ Ja'a nhaphajtäm ja'a ndeedyhajtämhajxy ja'a jegyhajtypä, coo yhamdsoo cuhdujt hajxy hijty hoy quiudiuñ, jaduhñäc tyijy hajxy ñähwa'adsa'añ. Y jaduhñ mijts tøø mbahabøjpä. Pero cab jaduhñbä cuhdujt choobaady. Coo Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, ja'a ñø'tyhaam hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Ni tii hajxy jaduhñ xquia'a pädáacäm hawa'adstuum, ni xädø'øñ. Hiç, paquiä xädø'øñ quiøxy. Jagooyyä Jesucristo hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum ja'a ñø'tyhaam. Hiç, cabä Jesucristo ni tii poj ni tii cädieey quia'a møødä. Paady hajxy je'e hoy xpiädáacäm hawa'adstuum. Coo Jesucristo ja'a poj ja'a cädieey häxøpy miøødhaty, cab hajxy häxøpy tøø xpiädáacäm hawa'adstuum. ²⁰ Jéquiänä Dios ja'a yHuung jaduhñ yajñähdiy cooc hñajty yaa quieja'añ hädaa yaabä naaxwiin, cáhnäc hädaa naaxwiimbä hñajty yhawijy tiøø'xta'agy. Pero cabä Dios ja'a yHuung choj quejxy. Cujecy jaduhñ quiejxy mänaabä højts hñajty yaa njugyhajtämbä. Højts hoy xñähho'túutäm. ²¹ Coo Jesucristo hñajty tøø yho'ogy, mänitä Dios yagjujyipiøjtägajch. Mänit jim jadähooc yajñøcxy maa wyiinduumän. Jim jäda'ahaty wyiingudsähgø'øyyii. Y coo Dios ja'a yHuung jaduhñ yagjujyipiøjtägajch, paadiä miädia'agy hajxy tsøc mäbøjcäm coog hajxy xyagjugyhadaañämbä homiänaajä neby je'e jjugyhatiän.

²² Tøyyä Dios miädia'agy. Y coo mijtsä miädia'agy hoy mgudiuunä, paadiä mjootä mjuøhñdyhajxy nähwa'ads yhity. Naxy hajxy jaduhñ mdehm ñiçhoc mdehm ñimiee'xøøjät hamuumdu'joot. Jaduhñ hajxy mnijiäwø'øwøøjät nebiä tu'que'expän nebiä tu'mägu'ugpän. ²³ Tøø haxøøgjoot tøø haxøøgwiinmahñdy hajxy nnajtschixøøyyäm. Homiänaajä Dios hajxy xyagjugyhadaañäm neby je'e jjugyhatiän. Jaduhñä hojiootä

howyiinmahñdy hajxy xmióoyyäm hawiinjemy, je'eguiøxpä coo miädia'agy hajxy nmäbøjcäm. Cabä miädia'agy mänaa quiuhdägoyya'añ. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyagjugyhadáañäm homiänaajä neby je'e jiugyhatiän, ca'a piønä hädaa yaabä naaxwiimbä, ni ja'a ndajhajtäm ni ja'a ndeedyhajtäm. Haa ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä jugyhajtä, tsipcøxp jaduhñ quiøxa'añ. ²⁴ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Høxtahmdsä pøjy, hoy jaduhñ jia yajxonä, tsipcøxp je'e ñä'ägä tø'øch.

Jaduhñ mäwiin højtshajtäm, hoy hajxy møj jaançh nja nijiäwøoyyäm, tsipcøxp hajxy nnä'ägä ho'og nnä'ägä tägoyyäänäm.

²⁵ Pero ja'a Diosmädia'agy, cab jaduhñ mänaa quiøxy tiägoy.

Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ mänaamb coogä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm. Tøø mijtsä jäya'ay jaduhñ xyajmädoyhaty, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä.

2

¹ Coo Dios hajxy homiänaajä xyagjugyhadáañäm neby je'e jiugyhatiän, jaduhñä hojiootä howyiinmahñdy hajxy tøø xmióoyyäm hawiinjemy. Paadiä haxøøgjootä haxøøgwiinmahñdy hajxy tsøc najtshixøoyyäm cøxiä. Cab hajxy mnä'ägä høhndá'agät ni weeñtiä. Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ tøy mjaançh hojiäya'ayhädät. Jii jäya'ayhajxy näje'e, cabä Diosmädia'agy hajxy hoy quiudiuñ, hoy hajxy jia nidijyii nebiä hojiäya'ayän. Ca'a hajxy jaduhñ mbahixy. Ca'a hajxy pøn cøxiä wiinä myajcuxøøghadø'øy. Cab hajxy mniñähøøn mniñähøjøjät. ²⁻³ Tøyhajt jaduhñ coo Jesucristo mayhajt møj may tøø tiuñ maa mijtsøxpän. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, túhmäts. Hahixøøbyxiä jaduhñ coo miädia'agy hajxy tehngajnä mbanøcxät. Høxtahmdsä maaxhuunghajxy, coo hajxy hänäjty chi'idsa'añ, mänitä tsi'tsc hajxy ñäjø'øy. Jaduhñ mäwiin mijtspä, mba'yá'axäp ja'a Dios hajxy coo quiapxiä miädia'agy hajxy ween tehngajnä xjiaac yaghabøcy. Jaduhñ hajxy ca'xy pedyii hoy myajtúnät. Y cab hajxy jaduhñ mänaa mdu'udägóyyät.

⁴ Tehngajnä Jesucristo wyiinmahñdy hajxy jaac tehñ piähijxä jaac tehñ piaduunä. Ja'a Dios jaduhñ jecy wiinmaayy coo højts hänäjty jaduhñ xyhuunghadáañäm ja'a Jesucristocøxpä. Ja'a Jesucristo, ja'a Dios yHuung je'e, paadiä cuhdujt jaduhñ miøødä coo hajxy nwiingudsähgøoyyämät. Pero cabä jäya'ayä Jesucristo hajxy näje'e jiojppøgø'øy. Cab hajxy wyiingudsähgø'øy. Xiøøghajpy hajxy jaduhñ. ⁵⁻⁶ Jaduhñ jim myiimbä cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Jim maa cajpt jaduhñ xiøhatiän Sión, jímhøchä ndsajtøjc tu'ug ngojy.

Tú'ughøchä tsaa nwiimbiiyy coo jim piäda'agøøjät maa tøjteecän.

Jaançh tehñ tiuungpaatp yø'ø tsaa jaduhñ.

Ja'a Dios ja'a Jesucristo jaduhñ yajmäbaat nebiä tsaa ja'a jaançh tehñ tiuungpaatpän, coo jaduhñ yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xyajnähwáatsäm. Jaduhñä Dios miänáangumbä cooc tsipcøxp yajtøjiada'añ coo hajxy jim yajnøcxa'añii tsajpootyp maa Dioswiinduumän, pønjaty jaduhñ mäbøjp coo Jesucristo hajxy xyajnähwáatsäm, ca'a wyiinghäna'cä. Coo Jesucristo hajxy tøø xjiaançh yajnähwáatsäm, jaduhñä Dios hajxy tøø xyajnähdíjjäm coo Jesucristo hajxy nmøødhíjtämät tu'ugmädia'agy. Tehngajnä Diosmädia'agy hajxy tsøc hoy jaac tehñ quiudiuunäm. Tsøgä Dios hajxy hoy jaac tehñ wyiingudsähgøoyyäm. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáayyämät.

⁷ Coo mijts jaduhñ mmäbøcy coo Jesucristo hajxy hoy xyajnähwáatsäm, paadiä Jesucristo hajxy mdsocy, paady hajxy mwiingudsähgø'øy. Hoorä, jaduhñ jim myiingumbä cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Jii tsaa tu'ug, cabä tøjmuu'tspädøjc-hajxy hijty hoy yhixy;

cab hajxy hijty yajtuna'añ.

Pero ja'a cudøjc, yajxon yø'ø tsaa yhixy, paady jim yajpädaacä maa tøjteecän.

⁸ Jaduhñ wiingtuum myiingumbä:

Jii tsaa tu'ug, coo pøn quiuhnepy, cädaab hajxy jaduhñ.

Ja'a Jesucristo jaduñ yajmäbaatä neby yø'ø tsaajän.

⁹ Højtsä Dios tøø xyajnähdíjjäm coo miädia'agy hajxy nmäbójcämät, coo hajxy xquiu'ughájtämät. Xyhuunghájtäm hajxy jaduñ coo hajxy ween hoy njäya'ayhájtämät neby je'e hoy jiäya'ayhatiän. Tøø cuhdujt hajxy xmióoyäm coo hajxy nDeedyhájtämät nebiä Jesucristo ja'a Dios Tieedyhatiän. Tøø Dios hajxy xyajpädsóömäm haxøøgtuum. Hodium hajxy hoy xpiädaactägájtäm. Jaduñä miädia'agy hajxy nyajwá'xämät coo möjmayhajt tøø tiuñ maa højtscøxphájtäm. ¹⁰ Coo mijts hijty mga'a mäbøcy, paadiä Dios hajxy hijty xquia'a cu'ughaty. Cabä Dios hajxy hijty xñäxuuçh. Pero coo hajxy jaduñ mmäbøjnä, paadiä Dios hajxy jaduñ xñäxuu'tsnä. Paady hajxy xquiu'ughajnä.

¹¹ Mägu'ughajpædøjc, hoy hajxy yaa nja híjtäm hädaa yaabä naaxwiin, cabä njoot hajxy yaa tøø nbädáacäm maa hädaa yaabä naaxwiimbän. Jimä njoot hajxy tøø nbädáacäm maa Dioswiinduumän. Tsøcxä haxøøgwiinmahñdy hajxy høxhíxäm, jaduñä Dios miädia'agy hajxy hoy ngudiúunämät. ¹² Hoy hajxy mja hity maa jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy quia'a mäbøquiän, hoy hajxy mwädítät. Hoy hajxy jaduñ mjäya'ayhädät, hoyyä jäya'ay hajxy cu xjia nähøønø'øw. Coo Dios yaa quiädá'agät tøyhajtyajjejpä, mänit mijtsä jäya'ay hänajty xyhixa'añ coo mijtsä Dios miädia'agy hänajty hoy tøø mjaançh cudiuunä, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tøø quia'a mäbøquiäbä. Mänitä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwa'añ.

¹³ Mwiingudsähgø'øyyäbä tuungmøødpä miädia'agy hajxy. Cabä pøn jaduñ waamb xñänómät. Hix, mbanøcxypä Diosmädia'agy hajxy jaduñ. Y coo ja'a tuungmøødpä miädia'agy hajxy mga'a wiingudsähgø'øyyät, mäna'anaambä jäya'ayhajxy jaduñ coogä mädia'agy quia'a hoyyä, ja'a mijts jaduñ mbanøcxypä. Mwiingudsähgø'øyyäbä gobiernä miädia'agy hajxypä. Jaaya'ay möjtuung jaduñ nä'ägä møød. ¹⁴ Mwiingudsähgø'øyyäbä gobiernä mioonsä miädia'agy hajxypä, ja'a hajxy jaduñ möjtuungmøødpä. Pønjaty jaduñ cädiehby, je'e hajxy jaduñ yajcumädooby. Pønjaty hoy jäya'ayhajp, je'e hajxy jaduñ quiumaaby. ¹⁵ Jaduñä Dios chocy coo hajxy hoy mjäya'ayhädät. Jii jäya'ayhajxy näje'e, cabä Diosmädia'agy hajxy ñä'ägädä wiinjuø'øwa'añ. Jaançh tehñ quiuhxex hajxy jaduñ. Hoy hajxy jaduñ quia'a jagä wiinjuø'øwa'añ, nøm hajxy wyl'i miäna'añ cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy quia'a hoyyä. Hoorä, coo mijts tøyhajt mhojiäya'ayhädät, caj mijtsä jäya'ay hoy xñähøønø'øwät, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a wiinjuø'øwaambä.

¹⁶ Näje'ejä jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy cuhdujt hajxy miøødä coo hajxy hoñejpiä jiatcø'øwät, je'eguiøxpä coogä Jesucristo hajxy tøø yajnähwa'açhi. Pero cab jaduñ tiøyyä. Cab jaduñ yhooyä coo hoñejpiä njatcø'øyyämät. Pero tsøgä Dios miädia'agy hajxy cudiuunäm nebiaty hajxy xyhanéhäm. ¹⁷ Mwiingudsähgø'øwäbä jäya'ay hajxy nägøxiä. Mníchoc mnimiee'xøøjap hajxy pønjatia Diosmädia'agy mäbøjp. Mwiingudsähgø'øwäbä Dios hajxy, jaduñä gobiernä hajxy mwiingudsähgø'øbiät.

¹⁸ Mijtshajxy moonsähajpä, mmäbójcäbä mwiindsønä miädia'agy hajxy. Mwiingudsähgø'øwäp hajxy jaduñ, hoy hänajty yhojiäya'ayä quia'a hojiäya'ayä. ¹⁹ Coo mwiindsøn hajxy xchaächtiúnät nä'a nägoobä, hoy hajxy hänajty tøø mga'a jagä cädieey, mmee'xtúgäp hajxy jaduñ. Mnajuøøby hajxy jaduñ coo Dios hajxy jaduñ xquiumáyät. ²⁰ Pero pø tøø hajxy hänajty mjaançh cädieey, hahixøøby jaduñ coo hajxy mgumädówät. Y cabä Dios hajxy jaduñ xquiumáyät, hoy hajxy cu mja mee'xtuc. Pero pø cab hajxy hänajty tøø mgädieey, coo mwiindsøn hajxy nä'a nägoobä xyajcumädówät, y coo jaduñ mmee'xtúgät, mänitä Dios hajxy jaduñ xquiumáyät. ²¹ Jaduñä Dios hajxy tøø xyajnähdíjjäm coo häna'c hajxy nä'a nägoobä xchaächtiúunämät nebiä Jesucristo chaächtiunän. Hix, højts jaaya'ay xñähho'túutäm. Y miee'xtujc jaduñ. Jaduñä Dios chocy coo Jesucristo hajxy nbahíxämät neby je'e miee'xtujquiän. ²² Cabä Jesucristo mänaa ñä'ägä cädieey. Ni mänaa quia'a høhnda'agy. ²³ Coo haxøøg jia nämäaayyä, cab haxøøg yhadsoodägajch. Coo chaächtiunä, cab jaduñ waamb miänaañ coo hänajty

yaghawiimbijtagatsa'añ. Ja'a Dios quiø'øjooty je'e ñibiädaacä. Hix, ñajuøøbiä Jesucristo hñajty jaduñ coo jäya'ayhajxy hñajty nägøxiä yajtøyhajtyega'añii ja'a Diósäm. Jaduñä Dios hajxy xyhíjxäm neby hajxy njäya'ayhájäm. ²⁴ Coo Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm cruzcøxp, jaduñä nbojpa ngädieey hajxy xyajnáhwáatsäm. Tsøcxä ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy najtshixøøyyäm. Tsøc hajxy jahmiejtstáacäm coo Jesucristo hajxy nmøødhíjtäm tu'ugmädia'agy mänaa yho'oguiän, mänaa jiuypiojtägachän. Paady hajxy njugyhadaänäm homiänaajä nebiä Dios jjugyhatiän. Coo hajxy jaduñ ngudiúunämät nebiä Dios hajxy xyhanéhmäm, mäniä Dios hajxy jaduñ xquiumayáañäm. ²⁵ Jaduñ mäwiin hajxy hijty njäya'ayhájäm nebiä meeghajxy tiägowiädiän jäguemduum. Cabä mädia'agy hajxy hijty nmäbøjcam ja'a Jesucristocøxpä. Pero tøø hajxy nmäbøjcänä. Y xcwieendähájtämä Jesucristo hajxy jaduñ.

3

¹⁻² Mijts to'oxiøjtøjc, mwiingudsähgø'øwäbä mnihyhap hajxy. Coo mnihyhapä miädia'agy hajxy hoy mgudiúunät, y coo Jesucristo hajxy mwiingudsähgø'øwät, wehñdä mnihyhapä Diosmädia'agy hajxy miäbøgät, pø cahnä hajxy hñajty miäbøcyñä, hoy hajxy hñajty waamb mga'a jagä näma'ay coo hajxy ween miäbøcy. ³⁻⁴ Je'e ja'a Dios jaduñ quiümaaby coo hojiot hajxy mmøødhädät, coo mnihyhap hajxy mee'xxieemy mmägápxät. Je'eds jaduñ tsoobaatp coo Diosmädia'agy hajxy jaduñ mgudiúnät hamuumdu'joot. Y cab hajxy jaduñ mänaa mdu'udägóyyät. Cab hajxy myajcumáyät pø jii howyit hodiucxy hajxy hñajty mmøødá, pø jii oronaamdsøm, pø jii orotaatstøy hajxy hñajty mmøødá, pø hoyyá mguhwaay hajxy howyit hoguiuhxotshaam hñajty mgu'udy. Cabä Dios yø'øduhmbä jiaty møjpada'agy, ni jaduñ quia'a jega'añ. ⁵ Ja'a to'oxiøjca Diosmädia'agy hajxy hijty jegyhajty panøcxpä, wyiingudsähgøøbiä ñihyhap hajxy hijty. Mee'xxieemy hajxy hijty. Miäbøjpiä Diosmädia'agy hajxy hijty coo hajxy hñajty cwieendähada'añii ja'a Diósäm. ⁶ Jaduñä Sara ja'a ñihyhap jecy wyiingudsähgøøyy, ja'a Abrahamhajpä. Mee'xxieemy hñajty miägápxy. Quiümaay ja'a Dios ja'a Sara jaduñ. Y mijts to'oxiøjtøjc, jaduñ mijtsä Dios xquiumáabiät coo mijtsä Sara wyiinmahñdy mbahijx mbadúunät. Hoy hajxy mwädítät ja'a Dioscøxpä. Y cabä mhaa mjoot hajxy myagjadät cooc tyijy ja'a mnihyhap hajxy hñajty mmägápxtägoy.

⁷ Jaanä jaduñ mijts nmägápx nhanehmbä, mijts ya'adiøjtøjc. Mdsoc mmée'xäbä mdo'oxiøjc hajxy. Mmøødhädäbä hojiot hajxy jaduñ. Hix, cabä to'oxiøjca miäjaahajxy miäbaady nebiä ya'adiøjc-hajxy miøcän. Paady hajxy mgüendähädät. Hix, xmiøby mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt näguipxy møødá mdo'oxiøjc. Hix, näguipxiä Dios hajxy xyajnáhwa'açh møødá mdo'oxiøjc-hajxy. Tiuumbiä Dios mayhajt jaduñ. Pero coo mdo'oxiøjc hajxy mga'a tsoc mga'a mée'xät, xiøøbä Dios hajxy jaduñ mnä'ä pa'yáaxnät.

⁸ Mägu'ughajpædøjc, jaduñ hajxy homiänaajä mnä'ägä nichoc mnä'ägä nimiee'xøøjät nebiä tu'ugmägu'ug nebiä tu'ugpuhya'ayän. Mniñäxuudsøøjap hajxy jaduñ hamiñ haxøpy. Mee'xxieemy hajxy mnimiøødcapx mnimiøødmädia'agøøjät. Jaduñ hajxy mhídät tu'ugmädia'agy nägøxiä. Jaduñ hajxy hoy mdsaná'awät nägøxiä. ⁹ Coo mijts pøn cøxypænejpiä xtiúnät, cab hajxy myaghawiimbijtagátsät. Y coo hajxy pøn xwyiinwóonät, cab hajxy mhadsoowiimbídät. Mmänuu'xtá'agäbä Dios hajxy jaduñ coo ween piuhbedyii ja'a tøø xwyiinwóonäbä. Jaduñ mijtsä Dios tøø xyajnáhdijy coo Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmió'owät.

¹⁰ Pø mdsojpiä mhoyhäyow ja'a mhoçhänä'a hajxy, cab hajxy mänaa mhøhñdá'agät. Cab hajxy mänaa mgápxtägóyyät.

¹¹ Mnajtshixø'øwäbä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy.

Hoy hajxy mjäya'ayhädät. Cab hajxy mnimiädsip mnimiäma'adøøjät ni mänaa.

¹² Hix, cwieendähajpiä Dios pønjetiä miädia'agy mäbøjcap.

Y coo Dios hajxy miänuu'xta'agy, mäniä hajxy piuhbedyii.

Pero ja'a häna'c-hajxy haxøøg wädiipä, cab hajxy ñäxuüchii ja'a Diósäm, nõmä Diosmädia'agy miäna'añ.

¹³ Hoorä, coo hajxy hamuumdu'joot mhojiäya'ayhädät, cab hajxy jaduhñ pøn cøxypänejiä xtiünät. ¹⁴ Jii jäya'ayhajxy näje'e, mijts xjia wi'i chaaçhtiunaamb, hoy mijts mja hojiäya'ayhaty. Pero ca'a hajxy mdsähgø'øy; ca'a hajxy tii mdajy mmay. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xcwieendähadaamb. ¹⁵ Hamuumdu'jootä Jesucristo hajxy mwiingudsähgø'øwät. Hix, jaaya'ay hajxy nWiindsønähjtäm. Y coo hajxy pøn xmiäyajtøwät tiiguiøxpä Diosmädia'agy hajxy hänäjty coo mmäbøcy, cab hajxy mdsähgø'øwät; mnägápxäp hajxy jaduhñ tiiguiøxpä hajxy coo mmäbøcy. Mee'xxieemy hajxy jaduhñ mhadsówät, ca'a yhajootma'adä. ¹⁶ Nägüeentä hajxy tehñgajnä mwädítät, coo hajxy jaduhñ mnä'ä cädiéeyät. Jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhädät coo hajxy hänäjty hoy mwädity. Hoy hajxy mwädítät, hoyyä jäya'ay hajxy xjia nähojy xjia näya'axy coo Jesucristo miädia'agy hajxy hoy myajtuunä. Coo hajxy jaduhñ hoy mjaançh wädítät, mänitä häna'c-hajxy jaduhñ chähdiuna'añ coo mijts hänäjty jaduhñ tøø xñänømy.

¹⁷ Hoy jaduhñ coo hajxy hoy mwädítät, hoy hajxy hänäjty mja tsaächpøcy. Hix, ja'a Dios hajxy hänäjty tøø xyajnähdijy coo hajxy tähoocjaty mdsaaçhpøgät, hoy hajxy hänäjty mja howiädity. Pero coo hajxy hänäjty haxøøg mjatcø'øy, cab jaduhñ yhooyä; mgumädówäp hajxy jaduhñ. ¹⁸ Hoyyä Jesucristo mänaa quia'a jagä cädieey, tsaächpøjc je'ebä. Coo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñä nbojpa ngädieey hajxy xyajnähwáatsäm. Y jaduhñ hajxy jim xyajnøcxáañäm Dioswiinduum. Tähoouqiä hajxy xñähho'túutäm. Ja'a ñi'xä quiopc-hajtiä jaduhñ ho'c. Pero ja'a jiootä yhEspíritu, cab jaduhñ ñä'ä ho'cy; jujyñä hänäjty jaduhñ yhity. ¹⁹ Ja'a jiäwøhñdyhaamä Jesucristo yhooyy maa ho'ogyjiäya'ayhajxy hänäjty tsumy yhitiän. Jimä hawiinjemybiä mädia'agy hajxy hoy yajwiingapxø'øyii coogä Dios ja'a Jesucristo hänäjty tøø quiexy mäyajnähwaatspä. ²⁰ Paady hajxy hänäjty tsumy yhity je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy hajxy jecy quia'a mäbøjcy mänaa Dios jia nägapxiän coo nõøgomdägoy hänäjty tiägø'øwa'añ, mänaa Noé ja'a biarco hänäjty yhädiuñän. Cabä Dios mänitiä yajtägøøyy tuubä. Jia hahijx jecy pø mäbøgáañäxäbä miädia'agy hänäjty. Coo jaduhñ yhiixy coo hajxy hänäjty nämay quia'a mäbøga'añ, mänitäs yajtägøøñä tuubä. Mänitä nõøgomdägoy tiägøøñä. Jagooyyä Dios yhiixy coo Noéhajxyhajtä hänäjty miäbøga'añ, ja'a hajxy hänäjty näductújjiäbä. Jagooyyä Noéhajxy jaduhñ miäbøjcy. Je'eds hajxy jaduhñ jiiby tsooc barcojooty, ja'a hajxy hänäjty tøø yhädiuñäbä. ²¹ Nebiä Noéhajxy jecy chooquiän jiiby barcojooty mänaabä nõøgomdägoy jaduhñ tiägø'øyän, jaduhñ mäwíñäts je'e miäbaady néjjiäm coo hajxy nnäbéjtäm nõøjooty, coo Jesucristo hajxy xyajnähwáatsäm mänaa jiuypijøjtägachän. Paady hajxy jaduhñ nnäbéjtäm nõøjooty, hijxtahñd jaduhñ coo hajxy nnähwáatsäm. Ja'a ngorazonghajxy jaduhñ wáatsäm, ca'a ja'a nni'xä ngopc-hajtäm. Coo hajxy jaduhñ nnäbéjtäm, jaduhñä Dios hajxy hamuumdu'joot nhawáañäm coo Jesucristo miädia'agy hajxy nnä'ägädä panøcxáañäm. ²² Coo Jesucristo hänäjty tøø jiuypijøjtägach, mänit jim ñøcxy tsajpootyp. Jim yhäñaañä maa Dios quiø'ø hahooyyaampiän. Je'e jaduhñ ñänøømby coo cuhdujt jim miøødä møj jaançh. Hix, wiingudsähgøøyyäbä Jesucristo jim. Ja'a Dios mioonsähajxy, ja'a hajxy jim hijpä tsajpootyp, je'eds hajxy jaduhñ mäwiingudsähgøøby, møødä cuhdujt-møødpähajxy. Høxtä møjcu'ubaadyhajxy yhane'emyii ja'a Jesucristäm.

4

¹ Coo Jesucristo chaaçhpøjcy, miee'xtujc ja'a tsaächpä jaduhñ. Jaanä jaduhñ mijtspä, coo Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy, paady hajxy jaduhñ mmee'xtújpät, coo hajxy hänäjty pøn xyajtsaaçhpøcy. Coo hajxy jaduhñ mjaançh tsaächpøjpät nebiä Jesucristo chaaçhpøjquiän, jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo mhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø mhøxhijxnä. ² Coo mhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhñ mjaançh høxhixät, hoy hajxy jaduhñ mjäya'ayhada'añ mäduhñtiä hajxy yaa mjaac hida'añ hädaa yaabä naaxwiin.

Jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. ³ Jue'e mijts hijty, haxøøg hajxy hijty mjatcø'øy nebiä häna'c-hajxy jiatcø'øyän, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä. Cab jaduhñ yhäxixø'øy coo hajxy jaduhñ mjatcø'øyän. Hanaxiä hajxy hijty haxøøg mjatcø'øy. Hanaxiä jocnøø hajxy hijty mjaanč tehñ yhu'ugy mjaanč tehñ jiøø'xy coo xøødsuu hijty maa jiadyii. Tsähdiuhñdägoy hajxy hijty mjatcø'øy, ya'adiøjc møødä to'oxiøjc. Jäya'ayhadsejtsnaxy hajxy hijty naxy mwiingudsähgøøby møødä jäya'ayhabojsnaxy. ⁴ Y ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, ja'a mijts hijty naxy mmägu'ughajpiä, yagjuøøby hajxy jaduhñ coo mijtsä mhaxøøgwiiimahñdy mga'a yaghanajxnä neby hajxy hijty myaghanaxiän. Paadiä mmägu'ughajpä hajxy jäda'ahaty xñähojnä. ⁵ Pero coo Dios jaduhñ yajnähdiät coo hänajty tøø yhabaatnä, mänit hajxy hänajty tiøyhajtyega'añ maa Dioswiinduumän. Mänitä hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm, hoy hajxy hänajty jia jujyquiä, hoy hajxy hänajty tøø jia ho'ogy. ⁶ Hix, jaduhñä Dios jioot chocy coo ho'ogyjiäya'ayä miädia'agy hajxy ween miäbøjcäxä, paadiä Dios ja'a yHuung Jesucristo jim quiejxy maa ho'ogyjiäya'ayhajxy hänajty tsumy yhitiän. Jimä Jesucristo ja'a Diosmädia'agy hoy yajnähixø'øy coogä Jesucristo miäyajnähwa'ačh. Jaduhñägä ho'ogyjiäya'ayä jäwøhñdyhajxy homiänaajä jiugyhädät nebiä Dios jiugyhatiän, hoyyä ñi'xä quiopc-hajxy hänajty tøø jia ho'ogy.

⁷ Habáatnäp jaduhñ coo naaxwiimbä wyiimbidaannä. Paady hajxy tehngajnä mniyajcøpcø'øwøøjät nebiä mjoot hajxy yaa mga'a päda'agät maa hädaa yaabä naaxwiimbän. Jaduhñä Dios hajxy hoy mba'yá'axät hamuumdu'joot. ⁸ Je'e jaduhñ nä'ägä tsoobaatp coo hajxy hamiñ haxøpy mničhoc mnimiee'xøøjät. Hix, coo hajxy hamiñ haxøpy nničhøjcämät, mänit hajxy hoy nnimiämée'xämät. Jaduhñ hajxy hoy ndsänáayyämät. ⁹ Coo pøn jim quiuyo'oy quiunaxø'øwät maa mjøøn maa ndøjc-hajxiän, hamuumdu'joot hajxy myajtøjtägø'øwät. Myajcay myaghú'ugäp hajxy jaduhñ hahoy haween. ¹⁰ Cøjwiinduumä Dios wiinmahñdy hajxy xmióoyyäm coo tuung hajxy wiingjaty nmøødhajtäm. Jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä piuhbedøøjät, ja'a hajxy hänajty tøø miäbøquiäbä ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñ hajxy mnibihbedøøjät nebiatiä Dios tuung hajxy cøjwiinduum tøø xmiø'oyän. ¹¹ Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät, hoy hajxy quiapx miädiä'agät nebiä Dios quiapxy miädia'aguiän. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo hajxy miäbuhbédät, ween hajxy jaduhñ hamuumdu'joot miäbuhbety. Ja'a Dios jaduhñ puhbédäp. Coo hajxy hänajty tijaty mduna'añ, hoy hajxy mdúnät; jaduhñä jäya'ayhajxy miäbøgät coo Dios miøjjä jiaančhä. Wyiingudsähgø'øwaambiä Dios hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo Jesucristo hajxy hoy xyajnähwáatsäm. Cøjxta'axiøø ja'a Dios wyiingudsähgø'øwa'añii. Cøjxta'axiøø møjcuhtuht miøødhada'añ. Amén.

¹² Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy myagjuø'øwät coo tsaächpä hajxy naxy xpiaady møc-haampiä. Hix, tsipcøxpä tsaächpä hajxy xñä'ägä paada'añ. ¹³ Jaduhñ quiähxø'øgät pø hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy mjaanč mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, pø caj. Hix, maas hanaxiä Jesucristo chaächpøjcy mänaa hajxy hoy xñähho'túütäm. Hix, coo Jesucristo hajxy jaduhñ mmøødhity tu'ugmädia'agy, paady hajxy jaduhñ tsipcøxp mbad-saächpøjpät. Y coo Jesucristo hänajty yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy hänajty mjaanč tehñ xioonda'aga'añ. Paady hajxy jäda'ahaty mxoondáacnät, hoyyä tsaächpä hajxy jaduhñ xjia paady. Pero cabä tsaächpä hajxy jaduhñ myagjuø'øwät. ¹⁴ Coo hajxy pøn xñähøjät ja'a Jesucristocøxpä, cab hajxy myagjuø'øwät. Pero mxoondá'agäp hajxy jaduhñ. Hix, jaduhñä Dios ja'a yhEspirituhaam hajxy xpiuhbédät møødä wyiinmahñdyhaam. Coo mijtsä jäya'ay xyhíxät coo hajxy mmee'xtucy coo hajxy hänajty mdsaačhpøcy, mänitä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwa'añ. ¹⁵ Hähixøøby jaduhñ coo hajxy mdsaačhpøgät, pø tøø hajxy hänajty mmäjäya'ay-yagho'ogy, pø tøø hajxy hänajty mmämeech, pø tøø hajxy hänajty myajtägø'øy maa cueendä hajxy hänajty mga'a møødän. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy jaduhñ mjatcø'øwät. ¹⁶ Pero je'e mäbøcypiä caj chähdiuhñdmøødä coo hajxy mdsaačhpøgät je'eguiøxpä coo Jesucristo

hajxy hānajty mwiingudsähgø'øy. Jootcuyc hajxy jaduhñ mhídät. Mnämä'awäbä Dios hajxy “Dioscujú'uyäp” ja'a Jesucristocøxpä.

¹⁷ Tøø yhabaatnä coo Dios hajxy xyajtøyhajtyegáañäm. Coo Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm, paady hajxy jayøjp xyajtøyhajtyegáañäm, paady hajxy jayøjp xyajtsaačhpøjcäm. Pero ja'a hāna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpä, coo hajxy hānajty tiøyhajtyega'añ, maas hanaxiä hajxy hānajty chaačhpøga'añ. ¹⁸ Siémprämä hojjiäya'ayhajxy chaačhpøga'añ. Maas hanaxiä ca'awiindøyhāna'c-hajxy chaačhpøga'añ, ja'a Dios hajxy ca'a wiingudsähgøøbiä. ¹⁹ Coo hajxy hānajty pøn xyajtsaačhpøcy nä'a nägoobä, cab hajxy mmøjpädá'agät. Tehñgajnä hajxy hoy mjaac jäya'ayhädät. Hix, ja'a Dios hajxy hānajty tøø xyajmädsocy coo hajxy mdsaačhpøgät.

5

¹ Mijts majjāya'adiøjc-hajxy, ja'a hajxy jim tuumbä tsajtøgooty, mijts cham nmägäpñ nhane'emaamby. Nmøødhøchä cuhdujt jaduhñ cooch mijts jaduhñ nmägäpñ nhané'emät, je'eguiøxpä cooch tøø nmājaabä, møød cooch jim nduumbä tsajtøgooty. Nhijxhø'c-høchä Jesucristo jim cruzcøxp. Y coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, näguipxy hajxy hānajty jim xyajnøcxáañäm tsajpootyp, høøch møød mijts. Jimä hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'owáañäm pedyii. ² Mijts majjāya'adiøjc, hoyyā Diosmädia'agy hajxy myajnäxixø'owät hamuumdu'joot, ca'a yhad sip ca'a yhajootma'adä. Hamuumdu'jootä cu'ug hajxy mmägäpñ mhané'emät. Hix, ja'a Dios hajxy tøø xpiäda'agy coo cu'ug hajxy jaduhñ myajnäxixø'owät, møød coo hajxy mmägäpñ mhané'emät. Cab hajxy xädø'øn guiøxpä myajnäxixø'owät. ³ Cab hajxy møc møc mhané'emät. Mee'xxieemy hajxy myajnäxixø'owät. Hoyyā Diosmädia'agy hajxy myajtúnät; jaduhñä cu'ug hajxy xpiahix xpiađúnät. ⁴ Y coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät, ja'a hajxy nWiindsøn hajtäm, mänit hajxy xquiumaya'añ pø tøø hajxy hānajty hoy myajnäxixø'øy. Mänit hajxy hānajty jim xyajnøcxa'añ tsajpootyp. Cøjxta'axiøø hajxy hānajty jim mhida'añ.

⁵ Møød mijts muutsc-hāna'c, jaduhñ mijtspä, mwiingudsähgø'owäbä majjāya'ay hajxy. Coo hajxy waamb xmiägäpñ xyhané'emät, mgudiúnäp hajxy jaduhñ. Hahoy haween hajxy mnibihbedøjät hamiñ haxøpy, hoy miøjjä hoy miuutscä. Hix, coo hajxy jootmøj mnibiäda'agøøjät, xyajcumädowäbä Dios hajxy jaduhñ. Pønjaty capxp mädiaacp mee'xxieemy, je'edsä Dios piuhbejpy. Móoyyabä hoyhajtä weenhajt hajxy jaduhñ. ⁶ Coo Dios hajxy jaduhñ mänaa xyajtsaačhpøgät, cab hajxy mmøjpädá'agät. Jim hajxy mnibiäda'agøøjät maa Dios quiø'øba'c tiēcypia'cän. Møcmājaa Dios jiaanč tehñ miøød. Hix, cujequiä Dios ja'a tsaachpä hajxy xyajnähwá'adsät. Mänit hajxy jootcuyc xjiaanč tehñ yaghida'añ. ⁷ Coo hajxy hānajty tii mnädajy mnāmay, mmānuu'xtá'agäbä Dios hajxy jaduhñ coo hajxy ween xyaghoyøøyyä. Hix, homiānaajä Dios hajxy xcwieendähaty.

⁸ Mniyajcopcø'owøjöp hajxy; jaduhñä Jesucristo miädia'agy hajxy hoy mbanøcxät tehñgajnä. Jaduhñä møjcu'ugongä wyiinmahñdy quia'a mājädá'agät. Hix, ja'a møjcu'ugong, homiānaajä hajxy jaduhñ xmiädsiphajtäm. Xjia wi'i yajtu'udägoyyáañäm hajxy jaduhñ. ⁹ Cabä møjcu'ugongä miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy myajtúnät tehñgajnä. Hix, pønjatiä Diosmädia'agy mabøjp wiinduhmyhagajpt, jaduhñ hajxy chaačhpøjpä nej mijts mdsaačhpøquiän. ¹⁰ Cab hajxy jejcy mdsaačhpøga'añ. Coo Dios ja'a tsaachpä hajxy hānajty tøø xyajnähwä'ačh, mänitä Dios hajxy hamuumdu'joot xyajmäbøgaañä ja'a Jesucristo miädia'agy. Ca'xy pedyii Dios ja'a wyiinmahñdy hajxy xyajnäxixø'owa'añ. Ja'a Diósäts hajxy jaduhñ xcwieendähajtäm, hoy hajxy nej cu nja jajt cu nja habéjtäm. Tiuumbiä Dios mayhajt jaduhñ maa højtscøxphajtäm. Jaaya'ay hajxy jaduhñ tøø xyajnähdijjäm coo Jesucristo hajxy jim xyajnøcxáañäm tsajpootyp. Cøjxta'axiøø hajxy jim nhidáañäm. Hix, cøxiä Dios

ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy jaduhñ xmióoyäm. ¹¹ Cøjxta'axiøø ja'a Dios hajxy tsøc wiingudsähgøøyyäm. Cøjxta'axiøø ja'a Dios mõjcuhtuht miøødhada'añ. Tøyhajt jaduhñ.

¹² Ja'a mägu'ughajpä Silvano hädaa nocy jahby. Høøch nnajtscapxøøyyäp. Cab hädaa nocy jiaty yoñä. Hoyyä Silvano Diosmädia'agy jiaanç tehñ yajtuñ. Tøyhájtøch chamñ tøø ngapxy tøø nmädia'agy nebiä Dios tøyhajt wyiinmayyän. Tøø Dios mõjmayhajt tiuñ maa højtscøxphájtäm. Tøø hajxy jaduhñ xyajmädsójcäm coo hajxy jim xmiøødhájtämät tsajpootyp.

¹³ Ja'a jäya'ayhajxy yaa tsänaabiä Babilonia, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä ja'a Jesucristocøxpä, xyajpoo'xp mijts jaduhñ. Nej mijtsä Dios xyajnähdiijiän coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät, jaanä jaduhñä jäya'ayhajxy yaabä yajnähdijjäbä coo hajxy miäbøjpät. Jaduhñ mijtsä mmägu'ughajpä Marcos xyajpoo'xpä. Nébiøchä nhamdsoo húungänä Marcos njuø'øy. ¹⁴ Coo hajxy hänajty mhamugø'øy Dioswiingudsähgøøbiä, hamiñ haxøpy hajxy mniyajpoo'xøøjät. Jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo hajxy tøyhajt mniçhocy mnibia'häyoyii hamuumdu'joot.

Pønhatiä Diosmädia'agy panøcxp ja'a Jesucristocøxpä, weenä hoyhajtä weenhajt hajxy mio'oyii ja'a Diósäm. Amén.

2 Pedro

¹ Høøch xøhajt Simón Pedro. Høøch hädaa nocy njahby. Ja'a Jesucristøch nmøødtuumby. Jaayá'ayhøch tøø xwiinguexy coochä miädia'agy nyajwá'xät. Tøø mijtsä Jesucristo xyajnähdijy coo hajxy hoy mmäbøgät jaduñ mäwiin neby højts xyajnähdijjän. Tu'cuhdujt hajxy jaduñ xquiumáayyäm nägøxiä je'eguiøxpä coo hajxy tu'cuhdujt nmäbøjcäm coo tiøyyä. Jaduñ yajnajuø'øy coo Jesucristo yhojiäya'ayä. Jaaya'ay hajxy nDioshajtäm. Tøø hajxy xpiädaacäm hawa'adstuum. ² Ween mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt xmio'oy mõj may coo ja'a tøyhajt hajxy nmøødä ja'a Dioscøxpä møødä Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä.

³ Coo ja'a tøyhajt hajxy nmøødhajtäm ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Dios hajxy madiu'u xpiuhbéjtäm ja'a miäjaahaam, jaduñ hajxy hoy njäya'ayhajtämät. Mänitä Dios hajxy jaduñ xquiumáayyämät. Jaanä miäjaahaamä Dios hajxy xyagjugyhadäänäm homiänaajä neby je'e jugyhatiän. Coo Jesucristo miøjjä jiaančhä, coo jiaanč tehñ yhojiäya'ayä, paady hajxy tøø xyajnähdijjäm coo hajxy hoy njäya'ayhajtämät. ⁴ Coo Jesucristo jaduñ miøjjä jiaančhä, paadiä mayhajt mõj may tiuna'añ maa højtscøxphajtäm. Jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän coogä Dios mayhajt may tiuna'añ maa højtscøxphajtäm. Homiänaajä hajxy xyagjugyhadäänäm neby je'e jugyhatiän. Y tøø hojiootä howyiinmahñdy hajxy xmióoyyäm hawiinjemybiä. Jaduñ hajxy hoy nmøødhajtämät tu'ugmädia'agy. Jaduñhä haxøøgpä hajxy yaa hoy njøjyohdiúutämät hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a häna'c-hajxy yaa ca'a mäbøjpä, hadsojwiinmahñdy hajxy miøød. Coo yhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduñ quia'a najtshixø'øwa'añ, paady hajxy jii by quia'awa'añ haxøøgtuum. ⁵⁻⁷ Paadiä Diosmädia'agy hajxy tsøc mäbøjcäm. Tsøc hajxy hojiäya'ayhajtäm hamuumdu'joot. Tsøc hajxy jaac habøjcäm ja'a Dioscøxpä. Tsøc hajxy hjjtäm najuø'øyaamby. Tsøc hajxy mee'xtújcäm. Tsøgä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm. Tsøc hajxy ničhøjcäm nebiä tu'ugpuhya'ayän, neby højtsä Jesucristo xchøjcäm. Tsøgä jäya'ay hajxy nägøxiä tsojc méé'xäm, hoy hajxy näje'e quia'a jagä mäbøcy.

⁸ Coo hajxy jaduñ hamuumdu'joot ngudiúunämät nébiøch naamnä tøø nmädia'agy, mänit hajxy nhoyøøyyämät. Mänitä Jesucristo tiuung hoy ndúunämät. Nmøødhajtämä tøyhajt hajxy jaduñ ja'a Jesucristocøxpä. ⁹ Hix, pønjaty jaduñ ca'a cudiumb nébiøch naamnä tøø nmädia'agy, jaduñ mäwínäts hajxy je'e nebiä wiinds nebiä xoodspän je'eguiøxpä coo hajxy tøø jahdiägoy coo piojpä quiädieey hajxy tøø ñähwa'ačhii neby hajxy hijty jegyhajty jiäya'ayhatiän. Jaduñ hajxy tøø jahdiägoobiä coo Dios jioot chocy coo hajxy hoy jiäya'ayhädät. Paady hajxy jaduñ jia yajnähwaatsä. ¹⁰ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, tsøc hajxy hamuumdu'joot cudiúunäm nébiøch naamnä tøø nmädia'agy. Jaduñ yajnajuø'øwa'añ coo Dios hajxy tøø xyajnähdijjäm coo hajxy xquiu'ughadäänäm. Coo hajxy jaduñ ngudiúunämät, cab hajxy jaduñ mänaa ndu'udägøoyyämät. ¹¹ Jaduñ hajxy hoy yajxon nnøcxämät Jesucristo wyiinduum maa cøjxta'axiøø yhane'emiän. Jaaya'ay hajxy nWiindsønähjätäm. Tøø hajxy jaduñ xyajnähwäatsäm.

¹² Homiänájäts mijts jaduñ nyagjahmiejtsta'aga'añ nébiøch naamnä tøø nmädia'aguiän. Tøyhajtthøch jaduñ tøø nmädia'agy. Hoy hajxy jaduñ mjaty. Cab hajxy mdsoj jahdiägoyya'añ. ¹³ Hawiinmats jaduñ cooch mijts jaduñ nyagjahmiejtstä'agät tehngajnä, mäduhñtiøch njaac jugyhaty. ¹⁴ Hamdsøojøchä Jesucristo xñämaayy cóogøch mobädajpä nho'ogaannä, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä. ¹⁵ Pero cooch hänajty tøø nho'ogy, hoy hajxy jaduñ mjaac capxtá'agät nébiøch cham nmädia'aguiän. Jaduñ hajxy hoy mjahmiejtstä'agät.

16 Tøø hõjts mijts nyajwiingapxø'øy coo Jesucristo møcmäjaa miøødä, y coo yaa jadähooc quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt hõjts jaduhñ nmädiaacy. Cab hõjts hamdsoo nyajcojy. Diosmädia'agy hädaa jaduhñ. Ca'a ñä'ä cueentä nebiä jäya'ay cueentä hajxy yajcojjiän. Hamdsoo hõjtsä Jesucristo nhijxy coo møcmäjaa miøødä, coo je'e Dyiosä. 17-18 Mänaa hõjtsä Jesucristo hänajty jim nmøødän maa tunän, mänitä Diosteedy jim quiuhgapxnajxy tsajpootyp: “Høøch nhamdsoo Huang yø'ø. Njaanç tehñ chõjpiøch yø'ø. Jaanç tehñ jiootcújc-høch nnijwiø'øwyii maach nHuungcøxpän”, nõmä Jesucristo ñänøømä. Njaanç mädoow hõjts jaduhñ. Møcmäjaahaamä Dios jaduhñ quiapxy. Jaanç tehñ yajxonä Jesucristo piädaacä ja'a Tiédiäm, nebiä hajajpän. Paady hõjts yø'ø tun nyajxøøbejty: “Ja'a tun maa Dios ñägapxiän coogä Jesucristo yHuunghaty.”

19 Tøyhajt jaduhñ jiaanç jajty nébiøch chamñ nmädia'aguiän. Hamdsoo hõjts nhijxy nmädooyy. Hahixøøby jaduhñ coo hõjts mijts nmädia'agy xmiäbøjçät. Maas hahixøøby jaduhñ coo Diosmädia'agy hajxy mmäbøjçät, ja'a jäya'ayhajxy jecy quiujähyyäbä. Jaduhñ mäwínädsä Diosmädia'agy miäbaady nebiä jøøn tioyyän hagoodstuum. Hix, xyajwiinjuøøyyäm hajxy jaduhñ tijaty hajxy hoy hamdsoo nga'a wiinjuø'øwáanäm. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy homiänaajä nyajcopcøøyyämät. Coe Jesucristo yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy cøxiä xyajwiinmädiaagø'øwáanäm. Jaduhñ hajxy hoy nwiinjuø'øwáanäm cøxiä. 20-21 Huuc wiinjuø'øw hajxy jaduhñ, coo jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jecy quiujahy, cab hajxy hamdsoo yajcojy. Näje'e hajxy jaduhñ quiujahy tijaty hänajty jadáanäp tunáanäp. Ja'a Dios je'e najtscapxøøyy ja'a yh-Espirituhaam waamb hajxy quiujáayät.

2

1 Jii jäya'ayhajxy hijty näje'e jegyhajty miäna'añ cooc tyijy Dios hajxy hänajty ñajtsapxøøyyäbä. Pero høhñdaacp hajxy hänajty jaduhñ. Ja'a Dioscu'ug hajxy hänajty jia wi'i wyiinhøønaamby. Jaanä jaduhñä høhñdaacpähajxy jiiiby wiäditaambä maa mgajpthajxiän. Cabä cu'ug ñajuø'øwa'añ pø wiinhøhñäp hajxy hänajty jaduhñ. Høxtä mäna'anaambä høhñdaacpähajxy jaduhñ cooc tyijy ja'a Jesucristo hajxy tøø xquia'a nähho'túutäm. Paquiä hajxy yajcumädowa'añii. Pønjetiä høhñda'agymiädia'agy mäbøgaamb, tu'udägoyyaamb hajxy jaduhñ. Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ høhñdaacpä, niyhamigähadäänäp hajxy jaduhñ. 2 Pahixäänäp hajxy jaduhñ nämay. Ja'a häna'c-hajxy mäbahixaamb, ja'a tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjçä. Coe hajxy jaduhñ hoy quia'a hida'añ, ni häna'c-hajxy høhñdaacpä, ni häna'c-hajxy mäbahixpä, paadiä cu'ugä tøyhajt hajxy quia'a tsoga'añ ja'a Jesucristocøxpä. 3 Ja'a høhñdaacpähajxy, xädø'øñ hajxy piøcjuø'øwaamby. Høhñda'agymiädia'agyhaamby mijts xyajnähixø'øwa'añ; jaduhñä xädø'øñ hajxy xjia wi'i piøgaanä. Jéquiänä Dios tiägøøyy mänaandaacpä coogä häna'c-hajxy quiumädowa'añ, ja'a høhñda'agymiädia'agy hajxy yajnähixøøbiä. Jaduhñä Dios jecy miänaandaacpä cooc hajxy quiuhdägoyya'añ.

4 Hix, yajcumädoobiä Dios je'e pønjaty ca'a mäbøgaamb. Coe mioonsähajxy näje'e jim jecy quia'a mäbøjçy tsajpootyp, paady hajxy jecy quiumädooyy. Haxøøgtuum hajxy hoy quiuhjuijpnaxyii maa jiaanç tehñ quiøøcän, maa yhagoodstuumän. Jim hajxy yhida'añ høxtä coonä yhabáadät coe Dios jaduhñ miänä'anät nebiaty hajxy jii jiaac tsaachtuuna'añii. 5 Jaanä jaduhñä Dios ja'a jecyjiäya'ay yajcumädoobä, ja'a hajxy jecy tøø quia'a mäbøquiäbä. Mänitä Dios nõøgomdägoy quiejxy. Jayooyyä Noéhajxy choocy møødä yhuung møødä tio'oxy ja'a näductujçpä. Jaduhñä Noé ja'a cu'ug hänajty tøø jia yajwiingapxø'øy coogä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät, coogä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwät. 6 Jaanä jaduhñä jecyjiäya'ayhajxy jiajpä, ja'a hajxy hijty jim tsänaabiä maa cajpt hijty jaduhñ xiøhatiän Sodoma møødä Gomorra. Cabä Dios hajxy hijty ñä'ägä wiingudsähgø'øy. Paady hajxy jøønhaam yajcuhdägoyyä. Cøjxä

haxøøghäna'c-hajxy yho'ogy. Haagä cujiaam hajxy jiajnä mөөдä quiajpthajxy. Hixtahnd ja'a Dios jaduhñ piädaac coo haxøøgjäya'ayhajxy nägøxiä yajcumädowna'añii. ⁷⁻⁸ Mänaa Dios ja'a jecyquiajpt jaduhñ yajcuhdägoyyän, jagooyyä tu'jäya'ay yajtsoocä, ja'a hänäjty xøhajpä Lot. Paadiä Lot yajtsoocä, je'eguiøxpä coo hänäjty hoy jäya'ayhaty. Mänitä Dios ja'a Lot yhawaanä coogä quiajpt hänäjty quiuhdägoyya'añ. Paadiä Lot jim chohñ. Jaanč tehñ jiootmayhajpä Lot hänäjty jaduhñ coo cu'ughajxy hänäjty haxøøg jiatcø'øy jabom-jabom hijxwiinduum. ⁹ Nebiä Dios ja'a Lot jecy yajtsooquiän, jaanä jaduhñä Dios ja'a quiu'ug yajtso'ogaambä coo hajxy hänäjty chaachpøcy. Tøyhajt jaduhñ. Jaanä jaduhñ tiøyhájtäbä coo Dios yajcopcø'øy nebiatiä haxøøgjäya'ayhajxy jiatcø'øyän. Jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ cooc hajxy quiumädowna'añ. Coo jaduhñ yhabáadät, mänitä Dios miäna'ana'añ nebiaty hajxy jii chaachtiuna'añii. ¹⁰ Nägø'ø nädequiä Dios yajcumädowna'añ pøn yajnahixøøby hønnda'agymiädia'agyhaam, pønä Diosmäjaa xøøghajp. Jaanč tehñ chähdiuhndägoy hajxy ñibiäda'agyii, ja'a hønnda'agymiädia'agy hajxy mäwädijpä. Jootmøj hajxy jaduhñ ñibiäda'agyii. Cab hajxy pøn wyiingudsähgø'øy. Haa jaaya'ayhajxy mõjtuungmøødpä maa Diosmädia'agy myñänä, wiingapxpéjtäp hajxy je'ebä. ¹¹ Haa ja'a Diosmoonsähajxy jim hijpä tsajpootypä, maas mõcmäjaa hajxy miøødä quejee ja'a hønnda'agymiädia'agy hajxy mäwädijpä. Pero cabä Diosmoonsä ja'a mõjtuungmøødpä hajxy wyiingapxpety maa Dioswiinduumän; ni cab hajxy ñähojy.

¹² Jaduhñä hønndaacpähajxy ñibiäda'agyii nebiä yuughanimalän coo hajxy tii quia'a wiinjuø'øwa'añ ja'a Dioscøxpä. Hix, cabä yuughanimalhajxy tii wyiinjuø'øy ja'a Dioscøxpä. Mädyijatiä hønndaacpähajxy quia'a wiinjuøøby, je'e hajxy ñäxiicy. Paquiä hajxy yajcuhdägoyya'añii nebiä animalhajxy paquiä quiuhdägoyyän coo hajxy yagho'ogyii. ¹³ Tsaačhtiunäanäbä hønndaacpähajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo hajxy hänäjty tøø miädsaačtiunñ. Xoonndaacp hajxy jaduhñ coo hajxy cøxypänejpä jiatcø'øy xøømbaady. Høxtä jii by hajxy yajtägø'øy maa mijts naxy mgaamiuquiän ja'a Jesucristocøxpä. Ja'a Jesucristo miädiä'aguiäc tyijy hajxy pianøcxäp. Pero haxøøgjaty hajxy wyi'i jiatcø'øy mijts mwiinduum maa hajxy hänäjty mgaamiuquiän. Høxtä jii bypiaady hajxy je'e yhønndaacpä.

¹⁴ Homiädyii to'oxiøjcä hajxy jaduhñ yhixy, yhadsojpy hajxy jaduhñ. Homiänaajä hajxy jaduhñ haxøøg jiatcø'øwa'añ. Wyiinhøhmby hajxy pønjatiä Diosmädia'agy hoy ca'a habøjpnä. Hadsojwiinmahñdy hajxy ñä'ägä yajtuumby. Tsipcøxp hajxy jaduhñ ñä'ägä cumädowna'añ. ¹⁵ Tøø tødiu'u hajxy jiojwa'ačh. Tøø hajxy jaduhñ tiu'udägoy. Ja'a Balaam hajxy jaduhñ piahijxyp, ja'a Beor yhuung. Jeguiajtiä Balaam hänäjty quiudiuna'añ ja'a quia'awiindøguiøxpä mөөдä xädø'øñguiøxpä. ¹⁶ Mänitä Balaam wyiinhøjnaaxä tiic jaduhñ coo jiatcø'øwa'añ. Ja'a mõjc burra jaduhñ mähoj. Jaduhñ quiapxy nebiä jäya'ayän. Mänitä Balaam ñajuøøñä coo jaduhñ quia'a hoyyä. Jaduhñä burra miädia'agy miäbøjçäxä.

¹⁷ Yø'ø häna'cä hønnda'agymiädia'agy hajxy mäwädijpä, jaduhñ mäwiin hajxy miäbaady nebiä nøøjut tøø tiø'øčhpän. Jaduhñ mäwiin hajxy miäbaatpä nebiä joc piojwäditypän coo hänäjty quia'a nä'ägä tu'uy. Hix, cabä tøyhajt hajxy ñä'ä yajnahixø'øy. Cøjxta'axiøø hajxy jii by yhida'añ maa haxøøgtuumän. Ja'a Dios jaduhñ mänaañ cooc hajxy jii by yhida'añ. ¹⁸ Yoñ hajxy jia mädia'agy. Ja wi'i yajcumayaamb hajxy jaduhñ. Pero cabä miädia'agy hajxy choobaady. Ja'a hønnda'agymiädia'agyhaam hajxy wyiinhøøñ pønjatiä Diosmädia'agy naamdägø'øy habøjp. Jøjcapxøøyyäp hajxy jaduhmbä, ween hajxy haxøøg jiatcøøguiumbä neby hajxy hijty jiatcø'øyän. ¹⁹ Jaduhñä hønndaacpähajxy yajnahixø'øy cooc tyijy quia'a nejpiä coo haxøøg mjäya'ayhädät. Hix, jaduhñ hajxy yajnahixøøbiä cooc tyijy ja'a Dios hajxy xquia'a hanéhmanä coo jecymiädia'agy hajxy ngudiünämät, jaduhñ jia mänaambä cooc hajxy hoy njäya'ayhätämät. Jaduhñ hajxy yhønndaacpä cooc tyijy hajxy jaduhyyä nnähwäatsäm. Ni je'e hajxy tøø quia'a nähwa'ačh je'eguiøxpä coo yhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø quia'a najtshixø'øy. Paady hajxy nøcxxy

quiuhdägoyyaanä. Jaanä jaduhñ højtshájtämbä, coo nhaxøøgwiinmahñdy hajxy nga'a najtshixøøyyämät, jaduhñ højts nøcxy nguhdägoyyaanämbä. ²⁰ Coo Jesucristo hajxy njøjpøgøøyyäm, ja'a hajxy nWiindsønñhájttämbä, paadiä nhaxøøgwiinmahñdy hajxy xya-jnähwáatsäm, neby hajxy yaa nmøødhájtäm hädaa yaabä naaxwiin. Pero, coo Jesucristo miädia'agy mjahdiägóoyyät, y coo mhaxøøgwiinmahñdy jadähooc mbadu'ubógät, maas haxøøg jadähooc mjada'añ. ²¹ Hix, pønñatiä Diosmädia'agy jaduhñ jahdiägóoby, maas hoy haxøpy coo hajxy cu quia'a mæbøjcy. Hix, coo hajxy jaduhñ yhøxhíxät, maas hanaxiä hajxy jaduhñ quiumädowa'añ. ²² Jaduhñ hajxy jiädät nebiä hädaa mädia'agy miäna'añän: “Ja'a huc-hajxy, coo hajxy yhøøch, ja'a yhamdsoo høøch hajxy ñäwiimbijpy, nøcxy hajxy jadähooc jiøø'xø'ogy. Jaanä jaduhñä hädsømhajxy jiatcøøbiä, naamñä hajxy hånajty tøø chi'iy, mänit hajxy jadähooc nøcxy yajtsnä tiøø'pnä mo'ondsooty.” Tøyhajt jaduhñ.

3

¹⁻² Mägu'ughajpædøjc, miämetsc-hoocpä mijts chamñ nnäjaayø'oy. Jaduhñ mijts chamñ miämetsc-hoocpä nmägapxy nhane'emy coo mädia'agy hajxy mjahmiejtstá'agät, ja'a Diosquexypähajxy jecy quiujáhyyäbä. Jaduhñä howyiinmahñdy hajxy mmøødhädät. Huuc jahmiets hajxy jaduhñbä nebiatiä Jesucristo hajxy xmiägäp xyanéhmäm. Jaaya'ay hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy nWiindsønñhájttäm. Ja'a Jesucristo quiugäpxyhajxy, je'e mijts tøø xyhawaanä nebiatiä Jesucristo hajxy tøø xmiägäpxy tøø xyhane'emy.

³ Naxy hädaa mädia'agy hajxy mdehmñ wyiinjuø'owät nébiøch chamñ nmädia'aguiän. Coo naaxwiimbä hånajty wyiimbida'añ, mänitä jäya'ayhajxy quiähxø'oga'añ coo Dios hajxy ñänøma'añ. Haxøøg hajxy jiatcø'øwa'añ nebiatiä yhamdsoo joot hajxy hånajty chocy, neby hajxy hånajty ñä'ägä cuhdujthatiän. Xñäxi'igaamb mijts jaduhñ. ⁴ Jaduhñ hajxy miäna'ana'añ: “Cab jaduhñ tiehmñ tiøjiada'añ coo Jesucristo wyiimbijtagatsa'añ neby jaduhñ tøø yhuuc mänaambä. Hix, caj tii mänaa tiägach. Je'enä cøxiä wiinä jaduhñ yhityñä mänaa naaxwiimbä jecy yhawijy tiøø'xta'aguiän, mänaa jecyjiäya'ayhajxy yho'oguiän”, nømñ hajxy yhøhnda'aga'añ. ⁵ Pero tøyhajt jaduhñ coo naaxwiimbä jiaançh tagach. Pero ja'a høhndaacpähajxy, cabä tøyhajt hajxy wyiinjuø'øwa'añ. Hix, haagä nøø hijty jegyhajty. Mänitä Dios ja'a tsajt jecy yhädiuunñ møødä naaxwiin. Jiibiä naaxwiimbä yajcojy nøøjooty. Mänit hoy piäda'agy nøøhagujc. ⁶ Mänitä Dios nøøgomdägoy cujecy quiejxy. Mänitä naaxwiimbä quiuhdägoyy. Cøjxä jäya'ayhajxy yho'ogy. ⁷ Ja'a tsajt møød hädaa yaabä naaxwiin, tøø Dios jaduhñ yajnähdiyy coo quiøxy toya'añ. Mänitäc jaduhñ tioya'añ coo Dios ja'a jäya'ay yajcuhdägoyya'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mæbøjpä.

⁸ Mägu'ughajpædøjc, tsøc hajxy jahmiéjtsäm coo Dios tu'xøø jaduhñ ñänømy jadu'miljomøjtpä; y jadu'miljomøjtpä, tu'xøøyyä jaduhñ ñänømy. ⁹ Näje'e jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy ja'a Jesucristo quia'a tsoj yajtøjiada'añ coo yaa quiädaactägatsa'añ, coo haxøøgiäya'ayhajxy yajcumädowa'añii. Pero cab jaduhñ tiøyyä neby hajxy jaduhñ jia wi'i yhøhnda'agy. Hix, mee'xtujpä Jesucristo ja'a mijtsøxpä. Cabä jioot chocy coo pønñ quiuhdägóoyyät. Jaduhñä jioot jia tsocy coo haxøøgcuhdujt hajxy nnajtshixøøyyämät.

¹⁰ Jaguiapxy yhabaada'añ coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, coo haxøøgiäya'ayhajxy yajcumädowa'añii. Cabä pønñ jaduhñ ñajuø'oy mänaa jaduhñ jiaançh habaada'añ. Mänitä tsajt quiuhdägoyya'añ. Jaduhñ yajmädowa'añ nebiä hänee møc ya'axiän. Cøxaambä xøø tioya'añ, møødä po'o, møødä madsa'a, møødä naaxwiimbä, møød tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin.

¹¹ Coo cøxiä wiinä jaduhñ quiuhdägoyya'añ, paady hajxy tsøc hoy jäya'ayhájttäm. Tsøcxä Dios hajxy hoy wiingudsähgøøyyäm. Tsøcxä Diosmädia'agy hajxy hoy cudiuunäm. ¹² Tsøc hajxy jøbhíxäm coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. Mänitä Dios ja'a tsajt yajtoya'añ, møødä xøø, møødä po'o, møødä madsa'a, møødä naaxwiimbä. Tsøgä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy yajmøødmädiäcäm nämay, ween hajxy miäbøcy; jaduhñä Dios

paquiä yaghabáadät. ¹³ Tøø Dios jaduhñ miäna'añ coogä hawiinjemyçhajt yhädiuna'añ, møødá hawiinjemyñaaxwiin. Jimä njoot hajxy nbädáacäm coo Dios hajxy jim xya-jnøcxáañäm. Cabä haxøøgpä jaduhñ jim mänaa tiägø'øwa'añ maa ja'a hawiinjemybiä tsajtän, ni jim maa hawiinjemybiä naaxwiimbän.

¹⁴ Mägu'ughajpädøjc, tøyhajt jaduhñ coo Dios hajxy jim xpiäda'agáañäm, paadiä haxøøgpä hajxy tsøc najtshixøøyyäm hamuumdu'joot; jaduhñä Jesucristo hajxy xpiäatämät coo pojpä cädieey hajxy hänäjty nga'a møødhájtäm, coo yaa quiädaactägátsät. Tsøc hajxy jootcujc nimiøødhíjtäm nebiä tu'ugpuhya'ay nebiä tu'ugpuhdo'oxypän. Jaduhñä Dios hajxy hoy xyhíxämät coo hajxy hänäjty hoy ndúuñäm. ¹⁵ Mjahmiédsäp hädaa mädia'agy hajxy jaduhñ. Paadiä Jesucristo jaduhñ miee'xtucy, weenä jäya'ayhajxy may miäbøcy, ween hajxy jaduhñ may ñähwa'açh. Ja'a mägu'ughajpä Pablo, jaduhñ mijts tøø xñäjaayøøbiä. Ja'a Dios ja'a tøyhajt najtscapxøøyyä. Ja'a tsipjatypä ja'a Dios ja'a Pablo yajwiinjuøøyy. Jaduhñhøçhä Pablo njuø'øy nébiøçhä nhamdsoo puhya'ayän. ¹⁶ Naaghooc mijtsä Pablo xñäjaayø'øy, jaduhñ ñä'ägä mädia'agyhaty nébiøch cham njaayän. Tsipjatiä Pablo siémpräm miädia'agy. Ja'a häna'cä tøyhajt hajxy ca'a tsojpä, wiingä Pablo miädia'agy hajxy yajnähixøøyyä. Cab hajxy jaduhñ yajnähixø'øy nebiä Pablo jia mänaañän. Wiingatiä Diosmädia'agy hajxy yajnähixø'øy. Cabä tøyhajtpä hajxy miäbøga'añ. Paady hajxy quiuhdägoyya'añ.

¹⁷ Mägu'ughajpädøjc, mnä'ägä najuøøby hajxy jaduhñ coo høhndaacpähajxy jii wiädita'añ. Cabä tøyhajt hajxy chocy. Haxøøg hajxy jiaançh tehñ jiäya'ayhaty. Mnigwieendähadøøjöp hajxy; jaduhñä tøyhajt hajxy mga'a najtshixø'øwät. Cab hajxy myajwiinhøønät coo hajxy jaduhñ mnä'ä tu'udägóyyät. ¹⁸ Jaac habøcxä hajxy jaduhñ ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä. Jaaya'ay hajxy xñähho'túütäm. Tehngajnä miädia'agy hajxy mmäbøjcät; jaduhñä mayhajt møj may tiúnät ja'a mijtscøxpä. Tsøc hajxy homiänaajä capxpátäm møj jaançh. Tsøc hajxy tehngajnä wiingudsähgøøyyäm. Amén.

1 Juan

1-3 Jue'e hõjts mijts nyajnäjaayøøby, ja'a Jesucristo. Dioshuung je'e. Jíyyäm je'e hänajty mөөdä Dios mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Jaayá'ayäts hajxy xyhawaanäm nebiä Dios wyiinmay. Jaayá'ayäts hajxy tøø xñähho'túutäm neby hajxy jaduhñ njugyhájtämät nebiä Dios jjugyhatiän cøjxta'axiøø. Tøø hõjts nhamdsoo hixy; tøø hõjts nhamdsoo mädoy. Tøø hõjts nnähdoñ cø'øhaam. Tøyhajt jaduhñ. Paady hõjts mijts jaduhñ nhawáanäm neby hajxy jaduhñ nhíjtämät tu'ugmädia'agy, neby hõjts ja'a Dios xmiøødhitiän tu'ugmädia'agy mөөdä yHuung. 4 Paady jaduhñ nhawáanäm neby hajxy jaduhñ jootcujc nhíjtämät tehngajnä.

5 Hoyyä Dios ja'a wyiinmahñdy; cabä pojpa cädieey ñä'ägädä mөөdä. Jaduhñ hõjts ja'a Jesucristo tøø xyhawaanä, y jaduhñ mijts nhawaandägájtsäm. 6-9 Coø hajxy hoy nwädíjtämät nebiä Dios yhitiän, tu'ugmädia'agy hajxy jaduhñ nhíjtämät, je'eguiøxpä coø ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm ja'a nbojpa ngädieeyhájtäm cøxiä. Xyajnähwáatsäm hajxy jaduhñ coø ja'a nbojpa ngädieey hajxy nnägápxämät. Tøyhajt jaduhñ. Cabä Dios yhøhnda'agy. Howyiinmahñdy je'eduhñ miøød. Pero coø hajxy nwädíjtämät haxøøgtuum, cabä Dios hajxy nmøødhíjtämät tu'ugmädia'agy. Høhndaacäm hajxy jaduhñ y cabä tøyhajt hajxy nnä'ägädä mөөdhájtäm.

Jaanä jaduhñduhmbä, coø hajxy nnä'ä mänáanämät cooc tyijy pojpa cädieey hajxy nga'a mөөdhájtäm, niwyiinhøhñäm hajxy jaduhñ, 10 y cabä Dios miädia'agy hajxy nmøødhájtäm, ja'a tøyhajt. Coø hajxy jaduhñ nmänáanämät, jaduhñ yajmadowa'añ cooc tyijy ja'a Dios yhøhnda'agy. Hix, je'e jaduhñ mänaamb coø pojpa cädieey hajxy nmøødhájtäm.

2

1 Mägu'ughajpadøjc, cáboch njoot chocy coø hajxy haxøøg mjatcø'øwät. Páadyhøch mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøy. Coø pøñ jaduhñ jiatcø'øwät, nähgapxtu'udøøjöp je'e Jesucristäm jim maa Diosän. Cabä Jesucristo pojpa cädieey mänaa miøødä. 2 Tøø ja'a nbojpa ngädieey hajxy xñähho'túutäm nägøxiä hädaa yaabä naaxwiin.

3 Coø hajxy ngudiúunämät nebiä Dios hajxy xyhanéhäm, mänitä tøyhajt hajxy nmøødhájtämät coø je'e hajxy nhixyhájtäm. 4 Pøñ jaduhñ nä'ä mänaamb: "Nhixyhájpjøch je'e", hoy quia'a ja cudiuñ, høhndaacp je'eduhñ. Hix, ja'a Diosmädia'agy je'eduhñ quia'a tsojpy. Tøyhajt je'e. 5 Pero pøñ jaduhñ cudiuumb, cähxø'p jaduhñ coø ja'a Dios jiaanč tehñ jiahmiech. Jaduhñ hajxy nyajnajuøøyyämät coø hajxy nmøødhíjtäm tu'ugmädia'agy. 6 Pøñ jaduhñ mänaamb coø ja'a Dios miøødhity tu'ugmädia'agy, tsipcøxp wiädítät nebiä Jesucristo hijty wiäditiän.

7 Hädaa mädiá'agyhøch chamñ nyajnahixøøbiä, tøø hajxy hijty mmädoy mänaa haxxy mmäbøjtsoonän. 8 Pero hädaa mädia'agy jaduhñ, jaduhñ mäwínäts hädaa nebiä hawiinjemybiän. Hix, jaduhñ hajxy mničocoy mnibia'häyoyii nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm. Tøyhajt jaduhñ. Coø ja'a Jesucristo yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin, mänitä homiädia'agy hajxy xyajwiinjuøøyyänä. Cab hajxy jaduhñ nwädíjtänä hagoonstuum.

9-11 Pøñ ja'a y'hermano tsojp pa'häyoob, hoyyä Diosmädia'agy jaduhñ quiudiuñ. Coø hajxy jaduhñ ngudiúunämät, cab hajxy ngädiéhyämät. Pero pøñ ja'a yhermano mähanhajp, hoy jia mäna'añ cooc tyijy quiudiuñ ja'a Diosmädia'agy, je'enä wiädity hagoonstuum. Jaduhñ wiädity nebiä wiindspän. Cab jaduhñ ñä'ägä niyaghoyøøyii.

12-14 Hermanodøjc, míjtshøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby. Mhixyhajpiä Dios hajxy, ja'a nDeedyhájtäm. Jaaya'ay ja'a nbojpa ngädieey hajxy tøø xyajnähwáatsäm je'eguiøxpä

coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Mijts majjäya'adiøjc, mhixyhajpiä Jesucristo hajxy jaduhñ. Jiyyäm jaaya'ay hñajty mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Y mijts muutsc-häna'c-hajxy, xmioobiä Dios ja'a mäjaa hajxy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mbanøcxy. Cabä møjcu'ugong hajxy tøø myajmäjäda'agy.

¹⁵ Cabä mjoot hajxy mbädä'agät hädaa yaabä naaxwiin. Coo pøn jaduhñ piädä'agät, cabä Dios hoy jahmiédsät, ja'a nDeedyhajtäm. ¹⁶ Ja'a møjcu'ugong jaduhñ mänaamb coo hajxy cøxiä wiinä nhadsójcämät hädaa yaabä naaxwiin, ja'a haxøøgpä. Jaanä jaduhñ miänaambä coo hajxy nyajcumáayyämät. Pero cabä Dios jaduhñ miäna'añ. ¹⁷ Cuhdägoyyaamb hädaa yaabä naaxwiin møødä haxøøgpä yaabä. Pero pøn cudiuumb nebiä Dios miäna'añän, cab jaduhñ mänaa quiuhdägoyya'añ. Jim yhida'añ maa ja'a Diosän cøjxta'axiøø.

¹⁸ Hoorä, habáatnäp jaduhñ coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ. Tøø hajxy mmädoyhaty coo ja'a Cristo miädsip quiähxø'øga'añ. Y tøø ja'a miädsiphajxy may quiähxø'øgy. Jaduhñ hajxy nyajnuøøyyäm coo yhabaatnä. ¹⁹ Xmiøødhíjtäm ja'a Cristo miädsiphajxy hijty. Pero coo hajxy tøø xpiuhwáatsäm, cähxø'p jaduhñ coo hajxy hijty tehñ tiøyhajt xquia'a møødhíjtäm hamuumdu'joot. Coo hajxy häxøpy hijty xmiøødhíjtäm, cab hajxy häxøpy tøø xpiuhwáatsäm.

²⁰⁻²¹ Pero mijts, ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajnäguexy ja'a Dios yhEspíritu. Mmøødhajpiä tøyhajt hajxy jaduhñ cøxiä. Paady mijts hädaa nocy nyajnäjaayø'øgy. Y mnajuøøby hajxy coo ja'a tøyhajt hajxy quia'a møødä, ja'a häna'c hønndaacpähajxy.

²² Je'eduhñ ñänøømby, pøn jaduhñ mänaamb cooc tyijy ja'a Jesús tøø quia'a quexyii ja'a Diósäm. Ja'a Cristo miädsip je'e, pøn jaduhñ ca'a capxpaatp ja'a Dios møødä yHuung. ²³ Pønä Dios yHuung jaduhñ capxpaatäp, miøødhijpiä Dios je'e. Pero pønä yHuung jaduhñ ca'a capxpaatäp, cabä Dios jaduhñ miøødhity.

²⁴ Mgudiúnäp ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä neby hajxy mbanøcxtsohñän. Coo hajxy jaduhñ mgudiúnät, mänitä Dios hajxy tehngajnä mmøødhídät tu'ugmädia'agy møødä yHuung. ²⁵ Y cøjxta'axiøø hajxy xyagjyhadáañäm neby je'e jjugyhatiän neby hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm.

²⁶ Naxy hajxy mdehñ wyiinjuø'owät coo mijts ja'a Cristo miädsiphajxy xjia wi'i wyiinhøøna'añ. ²⁷ Mijts, cabä yajnahixøøbiä hajxy myajmaajiaty. Mmøødhajpiä DioshEspíritu hajxy. Xyajnahixøøbiä tøyhajt hajxy cøxiä. Cab yhønnda'agy. Mmøødhídäp hajxy jaduhñ tu'ugmädia'agy neby hajxy tøø xyajnahixø'øyän.

²⁸ Hoorä, tu'ugmädia'aguiä Jesucristo hajxy mmøødhíjnät neby hajxy jaduhñ mga'a tsähdiúnät coo quiädaactägátsät. ²⁹ Mnajuøøby hajxy coo ja'a Jesucristo pojpa cädieey quia'a møødä. Jaduhñ hajxy mnajuøøbiät coo ja'a Dios yhuunghaty pønjaty hoy wädijp.

3

¹ Xjiaančh tehñ chójcäm ja'a Dios hajxy. Hamuumdu'joot hajxy xyhuunghajtäm. Tøyhajt jaduhñ. Pero cabä jäya'ay hajxy xñajuøøyyäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghajtäm. Hix, cabä Dios hajxy yhixyhaty. ² Hoorä, tøø ja'a Dios hajxy xyhuunghajtäm. Cahnä yajnuøøyyäm neby hajxy xyaghidáañäm. Pero coo ja'a Jesucristo quiädaactägátsät, najuøøyyäm hajxy coo hajxy jaduhñ nhidáañäm neby je'ejän. Nhixáañäm hajxy jaduhñ neby jaduhñ yhitiän. ³ Pøn hamuumdu'joot mabøjp, hoy jaduhñ wiädity nebiä Jesucristo hoy yhitiän.

⁴ Pøn haxøøg jatcøøby, cabä Diosmädia'agy quiudiuñ. Je'e jaduhñ xøhajt ja'a haxøøgpä coo ja'a Dios miädia'agy mga'a cudiúunät. ⁵ Paadiä Jesucristo yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin nebiä nbojpä ngädieey hajxy xyajnahwáatsämät. Pero cab jaaya'ay pojpa cädieey ñä'ägädä møødä. Tøyhajt jaduhñ. ⁶ Pønä Jesucristo tu'ugmädia'agy møødhijp, cab jaduhñ haxøøg jatcø'øgy. Pøn jaduhñ jatcøøby, cabä Jesucristo miädia'agy ñä'ägädä mabøjcä. ⁷ Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy myajwiinhøønät. Pøn hoy wädijp, cabä

pojpa cädieey ñä'ägä mөөдä, nebiä Jesucristo quia'a mөөдän. ⁸ Pøn hoy ca'a wädijp, pianócxäp je'e ja'a mөjcu'ugongä miädia'agy. Homiänaajä ja'a mөjcu'ugong haxөөг jiatcө'өy. Mänit jiatcөө'chohñ mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiөө'xta'aguiän. Paadiä Dios yHuung yaa төө yhoy, nebiä mөjcu'ugong jaduñ quia'a mäjädá'agät. ⁹ Pønä Dios tehñ töyhajt Teedyhajt, cabä jioot chocy coo jaduñ jiatcө'өwät, je'eguiөxpä coo je'e miөөdhidyijäm ja'a Diósäm. Coo je'e Dyios yhuungä, paady haxөөг quia'a jatcө'өy. ¹⁰ Jaduhñ myajnajuo'өwät pøn Dioshuung. Entonces, pøn hoy ca'a wädijp, pønä miägu'ughajpä ca'a tsojp ca'a pa'häyoob, ca'a Dyios je'e yhuungä. Pero pianócxäp ja'a mөjcu'ugongä miädia'agy je'e.

¹¹ Mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbөjtsoönän, jaduñ hänäjty miäna'añ coo hajxy nniçhojc nnibia'häyóowämät. Höxtä jäda'anäbaadyñä jaduñ miäna'aññä. Cab jaduñ mänaa tiägach. ¹² Cab hajxy njatcө'өyyämät nebiä Caín jecy jiatcө'өyyän coo yhamdsoo puhya'ay yagho'cy. Paady jaduñ yagho'cy coo howyiinmahñdy hänäjty quia'a mөөдä, nebiä piuhya'ay howyiinmahñdy hänäjty miөөдän. Hix, pianócxäp ja'a mөjcu'ugongä miädia'agy hänäjty je'e.

¹³ Entonces, hermanodөjc, cab hajxy myagju'өwät coo häna'c hajxy xmiähahñajtäm. ¹⁴ Hөjtshajtäm, cөjxta'axiөө hajxy jim nhidäänäm tsajpootyp. Cab hajxy mänaa jii by nhäda'agө'өwäänäm haxөөgtuum. Nmөөdhajtäm ja'a töyhajt hajxy jaduñ je'eguiөxpä coo hajxy hamiñ haxөpy nniçhojc nnibia'häyóowäm. Pønä miägu'ughajpä ca'a tsojp ca'a pa'häyoob, je'eds jii by häda'agө'өwaañb haxөөgtuum. ¹⁵ Pønä miägu'ughajpä mähanhajp, jaduñä wyiinmahñdy je'e nebiä jäya'ay-yagho'pan. Y cabä jäya'ay-yagho'pähajxy cөjxta'axiөө jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän. Tөyhajt jaduñ. ¹⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy төө xñähho'túutäm, jaduñä töyhajt hajxy nmөөdhajtäm coo ja'a Dios hajxy xjiaanç tehñ chöjcäm. Hawiinmats hit jaduñ coo hajxy hamiñ haxөpy nniñähho'túutämät. ¹⁷ Coo ja'a mäyөsjäya'ay ja'a häyoobä quia'a näxúudsät, cab jaduñ quiudiuñ nebiä Dios hajxy xyhanéhäm coo hajxy hamiñ haxөpy nniçhojc nnibia'häyóowämät. ¹⁸ Mägu'ughajpädөjc, tsөgxä hajxy hamuumdu'joot niñäxúu'tsäm. Jaduhñ hajxy nyajcähxө'cämät coo hajxy hamuumdu'joot nniçhojc nnibia'häyóowäm. Coo hajxy nga'a niñäxúu'tsämät, cab jaduñ tiuna'añ coo hajxy nja mänäänämät cooc tyijy hajxy nniçhojc nnibia'häyóowäm.

¹⁹ Hermanodөjc, coo hajxy hamuumdu'joot nniçhojc nnibia'häyóowämät, jaduñä töyhajt hajxy nmөөdhajtäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghajtäm. ²⁰ Y coo ja'a njoothajxy hamdsoo miänäänämät cooc tyijy hajxy hoy nga'a jäya'ayhajtäm, tsipcөxp ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbөjcämät. Cabä nhamdsoo wiinmahñdyhajxy nyaj-cөpcө'өyyämät. Hix, xjiödhíxäm ja'a Dios hajxy. Cөxiä hajxy xñaju'өyyäm. ²¹ Y coo ja'a njoothajxy waamb quia'a mänäänämät, jaduñä töyhajt hajxy nmөөdhajtäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghajtäm. ²² Xmióoyäm ja'a Dios hajxy tijaty hajxy nmäyujwäänäm, je'eguiөxpä coo hajxy ngudiúunäm nebiaty hajxy xyhanéhäm. Paady hajxy xquiumáyyäm. ²³ Jaduhñä Dios hajxy xyhanéhäm coo ja'a yHuung Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbөjcämät, coo hajxy hamiñ haxөpy nniçhojc nnibia'häyóowämät, nebiä Jesucristo hajxy hamdsoo төө xyajwiingapxө'өyyäm. ²⁴ Pønä Dios miädia'agy cudiúunäp, tu'ugmädia'aguiä Dios jaduñ miөөdhity. Y jaduñä töyhajt hajxy nmөөdhajtäm coo ja'a Dios hajxy tu'ugmädia'agy xmiөөdhajtäm, je'eguiөxpä coo ja'a yhEspíritu hajxy төө xyajnäguéjxäm. Ja'a yhEspirituhaam hajxy xhawäänäm coo hajxy tu'ugmädia'agy xmiөөdhajtäm.

4

¹ Hermanodөjc, nämäyä hөhñdaacpähajxy jii wiädity. Cabä töyhajtpä hajxy ñä'ägädä yecy. Entonces, cabä hoñä'a mädyii mädia'aguiä hajxy mmäbөgät nä'a nägoobä. Pero jawyiin hajxy mhuuc mädia'agyhíxät pө Diosmädia'agy jiaanç mөөд. ² Jaduhñä töyhajt

hajxy mmøødhádät pø Diosmädia'agy jiaančh møød. Pø mänaamb jaduhñ cooc ja'a Dios yHuung Jesucristo tøø jiaančh jäya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin, pues Diosmädia'agy jaduhñ jiaančh møød. ³ Pero pø cab jaduhñ miäna'añä, cabä Diosmädia'agy miøødä. Ja'a Jesucristo miädsip miädia'agy jaduhñ. Tøø hajxy mmädoyhaty coo ja'a miädsip yaa quiähxø'øga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Bueno, yaadsä miädia'agy jaduhñ wiädijnä hädaa yaabä naaxwiin.

⁴ Pero mijts, ja'a Dios hajxy xyhuunghajp. Tøø hajxy mga'a yajmäjäda'agy ja'a häna'c yø'øduhmbä hønnda'agymiädia'agy yajwädijpä. Hix, maas mäjaamøødä Dios quejee ja'a møjcu'ugong miøødä, ja'a yaa hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin. ⁵ Yø'ø hønndaacpähajxy jaduhmbä, ja'a møjcu'ugong miädia'agy hajxy quiudiúunäp; paadiä møjcu'ugongä miädia'agy hajxy miädiaacä. Y paadiä miädia'agyhajxy yaa yajcopcøøyyäxä hädaa yaabä naaxwiin. ⁶ Pero højts, ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Y cab pøn nmädia'agyhajxy xyajcopcø'øwáanäm. Jagooyyä hajxy yajcopcø'øwa'añ pønä Diosmädia'agy mäbøjp. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm pøn tøyhajt Dioshuung. Pønä nmädia'agyhajxy xyajcopcøøyyäm, Dioshuung je'e. Pøn jaduhñ xquia'a mädoowäm, ja'a møjcu'ugongä miädia'agy jaduhñ quiudiúunäp.

⁷ Hermanodøjc, tsøg hajxy tehngajnä ničhojc nibia'häyóowäm hamiñ haxøpy, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy xchójcäm. ⁸ Pero pøn xquia'a tsojc xquia'a pa'häyóowäm, cabä Diosmädia'agy miäbøcy. Xchójcäm ja'a Dios hajxy jaduhñ. Jaduhñ miäna'añ coo hajxy nničhojc nnibia'häyóowämät. ⁹⁻¹⁰ Coo ja'a Dios hajxy xchójcäm, paadiä Dios ja'a yHuung Jesucristo hajxy yaa tøø xyajnäguéjxäm hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy jaduhñ xñähho'túutämät ja'a nbojpa ngädieyhájtäm, neby hajxy jim nhíjtämät tsajpootyp cøjxta'axiøø. Ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy njahmiéjtsäm.

¹¹ Coo ja'a Dios hajxy xjiaančh tehñ chójcäm, paady hajxy hamiñ haxøpy nničhojc nnibia'häyóowämät. ¹² Tøyhajt jaduhñ, cabä Dios mänaa yhixyii. Pero cab jaduhñ ñejpiä. Hoyyä Dios hajxy mänaa nga'a híxäm, coo hajxy hamiñ haxøpy nničhojc nnibia'häyóowämät, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy homiänaajä xcwieendähájtäm. Y coo ja'a Dios hajxy xchójcäm, maas hoy hajxy nničhojc nnibia'häyóowäm. ¹³ Bueno, coo ja'a Dios ja'a yHespíritu hajxy tøø xmióoyyäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy nmøødhájtäm tu'ugmädia'agy. ¹⁴ Y hamdsoo ja'a Jesucristo hajxy tøø nhíxäm mänaa ja'a Dios yaa tøø quiexiän, mänaa hajxy tøø xñähho'túutäm. Tøyhajt jaduhñ. ¹⁵ Pøn jaduhñ mänaamb cooc ja'a Jesucristo Dyioshuungä, tu'ugmädia'agy ja'a Dios jaduhñ miøødhity.

¹⁶ Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xchójcäm. Nmäbøjcäm hajxy jaduhñ. Xchójcäm ja'a Dios hajxy jaduhñ, paadiä Dios tu'ugmädia'agy miøødhity pøn homiänaajä jahmiejtsp ja'a Dios. ¹⁷ Coo ja'a Jesucristo hajxy xchójcäm, maas hoy hajxy nničhojc nnibia'häyóowämät hädaa yaabä naaxwiin. Y coo hajxy jaduhñ nničhojc nnibia'häyóowämät, cab hajxy jaduhñ ndsähgøøyyämät mänaa ja'a Jesucristo min chaačhtiuna'añän ja'a hajxy ca'a mäbøjpä. ¹⁸ Pønä Dios hamuumdu'joot ca'a jahmiejtsp, tsähgøøby je'eduhñ je'eguiøxpä coo yajcumädowa'añii. Pero coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot njahmiéjtsämät, cab hajxy jaduhñ nnä'ägä tsähgøøyyämät. Hix, pøn jaduhñ tsähgøøby, cähxø'p jaduhñ coo ja'a Dios hamuumdu'joot quia'a jahmiech.

¹⁹ Jayøjpä Dios hajxy xchójcäm, paady hajxy jaduhñ njahmiejtstägájtsäm. ²⁰ Pøn jaduhñ nä'a mänaamb: "Njahmiéjchpøchä Dios", hoyyä miägu'ughajpä jia mähanhaty, hønndaacp je'eduhñ. Pø cabä yhamdsoo mägu'ughajpä ñä'a tsocy ñä'a pa'häyoy, cabä Dios hoy jiahmiédsät. Haa ca'a, yhiixypä miägu'ughajpä homiänaajä, pero cabä Dios mänaa yhixy. ²¹ Hamdsoo ja'a Dios hajxy xyhanéhmäm coo ja'a nmägu'ughajpä hajxy ndsojc nba'häyóowämät, jaduhñ mäwínäts nebiä Dios hajxy njahmiéjtsäm.

5

¹ Põn jaduñ mǎbõjp coo ja'a Jesucristo Dyiosquexiä, miäbõjpiä Diosmädia'agy je'e. Y põnä Dios jaduñ jahmiejtsp, chojpy pia'häyooby je'e põnjatiä Diosmädia'agy mǎbõjp. ² Coo ja'a Dios nDeedyhǎjtäm hajxy njahmiéjtsäm, coo ja'a miädia'agy hajxy ngudiúunäm, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhǎjtäm coo hajxy nniçhojc nnibia'häyóowäm, je'eguiõxpä coo ja'a Dios hajxy xyhuunghǎjtäm. ³ Coo ja'a Dios hajxy njahmiéjtsäm, je'eduhñ ñänøømby coo ja'a miädia'agy hajxy ngudiúunäm. Y cabä Dios tsipjaty yhane'emy. ⁴⁻⁵ Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghǎjtäm, coo ja'a miädia'agy hajxy nmǎbõjcäm, paadiä mõjcu'ugong hajxy jaduñ nga'a yajmäjädaacäm, je'eguiõxpä coo hajxy nmǎbõjcäm coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä.

⁶ Tøyhajt jaduñ coo ja'a Jesucristo ñäbejty. Jaanä tøyhajt jaduñmä coo yho'cy cruzcõxp. ⁷ Jaduñä Dioshespíritu miäna'añ cooc ja'a Jesucristo Dyioshuungä, y cabä Dioshespíritu mänaa yhøhnda'agy. ⁸ Coo ja'a Jesucristo jaduñ ñäbejty, coo yho'cy cruzcõxp, y coo ja'a Dioshespíritu jaduñ miäna'añ, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhǎjtäm coo ja'a Jesucristo Dyiosquexiä. ⁹ Maas tsoobaatpä Dios ja'a miädia'agy quejee ja'a jäya'ay ja'a miädia'agyhajxy. Y jaduñä Dios miäna'añ cooc ja'a Jesucristo yHuunghaty. ¹⁰ Põnä Jesucristo miädia'agy mǎbõjcäp, miøødä tøyhajt jaduñ coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä. Hix, ja'a Dios jaduñ hawáañäp. Pero põnä Dios ja'a miädia'agy ca'a mǎbõjcäp, jaduñ je'e miäna'añ cooc tyijy ja'a Dios yhøhnda'agy. Hix, cabä Dios ja'a miädia'agy miäbõjcäxä coo ja'a Jesucristo yHuunghaty. ¹¹ Paadiä Dios hajxy tøø xpiädáacäm hawa'adstuum coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Paady hajxy jaduñ njugyhadaañäm nebiä Dios jiugyhatiän cõjxta'axiøø. Tøyhajt jaduñ. Ja'a Dios jaduñ mänaamb. ¹² Põnä Dioshuung ja'a miädia'agy mǎbõjcäp, hodium je'eduhñ yhity. Cõjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän. Pero põn jaduñ ca'a mǎbõjp, cab jaduñ jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän.

¹³ Mijts, mmǎbõjcäp ja'a Dioshuungä miädia'agy hajxy. Míjtshøch hädaa nocy nya-jnäjaayøøby nebiä tøyhajt hajxy jaduñ mmøødhádät coo hajxy hodium mhity, coo hajxy mjugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän cõjxta'axiøø.

¹⁴ Coo ja'a Dios hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhǎjtämät, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhǎjtäm coo hajxy xmiädóowämät coo hajxy tijaty nmäyujwáañämät. ¹⁵ Paadiä tøyhajt hajxy jaduñ nmøødhǎjtäm coo hajxy xmio'owáañäm.

¹⁶⁻¹⁷ Ja'a häna'c-hajxy haxøøgwädijpä, haagä haxøøgtuum hajxy ñøcxø'øwa'añ. Y pø miøødä mmägu'ughajpä pojpä cädieey, mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios coo ween yajñähwa'açhii. Pero coo ja'a mmägu'ughajpä ja'a Diosmädia'agy tehngajnä quia'a mǎbõgät cõjxta'axiøø, haxøøgtuum jaduñ ñä'ägä hídät; y cabä piojpä quiädieey mänaa ñähwáatsnät. Y cabä Dios mmänuu'xtá'agät coo ja'a mmägu'ughajpä yajñähwa'adsøjät, je'eguiõxpä coo ja'a yhamdsoo wiinmahñdy jaduñ yajtuñ.

¹⁸ Põnä Dios Teedyhajp, cab jaduñ mänaa yhaxøøghäna'c-haty. Cueendähǎjtäp je'eduhñ ja'a Jesucristäm, ja'a Dioshuung. Cabä Jesucristo ja'a mõjcu'ugong jaduñ mänaa yajmäjäda'agy. Tøyhajt jaduñ.

¹⁹ Jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhǎjtäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghǎjtäm. Pero põnä Dios ca'a Teedyhajp, tøø quia'a yajmäjäda'agyijäm ja'a mõjcu'ugóngäm.

²⁰ Jaanä nmøødhǎjtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduñmä coo ja'a Jesucristo ja'a Dioshuung hajxy hoy tøø xyajñähixøøyyäm ja'a Diosmädia'agy, coo hajxy jaduñ nmǎbõjcämät coo ja'a Dios tiu'ugä. Y tu'ugmädia'aguiä Dios hajxy nmøødhǎjtäm møødä yHuung Jesucristo. Hodium hajxy tøø xpiädáacäm. Cõjxta'axiøø hajxy njugyhadaañäm nebiä Dios jiugyhatiän. ²¹ Mägu'ughajpådøjc, cab hajxy tii mwiingudsähgø'øwät, ni quepychech, ni naaxpoch, ni tii. Jagoo ja'a Dios hajxy mwiingudsähgø'øwät, ja'a jim hijpä tsajpootyp. Amén.

2 Juan

¹ Juánhøch nxøhaty. Høøch hädaa nocy nhädiuumby møød hajxy nägøxiä ja'a tøyhajtmøødpä. Míjtshøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby pønhatiä Dios tøø wyiimbiy, pønhatiä Diosmädia'agy mäbøjp. Tøyhájthøch mijts ndsocy nba'häyoy, ² je'eguiøxpä coo ja'a tøyhajt hajxy nmøødhájtäm. Cøjxta'axiøø hajxy jaduhñ nmøødhadaänäm. ³ Weenä Dios nDeedyhájtäm hoyhajt weenhajt hajxy xmióoyäm møødä yHuung Jesucristo. Nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ. Hamiñ haxøpy hajxy jaduhñ nniçhojc nnibia'häyóowäm.

⁴ Jootcújc-høch nnijiäwø'øyii coo ja'a tøyhajt hajxy näje'e mjaançh panøcxy nebiä Dios hajxy tøø xyhanéhäm. ⁵⁻⁶ Hoorä, hermanodøjc, tsøg hajxy niçhojc nibia'häyóowäm nebiä Dios hajxy tøø xyhanéhäm. Coo hajxy jaduhñ ngudiúunämät, cähxø'p jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy njaançh mäbøjcäm.

⁷ Nämayyä høhndaacpähajxy yaa wiädity hädaa yaabä naaxwiin. Cab hajxy jaduhñ miäna'añ cooc tyijy ja'a Jesucristo hoy tøø jiäya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a møjcu'ugongä wyiinmahñdy hajxy miøødhájtäp; ja'a Jesucristo miädsip je'e.

⁸ Mniçwieendähadøøjöp hajxy. Cabä høhndaacpä miädia'agy hajxy mmäbøjcät coo ja'a tøyhajt hajxy mnä'ä najtshixø'øwät, nébiøch mijts tøø nyajnahixø'øyän. Coo ja'a høhndaacpä miädia'agy hajxy jaduhñ mga'a mäbøjcät, xpiädá'agäp ja'a Dios hajxy hodi-uum. Cøjxta'axiøø hajxy jim mhídät tsajpootyp.

⁹ Pønä Jesucristo miädia'agy najtshixøøyyäp, cabä Dios tu'ugmädia'agy miøødhity. Pero pøn jaduhñ ca'a najtshixøøby, tu'ugmädia'agy ja'a Dios miøødhity møødä yHuung Jesucristo. ¹⁰ Homiädyii yajnahixøøbiä hajxy myajtøjtägø'øwät coo jim miédsät maa ja'a mjøøn maa ja'a mdøjc-hajxiän. Pero coo miäná'anät cooc tyijy ja'a Jesucristo miädia'agy quia'a tøyyä, cab hajxy myajtøjtägø'øwät, ni mga'a yajpóo'xät hajxy, ¹¹ coo ja'a cu'ug jaduhñ ñä'ä mäná'anät cooc tyijy myiich mjamiøød je'eduhñä, cooc tyijy miiçh jaduhñ mbayajnahixøøbiä.

¹² Madiú'ujøch mijts nja hawaanäänäm, pero cábøch njaayaannä. Ja wi'i chójpiøch njoot jaduhñ coøch jim nnøcxät maa mijtsän. Mänit hajxy haawhaam nmädiáacämät; jaduhñ hajxy maas jootcujc nhíjtämät.

¹³ Xyajpoo'xp mijts ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä. Tøø hajxy je'e wyiimbíiwäbä ja'a Diósäm. Amén.

3 Juan

¹ Juánhøch nxøhaty. Mägu'ughajpä Gayo, míichhøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby. Tøyhájthøch miich ndsocy nba'häyoy.

² Ween miichä Dios hoyhajt weenhajt xmio'oy. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo miich hoy mwädity. ³ Tøøchä hermanohajxy hoy näje'e xyhawaanä coo miichä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mbanøcxy. Páadyhøch jootcuyc nnijäwø'øyii. ⁴ Cooch nmädoyhaty cooch njamiøødä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot pianøcxy, jaançh tehñ xioondáacpøch jaduhñ.

⁵ Hoy miichä Diosmädia'agy mgudiuñ coo ja'a hermanohajxy mbuhbety, ja'a hajxy jäguemgajpt-tsohmä. ⁶ Tøø hajxy ñägäpxy maa ja'a tsajtøjcän coo miich hajxy mjaançh tehñ chocy mjaançh tehñ pia'häyoy. Y coo hajxy hänajty jiaac tu'ubøgaanä, mmó'owäp hajxy tijaty hajxy hänajty yajmaajiajpy. ⁷ Hix, ja'a Jesucristocøxpä hajxy wiädity. Ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xyp. Y cab hajxy tii miäyujwa'añ ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a panøcpxä. ⁸ Paady jaduhñ yhahixø'øyy coo ja'a hermano hajxy nbuhbéjtämät; jaduhñ hajxy hoy nmøødtúunämät maa ja'a Diostuung jaduhñ myiñän.

⁹ Tøøchä hermano nocy hajxy tu'ug nja yajnäjaayø'øyy, pero cábøchä Diótreres nmädia'agy xquiudiunaanä, je'eguiøxpä coo ja'a yhamdsoo mädia'agy jaduhñ yaj-tuna'añ maa ja'a hermanohajxiän. ¹⁰ Haxøøgjátyhøch naxy xñänømy. Y maas haxøøg jaduhñ jiatcø'øyy coo ja'a hermano cuhdujt hajxy quia'a mo'oy coo hajxy jiøjpøgø'øwät ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xpä. Y coo pøn hänajty jiøjpøgø'øwa'añ, mänitä Diótreres miäna'añ coo yajpädsøømänät maa ja'a tsajtøjcän. Cooch jimñ nnøcxät maa mijtsän, mänitøch ngøxy nägäpxät nebiaty jiatcø'øyy. ¹¹ Miich mägu'ughajpä, cab jaduhñ mänaa mbajatcø'øwät. Pøn jaduhñ jiatcøøby, cabä Diosmädia'agy miäbøcy. Pero pøn hoy wädiyp homiänaajä, miäbøjpiä Diosmädia'agy je'e. Jaduhñ miich mbahíxät.

¹² Pero ja'a Demetrio, cab jaduhñ jiatcø'øyy nebiä Diótreres jiatcø'øyän. Tøyhajtä Demetrio ja'a Diosmädia'agy pianøcxy hamuumdu'joot. Cumáayyap jaduhñ nägøxiä, y ngumäabiøch høøchpä. Mnajuøøby miich jaduhñ coochä tøyhajt nmøødä.

¹³ Madiú'ujøch miich nja hawaanäänäm. Pero cábøch njaayaannä. ¹⁴ Chøjpiøch njoot jaduhñ cooch jimñ nnøcxät maa miichän. Mänit haawhaam nmädiáacämät.

¹⁵ Ween miich jootcuyc mmähmø'øyy. Xyajpoo'xp miich ja'a mmägu'ughajpähajxy yaabä. Tunä mayhajt, yajpó'xäc højts nmägu'ughajpähajxy jimä nägøxiä.

Judas

¹ Høøch xøhajt Judas. Ja'a Jesucristøch ja'a tiuung ndúunäp. Høøch nbuhya'ay je'e ja'a Jacobo. Míjtshøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby. Tøø højts ja'a Diosteedy xyajnähdíjäm coo ja'a miädia'agy nmäbøjcämät. Xchójcäm hajxy jaduhñ. Tu'ugmädia'agy hajxy xyaghíjtäm møødä Jesucristo. ² Ween mijts ja'a Dios hoyhajt weenhajt xmio'oy tehngajnä. Tsøg hajxy jahmiéjtsäm coo ja'a Dios hajxy xchójcäm tehngajnä.

³ Mägu'ughajpädøjc, jadúhñhøch mijts hijty nyajnäjaayø'øwa'añ coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Pero maas hawiinmats jaduhñ cooch mijts nmänuu'xtá'agät coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mbanócxät, nebiä Dios hajxy tähooemo'oyyä tøø xmióoyyäm. Cab hajxy myajwiinhøønät. ⁴ Hix, ja'a häna'c høhñdaacpähajxy, hamee'ch hajxy näje'e tøø yajtägø'øwø'øy. Ja'a Diosmädia'agy jecy mänaañ cooc ja'a høhñdaacpähajxy quiumädowa'añ. Jaduhñ hajxy yhøhnda'agy, cábac jaduhñ tyijy ñejpiä coo mhaxøøgwädítät, hoyyä Dios ja'a mbojpa mgädieey tøø xjia yajnähwaatsä. Cabä Jesucristo hajxy quiapxpaatnä, ja'a nWiindsøn'hájtämbä. Tu'uquiä Jesucristo hajxy nWiindsøn'hájtäm.

⁵ Mnajuøøby hajxy jaduhñ, hoy ja'a Dios ja'a judíos jim jia woobädsøømy Egipton-aaxooty, mänit yajcuhdägoonä pønjaty hñajty ca'a mäbøjp. Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ cøxiä. ⁶ Haa ja'a Diosmoonsähajxiä, coo hajxy jim näje'e choñ tsajpootyp maa ja'a Dios hñajty tøø piäda'aguiän, paady hajxy jiiby quiejxä tsumyçhänäabiä hagoodstuum ja'a Diósäm, høxtä coo yhabáadät coo hajxy hñajty yajcumädowa'añijäm ja'a Diósäm. ⁷ Høxtähmäts ja'a jecyjiäya'ayhajxy jiajty, ja'a hajxy hijty jim jegyhajty tsänaabiä maa ja'a cajpt hijty xiøhatiän Sodoma møødä Gomorra, møødä jim'bä ja'a cajpt mäwiingonbä. Coo hajxy jiaanç tehñ yhaxøøg jiäya'ayhajty, paady hajxy jøønhaam yajcumädoowä ja'a Diósäm. Hix, høxtä ya'adiøjcpaady hajxy hijty yhaxøøgjatcø'øy. Hijxtahñd ja'a Dios hajxy jaduhñ xmióoyyäm.

⁸ Jaduhñä høhñdaacpähajxy jiatcøøbiä. Cabä tøyhajt hajxy miøødä. Haxøøg hajxy wiädity. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy. Haxøøgä Diosmoonsä hajxy ñänømy, ja'a hajxy tsajpootypä. ⁹ Ja'a Diosmoonsä møjhjäp, ja'a xøhjäp Miguel, cabä møjcu'ugong haxøøg ñämaayy mänaa ja'a dijunto Moisés hajxy hñajty yajtsipta'aguiän. Jagooyyä ñämaayy: "Ja'a Dios xyhójäp." ¹⁰ Pero yø'ø høhñdaacpähajxy, hotyijatiä hajxy haxøøg ñänømy, hoy hajxy tii quia'a ja najuø'øy. Nä'a nägoobä hajxy jaduhñ jiatcø'øy nebiä animalhajxiän. Paady hajxy quiumädowaannä.

¹¹ Haxøøg hajxy jiada'añ yhabeta'añ, je'eguiøxpä coo ja'a Caín hajxy piahixy piaduñ. Jaduhñä Balaam hajxy piahijxpä. Tu'udägooyy ja'a Balaam jecy je'eguiøxpä coo xädø'øñ hñajty jiaanç tehñ piøcjuø'øy. Yajcumädowaañäp hajxy je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädia'agy hajxy quia'a cudiunaanä nebiä Coré jecy quia'a cudiuñän. Yhamdsoo cuhdujt hajxy jia wi'i yaghidaamby. ¹² Jaanç tehñ yhoçhähdiuunnä ja'a høhñdaacpähajxy jiatcø'øy maa mijts ja'a cay ja'a hu'ug myagjadyijän. Nä'a pahuuc nä'a pajøø'xpä hajxy jim miech. Jaanç tehñ jiootmøj hajxy ñibiäda'agyii. Cab hajxy pøn ñä'ägädä wiingudsähgø'øy. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy yajnähixø'øy. ¹³ Jaanç tehñ chähdiuhñdägoy hajxy jaduhñ. Coo hajxy tøø tiu'udägoonä, paady hajxy yaghidáañänä cøjxta'axiøø hagoodstuum.

¹⁴ Haa ja'a Enocä, ja'a Adán ja'a yhap yhoc je'e ja'a miäjuxtujcpä. Jecy ja'a Dios ja'a Enoc yajmädiaacy ja'a häna'c høhñdaacpæcøxpä. "Huuc mädown, milhaamä Dios ja'a mioonsä miøødcäda'aga'añ. ¹⁵ Cøxáañäm ja'a Dios hajxy xquiøxy yajtøyhajtyegáañäm. Mänit yajcumädowa'añ pønjaty haxøøg jäya'ayhajp, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, ja'a Dios hajxy haxøøg nänøømbä." ¹⁶ Yø'ø høhñdaacpähajxy, jaanç tehñ wyiinhec

hajxy jaduhñ. Cab hajxy tii quiumay. Ja'a haxøøgpä hajxy jiaančh tehñ yhadsojpy. Jaančh tehñ ñiguiumáayyap hajxy jaduhñ. Nä'ä mänaamb hajxy jaduhñ cooc tyijy ja'a jäya'ay hajxy jiaančh tehñ wyiingudsähgø'ø. Paady hajxy jaduhñ miäna'añ, coo hajxy yajcumaya'añ.

¹⁷ Mägu'ughajpädøjc, mjahmiejchp hajxiäda'a coo ja'a nWiindsønñhajtäm Jesucristo quiuguexyhajxy jäguemiä miänaañ: ¹⁸ “Coo hñajty yhabaadaannä coo ja'a naaxwiimbä hñajty wyiimbida'añ, mänitä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e wyiinwoona'añ. Ja'a haxøøgpä hajxy hñajty jiaančh tehñ yhadsoagaamby.” ¹⁹ Jaančh tehñ chipyajpädø'øgaamb hajxy maa ja'a hermanodøjc-hajxiän coo ja'a hermanodøjc hajxy tu'ugmädia'agy quia'a hijnät. Haxøøg hajxy jiaančh tehñ wiädity. Cabä Dioshespíritu hajxy ñä'ägädä møødä. ²⁰ Pero mijts mägu'ughajpädøjc, tehngajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy maas hoy mjaac panøcxät nebiä Dios hajxy tøø xmióoyyäm. Mba'yá'axäp ja'a Dios hajxy ja'a yhEspiritucøxpä. ²¹ Hoyyä Diosmädia'agy hajxy mjaančh tehñ yajtúnät; mänitä Dios ja'a mbojpä mgädieey hajxy xyajñähwa'ads xyajcuhwá'adsät. Xchójcäm hajxy jaduhñ, paady hajxy xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsáañäm. Jimä mjoot hajxy mbädáacnät tsajpootyp coo ja'a Jesucristo hajxy jim xyajñøcxáañäm. Jim hajxy xyaghidáañäm cøjxta'axiøø. Hojioot jiaančh tehñ miøødhajpy møødä højtscøxpä.

²² Mjootcapxmøcpøgäp hajxy pønjaty hamuumdu'joot ca'a mabøjp. ²³ Naxiä jäya'ay Diosmädia'agy hajxy mdehñ yajmäbøgät; jaduhñ hajxy quia'a cá'awät haxøøgtuum. Mnäxúudsäp hajxy pønjaty hñajty haxøøg wädijp. Pero nägueentä hajxy mmøødmädiá'agät, neby hajxy jaduhñ mga'a pahadägooñáxät.

²⁴⁻²⁵ Tu'ugä Dios jaduhñ. Jaaya'ay hajxy xyajñähwáatsäm ja'a Jesucristocøxpä ja'a nWiindsønñhajtäm. Je'eds mäjaamøød neby hajxy jaduhñ xcwieendähajtämät. Jaduhñ hajxy nga'a tu'udägóoyyämät. Wa'ads hajxy jim xyajmedsáañäm tsajpootyp. Mänit hajxy jim nxoonða'agáañäm. Tsøg hajxy mänáañäm cøjxta'axiøø coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä. Homiänaajä ja'a cuhdujt jiaančh tehñ miøødä. Amén.

Apocalipsis

¹ Hädaa mädia'agy, yu'u'ch hijty jaduhñ yhity. Mänitä Dios ja'a Jesucristo ñajtsapxøøyyä coo ja'a Jesucristo ja'a mioonsähajxy yhawaandägájsät tijaty hänajty mobädajp jadáanáp tunáanáp. Mänitä Jesucristo ja'a quiuguexy jim quiejxtägajch maa ja'a Juangän. Hoy ja'a Juan jaduhñ yhawaandägájsäxä. ² Jaduhñä Juan yajwiinhijxä. Y yejc ja'a Juan ja'a tøyhajt jaduhñ mäduhñtiä wyiinhijxy, coo ja'a Diosmädia'agy tiøyyä nebiä Jesucristo hänajty tøø ñägäpxiän.

³ Jootcujc hajxy yhity pønjaty hädaa nocy capxp, pønjaty jaduhñ mädoob, pønjaty jaduhñ hoy cudiumb nej myiñän cujaay. Hix, mobädajp jaduhñ jiada'añii tiuna'añii.

⁴ Høøch Juan hädaa nocy nhädiuumby. Mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøby pønjatiä Diosmädia'agy panøcxp jim Asianaaxooty maa ja'a juxtujcpä cajptootypän. Weenä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmio'oy. Homiänaajä ja'a Dios ñä'ägädä hity. Y ja'a juxtujcpä juøhñdy jim hijpä Dioswiinduum, jaduhñ ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmioobiä. ⁵ Y ja'a Jesucristo, jaduhñ ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmioobiä. Yejpiä Jesucristo ja'a tøyhajt jaduhñ. Jaayá'ayäts jayøjp juyypiøjc. Jaayá'ayäts rey nägøxiä hanehmb. Xchójcäm hajxy jaduhñ. Tøø hajxy xñäho'túutäm. Tøø hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpa ngädieeyháltäm. ⁶ Jaduhñ hajxy tøø xpiädáacäm nebiä reyän, nebiä nähgapxtuutpän; jaduhñ ja'a Dios hajxy hoy nmädúunämät. Tsøg hajxy jaduhñ cøjxta'axiøø mõj jaançh pädáacäm. Amén.

⁷ Huuc mädown hajxy; mobädajp ja'a Jesucristo miänaca'añ jocjooty. Nägøxiä jäya'ayhajxy yhixa'añ, møød hajxy je'e tøøbä miäyaghó'oguiäbä. Coo hajxy jaduhñ yhixa'añ, mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiø'øwa'añ xiuudsa'añ wiinduhmyhagajpt. Tøyhajt jaduhñ.

⁸ “Høøch øxiä nyajtsohndaac. Y høøch øxiä nyajmayáangombä”, nømä Dios miänaañ. Jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo ja'a Dios homiänaajä ñä'ägä hity. Ja'a Dios mõjcuhdujt øxiä møød.

⁹ Høøch Juan, haguípxyhøch mijts ja'a Diosmädia'agy nmøødpanøcxy; haguípxyhøch mijts tøø nmøødtsaaçhpøcy. Tøø ja'a Jesucristo mäjaa hajxy xmiøoyyäm neby hajxy jaduhñ nmee'xtújcämät. Coochä Diosmädia'agy-yajwa'xyiibä nga'a najtshixø'owa'añ, møødä Jesucristo miädia'agy, páadyhøch häna'c yaa mädsibø'øbä tøø xquiexy maa xiøhatiän Patmos. Nebiä tsúmybiänøch jaduhñ yaa nhity. ¹⁰ Mänitøchä Diosh-espíritu xñägädaacy. Näxøø hänajty jaduhñ. Mänitøch nmädooyy møc quiapxy njøøxcø'ømáambiøch. Jaduhñhøch nmädooyy nebiä xuuxtän. ¹¹ Mänitøch je'e xñämaayy:

—Høøch øxiä nyajtsohndaac; høøch øxiä nyajmayaamby. Tijaty miich mwiinhix-aamby, jaduhñ mgujáayät librojooty. Mänit jim mguéxät maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Asianaaxooty, maa ja'a juxtujcpä cajptootypän. Jaduhñä juxtujcpä cajpt xiøhaty: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea.

¹² Mänitøch nwa'wiimbijty. Je'e'ch hänajty nhixaamby pønñhøch hänajty xmiägäp xp. Mänitøchä ceratoyøhñdy juxtujc nhijxy, haagä orohädiuñ. ¹³ Jimä Jesucristo hänajty tiäna'ay maa ja'a ceratoyøhñdy ñähmøjcän. Yoñä wyit hänajty miøødä. Orowøønhaam hänajty quiaa'chwøøñä. ¹⁴ Jaançh tehñ pioobä quiuhwaay hänajty. Jaduhñä wyiin hänajty quiahxø'øgy nebiä jøønhaayän. ¹⁵ Jaduhñä tiecy hänajty yhaambä chämaambä, néjjiämä hobiujxt coo mbó'odät. Jaançh tehñ miøc hänajty quiapxy, nebiä meyy jiäditiän. ¹⁶ Juxtujcä madsa'a hänajty quiø'ogonhaty maa ja'a yhaøoguiø'øjän. Yhaawjootiä pejyhespada hänajty miøødä, mejtsnaxä jiøjpä. Jaduhñä wyiin jiøjp hänajty quiahxø'øgy nebiä xøø møc yhañän.

17 Cooch jaduhñ nhijxy, mänítøch nwiingugädawøøyy nebiä ho'ogyiän. Mänítøch xquiø'ønähgajpy ja'a yhahooguiø'øhaam. Mänítøch xñämaayy:

—Ca'a mdsähgø'øyy. Høøch ja'a jayøbajtpä, høøch ja'a jaac høxhaambä. 18 Jújcyhøch hänäjty, tøøch hijty nho'ogy. Mänítøch njujypiøjcombä. Cábøch mänaa nho'ogaannä. Høøchä cuhdujt jaduhñ nmøød maa ja'a ho'ogyiibä myinø'øyän, maa ja'a ho'pähajxy ñähgäda'aguiän. 19 Mgujáayäp jaduhñ nebiaty mwiinhixa'añ, tijaty jájtäp túunäp jáda'ahaty, møød tijaty jádaañäp tunääñäp. 20 Jaduhñ miädia'agytiägø'øyy ja'a tøøbä mhíxiäbä. Ja'a juxtujcpä madsa'ajä, ja'a näjuxtujcpä Diosquexyhajxy je'e, ja'a Dios jim quiejxypä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän, maa ja'a cajpt juxtujcpän. Y ja'a juxtujcpä orotoyøhñdiä, ja'a hermanodøjc-hajxy je'eduhñ, ja'a hajxy jim Diosmädia'agy panøcxpä maa ja'a cajpt juxtujcpän.

2

1 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät, ja'a tøø quiexyíijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Éfeso: “Ja'a Jesucristo, ja'a juxtujcpä madsa'a quionhijpiä, jim je'e tiäna'ay maa ja'a ceratoyøhñdy ñähmøjcän; je'eds jaduhñ mänaamb: 2-3 Nnajuøøbiøch jaduhñ coo hajxy hoy mgudiuñ, coo hajxy møj mmee'xtucy, coo hajxy tøø mdsaaçhpøcy ja'a høøchcøxpä, coo ja'a ca'awiindøybä hajxy mga'a mee'xy. Tøø hajxy mmädia'agyhixy ja'a häna'c-hajxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy hajxy tøø quiexyii ja'a Diósäm. Tøø hajxy mnajuø'øyy coo hajxy yhøhñda'agy. Hoy hajxy mmee'xtucy. 4 Je'eçh nga'a hojwiøøby coo hajxy mga'a nijiootpäatänä neby hajxy jecy mhøxtägøøyyän. 5 Tii hajxy hoy coo mga'a nijiootpäatänä. Naxy hajxy mdehñ ñijiootpaadøøjät neby hajxy myajtsohñdaaquiän. Pø caj, nøcxäambøchä mceratoyøhñdyhajxy nbøgåañäm. Cähxø'p jaduhñ cooçhä nmädia'agy hajxy jaduhñ xquia'a panøcxänä. 6 Je'eds hoy coo ja'a nicolaíta miädia'agy hajxy mga'a mee'xä nébiøch jaduhñ nga'a mee'xiän. 7 Hamädoowhit hajxy nebiä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän. Pønjaty mäjädaacp, je'eçhä cuhdujt hajxy nmo'owaamby coo hajxy jim ñøcxät maa ja'a Dioswiinduumän. Jimä tøømdsa'am hajxy jiøø'xa'añ ja'a jugyhajtyejpä.”

8 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät ja'a tøø quiexyíijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Esmirna. “Ja'a Jesucristo, ja'a jayøbajtpä je'e møødä høxhaambä. Tøø hijty yho'ogy; tøø jadähooc jiujypiøjtägach. Je'eds jaduhñ mänaamb: 9 Nnajuøøbiøch jaduhñ coo hajxy mjaançh tehñ chaachpøcy, coo hajxy mjaançh tehñ yhäyoy. (Høøch mijts ja'a hoyhajt ja'a weenhajt nmooby.) Nnajuøøbiøch jaduhñ coo mijtsä judíoshajxy haxøøg xñänømy. Jue'e hajxy jaduhñ, ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hajxy miäbøjcäp. Ja'a hóybäc tyijy hajxy je'eduhñ wyi'i miäbøjpy; cab jaduhñ ñä'ä tóyyäbä. 10 Cab hajxy mdsähgø'øwät hoy hajxy nej cu mja jat cu mja habet. Myajtsumaamb hajxy näje'e ja'a møjcu'ugongcøxpä. Xñä'ä hijxmdsaamb hajxy jaduhñ pø tøyhajt hajxy jaduhñ mjaançh mäbøcy. Majcxøøyyä hajxy mdsaaçhpøga'añ. Cooçhä nmädia'agy hajxy hamuumdu'joot xquiudiúunät, hoy hajxy cu mja ho'og, høøch mijts ja'a cuhdujt nmo'owaamby coo hajxy jim mnøcxät Dioswiinduum. 11 Hamädoowhit hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän. Pønjaty mäjädaacp, cab hajxy ñä'ägädä tsaachtuina'añii ja'a Diósäm; cab hajxy piäda'aga'añii møjcu'uhaam.”

12 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät ja'a jim tøø quiexyíijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Pérgamo: “Ja'a Jesucristo yhaawjooty ja'a pejyhespada miøødä, mejtsnaxä jiøjpä. Je'eds jaduhñ mänaamb: 13 Nnajuøøbiøch cooçh mijts nmädia'agy hoy xquiudiuunä homiänaajä, hoyyä Satanás jim jia gobiernähaty maa mijts mhitiän, hoyyä Antipas jim tøø jia yagho'ogyii. Paady yagho'cä cooçh nmädia'agy hijty xya-jwa'xä. Ni wéeñtiøch nmädia'agy hajxy xquia'a høxhijxä. 14 Je'eçh mäbøcy nga'a hojwiøøby coo häna'c wiingmädia'agy hajxy näje'ejaty yajñähixø'øyy nebiä Balaam jecy yajñähixøøyyän. Je'edsä Balaam jøjcapxøøyy coo ja'a judíoshajxy ñäma'awøøjät cooc tyijy

jaduhñ yhooyä coo hajxy ñiyhamigähamädowóójät, coo hajxy quiay yhú'ugät tijaty hajxy tóø yoxy maa ja'a quepychechwiinduumän. ¹⁵ Jii häna'c-hajxy näje'ebä, cabä nicolaíta miädia'agy hajxy ñajtshixó'owaanä. Cáböch mábójnábä ja'a mädia'agy jaduhmbä nme'e'xy. ¹⁶ Weenä mädia'agy jaduhmbä hajxy ñajtshixó'oy. Pø caj, nøcxáamböch nmädsibó'owa'añ pønjaty jim haxóøg yajnáhixóøby maa mijsän. Hädaa peyhespada yaaby nmóødpøch nhaawjooty, hädaajøch nmädsiptunaamby. ¹⁷ Mhamädoowhídäp hajxy waambä Diosh-espíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän. Pønjaty mäjadaacp, je'e'ch nyajcayaamby ja'a maná jim yu'u'chpä. Móødøchä poobtsaa nmo'owa'añ. Jimä jemxyiøø yuugjaayä poobtsaanähgøxp. Ni pøn jaduhñ quia'a høxcapy quia'a najuø'oy. Jagooyyä yhøxcapy ja'a tóøbä mio'oyíjábä.”

¹⁸ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayó'owät ja'a jim tóø quiexyíjábä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Tiatira; “Ja'a Jesucristo, jaduhñä wyiin quiahxó'ogy nebiä jøønhaayän. Jaan'ch tehñ yhaamb jaan'ch tehñ chämaambä tiicy néjjiämä hobiuixt coo mbó'odät. Jaayá'ayäts jaduhñ mänaamb: ¹⁹ Nnajuøøbiøch jaduhñ coo hajxy hoy mni'chogyii, coo hajxy hoy mmäbøcy, coo hajxy hoy mgudiuñ, coo hajxy møj mjaan'ch tehñ miee'xtucy. Jaduhñhøch nnajuøøbiä coo hajxy jabom-jabom maas hojiaty mgudiuñ. ²⁰ Je'e'ch mabøcy hoy nga'a mänijwióøyyäp coo ja'a to'oxiøjc jii tu'ug maa mijsän ja'a xøhajpä Jezabel. Ja'a Dioscøxpäc tyijy miädia'agy. Pero xjiøjcapxóøyyäbøch nmoonsähajxy. Jaduhñ yhøhndaacpä cooc tyijy yhooyä coo hajxy ñiyhamigähamädowóójät, coo hajxy quiay yhú'ugät tijaty hajxy tóø yoxy maa ja'a quepychechwiinduumän. ²¹ Tóøchä Jezabel mayhooc nja näma'ay coo ja'a mädia'agy jaduhmbä ñajtshixóøñät. Pero cab jaduhñ ñä'ägädä najtshixó'owa'añ. ²² Nyajpa'ambedáambiøch je'eduhñ móødä yhamigohajxy, pø cabä yhaxóøgcuhdujt hajxy ñajtshixó'owa'añ. Hoyhóyhøch hajxy nyajtsaa'chpøga'añ. ²³ Ngøxy pøgáanäbøchä yhuungä jiugyhajthajxy. Jaduhñä hermanodøjc-hajxy nägøxiä ñajuø'owa'añ maa ja'a juxtujcpä cajptän coochä wyiinmahñdy hajxy nnajuøøyyä. Cooc hajxy hoy mguhdujthädät, nmo'owáambiøchä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jaduhñ. Pø cabä, nyajtsaa'chpøgáambiøch hajxy jaduhñ. ²⁴ Pønjaty jim jaac hijp Tiatira, ja'a haxóøgmädia'agy hajxy ca'a panøcxpä, ja'a Satanás miädia'agy hajxy ca'a panøcxäbä, cáböch hajxy waamb nhanehmñä. (Tøyhájtäc tyijy ja'a Satanás miädia'agy jaduhñ.) ²⁵ Jagóoyyøch hajxy njaac näma'ay coo hajxy hoy mgudiúnät neby hajxy naxy mnä'ägädä cuhdujthatiän, høxtä cóonøch yaa ngädaactägátsät. ²⁶ Pønjaty mäjadaacp, pønjatyhøchä nmädia'agy hoy xyajtúunäp homiánaajä, je'e'chä cuhdujt hajxy nmo'owaamby coo hajxy guiobiernähädät wiinduhmyhagajpt, ²⁷ nébiøch nDeedy xquihdujtmooyyän. Møcä cuhdujt hajxy miøødhada'añ. Cooc ja'a miädia'agy hajxy quia'a mábójcäxät, manit hajxy chaa'chtiuna'añii, ja'a hajxy ca'a mabøjpä. Jaduhñ hajxy chaa'chtiuna'añii néjjiämä tu'ts mwojpu'uwät varillaam. ²⁸ Nmo'owáambiøchä jaxiøøm hajxypä. ²⁹ Mhamädoowhídäp hajxy waambä Diosh-espíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän.”

3

¹ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayó'owät ja'a jim tóø quiexyíjábä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Sardis: “Ja'a Jesucristo, je'edsä Diosh-espíritu móødhajp ja'a juxtujcpä, móødä madsa'a juxtujcpä. Je'eds jaduhñ mänaamb: Nnajuøøbiøch coochä nmädia'agy hajxy xquia'a yajtuunä, hoy häna'c-hajxy jia mäna'añ cooc tyijy mijts hoy mgudiuñ. ² Naxiä mwiinmahñdy hajxy mdehm yajmédsät. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy mjaty cudiuñ. Je'e'ch jaduhñ nja tsojpy coo hajxy pedyii mgudiúnät, coo hajxy jaduhñ mga'a nä'ägä tu'udägóyyät. ³ Mjahmiédsäp ja'a homiädia'agy hajxy jaduhñ, ja'a hajxy hijty tóø mhabøquiäbä. Je'eds hajxy myajtúunäp tehngajnä. Najtshixóøñä ja'a mhamdsoo wiinmahñdy hajxy jaduhñ. Pø cabä, jaguiäpxyhøch mijts nyajcumädowät. Cab hajxy hñajty mnajuø'oy mänájøch mijts nyajcumädowa'añ. ⁴ Jim häna'c näje'e maa

mijtsän jim Sardis, cab hajxy nej jiatcø'øy. Coø hajxy hoy wiädity, páadyhøch hajxy xmiøødwädita'añ poobwitmøød. ⁵ Pønjaty mäjädaacp, poobwit hajxy miøødhadaamby. Cábøçhä xiøøhajxy nbo'odaanä maa hajxy myiñän cujaay librojooty. Jim hajxy ñøcxa'añ maaçh nDeediän, maa ja'a Diosmoonsän. Mänitøch hajxy jim ngapxpaada'añ, pønjatiä xiøø hänajty miimb cujaay librojooty. ⁶ Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän.”

⁷ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät ja'a jim tøø quiexyíjábä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Filadelfia: “Ja'a Jesucristo, cabä tii pojpa tii cädieey miøødä. Ja'a tøyhajtäts jaduhñ ñä'ägä møød. Miøødhajtäbä rey David yhawaatst je'eduhñ. Coø hänajty tii tøø yaghawa'açh, ni pøn jaduhñ quia'a hagø'øwät. Y coø hänajty tii tøø yhawägüiçh, ni pøn jaduhñ quia'a yaghawá'adsät. ⁸ Jaayá'ayäts jaduhñ mänaamb: Nnajuøøbiøch coøch nmädia'agy hajxy hoy xyajtuunä, hoyyä møcmäjaa hajxy jaduhñtiäbaady mga'a ja møødä. Jaduhñhøch nnajuøøbiä coøch mijtsä nxøø xquiapxpáatäbä. Páadyhøch mijts jaduhñ nguhdujtmø'oy coø hajxy jim mnøcxät Dioswiinduum. ⁹ Pønjatiä møjcu'ugong ja'a miädia'agy jaduhñ mabøjcäp, ja'a judíoshajxy, jaduhñ hajxy miänaambä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy pianøcxpä. Cab jaduhñ ñä'a tøyýäbä. Nä'a høhndaacp hajxy jaduhñ. Nyajmedsáambiøch hajxy maa mijts mwiinduumän. Mänitøch hajxy jim nyagijcäda'aga'añ, neby hajxy jaduhñ ñajuø'øwät coøch mijts jaduhñ ndsocy. ¹⁰ Tøøch nmädia'agy hajxy xyajtuunä coø hajxy mmee'xtúgät. Páadyhøch mijts ngüeendähada'añ mänaa ja'a tsø'ty ja'a häyohn hänajty ñaxa'añän wiinduhmyñaaçwiin. Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä chaaçhpøga'añ. ¹¹ Mobädájpcøch jiiby nhäda'aga'añ. Tehngajnä hajxy jaduhñ hoy mgudiúnät. Jaduhñä cuhdujt hajxy ni pøn xquia'a pøjcät coø hajxy jim mnøcxät maa ja'a Dioswiinduumän. ¹² Pønjaty mäjädaacp, cøjxta'axiøø hajxy jim yhida'añ Dioswiinduum. Ni mänaa hajxy jim quia'a tsoonaanä. Ja'a nDéedyhøçhä xiøø, jimhøch nyuugjaayaanä maa ja'a wyiinnähgopcøxphajxiän, møødä Dioscajptä xiøø, møød høøch njemyxiøø. Ja'a Dioscajptä, ja'a Jerusalén jemýbiä je'e. Jim je'e choona'añ tsajpootyp maa ja'a Diosän. ¹³ Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän.”

¹⁴ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät ja'a jim tøø quiexyíjábä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Laodicea: “Ja'a Jesucristo, tøyhajtyejp je'e. Ni mänaa quia'a høhnda'agy. Je'e cøxiä yajtsohndaac mäduhñtiä Dios yhädiuun. ¹⁵ Jaayá'ayäts jaduhñ mänaamb: Nnajuøøbiøch jaduhñ coøch nmädia'agy hajxy hamuumdu'joot xquia'a panøcxä, hoy hajxy mja mäna'añ cooc tyijy hajxy mmabøcy. Maas hoy coø hajxy cu mnä'ägä mänaañ coø hajxy mga'a mabøcy. ¹⁶ Entonces, coø hajxy hamuumdu'joot mga'a mabøcy, páadyhøch mijts jaduhñ nxøøghada'añ. ¹⁷ Jaduhñ hajxy mmäna'añ cooc tyijy hajxy tii mga'a nä'ägädä yajmaajiaty, cooc tyijy hajxy hoy mjaançh tehñ wiädity. Pero cab hajxy jaduhñ mnajuø'øy coø hajxy tijaty mga'a møødä. Jaduhñ mäwínäts hajxy mhity nebiä häyoobän, nebiä wiindspän, nebiä nähwa'ads høxwa'adspän. ¹⁸ Nhuuc yajmädóogyhøch mijts oro hoybä, møødä poobwit, møødä wiindsooy. Jaduhñ hajxy hoy mhíxät. Coøch mijts xmiänuu'xtá'agät, mänitøçhä mbojpa mgädieey hajxy nyajnähwáatsämät. Jaduhñ hajxy hoy jim mnøcxät Dioswiinduum; cab hajxy jaduhñ mnä'ägädä tsähdiúnät. ¹⁹ Ndsøjpiøch mijts, pero pø cábøch nmädia'agy hajxy xquiudiunaanä, mänit hajxy nyajcumädowa'añ. Nmägapxaamby nhane'emaamby hajxy jaduhñ. Entonces, naxiä mhaxøøgcuhdujt hajxy mdehmñ ñajtshixø'øwät. Hix, coø hajxy jaduhñ mnä'a cumädowät. Hamuumdu'jootä nmädia'agy hajxy xquiudiúunät. ²⁰ Huuc hamädoowhit hajxy, nja wi'i miänuu'xtáacypiøçhä jäya'ayhajxy jaduhñ coøch hajxy xjiøjpcø'øwät. Mänitøçhä piojpa quiädieey hajxy nyajnähwáatsät. Mänitøch hajxy jaduhñ nmøødhíjnät tu'ugmädia'agy. ²¹ Pønjaty mäjädaacp, nmo'owáambiøçhä cuhdujt hajxy jaduhñ coøch hajxy xmiøødgobiernähädät. Jaduhñhøch tøø nmäjädaacpä; páadyhøch nDeedy jaduhñ nmøødgobiernähajpä. ²² Mhamädoowhídäp hajxy waambä

Dioshespíritu ja'a hermanodøjc ñäma'ay maa ja'a juxtujcpä tsajtøjcän.”

4

¹ Mänítøchä tsajpootyp nwiinhijxy coo yhawa'adsä. Mänítøch jaaya'ay xmiägápxcombä, ja'a jayøbájthøch hänäjty tøøbä xyhuuc mägapxpän. Jaduhñä yo't yajmädooyy nebiä xuuxtän. Mänítøch xñämaayy:

—Huuc pet yam; nhuuc yaghíxyhøch miich tii jaduññä jadäänäp.

² Mänítøchä Dioshespíritu xñägädaacy. Mänítøchä Dios nwiinhijxy; jim hänäjty yhäña'ay tsajpootyp. ³ Haamb tsämaambä Dios hänäjty nebiä tsa hoybän, nebiä jaspén, nebiä cornalinan. Yajxonä hi'inch hänäjty quiähxø'ogy maa ja'a Dios hänäjty yhäña'ayän. Nebiä esmeraldatsaajän hänäjty yhañ chämamy. ⁴ Jímhøchä majjäya'ay nhijxy nähii'xmädaaxc. Wäditiä ja'a Dios hajxy hänäjty jiuhhäñaawiädity. Poobwitmøød hajxy hänäjty. Oro hajxy hänäjty quiuhjenhajpy. ⁵ Jímä wädsuc hänäjty piädsømy maa ja'a Dios hänäjty yhäña'ayän. Jädijpä hänee hänäjty jim. Juxtujcä jøøn hänäjty jim tioy Dioswiinduum. Dioshespíritu je'eduhñä ja'a juxtujcpä. ⁶ Haa jim ja'a Dioswiinduumä, jaduññä mejy hänäjty jim quiähxø'ogy nebiä hijxt jaanç tehñ tiø'xypän.

Mädaaxcä animal ja'a Dios hajxy hänäjty jim jiuhhäñaawiädity. Cøxiä ñi'x quiopc-hajxy hänäjty wyiinmøødä, jayøjp jioøxcø'ømhaambiajpy. ⁷ Tu'ug hänäjty quiähxø'ogy nebiä leóngän; tu'ug nebiä wajjän; tu'ug nebiä jäya'ayän; tu'ug nebiä jäyøøbiä wiistän. ⁸ Haagä queectmøød hajxy hänäjty tädujcyaty. Cøxiä ja'a wiin hajxy hänäjty miøødä møød nähgøxp møød joodooty. Xøømdsuhñ hajxy hänäjty wyi'i miäna'añ:

Jaanç tehñ wia'adsä Dios;

je'e hajxy nWiindsønñajtäm. Cøxiä mäjaa miøødä;

homiänaajä ñä'ägädä hity cøjxta'axiøø.

⁹ Jaanç hijpä Dios cøjxta'axiøø. Naaghoocä animal ja'a Dios hajxy wyiingudsähgø'oy, ¹⁰ mänitä majjäya'ay ja'a Dios hajxy hänäjty wyiinjiçäda'agy, ja'a nähii'xmädaaxpä. Mänitä Dios hajxy hänäjty jiaanç tehñ wyiingudsähgø'oy. Mänit hajxy hänäjty wyi'i ñiguiuhjeendu'udyii. Mänitä quiuhjen hajxy hänäjty jim ñajtsconø'oy Dioswiinduum. Mänit hajxy hänäjty miäna'añ:

¹¹ Dios, højts miich nWiindsønñajpy.

Hahixøøby jaduññä coo højts miich nwiingudsähgø'owät, coo højts nmänä'anät coo miich ja'a mäjaa mmøødä, coo miich mmøjjä mjaançhä.

Cøxiä wiinä miich mjaanç tehñ quiunuu'xy mjaanç tehñ piäda'agy.

5

¹ Mänítøchä Dios nhijxy coo nocy hänäjty quiø'øbøc-haty haxädsach, ja'a quiø'ø hahooy-haampiä. Mejtsnaxä nocy hänäjty jiaayä. Juxtujc-hit hänäjty yhahooçhä. ² Mänítøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy, ja'a mäjaa jaanç tehñ miøødpä. Mänit je'e miänaañ:

—Pøn cuhdujt møød coo yø'ø nocy yhahoo'tstú'udät.

³ Ni pøn cuhdujt hänäjty quia'a møødä coo ja'a nocy hajxy yhahoo'tstú'udät, coo hajxy yhéebät, ni ja'a jimä tsajpootypä, ni ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, ni ja'a jiipiä møjcu'uhaambä. ⁴ Mänítøch njaanç tehñ jioøyy, coo pøn cuhdujt hänäjty quia'a møødä coo ja'a nocy hajxy yhéebät, coo hajxy quiäpxät. ⁵ Mänítøchä majjäya'ay tu'ug xñämaayy:

—Ca'a mjøøñä. Ja'a Jesucristo, je'eds mäjädaac. Je'e cuhdujtmøød coo yø'ø nocy yhahoo'tstú'udät. Ja'a David ja'a yhap yhoc je'e, ja'a jecy jim gobiernähajtäbä Judánaaxooty. Paadiä Jesucristo xiøhaty ja'a León de Judá.

⁶ Mänítøchä Meeghuung tu'ug nhijxy. Jim hänäjty tiäna'ay Dioswiinduum, maa ja'a animal nämädaaxpä, maa ja'a majjäya'ay nähii'xmädaaxpä. Cähxø'p hänäjty coo hänäjty tøø yagho'ogyii. Juxtujcä quiaa'pt hänäjty; juxtujcä wyiin hänäjtypä. Haa ja'a wyiin juxtujcpä, ja'a Dioshespírituhajxy hänäjty je'eduhñä ja'a juxtujcpä. Jim hajxy

hänajty wiädity wiinduhmyhagajpt. ⁷ Mänitä Meeghuungä nocy hoy piøjtsoy. Ja'a Dios jaduhñ yejc; yhahoguiø'øhaamby hänajty tøø quiø'øbøc-haty. ⁸ Mänitä Meeghuung wyiinjjicädaacä. Ja'a nämädaaxpä animalhajxy mäwiinjicädaac møødä nähii'xmädaaxpä majjäya'ayhajxy. Cødu'ugä harpa hajxy hänajty miøødä. Jimä poom hajxy hänajty miøødä orojoønebøhñdiooty. Haa ja'a poom jaduhmbä, ja'a Diospa'yaaxøøc je'eduhñ. Ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä, je'edsä Dios hajxy hänajty pa'yaaxp. ⁹ Mänitä jemyhøy hajxy yhøøyy:

Miič cuhdujtmøød coo yø'ø nocy mhahoo'tstú'udät.

Miič højts xñähho'tuut. Paady højts cuhdujt nmøødä coo højts yaa nhídät Dioswiinduum.

Wiinduhmyhagajpt højts ndsooñ. Cøjhayuuc højts ngapxy.

¹⁰ Miič højts cuhdujt xmioooy coo højts jim ngobiernähädät naaxwiin.

Diostuung højts ndunaamby nebiä teediän.

¹¹ Mänitøchä Diosmoonsä nhijxy jaanč tehñ miay. Ja'a Dios hajxy hänajty jiuhdänaawiädijpy møødä animalhajxy møødä majjäya'ayhajxy. ¹² Mänitä Diosmoonsähajxy møc jiaanč tehñ yaaxy:

Yø'ø Meeghuung, yø'ø tøø yagho'ogyii.

Yø'øds cuhdujtmøød coo jiaanč tehñ wyiingudsähgø'øwøjät.

Hahixøøby jaduhñ coo højts nmänäänämät coo cøxiä wiinä miøødä, møødä mäjaa, møød coo quiuhwijjiä, møød coo miøjjä jiaančhä.

¹³ Mänit hajxy miänaañ nägøxiä mädyijjaty ja'a Dios tøø quiunuu'xy, ja'a jimä tsajpootypä, møødä hädaa yaabä naaxwiimbä, møødä jiiپیä møjcu'uhaambä, møødä jiiپیä mejjiootypä:

Tsögä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm møødä Meeghuung.

Cøjxta'axiøø hajxy yhida'añ møj jaanč. Møjmäjaa hajxy miøød.

¹⁴ Mänitä nämädaaxpä animalhajxy miänaañ:

—Tsøc.

Mänitä nähii'xmädaaxpä majjäya'ay ja'a Dios hajxy wyiinjjicädaacy. Wyiingudsähgøøyy hajxy jaduhñ.

6

¹ Mänitøchä Meeghuung nhijxy coo ja'a nocy tu'hit yhahoo'tstuuty ja'a hänajty juxtuc-hithahoočpä. Mänitä animal tu'ug miänaañ:

—Miñ huug hiç.

Coo ja'a animal jaduhñ miänaañ, jaduhñ yajmädooyy nebiä hänee jiäditiän. ² Mänitøchä craa tu'ug nhijxy coo tøpxt hänajty tu'ug miøødä. Poobcuuaañähgøxp hänajty yhäña'ay. Mänitä cuhjén mioooyä. Mänit tiu'ubøjcy tsiptuumbä. Mäjäda'agaamb hänajty jaduhñ.

³ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstuuty ja'a miämetsc-hithahoočpä. Mänitä miämetspä animal miänaañ:

—Miñ huug hiç.

⁴ Mänitøchä craa tu'ug nhíxcombä. Tsaptscuuaañähgøxp hänajty yhäñaabiä. Mänitä cuhdujt mioooyä coo ja'a jäya'ayhajxy nøcxy yajnimiädsibø'øyii hädaa yaabä naaxwiin, coo ja'a jäya'ayhajxy nøcxy yajniyagho'ogyii. Mänitä yoñhespada tu'ug mioooyä.

⁵ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miädägøøghithahoočpä. Mänitä miädägøøgpä animal miänaañ:

—Miñ huug hiç.

Mänitøchä craa tu'ug nhíxcombä coo ja'a quipxt hänajty tu'ug miøødä. Jiñgwiaañähgøxp hänajty yhäñaabiä. ⁶ Mänitøchä mädia'agy nmädooyy maa ja'a mädaaxpä animalhajxy hänajtiän:

—Møjyuu jaduñ jadaañäp. Ja'a trigo tu'kílobä, mägooxmil chowhada'añ. Y ja'a cebada tagøøgkilobä, jaduñ chowhadaambä mägooxmil. Pero cap yø'ø hoñ myaghäyówät ni yø'ø vino.

⁷ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miämädaaxc-hithahoočhpä. Mänitä miämädaaxpä animal miänaañ:

—Miñ huug hix.

⁸ Mänitöchä craa tu'ug njaac híxcombä, ja'a hänäjty xøhajpä ja'a mäyagho'pä. Cuaañähgøxp hänäjty yhäña'ay ja'a poob-lómnäbä. Høxhaamä mõjcu'uhaambä hänäjty piamiñ. Mänitä cuhdujt hajxy miooyyä hädaa yaabä naaxwiin coo jäya'ay hajxy yaghó'ogät tu'mädaaxc-hitpä. Hadsip hajxy hänäjty miäyagho'oga'añ, yuuhaam, pa'amhaam, caahaam.

⁹ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miämägooxc-hithahoočhpä. Mänitöchä háañämähajxy jiiby nhijxy altarpa'c, ja'a hajxy hänäjty tøø yagho'ogyíjábä ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Paady hajxy yagho'cä coo hajxy hänäjty hoy tøø jiaanč tehñ quiudiuñ. ¹⁰ Mänit hajxy mõc yaaxy:

—Dios, miich højts nWiindsøñhajpy. Miichä tøyhajt mmøød. Mänaa højts nnø'ty xyaghawiimbíjtät jiiby naaxwiin.

¹¹ Mänitä poobwit hajxy cødu'ug miooyyä. Mänit hajxy ñämaayyä coo hajxy ween jiaac poo'xy høxtä coonä hänäjty pedyii tøø yagho'ogyii ja'a hermano ja'a Jesucristo hajxy mäduumbä.

¹² Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miädädujc-hithahoočhpä. Mänitä hujx mõc ñajxy. Mänitä xøø jyiñøoyy nebiä jiñwitän. Mänitä po'o quiähxø'cy nebiä nø'tiän. ¹³ Mänitä madsa'a tsajtcøxpä quiahy naaxwiin jaanč tehñ miay; jaduñ quiahy nebiä piidstøøm piojca'ayan. ¹⁴ Mänitä tsajt yhadägoyyøøñä nebiä nocy yhaxädsachän. Mänitä tuñ cøxiä wiingtuum ñä'a yajnøcxä mõødä naax hänäjty hijpä mejyquiujc. ¹⁵ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiiby ñiguiuyu'tsä tsaajutjooty, mõødä jimhä tsaadunjootypä, mõødä reyhajxy, mõødä jäya'ayhajxy mõjhajpä, mõødä mäyøøjäya'ayhajxy, mõødä soldadowiindsøñhajxy, mõødä jäya'ayhajxy ja'a mõjcuhdujtmøødpä, mõødä nä'a pajäya'ayhajxy. ¹⁶ Mänitä tsaadún hajxy ñämaayy:

—Højts nähgabhéjtäc. Jaduñ højtsä Dios xquia'a híxät ja'a jim häñaabiä tsajpootyp. Jaduñ højtsä Meeghuung xquia'a yajtsaačhpøgät.

¹⁷ Tøø yhabaatnä coo højts hajxy xyajtsaačhpøgaannä nägøxiä. Cab højts hoy nmee'xtuga'añ.

7

¹ Mänitöchä Diosmoonsä mädaaxc nhijxy coo hajxy hänäjty jim tiäna'ay hanidiuhmjaty mäduñjatiä naaxteec. Mädaaxnaax hajxy hänäjty tiäna'ay. Yhadujpiä poj hajxy hänäjty, jaduñ quia'a pójnät naaxwiin ni mejywyiing ni quepyquiøxp. ² Mänitöchä Diosmoonsä tu'ug jadähooc nhíxcombä coo hänäjty piedø'oy xøøbädsømypiä, coo ja'a Diossello hänäjty miøødä. Mänit hajxy mõc miøjyaaxä, ja'a nämädaaxpä, ja'a hajxy hänäjty tøø quiuhdujtmø'oyíjábä coo hajxy quiädiéyät, coo hajxy cøxypänejpä jiatcø'owät hädaa yaabä naaxwiin mõødä jim mejjiooty. Mänit hajxy ñämaayyä:

³ —Cab hajxy mgädiéyät jim naaxwiin ni jim mejjiooty, ni yø'ø quepychaa hajxy nej mga'a túnät, høxtä coonä højtsä jäya'ayhajxy hänäjty tøø nseñapäda'agy wyiinnähgopcøxp, ja'a hajxy Diosmäduumbä.

⁴ Mänitöchä mächohnd nmädooyy coo ja'a Israel yhap yhoc hajxy hänäjty yajseñapäda'aga'añ nämägo'x-cujuxychägui'xmädaaxmilpä. Nämajmetscjaty hajxy hänäjty yajseñapäda'aga'añ. ⁵ Nämajmejtsmil hajxy hänäjty yajseñapäda'aga'añ ja'a Judá yhap yhoc-hajxy, mõødä Rubén yhap yhoc-hajxy, mõødä Gad yhap yhoc-hajxy, ⁶ mõødä Aser yhap yhoc-hajxy, mõødä Neftalí yhap yhoc-hajxy, mõødä Manasés yhap yhoc-hajxy,

7 mөөдä Simeón yhap yhoc-hajxy, mөөдä Leví yhap yhoc-hajxy, mөөдä Isacar yhap yhoc-hajxy, 8 mөөдä Zabulón yhap yhoc-hajxy, mөөдä José yhap yhoc-hajxy, mөөдä Benjamín yhap yhoc-hajxy.

9 Mänítøchä majiäya'ay nhijxy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänäjty chooñ. Cøjhayuucjaty hajxy hänäjty miädia'agy. Ja'a Dios hajxy hänäjty jim̄ jiuhdänaawiädijpy maa ja'a Meeghuungwiinduumän. Jaanç teh̄m miay hajxy hänäjty jaduhñ; cab hajxy hänäjty hoy yajmäçhowa'añ. Poobwitmөөд hajxy hänäjty. Mөөдä xi'iwhaay hajxy hänäjty quiø'øgaphaty. 10 Mänit hajxy nägøxiä yaaxy møc:

Xyajnähwats højtsä Dios mөөдä Meeghuung. Gobiernähajpä Dios jaduhñ.

11 Nägøxiä ja'a Diosmoonsä ja'a Dios hajxy hänäjty jiuhdänaawiädity. Mөөдä majjäya'adiøjc-hajxy hänäjty jiuhdänaawiädijtäbä mөөдä animalhajxy ja'a nämädaaxpä. Mänitä Dios hajxy wyiinijcädaacy; wyiingudsähgøøyy hajxy jaduhñ. 12 Mänit hajxy miänaañ:

Tsøgä Dios hajxy jaanç teh̄m wyiingudsähgøøyyäm cøjxta'axiøø.

Tsøg hajxy mänáañäm coo miøjjä jiaançhä, coo quiuhwijjiä, coo miäjaamөөдä.

Tsøg hajxy nämáayyäm: “Dioscujú'uyäp.”

13 Mänítøchä majjäya'ay tu'ug xmiäyajtøøyy:

—Pøñäda'a yø'øduhñ poobwitmөөд. Maa hajxiäda'a chooñ.

14 Mänítøch nhadsooyy:

—Wiindsøn, cábøch nnajuø'øy. Miiçhäda'a mnajuøøby.

Mänítøch xñämaayy:

—Yø'ø jäya'ayhajxy, tøø hajxy jiaanç teh̄m chaächpøcy. Tøø hajxy ñähho'tu'udyii ja'a Meeghúungäm. Jaduhñ hajxy tøø yajnähwäatsäbä. 15 Paady hajxy jim̄ tiäna'ay Dioswiinduum. Xøømdsuhmä Diostuung hajxy jim̄ tiuñ. Cueendähjätäp hajxy ja'a Diósäm. 16 Cabä yuu hajxy mänaa yagjuø'øwaannä, ni cab hajxy tiødsø'øwáañänä. Cab hajxy xiøøno'ogáañänä, ni cab hajxy yhanho'ogáañänä. 17 Ja'a Meeghuung, jim̄ yhity maa ja'a Dios yhäña'ayän. Je'e hajxy cweendähadaamb yajxón. Cab hajxy jiø'øwaannä xiuudsannä je'eguiøxpä coo hajxy yajxoonä'aga'añii ja'a Diósäm.

8

1 Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miäjuxtujc-hithahooçhpä. Mänit jim̄ yhamooñ tsajpootyp cupc-hora. 2 Mänitä Diosmoonsä juxtujc nhijxy coo ja'a Dios hajxy hänäjty jim̄ wyiindäna'ay. Mänitä xuuxt hajxy miooyyä cødu'ug. 3-4 Mänitä Diosmoonsä wiingpä miejtpä. Jimä orojøønebøhñdy hänäjty miøødä. Mänit hoy tiänaaxiøpy maa ja'a orohaltar mäwiingonän, jim̄ mädøyyä maa ja'a Dios hänäjty yhäña'ayän. Mänitä poom may miooyyä coo jim̄ jiógät ja'a orohaltarnähgøxp. Coo'pä ja'a poomjoc hänäjty jim̄ maa ja'a Diosän. Jimä Dios hajxy hänäjty pia'ya'axy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty mabøjpä. 5 Mänitä Diosmoonsä ja'a jøønebøhñdy quionø'cy. Mänitä jøømbajc hoy quiuwobø'øy, ja'a hänäjty jim̄ hijpä maa ja'a altarän. Mänit quiuhga'tsnajxy naaxwiin. Mänit wiädsujcy mөөдä hänee yaaxy. Mänitä hujx ñajxy.

6 Haa ja'a näjuxtujcpä Diosmoonsähajxiä, ja'a xuuxt mөөдpä cødu'ugä, mänit hajxy ñiyhaxiøøyyänä coo hajxy hänäjty xiu'uxa'añ.

7 Mänit tu'ug xiuuxy. Mänitä caandøøtstuu quiahy hädaa yaabä naaxwiin mөөдä jøøn mөөдä nø'ty. Mänitä naaxwiin tiooyy ja'a hänäjty miädägøøghitpä cøxiä, mөөдä quepychaa mөөдä hujtshaay.

8 Mänitä Diosmoonsä ja'a miämetspä xiuuxy. Mänitädsä tun̄ crúundäbä hoy quia'ay mejjiooty. Tooby hänäjty je'e. 9 Mänitä miädøøgpä mejy ñø'tiøøyy. Cøxy ho'c ja'a animalhajxy jaduhñ. Cøjxä barco qyiñ.

10 Mänitä Diosmoonsä miädägøøgpä xiuuxy. Mänitä madsa'a crúundäbä quiahy jim̄ tsajpootyp. Tooby hänäjty je'ebä. Mänit hoy quia'ay maa ja'a miädägøøghitpä møjnøøjän,

maa ja'a miädägøøghitpä nøøgopcän. ¹¹ Jaduhnä madsa'a hänajty xiøhaty Tahm. Mänitä nøø miädägøøghitpä tiahmøøbiä. Mänitä jäya'ayhajxy may yho'cy.

¹² Mänitä Diosmoonsä miämädaaxpä xiuuxy. Mänitä xøø tu'nax yho'cy maa hänajty yhawijtstuquiän ja'a miädägøøghitpä. Jaduhnä po'o jiajpä møødä madsa'a. Mädaaxc-hora ja'a xøø hänajty quia'a hañ xøøm; mädaaxc-hora ja'a po'o hänajty quia'a hañ coods.

¹³ Mänitøchä wiistä tu'ug nhijxjäyøøyy tsajtcøxp. Mänit møc yaaxy:

—Coo ja'a Diosmoonsähajxy jiaac xú'uxät ja'a jaac tægøøgpä, mänitä jäya'ayhajxy jiaanç tehñ chaachpøga'añ, ja'a hajxy jii by tsänaabiä naaxwiin.

9

¹ Mänitä Diosmoonsä miämägøøxpä xiuuxy. Mänitøchä madsa'a tu'ug nhijxcahy, naaxwiin hoy quia'ay. Mänitä madsa'a hawaatst miooyyä coo ja'a jut jaduñ yhawägüi'tstú'udät ja'a jaanç tehñ quiøøcpä. ² Mänitä jut yhawägüi'tstuuty. Mänitä jøønjoc qui'ixc piädsøømy. Mänit cøxp chajpejty. Mänitä xøø cøjx wyiindägøøyyii. Mänitä tsajt cøjx jiaty jøønjocjooty. ³ Mänitä mamiu'u jocjooty piädsøømy. Mänit hajxy yaa tiägøøyy jäyøøbiä hädaa yaabä naaxwiin. Mänitä mu'u tøjpt hajxy miooyyä nebiä caa'ptiøjptän. ⁴ Mänit hajxy yhanehmä coo hujtshaay hajxy quia'a jøø'xät ni quepychaa. Je'e hajxy tiøbäp pønjatiä Diosseñä hänajty ca'a møød wyiinnähgopcøxp. ⁵ Coo pøn jaduhñ tiøbøøjät, jaduhñä mu'udøjpt jiäwø'øwa'añ nebiä caa'ptiøjpt jiäwø'øyän. Mägøøxpø'o ja'a mu'uhajxy hänajty miädøba'añ. Pero cabä cuhdujt hajxy miooyyä coo jäya'ay hajxy yaghó'ogät. ⁶ Ja wi'i yho'ogaambä jäya'ayhajxy hänajty, pero cab hajxy jaduhñ ñä'a ho'oga'añ.

⁷ Jaduhñ mäwíinädsä mu'uhajxy hänajty quiähxøøgy nebiä tsiptuumbä cuaayän. Jim hajxy hänajty miøødä quiuhduum nebiä orocuhjenbän. Jaduhñä wyiin jiojphajxy hänajty quiähxøøgy nebiä ya'adiøjcän. ⁸ Jaduhñä cuhwaay hajxy hänajty miøødä nebiä to'oxiøjcuhwaayän. Jaduhñä tiu'tsthajxy hänajty quiähxøøgy nebiä leóntu'tstän. ⁹ Nähbujxt cuhbujxt hajxy hänajty nebiä hacxpøjtän. Coo hajxy hänajty jiäyøy, jaduhñ hajxy hänajty jiädity nebiä tsiptuumbä cuaaguiarretän. ¹⁰ Jaduhñä tøjpt hajxy hänajty miøødä nebiä caa'ptiøjptän. Jaduhñä cuhdujt hajxy hänajty miøødä coo jäya'ay hajxy tiøbät mägøøxpø'o. ¹¹ Haa ja'a mu'u wyiindsønñhajxiä, jutjooty hänajty chäna'ay, ja'a jaanç tehñ quiøøcpä. Jegyhajty hijty je'e tiuñ Diosmoonsä; tøø yhøxquéjxänä. Abadón hänajty xiøhaty hebreohayuuc-haamby. Apolión hänajty xiøhaty griegohayuuc-haamby. Jaduhñ miädia'agytiägøøy, ja'a mäyajcuhdägoobiä.

¹² Jaduhñä tsø'ty tu'ug jiajtä. Metscä tsø'ty hänajty quia'a pedyiinä.

¹³ Mänitä Diosmoonsä miädädujcpä xiuuxy. Mänitøchä mädia'agy nmädooyy coo jäya'ay jim quiapxy maa ja'a orohaltarän, jim Dioswiinduum. Hamädaaxteecä orohaltar hänajty.

¹⁴ Mänitä Diosmoonsä miädädujcpä ñämaayy, ja'a hänajty tøøbä xiu'uxiä:

—Nøcx ja'a Diosmoonsähajxy mädaaxpä mäguejøøw, ja'a jim cuxochpä maa ja'a Eufatesmøjnøøjän.

¹⁵ Mänit hajxy hoy miägüejøøyyii. Mänit hajxy wyiingüejxä coo jäya'ay hajxy yaghó'ogät tu'ug tægøøgpuxy. Jäguemiä hajxy hänajty tøø yajnähdiijyii coo hajxy miäyaghó'ogät. Coo ja'a miädädujcpä Diosmoonsä jaduhñ xiuuxy, habaat jaduhñ coo hajxy jiatcø'owät.

¹⁶ Mänitøch nmädooyy coo mejtsmägo'xmíllón soldado hajxy hänajty miøødä; haagä cuaayhäñaaby hajxy hänajty jaduhñ.

¹⁷ Haagä caachpujxtä soldadohajxy hänajty. Jaduhñä pujxt color hänajty miøødä, møødä tsaptspä, møødä hucypiä, møødä pu'tspä. Jaduhñä cuaay quiopc-hajxy hänajty nebiä leóncopcän. Tægøøgtu'u hänajty jii by piädsøømy yhaawjooty, møødä jøøn, møødä joc, møødä azufre. ¹⁸ Jaduhñä jäya'ayhajxy yaghó'cä ja'a tu'ug tægøøgpuxypä, jøønhaam,

joc-haam, azufrehaam. ¹⁹ Jimä cuaay mäjaa hajxy hänajty miøødä maa yhaawha-xiän møød jii by maa tiu'tsthajxiän. Jaduhnä tiu'tsthajxy hänajty quiähxø'øgy nebiä tsahñdycopcmøødpän. Ja'a tiu'tsthaama jäya'ay hajxy hänajty yajtsu'uch.

²⁰ Pero ja'a jäya'ayhajxy ja'a mähmøøyyäbä, cabä haxøøgcuhdujt hajxy ñajtsixøøyy. Møjcu'ugong hajxy hänajty jiaanč tehñ wyiingudsähgøøñäp, møødä oronähwopy, møødä platanähwopy, møødä hobiujxtnähwopy, møødä tsaahädiuñ, møødä quepychech. Cab yø'øduhmä ñä'ä hixy, ni quia'a mädoy, ni quia'a yo'oy. ²¹ Wi'i jäya'ay-yagho'pnä ja'a jäya'ayhajxy hänajty. Wi'i miäbädaacnä hajxy hänajty haxøøgwiinmahñdyhaam. Wiingä tågachä to'oxiøjc hajxy miøødtsäna'ayñä. Møød hajxy hänajty wyi'i mieechñä.

10

¹ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy jaanč tehñ miäjaamøød. Jim hänajty miänacy tsajpootyp. Jocjooty hänajty miänacy. Jimä hi'inč hänajty miøødä quiuhduum. Jaduhnä wyiin jiojp hänajty jiajy nebiä xøøjän. Jaduhnä tiocy hänajty quiähxø'pä nebiä toobiän. ² Jimä nocyhuung hänajty quiø'øbøc-haty ja'a haxädsajtstu'udypä. Mänitä yhahoodiecy piädaacy mejywyiing. Mänitä yhanajtytiocy piädaacy tø'ødstuum. ³ Mänit møc yaaxy nebiä leóngän. Mänitä hänee ja'a juxtujcpä yaaxwiimbijty. Capx hajxy jaduhn. ⁴ Mänitøch nja tågø'øwaañ cujahbiä waambä häneehajxy quiapxy. Mänitøchä jäya'ay tu'ug xñämaayy jim tsajpootyp:

—Cab jaduhn mgujáayät nebiä häneehajxy quiapxiän. Ni pøñ jaduhn mga'a yajmøødmädiä'agät.

⁵ Haa ja'a Diosmoonsä hänajty jim tänaabiä mejywyiing møød jim tø'ødstuum, mänit yhaoguiø'ø chajxajy. ⁶ Mänit miänaañ:

—Cøjxta'axiøø ja'a Dios ñä'ägädä hity. Cøxiä quiunuu'xy møødä tsajt, møødä naaxwiin, møødä mejy, hotyehñ miädyiijatiä. Ja'a Dios jaduhn mänaamb cooc tøø yhabaatnä. ⁷ Cooyhabaadät coo ja'a miäjuxtujcpä Diosmoonsä xiu'uxa'añ, tøø ja'a Dios hänajty yajtøjiaty nebiä quiuguexyhajxy hänajty jecy tøø yhawaanän. Cabä wiinghäna'c yhawaanä; ja'a quiuguexiähajtiä yhawaanä.

⁸ Mänitøchä jäya'ay jim tu'ug xñämáaguiombä tsajpootyp:

—Nøcx ja'a nocyhuung pøjtsow ja'a haxädsajtstu'udypä, ja'a Diosmoonsä quiø'øbøc-hajpiä.

⁹ Mänitøchä Diosmoonsä ja'a nocyhuung hoy nmäyujwa'añ cooch xmió'owät. Mänitøch xñämaayy:

—Pøc; pu'uy. Pa'ag mhaawjooty mjuø'øwa'añ nebiä møjtsiinnøøjän. Pero coo jii by quiäda'aga'añ maa mjøø'xytiøjcän, mänit mjuø'øwa'añ coo tiahmä.

¹⁰ Mänitøchä nocyhuung hoy njaanč pøjtsoy. Mänitøch njaanč puhy. Pá'aghøch jaduhn njaanč juøøyy nhaawjooty nebiä møjtsiinnøøjän. Pero coo jii by jiaanč cädaacy maač njøø'xytiøjcän, mänitøch njaanč juøøyy coo tiahmä. ¹¹ Mänitøch hajxy xñämaayy:

—Tsipcøxp mnägapxtägätsät nebiä jäya'ayhajxy jiada'añ yhabeta'añän, ja'a hajxy jim tsänaabiä wiinduhmyñaaaxwiin, ja'a hajxy wiinduhmyhayuuc mädiacpä, møødä gobiernähajxy.

11

¹ Mänitøchä paxyquipxt hajxy xmioooy. Mänitøch hajxy xñämaayy:

—Nøcx ja'a Diostøjc quipx møødä altar. Mächow ja'a jäya'ayhajxy, nänaagä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy. ² Pero cab jaduhn jim mguipxät Diostøghaguuy. Ja'a jäguembä-jäya'ay ja'a cuhdujt hajxy tøø mio'oyii coo hajxy jim guiobiernähädät maa ja'a Dioscajptän juxychägui'xmejtspo'o. ³ Nguexäämbiøchä nguguexy metscä coo hajxy jim miädiä'agät ja'a høøhcøxpä juxychägui'xmejtspo'o. Jiñwitmøød hajxy wiädita'añ.

⁴ Haa ja'a Diosquexyhajxy nämetspä, ja'a olivoquepy hajxy je'e ja'a metspä, mөөдä ceratoyohñdy metspä, ja'a jim tänaabiä Dioswiinduum. Ja'a Dios ja'a naaxwiin cunuu'x.
⁵ Coö ja'a Dioscuguexyhajxy hänajty cөxypanejpiä jia tuna'añii, mänitä jөөн hajxy yhөxpäxujja'añ yhaawjooty. Cөxy toyaambä miädsiphajxy hänajty jaduhñ. Jaduhñ hajxy yho'oga'añ. ⁶ Cuhdujtmөөдä Dioscuguexyhajxy hänajty coö hajxy quia'a yajtú'uwät, naagxөө hajxy hänajty miädia'aga'añ ja'a Dioscөxpä. Jaduhñä cuhdujt hajxy hänajty miөөдäbä coö nөө hajxy wia'añdiúnät, yajnө'tycójät. Jaduhñä cuhdujt hajxy hänajty miөөдäbä coö ja'a jäya'ay hajxy yajpa'ambédät hädaa yaabä naaxwiin, coö häyohn hajxy yagjadөөjät, naaghoocä jioothajxy hänajty chocy. ⁷ Coö hajxy hänajty tөө miädiaacpädөөñä, mänitä animal jiiby tu'ug piädsөma'añ maa ja'a jut jaanç tehñ quiөөcpän. Mänitä Dioscuguexyhajxy yagho'oga'añii. ⁸⁻⁹ Tägөөgxөө ja nähgupc hajxy jim wyijtsna'awa'añ möjcajptooty maa ja'a Jesús jecy miөjpahbejtän cruzcөxp. Haa ja'a cajptjäya'ayhajxiä, haxөөгä cuhdujt hajxy hänajty miөөдä nebiä jecyjiäya'ay ja'a cuhdujt hajxy hijty miөөдän, ja'a hajxy hijty jim jegyhajty tsänaabiä Sodoma möөдä Egipto. Cabä cuhdujt hajxy ñä'ägä yega'añ coö ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jim yajnaaxtägө'өwөөjät. Minaamb hajxy yheeba'añii. Wiinduhmyhagajpt hajxy choona'añ. Cөjhayuuc hajxy miädia'aga'añ. ¹⁰ Jaanç tehñ xioonda'agaambä jäya'ayhajxy hänajty coö ja'a Dioscuguexyhajxy hänajty tөө yho'ogy. Paady hajxy hänajty jootcuyc ñijiäwөөyyänä, cab hajxy hänajty yhadsibáañänä. Paady hajxy hänajty hotyijä ñä'a nimio'owa'añii hamiñ haxөpy. ¹¹ Coö tägөөgxөө ja nähgupc hänajty tөө yhabety, mänitä Dios ja'a quiuguexyhajxy hänajty yagjujypiöga'añ jadähooc. Pөnjaty hänajty hixaamb, mänit hajxy hänajty chähgөөbiöga'añ. ¹² Mänitä Dioscuguexyhajxy miädowa'añ coö hajxy hänajty mөc miөjya'axyii jim tsajpootyp:

—Pet hajxy yam cөxp.

Mänit hajxy jocjooty ñөcxa'añ tsajpootyp. Hixáañäp hajxy ja'a miädsípäm. ¹³ Mänitä hujx jaanç tehñ miөc ñaxa'añ. Mänitä төjc may piuma'añ ja'a miämajc-hitpä jim cajp-tooty. Juxtujcmilä jäya'ayhajxy yho'oga'añ. Ja'a hajxy hänajty tөө jiaac mähmө'өyábä, jaanç tehñ chähgө'өwaamb hajxy jaduhñ. Mänitä Dios tsajpootypä hajxy wyiin-gudsähgө'өwa'añ.

¹⁴ Jaduhñ ja'a tsө'ty ñajxy ja'a miämetsc-hoocpä. Paquiä yhabaadáañgombä coö ja'a miädägөөgpä ñaxáañgombä.

¹⁵ Mänitä miäjuxtujcpä Diosmoonsä xiuuxy. Mänit hajxy jim mөc yaaxy tsajpootyp:

Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsөñhajtäm.

Tөө je'e miөjtägө'өy wiinduhmyñaaxwiin.

Cөjxta'axiөө guobiernähadaañnä.

¹⁶ Jimä nähii'xmädaaxpä majjäya'ay ja'a Dios hajxy hänajty jiuhhäñaawiädity. Mänitä Dios hajxy hoy wyiinjiicäda'agy. Wyiingudsähgөөyy hajxy jaduhñ. ¹⁷ Mänit hajxy miänaañ:

Dios, höjts miich nWiindsөñhajpy.

Cөxiä miich mäjaa mmөөдä. Cөjxta'axiөө miich mhity.

Dioscujú'uyäp coö miich tөө mmөjtägөөñä, coö tөө mdägөөñä gobiernähajpä.

¹⁸ Tөө ja'a jäya'ayhajxy nägөxiä jia jootma'ady. Pero tөө yhabaady coö miich myajcumädowaañnä.

Tөө yhabaady coö miichä ho'ogyjiäya'ayhajxy myajtөyhajtyegaañnä, coö myajcuhdägoyyaañnä pөnjatiä jäya'ayhajxy yaa yajtu'udägooby hädaa yaabä naaxwiin.

Jaduhñ tөө yhabaatpä coö miichä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy mmo'owa'añ pөnjaty miich tөө xquiapxpaady, möөд pөnjatiä mmädia'agy hamuumdu'joot tөө xyajtu-unä,

mөөд pөnjaty miich tөө xwyiingudsähgө'өy, hoyyä möjtuunğ hajxy tөө quia'a ja mөөдhaty.

¹⁹ Mänitā Diostøjc jim̄ yhawaach tsajpootyp. Mänitā caja jiīby quiähxø'cy tøgooty mөөдä contrato, ja'a Dios jecy yajcuhdújcäbä. Mänit tiägøøyy wädsujpä. Mänitā hänee mөc jiīdijty; mөөдä hujx mөc ñajxy. Mänitā caandøøtstuu may quiahy.

12

¹ Mänitā hijxtahnd jim̄ quiähxø'cy tsajtcøxp jaanč teh̄m hoy-yagjuøøñä. Jimä to'oxiøjc hänajty tu'ug yhajajy nebiä xøøjän. Jimä po'o hänajty yajtehm̄bety. Majmetscä madsa'a hänajty quiuhjen̄haty. ² Tøø hänajty tiehm̄ yhabaatnä coo yhuungpaada'añ. Paady hänajty wyi'i ya'axy. ³ Mänitā hijxtahnd wiingpä wyiingähxø'combä. Tu'ugä dragón hänajty cruundä. Tsaptsä ñi'x hänajty. Juxtujcä quiopc hänajty haagä cuhjen̄mөөд. Majcä quiaa'pt hänajty. ⁴ Tiu'tsthaamä madsa'a tu'ug tægøøgpuxypä yajcahy naaxwiin ja'a tsajtcøxpä. Mänitā dragón hoy wyiindänaaxiøpy ja'a to'oxiøjc ja'a hänajty huungpaadaambä. Nägooyyā yhuung hänajty myina'añ, mänit hänajty chu'udsa'añ. ⁵ Mänitā ya'ayhäna'c myiññ. Je'e hänajty tunaamb gobiernä wiinduhmyñnaaxwiin. Mөc hänajty jaduñ jiaanč teh̄m yhane'ema'añ. Mänit jim̄ yajnøcxä Dioswiinduum. ⁶ Mänitā to'oxiøjc piäyø'cy. Pactuum ñøcxy. Jimä Dios hänajty tøø yajñahdijy coo jim̄ yajcayøøjtät mil cumejtsmägo'x cudägøøghii'xxøø.

⁷ Mänitā tsip jim̄ piädø'nä tsajpootyp. Ja'a Miguel hänajty tuumb Diosmoonsäwiindsøn. Je'e ja'a Diosmoonsähajxy miøødpädø'c. Ja'a dragón ja'a mioonsähajxy mөөdpädø'pä. Mänit hajxy ñiñamejtsä. ⁸ Cabä dragónhajxy ñä'ä mäjädaacy. Mänit hajxy quia'a cuhdujtmóoyyänä coo hajxy jim̄ jiaag hídät tsajpootyp. ⁹ Mänitā dragónhajxy jim̄ yhøxquéjxänä; yaa hajxy miänajnä hädaa yaabä naaxwiin. Haa ja'a dragónhajpä, ja'a møjcu'ugong je'e, ja'a jecychahñdy je'e. Jaduhñ je'e xiøhajpä Satanás. Je'e hajxy yaa xwiinhóhñäm hädaa yaabä naaxwiin.

¹⁰ Mänitā jäya'ay jim̄ mөc yaaxy tsajpootyp.

—Tøø ja'a Dios miäjäda'agy. Gobiernä je'e tiunaamby mөөдä Jesucristo. Tøø ja'a møjcu'ugong yhøxquéjxänä. Xøømdsuhm̄ højts nmägu'ughajpähajxy hijty jim̄ yajñahdsomyi Dioswiinduum. ¹¹ Paady højts nmägu'ughajpähajxy tøø miäjäda'agy, coo ja'a Meeghuung hajxy tøø xñähho'túutäm, mөөд coo ja'a Dios hajxy quiaapxpaady. Hoy hajxy hänajty jia ho'oga'añ, cab hajxy hänajty chähgø'øy. Hamdsoo hajxy jaduñ ñiñähdujčä coo hajxy yhö'ogät. ¹² Mxoondä'agap hajxy, pønjaty jim̄ tsänaaby tsajpootyp. Pero pønjaty jiīby tsänaaby naaxwiin, haxøøg hajxy mähøcy mjada'añ mhabeta'añ, je'eguiøxpä coo ja'a møjcu'ugong hajxy jiīby tøø xñägäda'agy. Hawa'anda'agaambä møjcu'ugong jaduñ. Ñajuøøby jaduñ coo cuhdujt jejcy quia'a mөөdhada'añ coo cøxypänejpä jiatcø'owät.

¹³ Coo ja'a dragón yhiixy coo hänajty tøø quiäda'agy naaxwiin, mänitā to'oxiøjc tiägøøyy päboobiä, ja'a hänajty tøø yhuungpáadiäbä. ¹⁴ Mänitā to'oxiøjc wiistäqueect metsc miooyyā møjaty, neby jaduñ jäyøy ñøcxät pactuum maa hänajty yajcaya'añiñän tægøøgjomøjtä cupc. Jäguemä dragón miähmø'owät. ¹⁵ Mänitā dragón nøø com̄ yhøxpäxujy nebiä to'oxiøjc jaduñ ñøøgomdsømøøjtät. ¹⁶ Mänitā nøøgom̄ cøjx yhuugø'øy naaxooty. Puhbejtä ja'a to'oxiøjc jaduñ. ¹⁷ Mänitā dragón ja'a to'oxiøjc jiaanč teh̄m ñähawa'andaacy. Mänitā dragón tiägøøyy tsiptuumbä mөөдä to'oxiøjc yhuunghajxy, ja'a hajxy hänajty yaa tsänaabiä hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mähøjpä, ja'a Jesucristo hajxy hänajty capxpaatpä.

13

¹ Jim̄høch hänajty ndäna'ay mejypia'a. Mänitøchä animal cruundä nhixpädsøømy mejjiooty. Juxtujcä quiopc hänajty haagä xøømөөд. Haa ja'a xøø jaduñbä, haagä haxøøgjatiä Dios hajxy ñänømy. Majcä quiaa'pt hänajty haagä cuhjen̄mөөд. ² Jaduhñä ñi'x hänajty nebiä cuxiøøbøjtän. Jaduhñä tiecy hänajty nebiä osotequiän. Jaduhñä yaaw hänajty nebiä leónhaawän. Mänitā animal møjcuhdujt miooyyā mөөдä mөcmäjaa. Ja'a

dragón jaduhñ yejc; yhamdsoo je'e jaduhñ. ³ Tu'ugä animal quiopc hñajty quiähxø'øgy nebiä cuhbuxypän. Tøø hñajty chóoccombä. Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiaanč tehñ yagjuøøyy. Mänitä animal hajxy tiägøøyy pawädiipä. ⁴ Mänitä dragón hajxy wyiingudsähgøøyy, je'eguiøxpä coo ja'a animal mõjcuhtujt hñajty tøø mio'oy. Jaanä ja'a animal hajxy wyiingudsähgøøbiä. Jaduhñ hajxy hñajty miäna'añ:

—Ni pøn mäjaa jaduhñ quia'a møødä nej yø'ø animal mäjaa miøødän. Ni pøn jaduhñ quia'a mäjäda'agät coo yø'ø animal hajxy ñä'a mädsibó'øwät.

⁵ Mänitä animal cuhdujt miooyä coo ja'a Dios haxøøg ñänómät. Jaduhñ quiuhdujtmóoyyabä coo yhané'emät juxychägui'xmajtspo'o. ⁶ Jaanč jatcøøyy jaduhñ. Haxøøgä Dios jiaanč nänøømy, møødä Dios tiøjc, møød hajxy jim hijpä tsajpootyp. ⁷ Jaduhñ quiuhdujtmóoyyabä coo miädsibó'øwät ja'a Dioshuunghajxy, coo ja'a Dioshuunghajxy quia'a yajmäjäda'agøøjät. Mänit quiuhdujtmóoyyabä coo ja'a jäya'ayhajxy yhané'emät nägøxiä, ja'a hajxy yaa tsänaabiä wiinduhmyñaaxwiin. ⁸ Je'eds hajxy jaduhñ animalwiingudsähgøøyy, pønjatiä xiøø hñajty jim ca'a miimb cujaay nocyquiøxp, ja'a Meeghuung miøødpä, ja'a højts xñähho'túutämbä. Pønjaty cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän, je'edsä xiøøhajxy jim miimb cujaay nocyquiøxp. Tøøyyämä xiøøhajxy hñajty quiujähyyäxä coo ja'a naaxwiimbä yhawijy tiøø'xtaacy.

⁹ Naxy hajxy hädaa mhuuc tehñ wyiinjuó'øwät. ¹⁰ Pønjaty mädsuumb, yajtsuumdägatsaamb hajxy je'ebä. Pønjaty mäyagho'p espadahaam, jaanä jaduhñ hajxy yagho'tägatsaanäbä espadahaam. Hix, pønjaty jaduhñ Dioshuung, tsipcøxp hajxy miee'xtügät; tsipcøxp hajxy miäbögät.

¹¹ Mänitøchä animal wiingpä nhijxnaaxwiimbädsøømy. Jaanä cruundä je'ebä. Metscä quiaa'pt hñajty je'e nebiä meeghuungcaa'ptän. Wiing hñajty quiapxy miädia'agy nebiä dragóngän. ¹² Jaduhñsä mõjcuhtujt hñajty miøødäbä nebiä jayøbajtpä mõjhanimalän. Quipxy hajxy hñajty yhané'emy nämetscä. Mänitä miämetspä mõjhanimal yhanehmy coo ja'a jayøbajtpä wyiingudsähgø'øwøøjät, ja'a hñajty cuhbuxypä tøø chó'oguiäbä. ¹³ Haa ja'a mõjhanimal miämetspä, madiu'u hijxtahnd yajcähxø'cy haagä hoy-yagjuøøñäjaty. Hijxwiinduumä jøøn yajcahy naaxwiin. ¹⁴ Coo ja'a jaya'ayä hijxtahnd hajxy yhi-jxy, yaghijxmañøøyyä hajxy jaduhñ. Mänit hajxy ñämaayyä coo ja'a animal hajxy yhädiuunxät, ja'a hñajty tøø quiuhbuxyíjábä. ¹⁵ Mänitä miämetspä animal quiuhdujtmóoyyä coo ja'a animal yhädiuunxaxy yagjujypiögät, yajcapxó'øgät. Jaduhñ je'e quiuhdujtmóoyyabä coo yajyagho'ogøøjät pønjatiä animalhädiuunxaxy ca'a wiingudsähgø'øwaamb. ¹⁶ Mänitä tsaangu'ughajxy nägøxiä yajseñapädaacy maa yhahoguiø'øhajxiän, o maa wyiinnähgopcøxphajxiän, miøjjä miuutscä, miäyøø quia'a mäyøøjä. ¹⁷ Pøn hñajty ca'a señamøød, pønä animal xiøø hñajty ca'a møødhajtäp, o ja'a ñúmero, cabä cuhdujt hajxy hñajty mio'oyii coo hajxy jiüyät, coo hajxy tióogät. ¹⁸ Pøn cuhwijy, pøn wiinjuøøby, ween yhuuc najuø'øy nebiä animal ñúmero miädia'agytiägø'øy. Jaduhñ je'e nebiä jäya'ay ñúmeron. Jue'e ñúmero jaduhñ, tädujmägo'x cudägøøghii'xtädujc.

14

¹ Mänitøchä Meeghuung nhijxy coo jim tiäna'ay Sióntunähgøxp. Jimä jäya'ayhajxy hñajty piadänaabiä nämägo'x cujuxychägui'xmädaaxc mil. Yhaagä møød hajxy hñajty cujaay wyiinnähgopcøxphajxy ja'a Meeghuung xiøø møødä Tieedy xiøø. ² Mänitøch jim nmädooyy tsajpootyp nebiä mõjnøø may jäditiän, nebiä hänee mõc ya'axiän. Jaduhñ hñajty yajmädoobä nebiä harpa may miäna'añän. ³ Ja'a nämägo'x cujuxychägui'xmädaaxc milpä jäya'ay, ja'a hajxy hñajty tøø yajnähwa'achíjábä hädaa yaabä naaxwiin, jemyhøy hajxy hñajty jim yhøøby Dioswiinduum. Haa ja'a nämädaaxpä animalhajxiä, jim hajxy hñajty piahäna'ay møødä majjäya'adiøjc-hajxy. Cabä wiinghänä'c-hajxy jiada'añ ja'a jemyhøy jaduhmbä. ⁴ Haa ja'a nämägo'x cujuxychägui'xmädaaxc milpä jäya'ayhajxiä, cabä wiingto'oxiøjc hajxy hñajty tøø

miøødtsäna'ay. Jaanč tehñ yhoy hajxy hänajty jäya'ayhaty. Majatiä Meeghuung hänajty ñøcxø'oy, pianøcxyp hajxy hänajty jaduñ. Jayøbajt hajxy yajnähdiijä coo hajxy yajnähwa'adsøøjät, coo hajxy yhuunghadøøjät ja'a Diósäm møødä Meeghuungäm. ⁵ Ni mänaa hajxy quia'a hønnda'agy. Cab hajxy tii poj tii cädieey miøødä jim Dioswiinduum.

⁶ Mänitøchä Diosmoonsä wiingpä nhijxy; jim hänajty jäyøøwiädity tsajtcøxp. Ja'a Diosmädia'agy hänajty yegaamby ja'a ni mänaa ca'a tægajtpä. Nägøxiä ja'a jäya'ayhajxy hänajty mio'owa'añii, ja'a hajxy yaa tsänaabiä wiinduhmyhagajpt, hoy hajxy wiinghayu-ucjaty jia møødä. ⁷ Mänitä Diosmoonsä møc miänaañ:

—Wiingudsähgø'ow ja'a Dios hajxy. Näma'aw hajxy jaduñ coo miøjjä jiaančhä. Tøø yhabaady coo ja'a Dios jäya'ay yajtyyhaajtyyega'añ. Je'eds cøjx yhädiuñ tsajpootyp møødä naaxwiin, møødä mejy, møødä nøøgopc.

⁸ Mänitä Diosmoonsä tu'ug jiaac mänaañ:

—Tøø ja'a møjcajpt Babilonia quiuhdägoj, je'eguiøxpä coo ja'a quiuhdujt jiaanč tehñ yhaxøögä. Tøø ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä piajatcø'oy ja'a Babilonia quiuhdujt.

⁹ Mänitä miädägøøgpä Diosmoonsä møc miänaañ:

—Pønä animal wiingudsähgøøby møødä yhädiuunnaxy, pøn yajseñapädaacp wyi-innähgopcøxp o quiø'ogøxp, ¹⁰ hoyhoyyä Dios jiaanč tehñ yajcumädowa'añ. Jøønjooty, azufrejooty hajxy chaächpøga'añ Diosmoonsäwiinduum møødä Meeghuungwiinduum.

¹¹ Cøjxta'axiøø hajxy chaächpøga'añ xøømdsuhñ, pønjatiä animal wiingudsähgøøby møødä yhädiuunnaxy, pønjatiä seña jim møødhájtäp. ¹² Pønjatiä Diosmädia'agy mæbøjp møødä Jesucristo miädia'agy, ween hajxy tehñgajnä miee'xtucy.

¹³ Mänitøchä jäya'ay jim tsajpootyp xñämaayy:

—Cujaay jaduñ: “Pønjatiä Diosmädia'agy mæbøjp, coo hajxy yhó'ogät, jootcuyc hajxy yhida'añ.” Tøyhajt jaduñ. Poo'xáannäp hajxy jaduñ. Jiahmiedsaambiä Dios jaduñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy tøø yajtuñ. Nømä Dioshespíritu miäna'añ.

¹⁴ Mänitøchä jäya'ay tu'ug nyuughijxy. Poobjocøxp hänajty yhäña'ay. Orocuhjén hänajty quiuhjenhajpy. Arrozsujt hänajty quiø'ogaphajpy jaanč tehñ jioj. ¹⁵ Mänitä Diosmoonsä tu'ug piädsøømy maa ja'a Diostsajtøjcän. Mänitä jäya'ay miøjyaaxä møc, ja'a hänajty häñaabiä jocøxp:

—Tøø yhabaady coo ja'a päda'agy myajpädø'ogät jii by naaxwiin. Tøø ja'a tiøøm miäjay. Nøcx yajpädø'og.

¹⁶ Mänitä päda'agy hoy jiaanč yajpädø'ogy arrozsujthaam hädaa yaabä naaxwiin. Jaduñ miädia'agytiägø'oy coo ja'a jäya'ayhajxy yajcumädowa'añii, ja'a hajxy haxøøgcuhdujtmøødpä.

¹⁷ Mänitä Diosmoonsä wiingpä piädsøømgombä maa ja'a Diostsajtøjcän. Jimä arrozsujt hänajty quiø'ogaphajpä jaanč tehñ jioj. ¹⁸ Mänitä wiing Diosmoonsä piädsøømy maa ja'a altarän. Je'e cuhdujtmøødä maa ja'a jøøngøxpän. Mänitä Diosmoonsä møc miøjyaaxä ja'a arrozsujt cabhiipä:

—Tøø ja'a tsaatyp jii by cha'amy naaxwiin; nøcx yajpädø'og arrozsujthaam.

¹⁹ Mänitä tsaatyp hoy jiaanč yajpädø'ogy arrozsujthaam hädaa yaabä naaxwiin. Mänit hoy piäda'agy maa nähhädiunø'oyän maa hajxy tiehñdse'ediän. Jaduñ mäwíinädsä Dios yajtsaächpøga'añ ja'a hajxy tøø quia'a mæbøquiäbä. ²⁰ Cajtpa'a ja'a tsaatyp hajxy hoy tiehñdse'edy. Comä nø'ty piädsøømy maa nähhädiunø'oyän. Møjwiinä nø'tymejy quiojy tægøøgmägo'x kilómetro. Coo'pä nø'ty hänajty maa ja'a cuaay frenon.

15

¹ Mänitøchä wiinghijxtahñd jim nhijxy tsajpootyp jaanč tehñ yhamøj, hoy-yagjuøøñä. Juxtújc-høchä Diosmoonsä nhijxy haagä häyohnmøød. Je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dios juxtújc-hooquiä jiaac yajtsaächpøga'añ ja'a hajxy yaa ca'a mæbøjpä hädaa yaabä naaxwiin.

² Mänítøchä hijxt nhijxy. Jim hänajty hamøj quioonna'ay. Nebiä mejjiän hänajty quiähxø'ogy. Jaduhñ hänajty quiähxø'pä nebiä toobiän. Jimä jäya'ayä hijxt hajxy hänajty wyiindäna'ay, ja'a animal hajxy hänajty tøø quia'a yajmäjäädá'aguiäbä møødä seña, møødä xiøø, møødä ñúmero. Jimä harpa hajxy hänajty miøødäbä. Ja'a Dios jaduhñ yejc. ³ Jaduhñ hajxy hänajty yhøy nebiä Moisés jecy yhøøyyän. Je'e ja'a Dios jecy mäduun. Jaduhñ hajxy hänajty yhøøbä nebiä Meeghuung yhøøyyän: Wiindsøn Dios, cøxiä miich cuhdujt mjaanç tehñ miøødä. Møj jaanç miich mjaanç tehñ tiuñ.

Jaanç tehñ yhoy miich mguhdujt jaduhñ. Miich mhanehmby wiinduhmyhagajpt.

⁴ Caj miich tii poppä tii cädieey mmøødä. Nägøxiä miichä jäya'ayhajxy xwyiingudsähgø'øy. Nägøxiä hajxy miäna'añ cooc mmøjjä cooc mjaançhä. Minaamb miich jäya'ayhajxy nägøxiä xwyiingudsähgø'øwa'añ, ja'a hajxy wiinduhmyhagajtpä, je'eguiøxpä coo hajxy tøø yhixy tøø miädoy coo miich mguhdujt jiaanç tehñ yhooyä.

⁵ Mänítøchä Diostsajtøjc nhijxhawaach jim tsajpootyp maa ja'a Dios yhäña'ayän.

⁶ Mänitä Diosmoonsähajxy jii by piädsøømy, ja'a häyohnmøødpähajxy ja'a näjuxtujcpä. Poobwit hajxy hänajty miøød jaanç tehñ wia'ads. Jimä orowøøn hajxy hänajty miøødä chi'tsnähgøxp. ⁷ Mänitä orotsim hajxy cødu'ugjaty miooyy. Tu'ugä animal jaduhñ yejcy ja'a nämädaaxpähajxy hänajty jim häñaabiä Dioswiinduum. Hujtsjatiä orotsim hänajty. Je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dios ja'a jäya'ayhajxy jiaanç tehñ yajcumädowna'añ, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä. Cøjxta'axiøø ja'a Dios ñä'ägädä hity. ⁸ Jii by Diostsajtøgooty, haagä joc jii by pu'xwädijp. Jimä joc choon maa ja'a Dios møj jaanç yhitiän. Caj pøn jii by hoy ñä'ägädä tägø'øwa'añ tsajtøgooty høxtä coonä ja'a Dios hänajty juxtujc-hooc tøø yajtsaächpøcy ja'a jäya'ayhajxy ca'a mäbøjpä.

16

¹ Mänítøch nmädooyy coo jäya'ay møc quiapxy Diostsajtøgooty. Mänitä Diosmoonsä näjuxtujcpä ñämaayyä:

—Nøcx hajxy cuhmänactem jii by naaxwiin ja'a orotsimjootypä. Je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dios jiaanç tehñ yajcumädowna'añ ja'a hajxy ca'a mäbøjpä.

² Mänitä Diosmoonsä tu'ug hoy quiuhmänactemy hädaa yaabä naaxwiin ja'a yhorotsimjootypä. Pønjetiä animalseña hänajty møød ja'a hamøjpä, pønjetiä yhädiuunnaxy hänajty wiingudsähgøøyyäp, nägøxiä haxøøgpu'uds hajxy piaatä ja'a jaanç tehñ pi-ahmbä.

³ Mänitä Diosmoonsä miämetspä hoy quiudemø'øy mejjiooty ja'a yhorotsimjootypä. Mänitä mejyñøø jiajty nebiä ho'ogyjäya'añø'tiän. Cøjx yho'ogy mädyii jaty jii by tsänaaby mejjiooty.

⁴ Mänitä miädägøøgpä hoy møjnøøjooty quiudemø'øy ja'a yhorotsimjootypä møød jim nøøgopcjooty. Mänitä nøø jiajty nebiä nø'tiän. ⁵⁻⁶ Mänitä Diosmoonsä ja'a nøøgüeendähajpä miänaañ:

—Wiindsøn Dios, caj miich tii poppä tii cädieey mmøødä. Cøjxta'axiøø miich mhity. Hoy jaduhñ coo miichä jäya'ayhajxy tøø myajtsaächpøcy, coo nø'ty hajxy tøø myaghu'ugy, je'eguiøxpä coo miich mgu'ug xyajpuhho'cä møødä miich mmädia'agy hajxy tøø xya-jwä'xäbä.

⁷ Mänitä tu'jäya'ay miänaañ maa ja'a altarän:

—Tøyhajt jaduhñ. Wiindsøn Dios, hoy jaduhñ coo miichä jäya'ayhajxy tøø myajtsaächpøcy. Miich cuhdujt cøxiä mmøød.

⁸ Mänitä Diosmoonsä ja'a miämädaaxpä ja'a xøø yajwiingutemøøyy ja'a yhorotsimjootypä. Mänitä xøø quiuhdujtmooyy coo ja'a jäya'ay ñø'ogät. ⁹ Hoyhooyyä jäya'ayhajxy cøxiä tiooyy. Pero cabä yhaxøøgcuhdujt hajxy hänajty jia najtshixø'øwa'añ.

Haxøøgjatiä Dios hajxy ñänøømy ja'a jim tsajpootypä. Cabä Dios hajxy piädaacy møj jaančh, hoyyä Dios cuhdujt jia møødä maa ja'a häyohngøxpän.

¹⁰ Mänitä Diosmoonsä miämägøøxpä quiudemøøyy maa ja'a animal hänajty yhäña'ayän, ja'a yhorotsimjootypä. Mänit cøjx wyiingoodsø'oy majatiä animal hänajty yhane'emiän. Mänitä jäya'ay tiots hajxy yajtsu'udsøøyy je'eguiøxpä coo hajxy hänajty jiaančh tehñ chaächpøcy. ¹¹ Paadiä Dios hajxy haxøøgjaty ñänøømy. Cabä yhaxøøgcuhdujt hajxy hänajty jia najtshixø'øwa'añ.

¹² Mänitä Diosmoonsä ja'a miädädujcpä jiiby quiudemøøyy Eufratesmøjnøøjooty, ja'a yhorotsimjootypä. Mänitä nøø tiøøch. Jaduhñä reyhajxy hänajty hoy ñaxø'øwa'añ, ja'a hajxy hänajty jim tsohñda'agaambä maa ja'a xøø piädsømiän.

¹³ Mänitøchä haxøøgjuøhñdy tægøøg nhijxpädsøømy. Jiiby hajxy piädsømmøøyy maa ja'a dragón yhaawjootiän, møød maa ja'a animal yhaawjootiän, møød maa ja'a miämetspä animal yhaawjootiän, ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hänajty yajwá'xäbä. Jaduhñä haxøøgjuøhñdy hajxy hänajty quiähxø'øgy nebiä yocchän. ¹⁴ Hix, møjcu'uhajxy je'e. Hoy-yagjuøøñäjaty hajxy hänajty yajcähxø'øgy. Mänitä reyhajxy hoy nägøxiä wioyii, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, coo hajxy nøcxy chiptuna'añ møødä Dioscøxpä, mänaa ja'a Dios yajnähdiijiän coo chiptuna'añ. Mäjaamøødä Dios jaduhñ. ¹⁵ Jaaya'ay jaduhñ mänaamb: “Cab jaduhñ pøn ñä'ägädä najuø'oy mänáajøch hänajty ngäda'aga'añ. Jootcujc je'e pønä Diosmädia'agy hänajty hamuumdu'joot mäbøjp. Jaduhñ mäwíinäts hänajty yhida'añ nebiä jujcypiän. Cabä hänajty chähdiunaannä.” ¹⁶ Mänitä reyhajxy yhamugøøyy maa xiøhatiän Armagedón ja'a hebreohayuuc-haamby.

¹⁷ Mänitä Diosmoonsä ja'a miäjuxtujcpä cøxp quiuhdeemñajxy ja'a yhorotsimjootypä. Tu'ugä jäya'ay møc quiapxy maa ja'a Dios yhäñaadiaactän jim tsajpootypä:

—Tøø jaduhñ miaañä.

¹⁸ Mänit wiädsujcy møødä hänee yaaxy. Mänitä hujx møc ñajxy. Cabä hujx jaduhñ mänaaxøø ñaxy neby jaduhñ tøø ñaxiän. ¹⁹ Mänitä møjcajpt ñiwia'xä. Tægøøghit jaduhñ hoy miähmøøñä. Mänitä tøjc cøjx piumy wiinduhmyhagajpt. Mänitä Dios jäya'ayhajxy chaächtiiuñ hoyhoy, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Babilonia-cajptooty. ²⁰ Mänitä tun cøjx yhadägøyyø'oy møødä naax ja'a hänajty jim hijpä mejyquiujc. ²¹ Mänitä jäya'ayhajxy quiuhga'awøøyyä caandøøtstuu hamøjjaty. Juxychägui'x kilo hänajty näje'e jiemchä. Coo hajxy jiaančh tehñ chaächpøjcy, paadiä Dios hajxy haxøøgjaty ñämaayy.

17

¹ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug xñämejch, ja'a hajxy hänajty najxujcpä, ja'a orotsim hajxy hänajty miøødäbä. Mänitøch xñämaayy:

—Jam nyajñähixø'oy coo ja'a cuhñindo'oxiøjc ja'a møjpä yajtsaačhpøga'añii, ja'a jim häñaabiä mejywyiing. ² Tøø ja'a rey ja'a to'oxiøjc hajxy yaa miøødtsäna'ay hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a to'oxiøjcøxpä ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä yaa yhaxøøgwädity hädaa yaabä naaxwiin.

³ Mänitøchä Dioshespíritu xyajwiinhijxy. Mänitøchä Diosmoonsä jim xyajnøcxy maa pøn quia'a tsäna'ayän. Mänitøchä to'oxiøjc tu'ug nhijxy. Animalnähgøxp hänajty yhäña'ay. Tsaptsä animal ñi'x. Jimä mädia'agy hänajty miøødä cujaay ja'a ñi'xcøxp. Haxøøgjatiä Dios hänajty ñänøømy. Juxtujcä quiopc hänajty je'e y majcä quiaa'pt. ⁴ Ja hucy ja tsaptsä to'oxiøjc wyit hänajty je'e. Oro hänajty ñaandsømhajpy møødä hočhaa møød perlas. Orotsim hänajty quiø'ogø'øwhajpy. Madiu'u haxøøgpä hänajty jiiby yhity orotsimjooty. ⁵ Jim hänajty miøødä wyiinnähgøpcøxp cujaay: “Ja'a møjcajpt Babilonia hädaa. Ja'a cuhñindo'oxiøjc tiajhajxy hädaa. Ja'a haxøøgpä yhöjxä tiecy hädaaduhñ ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä.” Cab jaduhñ yhowyiinjuøøñäjä. ⁶ Mänitøch nnajuøøyy coo ja'a to'oxiøjc hänajty miu'ugyii. Ja'a Dioshuung ñø'tyhajxy hänajty tøø yhúucäxä møød hajxy tøø yagho'ogyíijäbä je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy miäbøjcä.

Cooč jaduhñ nhijxy, njaanč tehñ yagjuóoyhøch jaduhñ. ⁷ Mänítøchä Diosmoonsä xñämaayy:

—Tii jaduhñ coo mwi'i yagjuø'oy. Nhawaanáanäbøch miič ja'a to'oxiøjcøxpä møødä animalcøxpä, ja'a to'oxiøjc yaghäñaabiejpiä, ja'a juxtujcpä quiopc, ja'a majcpä quiaa'pt. ⁸ Yø'ø animal tøø mwiinhíxiäbä, jugyhajp hijty yø'øduhñ. Hoy tøø jia cuhdägoy, jutpädsømaamb jadähooc. Mänit nøcxy yho'ogaannä. Pønjetiä xiøø jim ca'a miimb cujaay librojooty, coo ja'a animal hajxy yhíxät coo tøø jiutpädsømy, mänit hajxy hoyhoy yagjuø'owa'añ. Pero pønjetiä xiøø jim miimb cujaay librojooty, je'eds hajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän, je'eguiøxpä coo ja'a xiøøhajxy jim quiujähyyäxä mänaa ja'a naaxwiimbä yhawijy tiøø'xta'aguiän.

⁹ 'Pøn jaduhñ wiinjuø'oby, ween hädaaduhñ hoy yhuuc wiinjuø'oy: Yø'ø quiopc juxtujcpä, jaduhñ mäwínäts hajxy yø'ø nebiä juxtujcpä tunän. Jimä to'oxiøjc yhäña'ay. ¹⁰ Jaaná jaduhñduhmbä, jaduhñ mäwínäts hajxy yø'ø nebiä juxtujcpä reyän. Nämägooxc hajxy jaduhñ tøø quiuhdägoonä. Tu'ug jäda'ahaty guiobiernähajnä. Jatu'ug, cahnä je'e tiägø'oyñä. Coo hänajty tøø tiägøonä, cab jaduhñ jiega'añ. ¹¹ Haa ja'a animal tøø quiuhdägooyäbä, tu'ugä näjuxtujcpä rey jaduhñ. Miämetsc-hoocpä jaduhñ tøø piädsømgombä. Mänit nøcxy yho'ogaannä.

¹² 'Haa ja'a majcpä quiaa'pt tøø mwiinhíxiäbä, nämajcä reyhajxy jaduhmbä. Cahnä hajxy tiägø'oy gobiernähajpä. Jaduhñä møjcuhdajt hajxy mio'owa'añii tu'hora quipxy møødä animal. ¹³ Tu'ugmädia'aguiä reyhajxy yhity ja'a nämajcpä. Mänitä animal cuhdajt hajxy mio'owa'añ møødä mäjaa. ¹⁴ Mänit hajxy tiägø'owa'añ tsiptuumbä maa ja'a Meeghuungcøxpän. Mäjäda'agaambä Meeghuung jaduhñ. Hix, je'e ja'a møjcuhdajt nä'ägä møød. Pønjaty je'e jiamiøødhajpy, Dioshuunghajxy je'eduhñ. Pedyii hajxy miäbøcy.

¹⁵ Mänítøchä Diosmoonsä xñämáaguiombä:

—Yø'ø mejy tøø mwiinhíxiäbä maa ja'a to'oxiøjc hijty yhäña'ayän, jaduhñ mäwínäts yø'ø nebiä wiinduhmyhagajpt-tsohmän. Madiu'u hayuuc hajxy quiapxy. ¹⁶ Y yø'ø animal quiaa'pt tøø mwiinhíxiäbä ja'a majcpä, mänitä to'oxiøjc hajxy miähanhada'añ. Nähwa'ads høxwa'ads hajxy jaduhñ ñähgue'egaannä. Chu'udsaamby hajxy jaduhñ; mänit hajxy ño'oga'añ. ¹⁷ Ja'a Dios jaduhñ tøø wyiinmahñdymo'oy coo hajxy jaduhñ quiudiúnät nebiä Dios tøø yajnähdijjiän, coo hajxy tu'ugmädia'agy yhidät, coo ja'a animal hajxy quiuhdujtmó'owät, høxtä coonä hänajty tøø yhabaady nebiä Dios yajnähdijjiän. ¹⁸ Haa yø'ø to'oxiøjc tøø mwiinhíxiäbä, jaduhñ mäwínäts yø'ø nebiä møjcajptän maa ja'a reyhajxy nägøxiä xiøønaxiän.

18

¹ Mänítøchä Diosmoonsä tu'ug njaag hijxy coo hänajty miänacy tsajpootyp. Mayyä cuhdajt hänajty miøødä. Haamb tsämaamb hänajty jaduhñ. Hajaj jaduhñ hädaa yaabä naaxwiin. ² Mänit møc yaaxy:

—Tøø ja'a møjcajpt Babilonia quiøxy puny. Jimä møjcu'uhajxy chänaañä, møødä haxøøgjuøhñdy madiu'ubä, møødä haxøøghanimalhajxy jäyøøbiä. ³ Tøø ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä quiøxy pahijxpä nebiä Babilonia haxøøgcuhdujt miøødan. Tøø ja'a reyhajxy miøødtsäna'ay. Tøø ja'a hajuubiädøjc-hajxy miäyøøjøonä je'eguiøxpä coo ja'a Babilonia hijty cøxiä wiinä yaghøxhäyoy.

⁴ Mänítøchä jäya'ay nmädooyy coo hänajty jim quiapxy tsajpootyp:

—Pønjátyhøch nhuunghajpy, mdsónäp hajxy jim maa yø'ø cajptän, neby hajxy jaduhñ mga'a pajatcø'owät, neby hajxy jaduhñ mga'a padsaächpøgät. ⁵ Haa ja'a jäya'ayhajxy jim tsänaabiä Babilonia, tøø hajxy møj may jiaanč tehñ quiädieey. Hoyhoyyä Dios jiaanč tehñ yajtsaächpøga'añ. ⁶ Jaduhñä Babiloniatsohmä hajxy mduundägätsät nebiä wiinghänä'c hajxy tøø tiuñän. Mejtsjäduhñtiä hajxy myajtsaächpøgät. ⁷ Tøø hajxy hanaxiä

jiaanč tehñ ñiguiumayii. Cøxiä wiinä hajxy tøø jiaanč tehñ yaghøxhäyoy. Paady hajxy mjaanč tehñ yajtsaačhpøgät. Jaduhñ quiopcooty jia wi'i miäna'añ: “Jaduhñhøch chaa nhäna'ay nebiä mõjcuħdujtmøødpän. Nä'ä jäjtäbøchä nnihyhap jim. Cábøch jaduhñ mänaa nnä'ägä jootmayhada'añ.” ⁸ Coø jaduhñ miäna'añ, paquiä chaačhpøga'añ. Pi-aadaambiä yuu mõøä häyohn mõøä ho'og tägoy. Toyáannäp je'eduhñ. Ja'a Dios jaduhñ mänaa coø jaduhñ chaačhtiunøøjät. Jaayá'ayäts mõjcuħdujtmøød.

⁹ Haa ja'a reyhajxy, ja'a to'oxiøjc hajxy hänäjty tøø miøødtsänä'ayäbä, coø hajxy jaduhñ yhixät coø hänäjty tiooñä, mänit hajxy ñäjø'øw ñäxuudsa'añ. ¹⁰ Tsähgø'ø-tsähgø'ø hajxy hänäjty jäguem tiäna'awa'añ. Mänit hajxy miäna'ana'añ:

—Miič Babiloniacajpt, may miič cuħdujt hijty mjaanč tehñ miøøä. Pero paquiä mjaanč tehñ quiuhdägooy.

¹¹ Mänitä hajuubiädøjc-hajxy ñäjø'øw ñäxuudsaambä, je'eguiøxpä coø ja'a tioogyhajxy quia'a nä'ägädä juyáanäxä. ¹² Madiu'u toogy hajxy hänäjty miøøä: oro, mõøä plata, mõøä hočhaa, mõøä perlas, mõøä howyit, mõøä linowit, mõøä sedawit, ja hucy ja tsapts. Jaduhñä quepy hajxy hänäjty madiu'u miøødäbä ja'a pa'agxuu'pä, ja'a tsowjatypä, mõøä tijatiä elefantetøødshadeeñdiuc-hädiúñäbä, mõøä hobiujxt, mõøä pujxt, mõøä mármoltsaa. ¹³ Jaduhñä canela hajxy hänäjty miøødäbä, mõøä jøø'xychooy ja'a jaanč tehñ pia'agxuu'pä, mõøä poom, mõøä mirra, mõøä perfume, mõøä vino, mõøä hon, mõøä harina hoybä, mõøä trigo, mõøä jäyujc, mõøä waj, mõøä meeg, mõøä cuaay, mõøä carreta, mõøä moonsädøjc jamiäjüyyäbä. ¹⁴ Mänitä hajuubiädøjc-hajxy miäna'ana'añ:

—Tøø miič xquiøxy pøjcä tijaty miič mhadsojpy mõøä mmäyøøhadyijäbä.

¹⁵ Ñäjø'øw ñäxuudsaambiä hajuubiädøjc-hajxy, ja'a hajxy hänäjty tøø miäyøøj'øyäbä maa yø'ø cajptän. Tsähgø'ø-tsähgø'ø hajxy hänäjty tiäna'ay jäguem. ¹⁶ Mänit hajxy miäna'ana'añ:

—Tøø yø'ø mõjcajpt jiaanč tehñ chaačhpøcy. Jaduhñ hijty je'e nebiä to'oxiøjc howyitmøødpän ja hucy ja tsapts, mõøä oromøødpä, mõøä hočhaamøødpä, mõøä perlasmøødpä. ¹⁷ Paquiä ja'a miäyøøhadyijäbä tøø quiøxy pøjcäxä.

Haa ja'a jäya'ayhajxy hänäjty wädijpä barcojooty, jäguem hajxy hänäjty tiäna'awaambä, mõøä wyiindsøn hajxy, mõøä hajxy nä'ä wädijpä. ¹⁸ Coø hajxy yhixy coø ja'a cajpt hänäjty tiooñä, mänit hajxy yaaxy:

—Cab mädyii cajpt ñä'ägädä mäbaady nej yø'ø mõjcajpt hijtiän.

¹⁹ Mänit hajxy tiägøøyy jøøbiä xuu'tspä. Mänit hajxy yáaxcombä:

—Tøø yø'ø mõjcajpt jiaanč tehñ chaačhpøcy. Haa ja'a cubarcohajxiä, tøø hajxy jia mäyøøjøøñä coø yø'ø cajpt hijty jiaanč tehñ miäyøøjä. Paquiä tøø quiuhdägooñä.

²⁰ Pønjaty jim tsänaaby tsajpootyp, ween hajxy nägøxiä mxoonä'agy, mõøä Diosquexy mõøä Dioshuung, je'eguiøxpä coø ja'a Dios yø'ø cajpt tøø yajcumädooy.

²¹ Jaanč tehñ miøcä Diosmoonsä tu'ug. Mänitä cruundätsaa yajpädø'cy. Mänit miejyquia'adsøøyy. Mänit miänaañ:

—Jaduhñsä Babiloniacajpt jiadaambä yhabetaambä. Cab jaduhñ mänaa ñä'ägädä cähxø'øgaannä. ²² Cab jaduhñ jim pøn xiu'uxaannä. Caj pøn jim tiunaannä. Cab hajxy jim jiødsannä. ²³ Ni jøøn jim quia'a toyaannä. Cab hajxy jim piøgaannä yhu'ugaannä. Paadiä Babiloniacajpt jaduhñ jiada'añ yhabeta'añ je'eguiøxpä coø ja'a cu'ug jiaanč tehñ miäyøøjä. Tøø ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä piahixy ja'a Babilonia yhaxøøgcuhdujt.

²⁴ Haa ja'a Diosquexy mõøä Dioshuunghajxiä, ja'a hajxy yaghó'cäbä, jimä ñø'tyhajxy tøø miähmø'øy maa yø'ø cajptootiän. Hix, cu'ug jaduhñ jatcøøyy.

19

¹ Mänitøch nmädooy majiäya'ay hänäjty jim ya'axy tsajpootyp: Møj jaančhä Dios jaduhñ. Jaaya'ay hajxy xyajwaats xyajtséjäm.

Tsög hajxy wiingudsähgöøyyäm coo mœcmäjaa miøødä.

² Hoyyä Dios quiudiuuñ coo ja'a cuhhiñdo'oxiøjc hoy piäda'agy haducytium, je'eguiøxpä coo ja'a yhaxøøgcuhdujt piahíxäxä ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä, y coo tøø yagho'ogy ja'a Diosquexypä møødä Dioshuung.

Coo ja'a Dios ja'a ca'awiindøybä yajcumädowa'añ, yejpiä tøyhajt jaduhñ; cab nä'ä nägoobä yajcumädoy.

³ Mänitä majiäya'ayhajxy miänáangombä:

Møj jaančhä Dios. Cøjxta'axiøø yø'ø cuhhiñdo'oxiøjc yhatoy yhapøgø'øwa'añ.

⁴ Mänitä majjäya'ay ja'a Dios hajxy wyiinjiçädaacy, ja'a hajxy nähii'xmädaaxpä møødä animalhajxy ja'a nämädaaxpä. Mänit hajxy miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ, mõj jaančhä Dios.

⁵ Mänitä jäya'ay jim tu'ug quiapxy maa ja'a Dios hänajty yhäña'ayän:

Näma'aw ja'a Dios hajxy coo miøjjä coo jiaančhä, pønjaty Diosquexy, pønjatiä Dios wiingudsähgøøby, miøjjä miuutscä.

⁶ Mänitøch nmädooy coo majiäya'ay hänajty quiapxy. Jaduhñ yajmädooy nebiä mejy mœc yhäøøchän, nebiä hänee mœc ya'axiän:

Møj jaančhä Dios jaduhñ. Tøø tiägøøñä gobiernähajpä.

Jimä mõjcuhdujt miøødä.

⁷ Tsög hajxy jootcugöøyyäm, tsög hajxy xoonäacäm. Tsögä Dios hajxy mõj jaanč pädäacäm.

Tøø yhabaatnä coo ja'a Meeghuung piøgaannä. Tøø ja'a jaxie'eb ñiyhahixöøyyänä.

⁸ Howyit jaduhñ jaanč tehñ yajpøgø'øwáañäp, wa'adspä, haambä tsämaambä, nomä majiäya'ayhajxy miänaañ. Haa ja'a howyitä, je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dioshuunghajxy hänajty hoy tøø wiädity hädaa yaabä naaxwiin.

⁹ Mänitøchä Diosmoonsä xñämaayy:

—Cuaay jaduhñ: “Jootcuç hajxy yhity pønjaty tøø yajwoy tøø yajwich maa ja'a Meeghuung piøga'añän.”

Mänitøch xñämäaguimbä:

—Tøyhajtä Diosmädia'agy jaduhñ.

¹⁰ Mänitøchä Diosmoonsä nja wiinjiçädaacy. Nja wiingudsähgø'øwáañhøch jaduhñ. Mänitøch xñämaayy:

—Ca'ačh xwyiingudsähgø'øy. Høøchä Dios xmioonsähajp nej mijts xmioonsähajpän, coo mijtsä Jesucristo miädia'agy hoy myajtuunä. Ja'a Dios mäbøcy mwiingudsähgø'øwäp.

Tøyhajtä Jesucristo miädia'agy. Tu'ugmädia'agy hajxy yhity, pønjatiä Jesucristo miädia'agy yajwá'xäp, pønjatiä Jesucristo capxpaatp.

¹¹ Mänitøch tsajpootyp nhijxy coo tøø yhawa'ačh. Mänitøchä jäya'ay tu'ug nhijxy coo ja'a ca'awiindøybä hoy yajcumädowa'añ, coo hoy chiptuna'añ. Paady xiøhaty ja'a hoguiudiuumbä, ja'a tøyhajtyejpä. Poobcuaañähgøxp hänajty yhäña'ay. ¹² Jaduhñä wyiin hänajty quiähxø'øgy nebiä jøøn tiøyyän. Mayyä cuhjén hänajty miøødä cuhdum. Jimä xøø hänajty miøødä cujaay. Ni pøn hänajty quia'a najuø'øy tii xøø je'e. Je'eduhñ nidiuhm najuøøby. ¹³ Nø'tiä wyit hänajty tøø yaghucy. Ja'a Diosmädia'agy hänajty xiøhaty.

¹⁴ Jaanč tehñ miajiäya'ay hänajty panøcxp haagä poobcuaañähgøxp. Poobwit hoybä hajxy hänajty miøød, jaanč tehñ pioob jaanč tehñ wia'ads. ¹⁵ Jim yø'øya'ay espada jaanč tehñ jiojp hänajty miøødä yhaawjooty. Je'e ja'a jäya'ay hänajty yajpuxaamby. Jaanč tehñ miøc guiobiernähada'añ. Hoyhoyyä jäya'ay chaächtiuna'añ nebiä Dios ja'a jäya'ay yajcumädoyyän. ¹⁶ Jimä xiøø hänajty miøødä cujaay wyitøxp møødä piuuguiøxp: “Hädaa mõjcuhdujtmøød; ni pøn mõjcuhdujt jaduhñ quia'a møødä.”

¹⁷ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy coo hänajty jim tiäna'ay maa ja'a xøøjän. Mänit jaanč tehñ miøc yaaxy. Ja'a luudhajxy mõjyaaxä, ja'a hajxy cøxp jäyøøwiädijpä:

—Min hajxy tsu'uds. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xmio'owaamb. ¹⁸ Jáya'ay hajxy nägøxiä mdsu'udsaamb, miøjjä miuutscä, hopiønä, møødä rediøjc-hajxy, møød hajxy tuumbä soldadowiindsøn, møød hajxy møcmäjaamøødpä, møødä cuaay, møød hajxy cuaay-häñaabiä.

¹⁹ Mänitøchä animal nhijxy. Møødä reyhajxy hänajty jim choonä møødä quiu'ughajxy. Tsiptunaamb hajxy hänajty jaduhñ møødä jaaya'aguiøxpä ja'a cuaañähgøxp wädijpä møødä quiu'ug. ²⁰ Mänitä animal miajtsä møødä craa ja'a jaanč tehñ jäya'awyiinhøhmbä. Tøø ja'a craa hänajty yajcähxø'ogy hoy-yagjuøøñäjaty maa ja'a animal wyiinduumän. Jaduhñä craa hänajty tøø wyiinhøøñ pønjaty yø'ø animal seña hänajty møødhájtäp, pønjaty yø'ø animal yhähädiuunnaxy hänajty tøø wyiingudsähgøøyyä. Mänit hajxy nämetsc jiøønjuipøøyyä maa azufre hänajty tioyyän. ²¹ Mänitä quiu'ughajxy yaghó'cäxä. Jaaya'ay jaduhñ mäyaghø'c, ja'a hänajty cuaayhäñaabiä. Espadahaam miäyaghø'cy, ja'a jaanč tehñ jiøjpä, ja'a hänajty jim miøødpä yhaawjooty. Mänitä ho'ogyjiäya'ayhajxy chu'tsä. Ja'a luudhajxy jaduhñ mädsu'ts jaanč tehñ quiu'uxiä.

20

¹ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy. Jim tsajpootyp hänajty miänacy. Jimä juthawaatst hänajty quiø'øgonhaty, ja'a hänajty jaanč tehñ quiøøcpä. Jimä cadena hänajty quiø'øwitshajpä. ² Mänitä møjcu'ugong miajtsä, ja'a xøhajpä Satanás. Ja'a dragón je'e møødä jecychahñdy. Mänit quiø'øxojsä tiecyxiojtsä cadenahaam. ³ Mänit quiujuipøøyyä jutjooty. Mänit yhawägüi'tsä. Mänitä Diosmoonsä yhäho'ch maa ja'a juthaawän. Mil jomøjtä møjcu'ugong hänajty jiiby yhida'añ, nebiä jäya'ay jaduhñ quia'a wiinhøhñnät. Coø hänajty mil jomøjt tøø yhabejnä, mänit yhøxmdasa'añii. Pero cab hänajty jeicy yajwädita'añii coø hänajty tøø yhøxmaçhii.

⁴ Mänitøch nhijxy coø cu'ughajxy hänajty yhäña'ay. Haagä møjcuhdujtmøød hajxy hänajty coø hajxy nägøxiä yajtøyhajtyégät. Mänitøchä jäya'ayä yháañämähajxy nhijxä, pønjaty hänajty tøø yo'puxyii. Paady hajxy yo'puxxä coø hajxy hänajty tøø Dyiosmädia'agy-yajwa'xy coø ja'a Jesucristo Dyioshuungä. Cabä animal hajxy hänajty tøø wyiingudsähgø'øy, ni ja'a yhähädiuunnaxy. Ni cab hajxy hänajty tøø piädáacäxä ja'a animal seña, ni wyiinnähgøpcøxp ni quiø'øgøxp. Mänitøch nhijxy coø hajxy jiuypiojñä. Mänitä Jesucristo hajxy miøødtägøøyy gobiernähajpä. Mil jomøjt hajxy hänajty tiuna'añ. ⁵⁻⁶ Jayøjp hajxy jiuypiojtsøhñ. Jootcujc hajxy yhity. Nebiä teediän ja'a Dios hajxy miøødtuñ. Cab hajxy chaächtiuna'añii. Coø mil jomøjt hänajty tøø yhabety, mänitä jäya'ay yháañämähajxy jiaac jiuypioğaambä nägøxiä, ja'a hajxy hänajty hoy tøø quia'a wäditiäbä. Mänit hajxy yajcumädowa'añii.

⁷ Coø mil jomøjt hänajty tøø yhabejnä, mänitä Satanás yhøxmdasa'añii. ⁸ Mänit tiägø'øwa'añ jäya'awyiinhøhmbä wiinduhmyhagajpt. Yajwiinhøønaambä Gog møødä Magog. Mänit hajxy yhamugø'øwa'añ møødä quiu'ughajxy coø hajxy hänajty chip-tuna'añ. Jaanč tehñ miay hajxy hänajty jaduhñ. ⁹ Wiinduhmyhagajpt hajxy choona'añ. Mänitä Dioshuunghajxy jiuhibic jiuhgøø'øwa'añii. Mänitä Dios jøøn yajca'awa'añ. Cøxy toyaambä Magoghajxy jaduhñ. ¹⁰ Mänitä møjcu'ugong jiøønjuipøøyyä maa ja'a azufre hänajty tioyyän, maa ja'a animalhajxy hänajty tøø jiøønjuipø'øyijän, møødä craa hänajty tøø jäya'awyiinhøøñbä. Cøjxta'axiøø hajxy jiiby chaächpøğa'añ xøømdsuhñ.

¹¹ Mänitøchä Dios nhijxy coø hänajty yhäña'ay. Poobä yhäñaabiejt hänajty cru-undä. Mänitä naaxwiimbä yhadägoyyøøyy maa ja'a Dioswiinduumän møød tsajtcøxp. ¹² Mänitøchä háañämähajxy nhijxy miøjjä miuutscä. Jim hajxy hänajty tiäna'ay Dioswi-induum. Mänitä Dios ja'a libro yaghawaach møødä libro wiingpä. Jiibiä xiøøhajxy hänajty myiñ cujaay ja'a hajxy jugyhadaambä cøjxta'axiøø nebiä Dios jiu gyhatiän. Mänitä Dios ja'a libro quiapxy pø hoyyä háañämähajxy hänajty tøø jäya'ayhaty, pø

caj. ¹³ Mänitā hāañāmāhajxy jiīby piädsøømy mejjiooty, ja'a hajxy hānajty jiīby tøø yhó'oguiäbā. Jaduhñ hajxy jiīby piädsøømbā naaxpa'c. Ja'a hajxy hānajty hoy tøø jīāya'ayhātiäbā, hawa'adstuum hajxy hoy miähmøñä. Ja'a hajxy hānajty hoy tøø quia'a jāya'ayhātiäbā, haducytium hajxy hoy miähmø'øy. ¹⁴⁻¹⁵ Mänitā møjcu'ugong jøønjooty piädaacä. Mänitā hāañāmāhajxy jøønjooty quiujuipøøyyä, pønjetiä xiøø hānajty ca'a miim̄b cujaay librojooty. Cab hajxy cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän.

21

¹ Mänitøchä tsajpootyp jemybiä nhijxy møødä naaxwiin jemybiä. Tøø ja'a tuct-sajpootyp hānajty tiägoonä møødä tucnaaxwiimbä. Møødä mejy hānajty tøø tiägoobiä. ² Mänitøchä Dioscajpt nhijxy, ja'a Jerusalén jemybiä. Jim̄ hānajty miänacy tsajpootyp. Jim̄ hānajty tøø choon̄ maa ja'a Diosän. Yajxon̄ hānajty quiähxø'ogy nebiä jaxie'eb ñiyhahixø'øyijän coo hānajty piøga'añ. ³ Mänitā jāya'ay møc jiaanç tehñ quiapxy jim̄ tsajpootyp:

—Huug hix̄, jim̄ä Dios tøø chānaadiaacpøcy maa ja'a jāya'ayhajxiän. Quiu'ughadaambiä Dios ja'a jāya'ayhajxy. Wiingudsähgø'øwāañap ja'a Dios jaduñ. ⁴ Jaduhñä Dios miäna'ana'añ coo ja'a jāya'ayhajxy quia'a jøønät. Cab hajxy pia'ambedaannä, yho'ogaannä. Cab hajxy jiø'øwāannä xiuudsaannä. Tøø yø'øduhm̄bä hānajty quiøxy cuhdägoonä.

⁵ Mänitā Dios miänaañ:

—Tøøch cøxiä wiinä nhädiuundägach.

Mänit miänāangombä:

—Cujaay jaduñ. Tøyhājthøch nmädia'agy jaduñ. Cábøch nhøhnda'agy.

⁶ Mänitøch xñāmaayy:

—Tøø jaduñ miaañä. Høøch nyajtsohndaac; jaanä høøch nyajmaabiä. Pønä jioot hamuumdu'joot tøø piäda'agy coo jiugyhada'añ cøjxta'axiøø nébiøch njugyhatiän, nguh-dujtmó'owäbøch jaduñ coo jaduñ jiugyhädät. ⁷ Pøn̄ mājādaacp, je'e jugyhadaamb cøjxta'axiøø nébiøch njugyhatiän. Høøch cøjxta'axiøø xTieedyhadaamb. Nhuung-hadāambiøch jaduñ. ⁸ Haa ja'a hajxy jaduñ ca'a mājādaacpä, jøønjooty hajxy nøcxy quia'awa'añ maa ja'a azufre tiöyyän. Jiīby hajxy cøjxta'axiøø chaächpøga'añ, møød hajxy ca'a mabøjpä, møød hajxy ca'awiindøybä, møød hajxy jāya'ay-yagho'pä, møød hajxy amigāhamādoobä, møød hajxy māvijts mävāxujpä, møød hajxy quepychechwiin-gudsähgøøbiä, møød hajxy høhndaacpä.

⁹ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy, ja'a hajxy näjuxtujcpä, ja'a orotsim̄ hajxy miøødpä cødu'ug. Jim̄ä tsø'ty häyohn hānajty miøødä ja'a juxtujcpä orotsim̄. Mänitøch xñāmaayy:

—Jam̄ä jaxie'eb nyajnahixø'øy ja'a Meeghuung tio'oxiøjc-hadaambiä.

¹⁰ Nwiinhijxypøch hānajty; ja'a Dioshəspirītøch hānajty xyajwiinhijxp. Mänitøchä Diosmoonsä xwioonøcxy maa ja'a cøxptunguhduumän. Mänitøchä Dioscajpt xyajnahixøøyy. Jerusalén xiøhaty. Jim̄ hānajty miänacy tsajpootyp maa ja'a Diosän. ¹¹ Jaanç tehñ yhaamb jaanç tehñ chāmaambä cajpt hānajty nebiä Diosän. Jaduhñ hānajty yhaambä chāmaambä nebiä høchaa jaanç tehñ chowbän, nebiä jaspetsaajän. Jaduhñ hānajty tiø'xiä nebiä hijxtän. ¹² Piquiä ja'a cajpt quiuraa hānajty yhamuu'dsø'øguiä. Jaanç tehñ quiøxp hānajty yhamuu'dsø'øguiä. Majmetscä curaahaaw hānajty miøødä. Majmetscä Diosmoonsähajxy hānajty jim̄ yhadāna'ay. Cødu'ugjaty hajxy hānajty yhadāna'ay maa ja'a curaahaawän. Tu'ugjatiä curaahaaw hānajty miøødä cujaay nebiatiä judíosahjxy xiøhaty ja'a nämajmetscjatypä. ¹³ Tägøøgä curaahaaw hānajty xøøbädsøømypiä; tägøøg hānajty tsuxpojpejpä; tägøøg hānajty jøømbojmanajpä; tägøøg hānajty xøøguhnaajxpä. ¹⁴ Majmetscä tsaa hānajty jiīby maa hānajty miuu'dsø'tsoonän. Jim̄ tsaagøxp hānajty quiujaayä nebiatiä Meeghuungä quiuguexyhajxy hānajty xiøhaty, ja'a nämajmetspä.

15 Haa ja'a Diosmóonsøch hánajty xmiøødmädiaacpä, jimä oropaxyquipxt hánajty miøødä. Je'e ja'a cajpt hánajty yajquipxaamby møødä curaahaaw møødä yhamuu'dsø'øgy. 16 Haa ja'a cajpt, hamädaaxteec hánajty je'e. Jaduhñtiä yoñä nebiä yhoocän. Mänitä Diosmoonsä ja'a cajpt qyipy ja'a oropaxyquipxthaam. Mejtsmil cumejtsmägo'x kilómetro hánajty yoñä; jaduhñ hánajty quiøxpä; jaanä jaduhñ yhooc hánajtypä. 17 Haa ja'a yhamuu'dsø'øguiä, tægøøghii'x cumädaaxc metro hánajty quiøxpä.

18 Haagä jaspetsaahädiuñ ja'a hamuu'dsø'øgy hánajty. Haagä oro ja'a cajpt hánajty. Jaduhñ hánajty quiähxø'øgy nebiä hijxt jaančh tehñ tiø'xypän. 19 Haa ja'a majmetspä tsaä hánajty jii by hijpä maa ja'a yhamuu'dsø'øgy miuu'dsø'tsooñän, haagä hočhaa hánajty miøød. Haa ja'a jayøjpä tsaajä, jaspe hánajty miøød; ja'a miämetspä, zafiro hánajty miøød; ja'a miädägøøgpä, ágata hánajty miøød; ja'a miämädaaxpä, esmeralda hánajty miøød; 20 ja'a miämägøøxpä, ónice hánajty miøød; ja'a miädädujcpä, cornalina hánajty miøød; ja'a miäjuxtujcpä, crisólito hánajty miøød; ja'a miäductujcpä, berilo hánajty miøød; ja'a miädaaxtujcpä, topacio hánajty miøød; ja'a miämajcpä, crisoprasa hánajty miøød; ja'a miämajtu'ugpä, jacinto hánajty miøød; ja'a miämajmetspä, amatista hánajty miøød. 21 Ja'a majmetspä curaahagø'ow, haagä perlahädiuñ hánajty cødu'ugjaty. Haa ja'a mõjtu'u, orohädiuñ je'e. Jaduhñ hánajty quiähxø'øgy nebiä hijxt tiø'xiän.

22 Cábøch tsajtøjc jim nnä'ägädä hijxy maa yø'ø cajptän, je'eguiøxpä coo ja'a Dios jim chäna'ay møødä Meeghuung. Møjcuहुdju'tä Dios miøød. 23 Haamb tsämaambä Dios jim yhity møødä Meeghuung. Paadiä xøø jim quia'a hañ ni ja'a po'o. 24 Coo ja'a Dioshajxy jim yhañ chämamy, paadiä jäya'ayhajxy jii by wiädita'añ, ja'a hajxy hánajty tøø ñähwá'ačhäbä. Møødä reyhajxy jii by wiäditaambä. Yajmedsaamby hajxy mädyijaty hoy yajxon. 25 Cabä curaahaaw mänaa yhaduga'añ. Cab jaduhñ mänaa wyiingoodsø'owa'añ maa yø'ø cajptän. 26 Medsaambä jäya'ayhajxy jim Dioswiingudsähgøøbiä. 27 Cabä haxøøgpä jii by mänaa tiägø'owa'añ cajptooty, ni ja'a jäya'ayhajxy ca'awiindøybä ni ja'a høhñdaacpä. Jagooyyä jäya'ayhajxy jii by tiägø'owa'añ pønjatiä xiøø jii by miimb cujaay librojooty ja'a Meeghuung miøødpä. Jaaya'ayädshajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiuğhatiän.

22

1 Mänitøchä Diosmoonsä mõjnøø tu'ug xyajñähixøøyy jaančh tehñ tiø'xy nebiä hijxtän. Jim hánajty piädsømø'oy maa ja'a Dios ja'a Meeghuung hánajty miøødhäñ'a'ayän. Ja'a mõjnøø jaduhmbä, yejpiä jugyhajt jaduhñ. 2 Møjtu'ugujcä mõjnøø hánajty piäyø'øgy. Mejtsnøøba'a ja'a quepychaa hánajty tu'ug tiäna'ay, ja'a jugyhajtyejpä. Majmetshoocä quepychaa hánajty tiøømbety tu'jomøjtpä. Wiindu'ugäpo'ojaty hánajty tiøømhaty. Ja'a yhaayhaamä jäya'ayhajxy ñähwa'ačh wiinduhmyhagajpt. 3 Cabä haxøøgpä jim yajpaada'añ. Hix, jimä Dioshajxy yhäñ'a'awa'añ møødä Meeghuung. Jimä mióonsäm wyiingudsähgø'owa'añijäm. 4 Jaduhñä wyiin jiojphajxy yhixáanäxä. Haa ja'a Dios xiøøhajxiä, jim cujaay miøødhadäänäxä maa ja'a mioonsä wyiinnähgopcøxpän. 5 Cab jaduhñ mänaaxøø wyiingoodsø'owaannä. Cabä xøø jim yhanaannä, ni jøøñ jim quia'a hajajaannä. Ja'a Dios jim hajajaamb cudøø'xaamb. Haa ja'a hajxy jim tsänaabiä, cøjxta'axiøø hajxy jim guiobiernähada'añ.

6 Mänitøchä Diosmoonsä xñämaayy:

—Tehñ tiøyhajt hädaa mädia'agy jaduhñ. Haa ja'a Diosä, quiejx ja'a quiuguexy jaduhñ coo ja'a mioonsä nøcxy yhawáanäxä coo miäbodhaty tijaty jadäänäp tunäänäp. Ja'a Dios jaduhñ najtsapxøøyy —nømhøchä Diosmoonsä xñämaayy.

7 —Mobädájpočh jii by nhäda'aga'añ —nømä Dios miänaañ.

Jootcujc yhity pønjatiä Diosmädia'agy hoy cudiumb nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty.

⁸ Høøch jaduhñ tøø nhixy tøø nmädoy, høøch Juanhajpä. Cooch nwiinhijxpädøøyy, mänitøchä Diosmoonsä nwiinjicädaacy, ja'ačh hänajty tøø xyajwiinhixiäbä; nja wiingudsähgø'øwáañhøch jaduhñ. ⁹ Mänitøch je'e xñämaayy:

—Ca'ačh xwyiingudsähgø'øy. Høøchä Dios xmioonsähajp nej mijts jaduhñ xmioonsähajpäñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy myajwa'xy. Pønjaty hoy cudiuumb nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty, moonsähajtäp hajxy je'ebä ja'a Diósäm. Ja'a Dios mäböcy hajxy mwiingudsähgø'øwäp.

¹⁰ Mänitøch xñämäaguimbä:

—Tøø miäbodhaty coo ja'a Diosmädia'agy tiøjiada'añ nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty. Paady, cabä Diosmädia'agy yu'učh myaghídät. Naxy mdehm yajwá'xät. ¹¹ Weenä ca'awiindøyhäna'c-hajxy jiaac jatcø'øy haxøøg. Weenä hoyhäna'c-hajxy jiaac cudiuñ hoy nebiä Dios yhane'emiän. Dioshuung hajxy je'eduhñ —nømhøchä Diosmoonsä xñämaayy.

¹² —Tøyhajt jaduhñ. Mobädájpøch jiiby nhäda'aga'añ. Nøcxáambøchä jäya'ayhajxy nbäda'aga'añ hodiium, ja'a hajxy hoy tøø quiudiúñäbä. Haa ja'a jäya'ayhajxy tøø quia'a cudiuñäbä, haxøøgtúumhøch hajxy nøcxy nbäda'aga'añ. ¹³ Høøch cøxiä nyajtsohñdaac. Høøch jadähooc cøxiä nyajmayáañgombä —nømä Dios miänaañ.

¹⁴ Jootcujc hajxy yhity pønjaty nähwaatsp. Je'edshajxy jiiby tägø'øwaamb Dioscajptooty. Je'edsä cuhdujt hajxy mo'owáañäp coo ja'a tøømdsa'am hajxy jiøø'xät ja'a jugyhajtyejpä. ¹⁵ Pero cabä ca'awiindøyhäna'c-hajxy jiiby tiägø'øwa'añ, ni ja'a mäwijtspä ni ja'a mäbäxujpähajxy, ni ja'a amigähamädoobähajxy, ni ja'a jäya'ay-yagho'pähajxy, ni ja'a quepychechwiingudsähgøøbiähajxy, ni ja'a høhñdaacpähajxy.

¹⁶ —Høøch Jesucristo, tøøchä nguguexy nguexy coo ja'a hermanohajxy cøxiä yhawáañäxät. Høøchä rey David nhaphajpy nhoc-hajpy. Y xyhaphajp xyhoc-hájpøch je'ebä. Høøch, jaxiøømhájpøch høøch —nømä Jesucristo miänaañ.

¹⁷ Jaduhñä Dioshespíritu miänaambä:

—Min —jaduhñä Meeghuung tio'oxiøjc miänaambä.

Pøn jaduhñ mädoob, ween jaduhñ miänaambät:

—Min.

Pønä jioot pädaacp hamuumdu'joot coo cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän, yagjugyhadaañäp jaduhñ nebiä jiugyhatiän. Cab jaduhñ yagjuya'añii.

¹⁸ Pønjataiä Diosmädia'agy hamädoowhijp nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty, nnämäabiøch jaduhñ coo ja'a mhamdsoo mädia'agy hajxy mga'a yajmäjaayø'øwät. Coo hajxy jaduhñ mjatcø'øwät, mänitä Dios hajxy xjiaančh tehñ yajtsaačhpøgät nej yaa jaduhñ myiñän cujaay hädaa librojooty. ¹⁹ Y coo hajxy näje'ejaty mbuhgónät, cabä Dios hajxy xyagjugyhádät cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän, nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty. Cab hajxy jiiby xyajtägø'øwät Dioscajptooty.

²⁰ Jaaya'ay jaduhñ mädiaacpä, je'eduhñ mänaamb:

—Tøyhajt jaduhñ. Mobädájpøch jiiby nhäda'aga'añ —nømä Dios miänaañ.

Amén. Min paquiä Jesucristo. Miičh højts nWiindsøñhajpy.

²¹ Ween mijtsä Jesucristo ja'a hoyhajt ja'a weenhajt nägøxiä xmio'oy. Amén.